

MÜDERRİS HASAN EFENDİ'NİN
“ĞĀYETÜ'L-MÜNTEHĀ FĪ-TEDBİRİ'L-MERZĀ”SI
(HASTALIKLARIN TEDAVİSİNDE EN SON NOKTA)
(İNCELEME-METİN-DİZİNLER)

Pamukkale Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Doktora Tezi
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Talat DİNAR

Danışman: Prof. Dr. Ceyhun Vedat UYGUR

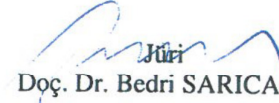
NİSAN 2013
DENİZLİ

DOKTORA TEZİ ONAY FORMU

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, doktora programı öğrencisi Talat DİNAR tarafından Prof. Dr. Ceyhun Vedat UYGUR yönetiminde hazırlanan "Müderriş Hasan Efendi'nin, Ğāyetü'l-Müntehā Fî-Tedbiri'l-Merzâ'sı (Hastalıkların Tedavisinde En Son Nokta) (İnceleme-Metin-Dizinler)" başlıklı tez aşağıdaki jüri üyeleri tarafından 12/04/2013 tarihinde yapılan tez savunma sınavında başarılı bulunmuş ve Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı
Prof. Dr. Erdoğan BOZ

Jüri-Danışman
Prof. Dr. Ceyhun Vedat UYGUR

Jüri
Doç. Dr. Bedri SARICA

Jüri
Doç. Dr. Mehmet Vefa NALBANT

Doç. Dr. Nurten SARICA

Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 19/04/2013 tarih ve ...07/12. sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Turhan KAÇAR
Enstitü Müdürü

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini; bu çalışmanın doğrudan birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atıfta bulunulduğunu beyan ederim.

İmza

Öğrenci Adı Soyadı: Talat DİNAR

ÖNSÖZ

Oğuz Türkçesinin Anadolu sahasında yazı dili olarak kullanılmaya başlandığı 13. yüzyıldan bu yana Oğuz Türkçesi çeşitli dönemlerden geçerek gelişmesini sürdürmektedir. Bu süreç içerisinde önemli yer tutan dönemlerden biri de Klâsik Osmanlı Türkçesi dönemidir. Yakın zamana kadar dil araştırmacıları tarafından çok da fazla incelemeye ve araştırmaya tâbi tutulmayan bu dönem, dil özellikleri açısından özellikle edebîlik kaygısı taşımayan eserlerin incelenmesi ile gerçek anlamda ortaya konulabilecektir. Çünkü edebîlik kaygısı taşımayan eserler, dilin günlük yaşamdaki saf, katışıksız kullanımını doğrudan aksettirebilen eserlerdir.

Dünyadaki diller konuşuldukları ülkelerin kültürlerini, sanatlarını ifade edebilmeleri, bu değerleri sonraki nesillere başarıyla aktarabilmeleri ölçüsüyle değerlendirilir. Ancak bunun yanında dillerin bilimsel gelişmelere ayak uydurabilmesi, zaman içerisinde ortaya çıkan yeniliklere kendi içerisinde karşılıklar bulabilmesi de dillerin değer ölçütlerinden biridir. Bu doğrultuda yazma eserler dillerin değişiminin ve gelişiminin tespit edilebileceği en önemli kaynaklardır. Doğrudan insanlara faydalı olmak amacıyla kaleme alınmış olan tıp yazmalarının da hem dil açısından hem de hastalıklar ve tedavi yöntemleri ile ilgili değerleri yansıtması bakımından ayrı bir öneminin olduğu muhakkaktır. Bu bağlamda biz de Klâsik Osmanlı Türkçesi dönemine ait, Müderris Hasan Efendi'nin, Ğâyetü'l-Müntehâ Fi-Tedbîri'l-Merzâ adlı tıbbî içerikli eserini bilim dünyasına kazandırmaya çalıştık.

18. yüzyıla ait bir tıp metnini ortaya koyarak hem Türk dilinin gelişme evrelerinden birine az da olsa ışık tutmak, hem de Türkçenin bilim dili olma yolunda katettiği mesafelerin aydınlatılmasına yardımcı olmak amaçlanmıştır.

Bu çalışma sırasında hep yanımda olduklarını hissettiren, beni her konuda destekleyen, onlara ayırmam gereken vakitlerden çalmama rağmen beni anlayışla karşılayan eşim ve oğluma teşekkürlerimi sunarım.

Bu çalışmada, Tez İzleme Komitesinde bulunarak tavsiyeleriyle bana yol gösteren değerli hocalarım; Doç. Dr. Mehmet Vefa NALBANT'a ve Doç. Dr. Nurten SARICA'ya teşekkürü bir borç bilirim.

Çalışmam boyunca benden hiçbir yardımını esirgemeyen, bana sabırla yol gösteren hocam Prof. Dr. Ceyhun Vedat UYGUR'a en içten teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

MÜDERRİS HASAN EFENDİ’NİN
 “ĠĀYETÜ’L-MÜNTEHĀ FĪ-TEDBİRİ’L-MERZĀ”SI
 (HASTALIKLARIN TEDAVİSİNDE EN SON NOKTA)
 (İNCELEME-METİN-DİZİNLER)

DİNAR, Talat
 Doktora Tezi
 Türk Dili ve Edebiyatı ABD
 Tez Yöneticisi: Prof. Dr. Ceyhun Vedat UYGUR

Mart 2013, XVI + 733 Sayfa

Bu çalışmada, 18. yüzyılda Müderris Hasan Efendi tarafından kaleme alınmış Ġāyetü’l-Muntehā Fī-Tedbiri’l-Merzā adlı tıbbî eser incelenmiştir. Öncelikle yazma eserin, kütüphanelerdeki nüshaları tespit edilmiştir. Tespit edilen nüshalar içerisinde Süleymaniye Kütüphanesi, Fatih 3588 numaralı nüsha esas alınmış, gerektiğinde diğer nüshalardan da faydalanılmıştır.

Çalışmamız; Giriş, Ses Bilgisi, Yazım (İmlâ) Özellikleri, Ekler, Metin, Dizinler ve Sonuç bölümlerinden oluşmaktadır. Giriş bölümünde, Klâsik Osmanlı Türkçesi ve bu döneme ait tıp yazmalarının genel bir değerlendirmesi, Müderris Hasan Efendi’nin hayatı, Ġāyetü’l-Muntehā Fī-Tedbiri’l-Merzā adlı eseri ve eserin nüshaları hakkında bilgiler yer almaktadır. Ses Bilgisi bölümünde Türkçe kelimeler için Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesi, yabancı kökenli kelimeler için ise orijinal yazımları esas alınarak bir değerlendirme yapılmıştır. Yazım (İmlâ) Özellikleri ve Ekler bölümünde eserdeki imlâ hususiyetleri ayrıntılı bir şekilde ortaya konulmaya çalışılmıştır. Metin bölümünde yazma eser, çeviri yazı (transkripsiyon) işaretleriyle Latin alfabesine aktarılmıştır. Dizinler bölümünde ise üç ayrı dizin mevcuttur. Sözcüklerin anlam farklılıklarının esas alınarak sınıflandırıldığı Kelimeler Dizini, çekim ekleri esas alınarak hazırlanan Ek Dizini ve metinde kullanılan kelimelerin kullanım sıklığının görülebileceği Sıklık Dizini bulunmaktadır. Sonuç bölümünde ise elde edilen veriler değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Müderris Hasan Efendi, Ġāyetü’l-Muntehā Fī-Tedbiri’l-Merzā, 18. Yüzyıl, Dil İncelemesi.

ABSTRACT
“ĠĀYETÜ’L-MÜNTEHĀ FĪ-TEDBĪRĪ’L-MERZĀ” OF
MÜDERRİS HASAN EFENDİ
(THE STATE OF THE ART IN THE TREATMENT OF ILLNESSES)
(EXAMINATION-SCRIPT- INDICES)

DİNAR, Talat
 Doctoral Thesis
 Department of Turkish Language and Literature
 Adviser of Thesis : Prof. Dr. Ceyhun Vedat UYGUR

March 2013, XVI + 733 pages

In this study, Ġāyetü’l-Müntehā Fī-Tedbīri’l-Merzā, medical work written by Müderris Hasan Efendi in the 18th century, is studied. Firstly, the copies of the manuscript in libraries are identified. Among all copies identified, we depend on the copy from Süleymaniye Library (Fatih no. 3588) and utilize other copies when necessary.

Our work; consists of Introduction, Phonetics, Spelling Features, Affixes, Text, Indices and Conclusion sections. In Introduction section there is a general evaluation on Classical Ottoman Turkish and the medical manuscripts that belongs to this period, Müderris Hasan Efendi’s life, his work Ġāyetü’l-Müntehā Fī-Tedbīri’l-Merzā and information about the copies of the work. In Phonetics section an evaluation made for Turkish words based on Old Turkish and Old Anatolian Turkish and for foreign words based on their original spelling. In Spelling Features and Affix sections, we tried to put forward the spelling features of the work in detail. In the Text section the manuscript transcribed into Latin alphabet using the transcription signs. In the Indices section there are three separate indices. There are Words Index that the words are classified on the basis of the differences in their meanings, Affix Index that is prepared based on inflectional suffixes and Frequency Index in which the usage frequency of the words in the text can be seen. In the Conclusion section the data obtained is evaluated.

Keywords: Müderris Hasan Efendi, Ġāyetü’l-Müntehā Fī-Tedbīri’l-Merzā, 18th Century, Language Study.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
ÇEVİRİ YAZI İŞARETLERİ.....	xii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xiii
TABLolar DİZİNİ	xiv
SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	xv

GİRİŞ

BİRİNCİ BÖLÜM SES BİLGİSİ

1.1. ÜNLÜLER VE SES OLAYLARI	27
1.1.1. Ünlü Uyumları	27
1.1.1.1. Kalınlık-İncelik (Damak) Uyumu	27
1.1.1.2. Düzlük-Yuvarlaklık (Dudak) Uyumu.....	28
1.1.1.2.1. Kelime Tabanlarında Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu.....	28
1.1.1.2.2. Eklerde Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu	29
1.1.1.2.2.1.Düz Ünlülü Ekler	29
1.1.1.2.2.2.Yuvarlak Ünlülü Ekler	31
1.1.1.2.2.3.İkili Şekilleri Bulunan Ekler	32
1.1.2. Ünlü Değişmeleri	40
1.1.2.1. e < i veya i < e değişmesi.....	40
1.1.2.2. Kalın Ünlülerin İncelmesi.....	40
1.1.2.3. İnce Ünlülerin Kalınlaşması.....	40
1.1.2.3.1. Kelime İçinde.....	40
1.1.2.3.2. Kelime Sonunda.....	41
1.1.2.4. Düz Ünlülerin Yuvarlaklaşması	41
1.1.2.4.1. Kelime Başında.....	41
1.1.2.4.2. Kelime İçinde.....	41
1.1.2.4.3. Kelime Sonunda.....	41
1.1.2.5. Yuvarlak Ünlülerin Düzleşmesi	41
1.1.2.5.1. Kelime İçinde.....	41
1.1.2.5.2. Kelime Sonunda.....	42
1.1.2.6. Geniş Ünlülerin Daralması.....	42
1.1.2.6.1. Kelime Başında.....	42
1.1.2.6.2. Kelime İçinde.....	42
1.1.2.6.3. Kelime Sonunda.....	42
1.1.2.7. Dar Ünlülerin Genişlemesi.....	43
1.1.3. Ünlü Türemesi.....	43
1.1.3.1. Kelime Başında	43
1.1.3.2. Kelime İçinde	43
1.1.3.3. Kelime Sonunda	44
1.1.4. Ünlü Düşmesi.....	45
1.1.4.1. Kelime Başında	45
1.1.4.2. Kelime İçinde	45
1.1.4.3. Kelime Sonunda	45

1.1.5. Dudaksıllaşma	46
1.1.6. Birleşme (Ünlü Kaynaşması)	46
1.1.7. Ünlü Kısılması	46
1.2. ÜNSÜZLER VE SES OLAYLARI	48
1.2.1. Ünsüz Türemesi	48
1.2.1.1. Kelime İçinde	48
1.2.2. Ünsüz Düşmesi	48
1.2.2.1. Kelime Başında	48
1.2.2.2. Kelime İçinde	48
1.2.2.3. Kelime Sonunda	49
1.2.3. Ünsüz İkizleşmesi	49
1.2.4. Ünsüz Tekleşmesi	49
1.2.5. Ünsüz Yer Değiştirmesi (Göçüşme)	50
1.2.6. Hece Düşmesi (Hece Yutulması)	50
1.2.7. Hece Kaynaşması	50
1.2.8. Ünsüz Değişmeleri	50
1.2.8.1. Tonlulaşma	50
1.2.8.1.1. Ön Seste Tonlulaşma	50
1.2.8.1.2. Kelime İçinde ve Sonunda Tonlulaşma	51
1.2.8.2. Tonsuzlaşma	52
1.2.8.2.1. Ön Seste Tonsuzlaşma	52
1.2.8.2.2. Kelime İçinde ve Sonunda Tonsuzlaşma	52
1.2.8.3. Süreklileşme	53
1.2.8.4. Süreksizleşme	53
1.2.8.5. Akıcılışma	53
1.2.8.6. Dudak Ünsüzleri Arasındaki Değişmeler	53
1.2.8.7. Dudaksıllaşma	53
1.2.8.8. Damaksıllaşma	54
1.2.8.9. Benzeşme	54
1.2.8.10. Diğer Ünsüz Değişmeleri	54

İKİNCİ BÖLÜM

YAZIM (İMLA) ÖZELLİKLERİ

2.1. ÜNLÜLER VE YAZILIŞLARI	56
2.1.1. a ünlüsü	56
2.1.2. e ünlüsü	56
2.1.3. ı ünlüsü	56
2.1.4. i ünlüsü	56
2.1.5. o ünlüsü	57
2.1.6. ö ünlüsü	57
2.1.7. u ünlüsü	57
2.1.8. ü ünlüsü	57
2.2. ÜNSÜZLER VE YAZILIŞLARI	58
2.2.1. ç ve c ünsüzleri	58
2.2.2. p ve b ünsüzleri	59
2.2.3. ñ ünsüzü	59
2.2.4. s ünsüzü	59
2.3. EKLER VE YAZILIŞI	61
2.3.1. İsim Çekim Ekleri ve Yazılışları	61

2.3.1.1. Çokluk Eki : +lAr	61
2.3.1.2. İyelik Ekleri.....	61
2.3.1.2.1. İyelik Eki Yığılması	61
2.3.1.3. Hal Ekleri	62
2.3.1.3.1. İlgi Hali Eki : +nİñ, +nUñ; +İñ, +Uñ	62
2.3.1.3.2. Belirtme Hali Eki : +(y)I, 'I, +n, +nI	62
2.3.1.3.3. Yönelme Hali Eki : +(y)A.....	63
2.3.1.3.4. Bulunma Hali Eki : +dA.....	63
2.3.1.3.5. Ayrılma Hali Eki : +dAn	63
2.3.1.3.6. Vasıta Hali Ekleri : +lA, +lIA, +ylA, +in.....	63
2.3.1.3.7. Eşitlik Hali Eki : +cA, +çe	63
2.3.1.3.8. Yön Gösterme Ekleri : +rA, +ArU, +arI, +rü	64
2.3.1.4. Bildirme Ekleri	64
2.3.1.5. Soru Eki : mi.....	64
2.3.1.6. Aitlik Eki : +ki, +kı.....	65
2.3.2. Fiil Çekim Ekleri	65
2.3.2.1. Zaman Ekleri	65
2.3.2.1.1. Görülen Geçmiş Zaman Eki : -dI, -dU	65
2.3.2.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman : -mIş.....	65
2.3.2.1.3. Şimdiki Zaman.....	66
2.3.2.1.4. Geniş Zaman : -r, -Ar, -Ir, -Ur	66
2.3.2.1.5. Gelecek Zaman	67
2.3.2.2. Dilek Kipleri.....	67
2.3.2.2.1. İstek Kipi : -(y)A.....	67
2.3.2.2.2. Gereklilik Kipi : -mağ / -mek gerek; -(y)a gerek.....	68
2.3.2.2.3. Şart Kipi : -sA	69
2.3.2.2.4. Emir Kipi : -.....	69
2.3.2.3. Şahıs Ekleri	69
2.3.2.3.1. Zamir Kökenli Şahıs Ekleri	69
2.3.2.3.1.1. Teklik 1. Şahıs : -Im	69
2.3.2.3.1.2. Teklik 2. Şahıs : -sIn, -sun; -siñ, -suñ.....	70
2.3.2.3.1.3. Teklik 3. şahıs : -.....	70
2.3.2.3.1.4. Çokluk 1. Şahıs : -Iz.....	70
2.3.2.3.1.5. Çokluk 2. Şahıs :	70
2.3.2.3.1.6. Çokluk 3. Şahıs : -lAr	70
2.3.2.3.2. İyelik Kökenli Şahıs Ekleri.....	70
2.3.2.3.2.1. Teklik 1. Şahıs : -m	70
2.3.2.3.2.2. Teklik 2. Şahıs : -ñ	70
2.3.2.3.2.3. Teklik 3. Şahıs :	70
2.3.2.3.2.4. Çokluk 1. Şahıs : -k, -k.....	70
2.3.2.3.2.5. Çokluk 2. Şahıs :	70
2.3.2.3.2.6. Çokluk 3. Şahıs : -lAr.....	70
2.3.3. Fiilimsiler.....	71
2.3.3.1. İsim-Fiil Ekleri	71
2.3.3.1.1. -mağ /-mek	71
2.3.3.1.2. -mA.....	71
2.3.3.2. Sıfat-Fiiller	71
2.3.3.2.1. -(y)An	71
2.3.3.2.2. -Ur, -r, -ar	72
2.3.3.2.3. -mAz	72
2.3.3.2.4. -dIk / -dUk.....	72

2.3.3.2.5. -mİş, -mUş	72
2.3.3.2.6. -acağ /-ecek	72
2.3.3.3. Zarf-Filler	73
2.3.3.3.1. Ekli Yapılar.....	73
2.3.3.3.1.1.-A	73
2.3.3.3.1.2. -dıkca / -dikce / -duğca	73
2.3.3.3.1.3. -dığından, -diginden / -duğundan, -dügünden.....	73
2.3.3.3.1.4. -dıkda / -dikde; duğda.....	73
2.3.3.3.1.5. -(y)IncA, -(y)UncA.....	73
2.3.3.3.1.6. -ken	73
2.3.3.3.1.7. -mAdAn	73
2.3.3.3.1.8. -mağsız	73
2.3.3.3.1.9. -(y)U	73
2.3.3.3.1.10 . -Ub.....	73
2.3.3.3.2. Ek + Edatlı Yapılar.....	74
2.3.3.3.2.1. -dikden / -dıkdan sonra; -duğdan sonra.....	74
2.3.3.3.2.2. -dığından / -duğundan ötüri.....	74
2.3.3.3.2.3.-digiñ kadar.....	74
2.3.3.3.2.4.-mazdan evvel / - mAzdAn muğaddem	74
2.3.3.3.2.5. -mekle (-mek ile).....	74
2.3.4. Yapım Ekleri	75
2.3.4.1. İsimden İsim Yapım Ekleri	75
2.3.4.1.1. +acığ; +cığ / +cük	75
2.3.4.1.2. +ağ / +ek	75
2.3.4.1.3. +cA.....	75
2.3.4.1.4. +cağ / +cek.....	75
2.3.4.1.5. +cI	75
2.3.4.1.6. +dız.....	75
2.3.4.1.7. +er / +şAr.....	75
2.3.4.1.8. +eş	75
2.3.4.1.9. +ığ	75
2.3.4.1.10. +İI	75
2.3.4.1.11. +ın / +un	75
2.3.4.1.12. +iñ	76
2.3.4.1.13. +it	76
2.3.4.1.14. +ğa.....	76
2.3.4.1.15. +lan.....	76
2.3.4.1.16. +IU /+II	76
2.3.4.1.17. +lığ, +lik / +luğ, +lük	76
2.3.4.1.18. +miş.....	76
2.3.4.1.19. +n < gen.....	76
2.3.4.1.20. +(U)ncI	76
2.3.4.1.21. +şak	76
2.3.4.1.22. +sİz / +sUz.....	76
2.3.4.1.23. +tuğ.....	76
2.3.4.1.24. +uz	76
2.3.4.2. Fiilden İsim Yapım Ekleri.....	76
2.3.4.2.1. -A	76
2.3.4.2.2.-ağ / -ek.....	77
2.3.4.2.3. -az.....	77
2.3.4.2.4. -cığ.....	77

2.3.4.2.5. -dı	77
2.3.4.2.6. -gen /-ğan; kıan	77
2.3.4.2.7. -gi / -gü; -kıu	77
2.3.4.2.8. -I / -u	77
2.3.4.2.9. -(y)IcI.....	77
2.3.4.2.10. -ım /-um	77
2.3.4.2.11. -inti	77
2.3.4.2.12. -k /-k.....	78
2.3.4.2.13. -kin.....	78
2.3.4.2.14. -mır	78
2.3.4.2.15. -t	78
2.3.4.2.16. -(U)n	78
2.3.4.2.17. -unc < -un-ç	78
2.3.4.2.18. -z	78
2.3.4.3. İsimden Fiil Yapım Ekleri.....	78
2.3.4.3.1. +A-	78
2.3.4.3.2. +ar-	78
2.3.4.3.3. +eş- < +e-ş-	78
2.3.4.3.4. +ı-	78
2.3.4.3.5. +(I)r-	78
2.3.4.3.6. +iş-.....	79
2.3.4.3.7. +kür-	79
2.3.4.3.8. +IA-	79
2.3.4.3.9. +IA-	79
2.3.4.3.10. +şa-	79
2.3.4.3.11. +te-	79
2.3.4.4. Fiilden Fiil Yapım Ekleri	79
2.3.4.4.1. -Ar-	79
2.3.4.4.2. -der-	79
2.3.4.4.3. -dUr / -dIr.....	79
2.3.4.4.4. -(I)ş /- uş-	79
2.3.4.4.5. -ışdur- < -ış + -tur -	79
2.3.4.4.6. -n-	79
2.3.4.4.7. -t /-d-	80
2.3.4.4.8. -tUr	80
2.3.4.4.9. -Ul- / -Il-.....	80
2.3.4.4.10. -Ur- /-Ir-	80
2.3.4.4.11. -y-	80
2.3.4.4.12. -yün-	80
2.4. YAZIMLARINDA İKİLİK OLAN BAZI KELİME VE EKLERİN İMLÂSI.....	80
2.4.1. ne kelimesinin yazılışı	80
2.4.2. -ki bağlacının yazımı.....	80
2.4.3. ek-fiilin yazımı	81
2.4.4. ile edatının yazımı	81
2.4.5. da / de bağlacının yazımı	81
2.4.6. için edatının imlası.....	81
2.4.7. zamir n'sinin imlası	82
2.4.8. İkili İmlası Bulunan Türkçe Kelimeler.....	82
2.5. YABANCI KÖKENLİ KELİMELERİN İMLASI.....	82
2.5.1. Arapça Kelime ve Tamlamaların İmlası.....	82
2.5.2. Farsça Kelime ve Tamlamaların İmlası.....	84

2.5.3. Latince Kökenli Kelimelerin İmlası	84
---	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. METİN	86
----------------	----

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. DİZİNLER.....	195
------------------	-----

4.1. DİZİN ESASLARI	196
4.2. KELİMELEER DİZİNİ	198
4.3. SIKLIK DİZİNİ.....	518
4.4. EK DİZİNİ	616

SONUÇ	719
-------------	-----

KAYNAKLAR	725
-----------------	-----

ÖZGEÇMİŞ	733
----------------	-----

ÇEVİRİ YAZI (TRANSKRİPSİYON) İŞARETLERİ

آ	a, ā	ص	ş
ا	a, e	ض	ḍ, ḏ
ب	b	ط	ṭ
پ	p	ظ	ẓ
ت	t	ع	‘
ث	ṯ	غ	ġ
ج	c	ف	f
چ	ç	ق	q
ح	ḥ	ك	g, k, ñ
خ	ḫ	ڭ	ñ
د	d	ل	l
ذ	ẓ	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v; o, ö, u, ü, ū,
ژ	j	ه	h; a, e
س	s	ی	y; i, î, î
ش	ş	ئ	ÿ
		ء	’

ŞEKİLLER DİZİNİ

	Sayfa
Şekil 1. Eserde bulunan mühür, pençe ve kayıt numarası	21
Şekil 2. İlk varaktaki küçük mührün üzerinde bulunan okunamayan büyük mühür.....	22
Şekil 3. Eserin sonunda bulunan mühür	22

TABLÖLAR DİZİNİ

	Sayfa
Tablo 1. Ğāyetü'l-Müntehā Fī-Tedbīri'l-Merzā'nın Nūshaları	19
Tablo 2. Ğāyetü'l-Müntehā Fī-Tedbīri'l-Merzā'da Tespit Edilen Ünlü Değişmeleri ...	47
Tablo 3. Ğāyetü'l-Müntehā Fī-Tedbīri'l-Merzā'da Tespit Edilen Ünsüz Değişmeleri .	55

SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ

a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
bk.	: bakınız
BL	: British Library Nüshası
Bulg.	: Bulgarca
C	: Cilt
Ç	: Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi Nüshası
Çin.	: Çince
DLT	: Divanü Lûgati't-Türk
ET	: Eski Türkçe
EAT	: Eski Anadolu Türkçesi
F	: Süleymaniye Kütüphanesi, Fatih Bölümü Nüshası
Fr.	: Fransızca
Hint.	: Hintçe
HM	: Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi Bölümü Nüshası
İbr.	: İbranice
İt.	: İtalyanca
K	: Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi Nüshası
krş.	: karşılaştırınız
Lat.	: Latince
MK. 112	: Milli Kütüphane, 112 numaralı Nüsha
MK. 8522	: Milli Kütüphane, 8522 numaralı Nüsha
Rum.	: Rumca
S	: sayı
s.	: sayfa
Sans.	: Sanskritçe
S. 2751	: Süleymaniye Kütüphanesi, Serez Bölümü, 2751 numaralı Nüsha
S. 2752	: Süleymaniye Kütüphanesi, Serez Bölümü, 2752 numaralı Nüsha
Sür.	: Süryanice
T	: Türkçe
TA	: Süleymaniye Kütüphanesi, Tahir Ağa Bölümü nüshası
TDK	: Türk Dil Kurumu

- Yay. : Yayınları
YB : Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar Bölümü nüshası
Yun. : Yunanca
- : Fiile bağlanmayı gösterir ve geldiği kök veya gövdenin fiil olduğunu gösterir.
+ : İsmeye bağlanmayı gösterir ve geldiği kök veya gövdenin isim olduğunu gösterir.
< : Önceki şekil ve köken
< ? : Kelimenin kökeni olarak kesin olarak bilinmediğini gösterir
∅ : Ses veya şekil olarak kaybolmuş.
~ : veya

GİRİŞ

Konu

Oğuz Türkçesinin Anadolu sahasında yazı dili olarak kullanılmaya başlandığı 13. yüzyıldan bu yana, Oğuz Türkçesiyle edebî ve ilmî alanda pek çok eser kaleme alınmıştır. Türkçenin tarihî gelişmesini ve kelime varlığını yansıtan bu eserler, Türk dili araştırmaları bakımından son derece önemlidir.

Yazmalar, bir dilin hâfızasıdır. Yazmalar, toplumların hem kültürel öğelerini hem de dil öğelerini sonraki nesillere aktarmaları hasebiyle pek çok bilim dalının inceleme alanına girer. Anadolu sahasında gerek telif gerekse tercüme pek çok örneği verilen tıp yazmaları da içerdiği malzemenin zenginliği bakımından araştırmacıların üzerinde yoğunlaşması gereken alanlardan biridir.

Bu düşünceler ışığında, Lâle Devrinde Hassa Tabipliği Medresesi müderrisliği yapmış olan Müderris Hasan Efendi tarafından kaleme alınmış tıbbî bir eser niteliğindeki “Ġāyetü’l-Müntehā Fî-Tedbîri’l-Merzā” adlı eser konu olarak belirlenmiştir. Eser, hem söz varlığı hem de dil incelemesi yönünden kapsamlı bir incelemeye tabi tutulmuştur.

Amaç/Hedefler

Müderris Hasan Efendi’nin “Ġāyetü’l-Müntehā Fî-Tedbîri’l-Merzā” adlı tıp eseri, gramer ve içerik bakımından incelenmiştir.

18. yüzyılda yazılmış tıbbî içerikli bu kitabın incelenmesiyle 18. yüzyıl Türkçesinin dil özellikleri ve söz varlığı eserin verdiği malzeme nispetinde ortaya konmaya çalışılmıştır. “Ġāyetü’l-Müntehā Fî-Tedbîri’l-Merzā” adlı eserin dolaylı yollardan da olsa Batıdan çeviri yoluyla dilimize kazandırılmış olması, erken dönem Batı kaynaklı kelimelerin dilimize girişleri ve dilimizde kazandıkları ses ve şekil özelliklerini de az da olsa tespit etme imkânı vermiştir. Ayrıca 18. yüzyılda yazılmış Türkçe bir tıp metninin bilim dünyasına kazandırılmasıyla, ilerleyen zamanlarda yapılacak olan çalışmalara yardımcı olmak ve Türk dilinin gelişme aşamalarının belirlenmesine katkıda bulunmak amaçlanmıştır.

Yöntem ve Kapsam

Müderriş Hasan Efendi'nin “Ġâyetü'l-Müntehâ Fî-Tedbîri'l-Merzâ” adlı eserinin kütüphanelerden tespit edilen nüshaları arasından Süleymaniye Kütüphanesi, Fatih 3588 numaralı nüshası esas alınarak metin çeviri yazı (transkripsiyon) işaretleriyle Latin alfabesine aktarılmıştır. Metnin aktarımı sırasında her sayfanın başında sayfa numarası ve satırların başında da satır numarası kullanılmıştır. Metinde kırmızı mürekkeple yazılmış olan makale ve fasıl adları koyu fontla yazılarak gösterilmeye çalışılmıştır. Metnin bağlamsal düzeyde bazı noksanlarını giderebilmek için zaman zaman diğere nüshalardan yapılan alıntılar parantez içerisinde gösterilmiştir. Özellikle nüshalar arasında yer alan terimsel farklılıklar dipnotlar vasıtasıyla aktarılmaya çalışılmıştır. Bu çalışmalar neticesinde elde edilen metin gerek söz varlığı gerekse dil özellikleri açısından değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Çalışmamız temel olarak; Giriş, İnceleme, Metin ve Dizinler bölümlerinden oluşmaktadır.

Giriş bölümünde, Klâsik Osmanlı Türkçesi ve bu döneme ait tıp yazmalarının genel bir değerlendirmesi, Müderriş Hasan Efendi'nin eserini tercüme ettiği Salih b. Nasrullah ve eserleri ve Salih b. Nasrullah'ın eserlerinde etkileri görülen Paracelsus hakkında bilgiler mevcuttur. Ayrıca Müderriş Hasan Efendi'nin hayatı, Ġâyetü'l-Müntehâ Fî-Tedbîri'l-Merzâ adlı eseri ve eserin nüshaları hakkında bilgiler de bu bölümde yer almaktadır. Ses Bilgisi bölümü için metnimizdeki kelimeler fişlenerek değerlendirmeye tabi tutulmuş ve Ses Bilgisi bölümü teşkil edilmiştir. Türkçe kelimeler için Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesi, yabancı kökenli kelimeler için ise orijinal yazımları esas alınarak bir değerlendirme yapılmıştır. Yazım (İmlâ) Özellikleri ve Ekler bölümünde eserdeki imlâ hususiyetleri ayrıntılı bir şekilde ortaya konulmaya çalışılmıştır. Zaman zaman kapsam dahilindeki diğere çalışmalarla karşılaştırmalar yapılmış, benzerlikler ve farklılıklar ifade edilmiştir. Bilgisayar programları aracılığıyla oluşturulan Dizinler bölümünde ise üç ayrı dizin mevcuttur. Sözcüklerin anlam farklılıklarının esas alınarak sınıflandırıldığı Kelimeler Dizini, çekim ekleri esas alınarak hazırlanan Ek Dizini ve metinde kullanılan kelimelerin kullanım sıklığının görülebileceği Sıklık Dizini bulunmaktadır. Sonuç bölümünde ise elde edilen veriler değerlendirilmiştir.

Klâsik Osmanlı Türkçesi Dönemine Ait Tıp Yazmalarına Genel Bir Bakış

Klâsik Osmanlı Türkçesi terimi, Türkçenin gelişmesinde yaklaşık 400 yıllık bir zaman dilimi için kullanılır. Klâsik Osmanlı Türkçesinin dönemlere ayrılmasında ve bu dönemlerin kapsadığı zaman dilimlerinde araştırmacılar tarafından zaman zaman farklı yaklaşımlar¹ sergilense de temel olarak XVI. yüzyıl ve XX. yüzyıl arası Klâsik Osmanlı Türkçesi içerisinde değerlendirilir.

“XVI. – XIX. yüzyıllar arası, edebî dilde yeni bir aşama ve Eski Anadolu Türkçesinden kesin sınırlar ile ayrılma dönemidir. XV. yüzyılın ikinci yarısında bir geçiş dönemi özelliği gösteren ve Türkçenin aleyhine doğru yol almaya başlayan yazı dili, saray ve aydınlar topluluğunda koyu bir Osmanlı İslâm sisteminin yer alması, Arap, Fars dillerinin Türk diline işlenmesi, Türkçenin yetersiz sayılarak hor görülmeye başlaması gibi nedenlerle, 50 yıl içinde bu geçiş döneminin ortaya koyduğu ikili özelliklerden sıyrılarak ve yeni edebî gelişmelere koşut olarak bütünüyle klâsik bir yazı diline bürünmüştür.”² Yazı dilinin geçirdiği bu değişim bütün alanlarda aynı hızda gerçekleşmemiştir. Nazım dili ve nesir dilinin değişimi yüzyıllara göre birbirlerinden farklılık gösterecektir.

“XVI. – XIX. yüzyıllar arasındaki nazım dili Osmanlıcanın bütün özelliklerini taşımakla birlikte, üslûp bakımından secili nesir derecesinde bir ağırlık ve karışıklık göstermez.”³ Nesir dili ise birkaç yönden değerlendirilmelidir. “XV. yüzyılın ikinci

¹ Faruk Kadri Timurtaş; Osmanlı Türkçesini iki döneme ayırır : a) Klâsik Osmanlı Türkçesi XVI. – XIX. yüzyıllar. b) Yeni Osmanlı Türkçesi XIX. – XX. yüzyıllar. bk. Faruk Kadri Timurtaş, *Eski Türkiye Türkçesi XV. Yüzyıl*, İstanbul 1994, s. VIII.; Muharrem Ergin, Osmanlı Türkçesini üç döneme ayırır : 15. asrın sonu ile 16. asrın büyük bir kısmını içine alan birinci dönem Arapça ve Farsça unsurların Türkçeyi istilâ ettiği dönemdir. İkinci dönem 16. asrın sonundan ile 19. asrın ortalarına kadar süren devredir. Bu dönemde Türkçe; Arapça ve Farsça unsurların içinde görünmez hâle gelmiştir. Üçüncü devre 19. asrın ortalarından 20. asrın başlarına kadar olan dönemdir. bk. Muharrem Ergin, *Türk Dilbilgisi*, İstanbul 2000, s. 19-20.; Mustafa Özkan da XV. – XX. yüzyıllar arası için Osmanlı Türkçesi terimini kullanır ve kendi içerisinde üç döneme ayırır : a) Başlangıç Devri Osmanlı Türkçesi : XV. yüzyılın ikinci yarısından XVI. yüzyıla kadar devam eden devre. b) Klâsik Devir Osmanlı Türkçesi : XVI. yüzyıldan başlayıp XIX. yüzyılın ortalarına kadar devam eden devre. c) Yenileşme Devri Osmanlı Türkçesi : XIX. yüzyılın ortalarından XX. yüzyılın başlarına kadar devam eden devre. bk. Mustafa Özkan, *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, İstanbul 2009, s.43-45. ; Zeynep Korkmaz : XVI. yüzyıldan XX. yüzyıl başına Milli Edebiyat dönemine kadar uzanan devre olarak sınırlandırdığı zaman diliminin XVI. ve XIX. yüzyıllar arasındaki dönemi, niteliği bakımından klâsik Osmanlıca özellikleri gösterdiği için, bu dönem “klâsik devir” diye adlandırılır bilgisini verir. bk. Zeynep Korkmaz, “Türkiye Türkçesi” *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*, C. I, Ankara 2005, s. 561. ; Tahsin Banguoğlu, Anadolu sahasındaki yazı dilini üç dönemde inceler : a) Eski Osmanlıca (1250-1450) b) Orta Osmanlıca (1450-1840) c) Yeni Osmanlıca (1840-1910). bk. Tahsin Banguoğlu, *Türkçenin Grameri*, Ankara 1995, s. 17.

² Zeynep Korkmaz, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, Ankara 2003, s. C.

³ Z. Korkmaz, *a.g.m.*, s. 563.

yarısında Sinan Paşa ile edebî bir kılığa girmiş olan nesir dili, XVI. yüzyılda daha süslü, daha sanatlı ve daha ağır bir şekil almıştır.”⁴ Asıl itibariyle bu süslü nesir geleneği sonraki yüzyıllarda da devam edecektir. Ancak baştan sona süslü nesir ile yazılmış eserlerin yanı sıra özellikle eserlerin mukaddimelerinde de süslü nesir örneklerini görmek mümkün olacaktır. “Sanatkârlar ustalık göstermek istedikleri zaman bu yapma dile, öğretmek ve yararlı olmak istedikleri zaman da açık dile başvurmuşlardır. Tarihî, dinî, ahlakî nitelikteki pek çok eserde sanatsız, secisiz, açık bir dille kaleme alınmıştır.”⁵ Klâsik Osmanlı Türkçesi dönemine ait sade nesir örneği olarak sayılan tarihî, dinî, ahlakî nitelikteki eserlere bir başka türü daha ilave etmek gerekir. Tamamen insanlara faydalı olma amacıyla kaleme alınan tıbbî eserler de sade nesir örneği sayılabilecek türdendir.

Osmanlılar dönemindeki tıp anlayışı, Osmanlıdaki siyasal gelişmelere paralel bir seyir izler. “İslam ve Selçuk tıbbının bir devamı olan Osmanlı tıbbı, Tanzimat’tan önce tam anlamıyla doğulu, İslamî ve klâsik bir karakter taşır.”⁶ Osmanlı tıbbının değişimi Osmanlıdaki pek çok yenilik gibi Tanzimat ile gerçekleşecektir. Ancak Tanzimat öncesinde de yavaş da olsa yenileşme hareketleri görülecektir. Osmanlı tıbbını, başlangıcından itibaren üç dönemde değerlendiren Ali Haydar Bayat şu şekilde sınıflandırır :

“I. Beylikler dönemi

II. Klâsik dönem

1. İslam tıbbının devamı olan klâsik dönem [1450-1730]

2. Batı tıbbını tanıma ve tercüme dönemi [1730-1827]

III. Batıya açılma ve modernleşme dönemi [1827 sonrası]”⁷

Tercüme ve telif eserlerin verildiği Eski Anadolu döneminden⁸ Klâsik Osmanlı Türkçesi dönemine geçişte başlangıçta tıbbî anlamda çok büyük değişiklikler olmazken Lâle Devri öncesi ve sonrasında Batı tıbbı ile temas başlayacaktır.⁹

⁴ Z. Korkmaz, *a.g.m.*, s. 563.

⁵ Z. Korkmaz, *a.g.m.*, s. 564.

⁶ Bedi N. Şehsuvaroğlu vd., *Türk Tıp Tarihi*, Bursa 1984, s. 108.

⁷ Ali Haydar Bayat, *Tıp Tarihi*, İstanbul 2010, s. 298.

⁸ Eski Anadolu dönemine ait tıp yazmaları için şu kaynaklara bakılabilir. A. H. Bayat, *a.g.e.*; B. N. Şehsuvaroğlu vd, *a.g.e.*; Kenan Süveren, İlter Uzel, “İlk Türkçe Tıp Yazmalarına Genel Bir Bakış”, *Tıp Tarihi Araştırmaları Dergisi*, İstanbul 1988, S. 2, s.126-142; Bedi N. Şehsuvaroğlu, *Eczacılık Tarihi Dersleri*, İstanbul 1970.

⁹ Lâle Devri öncesi dememizin sebebi Katolik dönmesi olan Salih b. Nasrullah’ın (?- 1669) batılı hekimlerden faydalanarak eserler meydana getirmesinin Lâle Devrinden önceye rastlamasıdır. Çeviri faaliyetleri Lâle Devrinde de devam edecek ve sonrasında daha da artacaktır.

Klâsik Osmanlı Türkçesi döneminde öne çıkan yazarlar ve eserleri şunlardır;

“**İbrâhim bin Abdullah** (ö. XVI. yüzyılın ilk yarısı) : Yunan ve Süryani dillerini bilmesi ve babasının adının Abdullah olması dolayısıyla mühtedî olduğu; Modon seferi (1500) sırasında Sultan II. Bayezid’in yanında cerrahbaşı olarak bulunduğu zannedilmektedir.

Alâim-i Cerrâhîn : Alâim-i Cerrâhîn adlı eseri, Çintar adlı Yunanca cerrahî kitabının tercümesi olmanın yanısıra, Türk tıp üstatları Hacı Paşa, Sabuncuoğlu, Şirvânî ve Akşemseddîn’den ilaç terkiplerini de ihtiva etmektedir.”¹⁰

Nidâî : (ö. 1567’den sonra)

Tıpla ilgili eserleri şunlardır.

Menâfi ü’n-Nâs: “En önemli eseridir. 1566’da tamamlayıp Sultan II. Selim’e ithaf ettiği önsöz ve 60 bâbdan müteşekkil eserini, hekimin bulunmadığı ortamlarda halka faydalı olmak amacıyla sade bir Türkçeyle yazmıştır.”¹¹

el-Dürri’l-Manzûm/Manzûme fi’t-Tıb: “1567’de tamamlayıp Sultan II. Selim’e armağan ettiği 700 beyitlik manzum tıp kitabıdır.”¹²

Rebî u’s-Selâme: “Dostlarının salgın hastalıklardan taun ve veba hakkında bir risale yazmasını istemeleri üzerine kaleme almıştır. Klâsik İslam dini ve tıbbî kaynaklarından edindiği bilgilere kendi tecrübelerini ilave ederek hazırladığı bu eseri önsöz ve 7 bâbdan müteşekkildir.”¹³

Şirvânî Şemseddîn-î İtâkî : (ö. XVII. yüzyıl)

Teşrih-i Ebdân ve Tercümân-ı Kibâle-i Feylesofân : Anatomi kitabıdır. Ayrıca eserde resimlerin de bulunması eserin kıymetini bir kat daha artırır.¹⁴

Emîr Çelebi (Seyyid Mehmed): (ö. 1648)

“**Enmûzecü’t-Tıb** : 1624’te vezir Recep Paşa adına yazdığı, dönemin en ünlü tıp kitaplarından biridir.

¹⁰ A. H. Bayat, *a.g.e.*, s. 304. ; Eserin kütüphanelerde bulunan nüshaları için bk. Mehmet Gürlek, “Anadoluda Yazılmış İlk Türkçe Cerrahî Yazmalara Bir Örnek: Alâim-i Cerrâhîn” *Turkish Studies, Volume 6/3 Summer 2011*, s. 1423-1434.; Şaban Doğan, “XVI. ve XVII. yüzyıl Türkçe Tıp Yazmalarına Genel Bir Bakış”, *Müjân Cumbur Armağanı* (Haz. Prof. Dr.Tuncer Gülensoy), Ankara 2010, s. 69.

¹¹ A. H. Bayat, *a.g.e.*, s. 305; Eser üzerine Sadettin Özçelik doktora çalışması yapmıştır. bk. Nidai Mehmet Çelebi, *Menâfi’ün-nas (Dil Özellikleri, Metin, Söz Dizini)*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (basılmamış doktora tezi), Malatya 1990.

¹² A. H. Bayat, *a.g.e.*, s. 306. ; Burhan Paçacıoğlu, *Nidâî Manzûm Tıp Kitabı*, Sivas 2010. Eserin kütüphanelerde bulunan nüshaları için bk., Ş. Doğan, *a.g.m.*, s. 72.

¹³ A. H. Bayat, *a.g.e.*, s. 306. ; Eserin kütüphanelerde bulunan nüshaları için bk., Ş. Doğan, *a.g.m.*, s. 72.

¹⁴ Eser üzerine Esin Kâhya’nın bir çalışması vardır. bk. Esin Kâhya, *Şemseddîn-î İtâkî’nin Resimli Anatomi Kitabı*, Ankara 1996.

Netîcetü't-Tıbb : Balıkpazarı'nda açtığı tabib dükkanında olmadığı zamanlarda yardımcısının faydalanması için hazırlamıştır.”¹⁵

Derviş Siyâhî Lârendevî : (ö. XVII. yüzyıl)

Mücemmâtü't-Tıbb : Manzum bir tıp eseridir.

Lûgat-ı Müşkilât-ı Eczâ : Bir tıp sözlüğüdür. Bitkilerin Türkçe dışında Arapça, Farsça ve Yunanca adları da zikredilir.¹⁶

Zeynelâbidîn bin Halîl : (ö. 1647)

“**Şifâ'u'l-Fu'âd li-Hazreti Sultân Murâd** : Fatih Dârüşşifâsı başhekimliği sırasında, 1628'de, 17 gün içinde yazıp Sultan IV. Murad'a sunmuştur. Giriş ve 17 fasılda, günlük hayatta kullanılan bitkisel ve hayvansal gıdaların özelliklerini, yeme-içme prensiplerini, saç uzatıcı ve cinsi gücü arttırıcı terkipleri anlatmıştır. Başka bir yazara ait olan *Çay* ve *Biberiyye* risaleleriyle birarada, 1882'de Mısır'da basılmıştır.

Mesâil-i Tıbbiyye : Zeynelâbidîn bin Halîl'in tıpla ilgili diğer eseridir.”¹⁷

“**Îsâ (Sakızlı)** : (ö. 1649) Hıristiyan kökenli olup İslamiyet'i kabul eden Ali Beyin oğludur. Sakız adasında doğmuş, ilk öğrenimini burada tamamlamış, tıbbı heves edip bu sanatı öğrenmeye çalışmış, zaman içerisinde hekimbaşılığa kadar yükselmiştir. Devâu'l-Emrâz, Nizâmü'l-Edviye Müfredât-ı Îsâ Efendi (Müfredât-ı Tıbb) ve Risâle-i fî't-Tıbb adlı eserleri vardır.

Devâu'l-Emrâz: 1644'te Türkçe olarak yazdığı 362 bölümlük tıbbi eseridir.

Nizâmü'l-Edviye: İlaçların Arapça, Farsça ve Türkçe isimlerini verdiği eseridir.”¹⁸

“**Hayâtîzâde Mustafa Feyzî** (ö. 1692) : Asıl adı Moşe ben Raphael Abravanel olup İslamiyet'i kabul etmiş bir Yahudi dönmesidir. Hekimliğini sürdürürken, İzmir'de ortaya çıkan Sabataizm Yahudi dini akımının önderi Sabatay Sevi'nin 1666'daki sorgulanmasında tercümanlık yapmış, medreselerde müderris ve Yenişehir kadısı olarak çalışmış, daha sonra saray hekimleri arasına alınmış, hekimbaşılığa kadar yükselmiştir.

Resâilü'l-Müşfiye fî Emrâzi'l-Müşkile (Hamse-i Hayâtîzâde): Batılı yazarların Latince eserlerinden istifade ederek hazırladığı bu eseri, Türkçeye yeteri kadar vakıf olmadığı

¹⁵ A. H. Bayat, *a.g.e.*, s. 306-308. ; Yazarın eserlerinin kütüphanelerde bulunan nüshaları için bk., Ş. Doğan, *a.g.m.*, s. 72-73.

¹⁶ Eser üzerine yüksek lisans çalışması yapılmıştır. bk. Sibel Murad, *Lûgat-ı Müşkilât-ı Eczâ Derviş Siyâhî Lârendevî (Giriş-İnceleme-Metin-Dizinler)*, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (basılmamış yüksek lisans tezi), Sakarya 2009, s.10-11.

¹⁷ A. H. Bayat, *a.g.e.*, s. 308. ; Eserin kütüphanelerde bulunan nüshaları için bk., Ş. Doğan, *a.g.m.*, s. 74-75.

¹⁸ A. H. Bayat, *a.g.e.*, s. 308-309. ; Yazarın eserlerinin kütüphanelerde bulunan nüshaları için bk., Ş. Doğan, *a.g.m.*, s. 75.

için, koruyucusu olduğu Ayaşlı Şaban Şifâî'nin yardımıyla kaleme almıştır. Eser 5 kitaptan meydana gelmiştir.”¹⁹

Hezârfen Hüseyin Efendi (ö. 1691) : Pek çok konuda eserler vermiş, araştırmacı yönü ağır basan bir insandır. Eserlerinin arasında tıbbî içerikli olanlar şunlardır;

Tuhfetü'l- Erîbi'n-Nâfia Li'r-Rûhânî ve't-Tabîb : Tabibler ve canlılar için faydalı mâhir bir hediye anlamına gelen kapsamlı bir tıbbî eserdir.²⁰

Lisânü'l-Etibbâ fî Lûgati'l-Edviye : İki bölümden oluşan bir tıp sözlüğüdür.

Giritli Nûh Efendi (ö. 1707) : “Aslen Girit'in Resmo kazası Emari bucağı Hristiyanlarındandır. Girit'in zaptında İstanbul'a gelmiş ve Müslüman olduktan sonra medresede okumuştur. Hekimbaşılık yapmıştır.”²¹

Tercüme-i Akraadin Meliku: “Avrupalı yazar Melchios'un eserini tercüme etmeye başlayan oğlu Ömer'in 20'li yaşlarında vefat etmesi (1699) üzerine yarım kalan tercümeyi Nûh efendi tamamlanmıştır.”²²

Şaban Şifâî (Ahmed bin Şaban) : (ö. 1705)

“Tedbîrü'l- Mevlîd : Doğum ve çocuk hastalıkları konusunda 1701'de klâsik İslam tıp kaynakları ve şahsi gözlemlerine dayanarak yazdığı bu eser, giriş, 8 bölüm ve sonuçtan müteşekkildir. Osmanlı tıbbında doğum ve çocuk hastalıkları alanında yazılmış ilk eser olduğu için önem taşır.

Şifâiyye fî't-Tıb : Kıymetli taşlar ile panzehirler konusunda Silahdar İbrahim ağa adına yazılmış olup giriş, 3 fasıl ve hatimeden meydana gelmiştir.”²³

Ömer Şifâî (Derviş Ömer Şifâî, Bursevî) (ö. 1742) :

“Minhâcü's-Şifâî fî Tıbbi'l-Kimyâ'î : Paracelsus'un bir eserinin acemice tercümesi yanında bazı Avrupalı yazarlara ait ikinci elden alıntılarla meydana getirdiği, sular, uçucu gazlar, civa, balsam ve panzehirlerle ilgili eserdir.

Mürşidü'l-Muhtâr fî 'İlmi'l-Esrâr : Paracelsus'tan alıntılarla yazdığı tıbbi kimyayla ilgili eseridir.

¹⁹ A. H. Bayat, *a.g.e.*, s. 310. ; Eserin kütüphanelerde bulunan nüshaları için bk., Ş. Doğan, *a.g.m.*, s. 77.

²⁰ Eser üzerine Feyza Tokat doktora çalışması yapmıştır. bk. Feyza Tokat, *Hezârfen Hüseyin Efendi'nin Tuhfetü'l- Erîbi'n- Nâfia Li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'i (İnceleme-Metin-Dizin)*, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (basılmamış doktora tezi), Denizli 2012., B. N. Şehsuvaroğlu vd, *a.g.e.*, s. 102.

²¹ B. N. Şehsuvaroğlu vd, *a.g.e.*, s. 102.

²² A. H. Bayat, *a.g.e.*, s. 312. ; Eserin kütüphanelerde bulunan nüshaları için bk., Ş. Doğan, *a.g.m.*, s. 78.

²³ A. H. Bayat, *a.g.e.*, s. 312. ; Eserin kütüphanelerde bulunan nüshaları için bk., B. N. Şehsuvaroğlu vd, *a.g.e.*, s. 101-102.

*Cevherü'l-Ferîd fî Tıbbi'l-Cedîd*²⁴ : Paracelsus'tan faydalanarak yazdığı, basit ve kompoze ilaçları 31 bölümde tasnif ederek verdiği farmakolojiyle ilgili eseridir.

Ravzatü'n-Necât : 1710'da Latince'den tercüme ettiği, çeşitli hastalıklara karşı ilaç formüllerini verdiği eseridir.²⁵

Gevrekzâde Hâfız Hasan (ö. 1801) : Hekimbaşılık da yapmış olan önemli bir isimdir. Üretken bir kişi olan Gevrekzâde'nin çok sayıda tıbbî eseri vardır.

“Durretü'l-Mensûriyye fî Tercümeti'l-Mansûriyye: Ebû Mansûr Hasan bin Nûh'un (el-Kumrî) Gunâ ve Münâ adlı iç hastalıkları ile ateşli hastalıklardan bahseden eserinin tercümesidir.

Netîcetü'l-Fikriyye fî Tedbîri Velâdeti'l-Bikriyye: Kadın ve çocuk hastalıkları ile süt verme ve süttten kesmeyle ilgilidir.

Mürşidü'l-Libâ fî Tercümeti Spagorya: Paracelsus'un Sâlih bin Nasrullah tarafından Arapça'ya tercüme edilen eserinin Türkçe'ye tercümesidir.

Zübdetü'l-Kühhâliyye fî Teşrihi'l-Basariyye: Sadaka bin İbrâhim eş-Şâzelî el-Mısırî'nin göz hastalıklarına dair 'Umdetü l-Kühliyye adlı eserinin tercümesidir.

Micennetü't-Tâ ûn ve'l-Vebâ : Abdüsselâm el-Mühtedî'nin (Hoca İlyâ el-Yahudî, İlyâ bin Abram), II. Bayezid zamanında İstanbul'da meydana gelen salgın için görevlendirildiğinde Arapça olarak kaleme aldığı bu eser, yüzyıllar sonra 1795'te Gevrekzâde Hâfız Hasan tarafından tercüme edilmiş ve eski-yeni hekimlerin bilgileri ilave edilmiştir.

*Risâletü'l-Mûsikıyye Mine'd-Devâi'r-Rûhâniyye*²⁶ : Ruhi hastalıkların mûsikiyle tedavisiyle ilgilidir.

Risâle-i Nikris : Gut hastalığıyla ilgilidir.

Aslü'l-Usûl Tercümeti Faslü'l-Füsûl : Ebû Abdullah Muhammed bin Yûsuf el-İlâkî'nin *el-Fusûl fî Külliyyâti't-Tıbb* adlı eserinin tercümesidir.

Düstûru'l-'Amel fî Tedbîri's-Sıhha ve'l-İlel : Kalp, nabız, ateşlenmenin sebepleri ve pnömoni (akciğer iltihabı) ile ilgilidir.

Risâle-i Tibbiyye : Göz, gut, beyin, aksırık, nezle hastalıklarıyla ilgilidir.

Risâle fî Marazı'l-İskorbüt : C vitamini noksanlığından meydana gelen iskorbüt hastalığıyla ilgilidir.²⁷

Ayrıca Abbas Vesîm'in (ö. 1760), *Düstûrü'l-Vesîm fî Tıbbi'l- Cedîd ve'l-Kadîm* (Eski ve Yeni Tıp Konusunda Vesîm'in Kuralları)²⁸ adlı eseri bu dönemde dikkat çeken eserlerdendir.

Tokatlı Mustafa Efendi (ö. 1782), İbn Sina'nın meşhur eseri el-Kanun fi't-Tıbb adlı eserini Türkçeye çevirmiştir.²⁹

²⁴ Eserin kütüphanelerde bulunan nüshaları için bk., Bedi N. Şehsuvaroğlu, *a.g.e.*, s. 299.

²⁵ A. H. Bayat, *a.g.e.*, s. 322-323.

²⁶ bk. Ahmet Hakkı Turabi, *Gevrekzâde Hâfız Hasan ve Mûsikî Risalesi*, İstanbul 2005. Yazarın eserlerinin kütüphanelerde bulunan nüshaları için de aynı esere bakılabilir.

²⁷ A. H. Bayat, *a.g.e.*, s. 313-314.

²⁸ A. H. Bayat, *a.g.e.*, s. 324.

²⁹ Esin Kâhya vd., *Bilimin Işığında Osmanlıdan Cumhuriyete Tıp ve Sağlık Kurumları*, Ankara 2000, s. 205.

Suphizâde Abdülazîz (ö. 1783), “XVIII. yy. Avrupa’sının büyük hekimlerinden Hollandalı Boerhaave’nin 1709’da yayınladığı Aphorismi de Cognoscendis et Curandis Morbis in Usum Doctrinae Domesticae Digeste (Hastalıkları Tanıyıp Evde İlaçla Tedavi Etme) adlı kitabını Kıta’ât-ı Nekâve fî Tercümeti Kelimât-i Boerhâve adıyla tercüme etmiştir.”³⁰

Şânîzâde Mehmed Atâullah (ö. 1826) 5 kitaptan oluşan ve Hamse-i Şânîzâde³¹ olarak adlandırılan tıbbî eserleri yazmıştır.

Paracelsus (1493-1541)³² : Asıl adı Philippus Aureolus Theophrastus Bombastus von Hohenheim’dır. Paracelsus zamanında Avrupa’da bir devrim gerçekleştirecek ve geleneksel tıp anlayışının yıkılmasına zemin hazırlayacaktır. Paracelsus’un etkisi yaklaşık iki asır sonra Osmanlıda da hissedilecektir. Üzerinde çalıştığımız Ğâyetü’l-Müntehâ Fî-Tedbîri’l-Merzâ adlı eser de temel olarak Paracelsus’un etkisi ile kaleme alındığı için Paracelsus hakkında ayrı bir başlık açmak faydalı olacaktır.

“İsviçreli bir hekimin oğlu olan Paracelsus, tahsilini babasının ders verdiği madencilik okulunda tamamlamış, dönemin ünlü hocalarından ders almış, Avrupa’nın çeşitli üniversitelerinde okumuş, üniversitelerin birşey öğretmediği düşüncesiyle bilgilerini kendi çalışmalarıyla geliştirmiş ve iletmiştir.

10 yıl gezgin hekim olarak dolaştıktan sonra, dönemin önemli kişilerinden yayımcı Johannes Froben’i ölümcül durumdan kurtarması ve hümanist yazar Erasmus’u (1469-1536) sağlığına kavuşturmasıyla şöhret kazanmış, 1527’de Basel’de teklif edilen belediye hekimliği ile öğretim üyeliğini kabul etmiştir.

O dönemde devrim sayılacak bir anlayışla, derslerini Latince yerine Almanca vermiştir. İlk dersinde, Hippokrates, Galenus, İbn Sînâ gibi tıp büyüklerinin eserlerini “*eskinin ölümü, yeninin doğuşu*” diye bağırarak yaktığı ve “*böylece bunların içindeki, insanları yanlış yola yönelten düşünceler yok olacaktır; gerçek olanlarsa zaten yok edilemezler*” dediği rivayet edilir.

Ona göre tıbbın 4 dayanağı vardır: Tabiat olaylarını anlamamızı sağlayan *felsefe*; yıldızların hayatımızı etkilemesinden dolayı *astronomi*; canlıların, kimyasal maddelerden oluşan tabiatın bir parçası olması sebebiyle *alşimi (simya)*; iyileştirmenin manevi yönü olan tanrı inancının insana kazandırdığı *erdem*.

Tabiatın (makrokosmos) bir parçası olarak gördüğü insanın (mikrokosmos) *su, toprak, hava ve ateş* elementlerinden oluştuğunu; bütün cisimlerin temel taşı olan bu elementlerin, *tuz (yanmaz, bağluluk özelliğine sahip olup bedeni temsil eder), civa (uçucu özelliğe sahip olup ruhu temsil eder) ve kükürt (yanıcı özelliğe sahip olup cevherilcanı temsil eder)* olmak üzere 3 şekilde (*materia prima, tria prima*) bulunduğunu savunmuştur. Bu ilkedan hareketle, belli bir kimyasal yapıya sahip olan

³⁰ A. H. Bayat, *a.g.e.*, s. 324.

³¹ A. H. Bayat, *a.g.e.*, s. 325.

³² Ayrıntılı bilgi için bk. Anna M. Stoddart, *The Life of Paracelsus*, London 1911.; Lewis H. Steiner, *Paracelsus and His Influence on Chemistry and Medicine*, Chambersburg, PA, 1853.

canlılarda bu 3 madde arasında dengesizlik olduğunda hastalıkların ortaya çıktığını, iyileşmeyi sağlayabilmek için vücuttaki kimyasal madde dengesinin düzeltilmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Tedavide, tabiatta bulunan *civa*, *kükürt*, *arsenik*, *bakır sülfat*, *antimon* gibi mineralleri kullanmıştır; tıp tarihinde bu anlayışa *iyatrokimya* / *liatrochemie* / *iatrochemistry* (kimyanın tıpta kullanılması) adı verilir. Verilecek maddenin, gizli etkilerini gerçekleştirebilmesi için çok kesin dozlarda hazırlanması gerektiğini savunmuştur.

Anatomik çalışmaların ancak yaşayan bir beden üzerinde yapıldığında değer taşıyabileceğini savunarak disseksiyona karşı çıkmış; gerçeklerin deneye dayanan araştırmalarla bulunabileceğini savunmuştur.

Frenginin *civa* ile tedavi edilebileceğini göstermiş, bu buluş daha sonra Salvarsan'ın keşfine yardımcı olmuştur. Madenci hastalığı olan silikozis'in maden buharının solunmasından kaynaklandığını, guatr'ın minerallerle bağlantılı olduğunu tespit etmiştir.

Tüp bebek fikrinin ilk savunucularındandır: “İnsanoğlu doğal ebeveyne sahip olmadan doğabilir. Bu demektir ki, özel bilgilere sahip bir alşimistin marifeti aracılığıyla, böylesi yaratıklar dışı organizmada geliştirilmeden ve doğmadan ortaya çıkabilirler.” Bunu “bir cam tüp içinde” formülüyle ifade etmiştir.

Devrimci tıp anlayışına sahip olmasına mukabil, *Sinyatür Teorisi*'ne ve gizli bilimlere de inanmıştır. Kendi devrinde tıbbi etkilememiş, fikirleri ve değerleri 300 yıl sonra anlaşılmuştur. Düşüncelerini üstü kapalı yazmış, mevcut sistemleri yıkmakla yetinmiştir.

Farklı kişiliğiyle dikkatleri ve şimşekleri üzerine çekmiş, yalnız kalmış, ölüm tehditleri üzerine, Baviera prensi Palatine'nin davetini kabul ederek Salzburg'a yerleşmiştir. 1541'de burada ölmüş, Salzburg St. Sebastian kilisesi mezarlığına gömülmüştür. Mezar taşında, “*vitam cum morte mutavit*” (*hayatı ölümle takas etti*) yazılıdır.”³³

Paracelsus'un eserleri hakkında kaynaklarda farkı sayılar mevcuttur. Ancak üretken bir yazar olduğunu söyleyebiliriz. Bugün, önemli bir kısmı İngilizceye çevrilmiş pek çok eserinin varlığı bilinmektedir.

Sâlih bin Nasrullah (İbn Sellum el-Halebî) (?- 1669) : Tıbb-ı Cedîdi'l-Kimyâ adlı eseri Paracelsus'tan etkilenerken kendinden de eklemeler yaparak yazan isimdir.³⁴ Tıbb-ı Cedîdi'l-Kimyâ adlı eser daha sonra Ğâyetü'l-Müntehâ Fî-Tedbîri'l-Merzâ adıyla Türkçeye tercüme edilecektir.

Osmanlı tıbbında, Batı ile temas konusunda ilk zikredilmesi gereken isimlerden birisi Salih bin Nasrullah'tır. “Aslen Katolik dönmesi olan ve İbn Sellum-Sellum oğlu diye tanınan devrinin bu ünlü hekimi Şakayık Zeyline göre medrese okuduktan, yani şer'i ilimleri öğrendikten sonra Halep Darüşşifasında tıp öğrenimine

³³ Bu bölüm A. Haydar Bayat'ın Tıp Tarihi adlı eserinden alınmıştır. bk. A. H. Bayat, *a.g.e.*, s. 172-173.

³⁴ Adnan Adıvar, *Osmanlı Türklerinde İlim*, İstanbul 1991, s. 132.

başlamıştır.”³⁵ “O, IV. Mehmet (1648-1687) zamanında İstanbul’a gelmiş ve saray hekimi olarak görev almıştır.”³⁶ “Temmuz 1656 tarihinde Hamalzâde Mehmet Efendi’nin ölümü üzerine hekimbaşı atanmış ve yaklaşık on üç yıl süren hekimbaşılığı sırasında Mekke pâyesi, İstanbul pâyesi ve daha sonra Anadolu sadâreti ile taltif edilmiştir.”³⁷ Latince de bildiği kaynaklarda kayıtlı olan Salih bin Nasrullah’ın Batılı hekimlerin eserlerini Arapçaya tercüme etmesi ve Batılı hekimlerden faydalanarak yazdığı eserleri Osmanlı tıbbında yeniliğin başlangıcı yolunda ilk adımlar olacaktır.

Eserleri şunlardır;

Gâyetü’l-Beyân fî Tedbîri Bedeni’l-İnsân : “Türkçe, kolay anlaşılır, sistematik, düzenli, pratik bir el kitabıdır. Önsözde, tıpta yeni ilerlemelerin olduğunu ve bunların ülkesinde duyulmasını arzu ettiğini ifade etmiştir. Eserini 1664’te Sultan IV. Mehmed’e sunduğunda samur kürkle mükâfatlandırılmıştır.”³⁸

Gâyetü’l-İtkân fî Tedbîri Bedeni’l-İnsân : “Arapça kaleme aldığı bu eseri temize çekmeden vefat etmiş, oğlu Yahya efendinin ricasıyla Fatih Dârüşşifâsı başhekimî Ahmed Ebû’l-Es’ad tarafından düzenlenmiş, Şeyhülislam Feyzullah efendinin emriyle, Sultan Ahmed Dârüşşifâsı hekimlerinden Ebûlfeyz Mustafa tarafından *Nüzhetü’l-Ebdân fî Tercümeti Gâyeti’l-İtkân* adıyla Türkçe’ye tercüme edilmiştir (1728). Çeşitli kütüphanelerde yazmaları bulunan bu eser, 1887’de Sultan II. Abdülhamid’in emriyle İstanbul’da bastırılmıştır.”³⁹

Gâye fî’t-Tıbb: “Kadınların kullandığı kozmetikleri de içine alan deri ve iç-dış hastalıklardan, bitkisel ve madensel zehirlerden bahseden bir eserdir.”⁴⁰

Tıbb-ı Cedîdi’l-Kimyâ (Tıbbü’l-Cedîd Ellezi İhtere’ahü Barakelsus): Bazı kaynaklarda Tıbb-ı Cedîdi’l-Kimyâ adlı eserle ilgili Rönesans’ın ünlü başlarından hekim ve kimyacı Th. B. Paracelsus’un İatroşimiye ait eserini Latince aslından o devrin ilim dili olan Arapçaya çevirmiş ve Tıbb-ı Cedîd al-Kimyâî adını vermişti⁴¹ bilgisine rastlanıyorsa da eserin Paracelsus’un eserinin doğrudan çevirisi olmadığı görüşü daha

³⁵ B. N. Şehsuvaroğlu vd, *a.g.e.*, s. 95.

³⁶ E. Kâhya vd., *a.g.e.*, 179.

³⁷ Ali Haydar Bayat, *Osmanlı Devletinde Hekimbaşılık ve Kurumu ve Hekimbaşılar*, Ankara 1999, 69.

³⁸ Ali Haydar Bayat, *Tıp Tarihi*, İstanbul 2010, s. 309. Eser üzerine Zekiye Gül Elbir tarafından doktora çalışması yapılmıştır. bk. Zekiye Gül Elbir, *Gâyetü’l-Beyân fî Tedbîri Bedeni’l-İnsân (Giriş-İnceleme-Metin-Dizin)*, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı (basılmamış doktora tezi), Elazığ 2000.

³⁹ A. H. Bayat, *a.g.e.*, s. 309.

⁴⁰ A. H. Bayat, *a.g.e.*, s. 310.

⁴¹ Bedi N. Şehsuvaroğlu, *a.g.e.*, s. 296.

yaygındır. Bu konuda Osmanlı Türklerinde İlim adlı eserde, “bu eserin çeviri olmadığını ilk defa 1913’te Richter tarafından ileri sürülmüş ve bu hususa daha sonraki yıllarda yapılan araştırmalarda da işaret edilmiştir. K. S. Kolta tarafından yapılan incelemelerden anlaşılacağı üzere İbn Sallam kitabı Paracelsus’un eserinden çevirmemiş bilakis tıbbî kimyadan bahseden bu bölümün ondan ve diğer Avrupalı hekimlerin görüşlerinden yararlanarak ve buna kendi bilgi ve tecrübelerini de ekleyerek bizzat yazmıştır. Bu suretle yazar basit bir çeviri yapmamış Paracelsus’un teorilerini şerh etmiştir”⁴² bilgisine yer verilmiştir.

Ğāyetü’l-Müntehā Fī-Tedbīri’l-Merzā adlı eser de bu eseri temel alarak oluşturulmuştur.

Müderriş Hasan Efendi : (? - ?)

Kaynaklarda, hakkında çok fazla bilgi bulunmayan Hasan Efendi ile ilgili sınırlı sayıdaki bilgi de birbirleriyle örtüşmeyen şüpheyle yaklaşılması gereken bilgilerdir.

Hasan Efendi, eserinde kendisini şöyle tanıtır:

“bu faķır-i pür-taķşır Ŧabīb-i Ħaşşā Dāħil Medresesine müntehā-i müderriş Ħasan du‘ācılarını ol lisān-ı ‘Arabiyyeye terceme olunan tıbb-ı cedīdi lisān-ı ‘Arabiyyeden minvāl-i mezkūr üzre lisān-ı Türkīye terceme itmege ve Ħalle muħtāc olan maħalleri daħi Ħall olub ve şerħe muħtāc olan maħalleri şerħ ve ‘ayānen beyān olunmağla ümīddir ki Ŧab‘-ı ‘ālilerine münāsib niçe edviyye-i laŦifenin ednā iltifātları ile vaķt-i Ħācette isti‘māle lāyık ola ve daħi kāffe-i nāssa nef‘-i ‘āmm ola”⁴³ (3a/17- 3b/8)

Eserini takdim ettiğii kişiyi ise şöyle tanıtır:

“ħāmī-i bilādü’l-islām bi-‘ināyeti’llāhi’l-meliki’l-‘allām şāħib-i devlet ve Ħaşmet düstür-ı mu‘azzam şadr-ı e‘ālī vezīr-i a‘zam İbrāhim paşa edām-Allāhü te‘ālā ve devletühü ilā-yevmi’l-ķıyām ve eŦāle ‘ömrühü ve şıħħatühü”⁴⁴ (3a/9-12)

Hasan Efendi kendisini baş müderriş sıfatıyla tanıtır. Müderrişlik görevini icrâ ettiğii Ŧabīb-i Ħaşşā Dāħil Medresesi ile ilgili bilgiler ise yine Hasan Efendinin eserine dayanılarak verilir. Cevat İzgi medrese ile ilgili şu bilgileri verir: “Nevşehirli Dāmād İbrāhim Paşa (ö. 1143 / 1730) zamanında Hasan Efendi adında bir saray tabibi Paracelsus’tan genişleterek çevirdiğii yeni kimya tıbbı ile ilgili Ğāyetü’l-Münā fī Tedbīri’l-Merzā adlı eserin önsözünde Tabīb-i Ħaşşā Dāħil Medresesi’nde Münħaşır

⁴² A. Adivar, *a.g.e.*, s. 132.

⁴³ Fatih (Süleymaniye Ktb.), 3588 Numaralı nüsha.

⁴⁴ Fatih (Süleymaniye Ktb.), 3588 Numaralı nüsha.

Müderriş olduğunu söylemektedir. Bu bilgiden sarayda bir hâşşa tabibliği medresesi olduğu anlaşılmaktadır. Münhaşır Müderriş de özel müderriş anlamındadır. Bursalı Tâhir Bey, bunu müntehî müderriş anlamında almıştır. Nevşehirli Dâmâd İbrâhim Paşa'nın vezirlik yılları, Lâle devri diye anılan 1130-1143'tedir. Buna göre Hasan Efendi'nin adı geçen eserini telif ettiği târih de bu yıllar arasında kalmaktadır."⁴⁵

Hasan Efendi'nin Ğâyetü'l-Müntehâ Fî-Tedbîri'l-Merzâ adlı eserinin mâl edildiği iki tane daha Hasan Efendi vardır. Asıl itibariyle Sâlih bin Nasrullah'ın Tıbb-ı Cedîdi'l-Kimyâ adlı eseri zamanında bir hayli rağbet görmüş ve eser dört farklı yazar tarafından Türkçeye aktarılmıştır.⁴⁶ Dolayısıyla bu kadar rağbet görmüş ve pek çok nüshası oluşturulmuş eserin zaman içerisinde karıştırılması da gayet normaldir.

Ğâyetü'l-Müntehâ Fî-Tedbîri'l-Merzâ adlı eserin yazarı olarak gösterilen Hasan adlı yazarlardan ilki Gevrekzâde Hafız Hasan Efendi'dir⁴⁷. Gevrekzâde Hafız Hasan ile Müderriş Hasan Efendinin karıştırılmasındaki temel sebep her ikisinin de aynı eseri Türkçeye tercüme etmeleridir. Gevrekzâde de Salih bin Nasrullah'ın Tıbb-ı Cedîd'ini tercüme etmiştir, ancak o tercümesine "Mürşidü'l-Libâs Fî-Terceme-i İşpagorya"⁴⁸ ismini vermiştir. Yazar, ismini zikretmeden önce bu kitabın daha önce pek çok kimse tarafından tercüme edildiğini ifade eder ve kendini "lakin bu fakîr-i pür-taksîr ki Gevrekzâde dimekle meşhur Hâfız Hasandır"⁴⁹ şeklinde tanıtır. Müderriş Hasan Efendi'nin tercümesini Gevrekzâde'nin tercümesinden ayırmakta kullanılabilir bir başka somut veri de Ğâyetü'l-Müntehâ Fî-Tedbîri'l-Merzâ adlı eserin nüshalarının sonunda yer alan tarih bilgisidir. Süleymaniye Kütüphanesi, Fatih Bölümü, no : 3588'de kayıtlı nüshanın sonunda bulunan ferağ kaydı, hicri 1111 (miladi 1700) yılının, Ramazan ayının beşinci gününe işaret eder.⁵⁰ Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar, no : 4960'da kayıtlı nüshada da hicri 1150, (miladi 1737-1738) tarihi

⁴⁵ Cevat İzgi, *Osmanlı Medreselerinde İlim*, İstanbul 1997, C. II. s. 30.

⁴⁶ Eserin Türkçeye evirileri ve yazarları ile ilgili geniş bilgi için bk. Talat Dinar, "Tıbb-ı Cedîd Yazmaları Üzerine Bazı Tespitler", *Turkish Studies -Volume 7/4, Fall 2012*, Ankara 2012, s. 1541-1546.

⁴⁷ Ahmet Hakkı Turabi, Gevrekzâde Hafız Hasan Efendi ve Musiki Risalesi adlı çalışmasında Ğâyetü'l-Müntehâ fî-Tedbîri'l-Merzâ Terceme-i Parâklisûs şeklinde verdiği eseri Gevrekzâde'nin eserleri içerisinde değerlendirir. bk. A. H. Turabi, *a.g.e.*, s. 48.; İslam Ansiklopedisi'nde de Ğâyetü'l-Müntehâ fî Tedbîri'l-Merdâ ismiyle verilen eser Gevrekzâde Hafız Hasan Efendi'nin olarak değerlendirilir. bk. Recep Uslu, Hasan Efendi Gevrekzâde, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1997, C. XVI., s. 317.

⁴⁸ Gevrekzâde Hafız Hasan'ın bu eseri de kayıtlara yanlışlıkla Gevrekzâde'nin bir başka çevirisi olan ed-Durretu'l-Mensûriye fî Tercemeti'l-Mansûriye olarak geçirilmiştir. bk. Kürek-zâde Hâfız Hasan Efendî, No : Cerrahpaşa 1/161, 2b-11; Kürek-zâde Hâfız Hasan Efendî, No : Ali Emîrî Efendi 249, 2a-21.

⁴⁹ Kürek-zâde Hâfız Hasan Efendî No: Ali Emîrî Efendi 249, 1b-11.

⁵⁰ Fatih (Süleymaniye Ktb.), No.: 3588, 95b-5.

mevcuttur.⁵¹ “Gevrekzâde Hafız Hasan Efendi’nin doğum tarihi kendi verdiği bilgilerden 1727 olarak tahmin edilmektedir.”⁵² Dolayısıyla *Gâyetü’l-Müntehâ Fî-Tedbîri’l-Merzâ* adlı eserin *Gevrekzâde*’ye ait olması tarih olarak da mümkün gözükmemektedir.

Gâyetü’l-Müntehâ Fî-Tedbîri’l-Merzâ adlı eserin yazarı olarak gösterilen ikinci Hasan Efendi ise Müderris Hasan Efendi ile hemem hemen aynı dönemde yaşamış olan ve *Tablî Hasan Efendi* veya *Davulcu Hasan Efendi* olarak da bilinen hekimbaşılık da yapmış olan Hasan Efendi’dir.

Bedi N. Şehsuvaroğlu ve Mahmut Tokaç⁵³ eserin, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Nadir Eserler Bölümü, TY. 7135 numaralı kaydına dayanarak yazmanın *Davulcu Hasan Efendi*’ye ait olduğunu ifade eder.⁵⁴ Gerçekten de İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Nadir Eserler Bölümü, TY. 7135 numaralı kayıta eserin ismi *Gâyetü’l-Müterakki Fî-Tedbîr-i Küllü’l-Merzâ*⁵⁵ olarak geçer ve yazar ismi olarak da “bu fakîr-i pür-takşîr tabîb-i hâşş müderris Hasan Davul du’âcıları”⁵⁶ geçmektedir. Elimizdeki nüshalar içerisinde en dar kapsamlı ve eksik olan nüsha, bu nüshadır. Sadece 16 varak olan bu nüshada pek çok bölüm atlanmıştır. Hasan Davul ibaresinin geçtiği tek nüsha da budur. Nüshanın sonundaki tarih de 1160 senesine işaret eder. Şehsuvaroğlu bu nüshaya dayanarak *Tablî Hasan* veya *Davulcu Hasan* olarak bilinen kişinin ölüm tarihinin Sadrazam Damat İbrahim Paşa’nın sadâreti sonrası olması gerektiğini düşünür.⁵⁷ Ancak kaynaklara göre, *Tablî Hasan* veya *Davulcu Hasan* olarak bilinen kişi 1103 senesinin Ramazan’ında *Hayati-zâde Mustafa Efendi* yerine hekimbaşı olmuş 1105 *Cemaziyelâhire*’sinde azl olunmuş ve 1118 Şa’ban’ında vefat etmiştir.⁵⁸ Bu bilgiler aynı tarihleri tekrar ederek *Sicill-i Osmanî*’de de mevcuttur.⁵⁹ Yine bu döneme ait önemli bir tarihi kaynak olan *Uşşâkizâde Tarihi*’nde de sâbıka reisü’l-etibba Hasan Efendi’nin

⁵¹ Yazma Bağışlar (Süleymaniye Ktb.) No. : 4960, 125a-5.

⁵² A. H. Turabi, *a.g.e.*, s. 27.; Ali Haydar Bayat, *Osmanlı Devletinde Hekimbaşılık ve Kurumu ve Hekimbaşılar*, Ankara 1999, 126.

⁵³ B. N. Şehsuvaroğlu, *a.g.e.*, s. 297.; Mahmut Tokaç, “Osmanlı Dönemi Türkçe Tıp Yazmaları”, *Osmanlılarda Sağlık*, İstanbul 2006, C. I, s. 178.

⁵⁴ Ayrıca İlder Uzel ve Esin Kâhya, Ayşegül D. Erdemir de eserin *Davulcu Hasan*’a ait olduğu görüşündedirler. bk. Osman Şevki, *Beşbuçuk Asırlık Türk Tabâbeti Tarihi*, sadeleştiren : İlder Uzel, Ankara 1991, s. 182.; E. Kâhya vd., *a.g.e.*, 200-201.

⁵⁵ İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Nadir Eserler Bölümü, TY. 7135, 2b/8-9.

⁵⁶ İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Nadir Eserler Bölümü, TY. 7135, 2b/2-3.

⁵⁷ Bedi N. Şehsuvaroğlu ve İlder Uzel *Tablî Hasan* veya *Davulcu Hasan*’ın ölüm tarihi 1734 olarak verir. bk. B. N. Şehsuvaroğlu vd, *a.g.e.*, s. 113.; bk. Osman Şevki, *a.g.e.*, s. 182.

⁵⁸ Şakaik-ı Nu’maniye ve Zeyilleri, (Neşre Haz. : Abdulkadir Özcan), İstanbul 1989, C. 4, s. 285.

⁵⁹ Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmanî*, (Yayına Haz. : Nuri Akbayar), İstanbul 1996, C. 2, s. 618.

ölüm tarihi 1118 Şa‘ban’ı olarak kayıtlıdır.⁶⁰ Kaynaklardaki bilgilere göre Tablî Hasan veya Davulcu Hasan öldüğünde henüz, eserin sunulduğu Sadrazam İbrahim Paşa (1718-1730) sadrazamlığa atanmamıştır. Bu sebeple eserin Tablî Hasan veya Davulcu Hasan’a ait olması zor bir ihtimaldir. Ali Haydar Bayat da bu görüştedir. *Ġāyetü’l-Müterakki Fî-Tedbîr-i Külli’l-Maraz* adlı eserin Tablî Hasan Efendiye ait olmadığını XVIII. yüzyıl saray hekimlerinden başka bir Hasan’a ait olduğunu ifade eder.⁶¹ Bu doğrultuda Hasan Efendi’nin Sadrazam İbrahim Paşa’nın hususî hekimi olabileceği görüşü de mevcuttur.⁶² Hasan Efendi ile ilgili Bursalı Mehmet Tahir’in Osmanlı Müellifleri adlı eserinde “Vezir İbrahim Paşa zamanında (Tabîb-i Hassa Medresesinde muntehâ müderris idi) (Parakilüs-i Cermâni)nin tıbb-ı cedid-i kimyâ’isini (Ġāyetü’l-Münâ Fî-Tedbîri’l-Merzâ) ismiyle tevsî‘an terceme eyledi.”⁶³ kaydı bulunmaktadır. Ahmet Ağırakça⁶⁴ ve Salim Aydüz⁶⁵ de Hasan Efendi’nin İbrahim Paşa zamanında Saray hekimi olduğu görüşünü tekrar ederler.

Son olarak, Tablî Hasan veya Davulcu Hasan ile Müderris Hasan Efendi’yi birbirinden ayırmada kullanılacak bir başka somut veri de Serez 2752 nüshasının başında yer alan bir kayıttır. Sonradan ilave edildiği belli olan kayıta terceme-i tıbb-ı cedîd Bursevî Hasan Efendi⁶⁶ kaydı ilk varakta yer almaktadır. Yine aynı nüshanın ikinci varığında yer alan fihristin üzerinde Bursevî Hasan Efendiniñ tıbb-ı cedîdi⁶⁷ ifadesi yer almaktadır. Eğer bu kayıt doğruysa, *Ġāyetü’l-Muntehâ Fî-Tedbîri’l-Merzâ* adlı eserin Tablî Hasan veya Davulcu Hasan olarak bilinen hekimbaşına ait olması mümkün değildir. Çünkü kaynakların üzerinde birleştiği tek konu Tablî Hasan veya Davulcu Hasan’ın Mihaliçli⁶⁸ olduğu konusudur.

⁶⁰ *Uşşâkizâde Tarihi*, (haz. Raşit Gündoğdu), İstanbul 2005, C. 2, s. 871.

⁶¹ A. H. Bayat, *a.g.e.*, s. 80.

⁶² Ekmeleddin İhsanoğlu vd., *Osmanlı Tıbbi Bilimler Literatürü Tarihi*, C. 1, İstanbul 2008, s. 433.

⁶³ Bursalı Mehmed Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, İstanbul 1342, C. 3, s. 213.

⁶⁴ Ahmet Ağırakça, “Osmanlı Tıbbının Kaynakları”, *Osmanlılarda Sağlık*, İstanbul 2006, C. I, s. 158-159.

⁶⁵ Salim Aydüz, “Bilimsel Faaliyetler Açısından Lâle Devri”, *İstanbul Armağanı 4 (Lâle Devri)*, İstanbul 2000, s. 185.

⁶⁶ Süleymaniye Kütüphanesi, Serez 2752, 1. varak.

⁶⁷ Süleymaniye Kütüphanesi, Serez 2752, 2a.

⁶⁸ B. N. Şehsuvaroğlu vd, *a.g.e.*, s. 113.; A. H. Bayat, *a.g.e.*, s. 79.

Müderriş Hasan Efendi'nin Eserleri

Bazı kaynaklarda Müderriş Hasan Efendi'nin Tablî Hasan veya Davulcu Hasan olarak bilinmesinin yanı sıra Ahmed-i Sani olarak da anıldığı ifade edilir.⁶⁹ Bu doğrultuda Ahmed-i Sâni'ye ait meşhur Ğunyetü'l-Muħaşşılîn fî-Terceme-i Tuhfetü'l-Mü'minîn adlı Muhammed Mu'min Hüseyinî'den⁷⁰ Miladi 1733 yılında tercüme edilen eser de Hasan Efendi'nin eseri olarak değerlendirilir. Ancak Ahmed-i Sâni olarak bilinen kişinin Tablî Hasan veya Davulcu Hasan veya Müderriş Hasan Efendi ile bir ilgisi yoktur. "Tam adı Ahmed-i Sâni b. Hüseyin b. Hasan olan kişi büyük ihtimalle Gevrekzâde Hasan Efendi'nin babasıdır."⁷¹ Recep Uslu da Gevrekzâde Hasan Efendi'nin babasının isminin Ahmed olduğunu şu cümlelerle ifade eder: "Eserlerinin bazı nüshalarında babasının adı Abdullah şeklinde veriliyorsa da bu durum Hasan b. Abdullah adlı başka bir tabiple karıştırılmasının sonucudur; aldığı bir icazetnameden baba adının Ahmed olduğu öğrenilmektedir."⁷² Zaten yazarın bir eserinde kendini Müderriş Hasan Efendi olarak bir eserinde de Ahmed-i Sâni olarak tanıtmaması çok da mümkün görünmemektedir.

Sonuç itibarıyla Müderriş Hasan Efendi'nin bilinen tek eseri Ğâyetü'l-Müntehâ Fî-Tedbîri'l-Merzâ adlı eseridir.

Ğâyetü'l-Müntehâ Fî-Tedbîri'l-Merzâ

Müderriş Hasan Efendi'nin Ğâyetü'l-Müntehâ Fî-Tedbîri'l-Merzâ (Hastalıkların Tedavisinde En Son Nokta) adlı eseri Osmanlı tıbbında yeniliğin başlangıcı konusunda öncü eserlerden biridir. Eser zaman içerisinde çok sevilmiş pek çok nüshası oluşturulmuş ve bu nüshalarda eserin ismi de farklılaşmıştır. Ğâyetü'l-Münâ fî-Tedbîri'l-Merzâ⁷³ veya Ğâyetü'l-Müterakķî fî-Tedbîri'l-Merzâ⁷⁴ ismi de eserin farklı nüshalarında yer almaktadır. Eser asıl itibarıyla Salih b. Nasrullah'ın Tıbb-ı Cedîdü'l-Kimya adlı Arapça eserinin Türkçeye tercümesidir.

⁶⁹ E. Kâhya vd., *a.g.e.*, 200., B. N. Şehsuvaroğlu vd, *a.g.e.*, s. 113.

⁷⁰ Süleymaniye Kütüphanesi, Ayasofya 3581 no'lu yazmada Ahmed-i Sâni adlı yazar Şah Süleyman (Safevî hükümdarı) namına Farsça yazılan Tuhfetü'l-Mü'minîn adlı eseri Sadrazam Ali Paşa için çevirdiğini ifade eder. bk. Süleymaniye Kütüphanesi, Ayasofya 3581, 2a/20-21, 1b/28.

⁷¹ E. İhsanoğlu vd., *a.g.e.*, s. 400.; Ramazan Tuğ, "Ğunyetü'l-Muħaşşılîn ve Panzehir Risalesine Göre [18. Yüzyılda] Zehir ve Panzehirler", *Yeni Tıp Araştırmaları* 6, İstanbul 2000, s. 105.

⁷² R. Uslu, *a.g.e.*, s. 318.

⁷³ Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi, No: 2915/1, 3b/4-5.

⁷⁴ İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Nadir Eserler Bölümü, TY. 7135, 2b/8-9.

“Parasulse nām hekim tıbb-ı cedīde lisān-ı Laṭinde birkaç mes’eleyi müstemil bir iki aşıl istihrāc idüb yazmış anı daḥı ba’zı kimesneler lisān-ı Laṭinden lisān-ı ‘Arabīye terceme itmişler lākin şebtinde müsāmaḥa olunub nev’an ihtilāf vāki’ olmağla bir niçe maḥallini ba’zı rumūz sebebi ile tıbb-ı şerīf erbābınıñ mübtedileri ‘alā-vuḳū’a her birini fehm ve idrāk eylemeyüb müntefi’ ve fāyide-mend olmadıkları eelden ol muhtell ve mücmel olan maḥallerini ḥall ve şerḥ ve tenbīh muhtāc olmuşdur”⁷⁵ şeklinde açıkladığı eserin yazılış sebebinde doğrudan Salih bin Nasrullah’ın ismi geçmez ancak eseri lisān-ı Latin’den lisān-ı Arabî’ye tercüme eden Salih bin Nasrullah’tır. Hasan Efendi eseri Arapçadan tercüme ettiğini ve açıklanmaya muhtaç olan yerleri de açıkladığını ifade eder.

Eserin yazılış tarihi konusunda ihtiyatlı olarak Süleymaniye Kütüphanesi, Fatih 3588 numaralı nüshanın sonunda yer alan ferağ kaydını söyleyebiliriz. Nüshanın sonundaki kayıt şu şekildedir: “ḳad veḳa’a’l-ferāğ fī-māh-i ramazānū’l-mu’azzam fī-yevmi’l-ḥāmis li-sene iḥdā ‘aşer miye ve elf.”⁷⁶ Bu tarih Hicri 1111 (Miladi 1700) yılının, Ramazan ayının Perşembe gününe işaret etmektedir. Ancak bu tarih eserin sunulduğu Damat İbrahim Paşa’nın sadāreti ile örtüşmemektedir. Damat İbrahim Paşa 1718-1730 yılları arasında sadrazamlık yapmıştır. Ancak Damat İbrahim Paşa, sadrazamlığı öncesinde de devlette üst düzey yöneticiliklerde bulunmuş, o dönemin önde gelen devlet adamlarındandır. “Lāle Devri’nin padişahı III. Ahmed’in şehzadeligi zamanında daima yanında olmuştu. Üçüncü Ahmed, büyük ve kanlı bir ihtilali müteakip tahta çıktığı zaman İbrahim Efendi de padişaha müsteşarlık vazifesi ifa etti. Hatta kendisine müteaddit defalar vezirlik teklif olunduğu halde, kabul etmedi ve bu suretle kıymet ve itibarını bir kat daha artırdı”⁷⁷ bilgisi İbrahim Paşa’nın sadrazamlığı öncesinde de devlet yönetiminde önemli roller oynadığına işaret eder.

Damat İbrahim Paşa sadrazamlık görevini kabul ettikten sonra devletin pek çok kademesinde yenilikler ve değişim dikkati çeker. Özellikle Batı ile temas ve Doğu ve Batı kültürüne ait önemli eserlerin tercüme edilmesi faaliyetleri İbrahim Paşa’nın destek ve koruyuculuğu sayesinde gerçekleşir. “İbrahim Paşa âlim ve şairleri hem himāye eder hem de onları maddi yönden ciddi anlamda destekler. Mesela Münecimbaşı Mustafa Zeki Efendi, bir vesile ile hazine odasında İbrahim Paşa’ya ilm-i nücüm ile ilgili bir meseleye dair bilgi verdiğinde, Paşa kendisine o kadar çok ihsanda bulunmuştur ki bir

⁷⁵ Süleymaniye Kütüphanesi, Fatih, No. 3588, 2b/5-12.

⁷⁶ Süleymaniye Kütüphanesi, Fatih, No. 3588, 95b/5.

⁷⁷ Ahmed Refik Altınay, *Lāle Devri*, Ankara 1973, s. 9.

kaç kişi bu hediyeleri ancak taşıyabilmiştir.”⁷⁸ “İşte İbrahim Paşa’nın bu lütufkâr ve koruyucu tavrı neticesinde dönemin pek çok âlim ve şairi Damat İbrahim Paşa’nın sadrazamlığı döneminde ve daha önce yazdıkları bazı eserleri kendisine ithaf etmişlerdir.”⁷⁹ Muhtemelen Müderris Hasan Efendi de bu âlimlerden biridir. Daha önceden yazdığı eserini bir takdim nüshası hazırlayarak Damat İbrahim Paşa’ya sunmuştur. Dolayısıyla eserin tarihi Damat İbrahim Paşa’nın sadrazamlık döneminden daha öncesine işaret eder.

Eserin tespit edebildiğimiz nüshaları şunlardır;

---

⁷⁸ S. Aydüz, *a.g.m.*, s. 161.

⁷⁹ S. Aydüz, *a.g.m.*, s. 187.

Tablo 1. Gāyetü'l-Müntehā Fî-Tedbîri'l-Merzâ'nın Nüshaları

	Süleymaniye Kütüphanesi (Fatih) nüshası, no : 3588	Süleymaniye Kütüphanesi (Tahir Ağa) nüshası no : 395	Süleymaniye Kütüphanesi (Hacı Mahmud Efendi) nüshası no : 6225	Süleymaniye Kütüphanesi (Serez) nüshası no : 2751	Süleymaniye Kütüphanesi (Serez) nüshası no : 2752	Süleymaniye Kütüphanesi (Yazma Bağışlar) nüshası, no : 4960
Varak Sayısı	95	83	35	95	129	126
Satır Sayısı	19	19	30	19	17	15
Eserin İsmi	Gāyetü'l-Müntehā Fî-Tedbîri'l-Merzā	Gāyetü'l-Münā Fî-Tedbîri'l-Merzā	Gāyetü'l-Münā Fî-Tedbîri'l-Merzā	Gāyetü'l-Müterakķî Fî-Tedbîri'l-Merzā	Gāyetü'l-müntehā Fî-Tedbîri'l-Merzā	Gāyetü'l-Münā Fî-Tedbîri'l-Merzā
Yazı Karakteri	Nesih	Nesih	Nesih	Nesih	Nesih	Nesih
Tarih	H. Ramazan 1111	H. 1153	H. 1298	H. 1195	-	H. 1150

	Ankara Milli Kütüphane nüshası no : 8522/2	Ankara Milli Kütüphane nüshası no : 112	Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi nüshası no : 2915/1	Manisa İl Halk Kütüphanesi nüshası	İstanbul Üni., Nadir Eserler Bölümü, no : TY. 7135	British Library Nüshası No : Or. 5815	Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi nüshası no : BY00008174/1
Varak Sayısı	83	74	93	106	16	75	34
Satır Sayısı	23	19	19	21	21	25	35
Eserin İsmi	Ġāyetü'l-Müntehā Fī-Tedbiri'l-Merzā	Ġāyetü'l-Münā Fī-Tedbir-i Merzā	Ġāyetü'l-Münā Fī-Tedbiri'l-Merzā	Ġāyetü'l-Münā Fī-Tedbiri'l-Merzā	Ġāyetü'l-Müterakķi Fī-Tedbir-i Küllü'l-Merzā	Ġāyetü'l-Müntehā Fī-Tedbiri'l-Merzā	Ġāyetü'l-Müntehā Fī-Tedbiri'l-Merzā
Yazı Karakteri	Nestalik	Talik Kırması	Nesih Kırması	Talik	Talik Kırması	Talik	Nesih
Tarih	-	-	H. 1152	-	H. 1160	H. 1139	H. 1215

Yukarıdaki tabloda verdiğimiz nüshaların hepsi de temin edilmiş ve eseri okuma sırasında zaman zaman istifade edilmiştir. Yukarıdaki nüshalara ilaveten temin edemediğimiz iki nüsha bilgisi de kaynaklarda mevcuttur.

Bedi N. Şehsuvaroğlu Eczacılık Tarihi Dersleri adlı kitabında Gevrekzâde Hafız Hasan Efendi'ye ait olduğunu düşündüğü bir nüshadan bahseder. Tarih ve istinsahla ilgili herhangi bilgi verilmeyen nüsha ile ilgili Gevrekzâde Hafız Hasan Efendinin bu tercümesinin bir nüshası da Gayet al Menna min Tedbir al-Maraz ismiyle Yugoslavya'da Saray-Bosna Hygienski Institut Kitaplığında 50/5 r. t. 31 numarada kayıtlıdır⁸⁰ cümleleri yer alır. Ancak bütün çabalarımıza rağmen bu nüshaya ulaşamadık. Diğer nüsha ise Çapa Tıp Tarihi 4393⁸¹ numara ile verilmiş eserin tarihi konusunda kesin bir ifade kullanılmamış H. XII. asır denilmiştir. Bu nüshayı da Çapa Tıp Fakültesi kütüphanesi Tıp Tarihi yazma eserlerinin bulunduğu bölümün tadilatla

⁸⁰ B. N. Şehsuvaroğlu, *a.g.e.*, s. 298.

⁸¹ E. İhsanoğlu vd., *a.g.e.*, C. 1, s. 434.

olması sebebiyle göremedik. Görüştüğümüz yetkililer eserlerin depolarda saklandığını ve kullanıma açma imkânlarının olmadığını ifade etmişlerdir.

Biz, metnimizi Süleymaniye Kütüphanesi, Fatih 3588, numaralı nüshayı esas olarak oluşturduk. Nüshanın kesin olmamakla birlikte müellif nüshası olması ihtimali, ferağ kaydının bulunması, nüshanın reddadiyelerinin tam olması, dil özellikleri gibi hususlar bu nüshayı seçmemizde belirleyici etkenler oldu.

Süleymaniye Kütüphanesi, Fatih 3588 numaralı nüsha 97 varaktan oluşur. Nüshanın ciltli kapak sayfasının hemen ardından gelen sayfa boş, yanındaki sayfanın sol üst köşesine *min-kütübi'l-fağır Muştafa Eyüb Efendi-zâde 'afa 'anhümâ 1208* notu düşülmüştür. Ardından gelen varağın sol tarafı boş, sağ tarafında ise muhtemelen birkaç farklı kalemden çıkmış olan zaman zaman birbirinin de üzerine yazılmış Arapça satırlar ve sure adları (ihlas, felak, nas) yer almaktadır. Eserin asıl bölümü bundan sonra başlamaktadır. Besmele ve dua bölümünden sonra, “bundan sonra ma'lûm olsun ki 'ilm-i tıb bir 'ilm-i meşrû' ve bir fenn-i şerîfdir”⁸² diyerek asıl bölüme başlangıç yapar. Bu bölümde tıp ilminin gerekliliği ve dinen uygunluğu hadîs-i şerîflerle anlatılmaya çalışılır. Eserin birinci varağının sağ tarafında bir mühür vardır. Yine mühürün hemen altında eserin görülüp kontrol edildiğine dair bir pençe ve kayıt numarası vardır. Asıl itibarıyla bu mühürün üzerinde daha büyük ve daha çok satır ihtiva eden bir mühür daha vardır. Ancak bu mühür tamamen silinmiş ve okunaksız hale gelmiştir. İlk varaktaki küçük mühürün aynısı eserin son varağında da mevcuttur.

Şekil 1 : Eserde bulunan mühür, pençe ve kayıt numarası.

Mühürde Es-seyyid İbrâhim yazılıdır.

⁸² Fatih (Süleymaniye Ktb.), No.: 3588, 1b-8.

Şekil 2 : İlk varaktaki küçük mührün üzerinde bulunan okunamayan büyük mühür.

Şekil 3 : Eserin sonunda bulunan mühür.

Eserde fasıl ve makale başlıkları kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Eserin pek çok satırının altının kırmızı mürekkeple çizilmiş olduğu da görülür. Eserin son varığında ferağ kaydının altında ma'cün-ı diyardan adında 10 satırlık bir terkip verilmiştir.

Müderriş Hasan Efendinin verdiği bilgilere göre eserin planlaması şu şekildedir : “bu kitâbda bir muğaddime ve birkaç mağâle vardır muğaddime kimyânîñ ta'rifî beyânındadır ve kimyâya hâcet nedendir ve kimyâdan ğaraž nedir anı beyân ider.”⁸³

Asıl itibariyle eser kendi içerisinde bölümlere ayrılmakla birlikte temelde iki ana bölümden oluşur. Yazar bunu “ma'lûm ola kim yukarıdan berü zıkr idüb dağı ihtiyâr idüb naql iyledigimiz hekim Senartusuñ tıbb pendin(den)dir ki te'lif itdügidir ve dağı hekim Vafrişusuñ Akrabâdinidir ammâ hekim Qorolyus şan'at-ı tıbb-ı kimyâvîde bir muhtaşar ve müfid kitâb te'lif itdi zamâne meliki için ve ol kitâb iki muğaddimeye müştamil biz dağı Latinden 'Arabîye naql murâd itdik nef'-i 'âmm olsun için ve biz dağı yine 'Arabîden Türkiye naql⁸⁴ murâd itdik nef'-i 'âmm olsun için Qorolyus ol

⁸³ Süleymaniye Kütüphanesi, Fatih, No. 3588, 4a/2-3.

⁸⁴ F. naql iki kez yazılmış.

muhtaşara⁸⁵ Kimyā-i Pasiliğa diyü ad virmiş ya^c nî melike mensüb kimyā dimekdir⁸⁶ şeklinde ifade eder.

İki ana bölüm ve alt bölümler eserde şu şekilde yer almaktadır.

Birinci Bölüm

maḳāle-i ūlā tıbb-ı cedīdden cüz³-i nazārī beyānındadır

faşl-ı evvel⁸⁷ heyülā³-i ūlā ve sırr-ı ekber beyānındadır

faşlü's-şānī^c anāşır beyānındadır

faşlü's-şālis şüretler ve nev^c ler ve eşyānıñ aşılıarı beyānındadır

faşlü'r-rābi^c hayāt beyānındadır

faşl⁸⁸ bu faşl harāret-i ğarīziyye beyānındadır

faşl⁸⁹ bu faşl bu t̄ā³ ifeniñ mezhebinde ecsām andan mürekkeb olan aşılıar beyānındadır

faşl⁹⁰ bu faşl mizāc ve tekevvün beyānındadır

faşl⁹¹ bu faşl birbirine beñzemez nev^c lerdən ḥāşıl olan nev^c beyānındadır

faşl⁹² bu faşl cisimleriñ şüretleridir ne keyfiyyet ile tağyīr olur ve şüret-i nev^c iyyesi bāḳī olmağla bile anı beyān ider

faşl bu faşl ^c ālem-i ekber ki dünyādır ^c ālem-i aşğar ki insāndır ikisi arasında olan nisbeti beyān ider

el-maḳāletü's-şāniye ve daḥı tıbb-ı kimyāviniñ aşılıarı beyān ider (13a/13-14)

faşl⁹³ bu faşl beden-i insānıñ terkībini ve kuvāsını bilmekdir

faşl⁹⁴ ve bu faşl maražlarıñ sebeblerin beyān ider

faşl⁹⁵ bu faşl bu maražlar ne keyfiyyet ile ^c āriż olur anı bildirir

faşl⁹⁶ bu faşl maražlarıñ ^c alāmetlerini ve delillerini beyān ider

faşl⁹⁷ bu faşl sidik aḥvālını bildirir

faşl⁹⁸ bu faşl sıtmalarıñ nevbetlerini ve dürlerini ve ba^c zısı ba^c zısına muttaşıl olub uyğu olmasını beyān ider

⁸⁵ F.

⁸⁶ Süleymaniye Kütüphanesi, Fatih, No. 3588, 48b/18-49a/7.

⁸⁷ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 1 yazılıdır.

⁸⁸ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 5 yazılıdır.

⁸⁹ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 6 yazılıdır.

⁹⁰ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 7 yazılıdır.

⁹¹ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 8 yazılıdır.

⁹² faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 9 yazılıdır.

⁹³ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 1 yazılıdır.

⁹⁴ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 2 yazılıdır.

⁹⁵ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 3 yazılıdır.

⁹⁶ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 4 yazılıdır.

⁹⁷ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 5 yazılıdır.

- faşl**⁹⁹ bu faşl ʿ ilāc-ı küllî beyânındadır
- faşl**¹⁰⁰ bu faşl eşyânîñ hâşşalarını bildirir
- faşl**¹⁰¹ bu faşl şol devâlardır ki yıldızlara mensûbdur anı beyân ider
- el-maḳālātü's-şāliṣe** kimyāvî tarz üzre devâlarıñ tedbîrin ḥall idüb ve pāk itmesiniñ keyfiyyetini beyân ider
- faşl**¹⁰² bu faşl ateşinñ mertebelerini bildirir
- faşl**¹⁰³ bu faşl cümle ʿ amelleri beyân ider
- faşl**¹⁰⁴ bu faşl saḥḳ beyânındadır
- faşl**¹⁰⁵ bu faşl ḥall beyânındadır
- faşl**¹⁰⁶ bu faşl ḥarḳ ve ḳaly beyânındadır
- faşl**¹⁰⁷ bu faşl bi'l-ḳuvve olan nār-ile yakmaḳ beyânındadır
- faşl**¹⁰⁸ bu faşl taʿ fîn ve taḥmîr beyânındadır
- faşl**¹⁰⁹ bu faşl kirleri vesâhları ḡusl idüb pāk itmek beyânındadır
- faşl**¹¹⁰ bu faşl ışlamak ve pişürmek beyânındadır
- faşl**¹¹¹ bu faşl devâları taşfiye idüb şāf itmek beyânındadır
- faşl**¹¹² bu faşl taḳṭîrler beyânındadır
- faşl**¹¹³ bu faşl taşʿ id beyânındadır
- faşl**¹¹⁴ bu faşl ʿ aḳd beyânındadır
- faşl**¹¹⁵ bu faşl bir şey'i ḥıfz idüb ve terbiyye itmek maʿ nâlarını beyân ider
- el-maḳāletü'r-rābi'a** maḳāle-i rābi'a ḳuvā-yi cüz'i ile ʿ ameller beyânındadır (33b/02)
- faşl-ı**¹¹⁶ **evvel** şuları ve rûhları taḳṭîr olunmasını beyân ider

⁹⁸ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 6 yazılıdır.

⁹⁹ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 7 yazılıdır.

¹⁰⁰ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 8 yazılıdır.

¹⁰¹ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 9 yazılıdır.

¹⁰² faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 1 yazılıdır.

¹⁰³ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 2 yazılıdır.

¹⁰⁴ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 3 yazılıdır.

¹⁰⁵ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 4 yazılıdır.

¹⁰⁶ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 5 yazılıdır.

¹⁰⁷ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 6 yazılıdır.

¹⁰⁸ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 7 yazılıdır.

¹⁰⁹ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 8 yazılıdır.

¹¹⁰ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 9 yazılıdır.

¹¹¹ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 10 yazılıdır.

¹¹² faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 11 yazılıdır.

¹¹³ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 12 yazılıdır.

¹¹⁴ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 13 yazılıdır.

¹¹⁵ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 14 yazılıdır.

¹¹⁶ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 1 yazılıdır.

faşl¹¹⁷ bu faşl şular çıkarmasınıñ beyânındadır

faşl¹¹⁸ efsentîn ki ya' nî pelindir anıñ rûhunu çıkarmasınıñ beyânındadır

faşl¹¹⁹ bu faşl kardusenţu ki şevketü'l-mübâreke dirler anuñ rûhunu çıkarmak beyânındadır

faşl¹²⁰ bu faşl şarâbıñ rûhunu tartir ile çıkarmak beyânındadır

faşl¹²¹ bu faşl tohumlar ve rûhlarını ve şularını çıkarmasınıñ beyânındadır

faşl¹²² bu faşl quru şeylerden dârçîn ve qaranfil gibi bunlarıñ şuyunu çıkarmasınıñ beyânındadır

faşl¹²³ zamğ-ı buţmuñ rûhunu ve yağını çıkarmasınıñ beyânındadır

faşl¹²⁴ bu faşl geyik boynuzınıñ rûhunu çıkarmasınıñ beyânındadır

faşl¹²⁵ bu faşl balıñ şuyunu ve rûhunu çıkarmasınıñ beyânındadır

faşl¹²⁶ bu faşl ma' deniyyâtiñ rûhlarını çıkarmasınıñ beyânındadır

faşl¹²⁷ bu faşl milh ma' deniniñ rûhunu çıkarmasınıñ beyânındadır

faşl¹²⁸ bu faşl mürekkeb tuzuñ tuzını çıkar masınıñ beyânında

faşl¹²⁹ bu faşl rûh-ı zâc çıkarmasınıñ beyânındadır

faşl bu faşlıñ hükmi kibritiñ şuyunu ve rûhunu çıkarmasınıñ beyânındadır

faşl bu faşl nişâdırıñ rûhunu çıkarmasınıñ beyânındadır

faşl bu faşl derletici rûhlarıñ çıkarması(nıñ) beyânındadır

faşl bu faşl yağlar beyânındadır

faşl bu faşl gül yağını çıkarmak keyfiyyetidir

faşl bu faşl ma' deniyyâtiñ yağlarıñ keyfiyyeti ve istihrâcı beyânındadır

İkinci Bölüm

el-mağâletü'l-ülâ Qorolyusuñ kitâbı iki mağâle-i müstemil mağâle-i ülâ mu'alecât-ı külliyye beyânındadır

faşl bu faşl inzâc ki pişürmekdir munzic ki pişiricidir anlarıñ beyânındadır

¹¹⁷ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 2 yazılıdır.

¹¹⁸ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 3 yazılıdır.

¹¹⁹ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 4 yazılıdır.

¹²⁰ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 5 yazılıdır.

¹²¹ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 6 yazılıdır.

¹²² faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 7 yazılıdır.

¹²³ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 8 yazılıdır.

¹²⁴ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 9 yazılıdır.

¹²⁵ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 10 yazılıdır.

¹²⁶ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 11 yazılıdır.

¹²⁷ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 12 yazılıdır.

¹²⁸ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 13 yazılıdır.

¹²⁹ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 14 yazılıdır.

faşl bu faşl kuşmak beyânındadır

faşl bu faşl müşhili beyân ider

faşl bu faşl idrâr ve müdirr beyânındadır

faşl bu faşl derlemek ve der getürici şeyler beyânındadır

faşl bu faşl belesân-ı tabî'îyi hıfz ve takviyye beyânındadır

faşl bu faşl ağrıları teskîn idicidir ve uyku getüricidir anlarıñ beyânındadır

faşl bu faşl güzel çoğulu olan şey'ler beyânındadır

el-mağâletü's-şâniye ikinci mağâle mu'âlecât-ı cüz'iyeye beyânındadır (74a/16)

faşl bu faşl yaralar ve dahı kabarcıklar ve şişler devâları beyânındadır

Eserin içeriği incelendiğinde kimyasal terkiplerin hazırlanması için gerekli malzemeler ve aşamaların ayrıntılı bir şekilde anlatılması dikkat çeker. Çünkü yazar eserinin İbrahim Paşa'ya ve bütün insanlara faydalı olmasını istemektedir ve bunu sık sık tekrar eder.

“edviyye-i laîfeniñ ednâ iltifâtları ile vaqt-i hâcetde isti' mâle lâyıķ ola ve dahı kâffe-i nâssa nef'-i 'âmm ola”¹³⁰

“biz dahı Laîinden ' Arabiye naķl murâd itdik nef'-i 'âmm olsun için”¹³¹

Eserde başta Paracelsus olmak üzere pek çok Batılı hekim ve düşünürün ismi geçer. Paracelsus'a ait terkipler anlatılır. Eserde yer alan Batılı hekimler ve düşünürler şunlardır : Parasulse, Qorolyus, Calinus, Aristo, Ağriba, Buqraç, Eflâţun, Kerkitaş, Sevarnis, Senartuş ve Vafriţus.

İslam dünyasına ait önemli isimler ise daha az zikredilmiştir. Eserde Câbir ve İbn-i Sina isimleri geçer. Ayrıca çeşitli kültürlerde değişik isimlerle anılan mitolojik veya yarı mitolojik bir şahsiyet olan Hermes ismi de eserin başında sıkça zikredilir.

Çalışmamızda eserin dil hususiyetleri ve kelime hazinesi ortaya konulmaya çalışılmıştır. Eserin, disiplinler arası çalışmalarda diğer bilim dallarının da araştırma konusu olmasıyla zenginleşeceği ve çalışanlar için değerli malzemeler vereceği muhakkaktır.

¹³⁰ Süleymaniye Kütüphanesi, Fatih, No. 3588, 3b/8.

¹³¹ Süleymaniye Kütüphanesi, Fatih, No. 3588, 49a/6.

BİRİNCİ BÖLÜM

SES BİLGİSİ

1.1. Ünlüler ve Ses Olayları

1.1.1. Ünlü Uyumları

1.1.1.1. Kalınlık-İncelik (Damak) Uyumu

Ġāyetü'l-Müntehā Fi-Tedbiri'l-Merzā'da, Türkçe kelimelerde kalınlık-incelik uyumu kelime köklerinde sağlamdır.

Türkçe kelimelere getirilen ekler genellikle uyuma bağlı olarak kullanılmıştır. Az da olsa uyuma aykırı olarak kullanılan ekler ve metnimizde geçen örnekleri şunlardır;

-mek isim-fiil eki : Metinde uyuma bağlı olarak kullanılan bu ek sadece bir örnekte uyumsuzluk sergilemiştir.

vücüd bulunmek¹ بولنمك 08b/12

+ lük isimden isim yapma eki : Metinde uyuma bağlı olarak kullanılan bu ek sadece bir örnekte uyumsuzluk sergilemiştir.

kurulüğe² قرولكه 70b/03

-ken zarf-fiil eki : EAT dönemi ve günümüz yazı dilinde de olduğu gibi metnimizde de daima ince ünlüdür. i- fiilinin üzerine geldiği için ince ünlülü kullanılan ek, i- fiili düştüğünde de kendinden önceki kelimedeki uyumu göstermez.

var iken واريكن 05a/03

kıynadırken قينادرکن 31a/03

Yabancı kökenli sözcüklere getirilen ekler de genellikle uyuma tâbidir. Ancak az da olsa bazı kelimelere gelen eklerde uyumsuzluk görülmektedir.

gıdālenmek³ غدالنمك 07b/06, 08b/12.

¹ S. 2752 nüshasında vücüd bulunmek, bk. S. 2752, 14b-1.; MK. 8522 nüshasında vücüd bulunmek, bk. MK. 8522, 9b-5.; BL. nüshasında vücüdlenmek, bk. BL. 6b-20.; S. 2751 nüshasında vücüd bulunmak, bk. S. 2751, 8b-12.; HM. nüshasında vücüd bulmak, bk. HM., 4a-6.; YB. nüshasında vücüd bulunmak, bk. YB., 11a-7.; TA. nüshasında vücüd bulmak, bk. TA., 11a-6.; Ç. nüshasında vücüd bulmak, bk. Ç., 8a-9.; MK. 112 nüshasında vücüd bulunmak, bk. MK. 112, 6a-14.; K. nüshasında vücüd bulmak, bk. K. 3b-20.

² S. 2752 nüshasında kurulüğe, bk. S. 2752, 93a-9.; S. 2751 nüshasında kurulüğe, bk. S. 2751, 68b-17.; MK. 8522 nüshasında kurulüğe, bk. MK. 8522, 60a-16.; TA. nüshasında kurulüğe, bk. TA., 62b-7.; Ç. nüshasında kurulüğe, bk. Ç., 66b-4.; BL. nüshasında kurulüğe, bk. BL. 53b-4.; HM. nüshasında kurulüğe, bk. HM., 27a-23.; YB. nüshasında kurulüğe, bk. YB., 90b-6.; MK. 112 nüshasında kurulüğe, bk. MK. 112, 49a-14.; K. nüshasında kurulüğe, bk. K. 22b-13.

³ MK. 112 nüshasında gıdālenmek, bk. MK. 112, 5b-3, gıdālenmek, bk. MK. 112, 6a-14.; S. 2752 nüshasında gıdālenmek, bk. S. 2752, 12b-14, 14a-17.; MK. 8522 nüshasında gıdālenmek, bk. MK. 8522, 8b-7, 9b-4.; BL. nüshasında gıdālenmek, bk. BL. 6a-1, 6b-19.; S. 2751 nüshasında gıdālenmek, bk. S. 2751, 7b-9, 8b-12.; HM. nüshasında gıdālenmek, bk. HM., 3b-10, 4a-6.; YB. nüshasında gıdālenmek, bk.

ğidālendirmege⁴ غدالندرمكه 15a/11.

mizāclendikden⁵ مزاجلند كدن 10a/07.

1.1.1.2. Düzlük-Yuvarlaklık (Dudak) Uyumu

“Dudak uyumu, Türkçenin her devrinde her sahada kelime bünyesine kuvvetle hâkim olan bir uyum değildir. Bu uyum ancak bugünkü Türkiye Türkçesinde kuvvetli bir şekilde kendisini hissettirmektedir.”⁶ “Dudak uyumu kanunu tarihî zamanlarda oluşmuş görünüyor. Doğu Türkçesinde, daha Eski Türkçe devresinde yavaş yavaş ilerlemiş olduğu anlaşılıyor. Batı Türkçesinde ise daha geç, ancak Orta Oğuz lehçesi içinde kendini göstermektedir.”⁷ “18. yüzyılın sonlarında Türkiye Türkçesinde dudak uyumu artık tamamlanmıştır.”⁸

Arap harfleriyle yazılmış metinlerde düzlük-yuvarlaklık uyumunu tam olarak tespit etmek bir hayli zordur. Üstelik incelediğimiz metinde hareketlerin neredeyse yok denecek kadar az kullanılmış olması düzlük-yuvarlaklık uyumunun tespitini bir kat daha zorlaştırmıştır. Ancak ünlülerin harflerle gösterildiği örneklere dayanarak metinde yer alan kelimelerin ve eklerin bazılarında düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı durumlar tespit edilmiştir.

1.1.1.2.1. Kelime Tabanlarında Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu

Kelime tabanlarında düzlük-yuvarlaklık uyumu bulunmayan örnekler şunlardır;

altun < altun⁹ 07b/15, altunca otı 66a/09, demür < temir¹⁰-temür¹¹ 27a/18, dörpi < törpiğ¹² 26a/08, eyü < edgü¹³ 86b/15, kavuk < kavuk¹⁴ 17b/08, kemük 74b/17, kendü

YB., 9b-7, 11a-6.; TA. nüshasında ğidālenmek, bk. TA., 10a-3, 11.a-6.; Ç. nüshasında ğidālenmek, bk. Ç., 7a-8, 8a-9.; K. nüshasında ğidālenmek, bk. K. 3a-28, 3b-20.

⁴ MK. 112 nüshasında ğidālendirmege, bk. MK. 112, 10b-15., S. 2752 nüshasında ğidālendirmege, bk. S. 2752, 20a-15.; MK. 8522 nüshasında ğidālendirmege, bk. MK. 8522, 13a-2.; BL. nüshasında ğidālendirmege, bk. BL. 11b-19.; S. 2751 nüshasında ğidālendirmege, bk. S. 2751, 14b-9.; HM. nüshasında ğidālendirmege, bk. HM., 5b-10.; YB. nüshasında ğidālendirmege, bk. YB., 20b-10.; TA. nüshasında ğidālendirmege, bk. TA., 17b-17.; Ç. nüshasında ğidālendirmege, bk. Ç., 14b-3.; K. nüshasında ğidālendirmege, bk. K. 5a-24.

⁵ S. 2752 nüshasında mizāclendikden, bk. S. 2752, 16a-11.; MK. 8522 nüshasında mizāclendikden, bk. MK. 8522, 10b-8.; BL. nüshasında mizāclendikden, bk. BL. 7b-17.; HM. nüshasında mizāclendikden, bk. HM., 4b-5.; YB. nüshasında mizāclendirdikden, bk. YB., 13a-1.; TA. nüshasında mizāclendikden, bk. TA., 13.a-11.; Ç. nüshasında mizāclendirdikden, bk. Ç., 9b-3.; K. nüshasında mizāclendikden, bk. K. 4a-19.

⁶ Muharrem Ergin, *Türk Dilbilgisi*, İstanbul 2000, s. 72.

⁷ Tahsin Banguoğlu, *Türkçenin Grameri*, Ankara 1995, s. 88.

⁸ Hayati Develi, *Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyıl Osmanlı Türkçesinde Ses Benzeşmeleri ve Uyumlar*, Ankara 1995, s. 60.

⁹ Sir Gerard Clauson, *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*, 1972, s. 131.

¹⁰ G. Clauson, *a.g.e.*, s. 508.

¹¹ Ahmet Caferoğlu, *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü*, İstanbul 1993, s. 233.

¹² G. Clauson, *a.g.e.*, s. 533.

¹³ G. Clauson, *a.g.e.*, s. 51.

< kentü¹⁵ 05a/17, kırı < kırı¹⁶ 26a/05, kıyü < kuduğ¹⁷ 30a/10, kızı < kuzı¹⁸ 21b/14, sancu < sançığ¹⁹ 23b/15, şaru < sarığ²⁰ 42a/11, semüz < semiz²¹ 22a/04, sidüg < südüğ²² 49b/02, tavuğ < takığü ~ takuk²³ 10a/13, yaru²⁴ 50b/17, yaşduğ < yastuk²⁵ 23a/11.

Yukarıdaki örneklerin çoğu ET döneminde de uyuma bağlı olarak kullanılmayan kelimelerdir.

1.1.1.2.2. Eklerde Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu

Bu bölümde metinde imlası net olarak ortaya konulmuş ekler hakkında görüş bildirilecektir. Herhangi bir ünlü veya hareke ile gösterilmeyen sesler dolayısıyla bazı ekler bu bölümde değerlendirmeye alınmayacaktır.

1.1.1.2.2.1. Düz Ünlülü Ekler

Ekin ünlüsü imlada daima düzdür. Yuvarlak tabanlardan sonra da düz ünlülü gelen bu ekler uyumu bozar.

+cI isimden isim yapma eki : ET'de +cI olan ek düz ünlüdür.²⁶ EAT'de +CI şekliyle kullanılır.²⁷ XVI., XVII. ve XVIII. yüzyıllarda Arap harfleriyle yazılmış metinlerde²⁸ uyumsuzluk sergileyen ek, XVIII. yüzyıl çeviriyazılı²⁹ metinlerde genellikle uyuma bağlıdır.³⁰

¹⁴ G. Clauson, *a.g.e.*, s. 583.

¹⁵ G. Clauson, *a.g.e.*, s. 728.

¹⁶ G. Clauson, *a.g.e.*, s. 649.

¹⁷ G. Clauson, *a.g.e.*, s. 598.

¹⁸ G. Clauson, *a.g.e.*, s. 681.

¹⁹ G. Clauson, *a.g.e.*, s. 835.

²⁰ G. Clauson, *a.g.e.*, s. 848.

²¹ G. Clauson, *a.g.e.*, s. 830.

²² G. Clauson, *a.g.e.*, s. 801.

²³ G. Clauson, *a.g.e.*, s. 468.

²⁴ G. Clauson, *a.g.e.*, s. 955.

²⁵ G. Clauson, *a.g.e.*, s. 974.

²⁶ A. Von Gabain, *Eski Türkçenin Grameri*, (çev: Mehmet Akalın), Ankara 2007, s. 43.

²⁷ Faruk Kadri Timurtaş, *Eski Türkiye Türkçesi XV. Yüzyıl*, İstanbul 1994, s. 77.; Gürer Gülsevin, *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, Ankara 1997, s. 115.

²⁸ Yavuz Kartallıoğlu'nun Arap harfleriyle yazılmış metinler olarak ifade ettiği eserler şunlardır; XVI. yüzyıl Menâkıb-ı Hâce-i Cân ve Netice-i Cihân, Kitâb-ı Bahriyye, Beyân-ı Menâzil-i Sefer-i Irâkeyn-i Sultân Süleymân Han, Târih-i Fetih-i Şikloş Estergon ve İstaolni-Belgrad, Mağâlât-ı Seyyid Hârûn XVII. yüzyıl Menâkıb-ı Çahâr Yâr-i Güzin, Râfi'ü'l-Gubûş fi Fazâilü'l-Hubûş, Zafer-nâme-i Belâgat-unvân Der Beyân-ı Gazâvat-ı Sultan Osman Han-ı Gâzi, Mir'âtü'l-Ahlâk, Delâil-i Nübüvvet-i Muhammedî ve Şemâil-i Fütüvvet-i Ahmedî, Kitâb-ı Şatabiyye Tercümesi XVIII. yüzyıl Tuhfetü'l-İhvân Hediyetü's-Sıbyân, Şerh-i Vasiyyet-i Birgili, Mecmuâ-i Hadis, Hamza Efendi Risâlesi, Risâle-i İman ve İtikâd. Ayrıntılı bilgi için bk. Yavuz Kartallıoğlu, *Klasik Osmanlı Türkçesinde Eklerin Ses Düzeni (16, 17 ve 18. Yüzyıllar)*, Ankara 2011, s. 22-26.

²⁹ Yavuz Kartallıoğlu'nun çeviriyazılı metinler olarak ifade ettiği eserler şunlardır; XVI. yüzyıl Regola, XVII. yüzyıl Rudimenta, Dittionaria Della Lingua Italiana-Tvrshesca, Vocabolario Italiana-Tvrshesca, Colloquia Familiaria Turcico Latina, Thesaurus Lingarum Orientalium Turcicae-Arabicae-Persicae, Linguarum Orientalium Turcicae, Arabicae, Persicae Institutiones Seu Grammatica Turcica, XVIII.

Ek Ġāyetü'l-Müntehā Fī-Tedbīri'l-Merzā'da toplam yedi defa kullanılmıştır. Bu kullanımların tamamında da ek +cI olarak gelir. kıyumcı örneğinde ek uyumu bozmuştur, diğer örnekler eki düz tabanlar üzerine almıştır.

جی : kıyumcı 60a/15, kinci 12b/14, çölmekci 65a/18, demirci 85b/10 (4 defa).

-dI görülen geçmiş zaman teklik / çokluk 3. şahıs eki : Ek ET'de daima düz ünlülüdür.³¹ EAT'de de ek düz ünlülüdür.³² XVI., XVII. ve XVIII. yüzyıllarda da ek düzensizlik ve uyumsuzluk sergiler.³³

Ġāyetü'l-Müntehā Fī-Tedbīri'l-Merzā'da da ek daima –dI şeklinde gelerek yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra uyumu bozmuştur. 106 kez kullanılan ek bütün örneklerde “دى” şeklinde yazılmıştır.

دى : bul-dı 81a/07, ço-dı 18b/06, ol-dı 01b/06, bildir-di 49b/16, di-di 05a/14, bul-dılar 08a/01, ört-diler 07b/19.

+(y)I / +ʾI belirtme hali eki : EAT'de +(y)I şeklinde kullanılan ek düz ünlülüdür, dolayısıyla uyuma tâbi değildir.³⁴ XVI., XVII. ve XVIII. yüzyıllarda Arap harfleriyle yazılmış metinlerde uyumsuzluk sergileyen ek, XVIII. yüzyıl çeviriyazılı metinlerde uyuma tâbidir.³⁵

Ġāyetü'l-Müntehā Fī-Tedbīri'l-Merzā'da toplam 864 kez kullanılan ek, gerek yuvarlak ünlülü tabanlar üzerine gerekse düz ünlülü tabanlar üzerine daima düz şekli ile gelmiştir. Ekin hemze ile yazılması durumunda da genelde hemzenin altına esre konularak ek gösterilmiştir.

ى : altun+ı 11a/08, antimun+ı 27b/07, bārūt+ı 27b/06.

ء : cümle+ʾi 59b/03, ‘unşuriyye+ʾi 11a/18, ğıdā+ʾı 55b/15.

-(y)IcI fiilden isim yapma eki : ET'de –gUçI nadiren –kUçI olarak kullanılan³⁶ ekin EAT'de kullanımını –(y)IcI şeklindedir.³⁷

Ġāyetü'l-Müntehā Fī-Tedbīri'l-Merzā'da toplam 81 kez kullanılan işlek bir ektir. Ekin imlası konusunda da dört örnek dışında bir birlik vardır. Ek 62 kez düz

yüzyıl A Grammar Of Turkish Language, Elemens De La Langue Turque, Gramatica Turca, XIX. yüzyıl Grammaire Turke, Grammaire Raisonnée De La Langue Ottomane, Grammatika Turetsko-Tatarckago, XX. yüzyıl Grammaire De La Turque. Ayrıntılı bilgi için bk. Y. Kartallıoğlu, *a.g.e.*, s. 26-38.

³⁰ Y. Kartallıoğlu, *a.g.e.*, s. 111.

³¹ A. Von Gabain, *a.g.e.*, s. 80.; Talat Tekin, *Orhon Türkçesi Grameri*, İstanbul 2003, s. 181.

³² G. Gülsevin, *a.g.e.*, s. 89.

³³ Y. Kartallıoğlu, *a.g.e.*, s. 119.

³⁴ G. Gülsevin, *a.g.e.*, s. 31.

³⁵ Y. Kartallıoğlu, *a.g.e.*, s. 160.

³⁶ A. Von Gabain, *a.g.e.*, s. 52-53.

³⁷ G. Gülsevin, *a.g.e.*, s. 137.

ünlülü tabanlar üzerine 19 kez de yuvarlak ünlülü tabanlar üzerine –(y)İci şeklinde gelmiştir.

جى : açıcı 26a/11 (8 defa), ağıdıcı 65a/12, ışırcı 65b/08, kırıcı 47a/08, kırıcı 72a/01 (3 defa), şuşadıcı 65b/06, yakıcı 20b/12, bitirici 08b/13, derledici 68b/01, idici 07a/06 (14 defa)...

kuşdurıcı 52a/10 (8 defa), oñuldıcı 66b/02, getirici 67a/06 (8 defa), uyudıcı 72a/17, uyuşdurıcı 72a/20.

جى : açıcı 21a/13 (3 defa), yakıcı 25a/08.

+(U)ncİ isimden isim yapma eki: Metindeki bütün örneklerde ekin ikinci ünlüsü düzdür.

نجى : dördüncü 25a/09 (3 defa), ikinci 04b/08 (23 defa), tokuzuncu 19b/06.

1.1.1.2.2.2. Yuvarlak Ünlülü Ekler

Ekin ünlüsü daima yuvarlaktır. Düz ünlülü tabanlardan sonra da yuvarlak ünlülü gelen bu ekler uyumu bozar.

-Ub zarf-fiil eki : ET’de ünlü ile biten tabanlara –p şekli, ünsüzle bitenlere ekseriya –ıp /-ip, son hecesi yuvarlak ünlü olanlardan sonra –up / -üp gelir.³⁸ EAT’de ekin ünlüsü devamlı yuvarlaktır.³⁹ XVI., XVII. ve XVIII. yüzyıllarda Arap harfleriyle yazılmış metinlerde uyumsuzluk sergileyen ek, XVIII. yüzyıl çeviriyazılı metinlerde uyuma bağlıdır.⁴⁰

Ekin yazımı konusunda metinde 5 örnek dışında birlik söz konusudur. Sadece 5 örnekte “و” vav kullanılmadan yazılan ek 1082 kez vav kullanılarak (وب) yazılmıştır. Ekin standart –Ub olarak kullanılması düz tabanlardan sonra uyumu bozmuştur. Ğāyetü’l-Müntehā Fī-Tedbīri’l-Merzā’da iki örnekte de ek, –ub yerine –up olarak yazılmıştır.

bindirüb بنديروب 12b/09, ayrılıub ايريلوب 31a/15, çıkarub چيقاروب 04a/02.

düzilüp 62a/17, alup 52a/17.

-sUn 3. şahıs emir eki : Ek ET’de yuvarlak ünlülüdür.⁴¹ EAT’de de yuvarlak ünlülüdür.⁴² XVI., XVII. ve XVIII. yüzyıllarda Arap harfleriyle yazılmış metinlerde

³⁸ A. Von Gabain, *a.g.e.*, s. 84.

³⁹ G. Gülsevin, *a.g.e.*, s. 133.

⁴⁰ Y. Kartallıoğlu, *a.g.e.*, s. 312.

⁴¹ A. Von Gabain, *a.g.e.*, s. 79.

⁴² Gürer Gülsevin, Erdoğan Boz, *Eski Anadolu Türkçesi*, Ankara 2010, s. 82.

uyumsuzluk sergileyen ek, XVIII. yüzyıl çeviriyazılı metinlerde genellikle uyuma girmiş olarak tespit edilmiştir.⁴³

İncelediğimiz metinde toplam 58 kez kullanılan ekin imlası ister yuvarlak ünlülü isterse düz ünlülü tabanlar üzerine gelsin daima “سون” –sUn şeklinde yuvarlak ünlülüdür.

git-sün 26b/16, di-sünler 13b/08, al-sun 26b/16, olun-sun 48b/18.

1.1.1.2.2.3. İkili Şekilleri Bulunan Ekler

+ sI, +I / +U teklik üçüncü şahıs iyelik eki : Ekin ünlüsü ET’de daima düz ünlülüdür.⁴⁴ EAT’de de ek düz ünlülüdür.⁴⁵ XVI., XVII. ve XVIII. yüzyıllarda Arap harfleriyle yazılmış metinlerde düzensizlik ve uyumsuzluk sergileyen ek, XVIII. yüzyıl çeviriyazılı metinlerde uyuma girmiş gözükmemektedir.⁴⁶

Ğäyetü’l-Müntehā Fī-Tedbīri’l-Merzā’da bu eki iki farklı açıdan incelemek doğru olacaktır.

a) Ekin üzerine herhangi bir çekim eki gelmeden ekin kelimenin son eki olarak kullanıldığı örnekler : Bu örneklerde ek daima +I / +sI (سى - ى) olarak yazılmıştır. Bu da yuvarlak ünlülü tabanlar üzerinde bir uyumsuzluk meydana getirmektedir.

avun+ı 72b/11, kemmūn+ı 13a/07, ānūn+ı 61a/03, ulunc+ı 69b/09, ou+sı 20a/05, eyū+si 26b/01...

Metinde yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra sadece boyun kelimesinde ek üç kez ‘vav’ (و) ile gösterilerek uyuma girmiştir. Ancak aynı kelimenin dört örneğinin de uyumsuzluk gösterdiğini ve iyelik üçüncü teklik şahıs ekinin ‘vav’ (و) ile değil ‘ye’(ى) ile yazıldığını belirtelim.

boyn+u 38a/06, 54a/18, 75b/02.

boyn+ı 38a/17, 38b/03, 38b/12, 61a/16.

Ğäyetü’l-Müntehā Fī-Tedbīri’l-Merzā’da ekin üzerine herhangi bir çekim eki gelmeden ekin kelimenin son eki olarak kullanıldığı toplam kelime sayısı 1361’dir. Bunlardan 1194’ü düz ünlülü tabanlar üzerine düz ünlülü ek alarak uyum göstermiş. 164 tanesi ise yuvarlak ünlülü tabanlar üzerine düz ünlülü ek alarak uyumsuzluk göstermiştir. İncelediğimiz metindeki boyun kelimesine ait üç örnek ise yuvarlak ünlülü taban üzerine yuvarlak ünlü alarak uyuma girmiştir.

⁴³ Y. Kartallıoğlu, *a.g.e.*, s. 287.

⁴⁴ A. Von Gabain, *a.g.e.*, s. 70.

⁴⁵ G. Gülsevin, *a.g.e.*, s. 12.

⁴⁶ Y. Kartallıoğlu, *a.g.e.*, s. 160.

b) Ekin üzerine herhangi bir çekim ekinin geldiği örnekler : Teklik üçüncü şahıs iyelik eki üzerine herhangi bir çekim eki geldiği zaman ekin durumu ile ilgili bir yargı bildirmek güçtür. Metnin harekesiz olması ayrıca bu tarz örneklerde ünlüyü göstermek için herhangi bir harf kullanılmamış olması bunda başlıca etkindir. Ancak metinde üzerine belirtme hali eki gelmiş iyelik ekinin harfle gösterildiği dört örnek mevcuttur. Bu dört örnekte de yuvarlak ünlülü tabanlar üzerine düz ünlü gelerek uyumsuzluk sergilenmiştir.

بنى : tuz+ını 36b/05, 70a/06, 70b/13; ‘unşur+ını 02a/11.

-sIn teklik 2. şahıs eki : EAT’de ek düz ünlüdür.⁴⁷ XVI. ve XVII. yüzyıllarda uyumsuzluk gösteren ek XVIII. yüzyıl Arap harfleriyle yazılmış metinlerde geçiş, çeviriyazılı metinlerde ise uyum özelliği gösterir.⁴⁸

Ġāyetü’l-Müntehā Fī-Tedbīri’l-Merzā’da toplam 672 defa kullanılan ekin kullanımı ko- ve yu- fiilleri dışında daima düz ünlüdür. Ek 78 kez yuvarlak ünlülü tabanlar üzerine düz ünlülü gelerek uyumu bozmuştur. Ko- ve yu- fiillerinin kullanımı ise Ġāyetü’l-Müntehā Fī-Tedbīri’l-Merzā’da ikilik arz eder. Metinde 36 defa ko- ve 2 defa da yu- fiili eki –sun şeklinde alarak uyuma girmiştir. Yuvarlak ünlülü kelimeler arasında uyuma giren sadece bu iki kelimedir. Ancak aynı kelimelerin uyumsuz örneklerinin sayısı da bir hayli fazladır.

سين : ko-rsın 26b/11 (49 defa), yu-rsın 75b/01 (2 defa)

سون : ko-rsun 29b/19 (36 defa), yu-rsun 47b/03 (2 defa)

Metinde bu ek üç kez de “سك” damak n’si ile yazılmıştır.

id-ersin 37a/06, 37b/08, ol-ursun 17b/19.

-duḡ, -dük /- duḡ, -dik sıfat-fiil eki : Ek ET döneminde yuvarlak ünlüdür.⁴⁹ EAT döneminde de yuvarlak ünlülü olan ek⁵⁰ Osmanlı Türkçesi döneminde XVIII. yüzyılın sonlarında yüksek oranda uyuma bağlanmıştır.⁵¹

Ġāyetü’l-Müntehā Fī-Tedbīri’l-Merzā’da üç farklı imlası olan ekin ikili kullanımları ağırlıktadır. ol- fiiline 29 defa uyumsuz 10 defa uyumlu olarak gelen ek için uyum aşamasındadır demek güçtür. Ek, uyumdan ziyade geçiş dönemi özellikleri göstermektedir.

ديغى : çık-dığı 31a/07, al-dığıñ 29a/06

⁴⁷ G. Gülsevin, *a.g.e.*, s. 80-106.

⁴⁸ Y. Kartallıoğlu, *a.g.e.*, s. 511.

⁴⁹ A. Von Gabain, *a.g.e.*, s. 82-83.

⁵⁰ G. Gülsevin, *a.g.e.*, s. 123.

⁵¹ Y. Kartallıoğlu, *a.g.e.*, s. 252.

ol-dığı 01b/06 (29 defa), ço-dığıñ 80b/02 (3 defa), olun-dığı 35a/16 (4 defa), şoğ-dığına 24a/15, qurud-dığıñ 90b/08.

دوغى : ol-duğı (10 defa), ço-duğıñ 37b/04, olun-duğı 94b/05, şoğ-duğına 24b/04 (2 defa), ol-duğından 02b/05 (8 defa),

bulun-maduğı 78a/09, çık-maduğına 11a/07 (2 defa), ol-maduğından 53a/09 (2 defa), olun-maduğından 53a/10.

دك / دق : ol-duk 25a/03, çıkar-dıkları 07b/14, yap-dıkları 11a/01, ço-dukları 33a/10, di-dikleri 42a/08, söyünmedik 30a/07.

-dUr / -dIr fiilden fiil yapma eki : ET’de yuvarlak ünlüdür.⁵² EAT’de de ek yuvarlak ünlüdür.⁵³ XVI. ve XVII. yüzyıllarda düzensizlik sergileyen ek XVIII. yüzyılda uyuma bağlanmıştır.⁵⁴

Ekin Ğāyetü’l-Müntehā Fī-Tedbiri’l-Merzā’daki görünümü :

دور : Toplam 19 defa ünlü, vav (و) kullanılarak gösterilmiştir. 6 tanesi yuvarlak ünlülü tabanlar üzerine gelmiş ve uyum sağlamıştır. Ancak 13 tane kelimedede ise düz tabanlar üzerine gelerek uyumsuzluğa neden olmuştur.

itdüreler ايتدوره لr 62a/01, yidüresin 85a/01, alışdurasın 94b/15, ılışdurursın 27a/16, qarışdurasın 59b/01, kızdurasın 58b/04-05, yapışdur- 16b/13.

kuşdurur 52b/10, öldürür 24b/01, taldurursın 30a/10, tondur- 33a/06 (3).

دير : 26 kelimedede ünlü, ye kullanılarak gösterilmiştir. Örneklerin hepsi de düzlük-yuvarlaklık uyumuna tâbidir. Düz tabanlar üzerine gelmiştir.

itdir- ايتديررسين 52b/08, bindir- 12b/09, indir- 92a/05, qarışdırub 27a/11 (22).

در : 61 kelimedede ünlü için herhangi bir harf veya işaret kullanılmamıştır. Bunlardan önemli bir kısmı düz tabanlar üzerinedir. (Bu kelimeler metinde uyuma bağlı olarak okunmuştur.)

itdir- ايتدرمه 55b/01, bildir- 14b/15, değışdir- 95a/10, ğidālendir-15a/11, hārāretlendir- 74b/13, qarışdır- 73a/04 (8), qarışdırub 41b/03 (21), kesdir- 93b/19, kızdır- 25a/10 (3), kuvvetlendir- 44a/15 (15), pekişdir- 76b/14, virdir- 19a/18, yedir- 58b/10, yetişdir- 77b/19.

döndürmek 04a/14, söyündürmek 76b/02, kuşdurması 42b/03, kuşdurıcı 52a/10, tondurmak 25b/07, tondurdan 84a/03, uyuşdurıcı 72a/20.

⁵² A. Von Gabain, *a.g.e.*, s. 60.

⁵³ G. Gülsevin, *a.g.e.*, s. 140.

⁵⁴ Y. Kartallıoğlu, *a.g.e.*, s. 227.

-gi / -gü; -ğu fiilden isim yapma eki : Ğāyetü'l-Müntehā Fī-Tedbīri'l-Merzā'da az sayıda örnekte ikili kullanımı olan bir ektir.

süzgi 31a/04 (2 defa), temregi 14b/07 (2 defa)

temregü 69b/02 (2 defa), uyğu 18a/01 (8 defa)

+IU /+II isimden isim yapma eki : ET'de ek dudak uyumuna bağlıdır.⁵⁵ EAT'de ekin ünlüsü kurallı olarak yuvarlaktır.⁵⁶ Ancak EAT dönemine ait az da olsa düz ünlülü örnekler mevcuttur.⁵⁷ XVI. ve XVII. yüzyıllarda düzensizlik sergileyen ekin imlası XVIII. yüzyılda da oturmuş değildir. +IU eki Arap harfli metinlerdeki diğer eklere göre uyuma bağlanma oranı bakımından çok gerilerde kalmıştır. Ekin çok kullanılan bir ek olması eski imlasının değişmesini geciktirmektedir.⁵⁸

Ekin Ğāyetü'l-Müntehā Fī-Tedbīri'l-Merzā'daki görünümü ise Klâsik Osmanlı imlasının aksine uyum yönünde ağırlıktadır. Ğāyetü'l-Müntehā Fī-Tedbīri'l-Merzā'da ekin 48 kez uyumlu, 30 kez de uyumsuz olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Ancak dikkati çeken husus bazı kelimelerin ikili şekillerinin bulunmasıdır. Bu durum ekin uyum yönünde geçiş aşamasında olabileceğini akla getirmektedir.

İkili kullanım örnekleri :

kuvvetli 46a/18, kuvvetlü 51b/11; zehirli 13a/09, zehirlü 24b/03; tuzlu 29a/01, tuzlı 26a/18; tatlı 08b/11, tatlu 19b/02.

Ek 40 kez düz tabanlardan sonra düz +II (لى) şeklinde kullanılarak uyuma girmiştir.

handaqlı 88b/17, işrâqlı 22a/18, kibrîtlı 15b/11, kuvvetli 46a/18, lu' âblı 24a/06, mā'iyetli 69a/12, ruṭubetli 29a/04 (3 kez), semmiyyetli 02b/15 (13 kez), şırlı 92b/04, siñirli 85b/04 (6 kez), ṭā' ünlü 66a/12, tartirli 84a/02, tatlı 08b/11, ' ufûnetli 57a/07, yağlı 20a/19 (4 kez), zehirli 13a/09 (2 kez), zıbaqlı 21a/08.

Ek 8 kez yuvarlak tabanlardan sonra yuvarlak +IU (و) şeklinde kullanılarak uyuma girmiştir.

dürlü 15b/02 (5 kez), çoḡulu 74a/01, çoḡulu 41b/10, tuzlu 29a/01.

Ek 20 kez düz tabanlar üzerine yuvarlak +IU (و) şeklinde gelerek uyumsuzluk sergilemiştir.

dikenlü 20a/04 (3 kez), kuvvetlü 51b/11, tatlu 19b/02 (12 kez), zehirlü 24b/03 (4

⁵⁵ A. Von Gabain, *a.g.e.*, s. 53.

⁵⁶ G. Gülsevin, E. Boz, *a.g.e.*, s. 102.

⁵⁷ Erdoğan Boz, "Eski Anadolu Türkçesinde +IU Eki Üzerine", *Türk Dili Araştırmaları*, Ankara 2012, s. 167-179.

⁵⁸ Y. Kartallıoğlu, *a.g.e.*, s. 395.

kez).

Ek 10 kez yuvarlak tabanlar üzerine düz +II (لى) şeklinde gelerek uyumsuzluk sergilemiştir.

boyunlu 44b/06 (3 kez), kökli 50b/04 (3 kez), şulu 21a/15 (2 kez), sümükli 87b/16, tuzlu 26a/18.

+lık, +lik / +luğ, +lük isimden isim yapma eki : ET'de dudak uyumuna bağlıdır.⁵⁹ EAT'de ise ekin yuvarlak ünlülü tabanlara düz ünlülü gelen örnekleri olmakla birlikte uyuma girdiği kabul edilir.⁶⁰ XVI., XVII. ve XVIII. yüzyıllarda Arap harfleriyle yazılmış metinlerde düzensizlik ve geçiş dönemi özellikleri sergileyen ek, XVIII. yüzyıl çeviriyazılı metinlerde ise uyuma tâbidir.⁶¹

Ekin Ġāyetü'l-Müntehā Fî-Tedbîri'l-Merzā'daki imlası şu şekildedir :

لغ / ليق : Sadece şusuz kelimesinde yuvarlak ünlülü taban üzerine +lık olarak gelmiş ve uyumu bozmuştur. Diğer 6 örnekte düz ünlülü tabanlar üzerine gelmiş ve uyumludur.

şusuzluğu 65b/06, şuşuzluğu 67a/02.

şusuzluğu 46a/03, yaşlılığını 26b/15, acılığ 65b/11, acılığını 93a/19, kızılığ 20a/05, şarılığ 66a/18

ليك : Sadece eyü kelimesinde uyumu bozmuştur. Diğer yedi örnekte düz ünlülü tabanlar üzerine gelmiş ve uyumludur.

eyüligi 53a/16.

ekşiligi 83a/14 (2 defa), erlige 74a/14, yigitligi 70b/07, ziyâdeligi 07b/11 (3 defa).

لوق / لوق : Üç kelimedede tespit edilmiştir. Üç örnek de uyumludur.

çokluğu 14a/04

uzunluğu 24a/17

otluğu 34a/06

لق / لغ : Metinde ekin ünlüsünün hareke veya harfle gösterilmediği örnekler :

ağırlığından 31a/19, bayılmağı 70b/01, çıkmağı 50b/10, kızılığ 93b/10, şarılığ 21b/16 (7 defa), siyâhlık 70a/14, siyâhlığı 57b/14, uykusuzluk 72a/16, soğukluğuna 45a/12, otluğ 34a/06 (11 defa).

لك :

şerbetlik 65a/02 (2 defa), günlük 91a/05 (5 defa), ekşilik 33b/16 (2 defa),

⁵⁹ A. Von Gabain, *a.g.e.*, s. 44.

⁶⁰ G. Gülsevin, *a.g.e.*, s. 117.

⁶¹ Y. Kartallıoğlu, *a.g.e.*, s. 230.

keskinlik 40b/15 (2 defa), peklik 92a/14, p̄irlik 70b/03.

Yukarıdaki örnekler incelendiğinde metinde ekin harfle gösteriminin sınırlı olduğu açıktır. Ancak ekin gösterildiği örneklerde ekin büyük oranda uyuma tâbi olduğu söylenebilir.

-mUr fiilden isim yapma eki : Metinde az sayıda kalıplaşmış olarak kullanılan bu ekte imlada vav kullanılarak ve vav kullanılmadan yazımı şeklinde ikili kullanım mevcuttur.

مور : yağmur يغمور 12a/14, kömür كومور 67a/16

مر : kömür كومر 58b/04

+sIz / +sUz isimden isim yapma eki : ET’de düzlük-yuvarlaklık uyumuna bağlı olan bu ekin⁶² EAT’de sadece yuvarlak ünlülü örnekleri bulunur.⁶³ Ekin XVI. yüzyılda düzensizlik safhasında bulunduğu, XVII. yüzyılda geçiş safhasının sonlarında olduğu, XVIII. yüzyılın ortalarından itibaren de ekin büyük oranda dudak uyumuna bağlandığı görülmektedir.⁶⁴ Ğāyetü’l-Müntehā Fī-Tedbīri’l-Merzā’da 15 kez kullanılan bu ekin 11 tanesi düz ünlülü tabanlar üzerine, 4 tanesi ise yuvarlak ünlülü tabanlar üzerine +sIz şeklinde gelmiştir. Metindeki bir örnekte ise ek yuvarlak ünlülü kökten sonra uyuma girmiştir. Ancak uyum sergileyen şuşuzluğu (67a/02) örneğinde ekin sin yerine sad’la yazılmış olması –metinde sad’la yazılmış tek ek örneğidir- yazarın sad’la yazdığı su kelimesinden etkilenecek hata yapmış olabileceği ihtimalini de akla getirmektedir.

Ekin bir diğer özelliği kendisinden önceki kelimeye birleşmeden ayrı olarak yazılmış olmasıdır.

سيز : bārütsiz 60a/13, antimunsız 27a/12, şusuzluğu 46a/03, uykusuzluk 72a/16, vāsıtaşız 31b/10, ateşsiz 79a/14, havfsız 59b/11, şadāsız 79b/03, şırçasız 60a/19, zararlısız 54a/09.

سز : vāsıtaşız 25a/15, ateşsiz 79a/06-07, şusuz 65b/06, zararlısız 54a/01.

صوز : şuşuzluğu صوصوزليغي 67a/02.

-uĸ /-ük; -ıĸ /-ik fiilden isim yapma eki : ET’de yuvarlak ünlülü⁶⁵ olan bu ek EAT’de de durumunu korur.⁶⁶ XVI. ve XVII. yüzyıllarda Arap harfleriyle yazılmış metinlerde uyumsuzluklar gösteren ek XVIII. yüzyıl Arap harfleriyle yazılmış

⁶² A. Von Gabain, *a.g.e.*, s. 45-48.; T. Tekin, *a.g.e.*, s.84-85.

⁶³ G. Gülsevin, *a.g.e.*, s. 119.

⁶⁴ Y. Kartallıoğlu, *a.g.e.*, s. 416-418.

⁶⁵ A. Von Gabain, *a.g.e.*, s. 54.

⁶⁶ G. Gülsevin, *a.g.e.*, s. 136.

metinlerde uyuma bağlanmıştır. Çeviriyazılı metinlerde ise XVI., XVII. ve XVIII. yüzyıllarda uyum mevcuttur.⁶⁷

Ġāyetü'l-Müntehā Fī-Tedbīri'l-Merzā'da ise ek zaman zaman yuvarlak ünlülü tabanlar üzerine düz, zaman zaman da düz ünlülü tabanlar üzerine yuvarlak şekilleriyle gelerek uyum konusunda bir birlik göstermez.

وق / وك : bölük بلك 67a/10 (2 defa), açuk 48a/06 (5 defa), artuk 29a/12, kesüge 91b/04, öksürük اوکسوروكه 77b/01 (2 defa).

يق / يك : öksürük اوکسوریکه 45a/12 (6 defa), kırığa 91b/04, delik دلك 78b/11 (2 defa, harekelenmiş), yarığ 44b/14 (2 defa).

ق / ك : Ekin ünlüsü için herhangi bir harf kullanılmayan örnekler : bölük بلك 15b/06, qarışık 75b/06, yanık 93a/02 (2 defa), açık 28b/09, yelmeşik 08b/11 (2 defa).

-Ul / -Il fiilden fiil yapma eki : ET'de ekin yardımcı ünlüsü düzlük- yuvarlaklık uyumuna bağlıdır.⁶⁸ EAT'de ek hem ı-i, hem de u-ü ünlüleri ile kullanılabilir. Ekin yuvarlak tabanlardan sonra düz ünlülü örnekleri de mevcuttur.⁶⁹ XVII. yüzyılda geçiş safhasında olan ekin XVIII. yüzyılın sonlarında uyuma bağlandığı kabul edilir.⁷⁰

Ġāyetü'l-Müntehā Fī-Tedbīri'l-Merzā'da da bu ek, geçiş safhası özelliği yansıtır. Bazı yazımlarda yuvarlak tabanlardan sonra ekin düz şekli tercih edilmiştir.

يل : bozulub بوزيلوب 30b/10, açılır 13a/06, ayrıl- 32a/15 (8 defa), döğilen 25b/16 (3 defa), dökilür 88b/15, düzilüb 89b/06 (3 kez), eksil- 82a/03, içilen 84b/07, katılır 32b/04, kavırılса قاورلسه 86a/17 (harekelenmiş), kesilüb 71b/01, konıl- 77a/15, şarıl- 12b/10 (2 defa), viril- 37b/15 (63 defa), yapıl- 31b/13 (3 defa).

ول : döğülüb دوکولوب 26a/01, dökülmeye 26b/04, oñul- 48a/10 (12 defa).

ل : Ünlü için herhangi bir harf veya hareke kullanılmayan örnekler : bağıldıkda باقلدقده 17a/17, ayrıl- 33b/13 (6 defa), bozulmuş 18b/15, düzilür 91a/16, denilmek 01b/07, dinilür 04a/18, ezil- 34b/05, kesil- 81b/17 (7 defa), kırıl- 58b/05, konul- 54b/09, şaçıl- 37b/05, şayıl- 43b/13, yapıl- 76a/04 (5 defa), yarıl- 39a/14 (2 defa), yayıl- 69b/10, yinil- 14b/16.

-In / -Un fiilden fiil yapma eki : ET'de ekin yardımcı ünlüsü dudak uyumuna bağlıdır.⁷¹ EAT'de ek umumiyetle düz ünlülüdür ve uyum dışıdır. Ancak az da olsa

⁶⁷ Y. Kartallıoğlu, *a.g.e.*, s. 303.

⁶⁸ A. Von Gabain, *a.g.e.*, s. 59.

⁶⁹ G. Gülsevin, *a.g.e.*, s. 140.

⁷⁰ Y. Kartallıoğlu, *a.g.e.*, s. 192.

⁷¹ A. Von Gabain, *a.g.e.*, s. 59.

uyumlu örnekler de vardır.⁷² XVI. yüzyılda düzensizlik, XVII. yüzyılda geçiş dönemi özellikleri gösteren ek XVIII. yüzyılda büyük oranda uyuma bağlanmıştır.⁷³

Metinde, ekin durumunun çok sağlıklı olarak izlenebildiğini söylemek güçtür. Çünkü yazar önemli ölçüde ekin ünlüsünü yazmamıştır. Ekin ünlüsünün yazıldığı az sayıdaki örnekte de ikili durum söz konusudur.

ين : görünür كورينور 56a/15, gezine 64b/19.

ون : örtünüb ارتونوب 88a/01.

ن : Ekin ünlüsü için herhangi bir harf kullanılmayan örnekler : alın- 85b/14 (2 defa), giçin- 78a/10, kaçın 53b/14, bilin- 04b/19 (10 defa), bulun- 85b/12 (20 defa), olun- 40a/17 (235 defa).

-Ur /-Ir geniş zaman eki : ET’de üç türlü geniş zaman eki vardı : -ur, -ür; -ar, -er; -r. Batı Türkçesine bu üç ekin de geldiği söylenebilir.⁷⁴ EAT’de ekin dar düz ünlülü şekli yoktur.⁷⁵

Gāyetü’l-Müntehā Fî-Tedbîri’l-Merzā’da da geniş zaman eki hem yuvarlak ünlülü hem de düz ünlülü tabanlardan sonra ağırlıklı olarak –Ur şeklinde kullanılmıştır. Düz ünlülü tabanlardan sonra gelen –Ur eki ET ve Orta Türkçede olduğu gibi uyumsuzluğa neden olmuştur. Metinde ekin herhangi bir harfle veya harekeyle gösterilmediği örnekler de bir hayli fazladır.

ور : bilür بيلور 13a/04, dirilür 10b/15, dögilür 26a/05, ayrılır 29a/01, çalır 27a/12.

-Ur / -Ir fiilden fiil yapma eki : ET’de ek uyuma tâbidir.⁷⁶ EAT’de –Ar şekli bazı fiillerde kullanılmaya devam etmekle birlikte –Ur daha fazla kullanılmıştır. –Ur ekinin ünlüsü daima yuvarlaklıdır.⁷⁷ XVI. yüzyılda düzensizlik, XVII. yüzyılda uyumsuzluk ve XVIII. yüzyılda geçiş evresinde olan ek⁷⁸ metnimizde de -ünlünün gösterildiği örneklerde- düz ve yuvarlak ünlülü köklerden sonra genellikle yuvarlak ünlülü gelmiştir.

ور : arturur ارتورر 21b/07, bitürür 40a/15, 92b/12, pişürüb 16a/04, pişürmek 30b/12, içüreler 43a/13, içürseler 47a/07, geçürürsin 81b/18, çoğur- 76a/01 (2 defa), uçur- 80a/16 (30 defa).

⁷² F. K. Timurtaş, *a.g.e.*, s.119.; G. Gülsevin, *a.g.e.*, s. 140.

⁷³ Y. Kartallıoğlu, *a.g.e.*, s. 203.

⁷⁴ M. Ergin, *a.g.e.*, s.292-293.; A. Von Gabain, *a.g.e.*, s. 80.

⁷⁵ F. K. Timurtaş, *a.g.e.*, s.122.

⁷⁶ A. Von Gabain, *a.g.e.*, s. 58.

⁷⁷ F. K. Timurtaş, *a.g.e.*, s. 117.; G. Gülsevin, *a.g.e.*, s. 139.

⁷⁸ Y. Kartallıoğlu, *a.g.e.*, s. 318.

ب : batır- باتير 29a/04, pişirici پشيريچي 50a/16, bitirici 08b/13.

ر : Ünlünün gösterilmediği örnekler : kaçırır قچرر 25a/08, toğur- 09a/16, (3 defa).

1.1.2. Ünlü Değişmeleri

1.1.2.1. e < i veya i < e değişmesi

Türkçenin en tartışmalı konularından biri olan kapalı e meselesi pek çok araştırmacı tarafından inceleme konusu yapılmıştır.⁷⁹ Ancak Arap harfleri ile yazılmış metinlerde bu ses için müstakil bir işaret kullanılmaması zaman zaman Arap harfli metinlerin okunmasında araştırmacıların farklı yöntemler benimsemesini de beraberinde getirmiştir.

Gāyetü'l-Müntehā Fī-Tedbiri'l-Merzā'daki Türkçe kelimelerdeki e > i veya i > e değişmeleri Standart Türkiye Türkçesi esas alınarak yapılmıştır.

Standart Türkiye Türkçesinde e'li metnimizde i'li olan örnekler :

didı 05a/14, dinilmesine 13b/11, gice 34a/10 (12 kez gice 2 kez gece), giçinür < geçin- 78a/10, ide 65a/02, idici 07a/06, igüb 26b/05, inine < enine 59a/10, irişse 78a/19, vir- 61a/12, yidigi 17a/15.

Standart Türkiye Türkçesinde i'li metnimizde e'li olan örnekler :

eyü 86b/15, eyüligi 53a/16.

1.1.2.2. Kalın Ünlülerin İncelmesi

-e- < -a-

Yabancı Kökenli Sözcüklerde

sersem سرسم < Far. sersām 73b/08

Metinde, Türkçe sözcüklerde örneği tespit edilememiştir.

1.1.2.3. İnce Ünlülerin Kalınlaşması

1.1.2.3.1. Kelime İçinde

-a- < -e-

Yabancı Kökenli Sözcüklerde

cezār جزار < Ar. cezer < Far. gezer 23a/10

⁷⁹ Reşit Rahmeti Arat, “Türkçe Metinlerde e/i Meselesine Dâir”, *Makaleler*, (Yayına Hazırlayan : Osman Fikri Sertkaya), C. I, Ankara 1987, s. 334-341.; Musa Duman, “Klâsik Osmanlı Türkçesi Döneminde i/e Meselesine Dair”, *Makaleler*, İstanbul 2008, s.41-75 ; F. K. Timurtaş, *a.g.e.*, s. 17-25; Zeynep Korkmaz, “Eski Anadolu Türkçesinde İmla-Fonoloji Bağlantısı Üzerine Notlar” *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*, C. I, Ankara 2005, s. 496-497.; Orhan Yavuz, “Türkçe'de Kapalı é”, *SÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi*, S. 6, Konya 1991, s. 271-306.

hayyufariḫun⁸⁰ حيوفاريڤون < Rum. heyufariḫun < Lat. Hypericum 91a/12

Metinde, Türkçe sözcüklerde örneği tespit edilememiştir.

1.1.2.3.2. Kelime Sonunda

-a < -e

Yabancı Kökenli Sözcüklerde

civa جوا < Far. cīve 30b/06

disenterya ديسنطاريا < Fr. dysenterie 50a/13

Metinde, Türkçe sözcüklerde örneği tespit edilememiştir.

1.1.2.4. Düz Ünlülerin Yuvarlaklaşması⁸¹

1.1.2.4.1. Kelime Başında

ö- < i-

Yabancı Kökenli Sözcüklerde

ökse اوکسه < Yun. iksia 24a/08

Metinde, Türkçe sözcüklerde örneği tespit edilememiştir.

1.1.2.4.2. Kelime İçinde

-ü- < -e-

Yabancı Kökenli Sözcüklerde

cünd-i bīdūster جند بيدوستر < Far. cünd-i bīdester 75a/01

Metinde, Türkçe sözcüklerde örneği tespit edilememiştir.

1.1.2.4.3. Kelime Sonunda

-u < -ī

Yabancı Kökenli Sözcüklerde

bazu بازو < Far. pāzī 20a/17

Metinde, Türkçe sözcüklerde örneği tespit edilememiştir.

-ü < -ī

Yabancı Kökenli Sözcüklerde

destü دستو < Far. destī 80a/11

Metinde, Türkçe sözcüklerde örneği tespit edilememiştir.

1.1.2.5. Yuvarlak Ünlülerin Düzleşmesi

1.1.2.5.1. Kelime İçinde

-a- < -o-

⁸⁰ Eserdeki bu örnekte yazımda şedde kullanılmamıştır. Ancak metindeki diğer “heyufariḫun” yazımlarında şedde kullanıldığı için bu kelime de şeddeli okunmuştur.

⁸¹ Yabancı kökenli kelimelerde yuvarlaklaşma hadisesi için bk. Musa Duman, *Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyılda Ses Değişmeleri*, Ankara 1995, s.198.

Yabancı Kökenli Sözcüklerde

Masşkov ماسقو < Moskov 10b/11

Metinde, Türkçe sözcüklerde örneği tespit edilememiştir.

-i- < -u-

Yabancı Kökenli Sözcüklerde

nişādır نشادر < Far. nişādūr 28b/13

şıdğ صيدغ < Ar. şudğ 16b/05

Metinde, Türkçe sözcüklerde örneği tespit edilememiştir.

1.1.2.5.2. Kelime Sonunda

-a < -o

Yabancı Kökenli Sözcüklerde

pıraşa پره صه < Yun. praso 21b/01

Metinde, Türkçe sözcüklerde örneği tespit edilememiştir.

1.1.2.6. Geniş Ünlülerin Daralması**1.1.2.6.1. Kelime Başında**

i- < e-

irmenī 28a/15-16 < ermenī (Metinde 2 örnekte irmenī ایرمنی yazımı, 14 örnekte ise ارمنی yazımı kullanılmıştır.)

1.1.2.6.2. Kelime İçinde

-i- < -e-

Yabancı Kökenli Sözcüklerde

encire انجيره < Far. encere 20b/13

Metinde, Türkçe sözcüklerde örneği tespit edilememiştir.

1.1.2.6.3. Kelime Sonunda

-ı < -a

Türkçe Sözcüklerde

aşağı اشاغی 31b/04 < aşağı⁸² Metinde 15 aşağı 2 tane de aşağı اشاغه 31a/13 yazımı mevcuttur.

Yabancı Kökenli Sözcüklerde

maştakī مصطكى < Ar. maştakā 24a/10

-i < -e

Türkçe Sözcüklerde

⁸² Cem Dilçin, *a.g.e.*, s. 27.

şivilci سولجي < sigil+çe 24a/01

1.1.2.7. Dar Ünlülerin Genişlemesi

-a < -i

Yabancı Kökenli Sözcüklerde

hedeķūķā حند فوقا < Far. hedeķūķī 21a/12-13

huzāmā خزاما < Ar. huzāmī 75a/11

Metinde, Türkçe sözcüklerde örneği tespit edilememiştir.

1.1.3. Ünlü Türemesi

1.1.3.1. Kelime Başında

e- < ø-

Yabancı Kökenli Sözcüklerde

eşķāpūza اسفاپوذا < Lat. scabiosa 22b/07

Metinde, Türkçe sözcüklerde örneği tespit edilememiştir.

i- < ø-

Yabancı Kökenli Sözcüklerde

iskürpuṭ اسكورپوط < Fr. scorbut 93a/01

Metinde, Türkçe sözcüklerde örneği tespit edilememiştir.

u- < ø-

Yabancı Kökenli Sözcüklerde

uḥlamur اوخلامور < Yun. phlamouri 22b/02

Metinde, Türkçe sözcüklerde örneği tespit edilememiştir.

1.1.3.2. Kelime İçinde

-a- < -ø-

az-a-cık⁸³ ازه حق 48a/01

azacık örneğinde az+a ‘zarf-fiil eki’-cık şeklinde türeme olarak kabul edilmeyen bir görüş de vardır.⁸⁴

azacık kelimesindeki a’yı kalıplaşarak kalıcı isimler yapan zarf-fiil ekinden farklı bir ek olarak düşünen Zeynep Korkmaz, bu ek aslında bir ses genişlemesinden ibaret olduğu halde yüklendiği pekiştiricilik görevi dolayısıyla bir şekil bilgisi ögesi de kabul edilebilir. -(y)A eki bazı pekiştirme ve küçültme sıfatlarında anlam güçlendirici bir görev yüklenmiştir görüşünü belirtir.⁸⁵

⁸³ krş. M. Duman, *a.g.e.*, s.74.

⁸⁴ Tuncer Gülensoy, *Türkiye Türkçesinde Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü*, Ankara 2007, s. 98.

⁸⁵ Zeynep Korkmaz, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, Ankara 2003, s.68.

Bize göre de +a ‘az’ isim kökünden sonra geldiği için zarf-fiil eki olamaz. Korkmaz’ın görüşü kelimenin yapısına daha uygundur.

Yabancı Kökenli Sözcüklerde

qaraqır قراقر < Ar. qarqar 12a/10

talak طلاق < Ar. talq. 48a/17 (Mika anlamındaki Arapça sözcük)

-i- < -ø-

Yabancı Kökenli Sözcüklerde

başırasaliyus بطيراساليوس < Lat. petroselinum 41a/16

Metinde, Türkçe sözcüklerde örneği tespit edilememiştir.

-i- < -ø-

Yabancı Kökenli Sözcüklerde

fāřira فاشيرا < Sür. fāřra 22a/04

Metinde, Türkçe sözcüklerde örneği tespit edilememiştir.

Aşağıdaki örneklere de yazımda hareke ve harf ile gösterilmemiş olmasına rağmen telaffuzda ünlü türemesi gerqekleştiği düşünölmektedir.

cis(i)mler < Ar. cism 04b/02

dev(i)rler < Ar. devr 10b/06

em(i)rdir < Ar. emr 67b/14

nab(ı)şdan < Ar. nabş 16b/01

raş(i)m < Ar. raşm 40b/02

şek(i)lleri < Ar. şekl 05b/09

‘uz(u)vlar < Ar. ‘uzv 16a/06

vaş(i)tde < Ar. vaşt 34a/12

zeh(i)r < Far. zehr 90b/16

şik(i)r < Ar. şikr 79b/13

1.1.3.3. Kelime Sonunda

ba‘zıdır بعضى در < Ar. ba‘z 22b/12

ğayrı غيرى < Ar. ğayr 08a/04

cemī‘i جميعى < Ar. cemī‘ 19a/14

Yukarıdaki örneklere Musa Duman “Son Sesteki Düzensiz Çift Ünsüzleri Gidermek İçin Türeme”⁸⁶ başlığı altında ünlü türemesi olarak değerlendirmiştir.

ba‘zı ve ğayrı örneklere için bir diğer görüş de şöyledir:

⁸⁶ M. Duman, *a.g.e.*, s. 74-75. ; ba‘zı ve ğayrı örneklere Hayati Develi de sonda ünlü türemesi olarak değerlendirmiştir. bk. Hayati Develi, XVIII. yy. *İstanbul’a Dair Risale-i Garibe*, İstanbul 1998, s. 62.

ba‘zı: Arapça ba‘z’ dan Farsça izafet kesresi –i ile ba‘z-ı ... İzafet kesresi zamanla kalıplaşmış ve Türkçe iyelik ekiyle karıştırılmıştır.⁸⁷

ğayrı : Arapça ğayr kelimesinin Türkçe –i ekiyle genişlemiş şekli.⁸⁸

1.1.4. Ünlü Düşmesi

Metinde hem tabanlarda hem de ekleşme sonucu vurgusuz orta hecede genellikle düz-dar ünlülerin düşmesi şekliyle görülmektedir.

1.1.4.1. Kelime Başında

∅- < i-

sıtma سئمه < ısıtma⁸⁹ 87b/13

∅- < i-

anıñ-çün⁹⁰ انكچون < anıñ için 19a/09

1.1.4.2. Kelime İçinde

-∅- < -e-

üzre اوزره < üzere 03b/01

-∅- < -i-

beñzemez مز بزه < beñize- 07a/15

eydür ايدر < eyit- 04a/14

-∅- < -ı-

ķavırıl- قاورل < ķavır-ıl 86a/17

şızlama- صيزلمه < sızı-lama 85b/01

-∅- < -u-

boynı بوینی < boyun 38a/17

burnuna بورننه < burun 73b/07

oynar اوینار < oyun+a 23b/06

1.1.4.3. Kelime Sonunda

-∅ < -a

Yabancı Kökenli Sözcüklerde

ķarf طرف < Ar. ķarfā 20a/14

Metinde, Türkçe sözcüklerde örneği tespit edilememiştir.

⁸⁷ İlhan Ayverdi, *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, İstanbul 2010, s. 125.

⁸⁸ İ. Ayverdi, *a.g.e.*, s. 404.

⁸⁹ krş. F. K. Timurtaş, *a.g.e.*, s. 40.

⁹⁰ Hareke veya harf ( ) olmadığı için “içün” sözcüğünün i’si düşmüş kabul edildi.

1.1.5. Dudaksillaşma

şovuk صوق < soğık⁹¹ 16b/10

1.1.6. Birleşme (Ünlü Kaynaşması)

Ünlü ile biten bir kelimenin ünlü ile başlayan bir kelime ile birleşmesidir.⁹²

böyle < bu öyle ~ bu ile⁹³ 14b/05

1.1.7. Ünlü Kısalması

Batı Türkçesi, Ana Türkçedeki asli ünlü uzunluklarını korumayarak kısaltma yönünde bir seyir izlemiştir. Bu kısaltma temayülü zaman içerisinde alıntı kelimeleri de etkileyebilmektedir.⁹⁴

havan < Far. hāven 26a/05

bürade < Ar. bürāde 26a/08

māliḥulyā < Ar. māliḥūliyā 63a/16

meşe < Far. bīşe 22a/16

mūsikī < Ar. mūsikī < Yun. mousike 12b/15

mürda-senc < Far. mürdā-senc 91b/06

parça < Far. pāre + çe 51b/18

⁹¹ G. Clauson, *a.g.e.*, s. 808.

⁹² Geniş bilgi için bk. F. K. Timurtaş, *a.g.e.*, s. 42.; Zeynep Korkmaz bu ses olayını Ünlü Kaynaşması olarak verir. bk. Zeynep Korkmaz; *Gramer Terimleri Sözlüğü*, Ankara 2007, s. 228.

⁹³ böyle, şöyle, öyle kelimelerinin oluşumu ile ilgili bk. Hamza Zülfikar, http://www.tdkdergi.gov.tr/TDD/2007s665/2007s665_07_H_ZULFIKAR.pdf, (21.12.2012).

⁹⁴ Abdurrahman Özkan, *Meḥekkū'l-İlim Ve'l-Ulemā, Giriş- İnceleme-Metin-Dizinler-Tıpkıbasım*, s. 127.; krş. H. Develi, *a.g.e.*, s. 59.

Tablo 2. Ğāyetü'l-Müntehā Fi-Tedbiri'l-Merzā'da Tespit Edilen Ünlü Değişmeleri

	incelme	kalınlaşma	yuvarlaklaşma	düzleşme	daralma	genişleme	ünlü türemesi	ünlü düşmesi	dudaksıllaşma	ünlü kısalması
a	e				ı			ø		
ā	e									a
e		a, ā	ü		i			ø		
ı			u					ø	o	
i			ö					ø		
ī			u, ü			ā				i
o				a						
u				ı				ø		
ø							a, e, ı, i, u			

*Tabloya ses hadisesi görülen ünlüler dahil edilmiştir.

1.2. ÜNSÜZLER VE SES OLAYLARI

1.2.1. Ünsüz Türemesi

1.2.1.1. Kelime İçinde

-y- < -ø-

mariye < Fr. (bain)-marie 35a/11

1.2.2. Ünsüz Düşmesi

1.2.2.1. Kelime Başında

ø- < y-

Türkçenin tartışmalı konularından biri de kelime başındaki y sesinin bazı örneklerde düşme mi yoksa türeme mi olarak değerlendirileceği konusudur. Bu konuda temelde iki farklı görüş mevcuttur. Birincisi ön sesteki y- sesinin türeme olduğu görüşüdür.⁹⁵ Diğer ise ön sesteki y- sesinin asli ses olduğu zamanla düşebildiği görüşüdür. Kazak, Kırgız lehçelerinde Türkiye Türkçesindeki –y sesinin -c veya- j olarak bulunması durumunda bunun asli ses olarak kabul edilmesi gerektiğidir.⁹⁶

Bu tartışmalar doğrultusunda metindeki örnekleri DLT’yi esas alarak sınıflandırdık.

ø- < y-

ılğın < yılğın⁹⁷ 20a/14

ılışdurursın < yılı-⁹⁸ 27a/16

ırağdan < yırak⁹⁹ 79a/02

1.2.2.2. Kelime İçinde

-ø- < -b-

bādrencüye 21a/02 < Far. bādrencebüye 22b/15

Kelime içinde b sesi düşmüştür. Ancak kelimenin bādrencebüye olan doğru

⁹⁵ Talat Tekin, “Türk Dillerinde Önseste y- Türemesi”, *Makaleler I(Altayistik)*, (haz : Emine Yılmaz, Nurettin Demir), Ankara 2003, s. 308-326.

⁹⁶ Gürer Gülsevin, “Ağız Araştırmalarımızda Yaygınlaşmış Yanlışlıklar (3): "üzüm/yüzüm; öllük / höllük" türeme mi düşme mi?”, *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi / Journal of Turkish World Studies*, c. V, Sayı 2, s. 207-213, İzmir 2005.

⁹⁷ Besim Atalay, *Divanü Lûgat-it-Türk (Dizin)*, C. IV., Ankara 2006, s. 783.; Kelime Kırgız Türkçesinde “cılğın : ılğın (ağaç)” şeklindedir. bk. K. Yudahin, *Kırgız Sözlüğü* (çev : Abdullah Taymas), Ankara 1998, s. 209.

⁹⁸ B. Atalay, a.g.e., s. 783.; Kelime Kırgız Türkçesinde “cılı- : ılmak, ısınmak” şeklindedir. bk. K. Yudahin, a.g.e., s. 209.

⁹⁹ B. Atalay, a.g.e., s. 786.; Kelime Kazak Türkçesinde “jırak” şeklindedir. bk. Kenan Koç, Ayabek Bayniyazov, Vehbi Başkapan, *Kazak Türkçesi Türkiye Türkçesi Sözlüğü*, Ankara 2003, s. 194.; Feyza Tokat da bu örnekleri ‘ünsüz düşmesi’ olarak değerlendirmiştir. bk. Feyza Tokat, *Hezârfen Hüseyin Efendi'nin Tuhfetü'l- Erîbi'n- Nâfia Li'r-Rûhânî ve't-Tabîb'i (inceleme-metin-dizin)*, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı (basılmamış doktora tezi), Denizli 2012, s. 30.

yazımının metinde 1 kez de olsa kullanıldığını belirtelim.

-ø- < -r-

bile < birle 15a/07

-ø- < -g-

eyü < edgü 86b/15

gerek < kergek 02b/17

kırtar- < kırtgar 31a/01

kulağ < kulgağ 22b/03

şıçan < şıçgan 12b/14

nitekim < ne teg kim 06b/03

-ø- < -k-

küçücük < küçük + cük 85a/14

ufacık < ufağ + cık 84a/13

-ø- < -l-

getürüb < keltür- 67a/16

otur- < oltur- 64b/19

1.2.2.3. Kelime Sonunda

-ø < -r

hıyārşenbe < Far. hıyār-şenber 31a/08

1.2.3. Ünsüz İkizleşmesi

issi¹⁰⁰ ایسی < isig¹⁰¹ 14a/13, yaşşı یاصی < yası¹⁰² 65a/19.

heyufariğun هیو فاریقون < Rum. heyufariğun < Lat. Hypericum 22b/01

1.2.4. Ünsüz Tekleşmesi

Özellikle Arapça kökenli kelime sonlarındaki asli ikiz ünsüzden birinin kaybolmasıdır. Bu tip kelimeler genellikle ünlü ile başlayan bir ek aldıklarında asli şekillerine dönmektedir. Ğāyetü'l-Müntehā Fī-Tedbīri'l-Merzā'da hareke kullanılmamış olmasına rağmen bazı örneklerde ikiz ünsüzü göstermek için şedde kullandığı görülür.

bez < Ar. bezz 16b/11, ḥablar < Ar. ḥabb 57b/07, maḥalde < Ar. maḥall 04a/19, şerdir < Ar. şerr 25a/02, tıbda < tıbb 56b/12, vec < Ar. vecc 87a/07, sināmekī < Ar. senā-i Mekkī 22a/02.

¹⁰⁰ Ceyhun Vedat Uygur : İkizleşmenin sebebi olarak g düşmesinin etkisi olabileceğini belirtir. bk. Ceyhun Vedat Uygur, *Kıvâmî'nin Fetihnâme-i Sultân Mehmed'i ve Dil Özellikleri*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (basılmamış yüksek lisan tezi), Konya 1991, s. 123.; krş. M. Duman, *a.g.e.*, s.70-71.

¹⁰¹ G. Clauson, *a.g.e.*, s. 246.; B. Atalay, *a.g.e.*, s. 237.

¹⁰² G. Clauson, *a.g.e.*, s. 973.; B. Atalay, *a.g.e.*, s. 755.

tırfıl < Yun. triphylli 21a/13

1.2.5. Ünsüz Yer Değiştirme (Göçüşme)

“İç seste komşu veya uzak ünsüz ve ünlülerin yer değiştirmesidir.”¹⁰³

Ğāyetü'l-Müntehā Fī-Tedbiri'l-Merzā'daki örnekler ünsüz-ünsüz göçüşmesi şeklinde tespit edilmiştir. Ünlü-ünsüz göçüşmesine rastlanmamıştır.

sebkīnec < Ar. sebkīnec 24a/02

çömlek 25a/15 < çölmek 27b/12 < DLT'de çönğek¹⁰⁴

1.2.6. Hece Düşmesi (Hece Yutulması)

“Bir kelimedede ses bakımından birbirine benzer veya eşit seslerden oluşmuş iki heceden birinin zamanla eriyip kaybolması olayı.”¹⁰⁵

-dUr < durur < turur¹⁰⁶

altun+dur 22b/14, bu+dur 02a/09

sāliyus < Sür. sāsāliyus 76b/15

1.2.7. Hece Kaynaşması

“Bir kelimedede yanyana bulunan iki veya daha çok hecedeki seslerin yahut da yanyana bulunan iki kelimededen birincinin son sesi ile ikincinin ön sesinin birleşip kaynaşması ve dolayısıyla hece sayısının azalması olayı.”¹⁰⁷

kimse < kim ise 52b/12

kimesne < kim ise ne 27b/10

nere < ne ara 17b/11

şol < uş ol 11a/19

yoḥsa < yok ise 56b/06

1.2.8. Ünsüz Değişmeleri

1.2.8.1. Tonlulaşma

1.2.8.1.1. Ön Seste Tonlulaşma

b- < p- : Metinde ağırlıklı olarak yabancı kökenli kelimelerde görülen bir ses olayıdır. Bazı sözcüklerin ikili kullanımları da metinde yer almaktadır.

babadya < Yun. papadia 23a/15, başşafıyye < Yun. philosophia 19b/12, baḫrasaliyus < Lat. petroselinum 67a/06, bazu < Far. pāzī 20a/17, Berāgnani < Paragranum (Paracelsus'un kitabının ismi) 15a/17, būde < Far. pūte 11a/08.

¹⁰³ Hasan Eren, “Türk Dillerinde Metathese”, *TDAY, Belleten 1953*, Ankara, s.161-180.

¹⁰⁴ B. Atalay, *a.g.e.*, s. 158.

¹⁰⁵ Z. Korkmaz bu ses olayı için “Hece Yutulması” terimini kullanır. bk. Z. Korkmaz; *a.g.e.*, s. 116.

¹⁰⁶ krş. C. V. Uygur, *a.g.e.*, s. 126.

¹⁰⁷ Z. Korkmaz; *a.g.e.*, s. 116.

d- < t-

demür 27a/18, döğüb 26a/03, döker 60a/16, doña 92a/06, dönmesinden 09b/10-11, döşeyesin 81b/16, dört 07b/15, durur 35b/09, düşüb 12b/08, düzeler 42a/19, deñize 12b/08.

Standart Türkiye Türkçesinde tonlulaşmayarak t'li kalan bazı kelimelerin de metnimizde tonlulaştığı görülür.

depe < tepe 88b/14, der < ter 37b/15, derlemege 67a/08, dürlerini < tür 18a/01, dürlü 15b/02, dilki 13a/01, ditremeg 42b/01, dörpi 26a/08, dutarsa 17a/13, duz 75a/03.

Yabancı kökenli kelimelerde de bu ses hadisesine az da olsa rastlanmaktadır.

durunc < Far. turunc 24b/02

ž- < ş-

žamğ < Ar. şamğ 24a/09

g- < k-

ET'den Batı Türkçesine geçişte ortaya çıkan bir ses olayıdır. Ancak Arap harfleri ile yazılmış metinlerde k / g ayrımı yapılmayıp tek bir işaretle gösterildiği için tespiti zordur. Metnimizde de k ve g ayrımı için özel bir işaret kullanılmamıştır. Burada verilen örnekler g olarak kabul edilmiş örneklerdir.

getürüb 67a/16, gerek 02b/17, gevşeyüb 79a/15, geyik 26b/19, gezin- 64b/19, gice 34a/07, gider- 22a/04, gir- 41a/05, giy- 11a/01, göğüs 72a/02, gönder- 16a/05, gör- 17b/12, göz 76a/13.

1.2.8.1.2. Kelime İçinde ve Sonunda Tonlulaşma**-d- < -t-**

kurddan 10a/12, akıdır 46b/05, dağıdır 22a/02, būde < Far. pūte 11a/08, derledesin 85a/02, eridirsin 66b/16, eydür 04a/14, gider 12b/13, ışladasın 60b/06, kararır 81a/03, şaynadasın 63b/15, şurıdıcı 72a/01, oñuldıcı 66b/02.

-b- < -p-

cibre < Yun. tsipura 30a/12

hebinde < hep 06a/08

şabaş < kapak 30a/01

-c < -ç

ağac 10b/08, avuc 35b/19, birşac 27b/03, gec 09a/09, güc 39b/19, şılıc 95a/03, kirec 30b/07, şorşunc 79a/16, üc 07a/05.

-ğ < -ķ : k ünsüzüyle biten tek veya çok heceli kelime tabanlarına ünlüyle başlayan bir ek geldiğinde k ünsüzü tonlulaşır. EAT'den itibaren yaygın bir ses olayıdır.

acılığını 93a/19, ayağını 16b/10, burçağa 20a/12, çanağa 37b/04, çoğı 34a/02, kırığa 91b/04, kulağa 22b/03, sacayağıñ 31b/12-13, ıalağını < ıalağ 83b/06, ıoprağıñ 06b/06, yapağı 20b/18.

-d < -t

süd < süt¹⁰⁸ 90b/15

1.2.8.2. Tonsuzlaşma

1.2.8.2.1. Ön Seste Tonsuzlaşma

p- < b-

pābūnec < Far. bābūnec 22b/03

penc < Ar. benc 72b/05

pūzīdān < Ar. būzīdān 23b/13

t- < d-

tefne < Yun. daphni 21a/03

ıortı < Far. durdī 23a/07

1.2.8.2.2. Kelime İçinde ve Sonunda Tonsuzlaşma

-p- < -b-

ıaps < Ar. ıabs 21b/11

pāpūnec < Far. bābūnec 93b/07

ıskūrpuı < Fr. scorbut 93a/01

-k- < -ğ-

mıknāııs < Ar. mıgnāııs < E. Yun. magnètès 07b/08

-p < -b

ıurp < Far. turb 10a/15

-ç < -c

ıāriçden < Ar. ıāric 29b/15

ıulunçlarını < ıulunc < Ar. ıūlenc 77b/03

zāçlardan < Ar. zāc 07b/13 52a/11

-t < -d

bārūt < Far. bārūd 26a/19

kükürt < Far. gūgird 27a/10

-ş < -ż

ıummāş < Ar. ıummāż

¹⁰⁸ G. Clauson, *a.g.e.*, s. 798.

1.2.8.3. Süreklileşme

h < k : “Türkçe kelimelerde asli olarak h sesi yoktur. Günümüzde h ile başlayan kelimeler Eski Türkçede k sesi ile başlamaktaydı. Batı Türkçesinin başlangıcında kelime başındaki k sesi korunurken zamanla bazı kelimelerde bu ses h olmuştur.”¹⁰⁹

aḥşam < akşam 84b/19, daḥı < takı 08b/02, ḳoḥu 14b/11, yoḥsa 56b/06,

Alıntı kelimelerde de bu ses olayına rastlanır.

inbīḥ < Ar. inbīḳ 28a/05.

1.2.8.4. Süreksizleşme

çam < Ar. şam 76b/16

ḳarpuz < Far. ḥarbūz 10b/12

ḳinna < Ar. ḥinnā 91b/08

çirīş : < Far. sirīş 39a/04

1.2.8.5. Akıcılaşma

“b, g, k gibi patlayıcı ünsüzlerden biri ile h gırtlak ünsüzünün; r, l, m, n, y gibi bol sesli akıcı ünsüzlerden birine dönüşmesidir.”¹¹⁰

siyil < sigil 14b/09

1.2.8.6. Dudak Ünsüzleri Arasındaki Değişmeler

m- < b-

“b>m değişikliği Türkçede kelime başında görülen bir değişikliktir. Bu değişikliğe umumiyetle uzak nazal benzeşmenin sebep olduğu anlaşılmaktadır.”¹¹¹ Türkçe kelimelerde sıklıkla görülen bu ses olayı incelediğimiz metinde bazı yabancı kökenli kelimelerde de tespit edilmiştir.¹¹²

m- < b-

marşama < Rum. barsama 10a/16.

meşe < Far. bişe 22a/16

-m- < -b-

tirementi < Fr. terebenthin 76b/11

1.2.8.7. Dudaksıllaşma¹¹³

“Bazı dudaksı sesdeşler yan yana geldikleri sesdeşleri kendilerine benzeterek dudak sesi yaparlar. Bu ise yuvarlak ünlülerin etkisinden farklı bir dudaksıllaşmadır.”¹¹⁴

¹⁰⁹ F. K. Timurtaş, *a.g.e.*, s. 48.

¹¹⁰ Z. Korkmaz, *a.g.e.*, s. 14.

¹¹¹ M. Ergin, *a.g.e.*, s. 90.

¹¹² Yabancı kökenli kelimelerde görülen b > m değişikliği için bk. M. Duman, *a.g.e.*, s. 143.

¹¹³ Günay Karaağaç bu ses olayı için Yakın Benzeşme terimini kullanmıştır. bk. Günay Karaağaç, *Türkçenin Dilbilgisi*, Ankara 2012, s. 121.

amberbāris < Ar. anberbāris 20b/05

1.2.8.8. Damaksillaşma

“Bir sesin boğumlanma noktasını değiştirerek damak sesine dönüşmesi.”¹¹⁵

ķalıñ < ķalın 21a/15

idersiñ < idersin 37a/06, 37b/08

olursuñ < olursun 17b/19

1.2.8.9. Benzeşme

“Kelime içindeki bir sesin boğumlanma noktası veya niteliği bakımından yanyana veya aralıklı duran bir başka sesle benzer veya eş duruma getirilmesi olayıdır. Benzeşme, yanyana bulunan sesler arasında olabildiği gibi, komşu sesler arasında da görülür.”¹¹⁶

ťālūle < Far. řātūle 20a/13 (Gerileyici uzak benzeşme)

ekmek 86b/02¹¹⁷ < itmek 57b/09

1.2.8.10. Diğer Ünsüz Değişmeleri

-y- < ->¹¹⁸

‘acāyibdir < Ar. ‘acā’ib 44b/11 Ğāyetü’l-Müntehā Fī-Tedbīri’l-Merzā’da 15 kez geçen kelimenin bütün örnekleri ye’lidir.

ķaşıřetü’r-riye < Ar. ķaşıře + ri’e 22b/07

havāyī < Ar. havā’ī 31a/13

rāyiķa < Ar. rā’iķa 34b/01

¹¹⁴ T. Banguoğlu, *a.g.e.*, s. 108.

¹¹⁵ Z. Korkmaz, *a.g.e.*, s. 63.

¹¹⁶ Z. Korkmaz, *a.g.e.*, s. 41.

¹¹⁷ Bu örneği Musa Duman Ayrışma başlığı altında değerlendirmiştir. Zeynep Korkmaz ise Uzak Benzeşme başlığı altında değerlendirmiştir. bk. M. Duman, *a.g.e.*, s.172.; Z. Korkmaz, *a.g.e.*, s. 220.

¹¹⁸ Bu ses olayı için Gürer Gülsevin, Erdoğan Boz “y < ’ hemze değişmesi “Yarı Ünlüleşme” terimini kullanmışlardır. bk. G. Gülsevin, E. Boz, *a.g.e.*, s. 48.; Mustafa Argunşah, Abdurrahman Özkan ve Musa Duman ise bu ses olayını “Ünsüz Türemesi” olarak değerlendirmişlerdir. krş. Mustafa Argunşah, *Muhammed b. Mahmūd-ı Şirvānī, Tuħfe-i Murādī, İnceleme-Metin-Dizin*, Ankara 1999, s. 57.; Abdurrahman Özkan, *Meħekkū’l-‘İlim Ve’l-‘Ulemā, Giriş- İnceleme-Metin-Dizinler-Tıpkıbasım*, s. 167.; M. Duman, *a.g.e.*, s. 61-70.

Tablo 3. Ğāyetü'l-Müntehā Fi-Tedbiri'l-Merzā'da Tespit Edilen Ünsüz Değişmeleri

	tonlulaşma	tonsuzlaşma	süreklileşme	akıcılaşma	süreksizleşme	ünsüz benzeşmesi	ünsüz türemesi	ünsüz düşmesi	dudaksıllaşma	damaksıllaşma	göçüşme	diğer ünsüz değişimleri
b >		p		m				-ø-				
c >		ç										
ç >	c											
d >		t										
ğ >				y				-ø-				
ğ >		k										
ğ >		ğ										
k >	ğ							-ø-			b	
k >	ğ				ğ							
l >								-ø-			m	
n >									m	ñ		
p >	b											
r >								-ø-				
s >					ç							
ş >	z											
t >	d					l	k					
y >								-ø-				
z >		ş										
' >												y
-ø- >							y					

*Tabloya ses hadisesi görülen ünsüzler dahil edilmiştir. Ünsüzlerle ilgili geniş bilgi için bk. Ünsüzler ve Ses Olayları, Ünsüzler ve Yazılışları.

İKİNCİ BÖLÜM

YAZIM (İMLA) ÖZELLİKLERİ

2.1. ÜNLÜLER VE YAZILIŞLARI

2.1.1. a ünlüsü

Kelime başında elif (ا), medli elif (آ); iç seslerde elif (ا), hâ-i resmiyye (ه) ve işaretlessiz olarak; son seste hâ-i resmiyye (ه), elif (ا) ve sadece elma ve aça kelimesinde birer kez medli elif (آ) ile gösterilmiştir.

ac	آج	78a/09	az	آز	78b/12	aķcigere	آق جكره	77a/19
alub	آلوب	42b/15	şaruya	صارويه	42a/11	ağac	اڭاج	77a/07
qalan	قلان	42b/14	azacıķ	ازه جق	46b/05	pıraşa	پره سه	21b/01
yuqaru	يوقارو	11a/10	qaçan	قچان	78a/01	ana	انا	15a/19
aña	اكا	08b/15	buña	بوڭا	79b/09	qara	قره	91a/05
qala	قاله	42b/10	aşaga	اشاغه	31a/13	qaraciger	قره جكر	12a/06
elma	المآ	65b/12	aça	آچآ	21a/14			

2.1.2. e ünlüsü

Kelime başında elif (ا), ve üstünlü elif (آ); iç seslerde hâ-i resmiyye (ه), üstün (آ) ve işaretlessiz olarak; son seste hâ-i resmiyye (ه) ve üstün (آ) ile gösterilmiştir.

evren pulı	اۆرن پولى	48a/18	elenmiş	الئمش	32a/16	eledikden	آله دكدن	62a/10
el	ال	25a/07	etidir	آتيدر	12b/02	ekmek	اڪمك	86b/02
beş	بش	30b/01	gevşeyüb	كوشه يوب	79a/15	yere	يره	26b/07
çöplemeye	چوپلميه	20a/10	içe	ايچه	53b/03	bile	بيله	15b/04
şey>e	شيئ>e	13b/16						

2.1.3. ı ünlüsü

Kelime başında elif (ا) ve elif ye (اي); iç seslerde ye (ي) ve işaretlessiz olarak; kelime sonunda ye (ي) ve hemze (ء) ile gösterilmiştir.

ırağdan	ايراقدن	79a/02	işırır	ايصيرر	65b/11	ısıcaķ	اسيچق	28b/17
qaldırub	قالديروب	11a/13	qıyma	قيمه	83b/06	qırıĝa	قريغه	91b/04
şarılub	صاريلوب	12b/10	qış	قيش	37b/04	şaqın	صقبن	58b/05
aşırı	آشيرى	21b/16	dağı	دخى	01a/09	ma' nā'	معنىء	15b/17

2.1.4. i ünlüsü

Kelime başında elif (ا), elif ye (اي) ve esre (-) ile; iç seslerde ye (ي), esre ve işaretlessiz olarak; kelime sonunda ye (ي) ve hemze (ء) altına esre konularak gösterilmiştir.

sivilcilere سولجیلرَه 24a/01	delik دَلِك 78b/11	iki ایکی 04b/04
ikinci ایکینجی 65a/04	ile ایله 01a/17	içilen ایچیلن 14b/16
idi ایدی 72b/01	niçe نیچه 01b/04	yigirmi یکریمی 59a/17
gice کیجه 34a/07	yedi یدی 12a/03	yidigi ییدیکی 17a/15
elenmiş اَلْمِشْ 32a/16	muqābele مقابله 28b/10	cümle جملاء 59b/03

2.1.5. o ünlüsü

Kelime başında elif vav (او), az da olsa işaretsiz olarak; iç seslerde vav (و) ile ve az da olsa işaretsiz olarak gösterilmiştir.

oğul اوغل 12b/03	odunu اودونی 22a/16	oña اوکه 04b/17
ol اول 02a/16	oñulması اوڭولمسی 48a/10	yohsa یوخسه 56b/06
yoq یوق 67b/09	qoyun قیون 11a/01	

2.1.6. ö ünlüsü

Kelime başında elif vav (او), az da olsa işaretsiz olarak; iç seslerde vav (و) ile ve az da olsa işaretsiz olarak gösterilmiştir.

söz سوز 05b/14	öd اود 12a/06	söyündürmek سویندرمک 76b/02
öksürüğe اوکسوروکه 77b/01	öküz اوکوز 83b/06	kömür کومر 58b/04
kör کور 13a/05	götürmek کتورمک 12b/19	göz کوز 76b/05

2.1.7. u ünlüsü

Kelime başında elif vav (او), nadiren ötre (_) ile; iç seslerde vav (و) ile ve az da olsa işaretsiz olarak; kelime sonunda ise vav (و) ile gösterilmiştir.

uzun اوزون 31b/02	uçub اوچوب 11a/10	altumی التونی 11a/08
anuñ انوك 35a/03	uyqu اویفو 18a/01	şovuq صوق 16b/10
bunuñla بونوكله 93b/5	quru قورۇ 95a/07	uqlamur اوخلامور 22b/02

2.1.8. ü ünlüsü

Kelime başında elif vav (او), nadiren ötre (_), ve işaretsiz olarak; iç seslerde vav (و) ile ve az da olsa işaretsiz olarak; kelime sonunda ise vav (و) ile gösterilmiştir.

üç اوچ 08a/18	içün ایچون 93b/12	kürre كُرَّة 09a/09
demür دمور 27a/18	büyük بیوک 37a/17	gögüs کوکس 72a/02
kömür کومر 58b/04	kömür کومور 67a/16	

2.2. ÜNSÜZLER VE YAZILIŞLARI

“Batı Türkçesinde ünlülerin yazılışlarında olduğu gibi ünsüzlerin yazılışında da eski Uygur imlâ geleneği ile Arap-Fars imlâ geleneği devam etmektedir.”¹¹⁹ Böyle bir temel üzerine oturan Osmanlı dönemi imlası zaman içerisinde kalıplaşmaya doğru gitse de imladaki farklılıklar, zamana ve yazılan eserin muhitine göre mutlaka az veya çok devam edecektir.

“Belirlenmiş bir imlânın ve buna bağlı standartlaşmış bir söyleyişin bulunmadığı bir ortamda, bu günkü bazı eklemelerde görüldüğü gibi ikili şekillerin hatta daha fazla farklı şekillerin metinlerde yer alması çok daha tabiidir ve bunların aynı metinlerde kullanılabilirliklerine ihtimal vermek gerekmektedir.”¹²⁰ Bu doğrultuda imla farklılıklarının sadece döneme ait olmadığı aynı eserde hatta eserin aynı sayfasında bile görülebileceği göz ardı edilmemelidir.

İncelemeye aldığımız eser Klâsik Osmanlı Türkçesi dönemine ait bir eser olsa da eserin insanlara faydalı olma düşüncesiyle tertip edilmiş olması, eseri dil açısından Klâsik Osmanlı Türkçesi dönemine ait edebi eserlerden farklı kılacaktır. Ayrıca eserin Latineden Arapçaya, Arapçadan da Türkçeye tercüme olması ister istemez Türkçeleştirme, mümkün olduğunca Türkçe kelimelerle yazma gayretini bir kat daha artıracığı kanaatindeyiz.

Eserimizin dil ve imla özellikleri hususunda ünsüzler bağlamında dikkati çeken önemli noktalardan biri EAT metinlerinde daha sık rastlanan¹²¹ Türkçe kelime sonlarında ç-c ve p-b ünsüzlerinin birbirlerinin yerlerine kullanımı meselesidir.

2.2.1. ç ve c ünsüzleri

Ġāyetü'l-Müntehā Fî-Tedbîri'l-Merzā'da kelime sonlarında ç ve c ünsüzlerindeki ikili kullanımlar dikkat çekmektedir.

Ağaç kelimesi metinde ç ve c seslerinin karışık olarak kullanıldığı en dikkat çekici örneklerden biridir. Kelime ünlü ile başlayan bir ek alınca hiç istisnasız bütün örneklerde tonlulaşır. Hatta ünsüzle başlayan ekler aldığında tonlulaşmış örnekleri vardır. Ancak kelime yalın halde kullanıldığında ağac yazımı daha ağırlıktadır. İmla özelliği, belki ağız özelliği olabilecek bu tip kullanımlar metinde tek tipe indirgenmemiş olduğu gibi korunmuştur.

¹¹⁹ Mustafa Özkan, *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, İstanbul 2009, s.94.

¹²⁰ M. Duman “Klâsik Osmanlı Türkçesi Döneminde i/e Meselesine Dair”, *Makaleler*, İstanbul 2008, s.45.

¹²¹ Zeynep Korkmaz, *a.g.m.*, s. 500.

c ve ç konusunda ikilik arz eden diğer örneklerden bazıları şunlardır;

üc eksiz olarak 15 kez c ile yazılmış üç kelimesi ise eksiz olarak 72 kez ç ile yazılmıştır. Hatta kelimenin aynı sayfada geçen farklı yazım örnekleri bile vardır : üç 14a/08, üç 14a/09.

avuc 35b/19, avuç 35b/19.

2.2.2. p ve b ünsüzleri

Türkçe kelimelerdeki kelime sonu p ünsüzü -tek heceli kelimelerde bile- ünlü ile başlayan bir ek aldığında tonlulaşma eğilimindedir.

dibinde 17b/07 (61 defa)

hebinde 06a/08

Gerek dil gerekse diğer alanlarda tarihi metin çalışmalarında p-b ünsüzleri ile ilgili farklı yaklaşımların sergilendiği ek, zarf-fiil eki olan –Ub /-Up ekidir. Metinde ağırlıklı olarak b ünsüzü ile yazılmış olan ekin p ile yazılmış örnekleri de az da olsa mevcuttur. Bir imla özelliği olan bu husus metinde b’li ve p’li yazımlar korunarak gösterilmeye çalışılmıştır.

düzilüp 62a/17, alup 52a/17.

2.2.3. ñ ünsüzü

ñ ünsüzü metinde genellikle kef (ك) ile ve daha az olmak üzere üç noktalı kef (كڭ) ile gösterilmiştir.

ñ sesinin üç noktalı kef ile gösterildiği kelimelerden bazıları şunlardır;

siñir سيگر	70a/17	eñlere اكلره	23b-13	oñuldur اوڭولدر	41a/05
toñmuş طوگمىش	26a/11	doñub دوڭوب	67a/15	yüñ يوڭ	26b/06
buña بوڭا	31b/04	aña اڭا	31b/17	bildiñ بلديڭ	33b/05

Nadir de olsa ilgi eki de üç noktalı kef ile gösterilir.

lāzverdiñ لازورديڭ 23a/07 anuñla انوڭله 49a/15

2.2.4. s ünsüzü

“Uygur yazı dili geleneğinin Anadolu’da bir süre devam etmesi ve bu yazının ince ve kalın sıradan s ünsüzleri arasında bir ayırım yapmaması dolayısıyla Arap alfabesine göre sad (ص) ile yazılması gereken kalın sıradan bir kısım Türkçe kelimelerin sin (س) ile yazıldıkları görülür.”¹²² Metnimizde az da olsa bu hususa rastlanır. Bu tip kelimelerin ikili yazımlarının olması da dikkat çekicidir.

sancu سانجو 23b/15 şancu صانجو 23b/19

¹²² Z. Korkmaz, *a.g.m.*, s. 499-500.

sıraca سيره جه 44a/19   şıraca صيره جه 14b/10

Eklerde ise isimden fiil yapma eki +sa sadla yazılmıştır. İsimden isim yapma eki +sIz / +sUz metinde sadece bir kez sadla yazılmış diğer örneklerde hepsinde sinle yazılmıştır.

şuşamış صوصامش 67b/13   şuşuzlığı صوصوزليغي 67a/02

2.3. EKLER VE YAZILIŞI

2.3.1. İsim Çekim Ekleri ve Yazılışları

2.3.1.1. Çokluk Eki : +IAr (لر)

ağaçlar	اغچلر	88b/08	çiçekler	چيچكلر	34a/03
bağırşaklar	بغرصقئر	85a/09	etler	اتلر	92a/10

2.3.1.2. İyelik Ekleri

Teklik birinci şahıs iyelik eki : +(u)m (م)

Metinde tek örneği vardır. Ünlüsü gösterilmemiştir.

tažarru' +um تضررعم 03b/13

Teklik ikinci şahıs iyelik eki : +(u)ñ, (I)ñ (ك)

Ekin ünlüsü gösterilmemiştir.

aldıg+ıñ الدیغك 29a/06 bildiğiñ بلدیك 35a/07

koğuğ+uñ قودوغك 37b/04

Teklik üçüncü şahıs iyelik eki : bk. Ses Bilgisi / İkili Şekilleri Bulunan Ekler.

Çokluk birinci şahıs iyelik eki : +(I)mIz, +(ü)müz (مز)

kelām+ımız كلاممز 67b/15 ğıdā+mız غدامز 15b/06

didig+imiz دیدیكمز 04a/04 resūl+ümüz رسولمز 01a/10

Çokluk ikinci şahıs iyelik eki :

Metinde örneği yoktur.

Çokluk üçüncü şahıs iyelik eki : +IArI (لری – لر)

Çokluk üçüncü şahıs iyelik eki üzerine herhangi bir ek almadan kelimenin son eki olarak kullanılmışsa daima (لری) şeklinde sondaki ünlü gösterilmiştir. Ancak ekin üzerine bir ek daha gelecektse ve öncesinde zamir n'si ortaya çıkıyorsa bu durumlarda ye kullanılmadan (لر) olarak yazılıp daha sonra zamir n'si yazılır.

kuvvet+leri قوتلری 26a/02 kendü+lerinde کندولرنده 24b/07

yađ+ları یاغلری 69b/12 maraž+larında مرצלرنده 51b/11

2.3.1.2.1. İyelik Eki Yığılması

“Türk dilinde bazen 3. kişi iyelik eki almış kelimelerde bu ekin fonksiyonu kaybolur ve kelime kalıplaşarak taban haline gelir. Bu durumlarda, kelimenin üstüne tekrar bir 3. teklik kişi iyelik eki geldiği görülür.”¹²³

şerbet+isi شربتیسى 57b/05 (39 defa) bir+isi بریسى 05b/01

kibrīt+isi کبریتیسى 63b/13

¹²³ G. Gülsevin, *a.g.e.*, s. 15.

2.3.1.3. Hal Ekleri

2.3.1.3.1. İlgi Hali Eki¹²⁴ : +nİñ, +nUñ; +İñ, +Uñ (وک، ڭ – ک، نک)

Ġāyetü'l-Müntehā Fī-Tedbīri'l-Merzā'da kalıplaşmış olarak tespit edilmiş bir ektir. Metnin tamamında ekin yazımında bir birlik vardır.

Ġāyetü'l-Müntehā Fī-Tedbīri'l-Merzā'da ünlü ile biten kelimelerden sonra (نک) ünsüzle biten kelimelerden sonra ise (ڭ – ک) olarak işaretlenen ek sadece anuñ kelimesinde (انوك) şeklinde yazılmıştır.

lāzverdiñ	لازوردڭ	23a/07	ağacınıñ	اڭاجى نك	36a/10
anlarıñ	انلرك	50a/16	ayıñ	آيك	84b/03
süzekiñ	سوزه كك	29b/19	yiriñ	بيرك	19b/05
altunuñ	التونك	27a/08	kökünüñ	كوكنك	73a/10
tužuñ	طوزك	36a/18	anuñ	انوك	35a/03

Çokluk 1. şahıs zahirinde ise ek +im (م) olarak kullanılmıştır.

bizim	بزم	15b/06
-------	-----	--------

2.3.1.3.2. Belirtme Hali Eki : +(y)I, 'I, +n, +nI (نى، ى، ين، بى-ى)

Ġāyetü'l-Müntehā Fī-Tedbīri'l-Merzā'da ağırlıklı olarak +(y)I (ى) şeklinde kullanılan ek imlâda daima düz ünlülüdür ve dudak uyumunu bozan eklerdendir.

ağac+ı	اڭاجى	19a/16	bal+ı	بالى	36a/09
hırqa+yı	خرقه بى	95a/12			

+n belirtme hali eki iyelik 3. şahıs eklerinden sonra gelir.¹²⁵ Ġāyetü'l-Müntehā Fī-Tedbīri'l-Merzā'da 12 kez geçmektedir.

tedbīr+ın	تدبيرين	15b/04	miğdār+ın	مقدارين	07a/04
kurşak+ların	قورصقلرين	90b/06			

+ 'I belirtme hali eki yabancı kökenli kelimelerde kullanılmıştır. Genellikle hemze ve altına esre koymak suretiyle kullanılan ekin incelediğimiz eserde 26 kez kullanıldığı tespit edilmiştir.

cümle+'i	جملهء	59b/03	edviyye+'i	ادويهء	22a/18
----------	-------	--------	------------	--------	--------

ET'de şahıs ve işaret zamirleri üzerine gelmekte olan ek, incelediğimiz eserde de bu kullanımını devam ettirmektedir.¹²⁶

¹²⁴ İlgi hali ve belirtme hali ekinin hal eki kategorisi dışında değerlendirilmesi gerektiği görüşü de mevcuttur. Ayrıntılı bilgi için bk. Leyla Karahan, "Yüklem (Accusative) ve İlgi (Genitive) Hali Ekleri Üzerine Bazı Düşünceler", *Türk Dili Üzerine İncelemeler*, Ankara 2011, s. 211-217.

¹²⁵ ET ve DLT'de ekin kullanılışı ve özellikleri için bk. A. Von Gabain, *a.g.e.*, s. 64.; Mehmet Vefa Nalbant, *Divanü Lugatı't-Türk Grameri-I İsim*, İstanbul 2008, s.36-40.

¹²⁶ krş. Cengiz Alyılmaz, *Orhun Yazıtlarının Söz Dizimi*, Erzurum 1994, s.56.

bu+nı بونی 16a/14 anı انی 02b/07

2.3.1.3.3. Yönelme Hali Eki : +(y)A (٤ - ٤)

Metnimizde genel olarak (٤ - ٤) olarak yazılan ek bir kez de üstün ile gösterilmiştir.

baba+ya	بابايه	12b/03	eşyā+ya	اشيايه	02a/19
altun+a	التونه	78a/17	demür+e	دموره	79a/06
şey'e	شيئ	13b/16			

2.3.1.3.4. Bulunma Hali Eki : +dA (ده)

Metinde (ده) olarak yazılmıştır.

taşra+da	طشره ده	47a/05	yuşaru+da	يوقاروده	12a/02
güneş+de	كونشده	65b/01	beden+de	بدنده	69b/01

2.3.1.3.5. Ayrılma Hali Eki : +dAn (دن)

Metinde (دن) olarak yazılmıştır.

aşığı+dan	اشاغيدن	85a/07	buğday+dan	بغدايدن	10a/15
taş+dan	طاشدن	84a/11	demir+den	دمردن	26b/18
göz+den	كوزدن	44b/01			

2.3.1.3.6. Vasıta Hali Ekleri : +IA, +IIA, +yIA, +in (له)

İle edatının ekleşmiş şeklidir. +(D)IA olabildiği gibi ünlülerle biten kelimelerden sonra +yIIa şeklinde de görülebilir.¹²⁷

altun+la	التونله	54b/04	şarāb+la	شرابله	45a/09
ruḫūbet+le	رطوبنله	38b/18	ateş+le	آتشله	83a/11
beyāziyla	بياضيله	32b/01	yağıyla	ياغيله	41b/05
ismiyle	اسميله	03b/12	südüyle	سوديله	33a/18

Kalıplaşmış olarak da kullanımı vardır.

degin¹²⁸ دكين 92a/19

2.3.1.3.7. Eşitlik Hali Eki¹²⁹ : +cA, +çe (چه - چه)

Metindeki yazımı (چه - چه) şeklindedir.

söbü+ce	سيوجه	73b/07	ḫafif+ce	خفيفچه	62b/14
ḫoş+ca	خوشچه	03a/06			

Kalıplaşmış sayılabilecek kullanımları da vardır.

¹²⁷ G. Gülsevin, *a.g.e.*, s. 69.

¹²⁸ krş. Necmettin Hacıeminoğlu, *Türk Dilinde Edatlar*, İstanbul 1974, s. 31.

¹²⁹ Ayrıntılı bilgi için bk. Zeynep Korkmaz, "Türk Dilinde +ça Eki ve Bu Ek ile Yapılan İsim Teşkilleri Üzerine Bir Deneme", *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*, C. I, Ankara 2005, s. 12-84.

‘aḳabince عقبنجه 34a/18 niçe نیچه 03b/06

2.3.1.3.8. Yön Gösterme Ekleri¹³⁰ : +rA, +ArU, +arI, +rü (رو, اری, اړو, ده)

yuḳaru یوقارو 31b/03 yuḳarı یوقاری 14a/14

ilerüdürlر ایلرودر 78a/18 iḳerü ایچروده 93b/12

ṭaṣra طشره 30a/02 üzre اوزره 03b/01

ṣoṅra صكره 54a/19 berü برو 48b/18

2.3.1.4. Bildirme Ekleri :

Teklik 1. ṣahıs : Metinde örneği yoktur.

Teklik 2. ṣahıs : Metinde örneği yoktur.

Teklik 3. ṣahıs : +dIr, +dUr (در)

EAT’de daima yuvarlak ünlü olan bu ek¹³¹ metnimizde daima (در) şeklinde ve harekesiz olarak yazılmıştır. Genellikle kendisinden önceki kelimeye birleştirilerek yazılmışsa da az da olsa -kendinden önceki kelimeye birleşme imkânı olmasına rağmen- ayrı yazılmış örnekleri vardır. Ekin gelişmesine baktığımızda XVIII. yüzyılda hem Arap harfli metinlerde hem de çeviriyazılı metinlerde ekin uyuma girdiği görülmektedir.¹³² Bu sebeple biz de metnimizi okurken eki uyuma tabi olarak değerlendirdik.

altun+dur التوندر 22b/14 ot+dur اوتدر 20a/17

yoḳ+dur یوقدر 13a/02 iḳün+dür ایچوندر 25b/04

ḳilek+dir چلكدر 92b/15 eyrelti+dir ایرلتیدر 21b/19

Çokluk 1. ṣahıs : Metinde örneği yoktur.

Çokluk 2. ṣahıs : Metinde örneği yoktur.

Çokluk 3. ṣahıs : +lArdır (لردر)

bögrek+lerdir بوكركلدر 18a/17 ağaç+lardır اغاچلردر 35b/17

2.3.1.5. Soru Eki : mi (می)

Ġäyetü’l-Müntehâ Fî-Tedbîri’l-Merzâ’da 4 defa geçen bu ek (می) şeklinde yazılmıştır. Kendinden önceki sözcüğe birleştirilerek de ayrı da yazılabilir.

Ġäyetü’l-Müntehâ Fî-Tedbîri’l-Merzâ’da geçen bu soru sözcükleri gerçek anlamda soru ifade etmekten ziyade evet veya hayır diye cevap verilemeyen, cevap

¹³⁰ Ayrıntılı bilgi için bk. Suzan Duran, “Türkçede Cihet ve Mekân Gösteren Ek ve Sözcükler”, *TDAY Belleten*1956, Ankara 1998, s. 1-110

¹³¹ F. K. Timurtaş, *a.g.e.*, s. 33.

¹³² Y. Kartallıoğlu, *a.g.e.*, s. 253-262.

olarak cümledeki unsurlardan birinin seçilmesi gereken seçenekli sorular olarak¹³³ ifade edilen sorulardır.

her birine muqābele cihetinden *mi* olur yoḥsa mūmāṣele cihetinden *mi* olur tevfiḳe ḳādir olub 56b/05-06

levni zırnīḥ levni gibi *midir* veyāḥūd zencār levni gibi *midir*

2.3.1.6. Aitlik Eki : +ki, +kı (كى, كى)

ḳanḳı kelimesinde kalıplaşmış olarak kalın sıradan +kı şeklinde kullanılmıştır.

ḳanḳı قنقى 15b/15

Kendisinden sonra bir ek gelmeyecekse (كى) şeklinde, kendinden sonra bir ek gelecekse (كى, كى) şeklinde yazılan ek evvel kelimesi ile birlikte 44 kez kullanılmıştır.

evvel+ki اولكى 04b/06 evvel+kiden اولكيدن 08a/02

evvel+kisi اولكيسى 13a/14 evvel+kiniñ اولكتنك 58a/18

2.3.2. Fiil Çekim Ekleri

2.3.2.1. Zaman Ekleri

2.3.2.1.1. Görülen Geçmiş Zaman Eki : -dI, -dU (دى, دى)

Metinde ek 3. teklik ve çokluk şahısta daima ye ile gösterilmiştir. Ancak diğer şahıslarda herhangi bir harf veya hareke kullanılmamıştır.

it-dim ايتدم 03b/12 bul-dum بولدم 77b/07

bil-diñ بلدانك 33b/05

di-di ديددي 05a/14 ḳo-dı قودى 18b/06

gel-dik كلدك 21b/02 bul-duḳ بولدق 54a/09

-

ört-diler اورتديلر 07b/19 bul-dılar بولديلر 08a/01

2.3.2.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman : -mIş (مىش)

Ek metinde daima (مىش) şeklinde yazılmıştır.

-

-

yaz-mış يازمىش 02b/07 bulun-muş بولنمىش 86a/19

-

-

di-mişler ديمىشلر 25a/02

¹³³ Hilal Oytun Altun, *Türkçede Soru*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı (basılmamış doktora tezi), İstanbul 2009, s. 77.

2.3.2.1.3. Şimdiki Zaman

EAT döneminde şimdiki zaman eki olarak -(V)r, nadiren -(y)A, gene nadiren -(y)V turur ve çok az da olsa -(y)A yor(ur) ekleri kullanılmıştır.¹³⁴ Daha sonraki dönemlerde -(y)A yor(ur) eki kullanım alanını genişletecek ve müstakil şimdiki zaman eki olarak kullanılacaktır.

Metinde bu sayılan eklerin şimdiki zaman işleviyle kullanımı tespit edilememiştir.

2.3.2.1.4. Geniş Zaman : -r, -Ar, -Ir, -Ur (ور, ار, ر)

-r : Metinde 301 defa kullanılmıştır.

-

yıka-rsın	بيقرسين	30b/08	ço-rsun	قورسون	29b/19
boya-r	بويار	81a/04			
di-riz	ديرز	15b/11			

-

ye-rler	يرلر	13a/06	ço-rlar	قورلر	33a/09
---------	------	--------	---------	-------	--------

-Ar : Metinde 695 defa kullanılmıştır.

yap-arım	پيارم	42b/02	id-erim	ايدهرم	10b/04
at-arsın	اتارسين	28a/06	del-ersin	دلرسين	78b/11
ağ-ar	اقر	13a/12			
id-eriz	ايدهرز	25b/15			

-

kat-arlar	قتارلر	32b/14	gir-erler	كيررلر	11a/09
-----------	--------	--------	-----------	--------	--------

Metnimizde iki örnekte 2. teklik şahıs eki -sin değil -siñ olarak kullanılmıştır.

id-ersiñ	ايدرسك	37a/06, 37b/08			
----------	--------	----------------	--	--	--

-Ir : Metinde 175 defa kullanılmıştır.

-

ayır-ırsın	ايررسين	35a/19	erid-irsin	ايريرسين	66b/16
ağ-ıd-ır	اقيدر	21b/10	gider-ir	كيدهرر	22a/04

-

-

ayır-ırlar	ايررلر	79a/16			
------------	--------	--------	--	--	--

-Ur : Ayrıntılı bilgi için bk. 1.1.1.2.2.3.İkili Şekilleri Bulunan Ekler.

¹³⁴ G. Gülsevin, E. Boz, *a.g.e.*, s. 72.

Metinde 767 defa kullanılmıştır.

-

al-ürsın   الورسين 27a/18   gör-ürsin   كورسين 59b/19

açıl-ur   اچيلور 13a/06   bil-ür   بيلور 05a/11

-

-

ayrıl-urular   ايريلورلر 79a/15   getür-ürler   كتوررلر 88b/09

Metinde bir örnekte 2. teklik şahıs eki sun değil suñ olarak kullanılmıştır.

ol-ürsuñ   اولورسك 17b/19

2.3.2.1.5. Gelecek Zaman :

EAT döneminde -(y)IsAr, -(y)A, -sA gerek, -(y)AcAK olarak kullanılabilen¹³⁵ gelecek zaman ekleri zaman içerisinde yerlerini -(y)AcAK ekine bırakacaktır.

-y(A) ekinin kullanım alanları geniş zaman ve şimdiki zamanı da kapsar. Ayrıca istek kipinde de yaygın olarak kullanılır. Gelecek zaman için kullanıldığı yerleri tam olarak ayırabilmek oldukça güçtür.¹³⁶ Bu açıklama aslında ekin cümledeki diğer unsurlarla birlikte değerlendirilerek anlamsal bağlamda gelecek zaman işlevini yüklenemediğini ifade eder. Bu cümlenin bütününden çıkartılabilecek bir yargıdır. Gerçekten de bu örnekleri ayırt etmek zordur.

Metinde -(y)AcAK eki gelecek zaman eki olarak değil sıfat-fiil eki olarak 4 defa kullanılmıştır.

2.3.2.2. Dilek Kipleri

2.3.2.2.1. İstek Kipi : -(y)A (•)

EAT döneminde bugün istek eki olarak ifade ettiğimiz -(y)A ekinin sadece istek fonksiyonu ile yer almadığı pek çok araştırmacı tarafından ifade edilmiştir.¹³⁷ Mustafa Özkan bu ekin doğrudan istek, gelecek zaman, şart, geniş zaman, şimdiki zaman, emir, gereklilik, -ınca zarf-fiil görevi, ihtimal olmak üzere 9 ayrı işlevinden bahseder.¹³⁸ Tabii ki bu işlevlerde cümlenin diğer unsurlarının da belirleyici olarak görev üstlendiğini belirtelim.

¹³⁵ G. Gülsevin, E. Boz, *a.g.e.*, s. 74.

¹³⁶ G. Gülsevin, E. Boz, *a.g.e.*, s. 76.

¹³⁷ F. K. Timurtaş, *a.g.e.*, s. 127.; G. Gülsevin, E. Boz, *a.g.e.*, s. 78.; M. Özkan, *a.g.e.*, s.138.

¹³⁸ M. Özkan, *a.g.e.*, s.138-142.

İncediğimiz eserde EAT dönemine ait zenginlik yoktur. Ancak ekin metinde sadece istek anlamını ifade etmeyen pek çok örneği de mevcuttur. Özellikle tavsiye, gereklilik, ve ihtimal ön plana çıkan işlevlerdir.

-				
ışlad-asın	اصلا ده سن	60b/06	derled-esin	درله ده سين 85a/02
ağ-a	آقه	28b/10	gezin-e	كزينه 64b/19
id-elim	ايدله لم	79b/14		
-				
koy-alar	قويه لر	16b/10	iç-eler	ايچه لر 51a/17

Gāyetü'l-Müntehā Fī-Tedbīri'l-Merzā'da ekin kullanıldığı işlevlere bazı örnekler:

ışılâhlarını kendü peydâ itmiş **ol-a** 05a/18 (ihtimal)

heyülâ'-i ulâ nefs-i 'âlem **ol-a** 06a/08 (Burada ol- fiili ile birlikte bildirme eki işlevinde kullanılmışlardır.)

huşûşâ ki ol marâz.lar a'zâ'-i re'îse-i seb'ada **ol-a** 16b/08 (Geniş Zaman)

şol devâlar ki riḥî taḥlîl **eyle-ye** ve süddeleri **aç-a** 21a/14 (Geniş zaman)

tevfîke kâdir olub keyfîyyet-i isti'mâlini **bil-e** tabîb dinilür 56b/07 (Şart)

kavurmağ demirden bir tâbede **ol-a** 26b/18 (Gereklilik)

muḳâbele'i koyub vaşl oluna ve muḳâbele büyük **ola** 28b/11 (Gereklilik-

Tavsiye)

ateş üzerine koyub yaḳub ḥattâ ol zîbağ **uç-a** gümüş dibinde çam şakızı gibi kalur 27a/17 (-ınca zarf-fiil eki işlevinde)

tâ 'arağa levni çıkmaz **ol-a** bundan şoñra ḥammâm-ı mariyede taḳṭîr idersin 40b/08 (-ınca zarf-fiil eki işlevinde)

bu minvâl üzre ḥall 'ağd idersin tâ ki beyâz **ol-a** şoñra gül şuyı ile (-ınca zarf-fiil eki işlevinde) 52a/19

2.3.2.2. Gereklilik Kipi : -mağ / -mek gerek; -(y)a gerek (مق كرك , مك كرك , ه كرك)

Eski Anadolu Türkçesinin sonlarında teşekküle başlamış şekil eki olarak Osmanlıca içinde kullanış sahasına çıkmıştır.¹³⁹ EAT döneminde çoğunlukla -a/-e eki ile ve şart kipine gerek veya gerekdür kelimeleri getirilerek karşılanmıştır.¹⁴⁰

¹³⁹ M. Ergin, *a.g.e.*, s. 313.

¹⁴⁰ M. Özkan, *a.g.e.*, s. 144.

Metinde 7 defa –mAk gerek yapısı, 1 defa da -(y)a gerek yapısı kullanılmıştır.

devālarını ġāyet dōġüb saħķ itmek **gerekdir** (26a/03)

nabzıñ aħvāli birkaç yerden tefiş olunmak **gerekdir** (17a/01)

nabzına baķub elini ķodıķda mariz hareket itmiş olma**ya gerek** 17a/04

2.3.2.2.3. şart Kipi¹⁴¹ : -sA (سه)

Ekin metindeki yazımı konusunda bir birlik yoktur. 3. teklik şahısta (ة) ile ünlüsü gösterilen ek 3. çokluk şahısta bazı kelimelerde (ة) kullanılmadan yazılmıştır.

içür-seler ایچورسلر 41b/19 göm-seler كومسه لر 10a/18

-

bıraķ-sañ بر آفسك 60a/05 içür-señ ایچورسك 65b/08

yaġlan-sa ياغلنسه 40b/03 döşen-se دوشنسه 10b/13

-

-

ķo-salar قوسه لر 30a/13

2.3.2.2.4. Emir Kipi : -

-

Emir kipinin teklik ikinci şahsı eksizdir.

ķal-sun قالسون 26b/16 git-sün كتسون 26b/16

-

-

di-sünler ديسونلر 13b/08

2.3.2.3. şahıs Ekleri

2.3.2.3.1. Zamir Kökenli şahıs Ekleri

şahıs zamiri menşeli olup bugün şimdiki zaman, ġeniř zaman, gelecek zaman, öġrenilen geçmiş zaman, istek, gereklilik çekimlerinde kullanılan eklerdir.¹⁴²

2.3.2.3.1.1. Teklik 1. şahıs : -Im (م)

yapar-ım يپارم 42b/02 ider-im ايدم 10b/04

¹⁴¹ şart eki ile ilgili farklı görüşler için bk. Gürer Gülsevin, "Türkçede -sA şart Gerundiumu Üzerine", *Türk Dili*, Sayı 467, (Kasım 1990), s. 276-279.; Leyla Karahan, "-sa / -se Eki Hakkında", *Türk Dili*, Sayı 516, (Aralık 1994), s. 471-474.; Hayati Develi, "-sA Eki Nedir? Kip mi, Zarf-fiil Eki mi?", *İlmî Araştırmalar I (Dil, Edebiyat ve Tarih İncelemeleri)*, İstanbul 1995, s. 91-94.

¹⁴² M. Ergin, *a.g.e.*, s. 283.

2.3.2.3.1.2. Teklik 2. Şahıs : -sIn, -sun; -siñ, -suñ (سون, سين)

yıқа-rsın   بيقرسين   30b/08   қо-rsun   قورسون   29b/19
idersin   ايدرسين   84a/15

Metinde iki örnekte 2. teklik şahıs eki -sin değil -siñ olarak bir örnekte de -suñ olarak kullanılmıştır.

id-ersin   ايدرسك   37a/06, 37b/08

ol-ursuñ   اولورسك   17b/19

2.3.2.3.1.3. Teklik 3. şahıs : -

Eksizdir.

2.3.2.3.1.4. Çokluk 1. Şahıs : -Iz (ز)

di-riz   ديرز   15b/11

2.3.2.3.1.5. Çokluk 2. Şahıs :

Metinde örneği yoktur.

2.3.2.3.1.6. Çokluk 3. Şahıs : -IAr (لر)

di-mişler   ديمشلىر   25a/02   ayrıl-urlar   ايريلورلر   79a/15

2.3.2.3.2. İyelik Kökenli Şahıs Ekleri

İyelik eki menşeli olup bugün, görülen geçmiş zaman ve şart çekimlerinde kullanılan eklerdir.

2.3.2.3.2.1. Teklik 1. Şahıs : -m (م)

it-dim   ايتدم   03b/12   bul-dum   بولدم   77b/07

2.3.2.3.2.2. Teklik 2. Şahıs : -ñ (ك, ك)

bil-diñ   بلدك   33b/05   bırak-sañ   برآقسك   60a/05

2.3.2.3.2.3. Teklik 3. Şahıs :

Eksizdir.

2.3.2.3.2.4. Çokluk 1. Şahıs : -k, -ķ (ق, ك)

gel-dik   كلدك   21b/02   bul-duķ   بولدق   54a/09

2.3.2.3.2.5. Çokluk 2. Şahıs :

Metinde örneği yoktur.

2.3.2.3.2.6. Çokluk 3. Şahıs : -IAr (لر)

bul-dılar   بولديلر   08a/01   қо-salar   قوسه لر   30a/13

2.3.3. Fiilimsiler

2.3.3.1. İsim-Fiil Ekleri

2.3.3.1.1. –mağ /-mek (مق – مك)

Ğāyetü'l-Müntehā Fī-Tedbīri'l-Merzā'da en çok kullanılan fiilimsi eklerinden biridir. Yazımı (مق – مك) şeklindedir.

dön-mek	دونمك	12a/18	sür-mek	سورمك	39a/07
kırmak	قرمق	52b/16	toñdur-mak	طوگدurmق	25b/07

–mAk az da olsa üzerine yapım ekleri de alabilir. Bu durumda hareket bildirme özelliğinden sıyrılarak soyut bir ada dönüşür.”¹⁴³

büyümeği	بويومك ليكي	07b/12	çıkmaklığa	چقمقلغه	50b/10
bayılmaklığı	بايلمقلغى	70b/01			

–mAk'lı ad-fiil kalıplaşma yoluyla hareket bildirme özelliğini kaybederek birtakım nesne adları da yapmıştır.”¹⁴⁴

itmek (Ekmek)	ايتمك	57b/09	ekmek	اكمك	86b/02
---------------	-------	--------	-------	------	--------

2.3.3.1.2. –mA (م , مه)

Genellikle (مه) olarak yazılan ekin ünlüsünün gösterilmeyip (م) olarak yazıldığı örnekler de vardır.

dinil-mesine	دينلمسنه	13b/11	yağ-maları	ياقمه لرى	27a/01
--------------	----------	--------	------------	-----------	--------

“Yalın durumdaki –ma'lı ad-fiil adların önünde sıfat işlevi yüklenen sıfat tamlamaları da oluşturur.”¹⁴⁵

isti' mālī kâbil olmaz	<i>degme</i> mizâcda	دكمه	(83b/14)
------------------------	----------------------	------	----------

–mA kalıplaşma yoluyla hareket bildirme özelliğini kaybederek kalıcı isimler de yapabilir.¹⁴⁶

inmeden (Hastalık)	اينمه دن	72a/11	kıyma	قيمه	83b/06
kaşınma	قاشنميه	69b/02	sıtma	سئمه	87b/13

2.3.3.2. Sıfat-Fiiller

2.3.3.2.1. –(y)An (ن , ن , ان)

Ğāyetü'l-Müntehā Fī-Tedbīri'l-Merzā'da genelde (ان) veya ünlüsü yazılmadan (ن) şeklinde yazılmıştır. Az sayıda (ن) yazımı da mevcuttur.

oñul-mayan	اوکولميان	18b/11	ağrı-yan	اغريان	74b/16
------------	-----------	--------	----------	--------	--------

¹⁴³ Zeynep Korkmaz, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, Ankara 2003, s.878

¹⁴⁴ Z. Korkmaz, *a.g.e.*, s. 881.

¹⁴⁵ Z. Korkmaz, *a.g.e.*, s. 886.

¹⁴⁶ Z. Korkmaz, *a.g.e.*, s. 897.

toñ-an	طوئن	68b/16	ol-an	الان	16b/03
id-eni	ايدہ نی	94b/03			

2.3.3.2.2. –Ur, –r, –ar (و ر , ر , ار)

Ġāyetü'l-Müntehā Fī-Tedbiri'l-Merzā'da (ار), (ر), (و) yazımları mevcuttur.

oyna-r	اوينار	23b/06	beñze-r	بئزر	14a/16
baş-ar	بصر	80a/15	kaç-ar	قچار	23b/16
bulun-ur	بولنور	53a/05	içil-ür	ايچلور	58b/05

2.3.3.2.3. –mAz (ماز مز)

toñ-maz	طوگمز	52a/02	yara-maz	يرامز	14b/07
çık-maz	چقماز	40b/08	beñze-mez	بکزه مز	10a/06

“-mAz ekli geçici sıfatların önlerindeki adların atılmasıyla zamanla soyut nitelikli bazı kalıcı sıfat ve adlar da oluşmuştur.”¹⁴⁷

kuşkonmaz	قوش قونماز	22b/19			
-----------	------------	--------	--	--	--

2.3.3.2.4. –dIk / -dUk

Ayrıntılı bilgi için bk. Ses Bilgisi / İkili Şekilleri Bulunan Ekler.

2.3.3.2.5. –mİş, -mUş (مش)

Metinde daima (مش) şeklinde yazılmış az da olsa harekelenmiştir.

kaşna-mış	قینامش	51a/11	elen-miş	الئمیش	32a/16
bölün-müş	بولنمش	49b/05	bozul-muş	بوزلمش	18b/15

“-mİş / -mUş ekiyle kurulan sıfat tamlamalarında ad ögesinin atılması ve sıfattaki geçmiş zaman gösterme işlevinin iyiden iyiye aşınması ile kalıcı birtakım adlar da oluşmuştur.”¹⁴⁸

yemiş	یمش	19a/17			
-------	-----	--------	--	--	--

2.3.3.2.6. –acağ /-ecek (جك , ه جك , ه جق)

Sadece dök-ecek دوکجک 25b/03 örneğinde ünlüsü gösterilmemiştir. Burada bir ünlü düşmesi de düşünülebilir. Metnin harekesiz olması sebebiyle kesin bir hüküm bildiremiyoruz.

ol-acağları	اوله جقلى	12b/09	çık-mayacak	چقمیه جق	60a/05
dök-ecek	دوکجک	25b/03	ört-ecek	اورته جک	41a/02

¹⁴⁷ Z. Korkmaz, *a.g.e.*, s. 98.

¹⁴⁸ Z. Korkmaz, *a.g.e.*, s. 100.

2.3.3.3. Zarf-Filler¹⁴⁹

2.3.3.3.1. Ekli Yapılar

2.3.3.3.1.1. –A (ه)

ol-a bilür	اوله بيلور	73a/18	yan-a	يانه	42b/06
gid-e mez	كیده مز	15a/07	id-e mediler	ایده مدیلر	15b/03

2.3.3.3.1.2. –dıkça / –dikce / –duğca (دكجه , دقجه)

mā-dām evvelinden vücūd olmadıkça bir şey bulunmaz	اولمدقجه	08b/18			
yāhūd daḥī arasında fāşıla geçme <i>dikce</i> virmeyeler	كچمدكجه	61a/09			
bir ḥayşiyet ile ki ṭur <i>duğca</i> büyüye	طوردقجه	78a/01			

2.3.3.3.1.3. dığından (دیندن)

ol-dığından	اولدیندن	08a/18			
-------------	----------	--------	--	--	--

2.3.3.3.1.4. –dıkda / –dikde; duğda (دكده , دقده)

açıl-dıkda	اچلدقده	07b/17	geç-dikde	كچدكده	08a/03
ḳo-duğda	قودقده	30a/14			

2.3.3.3.1.5. –(y)IncA, –(y)UncA (نجه)

çık-inca	چقنجه	35a/08	gid-ince	كیدنجه	28b/09
ṭol-unca	طولنجه	30a/09	çök-ünce	چوكنجه	78b/15

2.3.3.3.1.6. –ken (کن)

ider-ken	ایدرکن	38b/11	ḳaynadır-ken	قینادرکن	31a/03
----------	--------	--------	--------------	----------	--------

2.3.3.3.1.7. –mAdAn (مدن)

olun-madan	اولنمه دن	88b/04	dök-meden	دوكمدن	78b/14
------------	-----------	--------	-----------	--------	--------

2.3.3.3.1.8. –mağsız (مق سیز)

Türkiye Türkçesinde kullanılan -maksızın birleşik zarf-fiil ekinin henüz vasıta eki kalıplaşmamış şeklidir.

اولمق سیز imdi ta‘ fin ol *mağsız* yāhūd taḥmīr ol *mağsız* taḳṭīr idüb taḥlīl güçdür 29b/13-14

2.3.3.3.1.9. –(y)U (و)

ḳoy-u virmez	قویو ویرمز	12b/10	di-yü	دیو	04a/16
--------------	------------	--------	-------	-----	--------

2.3.3.3.1.10. –Ub

Ayrıntılı bilgi için bk. Ses Bilgisi / Yuvarlak Ünlülü Ekler

¹⁴⁹ Birleşik zarf-fiillerle ilgili ayrıntılı bilgi için bk. Gürer Gülsevin, “Türkiye Türkçesinde Birleşik Zarf-Fiiller”, *AKÜ. Sosyal Bilimler Dergisi*, C. II, Sayı 2, Afyon 2001, 122-143.

2.3.3.3.2. Ek + Edatlı Yapılar

“Aslen zarf-fiil eki olmayan birtakım ekler de, başka bazı ek ve edatlarla birleşerek, fiilleri cümle içinde “geçici zarf” durumuna getirirler.”¹⁵⁰

2.3.3.3.2.1. -dikden / -dıkdan soñra; -duğdan soñra (دقن صكره , دكدن صكره)

ele-dikden soñra 62a/10

iç-dikden soñra 82b/15

al-dıkdan soñra 69a/01

ayır-dıkdan soñra 72b/03

mi^ç dede hazm ol^{duğdan soñra} bu ğıdāniñ fazlası üç kısım olur 14b/16-17

Metinde bir örnek de muhtemelen bir hata neticesinde “-*dıkdan soñra*” için

-dan soñra yapısı kullanılmıştır.

ba^ç zı kimesne antimunı yağ^{dan soñra} antimundan on dirhemine bir dirhem 60a/15

2.3.3.3.2.2. -dığından / -duğundan ötüri (دوغندن / ديغندن اوتورى)

isti^ç māl niçe kimesneleriñ helākine sebep ol^{dığından ötüri} 56a/03

ba^ç zısı tefriki tiz kabül ider ruṭubeti ve havā[’]iyyeti çok ol^{duğundan ötüri} 31a/18

2.3.3.3.2.3. -digiñ kadar (ديكك قدر)

bürādesini alursın yā mükellesini alursın iste^{digiñ kadar} 28b/15

meşelā dārçin dile^{digiñ kadar} alursın 35b/05

2.3.3.3.2.4. -mazdan evvel / -mAzdAn muğaddem (مزدن اول , مزدن مقدم)

ve ayağını nabzına yapış^{mazdan muğaddem} sovuğ şuya koyalar 16b/10

bu devāyı ko^{mazdan evvel} şarāb-ile yıķana 91a/18

bundan sıtmaniñ nevbeti gel^{mezden muğaddem} isti^ç māl olunsa 76a/05

2.3.3.3.2.5. mekle (-mek ile) (مكله)

ba^ç zısı sidügi çok çok gitmekle ve ba^ç zı derlemek ile (olur) 49b/02

¹⁵⁰ G. Gülsevin, *a.g.m.*, s.127.

2.3.4. Yapım Ekleri

2.3.4.1. İsimden İsim Yapım Ekleri

2.3.4.1.1. +acıq; +cıq / +cük (جك , ه جق , جق)

azacıq	ازه جق	14b/13	birazacıq	بر ازه جق	40a/15
küçücük	كوچوچك	85a/14	ufacıq	اوفاجق	84a/13
yılancıq	يلانجق	69a/17			

2.3.4.1.2. +aқ / +ek¹⁵¹ (ك , اق)

bögrek	بوكرك	50a/12	budaq	بوداق	09b/01
--------	-------	--------	-------	-------	--------

2.3.4.1.3. +cA (جه)

Laţince	لاطين جه	94a/02	şivilci < sigil+çe	سولحي	24a/01
Türkce	تورکجه	22b/08			

2.3.4.1.4. +caқ / +cek (جق , جك)

gökcek	كوکچك	23b/02	ısıcaq	ايسيجق	29a/01
--------	-------	--------	--------	--------	--------

2.3.4.1.5. +cI

Geniş bilgi için bk. Ses Bilgisi / Düz Ünlülü Ekler.

2.3.4.1.6. +dız (دز)

yıldız	يلدز	12a/03			
--------	------	--------	--	--	--

2.3.4.1.7. +er / +şAr (ر , شر)

altışar	التشر	59b/02	ikişer	ايكيشر	60b/16
beşer	بشر	82a/19	birer	برر	73a/11
üçer	اوچر	65b/16			

2.3.4.1.8. +eş (نش)

güneş	كونش	65b/01			
-------	------	--------	--	--	--

2.3.4.1.9. +ıq¹⁵² (يق)

şivıq	صيويق	24a/06			
-------	-------	--------	--	--	--

2.3.4.1.10. +II¹⁵³ (ل)

yeşil	يشل	47a/18	qızıl	قزل	21b/10
-------	-----	--------	-------	-----	--------

2.3.4.1.11. +ın / +un¹⁵⁴ (ن)

qarın	قرن	78a/09	boyun	بوين	61a/16
-------	-----	--------	-------	------	--------

¹⁵¹ krş. G. Gülsevin, *a.g.e.*, s.115.

¹⁵² T. Gülensoy, *a.g.e.*, s. 775.

¹⁵³ krş. C. V. Uygur, *a.g.e.*, s. 139.

¹⁵⁴ krş. Z. Korkmaz, *a.g.e.*, s. 60.

2.3.4.1.12. +iñ (يك)

yaliñ (Alev) ياليك 37b/01

2.3.4.1.13. +it (ت)

yigit < yeg يكت 81b/04

2.3.4.1.14. +ğa¹⁵⁵ (قه)

başğa باشقه 02a/11

2.3.4.1.15. +lan¹⁵⁶ (لان)

yılan يلان 12b/18

2.3.4.1.16. +IU /+II

Geniş bilgi için bk. Ses Bilgisi / İkili Şekilleri Bulunan Ekler.

2.3.4.1.17. +lıq, +lik / +luq, +lük

Geniş bilgi için bk. Ses Bilgisi / İkili Şekilleri Bulunan Ekler.

2.3.4.1.18. +miş (مش)

altmış < التمش altı+miş 87a/12 yetmiş < يَتمش yeti+miş 41a/01

2.3.4.1.19. +n < +en < +gen¹⁵⁷ (ن)

temren < تمرن < temiren < temürgen 94b/17

2.3.4.1.20. +(U)ncI

Geniş bilgi için bk. Ses Bilgisi / Düz Ünlülü Ekler.

2.3.4.1.21. +şaq (صق)

bağırşaq بقرصق 47b/08

2.3.4.1.22. +sIz / +sUz

Geniş bilgi için bk. Ses Bilgisi / İkili Şekilleri Bulunan Ekler.

2.3.4.1.23. +tuq¹⁵⁸ (تق)

koltuq قولتق 14b/12

2.3.4.1.24. +uz (وز)

topuz طپوز 22a/13

2.3.4.2. Fiilden İsim Yapım Ekleri**2.3.4.2.1. -A (ا , ه)**ara¹⁵⁹ ارا 10a/14 yine يينه < yana¹⁶⁰ 11a/08¹⁵⁵ krş. M. Ergin, *a.g.e.*, s. 175.¹⁵⁶ krş. M. V. Nalbant, *a.g.e.*, s. 72.¹⁵⁷ krş. T. Gülensoy, *a.g.e.*, s. 879.¹⁵⁸ krş. Ceyhun Vedat Uygur, *Karakalpak Türkçesi Grameri*, İstanbul 2010, s. 77.

yara ياره 95a/06

2.3.4.2.2. -ağ / -ek (ك , اق)

çökek چوكك 28b/19   korçağ قورقاق 12b/06

oturağ اوتوراق 17b/09   süzek سوزك 29b/18

2.3.4.2.3. -az (از)

boğ-az¹⁶¹ بوغاز 30a/02

2.3.4.2.4. -cık (جق)

İsimden isim yapma eki olarak kullanılan bu ekin kabarcık kelimesindeki kullanımı dikkat çekicidir. Müstakil bir ek olma ihtimalini göz ardı etmeden analogi yoluyla kullanılmış olma ihtimali de düşünülebilir.

kabarcık قبارجق 93a/04

2.3.4.2.5. -dı (دی)

Ekin fiilimsi mi yoksa yapım eki mi olduğu konusunda bir birlik yoktur.¹⁶²

ve sekte marazına ki aña kan tut-dı dirler قان طوندی 72a/06

2.3.4.2.6. -gen /-ğan; çan (قان , کن , غان)

ışırğan اصیرغان 20b/13   südlegen سودلکن 20b/16

yapışkan ياپيشقان 21a/12

2.3.4.2.7. -gi / -gü; -ğu

Geniş bilgi için bk. Ses Bilgisi / İkili Şekilleri Bulunan Ekler.

2.3.4.2.8. -I / -u (وى , و)

diri درى 54a/20   eg(i)r-i اكرى 31b/03

koğu قوقو 20b/01   şanc-u < sanç - ığ صنجو 23b/19

tolu طولو 89a/08   yağı ياقى 85b/06

2.3.4.2.9. -(y)IcI

Geniş bilgi için bk. Ses Bilgisi / Düz Ünlülü Ekler.

2.3.4.2.10. -ım /-um (م , وم)

yarım يارم 51a/15   kıuyumcı قیومجى < kuy- < kud- 60a/15

2.3.4.2.11. -inti (نتى)

ekinti اکنتى 36a/10

¹⁵⁹ krş. Talat Tekin, *Orhon Türkçesi Grameri*, İstanbul 2003, s. 88.

¹⁶⁰ krş. T. Tekin, *a.g.e.*, s. 89.

¹⁶¹ krş. M. V. Nalbant, *a.g.e.*, s. 98.; Nicolai Tufar, *Türk Dilinde Meronimi : Organ Adları*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı (basılmamış doktora tezi), Ankara 2010, s. 150.

¹⁶² bk. Nesrin Bayraktar, *Türkçede Fiilimsiler*, Ankara 2004, s. 85.

2.3.4.2.12. -k /-k̄ (ك , ق)

büyük	بيوك	28b/11	gevşek	كوشك	78a/12
ışlağ	اصلاق	38b/15	kapak	قپاق	92b/14

-uğ /-ük; -İğ /-İk için bk. Ses Bilgisi / İkili Şekilleri Bulunan Ekler.

2.3.4.2.13. -kin (كين)

kes-kin	كسكين	26a/15			
---------	-------	--------	--	--	--

2.3.4.2.14. -mır

tamar	طمار < tam-mır ¹⁶³	91a/19			
-------	-------------------------------	--------	--	--	--

Ekin -mUr kullanımını için bk. Ses Bilgisi / İkili Şekilleri Bulunan Ekler.

2.3.4.2.15. -t¹⁶⁴ (ت)

ayır-tlar	آيرتلا	92a/09			
-----------	--------	--------	--	--	--

2.3.4.2.16. -(U)n (ون)

uzun	اوزون	31b/02	tütün	توتون	25a/14
------	-------	--------	-------	-------	--------

2.3.4.2.17. -unc < -un-ç (ونچ)

korğunc	قورقونچ	79a/16			
---------	---------	--------	--	--	--

2.3.4.2.18. -z (ز)

semiz	سمز < semri-z ¹⁶⁵	23b/07			
-------	------------------------------	--------	--	--	--

2.3.4.3. İsimden Fiil Yapım Ekleri**2.3.4.3.1. +A- (ا , -)**

beñz + e -	بکز	08a/02	dil+e -	ديلدي	34a/06
kan+a-	قناد	95a/08	oy(u)n+a	اوينار	23b/06

2.3.4.3.2. +ar- (ار)

karar -	قرار	30b/10			
---------	------	--------	--	--	--

2.3.4.3.3. +eş- < +e-ş- (ش)

yelmeşik < yel(i)m+eş-	يلمشك	08b/11			
------------------------	-------	--------	--	--	--

2.3.4.3.4. +ı¹⁶⁶

şakı-n-mağ	صقتمق	94b/05			
------------	-------	--------	--	--	--

2.3.4.3.5. +(I)r- (ر)

gegir-	ككرمك	12a/10			
--------	-------	--------	--	--	--

¹⁶³ Marcel Erdal, *Old Turkic Word Formation*, C. I., Wiesbaden 1991, s.389.

¹⁶⁴ krş. Z. Korkmaz, *a.g.e.*, s. 107.

¹⁶⁵ M. Erdal, *a.g.e.*, s. 323.

¹⁶⁶ krş. C. V. Uygur, *a.g.e.*, s. 146.; F. Tokat, *a.g.e.*, s. 57.

2.3.4.3.6. +iş-¹⁶⁷ (ش)

pek+iş-dir پکشدیر 76b/14

2.3.4.3.7. +kür- (کور)

tükür- توکورمک 47b/09

2.3.4.3.8. +IA- (ل)

bağla- باغلیوب 90b/13 başla- باشلداقده 37a/11

derle - درلمک 49b/02 işle - اشلدوکی 92a/11

şızla- صیزلمه 85b/01

2.3.4.3.9. +IA_n- (لن)

bilmezlen- بلمزlenen 13a/01 gıdālan- غدالنور 11b/16

kuvvetlen- قوتلنمسه 74a/18 şekillen- شکلنور 10a/08

2.3.4.3.10. +şa- (صا)

şuşa صوصامش 67b/13

2.3.4.3.11. +te- (ت)

iste - استدیک 28b/15

2.3.4.4. Fiilden Fiil Yapım Ekleri**2.3.4.4.1. -Ar-** (ار , ار)

çıkarır چقارر 12b/09 giderir کیده رر 48a/16

2.3.4.4.2. -der-¹⁶⁸ (در)

gönder- کوندر 16a/05

2.3.4.4.3. -dUr / -dIr

Geniş bilgi için bk. Ses Bilgisi / İkili Şekilleri Bulunan Ekler.

2.3.4.4.4. -(I)ş /- uş- (ش)

değişdir دکشدیر 95a/10 irişse ایرشسه 78a/19

karişdı قرشدی 79b/08 gici-ş-me کجشمه 92b/18

tutuşur طتوشور 79a/04 yapışur یاپیشور 54b/01

2.3.4.4.5. -ışdur- < -ış + -tur - (شدر)

ılışdur- الشدور 27a/16

2.3.4.4.6. -n- (ن)

boyanmak بویانمک 42a/11 elenmiş الئمیش 32a/16

kaşınmağa قاشنمغه 24a/11 kıonsa قونسه 63a/12

¹⁶⁷ krş. T. Gülensoy, *a.g.e.*, s. 691.¹⁶⁸ krş. Z. Korkmaz, *a.g.e.*, s. 126.

taşanmaz	طیانمز	32b/11	yenüb	ینوب	84b/07
----------	--------	--------	-------	------	--------

-In / -Un için bk. Ses Bilgisi / İkili Şekilleri Bulunan Ekler.

2.3.4.4.7. -t /-d- (د ت)

derle-d-ir	درله در	68a/01	toğur-t-dı	طوغرتدی	10b/05
------------	---------	--------	------------	---------	--------

eri-d-ir	اریدرسین	66b/16	ısla-d-asın	اصلاده سن	60b/06
----------	----------	--------	-------------	-----------	--------

karar-d-ır	قرارد	81a/03	qurı-d-a	قوریده	94a/08
------------	-------	--------	----------	--------	--------

oñuld-	اوکولد	18b/11	tañla-d-asın	طمله ده سین	28b/19
--------	--------	--------	--------------	-------------	--------

2.3.4.4.8. -tUr (تور)

getür-	کتوروب	67a/16	otur- < oltur-	اوتور	64b/19
--------	--------	--------	----------------	-------	--------

2.3.4.4.9. -Ul- / -Il-

Geniş bilgi için bk. Ses Bilgisi / İkili Şekilleri Bulunan Ekler.

2.3.4.4.10. -Ur- /-Ir-

Geniş bilgi için bk. Ses Bilgisi / İkili Şekilleri Bulunan Ekler.

2.3.4.4.11. -y- (ی)

qo-y-a	قویه	63a/10
--------	------	--------

2.3.4.4.12. -yün- (یون)

söyün- < sö :	yün- ¹⁶⁹	سوین 30a/07
---------------	---------------------	-------------

2.4. YAZIMLARINDA İKİLİK OLAN BAZI KELİME VE EKLERİN İMLÂSİ

2.4.1. ne kelimesinin yazılışı

Metinde 38 defa kullanılan ne kelimesi önemli ölçüde kendisinden sonra gelen kelimedenden ayrı yazılmıştır. Ancak az da olsa kendinden sonra gelen kelime ile birlikte yazılmış örnekler de mevcuttur.

ne vechle	نوجهله	2b/17	ne qadar	نقدر	17a/17,48a/13
-----------	--------	-------	----------	------	---------------

ne vechle	نه وجهله	2b/16	ne qadar	نه قدر	27b/14
-----------	----------	-------	----------	--------	--------

ne ise	نه ايسه	10a/09
--------	---------	--------

2.4.2. -ki bağlacının yazımı

-ki bağlacının yazımı konusunda metinde tespit edebildiğimiz temel kural eğer -ki'den önceki kelime, kendinden sonra gelen sözcükle birleşik yazılmaya müsait bir sesle sonlandıysa (mim, nun, ye vb. gibi) büyük oranda -ki kendinden önceki sözcükle birleşik yazılmıştır. Eğer böyle bir durum yoksa ayrı (كه) yazılmıştır.

¹⁶⁹ G. Clauson, *a.g.e.*, s. 834.

gördüm ki	کوردمکه	02b/05	dirdim ki	دیردمکه	04a/04
mā-dām ki	مادامکه	04b/19	ol ki	اولکه	05b/03
oldı ki	اولدیکه	08b/16	ḥayvān ki	حیوانکه	10a/12
şey ki	شیکه	11a/10	olsun ki	اولسونکه	01a/08

Metinde sadece iki kez –ki klâsik yazımının (که) dışına çıkarak ye (کی) ile yazılmıştır.

didı ki دیدیکی 06a/01, 06a/03

2.4.3. ek-fiilin yazımı

Metinde i- fiili 30 yerde kendinden önceki kelimedenden ayrı yazılmış ve elif ye (ې) ile gösterilmiştir. Metindeki diğer yazımların hepsi kendinden önceki kelimeye birleşiktir.

bāḳī idi	باقی ایدی	72b/01	ḡālib ise	غالب ایسه	10a/19
var-ise	واریسه	14b/06			
ḳarışursa	قریشورسه	14a/19			

2.4.4. ile edatının yazımı

Metinde ile sözcüğünün yazımında bir birlik yoktur. Metinde genel itibariyle kendinden önceki sözcükten ayrı (ایله) olarak yazılan sözcüğün diğer yazım örnekleri şunlardır;

virme siyle	ویرمه سیله	09b/18	ḳan-ile	قانيله	06b/03
‘ālī-le	عالی له	06a/14	sāfil-le	سافله	06a/14

2.4.5. da / de bağlacının yazımı

Metinde 20 defa kullanılan da / de bağlacı¹⁷⁰ genel olarak kendinden önceki kelimedenden ayrı olarak (ده) yazılmıştır. Metinde sadece iki örnekte kendinden önceki kelimeyle birlikte yazıldığı tespit edilmiştir.

şaleb de ثعلبه 21b/06 ḡāyet de غایتده 54a/08

2.4.6. için edatının imlası

Metinde genellikle ayrı yazılan için edatının az da olsa kendinden önceki kelimeyle birleştirilerek ve baştaki ünlüsü düşürülerek yazılmış örnekleri vardır.

anıñ-çün انکچونکه 19a/09, 93b/15 aḡrısı-çün اغریسچون 45a/15

¹⁷⁰ Genellikle bağlaç olarak ifade edilen ve gramer kitaplarımızda bu şekilde yer alan bu sözcüğün enklitik de olabileceği A. Bican Ercilasun tarafından ifade edilmiştir. bk. A. Bican Ercilasun, “La Enklitiği ve Türkçede Bir Pekiştirme Enklitiği Teorisi”, *Dil Araştırmaları Dergisi*, S. 2, Bahar 2008, s. 35-56.

2.4.7. zamir n'sinin imlası

Metinde işaret ve şahıs zamirlerinin yönelme hali ile kullanımında damak n'si ile işaretlenen (ك ~ ك) ses diğer durumlarda nun ile yazılmıştır.

bundan	بوندن	14b/02	hakkında	حَقْنْدَه	04a/10
beyânındadır	بیاننده در	04a/03			
oña	اوکه	04b/17	buña	بوڭا	31b/04
			saña	سکا	79a/07

2.4.8. İkili İmlası Bulunan Türkçe Kelimeler

Özellikle ث, س, ص harfleri aynı kelimenin farklı yazımlarında karşımıza çıkmaktadır.

şöbü	ثوبو	65a/19	söbü	سيو	73b/07
şıraca	صيره جه	14b/10	sıraca	سیره جه	44a/19
sancu	سنجو	23b/15	şancu	صنجو	23b/19
şarımşak	صرمئق	24a/03	şarımşak	صرمساق	20b/15
ط, د, ت harflerinin aynı kelimenin farklı yazımlarında kullanımları;					
tar	طار	38a/06	dar	دَار	34b/08
tavuk	تاوق	10a/13	tavuk	طاوق	61a/11

2.5. YABANCI KÖKENLİ KELİMELERİN İMLASI

2.5.1. Arapça Kelime ve Tamlamaların İmlası

Gâyetü'l-Müntehâ Fî-Tedbîri'l-Merzâ'da Arapça kurallara göre kurulmuş 167 tamlama tespit edilmiştir. Bu tamlamaların önemli bir kısmı bitki adlarını karşılamak üzere kullanılmıştır.

hâbbetü's-sevdâ : Çörek otu 01b/03

kışşâ'ü'l-ħimâr : Eşek hıyarı 22a/06

baqlatü'l-ħamķā : Semiz otu 66a/10

lisânü's-şevr : Sığırdili denilen çok yapraklı bir bitki 21b/04

Hastalık adları için de zaman zaman Arapça tamlamalar kullanılmıştır.

zâtü'l-cenb : Satlıcan, akciğer örtüsünün iltihabı. 23b/19

Gâyetü'l-Müntehâ Fî-Tedbîri'l-Merzâ'daki Arapça tamlamaların tamamı Arapça kökenli kelimelerle teşkil edilmemiştir. Az da olsa bir tarafı Arapça diğer tarafı Farsça kökenli kelimelerle kurulmuş tamlamalar da mevcuttur.

başalü'z-zîr : < Ar. başal + Far. zîr Ada soğanı. 21a/06-07

rubbü's-süsen : < Ar. rubb + Far. süsen < Yun. -1- Süsen suyu, şurubu. 95b/11
Arapça kökenli kelimelerde ā (uzun a) ünlüsünden sonra hemze geldiğinde bu hemze genellikle ye (ى) kürsüsü üzerine yazılır. Türkçede iki ünlü yan yana gelmez kuralı gereği adeta bunu gidermek için kullanılmıştır.

cā'yiz	53b/04	جَائِز
dā'yim	12a/03	دَائِم
dā'yire	17b/16	دَائِرَه
fā'yide	40b/05	فَائِدَه
zā'yid	28b/08	زَائِد
ṭā'yife	08a/08	طَائِفَه

Arapça kökenli kelimelerin yazımlarında da zaman zaman ikili kullanımlar ve özellikle ح, خ harflerinin birbirlerinin yerlerine kullanımları dikkat çeker.

ح, خ harflerinin birbirlerinin yerlerine kullanıldığı örnekler;

aḥẓar	احضر	< Ar. aḥẓar	92b/01		
ḥafaḳān	حَفَقَان	< Ar. ḥafaḳān	44a/16		
ḥālī	حَالِي	25a/01	ḥālī	خَالِي	02b/13
ḥall	حَل	91b/14	ḥall	حَل	02b/11
ḥarbaḳ	حَرَبِق	63a/14	ḥarbaḳ	حَرَبِق	63a/07
ḥırḳa	حَرَقَه	93a/04	ḥırḳa	حَرَقَه	95a/02
ṣaḥm	شَحْم	22a/05	ṣaḥm	شَحْم	63b/02
ḥumre	خَمْرَه	94a/11	ḥumre	حَمْرَه	69a/17

İki örnekte kelime başında ayın (ع) yerine elif (ا) kullanılmıştır.

anzerūt	انزروت	< Ar. ʿanzerūt	24a/10
ar	ار	< Ar. ʿār	12b/06

ث, س, ص harflerinin ikili kullanım örnekleri;

bevāşır	بَوَاصِر	92a/18	bevāsīr	بَوَاسِير	44a/17
nıḳrīş	نَقْرِيص	77b/08	nıḳrīs	نَقْرِيص	14b/01
kesīf	كَسِيف	02b/19	keşīf	كَثِيف	05a/01

Diğer örnekler;

lezīz	لَزِيذ	20b/17	lezīz	لَنْيِذ	10b/17
sezāb	سَزَاب	< Ar. sezāb	76a/16		

hāzıma	هاظمه	15b/01	hāzıma	هاضمه	02a/01
hazm	هضم	14b/16	hazm	هضم	84a/07
enṭüle	انطلة	85a/13	enṭüle	انطلة	22b/13

2.5.2. Farsça Kelime ve Tamlamaların İmlası

Farsça kökenli kelimelerin yazımlarındaki ikili kullanım örnekleri;

ṭurunc	طورنج	21a/01	turunc	تورنج	60b/15
būşir	بوسير < Far. būşir	20b/06			
ṭabāşir	طباشير < Far. tebāşir	74b/06			
rāziyāne	راضيانه	39b/06	rāziyāne	رازيانه	13a/05

Ġāyetü'l-Müntehā Fī-Tedbiri'l-Merzā'da Farsça kurallara göre kurulmuş 1388 tamlama tespit edilmiştir. Bu tamlamaların tamamı Farsça sözcüklerle kurulmuş tamlamalar değildir. Bir tarafı Arapça veya diğer dillerden alınmış bir sözcük, bir tarafı Farsça sözcük veya her iki tarafında da Farsça sözcük kullanılmadan kurulmuş tamlamalar da mevcuttur.

a'zā'-i re'ise < Ar. a'zā' + re'ise : Yedi temel organ. 12a/04

ṭab'-ı bāğ-ı irembaḡ : < Ar. ṭab' + Far. bāğ + Ar. irem + Far. baḡş Cennet bahçesi bahşeden tabiat. 03a/15

Farsça tamlamalarda birinci kelime ā (ا) ile bitmişse, bu kelimelerin sonuna izâfet kesresini karşılamak üzere bazen bir ye (ی) getirilmiştir

devā-yı maḡz	دواى محض	53a/03
ḡuvā-yı erba'a	قواى اربعه	02a/01
şafā-yı havā	صفاى هوا	12a/19

Bazı durumlarda izâfet kesresi gösterilmiştir.

a'zā'-i re'ise	اعضاء رئيسه	41a/18
----------------	-------------	--------

2.5.3. Latince Kökenli Kelimelerin İmlası

Ġāyetü'l-Müntehā Fī-Tedbiri'l-Merzā'da yer alan yabancı kökenli sözcüklerden sayı itibarıyla Arapça ve Farsçadan sonra geleni, Latince kökenli sözcüklerdir. Ġāyetü'l-Müntehā Fī-Tedbiri'l-Merzā'daki Latince kökenli sözcüklerin önemli bir kısmının Türkçenin kurallarına uydurulmaya çalışıldığı dikkat çeker.

Latince kökenli bu sözcüklerin bir kısmının Türkçeye geçişi sırasında farklı dillerin, özellikle Farsçanın aracılık etmiş olabileceği de göz ardı edilmemelidir. Bazı değişimler diğer dillerde gerçekleşmiş ya da başlamış olabilir.

fāvāniya < Far. fāvāniyā < Lat. Paeonia 21b/04

sāṭıryun < Far. sāṭeryūn < Lat. satyrium 86a/17

tirementi < Fr. terebenthin < Lat. 76b/11

Metindeki Latince kökenli sözcüklerin, Türkçe kelimelerde başta çift ünsüz bulunmaması kuralına uyduğu örnekler;

esḳāpūza اسقاپوذا < Lat. scabiosa 22b/07

Metindeki Latince kökenli sözcüklerin, Türkçe kelimelerde herhangi bir ses hadisesi yoksa iki ünlünün yan yana bulunmaması kuralına uyduğu örnekler;

ḡıyaḳu غياقو < Lat. guaiaco 35b/15

sukufenderyun سفوفندريون < Lat. scolopendrium 23a/05

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
METİN

[1a]

(1) bismillāhi'r-rahmāni'r-rahīm

لوازم الاجسام والمتخيرات وتنزّه عن المحيط (3) الحمد لله الذي تعالی ذاته عن العلل والمعلولات وتقَدّس عن (2) والسلام على خير من نطق بالصّواب (5) والادراكات الواجب الوجود لذاته البديع الصّفات والصلوات (4) به العقول والتّصديق (7) الخطاب وعلى اله واصحابه الذين سعدوا وماهيح الصّدق (6) وفضل من ادنى الحكمة وفضل ve bir fenn-i şerīfdir ve ṭabābet (9) daḥı kavlen ve fi' len bī-nazīr bir emr-i meşrū' dur ammā kavlen delīl oldur ki (10) maḫhar-ı nām-ı zāt ve şīfāt ve mefḫar-i mevcūdāt resūlümüz resūl-i cümle-i (11) kāyinat ve efdāl-i cemī'-i mükevvenāt ve nefice-i 'ālem-i ecsām ve eflāk (12) ve mā-şadaḫ¹ لولاك لولاك لما خلقت الافلاك (13) şalla'llāhu te'ālā (14) و علم الاديان (14) العلم علمان علم الابدان² 'ilm-i ebdān taḫdīm olundu 'ilm-i edyān üzerine (15) zīrā şīḫḫat-i beden bulunmayınca ve geregi gibi beden şīḫḫatde olmayınca 'ilm mümkün (16) olmaz ammā fi' len delīl oldur ki şābit ve muḫarrerdir ki kendüleri (17) beden-i şerīflerinde niçe elemelerine 'ilāc itdiler ve niçe niçe 'ilāclar ile

[1b]

(1) fermān buyurdılar³ بحبة السّوداء فان فيها⁴ عليك⁴ gibi senā ḥaḫḫında⁴ الحبة السّوداء فان فيها (2) عليمك⁴ عليك⁴ gibi (3) ḥabbetü's-sevdā ḥaḫḫında ماذا في الامرين من الشفاء الصبر والشفاء⁴ ḥabbetü's-sevdā ḥaḫḫında (3) ḥabbetü's-sevdā ḥaḫḫında (4) gibi şabr ḥabbü'r-reşād ḥaḫḫında daḥı niçe bunuñ emşāli ḥadīş-i şerīfler (5) vürüdü gibi pes imdi 'ilm-i ṭibb 'ilm-i meşrū' ve 'ilm-i 'azīz ve şerīf (6) olduḡı şābit oldı ve bu 'ilmiñ uşul ve fūrū' una ve 'ameline (7) ve tevfiḫine 'ārif olana ṭabīb-i kāmil denilmek şaḫīḫ olur bu daḥı (8) ma' lūm olsun ki ḥükemā'-i İslām (ve) Yunan ve felāsife-i cemī'⁵ edyān (9) ittifāḫ idüb taḫḫīḫ itmişlerdir ki 'ilm-i ṭib ḫikmet-i ṭabī' iyyeniñ (10) fūrū' larından biridir zīrā ḫikmet-i ṭabī' iyyeniñ mevzū' ları a'yān-ı (11) mevcüdedir beden-i insān ve beden-i insāna lāzım şeyler a'yān-ı (12) mevcüdedendir belki min-vechin ḫikmet-i felekiyye ve ḫikmet-i ilāhiyyeniñ (13) daḥı fer' idir zīrā 'ilm-i ṭibbīñ niçe mesā' illeri vardır ki ḫikmet-i (14) felekiyyeden aḫz olunmuşdur eḫālīm-i seb'a daḥı ve eḫālīm-i seb'aniñ (15) içinde olanlarıñ aḫvāl-i ṭabāyī' i gibi ki ṭūla ve 'arza merbūḫdur (16) ve ḫurb-ı şems ve bu'd-ı şems menūḫdur ve aḫvāl-i ṭabāyī' -i fuşul ve (17) cemī' ṭavāli' mişillü ḡayrılar gibi ve ba' zı mesā' il daḥı vardır ki (18) ḫikmet-i

¹ Hadis-i Şerif “Sen olmasaydın, sen olmasaydın (Habibim), âlemleri yaratmazdım.”

² Hadis-i Şerif “İlim iki ilimdir; dinler ilmi ve bedenler ilmi.”

³ Hadis-i Şerif “Sınameki' ve sennut (yani 'bal ve tereyaḡı'), yemeye devam ediniz.”

⁴ Hadis-i Şerif “ Size şü çörek otunu tavsiye ederim. Zira onda ölümden başka her derde şifa vardır.”

⁵ F.

ilāhiyyeden aḥz olunmuşdur meşelâ ‘ilm ‘ilm-i tıbbda umūr-ı (19) ṭabī‘iyyeden her biri ḳuvā-yı şelāsedir ki nāmiye ve ğāziye ve müvellededir

[2a]

(1) ve daḥı ḳuvā-yı erba‘ adır ki hāzıma ve cāzibe ve dāfi‘a ve māsike (2) bunlarıñ her biri birbiri üzerine terettübi ve ḥādimiyyet maḥdūmiyyeti (3) ve bunlar üzerine terettüb iden āşār bunlarıñ cümle aḥvālini (4) ma‘rifet-i mücerredātdan nefis ve rūḥ aḥvāline rāci‘dir bunlar (5) ise ḥikmet-i ilāhiyyededir ⁶gerek tıbb-ı ḳadīm gerek cedīd ḥikmet-i ṭabī‘iyye ve esrār-ı ṭabī‘atden aḥz olunmuşdur ve birbirine zāhir ve bāṭın gibi merbūtdur tıbb-ı (6) cedīd i‘tibārı müte‘aḥḥirīn zuhūrına nazar iledir ve ḥükemādan (7) ba‘zı kimesneler eydürler ki gerçi ‘ilm-i tıbb ḥikmet-i ṭabī‘iyyeniñ (8) fūrū‘ larındandır şuretā ammā ḥaḳīkatde ḥikmet-i ṭabī‘iyye ‘ilm-i tıbbiñ (9) fer‘idir tıbb-ı cedīde nazar ile vech budur ki ḳaçan bir kimesne (10) uşūl-ı tıbbā ‘ārif olub keyfiyyet-i taḥlīl ve terkīb bilüb kendüye (11) ḳarīb olan şeyleriñ her biriniñ ‘unşurını başḳa başḳa (12) rūḥlarını ve nefislerini ve ṭabī‘atlerini ve arzlarını temyīz⁷ idüb (13) birbirinden ayırub ve her biriniñ tekrār keyfiyyet ve terkībini ve keyfiyyet-i (14) imtizācını ve ḳuvvetlerini ve fi‘illerini ve miḳdārlarını ve besā’i‘ti (15) ūlālarını ve ūlālarına ircā‘ını ve mecmū‘undan ḥāşıl olan (16) mizāclarını ve ol mizāc üzerine terettüb (iden) āşārlarını ve esrār-ı ṭabī‘ati (17) ve ḥavāşşlarını ‘ālem-i ‘ulvī ve süflī beyinde olan fi‘l ve infi‘ālini (18) ‘ayānen müşāhede itdikten şoñra ol kimesne bi-ḳadari’t-tāḳatü’l-beşeriyye (19) ḥaḳāyıḳ-ı eşyāya ‘ārif olmuş olur bu ṭarīḳ ile ḥikmet-i

[2b]

(1) ṭabī‘iyyeniñ cemī‘-i mesāyiline ‘ilm ḥāşıl itmiş olur ve bu ḥikmet-i iḥtilāf (2) ḥikmet-i ṭabī‘iyyeniñ aşıl tertübünde olan iḥtilāfdan nāşīdir ‘ulūm-ı (3) ḥikemiyyeye ‘ārif olanlar bilürler ve ‘alā-kile’t-taḳdīreyn ‘ilm-i tıbb eşref-i (4) ‘ulūm oldıḳı sābit oldı ve ‘ilm-i tıbbiñ tıbb-ı cedīd neticesi (5) olduğundan gördüm ki bir Parasulse nām ḥekīm tıbb-ı cedīdde (6) lisān-ı Laṭinde birḳaç mes‘eleyi müştemil bir iki aşıl istiḥrāc (7) idüb yazmış anı daḥı ba‘zı kimesneler lisān-ı Laṭinden lisān-ı (8) ‘Arabīye terceme itmişler lākin şebtinde müsāmaḥa olunub nev‘an iḥtilāf (9) vāḳi‘ olmaḳla bir niçe maḥallini ba‘zı rumūz sebebi ile tıbb-ı şerīf erbābınıñ (10) mübtedīleri ‘alā-vuḳū‘a her birini fehm ve idrāk eylemeyüb müntefi‘ ve fāyīde- (11) mend olmadıḳları eclden ol muḥtell ve mücmel olan maḥallerini ḥall ve şerḥ (12) ve tenbīh muḥtāc olmuşdur zīrā gerek nebātāt ve gerek ḥayvānāt (13) ve gerek ma‘deniyyātdan niçe devālar vardır ki

⁶ F. “gerek tıbb-ı ḳadīm gerek cedīd ḥikmet-i ṭabī‘iyye ve esrār-ı ṭabī‘atden aḥz olunmuşdur ve birbirine” sayfa kenarına yazılmış.

⁷ F.

semmiyyetinden hālī degildir (14) belki nebātāt ve hayvānātla olan semmiyyet ma‘deniyyātda olan semmiyyetden (15) kavī ve şedīd olmağla semmiyyetli devālar isti‘ māl olunmamağ gerek (16) olduğı taqdirce ne vechle isti‘ māl olunmağ gerekdir ve cümlesinde (17) tıbb-ı cedīd icrā ne vechle gerek ve ne vechle semmiyyet izāle olunur ve tabīb (18) nice gerekdir tafşile muhtāc olmuşdur fi‘l-ḥaḳīḳa tıbb-ı ḳadīm a‘ māliyle (19) olan edviyye-i müdebber kesīfi laṭifden mümtāz olmayub isti‘ mālde

[3a]

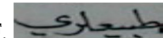
(1) miḳdārı çok kuvveti ve menfa‘ati az tıbb-ı cedīd a‘ māliyle olan (2) edviyye-i müdebber tedbīr-i ḥūkmī ile tedbīrinden şoñra isti‘ māliyle (3) az kuvvetde fi‘li kavī ve menfa‘ati ziyāde ve rāyiḥası güzel zīrā (4) niçe ma‘ācīn ve ḥubūb ve eşribe ve lu‘ūk miḳdārı ziyāde (5) olub ve rāyiḥası daḡı güzel olmamağla her tabīb ḳabūl (6) itmeyüb isti‘ mālinden nefret ve ikrāh itmekle bir ḥoşca ḥıfz-ı (7) şıḫḫat ve-yāḫūd def‘-i maraz olmaz ḥuşūşā ki melce‘-i ‘ ulemā ve şuleḫā (8) ve melāz⁸-ı aḡniyā ve fuḳarā ve merci‘-i eşiddā ve zu‘afā müdebber-i umūr-ı devlet (9) ve ‘āmil-i aḫkām-ı şerī‘at⁹ ve nāşır-ı dīn (ve) devlet ḥāmī-i bilādü’l- (10) islām bi-‘ināyeti’llāhi’l-meliki’l-‘allām şāḫib-i devlet ve ḥaşmet (11) düstūr-ı mu‘azzam şadr-ı e‘ālī vezīr-i a‘zam İbrāhim paşa edām-Allāhü (12) te‘ālā ve devletühü ilā-yevmi’l-ḳiyām ve eṭāle ‘ömrühü ve şıḫḫatühü الى انقراض ودفع عنه البلية والعاهة ما دامه الملوان (14) وصانه الدوران من الهموم والغموم فى شدايد الدوران (13) ḫāzretleriniñ (15) tab‘-ı bāḡ-ı irem-baḫşları ve mizāc-ı laṭif mu‘tedil tab‘ları¹⁰ (16) her devāyı ḳabūl itmeyüb belki nefret idüb isti‘ māl buyurmamağ (17) larını müşāhede itdikle bu faḳīr-i pūr-taḫşīr Tabīb-i Ḥaşşa Dāḫil (18) Medresesine müntehī-i müderris Ḥasan du‘ācıları ol lisān-ı (19) ‘Arabiyyeye terceme olunan tıbb-ı cedīdi lisān-ı ‘Arabiyyeden

[3b]¹¹

(1) minvāl-i mezkūr üzre lisān-ı Türkīye terceme itmege **beyt**
 (2) جاءت سليمان يوم العرص قنبرة بنصف جرار كان من فيها
 (3) ترتمت بفسيح القول واعتذرت ان الهدايا على مقدار مهنتيها
 (4) mażmūnı mülāḫazasıyla mübāşeret olundu ve ḫalle muhtāc olan (5) maḫalleri daḡı ḫall olub ve şerḫe muhtāc olan maḫalleri şerḫ (6) ve ‘ayānen beyān olunmağla ümīddir ki tab‘-ı ‘ālilerine münāsib niçe (7) edviyye-i laṭifeniñ ednā iltifātları ile vaḳt-i ḫācetde

⁸ F.

⁹ F. ‘āmil ve aḫkām-ı şerī‘at

¹⁰ F.

¹¹ F. sayfa kenarında “Baraklisus ‘Arabīdir Türkīce Parasulse dirler” yazılıdır.

isti‘māle (8) lāyık ola ve dağı kaffe-i nāssa nef‘-i ‘āmm ola ve bu tercemede (9) zikr olunan devālar cümle devālarıñ zübdesi ve müntehāsı olub (10) ve tedbīrleri cümle tedbīrlerden eşref ve gāyetü’l-gāye a‘lā olub (11) ve tedbīr-i merzāda tevfiķi nice¹² olduğundan ötürü bu tercemeye (12) Gāyetü’l-Müntehā Fī-Tedbīri’l-Merzā ismiyle tesmiye itdim Allāh sübhānehü (13) ve te‘ālādan ricā ve tazarru‘um oldur ki bu tercemeye hāsed ve buğz (14) nazarı ile nazār itmeyüb belki inşāf nazarı ile nazār idenlere (15) nef‘-i maḥz müyesser idüb ‘avām ve hāşşdan her ferd niçe niçe (16) müntefi‘ ve müstefid olalar āmīn يا مجيب لسا نلين وصلى الله تعالى (17) عليه وسلم تسليماً كثيراً دائماً (18) فهذا كتاب الطب الجديد الكيمياء الذي اخترعه (19) براكليسوس ya‘nī bundan şoñra bu kitāb tıbb-ı cedīd kitābıdır

[4a]

(1) ve kimyāya mensūbdur ve bu tıbb-ı cedīdi Parasulse didikleri (2) ḥekīm çıkarub peydā itmişdir bu kitābda bir muḥaddime ve birkaç (3) maḳāle vardır muḥaddime kimyāniñ ta‘rifi beyānındadır ve kimyāya (4) ḥācet nedendir ve kimyādan ğaraz nedir anı beyān ider ben dirdim ki (5) kimyā lafz-ı Yunanīdir ḥimyādır ma‘nāsı taḥlil ve tefriķdir (6) ya‘nī ḥall idüb ayırmaḳ ve ba‘zı kimesneler buña şan‘at-ı Hermesiyye (7) dirler ve bir kavm bunuñ üzerine sırr-ı keheney itlāķ iderler ve bu ‘ilm (8) Hermesiyyü’l-müşelleşü’l-mışrī peydā itmişdir ve keheney¹³ ta‘līm idüb (9) şoñra şāyi‘ oldı dirler ḥattā Yunana vāşıl oldı ve bu ‘ilm (10) ḥaḳķında kitāblar ve risāleler peydā ve te’lif itdiler şoñra ehl-i (11) İslāma intikāl itdi anlar dağı bu ‘ilm ḥaḳķında kitāblar ve risāleler (12) peydā ve te’lif itdiler ve bu ‘ilmden maḳşūd cümle ma‘deni işlāḥ (13) idüb fesādını işlāḥa getürmekdir ve baķır gümüşe ve gümüşi (14) altuna döndürmek gibi ḥekīm Parasulse eydür şan‘at-ı kimyādan (15) ğaraz tağyir idüb şan‘at-ı tıbb aḳşāmından kıldı ispāiğorya (16) diyü ad virdi ma‘nāsı muḥtelif olanları cem‘ ve tefriķ itmek (17) ve bu resm-i şan‘at tıbb-ı kimyāviye maḥşūşdur gāḥice kimyā’i-tıbb (18) dağı dinilür ve gāḥice kimyā-i ḥikmet ve esrār üzerine itlāķ (19) olunur lākin bu maḥalde murād lafz-ı kimyādan şan‘at-ı tıbb-ı kimyāvīdir

[4b]

(1) ve tıbb-ı kimyāvīniñ mevzū‘ı ya‘nī anıñ ḥālinden baḥş itdüğü şey’ (2) ma‘deni cisimler ḥaddi ya‘nī ta‘rifi bir şan‘atdır ki anuñla bilinür (3) ma‘deni şeyler ḥall itmesiniñ ve işlāḥ itmesiniñ keyfiyyeti ve gāyeti (4) iki kısımdır bir kısmı dāḥildir ve bir

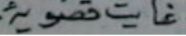
¹² F.

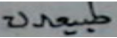
¹³ F.

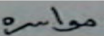
kısmı hâriçdir dâhil olan (5) ma' denî şey'leri hall idüb fâsid şey'lerden pāk idüb ve terkīb (6) ve tefrīk itmekdir hâric olan dağı iki kısımdır **evvelki** (7) **kısmı** ma' deni nākış şey'leri tekml idüb evvelki şüretten (8) eşref şürete tağyir itmekdir **ikinci** kısmı beden-i insānıñ (9) şıhhatini hıfz idüb ve marazını izāle itmekdir **imdi** bu maħalde (10) bu 'ilmiden ġaraž şıhhat-i beden ve izāle-i marazdır zīrā tedbīr-i ma' āş (11) ve ma' ādda ġāyet-i kuşvā¹⁴ hıfz ve izāle-i marazdır ba' zı kimesneler (12) şan' at-ı kimyāya mübāşir olanlardan der ki bu meşakkatle bundan ġaraž (13) nākış olan ma' denleri kāmil olana kalb itmekdir ve el-ħakķ ġāyet (14) budur ammā ħāl ve şān ve ba' zı zu' m itdigi gibi degildir zīrā bu tıbb-ı (15) cedīde dağı iħtiyāc vardır terkīb itmek ve pāk itmek dağı (16) ışlāh ve taķtīrler ve rūhlar ve yağlar ve şerīf şular keyfiyyeti için (17) kuşvā olan yerde oña hıfz-ı şıhhat ve izāle-i marazdır ħuşūşā ki (18) bu 'ilmiden ġaraž hıfz-ı şıhhat ve izāle-i maraz olursa mevzū' ı (19) e' amm olur ma' denden nebātadan ħayvāndan mā-dām ki bu 'ilm bilinmeye

[5a]

(1) ħall itmek keyfiyyeti ve taķtīr ve keşif şey' lañif itmek keyfiyyeti bir ħayşiyet ile (2) dir ki cism-i keşife nāfız ola rūhuñ cesede nüfūzı gibi bu bilinmez (3) ve bilinmez ki bir cismiñ evvelki kuvveti variken ziyādesiyle bile (4) ol cismiñ miķdārını az itmek keyfiyyeti **imdi** bu 'ilm cümleñiñ (5) muħtāc oldığıdır ve bu şan' atlar tekml olmaz illā ki bu 'ilmiñ (6) ma' rifeti ile olur ve ba' zı kimesneler ma' deniyyāt ile ' ilacı (7) cevāzını inkār (idüb) der ki ma' deniyyāt tabī' atden¹⁵ münfa' il olmaz da (8) ġāhice semmiyyeti ile helāk iderdi ve bu münkir bu şan' at (9) ile cemī' -i cisimleri lañif idüb ve semmiyyetinden pāk olduğdan (10) soñra tabī' atden münfa' il olub semmiyyetinden ħālī oldığı ħālde (11) tabī' at anda mü'eşşire¹⁶ oldığını bilür idigi bilmedüğünden nāşī (12) inkār itdi ve illā inkār idemezdi lākin ma' deniyyātıñ fi' li (13) kavīdir bedeni de **Buķrat** kitāb-ı emrāzda maraz-ı kavī devā' -i kavīye (14) muħtācdır didi bundan soñra ma' lüm ola ki tıbbıñ şan' at-ı (15) kimyāya ' alāķası emr-i ma' lümdur ve ħadīmdir lākin ħekīm Parasulse (16) şan' at-ı tıbbda birkaç aşl peydā itdi āħar minvāl üzre didigi (17) ışılāh olmaķ üzre zu' m itdigi bu ki ışılāhlarını kendü (18) peydā itmiş ola ħāl budur ki anıñ zu' m itdigi gibi degildir (19) belki ħadīmden birbirine mürettebdır ħāşılı Parasulse te' lif itdüğüñüñ

¹⁴ F. ayrıca satır üstüne بعد eklenmiş.

¹⁵ F.

¹⁶ F.

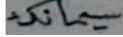
[5b]

(1) maẓmūnı hıkmət ile şan'at-ı kimyādan hāşıl olmuştur bundan her birisi (2) ise 'ilm-i kādīmdir **maḳāle-i ūlā** tıbb-ı cedīden cüz'-i nazārī beyānındadır (3) ol ki umūr-i ṭabī'iyedir bir niçe faşla müştemildir **faşl-ı evvel**¹⁷ heyūlā'-i (4) ūlā ve sırr-ı ekber beyānındadır ḥekīm Parasulse kitābında der ki ol (5) heyūlā'-i ūlā semānīn¹⁸ içinde kevn fesād ḳabūl iden şeyleriñ (6) mebdē'idir cümlesi fesād vaḳtinde aña rücū' ider emr-i vaḥdānīdir (7) bir ḳayd ile muḳayyed ve bir şūretle muşavver ve bir şekl ile müşekkel ve bir keyf (8) ile mükeyyef degildir 'anāşırın aşı ve anasıdır ve cemī' kā'inātın (9) şūretleri ve şekilleri ve levnleriniñ zūhūrī andan bi-emri'llāhi te'ālā (10) ve cemī' eşyānīn merkezi gibidir ve cemī'-i şūretleriñ mevzū'-ı zātī (11) sidir bi'l-fi'l taḥaşşul¹⁹ idendir ḥayvānīn mebdē'idir fi'l-i ṭabī'atiñ²⁰ (12) mebdē'idir kevn ü fesādın ve mizācın mebdē'idir bu aşıldan (13) gelür 'āleme ḥayāt sırr-ı ilāhīdir kādīmdir maḥlūḳdur heyūlā'-i ūlāya (14) söz kādīmdir Aristo ve ḳudemā-i Yunan zıkr itdiler ki bu (15) heyūlā'-i 'ālemde fā'il olmaz ḳābil olur ba'zı kimesne dir ki (16) heyūlā'-i ūlā ile murād nefsi 'ālemdir bu mezḥeb-i Eflāṭundur (17) ve bu nefsi bir şey'e maḥall ve mevzū' degildir Eflāṭun Nefsi 'Ālem (18) nām kitābında der ki Allāh sübhānehü ve te'ālā nefsi 'ālemi ḥalḳ itdi (19) ve vasat 'ālemde ḳıldı cemī'i taḳdīr ve taşarruf itmekle hāşıl

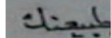
[6a]

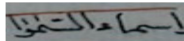
(1) olurdu ve daḫı Ṭımadus nām kitābında didi ki Allāh sübhānehü ve te'ālā (2) vasat 'ālemde bir rabb ḳıldı müdebber bir ḥayāt ve cemī'-i şūretleri ve şekilleri (3) ḳabz ider ve daḫı didi ki nefsi 'ālem bir şey'dir ki tedbīr-i 'ālem anuñladır (4) ḥıfz-ı şūret ve intizā'-ı şūret-i ḥayāt anuñladır **maḳāle-i** (5) **sālisesinde** Aristo dir ki yerde ruṭūbet vardır ve şuda (6) rūḫ vardır ve rūḫda nefsi vardır imdi emr böyle olunca (7) cemī'-i eşyā nefsi olmuş olur Aristodan bu kelām iş'ār itdi ki (8) heyūlā'-i ūlā nefsi 'ālem ola ma'-hazā kendümüz hebinde metānet (9) idüb Eflāṭunı redd eyledikde Hermes kendiniñ kitābında dir ki (10) bir rūḫ vardır ki eczā'-i 'ālemin cümlesine sārīdir ḥıfz-ı 'ālem (11) ve ḥayāt-ı 'ālem anuñladır ve küllīdir semā'ü's-semāvāt²¹ dirler Aristo kitāb-ı (12) 'Ālemnümā kitābında dir ki rūḫ nev'i ḥāfız bir cevherdir nebātda daḫı (13) ḥayvānda Hermes Rūḫ-

¹⁷ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 1 yazılıdır.

¹⁸ F.

¹⁹ F.

²⁰ F.

²¹ F.

1 Zümürüdü nām kitābında dir ki süflī ‘ulvī (14) gibidir ve ‘ulvī süflī gibidir ya‘nī ol emr-i küllī ‘ālī-le ve sāfil-le (15) sārīdir ya‘nī semā²² dağı arzda bu cümleden ma‘lūm oldu ki (16) ḥekīm Parasulse sırr-ı ekber ile murād nefis-i ‘ālemdir **faşlü’s-şānī** (17) ‘anāşır beyānındadır Allāh sübhānehü ve te‘ālā heyūlā’-i ūlāyı ḥalk (18) itdi andan şoñra ‘anāşır-ı erba‘ayı ḳabz itdi ol ‘anāşır ki (19) ḥayvān ve nebāt ve ma‘den andan toğar ve bu ‘anāşır zāhiredir

[6b]

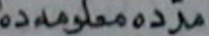
(1) cesedde bāṭın ḥafīdir ve cesedden bu bāṭın tađyīr ve fesād ḳabūl itmez (2) kevn ü fesād ḳabūl iden ‘unşur zāhiriñ şūretleriniñ aşlıdır ‘unşur bu aşl-ı (3) bāṭın ile ‘unşur olur nitekim insān et ve ḳan-ile insān olmaz belki (4) rūḥ ve nefis ile olur ḳaçan dinse şu nebāt yerden toğmuşdur (5) murād bu aşıldan toğmuşdur dimekdir bu aşıl tađyīr itmez her ‘unşuruñ (6) bir yemişi vardır toprađıñ yemişi nebātāt ve eşcārdır ve şuyuñ yemişi (7) ma‘denī taşlardır ve havānıñ yemişi ince yağmurlardır ve balşıradır (8) ve ‘unşur-ı nārıñ yemişi yağmurdur ve ḳardır ve ḥekīm Sevarnis der ki (9) ‘anāşır envā’-ı zāhireyi ḥāfız olan aşıllardır ḥekīm Ḳorolyus (10) dir ki ‘anāşır iki kısımdır biri zāhir ve biri bāṭındır terkīb (11) zāhirler ortasındadır zāhir olan ‘unşuruñ cismidir nefsi (12) degildir ‘unşuruñ cismi mürekkebdır²³ zıbaḳ ve kibrīt milḥden ‘anāşır-ı erba‘a (13) bu üçden mürekkebdır ‘anāşırın şūretleri birbirine muḥtelif oldu (14) terkībleri muḥtelif olduğundan ba‘zılar dimişdir ki ‘anāşır-ı zāhire (15) ikidir birisi ḳuru ve biri yaşdır ḳuru olan yerdir yaş (16) olan şudur nār-ile havā ‘unşur degildir ammā (bu kelām) ba‘iddir cumhūr ḳatında (17) ‘anāşır iki kısım zāhir ve bāṭın zāhir cismidir bāṭın nefis(i)dir bu ‘unşur-ı (18) bāṭındır ḥayāt (ve) nev‘iñ ḥıfz-ı ‘ālemde olan şeyleriñ kevnī ‘unşur-ı zāhir (19) kevn ü fesād ḳabūl ider ‘unşur-ı bāṭını ḳabūl itmez **faşlü’s-şālis**

[7a]

(1) şūretler ve nev‘ler ve eşyānıñ aşılları beyānındadır ḥekīm Paraklisus (2) kitābında dir ki kevn ü fesād ḳabūl iden şey’iñ cümlesinden bir şey’ (3) vardır ki ol şey’iñ nev‘ini ḥıfz ider eşḫāş tevellüdi ile ve dağı (4) şūreti ve şeklini ve levnini ve ta‘mını ve miḳdārın ḥıfz ider ḥāşılı bu cümle (5) terkībden nāşīdir tekvīnde üç şey’ lāzımdır evvelki sırr-ı müdebbir ya‘nī ḥareket (6) virici ve nuzc ve cem‘ idici ve tefrīḳ idici dimekdir noḳşān ve ziyāde (7) ve miḳdār ol müdebbir ile olur ve fi‘l-i ṭabī‘iyi müddet-i ma‘lūmede²⁴ ol (8) nev‘ kemāline varınca tekmil ve ol müdebbiriñ ma‘den nebātda ve

²² F.

²³ F.

²⁴ F.

hayvānda (9) mü'ezziridir ikinci aşl māddedir üçüncü nev'ini hāfız olanı bir emr-i (10) semāvī-i ilāhīdir bu dağı iki kısımdır bir kısmı tağyīr qabūl itmez gökleriñ (11) cismi gibi ve bir kısmı tağyīr qabūl ider şems ve kamer vesā'ir yıldızlar gibi bu 'ālemdede (12) te'şīr hasebiyle muṭlaq cism iki kısımdır kism-ı evvel 'ālī ve şāfī cisimlerdir (13) şūretde ve şekilde kāmīl gibidir kismü's-şānī sāfil ve keşīf cisimlerdir (14) ne kendüsü kāmīldir ve ne kāmīl gibidir 'anāşır gibi hayvān ve nebāt ve ma' den (15) gibi bunuñ envā'ı ve eşnāf gibi ma' den nebāta beñzemez ve nebāt birbirine (16) beñzemez meşelā oğul otı cismi kıızıl boyaya beñzemez insāniñ (17) cismi arslan cismine beñzemez ve bu cisimler cümlesi kevn ü fesād qabūl (18) iderler lākin nev'leri bāqīdir her-bār bir cism fāsīd olsa kendiniñ (19) ğayrı cism-i āḡar degildir hemān muḡtelif şūretler heyūlā üzerine bir bir gelüb

[7b]

(1) heyūlā her ḡāldede bāqī olduğı gibidir **faşlü'r-rābi'** ḡayāt beyānındadır (2) ḡayāt nev' iñ kemālīdir bu kemāl ile zāhir olur ol nev' iñ fi' illeri (3) ve eşerleri ve bu kemāl ma' dende ve nebātda ve ḡayvānda vardır lākin ḡayvāniñ (4) ḡayāt(ı) emr-i zāhīrdır ki andan muḡtelif fi' illeri vardır şādır olur (5) ḡareket-i irādiyye ve sūkūn gibi nebātuñ ḡayātu bir şeydir ki andan büyümek (6) ve ziyāde olmak ve ğıdālenmek şādır olur ma' deniñ ḡayātu bir şey (7) dir ki ol ma' deniñ levnini ve şeklini ve ta' mını hıfz ider ve bunuñ ile (8) ma' dene maḡşūş olan eşerler zāhir olur **mıknatıs** demüri (9) çeküb cezbe itdiği gibi zībaq altuna ulaşıb müncezeb olub (10) gitdüğü gibi mā-dām bir cism kendüye maḡşūş eşer andan zāhir (11) ola ol cism ḡayydır imdi ma' dende ḡayāt vardır ziyādeliğı (12) ve büyümeğliğı cāyızdır zīrā nev' ini hıfz idici bāqīdir ve dağı (13) müşāhede olunmuşdur ba' zı ma' deniñ ziyādeliğı meşelā zāc ma' deninden (14) bir miqđār zāc çıkarırsın bir müddetden şoñra ol zāc çıkar (15) dıqları yer tolmuş ve dağı altın ma' deni olan yerlerde dört (16) senede bir evvelki miqđārdan ziyādesi müşāhede olundu (17) ve dağı ol nāḡiyelerde qalay tamarları olub ba' de zemānin açıldıqda (18) ol tamarlar gümüş bulunduğı müşāhede olundu ve dağı Hırvāt qaşabalarında (19) qalay tamarları bulunub topraq ile örtdiler ve kırq yıldan şoñra

[8a]

(1) açub gümüş buldılar ve demir ma' deni olan yerlerde ma' den çıkarub (2) on yıldan şoñra evvelkiden ziyāde buldılar ve ol yerlerde baqıra beñzer (3) qumlar buldılar bir niçe zamān geçdikde açdılar ol qumları altın (4) mertebesine yetişmiş buldılar tuz ve ğayrı taşlar ma' deni dağı böyledir (5) ve didiler ki cümlesini ' āqīd emr-i vāḡiddir dirler ba' zı kimesneler dir ki (6) her ma' deniñ kendüye maḡşūş bir rūḡı vardır ol ma' deni (7)

‘ağd iden oldur **faşl**²⁵ bu faşl ḥarāret-i ġarīziyye beyānındadır ḥarāret-i (8) ġarīziyyeye bir tāyife ḳatında mūmyā-yi ḥayvānī ve kibrīt-i ḥayvānī ve daḥı (9) belesān-ı ṭabī‘ī dirler ve bu ḥarāret nev‘ nev‘dir ecsāmīñ ve ḥayvānīñ (10) nev‘i ḥasebiyle ve bu ḥarāretiñ ‘ademi mevtdir ol cismiñ ve bu şan‘atīñ (11) ehli ittifāḳ itdiler ki bu ḥarāret semāvidir basītdir ‘unşuriyyātdan (12) degildir diyü **faşl**²⁶ bu faşl bu ṭā‘ifeniñ mezḥebinde ecsām andan (13) mürekkeb olan aşıllar beyānındadır didiler ki cümle ecsāmīñ aşlı (14) üç şeydir zıbaḳ ve kibrīt ve milḥ bu üçden murād beyne’n-nās (15) müte‘ārif olan degildir zīrā zıbaḳ ve kibrīt ve milḥden her biri²⁷ (16) daḥı bu üçden mürekkebdir belki zıbaḳ ile murād ruṭubet-i seyyāledir (17) kibrīt ile murād bir dühniyyedir milḥ ile murād bir şābit-i arzīdir ve bu (18) üç cevāhirden mürekkeb olur cemī‘-i ecsām aşlı üç şey olduğundan (19) fer‘i daḥı üç olur müvelledāt-ı şelāşe ki ma‘den ve nebāt ve ḥayvāndır

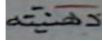
[8b]

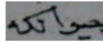
(1) bu sebebden milḥ ma‘denī olur nebāt(i) olur ḥayvānī olur zıbaḳ (2) daḥı ma‘denī olur nebātī olur ḥayvānī olur kibrīt böyledir (3) zīrā dühniyye²⁸ ma‘dende olur nebātda olur ḥayvānda olur (4) cisimlerde ‘ağd ve şebāt milḥdendir ḥareket ve ḥayāt ve nużc kibrīt (5) dendir sühület şekilleri ḳabūl itmek zıbaḳdandır cisimleriñ cümle (6) ṭa‘mları milḥdendir ve cümle rāyihaları kibrītdendir ve cümle levni (7) zıbaḳdandır ve Hermes dir ki zıbaḳ rūḥdur kibrīt nefsdir milḥ (8) ceseddır ve ḥekīm Kerkitaş dir ki zıbaḳ ruṭubet-i ḥālīşedir (9) mü‘eşşiredir ıssıdır yaşdır ḥayātīñ²⁹ āletidir ma‘dende (10) ve nebātda ve ḥayvānda olan fi‘iller şūretlerini ḳabūl idicidir (11) kibrīt bir ṭatlı ruṭubetdir bir yelmeşik cevherdir ıssıdır bişmek (12) ve büyüme ve ġidālenmek ve tekevün idüb vüçüd bulunmek andandır (13) ammā milḥ bir ḳuru cisimdir ve arzīdir bitiricidir her şey’ şıḳub³⁰ (14) ‘ağd idicidir **faşl**³¹ bu faşl mizāc ve tekevün beyānındadır tekevün (15) aña dirler ki nev‘ iñ çok olmasıdır ve vüçüdidir muḳaddemā (16) ma‘lūm oldu ki her nev‘ iñ ḥāfızı efrādını³² çok ider ve cisimlerde (17) te’şīr ider ve Buḳraṭ dir ki bir şey’ ma‘dūm olmaz ve bir şey bulunmaz (18) mā-dām evvelinden vüçüd olmadıḳca

²⁵ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 5 yazılıdır.

²⁶ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 6 yazılıdır.

²⁷ F. biri iki kez yazılmış.

²⁸ F.

²⁹ F.

³⁰ F.

³¹ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 7 yazılıdır.

³² F.

lâkin cisimler üzerine terkîb (19) ve tefrîk müte'âkıbdır³³ ya' nî terkîb olduğu yerde tefrîk olmaz

[9a]

(1) ve tefrîk olduğu terkîb olmaz zann olunur ki bir şey'in eczâsı (2) müteferriķ olsa ma' düm oldu mürekkeb olsa yeñiden vücūda (3) geldi hâl ve şanı ise hemân ancak tefrîk ve terkîbdir ve dađı (4) mizâc cem' olub şoñra dađılmakđır ve bu didigimiz hikmet-i ilâhiyye (5) muķtezâsı³⁴ ile bi'z-zarūre vâķi' dir ve tā kim envâ' dađı 'anâşır (6) birbirine muhtelif dirler ba' zı ve ba' zısı şaķıl ve ba' zısı keşif (7) ba' zı laţif ba' zı hareketde ve ba' zı sükūnda olmađla vücūda (8) gelmeleriniñ zamānı dađı muhtelif oldu ba' zısı tiz vücūda (9) gelür ve ba' zı dađı gec gelür ve kurre-i arzda vücūda gelenler üç (10) nev' dir ma' den ve nebât ve hayvân hayvânıñ tekevvün idüb (11) vücūdunuñ mebd'e' i belesân-ı tabi' i ve kibrît-i hayâti ve mūmyâ-yi aşl (12) didigimiz şeydir ki aña mâddetü'l-hayât dirler dađı insânda (13) bu mâdde mevcūddur her zamânda ve hayvânıñ tevellüd idüb zuhūrına (14) yollar çokdur hayvânât-ı kâmile anası ve babası menisindedir (15) tevellüdi ba' zı hayvân ta' ayyün³⁵ tariki üzredir ve ba' zı hayvân (16) tođurmak tariki üzredir ammâ nebâtâtıñ tekevvün idüb vücūduna (17) mebd'e' bir cism-i keşifdir ki yelmeşikdir hayvânıñ menisine nisbetle (18) ve bu cism nebâtıñ cümle eczâsında mevcūddur nebât nev' ini (19) bu cisimle hıfz ider ve bu cism gâhice tođumlarda olur ve gâhice

[9b]

(1) kökte olur ve gâhice budağlarda olur ve gâhi cümle eczâsında (2) olur ve bu mâdde için zamân-ı ta' ayyün vardır ol zamânda (3) zâhir olur ve bu hareket eflâkla kâmil olur tülû' ve ğurûb ile (4) ve ķurb-ı şems ile ve bu' d-ı şems ile³⁶ ammâ ma' deniñ tekevvününe mebd'e' menî degildir (5) ve nebâtıñ mebd'e' i degildir belki bir şey'dir ki nev' ini hâfızdır (6) nuzc ve levn ve şekl bunuñla hâşıl olur bu didiklerimiz kurre-i (7) arzda olanlardır ammâ kurre-i semâda olanlarıñ mebd'e' i meşelâ (8) gökler tevellüd ve tekevvün mebd'e' ine muhtâc degildir zirâ kendi (9) zâtlarına kâmillerdir tağyir ve fesâd ķabül itmezler velâkin yıldızlarıñ (10) toğmasından ve tülunmasından ve dağı hareket idüb dönme³⁷ (11) sinden yeller hâşıl olur ve yelleriñ ba' zısı şarķ cānibinden (12) gelür ve ba' zısı ğarb cānibinden zuhūr ider ba' zısı cenüb (13) tarafından ve ba' zısı şimâl

³³ F. متعاقب

³⁴ F. منقضي

³⁵ F. انمضي

³⁶ F. ve bu' d-i şems ile sayfa kenarına yazılmış.

³⁷ F. طوفان

tarafından gelür ve ba' zısı gayrı (14) taraflardan gelür ol kevkebleriñ iktizāsına göre bu yellere (15) dört keyfiyyetden gayrı kuvvetleri vardır dağı tevellüd idüb (16) zühür ider buğār ve duğāndan ol kevkebleriñ bi-ğudret'illāhi te' ālā (17) te'siri ile havāda ol buğār ve duğāndan hāşıl olan şey'e nuzc (18) virmesiyle yağmurlar ve qarlar ve tolular ve dağı niçe bunlarıñ (19) gibi şeyler hāşıl olur ve bu yıldızlarıñ te'siri ancak bu didigimiz

[10a]

(1) şeylere münhaşır degildir belki bu 'ālemde ma' dende ve nebātda ve hayvānda (2) niçe eşerleri zāhirdir imdi bu mezkūr aḥvāl tekevündür ammā mizāc (3) 'anāşırda bir harekettir ki ol 'anāşırıñ birbirine qarışub imtizāc (4) itmesini iktizā ider bu imtizāciñ muḥarriki hayāt ve şüret ve nev' iñ (5) mebde'idir ve bu mizāc bu mebde' ile kavī³⁸ hāşıl olur faşl³⁹ (6) bu faşl birbirine beñzemez nev'lerden hāşıl olan nev' beyānındadır (7) ve her cism bir mizācla mizāclendikten soñra elbette kendi nev' iniñ şekilleri (8) ile şekillenür ve büyür ol nev' iñ kemāliyle kuvādan ve ervāḥdan (9) ne ise tamām olur ve ol nev' kāmil olduğdan soñra iki nev' ki (10) birbirine muhtelif olalar ve yaqını olalar ortalarında bir nev'-i āḥar ki (11) bu ikisine beñzer nev' hāşıl olur atıla eşekden hāşıl olan (12) hayvān ki qatırdır ve köpek ile qurddan hayvān gibi ki şebes (13) dirler 'Arabda ve tavuğ ile külengden hāşıl olan hayvān gibi (14) bu didigimiz hayvānāt arasında nebātāt arasında dağı ma' de (15) niyyāt arasında olur meşelā turpdan şalgam ve buğdaydan çavdar (16) olur fesligenden marşama olur ve kettān tohumu ile limūndan tarḥūn (17) olur qaçan kettān tohumunu limūna yāḥūd turunca dökse ve yere (18) gömseler hemān iki tohumdan bir ot zühür ider ki ikisine (19) dağı beñzer gāḥi birbirine beñzer qankısı gālib ise aña ziyāde beñzer

[10b]

(1) bu nebāt aḥvālidir ammā ma' den meşelā qalayıñ⁴⁰ aşlı ki qalay andan (2) olan şeydir andan elmās olur baqır aşlından zümürüd olur (3) gümüşüñ aşlından yāqūt olur ve demiriñ aşlından la' l olur (4) ve tenzih iderim Allāhi kim her ne nev' e bir kuvvet virüb kendüye (5) müşābih olanı ve mümāşil qarib olanı toğurtdı belki niçe (6) buq' alar ve devirler ḥasebiyle kendüye muḥālif olanları bile (7) tevlid idüb izḥār eyledi nebāt dan hayvān zühür itdiği (8) gibi meşelā Felemenk qaşabalarında deryā cānibinden yerde bir ağac (9) vardır küçücük qurd gibi hayvān toğurub büyür ḥattā (10) ördek qadar olur ol nāḥiyelerde çokdur avlanurlar ve eti (11) yenür ve dağı Baḥr-i Qulzüm nāḥiyelerinde

³⁸ F. kavī satır altına yazılmış.

³⁹ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 8 yazılıdır.

⁴⁰ F.

Maşkov arzında Qalmuş (12) qaşabalarında bir ot biter qarpuz gibi qaçan bunuñ çekirdegi (13) yere döşense ol yerde zühür ider yılanyaşduğunuñ (14) küçügi gibi gök olur ve şöña rengi beyāz olur ve anda (15) hayāt bulub dirilür ve köki göbegindedir etrafında olan otları (16) otlar⁴¹ qaçan boğazlansa beyāza māyil qanı çıkar (17) ve eti yengec eti gibi beyāzdır ve yinür lezizdir ve qaçan kendü (18) etrafında⁴² otlar bulmasa ölür ve qurur gider dağı (19) ol nāhiyelerde olan kimesneler bunuñ derisini qalabaq yapub

[11a]

(1) giyerler koyun derisinden yaptıkları gibi ve ol kimselerin dilince buña (2) buranc dirler **faşl**⁴³ bu faşl cisimlerin şüretleridir ne keyfiyyet ile (3) tağyir olur ve şüret-i nev' iyyesi bākī olmağla bile anı beyān ider (4) ma'lūm ola kim her cisimde iki şüret vardır biri zāhirdir (5) tağyir qabul ider ve biri bātındır tağyir qabul itmez bu didigimiz mükelles (6) altunda zāhirdir zīrā altun şüreti zāhirden çıkar ammā şüret (7) bātından çıkmaz bunların şüreti bātınlarından çıkmadığına delil (8) altunı būde ile eritseler ve jive' i tedbir etseler yine şüret-i (9) zāhirlerine girerler **ammā tahlil ve tefrik** her şey' kim ateşe şabri (10) olmaya ol uçub yukarı şu' ud eyler aña rūh dirler her şey ki (11) ateşe şabr idub ve cesed-i keşifleri yukarı qaldırub qaçmaya (12) aña cesed-i sâbit dirler ve didiler ki bir kimesne rūhları işbāt idub (13) dağı cesed-i keşifleri bālāya qaldırub rūhānī itmege qādir olur (14) ol kimesne hemān şan' ata mālīk olur **ammā 'ağd ve hall** 'ağd (15) gevşek olan rūhları cesed-i keşif itmekdir hall aña dirler ki (16) cesedleri laṭif rūhlar itmekdir envā' rūhlar civedir ve kibrītdir (17) ve zırnīhdır ve qilimyādır bu rūhların ba' zısının işbātı sehldir ba' zı (18) sınıñ güçdür ve dağı ma'lūm ola kim tabi' at eşyā' -i ' unşuriyye' i⁴⁴ (19) tekvīn idub ve hıfz itmekdir iki rūha muhtācdır biri şol

[11b]

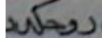
(1) rūhdur ki hārdır semāvidir ve nāridir gāyet laṭifdir harāret andan (2) ayrılmaz ikincisi şol rūhdur⁴⁵ havā' idir bāridir evvele nisbet ile (3) keşifdir bu iki rūh ile ' unşuriyyātın tekvīni tamām olur **faşl** (4) bu faşl ' ālem-i ekber ki dünyādır ' ālem-i aşgar ki insāndır ikisi arasında (5) olan nisbeti beyān ider ma'lūm ola kim insān bir şerif maḥlūqdur (6) ve ' ālem-i ekberde olan şey' leriñ cümlesini cāmi' dir gerek insān gerek ' ālem (7) her biri mürekkebdır şüret cismāniyye-i zāhirden ve rūh nefsanīyye-i (8)

⁴¹ F. otlardan sonra kökdür yazılmış üstü çizilmiş.

⁴² F. etrafında iki kez yazılmış.

⁴³ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 9 yazılıdır.

⁴⁴ F.

⁴⁵ F.

bâṭınıyyeden ya' nî bir zâhir ile bir bâṭından demek bu cümle mevcûdâtıñ (9) uşûli insânda bulunur insân bir felek-i muḥîṭdir 'âlem-i kübrâda (10) olan şey'leriñ cümlesine şâmildir 'âlem-i ekberde olan şeyler feleklerdir (11) ve yıldızlardır ve 'anâşırdir ve müvelledât-ı şelâşedir ve ḥükemâ 'âlem-i ekberi (12) üç kısım itdiler biri 'anâşırdir biri 'âlem-i eflâkdır biri bu (13) ikisinden ḥâricdir aña 'âlem-i mücerredât dirler kezâlik insân daḥı (14) üç kısımdır biri başı ve biri ḳalbi ve biri mîdesi mîdede ğıdâ (15) haẓm olur keylûs olur ve cümle bedene sirâyet ider a' zâdan her bir (16) 'uẓv anuñla ğıdâlanur isti' dâdına göre bu şeyler insânda olur (17) 'âlem-i ekberde ve 'âlem-i 'anâşırda kevn ü fesâd ziyâde ve noḳşân olduĝı (18) gibi ḳalb cümle bedenden mebde'-i ḥayâtdır 'âlem-i ekberde kevn gibidir (19) cümle nebâtât ve ḥayvân ve ma' den 'âlem-i ekberde bunuñla ḥayât bulur

[12a]

(1) baş cümle idrâk ve ḥavâşşıñ mebde'idir ve beden-i insânı tebdîr ider nitekim (2) 'âlem-i eflâkdan yukarıda olan ervâḥ 'âlem(i) tebdîr itdüĝı gibi (3) ve daḥı 'âlem-i ekberde yedi yıldız vardır ki dâyim yürürler insânda (4) daḥı yedi a' zâ'-i re'ise vardır pes imdi ḳamer ya' nî ay dimâĝ (5) aña mensûbdur ve ḳalb şemse mensûbdur aḳciger 'uṭârıde mensûbdur (6) ḳaraciger müşteriye mensûbdur öd mirriḥe mensûbdur ṭalak zühale (7) mensûbdur âlet-i tenâsül zühreye mensûbdur nitekim felekde ḥareket-i (8) vaz' iyye-i dâyime insânıñ daḥı başında ḥareket-i vaz' iyye vardır (9) dâyim bu ḥayâtı ḳabz ider ve daḥı bu 'âlemde muḥtelif yeller olduĝı gibi (10) insânıñ ḳarnında daḥı yeller ve ḳarakırlar ve gegirmekler vardır zelzele⁴⁶ (11) vardır insânda daḥı titremekler vardır ve ürpermekler vardır (12) ve bu 'âlemde yağmurlar vardır insânda daḥı ishâl vardır (13) bu 'âlemde ziyâde şeyler zühûr idüb 'ârız olur insânda (14) ḳulunc ve sekte 'ârız olur ve bu 'âlemde yağmur ve yübüset az (15) olur insânda zubûl ve zubû(l) maraẓı 'ârız olur bu 'âlemde (16) yağmur ziyâde olmaĝla ruṭûbet ziyâdeligi 'ârız olur ve insânda (17) istiskâ maraẓı 'ârız olur bu 'âlemde taĝyîr-i havâ ve zulmet 'ârız (18) olur insânıñ gözi zulmet ve başı dönmek 'ârız olur (19) bu 'âlemde i' tidâl-i havâ şafâ-yı havâ 'ârız olur insânda i' tidâl-i

[12b]

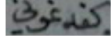
(1) mizâc ve ḥâl-i şıḥḥat 'ârız olur yerde taşlar ve ma' denler vardır insânda (2) daḥı kemükler vardır insânıñ yeri etidir ve dereleri ṭamarlarıdır ve deñizi (3) meşânesidir nitekim oĝul babaya beñzer insân daḥı bu 'âlem-i ekbere beñzer (4) bu 'âlem-i ekber insânıñ babasınıñ babasıdır ve insân bundan ṭoĝar daḥı (5) insânıñ ḥayvân ve nebât ve

⁴⁶ F.

ma' denden her nev'e münāsebeti vardır meşeller (6) insānda şecī' kimesne vardır arslan gibi kōrkağ degildir dağı ar vardır (7) tavşan ve koyun gibi ba' zısı rıfla muhabbet idüb şefkat ider (8) dulfın gibi dulfın deñizde bir hayvāndır ki deñize düşüb ğarğ (9) olacağları arğasına bindirüb kenāra çıkarır ve nebātdan ba' zı (10) vardır ki kırisa yaşı kırusına şarılıb kıoyuvirmez leblāb (11) gibi şarmaşığdır ba' zı vardır ki şadākat izhār idüb (12) ' adāvet ihtifā ider timsāğ gibi ba' zı ancak hācet vaqtinde meyl-i (13) muhabbet ider şol kıuşlar gibi ki yazda gelür kıışda gider ba' zısı (14) sārığdır şıçan gibi ba' zısı kincidir deve gibi ba' zısı çok (15) yiyicidir kıarğa gibi ba' zısı mūsikī şan' atında māhirdir bülbül gibi ba' zısı (16) pāğdır güğercin gibi ba' zı zināya mā' ildir maymūn gibi ba' zısının evlādı (17) çokdır tavşan gibi ba' zısı keşirü'l-kelāmdır sağa kıuşı gibi ba' zısı kıaviyyü'l (18) idrāğdır yılan gibi ba' zı ğāğildir güğercin gibi ba' zısı kıaldurub (19) ğötürmek ' ilmini bilür kıarınca gibi ba' zı müte' azzimdir at gibi ve tāvus gibi ba' zı

[13a]

(1) ba' zı bildiğini bilmezlenür dilki gibi ba' zısı bināda māhirdir kırlankıç gibi dağı (2) bunlarıñ ğayrısı gibi şeyleriñ haddi ve haşrı yokdur insān a' lādır ecveddir (3) cümle hayvāndan dağı şan' at cihetinden ve ba' zı kıuşlar dağı vardır ki (4) ba' zı otlarıñ nef' ini bilür meşelā kıışda yer altında çok tırmağıla (5) ğözi kōr olur ve kıaçan yaz geldikde rāziyāne otuna varır ğözini (6) sürer ğözi açılır kezālik ebābil kıuşları dağı yılanları yerler (7) şoñra kıuşmağ isterler hemān sisālūs didikleri otıla Kefe kemmūnı⁴⁷ (8) andan yerler yidikleri yılanıñ zehrine ' ilāc olur kezālik güğercin (9) ve keklik zehirli şey' yiseler varırlar na' na' toğumunu yerler anlardan ol semmiyyet (10) gider dağı kıçiniñ ğözünde şış olsa ba' zı sivri ağaca ol şışı (11) üzüb deler eyü olur ve dağı eşekiñ kıanı çok olsa bedende (12) şığlet hiss itse dişi ile tamarından kendüsü faşd ider kıanı ağar (13) şığlet gider **el-makāletü's-şāniye** ve dağı tıbb-ı kımyāviniñ aşlımı beyān (14) ider bu tıbbıñ aşlı üçdür evvelkisi ' ilm-i tabī' ati bilmekdir ikincisi marāğ (15) larıñ sebeblerin bilmekdir üçüncüsü ma' deniyyātıñ havāşşını ve tağlil ve (16) terkibin bilmekdir **faşl**⁴⁸ bu faşl beden-i insāniñ terkibini ve kıuvāsını (17) bilmekdir imdi ma' lūm ola kim insānda üç kıuvvet vardır evvelkisi (18) tabī' iyyedir bunuñ mağalli kıaracigerdir ve bu kıuvvetlerden beden ğidālanur (19) ve büyür ve bu kıuvvet milğ aşlındandır ve hāfiz-ı hayvāndır⁴⁹ ikinci kıuvvet-i

⁴⁷ F.

⁴⁸ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 1 yazılıdır.

⁴⁹ F. hayvān-ı hāfizdir

[13b]

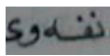
(1) hayvāniyyedir bunuñ maḥalli ḳalbdır ve bu ḳuvvet kibrīt aşlındandır üçüncü ḳuvvet-i nefsanīyyedir dimāğdandır ve bu ḳuvvet zībaḳ aşlındandır⁵⁰ hiss-i idrāk (2) ve bāṭın bu ḳuvvet-i zībaḳdandır maḥ lūm ola kim insānıñ iki cismi vardır (3) biri cism-i bāṭın ve biri cism-i zāhir mürekkebdır ‘anāşır- ı erba‘adan et (4) ve ḳan ve bāḳī eczā’-i beden gibi bir cism-i ḥafīdır hisse zāhir degildir bāṭındır (5) bu cism-i bāṭında nūr-ı ṭabī‘iniñ te’şiri vardır ol nūr-ı ṭabī‘i mebdē’-i (6) şübūt ve ilhāmātdır ve bu nūr-ı ṭabī‘i felekleriñ cism-i ‘ālilerine münāsibdir (7) ve bu cism-i bāṭın cism-i zāhire münāsibdir eger dirlerse zāhir cism⁵¹ (8) ve bāṭına nefis⁵² ikisi beyinde mü’ellef olan rūḥa ne disünler (9) bu rūḥ nefsiñ āleti gibidir nefsiñ ef‘ālını zuhūrda ve ḥayāt-ı cemī‘-i (10) bedene işalde ve maḥ lūm ola kim bu ṭāyīfe yanında aḥlāt-ı beden (11) bir murāddır dinilmesine sebep ihtilāf olub ba‘zı ḥām olduğundan (12) ve ba‘zı bişmiş olduğundan ve ba‘zısının üzerine zībaḳ ḡalebe (13) ve ba‘zısının üzerine milḥ ḡalebe itmiş ve ba‘zısına kibrīt ḡalebe (14) itmiş ve bu üç şey’iñ terkibinden ve ṭabḥıñ ḳilletinden ve tecāvüzinden daḥı (15) envā‘ marāzlar zuhūr ider ve bu şeyleriñ terkibinden olur ve terkibden (16) ḥāşıl olan şey’e tartir dirler muhtelif marāzlar cümlesi bu tartirden (17) ḥāşıl olur **faşl**⁵³ ve bu faşl marāzlarıñ sebeblerin beyān ider bunlarıñ murād-ı (18) mezhebleriniñ aşlı maḥ lūm ola kim cümle eşyānıñ aşlı bu ṭā’ife (19) ḳatında üçdür zībaḳ kibrīt milḥ münāsib oldu ki cümle marāzlarıñ aşlı

[14a]

(1) daḥı bunlarıñ mā-beyninde üçdür aşlı gibi lākin emrāzıñ keşreti tenevvü‘i (2) bu üç şey’iñ terkibinden taḡyirinden tefriḳinden taḥlilinden (3) ve in‘iḳādından ve ba‘zısının ba‘zı üzerine ziyādesinden ve ḡalebesinden (4) ‘arız olan şey’iñ sebebiyledir⁵⁴ çoḳluğu kemmiyetine cümlesiniñ ziyādesinden (5) aḡdiye-i muvāfiḳa veyāḥūd muḥālifenin keşret-i isti‘māli sebebiyledir (6) ve daḥı emrāzıñ keşretine sebep semāviyyedir şems ve ḳamer vesā’ir kevkebleriñ (7) te’şiri gibi bunlar mü’eşşirdir taḥrīk-i emrāzda ve ḥummālariñ devirlerinde (8) ḥāşıl bu üç şeyden ḥāşıl olur envā‘-ı nebātāt ve envā‘-ı ḥayvānāt (9) ve envā‘-ı ma‘ādin kezālik üç şeyiñ terkibinden ḥāşıl olur (10) muhtelif envā‘-ı marāzlar bundan soñra maḥ lūm ola kim emrāzlar üçdür (11) kibrītī zībaḳī ve

⁵⁰ F. ve bu ḳuvvet kibrīt aşlındandır üçüncü ḳuvvet-i nefsanīyyedir dimāğdandır ve bu ḳuvvet zībaḳ aşlındandır satır üstüne eklenmiş.

⁵¹ F.

⁵² F.

⁵³ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile2 yazılıdır.

⁵⁴ F.

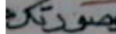
milhî kaçan bedende olan kibrîte harâret-i ġarîbe ‘arîz (12) olsa ol kibrîtiñ buhârı bedene münteşir olub niçe şeyler icâb (13) ider hummâlar gibi issi şeyler gibi ve zâhir her birinde olan marâzlar gibi ve dağı (14) zîbağa harâret-i tâbiha ‘arîz olsa tabh ile yukarı kalkub (15) şu‘ud ve nüzul ider bundan envâ‘ nevâzil ve sekte marâzları ve felc (16) zuhûr ider dağı buña beñzer şeyler zuhûr ider eger bu şüretde harâret (17) pek kavî olub şiddet-ile çıkarsa hârr dimâğ marâzları zuhûr ider (18) şar‘ ve manya gibi dağı bunuñ ġayrı marâzlar gibi ve eger zîbağa yübüset (19) gelüb teklîs ‘arîz olursa bu şüretde eger tartîr qarışursa

[14b]

(1) veca‘-ı mefâşıl zuhûr ider ve nıkrîs zuhûr ider ammâ milhden hâşıl olan marâzlar (2) çokdur hadd ve haşrı yokdur ammâ ekşer emrâz-ı müzmineler bundan hâşıl (3) olan marâzlar çokdur ve zuhûr ider ve milhden zuhûr iden marâzlar dört (4) kısımdir evvelkisi ol milhiñ hall idüb şu olması ile olur (5) ve böyle olursa ishâl ve istiskâ ve emrâzü’s-seyelâniyyeden (6) her ne var-ise hâşıl olur ikincisi ol milhiñ yanmasıyla (7) olur bu şüretde hakke ve giciyik ve temregi ve yaramaz yaralar (8) ve sereţân ve firenk marâzları ve dâ’i’s-şas‘ leb ‘arîz olur üçüncü (9) toñub ‘ağd olması ile olur bu şüretde⁵⁵ siyil dirler (10) ve pek şişler ve bezler ve şıracalar ‘arîz olur dördüncü (11) ol milhiñ ziyâde buhâr olmasıyla olur bu şüretde koğular (12) ve koltuk koğması ‘arîz olur dağı bunuñ gibi marâzlara kaçan (13) buhâra kibrît qarışsa azacığ bundan hummâ-i muharriğa ‘arîz (14) olur faşl⁵⁶ bu faşl bu marâzlar ne keyfiyyet ile ‘arîz olur anı (15) bildirir ve tartîr didikleri hılîñ ma‘nâsını bildirir ma‘lûm ola kim (16) yinilüb içilen şeyler mi‘deye varub mi‘dede hażm olduğdan (17) soñra bu ġidâniñ fazlası üç kısım olur zîbağ kibrît milh (18) ve milh tabi‘at sidik yolundan def‘ ider zîbağ mesâmâtdan (19) def‘ ider kibrît bağırsağlardan def‘ ider ve bu dağı ma‘lûm ola kim

[15a]

(1) ekl ve şürb olunan şeyleriñ her birinde dört şey’ vardır dürdiyyet (2) ve remliyyet tıyniyyet ruţûbet lezice bu dört şey ġidâyâ şâlih (3) degildir ve şıhhati münâfidir pes mi‘de eczâ’-i ġidâyı taħlîl ve tefrîk (4) itmege âletdir kaçan mi‘de kavî olub ve kuvvet-i mümeyyizesi (5) dağı kavî olursa ġidâ a‘zâyâ fużulden hâliş varır ammâ mi‘de (6) za‘îf olub kuvvet-i mümeyyize dağı kâmil olmazsa ġidâ a‘zâyâ (7) fużul ile bile gidemez ol fużul ise ġidâyâ şâlih degildir (8) ġidâ mi‘dede hażm olduğdan soñra masariğa didikleri tamarlara (9) gider andan qaracigere varub anda ikinci hażm olur tekrâr (10) kuvvet-i

⁵⁵ F.

⁵⁶ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 3 yazılıdır.

mümeyyize bir daḥı temyîz ider levni yâḳūtî olan cümle a'zâları (11) ğıdâlendirmege şâlih olur levni billūrî olan bögreklere gider (12) andan meşāneye ğidüb bevl olur eger ḳaracigerde ḳuvvet-i mümeyyize (13) za'if ise bevl ile bile ba'zı lezic ḥıltları meşāneye def' ider (14) ḳaçan bu a'zâlardan biri za'if olsa ğıdānıñ tartiri ğıdā (15) ile bile gider def' ine ḳâdir olmaz ol ğıdāya munzamm olan (16) yā zıbaḳdandır yā kibritdendir yāḥūd milḥdendir bunlarıñ ğalebesinden (17) muḥtelif çok marāzlar ḥāşıl olur ve Parasulse Berāgnani nām kitābında (18) dir ki tartir gāḥice ğıdâlardan ve şarāblardan olur ve gāḥice (19) aşıl fıtratdan anadan ve babadan mırās olur ve gāḥi fi'l-i a'zâda

[15b]

(1) ḳuvvet-i hāzımanıñ ve dāfi'anıñ noḳşānından olur ve bu didiklerimizden (2) envā' dürlü marāzlar olur ḥükemā'-i müteḳaddimîn bu marāzları añlamadılar (3) ve bu marāzlara 'ilāc idemediler ammā şol kimesne ki cevher-i ḥāmis (4) tedbîrin bile ol cevhere zehebü'l-hayāt dirler anı bilüb tedbîrini (5) bilen cümle marāzlarıñ 'ilācını bilür ma'lûm ola kim tartir didikleri (6) şey' dört bölükdür 'anāşır gibi zîrā bizim ğıdāmız 'anāşır-ı erba'adan (7) mürekkebdir evvelkisi nebātâtdan tartir ikincisi şudan tevellüd iden (8) şey'lerden ḥāşıl olan tartir şudan tevellüd iden balıḳ ve yengeç gibi (9) üçüncisi ḥayvānât etinden ḥāşıl olan tartirdir ve dördüncüsü (10) havā-i müstenşakḳdan ḥāşıl olan tartirdir ḳaçan bu havā ki biz aña (11) istinsāḳ diriz aña yaramaz buḥārılar ve kibritli duḥānlar muḳārin olsa (12) veyā marāz-ı tã'ün ve yaramaz semmiyyetli sıtmalar 'arız olur bir kimesne (13) 'ilāc-ı külliyi bilmese ya'nî cevher-i ḥāmisi bilmese ol kimesne bu marāzlarıñ (14) 'ilācını bilmez ve tartiriñ her nev'i ḳārürede zāhirdir şan'at-ı (15) taḥlîl ve tefrîḳ bilen kimesne zîrā ol kimesne bilür ki tartiriñ ḳanḳı (16) nev'i zāhirdir ol üç aşıldan ḳanḳısı ğālib olmuşdur bilür ol (17) üç aşıl ki zıbaḳ ve kibrit ve milḥdir ve Calinusuñ ḳavmi bu ma'nā'ı (18) bilmediklerinden didiler ki cümle marāz ḥāşıl olur şafrādan ve sevdādan (19) ve balğamdan ve ḳandan bu isimler aḥlāt-ı erba'aya ıtlāḳ olunur ve aḥlāt-ı erba'anıñ her birinde tartir vardır marāz andan olur şafrādan sevdādan balğamdan ḳandan⁵⁷ olmaz mā-dām ki bir kimesne bu marāzıñ ḥaḳıḳatini

[16a]

(1) bilmeye nice 'ilāc ider ma'-hazā 'ilāc bir şey'in sebebini kesmekdir (2) ma'lûm ola kim bu zıkr olunan tartirde a'zāya müşābih şey' bulunur (3) ve insānda bir ḥarāret vardır ki 'ālemde şems ve ḳameriñ ḥarāreti (4) gibi ğıdāyı bedende pişürüb ve ğıdāya şālih olanı şālih olmayandan (5) ayırub cümle 'uzuvlara gönderir insānda bu ḥarāret bir cevher-i mücerred (6) dir ki 'ālem-i ekberiñ rûḥuna müşābihdir ḳaçan cümle 'uzuvlar

⁵⁷ F. bu isimler aḥlāt-ı erba'aya ıtlāḳ olunur ve aḥlāt-ı erba'anıñ her birinde tartir vardır marāz andan olur şafrādan sevdādan balğamdan ḳandan satır altına eklenmiş.

şag̃ (7) olsa dağı ‘uzvuñ aletleri dağı şađıñ olsa bedende güzel gıdā (8) hāşıl olur ve a‘zāya şāliḥ olanı gidüb fāsidi gitmez beden (9) dā’imā şıḥḥat üzre olur ammā bir halel olsa fi‘liñ tamāmından çok (10) tartır zuhūr idüb marāzlar hāşıl olur ve tartır didigimiz her (11) akıcı olan şeyleri bi’t-ḥabi‘ ‘aḫd idüb toñdurur ve kaçan (12) bir kimesne bu ‘ālem-i şağır ki insāndır bunuñ ile ‘ālem-i ekber beyninde (13) olan nisbeti bilse bu tartırdan hāşıl olan marāzları ve ğayrı (14) marāzları marāzlarıñ mu‘ālecesini bilür zirā bunı ol kimesne (15) bilür ki her bir devānıñ her bir ‘uzva münāsebetini bilüb ‘ilāc ider (16) meşelā gümüş ve gök yāḫūt ve zümürüd ve zāc dimāğa nisbet (17) olunur altun ve incü ḳalbe nisbet olunur kibrīt akçigere (18) nisbet olunur mufaşşal tafşili gelür bilürsin **faşl**⁵⁸ (19) bu faşl marāzlarıñ ‘alāmetlerini ve delillerini beyān ider ma‘lūm ola kim

[16b]

(1) nabz mizāciñ mizānıdır ve bu nabızdan aḫvāl bilinür ve bedende⁵⁹ altı yerde (2) olur nabzıñ ikisi ayaklarda olur ve ayaklarda olan nabzıñ birisi (3) zühale mensūbdu(r) ve biri müşteriye mensūbdur ikisi dađı boyundadır (4) şađında ve şolunda anıñ dađı biri zühreye mensūbdur ve biri mirriḥe (5) ikisi dađı şidğında ya‘nī yüziniñ iki tarafında anıñ dađı biri ḳamere (6) mensūbdur bu tamarlardan envā‘ dürlü marāzlar bilinür biri ‘uḫāride (7) mensūbdur ve nabz-ı āḫar dađı vardır ki ḳalbe yakın şemse mensūbdur (8) ḫuşūşā ki ol marāzlar a‘zā’-i re’ise-i seb‘ada ola ma‘lūm (9) ola kim eger marāz issi olan marāzlardan olursa marīziñ elini (10) ve ayađını nabzına yapışmazdan muḳaddem şovuk şuya ḳoyalar yāḫūd tamarı (11) şu ile ışlanmış bez ile şovudalar andan şoñra yapışub ḫūkm (12) ideler eger marāz şovuk marāzlardan olursa elini ve ayaklarını issi (13) şuya ḳoyub ovalar şoñra yapışduralar ma‘lūm ola kim kibrītden (14) olan marāzlar tiz zuhūr ider kaçan bilesin ki marāz issidir ve dađı (15) nabzıñ ḫareketi za‘ife dir belki anda rūḫ-ı ḫayvāniden⁶⁰ bir āfet vardır (16) bir südde sebebiyle kim ḫayvānıñ nüfūzunu men‘ ider bārid marāzlara nabzıñ (17) ḫareketi bađıdır lākin ḳuvveti za‘ife degildir eger za‘ife olursa belki anda (18) bir südde vardır ki rūḫıñ nüfūzunu men‘ ider ve dađı vāci bdir ki (19) büyük marāzlarda ḫuşūşā ki cümle bedene şāmil olan marāzlardan ola ḫummā gibi

[17a]

(1) nabzıñ aḫvāli birḳaç yerden teftiş olunmaḳ gerekdir ḫāl zāhir ola ve dağı ba‘zı (2) ‘uzva maḫşūş olan marāzlarda ol ‘uzva yakın olan yerden teftiş olunmaḳ (3) gerek ve

⁵⁸ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 4 yazılıdır.

⁵⁹ F.

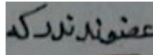
⁶⁰ F.

dağı vācibdir ki ṭabīb marīziñ nabzına baqub elini qodıqda marīz (4) hareket itmiş olmaya gerek hareket-i bedeniyye gerek hareket-i nefسانیyye hekīm Parasulse (5) Obrin nām kitābında bunu mufaşşal zıkr itdi **faşl**⁶¹ bu faşl sidik aḥvālını (6) bildirir ma‘lūm ola kim bevl milḥdir ya‘nī sidik bir ṭuzdur ki gıdādan (7) ayrılmış bu milḥ yā ḥāric-i bedendir yā dāḥil-i bedendir yāḥūd ikisinden mürekkebdir (8) ḥāricden olan ekl ve şürb olunan şeylerdendir dāḥilden olan nefsi (9) ‘uzuvdandır⁶² ki mizāc bulmuşdur ol ‘uzvuñ ikisinden mürekkeb hem (10) me‘kūl ve hem meşrūbdandır hem nefsi-‘uzuvdandır ḥāricden qaracigerdir (11) mi‘deniñ ve bögrekleriñ şıḥḥatine delālet ider mürekkeb olan hem şıḥḥate (12) ve hem marāza delālet ider qārūre dağı üç kısımdır kibriti ve zıbaḳi (13) milḥi ve dibine çöken rüsüb zıbaḳdandır rüsüb yukaruda dutarsa (14) milḥdendir levni kibritdendir qaçan qārūr(e)de olmaḳ murād olunsa dağı (15) lāyıḳdır ki ‘alil ṭa‘ām yiyüb şu içmeye ya‘nī yidigi ṭa‘ām tamām ḥazm (16) olduḡdan soñra alalar eger marāz issi olub marīz şuya şabr ide (17) mezse ne qadar şu içdüğini bilüb qārūreye baqıldıḡda ol şu (18) mülāḥaza oluna bevl yāḳūti olursa marāzlara delālet ider (19) billūri olursa faızladır bir şey³(e) delālet ider degildir itmez yāḳūti

[17b]

(1) olursa marāzlara delālet ider ve yāḳūti olanda birkaç mertebe vardır (2) kibritiñ ziyādesi ve noqşāni ve zıbaḳ ile aḥlāṭı ḥasebiyle şol (3) rüsüb ki qārūreniñ dibine çökmeyüb üstünde olursa ekşer (4) dimāḡ marāzlarına delālet ider ve eger mu‘allaḡ ortada olursa (5) bedeniñ⁶³ ortasında olan a‘zāniñ marāzlarına delālet ider (6) qalbiñ ḥicābı gibi ve aḳciger ve qaraciger ve ṭalaḡ gibi şol rüsüb (7) gibi dibinde ola esfel-i⁶⁴ bedende olan marāzlara delālet ider (8) bögrekler gibi ve meşāne ki qavuḡ dirler anuñ gibi arqa ve ayaklarda (9) ve oturaḡ yerler gibi ve lāyıḳdır ki qārūre insān şüretinde mücevvef (10) bir şırçadan ola sidigi anıñ içine qoyalar ve issi qum (11) üze(r)ine qoyalar bevl nereden şu‘ūd ider ve qanḳı ‘uzuvdan (12) hareket ider ve qanḳı ‘uzva delālet ider göreler soñra şoḡudub (13) naḡar ideler vebā ve ṭā‘ūn ḥummālarına ve semmiyyetli marāzlarda sidigiñ (14) levni zırnıḡ levni gibi midir veyāḥūd zencār levni gibi midir qaçan (15) ol semmiyyetli marāzlarda sidigiñ levni olan şey³ zıbaḳdan olursa

⁶¹ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 5 yazılıdır.

⁶² F.

⁶³ F.

⁶⁴ F.

(16) bevliñ üzerinde bir zencār gibi dāyire olur ve eger zırnihī (17) olursa rūsüb kārüre dibinde kireç gibi olur imdi (18) bu ‘ alāmetleri ve bu delilleri ve bu sebepleri bildiñ ise ‘ ilāc (19) itmege kādır olursuñ **faşl**⁶⁵ bu faşl sıtmalarıñ nevbetlerini

[18a]

(1) ve dürlerini ve ba‘ zısı ba‘ zısına muttaşıl olub uyķu olmasını (2) beyān ider ma‘ lūm ola kim eṭibbā bu nevbetlerde ve devirlerde (3) olan sırrı bilmediler de ba‘ zısı ‘ adūlara nisbet itdi (4) ve ba‘ zısı ḥarekāt-ı kāmere nisbet itdi ve ba‘ zısı kuvvet-i dāfi‘ aya (5) nisbet itdi marazıñ toḥumu neden tevellūd ider aşlını bilmediler nitekim (6) nebātātıñ kendüsi bitüb çıkmasına çiçeginiñ ve yemişiniñ zuhūrına (7) bir vaķt-i mu‘ ayyeni olduđı gibi kezālik ḥayvāniñ daḥı her biriniñ (8) tođmasına bir zamān-ı mu‘ ayyen vardır kezālik cümle marazlarıñ daḥı (9) şūret-i nev‘ iyyesi ḥasebiyle toḥumları ve aşılları vardır ot (10) toḥumu gibi ve ot köki gibi zīrā babadan ve anadan irş-ile intiķāl (11) iden marazlardan ba‘ zı ki şar‘ ve niķrīs ve beraş ve cüzām (12) gibi bunlar gāhice delāletden yedi yıldan şoñra gene zuhūr ider (13) yāḥūd yigirmi dört yıldan şoñra yāḥūd otuz yıldan şoñra (14) zuhūr ider me‘ kūl ve meşrūbdan ḥāşıl olan marazlarıñ toḥumu (15) tiz bitüb büyür ve ‘ ilācı ishāldir maraz-ı mütevārişden gāhice (16) marazıñ tiz bitüb ve geç bitmesi toḥum andan olduđı maḥall i‘ tibāriyle (17) olur kaçan marazıñ toḥumu mi‘ dede olsa tiz zuhūr ider⁶⁶ külā ki bögrekler (18) dir anda olduđundan kezālik qaracigerde olsa tiz zuhūr ider (19) külāda olduđundandır kaçan marazıñ kökleri ve toḥumları birbirine

[18b]

(1) müteşābih olub muttaşıl olsa marazlarıñ zuhūri birbiri ardınca (2) olur maraz dā‘ im olub münkaṭı‘ olmaz ammā kökleri birbirine (3) müteşābih olmasa maraz münkaṭı‘ olur **faşl**⁶⁷ bu faşl ‘ ilāc-ı küllī (4) beyānındadır ba‘ zı mu‘ āleceye işāret beyānındadır ma‘ lūm ola kim (5) Allāh sübhānehü ve te‘ ālā ḥacer-i mükerremi ḥalk idüb ve anda cümle marazlara (6) şifā kodı zīrā ḥacer-i mükerremiñ ṭabī‘ ati cümle ‘ ālemde olan devālarıñ (7) ṭabī‘ atinden a‘ lādır ve eşrefdir ve bunuñ ile issi maraz olsun (8) ve eger bārid maraz olsun nice olursa olsun ‘ ilāc olunur (9) ve bu ḥacer-i mükerrem kanı bedenden şāf ider ve rūḥları gāyet kavī (10) ider ve cümle zehirleri ne ṭarīķ ile olursa olsun def‘ ider (11) ve ‘ ilāc k̄abūl itmeyüb oñulmayan yaraları oñuldur ve daḥı (12) şol marazlar ki ‘ ilāc k̄abūl itmez illā bir ayda k̄abūl ider bunuñla (13) bir günde k̄abūl ider ve daḥı şol marazlar ki on iki seneye dek (14) ‘ ilāc k̄abūl itmez bu devā ile bir ayda k̄abūl ider ve daḥı didiler ki (15) bu devā bedende olan belesān-ı ṭabī‘ iyī ḥıfz ider ve cümle bozulmuş

⁶⁵ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 6 yazılıdır.

⁶⁶ F. ider sayfa kenarına yazılmış

⁶⁷ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 7 yazılıdır.

(16) mizācları i' tidāle getürüb ol mizāc şıḥḥat bulur ve bu (17) devāya cevher-i ḥāmis dirler ve ṭabī' at-i ḥāmise dirler ve dühn-i (18) lā-yuḥterik dirler ve nev' -i kāmil dirler ve şems-i ḥükemā dirler ve semā (19) dirler ve rūḥ-ı ṭabī' i dirler ḥayvān ve nebāt ve ma' denden her birine

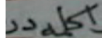
[19a]

(1) ḥayāt imdād ider ve her nev' le eşeri vardır ol nev' miḳdārınca (2) meşelā bu devā beden-i insānda ḳalbe beñzer zīrā cümle bedene ḥayāt ḳalbdendir (3) şerāyīn vāsıtasıyla şerāyīn didigimiz ḥareket iden ṭamarlardır (4) ve cümle a' zāniñ ḥiss ve ḥareketi ḳalbdendir siñirler vāsıtasıyla (5) ve ṭamarlar vāsıtasıyla imdi bu devāniñ fi' li dürlü dürlüdü (6) maḥalliñ iḥtilāfi sebebiyle cümle mizāca yarar nāfi' dir ve cümle ṭabī' ate (7) nāfi' dir ve cümle marāza nāfi' dir ammā sāyir devālar birine olan (8) birine olmaz ammā cevher-i ḥāmis şerīf ve 'ālī devāya vuşul-i (9) müyesser degildir illā şan' at-ı kimyā ile olur anıñ-çün ki şan' at-ı (10) kimyā elbette lāzımdır şan' at-ı⁶⁸ ṭıbbā mübāşir olub ṭabīb olan (11) kimesneler ve daḥı ma' lüm ola kim bu cevher-i ḥāmis 'ālemde her mürekkeb (12) olan şeyde bulunur lākin bu ḥacerde ḡāyet eyمندir ve ekmeldir⁶⁹ daḥı (13) azherdir ve eşrefdir meşelā incüde ve mercānda ve yāḳūt ve altun (14) ve gümüş ve cemī' i ḥayvānātda ve nebātātda bulunur 'aselde ve şarābda (15) ve sirkede ve buḡdayda bulunur bunu bilüb bulmaḳ kimyā yolundan (16) olur ve şan' at-ı kimyāya mālīk olan kimesne yemiş virmeyen ağacı (17) yemiş virici itmege ḳādir olur ve senede bir kerre yemiş viren ağacı (18) iki kerre yā üç kerre yemiş virdirmege ḳādir olur ve yaz ve ḳış (19) itmege ḳādirdir ve daḥı bir fāsīd şeyden bir şāliḥ şey' çıkarmağa

[19b]

(1) ḳādir olur ve bir nev' i tebdil itmege ḳādir olur ve acı şeyden (2) ṭatlu şey' çıkarmağa ḳādir olur ve cümle nāḳış ma' denleri kāmīl (3) idüb ṭāhir itmege ḳādir olur ve daḥı zümürüd ve yāḳūt cümle (4) cevāhiri yapmağa ḳādir olur daḥı azı çok itmege ḳādir olur (5) daḥı yiriñ ve göḡüñ miftāḥıdır imdi ol kimesne muḥīṭ-i 'āleme (6) vāşıl olur muḥīṭ ṭoḳuzuncı felekdir ve merkez-i arza vāşıl (7) olur daḥı deñizleriñ ḳa' rına vāşıl olur daḥı 'ālem-i ekberde (8) olan şeyleriñ cümlesini bu ḥacer āyinesinde görür minnet ol (9) ḥekīm-i ḳādīm-i ezeliye ki bu nev' insān üzre iḥsān idüb (10) bu cevher-i ḥāmisiñ ma' rifetini ve tedbīriñ ma' rifeti üzre (11) ilhām itdi bu şan' atı bilendir insān-ı kāmīl olan ve bu şan' ata (12) lisān-ı Yunanīde banşafıyye dirler ya' nī ḥikmet-i külliyye

⁶⁸ F.

⁶⁹ F.

dimekdir (13) **faşl**⁷⁰ bu faşl eşyânîñ hâşşalarını bildirir şekillerini ve levnlerinde (14) ve ta' mlarında olan ve kıvâmlarında olan ve gîlzetinde ve rikâkatinde (15) ve râyihasında ve bitdiği yerinde olanları beyân ider imdi ma' lûm (16) ola kim bu hacet-i mükerrerme bile ve tedbîrini bile bir ğayrı şey'e (17) muhtâc olmaz ve bir kimesne bu mertebeye vâşil olmazsa bunuñ (18) ma' rifetine muhtâcdır ki kendüye cümle marazlarıñ ' ilâcı mümkün ola (19) kemâ-yenbağî dahı Allâh sübhânehü ve te' âlâ cümle eşyâyı halk itdi

[20a]

(1) ve niçe hâşşalar ve menfa' atler ğodı eşkâlınden ve aĥvâlınden bilinür (2) **faşl**⁷¹ bu faşl şol devâlardır ki yıldızlara mensûbdur anı beyân (3) ider ma' lûm ola kim şol devâlar ki zühâl yıldızına mensûbdur dahı (4) dikenlü olur ve levni olub kül renginde olur dahı siyâh olur (5) ve ta' mı ve ğoğusı kerîh olur çirkîn olur kızılığ ğurı yerlerde (6) biter ve cenüb taraflarında biter zühaliñ şalâh hâlinde ve istikâmeti (7) ve şerefi hâlinde biten devâlar talağa nâfi' dir ve yaramaz hâlinde (8) ve ric' atinde ve hebûtında biten devâlar zehr olur bedene zarar ider (9) imdi bu hâller keyfiyyetiniñ mertebesiyle bilinür zühale mensüb (10) olanlardandır ğara ğarbağ diyü çöplemeye dirler dahı benc didikleri (11) ot dahı şevkerân ki baldırana dirler dahı ğânıķü'n-nemir bur (12) çak arasında burğağa şarılub zebûn ider dahı cevz-i (13) mâşil⁷² tâlüle dirler dahı ' inebû's-şâ' leb it üzümüne dirler (14) dahı serĥas eyreltiye dirler dahı tarf ılığun ağacına dirler (15) dahı suğuluğanderyun altunca otıdır ve dahı serv senâ (16) ve keber ve besfâyic ve ğilâf ki söğütdür ve dahı pencengüş ki beş (17) parmak didikleri otdur dahı silğ bazudur⁷³ ve dahı kerefs⁷⁴ (18) ve üsrüb ki ğurşundur ve dahı bunlarıñ gibi şeyler ve devâlar ki (19) müşteriye mensûbdur ve yağlı olan devâlar ki bunlardır ve ta' mları

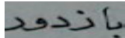
[20b]

(1) ve ğoğuları ğüzel olan devâlar ve çiçeği kırmızı olub yâ âsumân (2) renk olanlar ve yağlı yerde biten devâlardır ve bu devâlar ğaracigere (3) nâfi' dir ve ğanı şâfi ider ve yaraları oñuldur müşteri (4) devâları biri belesândır bir ağacdır ve ğaranfil yağı ve ribâs (5) didikleri ot ve am(b)erbâris ve betonika didikleri ot ve ğantaryün ve ğül⁷⁵ (6) dür ki ğüyeği otıdır ve şâh-tere ve bûsirdir ki şığırğuyruğına (7) dirler ve şığırgözünüñ⁷⁶

⁷⁰ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 8 yazılıdır.

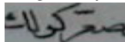
⁷¹ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 9 yazılıdır.

⁷² F. mâ 'il yazılmış üstü çizilmiş, sayfa kenarına ş konularak mâşil yapılmış.

⁷³ F.

⁷⁴ F. 17. satır kenarında ve ' afş yazılı.

⁷⁵ F. ve ğül sayfa kenarına yazılmış.

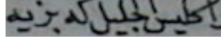
⁷⁶ F.

nev' idir ve kemāderyus ve kemāfiṭus bir (8) tülü otıdır tağlarda biter kemāderyus kışa maḥmūde didikleri (9) otdur ve levz ki bādemdir ve fūvvedir ki kızılboyadır ve rāvend (10) (ve) mercāndır ve daḥı bunlar gibi olan şol devālar ki mirrīḥe (11) mensūbdur levni kırmızıya mā'il olur ve ḡāyet pek olub (12) dikenlü olanlar daḥı yaqıcı olanlar ve kıru yerlerde biten (13) devālar mirrīḥe mensūb olanlardandır encire ışırgan dikenidir (14) ve 'ulleyk⁷⁷ böğürtlen dikenidir daḥı 'avsec ki qaraçalıdır (15) şūm ki şarımsaqdır daḥı yetū'āt ki yedi sekiz nev' daḥı (16) südlegendirler şol devālar ki şemse mensūbdur ol devālardır ki (17) ta' mı güzel ve rāyiḥası lezīz ola ve çiçeği şarı ola (18) daḥı yaprağı şarı ola daḥı şol devādır ki açuq (19) yerde gün altında ola ve daḥı şol devālar ki rūḥa kuvvet

[21a]

(1) vire ve qalbe ve göze kuvvet vire za' ferāndır ki mücerrebdı(r) ve limūndur ve tıruncdur daḥı (2) bādrencūyedir ki oḡul otı dirler ve iklilü'l-cebel ki biberiyye⁷⁸ dirler ve heyyu (3) fariqun didikleri otdur ve daḥı ḡār ki tefnedir ve şarābıdır ve daḥı (4) bunuñ gibi devālardır ki zühreye mensūbdur ta' mı tatludur ve çiçeği beyāzdır (5) ve yaprağı yumşaqdır zühreye mensūbdur olanlardan ḥuşyetü's-şa' leb ve beyāz (6) süsen ve nergis ve verd-i ebyāz güldür ve nılūfer tındır ki incirdir ve başalü'z- (7) zīr ki aṭa şoğanıdır ve şol devālardır ki 'uṭāride mensūbdur (8) levnleri muḥtelifdir daḥı zībaqlı yerlerde biter ve daḥı şol yemişler ki mu'allaq (9) ola 'uṭāride mensūbdur ḥarnūb gibi ḥarnūb kiçiboyuzıdır daḥı şol (10) devālar ki açigere mensūbdur daḥı dile nāfi' olan devālar cümlesi 'uṭāride (11) mensūbdur ve daḥı 'uṭāride mensūb olan devālar ol devālar nedir dirseñ (12) ve ḥaşıšetü'z-zāc yapışkan didikleri otdur ve daḥı bābūnec ve ḥende (13) qūqā ki tırfil didikleri otdur daḥı aqtı ki mürverdir ve 'ar'ar daḥı dıbq ve cevz rīḥleri taḥlil idüb ve süddeleri açıcı⁷⁹ (14) daḥı şol devālar ki rīḥi taḥlil eyleye ve süddeleri açā ve daḥı şol devālar ki (15) qamere mensūbdur yapraqları mülāyim olur ve qalıñ olur ve şulı olur (16) şulı yerde biter qar' a ki qabaqdır daḥı ḥıyār ve bittīḥdir ki qavun (17) ve qarpuz daḥı kereñb ki laḥanadır ve ḥass maruldur ve lüffāḥ⁸⁰ didikleri

⁷⁷ F.

⁷⁸ F.

⁷⁹ F. daḥı dıbq ve cevz rīḥleri taḥlil idüb ve süddeleri açıcı sayfa kenarına yazılmış.

⁸⁰ F.

(18) otdur haşhāşdır ve fāvāniyadır⁸¹ ki ‘ūdū’ş-şalīb didikleri otdur (19) kemāhdır ki mantardır ve ‘adesdir ki mercimekdir⁸² başal şoğan ve kürrāş

[21b]

(1) pıraşadır ve daḥı her devā ki şuda bite yāhūd şuya yakın yerlerde bite (2) bu zıkr olunan devālar ki kevākibe mensüb olanlardır ve daḥı geldik ahlāṭ-ı (3) erba‘aya mensüb olan devālar ve kıana mensüb olan devālar nedir kıaranfil-i (4) bustānī ve gül daḥı ve fāvāniya⁸³ ve lisānū’ş-şevr ve benefşe ve şāh-tere ve ‘ırķu’s- (5) süsdür ki meyan kökidir daḥı fūvvedir kıızılboyadır ve sātiryūn (6) dur ki aña ḥuşyetü’ş-şac‘ leb dirler ancak şac‘ leb de dirler daḥı bunlar gibi (7) niçe devālar vardır bu devālar kıanı şāfi ider ve nūrını artırur yeñi⁸⁴ (8) kıan ḥāşıl olmasına yardım iderler meşelā kıaranfil-i bustānī ve gül ve benefşe (9) ve beyan köki ve şac‘ leb kıanı ziyāde ider ve lisān-ı şevr ve şāh-tere kıanı şāfi (10) ider daḥı pāk ider ve kıızılboya kıanı aķıdır vaz‘-ı ḥamle⁸⁵ yardım ider (11) kıızıl şandal ve tıyn-i ermenī ve dem-i aḥaveyn bunlar kıanı ḥaps ider (12) aķıtmaz keser ve daḥı şol devālar ki şafrāya mensūbdur anlardan ba‘zısı (13) rāvenddir ve şarı heliledir ve ḥırī çiçeğidir ḥırī didikleri (14) şeb-būdur ve za‘ferān ve kemāfıtus ve ḥummāzdır ḥummāz kıuzıkulağıdır (15) cümle bunlar şafrādan olan marāzlara nāfi‘dir ve ḥummā-i ğıbb⁸⁶ (16) oldur ki ğūnaşırı tutan sıtmadır ve giciyik ve şarılık gibi ve daḥı (17) şol devālardır ki sevdāya mensūbdur levni siyāhdır ve ta‘mı kekredir (18) besfāyic gibi ve kıara ḥarbaķ gibi ve senā ve āsarūn gibi āsarūn kedi (19) otıdır ve serḥas gibi ki eyreltidir ve ılgun ve mersin gibi daḥı bunlar gibi

[22a]

(1) şeylerdir ve kıara ḥarbaķ sevdānīn cümle envā‘ını çıkarır cümlesine nāfi‘dir (2) ve sināmekī şafrādan yanmış sevdāyı çıkarır ve yelleri dağıdır besfāyic daḥı (3) sevdāyı ta‘dīl ider ve nuzc virir āsarūn ḥummā-i rub‘a bedende zāhir olan (4) eşerleri giderir fāşira daḥı giderir fāşira ki semüz kıabaķ didikleridir (5) ve şol devālar ki balğama mensūbdur kıamerīn şu‘lesi altında olanlardır şaḥm-ı (6) ḥanzal⁸⁷ gibi ḥanzal ebū cehil kıarpuzıdır ve heyyufariķun gibi kıışşā’ü’l-ḥimār (7) kıarķa dūnlegidir ve daḥı celbūb

⁸¹ F.

⁸² F. ki mercimek kelimelerinin üstü çizilmiş satır altına elma ve ıhlamur eklenmiş.

⁸³ F.

⁸⁴ F.

⁸⁵ F.

⁸⁶ F. ḥummā-i ğıbb iki kez yazılmış.

⁸⁷ F.

fesligandır bu devālar ba'zısı balgāmı (8) çıkarır ba'zısı şafrāyı ta'dil ider bu zikr olunan devālar ahlāt-ı erba'aya (9) mensūbdur ammā başdan ayağa varınca her bir 'uzva maḥşūşdur ammā ki (10) dimāğa mensūb olan devālar şol vechledir ki her devā ki kamere mensūbdur (11) dimāğa nāfi'dir kehrübādır ve 'anber ve incü ve mercān ve zümürüd ve gök yāķūt (12) ve gümüş imdi bu devālarıñ ba'zısı şar'a nāfi'dir ba'zısı ruṭubetleri kırıdır (13) ve 'uzva kuvvet virir didiler ki her şey'in topuz gibi başı ola baş maraž (14) larına nāfi'dir fāvāniya⁸⁸ gibi meşelā fāvāniya⁸⁹ baş maražlarına nāfi'dir ve daḥı (15) ḥaṣḥāş gibi ve nīlūfer gibi ve daḥı şol devālar ki kıla beñzer kıllara nāfi'dir (16) bu persiyāvşān⁹⁰ ki baldırıķaradır⁹¹ ve daḥı uşne gibi ki meşe odunu üzerinde (17) olan yosunlarıdır ve şol devālar ki göze maḥşūşdur şemse mensūb (18) olanlardır ve daḥı işrāķlı⁹² olan devālardır ol edviyye'yi maşrıķdan⁹³ alub (19) göze maḥşūş olan devālardandır rāsen⁹⁴ didikleri devā ki andız dirler

[22b]

(1) heyyufariķun didikleri ot ve daḥı māzeryūndur⁹⁵ ki ķulaba dirler⁹⁶ (2) ve za'ferān ve efrāciyādır ki ķilek dirler ve uḥlamur ķiķegi (3) ve altun ve gök yāķūt ve pābūnec ve daḥı şol devālar ki ķulağa maḥşūşdur (4) āzānū'l-fāre dirler ki şıçanķulağıdır ve buḥūr-ı meryem ve yaprağı (5) daḥı şol devālardır ki dişe maḥşūşdur eyrelti köki dirler ve biḥ-i (6) kūḥi⁹⁷ dirler daḥı bunuñ gibi şeylerdir ve şol devālar ki aķcigere (7) maḥşūşdur ḥaşıšetü'r-riye didikleri otdur ve eşkāpūza didikleri (8) otdur ki Türkce aña eşek oti dirler bayırlarda olur ve daḥı (9) būsirdir ki şıgırķuyruğı didikleri otdur ve daḥı ḥaṭmīdir ve daḥı (10) ferāsiyūn diş oti didikleri otdur bunlarıñ cümlesi aķcigere (11) mensūbdur nāfi'dir ve şol devālar ki ķalbe maḥşūşdur şemse mensūbdur (12) ve şemse mensūb devālardan ba'zıdır cevz-i bevvā ve ütrüc ve belādır (13) daḥı entüle Türkide peyğamber düğmesi dirler ve za'ferān ve heyyufariķun ve rāsen (14) daḥı tefnedir

⁸⁸ F. فادانيا

⁸⁹ F. فادانيا

⁹⁰ F. بسیارنگه

⁹¹ F. baldırıķara sözcüğünden sonra نیر yazılmış.

⁹² F. اشراقی

⁹³ F. مشرفودن

⁹⁴ F. براتو

⁹⁵ F. آذریوت درکه

⁹⁶ F. dirler iki kez yazılmış.

⁹⁷ F. کوهی

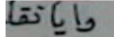
rümmândır ki enârdır ve zehebdir ki altundur (15) ve bādrenbūyedir ki oğul otudur ve nārenedir ki turuncdur (16) ve sefercel ayvadır ve dağı besbāsedir bu cümlesi kalb marazlarına (17) nāfi^c dir şol devālar ki qaracigere maḥşūşdur müşteri ile mirriḥe (18) mensüb olan devālardır meşelā qarānfil-i bustānī ve lisān-ı şevr ve şabr (19) ve apātikā⁹⁸ ciger otı dirler ve ^cırq-ı sūs ve helyūn helyūn kuşkonmaz

[23a]

(1) didikleri otudur ve kızılboya ve zebībdır ki üzümdür şol (2) devālar ki öde maḥşūşdur kemāfiḥusdur qarānaryūn-ı şağır ve qarānaryūn-ı (3) kebīrdır şol devālar ki talaqa maḥşūşdur zūhale mensūbdur ve zūhale (4) mensüb olan devālar ḥarbaq-ı esved gibi besfāyic ve senā gibi ve qarfā gibi (5) qarfā ılgun ağacıdır ve āsārındır ve suḫufenderyundur ki (6) altun otudur ve persiyāvşāndır ki baldırıqara dirler ki ve lā (7) zverd ve ḥacer-i ermenīdir ki lāzverdiñ bir nev^c idir ve qarḥir ḥortıya (8) dirler şol devālar ki mi^c deye mensūbdur zencebīl ve cevz-i bevvā dağı (9) anceliqa didikleri otudur ve kemmūndır ve sīsālūsdir ki kemmūnīdir (10) ve cezārdır ki havuḫdur ve fūeldür ki ḥurpdur isḫīldır ki aḫa (11) şoğanıdır ve lūfu'l-ḥayyedır yılanyaşduğıdır şol devālar ki (12) bögreklere mensūbdur qamer ile zūhreneñ iştirākinden tevellūd iden (13) devālardır ki bögreklere mensüb olan devālardan ḥaşıyyetü's-şa^c leb (14) ve şeḫāḫul didikleri ot ve misk ve behmen-i ebyaz ve behmen-i aḫmer didikleri (15) otlardır ve babadya⁹⁹ ve lūbiyādır ki bögrülce didikleridir ve cevz-i bevvā (16) ve şol devālardır ki ünşeyeyne mensūbdur nercisdir ve şa^c lebdır ve dağı zanbaq¹⁰⁰ (17) zanbaqdır ve nīlūfer didikleri ve ḥasek¹⁰¹ ki demirdikeni didikleri otudur (18) şol devālar ki meşāneye maḥşūşdur qameriñ zūḫal ile müşāreketinden tevellūd (19) iden devālardır meşelā kāknec gibi kāknec it üzümüdür ve anīñ nev^c indendir

[23b]

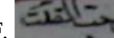
(1) dağı senā yaprağı gibi liḫyetü't-teysdir ki tekeşakalı dirler dağı ḥabbü't-ḫalḫ¹⁰² (2) didikleridir ve ḥacerü'l-yehūddır ki gökcek taşlardır sidik zorundan (3) ötüri içerler ve ḥacerü'l-isfendir ki sünger içinden çıkan taşlardır (4) ve ^cavrat raḫmine münāsib olan devālar ki zerāvenddir gerek ḫavīl (5) ve müdevver ve mürr-i şāfi ve ḫiltīt qaşnı nev^c indendir ve sūsēn-i ebyaz (6) ve kedi otı ve ḥacer-i ekitmekit bir taşdır ki oynar bir

⁹⁸ F.

⁹⁹ F.

¹⁰⁰ F. zanbaq sayfa kenarına yazılmış

¹⁰¹ F. ḥasek satır üstüne yazılmış.

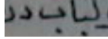
¹⁰² F.

küçük taş (7) dağı vardır oğul otı ve fāşiradır ve fāşira semiz kabağ didikleri (8) kökdir şol devālar ki bağırsaqlara münāsibdir¹⁰³ leblābdır¹⁰⁴ ki şar (9) maşık dirler kermetü'l-berriyedir ki yaban aşmasıdır ve fāşiradır ve entüledir (10) ve küşūs¹⁰⁵ didikleridir ve 'ulleykdır ki böğürtlen dikeni didikleridir (11) şol devālardır ki lisāna münāsibdir lisānū'ş-şevr ve lisān-ı 'uşfūr (12) didikleridir dağı dile beñzeyen şeylerdir şol devālardır ki mefāşıla (13) ve eñlere münāsibdir sürencān ve pūzīdān didikleri tohumdur ve ħurūdur ki (14) kene tohumı dirler ve 'arṭanişādır ki buḥūr-ı meryem dirler bu devālar nıkrīs (15) marazına ve ra'şe marazına nāfi' dir şol devālar ki sancuya münāsibdir (16) bād-āverddir ki yel önünce kaçır bir dikendir çayırlarda olur ve karde (17) senṭurdur ki şevketü'l-mübāreke didikleridir dikenlü otdur dağı¹⁰⁶ (18) karşı' nedir¹⁰⁷ ki boğa (diken) didikleri otdur ve dağı 'ar'ardır bu devālar (19) şancuya ve zātü'l-cenbe nāfi' dir şol edviyelerdir ki şişlere dağı

[24a]

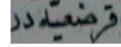
(1) ve sivilcilere münāsibdir köki müdevver olanlardır meşelā buḥūr-ı meryem gibi ve yılan (2) yaşduğı ve işrās¹⁰⁸ didikleri ot gibi işrās¹⁰⁹ turş otıdır sebkīnec ve ġārīkūn (3) şarımsağ ve şoğan gibi şol devālar ki yaralara münāsibdir heyyufariḳun (4) ve kemāfiṭus ve betonika didikleri otdur ve belsemīna¹¹⁰ didikleri otdur (5) ve eştarekdir ki kara günlük balıdır dağı ra'yu'l-ḥammām didikleri otdur (6) ve ġāfişdir ki koyun otıdır ve cemi' i devālar ki şıvık lu'āblı ola anda (7) zamğiyyet ola elbette yaralara nāfi' dir ḥaṭmī gibi ve iklīlü'ş-şems¹¹¹ didikleri (8) otdur ve dıbkdır ki ökseye dirler şabr ve mürr-i şāfi ve kendirdir ki günlük (9) dür demü'l-aḥaveyn didikleri zamğdır ve zamğ-ı buṭmdur ki şakız ağacından (10) ağan zamğdır ve maştakī ve anzerūt şol devālar ki yaprağında (11) noḳtalar ola ve pek ola giciyik marazına ve ḳurı ḳaşınmağa ve temre (12) güye nāfi' dir

¹⁰³ F. dir iki kez yazılmış.

¹⁰⁴ F.

¹⁰⁵ F.

¹⁰⁶ F. dağı iki kez yazılmış.

¹⁰⁷ F.

¹⁰⁸ F.

¹⁰⁹ F.

¹¹⁰ F.

¹¹¹ F.

esķabyūza¹¹² didikleri ot gibi ve ĥummāş gibi ve besfāyic (13) ve şukuluķanderyun gibi ve ebhel gibi ebhel ardıc ağacıdır şol devālar ki (14) bir ĥayvāna müşābeheti ola ol devālar ol ĥayvānıñ ısrmasına ve daĥı (15) zehrine nāfi‘dir meşelā yılanyaşduĥı nāfi‘dir yılan şokdıĥına ve zehrine (16) kezālik şevkü’l-cimāl didikleri ağac ile ot beyninde bir otdur ‘ayn-ile (17) yılanı beñzer rengi vardır ve uzunluĥı ve başında toĥumu siyāh ĥabbū’s-selāfıne (18) beñzer yılanıñ zehrine ĥāyet nāfi‘dir kezālik ĥaşıšetü’l-‘aķreb didikleri (19) ot daĥı ‘aķrebiñ şokmasına ve zehrine ĥāyet nāfi‘dir ve daĥı

[24b]

(1) bezr-i¹¹³ қаtūnā ki ķarnıyarıķ dirler pireleri öldürür ve bu ķabile (2) dendir durunc didikleri kök ve lūfu’l-ĥayyetü’l-kebīr ki yılanyaşduĥınıñ (3) büyüĥidir zerāvend-i tavīl bunlar gibi niķe şeyler zehirlü ĥayvānlar (4) şokduĥuna ve zehrine nāfi‘dir cümlesiniñ ĥāşşası bilinür (5) aĥvāl-i zāhirelerinden ba‘zısı ile ĥāhice bunlar aĥvāl-i bātıne (6) siyle istidlāl olunur ĥāşşaları üzre ĥuşūşā ki (7) kendülerinde olan şeyler ile milĥ ve zıbaķ ve kibritdir cemī‘ (8) ta‘mları milĥdendir ve cemī‘ rāyiĥaları kibritdendir ve cemī‘ levnleri (9) zıbaķdandır bir kimesne bu ‘ilmde māhir olsa zāhirinde olan (10) şeyler ile bātınında olan şeyleri istidlāl idüb beynlerinde (11) olan nisbeti bilüb münāsibi münāsibine ĥükm itmege ķādir olur (12) ĥuşūşā bunlar(a) tecrube munzamm ola **el-maķālātü’s-şālise** kimyāvi (13) tarz üzre devālarıñ tedbīrin ĥall idüb ve pāk itmesiniñ (14) keyfiyyetini beyān ider imdi ma‘lūm ola kim Allāh sübhānehü ve te‘ālā (15) cümle eşyayı insān için ĥalk itdi insānıñ bedeniniñ (16) kuvvetine ve şıĥhatiniñ ĥıfzına ve marazınıñ izālesine sebep için (17) ĥalk itdi lākin ba‘zı devālar vardır ki bedene sirāyeti yokdur (18) ĥālīz olub ķalıñ olmaĥla ve ba‘zısının menfa‘ati vardır (19) ammā semmiyyeti de vardır zīrā ‘ālem-i kevn ü fesād süflīdir bu maķüle

[25a]

(1) şeylerden ĥālī olmaķ mümķün degildir ve kütüb¹¹⁴-i ĥikmetde muķarrer olmuşdur azacıķ şerr (2) için çok ĥayrı terk itmek büyük şerdir dimişler imdi muĥtāc (3) olduķ ki semmiyyetli olan şeyleriñ semmiyyetini tefrīķ idüb ve izāle idüb (4) ve ĥālīz olanları taltīf idüb ve ol şey’i nef‘-i maĥz ile nāfi‘ olmasına (5) bu ise olmaz illā bu şan‘at ile olur **faşl**¹¹⁵ bu faşl ateşin (6) mertebelerini bildirir ateşin mertebeleri dördür evvelkisi

¹¹² F.

¹¹³ F. bezr iki kez yazılmış.

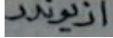
¹¹⁴ F.

¹¹⁵ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 1 yazılıdır.

nār-ı hīzānedir (7) nār-ı hīzāne şol harāretdir ki el ile yapışmaq mümkün ola ikincisi daḥı (8) az bundan¹¹⁶ ziyāde harāretdir bir mertebe ki yapışan elini qaçırır üçüncisi yaqıcı (9) harāretdir dördüncü harāret nārın kendidir bu mertebelerden her birine bir mişāl (10) eylerler evvelki mertebe cismi kızdırır (ikinci mertebe ḥall ider üçüncü mertebe eczāsın birbirinden ayurub tefrīk ider dördüncü mertebe ifnā ider baʿ zı kimse evvelki mertebeyi ḥammām ile ikinci mertebeyi kül ile üçüncü mertebeyi kum ile dördüncü mertebeyi demür ile temşil idüb taʿ bīr ider ve bu mertebeler birbirine naḳlı mümkündür evvelki mertebeyi ikinci mertebeye)¹¹⁷ ikinci mertebeyi evvelki mertebeye ve bu mertebeleri (11) ve dereceleri istiʿ māl etmek māddeniñ taḥammülüne göre meşelā nebātātda derece-i (12) ūlā ve şāniye kifāyet ider ammā maʿ deniyyāt şālīşeye ve rābiʿ aya muhtācdır ve her (13) ʿ amelde bu dört mertebe bulunur meşelā ol şey ʿ evvel kızar şoñra qaynar (14) ve şoñra tütünü çıkar şoñra yanub levni ateş levninde olur bundan (15) şoñra devālardan baʿ zısını vāsıtasız ateş üzerine konur bir ālete ve çömlege (16) muhtāc degildir baʿ zısı ateş cirmine konmayub ateş eṭrāfindan olur nār (17) ḥalkā ateş olur nār-ı maʿ kūs ve nār-ı felekī dirler ve baʿ zısı nār-ı ḥammām-ı yābis ile (18) olur ve baʿ zı ḥammām-ı mariye ile olur ve baʿ zısı ḥammām buḥāriyla olur ammā (19) meşhūr olan bunlardır ve ḥükemāniñ daḥı niçe şeyleri vardır ammā zıkr itmege

[25b]

(1) ḥācet yoḳdur bu şanʿ atıñ ʿ ārifî cümle anları bilür daḥı bu ʿ ameller için (2) maḥşūş āletleri vardır meşelā taḳṭir için qarʿ alar ve inbiḥler daḥı (3) eflātūniler nişf qarʿ alar vardır ve püteler daḥı dökecek şey ʿ ler vardır (4) eritmek için ve ḥall itmek için ve yaqmaq ve teklis itmek içündür (5) faşl¹¹⁸ bu faşl cümle ʿ amelleri beyān ider cümle ʿ ameller iki vechle olur evvelkisi (6) devāniñ eczālarını birbirinden ayırub tefrīk ve taḥlil itmek ile¹¹⁹ (7) olur ikincisi devāniñ eczālarını cemʿ idüb toñdurmaq (8) ile olur ammā tefrīk idüb eczāları birbirinden ayırmaq yā ḥall (9) ile yā saḥḳ ile veyā ḥarḳ ile yā teklis ile yā taḳṭir ile yā (10) taʿ fin ile yā taḥmīr ile yā naḳʿ ile yā ṭabḥ ile yā taşfiye ile olur (11) yā ṭabḥ-ı ṭabīʿ i ile baṭn-ı feresde olduḡı gibi yā taşʿ id iledir ammā (12) evvel devāniñ eczāsını cemʿ idüb tecmīd itmek ile yā ʿ aḳd iledir (13) yāḥūd taḡyir idüb tekmiil ve ḥıfz itmek ile bu şey ʿ leriñ cümlesi lāzımedir (14) ve bu şanʿ ata mübāşir olub māhir

¹¹⁶ F.

¹¹⁷ Parantez içersinde yer alan satırlar F. nüshasında yoktur. Anlam bütünlüğünü sağlamak için S. 2751 nüshasından alınmıştır. bk. S.2751 24.a-19, 24.b-1-4 .

¹¹⁸ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 2 yazılıdır.

¹¹⁹ F. ile iki kez yazılmış.

olan kimesnelere ve bu ı̣lāhı̄n (15) her birini başka başka zıkr ideriz **faşl**¹²⁰ bu faşl saħk beyānındadır (16) saħk eczāyı ğubār gibi itmekdir nihāyetine varınca ol dögilen (17) eczānıñ kuvveti zāhir olub ğayrı ile imtizāc āsān olsun için (18) ma' lüm ola ki ma' deniyyāt ziyāde saħk itmege muhtācdır her bir saħkında (19) mübālaĝa olub hebā olsa kuvveti zāhir olur ammā ba' zısınıñ ziyāde

[26a]

(1) saħka taħammüli yoĝdur maħmüde gibi ve rāvend bu ikisi ziyāde dögülüb saħk (2) olsa kuvvetleri az alur ammā merhemiñ devālarını ve hāricden olan yalarını (3) devālarını ğāyet dögüb saħk itmek gerekdir ve ba' zı devālar ki ğubūbdur meşelā (4) rāziyāne toĝumu gibi pek dögmemek gerek mi' dede ziyādece eglensün için (5) ve havan baırdan yā tuçdan olursa anda urı eczālar dögilür (6) daĝı ekşi ve yaĝlı olmayan şeyler dögilür ve bir saħk daĝı vardır ki (7) summākı üzerinde olur bunda taşlar ve cevāhirler ve kuħllar ve boyalar saħk (8) olur ve saħk cinsinden bürāde ve bürāde oldur ki dörpi ile olur (9) bürādeye bürrāniler de kimyāviler de muhtācdır ve ma' deni bürāde itmek için (10) ve pek aĝacı bürāde itmek için **faşl**¹²¹ bu faşl ğall beyānındadır ğall (11) toñmuş cāmid olanları aıcı bir şey itmekdir gerek ma' den ve gerek nebāt (12) olsun ve gerek ğayvān ğall ba' zı ateş ile olur ma' deniyyāt gibi ve şaız (13) gibi ve ba' zısı şı ile ğall olur zamĝlar gibi ve daĝı ma' deniyyāt keskin (14) şular ile ve mā' -i zerrin didikleri şı ile ğall olur ve keskin şudan (15) murād mā' -i tizabdır ve daĝı keskin sirke ile ve muattar sirke¹²² ile ğall olur (16) ve ğallden maşüd ğall olan şey' i pāk idüb için lāzım olmayan (17) şeyleri ıkarmadır ve ğayrı imtizācını āsān itmekdir ğāhice ğall (18) ruṭubet-i havā ile olur ve bu cins ğall tuzlarda ve tuzlı olan (19) şeylerde olur bu ğalde dāħildir şab ve bārūt ve tartir ve zāc

[26b]

(1) bu tarı ile ba' zı ma' deniyyāt daĝı ğall olur ğalliñ tarıleriniñ eyüsi evvelā (2) ğalliñ murād itdiği şey' gerekdir ve ğayrı olsun saħk oluna şoñra bir şırça (3) şaħife üzerine yāħūd mermer üzerine saħk olan şey' i yayasın şoñra (4) eṭrāfına bal mümü yapışdurasın ğall olan şey' dökülmeye ve bir tarafa (5) azacı iĝüb ol tarafdān bir au yer oyub ol au yere azacı (6) yün yāħūd keçe oyasın altına bir şırça çana oyub bir şovu (7) yere oyasın yāħūd bir deriñ uyuya aşasın ğuşuşā yaz ğünleri ola (8) bu tarı ile ğall tizab olur ğall olan şeyleriñ ba' zısı bir ğünde olur (9) ba' zısı iki ğünde ğall olur ba' zısı

¹²⁰ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 3 yazılıdır.

¹²¹ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 4 yazılıdır.

¹²² F.

bir haftada h all olur ba' zısı (10) bir aydan sonra h all olur ba' zısı bir yıldan sonra h all olur kaçan tiz (11) olmasını mur ad etseñ ol şey'in üzerine sirke korsın y ah ud (12) keskin Şu korsın tiz h all olur bu t arık ile h all olur merc an ve za' fer an (13) hadid ve tartirdir faşl¹²³ bu faşl h ark ve kaly bey anındadır h ark yakmağdır (14) kaly kurudmağdır bir Őiřede ma' l m ola kim kurumağdan mur ad ol (15) şey'in yaşlığını taħlil idüb gidermekdir meşel  r vendi kurutmağ (16) ruşubet-i m shilesi gitsün arziyyesi kalsun demekdir zir  (r vendiñ (17) ish ali ruşubetindendir ve tıbbiñ cümle ' amelleri terbiyeye muħt acdır¹²⁴ ve kavurmağ (18) demirden bir t bede ola amm  h ark ki yakmağdır ol cümle Şeyleri teklis idüb (19) ateş ile kül itmekdir geyik boynuzunu ve tartiri ve ğayri Şeyleri

[27a]

(1) yakmaları gibi kez alik ehl-i tıbb buña dağı muħt aclardır ve yakmağ iki dürlüdür (2) biri yalınuz yakmağdır biri bir şey ile bile yakmağdır amm  teklis oldur ki (3) bir şey'i yaşub k l itmekdir ma' deniyy t n teklisi h alli şan olub imtiz cı (4) şan olsun i und r ki y ah ud ateşden Şiddet olsun i und r (5) ateşden mur ad ateş bi'l-fi' l olmağ var y  bi'l-kuvve ateş olmağ var ateş (6) bi'l-fi' l z hirde olan ateşdir ateş bi'l-kuvve keskin Şular ile olan (7) teklisdir ba' zısı vardır ki bi-nefsihi yanar ba' zısı yanınca bir şey' dağı (8) olmadıkda yanmaz aşağıda tafşil olunur amm  ma' deniyy tda altunuñ (9) teklisi şan' atı bir direm altun ve bir direm antimun Türkce demirbozan (10) didikleridir ve altı direm zibağ ve iki direm kükürt cümlesin bir yere (11) karışdırub bir pütede yaşarsın kibr t yanar zibağ uçar altun (12) mükelles olur bir toprağ kalur ve bu teklis antimunsuz dağı olur amm  (13) gümüşün teklisiniñ şan' atı budur ki evvel gümüşi ince ince řaħifeler (14) idersin meşel  bir direm gümüş ve bir direm muşa' ad zibağ alasin ol (15) řaħifeleri ziy de kızdurub ve ol zibağı saħk idüb ol řaħifeler (16) üzerine döküb ilişdurursın ve ateş üzerine koyub yaşub h tt  (17) ol zibağ uça gümüş dibinde şam şakızı gibi kalur amm  demiriñ (18) teklisiniñ şan' atı demür b r desini alursın ve kendü kadar kükürt (19) ile bile saħk idersin sonra yaşarsın y  pütede vey h ud

[27b]

(1) bir demir t bede yaşarsın h tt  t t ni kesilince ba' zı kimesne b r de'i alub (2) kendi kadar kükürt ile saħk idüb içinde z c-ı kıbrısı h all olmuş (3) sirke içine şor birşac gün turur sonra sirke'i uçar demir-i mükelles (4) b k  kalur başır n teklisi dağı bu minv l üzre demir gibi kükürt y  (5) ber ber y  dağı az ola şalay dağı şurşun gibidir

¹²³ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 5 yazılıdır.

¹²⁴ F. "olmadık ish ali ruşubetinden ve ruřubetiñ ' amellerinde cümlesi buña" yazılıdır. Bağlama daha uygun olduğu için bu satır HM. nüshasından alınmıştır. bk. HM. 10.a-20, 21.

ammā antimun ba' zı kimesneler (6) berāberi bārūt ile saḥḥ idüb bārūtı uçurur teklīs olur ba' zı (7) kimesne antimunı berāberi bārūt ile pūtede tamām yaḥdıḡdan ōñra (8) issi ōu içine ḡor bārūt ōuya ḡıkar ōuyı sūzüb antimun-ı (9) mükelles dibinde ḡalur bu ḡāyife bu yanmıō antimunına za' ferān ma' deni (10) dirler ba' zı kimesne antimunı kendi ḡadar salpurnela ile yaḡar daḡı a' lā olur (11) salpurnela' milḡ-i ḡükemā didikleridir ' ameli aōaḡada gelür ammā ḡartiriñ (12) teklīsı ḡartiri bir ḡölmek içine ḡoyub yanmıō kiremit fırınına ḡoyasın (13) yana tā beyāz olunca ōñra issi ōuda ḡall idesin ve sūzüb ateōde (14) ' aḡd idesin tekrār tekrār idesin ne ḡadar tekrār iderseñ ol ḡadar (15) ḡüzel olur ammā ma' deni ḡaşlarıñ teklīsı kendilerinin nıōfı ḡadar kükürt (16) ile bir pūtede yaḡasın yāḡūd bir demir tābede yaḡasın faōl¹²⁵ (17) bu faōl bi'l-ḡuvve olan nār-ile yaḡmaḡ beyānındadır ma' lūm ola kim bu (18) yaḡmaḡ efdaldır ve ekōerdır zāhir olan nār-ile yaḡmaḡdan bu yaḡmaḡ keskin (19) ōular ile olur bu keskin ōu ile teklīs olan zībaḡa lisān-ı Laḡinde

[28a]

(1) pirincbitatu dirler ve keskin ōular birḡac nev' dir mā'-i fārūḡ gibi (2) ve mā'-i zerrīn gibi ve rūḡ-ı milḡ ve rūḡ-ı zāc gibi ve ḡall-i muḡaḡḡar gibi (3) ve mā'-i kibrīt gibi ma' lūm ola kim ōol ōular ki ḡümüōi ḡall ider (4) ammā altunı ḡall itmez ve ōol ōular ki altunı ḡall ider ḡümüōi ḡall itmez (5) ammā muḡaḡḡar sirke ḡar' a ile inbiḡ ile taḡḡır olur ḡammām-ı yābisde (6) yāḡūd issi kül üzerinde evvel ḡıkan ōuyı atarsın yine bāḡı (7) ḡalanı taḡḡır idersin her ne ḡadar taḡḡırı tekrār olursa aḡan (8) ōey ḡavī olur ba' zı kimesne bu sirkeye zāc yāḡūd ḡartir ḡoyub (9) meōelā iki yüz direm sirkeye on iki direm zāc yā ḡartir ḡor da (10) ōñra taḡḡır ider buña ḡallü'l-aōl dirler sirkeden bir nev' daḡı (11) üç yüz direm sirkeye iki yüz direm buḡm ōaḡızı ḡoyub taḡḡır olur (12) buḡm ōaḡız aḡacı nev' inden bir aḡaçdır aña Türkce ḡitlemik dirler (13) mā' i yemiōi olur ve yemiōine ḡabbetü'l-ḡadrā dirler ve ḡabbü'l-buḡm daḡı dirler (14) bu nev'¹²⁶ sirke ḡaşları ve pek cisimleri ḡall ider ammā rūḡ-ı milḡ ve (15) rūḡ-ı bārūt bunlar her birisi saḥḡ olunub üç kendi ḡadar kil-i (16) irmenī ile ḡılt idüb ḡurıdub ōñra ḡar' a-i eflāḡūnide taḡḡır (17) olunur bu iki rūḡlar cümle ma' deniyyātı ḡall ider ammā mā'-i fārūḡ (18) birḡaç vech üzerinedir lākin nās beyninde müsta' mel olan ōab ile bārūt (19) dan muḡaḡḡar olan ōudur eczāları berāber ola bu mā'-i fārūḡ ḡümüōi

[28b]

¹²⁵ faōl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 6 yazılıdır.

¹²⁶ F.

(1) ĥall ider ve bir nev^ç daĥı iki yüz direm zāc yüz direm bārūt bir yere (2) ĥılt idüb taĥtīr oluna bu nev^ç i hem gümüşi ve hem altını ĥall ider ammā (3) Cābir kitāblarında meşhūr ve müsta^ç mel olan zāc yüz direm bārūt elli (4) direm şab ve yigirmibeş direm bu şularıñ taĥtīriniñ keyfiyyeti bu devālar (5) bir yerde cem^ç olub bir ĥar^ç a içine qoyasın ammā ĥar^ç a tıyn-i ĥikmet ile (6) tıynlanmış ola ve bu devālar ile bile nişfina varınca yā qum yā topraq (7) qoyalar ammā eşaĥĥ olan qum topraq qomayalar soñra ĥar^ç ayı ateş (8) üstüne qoyub aĥzını açuq qoyalar tā kim zāyid ruṭubeti çıqub (9) gidince aĥzını açuq qoya didigimiz inbīᥓi qoyub muĥkem şedd vaşl (10) itdikden soñra muqābele^{’i} qomayub zāyid şuyı aqa soñra (11) muqābele^{’i} qoyub vaşl oluna ve muqābele büyük¹²⁷ ola ammā (12) kevarnis didikleri mā^{’-i} zerrīn oldur ki hemān mā^{’-i} fārūqa (13) bir miqdār nişādır qoyub tekrār taĥtīr olunsa mā^{’-i} zerrīn olur (14) bu şular ile ĥall itmeniñ keyfiyyeti ĥallin murād itdigiñ ma^ç deniñ (15) bürādesini alursın yā mükellesini alursın istedigiñ qadar (16) soñra bir şışeye qoyub üzerine bu keskin şudan dört (17) parmaq başar şu qorsın bir ısıcaq kül üzerine qoyasın (18) fi’l-ĥāl kesüb ĥall ider bu ĥall olanı şudan ayırmaq murād (19) etseñ tārᥓir yaĥından birqaç tamladasın ĥall olan çökegi ayrılır

[29a]

(1) yāĥūd üstüne ısıcaq tuzlu şu qoyasın ayrılır esfele çöker (2) **ammā milᥓ-i ĥadīd ve za^ç ferān-ı ĥadīd** ya^ç nī demiriñ tuzı ve za^ç ferān¹²⁸ (3) olmasınıñ tārīqi demiri taᥓta idesin (4) ol taᥓtaları kibrīt şuyuna batırub bir ruṭubetli yere birqaç gün (5) qorsın soñra ol taᥓtalarıñ üzerine cem^ç olan şeyleri şıyrır (6) alursın tekrār böyle idüb alursın istedigiñ qadar bu aldıĥıñ (7) za^ç ferān-ı ĥadīd ve milᥓ-i ĥadīd dirler lāzım olur şaqlayasın bu ^çamel (8) bir tārīq-i āᥓar ile de olur meşelā bir direm demir alursın ve sekiz direm (9) zībaq alursın ilgām¹²⁹ idersin soñra ateşde yaqarsın zībaq (10) uçunca ammā bu tārīq güçdür zirā demir ile zībaq ilgām¹³⁰ olmaz ĥile-i (11) felsefiye muᥓtācdır ammā vācibdir ki zībaq dörtden eksik ve sekizden (12) artuq olmaya za^ç ferān-ı ĥadīd ve sükker-i üsrüb ya^ç nī qurşun şekeri (13) bir tarz ile daĥı ^çamel olunur meşelā demir taᥓta(yı) keskin şuyuñ üzerine (14) aşasın ammā şuya degmeye bir issi yere qorsın ol şuyuñ laᥓif (15) buĥarı ol şaᥓīfelere çıqub anda rüsüb ile ol şaᥓīfelerden (16) tavşan ayaĥıyla alursın

¹²⁷ F. büyük iki kez yazılmış.

¹²⁸ F. demiriñ tuzı ve za^ç ferān iki kez yazılmış.

¹²⁹ F.

¹³⁰ F.

za⁶ ferān-ı hādīd ve sükker-i üsrüb olur (17) **faşl**¹³¹ bu faşl ta⁶ fin ve taḥmīr beyānındadır ta⁶ fin bu tā⁶ ife kātında (18) bir ṭabī⁶ i pişmekdir daḥı buña da taḥmīr dirler ammā lafz-ı ta⁶ finden fehm (19) olunan ol şey⁶ ḥarāret ile ve ruṭūbet ile ḥall olmaqdır eger⁶ amel

[29b]

(1) şey⁶ iñ eczāsını tefrīk idüb ayırmaḥ için ise ta⁶ fin dirler (2) taḫtīr için ise taḥmīr dirler ta⁶ finden azdır mertebe cihetinden lākin (3) yağlar ve rūḥlar taḫtīr itmek murād etseñ vācibdir ta⁶ fin muḫaddem olmaḥ (4) bir tā⁶ ife bu ta⁶ fin ve taḥmīri men⁶ idüb dirler ki ta⁶ fin şey⁶ iñ (5) kuvvetini giderüb za⁶ if ider dirler cevāb budur ki ṭabī⁶ i ta⁶ fin (6) ile şınā⁶ i ta⁶ fin beyninde fark vardır egerçi iki ta⁶ finde daḥı (7) ḥāricden gelmiş bir ḥarāretdir fā⁶ ili lākin ta⁶ fin-i ṭabī⁶ i ol şey⁶ iñ (8) taḡyīr ve çürümesini ḡāyetine varıncadır ammā ta⁶ fin-i şınā⁶ i ḥīle (9) ve tefrīke isti⁶ dād taḫşīl olunca olan ta⁶ findir bu ta⁶ fin maṭlūba (10) imdād idüb kuvvet virir **taḥmīrden murād** devānīñ eczālarını kim müteferriḥ (11) olmuşdur cem⁶ idüb imtizāc virmekdir ve eczānīñ kuvvetlerini kuvvetden (12) fi⁶ le çıkarmaḥ ile ḥāricden ḥarāret-i ḡarīziyye¹³² yardımıyladır nitekim (13) taḥmīrde māye eşer itdiği gibi imdi ta⁶ fin olmaḫsız yāḥūd taḥmīr (14) olmaḫsız taḫtīr idüb taḥlīl güçdür ta⁶ fin ve taḥmīriñ keyfiyyetinde (15) aşıl ḥāricden bir ḥarāret ile olur ol ḥarāret de muḫtelifdir ba⁶ zısı (16) ḫavī ba⁶ zısı ḫurī ba⁶ zısı yaş bu maḥalde müsta⁶ mel olan ḥammām-ı mariyedir (17) daḥı ḥammām-ı buḥāriyyedir bu şan⁶ at üzerine ba⁶ zısı¹³³ memdūḥdur şūreti (18) budur ki şuyı bir çölmek içine ḫorsın daḥı çölmek aḡzına bir süzek (19) ḫorsın süzekiñ içine kepek yā otluḥ ḫorsun ol ālet olan

[30a]

(1) şişe⁶ i ol otluḥ içine ḫorsun ve cümlesiniñ üstüne ḫabaḥ ḫorsun (2) gerekse ol şişeniñ boḡazı taşra çıkşun gerekse çıkşmasun (3) andan şoñra çölmek altına ateş ḫorsun buḥār şişe olduḡda (4) ta⁶ fin ve taḥmīr kāḥ olur at fişkısiyla olur aña ziblū⁶ l-ḫayl dirler (5) ol daḥı birḫac vech üzerine olur evlāsı budur ki bir ḫuyu ḫazarsın (6) ḫuyunuñ dibine dört barmaḥ miḫdārı zibl döşersin üstüne (7) iki parmaḥ miḫdārı söyünmedik kireç döşersin şoñra parmaḥ (8) ḫadar zibl iki barmaḥ ḫadar söyünmedik kireç döşersin tamām ḫuyu (9) nişfına varınca ṭolunca şoñra şişe⁶ i ḫorsın şoñra evvelki (10) minvāl üzre üstüni ṭoldurursın ḫuyı ṭolunca şoñra zibl (11) üstüne issi şu şaçarsın azacıḥ her gün ve haftada bir (12) zibli kireci tebdīl idersin ve kireciñ yerine üzüm cibresi (13) ḫosalar olur ve vācibdir ki devā olan şişeniñ aḡzını (14) zible ḫoduḡda ṭıyn-i ḫikmet ile muḫkem

¹³¹ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 7 yazılıdır.

¹³² F.

¹³³ F.

tıynlayasın ve tıyn-i hikmetiñ (15) gāyet eyüsi ola ağızını şıvadıqdan şoñra ateşde qurıdasın (16) evlā olan tıyn-i hikmet üzerine qomazdan evvel saħk (17) olunmuş şırça ve büre şaçasın ve daħı üstünü erimiş bal mūmı (18) ile şıvayasın ammā ta‘fin müddetleri muħtelifedir ol şey’iñ (19) isti‘dādı ħasebiyle eger ta‘fin olunan şey yaş olursa üç

[30b]

(1) gün yāħūd dört gün yā beş gün kifāyet ider eger qurı olursa (2) iki hafta yāħūd üç haftaya muħtācdır **faşl**¹³⁴ bu faşl kirleri vesah (3) ları¹³⁵ ğusl idüb pāk itmek beyānındadır bu arada vesahdan¹³⁶ murād (4) eczāniñ içinde zararlı olub lāzım olmayan şeydir pāk itmek (5) çeşme şuları ile olur ve daħı müdebber keskin şular ile de olur (6) bunlarıñ her birisini aşığıda bilürsin meşelā civayı ğusl idüb (7) yumak murād etseñ evvelā ol jīve’i gül şuyı ile ve kirec şuyı ile (8) yıqarsın birkaç kerre şoñra tuz-ile ve sirke ile birkaç kerre yıqarsın (9) bundan şoñra bir şıseye koyub üzerine dört parmak miqdārı (10) ‘arağ qorsın qaçan ‘arağiñ levni bozulub qarardıqda anı süzüb (11) yine bir āħar ‘arağ daħı qorsın ħattā ‘arağiñ levni bozulmayıncaya degin (12) bu ‘amel ile ğusl-i zībağ tamām olur **faşl**¹³⁷ bu faşl ıslamak ve pişürmek (13) beyānındadır ma‘lūm ola kim bir şey’i ıslayub taħğ itmekden murād ol (14) şey’iñ laṭifini keşifinden ayırmağdır daħı didiler ki on iki direm (15) devāya yüz direm şu gerekdir ıslanmağa gāħice devālarıñ pek oldığı (16) zamānda palaşanṭu¹³⁸ didikleri ağaç peygamber ağacıdır daħı çüb-ı çini (17) gibi bunlar evvelā ıslanub şoñra taħğ olunur ve daħı şol devālar ki (18) qurıdır evvel ıslanmağa muħtācdır ammā ki yaş devālar ıslanmağa (19) muħtāc degildir **faşl**¹³⁹ bu faşl devāları taşfiye idüb şāf itmek

[31a]

(1) beyānındadır bir cismi ħāricden qarışmış şeylerden ħalāş idüb qurtarmağdır¹⁴⁰ (2) bu taşfiye daħı üç şey’iñ biri ile olur evvelkisi ol şey taşfiye (3) idüb qaynadub ve qaynadırken yumurta beyāzını hılt idüb (4) qaynadıqda köpügi üzerine gelür süzgi ile alub atasın ve yaramaz (5) şüfli dibine çöker süzüb ol şey’i alasın ve dibine çöken şüfli

¹³⁴ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 8 yazılıdır.

¹³⁵ F.

¹³⁶ F.

¹³⁷ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 9 yazılıdır.

¹³⁸ F.

¹³⁹ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 10 yazılıdır.

¹⁴⁰ F.

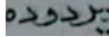
(6) atarsın ikinci taşfiye şıkmağ ile olur bādem yağı ve cevz (7) yağları çıktığı gibi bezr-i kaṭūnā ve ayva çekirdegi lu‘ābı çıktığı gibi (8) daḥı ğayrılar çıktığı gibi üçüncü taşfiye elek¹⁴¹ ile olur ḥıyārşenbe (9) balı çıktığı gibi **faşl**¹⁴² bu faşl taḳṭīrler beyānındadır taḳṭīr şan‘at-ı (10) kimyā bāblarınıñ büyügidir ve isti‘māl cihetinden ekşerdir ḥattā ba‘zı kimesneler (11) didiler ki kimyā ancak taḳṭīrdir ve taḳṭīr bir buḥārınıñ yukarı çıkmasıdır (12) kaçan ol çıkan buḥār bürüdete¹⁴³ müşādif olursa şu olub (13) aşağı tamlar ba‘zı kimesnedir ki¹⁴⁴ taḳṭīri bir yaş havāyī olan cismiñ yukarıya (14) şu‘ūdıdır ḥarāretiñ fi‘linden ba‘zı kimesneler derler ki taḳṭīr ḳabūl (15) iden şey’ taş‘id itmekdir ve taḳṭīr olmaz illā eczāsı ayrılıb (16) tefrīḳ ḳabūl iden şey’ ile olur eczāsı tefrīḳ ḳabūl iden (17) şey’ birkaç mertebedir ba‘zısı tefrīḳi tiz ḳabūl ider ruṭūbeti (18) ve havā’iyyeti çok olduğundan ötüri ve ba‘zısı geç ḳabūl (19) ider yübüsetinden ve ağırlığından ötüri taş‘id ḳabūl etmez illā

[31b]

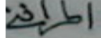
(1) kavī ateş ile ider ve mebdē’i çok olmağla pes bundan lāzım (2) geldi kim taḳṭīriñ āletleri gūnā-gūn lāzım geldi kimi uzun (3) kimi kısa kimi egri ve daḥı taḳṭīr gāhīce buḥār yukarı çıkmağla (4) olur ve gāhīce aşağı inmek ile olur buña tenkīs dirler daḥı (5) gāhīce sağ cānibine ve gāhīce şol cānibine çıkmağla olur (6) ve taḳṭīr ateşiniñ mertebesi üçdür evvel ateşin kendi üzerinde ola (7) ikincisi kül üzerinde ola buña taḳṭīr-i bi’l-yübüset dirler (8) ve üçüncüsü şu içinde olur buña taḳṭīr-i bi’r-ruṭūbet dirler (9) ve ateşin kendi üzerinde olan taḳṭīrde yā ālet ateşin kendi (10) üzerine vāsıtasız ḳonur veyāḥūd ālet bir çölmege kül ḳoyub (11) ol külün içine ḳonur ve ağızınıñ etrāfını muḥkem tıyn-i ḥikmet ile (12) vaşl olub ol çölmek sacayağ üzerine ḳonub sac (13) ayağıñ etrāfi¹⁴⁵ bir ḥoşca yapılıb yāḥūd bir firun yapılıb (14) ol ma‘mūlūñ miḳdārınca anıñ üzerine ḳonur çölmek ekşer (15) taḳṭīrde isti‘māl olunan ṭarīḳ bu ṭarīḳdir ve bu ṭarīḳ ile keskin (16) şular çıkar fāriḳūn gibi ... gibi ve mā’-i zerrīn gibi bu şular (17) gāhīce mā’ilü’r-raḳabe ile aña egri dirler ve ṭurna daḥı dirler (18) anıñ ile de çıkar ve daḥı yaş otluḳlar meşhūr olan ḳar‘a (19) ve inbīḳ ile çıkar ḳısm-ı evvelden ikincisine taḳṭīr bi’l-ḥammāmü’l-yābis dirler

¹⁴¹ F.

¹⁴² faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 11 yazılıdır.

¹⁴³ F.

¹⁴⁴ F. dir ki satır altına yazılmış.

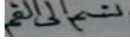
¹⁴⁵ F.

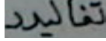
[32a]

(1) ve ba' zı otluklar ki taqtiri āsān ola hammām-ı yābis ile taqtir olunur (2) ve taqtir-i yūbūset issi küller üzerinde olur ve kum üzerinde olur (3) ve demir üzerinde olur ve demir bürādesi üzerinde olur muqaṭṭar olan (4) şey'in isti' dādına göredir üçüncü taqtir ki taqtir-i ruṭūbetdir ve hammām-ı (5) mariye ile olur ve hammām-ı raṭbla olur daḥı bir nev' taqtir daḥı vardır ki (6) bir cānibe taqtir olur aña taqtir-i māyil dirler pek qurı olan şeylerin taqtiri (7) için olur bu taqtirde isti' māl olunan ālet nişf qar' adır ve mā'ilü'r- (8) raqabedir ki aña egri dirler ve ṭurna dirler ve daḥı fem¹⁴⁶-ile'l-fem didikleri (9) āletdir ya' nī ağızı ağzına olan āletdir bu taqtir isterse ateşin kendi (10) üzerinde olsun gerek kül üzerinde olsun gerekse issi kum üzerinde (11) olsun ve taqtir ki aşıya nüzul ile olur aña tenkīs dirler ve yukaru (12) çıkmak mümkün olmayan şeylerde olur yağlar gibi bu taqtir daḥı ateşin (13) kendi üzerinde olur issi kül üzerinde ve gayrı şeyler üzerinde (14) daḥı olur ba' zı şeyler vardır ki tekrār tekrār taqtir olur hattā içinde (15) vesahı çıkub yağı şuyundan ayrıla bu āletleri şıvamak için (16) ṭıyn-i hikmet on cüz pāk kızılçamur ve elenmiş kül iki cüz at (17) zibli üç cüz ḥabş-ı ḥadid demirin şüflidir¹⁴⁷ bir cüz keçi kıllı iki cüz cümlesin (18) bir yerde saḥk idüb koyun kanıyla ḥamir ideler **şan' at-ı ṭıyn-i āḥar** (19) ḥabş-ı ḥadid döğölmüş kiremit ve çamur ve kirec cümlesini bir yumurta

[32b]

(1) beyāzıyla qarışdırub taḥmīr ideler **şan' at-ı ṭıyn-i āḥar** döğölmüş kiremit (2) dört cüz ve döğölmüş şırça dört cüz ve çamur on cüz yumurta (3) beyāzı ile kifāyet kadar keçi kıllı ile qarışdırub ḥamir ideler ve bu terkibe (4) zift ve içyağı ve bal mūmı katılır gāhice kifāyet miqdārı **faşl**¹⁴⁸ (5) bu faşl taş'id beyānındadır taş'id qurı şey'i taqtir nitekim taqtir yaş şey'(i) (6) taş'iddir ammā Cābir dir ki taş'id bir yābis qurı şey'i taqtirdir¹⁴⁹ ol (7) şey' yukaru çıkmaga ḳābiliyyet(i) ola ve daḥı taş'idiñ gāyeti şey'in cüz'-i (8) laṭifini cüz'-i keşifinden ayırmaqdır yāḥūd taş'id olunan şey'in şüretini taḡyir idüb (9) ve ḥiddet kesb itdirmekdir zībaḳda oldığı gibi ammā ālet-i taş'id küçücük (10) olur büyük olur ve kışa olur ol şey'in isti' dādına göre ve bir daḥı (11) budur ki taş'id ateşi gāyet ḳavī olur ammā şırça ṭayanmaz baḳırdan (12) gerek yāḥūd çölmek gerek ba' zı devālar

¹⁴⁶ F. ; HM.12.a-22, S. 2751 31.a-17-18. kısım ilā'l-kısım.; Ç. 29.b-9 fem-ile'l-fem.

¹⁴⁷ F.

¹⁴⁸ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 12 yazılıdır.

¹⁴⁹ F.

vardır ki rūhāniyyeti¹⁵⁰ arziyyeti (13) üzerine gālib olmağla cümlesi bir yerden taş'ide kalker ol sebebden (14) taş'ide olunan şey'i eczā'-i arziyyeye katarlar tuz gibi ve kum gibi ve taş'ide (15) hükmünde¹⁵¹ bir şey' ki keskin şu ile hall idüb aşığı çöke ol (16) şu ile imtizāc eyleye yāhūd laṭif rūhlar ile veyāhūd muḳaṭṭar sirke (17) ile hall idüb aşığı çöke mercān gibi ve incü gibi hall olduğdan şöıra (18) üzerine tartir dühni tamladasm ol maḥlül olan şudan ayrılıb (19) aşığı çöker kils olur ve milḥ-i tartir ve dühn-i tartir gibi her maḥlül olanı

[33a]

(1) aşığı çöker illā zībaḳ¹⁵² degil kaçan zībaḳ bir şu ile teklis yāhūd hall (2) olsa üstüne milḥ-i tartir ḳosalar ol dirilir evvelki gibi bunuñ aşılı (3) oldur ki dühn daḥı budur ki keskin şular 'amelini cümle ibtāl ider ve gene (4) aşılma rücū' ider ve biri daḥı budur ki keskin şular zībaḳda kemāl-i (5) te'sīr ile te'sīr¹⁵³ idüb kendi şüretinden ayırmaz **faşl**¹⁵⁴ (6) bu faşl 'aḳd beyānındadır 'aḳd bir aḳıcı şey'i toñdurub aḳmaḳdan men' (7) itmekdir bir şey'i 'aḳd itmek ol şey'iñ içinde olan şuyunu ifnā idüb (8) gidermek ile olur hall olmuş milḥi ve zācı ve tartiri ateşde 'aḳd itmek (9) gibi gāhice maḥlül olan şey' içine küçücük çubler ḳorlar 'aḳd olan şey' (10) anıñ üzerine 'aḳd olsun diyü nebāt şekeri 'aḳd olduğda ḳoduḳları (11) gibi gāhice bu maḥlül olan şeyleri ḳavī ateş ile 'aḳd idüb şuyunu (12) bi'l-külliyeye çıkarırlar ve gāhice mu' tedil ateş ile 'aḳd idüb bir miḳdār (13) ruṭūbeti ḳalub rubblarda¹⁵⁵ olduğı gibi **faşl**¹⁵⁶ bu faşl bir şey'i hıfz idüb (14) ve terbiyye itmek ma'nalarını beyān ider ve hıfz itmek çiçekleri ve ḳurı (15) eczāları ḳaranfil ve besbāse gibi olan şeyleri 'asele¹⁵⁷ veyāhūd şekere (16) ḳoyub hıfz itmekdir ḥattā ol şeyleriñ ḳuvvetleri ve ḳoḳuları ve levnleri (17) zā'il olmasun için ammā terbiyye ol devānıñ keskinliğini ve ḥiddetini (18) kesmek içündür anzerūti ve eşek südüyle terbiyye itmek gibi ve şabrı (19) hindibā şuyı ile veyāhūd gül 'uşāresiyle terbiyye itmek gibi veyāhūd

¹⁵⁰ F.

روحانی

¹⁵¹ F.

حکمتله در

¹⁵² F.

زنجی

¹⁵³ F. te'sīr idüb arasında ile yazılı.

¹⁵⁴ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 13 yazılıdır.

¹⁵⁵ F.

تبروده

¹⁵⁶ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 14 yazılıdır.

¹⁵⁷ F.

غله

[33b]

(1) terbiyye ol devānîñ kuvvetini ve hiddetini ziyāde itmek içündür şabri (2) qurı ve keskin şeyler ile terbiyye itmek gibi **el-maḳāletü'r-rābi'a** maḳāle-i (3) rābi'a kuvā-yi cüz'i ile 'ameller beyānındadır ve bu maḳālede birkaç faşl (4) vardır **faşl-1**¹⁵⁸ **evvel** şuları ve rûhları taḳṭir olunmasını beyān ider (5) taḳṭirîñ ma' nāsını yukarıda bildiñ ammā taḳṭir olunan yā şudur yā (6) hūd yağdır ve ol şuda yā hāliş şudur yāhūd rûh-ı laṭifdir (7) ve rûh didikleri bir cism-i laṭifdir ki şu ile yağ arasında nitekim (8) havā şu ile ateş arasında oldığı gibi bi-ḥasebi'l-gālib eger şuyı (9) gālib olursa şu dinilür ve eger rûhāniyyeti gālib olursa rûh (10) dinilür andan ötüri ki gāhice mā'-i bārūt dinilür ve gāhice (11) rûh-ı bārūt ve gāhice rûh-ı şarāb dinilür ve ma'lüm ola kim (12) cümle eşyalarıñ ma' deni gerek nebāt gerek hayvān bunlardan bu üç cevher (13) alınur şu yağ ve rûh bunlardan soñra yağñ şudan ayrılması (14) āsāndır ammā rûhuñ şudan ayrılması güçdür tekrār taḳṭire (15) muḥtācdır ve tecrube olunmuşdur ki yüz direm şarāb taḳṭir olunub nışf (16) direm ḳalmışdır ve rûh-ı zāc tekrār taḳṭire muḥtācdır ḥattā andan ekşilik (17) gidince ammā ma' deniyyātda rûhla dühn birdir dühn dirler eczā'-i (18) dühniyye gālib olduğundan ötüri mufaşşalan zıkr olunur **faşl**¹⁵⁹ (19) bu faşl şular ḳıçarmasıñ beyānındadır ma'lüm ola kim şularıñ

[34a]

(1) ekşeri yaş çiçeklerden daḥı yapraḳlardan ve yaş otluḳlardan ḳıçar (2) ve bu şularıñ ḳıçması çoğı ḥammām-ı mariye ile ḳıçar yāhūd meşhūr (3) ḳar'a ve inbik ile ḳıçar herbār çiçekler ve yapraḳlar taḳṭir olunan şuya tekrār (4) ḳoyub taḳṭir olursa rāyiḥası ve fi'li ḳavī olur gül gibi ve ḳaranfil gibi (5) ve benefşe ve süsen gibi ve yāsemen gibi bunlara beñzer şeyler gibi ammā ki (6) otluḳlar taḳṭiriniñ ṭarīḳi dilediğñ ḳadar otluğı kesüb ufaḳlayasın (7) bundan soñra issi şu içine ḳoyasın bir issi yerde bir gün bir gice (8) ṭura taḥmīr müddetiniñ ekşeri iki haftadır ḳurı otlar için ve ḳurı (9) devālar için ve issi rāyiḥası ḳurı çiçekler için ve ammā şol (10) çiçekler ki yaz ola ve ḳurı ola bir gün bir gice ta' fin kifāyet ider (11) ḳurı otlarda ve ḳurı olan eczālarda işlanub taḥmīr oldığı (12) vakītte azacıḳ ḥamīr ḳatalar yāhūd ṭarṭir yāhūd ṭuz ḳatalar ammā ki (13) rûhlar ḳıçarmağa ṭarīḳ budur ki bir şey'i taḳṭir idüb ve şuyun alursın (14) soñra ol muḳaṭṭar şuyı alursın tekrār mu' tedil ateş ile taḳṭir idersin (15) ḥattā şu rûhla bile ḳıçmaya rûhlar ḳıçmak için olan āletler çoḳdur (16) efdāli meşhūr olan ḳar'a ve inbikdir meşelā gülün rûhunu ḳıçarmaḳda (17) ṭarīḳ oldur ki dilediğñ ḳadar güli alasın ammā vācibdir ki

¹⁵⁸ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 1 yazılıdır.

¹⁵⁹ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 2 yazılıdır.

yağmur (18) yağdıktan sonra 'ağabince almayasın¹⁶⁰ ve ol gül bir şu ile dağı ıslanmış (19) olmaya muhkem dögersin bir şişe içine koyub bir issi yerde bir ay tura

[34b]

(1) hattā bundan bir rāyiḥa zuhūr eyleye şarāb rāyiḥası gibi bundan sonra ḥammām-ı (2) yābis ile taqtīr olunan şuyı tekrāren ve muḥammer gülden yeñi arz üzerine (3) viresin ve yine taqtīr idesin ve muḥattarı muḥammer gülden yeñisi üzerine (4) viresin böyle böyle tā ki ol muḥammer gül tükenince bundan sonra ol (5) muḥattar şuya ısıcağ şu ile ezilmiş azacığ ḥamīr kıtasın sonra (6) bu şuyı taqtīrlerden bākī kalan gül cibresi üzerine koyub tekrār (7) taqtīr idesin bundan sonra ol şuyı bir boğazı uzun (8) ve dar ālet ile taqtīr idersin ḥafif nār üzre bundan çıkanı (9) ateşe atarsın eger 'arağ gibi müştā' il olub yanarsa iş tamām (10) olur ve eger yanmazsa tā yanınca taqtīr idersin ve dağı on iki direm (11) şudan bir direm rūḥ çıkar bu minvāl üzre çıkar cemī' i otlarıñ (12) ve çiçekleriñ rūḥları iklīlū'l-cebel ki biberiyye dirler ve dağı betonika gibi (13) sāsāliyus gibi dağı bunlara beñzer şeyler gibi faşl¹⁶¹ efsentīn ki (14) ya' nī pelindir anıñ rūḥunu çıkarmasınñ beyānındadır istediğñ (15) kadar pelin(i) alub kesüb ḥurdeleyesin bundan sonra bir ısıcağ (16) şu içine koyub ısıcağ yerde bir müddet tura hattā taḥmīr olunca sonra (17) qar'a ve inbiğ ile taqtīr idüb yağı şudan ayırasın meşelā (18) yağ şuyuuñ yüzine çıkar alub cem' idesin bundan sonra (19) ol şuyı tekrār tekrār taqtīr idesin işti' āl mertebesine vara

[35a]

(1) bunuñ yağıdır ve rūḥı mi' de marāzlarıñ cümlesine nāfi' dir gāyet ile (2) nef' i zāhirdir faşl¹⁶² bu faşl kardusenṭu ki şevketü'l-mübāreke dirler (3) anuñ rūḥunu çıkarmak beyānındadır ḥummā-i rediyyelere ve ḥummā-i vebā' iyye (4) lere nāfi' dir ve tarīki oldur ki dilediğñ kadar ol otdan alursın (5) bir şişe içine koyub üzerine azacığ şu koyasın ol şuda (6) azacığ ḥamīr ḥall olmuş ola birkaç gün bir yerde tursun hattā taḥmīr (7) olunca sonra tekrār tekrār taqtīr idesin dağı yukarıda bildiğñ (8) gibi hattā rūḥı çıkınca faşl¹⁶³ bu faşl şarābıñ rūḥunu tartīr ile çıkarmak (9) beyānındadır tartīr cümle süddeleri açıcıdır tarīki oldur ki iki yüz direm (10) şarāb alursın ve on iki direm beyāz ḥām tartīr ḥılt idersin (11) ve bir miqdār ağac eykintisi dağı zamm idersin sonra ḥammām-ı mariyede (12) taqtīr idersin eger tartīr ile taqtīr tekrār olursa gāyet kavī (13)

¹⁶⁰ F.

¹⁶¹ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 3 yazılıdır.

¹⁶² faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 4 yazılıdır.

¹⁶³ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 5 yazılıdır.

olur ve bu ‘amel tekrār olur gāyetine varınca **faşl**¹⁶⁴ bu faşl tohumlar (14) ve rûhlarını ve şularını çıkarmasınıñ beyânındadır bu tohumlarıñ (15) rûhları ve şuları hemān otluqlarda oldığı gibidir ve ‘amelleri (16) otluqlarda olan ‘amel gibidir lākin taḥmīr ve ta‘fīn olundığı zamān (17) yüz direm tohuma on iki direm tuz konur ba‘zı kimesneler tuz yerine (18) tartīr kor bundan soñra taḫtīr ider taḫtīrden soñra yağını şudan (19) ayırırsın efsentinde oldığı gibi soñra şuyı tekrār tekrār taḫtīr idersin

[35b]

(1) gāyetine varınca ve on altı direm şudan bir direm rûḥ çıkar yāḥūd (2) on iki diremden bir direm cümle bu minvāl üzre çıkar tohumlarıñ rûḥı daḥı (3) anīsūn rûḥı ve kerāviyā rûḥı ve yağları **faşl**¹⁶⁵ bu faşl kuru şeylerden (4) dārçīn ve қaranfil gibi bunlarıñ şuyunu çıkarmasınıñ beyânındadır bunlarda (5) meşhūr tarīḳ oldur ki meşelā dārçīn dilediğīñ kadar alursın iki (6) kendü miḳdārı ‘araḳ ve bir kendü miḳdārı şu içinde ısladırsın (7) soñra taḫtīr idersin ve bir tarīḳ-i āḥar daḥı yüz direm dārçīn alursın (8) ve on iki direm tuz koyub daḳḳ ve saḥḳ idüb ve beş yüz direm (9) gül şuyı ile ısladub on dört gün durur soñra taḫtīr her ne (10) kadar taḫtīri çok olsa gāyet kavī olur kaçan yüz dirhemine (11) on iki direm tartīr koyub taḥmīr ve ta‘fīn müddeti çok olursa (12) yağı şuyun üzerine çıkar taḫtīr itdiğīñ vaḳitde ve eger tartīri (13) ziyāde iderseñ yağı çok çıkar lākin şuyun kuvveti za‘īf (14) olur bu minvāl üzre çıkar cümle otlarıñ ve ağaçlarıñ yağları ve daḥı (15) rûhları gıyaḳu didikleri ağaç ki palasentü dirler ve peygamber ağacı (16) daḥı dirler ve daḥı dıḳ didikleri ki ökseye dirler daḥı bunlar gibi (17) ağaçlardır **faşl**¹⁶⁶ zamğ-ı buṭmuñ rûḥunu ve yağını çıkarmasınıñ (18) beyânındadır tarīḳi oldur ki zamğ-ı buṭm iki yüz direm alursın bir qar‘aya (19) қorsun ve üzerine avuc kendi kadar şu iki avuç ḳum қorsın

[36a]

(1) soñra taḫtīr idersin rûḥı çıkar soñra ateş(i) kavī idüb yağı (2) çıkar ve rûḥı yağından ayırırsın bildiğīñ gibi bu minvāl üzre (3) maşṭakī yağı ve rûḥı **faşl**¹⁶⁷ bu faşl geyik boynuzınıñ rûḥunu (4) çıkarmasınıñ beyânındadır bunda bād-zehriyye vardır emrāz-ı rediyye¹⁶⁸ (5) ye nāfi‘ dir tarīḳi oldur ki dilediğīñ kadar geyik boynuzundan (6) alub ve bir dörpi ile dörpüleyüb bir müddet şarāb içinde ısladub (7) soñra taḫtīr idersin rûḥı

¹⁶⁴ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 6 yazılıdır.

¹⁶⁵ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 7 yazılıdır.

¹⁶⁶ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 8 yazılıdır.

¹⁶⁷ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 9 yazılıdır.

¹⁶⁸ F.

çıkınca bildiğin gibi **faşl**¹⁶⁹ (8) bu faşl balın şuyunu ve rûhunu çıkarmasınıñ beyânındadır tarîki (9) oldur ki yüz direm balı alub ve otuz direm tuz kırsın (10) ba'zı kimesne tuz yerine 'ar'ar ağacınıñ ekintisini kıor mu'tedil hammâm-ı (11) mariyede taqtîr idersin evvel şuyı çıkar soñra rûhı soñra (12) yağı dağı bir cânibe ayrılır bildiğin gibi **faşl**¹⁷⁰ bu faşl (13) ma'deniyyâtıñ rûhlarını çıkarmasınıñ beyânındadır tarîki rûh-ı (14) milh dilediğin kadar tuz alub hall ve 'ağd idesin birkaç kerre (15) soñra bir neşşâf yerde hall idüb kendi kadar çamur ile hılt (16) idüb hablar idüb kırudub turna ile taqtîr idersin evvel (17) şuyı çıkar anı atarsın soñra nâr-ı şedîd idesin rûhı (18) çıkar ba'zı kimesne tuzuñ üç kendi kadar kil-i ermenî ile (19) hılt idüb taqtîr idersin ba'zı kimesne taqtîr ile çıkan rûhı

[36b]

(1) yeñi üzerine tuz koyub taqtîr ider bu şüretde gâyet keskin olur (2) **faşl**¹⁷¹ bu faşl milh ma'deniniñ rûhunu çıkarmasınıñ beyânındadır (3) bu rûh cümle 'ufûnetleri men' ider dilediğin kadar tuzu alub (4) kendi kadar şarâb ile tekrâr tekrâr taqtîr idersin işti'âl (5) mertebesine varınca **faşl**¹⁷² bu faşl mürekkeb tuzuñ tuzını çıkar (6) masınıñ beyânında tarîki oldur ki dilediğin kadar milh-i kıalye alub (7) ve berâberi¹⁷³ bârût kıarışdırub ve bunlarıñ üç kendi kadar kil-i (8) ermenî kıatub turnada taqtîr idesin ba'dehu bu muqattarı taqtîr idesin tekrâr tekrâr¹⁷⁴ (9) idesin rûhı şudan ayrıla soñra bu rûhı berâberi 'arâk ile (10) taqtîr idüb hıfz idesin şerbeti dört beş kıatredir müzmin (11) sıtmalara ve yaramaz süddelere ve vebâya nâfi'dir **faşl**¹⁷⁵ bu faşl (12) rûh-ı zâc çıkarmasınıñ beyânındadır tarîki oldur ki dilediğin (13) kadar zâc alub ateşde yakasın hattâ kıırmızı olunca bundan soñra (14) sahq idüb hall idüb ve nısfı kadar sahq olunmuş kıiremit (15) unı kıatarsın soñra taqtîr idersin muqâbele gâyet büyük olmağ (16) gerekdir ateşi âheste âheste virirsin üç sâ'atden soñra (17) şuyı çıkar soñra nâr-ı şedîd ile terbiyye idersin yedi sâ'atden (18) soñra rûhı taqtîr olub çıkar ve ateşi kesmeyüb bir gün dağı ziyâde (19) ateş idesin bundan soñra ol muqattarı alub hammâm-ı mariyede

[37a]

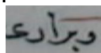
(1) taqtîr idesin mâ'iyyeti gidüb ekşi rûh kıalur kıaçan ekşi (2) tamlar belki mâ'iyyeti kıalmamışdır şogudub bu ekşi şuyı yâ turnada (3) yâ kıar'a inbîk ile kıum üzerine yâ kıül

¹⁶⁹ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 10 yazılıdır.

¹⁷⁰ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 11 yazılıdır.

¹⁷¹ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 12 yazılıdır.

¹⁷² faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 13 yazılıdır.

¹⁷³ F.

¹⁷⁴ F. idesin tekrâr tekrâr sayfa kenarına yazılmış.

¹⁷⁵ faşl kelimesinin üzerinde Arap rakamı ile 14 yazılıdır.

üzerine koyub taqtır (4) idesin çıkanı beyâz laţif rûhdur dibinde kırmızı keskin (5) kalan yağdır ba'zı kimesne bu tarîkindedir ki dilediğın kadar zâc (6) alursın şuda hall idüb taşfiyye idersin ve 'ağd idersin (7) tekrâr tekrâr hall ve 'ağd itdikden sonra 'arağ ile taqtır idüb (8) nârını tadricle idersin ol 'arağ çıkar ba' dehu mâ'ı çıkar (9) ve ba' dehu rûhı çıkar bundan sonra mecmû' unı qar' aya koyub hammâm-ı mariyede (10) taqtır idüb hattâ 'arağ çıkar sonra mâ' ilü' r-rağabede taqtır olunur (11) mâ'ı çıkarmak için kaçan ki ekşi tamlâ başladığda ateşi çeküb (12) bâkî kalan rûhdur ba'zı kimesne rûh-ı zâcı çıkmağda bir miğdâr (13) benefşe çiçegi alub rûh-ı zâc içine qor ol çiçek anıñ (14) içinde hall olur ve levni kırmızı olur ve râyıhası güzel (15) ve bu şudan içmek câ'iz olur on iki qatre issi sıtmalara da (16) **faşl** bu faşlın hükmi kibritiñ şuyunu ve rûhunı çıkarmasınıñ (17) beyânındadır bildiğın kadar kibriti alub bir büyük fincân içine (18) qorsın fincânı bir büyük çanağ koyub üstüne bir büyük (19) çanağ koyub üstüne bir büyük qubbe-i cām¹⁷⁶ aşasın bir mertebe kim

[37b]

(1) kibritiñ yalıñı qubbeye degmeye bundan sonra ol fincân içinde olan (2) kibritiñ ortasında yaqasın kaçan kibrît yana duğânı (3) yukarıya şu'üd ide mün'akis olub qubbeniñ eţrafından (4) fincân qoduğın çanağda tamlar vâcibdir ki bu 'ameli kış gününde (5) ruţubetli havâda ola ve bir şu saçılmış yerde ola böyle olmazsa (6) bir şey' tamlamaz kaçan kim tamlâ bir yere cem' ola ol cem' olanı¹⁷⁷ (7) kibrît şuyudur ve eger murâd iderseñ kibritiñ rûhunı bu şuyı (8) taqtır idersin hattâ gâyetine varınca yukarıda bildiğın gibi (9) **faşl** bu faşl nişâdırıñ rûhunı çıkarmasınıñ beyânındadır (10) bir miğdâr nişâdır alub dört kendi kadar kül qatasın bundan (11) sonra qar' a ve inbik ile ısıcağ kül üzerinde yâhüd qum üzerinde (12) taqtır idersin rûh-ı nişâdırıñ fayidesi ba'zı 'uzuvda (13) olan şeyler ve ağırlar üzerine 'arağ ile qosalar ağırsını (14) teskin ider **faşl** bu faşl derletici rûhlarıñ çıkarması(nıñ) (15) beyânındadır bu rûh cemî' marâzlara virilür der getürmek için (16) ve bu rûh Parasulse şan'atlarındandır üç direm tartiriñ (17) rûhundan ve beş direm tiryâk-ı kâfûr şuyundan ve rûh-ı zâcdan (18) bir direm mecmû' unı bir yere qatub qar' a ve inbik ile taqtır ve muqattarı (19) hıfz idesin **şan'at-ı tiryâk** kâfûriden beş direm ve mürr-i şâfi

[38a]

(1) yigirmi beş direm za' ferân altı direm kâfûr iki direm mecmû' unı üç (2) yüz direm 'arağ ile tahmîr idüb hammâmda dört beş gün qursun (3) ba' dehu qar' a ve inbik ile

¹⁷⁶ F.

¹⁷⁷ F. olanı olan

taḳṭīr idüb taḳṭīr olunanı taḳṭīr olunmayan (4) üzerine redd olunsa ḡāyet ḳavī olur **faşl** bu faşl yağlar beyānındadır (5) ma' lūm ola kim yağı şudan ayırmaḳ ḳar' a ve inbīḳ ile olur ṭarīḳi (6) oldur ki muḳaṭṭar olan şuyı bir boynu uzun ve ṭar ḳar' aya ḳorsun (7) ve taḳṭīr idüb yağı şuyıñ yüzine çıkar alub cem' idesin (8) ba' zı kimesne yağı şuyıñ yüzünden şūf ile alur ve ba' zı kimesne (9) yağı ile şuyı bir şıḳ şey' üzerine döküb şuyı taşfiyye (10) ider yāḡūd büyük yapraḳ üzerine ol şuyı ḳoyub taşfiyye (11) ider ol yapraḳdan şu gidüb yağı yapraḳda ḳalur daḡı (12) otluḳlar veyā toḡumlar yağlarını çıkarmaḳ keyfiyyeti oldur ki dilediḡiñ (13) ḳadar otluḳdan ve toḡumdan alasin eger ḳurı olursa efdaldır (14) bundan soñra otluḳlarıñ toḡumlarıñ daḡı her birinden yüz dirhemine bir avuc (15) ṭuz ḳoyub ve ısıcaḳ şu ile ışladub ba' dehu on dört (16) gün taḡmīr ve ta' fin olur soñra taḳṭīr idesin ve muḳaṭṭar tekrār (17) taḳṭīr idüb bir boynu uzun āletde soñra şuyıñ yüzünden (18) yağı ayırırısın yā şūf yā ḡayrı şey' ile meşelā ḳurı pāpūnec (19) den yüz direm alub ve on direm ṭuz ḳoyub bir şışeye ḳoyasın

[38b]

(1) üzerine dört parmaḳ miḳdārı ısıcaḳ şu ḳoyub bir ısıcaḳ (2) yerde on dört gün taḡmīr ve ta' fin ba' dehu ḳar' a ve inbīḳ ile taḳṭīr (3) idesin ve bu taḳṭīri bir boynu uzun ḳar' ada tekrār taḳṭīr (4) idüb yağını şudan ayırub yā şūf veyā ḡayrı ile ba' zı kimesne (5) ṭuz yerine ṭarṭir ḳor ve toḡumlarda toḡuz gün taḡmīr kifāyet ider ziyādeye (6) ḡacet yoḳdur **dūhnü'l-efāviyye** efāviyye diyü issi ḳurı devālara (7) dirler ḳaranfil ve besbāse ve cevzi bevvā daḡı bunlarıñ gibi olanlar bunlarıñ (8) yağlarını çıkarmaḳ keyfiyyeti herḳanḳısını dilerseñ dört yüz direm (9) alub daḳḳ ve saḡḳ idüb çiriş gibi idersin her yüz dirhemine (10) on iki direm ṭuz ḳatub ısıcaḳ şu içinde beş altı gün (11) ışladub ba' dehu ḳar' a ve inbīḳ ile taḳṭīr idersin ve taḳṭīr iderken (12) bir avuc ṭuz daḡı ḳoyub ba' dehu bu taḳṭīri bir boynu uzun ṭar (13) ḳar' ada taḳṭīr idüb yağını şudan ayırırısın **faşl** bu faşl (14) gül yağını çıkarmaḳ keyfiyyetidir dilediḡiñ ḳadar güli alub üzerine (15) şu saḳarsın ḡattā ışlaḳ ola ba' dehu bir büyük havana ḳoyub baṭn-ı (16) feresde on beş gün taḡmīr idüb ba' dehu çıkarub issi kül (17) veyā issi ḳum üzerinde mu' tedil nār-ile taḳṭīr idesin ḳar' ada (18) ḳalmayınca soñra ol çıkan şuyı taḳṭīr-i ruṭūbetle nār-ı mu' tedilde (19) taḳṭīr idersin evvel şu çıkar esfel-i ḳar' ada yağı ḳalur bu yağın

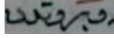
[39a]

(1) bu yağın rāyiḡası ḳavīdir keskindir misk rāyiḡasından efdaldır (2) ḳoḳmaḳda ve içmekde ve ḡavāşş-ı zāhire ve bāṭıneyi muḳavvīdir **ḡabb-ı 'ar' ar** (3) yağı çıkmaḳ ṭarīḳi oldur ki dilediḡiñ ḳadar alursın daḳḳ saḡḳ (4) idüb çiriş idersin ve bir ısıcaḳ yerde on gün ışladub (5) soñra ḳar' a ve inbīḳde taḳṭīr idersin ' ar' ar gibi soñra yağını (6) şudan

alursın bu yağ bir mübârek şerîf yağdır kulunc veca'ını (7) teskîn ider içmek ile ve nâzileye nâfi' dir sürmek ile bu yağdan (8) virilür kulunc marazına ve dimâğ marazına cümlesine ve vebâya ve semmiyyetli şeylere (9) ba'zı münâsib şular ile ve ma'cünlar ile ve bürüdetden¹⁷⁸ olan za'f-ı mi' deye (10) ve külâ¹⁷⁹ marazlarına nâfi' dir ve kilyede¹⁸⁰ olan taşları tefit ider ve bevli (11) idrâr eyler ve rahmiñ ağırlarını teskîn ider açığı ve şadırlı ğalîz (12) hıltlardan tenkıye eyler ve kurdları kırar ve ra'şeye ve sancuya ve giciyik (13) marazına ve eski yaralara nâfi' dir ve 'ırku'n-nisâya ve nıkrîs marazlarına (14) ve el ayak yarılmasına sürmek ile nâfi' dir **serv yağı** çıkarmak (15) tarîki dilediğî kadar serv kozalağı alursın dağk ve sağk idüb çirîş (16) idersin şoñra 'arağ ile hammâm-ı mariyede tağtîr idüb yağı şudan (17) ayırırın bu yağ cümle nevâzili men' ider ve göze inen şuyuñ inmesini (18) men' ider **anîsün yağı** çıkarmak tarîki budur ki yüz direm anîsün (19) alub beş vaқыyye issi şuda bir niçe müddet ısladub ba' dehu yigirmi

[39b]

(1) beş dirhem tuz kırsun şoñra tağtîr idüb yağı şudan ayırırın (2) yüz dirhemden yigirmi dört direm yağ çıkar bu yağiñ fâyidesi cümle (3) nâzileleri men' ider ve zîku'n-nefese nâfi' dir ve mi' deyi rîhden (4) tağlîş ider ve istiskâ marazına nâfi' dir huşuşâ tabli ola ve et şuyı (5) dağı 'illete münâsib mağbûhlar ile isti' mâl olunur ve bu minvâl üzre (6) istihrâc olunur **râziyâne yağı** ve râziyâne yağı gözüñ za' fina (7) ve zîku'n-nefese ve bögrekler¹⁸¹ ağırsına ve meşâne ki kavuğ dirler aniñ ağırsına (8) nâfi' dir ve kumı çıkarır ve 'illetlere münâsib şular ile ve mağbûhlar (9) ile isti' mâl olunur ve bu minvâl üzre istihrâc olunur **kemmün yağı** (10) ve bu yağ yelleri tağlîl ider ve sidik zorına nâfi' dir **buğday yağı** (11) çıkarmak keyfiyyeti dilediğî kadar buğday alub sekiz gün 'arağ (12) içinde ısladub şoñra eflâṭunî ile tağtîr idersin tağtîr (13) olunanı tağtîr olunmayan üzerine redd idersin hattâ yağı şudan ayırınca (14) **dârçin yağı** çıkarmak keyfiyyeti dilediğî kadar dârçin alub (15) dağk ve sağk idersin çirîş olur ve on dört gün gül şuyunda (16) ısladub şoñra qar'a ve inbîk ile tağtîr idüb yağı şudan (17) bildiğî gibi bu yağiñ fâyidesi 'ufûnetleri men' ider ve a'zâ'-yı (18) re'iseye kuvvet virir ve hażma

¹⁷⁸ F.

¹⁷⁹ F.

¹⁸⁰ F.

¹⁸¹ F.

mu'indir ve ğayr-ı vilâdete bu yağıñ mişli (19) yokdur ğayr-ı vilâdet 'avratıñ güc toğurmasıdır bu minvâl

[40a]

(1) üzre çıkar dârçin ve ğayrı şeyler ki dârçin gibi ol mişli kadar nebât (2) şekeri ile daqq saħk idüb cümlesini gül şuyı ile bir gün bir gece ısladub (3) ba' dehu nişf qar' a ile ve nâr-ı hafif üzre yâhüd ısıcağ kül üzerinde (4) taqtir idesin üç cevher çıkar evvelkisi ziyâde beyâz ikincisi ziyâde (5) sarı üçüncüsü ziyâde kırmızı şudan ayırırsın yukarıda (6) bildiğın gibidir **qaranfil yağı** çıkarmak tariki dilediğın kadar qaranfil (7) alub her yüz dirhemine altı yüz direm şu qorsın soñra bir niçe (8) müddet bir ısıcağ yerde yâhüd batn-ı feresde taħmir idüb ba' dehu qar' a (9) ve inbik ile taqtir idüb yağı şudan ayırırsın bu yağ hâr yâbisdir (10) derece-i şâlişede cümle soğukdan olan marâzlara nâfi' dir ve qaracigeriñ (11) ve mi' deniñ ve qalbiñ ve bağırsaqlarıñ şovukdan olan marâzlarına nâfi' dir (12) ve cümle rûhları muqavvîdir ve sevdâvî marâzlara nâfi' dir ve bu yağıñ kuvveti (13) belesân yağınıñ kuvvetinden eksik degildir gerek dâhilden gerek hâricden (14) ve cümle ma' cünlarda ve merhemlerde belesân yağı yerine isti' mâl olunur ve tâze (15) yaraları bitürür ve dimâğ marâzlarına ve za' f ve başara nâfi' dir birazacığ (16) içseler ba' zı münâsib maḡbūhlarıyla ve bu yağ şeker ile cevâriş yapılub (17) isti' mâl oluna ve zıkr olunan marâzlarıñ cümlesine nâfi' ve eski nâzilelere (18) nâfi' dir **besbâse yağı** çıkarmak tariki(i) dilediğın kadar besbâse alub (19) ısıcağ şuda yigirmi dört sâ' at ısladub ba' dehu taqtir idüb

[40b]

(1) yağı şudan ayırırsın bu yağ kulunc marâzına ve nâzilelere ziyâde nâfi' dir (2) ve dimâğı ve mi' deyi ve qalbi ğâyet ıslâh ider ve muqavvîdir ve cümle raħim (3) marâzlarına nâfi' dir qaçan bu yağ ile zeker yağlansa siñiri kavî (4) idüb cimâ' a ğâyet kavî olur ve şovukdan olan selesü'l-bevle (5) fâyiide ider sürmek ile **cevz-i bevva yağı** çıkarmak tariki dilediğın (6) kadar cevz-i bevva alub daqq ve saħk idüb ' araq ile bir gün bir gece (7) ısladub soñra andan ' araqı süzersin bir yeñi ' araq qorsun (8) bir ısıcağ yerde tekrâr idersin tâ ' araq levni çıkmaz ola bundan (9) soñra hammâm-ı mariyede taqtir idersin hattâ ' araq çıkar yağı esfel-i (10) qar' ada qalur qurı olub hâr olan eczâlar bu minvâl üzre (11) ve bu tarik dahı âsândır ve güzeldir esrârdandır ve bu yağ mi' deyi (12) kızdırır ve yelleri taħlil ider ve ağırsını teskin ider **fülful ki biberdir** (13) anıñ yağını çıkarmak budur ki qaranfil ve besbâse gibi çıkar cemî' -i (14) hâşşalar ki biberde vardır yağda dahı vardır belki ziyâdedir (15) ve yağında keskinlik yokdur cisminde oldığı

(gibi) ve fülful üstükuş-ı (16) havā ʾidir¹⁸² yaʿ nī bir aşl-ı havā ʾidir ki ğayrı ʿ unşurlardan ayrılmışdır gāh (17) ʿ unşur-ı havāyiden çıkub ʿ unşur-ı nārī olmuştur bu yağ cümle şoğukdan (18) olan marazlara nāfiʿ dir istiʿ māli iki kaṭre üç kaṭredir münāsib (19) şular ile ve maṭbūhlar ile **mürr-i şāfi** yağı çıkarmak ṭarīki budur ki

[41a]

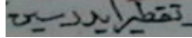
(1) yetmiş seksen dirhem mürr-i şāfi alub daḳḳ ve saḥḳ itdikden şoñra ḥālīş ʿ araḳı (2) üstünü örtecek kadar koyasın on iki gün tura baʿ dehu baṭn-ı (3) feresde koyub altı gün tırduḳdan şoñra ḥammām-ı mariyede taḳṭīr idesin (4) ʿ araḳ çıkub yağı esfel-i ḳarʿ ada ḳalur bu yağ belesān yağı gibidir¹⁸³ (5) ʿ ufūnetleri menʿ ider ve yaraları oñuldur ve büyük maʿ cūnlara girer ḥāşılı (6) belesān yağı yerinedir **kehrübā yağı** çıkarmak ṭarīki budur ki dilediğīñ (7) kadar kehrübāyı alub kendi kadar ḳum ile bile saḥḳ idüb mā ʾilü ʾr- raḳabe (8) ile taḳṭīr itdikden şoñra tekrār sirke ile ḳarışdırub taḳṭīr idersin (9) yağı esfel-i ḳarʿ ada ḳalur baʿ zı kimesne kehrübāyı saḥḳ idüb ʿ araḳ ile (10) ḳarışdırub birḳac gün tırduḳdan şoñra taḳṭīr idüb muḳaṭṭarı muḳaṭṭar (11) olmayan üzerine koyub tekrār tekrār taḳṭīr ider¹⁸⁴ tā yağı esfel-i (12) ḳarʿ ada ḳalınca bu ṭarīḳ āsāndır ve güzeldir zīrā bu ṭarīḳde yağ (13) çok çıkar bu yağ cümle dimāğ marazlarına nāfiʿ dir ve siñir marazlarına (14) daḥı nāfiʿ dir şarʿ ve teşnīc ve felc gibi bu yağdan bir iki kaṭre istiʿ māli (15) olunur Kefe kemmūni şuyı ile ve betonika şuyı ile cümle zehirlere nāfiʿ dir (16) ve dāfiʿ dir ve emrāz-ı vebā ʾiyyeye nāfiʿ dir ve baṭrasaliyus şuyı ile (17) meşāne marazlarına nāfiʿ dir baṭrasaliyus Kefe kemmūni gibi bir toḥumdur bu yağ (18) aʿ zā ʾi re ʾiseniñ cümlesine ḳuvvet virir ve dimāğa ḳuvvet virir ve kābūs (19) marazından ḥalāş ider ḥuşuşā müzmin ola **kāfūr yağı** çıkarmak

[41b]

(1) ṭarīki oldur ki dilediğīñ kadar kāfūr alub ısıcaḳ şı ile ezüb (2) ḥall itdikden şoñra yağı şuyıñ yüzünden alursın şoñra ʿ araḳ (3) taḳṭīr idersin yaʿ nī ʿ araḳ ile ḳarışdırub taḳṭīr idersin (4) bu yağ ḥummā-i muḥarriḳaları ve ḥummā-i vebā ʾiyyeyi ve ṭā ʾunı defʿ ider (5) nāfiʿ dir ʿ illete münāsib şeyler ile ve bu yağı ʿ arʿ ar yağıyla yaramaz (6) ḥabīş yaralarda istiʿ māli olunur cāvī ḥaşalübān didikleridir (7) aniñ yağıñı çıkarmaniñ ṭarīki oldur ki dilediğīñ kadar alub (8) kendi berāberi ʿ araḳ ile saḥḳ idüb mā ʾilü ʾr- raḳabe ile taḳṭīr (9) idersin evvelen şuyı çıkar baʿ dehu yağı çıkar bākī esfel-i ḳarʿ ada (10) ḳalur güzel ḳoḳulu şeylerde istiʿ māli olunur bu minvāl üzre (11) çıkar uşak yağı taḥlil için

¹⁸² F.; MK. 8522, 166b-15; BL. 77-7 sayfa kenarlarında üstükuş biʿ maʿ nā-i ʿ anāşır yazılı.

¹⁸³ F. gibidir iki kez yazılmış.

¹⁸⁴ F.

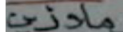
muql ve cāvşir dağı buña beñzer (12) zamğların yağları lākin bunlarda ‘arağ yerine sirke koyub taqtır (13) olunur ve lāden¹⁸⁵ yağı dağı böyledir **hulbüb ki** fesligen didikleri (14) otdur anın yağını çıkarmak tariki böyledir ki dilediğın (15) kadar alub kendi kadar şeker ile saħk idüb sekiz gün taħmır (16) idersin şoñra taqtır idersin bundan bir yağ çıkar dağı (17) sürmek ile levni güzel ider yüzde eşerleri gidüb cilā (18) virir ve şar‘ marazlarına güzeldir günde bir diremi kırk güne degin (19) içürseler cünd-i bīdester ki kұnduz hayasıdır eger anuñla

[42a]

(1) bile isti‘ māl olunursa siñir marazlarının cümlesine ğāyet nāfi‘ dir (2) **faşl** bu faşl ma‘ deniyyātın yağlarının keyfiyeti ve istiħrācı beyānındadır (3) **üsrüb ki** kırşundur anın yağını çıkarmak tariki budur ki dilediğın (4) kadar mükelles üsrüb alub tarik-i teklis yukarıda geçdi zikre (5) hācet yokdur ba‘ dehu sirkede ışladub kırıdub altı kerre (6) böyle idersin şoñra bir ısıcağ yere koyub şu gibi hall ola şoñra (7) mā’ ilü’ r-rağabe ile yāhūd eflātūnı ile taqtır idüb ol sirke (8) çıkdıktan şoñra yağı çıkar bu yağ seretān didikleri maraz ki ‘ avratların (9) memesinde olur ekşer aña nāfi‘ dir ve ākile ve ğanzarniya didikleri (10) maraz ki ākileniñ bir nev‘ idir anlara nāfi‘ dir sürmek ile (11) bu yağıñ içine mükelles altun qosalar şaruya boyanur bunı (12) ehl-i şan‘ at ‘ amellerinde isti‘ māl iderler **antimun sükkeriniñ** (13) yağını çıkarmak tariki budur ki dilediğın kadar antimunı alub (14) kendi berāberi şeker ile mecmū‘ unı dağğ ve saħk idüb eflātūnı (15) ile taqtır idersin bu yağ hāric-i bedende bir ħabb yapılıur (16) cümle sıtmalara nāfi‘ dir sıtmanıñ devrinden muqaddem olur bir ħabb (17) dan üç ħabba varınca isti‘ māl olunur ol ħabbıñ şıfatı budur ki (18) antimun yağından yigirmi beş direm şabr altı direm ‘ anber iki direm (19) za‘ ferān bir direm mecmū‘ unı bir yere hılt idüb ħablar düzeler bu ħab

[42b]

(1) der getüricidir ve ditremegi keser ve ħekim Senarşus eydür ki ben (2) antimunı bir yağ yaparım ki aşlā meşakqati yokdur rıfqla ishāl (3) ider ve kuşdurması yokdur ve dağı istiskā marazına isti‘ māl (4) iderim dir ol müşhil-i antimun yağının şıfatı oldur ki iki yüz (5) direm antimun ve otuz beş direm kükürt alub mecmū‘ unı bir yerde (6) dağğ ve saħk idüb bir pütede yaqasın tā kibrīt yana gide (7) ateşi ziyāde idesin ki kibritiñ eşeri qalmaya ba‘ dehu tekrār (8) muqattar sirke ile saħk idüb qar‘ a ve inbik ile taqtır idesin (9) ol sirke cümle taqtır olunub o münħall antimun esfel-i qar‘ ada (10) qala ba‘ dehu nişfi kadar şeker ile hılt idüb üzerine dört (11) parmaq miqdarı ‘ arağ koyub taqtır idesin tā ki ‘ arağ qalmaya (12) her ne kadar taqtır tekrār olunursa güzel olur ve taqtır iderken

¹⁸⁵ F. yazılmış düzeltme işareti konularak sayfa kenarına lāden yazılmış.

(13) azacıq ‘anber yāhūd dārçin şuyı izāfe olunursa ġāyet (14) laṭif olur ol qar‘ a dibinde qalan yağdır ʔarīk-i āḥar (15) oldur ki dilediğn kadar antimun alub daqq ve saḥk idüb (16) muqatṭar sirke ile ısladub tā ḥamir olunca ba‘dehu sirke’i süzüb (17) tekrār muqatṭar sirke qorsun ḥattā antimunuñ levni sirkeye çıqa (18) şoñra süzüb böyle tekrār idersin tā ki antimunla levni (19) qalmaya şoñra bu mecmū‘ı kadar sirke’i taqtir idersin yağı esfel-i qar‘ada

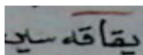
[43a]

(1) qalur ba‘dehu baṭn-ı feresde kırk gün defn itdikden şoñra çıkarub (2) taşfiyye idüb ḥıfz idesin bu yağ cümle yaralara ve sereṭān (3) marazına nāfi‘dir ʔarīk-i āḥar oldur ki antimun dilediğn kadar (4) şırçasın alub yaqasın¹⁸⁶ tā ki beyāz olunca eger kırmızı (5) yaqarsañ daḥı güzel olur ba‘dehu bir şışe içine koyub üzerine (6) bir miqdār muqatṭar şarāb koyub ağızını muhkem bağladıqdan şoñra bir ısıcaq (7) yerde on iki gün qoyasın ba‘dehu taqtir idesin eger taqtir (8) olunanı olunmayan üzerine koyub taqtir idersin ġāyet (9) güzel olunur şoñra esfel-i qar‘ada olanı alub ḥıfz idesin (10) bu yağdan üç dört ḥabbe içilür münāsib şular ile (11) sıtmaların envā‘ına ve istiskā ve raḥim marazlarına ve şar‘ ve firenk (12) ve qurūḥ-ı ḥabiseye nāfi‘dir ve daḥı bevāsire ve ākile ve sereṭān (13) marazlarına mübtelā olanlara içürelər nāfi‘dir **altun yağı** (14) çıkarmak ʔarīki oldur ki dilediğn kadar mükelles altunı alub (15) sirke ile ḥall idüb ba‘dehu esfel-i qar‘ada qalanı bir hoşca (16) saḥk idüb üzerlerine ‘arāq koyub bir ısıcaq yerde birkaç (17) gün ṭura ba‘dehu taqtir ile esfel-i qar‘ada bir ġalız şey qalur (18) yağdır bu yağ cümle marazlara nāfi‘dir bir kıraṭ yā iki kıraṭ (19) içmek ile ve bir ʔarīk-i āḥar oldur ki dilediğn kadar altun

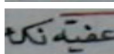
[43b]

(1) varaqı alub yā limūn şuyıyla veyā muqatṭar sirke ile ḥall idüb ba‘dehu (2) bu şuyı uçurasın tekrār tekrār böyle idesin eger buña incüden (3) bir miqdār şey’ qorsañ ġāyet a‘lā olur bunuñ şerbeti bir kıraṭdır (4) ḥummā-i ‘afaniyeniñ¹⁸⁷ envā‘ına nāfi‘dir ‘ufūnetleri men‘ider ve der getüri (5) cidir ve cüdām marazına ve beraşa ve firenk marazına nāfi‘dir daḥı şol (6) kimesneye nāfi‘dir ki zıbaq içüb yāhūd sürüb mutazarrır olmuşdur (7) ve ʔarīk-i āḥar oldur ki altun bürādesinden dilediğn kadar alursın (8) zıbaq ve kibrit ile teklis idüb yukarıda bildiğn gibi ba‘dehu muqatṭar (9) sirke ile ḥall idüb ateşde ‘aqd idesin ḥall ve ‘aqdi tekrār (10) idesin fesh olub dühn olur ‘aqd olmaz şoñra bu yağıñ (11) on iki dirhemine yüz direm pāk bal koyub içerüden ve taşradan (12) olan

¹⁸⁶ F.

¹⁸⁷ F.

marazların cümlesine nâfi' dir ve yeryüzünün bād-zehridir bunuñ (13) hāşşaları şayılmaz ve fāyideleri 'add olunmaz **gümüş yağı** çıkarmak (14) tarīki oldur ki iki yüz direm nişadır alub ve dört yüz direm (15) kil-i ermenī hılṭ idüb ve kırudub hafif nārda taḫṭir idesin (16) ba' dehu tadrīcle ateşi ziyāde idüb cümle taḫṭir olunca yigirmi beş direm (17) gümüş bürādesi alub seksen direm bu muḫaṭṭar şudan alub bir şīşeye (18) koyub bir ısıcaḫ yerde yāhūd güneşe koyub kırusun tā ki gümüşi (19) bir hoşca ḫall idüb ba' dehu şuyı süzüb ısıcaḫ şu ile tekrār

[44a]

(1) yaykayasin¹⁸⁸ ḫattā şuyı gide soñra üzerine 'araḫ koyub bir ısıcaḫ yere (2) koyasin on dört gün anda ḡalīz lezic olur bu yaḡdan içürelər (3) nâfi' dir baş marazlarınñ şovukdan ve ısıcaḫdan olanlarına ve siñir (4) marazlarına ve ṭalaḫda ve cigerde ve raḫimde olan süddelerin cümlesine nâfi' dir (5) tarīk-i āḫar oldur ki dilediḡiñ kadar mükelles gümüş alub üzerine (6) muḫaṭṭar sirke koyub ḫammām-ı mariyede nār-ı mu' tedilde uçurasın ḫar' anıñ (7) dibinde yağı bākī ḫalür bunuñ üzerine nef' i evvelkisiniñ nef' i gibidir (8) **incü yağı** çıkarmak tarīki oldur ki dilediḡiñ kadar saḫḫ olunmuş (9) incü alub üzerine iki barmaḫ miḫdārı muḫaṭṭar sirke koyub (10) ısıcaḫ yerde koyasin ḫall olunca bundan soñra ḫammām-ı mariyede (11) ruṭübetini uçurursın ḫattā kızarır ba' dehu üzerine birḫac kerre (12) ṭatlu şu taḫṭir idesin ekşiligi gide soñra bir yaş yere koyub (13) ḫall olub yaḡ ola yāhūd 'araḫ ile ḫall idersin soñra (14) uçurursın maḫlül bākī ḫalür bu yaḡıñ şerbeti bir kırāt virilür (15) ba' zı münāsib şular ile a' zā'-i re' isiyeye' i ḫuvvetlendirir teşennüce ve felce (16) ve siñir marazlarına ve bayılmaḡa ve ḫafaḫāna nâfi' dir ve men' i ziyāde (17) ider ve cümle yaralara nâfi' dir ve bevāsīr için içmek ile bu minvāl (18) üzre çıkar **mercān yağı** aḫıcı marazların cümlesine nâfi' dir raḫim aḫmak (19) gibi kıruḫ-ı ḫabīse ki büyük yaralardır sıraca gibi ve gözün ağrısını

[44b]

(1) teskīn ider ve gözden aḫan yaşı kırudır sürmek ile ve nāzileleri (2) men' ider ve dimāḡı ḫuvvetlendirir ve ḫalb marazlarına ḫaşa gibi ve ḫafaḫān gibi (3) nâfi' dir **tuз yağı** daḡı çıkarmak tarīki üç yüz direm tuз (4) alub ve altı yüz direm kil-i irmenī ve altı yüz direm bārūt alub (5) bir yerde ḫamīr idüb kıruşlar¹⁸⁹ düzeler ve kırudalar ba' dehu bir uzun (6) boyunlu bir ḫar' ada koyub şol şartla kim inbīḫ büyük ola muḫābele vāsī' (7) ola altına ateş yaḫasın tadrīcle ba' dehu ateşi şedīd idesin (8) tā ki şu çıkınca soñra bu

¹⁸⁸ Serez 2751 nüshasında harekendiḡi için yaykayasin okunuşu tercih edilmiştir. bk. Serez 2751, 42.a-14.

¹⁸⁹ F.

muқтатары тақтїr idesin ruṭubet-i zā'idesi (9) ıķub yağı ķar' anıñ dibinde ķalur bu yaę cümle ağrıları tesķin ider (10) sürmekle **huṣūṣā** zamę-ı butm yağı ile bile ola yāhūd pābūneç yağı (11) ile bile ola bu yaę veca' -ı mefāşıla ve nıķrīse ' acāyibdir mafşallarda (12) müteħaccir olmuş şeyleri taħlil ider bu yaęıñ isti' mālī üç ķaṭredir cümle (13) ħummā-i rediyyeye ve mafşallar ağrısına dağı içerüde olan şeyler ve fitıķ (14) marāzına ki ķaşıķ yarığına dirler nāfi' dir bunuñ ħāşşasındandır ki (15) altını ħall ider ve maħlül olan altun cümle marāzlarıñ envā' ına nāfi' dir (16) arīķ-i āħar budur ki uzu muқтаtar¹⁹⁰ sirke ile ħall idüb taқтїr (17) itdikden soñra bu muқтатары taқтїr idüb ruṭubetini uçurursın (18) ķar' anıñ dibinde yağı ķalur bu yaę altını ħallde ğāyetdir (19) **kibrītiñ yağını** ıķarmaķ arīķi oldur ki diledięiñ ķadar kibrīti

[45a]

(1) alursın ve kendi berāberi ufaķ aşlar veyāhūd ķum alub mā' ilü'r-raķabeye (2) ķorsun ve nār-ı ħafif üzerinde taқтїr idüb bir ħayşiyyetle ki kibrītiñ (3) kendi yuķaruya şu' üd itmeye iki gün ve iki gicede taқтїr olur ol (4) muқтаtar olan şey' ' ufüneden olsun ğayrıdan olsun şovuk marāzlarıñ (5) cümlesine nāfi' dir ve sıtmalarıñ cümlesine gerek ğıbb gerek rub' nāfi' dir ā' una (6) dağı nāfi' dir ve mi' de marāzlarına ve ciğer ve alaķ ve raħim ve meşāne ve mefāşıl (7) marāzlarına nāfi' dir isti' mālī azacıķdır münāsib şular ile ve ħummā-i nāriyyeye (8) nevbetden bir sā' at evvel isti' māl olunur ve her gün iklilü'l-cebel ki biberiyye (9) dirler anıñ şuyı ile ve ħummā-i ğıbb içün isti' māl olunur şarābla ışlanmış (10) ķanṭaryün şuyı ile ki anda azacıķ tiryāk ħall olmuş ola ve şar' (11) marāzına betonika şuyı ile ve fānya şuyı ile şulardan murād maṭbūħlardır (12) ve öksürige zūfā şuyı ile ve ciğer şoęuķluęuna ve istiskāya (13) andız şuyı ile isti' māl olunur a' am iştihā olmaduğuna efsentın (14) şuyı ile mi' de ağrısına ve ķulunc pābūnec şuyı ile ve süddeler ve alaķ (15) ağrısı-çün ilęun ağacı kökünüñ ķabınıñ¹⁹¹ şuyı ile yāhūd mā' -i (16) uşul ile virilür ve firenk marāzına şāh-tere şuyı ile yāhūd gül şuyı (17) ile virilür şoğulcan vesāyir ķurdları ıķarmaķ içün ayrıķ şuyı (18) yāhūd efsentın şuyı ile ve raħim ağrılarına pābūnec şuyı ile sidik (19) zorına şarābla nıķrīs veca' -ı mefāşıla kemāfiṭus maṭbūħı ile virilür

¹⁹⁰ F.

¹⁹¹ F.

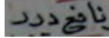

[45b]

(1) ve bu yağ yaramaz yaralara virilüb üzerine süreler nāfi' dir¹⁹² (2) ve tarīk-i āḥar oldur ki dilediğın kadar mükelles kibrīt alub ve qar' aya koyub (3) daḥı üzerine altı parmak miqdārı sirke koyub dört hafta zibl-i (4) feresde defn itdikden şoñra taqtır idesin cümlesi çıka ba' dehu bu muqaṭṭar (5) baṭn-ı feresde şışe ile üç gün yāḥūd dört gün defn idesin (6) cümle çıkub ruṭūbetini uçurasın hem yağı ve hem rūḥı qar' anıñ dibinde (7) qalub tekrār bunı zibl-i feresde sekiz gün defn idüb ba' dehu qar' a ve inbik (ile) (8) taqtır idesin yağını alub bu yağ şāf olur otuz güne degin (9) bunun fāyidesi evvelki yağın fāyidesi gibidir tarīk-i āḥar budur ki (10) yüz elli direm kibrīti alub söyünmedik kirec ile ve kırk direm nişadır (11) mecmū' unı bir yerde daqq ve saḥq idüb üzerine şu koyub ol şuda (12) azacıq tuz ile ba' dehu eflātūnı ile taqtır idesin şoñra ruṭūbetini (13) uçurub qar' a dibinde qalanı ḥıfz idesin içerüden taşra isti' māl (14) olunur ve daḥı siñir yaraları¹⁹³ için olan kibrīt yağının şıfatı budur ki (15) kibrīt-i meshūḳdan ve kettān toḥumı yağından berāber alub ḥılt idüb ateşde (16) kaynadırsın ba' dehu bir niçe müddetden şoñra taḥmīr idüb qar' a ve inbik ile (17) taqtır idesin eger taqtır iderken buğday kepegini bile koyub taqtır iderseñ (18) daḥı güzel olur **zāc yağı** çıkarmak tarīki budur ki bir miqdār (19) ḥālīş rūḥ-ı zācdan alub qar' a ve inbik ile taqtır itdikden şoñra

[46a]

(1) bu muqaṭṭarı (' arak) ile taqtır idersin ' arakını uçurub yağı qalub bu yağ (2) ḥummā-i vebā' iyyeye ve muḥarriḳaya ve tātūna virilür ve süddeleri daḥı (3) açmak için ve şusuzluğu def için isti' māl olunur daḥı (4) ba' zı ' illetlere münāsib şerbetler ile ve şular ile tarīk-i āḥar budur ki (5) dilediğın kadar zāc alub taqtır idersin şuyı çıkub (6) qar' a dibinde olan kırmızı toprak qalub şoñra ol arzıyye (7) yi kendi kadar saḥq olmuş kiremit ile saḥq idüb tekrār (8) qar' a ile taqtır ve bir gün bir gece nār-ı şedid idüb taqtır idesin (9) yüz dirheminden otuz beş dirhem şu çıkar bu muqaṭṭarı evvelki (10) muqaṭṭara ḥılt idüb tekrār tekrār taqtır idersin ta' mı ḥiddet (11) bulub ve ḥumūzātı gider ve ḡāyet güzel olur ḥuşūşā sıtmalara (12) ve sekte marāzına ve şar' marāzına ve qulunc marāzına ḡāyet nāfi' dir (13) ve qaçan bu yağa müşhil devālar azacıq zamm olunub bile isti' māl (14) olunsa kavī ' ameller ider ve azacıq müfettiḥ maṭbūḥlar ile (15) isti' māl olunsa süddeleri açmakta i' ānet ider **taqtır yağı** (16) çıkarmak tarīki budur ki dilediğın kadar beyāz taqtırdan (17) alub saḥq idüb mā' ilü' r-raḳabeye qorsun ammā ḳābile vāsi' (18) ola ve

¹⁹² F.

¹⁹³ F.

ağzını muhkem bağlayasın zîrâ kuvvetlidir nüfûz ider (19) bundan sonra mu' tedil ateşe koyub tadrîc ile ateş idesin

[46b]

(1) hattâ şuyı çıka ve yağı çıka bundan sonra taqtîr olunanı (2) olunmayan üzerine koyub tekrâr taqtîr idesin ba' dehu (3) bu yağı şudan ayırırısın yüz dirheminde altı dirhem yağ (4) hâşıl olur firenk marazından olan yaralara gâyet nâfi' dir (5) ve bu yağdan azacığ içseler sidigi ağıdır ve taşları kırar (6) tarîk-i âhar oldur ki tartîriñ milhîni çıkarub dilediğîñ (7) kadar milhînden alub bir yaş yere koyasın hall ola yüzi (8) ve levni güzel itmekde ve tamarları mücellâ itmekde isti' mâl olunur (9) tarîk-i âhar oldur ki dilediğîñ kadar hâm tartîrden alub (10) 'arağ ile bir gün bir gece ısladub ba' dehu eflâtûnî (11) ile taqtîr idesin evvel hafif nâr idesin tadrîcile (12) nâr-ı şedîd idüb taqtîr idesin ba' dehu şuyı ve 'arağı (13) ayırub şâfi yağ kalur alub hıfz idesin bu yağ (14) yaramaz yaralara nâfi' dir ve dahı vebâ zamânında dahı (15) tâ' ün günlerinde bu yağdan koçmak ve yüzine sürmek (16) nâfi' dir tarîk-i âhar oldur ki dilediğîñ kadar tartîri (17) alub ihrâk idersin mükelles olub beyâz olunca (18) ba' dehu ısıcağ şu ile hall idüb bir miqdâr turduğda

[47a]

(1) süzüb pāk idüb 'ağd idesin sonra bu minvâl üzre (2) beş kerre hall ve 'ağd idüb ba' dehu üzerine iki parmak kadar (3) 'arağ koyub üç gün miqdârı batn-ı feresde defn itdikden (4) sonra çıkarub 'arağı andan taqtîr idesin ve qar' anıñ dibinde (5) yağ kalur içerde olan yaraları(ñ) ve taşrada olan yaralarıñ (6) envâ' ına nâfi' dir bu yağdan ba' zı münâsib devâlar ile bir direm (7) içürseler gâyet nâfi' dir ciğeriñ ve talağıñ süddelerini (8) açıcıdır ve sidik zorına nâfi' dir ve kırtları kırıcıdır (9) ve nâzileleri men' ider **ve nuhâs ki** bağırdır anıñ yağını (10) çıkarmak tarîki oldur ki evvelâ bağırı teklîs idüb yukarıda (11) bildiğîñ gibi ba' dehu sirke ile ve sirke' i tuz ile hall idersin (12) sonra bir yere koyasın tâ ki yeşil olunca sonra ol sirke' i (13) süzüb alub yeñi sirke koyasın ammâ sirke içinde azacığ (14) tuz ola ve bir yere koyasın tâ ki yeşil olub jengâri (15) çıkınca sonra süzüb alub böyle tekrâr tekrâr idersin (16) jengâri kalmayınca degin ba' dehu ol cem' idüb aldığîñ (17) sirkeyi taqtîr idersin qar' a ve inbîk ile qar' anıñ dibinde (18) bir yeşil yağ kalur bu yağ yaralara ve bevâsîre ve kuruñ-ı habîş(e)ye (19) ve âkileye sürmek nâfi' dir ve **hadîd ki** demirdir anıñ yağını

[47b]

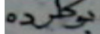
(1) çıkarmak tarîki oldur ki dilediğñ kadar demir bürâdesini alub (2) sirke ve tuz ile tekrâr tekrâr yayqarsın¹⁹⁴ pāk olunca şöñra (3) tatlu şu ile yursun ve bir qar‘ aya qorsın üzerine bir kendi (4) kadar kibrît şuyı ve iki kendi kadar tatlu şu koyub bir ısıcağ (5) yere qoyasın ħall olunca ba‘ dehu nār-ı hafif ile qurıdub (6) taş‘ id idersin ve şā‘ id¹⁹⁵ olan şey’i alub ħall-i ruṭūbetle (7) ħall idüb ħıfz idesin bu yağ cümle ishâlleri men‘ ider (8) nāfi‘ dir bağırsağdan gelen qanı burundan ağan qanı ve ğayrı (9) ‘ uzuvdan gelen qanları ve qan tükürmegi men‘ idüb def‘ (10) ider ba‘ zı kimesne demiriñ bürâdesini mā’-i fārūğ ile (11) idüb andan şuyunu uçurub ve qurıdub üzerine (12) sirke koyub tekrâr tekrâr taqtîr idesin tā kim erimiş yağı (13) qar‘ anıñ dibinde qalınca bunuñ nef‘ i evvelkisiniñ nef‘ i gibidir (14) **zıbağ yağı** çıkarmak tarîki budur ki dilediğñ kadar zıbağ (15) alub zāc ve bārūt ve şabla taş‘ id idersin şöñra (16) birkaç kerre ‘ araq ile yursun ve ‘ araqı andan uçurub qavī (17) ateş ile taqtîr idersin bundan taqtîr ile bir süd gibi şey çıkar (18) bu muqatṭarı eger ‘ araq ile taqtîr iderseñ ğāyet güzel olur (19) ve bu yağ yaralara ve çıbanlara nāfi‘ dir ve bu yağ içerüden

[48a]

(1) azacığ isti‘ māl olunsa bögrelerde¹⁹⁶ ve meşānelerde ‘ ilācı müşkil olan (2) yaraları oñuldur zırnîğ yağı çıkarmanıñ tarîki dilediğñ kadar (3) zırnîğ alub ve iki kendi kadar bārūt ile yumşaq saḥğ idüb (4) bir pūteye qorsın ve nār-ı şedid ile yaqub zevb olunca bunuñ (5) içinden bārūt gider zırnîğ pūte dibinde qalur yağ gibi ammā (6) ħazer idesin ki bir açuğ meydān yerde iħrāk idesin zırā (7) ğāyet müştā‘ il olub yanar veyāḥūd bir çanağ içine ateş yaqub (8) ol meshūğ zırnîğ ile bārūtı az az üzerine döküb (9) yaqasın bundan şöñra bir yaş yere koyub ħall-i ruṭūbetde ħall ola (10) ba‘ dehu bu maḥlūli taqtîr idersin yağı çıkar bu yağ oñulması ğāyet (11) müşkil olan yaralara nāfi‘ dir ve buṭmuñ şakızı ile veyāḥūd bal (12) ile ve daḥı qurūḥ-ı ḥabīseye nāfi‘ dir qaçan et yağı ile qarışdırub (13) merhem idüb ğāyet pek şişlere sürseler elbette taḥlil ider ne kadar (14) pek şeyler olursa da ve ğanzarniya didikleri şişe ve sereṭān (15) marazına ve ‘ illete münāsib şeyler ile tılā olunub sürseler nāfi‘ dir (16) ve kıl üzerine sürseler kılları giderir ve yüzünde olan (17) yaramaz yaralara ğāyet nāfi‘ dir ve bevāsire nāfi‘ dir **talak** (18) kim evren pulı didikleridir anıñ yağı çıkarmak tarîki budur ki (19) dilediğñ kadar mükelles alursın ve muqatṭar sirke ile ħall itdikden

¹⁹⁴ Serez 2751 nüshasında harekendiği için yayqarsın okunuşu tercih edilmiştir. bk. Serez 2751, 45.b-3.

¹⁹⁵ F.

¹⁹⁶ F.

[48b]

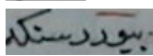
(1) şoñra bu ħall-i muqattarı taqtır idersin qar'anıñ dibinde qalanı (2) ħall-i ruṭubet ile ħall idersin bu yağ cümle yaralara ve gāyet (3) pek şeylere nāfi' dir erbāb-ı şan'atıñ buña gāyet i'tibārları (4) vardır hattā dirler ki الطلق استغنى عن الخلق ya' nī (5) bir kimesne taḷkı ħall itse ħalkdan müstağnī olur **billūr ma'deni** (6) **niñ yağını** çıkarmak tarīki budur ki dilediğñ kadar billūr ma'deni(n)den (7) alub kendi kadar bārūt veya evvelki kendi kadar kibrīt ile saḥḥ (8) idüb bir pütede yāḥūd bir demir mağraqada iḥrāk idersin (9) ba' dehu şu ile tekrār tekrār yıqarsın şoñra bir niçe müddet 'araḡ (10) ile ıḡladub şoñra 'araḡı süzüb bāḡī qalanı tekrār (11) bārūt ile yāḥūd kibrīt ile iḥrāk idüb ġusl itdikden (12) şoñra 'araḡ ile ıḡladub cümlesi ħall olunca ba' dehu ol (13) cem' olan 'araḡı kaynadub bir milḡ 'aḡd olur şoñra bu milḡi (14) ħall-i ruṭubetle ħall idersin bir dühn olur qaçan bu yağdan (15) bir direm bir kimesneye içürseler bögreklerde ve meşānelerde olan (16) taşları kırub dağıdır ve sidik zorına nāfi' dir cümle (17) taşlarıñ yağları bu minvāl üzre çıkar bunlara kıyās (18) olunsun **ma'lūm** ola kim yukarıdan berü zıkr idüb daḡı (19) iḡtiyār idüb naql iyledigimiz ḡekīm Senarṡusuñ ṡıbb pendindir ki

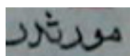
[49a]

(1) te'lif itdügidir ve daḡı ḡekīm Vafriṡusuñ Aqrabādinidir ol kim taqtır-i (2) ervāḡ-ı edhāndır ammā ḡekīm Ḳorolyus şan'at-ı ṡıbb-ı kimyāvīde (3) bir muḡtaşar ve müfīd kitāb te'lif itdi zamāne meliki için ve ol (4) kitāb iki muḡaddimeye müşt Emil biz daḡı Laṡinden 'Arabīye naql murād (5) itdik nef'-i 'āmm olsun için ve biz daḡı yine 'Arabīden Türkiye naql¹⁹⁷ (6) murād itdik nef'-i 'āmm olsun için Ḳorolyus ol muḡtaşara¹⁹⁸ (7) Kimyā-i Pasiliḡa diyü ad virmiş ya' nī melike mensüb kimyā dimekdir (8) **el-maḡāletü'l-ülā** Ḳorolyusuñ kitābı iki maḡāle-i müşt Emil maḡāle-i (9) ülā mu'ālecāt-ı külliyye beyānındadır ma'lūm ola kim maraḡlarıñ (10) 'ilācları ba' zısı küllidir 'āmmdır bir maraḡa maḡşuş degildir (11) 'ilāc-ı küllī maraḡlarıñ sebebini ve aḡlını ve toḡumunu kesüb eyüsini yaramazdan (12) ayırmaḡdır sen bilürsin¹⁹⁹ ki maraḡlarıñ ba' zısı anadan ve babadan (13) mevrüşdur²⁰⁰ ve ba' zı zāhirde olan sebeblerden 'arız olur (14) esbāb-ı sitte-i zarūriyyeniñ taḡayyüri gibi ya' nī altı sebeb ki insān (15) için zarūrīdir **imdi** mu'ālecāt-ı külliyye birḡaç nev' dir anuñla (16) maṡlūb olan ancaḡ belesān-ı ṡabi' iyi ḡıfz idüb taḡviyet (17) itmek ya' nī ol mu'ālece ile murād

¹⁹⁷ F. naql iki kez yazılmış.

¹⁹⁸ F.

¹⁹⁹ F.

²⁰⁰ F.

ancağ hıfz-ı şıhhat-i bedendir bir nev' i (18) dağı anuñla maṭlūb eyüyi yaramazdan temy'izdir ya' nī ol mu' ālece (19) ile maṭlūb def' -i maraẓdır bu def' -i maraẓ için olan mu' āleceler

[49b]

(1) bir niçe şeydir ol şeyler ba' zısı olur kuşdurmağla ve ba' zısı ishāl-ile (2) ve ba' zısı sidügi çok çok gitmekle ve ba' zı derlemek ile ve bu mu' āleceler (3) ile dört maraẓ ' ilāc olunur ol dört maraẓıñ biri şar' dır birisi (4) istiskādır ve biri veca' -ı mefāşıldır ve cüdāmdır ve cümle maraẓlar ki bedene ' arız (5) dır bu dört maraẓdan şu' bedir bölünmüş bu dört maraẓ uşūl-ı emrāzdır (6) ve Allāh sübhānehü ve te' ālā bir maraẓ ḥalk itmedi illā aniñ devāsını bile ḥalk itdi (7) nev' -i insān üzerine luṭf-i kereminden ve dağı Allāh sübhānehü ve te' ālā cemī' maraẓlara (8) bir devā ḥalk itdi ki cümle mu' ālecātta kāfidir ğayra ihtiyāc yoğdur lākin (9) ol bir devāniñ ma' rifeti kemāl-i ' izzetinden ğāyet güc olmağla bu muhtaşarda (10) ma' rifeti ve ' ameli āsān şeyler zıkr olundu anlar ile cümle maraẓlar ' ilāc olunur (11) maraẓlarıñ ' ilāclarınıñ ba' zısı dağı cüz' idir ' ilāc-ı cüz' i şol ' ilācdır ki (12) maraẓıñ aşlını ve toğumunu kaṭ' idemez belki ol maraẓıñ a' rāzını teskīn ider (13) ve ol maraẓıñ fer' ini kaṭ' ider aşlını kaṭ' idemez ve nevbetini izāle ider (14) ve ağırlarını teskīn ider ve ziyādesini men' ider ve mu' ālecāt-ı cüz' iyyedendir (15) edviyye' -i muḳavviyye ile yedi a' zā' -i re' isiyeye ' ilāc ve dağı ma' lūm ola kim (16) Allāh sübhānehü ve te' ālā kereminden insāna bildirdi esrār-ı ṭabī' ati ve ' anāşırdan (17) ' arız olan şeyleri ol ' anāşırıñ ziyāde ve nokşānı i' tibāriyle (18) ' anāşırıñ şālāḥından fesāda tağayyüri sebebiyle olanları cümle bildirdi

[50a]

(1) ve dağı ihsān²⁰¹ eyledi muṭṭali' kıldı cümle devālarıñ ḥāşşaları üzerine (2) ol devālar ki maḥşūşdur her birisi bir ' uzva ve bu şey'lerden ötüri (3) ' ilācı biz iki kısım itdik biri ' ilāc-ı küllī ve biri ' ilāc-ı cüz' i ve ' ilāc-ı (4) küllī müşt Emil inzācı ya' nī ḥıltıñ pişmesini ve ishālī ve idrārı ba' zı aḳmasını (5) ve kuşmağı ve derletmegi ve taḳavvī ve muḥaddir şey'le ağırları teskīn itmegi ve havāyı (6) ıslāḥ itmek ba' zı mesmūmātla ' ilāc-ı cüz' i ' ilāc-ı zīnetdir ya' nī zāhirde (7) olan cüz' i şeyler ' ilācdır ve bir ' uzva maḥşūş olmayan şey'ler ' ilācdır (8) ba' zı yaralar ve çibanlar gibi imdi zıkr ideriz bir niçe şey'ler ki nāfi' lerdir (9) ol şey'lerden ba' zısı baş maraẓlarına nāfi' dir sekte gibi ve şar' gibi (10) ve ba' zısı göze ve dişlere nāfi' dir ba' zısı gögse ve ḳalbe ve mi' deye (11) ve raḥme nāfi' lerdir ba' zısı sıtmalara ve vebā maraẓına ve ṭā' ūna nāfi' dir (12) ba' zısı veca' -ı mefāşıla ve niḳrīse nāfi' dir ba' zısı bögrek ağırlarına (13) ve istiskāya nāfi' dir ba' zısı

²⁰¹ F.

disenterya didikleridir ki kavî ishâldir (14) dağı sâyir seyelâni olan şeyler ve ba'zısı menîyi ziyâde idicidir ve ba'zısı (15) yaramaz yaralara ve çibanlara nâfi' dir **faşl** bu faşl inzâc ki pişürmekdir (16) munzic ki pişiricidir anlarıñ beyânındadır imdi ma'lûm ola kim fâsid hıltlardan (17) 'arız olan marâzlarıñ kökünden kesmek olmaz tâ ki ol ahlât-ı fâsideyi (18) pişürmek ile olur zîrâ ol marâzlar köklidir ve pekişmişdir ve dağı (19) inzâcdan maqşûd ol hıltıñ mâddesiniñ kıvâmını ta' dil itmekdir

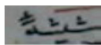
[50b]

(1) ya' nî ol hılt-ı fâsid gâyet gâliz ise raqîk itmekdir balğam-ı gâliz dağı (2) sevdâvide olduğu gibi ve eger hılt-ı fâsid raqîk ise gâliz itmekdir (3) tâ ki kuşmak ile yâ ishâl ile veyâ gâyrı şeyler ile çıkması âsân (4) olsun içündür ve ammâ şol marâzlar ki kökli ve sâbitdir râsih degildir (5) ba'zı sıtmalar gibi ve nâzileler gibi ve öksürükler gibi bir munzice muhtâc (6) degildir belki anda istifraglar ve tenkıye kifâyet ider ve bu taḥkîk üzre (7) tenbîh itdi Buḫraṭ ve Calinus Buḫraṭ taṣriḥ itdi nuzc lafzı ile (8) Calinus ta' dil lafzı ile ve Parasulse tağyîr lafzı ile taṣriḥ itdi (9) ammâ cümlesiniñ murâdı birdir ve Ḳorolyus dir ki inzâc toñmuş şey'i (10) ḥall idüb ve ḥall olmuş şey'i toñdurub çıkmaqlığa isti' dâdı (11) taḥşil itdirmekdir ve ekşer yâ munzic şey'ler isti' mâl müzmin marâzlardadır (12) şar' ve ḥummâ ve ḳulunc ve veca' -ı mefâşıl ve bögrek ağırları ve cemî' tartirden (13) olan marâzlar gibi ammâ şol marâzlar ki taḥlil ile ve taḥrik ile gider munzice (14) muhtâc degildir inzâc ḥaḳḳında isti' mâl olunan zâciñ tartiriniñ şıfatı (15) dilediğni kadar beyâz tartiriñ milḥini alub ḳoyun otı şuyıyla ḥall (16) idüb ' aḳd idesin tekrâr tekrâr soñra soñra ḥall-i ruḫbetle ḥall idesin (17) bir ağızı tar şışeye ḳoyub bu maḥlûl olan milḥ tartiriñ yarusı kadar (18) rûḫ-ı zâc üzerine tedic ile ḳoyasın ol şışeniñ içinde (19) cümlesi mün' aḳid olub azacıḳ yüzünde şuyı ḳalur ol şuyı

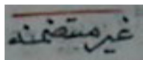
[51a]

(1) ısıcaḳ kül üzerinde hemân uçurub ḳurıdasın soñra rûḫ-ı zâc (2) ile bile mün' aḳid olmuş milḥi alub ḥıfz idüb vaḳt-i ḥâcetde isti' mâl (3) oluna eger rûḫ-ı zâc ol milḥ-i tartiriñ üzerine gâlib olursa ol (4) tuz ḳuşdurıcı olur eger ol tuz rûḫ-ı zâc üzerine gâlib olursa (5) ol tuz müdebbir olur müfettiḥ munzic olur ma'lûm ola kim ḳaçan milḥ-i tartiriñ (6) üzerine rûḫ-ı zâc ḳonduḳda bir ḳaynamaḳ ' arız olduğu insâniñ (7) rûḫuna dağı ' arız olur ḳaynamaḳ ḳaçan kendi ise münâfi bir şey²⁰² (8) mülâḳi olduḳda meşelâ maşrû' a şar' ı ḥâlinde ' arız olduğu gibi ḥarekât-ı (9) gâyr-ı muntazama²⁰³ imdi bu tartir

²⁰² F.

²⁰³ F.

zācı cümle fāsīd māddeleriñ inzācı için (10) virilür ‘illete münāsib şular ile ve maṭbūḥlar ile meşelā bu ṭarṭiriñ (11) zācdan olan(ından) iki direm alub iki yüz direm dārçin ile kaynamış (12) üzümüñ maṭbūḥundan ḥall idüb marīze virilür bir miqdār mülākāt (13) kifāyet ider ve üç güne degin virilür bu ṭarṭir zācı beden-i insānda (14) olan ṭarṭiri ḥall ider ve emrāz-ı ṭarṭiriyyede ‘acāyibdendir ve bu ṭarṭir (15) zācīñ fāyideleri budur ki şaḳīka ki yarım baş ağrısıdır ve yereḳān ki (16) şarılıktır gerek aşfer gerek esved ve envā‘ süddelere nāfi‘ dir ‘illete (17) münāsib şular ile yāḥūd beyāz şarāb ile birkaç gün içeler ve ṭaşları (18) kırar ṭağıdır ve baṭraliyus ki Kefe kemmūnuna beñzer bir otdur anıñ şuyı (19) ile yāḥūd ḥaşıšetü’z-zücāc ki yapışkan didikleri otdur anıñ şuyı

[51b]

(1) ile veyāḥūd beyāz şarāb-ile ve daḥı bu ṭarṭir zācdan virilür bögrekler (2) za‘ fina ve süddeler için gül şarābı ile südüs direm miqdārı daḥı (3) masariḳanıñ süddeleri ve ṭamarlarınıñ süddesi için virilür sekiz (4) ḥabbe dārçin şuyıyla ve üzüm maṭbūḥıyla ve der getirür ve eger (5) karsenṭu didikleri otuñ şuyı ile virilürse veyāḥūd (6) beyāz şarābıla ve istiskā marāzına virilür şülüş direm miqdārı (7) bal şuyı ile yāḥūd andız şarābı ile ve ḥayzı aḳıdır şülüş direm (8) isti‘ māl olunduḳda bal şuyı ile yāḥūd ḳayşūm didikleri otuñ (9) şarābıyla yāḥūd betonika şarābı ile ve cümle sıtmalara virilür münāsib (10) şular ve maṭbūḥlar ile ḳaçan müshil devālara ḥılṭ idüb isti‘ māl (11) olunsa ḳuvvetlü ‘amel ider ve süddeleri açar ve ṭalaḳ marāzlarında (12) ve sevdāvī marāzlarda nazīri yoḳdur miqdār-ı şerbeti cümle südüs dirhemden (13) şülüş dirheme varıncadır bal şuyı ile eger bir ḡayrı münāsib şu bulunmazsa (14) ve cümle fāsīd māddelele inzāc için ve süddeleri tenzīc²⁰⁴ için (15) isti‘ māl olunan ḳırımı ṭarṭiri didikleri devāniñ şıfatı dilediḡiñ (16) ḳadar beyāz ṭarṭir alub çirīş olunca daḳḳ ve saḥḳ ve şu ile yıḳarsın (17) tā ki vesahı gide ba‘ dehu ṭatlu şu ile bir sā‘at ḳaynadırsın ba‘ dehu (18) bir şovuk yere ḳorsın şuyıñ yüzine parça parça ṭoñar ṭuz (19) gibi şuyıñ yüzünden alursın süzgi ile soñra bu minvāl üzre

[52a]

(1) tekrār ḳaynadub bir soḡuk yere ḳoyub ‘aḳd olanı alursın tekrār tekrār (2) böyle idersin ḥattā şuyıñ yüzünde bir şey’ ṭoñmaz olunca soñra arzıyyesini (3) ṭaşra atarsın ve ṭuz gibi ‘aḳd olanı alub ḥıfz idersin bu devā (4) ḡāyet şerīf devādır māddelele inzāc ider

²⁰⁴ F.

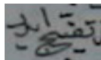

ve süddeleri teftih²⁰⁵ ider (5) miqdār-ı şerbetisi yarım direm mā³-i qarāh ile yāhūd ba⁶ zı münāsib (6) şular ile ve bu devānīn⁶ ‘ameli āsāndır ve zārarı yoqdur ve tabī⁶ at katında (7) maqbūldür kaçan müşhil hılt olunub isti⁶ māl olunsa ‘ameli kavī olub (8) ve tiz olur ve kaçan bundan bir direm ve maḥmūdeden on iki ḥabbe ile (9) isti⁶ māl olunsa bir devā³-i müşhil olur ğayra ihtiyāc olmaz **faşl** (10) bu faşl kuşmaḳ beyānındadır muḳayyi³āt ki kuşdurıcı şeylerdir üç kısımdır (11) evvelki zāciyyedir ya⁶ nī envā⁶ dürlü zāçlardan olur ikincisi (12) antimuniyyedir ya⁶ nī demirbozan envā⁶ tedbīr ile olub ğāyetü'l-ğāye (13) kuşdurıcıdır üçüncüsü zībaḳiyyedir ya⁶ nī zībaḳ envā⁶ tedbīr ile (14) ğāyet kuşdurıcıdır ve mi⁶ deyi ğāyet pāk ider ve kuşmaḳ muḥtācun-ileyh (15) olanlardandır ya⁶ nī ‘ilāclardandır zīrā kuşmaḳ köki mi⁶ dede olan (16) marazlarıñ köklerini ve toḫumlarını қаḫ⁶ idüb keser kuşdurıcı zāc-ı ebyāz oldur ki (17) hemān dilediĝiñ kadar zācı alup ḫatlu şu ile ḫall idüb ba⁶ dehu süzüb (18) ‘aḳd idüb tekrār tekrār bu minvāl üzre ḫall ‘aḳd idersin tā ki (19) beyāz ola soñra gül şuyı ile ḫall idüb ve ‘aḳd idüb ḫıfz idesin

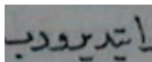
[52b]

(1) vaḳt-i ḫācetde isti⁶ māl olunur ve bu bir devādır ki mebdē³ i mi⁶ dede olan (2) marazlara ve cümle mi⁶ deniñ müzmin marazlarına nāfi⁶ dir kuşdurıcıdır (3) ve cilā viricidir ve aḫlāt-ı ğalīzeyi çıkarır ve daḫı zāciñ şıfatı budur ki (4) dilediĝiñ kadar milḫ zācı alursın ki anuñ ‘ameli zıkr olundu bundan (5) soñra ol milḫi taḳḫīr idersin ol taḳḫīrden ḫāşıl olan şu ile (6) ol milḫi ve ol taḳḫīrden ḫāşıl olan milḫi ḫall idüb devr-i dāyīm (7) didikleri qar⁶ aya koyub nār üzerine ḳorsın taş⁶ id itmek için (8) devr itdirirsın sekiz gün devr itdirüb²⁰⁶ soñra āletden alub (9) ḫıfz idersin bunlardan şerbet şülüş diremden şülüşān direme deĝin (10) ve şülüş direm virilürse ‘azīm kuşdurur ve mi⁶ deden aḫlāt-ı (11) ğalīze³ i çıkarır ve sıtmalarıñ daḫı cümlesine virilür ve yarası olan (12) kimselere bundan şülüş direm şarāb ile virseler yaraları oñuldur (13) ve daḫı şeker ile virilür ve rāziyāne şuyı ile virilür ve mā³-i (14) qarāh ile virilür ve et şuyı ile virilür bir kimesneniñ (15) ḫab⁶ ı ḳabūl itmese azacıḳ gül-be-şeker ile virilür ve bundan ma⁶ şūmlara (16) daḫı virilür şoĝulcanı ve ba⁶ zı ḳurdları ḳırmaḳ için beş ḫabbe (17) miqdārı bir ḳaşıḳ şarāb ile bundan soñra ma⁶ lūm ola kim Laḫin (18) lisānından ‘Arabiyyeye terceme idemediler biz terceme itdik kim ‘ibādu’llāha nef⁶ i (19) olsun diyü imdi muḳayyi³āt-ı şelāşeden ḳısm-ı evveli zāciyyedir

²⁰⁵ F.

²⁰⁶ F.

[53a]

(1) bir miqdārınıñ keyfiyyetini beyān idüb yazdılar ammā ikinci kısmıñ keyfiyyetini (2) beyān idüb yazmadılar andan ötüri ki ol iki kısmıñ keyfiyyeti (3) ve tedbiri ve kemāl-i ıslāhı ve semmiyyetini izāle idüb devā-yı maḥz (4) olmaḵ üzre olmasınıñ keyfiyyetini bilüb ve fi'le getürür kimesne az (5) bulunur ola yāḥūd antimun ve zıbaḵdan her biriniñ keyfiyyeti tedbirleri (6) ve kemāl-i ıslāhları ve her birinden ne miqdār isti' mälleri ve bunlardan (7) ḥabb ve ma' cün 'amelleri ve ne maḥalde isti' mälleri ve ne ḳadar maraḷa fāyide (8) leri olmaları aṣaḡıda 'alā't-tafṣil zıkr olunub bu maḥalde zıkre (9) ḥacet olmaduḡundan ötüri ola ammā zāc-ı ebyazıñ zıkrı (10) ḡayrı maḥalde zıkr olunmaduḡundan ola **faṣl** bu faṣl müshili beyān (11) ider ma' lüm ola kim her müshil şey'in üç fi'li vardır biri zā'id (12) şey'leri istifrāḡdır ve biri mizācı ta'dildir ve biri a'zāya (13) taḳviyetdir ṣol müshil devālar ki anda semmiyyet ola andan hemān (14) ictināb vācibdir ve ṣol müshil devālar ki yeñi ola zā'id şeyleri (15) çıkarub ve ḳuvveti taḳviyyesinden ma' lüm olur müshil devānıñ (16) eyüligi 'ameli ḳoḡ olub ve az olduḡından degildir zīrā ba'zı (17) müshil vardır ki 'ameli az olub za'if olur ammā ḳuvvet-i eczāya (18) za'f virir ma' lüm ola kim devānıñ 'ameli keyfiyyeti ile degildir belki (19) ḥāṣṣası ile ve şüret-i nev' iyyesi ile ol ḥıltı-ı maḥṣūṣı 'uzv-ı

[53b]

(1) maḥṣūṣdan²⁰⁷ cezb ider ve daḡı vācibdir ki ṣol maraḷ ki yab yab taḥlil (2) eyledikce ol maraḷda ibtidā ḳavī müshil içmeye belki ibtidā muḡlāb (3) ve munzic şey'ler isti' māl idüb ṣoñra ḳavī müshil içe ma' lüm ola kim (4) ishāli ḳavī olan devāyı içmek cāyız degildir Eflātūn Tımadus (5) nām kitābında eydür ki ṣol devālar ki ishāli ḳavī ola lā-büdd a'zāda (6) ve ḳuvvetlerde zarar icāb ider ve şeyḡ-i re'is Sīnā ki ne güzel dimiṣdir (7) müshil devā gerçi semmiyyetli olmazsa da illā ṭabī'at üzerine ṣaḳildir (8) lākin eger maraḷ kökli olub ṣābit olursa ḳavī devāya muḥtācdır ki (9) zācdan olan devālar gibi ve antimun ve zıbaḵdan olan devālar gibi (10) ve Calinus etbā'ı bu ḳavī devāların isti' mālne ḳādir olmadılar (11) zīrā Calinusuñ etbā'ı bu devāların ıslāhı ṭarīḳini ve tedbirini (12) ve isti' māl ve keyfiyyetini bilmediler Aḡriba nām ṭabīb bir ḥaḳ söz söyledi (13) didi ki her 'āḳıl üzerine vācibdir ki ṭabīb-i cāhilden ictināb (14) idüb ḳaçınmaḡdır ki ni' metleriñ insān üzerinde pek büyüḡi (15) insān bir ṭabīb-i ḥāzıḳa mevḳūf olub pīr olunca ṣıḡhatini (16) ḥıfz eyleye **ṣıfat-ı türbūd ma' deni** ya' nī türbūd ma' deniniñ (17) ṣıfatı oldur ki türbūd ma' deni zıbaḵ müdebberinden olur daḡı (18)

---

²⁰⁷ F.

zībağ ki türbūd ma' deni dirler zībağın isti' māl(i) keşir ve nef'-i 'āmm (19) oldığı ecluden ve dahı ma' deniyyātın hamīri gibi olduğundan ötüri (20) zīrā şol kimesne ki zībağın işbātına qādir ola ol kimesne feylesofdur

[54a]

(1) hağğā kaçan bir kimesne zībağı bir hoşca tedbir eylese zararlız cümle marāzlara 'ilāc (2) olur ğayra ihtiyāc olmaz zīrā bunuñ nef' i cümleye 'āmmdır benakiya didiler (3) ya' nī devā'-i küllī dimekdir pes imdi erbāb-ı şınā'at²⁰⁸ zībağın tedbirinde (4) birbirine muğālif tedbirler buldılar ba' zı kimesne zībağı rūh-ı bārūt ile (5) ğall ider ve ba' zısı rūh-ı milğ ile ve ba' zısı keskin şular ile ğall ider (6) mā'-i fārūğ gibi ve mā'-i heddam gibi ve mā'-i zerrīn gibi ve ba' zılar dühn-i (7) zācla da ve ba' zı meshūk taşlar ile ğall ider tūl zamānda ammā (8) biz ğall-i zībağ için bir tarīğ ihtiyār itdik ol tarīği ğāyet de nāfi' (9) ve mücerreb ve zararlız bulduğ ol tarīğ budur ki tağhīr olmuş zībağdan (10) elli dirhem alasin bir şīşe içine koyub üzerine yüz direm dühn-i (11) kibrīt koyub bir ısıcağ yerde koyasin hattā zībağ şīşeniñ (12) dibinde mükelles ola bundan şöıra şīşeyi bir ısıcağ kum üzerine (13) qorsın iki ğün ruğubeti zāyidesi ğide andan şöıra dühn-i kibrīti (14) tağtīr idersin şöıra üzerine yine dühn-i kibrīt qorsın evvelki gibi (15) idesin böyle tekrār tekrār idersin dört kerre bundan şöıra (16) çıkarub mā'-i qarāğ ile yıqarsın dört sā'at miğdārı hattā (17) dühn-i kibrītden eşer qalmaya kurudursın bir şarı toprağ gibi olur (18) bundan şöıra bir boynu uzun şīşeye koyub ağızını penbe ile muğkem kapayasın (19) şöıra bir ısıcağ kum üzerine veyā kül üzerine sekiz ğün (20) koyasin zībağdan diri olanı şīşeniñ boğazına şu' ud idüb

[54b]

(1) yapışur ve şābit olanı şīşeniñ dibinde qalur mağşūd ol şābit (2) olandır şīşeden ol ma' mül olanı alursın ammā ğazer eylesesın ki ol (3) şā' id olandan birisi şābit olana qarış(ma)ya bundan şöıra ' araq ile (4) üç kerre yıqayub ğıfz idesın ba' zı kimesne zībağı altunla ilğām²⁰⁹ (5) idüb ve üzerine dühn-i kibrīt koyub yine evvelki gibi ' ameli tekrār (6) ider ve ba' zı kimesne zībağı ğümüş ile ilğām²¹⁰ idüb üzerine dühn-i (7) kibrīt koyub evvelki gibi tekml ider ve bu zībağın qar' a dibinde (8) şābit oldığının ' alāmeti oldur ki kaçan bu zībağ altun üzerine (9) qonulsa altunı beyāz itmeye ve altuna qarışmaya bu zībağın fā'ideleri (10) ma' lüm ola kim zībağ belesān-ı taği' idir ve bunda büyümek kuvveti (11) vardır ve mizāc-ı taği' iyi yeñi idüb i' tidāle getürür ve beden-i (12) insāni

²⁰⁸ F.

²⁰⁹ F.

²¹⁰ F.

cümle fesâddan taşfiye ider ve kıanı şâfi ider **huşûşâ** (13) firenk zahmetinde ve cümle marazlarıñ kökünü tohumunu ve yemişlerini kaç^ç ider (14) ve bunda kuvvet-i nâriyye vardır ya^ç nî cüz^ç-i nâriyyesi kuvveti sâ'ir (15) eşyânıñ cüz^ç-i nârîsiniñ kuvvetinden ziyâdedir imdi cüz^ç-i (16) nâriyyesi (ziyâde) olunca kuvvetde emrâz-ı hâriyyeye zarar idüb fâ'yidesi (17) olmamak lâzım gelür ma^ç -hazâ ittifâk itdiler ki bu devâ 'ilâc-ı (18) küllîdir ya^ç nî marazlarıñ hârina ve bâridine ra'ıbına ve yâbisine ve şedîdine (19) ve za^ç ifine ve a^ç zâ^ç-i bedenden her ' uzvuñ marazlarıñ envâ^ç ina

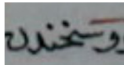
[55a]

(1) ve eşnâfına ve eşhâşına ' ilâcdır lâkin bunda olan kuvvet nâriyye-i (2) la'îfedir ya^ç nî zâtında kemâl-i le'tâfetde olub ' unsur-ı türâbınıñ vesâh (3) ile kemâl-i zâtiyyesi mestür olmuştur ammâ tedbîr-i hükmî ile tedbîr olunub (4) ıslâh olunduğda kemâl-i zâtîsi zühûra gelüb anda olan kuvvet-i (5) nâriyye nûra mübeddel olmuştur vesâhdan²¹¹ ve semmiyyetden ' âri olmağ (6) ile kendüde olan kuvvet hâşşa-i ma'ha olmuştur ve ol kuvvet-i nâriyye (7) cemî' ecsâma şedîdetü'n-nüfûz ve serî' atü's-sereyândır ya^ç nî kaçan isti' mâl (8) olunduğda tãrfetü'l- ' aynde bedeniñ cemî' aqtârına sereyân idüb (9) marazlarıñ köklerini kam^ç idüb kaç^ç ider bu kuvvet bundan ğayrıda (10) yoğdur imdi ma^ç deniyyâtdan bunuñ gibi niçe şey'leri tedbîr-i hükmî ile (11) tedbîr idüb envâ^ç -ı maraza isti' mâl mümkündür eşhâş tedbîr hasebiyle (12) ğâyet çok olur ammâ bu kitâbda zıkr olunan üç kıısımdır evvelkisi zıbağ-ı (13) müdebber-i şâbitdir²¹² ikincisi antimun ile tedbîr olunan mecmû' antimun ve zıbağ-ı (14) müdebberdir üçüncüsü zehbe-i ra^ç ddir bu ikisiniñ tedbîri aşağıda (15) gelür bu üç kıısımdan biri bād-zehr²¹³ ma^ç denî envâ^ç indandır lâkin ancak (16) الْحَقُّ أَحَقُّ أَنْ يَتَّبَعَ²¹⁴ ma^ç deniyyâtdan olan devâları isti' mâl şol vaqt câyiz (17) olur ve şol kimesneye câyiz olur ki ol kimesne ma^ç deni mertebe-i ma^ç denden (18) mertebe-i nebâta ve mertebe-i nebâtdan mertebe-i hayvâna na'le kâdir ola ve tedbîr-i (19) hükmî ile tedbîrine ' ârif ola belki hayvânî olan şey'leri mertebe-i hayvândan

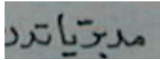
[55b]

(1) mertebe-i nebâta ve mertebe-i nebâtdan mertebe-i ma^ç dene devr itdirmege kâdir ola (2) ve marîziñ dağı şedîd ve kendüsi kavî olub nebâti ve hayvânî devâlar (3) ile ' ilâc

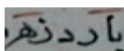
211 F.

212 F.

213 F.

214 "Hak kabul edilmeye en layık olandır."

tedbîr olmazsa bu şüretde ma' deniyyâtle 'ilâc cāyızdır (4) ve gāyet memdūh ve maḳbūldür zīrā niçe marāz vardır ki mertebe-i ūlāsında (5) nebātī ve ḫayvānī olan devālar ile 'ilâc tedbîrī olmayub mertebe-i (6) şālīşede ve rābi'ada marīz za'if ve marāz²¹⁵ ḳavī olub marīziñ ḳavī 'ilāca (7) taḫammūli olmaduğundan nāşī marāz 'ilâc-pezir²¹⁶ olmaḳdan ḳalur emrāz ḫārdan (8) olursa helāk olur ve eger emrāz müzmineden olursa marāz mütemādī (9) olur gāyetine varınca ammā eger bu zīkr olunan üzre ma' deniyyātīñ tedbîr-i (10) ḫūkmī ile tedbîrine ḳādir olmayub 'ārif olmazsa vechen mine'l-vücūh (11) ma' deniyyâtle 'ilâc cāyız degildir memnū' dur belki ḫarāmdır zīrā ma' deniyyātīñ (12) semmī olanlarıñ semmiyyetini izāleye ḳādir olmamaḳ ile marīze semmī devā idüb (13) semmiyyet-i ṭabī'ate ḳahr idüb niçe marīziñ helākine sebep olur belki böyle (14) olan kimesne nebātī ḫayvānīden her birinden devā-i muṭlaḳ isti' māl itmeyüb (15) ancak ḡdā'ı devā'ıye ḫaşr itmek gerek 'ilācı zīrā nebātī ve ḫayvānī (16) olan şey'lerde niçe şeyler vardır ki semmiyyeti ma' deniyyātīñ semmiyyetinden (17) ḳavīdir ve şedīddir ol kimesne semmiyyet nedir ve şüret-i cismiyye nedir (18) ve cism-i ṭabī'ī nedir ve heyūlā'-i ūlā nedir ve sırr-ı ekber nedir ve her birinde (19) mādde-i aşliyye ve mādde-i müştereke nedir ve ma' den nebāt ve ḫayvāndan

[56a]

(1) birini tedbîr ve ḳatında bu mezkūrdan her biriniñ keyfiyyet-i imtiyāzını bilmemek ile semmiyyetli (2) ma' denī devā isti' māl iden cāhil gibi bunları isti' māl niçe kimesneleriñ (3) helākine sebep olduğından ötüri belki böyle kimesneleriñ niçe niçe (4) ḫaṭāsı zāhir olub 'ayān olursa nefy-i beled lāzım ve te'kīddir zīrā ṭabābet (5) emr-i meşrū' dur ḳavlen ve fi' len ammā ḳavlen oldur ki resūl 'aleyhi's-selām (6) ḫazretleri buyurdılar العلم²¹⁷ علیکم بالسنة والسنون²¹⁸ ve daḫı (7) ²¹⁹علمان علم الابدان وعلم الاديان ve daḫı niçe ḫadīş-i şerīf vārid olmuşdur ammā (8) fi' len niçe niçe kendüleriñ elem ve ıztırāblarına 'ilâc idüb emr itmişlerdir (9) şübhesi olanlar ṭıbb-ı nebevīye nazar itsünler lākin fuḳahā-yi 'izām raḫimehumu'llah (10) buyurdılar ki marīziñ 'ilācı ile 'ameli ruḫşatdır tāriki āşim olmaz didiler (11) lākin ṭıbb-ı nebevī eṭrāfında ba' zı kibārdan menḳūldür ki 'ilâc iki ḳısımdır (12) ḳaçan ṭabīb-i ḫāzıḳ olub ve ol ṭabīb-i ḫāzıḳ ḳatında yā tecribe ile (13) yā ḳıyās ile yāḫūd ilhām ile ṣābit olmuş olub 'ilâc ḳaṭ' i (14) bulunmazsa ol zamān 'ilâc vācibdir bu

²¹⁵ F.

²¹⁶ F.

²¹⁷ Hadīs-i Şerīf “İlim iki ilimdir dinler ilmi ve bedenler ilmi”

²¹⁸ Hadīs-i Şerīf “Sinameki' ve sennut (yani 'bal ve tereyağı'), yemeye devam ediniz”

²¹⁹ F. satır altında “senā-i mekkī yere saçdıḳları buğday” yazılı

şüretde tārīki āşim (15) olmak görünür eger ‘ilāc bu minvāl üzre olmazsa ‘amel ruḥşatdır (16) tārīki āşim olmaz ve ‘alā-kile’t-taḳdīreyn tıbb lāzımdır lākin ṭabīb birkaç (17) kısım üzerinedir zīrā bir kimesne ki marāzıñ envā‘ını ve eşḫāşını başdan (18) ayağa degin olan marāzlarıñ ḥārresini ve bāridesini ve za‘īf ve ḳavīsini (19) ve her biriniñ mertebelerini bilüb marīzi marāz-ı āḫardan temyīz eyler ve teşḫīş eyler

[56b]

(1) ammā edviyye-i müfredeniñ ism ve resmi ile bilüb ve her biriniñ ṭabī‘atlerini (2) ve ol ṭabāyi‘iñ mertebelerini ve her mertebede derecātını ve sāniye ve sālişesini (3) bilüb ve her biriniñ ḥāşşalarını ve mertebeleri ve menfa‘atlerini ve mażarratlarını (4) bilüb ve edviyye-i mürekkebeniñ daḫı keyfiyyet-i terkībini ve mizācını ve aḫvāl-i (5) mürekkebi bir ḫoşca bilüb ve marāzlardan her birine muḳābele cihetinden mi olur (6) yoḫsa mümāşeale cihetinden mi olur tevfiḳe ḳādir olub keyfiyyet-i isti‘mālını (7) bile ṭabīb dinilür yāḫūd edviyye-i müfredeniñ ve mürekkebeniñ cemī‘ aḫvālını (8) bilür ammā teşḫīş-i marāz idüb devā idüb tevfiḳe ḳādir olmazsa (9) bu kimesneye ṭabīb dinilür anda ‘ilel-i erba‘a şābit olub mevcūd (10) oldığı ecluden lākin bu ṭabībiñ mertebesi evvelki ṭabībden dūndur ve ammā (11) emrāzı teşḫīşine ḳādir olmayub zıkr oldığı üzre edviyye-i müfrede (12) ve mürekkebe aḫvālını zıkr olundığı üzre bilmezse ṭabda ‘alāḳası (13) yoḫdur ve eger bir kimesne ḫikmet-i ṭabī‘iyyeyi bile belki ḫikmet-i felekiyyeyi ve ḫikmet-i (14) ilāhiyyeyi bile ve edviyye-i müfrede ve mürekkebe aḫvālını zıkr oldığı üzre (15) bilürse ve teşḫīş-i marāza ḳādir olursa ve marīziñ ve marāzıñ aḫvālını (16) nażar eyleye tevfiḳ idüb tedbīre ḳādir olursa ṭabīb-i ḫāzıḳ ve kāmil (17) dinilür zīrā ‘ilm-i ṭb ḫikmet-i ṭabī‘iyyeniñ fer‘i olub andan bir cüz’dür (18) belki ba‘zı mesā‘ili ḫikmet-i ilāhiyyeden fer‘dir bir kimesne ‘ulūm-ı ḫikemiyyeniñ uşul (19) fūrū‘una ‘ālim ola anıñ içinden bir cüz’ olan ‘ilm-i ṭbibiñ cemī‘ uşul ve fūrū‘unu

[57a]

(1) ve ḫaḳāyık ve daḳāyıkını bilmiş olur ve felekiyyātda her bir şey’ mütevellidāt-ı (2) şelāşeden her birinde olan fi‘l ve infī‘āl ve ol fi‘l ve infī‘ālden (3) ḫāşıl olan keyfiyyet-i imtizāc ve keyfiyyet-i te’sīr ve te’sīrden ḫāşıl (4) olan eṭvārı seyr idüb bilmiş olur belki ṭabīb-i ḫāzıḳ dinildiginden (5) mā‘adā feylesof-i zamān dinilür imdi şadedinde oldığımız ḳaçan tedbīr-i (6) ḫükmī ile tedbīr olunub anda olan ḳuvvet-i ḫāşşa maḫza olunca ‘ilāc-ı (7) küllidir ‘ufūnetli marāzlarıñ cümlesine ve aḫlāt-ı rediyyeyi cümle çıkarır (8) ve nāzileleri men‘ider ve ṭamarda olan ḳanı şāfi ider ve kemüklerde olan (9) milḫi şāf ider ve istişḳā marāzına ‘ilāc-ı küllidir ve veca‘-ı mefāşıla daḫı (10) niḳrīse nāfi‘dir ḫabb-ı ilāhī ile yāḫūd bal yağı ile virilürse daḫı (11) zātü’l-cenbe virilür

münāsib şular ile ve maṭbūḥlar ile ve giciyik ve ḥikkeye (12) virilür ve ḳurūḥ-ı ḥabīsiyyeniñ ve firenk zaḥmetiniñ köklerini ḳatı^ç ider daḥı (13) şarılık için ki aşferi olsun esvedi olsun naziri yokdur (14) ve ṭā^ç ün için olsun virilür ḥabb-ı ilāhi ile ve merhemlere ḥılt olunub (15) yaramaz ḳurūḥ-ı ḥabīsiyye üzerine sürseler az zamān içinde ḥalāş (16) ola ve Parasulse bu tedbir-i zıbaḳdan gül-be-şeker ile virüb firenk zaḥmetine (17) ^ç ilāc iderdi ve bunuñla dühn-i tartiri ḥılt idüb ḳurūḥ-ı ḥabīsiyye (18) üzerine ṭılā olunur nāfi^ç dir ve bu ^ç ilāc ile ne ḳadar yaramaz olursa (19) ^ç ilāc olursa elbette ber³-i tām müyesser olur ḥekim Ḳorolyus dir ki ben

[57b]

(1) bu devāyı çok tecribe idüb isti^ç māl itdim bir kimesneye zararın görmedim (2) dir lākin ba^ç zı şafrāvi²²⁰ kimesneler ziyādece ḳuşmaḳ ^ç arız olub (3) ve boğazında ḥurḳat ḥāşıl olur lākin ba^ç zı ḡarḡaralar ile tüz gider (4) yāḥūd azacık tıyn-i maḥtūm ezüb içseler giderir bu devāniñ (5) miḳdār-ı şerbetisi üç ḥabbedir altıya varınca bu devāyı baş (6) ağrısına ḥabb-ı ḳuḳıya ile virilür ve veca^ç -ı mefāşıla ḥabb-ı sürencān (7) ile virilür yāḥūd ba^ç zı müşhil ḥablar ile virilür ve eger meyan (8) balı ile içürseler ḡāyet güzel olur ve ḡāḥice gül-be-şeker ile (9) yāḥūd itmek ile ḥılt olunub virilür üzerine bir miḳdār şarāb (10) içilür ve ṭarīḳ-i āḥar oldur ki bu ṭarīḳ ile olan zıbaḳa ṭatlu (11) zıbaḳ dinilür ve bu devā ise Parasuleniñ şan^ç atlarındanır daḥı (12) Parasulse bu şan^ç atniñ erbābınıñ re²isidir ve yüz direm zıbaḳ alub (13) kirec ile külden ḥāşıl olan şu ile pāk yuyasın ba^ç dehu tekrār (14) tuz ile sirke ile tekrār tekrār yuyasın ḥattā siyāhlığı gidince (15) şoñra bu zıbaḳ kendi ḳadar milḥ-i enderāni ve mecmū^ç ı ḳadar yanmış zāc (16) alub cümlesini saḥḳ idüb bir ağaçdan çanaḳ içinde muḳaṭṭar sirke (17) ile ḥall idüb²²¹ cümlesini bir mu^ç tedil ḳar^ç aya ḳoyub tıyn-i ḥikmetle tı(y)nlayub ısıcaḳ (18) kül üzerinde taḳṭir²²² idesin evvel şuyı çıḳa ba^ç dehu bir gün bir gece (19) şedid ateş idesin ḥattā ḳubbeye şu^ç üd eyleye bundan şoñra açub

[58a]

(1) kırmızı ve şarı olan muşa^ç adı alasın ḳar^ç anıñ dibinde siyāhi (2) ḳalur bundan bu muşa^ç adı berāberi milḥ-i enderāni ile ve berāberi yanmış (3) şeb alub cümlesini birbirine ḥılt idüb ve taḳṭir ile çıkan şu ile (4) ḥılt idesin ḥattā şu^ç üd eyleye vaşlımı ḳatı^ç idesin kırmızı ve şarı (5) muşa^ç adı alub dibinde bāḳi ḳalanı atasın ol şarı muşa^ç adı (6) alub pūteye ḳoyub ateşe ḳoyasın ḳızarıncı ba^ç dehu bu ma^ç müli (7) aşı ile cem^ç idesin

²²⁰ F.

²²¹ F. ḥall idüb sayfa kenarına yazılmış.

²²² F.

ya' nī pāk gābīt ile zībağ ile²²³ cem' idesin ve bunu (8) müferriğ şular ile yāhūd ' arağ ile birkaç kerre yuyub pāk idesin (9) ba' dehu yuğaruda geçen marāzlarıñ her birine virilür huşuśā ki (10) istiskā marāzına üç ħabbeden beş ħabbeye varınca virilür (11) tarīğ-i āğar budur ki dilediğñ kadar muşā' ad zībağdan alub (12) ve kendi kadar rūğ-ı zāc ve rūğ-ı bārūt ile ħılt idüb (13) tağtīr idesin evvel rūğ tağtīr olunur ba' dehu nār-ı şedīd idersin (14) şā' id olunca evvel ma' mül beyāz billür gibi şeffāf şā' id olur (15) ve vaşlını kağ' idüb ol şā' idi çıkarub ħıfz idersin (16) bu devā yalıñuz müshildir yāhūd müshil devālar ile virilür bu (17) şan' at erbābı katında çok isti' māl olunur ve bunuñ fāyidesi (18) ve şemeresi evvelkiniñ fāyidesi gibidir tarīğ-i āğar oldur ki bu tarīğ (19) ile olan zībağa zībağ-ı ħayāt dirler evvelā antimun ve zībağ-ı

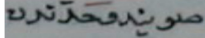
[58b]

(1) muşā' addan her birinden yüzer direm alub mecmū' unı bir yerde sağğ idüb (2) üzerine ısıcağ kül koyub mu' tedil nārda tağtīr idersin bir beyāz (3) galīz şu tağtīr olur kaçan inbikiñ ağız bağlana ve tamlayan (4) noğtaniñ kuvveti sebebiyle sen aña yanmış kömürü yağın idüb kız (5) durasın içilür ola şağın ammā inbikiñ kırılmasından ve dağı (6) tağtīr idesin ba' dehu ol muğatğar şuyuñ üzerine issi şu (7) çorsın çar' anıñ dibinde bir beyāz toprak çöker ol şuyı (8) andan süzüb bir āğar şu ile ħusl idersin tekrār tekrār ħattā (9) şuyundan ve ħiddetinden²²⁴ bir şey' qalmaya kurıdub ħıfz idersin (10) imdi bu devādan mizācı kavī olan adamlara yedirirsin üç (11) ħabbeden dört ħabbeye varınca gül-be-şeker ile yāhūd benefşe (12) ħamiresi ile yāhūd ayva şarābıyla yāhūd yarım pişmiş yumurta ile (13) ve dağı vācibdir ki bu devāyı isti' māl iden kimesne ol gün ħareket (14) itmeye ve gene üstüne yarım pişmiş yumurta içe ve azacığ (15) şarāb dağı içe bu şan' at şāhiblerinden ba' zısı bu beyāz devāyı (16) bir miğdār alub mağlül altun ile berāberi ħamir idüb isti' māl (17) iderler bu şan' atıñ erbābı katında buña zeheb-i feylesof dirler (18) ve zībağ-ı ħayāt dağı dirler ve zībağ-ı ħayāt dimāğ marāzlarıñ cümlesine (19) nāfi' dir ve sıtmalarıñ envā' ına ve cūdām marāzına ve istiskāya

[59a]

(1) ve firenk marāzına ve tād' ūnlara nāfi' dir tarīğ-i āğar antimun taş' idi²²⁵ içün (2) dilediğñ kadar antimun alub sağğ idüb bir ateşe tayanur desti (3) içine koyasın mu' tedil ateş üzerine nār-ı ħafif ile taş' id olmaz (4) nār-ı kavī ile devr ider taş' id olmaz ħattā taş' id olunca tarīğ-i āğar (5) dört yüz dirhem antimun alub ve üç yüz dirhem nişadır ve

²²³ HM. 22b-14. F. nüshasında gābīt zībağ ile yazılıdır.

²²⁴ F.

²²⁵ F.

yüz (6) dirhem tuz alub mecmū' unı bir yerde saḥḳ idüb bir taş' id âletine koyub (7) evvelki gibi taş' id idersin bâkî kalanı nişâdır ile ve milḥ ile evvelki gibi (8) saḥḳ ve taş' id idersin vaḳt-i ḥâcetde isti' māl oluna ṭarîḳ-i âḥar (9) dilediğîñ kadar antimun alub saḥḳ itdikden soñra kum ile qarışdırub (10) inine bir cānibe taş' id olur bu ṭarîḳ taş' id ṭarîḳiniñ āsānıdır (11) vaḳt-i ḥâcetde isti' māl oluna muşa' ad antimun tedbiriniñ ṭarîḳi cümle (12) marazlarıñ ' ilâcında isti' māl olunmaḳ için dilediğîñ kadar milḥ-i ṭartir (13) alub kendi kadar muḳaṭṭar sirke ile qarışdırub bir ḥammām-ı yābise koyub (14) ol muḳaṭṭar sirke' i uçurursın ve ma' mūli ḳurıdub tekrār kendi kadar (15) muḳaṭṭar sirke ile qarışdırub andan soñra evvelki gibi ol sirke' i (16) uçurursın böyle sekiz kerre tekrār tekrār idersin ba' dehu bu tuzdan (17) yigirmi direm alub muşa' ad antimundan on iki direm alursın (18) bu mecmū' unı bir pūteye koyub ateş üzerine ḳoyasın ḥattā yanar ve erir (19) ḳan gibi olur ba' dehu soğudub gül levninde çıkar saḥḳ idüb bu şu ile

[59b]

(1) qarışdurasın ol şuyun şıfatı budur meşelâ ḥāvlincān ve ḳurş-ı ḡāliye (2) ve ḳaranfil ve dārçin ve besbāse bunlarıñ her birinden altışar dirhem (3) alub za' ferān üç direm bu cümle' i saḥḳ ve ' araḳ ile ısladub (4) bir ısıcaḳ yere ḳoyasın ḥattā bunlarıñ levni ' araḳa çıkar soñra ol (5) ' araḳı süzüb bir ḡayrı ' araḳ koyub bir ısıcaḳ yerde terk oluna (6) anda levni çıkınca bu minvāl üzre tekrār tekrār taşfiye oluna (7) ḥattā nuḳulda²²⁶ levni ḳalmaya ba' dehu ısıcaḳ kül üzerinde koyub (8) iki gün ' araḳı andan taḳṭir idesin yāḥūd uçurasın (9) ḳuruya soñra bir ağız ḳapalı şişeye ḳoyasın havā ṭoḳunmayub (10) ḥall olmaya bu şıfat ile mevşūf olan antimun ' acāyibdendir (11) ḥavfsız isti' māl olunur aşlen zararlı yoḳdur ṭā' ūna nāfi' dir (12) ve ḥār olan sıtmalara nāfi' dir ve şar' a ve mālîhulyāniñ envā' ına (13) ve manya didikleri maraza ve cümle şafrāniñ ihtirāḳından ḥāşıl (14) olan marazlara nāfi' dir ve bu devā müshildir ve ḳuşdurucıdır (15) miḳdār-ı şerbetisi yedi ḥabbeden on ḥabbeye varıncaya degindir (16) ve daḡı antimunuñ şırçasınıñ ' ameliniñ ṭarîḳi budur ki dilediğîñ (17) antimunu alub bir kendi kadar bārūtla saḥḳ idüb cümlesini (18) bir pūteye koyub ateş üzerine ḳorsın ḥattā yanub bārūt (19) uçunca ba' dehu süzüb görürsün eger beyāz oldu ise ne güzel

[60a]

(1) olmadı ise tekrār saḥḳ idüb yaḳarsın ḥattā duḡāni kesilince soñra (2) süzersin görürsün eger beyāz olub yāḥūd kırmızı olursa (3) ' amel tamām olmuş olur olmazsa saḥḳ idüb ve ḥarḳı tekrār ile ḥattā (4) beyāz olub yā kırmızı olunca bunuñ kemāliniñ ' alāmeti oldur ki bir azacıḳ (5) ateşe bıraksañ yanub tütünü çıḳmayacaḳ taḳdirci bir

²²⁶ S. 2751, 57.b-8; HM., 23.a-18 süfl.

pūteyi ateşe (6) kırsın hattā pūte kırmızı ateş gibi olunca ba‘ dehu antimunı bunuñ içine (7) koyub antimun erir ve kaçan ki eriye bir mermer üzerine döküb şovuya (8) bundan sonra nazar idersin eger şırça gibi ašlā sevād olmayub bir cevher-i (9) şeffāf olursa ‘amel tamām olmuş olur eger böyle bir cevher olmazsa (10) tekrār tekrār saħk idüb ve yaķub ve ğusl idersin sonra bir (11) pūtede²²⁷ zevb idüb bir mermer üzerine dökersin ve bu ‘ameli tekrār (12) idersin hattā ašlā sevād olmayub bir cevher-i şeffāf zücācı olunca (13) ba‘zı kimesne antimunı bārūtsiz yaķar ve ba‘zı kimesne antimunı kaçan (14) yaķdıķda bārūta bir miķdār nişādır zamm ider ve ba‘zı kimesne antimunı (15) yaķdan sonra antimundan²²⁸ on dirhemine bir dirhem kıyuncı būresi koyub (16) zevb idüb mermer üzerine döker cümlesi güzeldir mücerredir bu antimun (17) müshildir ve hem kışdurıcıdır ve aħlāṭ-ı ğalīzeyi çıkarır kıy ile daħı (18) ishāl ile bunuñ miķdār-ı şerbetisi dört ħabbedir lākin antimunı (19) şırçasız ıšlāh itmek vācibdir tarīķi oldur ki antimunuñ şırçasından

[60b]

(1) yigirmi beş direm alub saħk idersin ve ħīn-i saħķda üzerine iki direm (2) rūḥ-ı zāc taķtīr idersin ve issi kül üzerinde kırudasın (3) tekrār saħk idüb ve iki direm rūḥ-ı zāc taķtīr idersin ve kırudırsın (4) böyle dört beş kerre tekrār idersin bundan sonra yigirmi beş direm (5) maştaķī alub saħk idüb yüz direm ‘araķ ile kıarıdırub (6) ıšladasın ba‘ dehu ħafīf kül üzerinde kıyasın hattā ol maştaķīniñ (7) kıuvveti ‘araķa kııķa sonra bu ‘araķı taşfiyye idüb ol kırı antimunı (8) üç ğün ‘araķda ıšladub sonra ħafif nārda uçurasın (9) hattā ‘araķ müşta‘il olub ğide ba‘ dehu kırudub ħıfz idesin daħı (10) miķdār-ı şerbetisi üç ħabbeden altı ħabbeye varıncadır antimunuñ (11) bu tarīķ ile ıšlāħından sonra ašlā zararı yokdur antimun (12) ma‘cūnunuñ şıfatı oldur ki dilediĝiñ kıadar antimunuñ şırçasından (13) saħk idüb muķaṭṭar sirke ile kıarıdırub ateş üzerine kırsın (14) hattā muķaṭṭar sirke ğidince sonra bu antimundan yigirmi beş direm ve yeñi (15) tiryāk yigirmi direm cevz-i bevva ve besbāse ve turunc kıabı ve saħk olunmuş (16) mercān her birinden ikişer direm kıaranfil ve rāziyāne ve kışnic²²⁹ her birinden (17) yigirmi beşer direm mecmū‘ı bir yerde saħk olunub ‘asel ile ma‘cūn olunub (18) bundan noħūd kıadar ħablar düzeler bu ma‘cūn tā‘ūna ‘acāyibdir daħı (19) ħummā-i rub‘a ve istiskāya ve müzmin kıavī maraźlara ve aħlāṭ-ı rediyyeniñ

²²⁷ F.

²²⁸ F.

²²⁹ F.

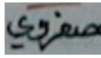
[61a]

(1) ‘ufūnetinden olan marāzlara ve mālihulyāya ve dimāğ marāzlarının cümlesine (2) nāfi‘dir ve cümle zehirlerin zararını def‘ eder bu ma‘cūnuñ miqdār-ı şerbetisi (3) bir hābbedir zībağ ve antimun isti‘ māl itmenin dağı k̄anūnı oldur ki (4) bu iki devā vācibdir ki hāzer olunsa qaracigerinde ve aqçigerinde cerāhat (5) yāhūd fūrce olmaya ve olan kimesneye virilür isti‘ māl olunmaya ve hāzer (6) itmek vācibdir ki bu devāların birini içmezden birkaç gün muqaddem yāhūd (7) birkaç gün şoñra ol kimesneden kan almayalar ya‘nī kanı bu devālardan (8) birini içene yakın faşd itmeyeler ve dağı bu devāyı ta‘ām yedikden şoñra (9) üç sāt geçmedikce yāhūd dağı arasından fāşıla geçmedikce virmeyeler (10) ve yidikden şoñra üç sāt geçmedikce ta‘ām ekl eylemeyeler ve kaçan ‘amel (11) olunduğda ‘ameli bir ısıcağ şey ile taḥrīk eyleyeler meşelā yağlı tavuğ (12) şuyı vireler ve bu devālar isti‘ māl olunduğda bu kadar ihtimāmin sebebi (13) oldur ki bu devālar gāyet kavī devālardır cāyız ki bunu isti‘ māl (14) iden kişi semmiyyetini bir hoşca izāle itmemiş ola da şoñra marīz (15) zaḥmet göre ve dağı şafrāvī²³⁰ mizāc olan kişi isti‘ māl itmeyeler ve dağı (16) aña kuşmak zarar iden kimesnelere virmeyeler dağı gögsi dar ve boynı (uzun) (17) kimesnelere virmeyeler kaçan tā‘ūn için virseler tā‘ūn üzerine (18) hābb-ı dudya didikleri devāyı ḥall idüb qoyalar yāhūd tiryāk-ı (19) fārūğ qoyalar bu devāyı isti‘ māl iden kimesneye ḥadden aşırı

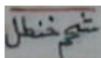
[61b]

(1) ishāl yā kuşmak ‘arīz olsa yeñi tiryāk-ı fārūğı ayva rubb ile vireler (2) ve mi‘denin üzerine mi‘deye kuvvet virici zimādılar ideler ve ayaklarını (3) ısıcağ sirke içine qoyalar ve eger ol kimesneye baş ağrısı ‘arīz (4) olsa başına sirke ile gül yağı süreler fasiliğun müshil ‘amelinin (5) şıfatı diyardun sefūfi ve devā’-i ‘anber sefūfi her birinden yigirmi beşer direm (6) alub mecmū‘unı ‘arağ ile ısladub bir ısıcağ yerde birkaç gün tırub (7) tamām levni ‘arağa çıka ba‘dehu ol ‘arağı süzüb ḥıfz idesin şoñra (8) şaḥm-ı ḥançal²³¹ yedi direm türbūd beş direm kara ḥarbağ ve gārīkūn her birinden (9) on ikişer direm maḥmūde altı direm sināmekī elli direm rāvend üç direm (10) qarğa dügelegi köki iki direm mürver toḥumı otuz altı direm sūrencān üç (11) direm alub mecmū‘unı bir yerde yumşaq dağğ ve saḥğ idüb ol ḥıfz olunan (12) ‘arağda sekiz gün bir ısıcağ yerde ısladub tura ba‘dehu cerr-i ‘alağa idüb (13) qalan nuḳlı üzerine āḥar ‘arağ qoyub evvelki gibi

230 F.

231 F.

bir ısıcağ yerde ba' dehu tura (14) bu 'ameli tekrār tekrār idesin hattā eczānīñ levni 'arağa çıka şöra evvelden (15) taşıye olan 'arağları cem' idüb hammām-ı yābisde nār-ı mu' tedil üzerine (16) vaz' oluna hattā cemī' 'arağ tayerān idüb gide ba' dehu ol zarfīñ dibinde (17) bir ğalīz bal gibi şey' kalur ol şey' eczānīñ levni ve rubbdur ve hūlāşa (18) sıdır bundan şöra bu hūlāşanıñ üzerine dārçīn yağı ve қaranfil (19) yağı ve cevz-i bevvā yağı her birinden on қatre cem' olub қatre қatre virüb

[62a]

(1) ol hūlāşa ile imtizāc itdüreler ve dağı bu hūlāşaya izāfe ideler (2) milh-i mercān ve milh-i lü'lü' her birinden ikişer direm eger eczādan bākī қalan (3) nuqlı iħrāk idüb milhini çıkarub bildiğīñ gibi ol milhi bu hūlāşaya (4) izāfe oluna ğāyet қavī olub güzel olur ve bu terkibīñ nazīri yoқdur (5) cemī' ahlātı çıkarır ve cümle marāzlarda isti' māl olunur ve mizāclarıñ (6) ekşeriyle isti' māl olunur miқdār-ı şerbetisi sūlūş dirhemden sūlūşān dirheme (7) varıncadır 'illete ve mizāca mūnāsib şular ile ba' zı eṭibbā bunı ḥabb iderler (8) ve ba' zı kimesne meyan balı ile ḥall idüb ma' cūn gibi iderler **maḥmūde** (9) tedbīriniñ şıfatı oldur ki dilediğīñ қadar maḥmūde alub saḥḥ idüb (10) elekden eledikden şöra tāze güli şıқub 'uşāresini maḥmūde ile bile (11) қarışdırub ışladırısın ve üzerine rūh-ı zācdan birқаç қatre (12) қoyub bir ısıcağ yerde yā güneşe қoyasın қuruyınca tura tekrār (13) āḥar 'uşāre қoyub қurur ve eger gül 'uşāresi ile bile berāberi ayva (14) 'uşāresi қorsañ ğāyet güzel olur bu 'amel(i) minvāl-i mezkūr üzre (15) tekrār tekrār idesin şöra қurudub hıfz idesin miқdār-ı şerbeti (16) beş ḥabbeden ona varıncadır ammā ğāhīce bu müdebber maḥmūdeden ḥablar (17) düzilüp gül-i mükerrer ile virilür **şıfat-ı** tedbīr-i āḥar oldur ki dilediğīñ (18) қadar maḥmūde alursın gerekse 'uşāre ile müdebber maḥmūde olsun gerek (19) ḥām olsun saḥḥ idüb üzerine dört parmağ қadar başar 'arağ ile

[62b]

(1) ışladub şol 'arağ ki muқaddemā bir miқdār rāziyāne ve anīsūn ve dārçīn (2) ışlanmış ola ba' dehu üç dört gün hammām-ı mariyede қorsun şöra (3) andan 'arağı taşıye idüb bir āḥar 'arağ қorsın şöra taşıye idersin (4) bu 'ameli tekrār tekrār idersin hattā levninden bir şey' қalmayınca bundan şöra (5) 'arağı cem' idüb hammām-ı mariyede bir mu' tedil kül üzerinde қorsun (6) 'arağ gidüb maḥmūde zarfīñ dibinde bal gibi kalur şöra bu müdebber maḥmūdeden (7) her on beş dirheminden on beş direm gül 'uşāresi ve kırқ sekiz dirhem (8) ayva 'uşāresi izāfe olunub hammām-ı mariyede 'uşārelerini uçurub (9) қurıdasın bundan şöra bu қurımış müdebber maḥmūdeden her on iki (10)

dirhemine bir dirhem mercān tuzı ve bir dirhem incü tuzı²³² izāfe idersin bundan her kime murād (11) olunursa viresin ašlā hazer ve zarar yokdur miqdār-ı şerbetisi beş habbeden (12) on habbeye varıncadır **qara harbaq** tedbiriniñ şıfatı oldur ki diledigiñ (13) kadar qara harbaq kökiniñ qabından alub bir issi yerde bir gün bir gece anīsün (14) şuyı ile ısladub ba' dehu hafifce kaynadırsın bākī kalan nuqlı gāyet (15) şıqarsın hattā bir şey' bākī qalmaya soñra ol şāfi şuyı hammām-ı mariyede (16) azacıq gül-i mükerrer ile ya' nī şarābı ile mu' tedil nār üzre qorsun kaynar (17) gālīz olub bal gibi olur hıfz idüb vaqt-i hācetde isti' māl (18) idesin miqdār-ı şerbetisi şülüş dirhemden şülüşān dirheme varınca havf (19) ve zararı yokdur ve bu devā ahlāt-ı sevdāviyyelere nāfi' dir tarīq-i āhar

[63a]

(1) oldur ki diledigiñ kadar qara harbaq kökünün qabından alursın (2) lisānü's-sevr köki altı direm rāziyāne köki altı direm anīsün altı direm (3) qaranfil üç direm mecmū' ı bir yerde sahq olunub dört parmaq (4) miqdārı üstünü başar ' arağ ile ısladub yedi gün bir ısıcaq (5) yerde qoduqdan soñra süzüb hammām-ı mariyede mu' tedil ateşde (6) ' aqd idesin hattā rubb ola ve bir tarīq-i āhar oldur ki iki yüz (7) direm qara harbaq kökünün qabından alub anīsün şuyı ile tabh (8) idesin hammām-ı mariyede ola ve ağızı muhkem bağlanmış ola bundan (9) soñra süzüb bākī kalan vaşl²³³ üzerine ' arağ koyub bir ısıcaq (10) yerde qoya hattā levni ' arağa çıkınca soñra taşfiye oluna bu ' amel (11) tekrār oluna harbaqda kuvvet qalmayınca ve qaçan ol naqş²³⁴ üzerine (12) ' arağ qonsa ' arağ müteğayyir olmaya bundan soñra evvelki şuyı (13) ile ' arağ cem' olub qar' ada taqtır oluna hattā şu çıkar (14) ve ' arağ çıkar qar' a dibinde harbaq bākī qalub bal gibi miqdār-ı şerbetisi (15) şülüş diremdir bu devā hıtları çıkarır ve dimāğ marazlarına nāfi' dir (16) sar' gibi ve manya gibi ve māliḥulyā ve baş dönme ve gözi qararmak (17) ve felc marazları gibi betonika şuyı ile ve ba' zı dimāğa mensüb maṭbūhlar (18) ve qanı şāfi ider ve muharraq fāsıd hıtları çıkarır ve qurūḥ-ı habiseye (19) ve gānzarniya ve ākile ve sereṭān ve cūdām ve temregi giciyik ve hikke

[63b]

(1) marazlarına nāfi' dir diyaqatilkun habbinıñ şıfatı oldur ki yetmiş iki (2) direm şahm-ı hanzal alub gārīkūn ve müdebber maḥmūde ve qara harbaq her birinden (3) kırk sekiz direm şabr on iki direm cümlesi bir yerde sahq olunub (4) hālīş ' arağ içine ısladub ol ' arağda muqaddemā diyardun (5) ıslanub anda diyardunuñ levni çıkmış ola ve eger ol

²³² F. bir dirhem incü tuzı sayfa kenarına yazılmış.

²³³ HM. 24.b-7. süfl; S. 2751, 61.a-9, şakıl.

²³⁴ HM. 24.b-9. süfl; S. 2751, 61.a-11, şakıl.

‘araḡ (6) ḡadar dārĉin šuyı bile vaż‘ olunsa ḡāyet ḡüzel olur bir issi (7) mevzi‘ e vaż‘ olunub anda sekiz ḡün ıura ba‘ dehu taşfiye idüb (8) ol şāfi mu‘ tedil ateşde ‘ aḡd idesin ḡattā ḡabb itmek (9) mertebesine vara miḡdār-ı şerbetisi südüdirhemdir ‘ illete münāsib (10) şular ile **müşhil-i cāmi**‘ ‘ameliniñ şıfatı Parasulse şan‘ atlarındandır (11) evvelā dilediḡiñ ḡadar zāc alasin ısıcaḡ şuda ḡall idesin (12) şoñra zācdan üç yüz dirhemine elli dirhem dühn-i tartir ḡoyasin (13) ḡaçan şuya eczā’-i kibrītisi ināniñ dibine çöker atarsın ol (14) şāfi olan şuyı alub mu‘ tedil ateşde şuyıñ yarısı ḡidince (15) ḡaynadasın şoñra bu zarfı şovuk yerde ḡoyasin anda buz²³⁵ pāreleri (16) ḡibi ol ‘ aḡd olan şey’(i) ḡıfz idersin ba‘ dehu bu tarīḡde rūḡ-ı tartiri (17) daḡı çıkarırsın evvelā ḡām tartir-i ebyazdan alursın iki yüz direm (18) saḡḡ idüb kendi ḡadar ‘araḡ ile ḡarışdırub bir ısıcaḡ yerde (19) on dört ḡün ḡorsun şoñra taḡtīr idersin ḡaçan tamlā şarı ola

[64a]

(1) ḡābileyi ḡaldırub ḡar‘ a dibinde ḡalan üzerine ateşi şedīd (2) idersin ḡararub siyāḡ olunca şoñra ol muḡaḡtarı bu siyāḡ (3) arzıñ üzerine redd idüb bir ısıcaḡ yerde üç ḡün ḡoyasin (4) bundan şoñra mu‘ tedil ateşde taḡtīr olunub şoñra nār-ı şedīd (5) olur ḡattā tamlamaz olunca ve bu muḡaḡtarı daḡı alub ḡıfz idesin (6) bundan şoñra ḡar‘ anıñ dibinde bāḡī ḡalan nuḡl bulub kendi (7) ḡadar aña ḡıfz olunan zāc-ı müdebberden izāfe idesin ve cümlesiniñ (8) üzerine evvel ḡıfz olunan rūḡ-ı tartiri ḡoyub on dört (9) ḡün bir ısıcaḡ yerde ḡorsun ba‘ dehu mu‘ tedil ateş ile taḡtīr idersin (10) rūḡ-ı tartir taḡtīr olur alub ḡıfz idesin şoñra ḡar‘ anıñ (11) dibinde ḡalur ḡalanı çıkarub saḡḡ (idüb) ālet-i taḡtīre ḡoyub taḡtīr (12) idersin rūḡ-ı zāc taḡtīr olunduḡı ḡibi ba‘ dehu muḡaḡtarı rūḡ-ı (13) tartir ile cem‘ idersin ḡar‘ anıñ dibinde olanıñ milḡini çıkarırsın (14) ba‘ dehu bir uzun boyunlu ḡar‘ aya ol milḡi ḡoyub yukarıda zıkr olan (15) rūḡları üzerine ḡoyasin parmaḡ ḡadar bir köpük ola bir ısıcaḡ (16) yere ḡoyasin on dört ḡün ıura şoñra bu rūḡları (17) taşfiye idüb süzesin ḡar‘ a dibinde ḡalan milḡiñ üzerine (18) tekrār ol rūḡlardan ḡoyub ḡall idersin evvelki ḡibi bir issi yerde (19) ḡorsun tekrār tekrār idersin ol milḡiñ cümlesi ol rūḡlarda

[64b]

(1) ḡall olunca ve cümle ḡall olduḡdan şoñra ol maḡlūli bir eflātūni ḡar‘ aya ḡoyub (2) issi ḡum yāḡūd kül vāsıtasıyla evvel taḡtīr idesin şoñra ol (3) vāsıḡayı ḡaldırub nār-ı şedīd idersin tamlamaz olunca şoñra ol (4) muḡaḡtarı alub ḡammām-ı mariyede ḡorsın altına nār-ı ḡafif idersin (5) ḡattā ḡivāmı ḡalız olunca ḡall olmuş ḡümüş ḡibi olur alub ḡıfz idersin ateşde (6) müşhil-i cāmi‘ budur ve tarīḡi oldur ki milḡ-i tartiri alub berāberi

²³⁵ F. buz sayfa kenarına yazılmış.

(7) milh-i zāc alub mecmū'un bir yerde saḥḥ idüb üzerine rūḥ-ı tārṭir (8) ve rūḥ-ı zāc ḳoyub ḳarıřdurasın evvelki gibi taḳṭir idersin kifāyet (9) ider bu tārīḳ evvelki tārīḳden āsāndır ve bu müshil-i cāmi' iñ keyfiyyet-i (10) isti' māli marīziñ ḳuvvet ve za' fina göredir bir miḳdār za' ferān rubb (11) ile isti' māl olunur ba' zı kimesne yalıñuz isti' māli cāyızdır ve bu devā (12) tenḳıyeye muḥtāc olan marāzlarıñ cümlesine ve cümle müzmin marāzlara nāfi' dir (13) ve nāzilelere ve 'ufūnetden olan marāzlara nāfi' dir isti' māl vaḳtinde (14) yā řarāb ile isti' māl iderler yāḥūd tavuḳ řuyı ile yāḥūd gül (15) řarābı ile miḳdār-ı řerbetisi yigirmi yařından elli yařına varınca olan (16) kimesnelere dōrt ḥabbedir on yařından yigirmi yařına varınca olan (17) kimesnelere üç ḥabbedir küçücük ma' şūmlara bir ḥabbeden iki ḥabbeye (18) varınca bu devāyı isti' māl iden kimesneye vācibdir ki ḥazer eyleye řoḡuḳdan (19) řoñra bir yerde otura bir sā' atden řoñra ḳalkub yab yab gezine

[65a]

(1) ve iki sā' at geḳdikden řoñra eger devā te' řir iderse ne güzel eger te' řir itmezse (2) evvelki gibi bir şerbetlik daḫı isti' māl ide bu devāniñ 'ameli gāḥice ḳuşmaḳ ile (3) ve gāḥice ishāl ile olur ve gāḥ derlemek ile ve gāḥi idrār-ile bevl-ile (4) olur ikinci günde ol 'alile devā ḳısmından bir řey virmeyle üçüncü günde (5) tekrār bu devālardan bir şerbetlik daḫı içürelere bu 'ameli bu minvāl üzre üç (6) kerre ideler yāḥūd dōrt kerre ideler yā daḫı ziyāde marīziñ ḳuvvet (ve) za' fina (7) göredir zamānına göre bu devā eger bedende aḥlāṭdan bir řey' bulursa (8) yā ishāle yā ḡayrı řey' ile ḳıkarır ve eger aḥlāṭdan bir řey' bulmazsa (9) aşlen eşeri zāhir olmaz zīrā bu devā ḡayrı müshiller gibi degildir ol ḡayrı (10) müshiller bedende aḥlāṭdan bir řey' bulmadıḡı zamānda bedeniñ ařl(ı) (11) ruṭūbetinden²³⁶ ḳıkarır **fařl** bu fařl idrār ve müdirr beyānındadır ya' nī idrār-ı bevl (12) ne mertebeden ola ve ol idrār bevl iñ idrār idüb aḳıdıcsı ne şeydir (13) anı beyān ider ma' lūm ola kim ishāl ve ḳuşmaḳ cümle a' zāniñ tenḳıyesinde (14) kifāyet itmez imdi ba' zı māddeyi ba' zı a' zādan ḳıkarmaḳda tārīḳ-i āḫara (15) muḥtāc olduḡ tārīḳ-i āḫar tārīḳ-i bevl dir ḳaracıgeriñ ve böḡreleriñ²³⁷ ve meřāne (16) niñ bevl indendir **tuz rūḥunı** ḳıkarmaḳ şıfatı oldur ki dilediḡiñ ḳadar (17) ma' deni tuz alub ve saḥḥ idüb üzerine azacıḳ yaḡmur şuyı řaḳarsın (18) ba' dehu kendi ḳadar kil-i ermeni ile yāḥūd ḳölmekci çamuru ile ḳarıřdırub (19) ḥamir idesin řoñra bunu yaşşı uzun bādem gibi şöbüce hemān ḫablar idesin

²³⁶ F. bulmadıḡı gibi zamānda bedeniñ ařl ruṭūbetden

²³⁷ F.

[65b]

(1) güneşde ya furunda kurıdasın şoñra eflātūniniñ nişfina dek (2) koyub ammā muḳābele vāsi' olmak şartdır altına nār-ı hafif idersin evvel (3) şuyı çıkar şoñra tedricen nār-ı şedid idesin hattā rūhı çıkınca (4) bu rūh milhiñ taḳṭiri gibidir şoñra ol rūh-ı muḳaṭṭarı hıfz idersin (5) 'acāyibdendir zīrā tuzuñ rūhı ile kendüsi beyninde fi' illeri ğāyet (6) bu' d vardır zīrā tuzuñ kendi şuşadıcıdır ammā rūhı şusuzluğu (7) kaṭ' idicidir bu didigimiz zāhirdir istiskā maraźına mübtelā olan kimesneye (8) içürseñ ve daḫı tuzuñ kendisi keskindir ve ışıricıdır ammā rūhunda (9) bu yokdur belki 'ufūnetleri izāle eyler ve fāsıd etleri düşürür ışıması (10) yokdur ve aġrısı yokdur daḫı tuzuñ kendiniñ ta' mı keskindir ve dili (11) ışıırır rūhuñ ta' mı ise tatlıdur hiddet yokdur lākin azacıġ acılıġ (12) vardır ve tuzuñ rūhunuñ ta' mı ve rāyihası elma 'uşāresiniñ ta' mına (13) ve anıñ rāyihasına yaġındır ve Parasulse eydür ki tuz bir cevherdir cümle (14) 'ufūnetleri izāle ider ve cümle şeyleri ta' affünden şaġlar hıfz ider çünki (15) milhiñ kendüde bu fi' l olunca rūhunda bu fi' l iz' āf ve muzā' af olur (16) kaçan bir kimesne bu rūhdan üç kerre üçer²³⁸ kaṭre isti' māl eylese (17) bedeni 'ufūnetden hıfz ider ve 'ufūnetden hāşıl olmuş şey'i var-ise (18) izāle ider huşuşā ki bu rūh altun varaġı ile ḫall olmuş ola ğāyet (19) nāfi' dir bu rūh kaçan yapışġan şuyı ile veyāḫūd karduseñtu şuyı

[66a]

(1) ile isti' māl olunsa idrār-ı bevilde kāfidir ve eger şarābla isti' māl olunursa (2) ġanı şāfi ider ve cüdām ve beraş maraźlarına ve istiskāya pelin şuyı ile (3) isti' māl olunur ve her gün nef' i zāhirdir ve kaçan merzencūş ki şıçankulaġı (4) didikleri otdur anıñ şuyı ile yāḫūd ḫurmā yāḫūd sisāliyus şuyı (5) ile içürseler dimāġ maraźlarına nāfi' dir ve ġalbe kuvvet virir eger gül şuyı (6) ile yāḫūd lisānū's-şevr şuyı ile yāḫūd oġul otı şuyı ile içürseler (7) mi' deye kuvvet virir iştihāyi²³⁹ açar eger na' na' şuyı ile içürseler ġaraciger (8) maraźlarına nāfi' dir eger hindibā yāḫūd karduseñtu yāḫūd marul (9) şuyı ile içürseler ṭalaġ maraźlarına nāfi' ve altunca otı yāḫūd (10) baġlatü'l-ḫamġā ki semüz otıdır bunlarıñ şuyı ile içürseler ve eger bunu (11) ṭā' ūn üzerine sürseler ṭā' ūnda olan zehri çeküb ṭaşra alur (12) eger ṭā' ūnlu adam içse ṭā' ūnuñ zehrini def' idüb der getürür azacıġ (13) sirke ile içürseler derleme sıtmasına nāfi' dir ve idrār-ı bevilde isti' māl (14) olunur ve külā meşāneye nāfi' dir ve anlarda olan ṭaşları kırar ' illete münāsib (15) şular ile içürseler ve ġurdları kırar ġayşüm şuyı ile içürseler (16) ve yeñi yarılmış ġaşıġ üzerine sürseler ve şāḫibi birġaç kerre içse (17) ol maraźdan ḫalāş olur ġulunca şarāb ile

²³⁸ F. üçerden sonra kerre yazılmış üstü çizilmiş.

²³⁹ F.

içürseler ‘ilâci kavîdir (18) ve müzmin sıtmalara ‘araç ile içürseler nâfi‘ dir dağı şarılığı giderir (19) eger bir hafta içürseler hiç şübhe yokdur içerüden kan gidüb

[66b]

(1) ishâl olanlara ve disentarya²⁴⁰ ve felc marazına ve sekteye ve niķrîse içürseler ‘illete münâsib (2) şular ile ğâyet nâfi‘ dir ve içerüde olan yaraları oñuldıcıdır (3) miķdâr-ı şerbetisi dört kaçreden yedi kaçreye varıncadır bir kaçış (4) şarâb ile yâhüd dârçiniñ şuyı ile ve eger veca‘ -ı mefâşıl üzerine (5) ‘illete münâsib şular ile sürseler ağrılarını giderir dağı kurûh-ı habîse (6) üzerine sürmekle giderir ve kurûh-ı habîse ve bevâsîr ve seretân ve âkile gibi (7) marazlara huşuşâ üzerine sürmekde mülâzemet ideler halâş olur (8) bi-izni’llâhi te‘âlâ **rûh-ı bārût** şıfatı oldur ki rûh-ı bārût istihrâcı (9) ‘ayni ile rûh-ı milh istihrâcı gibidir lâkin bunda vâcibdir ki bārût (10) bir cüz’ ve dağı çamur üç cüz’ gerek rûh-ı bārût ‘acâyibdir kılunca (11) ve zâtü’l-cenbe ve derletme sıtmasına ve buraklı olan hıtları²⁴¹ çıkarır ve bevli (12) idrâr eyler ve veca‘ -ı mefâşıla nâfi‘ dir kaçan ağrılarını üzerine sürseler (13) sâkin ider ve şişleri taħlîl eyler miķdâr-ı şerbetisi şülüş dirhemden şülüşân (14) dirheme varınca ve münâsib şular ile veyâhüd şerbetler ile **salpurnela** (15) ‘ameliniñ tarîķi ya‘nî milh-i hükemânîñ ‘ameliniñ tarîķi oldur ki dilediğîñ kadar (16) bārût alub bir pütede eridirsün bārütuñ her sekiz dirhemine bir direm (17) muşâ‘‘ ad kibrît tedric ile ilķâ idersün ol kibrît müştâ‘il olub (18) yanub gitdikden şoñra pâk mermer üzerine dökersün ve hıfz (19) idersün ve eger gül şuyı ile hal eyleyüb ve taşfiye ve ‘aķd iderseñ

[67a]

(1) ğâyet güzel olur miķdâr-ı şerbetisi şülüş dirhemden şülüşân dirheme varıncadır (2) ve bevli idrâr ider aķıdır ve getirür ve şuşuzlığı keser ve hummâ-i muħarriķaya ‘azîm (3) nef‘i vardır nazîri yokdur ve kaçan bir kimesne hunnâķ marazı olsa bunuñla (4) ğarğara itse nef‘i zâhirdir ğâyet kavî müdebberlerdendir ve milh-i kehrübâ keyfiyyet-i ‘ameli (5) aşığıda gelür anuñ miķdâr-ı şerbetisi beş hâbbeden altı hâbbeye varıncadır (6) batrasaliyus şuyıyla **faşl** bu faşl derlemek ve der getirici şeyler beyânında (7) dir ma‘lûm ola kim der büyük ‘ilâcdır tã‘ûna ve derleme sıtmalarına ve cümle (8) zehirleri def‘ ider ve bād-zehrini alub derledici olan devâlar ile derlemege (9) ve der istifrag-ı küllîdir ya‘nî cümle bedenden semmiyyetli olan aħlâtı çıkarır (10) andan ötüri Parasulse eydür ki insânîñ marazlarınıñ üç bölüğünden (11) bir bölüğüne derletmekle ‘ilâc

²⁴⁰ F. disentarya sayfa üzerine yazılmış.

²⁴¹ HM. 25.b-28, buruntu ile olan hıtları; S. 2751. 64.b-16, budaķlı/(buraklı?) olan hıtları; F. buraklı olan hıtları

mümkündür **antimun** veyā fūritkü²⁴² ‘ameliniñ tarīki (12) oldur ki zācdan ve tuzdan taş‘id olunmuş zībağdan yüz direm alub (13) ve hām antimundan üç yüz direm alub mecmū‘ unı bir yerde hılt idüb saḥḥ (14) idüb ve mā‘ilü’r-raḳabeye ḳoyub ağzını vaşl idüb issi ḳum üzerinde (15) taḳṭir idersin eger mā‘ilü’r-raḳabeniñ ağzında bir şey’ doñub ağzını sedd idüb (16) aḳmağa ḳomazsa bir yanmış kömüri ağzına yakın getürüb tutasın (17) ḥattā ağzı açılınca bundan şoñra açub ol muḳatṭarı alub bir uzun (18) boyunlu şīşeye ḳoyub üzerine mā‘-i zerrīn ḳoyasın az az ammā (19) şaḳınub ḥazer idesin zīrā pek ḳaynar ve ol muḳatṭarıñ her bir yüz dirheme

[67b]

(1) on iki direm ḳadar mā‘-i zerrīn ḳoyasın yāḥūd rūḥ-ı bārūt ḳoyasın (2) şīşeniñ dibinde bir beyāz topraḳ çöker ol beyāz topraḳdan her yüz (3) dirhemine mā‘-i zerrīn ile ḥall olmuş altundan on iki direm altun (4) alub mecmū‘ unı bir yerde cem‘ idüb mā‘ilü’r-raḳabeye ḳoyasın ba‘dehu nār-ı hafif (5) üzerine ḳoyub taḳṭir idesin ve tadricle ateş idesin ḥattā (6) şuyun cümlesi²⁴³ çıḳa şoñra nār-ı şedīd idesin ḥattā mā‘ilü’r-raḳabe (7) kızara bir şey’ şu‘ūd itmez ola bu şüretde ateşi kesüb ḳar‘ ayı (8) soğudub ḳırasın bir topraḳ bulursın ki şaruya mā‘il ve dili (9) ısıtır aşlā fesādı yoḳ yüz dirhemden elli direm ḳalur bundan şoñra (10) ol tūrābı bir pūteye ḳoyub ateşde yarım sā‘at miḳdārı yaḳarsın (11) ḥattā eczā‘-i ḥāricesi yanub ve hām olanları pişe bundan şoñra (12) soğudub pūteden çıkarub ḥıfz idesin bu ma‘mül bu şan‘at (13) erbābı ḳatında arz aṭaşı dinilür ya‘nī şuşamış ve şābit ve ḳābil (14) dinilür ve bunlarıñ ḳatında bir büyük emirdir zīrā antimunla altun beyninde (15) bir münāsebet vardır ol ikisinden bir ḥafi ḥāşşa zuḥūr ider bizim kelāmımız (16) ile degildir belki biz bunı bu maḥalde zıkr itdik kim beden-i insānda bir niçe (17) fā‘ide-i celile için ve daḥı andan ötüridir ki çok marazlarda isti‘māli (18) ḡāyet çoḳdur ve keşfi mübāḥ olmayan esrārdandır lākin bu kitābda bunı (19) zıkr itmek rızā-ullahdır ve bu devā cümle marazlara kāfidir ve eger bir maraz ki

[68a]

(1) derlemege muḥtācdır veyāḥūd idrār-ı bevlē muḥtācdır ziyāde derledir daḥı (2) idrār ider aşlā bedende olan ḳuvvete zararı yoḳdur zīrā içinde (3) altun vardır ol altun ise belesān-ı ṭabī‘īyi ḥıfz idicidir daḥı (4) a‘zā‘-i re‘iseye ḳuvvet viricidir ve şol marazlar ki bu devālar anda (5) tecrube olunmuşdur ve Allāh sübhānehü ve te‘ālānıñ izni ile ḥalāş olunmuşdur (6) daḥı bu zıkr olan marazlar gibi ki firenk marazı ve ṭā‘ün ve nıḳrīs ve veca‘-ı mefāşıl (7) ve istiskā ve ‘ufunetinden olan sıtmalarıñ cümlesi ve baṭında olan (8)

²⁴² S. 2751 fūritkü’den sonra “ya‘nī bād-zehr ameliniñ” yazılı. S. 2751, 65a-18

²⁴³ F.

ağrular ve süddeler ve külâ ve meşânede olan taşları kırub çıkarır (9) hükemâdan ve eṭibbâdan çok kimesneler envâ'î 'ilâcler ile 'ilâc idüb (10) ol marâz şâhibler(i) ol yaramaz marâzlarından ḥalâş-ı müyesser olmadı (11) vaḳtâ ki bu devâ-i mübâreki bilenler ol 'ilâc-peḫîr olmayan şedîd yaramaz (12) marâzlarından ḥalâş buldılar bu devânîñ miḳdâr-ı şerbetisi üç ḥabbedir (13) yâḥûd dört ḥabbedir sekiz ḥabbeye varınca 'illete münâsib şular ve daḥı (14) antimunuñ biribirine beñzemez çok tedbîrleri vardır bu zıkr olunan (15) tedbîr tedbîrleriñ gâyet efḍalidir ve eşrefidir zîrâ bu tedbîr ile (16) cemî' yaramaz ve fâsid semmiyyetli şeylerden ḥalâş ve sâbit olub bād-zehirden (17) kesb itmişdir ve bu tedbîr ile bād-zehr ma' denî olub kendüden semmiyyet (18) gidüb ḥâşşa-i maḥẓ ḳalmışdır cümle semmiyyetli marâzlar isti' mâle şâlih (19) olmuşdur ve isti' mâl olundığı marâziñ semmiyyetini ḳal' idüb ve ol

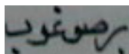
[68b]

(1) marâziñ köklerini ve toḥumlarını ḳat' ider ancak derledicidir ve antimunuñ 'ameliniñ (2) ṭarîḳi oldur ki dilediğîñ ḳadar antimun alub kendü berâberi bârût (3) alub mecmû' unı bir yerde saḥḳ idüb bir püteye ḳoyub ateşde yaḳarsın (4) ḥattâ bârût yanub gidince antimun ḳalur saḥḳ idüb şu ile (5) yıḳayub ḳurıdasın bu 'amel bu minvâl üzre tekrâr tekrâr idersin (6) ḥattâ antimun beyâz olunca soñra ateşde 'araḳı uçurursın ḥıfẓ idersin (7) bu devâ bād-zehirdir gâyet derledicidir derlemege muḥtâc olan (8) marâzlarıñ cümlesine virilür miḳdâr-ı şerbetisi altı ḥabbeye varıncadır (9) tiryâḳ ile virilür ve gül-be-şeker ile ve 'illete münâsib şular ile virilür (10) **ṭartîr revḡanı** çıkarmak ṭarîḳi budur ki gâyet der getüricidir (11) ve beyâz ṭartîrden altı yüz direm alursın daḳḳ ve saḥḳ idüb (12) çirîş idersin soñra birkaç kerre yaḡmur şuyı ile yıḳarsın (13) ḥattâ vesahdan pâk ola soñra ḳurıdub yumşaq dögüb ısıcaḳ (14) şuda ḥall idüb ḳaynadırsın şuyunı nişfi gidince soñra bu şuyı (15) taşfiye idüb çanaḳlar içine ḳoyub bir soḡuḳ²⁴⁴ yere ḳoyasın anda (16) parça parça milḥ gibi şeyler toñar ve bu toñan şeyden bir direm et şuyı (17) ile isti' mâl olunsa bu müshil kâfi ola bu ṭâyife buña ṭartîr-i naḳî dirler (18) ya' nî pâk ṭartîr dimekdir bundan soñra alub mâ' ilü'r-raḳabeye ḳoyub (19) taḳṭîr idersin keskin şular taḳṭîr itdiğîñ gibi tedrîcle ateş idersin

[69a]

(1) ḥattâ rûḫı çıkar ve yaḡını rûḫundan ayırırsın bildiğîñ gibi dühni aldıḳdan soñra (2) bâḳî ḳalan rûḫ kerîḫ ḳoḳucı bir şeydir ba' zı kimesne üzerine ḳaranfil (3) yaḡı ḳoyub tekrâr taḳṭîr ider ḳoḳusu gitsün içün ba' zı kimesne üzerine (4) gül şuyı taḳṭîr ider tekrâr ve ba' zı kimesne ṭartîrden bâḳî ḳalanı iḥrâḳ idüb (5) milḥini çıkarır ol milḥi rûḫunı

²⁴⁴ F.

içinde hâll idüb tekrâr taqtîr ider (6) ve ol nuql-ı bâkîye²⁴⁵ bu tâ'ife katında re's-i meyyit dinilür ve bu devâ (7) bir mübârek devâdır 'ufûnetleri def' ider ve 'ufûnetden hâşıl olan (8) ahlâtı ihrâc ider yâ idrâr-ile yâhûd 'arağ ile kaçan felc marâzına (9) içmege ve sekteye ve dimâğ marâzlarına ve siñir marâzlarına mülâzemet (10) olursa 'ilâc kâfidir ğayrı 'ilâca muhtâc olmaz kaçan istiskâ (11) marâzına lahana şuyı ile yâhûd mürver şuyı ile yâhûd azacığ (12) rûh-ı zâc ile içürseler mâ'iyetli hıltları idrâr ile ve süddeleri (13) fetḥ itmekle çıkarır ve ol 'illetden hâlâş ider ve eger cüzâm marâzınıñ ibtidâsında (14) isti' mâl olursa 'ale'l-'acele şifâ olur kâfidir ğayra muhtâc degildir daḥı (15) cemre marâzına ve daḥı semmiyyetli şeylere bundan bir direm ve kendi kadar tiryâğ (16) ile faşd olunmazdan muḳaddem virseler 'ilâc kâfidir ğayra muhtâc olmaz (17) cemre didikleri yanıkara nev' indendir ve ḥumre yılcıç didikleri kızıl (18) şiş nev' indendir kaçan rûh-ı tartîr zıkr(i) sâbık olan türbüd ma' deni (19) ile firenk marâzına içürseler bir ğayrı devâya muhtâc olmaz emrâz-ı

[69b]

(1) cildiyyeniñ cümlesine nâfi' dir ya' nî zâhir-i bedende olan marâzlar ki vardır (2) giciyik ve ḥikke ki ḳuru ḳaşınmaya dirler ve ḳübâ gibi ki temregüdür ve behağ (3) gibi ve zâtü'l-cenbe ve ḥunnâka nâfi' dir ve şarılıqlarıñ herḳanḳısı (4) olursa hâlâş eyler ve bu devâlar 'ufûnetden olan sıtmalara ne güzel (5) devâdır zîrâ der getirür ve bevli idrâr eyler ve 'ufûneti def' ider ve veca'-ı (6) mefâşıla nâfi' dir ve veca' ını teskîn ider içmek ile ve sürmek ile (7) miḳdâr-ı şerbetisi şülüş dirhemden bir dirheme varıncadır 'illete münâsib (8) şular ile ḥekîm Ḳorolyus eydür ki bir 'avrata bir yaramaz ḳulunc 'arız (9) oldı ve ḳuluncı münḥall olub elleriñ ve ayaklarıñ hareketinden²⁴⁶ buḫlânına (10) intikâl itdi ya' nî riḥ ellerine ve ayaklarına yayılıb elleri daḥı (11) ayakları felc gibi olub tutmaz oldı envâ' 'ilâcler olundu (12) belesân yağları ile bir zerre ḳadar fâyide virmedi bu devâdan (13) içürdüm ve üzerine sürdüm ol 'avratıñ vücûdı ol 'illetden (14) sebep hâlâş oldı **faşl** bu faşl belesân-ı ḫabî' iyi ḫıfz ve (15) taḳviyye beyânındadır ma' lûm ola kim insânda olan belesân-ı ḫabî' iyi (16) ve ervâhı ve ḫabâyi' i ḫıfz ve taḳviyye olmaz ḫarâret ile ve bürüdetde illâ (17) devâdan bir ḫafî ḫâşşa ile olur imdi cemi' marâzlarda ervâhı (18) ḫıfz idici muḳavvî devâlar isti' mâl itmek vâcibdir zîrâ kaçan ḫabî' at (19) ḳaviyye olsa yardım ider devâya ve devâniñ maḫlûbı olan fi'l üzerine

²⁴⁵ F.

²⁴⁶ S. 2751. 68.a-2 : ḫareketiniñ

[70a]

(1) gāhice tabī' at kifāyet ider zīrā tabī' at marazīn def' ine kendi şürū' (2) ider yā ishāl ile yāhūd bir gayrı şey' ile ol devānīn (3) sebebi oldur ki buhrān-ı ceyyid olmasına ve tabī' atīn galebesine imdi bu taqdīrden (4) ma' lūm oldı ki muqavvī devāya ve müşhil devāya zamm olunsa yāhūd mu' arıķ (5) devāya yā müdebber devāya yā muhallel devāya zamm olunsa gāyet güzel olur imiş (6) **incü tuzını** çıkarmanın tarīķi budur ki dilediğın kadar incü alub (7) bir şıseye koyub üzerine dört parmak miqdārı muqatṭar sirke (8) koyub qarışdurub ısıcaķ kül üzerinde ṭursun tā ki ḥall olunca (9) eger cümlesi ḥall olmayub incüden bākī ḳalursa ol ḥall olanı süzüb (10) bākī ḳalana yeñi muqatṭar sirke koyub tamām cümlesi ḥall olunca olduğdan soñra (11) mecmū'ı maḥlūli cem' idüb qar' a ve inbīķ ile taḳṭīr idesin ḥattā ol maḥlūl-ı (12) muqatṭar taḳṭīr olunur qar' anīn dibinde ḳalanı alub üzerine gül şuyı (13) koyub yıķarsın ve ol gül şuyunu yā şemsde yā ısıcaķ kül üzerinde (14) uçurub tekrār tekrār yıķarsın ašlā siyāhlık ḳalmaya ḳaçan pāk (15) beyāz muṭahhar ola incü tuzı budur ḳalbe mensüb olan devālar budur (16) daḫı şerīf devālardandır ve fi' li altunuñ fi' line yaķındır ve cümle dimāğ (17) marazlarına ve siñir marazlarına nāfi' dir daḫı sersām ve manya ve felc (18) ve teşennüc gibi ve bedeni cümle marazlardan ḥıfz ider ve bedene marīzi şıḥhate redd (19) ider dimāğı ve fikri ḳavī ider ve nisyānı giderir ve ḳalbe feraḫ virir

[70b]

(1) ve bayılmaḳlığı ve ḥafaḳānı gide ve fāsıd ruṭubetleri ḳurıdur ve fāsıd ruṭubetlerden (2) zuhūr iden marazların tevellüdini men' ider veca' -ı mefāşıl gibi ve uzun sıtmalar gibi (3) ve ḥummā-i dıķķa ve dıķķ-ı şeyḥūḥete ya' nī pīrlıkde olan ḳurulüğe virilür nāfi' dir (4) ve zübül marazına zübül süddeleri açmaz ve südde alub ta' āmı hażmdan ḳalub (5) ḳuru olmağa dirler bu marazlar münāsib ruṭubetli şeyler ile virilür istıķāya (6) ' ilāc-ı külliden soñra virilür külā meşānede olan taşları kırub çıkarmağa (7) yalnız kāfidir ruṭubet-i aşıyyeyi ḥıfz ider ve tecdīd ider ve yigitligi (8) ve ḳuvvetleri ḥıfz ider ve menīyi ve südi ziyāde ider ve firenk zaḫmetine bād- (9) zehirdir ḳaçan on altı gün birbiri ardınca tenḳiyeden soñra her gün (10) on ḥabbe isti' māl olunsa bu minvāl üzre virilür şar' a ve nıķrīse veca' -ı (11) mefāşıla ve ' avratın ḳarnında olan veledi ḥıfz ider düşmeden ve āfātdan (12) ve miqdār-ı şerbetisi şülüş dirheme varıncadır dārçin şuyıyla yāhūd lisānū' ş- (13) şevr şuyı ile **mercān tuzını** çıkarmanın tarīķi budur ki dilediğın (14) kadar mercān alub saḫķ idesin üzerine dört parmak miqdārı (15) başar muqatṭar sirke ile qarışdırub ışladasın ve bir ısıcaķ yerde on (16) gün ṭura soñra ḥall olanı taşfiye idüb alasın tekrār bir yeñi muqatṭar (17) sirke ḳoyasın ḥall olmaz üzerine tekrār on gün bir

issi yerde tura (18) ba' dehu süzesin bu ' ameli tekrār tekrār idesin hattā mercāndan bir şey' kalmayub (19) cümlesi hāl ola ve cümle hāl olanları bir yere cem' olanları cem' idüb qar' a

[71a]

(1) ve inbīk ile taqtīr idesin ve taqtīrden şöra qar' anıñ dibinde qalanı (2) alub yā mā'-i qarāh ile yāhūd gül şuyı ile tekrār tekrār yıkayasın hattā (3) beyāz olunca üzerine şuyı koyub tekrār tekrār uçurmak ile olur milh-i (4) mercān budur ba' zı kimesne mercāni hāl ider tuz rūhı ile şöra üzerine rūh-ı tartīr (5) koyub ol mercān dibine çöker alur bu milh-i mercān muqavvī devālardandır ve şerīf (6) devālardandır dimāgı kuvvetlendirir ve manya marazına nāfi' dir dağı vesvese' i (7) giderir ve qanı şāf ider ve qanıñ fesādından ' arız olan marazlarıñ (8) cümlesine nāfi' dir ve aqıcı şeyleri men' ider bevāsīr qanı gibi ve hayz (9) qanı gibi ve bağırsaqlardan giden qan gibi ve burun qanı gibi huşūşā siñirli (10) yaprak şuyıyla ve qanı şāfi ider hindibā şuyı ile ve şāh-tere şuyı ile (11) ve mi' deyi ve qalbi ve rūhları kuvvetlendirir ve süddeleri açar ve a' zā'-i (12) re' işeye kuvvet virir ve ' avratlarda ihtināk-ı rahm marazlarına kāfidir (13) ğayra muhtāc olmaz ve istiskā marazına ve teşennüce ve şar' a ve felce birkaç gün (14) birbiri ardınca isti' māl olunur dārçin şuyı ile ve taşları kırar (15) miqdār-ı şerbetisi tokuz hābedir şülüş dirheme varınca yarım pişmiş yumurta (16) ile isti' māl olunur yāhūd tavuq şuyı ile isti' māl olunur yāhūd (17) ba' zı münāsib ma' cünlar (ile) isti' māl olunur **cevāhir-i nefise** tuzunu çıkar (18) manıñ tarīki yākut ve zümürüd gibi ve billür ma' deni ve ğayrılar gibi hāşıl-ı (19) kelām cümle taşlarıñ bu minvāl üzredir milhini murād itdiğiñ cevāhirden (20) dilediğiñ kadar alub berāberi kibrīt ile saħk idüb mecmū' unı pütede

[71b]

(1) koyub yaqarsın hattā duhāni kesilüb kibrīt yanar gider şöra bir kerre dağı (2) saħk idüb berāberi bārūt ile yaqarsın ba' dehu ısıcaq şu ile (3) yıqarsın ol milhiyyet gidince şöra bir şışeye koyub üzerine zikri (4) sebkat iden sirke korsun ki aña hāl-i aşl dirler hāl-i aşl şol sirke (5) kim iki yüz dirhemine on iki direm zāc yāhūd tartīr koyub taqtīr (6) idersin hāl-i aşl olur anuñla qarışdırub dā'imā iħrāk iderseñ (7) ol şışeniñ dibinde ' aqd olmaya hattā hāl olunca ba' dehu taqtīr idersin (8) hattā ol hāl aşlı çıkar gider²⁴⁷ milhi qar' anıñ dibinde qalur alub üzerine (9) mā'-i qarāh yāhūd gül şuyı ile koyub uçurursın tekrār tekrār pāk (10) olunca şöra hıfz idersin cevāhir tuzlarıñ fāyidesi yuqaruda (11) geçen tuzlarıñ fāyidesi gibidir incü ve mercān tuzı gibi ve a' zā'-i (12) re' işeye kuvvet viren devālardandır karanfil yağı ve dārçin yağı ve zehebül- (13) hayāt

²⁴⁷ HM. 27b-19, hattā ol hāl gider.

didikleriniñ ‘ameli aşağıda gelür **iksîr-i zî’l-hâşşa** ve dağı (14) zî’l-hâşşanıñ tarîkı budur ki iksîr-i zî’l-hâşşa bir terkîbdir ki (15) mürr-i şâfi za‘ferân ve şabr her birinden berâber alub cümlesini bir yerde yumşak (16) sahq ve bir şîşeye koyub bir miqdâr ‘arâk ile ısladırsın şoñra (17) dört parmak miqdârı üstünü başar kibrît yağıyla qarışdırub (18) bir ısıcaq yere koyasın kâmil bir ay tura bir hayşiyet ile ki ol şîşeniñ (19) ağızı muhkem bağlanmış ola şoñra hall olanı taşfiye idüb mañlül-ı (20) evveli ve şânîyi cem‘ idersin bu mecmû‘a iksîr-i zî’l-hâşşa budur imdi

[72a]

(1) bu devâ kırudıcıdır ve ‘ufûnetleri men‘ ider ve bu devâda belesân-ı tabî‘î kuvveti (2) vardır ve pîrlere gâyetü’l-gâye nâfi‘dir ve göğüs marâzlarına ‘acâyibdir (3) ve dağı mi‘deniñ fâsid ruñubetlerini kırudıcıdır ve mi‘deye ve bağırsaqlara (4) kuvvet virir ve yelleri tañlil ider ve nâzileleri ve öksürigi men‘ ider (5) ve göğse nâfi‘dir ve şoğuk mi‘deyi ve şoğuk dimâğı kırudıcıdır (6) ve sekte marâzına ki aña kan tutdı dirler ve devâr marâzına ki baş dönmesidir (7) ve südud marâzına ki göz qararmasıdır bunlarıñ cümlesine ‘ilâcdır ve za‘f-ı (8) başarı giderir ve kuvvet-i bāşırayı ki gözde bir kuvvettir aña kuvvet virir ve zihni (9) keskin eyler ve cümle ağırları sâkin eyler ve meşânedede olan taşları kırar (10) ve hummâ-i rub‘a ‘ilâc kâfidir gayra muhtâc itmez ve mefâşılları ağırlardan (11) hıfz ider ve mādeleri mafşalları inmeden hıfz ider ve ferağ virir (12) ve mâlihulyâyı giderir ve marâzlarıñ ıssisine ve şovuğuna bi’l-hâşşa nâfi‘dir (13) miqdâr-ı şerbetisi altı katredir ve on katreye varınca **faşl** bu faşl (14) ağırları teskin idicidir ve uyku getüricidir anlarıñ beyânındadır (15) ma‘lûm ola kim ba‘zı marâz vardır ki mādām ağırı sâkin olmaya kemâ- (16) yenbağı ‘ilâc mümkün degildir ve gâhice marîze uykusuzluk ve za‘f ‘arîz (17) olduğı gibi ol vañitde bir uyku getürici ve uyudıcı şey‘e muhtâc olur (18) andan ötüri **Buqrat** eydür الرّاحة صديق الطبيعة ya‘nî rāḥat (19) olmak tabî‘atiñ devâsıdır ve dağı **Calinus** kavmi uyku getürici (20) ve uyuşdurıcı şeyler ile isti‘mâl iderlerdi lâkin anlarıñ semmiyyeti üzerine

[72b]

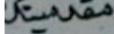
(1) bāķî idi zîrâ devâdan semmiyyeti ayırmağı bilmezlerdi ammâ biz bu uyku getürici (2) üzerine devâlar isti‘mâl ideriz lâkin tedbîr idüb semmiyyetini kendülerden (3) ayırdıkdan şoñra ḥabb-ı lüvnüva ağırları teskin ider ve gâyetle uyku (4) getürür Parasulse şan‘atlarındandır şıfatı oldur müdebber efyün otuz altı (5) direm ya‘nî rubb-ı efyün ve penc didikleri otunuñ kökünün rubb(ı) on (6) sekiz direm ve devâ‘-i ‘anber sefûfi ve devâ‘-i misk sefûfi her birinden otuz (7) direm mūmyā altı direm incü tuzı ve mercân tuzı her birinden üç (8) direm ve kehrübâ ve qalb-i iyyel didikleri bir kemükdür

ki geyik içinden çıkar (9) ve bād-zehr ve gergedan boynuzu her birinden bir direm misk ve ‘anber her birinden (10) şülüş direm ve anīsūn yağı ve kerāviyā yağı ve turunc kabınıñ yağı ve ağac (11) kavunu yağı ve cevz-i bevvā yağı ve kıranfil yağı ve dārçin yağı ve kehrübā (12) yağı her birinden on ikişer kaçre zamğla cümlesini bir yerde hamir idüb (13) tura hattā habb itmek mümkün ola ve habb-ı lüvnüva eczālarınıñ tedbiriniñ (14) keyfiyyeti ve ‘ameli evvelā²⁴⁸ penc kökünü alursın ammā kamer mizān burcunda ola (15) yāhūd hamel burcunda ola taş havana koyub gāyet dögersin sonra (16) şıķub ‘uşāresini alursın ol ‘uşāre’i şemsde veyāhūd ısıcaķ külde (17) ‘aķd idersin ve lüffāh rubb(ı) çıkarmaķ murād itdikde ol dağı böyledir (18) ammā efyūnuñ rubbunu ‘araķ ile kıarışdırub on dört gün bir ısıcaķ (19) yerde kıorsın sonra laţifini ve ĥall olanı süzüb alursın

[73a]

(1) ve issi kül üzerinde ‘aķd idersin hattā rubb olunca kezālik devā’-i ‘anber (2) sefūfi ve devā’-i misk sefūfi böyle tedbir idersin kaçan terkib murād (3) itdigiñ vaķitde ol efyūn rubbı ile penc rubbunu bir yerde cem’ idüb hamir (4) idersin on gün miķdārı tırur sonra bāķi eczāları kıarışdırırsın (5) berāberi hamir olub kıalur ba’zı kimesne ‘anber bu vaķt kıomaz isti’ māl (6) itdigi vaķitde kıor kaçan iĥtināķ-ı rahm marāzına isti’ māl olunmaķ murād (7) olunsa ‘anber yerine cünd-i bīdester kıunduz ĥayasıdır ba’zı kimesne bu eczālarıñ (8) nuķlunu yaķub ve milĥini çıkıarub bu terkibe zamm iderler gāyet güzel (9) **ma’cūn-ı** lüvdūnuñ şıfatı müdebber efyūn ve aşl-ı penc rubb(ı) her birinden (10) on iki direm lüffāh kökünüñ rubbı altı direm ve kehrübā ve mūmyā her birinden (11) birer direm ve şülüş direm bād-zehr bir direm tıyn-i maĥtūm bir direm ‘asel (12) yüz elli direm ma’cūn düzeler kııvāmı ġalīz ola ma’lūm kim bu devā (13) gāyet münevvim ve aġrıları tesķin idicidir ismi gibi memdūĥdur zīrā (14) lüdnü dimeniñ ma’ nāsı memdūĥ dimekdir ve bu devānıñ eczālarıyla (15) aşlā semmiyyet kıalmamışdır bu tedbirden sonra müteķaddimīnıñ²⁴⁹ fażiletinde (16) bu terkibe yetişür terkibleri yokdur ne tiryāķ ve ne mederdiţus yetişür (17) ve ne fulunyā-yi fārisī dađı yetişür ve ne bunlarıñ ġayrı bir terkib-i mu’ ādil (18) olabilür olmaz bu devā cümle aġrıları ki gerek issi olsun ve gerek (19) şovuk olsun ve gerek içerde olsun ve gerek taşrada olsun

²⁴⁸ F.

²⁴⁹ F.

[73b]

(1) cümlesini teskîn ider huşûşâ ki kulunc ola na'na' şuyı ile gâyet (2) nâfi' dir bir miqdâr tabî' ate telyîn idüb 'amel itdikden sonra cümle (3) nâzileleri men' ider huşûşâ ki raķık maddeden ola cümle açıcı (4) şeyleriñ aķmasını men' ider ishâli cümle kať ider kan olsun (5) gerek olmasun ve bir müshil devâ ifrâťla 'amel itse 'amelini keser mašťakî (6) ve tıyn-i maħtûm ile isti' mâl olunsa gâyet kavî ishâli giderir sürmek (7) ile ve burun kanını keser ve söbüce ħablar olub burnuna ķosalar (8) ve cümle sıtmalara virilür pelin şuyı ile ve şadef şuyı ile ve sersem (9) marazına zûfâ şuyı ile virilür ve şol öksürige ki maraz ola (10) ve uyķuya mâni' ola aña nâfi' dir ferâsiyün ki Türkide it siyegi (11) dirler anıñ şuyı ile yâĥûd sikencübîn ile ħarâret-i ġarîzeyi ķuvvetlendirir (12) ve ħıfz ider taĥlilden ve mâliĥulyânıñ marazların def' ider ve ķalb (13) marazlarına nâfi' dir ve fuvâķ ki incuķruķdur ve za'f-ı mi'deye (14) virilür gâyet güzeldir ve te'siri daĥı güzeldir ve ħayz kanını daĥı (15) bevâsir kanını kesmek için za'ferân-ı ħadîd ile virilür ve sersâm (16) marazına nâfi' dir ve alınıñ iki yanına sürmekle şar' marazına (17) rûĥ-ı zâc ve taťlu bâdem yaġıyla virilür ħabbıñ miqdâr-ı şerbetisi (18) iki ħabbeden dört ħabbeye varıncadır münâsib şular ile ve ma'cünüñ (19) miqdâr-ı şerbetisi buķuķ dirhemden (bir) buķuķ dirheme varıncadır **faşl**

[74a]

(1) bu faşl güzel ķoĥulu olan şey'ler beyânındadır ma'lûm ola ki râyihâ-i (2) tayyibe ki istinşâķ olunur ve rûĥa ķuvvet virir ve tabî' ate yardım ider (3) buña delîl râyihânıñ fi'lidir kaçan bir ġaşy gelmiş veyâĥûd ħafaķân (4) olmuş adam şemm itdigi vaķitte ħekîm Kılaġarnus eydür ki rûĥa ve ķalbe (5) ġidâdır andan ötürî 'ilâc-ı küllîdir huşûşâ ĥummâ-i vebâ'iycede (6) ve tã'ün günlerinde ve daĥı şol marazlarda muķavviyye ķalbe ve rûĥa muħtâc (7) ola **şifat-ı meşmûm** ya'nî şemâme Parasulseniñ şan'atıdır (8) besbâse ve ķaranfil ve dârçîn her birinden ikişer direm 'anber ve zâmġ-ı (9) 'Arabî her birinden birer direm misk nışf direm zebâd iki direm keşira (10) iki direm alub mecmû'unı bir yerde saĥķ vâcib olanları saĥķ idüb (11) ħall vâcib olanları ħall idüb gül şuyı ile bir yerde ma'cün (12) idüb şemâme idesin ve bu şemâme şar'a ve sekteye ve ġaşye (13) nâfi' dir vebâ ve tã'ün günlerinde ve ķulunca daĥı nâfi' dir ve bâĥ ya'nî (14) erlige 'azîm ķuvvet virir ve kaçan bu şemâmeden azacıķ cevz-i bevâ (15) yaġıyla ħall idüb âlet-i tenâsül anuñla yaġlansa gâyet a'lâ ve nâfi' dir (16) **el-maķâletü's-şâniye** ikinci maķâle mu'âlecât-ı cüz'iyeye beyânındadır (17) yedi a'zâ'-i re'isiyye'î (taķviyet) ider ve anıñ şıfatı Parasulse eydür ki (18) mâ-dâm a'zâ'-i re'ise ķuvvetlenmese bir

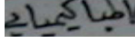
maraza 'ilac mümkün olmaz (19) imdi muhtac olduk a'za'-i re'ise'yi takviyyeye hattâ cümle marazları

[74b]

(1) 'ilacda bize i'ānet eyleye bu maħalde zıkr olunan eṭibbā-ı kimyā²⁵⁰ beyinde (2) mücerreb bir devādır çok marazlara virilür ol muḳavvī-i a'za'-i re'iseniñ (3) şıfatı oldur ki dühn-i kehrübā iki direm ve rüh-ı zāc ve insān kemügünüñ (4) tuzı her birinden altı direm za'ferān rubb(1) ve kırmızı rubb(1) her (5) birinden iki direm dārçin ve besbāse yağı her birinden altışar direm (6) ve leben-i kibrīt on iki direm ṭabāşir on sekiz direm milh-i ṭarṭir (7) ve on iki direm muḳaṭṭar²⁵¹ antimun altı direm za'ferān-ı mirrīh ve rubb-ı (8) rāvendden her birinden altışar direm billūr ma'deni tuzı on iki (9) direm alub saħḳ ḳabül idicileri saħḳ idüb cümle devālar ile (10) ḳarışdırub tiryāḳla ve gül şerbeti ile ma'cün idesin bir ḳayşiyet (11) ile kim kıvām-ı mu'tedil bir ma'cün olur ve ba'zı kimesne bu devāya (12) iki direm dühn-i zāc siḫāsi²⁵² ve yarım direm cevz-i bevvā yağı ziyāde (13) ider fi'l-cümle mi'deyi ḳarēretlendiresin ve bu devā her maraza virilür (14) ol maraza münāsib şeyler iledir miḳdār-ı şerbetisi beş ḳabbedir on (15) beş ḳabbeye varınca ve karsenṭu şuyı ile daḳı illete münāsib (16) şular ile dā'im ağrıyan başıñ marazlarınıñ devāsınıñ şıfatıdır (17) yanmış zāc yüz yetmiş direm insān başınıñ kemügi ve dıḳ ağacı (18) ve yaban eşegi ṭırnağı ve 'ūdū's-şalīb her birinden on ikişer direm (19) cümlesini bir yerde saħḳ idüb 'araḳ ile ışladırısın ba'dehu taḳṭir idüb

[75a]

(1) ol muḳaṭṭardan yüz yigirmi direm cünd-i bīdūster ve devā-i misk sefūfi (2) her birinden altı direm belādır altı direm ve ḫālīş 'araḳ dört yüz (3) seksen direm fāvāniya tuzı ve incü tuzı ve mercān duzı²⁵³ her birinden yarım direm (4) anīsūn yağı ve kehrübā yağı her birinden şülüşān direm cümlesi bir yerde (5) taḫmīr idersin bir ay ḫammām-ı mariyede ḫıfz idersin vaḳt-i (6) ḫācetde isti'māl idesin miḳdār-ı şerbetisi yarım ḳaşıḳdır cümle (7) dimāğ marazlarına ḫuşūşā şar'a ve vācibdir ki ṭoḳuz gün birbiri (8) ardınca içürelen eski şar'a rüh-ı zācla içürelen ve siñir maraz (9) larınıñ devāsı şıfatı oldur ki ḫuşūşā ol maraz sekte ola misk-i (10) rümī çiçeği ve her bu nev' ...²⁵⁴ ve uḫlamur çiçeği ve fāvāniya ve şıḳırḳuyruğı çiçeği (11) ve merzencūş ki şıçanḳulağıdır ve betonika ve

²⁵⁰ F.

²⁵¹ F.

²⁵² F.

²⁵³ F. ve mercān duzı sayfa kenarına yazılmış.

²⁵⁴ ve her bu nev' ... sayfa kenarına yazılmış.

sāsāliyus ve huzāmā (12) ve iklīlū'l-cebel ki biberiyye ve qara kiras²⁵⁵ bu eczālar cümlesi berāber olub (13) cümlesini bir çölmege koyub ve üzerine dört beş kerre saḥk olmuş (14) yüz yigirmi direm ḥardal qorsın ve bir miqdār ḥamīr koyub üzerine (15) dört barmaḥ baṣar ū koyasın tā ki ḥamīr olunca ba' dehu taḫtīr (16) idüb ḥıfz idesin vaḫt-i ḥācetde ol muḫaṭṭardan yarım qaşık (17) ve bundan kehrübā yağıyla içürüb ve taşradan siñirlere ve qaşıqlara (18) süresin kehrübā yağı çıkarmanıñ şıfatı oldur ki dilediğiniñ (19) kadar beyāz kehrübā alursın saḥk idüb çirīş idersin ve ū ile

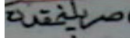
[75b]

(1) tekrār tekrār yursın ḥattā vesahı gidüb pāk ola ūñra bir qar' aya koyub (2) ve ol qar' anıñ boynu uzun olmaya ūñra üzerine gül ūyu veyāḥūd (3) betonika ūyu koyasın ki yağı yanmaya ve vācibdir ki muḫābele büyük ola (4) ve vāsi' ola ve ateş daḥı mu'tedil ola ve kavī olub yaḫmaya ve gāyet (5) za'if olub toñub fenā olmaya ve toñmaya ve evvel çıkan şudur yağı (6) qarışık ūñra yağı taḫtīr olur ba' dehu muḫābeleği kaldırub bir muḫābele (7) daḥı koyasın ve ateşi tadrīcle şedīdce idesin andan bir siyāh (8) şey' taḫtīr olur ūñra ateşi daḥı ziyāde idüb ḫubbeye nişādırı (9) ū'ūd ider qar' anıñ dibinde bākī ḫalana bu tāyīfe re's -i meyyit (dirler) ūñra (10) yağı şudan ayırırısın ve üzerinden merzencūş ūyu taḫtīr idersin (11) rāyiḫası güzel olunca ve ol nişādırı alub üç kerre ḥall ve 'aḫd (12) idersin ve bu kehrübā yağına dühn-i şerīf dirler bir şerīf yağıdır şerīf (13) a'zāları kuvvetlendirdiğinden ötürü ḫuṣūşā ki dimāğı ve bu yağıñ (14) qar' a ve sekteye nazīri yoḫdur kezālik tā'ün üzerine sürseler böyledir (15) ve şevketü'l-mübāreke didikleri otuñ ūyu ile içürelər miqdār-ı şerbetisi (16) şülüş dirhemdir ve bu yağıñ nazīri yoḫdur felce ve sekteye ve qar' a qaçan uḫlamuruñ (17) çiçeginiñ ūyu ile veyāḥūd betonika ūyu ile veyāḥūd merzencūş ūyu (18) ile yāḥūd ḫurmā ūyu ile yāḥūd kiras ūyu ile içürseler teşennüce ve felce (19) ba' zı yağlar ile sürseler taşradan münāsib yağlar ile ola ve eger batra (20) saliyus ūyuyla içürseler taşları kırar ve bevli yürüdir ve gāyr-ı vilādet ki

[76a]

(1) 'avratlarıñ toğurması şarplanmaḫdır²⁵⁶ aña qaşūm ki ayvaṭanaya dirler anıñ (2) ūyuyla vireler gāyet nāfi' dir ve cümle şovuḫdan olan nāzilelere nāfi' dir içmek (3) ve sürmek ile ve iḫtināḫ-ı raḫme nāfi' dir içmek ile ve ḫoḫmaḫ ile ve ef'āl-i (4) ṭabī' iyi kuvvetlendirir qaçan bundan şeker ile cevāriş yapılsa isti' māl olunsa (5) ve qaçan bundan sıtmanıñ nevbeti gelmezden muḫaddem şevketü'l-mübāreke ūyu ile (6) ve

²⁵⁵ F. qara kiras kelimelerinin altında qara erikdir yazılı.

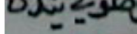
²⁵⁶ F. S. 2751, 74.b-6, şarplanmaḫdır; HM. 29.a-29, toğurmasını āsān ider.

şerbetle dişlerde olan ağrıları teskîn ider ve kaçan bunu lisân-ı şevr (7) şuyı ile qarışdırub mazmaza etseler ve şarılık marazına ğāyet nāfi' dir (8) ve halezūn şuyı ile yāhūd hindibā şuyı ile içürseler yāhūd (9) küşūş şuyı ile hālāş ider ğayra muhtāc itmez ve 'usr-ı bevlı açar şarābla (10) içürseler ve hayzı²⁵⁷ yüridir ve ayvațana şuyı ile kan kuşmağı (11) ve kan sürmegi keser ve eger encebār yāhūd kanı kesici şulardan biriyle (12) içürseler ve kuvvet-i bāşırayı kuvvetlendirir eger bunu rāziyāne şuyı ile (13) göze çekseler **göz** marazlarının devāları şıfatı oldur ki hālīş şarāb (14) yüz yigirmi direm pişmiş yumurțanın beyāzından taqtır olunan şudan (15) yüz yigirmi direm ve insān kafāsından taqtır olunan şudan on iki direm (16) ve gül şuyundan²⁵⁸ otuz altı direm halezūn şuyundan ve sezāb şuyundan (17) ve efrāciyā şuyundan ve rāziyāne ve kıızılboya ve yarpuz ve şāh-tere (18) şuyundan her birinden yigirmi iki direm şeb ve nebāt şekeri ve beyāz (19) zāc her birinden altı direm kāfūr üç direm efrāciyā tuzı ve üsrüb (20) tuzı her birinden bir direm incü tuzı ve mercān tuzı her birinden

[76b]

(1) şülüşān direm қaranfil ve zencebīl ve maştaķi her birinden bir direm müdebber tütüyā tehbiri (2) kızdırub birkaç kerre gül şuyıyla söyündürmek ile olur on iki direm (3) şabr altı direm saħķa kābil olanların cümlesi saħķ olunub şu ile hılt (4) olunub bir bakır zarfa koyub issi güneşe koyasın kırk gün tura günde (5) birkaç kerre taħrīk idersin bu şu göz marazlarının cümlesine nāfi' dir beyāz (6) gibi ve perde gibi ve qarhalar gibi ve ğarb didikleri maraz gibi ve za' f-ı başar gibi bundan (7) göze bir қatre yāhūd iki қatre қonur ve daħı halezūn ile ve tatlu şu (8) yengeci mecmū' undan bir şu taqtır olunub çıkar gözün cümle marazlarına nāfi' dir (9) huşūşā qarhalar bir gün bir gicede hālāş ider **ve daħı diş** (10) marazları devālarının şıfatı oldur ki қaranfil yağı on iki direm (11) tirementi rūhı altı direm cümlesini bir yerde hılt idüb ve anda buçuқ (12) direm kāfūr hāl idersin bunlardan ağrıyan dişlere bir қatre azacıқ (13) penbe ile üzerine koyub ol dişin çürük yerine қorsun tamām (14) ağrısı sākin olub dişleri pekişdirir ve diş marazları için (15) olan şuyun şıfatıdır marşama şa' ter sāliyus fütenc-i nehrī ya' nī (16) yılan yarpuzı palasenețu bürādesi ve ılgun ağacı bürādesi ve çam (17) ağacı bürādesi her birinden birer қabza cümlesini bir zarfa koyub içinde (18) azacıқ efyūn hāl olmuş 'araқ ile qarışdırub bir mertebe ki üzerine (19) dört parmaқ miқdārı ola bir ısıcaқ yerde tura hattā ol 'araқda

²⁵⁷ F.

²⁵⁸ F.

[77a]

(1) levni çıka ba' dehu süzüb hıfz idesin vaqt-i hâcette ağrıyan diş (2) üzerine koyasın ve dağı bunuñla mażmaza ideler göğüs maraźlarınıñ (3) devâsı ol devâya leben-i kibrît dirler şıfatı oldur ki muşa' ad kibrîtden (4) on direm milh-i tartir otuz direm mecmû'unı bir yerde saħk idüb tıyn-i hikmet ile (5) muṭayyen bir zarfa koyub muḳatṭar yağmur ile ḳarışdırırsın altı parmaḳ miḳdârı (6) üzerine çıka ve ol zarfı bir issi yerde ḳum üzerine ḳorsın ḥattâ (7) ḳaynar ve erir dâyimâ bir ağac ile ḳarışdırırsın dört sâ' atde yâḥūd (8) beş sâ' atde ḥall olur ol maḥlûli süzüb alasın bir aḥar zarfa koyub (9) üzerine bir miḳdâr şarâb koyasın bir issi yere ḳoyasın ol bâḳi ḳalan (10) nuḳl üzerine tekrâr yağmur şuyıyla bir ısıcaḳ yerde ḳorsun cümlesi ḥall olunca (11) böyle idersin soñra ḥall olanları bir issi yerde ḳorsun kibrît dibine (12) çöker soñra bundan rıfḳla şuyunu süzersin ba' dehu tekrâr yağmur şuyı ḳarışdırub (13) taḥrîk idersin bir yere ḳorsın tekrâr kibrît dibine çöker üstünden (14) şuyı rıfḳla süzüb alursın böyle tekrâr tekrâr idersin ḥattâ kibrît (15) beyâz ola ve üzerine ḳonılan şuyı taḡyîr itmez ola soñra ḳurıdub (16) bir beyâz türâb olub hıfz idersin leben-i kibrît dirler bu ṭâyife ḳatında (17) **bu leben-i kibrît** ruṭûbet-i ṭabî' iyyeniñ belesâmıdır ve ef'âl-i ṭabî' iyyeyi dağı (18) ḳuvvetlendirir ve ḳanı şâf ider ve ḳanıñ fesâdından 'arız olan maraźları (19) giderir ve cüdâm maraźına nâfi' dir ve açığere bi'l-hâşşa nâfi' dir ve firenk

[77b]

(1) maraźına rebv maraźı gibi ve zîḳ-ı nefes gibi ve sill maraźına ve yeñi öksürüğe ve eski (2) öksürüğe ḡâyet nâfi' dir ve ruṭûbet-i nâzileye ve nâzileleri ḳurıdır dağı (3) dimâḡı ḳuvvetlendirir ve mi' deniñ yellerini ve ḳulunçlarını taḥlîl ider ve ḥummâ-i (4) dıḳḳa ve zubûle nâfi' dir ve ḳaçan dârçîn şuyıyla süd gibi ḥall olsa (5) içürseler ol sıtmaya bi'l-hâşşa nâfi' dir Ḳorolyus eydür ki ben (6) bu leben-i kibrîti çok tecrîbe itdim ḡâyet nâfi' gördüm kezâlik sill maraźına (7) ḡâyet nâfi' buldum zirâ bu leben-i kibrît fâsid ruṭûbetleri ḳurıdır (8) ve ruṭûbet-i ṭabî' iyyeyi ziyâde ider ve veca' -ı mefâşıla ve nıḳrîşe ve 'ırḳu'n- (9) nisâya nazîri yoḳdur ve bu devâ keyfiyyet-i ḥafifesiyle ve şüret-i nev' iyyesiyle (10) maraźlarda te'sîr ider ateşiñ ḥaṭabda te'sîri gibi miḳdâr-ı şerbetisi şülüş (11) dirhemdir yâ dağı ziyâde mizâcîñ ve seniñ ḳuvvet ve za' fi ḥasebiyle dârçîn (12) şuyıyla yâ oḡul otı şuyıyla yâḥūd merzencüş şuyıyla yâḥūd 'arâḳ ile (13) **ve ḳalb** maraźlarınıñ devâsı cümle maraźlarıñ 'ilâcında lâzım ve vâcibdir ki (14) ḳalbe taḳviyet virüb hıfz itmek zirâ ḳalb rûḥ-ı ḥayvânîniñ menba' ıdır (15) ve ḥarâret-i ḡarîziyyeniñ maḥallidir ve ḳalbden alur cümle a' zâ ve cümle ḳuvvetler imdâdını (16) ḳalb beden-i insânda olan a' zânîñ eşrefidir ve ḳalbiñ beden-i insâna (17) nisbeti şemsiñ bu 'âleme

nisbeti gibidir ve daḥı altunuñ cem'ci ma'ādine (18) nisbeti gibi zīrā altun cümle ma' denleri tekmil ider ve teraḳḳi virüb mer-tebe-i (19) kemāle yetişdirir ve daḥı şarābıñ cümle nebātāta nisbeti gibidir imdi ma' lūm ola kim

[78a]

(1) altunı kaçan cesedāniyyetden²⁵⁹ çıkarub ihyā idüb bir ḥayşiyet ile ki turduḳca (2) büyüye andan kendi gibi bir altun ola ya' nī toḡa böyle olmaḳ müm-kün ola ol (3) altun ḳalbiñ ḥāfızı olur ve belesān-ı tabī'iyi tecdid ider ve şeyḫ ve şebābe²⁶⁰ (4) rücū' ider ve cümle eṭibbānıñ 'āciz olduḡı marazlardan ḥalāş ider lākin (5) bu mertebeye duḫūl ḡāyet güçdür bunuñ mā-dūnı ise ḥarṭü'l-ḳatāddır²⁶¹ ḥarṭü'l – (6) ḳatād²⁶² muḡaylān dikenini elleriyle yukarıdan aşağı şıyırmaḳdır ya' nī kināyedir (7) güc olmaḳdan nāşī ammā ما يدرك كله لا يترك كله dir ma' nā cümle añlamayan (8) şey' cümlesi añlanmadı diyü bi'l-külliyeye terk olunmaz müm-kün olduḳca sa'y olunur (9) zīrā kaçan ḳarnı ac olan kimesne buzaḡı eti bulunmaduḡı zamānda öküz (10) etiyle giçinür imdi vaḳtā kim altun ḳalbi müferriḥdir ve muḳavvīdir zīrā 'ālemde (11) şemsiñ nazīridir lākin altında bu ḳuvveti izḥār itmek tedbīr-i ḥükmī ile (12) tedbīre muḥtācdır ki cinsini laṭif eyleye ve gevşek eyleye ve a' zāya teḡallübünü izāle (13) eyleye bu maḥalde altunuñ bir tedbīrini zıkr itdim ki tedbīr-i kebīrden şoñra tedbīr (14) leriniñ ḡāyet aḥsenidir ve eşrefidir Ḳorolyus dir ki ben tedbīr ile bu altunı (15) çok tecrube itdim nef' i ḡāyet güzel ve ḳadri büyük buldum ve bu müdebber altuna (16) avrum-ḳulmenis²⁶³ dinilür ya' nī zeheb-i ra' d dimeḳdir zīrā kaçan bu müdebber (17) altuna ateş işābet itse 'azīm şavtı zāhir olur ra' d şavtı gibi ve yanar (18) ve ne şey'e müşādif olursa yaḳar ve²⁶⁴ bārūtdan birkaç mer-tebe ilerüdür (19) didiler ve bundan bir dirhemine ateş irişse yüz dirhem bārūtuñ işini işler

[78b]

(1) ve daḥı ol altun avrum-putatila²⁶⁵ dinilür ya' nī zehebü'l-ḳādir dimeḳdir (2) zīrā ol altun cümle mādeleri def' idüb der ile çıkarır ve yaramaz (3) marazları cümle def' ider

²⁵⁹ F. خداوند

²⁶⁰ F. وشبانة

²⁶¹ F. خردالقاتاد

²⁶² F. خردالقاتاد

²⁶³ F. اورددم قرقند

²⁶⁴ F. ياغردى

²⁶⁵ F. اورددم بوطاتاد

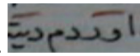

ve dađı ol altuna avrum-dine²⁶⁶ dinilür ya‘nī nebātī (4) bir yađdır ve bir altundur ol zeheb-i müdebberin şıfatı oldur ki zācdan (5) ve bārūtdan taqtır olmuş keskin şudan elli dirhem alursın ya‘nī (6) mā‘-i fārūkdan bunuñ içinde pāk şāfi on iki direm ‘uqāb ki (7) nişadır ĥall idersin ĥafif ateşde yāhūd issi kül üzerinde bu şuya (8) kevarnis dirler ya‘nī mā‘-i melekī ya‘nī mā‘-i zerrin diledigin kadar altunı (9) bu şuda ĥall idersin ve dađı bildigin gibi şoñra ol maĥlūli şırçadan (10) bir vāsi‘ zarfa koyasın ol maĥlūl olan şey’ ol zarfin yarusına (11) gele ba‘dehu zarfin ađzını kapayub üstünden bir delik delersin ol (12) delikten dühn-i tartiri az az ol maĥlūl üzerine kırsın o maĥlūl (13) fevrī ‘ađim kaynar sen dađı ol dühn-i tartiri kaťre kaťre ol maĥlūl (14) üzerine dökmeden fāriđ olmayasın ĥattā ol ĥall olan altun zarfin (15) dibinde bir şarı toprađ olub çökünce ol şu pāk olmasının (16) ‘alāmeti kaçan altun bu şuda ĥall olunca ol şu şarı olur altun (17) gibi ol altun dibine çökünce şu beyāz olur şāfi olur ve ‘amel tamām olur (18) ve eger tartirin yađı bulunmazsa ol tartirin maĥlūl tuzı kifāyet ider (19) sürüb içüb anı koyasın ba‘dehu şuyı süzüb esfel-i ināda

[79a]

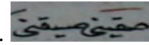
(1) bākī qalanı şu ile tekrār tekrār yıkarsın anda bir ĥiddet ve milĥiyet kıalmaya (2) ve vācibdir ki bākī qalanı ateşden ırađdan²⁶⁷ kırudasın (3) yāhūd ĥammām-ı mariyede yāhūd bir ısıcađ yerde zīrā ednā sebebi ile bārūt (4) gibi yanub tutuşur ve bunda bir şavt zuhūr ider ki ra‘d şavtı gibi (5) ve đarb şavtı gibi şađın²⁶⁸ bu maĥlūle demüri yađın itme zīrā (6) kaçan demüre yađın²⁶⁹ olub degerse kendü kendinden tutuşur ateş (7) siz andan zerre miđdārı bulamazsın eger saña anın ateşinden (8) işābet itmeyüb sen şađ kıalursın²⁷⁰ Kırolyus dir ki ben zann (9) iderdim ki bu şavt nişadır ile tartirin beyninde bir zıddiyet (10) vardır ki nitekim bārūtle kıbrīt beyninde oldıđı gibi zīrā rūĥ-ı bārūt (11) nāfizdir leťāfetle altun eczāsında ve kıbrītine kıarışur ma‘lūm ola ki (12) rūĥ bārūtuñ kendi gibi degildir ve altunuñ kıbrīti kıbrīt-i ‘āmmе gibi (13) degildir zīrā bunuñ ikisiyle laťiflerdir ve ĥārlardır müşta‘il olmađa (14) yađınlardır ateşsiz bunlar dađı ĥarāretle müşta‘il olur eczāları (15) birbirine gevşeyüb ayrılırlar ve yukarıya şu‘ūd isterler (16) ve altunuñ eczāsını kıuvvetle ayırırlar ve ol kıorkunc şavt (17) zuhūr ider kaçan bu maĥlūlden bir buđday kadar bir demir üzerine (18) kıoyub ateşe yađın kıosañ demirin içine talub ol

²⁶⁶ F.

²⁶⁷ F. ırağdan iki kez yazılmış.

²⁶⁸ F.

²⁶⁹ F.

²⁷⁰ Bu satır HM. nüshasında “eger saña anın ateşinden işābet iderse helāk olunur” şeklindedir.

demiri (19) yaqub bir āhar tarafından çıkar bu zehab-i mübârek ya'ni altun bedeni-
insāna

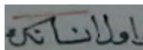
[79b]

(1) nāfi' dir ve der getirür ve cümle marazlara nāfi' dir kaçan birkaç habbe isti' māl (2)
olunsa 'acāyibdendir ki kaçan bu altun kendi kadar kibrīti saḥḥ idüb (3) bir hoşca
karışdırub ateşe qosañ şavt ve şadāsız yanar (4) ve pūteniñ dibinde bir kırmızı toprak
qalır kaçan ol kırmızı (5) toprak üzerine rūḥ-ı milḥ qosañ ḥall olur 'ayni ile şems
maḥlūl(i) gibi (6) olur ba'zı kimesne bu ḥalle ḥall-i aşıdır diyü zu' m ider ammā zu' m
itdiği (7) gibi degildir zīrā bu maḥlūl evvelki gibi zevb etseñ zehabiyyeye rücu' (8) ider
ve bir de budur ki bu maḥlūle rūḥ-ı milḥ yapışub qarışdı ḥall-i (9) tabī'ī olmaz bu
mübârek maḥlūl altun ki buña zehab-i ra' d dirler (10) ve bundan zehab-i qādir yapılır
zehab-i qādir zikri mübāḥ olmayan (11) esrārdandır lākin recā'ü's-şevāb ve daḥı
bunuñla nev' -i insān (12) nef' lensün ve bu zikr olanları zehab-i ra' d ve zehab-i qādir
ma' naları (13) sebkat itmişdir imdi bu zehab-i ra' d tedbirlerini zikirden evvel (14)
bunuñ tedbirine lāzım olan şeyleriñ tedbirini evvel zikr idelim (15) sonra evvelkisi
zehab-i ra' dıñ tedbirini zikr idelim zehab-i ra' dıñ (16) tedbirine lāzım olan şeyiñ
evvelkisi rūḥ-ı bevldir evvelā mu' tedil (17) mizāc ve münāsib olan insāniñ bevlerinden
iki bucuq vaqıyye alursın (18) ki biñ dirhemdir ve ol insān²⁷¹ mu' tedil şarāb içmiş ola
bundan (19) sonra ḥammām-ı mariyye qoyub taqtir idersin sonra bundan rūḥı

[80a]

(1) ayırırsın bir kerre yāḥūd iki kerre yā daḥı ziyāde rūḥı çıkdıkdan sonra (2) 'öş
mertebesi qar' anıñ dibinde qalır ve nār-ı şedid ile ateş idersin (3) milḥ ve nişādir
qubbeye çıkınca sonra rūḥı alursın ol rūḥ ki (4) kerih rāyiḥası vardır yağmur şuyı ile iki
kerre taqtir idersin (5) evvel rūḥ şuyıyla çıkar ikincide rūḥ evvel çıkar yağmur şuyı (6)
sonra çıkar esfel-i qar' ada qalır kerih rāyiḥa yağmur şuyıyla (çıkır) bundan (7) sonra
bu pāk rūḥdan alursın berāberi ḥāliş 'arāq ile bir issi (8) yere qorsın iki gün ve iki gice
turur sonra taqtir idüb ḥıfz (9) idersin bu rūḥ-ı bevldir ikincisi rūḥ-ı milḥ istiḥrācıdır
(10) dilediğiñ kadar milḥ-i ma' deniden alasın saḥḥ idüb daḥı (11) mā' ilü'r-raqabeye
qoyasın yāḥūd bir qavī destüye qoyasın (12) bildiğiñ gibi taqtir idesin ol muqatṭar(1)
yeñi arz üzerine virir (13) tekrār taqtir iderseñ gāyet güzel olur bundan sonra ol (14)
ḥāzırladığıñ zehab-i ra' d dan dilediğiñ kadar alursın ve üstüni (15) başar rūḥ-ı milḥ ile
karışdırub tura ol ra' d ḥall olur kaçan ki (16) ḥall ola rūḥı andan uçur tekrār bir yeñi rūḥ

²⁷¹ F.

dağı koyub (17) qarışdurursın şoñra andan rūhı uçurursın ol zehab-i ra' d (18) yağ gibi hall olunca şoñra bu mañlül miqdār(1) rūh-ı bevl alub

[80b]

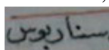
(1) bir büyük zarfda bu mañlül üzerine kaçre kaçre koyasın nitekim altunuñ (2) evvel hallinde dühn-i tartiri kodıgıñ gibi ol sâ' at fevrî (3) kaynar ammā sen rūh-ı bevlı üzerine dökmeden fāriğ olmayasın (4) hattā ol kaynaması kesilince şoñra bunu dört hafta ta' fine qorsun (5) mu' tedil ateşde taqtir idersin hattā rūhı çıkar ba' dehu ateşi (6) şedid idersin altunuñ ekşeri taş' id olur şoñra ol (7) muşa' 'adı alub 'arağ ile qarışdırırsın azacığ harāret (8) üzerinde ol 'arağ kızarınca ba' dehu ol 'arağı andan süzüb (9) bir yeñi 'arağ ile qarışdırırsın böyle tekrār tekrār idersin altundan (10) ol 'arağa levnden bir şey' çıkmaz olunca bundan şoñra ol qar' anıñ (11) dibinde kalan altun üzerine 'ameli tekrār eyle ya' nī rūh-ı milh (12) ile qarışdırub ve uçur tekrār tekrār hattā altun yağ gibi hall (13) olunca şoñra kaçre kaçre üzerine rūh-ı bevl koyub yuğaruda (14) bildiğ gibi andan şoñra rūhı taqtir eyleye rūhı çıkdıktan şoñra (15) nār-ı şedid eyleye hattā altun taş' id ola şoñra bu muşa' 'adı (16) 'arağ ile qarışdırub altunuñ levni alursın levni qalmayınca (17) böyle böyle 'amel tamām olur şoñra ol 'arağları bir yere cem' idüb (18) taqtir idersin altun qar' anıñ dibinde kırmızı mañlül²⁷² bākī (19) qalur kaçan bu mañlül üzerine ateşi şedid itseñ tekrār bir kırmızı

[81a]

(1) yağ taqtir olur qan gibi işde bu yağ hall-i tabi' idir ba' zı kimesne altunı hall (2) ider ammā hall-i tabi' i degildir levni şarıdır kaçan qalaydan ve gümüşden bir zarfa (3) qosalar zarfı qarardır ammā altun ki hall-i tabi' i ola qalaydan yāñud gümüşden (4) bir zarfa qosalar ol zarfı şaruya boyar kāmilen ebedi²⁷³ bu tedbir ile (5) altun kendi şüretinden çıkdı tekrār altun şüretine bir dağı girmez (6) ne kadar tedbir ile tedbir iderseñ ve hekim Senartus²⁷⁴ bu zehab-i ra' d (7) tedbirinde bir āsān tarīğ zıkr itdi ve tecrube itdi gāyet ma' kıl buldı (8) eydür ki yanmağ ile teklis mükelles altunı²⁷⁵ dilediğ kadar altun alursın (9) ol rūh-ı bevlı 'arağ ile qarışdırub hammām-ı mariyede on iki gün (10) qorsın hattā nuzc bulur ol rūh-ı bevl-ile qarışmış 'arağı on iki gün (11) den şoñra taqtir idüb hıfz idersin ve hıfz itdiğ rūh-ı bevlden (12) bir miqdār alub ol mükelles altunla saħq idüb qarışdırırsın şoñra (13) ālet-i ta' fine koyub kāmil bir ay ta' finde

²⁷² F.

²⁷³ HM.31.a-26, imdi.

²⁷⁴ F.

²⁷⁵ HM altundan bk. HM. 31a-29.

ķorsın Őnra ıķarub (14) sūzersin ķırmızı ķan gibi olmuŐdur Őnra altundan ĥall olmayub (15) bāķi ķalan ũzerine tekrār ol ‘ araķ ile maĥlūt rũĥ-ı bevlden ķoyub (16) ķarıŐdırırsın Őnra tekrār ta‘ fine ķorsın on iki gũn sūzersin (17) bōyle tekrār tekrār ‘ amel idersin bir Őey’ bāķi ķalmaya andan Őnra rũĥ-ı bevlı (18) mu‘ tedil ateŐ ile taķķır idersin ve ķar‘ anıñ dibinde ķan gibi bir ķırmızı (19) yaĥ ķalır bu yaĥı bir ķıŐa ķar‘ aya yāĥũd mā‘ ilũ’ r-raķabeye ķorsun taķķır

[81b]

(1) idersin ateŐde ol yaĥ ķan gibi taķķır olur arz dibinde sũnger gibi (2) siyāĥ ķalır Őnra bu yaĥı bir ŐiŐe(ye) ķoyub ĥıfz idersin bu yaĥ ķorķunc (3) maraźlardan ĥalāŐ ider ve Őeyĥi²⁷⁶ Őebābe getũrũr ya‘ nı ķocayı gũzel yigit (4) ider ve yigit ķuvvetini virir ve bu devā Őar‘ a ve sekteye ve beraŐa ve istiskā (5) maraźına ve veca‘ -ı mefāŐıla ve sereĥān didikleri ve vebā sıtmalarına ĥāyet (6) nāfi‘ dir ve yaramaz ĥıltlardan olan maraźlarıñ cũmlesine nāfi‘ dir nazıri (7) daĥı yoķdur ve daĥı Senarķus eydũr ki bu daĥı ĥall-i Őabı‘ i ile ĥall degildir (8) belki hemān bu altunuñ eczālarını ufaķlamaķdır ve ķalbe feraĥ virir levnde ķana (9) mũŐābih olmaĥla ve daĥı keyfiyyet-i ĥafifesiyle biz bu devāyı bu minvāl ũzre (10) tedbır itdik ki cũmle maraźlara ‘ ilāc olmaķ iũndũr yoĥsa Őan‘ at-ı²⁷⁷ kimyā (11) erbābı zu‘ m itdũĥi Őeylerden Őtũri degildir anlar nāsı maĥrũr iderler (12) Allāĥ sũbhānehũ ve te‘ ālā luĥf-i ‘ adliyle mu‘ āmeleye tevfiķ gōre min-‘ atā eyleye (13) **mi‘ de** maraźlarıñ devāsı baķırınñ ve demũrũñ zāclarını ıķarmanıñ (14) Őarıķı oldur ki baķır Őaĥıfelerini ve demir Őaĥıfelerini ince idũb miķrāŐla (15) ufaķ ufaķ toĥrayub bir ōlmek içine bir bundan ve bir Őaĥķ olmuŐ (16) kibritden dōŐeyesin ateŐe ķoyub nār-ı Őedıd ile ĥattā cũmlesi yanub (17) tũtũni kesile bu ise bir sā‘ atde olur Őnra ıķarub Őoĥudursın (18) baķır siyāĥa mā‘ yil kũl gibi ıķar Őaĥķ idũb elekden geũrũrsin ve Őnra (19) bir ōlmege ķoyub antimun(ı) baķır gibi yaķarsın Őnra ıķarub tekrār

[82a]

(1) yaķarsın her bir yũz dirhemine otuz altı direm kibrit ķorsun Őnra (2) rub‘ sā‘ at miķdārı ateşde yaķarsın bu ‘ ameli tekrār idersin beş kerre (3) yāĥũd altı kerre ve her kerrede kibrit ne miķdār eksilũrse ol ķadar kibrit (4) ziyāde idũb Őaĥķ idũb yaķasın Őnra Őaĥķ idũb bir aĥacdan (5) anaĥa ķoyub ũzerine Şu ķoyub ķarıŐdırırsın ĥattā ĥall olub (6) āsumānı bir Şu olunca eger ‘ amel baķır ‘ ameli ise yāĥũd bir yeşil Şu olunca eger ‘ amel (7) demir ‘ ameli ise bundan Őnra sũzũb bir ĥafif ateşde ķaynadırsın (8) ĥattā Őuyuñ yarusı gidince Őnra bir Őoĥuķ yere ķorsın anda zāc (9) parçaları toĥnar kũl

²⁷⁶ F.

²⁷⁷ F.

şeb gibi ve bakırdan olan zâc âsumânî olur (10) ve demirden yeşil gibi olur bundan sonra bu iki zâciñ rûhını çıkarmak (11) tarîki ‘ayni ile rûh-ı zâc gibidir yukarıda bildiğî gibi ve sen zann itme ki (12) bu iki zâciñ rûhları meşhûr zâciñ rûhı gibi ola degildir belki (13) bir niçe mertebe andan kavîdir **Parasulse** Tûl-ı ‘Umrân nâm kitâbında (14) eydür ki bu iki zâcla bir hâl vardır ki kaçan bir mi‘desi za‘if olan (15) kimesne bundan azacığ isti‘mâl eylese iştihâ gelüb kendüye ne virilürse (16) ekl ider bunlarıñ kibrîtlerinde dağı fesâd yokdur ve dağı Parasulse (17) Mu‘âlecât nâm kitâbında dir ki halkıñ ‘amelleriniñ nışfı rûh-ı zâc (18) ‘amelidir bu rûh-ı zâc cümle ‘ilâclarıñ aşlıdır ve cümle ‘amelleriñ kebîridir (19) bu iki rûh-ı zâcdandır miqdâr-ı şerbetisi beşer hâbbedir altı hâbbeye

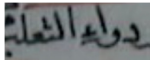
[82b]

(1) varınca şarâb ile veyâhûd na‘na‘ şuyı ile za‘f-ı mi‘de içün ve mi‘deniñ (2) bürüdeti içün ve hazm olmak içün içüreler gâyet nâfi‘dir ve mi‘de (3) marâzlarının hârına ve bâridine bi’l-hâşşa nâfi‘dir ve külâ meşânede olan (4) taşları kırub çıkarır ve eger yapışkan şuyıyla içürseler sıtma (5) larıñ ateşini keser ve gül şuyı ile yâhûd şarâb ile yâhûd kıantaryûn (6) şuyıyla ve baş marâzlarına nâfi‘dir hürmâ şuyı ile ve ‘üdü’ş-salîb (7) şuyıyla ve şarılığa içürürler halezûn şuyı ile ve tã‘ûna nebât şekeriyle (8) ve dağı fıstık ma‘cûnı ile ve eger tiryâğ ile içürseler der getürür ve bu (9) devâ zîbağ içmesinden hâdiş olan zararî def‘ ider veyâhûd (10) zîbağ sürmekden ‘arîz olan zararî def‘ ider ve dâ‘ü’ş-sa‘leb²⁷⁸ marâzına (11) nâfi‘dir halezûn şuyıyla ve cemre ve humre ve hikke marâzlarına sürseler nâfi‘dir (12) ve cümle süddelerden ve ‘ufûnetlerden ‘arîz olan marâzlara nâfi‘dir zîrâ (13) süddeleri açar ve ‘ufûnetleri men‘ ider ve bu marâzlarda rûh-ı zâciñ (14) miqdâr-ı şerbetisi dört hâbbeden beş hâbbeye varıncadır ‘illete münâsib (15) şular ile tavuğ şular ile ve vâcibdir ki marîz bunı içdikden sonra (16) bir ısıcağ yerde üzerine şevbini alub ve otura hattâ derleye ve mi‘desinde (17) ve ciğerinde şiş olan kimesneler hâzer ideler virmeyeler zîrâ gâyet ekşidir (18) ve gâhice rûh-ı zâc benefşe ile yâhûd gül ile işlâh olunur yâhûd (19) şakâyık-ı nu‘mân ve kırmız²⁷⁹ ile işlâh olunur sonra yanına kıranfil yağı

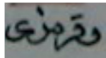
[83a]

(1) bir kaçre zamm olunub her marâza virilür münâsib şular ile ve ‘**avratlarıñ** (2) **rahmine müte‘allıktır** ya‘nî rahim marâzınıñ ekşeriniñ şıfatı elli dirhem cünd-i

²⁷⁸ F.

²⁷⁹ F.

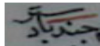

bīdester²⁸⁰ (3) alursın yigirmi dört direm za‘ ferān alub ‘ araq ile rubbunı alub şöıra (4) buña birincāsf rubbundan kırk sekiz direm rubb izāfe²⁸¹ idüb birincāsf (5) kayşümdur ki ayvațana dirler berrisine ve bustānisine dilber perçemi dir(ler) sedef (6) tuzundan on iki direm anceliķa yağı ve anīsün yağı kehrübā yağı her birinden (7) ikişer direm cümlesini bir yerde cem‘ idüb hafif ateş üzerinde ‘ aqđ idüb (8) miqđār-ı şerbetisi şülüş dirhemden şülüşān dirheme varıncadır cümle raħmiñ süddelerini (9) açar ve ħayzı yürüdir ve iħtināk-ı raħme ġāyet nāfi‘ dir ve cümle raħim marazlarını (10) ıslāħ ider iħtināk-ı raħme içmekle ve sürmekle ġāyet nāfi‘ dir **ķalay** (11) **tuzı** şıfatı oldur ki ķalayı ateşle yaķarsın kül olunca şöıra muķaţtar (12) sirke ile ķarışdırub ķorsun ħall olunca şöıra süzüb bir soğuk (13) yere ķorsun anda bir niçe tuz ‘ aqđ olur tuzı mā’-i ķarāħ ile ħall (14) idüb ‘ aqđ idersin bir niçe kerre ekşiligi gidince bu devā esrārdandır (15) kaçan bundan üç ħabbe yā dört ħabbe ayvațana şuyı ile içürseler (16) tārketü’l-‘aynde ol iħtināk-ı raħmden ħalāş olur kezālik taşradan (17) sürseler ġāyet nāfi‘ dir emrāz-ı raħme müte‘ allik olan devālardan mā’-i muķaţtar (18) oldur ki misk-i tārafenmişī‘ didikleri ot ditmu dirler ve dūķū²⁸² didikleri (19) ot her birinden iki direm dārçin ve seliħa ve oğul otı her birinden şülüşān

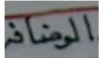
[83b]

(1) dirhem za‘ ferān şülüş direm cünd-i bīdester yarım direm cümlesini yumşaq döğüb (2) sezāb ki sedef didikleri otdur anuñ ‘ uşāresinden dört gün ısladır (3) sın ve şöıra ħammām-ı mariye(de) taķtīr idersin miqđār-ı şerbetisi bir kaşıkdır şöıra (4) ta‘ām yemeye üç sā‘at geçmedikce raħim marazlarının cümlesine nāfi‘ dir ve iħtināk-ı (5) raħme ‘ acāyibdendir ve daħı şol devālar ki talaķiñ süddelerini açar ve ħayzı daħı (6) yürüdir şıfatı oldur ki öküz talaģını alub kıyma idüb ‘ araq içinde (7) ısladırsın ammā şol ‘ araq ki muķaddem anda yigirmi yāħūd kırk direm mürr-i şāfi (8) ħall olunmuş ola şöıra bir ısıcaķ yerde ķorsun şöıra saħķ idüb ħāliş ‘ araq (9) ile ķarışdırub ısladırsın levni ‘ araķa çıkınca şöıra andan ‘ araķı uçurursın (10) ħattā rubb ola üzerine azacıķ anceliķa yağı ķorsın rāyiħası güzel (11) olmaķ için miqđār-ı şerbetisi şülüş dirhemdir naziri yokdur talaķiñ süddelerini (12) açmaķda ve ħayzı yürütmekde ve bu devā esrārdandır ammā ħaķ olan budur bu devā (13) taķtīr olmaķ lāzımdır zirā çok kerre tecribe itdik rāyiħası ġāyet kerihdir (14) isti‘ māli ķābil olmaz degme mizācda zirā

²⁸⁰ F.

²⁸¹ F.

²⁸² F.

rāyihāsına taḥammül mümkün degildir (15) imdi ḥīn-i isti' mālde tekrār tekrār taḫtīr olunub isti' māl mümkün olur **külā** (16) **meşāneye müte'allik devālardır** ma'lüm ola kim bu a'zālarda tevellüd iden (17) taşlar çok nev' dir ba'zısı pekdir ve ba'zısı küçük küçük olanlar daḫı (18) ba'zısı çokdur ve ba'zısı azdır ve ba'zısı pek ve ba'zısı yumşaktır (19) ba'zısı beyāzdir ve ba'zısı şaruya mā'ıldir ba'zısı müdevver ve ba'zısı

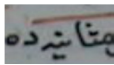
[84a]

(1) söbücedir bu taşlar şol ğıdānıñ fazlasından tevellüd idüb ḥāşıl (2) olur ki ol ğıdā taḫtīr(l)i ola ve andan olan fażalāt mün'aqide olub (3) toñmağa isti'dādı ola ve ol fażlaları 'aḫd idüb toñdurdan ol (4) 'uzv-ı maḫşūşda bir rūḫ-ı ḥārdır ve ol 'uzv-ı maḫşūşuñ hażmı daḫı (5) za'if ola ve daḫı mā'-i taḫtīr yā çok ola ya'nī külā meşānede²⁸³ veyāḫūd (6) ğayrı mevzi'lerde taş tevellüd idüb ḥāşıl olmasına sebep üçdür (7) ol 'uzv-ı maḫşūşda ḥarāret zāyide ola ol 'uzv-ı maḫşūşda hażm (8) za'if ola kuvvet-i 'ākide kavī olursa in'ikādiyyeti olub taşlar (9) tiz tiz ḥāşıl olur şol tuz ki külā meşānede²⁸⁴ olan taşları kırar (10) ve dağıdır Parasulse şan'atlarındandır **şifati oldur ki** yengec gözlerinden (11) bir miḫdār ve insānıñ meşānesinden çıkan taşdan bir miḫdār ve ḥacer-i yehūd (12) ve kehrübā ve sünger içinden çıkan taşlardan ve billür bir miḫdār alursın (13) ve dere kenārlarından daḫı olan ufacıḫ müdevver taşlardan bir miḫdār (14) alursın cümlesini bir yerde kibrīt ile ve bārūt ile yaḫarsın şoñra (15) muḫaḫtar sirke ile ḥall idersin bir gün bir gece tura şoñra süzüb tuzunu (16) çıkarırsın bildiğıñ gibi şoñra bu tuzı tekrār tekrār ḥall ve 'aḫd idersin (17) ve ḫıfz idersin bu devādan anda taş tevellüd itmiş kimseye içüresin (18) herḫanḫı 'uzvunda olursa olsun bi'l-ḫāşşa kırar çıkarır miḫdār-ı şerbetisi (19) şülüş dirhemden şülüşān dirheme varıncadır isti' mālī yapışkan şuyuylardır

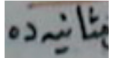
[84b]

(1) ve taḫḫūn didikleri otuñ şuyı ile ve baḫrasaliyus şuyıyladır (2) ve 'avratlara oğul otı şuyıyladır ḫaçan ki²⁸⁵ bu devā isti' māl olunur ḫameriñ (3) rub' devrinde isti' māl oluna ya'nī ayıñ yedisinde ve sekizinde (4) ola ḫaçan 'alīl salpurneladan nişf direm ya'nī şelc-i ḫükemādan (5) nişf direm azacıḫ za'ferān besbāse ile isti' māl eylese 'ilāc (6) kāfidir ğayra muḫtāc olmaz **istiskā marazınıñ** devāsı ma'lüm ola ki (7) yenüb içilen şeylerden ḥāşıl olan fażalāt üçdür evvelkisi (8) mā'iyet ikincisi kibrīt üçüncüsü milḫdir ḫaçan fażla-i şālīse ki milḫdir (9) ol milḫiñ ḫallini icāb ider ol milḫe bir şey' 'arız olsa

²⁸³ F.

²⁸⁴ F.

²⁸⁵ F.

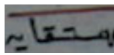

istiskā (10) maraẓı tevellüd idüb zühür ider istiskā maraẓınıñ müshil devāsınıñ (11) şıfatı oldur ki ħarbağ rubbı dört ħabbe türbüd ma‘ deni iki ħabbe (12) alub bir yere cem‘ idüb mecmū‘undan iki ħabbe düzüb müstesķiye (13) içüresin bundan şoñra eger tenķiye-i tām oldı ise ne güzel (14) eger olmadı ise minvāl-i meşrūh üzre tekrār bir dağı içüresin (15) murād ħāşıl olunca tamām tenķiye ħāşıl olduğdan şoñra zācdan (16) taş‘id olunmuş kibrītten üç cüz’ za‘ ferān-ı ħadīd ki kibrīt (17) şuyıyla yapılmış ola andan bir cüz’ alub bir yerde mecmū‘ unı saħķ idüb (18) bundan yarım direm şabāh ve yarım direm nişf-ı nehārda yarım (19) direm aħşam bu minvāl üzre birkaç gün biribiri ardınca ol

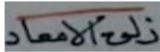
[85a]

(1) ol müstesķiye²⁸⁶ yidüresin şoñra ol ‘alili palasentü ve tiryāk şuyıyla (2) derledesin ve ħafif devālar yidüresin ve ol şerbet içinde tedbīr (3) olunmuş fülād ışlanmış ola ishāli def‘ için devādır ma‘lüm ola ki (4) eger kuvvet-i hāzıması kavī olub ve kuvvet-i mümeyyizesi za‘if olursa ve disenta (5) rya didikleri maraẓ ki ishālden bir nev‘ dir ol maraẓ ħadīs olur eger (6) kuvvet-i mümeyyize kavıyye olub hāzıma za‘ife olursa hayza didikleri maraẓ ki (7) yukarudan kuşar aşığadan sürer ol maraẓ ħadīs olur ve eger (8) bu iki kuvvetler za‘ife olursa zelķü’l-em‘ā²⁸⁷ ve zelķü’l-mi‘de didikleri (9) maraẓ ‘arız olur zelķü’l-em‘ā²⁸⁸ didikleri oldur ki²⁸⁹ bağırsağlar ğıdāyı tutamaz (10) olurlar ve zelķü’l-mi‘de mi‘de ğıdāyı tutamaz olur bu ishālleri def‘ için (11) olan sefūfdur ki nazīri yoğdur şıfatı oldur ki kehrübā ve dem-i aħaveyn ve sādenc (12) ve mercān baķlatü’l-ħamķā tohumı ve baķlatü’l-ħamķā semizotıdır lisānü’l-ħamel tohumı siñirli (13) yaprağdır ve enṭule ki peyğamber düğmesidir ve turmantilā ve tıyn-i maħtūm her birinden (14) yigirmi dört dirhem alub cūlnār ki enār çiçeginiñ küçücügidir on (15) iki direm cevz-i bevvā dört dāne dārçin altı direm za‘ ferān-ı mirrīh (16) yanmış taķ ve yanmış şadef ve yanmış insān kemügi her birinden on ikişer (17) direm cümlesini yumşak döğüb sefūf düzeler ‘acāyibdendir ishāliñ (18) cümle envā‘ına ve kan aķmasına herķankı nev‘i olursa olsun disentarya (19) gibi ru‘āf ki burun ķanıdır anıñ gibi zelķ gibi ve bağırsağlar ve gerek mi‘de

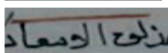
²⁸⁶ F.

²⁸⁷ F.

²⁸⁸ F.

²⁸⁹ F. didikleri oldur ki sayfa kenarına yazılmıştır.

[85b]

(1) sızlaması gibi ve ifrātü'ṭ-ṭamṣ ki ' avratların hayzı kesilmeyüb dāyim aḳması (2) gibi ve daḥı bunlar gibi niçe ishāllere yā bir kerre içilür yāḥūd iki kerre (3) ziyādeye muḥtāc olmaz çok zamān birde ve ikide keser miḳdār-ı şerbetisi (4) bir dirhemden bir buçuḳ dirheme varıncadır ve siñirli yapraḳ şuyıyla disentarya (5) didikleri ishāle nāfi' dir bu sefūfi tiryāḳ ile ve tıyn-i maḥtūm ile (6) ḳarışdırub taşra göbek üstüne yaḳı etseler ishāli def' için (7) olan za' ferān-ı ḥadīdiñ şıfatı oldur ki ḥabṣ-ı ḥadīd-i ezraḳ (8) ḡāyet muḥalli ola ya' nī demiriñ tūbāli kiridir dimişler ki demir ma' deninde (9) olur anda tevellūd ider dimişler ki ve demirciler demiri dögüb tūbāli (10) olur ol daḥı eczā gibidir belki demir ma' deninden murād demirci dükkānıdır ki (11) anda bulunur ve belki demirci dükkānında olan ḥabṣ-ı ḥadīd aşıl ma' deninde (12) olandan efḍal ve eşrefdir zīrā demirci dükkānında bulunan ziyāde (13) ateş yemekle evsāḥ zāyidesi yanub ve kibrīti zeḥliyyesi yanub (14) kibrīti ḳalmamışdır ve sirkeler ve ekşi şeyler ile pāk kibrīti alınub (15) menfa' ati ziyāde olur ma' dende bulunan ḥabṣ-ı ḥadīd böyle degildir (16) bu didigimiz(i) tecrube idenler bilür bu ḥabṣ- ḥadīdiñ eyüsinden yumşaq (17) saḥḳ idersin şalāye üzerinde şoñra bir şışeye ḳoyub üzerine (18) dört parmaḳ miḳdārı muḳattar sirke ḳoyub on dört gün (19) bir ısıcaḳ yere ḳorsun şoñra ol sirkeyi süzüb ateş ile

[86a]

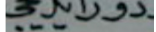
(1) āheste āheste ḳaynadırsın zarfiñ dibinde ḳalan za' ferān-ı ḥadīddir (2) şoñra mā' -i ḳarāḥ ile yursın tekrār tekrār ḥattā anda olan (3) ekşilik gide şoñra ḳurudub ḥıfz idesin eger bir soḡuḳ (4) yere ḳorsañ şü gibi ḥall olur bu taḳdīrce dühn-i ḥadīd dirler (5) cemī' i aḳıcı şeylere ve ishāllere ve ḳan gitmesine ve raḥim aḳmasına ve menī (6) aḳmasına ve dem-i bevāsiriñ ve selesü'l-bevliñ aḳmasına nāfi' dir (7) ve taşradan ve içerüden aḳan ḳanı keser miḳdār-ı şerbetisi şülüş diremdir (8) nişf dirheme varınca ayva şarābıyla yāḥūd gül-be-şeker ile ve aḳ (9) cigeriñ ve ṭalaḳıñ süddelerini açar taḳviyet virir ammā lāyık olan (10) evvel talḥif idici ve ishāl idici şeyler virüb şoñra devā' virile (11) zīrā niçe aḥlāṭ olub bedene yapışmışdır andan pāk idüb (12) viresin ve ṭalaḳ maraḫlarına altun otı şuyı ile virilür (13) ve daḥı ılıḡun ağacınıñ şuyı ile ve baldırıkara şuyıyla ve ḳara (14) ciger maraḫlarına hindibā şuyıyla ve istiskā maraḫına pelin şuyıyla (15) ve bu devā mi' deyi ḳuvvetlendirir ve ḡaṣeyānı men' ider ḳaçan gül-be-şeker (16) ile isti' māl olunsa cimā' a taḳviyet virir ma' lūm ola ki rāvend (17) ḳaçan ḳavrılsa ḳuvvet-i müshiliyyesi gider kezālik sātiryūn ki şa' lebiñ (18) büyügidir ḳaçan ḳurudukda cimā' a ḳuvveti gider tecrube ile böyle (19) bulunmuş idi vācibdir ki irisi ola çiçekleri olmaya tarīḳi

[86b]

(1) oldur ki büyük ve yaş olan şa^ç lebden dilediği kadar alursın ve bir taş (2) havanda saḥḥ idüb kendi kadar ekmek içiyle koyasın şoñra (3) bir qar^ç aya koyub üzerine ^ç arak koyub üzerine inbik i^ç mālî koyasın (4) şoñra baṭn-ı feresde yāḥūd ḥammām-ı mariyede iki ay ta^ç fin idesin (5) şoñra çıkarub rıfḳla andan ^ç arakı taşfiye idüb tekrār baṭn-ı (6) feresde iki ay ta^ç fin idersin şoñra kırmızı kan gibi olur nuḳlı (7) çıkarub iḥrāk idersin ve milḥini çıkarub bu kırmızı (8) şuyuñ üzerine qorsın ve rāyiḥası güzel olsun diyü (9) dārçin yağından birkaç katre yağ koyasın bu bir devādır ki (10) bedeni kuvvetlendirir ve cimā^ç a kuvvet virmekte nazīri yokdur ve meniyi (11) ziyāde ider ve şeyḥ sebābe rücū^ç ider miḳdār-ı şerbetisi şülüş diremden (12) bir direme varınca ve üzerine azacıḳ şarāb-ı reyḥānı içeler (13) ve gāḥice gül-be-şeker ile qarışdırub isti^ç māl idüb üzerine (14) şarāb-ı şırf içeler **veca^ç-ı mefāşıl ve nıkrīs** marazlarınıñ devāsı (15) ibtidāda āsāndır ba^ç zı eyü yağlar ile zāyil olur ve ammā müzmin (16) olsa muḥkem olsa ^ç ilāci ^ç asirdir bu taḳdirce müshil şeylere (17) ve müdebber şeylere ve derledici²⁹⁰ şeylere muḥtācdır ve Parasulse (18) veca^ç-ı mefāşıla tecribe (itdi ki) müdebber zıbaḳ ve daḥı bir mücerreb müshildir devādır (19) veca^ç-ı mefāşıla ve çok kimesne bu marazdan müshil ile ḥalāş buldı

[87a]

(1) ol müshil budur sürencān ve türbūd ve maḥmūde rubbı ve sināmeki ve insān (2) kafāsınıñ kemügi ve şeker ile cümle eczā berāber olub saḥḥ idüb cümlesini (3) isterseñ ma^ç cūn it isterseñ sefūf bundan nışf direm virirsin (4) her şabāḥ kemāfiṭus şuyı ile ve bu müshil kāfidir veca^ç-ı mefāşıla (5) ve nıkrīs tenḳiyesinde ammā şol devālar ki maşallara kuvvet vire ve ol (6) maşallar mādde-i muşabb olmasına māni^ç ola rūḥ-ı zācdır ve incü tuzıdır (7) ve daḥı şol maṭbūḥlardır ki anda senā ve vec ki egirdir ve felencmüşg (8) didikleri otdur qaynamış şol belesān yağı ki veca^ç-ı mefāşıla daḥı (9) nıkrīs teskīn ider şıfatı oldur ki yanmış zāc ikiyüz dirhem (10) ^ç asel yüz yigirmi direm ^ç arak yüz yigirmi direm zamğ-ı buṭm kırık sekiz (11) direm ra^ç yu'l-ḥammām didikleri ot yetmiş iki direm ikililü'l-cebel ki (12) biberiyyedir altmış direm ve dere kenārlarında olan ufaḳ müdevver (13) taşlar ki yanmış ola altmış direm cümlesini bir yerde cem^ç idüb bir (14) ısıcaḳ yerde üç gün ta^ç fin idesin şoñra taḳtīr idersin (15) qar^ç a dibinde bāḳi kalan nuḳlı yaḳub milḥini çıkarub ol muḳaṭṭar şuda (16) ḥall idersin şoñra tekrār ol şuyı taḳtīr idersin bu devā (17) ^ç acāyibdendir ve cemī^ç mefāşılları ve nıkrīs teskīn itmekte

²⁹⁰ F. (devr idici)

ve mevâddı (18) taḥlîl itmekde bir ḥırḳayı ıṣladırısın şuya ol ağrıyan yere ḳorsın (19) ve ḳaldırırısın ḳuruyınca ‘amel(i) tekrâr idersin bi’l-küllıyye zāyıl olunca

[87b]

(1) ve bu ‘ilâc mefâşılı tenḳıye ider diledıgıñ gibi şıfatı oldur ki insân kemügünüñ yağ (2) taḳṭîr ile çıḳmıṣ kiremit yağı her birinden on iki direm zamğ-ı buṭm yağı ḥabb-ı (3) ‘ar‘ar her birinden otuz altı direm cümlesini bir yerde ḥılt idüb ḥammâm-ı mariyede (4) taḳṭîr olunur daḫı ağrıyan yere süreler ağrı teskîn ider ve mâddeleri taḥlîl (5) ider ḥuşûşâ ki şoğuşdan ola ve cemî‘ mefâşıl için olan merhemdir (6) şıfatı oldur ki gül on ḳabza yaş penç köki altı ḳabza cümlesi iki (7) yüz direm şarâb ve bunları ziyâde ḳaynadub ba‘dehu süzesin ve şıḳasın (8) ve şarâbı ḳaynadub uçurasın zarfıñ dibinde bal gibi bir şey’ ḳalur (9) bundan alub iki yüz kırḳ direm ḥinzîr yağına ḳarışdırub merhem gibi (10) ola şoñra buña şarâb ile ḥall olmuş efyün ḳarışdırasın ve za‘ferân (11) bir direm ve şıḡırḳuyruğı çiçeği on²⁹¹ iki direm mecmû‘ı bir kül renginde merhem (12) olur nazîri yokdur ve veca‘-ı mefâşılı teskînde sıtmalarıñ devâları (13) ma‘lûm ola kim sıtma yâ zıbaḳıyyedir yâ kibrîtiyyedir yâ milḥıyyedir ve bunlardan (14) mürekkebdır cümlesi istifrâğa muḥtâcdır ve bu sıtmalara nâfi‘ olanlardandır (15) türbüd ma‘deni ve müshil-i câmi‘ bunlarıñ tedbîr(i) mürûr etdi ve mâddeyi istifrâğdan (16) şoñra bu sefûf isti‘mâl oluna ol sefûfuñ şıfatı ḥalezündür ki sümükli (17) böcekdir daḫı diledıgıñ ḳadar alub bir gice sirke içinde ıṣladub şoñra (18) içinde olan etini çıkarub atarsın şoñra ol ḳabları yaḳarsın (19) beyâz olunca şoñra bundan şülüşân dirhem nevbeti vaḳtinde şarâbdan bir şey’ ile

[88a]

(1) virirsın yâḥûd yağ-ile şoñra ‘alîl olan kimesne şevbini örtünüb (2) yatar tâ kim derleyince iki kerrede üç kerrede ḥalâş olur ğayra muḥtâc (3) olmaz **devâ’-ı âḫar** ve daḫı cemî‘-i sıtmalara virilü(r) gerek dâyıre gerek lâzıme (4) ḥummâ-i dâyıre’i şülüş direm pelin tuzı nişf direm hindibâ şuyı yigirmi direm (5) mecmû‘ı bir yerden virilür eger ‘alîl za‘îf olursa rûḥ-ı zâc sūdüs direm (6) olur tã‘unda ve ḥummâ-i vebâ’ıyyede ve yaramaz zehirlü marâzlarda isti‘mâl (7) olan devâlarıñ tarîḳi oldur ki taş‘id olunmuş kibrît otuz altı dirhem (8) üzerine fıstıḳ yağı ḳorsun dört parmak miḳdârı şoñra ısıcaḳ (9) kül üzerine ḳorsun bir ağac ile taḥrîk idersin kibrît eriyüb (10) yağıla ḥall olunca şoñra ḳaldırub şovudursın üzerine rub‘ direm (11) kehrübâ yağı ḳoyub tekrâr nâr üzerinde taḥrîk idersin ḥattâ imtizâc (12) idince bundan şoñra yüz yigirmi direm tiryâḳ alub ‘arâḳ içinde ḥall idersin (13) ve rubbunı çıkarırısın bildıgıñ gibi bundan şoñra andız ve

²⁹¹ F. on iki kez yazılmış.

ancelika ve ḥabb-ı ‘ar‘ ar (14) alub ‘ araqda qarışdırub rūḥunı çıkarırsın taqtır ile bundan sonra bu devāları (15) cem‘ idersin kibrīt-i müdebber ve rubb-ı tiryāk ve rūḥü’l-edviyyetü’s-selase bir zarfda (16) sonra bir ısıcaḳ yerde qorsun on dört gün bu devā esrārındandır (17) tā‘ūn için daḫı emrāz-ı vebā’iyye için qačan tā‘ūn günlerinde her (18) şabāḥ iki qaṭre bu devādan isti‘ māl olunsa şarāb ile yāḥūd sirke ile (19) yāḥūd ‘ illete münāsib şular ile bedeni ‘ ufūnetinden ḥıfz ider ve tā‘ūn

[88b]

(1) ve vebā ḥiddetini men‘ ider ve şol kimesnelere tā‘ūn ve vebā ‘ arız olmuşdur bu devādan (2) şülüş direm şarāb ile yāḥūd sirke ile yāḥūd münāsib şular ile isti‘ māl (3) olunsa ḡāyet kuvvetde der getirür cümle zehirler der ile çıkar kibrīt taş‘ idiniñ (4) şıfatı oldur ki ma‘ lūm ola kim kibrīt lāyık degildir taş‘ id olunmadan ḡabīṭ (5) ile isti‘ māl meger ki kendi ma‘ deninde taş‘ id olunmuş ola İtalya (eṭrāfında) olduḡı (6) (gibi) eṭrāfda büyük taḡlar vardır dā’imā ateş yanar ve yanık ateşle ma‘ deninde (7) çok kibrīt şu‘ ūd idüb bir tarafında vāḳi‘ olur ve ba‘ zı taşlar daḫı (8) aḡaçlar üzerinde vāḳi‘ olur ol tarafıñ adamları ol kibrītleri cem‘ (9) idüb ba‘ zı qaşabalara getirürler şan‘ atla taş‘ id olunan kibritle bu (10) kibritiñ farkı yoḡdur ammā kibrīt taş‘ idiniñ keyfiyyeti oldur ki yüz yigirmi (11) direm kibrīt ve daḫı tuz altmış direm ve zāc-ı muḥarraḳ qadar milḥ²⁹² cümlesini bir yerde saḡḳ idüb (12) taş‘ id āletine qorsun bir toprak tencere içine (ḳum) qoyub bu āleti ol ḳum (13) üzerine qorsun ve altına ateş yaḡarsın ve ḡazer eyle ki ol (14) ma‘ mūli qodıḡıñ āletiñ depesi kızmaḡdan eger pek kızarsa ḡarāretle (15) kibrīt erir aşaḡı dökilür ve tekrār yeñi tuzdan ve yeñi zācdan taş‘ id (16) idersin üç kerre ḡāyet güzel olur ba‘ zı kimesne qar‘ a üzerinde (17) ḡandaḳlı inbiḳ qoyub ‘ amel ider eger muşa‘ ‘ ad kibrītden bir şey’ düşse (18) inbiḳiñ ḡandaḳına düşer taş‘ id tamām olunca ol kibrīt-i muşa‘ ‘ adı alır (19) ḥıfz idersin **devā’-i dühn²⁹³-i kibrīt** Parasulse şan‘ atlarındandır şıfatı

[89a]

(1) oldur ki kibrīt on sekiz direm mürr-i şāfi ve za‘ ferān ve tıyn-i maḡtūm her birinden (2) üç direm cümlesini bir yerde saḡḳ idüb gül şuyı ile ḡall olmuş sükker ile (3) cevāriş yapılub isti‘ māl oluna dühn²⁹⁴-i kibrīt için devā’-i āḡar şıfatı (4) oldur ki kibrīt muşa‘ ‘ adından yüz yetmiş direm zāc yetmiş direm şabr kırḳ (5) sekiz direm mürr-i şāfi ve kendir toḡumı ve maşṭakī her birinden otuz altı direm tuz²⁹⁵ (6) beş direm za‘ ferān

²⁹² F. zāc-ı muḥarraḳ qadar milḥ sayfa kenarına yazılmıştır.

²⁹³ F. dühn altında zehr yazılı.

²⁹⁴ F. dühn altında zehr yazılı.

²⁹⁵ F. tuz’ dan sonra iki direm yazılı.

altı direm cümlesini yumşak saḥḥ idüb taş'îd âletine (7) koyub taş'îd idersin kibrîr taş'îdi gibi eger bunuñ daḥı taş'îdini (8) tekrâr iderseñ gâyet güzel olur vâcibdir ki âlet tolu olmaya (9) belki nişfına varınca ola bu dühn-i kibrîrle sâde ola yâḥûd mürekkeb (10) ola fâ'ideleri oldur ki ammâ dühn-i kibrîr ki mürekkeb ola tã'ûna (11) virilür ve ḥummâ-i vebâ'iyye ve zâtü'l-cenbe ve kılunca ve cümle göğüs marazlarına (12) ve aḳciger marazlarına virilür ve cigeriñ süddelerini açar miqdâr-ı şerbetisi (13) şülüş dirhemden nişf dirheme dek ammâ dühn²⁹⁶-i kibrîr ki sâde ola bundan (14) bir direm şevketü'l-mübâreke şuyı ile tã'ûn içün isti' māl olunur (15) yâḥûd tiryâḳla yâḥûd şarâb-ı ütrüc ile yâḥûd oğul otı şuyı ile (16) isti' māl olunur kezâlik 'ufûnetleri men' idüb def' itmek içün zâtü'l- (17) cenbe ve şişini men' içün virilür eger bu daḥı bu devâdan azacıḳ (18) her günde isti' māl olursa ruḥbetden ḥâşıl olan marazlarıñ ḥudûsunı (19) men' ider ve firenk marazına ve zâhir-i bedende olan marazlara ve daḥı şol marazlar ki

[89b]

(1) kurutmağa muḥtâc ola 'ilâc kâfidir nazîri yokdur ve göğüs marazlarıñ cümlesine (2) ve aḳciger marazlarıñ cümlesine rebv maraz(ı) gibi ve zîḳ-ı nefes gibi ve eski öksürige (3) ve yeñi öksürige ve marazı müzmin nâzilelere nâfi' dir ve ḥummâlarıñ cümlesine (4) nâfi' dir virilür miqdâr-ı şerbetisi bu 'illetlere yarım diremden bir dirheme (5) varıncadır 'aliliñ kuvveti veseni ḥasebiyle gâhice bu dühn²⁹⁷-i kibrîr sâdeden (6) sükker ile ve keşîrâ ile cevâriş düzilüb marazlara isti' māl olunur daḥı (7) ḥâmile 'avratlara bu devâyı yedirmek câyiz degildir zîrâ ihtimâldir ki (8) düşürür **tiryâḳ şuyunuñ** şıfatı oldur ki yeñi tiryâḳdan altmış direm (9) mürr-i şâfi otuz direm dârçîn ve za'ferân her birinden altı dirhem (10) kâfûr iki direm anda anceliḳa ıslanmış dört parmak miqdârı (11) ḥâliş 'araḳ ile ısladub bir ısıcaḳ yere koyasın ḥattâ levni çıkınca (12) soñra süzüb âḥar 'araḳ koyub tekrâr ısıcaḳ yere ḳorsun ḥattâ²⁹⁸ (13) levni çıkınca bu 'ameli tekrâr tekrâr idersin ḥattâ edviyyede levnden (14) bir şey' bâḳî ḳalmaya soñra bu cümle taşfiye olunanı cem' idüb taḳṭîr (15) idersin ol muḳaṭṭarı alub ḥıfz idesin yâḥûd üzerine (16) rûḥ-ı tartîrden yetmiş iki dirhem koyub hermesiyyeye²⁹⁹ koyub taḳṭîr devri ile (17) taḳṭîr idüb muḳaṭṭarı arz üzerinde redd eyle ḥattâ şu'ûd idince (18) ve ol şuyı birḳaç gün ḥammâm-ı mariyeye ḳorsın bu şudan bir ḳaşıḳ (19) tã'ûna içürseler semmiyyetini def' idüb ve der getirür ve a'zâ'-i re'iseyi

²⁹⁶ F. dühn altında zehr yazılı

²⁹⁷ F. dühn altında zehr yazılı

²⁹⁸ F. ḥattâ iki kez yazılmış.

²⁹⁹ YB. sayfa kenarında alet-i hermesiyye devri-dâ'im olan ḳar'a ve inbiḳdir yazılıdır. bk. YB. 119b.

[90a]

(1) kavî ider ve cümle marâzlara nâfi' dir ve zîbak içüb yâhûd sürüb mutazarrır (2) olan kimesneye içürseler andan halâş olur ve kanı şâfi ider ve firenk (3) marâzına nâfi' dir 'ufûnetleri men' ider ve kurdları kırar ve yelleri tağıdır (4) ve içerüde olan perde ağrılarını teskîn ider ve cümle sıtmalara nâfi' dir (5) nazîri yokdur ve hafakâna ve şarılığa şevketü'l-mübâreke şuyıyla yâ şarâb³⁰⁰ ile (6) yâ 'illete münâsib şular içürseler nazîri yokdur **zehirler** devâsı tiryâk-ı (7) mûmyâdır ve tiryâk-ı mûmyâ şıfatı oldur ki insâniden mûmyâ ki kuru (8) ola ve râyıhası kerîh olmaya altmış dirhem bundan 'arağ ile ruḫbetini (9) alasin tiryâk kırk sekiz dirhem zeyt-i şâfi yigirmi sekiz dirhem incü (10) tuzı ve mercân tuzı her birinden iki dirhem tıyn-i maḫtûm ve mûrr-i şâfi yigirmi (11) sekiz dirhem misk buçuğ dirhem saḫḫ vâcib olanları saḫḫ idüb bir yere (12) cem' idüb bir ısıcağ yerde kâmil bir ay tura hattâ cümle edviyye nazîc ola (13) şöra zehirleriñ def' i için isti' mâl olunur bu devâ 'azîmü'n-nef' dir daḫı (14) celilü'l-kâdrdir cümle zehirlere nâfi' dir gerek ḫayvânî ve gerek nebâtî nâfi' dir (15) cümle zehirlü şeylere ve tã'ûna nâfi' dir kaçan bir kimesne bu devâyı on günde (16) bir kerre şülüş dirhem içse ol kimesne zehr zararından ve tã'ûndan emîn olur (17) semmiyyetli marâzlara nısf dirhem virilür ve şevketü'l-mübâreke şuyıyla tekrâr (18) bir daḫı içmege muḫtâc olmaz ve bir kimesne zehr içmiş olsa bu devâdan bir dirhem (19) ve on iki dirhem tatlu bâdem yağıyla içürseler ol zehri çıkarır

[90b]

(1) kuşmak ile ve ishâl ile bi-'avnillâhi'l-müte'âl cemî' zehirlere nâfi' olan (2) devâ Parasulse şan'atlarındandır cümle zehirlere kâfidir gerek ma'denî gerek (3) nebâtî gerek ḫayvânî olsun şıfatı oldur ki dilediğîñ kadar kaç kanından (4) alursın ve ḫammâm-ı mariyede taḫṫîr idersin muḫaṫṫarı ḫıfz idüb qar'a (5) dibinde bâkî qalanı alub kurıdırısın bunlardan şöra bir niçe qazlarıñ (6) qurşakların cem' idüb yaḫarsın şöra ol qandan taḫṫîr olunan (7) kan ile bu yanmış qurşakları qarışdırub bildiğîñ gibi milḫini çıkarırsın (8) şöra ol milḫi qar'a dibinde bâkî qalanı kuruddığîñ şey' ile qarışdırub (9) saḫḫ idüb ba' dehu mecmû'unda her yüz yigirmi dirhemine on iki dirhem (10) kehrübâ ve mercân ve siyâh üzüm kurutduqdan şöra ve rubb-ı mûmyâ daḫı (11) cedvâr her birinden altı direm pân-zehr üç direm yeñi tiryâk on sekiz (12) dirhem mecmû'unı saḫḫ idüb ve ḫılt idüb fistiğ yağıyla dört parmak (13) miqdârı qarışdırub zarfiñ ağzını muḫkem bağlayub ḫıfz idesin (14) her ne kadar eski olursa gâyet güzel olur kaçan bir zehr içmiş âdeme (15) bundan nısf dirhem içürseler şarâb ile yâhûd sūd ile sūdüs sâ'at (16) geçmez ol

³⁰⁰ F.

zehirli ādem zehirden ḥalāş olur **faşl** bu faşl yaralar ve daḥı (17) ḳabarcıḳlar ve şişler devāları beyānındadır dühn-i belesān cümle yaralar (18) beyānında nāfi' dir gerek tüfenkden ve gerek topdan gerek ḳılıçdan gerek (19) mızraḳdan olsun ve daḥı ḡayrı şeylerden olsun cümlesine nāfi' dir

[91a]

(1) şıfatı oldur ki heyyufariḳun çiçeḡi yüz yigirmi dirhem şeb-büy çiçeḡi (2) ve şıḡırḳuyruḡı çiçeḡi ve ḳırlanḡıc otı didikleri otuñ yapraḡı ve ḳaṅtaryün (3) şıḡırḳuyruḡı yapraḡı ve rāvend ve müşḳtarāmişī' yapraḡı ve bābūnec (4) ve kemāfiṭus çiçeḡi her birinden altışar direm ve ḳurı gül on sekiz dirhem (5) mūmyā ve günlük her birinden on sekiz dirhem maşṭakī ve ḳara günlük balı (6) her birinden yigirmi dört dirhem saḫḳ vācib olanları saḫḳ idüb cümlesini (7) ikiyüz dirhem 'araḳ ile ḥall idüb ısıcaḳ güneşde yā firunda ḳorsın (8) ḥattā levni çıkınca ba' dehu taşfiye idüb süzesin bu 'amelı tekrār idesin (9) devālarda levnden bir şey' ḳalmayınca eger 'amelı tekrār olunmazsa nuḳl üzerine (10) örtecek ḳadar zeyt yaḡı ḳoya ve bir ısıcaḳ yere ḳoyasın sekiz gün (11) tura ba' dehu yaḡı şıḳub alasın altı yüz dirhem zāmḡ-ı buṭm on (12) sekiz dirhem çam şaḳızı ḡayyufariḳun şuyıyla yuyub şoñra (13) mecmū' unı bir zarfda cem' idüb bir ısıcaḳ yere yā güneşe ḳorsın ḥattā nużc³⁰¹ (14) bula ba' dehu bundan 'araḳı uçurursın zarfiñ dibinde ḳalur bir kırmızı (15) bal gibi aḳıcı şey' ḳalur bu devā ḡāḥice ḳış olmaḡla ḳuru eczālardan (16) düzülür ammā ḡāyet güzel olanı yaş eczālar ile düzilüb 'amelı olunur (17) ammā lāyıḳdır ki tāze yaralara ve eski yaralara ve ḳabarcıḳlar ve çıbanlara (18) bu devāyı ḳomazdan evvel şarāb-ile yıḳana ba' dehu bu devāyı ḳoyalar ve eger (19) bir tamar veyāḫūd şiryān tamarı yā bir siñir kesilmiş olsa bu devāyı

[91b]

(1) evvel süzüb şoñra üzerine zımād ile zımād oluna ve bu zımāda zımād-ı (2) esketkum dinilür mariz cemī' elemnden berī olur bi-izni'llāhi te'ālā (3) zımād-ı esketkum Parasulse şan' atlarındandır cemī' yaralara ve ḳabarcıḳlara (4) ve pertiklere ve ḳırıḡa ve kesüḡe nāfi' dir ve bir 'ilāc-ı cāmi' dir nazīri ḡayrı (5) vāḳi' dir şıfatı oldur ki seliḳūn ve merḳaşışā her birinden altışar dirhem (6) mürda-senc zehabi na' nā yaḡı altmış direm çam şaḳızı ve bal mūmı her birinden (7) yüz yigirmi direm zāmḡ-ı buṭm zāmḡ-ı 'ar' ar her birinden altmış direm ve cāvşir (8) ve ḳınna ve muḳl-ı ezraḳ ve uşak ve sekbīnec her birinden otuz altı dirhem (9) kehrübā ve günlük mürr-i şāfi ve şabr ve zerāvend-i ṭavil

³⁰¹ F.

ve mudahrec³⁰² her birinden on (10) iki dirhem ve mūmyā ve mıḫnaṭıs ve şādenc her birinden on sekiz direm (11) kıızıl mercān ve beyāz mercān ve şādef ve demü'l-aḥaveyn ve tıyn-i maḥtūm (12) ve zāc-ı ebyāz her birinden ikişer dirhem bu zīmādın 'ameli ve keyfiyeti oldur ki (13) evvel yaş zamğları sirke ile ḥall idüb taşfiye idesin ba' dehu (14) ḥalli uçurub ḥafif nār ile ḥattā bal gibi kıala ba' dehu mürda-senci zeyt (15) yağıyla ve kettān toḥumu yağıyla kıaynadasın ḥattā mürda-senciñ levni tağyir (16) olunca ba' dehu merkaşışāyı saḥḥ idüb üzerine dökessin soñra (17) seliḫūn döküb kıaynadsın 'aḳd olunca ba' dehu defne yağını ve çam şakızını (18) ve bal mūmunı ve zamğ-ı 'ar'arı ve zamğ-ı buṭmı bunları ateşde ḥall itdikden soñra (19) bir ḥafif ateş üzerinde kıarışdırub ba' dehu ol sirke ile ḥall olan

[92a]

(1) zamğları tadricle kıorsın dā'imā eczā birbirinden ayrılmasın ba' dehu bākī (2) kıalan eczāları daḥı yumşak saḥḥ idüb kıorsın tā āḥirde kıodığıñ (3) dühn-i 'ar'ar ile ḥall olmuş kāfūr ola görürsın eger kıurı oldı ise (4) azacıḳ zeyt ve bal mūmı ile telyin itmek lā-be'sdir bu zīmādın tamām (5) pişmesiniñ 'alāmeti oldur ki ele yapışmaz ola bundan soñra indirüb (6) bir şoğuk şuya kıorsın ḥattā doña soñra bābūnec yağıyla ve şoğulcan (7) yağıyla yağlayub uzun uzun keseler ve ḥıfz ideler bu zīmād (8) yaralara ve kıabarcıqlara yeñisine ve eskisine nāfi' dir kıanḳı 'uzuvda olursa (9) olsun kıurıdır ve 'uzvı kıavī ider ve yaraları ve kıabarcıqları ayırtlar (10) ve fāsıd etlerini izāle ider ve güzel etler bitürüb oñuldur ğayrılar (11) üç dört ayda işledüğü işi bu zīmād bir haftada işler (12) ve 'ufūnetleri men' ider ve yaralar içinde kıalmış temrenleri ve mızraḳ (13) uçlarını ve ğayrı demirleri cezb idüb çıkırır ve zehirlü ḥayvānlar (14) şoḳduğuna nāfi' dir ve cümle peklikleri taḥlil idüb dağıdır ve nuzc (15) kıabül iden māddelelere nuzc virir ve sereṭān marazına ve şıracaya ve bā (16) şūrlara ğāyetü'l-ğāye nāfi' dir ve ağırları teskīn ider herkıanḳı (17) 'uzuvda olursa olsun ve bu zīmād kıaşıḳ yarığına 'acāyibdendir (18) kezālik arḳa ağırlarına ve bevāşıra nāfi' dir bu zīmādın kıuvveti elfi³⁰³ (19) seneye deĝin bākī kıalır ebeden noḳşān bulmaz **ḥacerü'l-cürḥa** didikleri ḥaceriñ

[92b]

(1) şıfatı oldur ki zāc-ı aḥzar yüz yigirmi dirhem ve zāc-ı ebyāz altmış dirhem şeb (2) yüz seksen dirhem naṭrūn ve tuz her birinden otuz altı dirhem milḥ-i tartir (3) ve milḥ-i efsentīn ve milḥ-i hindibā ve milḥ-i kākneç ve milḥ-i lisānü'l-ḥamel her birinden (4) altışar direm cümlesi yumşak saḥḥ idüb bir içi şırlı çölmege kıoyalar (5) ve gül sirkesini

³⁰² F.

³⁰³ HM, 35b-12 elli seneye deĝin; S 2751, 92.a-1 elli sene deĝin.

karışdırub hafif ateş üzerine koyub dā'imā bir ağac (6) ile tahrik idesin kaçan 'ağde karib ola içine altmış dirhem isfidac (7) ve kırk sekiz dirhem tıyn-i ermeni ba' dehu karışdırub hattā taş gibi (8) 'ağd olunca sonra çölmegi kırarsın ve hıfz idersin vaqt-i hācetde (9) isti' māl idesin bu hāceriñ fāyidesi lā-yu' addır vaşfa şıgmaz (10) zīrā bu devā yaraları ve çibanları cümle def' idüb nāfi' dir kurıdır (11) nāzileleri men' ider ve 'uzvı kuvvetlendirir ve dişleri pekişdirir etlerini (12) dişiñ kuvvetlendirir ve bitürür ve gözyaşını akmasını men' ider ve cemre (13) didikleri maraz ve ağrısını izāle ider ve gözde beyāz olanı izāle (14) ider ve kaçan kapak üzerine tılā olsa ve beyāziñ üzerine (15) ekseler göz ağrısına nāfi' dir efrāciyā ki çilekdir aniñ şuyıyla (16) yā gül şuyıyla 'aşā'r-rā' i didikleri otuñ şuyı ile ve cemre ve humre (17) marazlarını izāle ider bir gün bir gicede ve kaçan bu ikisiniñ üzerine (18) tılā olursa ve hikke ki kurı giciyikdir ve gicişmedir ve cereb ki giciyik (19) dir bunları izāle ider tılā itmekle ve sereṭān marazına ve ağızda olan

[93a]

(1) yaralara ve iskürpuṭ marazına nāfi' dir ve yaralarını 'ufūnetlerini izāle ider (2) ve lahm-i zāyidi ekl ider ve ateş yanığına nāfi' dir ve bu devāniñ keyfiyyeti daḥı (3) isti' māli oldur ki bundan on dirhemini yüz yigirmi dirhem mā'-i qarāḥla (4) ḥall idüb bu şu ile bir hırka ısladub ol yaraya ve ol qabarcık (5) üzerine qorsın ve ağızda ve diş etlerinde olan ekiller için bu şu-ile (6) mażmaza idesin **sükker-i zūḥal** şıfatı oldur ki tozdan ve toprakdan pāk (7) selikūn ve isfidac alursın ve azacıq muqatṭar sirke ile tartıb idüb (8) kurudursın ba' dehu saḥk idüb bir zarfa qorsın ve üzerine dört (9) parmak miqdāri muqatṭar sirke ile karışdırub bir ısıcaq yere veyā kül üzerine (10) qorsın dört gün tura ol mekānda varub turan ḥazer eyleye (11) zīrā buḥārı yaramazdır insāna zarar ider ol maḥalde levni çıkınca tura (12) sonra taşfiye idüb üzerine yeñi muqatṭar sirke koyub bir ısıcaq yere (13) qorsın evvelki gibi hattā levni çıkınca bu 'ameli tekrār idüb levninden bir şey' (14) kalmayınca ba' dehu kaynadub andan ol sirkeyi uçurursın sonra (15) ol sükkeri mā'-i qarāḥ ile yıgarsın andan humūzat gidince sonra tekrār (16) mā'-i qarāḥ ile kaynadub milḥini çıkarırsın bildigiñ bir yaş yere qorsın (17) ḥall olub yağ olur bu devā bedenden zıbaḳ zararını men' ider ve milḥden (18) ḥāşıl olmuş müte'affin yaraları def' ider nebāt şekeri daḥı eczāniñ (19) acılığını alub ve ḥiddetini ta' dil itdigi gibi kezālik bu sükker-i zūḥal daḥı

[93b]

(1) ma' deniyyāti ta' dil idüb ve ḥiddeti izāle idüb a' zādan āfeti men' ider (2) ve bu devā müte'affin olmuş yaramaz ve ḥabış yaralara 'ilāc-ı küllīdir ve az zamān (3) içinde ḥalās

ider seretān gibi ve gānzarniya ve ākile marazları gibi ve cümle zūhale (4) mensūb olan yaraları kaçan bu sūkker-i zūhalden azacığ siñirli yaprağ (5) şuyunda yāhūd it üzümü şuyunda ħall olsa ve bunuñla cemre ve ħumre (6) ve nemle didikleri marazlarıñ üzerine tılā olunsa az zamān içinde ħalāş (7) ider kaçan büyük şişleriñ üzerine pāpūnec yağıyla tılā olub sürseler (8) ol şişleri ħall ider ve eger zamg-ı ‘ Arabī ile yaralar ve kıbarcıklar üzerine (9) tılā itse az zamān içinde ħalāş ider ve dağı meme yaralarına nazīri (10) yoğdur ve gözde olan kıızılığı gül şuyı ile yā efrāciyā şuyı ile izāle (11) ider ve eger dört ħabbe sūkkerden şarābla kıuluncı olan kimselere içürseler (12) veca‘ı sākin ola ve içerde ħicāb olan issi şişleri def‘ için (13) siñirli yaprağ şuyıyla üç ħabbe içürseler ħalāş olur ve ħummā-i rub‘ (14) için ve talağ marazlarına virilür ‘ illete münāsib şular ile ve bir kimesne (15) menisini tutmayub ağsa anıñ-çün içürelere ve taşradan dağı gül yağıyla (16) tılā ide ‘ acāyibdir **ve bu sūkker-i zūħal** şan‘at-ı kimyā erbāb-ı ma‘ārif beyninde (17) meşhūrdur eger bu sūkkeri taqtīr-i şinā‘i-le taqtīr olunsa ħattā rūhı çıksa (18) ol rūhı milğ ile kıuvvetlendirseñ soñra bunu altun mā‘-i zerrīn ile (19) kesdirseñ soñra ol mükelles altun ile cem‘ itseñ bundan bir zeheb-i

[94a]

(1) nebātī zāhir olur ve didigimiz tecrube ile olunur ve bilinür **bezr-i zıfda‘ şuyı** (2) ya‘nī kıurbağā toğumunuñ şuyı Laţince esirnula dinilür tarīki budur ki (3) āzer ayınıñ āħirinde kıurbağalarıñ bezrini ve toğumunu dilediğīñ kıadar alursın (4) kıurbağalarıñ bezri bir şeydir ki şuyunñ yüzünde olur sümük³⁰⁴ gibi lākin (5) beyāz olur ve sümük gibi olur ħammām-ı mariyede kıoyub taqtīr idesin (6) ol muқаttarı alub ħıfz idesin soñra mürr-i şāfi ve günlük her birinden (7) yigirmi dört dirhem za‘ferān altı dirhem kāfūr üç dirhem mecmū‘unı (8) bir yerde dağğ ve sağğ idüb ol muқаttar şu ile işladub kıurıdalar (9) tekrār böyle ideler yigirmi kerre bu devādan şülüş dirhem alub siñirli yaprağ (10) şuyıyla içürseler kıanı ħaps ider ve kıankı ‘ uzuvda olursa olsun (11) kezālik ħāricden bu şu-ile tılā itseler kıanı keser ve cemre ve ħumre ve issiden (12) olan veca‘-ı mefāşilları teskīn ider eger bu devādan sirke ile ħall idüb (13) üzerine tılā olunsa eger yalıñuz azacığ şab ħall olub mafşallar (14) üzerine tılā olunsa ağrısını teskīn ider ve şol zıbağ ki zāhir-i (15) bedende olan eşerleri ve giciyikleri izāle ider şıfatı oldur ki dilediğīñ (16) kıadar zıbağdan alub yıkıarsın bildiğīñ gibi ve zıbağ kıadar süleymānī (17) alub mecmū‘unı bir yerde sağğ idüb muқаttar sirke ile dört parmağ (18) miğdārı şışe içine kıoyub dört gün tura ve her günde birkaç (19) kerre taħrik idersin ba‘dehu ol muқаttar sirke’i süzüb bir yere kıorsın

³⁰⁴ F.

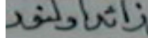
[94b]

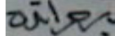
(1) ol zībağdan ve süleymāniden ḥall olan dibine çöker zībağdan ve süleymāniden (2) ḥall olmayan üzerine gelür ‘amel itdikden şoñra tekrār idersin rūsüb (3) ideni alursın murād itdigiñ kadar eger bu devādan zāhir-i bedende olan (4) eşerlere ve giciyiklere tīlā olunsa az zamān içinde izāle ider ammā tīlā (5) olunduğı vaqıtde gözleri ve ağızı şaķınmağ gerekir ğāyet ihtirāz lāzımdır (6) **ve merhem-i kevākibi** Parasulse şan‘atlarındandır ve bu merheme merhem-i umadya (7) dinilür şıfatı oldur ki ḥınzır yağı ve ayu yağı her birinden toķsan (8) altı dirhem cümlesini şarābla ḥafif ateşde kaynadırsın şoñra bir şovuk (9) şuya dökürsün toñar ba‘dehu şarābla yunmuş yāḥūd şu ile yunmuş (10) soğulcan iki yüz kırk dirhem alub kurudub saḥḥ idersin bundan (11) şoñra ḥınzır seriniñ dimāğından ve şandal-ı aḥmer ve mūmyā ve kan taşu (12) her birinden on iki dirhem insān kafāsınıñ kemügi iki bādem ya‘nī levzeteyn ammā³⁰⁵ (13) şol şartla ki kamer zā‘idü’n-nūr³⁰⁶ ola ve zühreniñ beyninde olan (14) bu ‘amel eger şems dahı mizānda olursa ğāyet güzel olur saḥḥ kabül (15) idenleri saḥḥ idüb bāķī eczā ile qarışdırub alışdurasın (16) ḥattā imtizāc idince ḥıfz idüb vaqt-i ḥācetde isti‘māl idesin (17) ve bu merhem cümle cerāhatleri oñuldur ḥalāş ider gerek temren gerek tüfenk (18) gerek taşdan ve kanķı ‘uzuvda olursa olsun ‘acāyibdendir cümle (19) yaraları oñuldur yaralarıñ üzerine qomağā ḥācet yoğdur

[95a]

(1) belki bu merhemi ağac üzerine qosañ yāḥūd bir hırķa üzerine qosañ ki (2) ol ağacda veyāḥūd hırķada yaranıñ kanından kan olsa ol (3) yarayı oñuldur ve eger bu merhemi pāre pāre yaralayan kılıc üzerine (4) qosalar yāḥūd temren yā ol yaradan çıkan mızrağ temreni üzerine (5) koyub sürseler ve bir ḥarāretten³⁰⁷ maşūn ve maḥfūz mu‘tedil bir yerde qosañ (6) bu yara şāḥibi ol yaradan ḥalāş olub qurtulur ve eger ol yarada (7) quru olsa bir ağac veyā bir küçücük çubuk yā bir hırķa ile ol yarayı (8) kanadırsın herkanķısıyla olursa anıñ üzerine merhem qorsun (9) şāḥibi ḥalāş olur ve ol yara deriñ olub ‘amīķ olursa ‘ameli tekrār (10) idersin ol hırķa yāḥūd ağac üzerinde olan merhemi değıřdirirsın (11) nitekim yaranıñ merhemi kendi üzerinde qonduğı zamānda edviyyeye bir şey’ (12) qomazsın ol ma‘mūl hırķadan ğayrı yāḥūd hırķayı ol mecrūḥ (13) olan kimesneniñ bevli ile iřladub ol yaranıñ üzerine (14) qorsın ve bir qavm bu te’sirleri

³⁰⁵ HM. 35a-32, insān kafāsınıñ kemügi bādem kadar ammā; S. 2751, 94b-7 insān kafāsınıñ kemügi iki bādem kadar ammā

³⁰⁶ F.

³⁰⁷ F.

inkār idüb ol yaranıñ üzerine (15) qomağı dir ki tabi‘ at tedbir ider ve halāş ider huşuṣā bedeni bu (16) tabi‘ atıñ tedbirine i‘ tiqād dağı mutazammın ola ol ‘alil bu yarıdan (17) halāş bulur bu devā ğarib ve ‘acib ile diyüb tabi‘ ate bir inti‘āş hāşıl (18) olub ol yara ıslāha gelüb andan (halāş) bula ammā hāl ve şān ol (19) qavmiñ zu‘m itdügi gibi degildir zīrā ki havāşş-ı eṣyā inkār olunmaz

[95b]

(1) anıñ-çün ki bu merhemiñ fi‘li hāşşasıyladır anda ‘ālemiñ rūhı vāsıtasıyladır (2) nitekim hadidiñ miqnaıtsıda olan fi‘li (3) gibidir Allāhu a‘lem ve aḥkem (4) temmet bi-‘avni’l meliki’l-müte‘āl (5) qad veqa‘a’l-ferāğ fi-māh-i ramazānü’l-mu‘azzam fi-yevmi’l-hāmisi li-sene ihdā ‘aşer miye ve elf

(6) ma‘cün-ı diyardun

(7) emrāz-ı kebede ve yerekāna ve dıqq ve sill ve hafāqāna ve harāret-i ri‘eye ve mi‘de (8) vesā’ir ‘uzvı ta‘dil ider ve hār-ı hummālarda olan iltihabı men‘ ider (9) ve a‘zālara ğıdā ışāl idüb kuvvet virir marāz ve tavil emrāz-ı hāddeye (10) ‘acāyibdendir terkibi budur şandal-ı ebyaz ve aḥmer ikişer bucuq dirhem keşirā şamğ (11) tabāşir ikişer şülüş dirhem āsarün ‘üd-ı maştakı sünbül qāqüle rubbū’s-sūsen (12) za‘ferān qurş-ı ğāliye qaranfil anīsün rāziyānec dārçin rāvend bezr-i reyḥān bezr-i (13) anerbāris bezr-i hindibā bezr-i baqlatü’l-ḥamqā bezr-i haşḥāş lübüb-ı bāride³⁰⁸ şelāşe direm (14) incü ‘azm-ı qalbü’l-ıyyel südüs direm nebāt-ı verd-i³⁰⁹ yābis on birer direm kāfür (15) yedi ḥabbe yāḥūd misk üç bucuq ḥabbe dört mişli şarāb alur ma‘cün oluna (16) isti‘māl iki diremdir dörde varınca

³⁰⁸ F.

³⁰⁹ F. verd’in üstünde الورد yazılı.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
DİZİNLER

4.1. DİZİN ESASLARI

Çalışmamızda Kelimeler Dizini, Sıklık Dizini ve Ek Dizini olmak üzere üç ayrı dizin mevcuttur.

Dizin hazırlanırken metinde geçen, metnin anlam bütünlüğünü sağlamak için diğer nüshalardan alınarak metne eklenen ve metinde parantez içerisinde gösterilen kelimeler hariç, her kelime dizine alınmıştır. Kelimeler metinde geçen anlamları esas alınarak sıralanmıştır. Kelimelerin anlamlarının tespitinde Kaynaklar bölümünde verilen sözlüklerden, internet sitelerinden ve eserlerden faydalanılmıştır.

Yabancı kökenli kelimelerin tespit edilebildiği ölçüde kökeni ve o dildeki yazımı, kelimeler dizininde < işaretinden sonra gösterilmiştir. Tespit edilemeyen köken için < işaretinden sonra ‘?’ işareti kullanılmıştır : < ? Köken ve orijinal yazım bilgisinden sonra metinde madde başı olan o sözcüğün kaç kez kullanıldığı ‘- -’ iki çizgi arasında gösterilmiş ve daha sonra anlam veya anlamlar verilmiştir. Örnek olarak; ‘âlim : < Ar. ‘âlim -1- İlim sahibi olan (kimse).

Yabancı kökenli kelimelerin Türkçe yapım ekleriyle genişlemiş şekilleri Türkçe kabul edilmiş, bu kelimeler ve özel adlar için köken bilgisi verilmemiştir.

Anlam esasına dayalı olarak hazırlanan dizin bölümünde madde başı oluşturulurken de anlam esas alınmış, Farsça tamlamalar kalıplaşmış kullanımda değilse ayrılmış, madde başlarının altında gösterilmiştir. Arapça tamlamalar ise bölünmeden madde başı olarak alınmıştır.

Metinde aynı kelimenin farklı yazımları mevcutsa bunlar dizinde doğru yazımına atıfta bulunarak gösterilmiştir.

Dizinde madde başı altındaki sıralamada önce kelimenin yalın hali (birleşik fiil kullanımları da gösterilmiştir) daha sonra eklerin alfabetik sırası esas alınarak yapılan sıralama ve en son varsa Farsça tamlamaların sıralanması tercih edilmiştir.

Kelimeler dizininde ünlüyle başlayan ekler almaları sebebiyle kelimelerde meydana gelen ses olayları parantez () içerisinde gösterilmiştir. Örnek olarak; çiçek (g)

Kelime Dizini ve Ek Dizini bölümlerinde – işareti fiil kök veya gövdelerini + işareti isim kök veya gövdelerini belirtmek amacıyla kullanılmıştır.

Metinde ve Kelimeler Dizini bölümünde, çok fazla olması sebebiyle bitki adları hariç, özel adlar büyük harfle başlatılmıştır.

Çekim ekleri, filimsiler ve olumsuzluk ekinin esas alınarak oluşturulduğu ek dizini bölümünde şekil olarak aynı, işlev olarak farklı olan eklerin yanına parantez ( ) içerisinde ekin ne eki olduğu yazılarak karışmaları önlenmiştir. Ayrıca her ekin yanında

metinde o ekin kaç kez kullanıldığı ‘-...-’ işareti arasında gösterilmiştir. Örnek olarak;

-ar - 107 – (*Geniş zaman eki*); **-ar** - 8– (*Sıfat-fiil eki*)

Anlam bütünlüğünü sağlamak için diğer nüshalardan alınarak parantez ( ) içerisinde gösterilen ekler de Ek Dizini bölümünde gösterilmiştir.

Sıklık dizini bölümünde ise kelimelerin kök veya gövdeleri esas alınarak bir sınıflama yapılmamış, kelime metinde yapım ekli, çekim ekli veya yalın nasıl kullanıldıysa o şekilde kaç kez kullanıldığı ve bu kullanımın genel kelime hazinesindeki oranı gösterilmiştir. Bu sebeple kök veya gövdeyi esas alarak yapılan Kelime Dizini bölümü ile Sıklık Dizini bölümlerinde farklılıklar görülebilir. Örnek olarak; Kelime Dizini bölümünde

çök - : -18-

ç.- e 32b/15, 32b/17

ç.- en 17a/13, 31a/05... şeklinde gösterilen kelime, Sıklık Dizininde aşağıdaki şekilde bulunacaktır.

KELİME	SIKLIK	%
çöke	2	0,005
çöken	2	0,005

Sıklık Dizini bölümünde eş sesli kelimelerin yanına parantez ( ) içerisinde anlamları yazılarak farklı kelimelerin sıklığı sağlıklı bir şekilde ortaya konulmaya çalışılmıştır. Örnek olarak;

KELİME	SIKLIK	%
yüzine (Surat)	1	0,002
yüzine (Yüzey)	3	0,007

4.2. KELİMELER DİZİNİ

Ā, A, ‘Ā, ‘A

ac : -1- Acıkmış olma, aç.

a. olan 78a/09

‘**acāyib** : < **Ar. ‘acā’ib** -15- Alışılanın dışında, şaşılacak.

‘a.+ dendir 51a/14, 59b/10, 65b/05, 79b/02, 83b/05, 85a/17, 87a/17, 92a/17, 94b/18, 95b/10

‘a.+ dir 44b/11, 60b/18, 66b/10, 72a/02, 93b/16

acı : -1- Bazı maddelerin dilde bıraktığı yakıcı duyu, tatlı karşıtı.

a. 19b/01

acılığ (ğ) : -2- Acı olma durumu.

a. 65b/11

a.+ ını 93a/19

‘**acīb** : < **Ar. ‘acīb** -1- Garip, şaşırtıcı.

‘a. 95a/17

‘**āciz** : < **Ar. ‘āciz** -1- Gücü bir işe yetmez olanın durumu.

‘ā. olduğu 78a/04

aç - : -18-

I. Bir yeri oyarak veya kazarak çukur, delik oluşturmak.

a.- dılar 08a/03

a.- ub 08a/01

II. Sıkıntısını gidermek.

a.- a 21a/14

a.- mağ 46a/03

a.- mağda 46a/15, 83b/12

a.- ar 51b/11, 71a/11, 82b/13,

83a/09, 83b/05, 86a/09, 89a/12

a.- maz 70b/04

III. Örtülmüş şeyi bu durumdan kurtarmak.

a.- ub 57b/19, 67a/17

IV. Faaliyetini artırmak, fazlalaştırmak.

iştihāyı a.- ar 66a/07

V. Tıkalı bir şeyi bu durumdan kurtarmak.

a.- ar 76a/09

açıcı : -3- Açmak işini yapan şey, açan.

a. 21a/13

a.+ dır 35a/09, 47a/08

açık : -1- Açılmış, kapalı olmayan.

a. 28b/09

açıl - : -3-

I. Bir yeri oyarak veya kazarak çukur, delik oluşturmak

a.- dıkda 07b/17

II. Örtülmüş şeyi bu durumdan kurtarmak

a.- ınca 67a/17

III. (Göz için) Körlükten kurtulmak.

a.- ur 13a/06

açuk : -5-

I. Engelsiz, serbest.

a. 20b/18, 48a/06

II. Boş.

a. 26b/05

III. Açılmış, kapalı olmayan.

a. 28b/08

ad : -2- İsim.

a. virdi 04a/16

a. virmiş 49a/07
adam : -3- bk. ādem.
 a. 74a/04
 a.+ lara 58b/10
 a.+ ları 88b/08
‘adāvet : < Ar. ‘adāvet -1- Düşmanlık, hasımlık.
 ‘a. 12b/12
‘add : < Ar. ‘add -1- Sayma, sayılma.
 ‘a. olunmaz 43b/13
‘adem : < Ar. ‘adem -1- Yokluk.
 ‘a.+ i 08a/10
ādem : < Ar. ādem < İbr. -3- İnsan, insanoğlu, adam.
 ā. 66a/12, 90b/16
 ā.+ e 90b/14
‘ades : < Ar. ‘ades -1- Mercimek.
 ‘a.+ dir 21a/19
‘adl : < Ar. ‘adl -1- Adalet, doğruluk.
 luṭf-i ‘a.+ iyle 81b/12
‘adū : < Ar. ‘adū -1- Düşman.
 ‘a.+ lara 18a/03
‘afaniye : < Ar. ‘afaniye -1- Tifüs, lekeli humma.
 ḥummā-i ‘a.+ niñ 43b/04
āfāt : < Ar. āfāt -1- Musibetler, belalar.
 a.+ dan 70b/11
āfet : < Ar. āfet -2- Hastalık, sıkıntı.
 ā. 16b/15
 ā.+ i 93b/01
ağac : -29- bk. ağaç.
 a. 10b/08, 24a/16, 35a/11, 77a/07, 88a/09, 92b/05, 95a/01, 95a/07, 95a/10

a.+ a 13a/10
 a.+ da 95a/02
 a.+ dan 82a/04
 a.+ dır 20b/04
 a.+ ı 19a/16, 19a/17, 26a/10, 28a/12, 35b/15, 45a/15, 74b/17, 76b/16, 76b/17
 a.+ ıdır 23a/05, 24a/13, 30b/16
 a.+ ına 20a/14
 a.+ ından 24a/09
 a.+ ınıñ 36a/10, 86a/13
ağac kavunu : -1- Taç yaprakları mavimsi pembe, küçük bir ağaç ve bu ağacın iri bir limon görünüşündeki buruşuk kabuklu yemişi.
 a. 72b/10-11
ağaç : -7- Ağaç.
 a. 30b/16, 35b/15
 a.+ dan 57b/16
 a.+ dır 28a/12
 a.+ lar 88b/08
 a.+ lardır 35b/17
 a.+ larıñ 35b/14
ağdiye : < Ar. ağdiye -1- Gıdalar, yenilip içilecek şeyler.
 a.-i muvāfiqa 14a/05
ağırlık (ğ) : -1- Ağır olma durumu.
 a.+ ından 31a/19
ağ(ı)z : -26-
 I. Yüzde, avurtlarla iki çene arasında bulunan, ses çıkarmaya, soluk alıp vermeye yarayan ve besinlerin sindirilmeye başladığı organ.
 a.+ da 93a/05

a.+ da olan 92b/19

a.+ ı 94b/05

II. Kapların veya içi boş şeylerin açık tarafı.

a.+ ı 32a/09, 50b/17, 58b/03, 59b/09, 63a/08, 67a/17, 71b/19

a.+ ına 29b/18, 32a/09, 67a/16

a.+ ında 67a/15

a.+ ını 28b/08, 28b/09, 30a/13, 30a/15, 43a/06, 46a/18, 54a/18, 67a/14, 67a/15, 78b/11, 90b/13

a.+ ınıñ 31b/11

ağniyā : < Ar. **ağniyā** -1- Zenginler.

melāz-ı a. ve fuḡarā 03a/08

ağrı : -39- Vücudun herhangi bir yerinde duyulan şiddetli acı.

a. 72a/15, 87b/04

a.+ lar 37b/13, 68a/08

a.+ lardan 72a/10

a.+ ları 44b/09, 50a/05, 50b/12, 66b/12, 72a/09, 72a/14, 72b/03, 73a/13, 73a/18, 76a/06, 92a/16

a.+ larına 45a/18, 50a/12, 92a/18

a.+ larını 39a/11, 49b/14, 66b/05, 90a/04

a.+ sı 61b/03, 65b/10, 76b/14

a.+ sı-çün 45a/15

a.+ sıdır 51a/15

a.+ sına 39b/07, 44b/13, 45a/14, 57b/06, 92b/15

a.+ sını 37b/13, 40b/12, 44a/19, 92b/13, 94a/14

ağrı - : -5- Ağrımak.

a.- yan 74b/16, 76b/12, 77a/01,

87a/18, 87b/04

Ağriba : -1- Bir hekim ismi.

A. 53b/12

āḡar : < Ar. **āḡar** -42- Başka, diğer.

ā. 05a/16, 77a/08, 30b/11, 58b/08, 61b/13, 62a/13, 62b/03, 79a/19, 89b/12

cism-i ā. 07a/19

devā³-i ā. 88a/03, 89a/03

nabz-ı ā. 16b/07

nev^c-i ā. 10a/10

šan^c at-ı tıyn-i ā. 32a/18, 32b/01

şıfat-ı tedbîr-i ā. 62a/17

ṭarîḡ-i ā. 29a/08, 35b/07, 42b/14, 43a/03, 43a/19, 43b/07, 44a/05, 44b/16, 45b/02, 45b/09, 46a/04, 46b/06, 46b/09, 46b/16, 57b/10, 58a/11, 58a/18, 59a/01, 59a/04, 59a/08, 62b/19, 63a/06, 65a/15

ṭarîḡ-i ā.+ a 65a/14

marāz-ı ā.+ dan 56a/19

āheste : < Far. **āheste** -4- Yavaş, ağır, sakın.

ā. 36b/16, 86a/01

ā. virirsin 36b/16

āḡir : < Ar. **āḡir** -2- Son, sonucu.

ā.+ de 92a/02

ā.+ inde 94a/03

aḡkām : < Ar. **aḡkām** -1- Emirler, hükümler.

‘āmil-i a.-ı şerî^c at 03a/09

aḡlāt : < Ar. **aḡlāt** -20- Eski tıpta, insan vücûdunu ve mizâcını meydana getirdiği ve insan sağlığının bunların

dengesine bağlı bulunduğu kabul edilen
unsurlar: kan, balgam, safra, sevda.

- a.-i beden 13b/10
- a.-i erba^ç aniñ 15b/19
- a.-i erba^ç aya 15b/19, 21b/02-03,

22a/08

- a.-i fāsıdeyi 50a/17
- a.-i ğalīze^çi 52b/10-11
- a.-i ğalīzeyi 52b/03, 60a/17
- a.-i rediyyeniñ 60b/19
- a.-i rediyyeyi 57a/07
- a.-i sevdāviyyelere 62b/19
- a.+ dan 65a/07, 65a/08, 65a/10
- a.+ ı 17b/02, 62a/05, 67a/09,

69a/08

- a. olub 86a/11

aḥmer : < Ar. **aḥmer** -3- Kırmızı, kızıl.

- beḥmen-i a. 23a/14
- şandal-ı a. 94b/11
- şandal-ı ebyağ ve aḥmer 95b/10

aḥsen : < Ar. **aḥsen** -1- Güzel, iyi.

- a.+ idir 78a/14

aḥşam : -1- Akşam.

- a. 84b/19

aḥvāl : < Ar. **aḥvāl** -17- Haller,
durumlar.

- a. 10a/02, 16b/01
- a.-i bātınesiyle 24b/05-06
- a.-i mürekkebi 56b/04-05
- a.-i ṭabāyi^çi 01b/15
- a.-i ṭabāyi^ç-i fuşul 01b/16
- a.-i zāhirelerinden 24b/05
- a.+ i 01b/15, 17a/01
- a.+ idir 10b/01

a.+ inden 20a/01

a.+ ine 02a/04, 56b/15

a.+ ini 02a/03, 17a/05, 56b/07,
56b/12, 56b/14

aḥz : < Ar. **aḥz** -3- Alma, alış.

a. olunmuşdur 01b/14, 01b/18,
02a/05

aḥzar : < Ar. **aḥzar** -1- Yeşil.

zāc-ı a. 92b/01

aḥ - : -19- Akmak.

a.- a 28b/10

a.- an 24a/10, 28a/07, 44b/01,
47b/08, 86a/07

a.- ar 13a/12

a.- mağa 67a/16

a.- mağ 44a/18

a.- mağdan 33a/06

a.- ması 85b/01

a.- masına 85a/18, 86a/05,
86a/06

a.- masını 50a/04, 73b/04,
92b/12

a.- sa 93b/15

‘aḥabince : < Ar. **‘aḥab** + T. -1-
Ardından, hemen arkasından.

‘ a. 34a/18

aḥciger : -12- Göğüs kafesinin büyük
bir bölümünü içten kaplayan, kanı
temizleyen, sağlı sollu iki parçadan
oluşan solunum organı.

a. 12a/05, 17b/06, 89a/12,
89b/02

a.+ e 16a/17, 21a/10, 22b/06,
22b/10, 77a/19

a.+ i 39a/11

a.+ iñ 86a/08-09

a.+ inde 61a/04

‘**aqd** : < Ar. ‘**aqd** -49-

I. Kurma, düzenleme, tanzim ve teşkil etme.

‘a. iden 08a/07

II. Pelteleşme, katılma.

‘a. 08b/04, 11a/14, 25b/12, 33a/06

‘a.+ e 92b/06

‘a.+ i 43b/09

taşfiye ve ‘a. iderseñ 66b/19

‘a. idersin 37a/06, 52a/18, 72b/17, 73a/01, 83a/14

háll ve ‘a. idersin 75b/11-12, 84a/16

‘a. idesin 27b/14, 43b/09, 47a/01, 50b/16, 63a/06, 63b/08

háll ve ‘a. idesin 36a/14

‘a. idicidir 08b/14

‘a. idüb 16a/11, 33a/11, 33a/12, 47a/02, 52a/18, 52a/19, 83a/07, 84a/03

háll ve ‘a. itdikden 37a/07

‘a. itmek 33a/07, 33a/08

‘a. olan 33a/09, 63b/16

‘a. olanı 52a/01, 52a/03

‘a. olduğda 33a/10

‘a. olması 14b/09

‘a. olmaya 71b/07

‘a. olmaz 43b/10

‘a. olsun 33a/10

‘a. olunca 91b/17, 92b/08

‘a. olur 48b/13, 83a/13

aqıcı : -8- Akma özelliği olan.

a. 26a/11, 33a/06, 44a/18, 71a/08, 73b/03, 86a/05, 91a/15

a. olan 16a/11

akıt (d) - : -5- Akmasını sağlamak, akmasına yol açmak.

a.- ır 21b/10, 46b/05, 51b/07, 67a/02

a.- maz 21b/12

akıdıcı : -1- Akıtmasını sağlayıcı.

a.+ sı 65a/12

‘**akıl** : < Ar. ‘**akıl** -1- Akıllı (kimse).

‘ā. 53b/13

‘**akid** : < Ar. ‘**akid** -1- Düzenleyen, tanzim ve teşkil eden.

‘ā. 08a/05

‘**akide** : < Ar. ‘**akide** -1- Katılma, katılaştırma.

kuvvat-i ‘ā. 84a/08

akile : < Ar. **akile** -7- Üstünde belirlediği organı yavaş yavaş yiyip bitiren, yenirce denilen yara, kanser.

ā. 42a/09, 43a/12, 63a/19, 66b/06, 93b/03

ā.+ niñ 42a/10

ā.+ ye 47a/19

Akrabādin : -1- Bir eser ismi. Yunancadan Arapça ve Farsçaya geçen sözcük ilaç hazırlama biçimlerini anlatan kitap demektir. Bu sebeple bu isimle pek çok eser oluşturulmuştur.

A.+ idir 49a/01

‘**akreb** : < Ar. ‘**akreb** -1- Akrep.

‘a.+ iñ 24a/19

aḫsām : < Ar. **aḫsām** -1- Kısımlar, bölümler.

a.+ ından kıldı 04a/15

aḫtār : < Ar. **aḫtār** -1- Taraflar, yanlar.

a.+ ına 55a/08

aḫtī : < Ar. **aḫtī** -1- Mürver ağacı.

a. 21a/13

al - : -221-

I. Bir şeyi elle veya başka bir araçla tutarak bulunduğu yerden ayırmak, kaldırmak.

a.- asın 27a/14, 31a/05, 34a/17, 38a/13, 54a/10, 58a/01, 63b/11, 70b/16, 77a/08, 80a/10

a.- dıgıñ 29a/06, 47a/16

a.- dıkdan 69a/01

a.- mayasın 34a/18

a.- ub 27b/01, 31a/04, 34b/15, 34b/18, 36a/06, 36a/09, 36a/14, 36b/03, 36b/06, 36b/13, 36b/19, 37a/13, 37a/17, 37b/10, 38a/07, 38a/19, 38b/09, 38b/14, 39a/19, 39b/11, 39b/14, 40a/07, 40a/18, 40b/06, 41a/01, 41a/07, 41b/01, 41b/07, 41b/15, 42a/04, 42a/13, 42b/05, 42b/15, 43a/04, 43a/09, 43a/14, 43b/01, 43b/14, 43b/17, 44a/05, 44a/09, 44b/04, 45a/01, 45b/02, 45b/10, 45b/15, 45b/19, 46a/05, 46a/17, 46b/07, 46b/09, 46b/13, 46b/17, 47a/13, 47a/15, 47b/01, 47b/06, 47b/15, 48a/03, 48b/07, 50b/15, 51a/02, 51a/11, 51b/16, 52a/03, 52b/08, 57b/12, 57b/16, 58a/03, 58a/05, 58a/06, 58a/11, 58b/01, 58b/16, 59a/02, 59a/05, 59a/06, 59a/09, 59a/13, 59a/17, 59b/03, 59b/17, 60b/01,

60b/05, 61b/06, 61b/11, 62a/09, 62b/13, 63a/07, 63b/02, 63b/14, 64a/05, 64a/10, 64b/04, 64b/05, 64b/06, 64b/07, 65a/17, 66b/16, 67a/12, 67a/13, 67a/17, 67b/04, 68b/02, 68b/03, 68b/18, 70a/06, 70a/12, 70b/14, 71a/02, 71a/20, 71b/08, 71b/15, 74a/10, 74b/09, 75b/11, 80a/18, 80b/07, 81a/12, 83a/03, 83b/06, 84b/12, 84b/17, 85a/14, 87b/09, 87b/17, 88a/12, 88a/14, 89b/15, 90b/05, 94a/06, 94a/09, 94a/16, 94a/17, 94b/10

a.- up 52a/17

a.- ur 38a/08, 71a/05, 88b/18

a.- ursın 27a/18, 28b/15, 29a/06, 29a/08, 29a/09, 29a/16, 34a/13, 34a/14, 35a/04, 35a/10, 35b/05, 35b/07, 35b/18, 37a/06, 39a/03, 39a/15, 43b/07, 45a/01, 48a/19, 51b/19, 52a/01, 52b/04, 54b/02, 59a/17, 62a/18, 63a/01, 63b/17, 68b/11, 72b/14, 72b/16, 72b/19, 75a/19, 77a/14, 78b/05, 79b/17, 80a/03, 80a/07, 80a/14, 80b/16, 81a/08, 83a/03, 84a/12, 84a/14, 86b/01, 90b/04, 93a/07, 94a/03, 94b/03

II. Kabul etmek.

a.- alar 17a/16

a.- ub 70b/04

III. Elde etmek; kazanmak.

a.- ub 22a/18

a.- ur 77b/15

IV. Ayrıştırmak.

a.- asın 90a/09, 91a/11

a.- ub 45b/08, 93a/19

a.- ursın 39a/06, 41b/02

V. Yardımcı fiil olarak

kullanılır.

kan a.- mayalar 61a/07

VI. Yok etmek, etkisiz hâle getirmek.

a.- ur 66a/11

a.- ub 67a/08

VII. Örtmek, koymak.

a.- ub 82b/16

VIII. İçine sığmak.

a.- ur 95b/15

a'lā : < Ar. **a'lā** -6- (Daha, en, pek) yüksek.

a. 03b/10, 27b/10, 74a/15

a.+ dır 13a/02, 18b/07

a. olur 43b/03

'alāqa : < Ar. **'alāqa** -2- İki şey arasındaki bağ, ilgi.

'a.+ sı 05a/15, 56b/12

'alā-kile't-takdīreyn : < Ar. **'alā + kilā + takdīr** -2- Her iki takdirde.

'a. 02b/03, 56a/16

'alāmet : < Ar. **'alāmet** -6- Belirti, işaret, iz, nişan.

'a.+ i 54b/08, 60a/04, 78b/16, 92a/05

'a.+ leri 17b/18

'a.+ lerini 16a/19

'alā't-tafşīl : < Ar. **'alā + tafşīl** -1- Tafsil üzere.

'a. 53a/08

'alā-vukū' : < Ar. **'alā + vukū'** -1- Meydana gelmesi üzerinde.

'a.+a 02b/10

'ale'l-'acele : < Ar. **'alā + el + 'acele** -1-

Acele ile, çarçabuk.

'a. 69a/14

'ālem : < Ar. **'ālem** -55- Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren.

'ā. 11b/06

ḥayāt-ı 'ā. 06a/11

ḥıfz-ı 'ā. 06a/10

nefs-i 'ā. 06a/03

tedbīr-i 'ā. 06a/03

'ā.-i 'anāşırda : Eskiden esasını anasır-ı erbaa denen dört unsurun (su, hava, ateş, toprak) oluşturduğu kabul edilen maddi âlem, madde âlemi. 11b/17

'ā.-i aşğar : İnsan. 11b/04

netīce'-i 'ā.-i ecsām 01a/11

'ā.-i eflākdan : Gökler âlemi. 12a/02

'ā.-i eflākdır 11b/12

'ā.-i ekber : Dünya. 11b/04, 12b/04, 16a/12

'ā.-i ekberde 11b/06, 11b/10, 11b/17, 11b/18, 11b/19, 12a/03, 19b/07

'ā.-i ekbere 12b/03

'ā.-i ekberi 11b/11

'ā.-i ekberin 16a/06

'ā.-i kevn ü fesād : Yaratılan ve son bulacak olan geçici âlem, dünya. 24b/19

'ā.-i kübrāda : Dünya. 11b/09

'ā.-i mücerredāt : Cisme en yakın olan ruhların âlemi. 11b/13

'ā.-i 'ulvī ve süflī : Ruhlar âlemi

ve yeryüzü, dünya. 02a/17

‘**ā.-i şağır** : İnsan 16a/12

‘ā.+ de 07a/11, 10a/01, 12a/09,
12a/12, 12a/13, 12a/14, 12a/15, 12a/17,
12a/19, 16a/03, 18b/06, 19a/11, 78a/10

heyülā³-i ‘ā.+ de 05b/15

vasaṭ ‘**ā** + **de** : Eflatun

felsefesine göre orta âlem. 06a/02

vasaṭ ‘ā.+ de kıldı 05b/19

hıfz-ı ‘ā.+ de olan 06b/18

nefs-i ‘ā.+ dir 05b/16, 06a/16

‘ā.+ e 05b/13, 77b/17

muḥīṭ-i ‘ā.+ e 19b/05

‘ā.+ i 12a/02

nefs-i ‘ā.+ i : Eflatuna göre

Allah’ın yansıdığına inanılan âlemin
ruhu. 05b/18

‘ā.+ iñ 95b/01

eczā³-i ‘ā.+ iñ 06a/10

nefs-i ‘ā. ola 06a/08

‘**Ālemnümā** : -1- Aristo’nun bir eseri.

kitāb-ı ‘Ā. 06a/11-12

âlet : < **Ar. âlet** -29-

I. Bir işi yapmak için kullanılan
nesne, araç.

ā. 31b/09, 31b/10, 32a/07,
34b/08, 89a/08

ā.-i taḫṭīre 64a/11

ā.-i ta⁶ fine 81a/13

ā.-i taş⁶ id 32b/09

ā.+ de 38a/17

ā.+ den 52b/08

ā.+ dir 15a/04, 32a/09

ā.+ e 25a/15

ā.+ i 88b/12

ā.+ iñ 88b/14

ā.+ ine 59a/06, 88b/12, 89a/06

ā.+ ler 34a/15

ā.+ leri 25b/02, 31b/02, 32a/15

ā. olan 29b/19

II. Organ.

ā.+ leri 16a/07

ā.-i tenāsül 12a/07, 74a/15

III. Vasıta, aracı.

ā.+ i 13b/09

ā.+ idir 08b/09

‘**aleyhi’s-selām** : **Ar.** -1- Selam onun
üzerine olsun anlamında bir dua sözü.

‘a. 56a/05

alın - : -2- Elde edilmek.

a.- ub 85b/14

a.- ur 33b/13

al(i)n : -1- Yüzün, kaşlarla saçlar
arasındaki bölümü.

a.+ iñ 73b/16

alışdur - : -1- Uygun duruma getirmek.

a.- asın 94b/15

‘**ālī** : < **Ar. ‘ālī** -5- Yüce, ulu.

‘ā. 07a/12, 19a/08

‘ā.+ le 06a/14

cism-i ‘ā.+ lerine 13b/06

ṭab⁶-ı ‘ā.+ lerine 03b/06

‘**alīl** : < **Ar. ‘alīl** -8- Hasta, hastalıklı.

‘a. 17a/15, 84b/04, 88a/05,
95a/16

‘a.+ e 65a/04

‘a.+ i 85a/01

‘a.+ iñ 89b/05

‘a. olan 88a/01

‘ālim : < Ar. ‘ālim -1- İlim sahibi olan (kimse).

‘ā. ola 56b/19

Allāh : < Ar. Allāh -1- Kâinatta var olan her şeyi yaratan, koruyan, tek ve yüce varlık. Tanrı.

A.+ ı 10b/04

Allāh sübhānehü ve te‘ālā : < Ar. -12- Yüce Allah.

A. 05b/18, 06a/01, 06a/17, 18b/05, 19b/19, 24b/14, 49b/06, 49b/07, 49b/16, 81b/12

A.+ dan 03b/12-13

A.+ niñ 68a/05

Allāhu a‘lem ve aḥkem : < Ar. -1- Allah en doğrusunu bilen ve hükmedendir.

A. 95b/03

alt : -9- Bir şeyin yere bakan yanı, üst karşıtı.

a.+ ina 26b/06, 30a/03, 44b/07, 64b/04, 65b/02, 88b/13

a.+ ında 13a/04, 20b/19, 22a/05

altı : -37- Altı.

a. 16b/01, 27a/10, 38a/01, 38b/10, 41a/03, 42a/05, 42a/18, 45b/03, 46b/03, 49a/14, 60b/10, 61b/09, 63a/02, 67a/05, 68b/08, 72a/13, 72b/07, 73a/10, 74b/04, 74b/07, 75a/02, 76a/19, 76b/03, 76b/11, 77a/05, 82a/03, 82a/19, 85a/15, 87b/06, 89a/06, 89b/09, 90b/11, 94a/07

a.+ ya 57b/05

altışar : -6- Altışar.

a. 59b/02, 74b/05, 74b/08,

91a/04, 91b/05, 92b/04

altı yüz : -5- Altı yüz.

a. 40a/07, 44b/04, 68b/11, 91a/11

altmış : -9- Altmış.

a. 87a/12, 87a/13, 88b/11, 89b/08, 90a/08, 91b/06, 91b/07, 92b/01, 92b/06

altun : -82- Altın.

a. 07b/15, 08a/03, 11a/06, 16a/17, 19a/13, 22b/03, 27a/09, 27a/11, 42a/11, 43a/13, 43a/19, 43b/07, 44b/15, 54b/08, 58b/16, 65b/18, 67b/03, 67b/14, 68a/03, 77b/18, 78a/03, 78a/10, 78b/01, 78b/02, 78b/14, 78b/16, 78b/17, 79a/11, 79a/19, 79b/02, 79b/09, 80b/11, 80b/12, 80b/15, 80b/18, 81a/03, 81a/05, 81a/08, 93b/18, 93b/19

a.+ a 04a/14, 07b/09, 54b/09, 78a/15, 78a/17, 78b/03

a.+ da 11a/06, 78a/11

a.+ dan 67b/03, 80b/09, 81a/14

a.+ dur 22b/14, 78b/04

a.+ ı 11a/08, 28a/04, 28b/02, 43a/14, 44b/15, 44b/18, 54b/09, 78a/01, 78a/14, 78b/08, 81a/01, 81a/08

a.+ la 54b/04, 81a/12

a. ola 78a/02

a.+ uñ 27a/08, 70a/16, 77b/17, 78a/13, 79a/12, 79a/16, 80b/01, 80b/06, 80b/16, 81b/08

altunca otı : -1- bk. altun otı.

a. 66a/09

a.+ ıdır 20a/15

altun otı : -2- Altın otu, mayasıl otu.

a. 86a/12

a.+ dır 23a/06

a‘māl : < Ar. a‘māl -2- İşler.

a.+ iyle 02b/18

a.+ iyle olan 03a/01

amberbāris : -1- bk. anberbāris.

a. 20b/05

‘amel : < Ar. ‘amel -79-

I. Yapılan iş, fiil; uygulama.

‘a. 29a/07, 29a/19, 30b/12, 35a/13, 35a/16, 56a/15, 60a/03, 60a/09, 63a/10, 68b/05, 78b/17, 80b/17, 82a/06, 91a/09, 94b/14

‘a.+ de 25a/13

‘a.+ i 27b/11, 37b/04, 49b/10, 52a/06, 52a/07, 52b/04, 53a/16, 53a/17, 53a/18, 54b/05, 56a/10, 60a/11, 61a/11, 61b/14, 62a/14, 62b/04, 65a/02, 65a/05, 70b/18, 71b/13, 72b/14, 80b/11, 82a/02, 82a/06, 82a/07, 87a/19, 89b/13, 91a/08, 91b/12, 93a/13, 95a/09

keyfiyyet-i ‘a.+ i 67a/04

‘a. ider 88b/17

‘a. idersin 81a/17

‘a.+ idir 82a/18

‘a.+ ine 01b/06

‘a.+ ini 33a/03

‘a.+ iniñ 59b/16, 61b/04, 63b/10, 66b/15, 67a/11, 68b/01

‘a. itdikden 94b/02

‘a.+ ler 25b/01, 25b/05, 33b/03

‘a.+ ler ider 46a/14

‘a.+ leri 25b/05, 35a/15, 53a/07

‘a.+ leriñ 82a/18

‘a.+ lerinde 42a/12

‘a.+ leriniñ 82a/17

‘a. olunduğda 61a/10-11

‘a. olunur 29a/13, 91a/16

II. İshal, sürgün.

‘a. ider 51b/11

‘a.+ ini 73b/05

‘a. itdikden 73b/02

‘a. itse 73b/05

‘amīk : < Ar. ‘amīk -1- Derin.

‘a. olursa 95a/09

‘āmil : < Ar. ‘āmil -1- İşleyen, icra eden (kimse).

‘ā. 03a/09

āmīn : < Ar. āmīn < İbr. -1- "Öyle olsun, Allah kabul etsin" anlamlarında, duaların arasında ve sonunda kullanılan bir söz.

ā. 03b/16

‘āmm : < Ar. ‘āmm -6- Herkese ait, umuma mahsus.

‘ā.+ dır 49a/10, 54a/02

nef‘ -i ‘ā. ola 03b/08

nef‘ -i ‘ā. oldığı 53b/18-19

nef‘ -i ‘ā. olsun 49a/05, 49a/06

ammā : < Ar. ammā -114- Ama, fakat, lakin.

a. 01a/09, 01a/16, 02a/08, 04b/14, 06b/16, 08b/13, 09a/16, 09b/04, 09b/07, 10a/02, 10b/01, 11a/06, 11a/09, 11a/14, 14b/01, 14b/02, 15a/05, 15b/03, 16a/09, 18b/02, 19a/07, 19a/08, 22a/09, 24b/19, 25a/12, 25a/18, 25a/19, 25b/08,

25b/11, 25b/19, 26a/02, 26b/18, 27a/02,
27a/08, 27a/12, 27a/17, 27b/05, 27b/11,
27b/15, 28a/04, 28a/05, 28a/14, 28a/17,
28b/02, 28b/05, 28b/07, 28b/11, 29a/02,
29a/10, 29a/11, 29a/14, 29a/18, 29b/08,
30a/18, 30b/18, 32b/06, 32b/09, 32b/11,
33a/17, 33b/05, 33b/14, 33b/17, 34a/05,
34a/09, 34a/12, 34a/17, 46a/17, 47a/13,
48a/05, 49a/02, 50b/04, 50b/09, 50b/13,
53a/01, 53a/09, 53a/17, 54a/07, 54b/02,
55a/03, 55a/12, 55b/09, 56a/05, 56a/07,
56b/01, 56b/08, 56b/10, 58b/05, 62a/16,
65b/02, 65b/06, 65b/08, 67a/18, 72b/01,
72b/14, 72b/18, 78a/07, 79b/06, 80b/03,
81a/02, 81a/03, 83b/07, 83b/12, 86a/09,
86b/15, 87a/05, 88b/10, 89a/10, 89a/13,
91a/16, 91a/17, 94b/04, 94b/12, 95a/18

‘āmmē : < **‘āmmē** -1- Genel, herkesin bildiği.

kibrīt-i ‘ā. 79a/12

aña : -28- Ona.

a. 05b/06, 08b/15, 09a/12,
10a/19, 11a/10, 11a/12, 11a/15, 11b/13,
12a/05, 15b/10, 15b/11, 21b/06, 22b/08,
28a/12, 30a/04, 31b/17, 32a/06, 32a/08,
32a/11, 42a/09, 58b/04, 61a/16, 64a/07,
71b/04, 72a/06, 72a/08, 73b/10, 76a/01

ana : -5-

I. Anne.

a.+ dan 15a/19, 18a/10, 49a/12

a.+ sı 09a/14

II. Kaynak, menşe.

a.+ sıdır 05b/08

‘anāşır : < **Ar. ‘anāşır** -24- Unsurlar.

‘a. 06a/17, 06a/18, 06a/19,
06b/09, 06b/10, 06b/17, 07a/14, 09a/05,
15b/06

‘a.-ı erba‘a : Dört unsur: Ateş,
hava, su, toprak 06b/12

‘a.-ı erba‘adan 13b/03, 15b/06

‘a.-ı erba‘ayı 06a/18

‘a.-ı zāhire 06b/14

‘a.+ da 10a/03

‘ālem-i ‘a.+ da 11b/17

‘a.+ dan 49b/16

‘a.+ dır 11b/11, 11b/12

‘a.+ ñ 05b/08, 06b/13, 10a/03,
49b/17, 49b/18

‘anber : < **Ar. ‘anber** -10- Kolay eriyen bal mumu kıvamında yandığı zaman parlak bir alev çıkaran güzel kokulu nesne.

‘a. 22a/11, 42a/18, 42b/13,
72b/09, 73a/05, 73a/07, 74a/08

devā‘-i ‘a. 61b/05, 72b/06,
73a/01

anberbāris : < **Ar. anberbāris** -1- Diken üzümü, kadın tuzluğu, sarı çalı.

bezr-i a. 95b/13

ancağ : -10- Ancak.

a. 09a/03, 09b/19, 12b/12,
21b/06, 31a/11, 49a/16, 49a/17, 55a/15,
55b/15, 68b/01

anceliqa : < **Fr. < Lat. angelica** -5- Melek otu, melāike otu.

a. 23a/09, 83a/06, 83b/10,
88a/13, 89b/10

anda : -35- Onda, orada.

a. 05a/11, 10b/14, 15a/09, 16b/15, 16b/17, 18a/18, 18b/05, 24a/06, 26a/05, 29a/15, 44a/02, 45a/10, 50b/06, 53a/13, 55a/04, 56b/09, 57a/06, 59b/06, 63b/05, 63b/07, 63b/15, 68a/04, 68b/15, 76b/11, 79a/01, 82a/08, 83a/13, 83b/07, 84a/17, 85b/09, 85b/11, 86a/02, 87a/07, 89b/10, 95b/01

andan : -54- Ondan, oradan.

a. 05b/09, 06a/19, 07b/04, 07b/05, 07b/10, 08a/12, 10b/01, 10b/02, 11b/01, 13a/08, 15a/09, 15a/12, 15b/19, 18a/16, 33b/10, 33b/16, 40b/07, 47a/04, 47b/11, 47b/16, 53a/02, 53a/13, 56b/17, 58b/08, 59b/08, 62b/03, 67a/10, 67b/17, 72a/18, 74a/05, 75b/07, 78a/02, 79a/07, 80a/16, 80a/17, 80b/08, 82a/13, 83b/09, 84a/02, 84b/17, 86a/11, 86b/05, 90a/02, 93a/14, 93a/15, 95a/18

a.+ dır 08b/12

a. sonra 06a/18, 16b/11, 30a/03, 54a/13, 59a/15, 80b/14, 81a/17

andız : -4- Nemli yerlerde yetişen, parlak sarı veya turuncu çiçekli, halk tarafından ev ilacı olarak kullanılan sert kokulu, uzun ömürlü her mevsime dayanıklı otsu bitki.

a. 22a/19, 45a/13, 51b/07, 88a/13

anı : -10- Onu.

a. 02b/07, 04a/04, 11a/03, 14b/14, 15b/04, 20a/02, 30b/10, 36a/17, 65a/13, 78b/19

anıñ : -35- Onun.

a. 04b/01, 05a/18, 16b/04, 16b/05, 17b/10, 23a/19, 31b/14, 31b/18, 33a/10, 34b/14, 37a/13, 39b/07, 40b/13, 41b/07, 41b/14, 42a/03, 45a/09, 47a/09, 47a/19, 48a/18, 49b/06, 51a/18, 51a/19, 56b/19, 65b/13, 66a/04, 73b/11, 74a/17, 76a/01, 79a/07, 85a/19, 92b/15, 95a/08

a.-çün : 19a/09, 93b/15, 95b/01

anıñ : < **Ar. anisün** < **Yun.** -11- Anason, maydanozgiller familyasından bir yıllık otsu bitki.

a. 35b/03, 39a/18, 62b/01, 62b/13, 63a/02, 63a/07, 72b/10, 75a/04, 83a/06, 95b/12

añla - : -2- Bir şeyin ne demek olduğunu, neye işaret ettiğini kavramak.

a.- madılar 15b/02

a.- mayan 78a/07

añlan - : -1- Anlanmak, kavranmak.

a.- madı 78a/08

anlar : -11- Onlar.

a. 04a/11, 49b/10, 81b/11

a.+ a 42a/10

a.+ da 66a/14

a.+ dan 13a/09, 21b/12

a.+ ı 25b/01

a.+ ñ 50a/16, 72a/14, 72a/20

antimun : < **Fr. antimoine** < **Lat. antimonium** -56- Gümüş beyazı renkte, kırılğan kristal yapılı tabiatta sadece bileşikler halinde bulunan ve bazı bileşikleri tıpta tedavi amaçlı kullanılan madde; demirbozan.

a. 27a/09, 27b/05, 42a/18,

42b/05, 42b/09, 42b/15, 43a/03, 53a/05,
53b/09, 55a/13, 58a/19, 59a/01, 59a/02,
59a/05, 59a/09, 59a/11, 59b/10, 60a/07,
60a/16, 60b/11, 61a/03, 67a/11, 68b/02,
68b/04, 68b/06, 74b/07

müşhil-i a. 42b/04

a.-ı mükelles 27b/08-09

a. sükkeriniñ : Antimon ağırlıklı kimyasal bileşik. 42a/12

a.+ dan 59a/17, 60a/15, 60b/14, 67a/13

a.+ ı 27b/07, 27b/10, 42a/13, 42b/02, 59b/17, 60a/06, 60a/13, 60a/14, 60a/18, 60b/07, 81b/19

a.+ ma 27b/09

a.+ la 42b/18, 67b/14

a.+ uñ 42b/17, 59b/16, 60a/19, 60b/10, 60b/12, 68a/14, 68b/01

antimuniyye : -1- Antimondan yapılan terkip.

a.+ dir 52a/12

antimunsız : -1- Antimon kullanılmadan.

a. 27a/12

anuñ : -15- Onun.

a. 17b/08, 35a/03, 52b/04, 67a/05, 83b/02

a.+ la 04b/02, 11b/16, 41b/19, 49a/15, 49a/18, 71b/06, 74a/15

a.+ ladır 06a/03, 06a/04, 06a/11

anzerüt : < **Ar. 'anzerüt** -2- Sıcak ülkelerde yetişen bodur bir ağaç ve bu ağacın yara tedavisinde kullanılan reçinesi.

a. 24a/10

a.+ ı 33a/18

apātikā : < ? -1- Ciğer otu.

a. 22b/19

ar : < **Ar. 'ār** -1- Utanma, utanç, haya.

a. 12b/06

ara : -9- Ara, iç; iki olguyu, iki olayı birbirinden ayıran zaman.

bu a.+ da : Yeri gelmişken 30b/03

a.+ sında 10a/14, 10a/15, 11b/04, 20a/12, 33b/07, 33b/08

a.+ sından 61a/09

'Arab : < **Ar. 'Arab** -1- Arapça.

'A.+ da 10a/13

'Arabī : < **Ar. 'Arabī** -5-

I. Araplara ait, Araplara has.

zamğ-ı 'A. 74a/08-09, 93b/08

lisān-ı 'A.+ ye 02b/08

II. Arapça.

'A.+ den 49a/05

'A.+ ye 49a/04

'Arabiyye : < **Ar. 'Arabiyye** -3- Araplara ait; Arapça.

lisān-ı 'A.+ den 03a/19

'A.+ ye 52b/18

lisān-ı 'A.+ ye 03a/19

'araḫ : < **Ar. 'araḫ** -118- Rakı.

'a. 30b/10, 30b/11, 34b/09, 35b/06, 36b/09, 37a/07, 37a/08, 37a/10, 37b/13, 38a/02, 39a/05, 39a/16, 39b/11, 40b/06, 40b/07, 40b/09, 41a/04, 41a/09, 41b/02, 41b/03, 41b/08, 41b/12, 42b/11, 43a/16, 44a/01, 44a/13, 46b/10, 47a/03,

47b/16, 47b/18, 48b/09, 48b/12, 54b/03,
58a/08, 59b/03, 59b/05, 60b/05, 60b/09,
61b/06, 61b/13, 61b/16, 62a/19, 62b/01,
62b/03, 62b/06, 63a/04, 63a/09, 63a/12,
63a/13, 63a/14, 63b/04, 63b/05, 63b/18,
66a/18, 69a/08, 71b/16, 72b/18, 74b/19,
75a/02, 76b/18, 77b/12, 80a/07, 80b/07,
80b/08, 80b/09, 80b/16, 81a/09, 81a/15,
83a/03, 83b/06, 83b/07, 83b/08, 86b/03,
87a/10, 88a/12, 89b/11, 89b/12, 90a/08,
91a/07

‘a.+ a 40b/08, 59b/04, 60b/07,
61b/07, 61b/14, 63a/10, 80b/10, 83b/09

‘a.+ da 60b/08, 61b/12, 63b/04,
76b/19, 88a/14

‘a.+ ı 40b/07, 41a/01, 46b/12,
47a/04, 47b/16, 48b/10, 48b/13, 59b/05,
59b/08, 60b/07, 61b/07, 62b/03, 62b/05,
68b/06, 80b/08, 81a/10, 83b/09, 86b/05,
91a/14

‘a.+ iñ 30b/10, 30b/11

‘a.+ ını 46a/01

‘a.+ ları 61b/15, 80b/17

‘ar‘ar : < Ar. ‘ar‘ar -10- Adi ardıç

‘a. 21a/13, 36a/10, 41b/05

dühn-i ‘a. 92a/03

ħabb-ı ‘a. 39a/02, 87b/03,
88a/13

zamğ-ı ‘a. 91b/07

‘a.+ dır 23b/18

zamğ-ı ‘a.+ ı 91b/18

a‘rāz : < Ar. a‘rāz -1- Hastalık
belirtileri.

a.+ ını 49b/12

ard : -5- Ard, arka.

a.+ınca 18b/01, 70b/09, 71a/14,
75a/08, 84b/19

ardıc : -1- Ardıç.

a. 24a/13

‘ārīz : < Ar. ‘ārīz -38- Aslında mevcut
olmayıp sonradan ortaya çıkan.

‘ā.+dır 49b/04-05

‘ā. olan 14a/04, 49b/17, 50a/17,
71a/07, 77a/18, 82b/10, 82b/12

‘ā. oldu 69b/08-09

‘ā. olduğu 51a/06, 51a/08

‘ā. olduğu 72a/16-17

‘ā. olmuştur 88b/01

‘ā. olsa 14a/11-12, 14a/14,
61b/01, 61b/03-04, 84b/09

‘ā. olub 57b/02

‘ā. olur 12a/13, 12a/14, 12a/15,
12a/16, 12a/17, 12a/17-18, 12a/19,
12b/01, 14b/08, 14b/10, 14b/12, 14b/13-
14, 14b/14, 15b/12, 49a/13, 51a/07,
85a/09

‘ā. olursa 14a/19

‘ārī : < Ar. ‘ārī -1- Kurtulmuş,
temizlenmiş.

‘ā. olmak 55a/05

‘ārīf : < Ar. ‘ārīf -7- Çok anlayışlı ve
irfan sahibi (kimse).

‘ā.+ i 25b/01

‘ā. ola 55a/19

‘ā. olana 01b/07

‘ā. olanlar 02b/03

‘ā. olmazsa 55b/10

‘ā. olmuş olur 02a/19

‘ā. olub 02a/10

Aristo : -4- Aristo.

A. 05b/14, 06a/05, 06a/11

A.+ dan 06a/07

arqa : -3- Sırt, arka.

a. 17b/08, 92a/18

a.+ sına 12b/09

arslan : -2- Aslan.

a. 07a/17, 12b/06

‘arṭaniṣā : < Ar. ‘arṭaniṣā -1- Tavşankulağı, siklamen, buhurumeryem.

‘a.+ dır 23b/14

artuḡ : -1- Artık; fazla, çok.

a. 29a/12

artur : -1- Artırmak, çoğaltmak.

a.- ur 21b/07

‘arż : < Ar. ‘arż -1- Enlem.

‘a.+ a 01b/15

arż (I) : < Ar. arż -5-

I. Yeryüzü, dünya.

merkez-i a.+ a 19b/06

a.+ da 06a/15

kürre-i a.+ da : Yer yuvarlağı.

09a/09, 09b/07

II. Memleket, diyar.

a.+ ında 10b/11

arż (II) : < Ar. arż -6- Kimyasal işleme tabi tutulmaya uygun maddelerin katı kısımları.

a. 34b/02, 80a/12, 81b/01, 89b/17

a.+ ın 64a/03

a.+ larını 02a/12

arż aṭaşı : -1- Toprağa çeşitli

kimyasallar katılarak ve toprağın pişirilmesiyle elde edilen bir terkip.

a. 67b/13

arżi : < Ar. arżi -2- Toprağa mensup, toprakla ilgili.

a.+ dir 08b/13

şābit-i a.+ dir 08a/17

arziyye : < Ar. arziyye -4- Maddenin damıtma işleminden sonra geride kalan katı kısmı.

a.+ si 26b/16

a.+ sini 52a/02

eczā’-i a.+ ye 32b/14

a.+ yi 46a/06-07

arziyyet : -1- bk. arż (II).

a.+ i 32b/12

aş : -3- Asmak.

a.- asın 26b/07, 29a/14, 37a/19

āsān : < Far. āsān -15- Kolay.

ā. 49b/10, 81a/07

ā.+ dır 33b/14, 40b/11, 41a/12,

52a/06, 64b/09, 86b/15

ā.+ ıdır 59a/10

ā. itmekdir 26a/17

ā. ola 32a/01

ā. olsun 25b/17, 27a/04, 50b/04

ā. olub 27a/03

āşār : < Ar. āşār -2- Belirtiler, alāmetler.

ā. 02a/03

ā.+ larını 02a/16

‘aşā’r-rā’i : < Ar. ‘aşā’r-rā’i -1- Çoban değneği otu.

‘a. 92b/16

āsārūn : < Far. āsārūn -5- Kedi otu.

- ā. 21b/18, 22a/03, 95b/11
 ā.+ dur 23a/05
- ‘asel** : < **Ar. ‘asel** -5- Bal.
 ‘a. 60b/17, 73a/11, 87a/10
 ‘a.+ de 19a/14
 ‘a.+ e 33a/15
- aşfer** : < **Ar. aşfer** -1- Sarı (sarılık).
 a. 51a/16
- aşferī** : < **Ar. aşferī** -1- Sarı sarılıkla ilgili.
 a. olsun 57a/13
- aşğar** : < **Ar. aşğar** -1- Küçük.
 ‘ālem-i a. : İnsan. 11b/04
- aş(ı)l** : < **Ar. aşl** -47-
 I. Bir şeyin temelini oluşturan, ana, esas.
 a. 02b/02, 05a/16, 07a/09
 mumyā-yi a. 09a/11
 a.-ı bāṭın 06b/02
 a.+ ı 05b/08, 08a/13, 08a/18, 13a/14, 13b/18, 13b/19, 14a/01, 33a/02,
 a.+ ıdır 06b/02
 a.+ ına 33a/04
 a.+ ını 13a/13, 49a/11, 49b/12, 49b/13
 a.+ lardır 06b/09
 II. Kaynak, köken, menşe.
 a. 02b/06, 06b/05, 15a/19, 15b/17, 29b/15
 a.+ dan 05b/12, 15b/16
 a.-ı havā’ıdır 40b/16
 a.+ ı 10b/01
 a.+ ıdır 82a/18
 a.+ ından 10b/02, 10b/03
- a.+ indandır 13a/19, 13b/01
 a.+ ını 18a/05
 a.+ lar 08a/13
 a.+ ları 07a/01, 18a/09
 III. Bitki kökü, tohumu.
 a.+ dan 06b/05
 a.-ı penc 73a/09
 IV. Gerçek, orjinal.
 a. 85b/11
 V. Bir şeyin bizzat kendisi.
 a.+ ı 58a/07, 65a/10, 71b/08
- āşim** : < **Ar. āşim** -3- Günah, kabahatli.
 ā. olmak 56a/14-15
 ā. olmaz 56a/10, 56a/16
- ‘asīr** : < **Ar. ‘asīr** -1- Zor, güç, zahmetli
 ‘a.+ dir 86b/16
- aşlā** : < **Ar. aşlā** < **aşlen** -9- Hiçbir zaman, hiçbir şekilde.
 a. 42b/02, 60a/08, 60a/12, 60b/11, 62b/11, 67b/09, 68a/02, 70a/14, 73a/15
- aşlen** : < **Ar. aşlen** -2- Asıl olarak.
 a. 59b/11, 65a/09
- aşlī** : < **Ar. aşlī** -1- Asıl olan.
 ḥall-i a.+ dir 79b/06
- aşliyye** : < **Ar. aşliyye** -2- Asıl olan.
 mādde-i a. 55b/19
 ruṭūbet-i a.+ yi 70b/07
- aşma** : -1- Belirli bir tür üzüm veren bitki.
yaban a.+ sıdır : Akasma.
 23b/09
- āsumān** : < **Far. āsmān** -1- Gök (renk).
 ā. 20b/01

āsumānī < **Far. āsmān+ī** -2- Gök renginde, açık mavi.

ā. 82a/06

ā. olur 82a/09

aşağa : bk. aşağı -2-

a. 31a/13

a.+ da 27b/11

aşağı : -15- Aşağı, alt.

a. 31b/04, 32b/15, 32b/17, 32b/19, 33a/01, 78a/06, 88b/15

a.+ da 27a/08, 30b/06, 53a/08, 55a/14, 67a/05, 71b/13

a.+ dan 85a/07

a.+ ya 32a/11

‘aşer : < **Ar. ‘aşer** < **‘aşere** -1- On.

iḥdā ‘a. miye ve elf 95b/05

aşırı : -1- Aşırı.

a. 61a/19

at : -4- At.

a. 12b/19, 30a/04, 32a/16

a.+ ıla 10a/11

at - : -9- Atmak.

a.- arsin 28a/06, 31a/06, 34b/09, 36a/17, 52a/03, 63b/13, 87b/18

a.- asın 31a/04, 58a/05

aşa soğanı : -2- Ada soğanı.

a.+ dır 21a/07, 23a/10-11

ateş : < **Far. āteş** < **Sür. -110-**

I. Ateş.

a. 25a/14, 25a/15, 25a/16, 25a/17, 26a/12, 26b/19, 27a/05, 27a/06, 27a/16, 28b/07, 30a/03, 31b/01, 33a/11, 33a/12, 33b/08, 34a/14, 44b/07, 47b/17, 48a/07, 59a/03, 59a/18, 59b/18, 60a/06,

60b/13, 64a/09, 75b/04, 78a/17, 81a/18, 83a/07, 85b/13, 85b/19, 88b/06, 88b/13, 91b/19, 92b/05, 93a/02

a.+ de 27b/13, 29a/09, 30a/15, 33a/08, 36b/13, 43b/09, 45b/15, 63a/05, 63b/08, 63b/14, 64a/04, 64b/05, 67b/10, 68b/03, 68b/06, 78b/07, 80b/05, 81b/01, 82a/02, 82a/07, 91b/18, 94b/08

a.+ den 27a/04, 27a/05, 79a/02

a.+ dir 27a/06

a.+ e 11a/09, 11a/11, 34b/09, 46a/19, 58a/06, 59a/02, 60a/05, 79a/18, 79b/03, 81b/16

a.+ i 32b/11, 36a/01, 36b/16, 36b/18, 37a/11, 42b/07, 43b/16, 44b/07, 64a/01, 67b/07, 75b/07, 75b/08, 80b/05, 80b/19

a. idersin 68b/19, 80a/02

a. idesin 36b/19, 46a/19, 57b/19, 67b/05

a.+ iñ 25a/05, 25a/06, 31b/06, 31b/09, 32a/09, 32a/12, 77b/10

a.+ inden 79a/07

a.+ iniñ 31b/06

a. irişse 78a/19

a.+ le 83a/11, 88b/06

II. Genellikle hastalık etkisiyle artan vücut sıcaklığı.

a.+ ini 82b/05

ateşsiz : -2- Ateş olmadan.

a. 79a/06-07, 79a/14

‘avām : < **Ar. ‘avām** -1- Halk.

‘a. 03b/15

avlan - : -1- Avlanmak.

a.- urlar 10b/10

‘**avrat** : < **Ar.** ‘**avret** -12- Kadın.

‘a. 23b/04

‘a.+ a 69b/08

‘a.+ iñ 39b/19, 69b/13, 70b/11

‘a.+ lara 84b/02, 89b/07

‘a.+ larda 71a/12

‘a.+ larıñ 42a/08, 76a/01,

83a/01, 85b/01

avrum-dine : < **Lat.** **aurum** + ? -1- Altın ağırlıklı bir terkip.

a. 78b/03

avrum-kulmenis < **Lat.** **aurum** + ? -1- Eritilmiş altın, zehab-i ra‘d.

ā. 78a/16

avrum-putatila : < **Lat.** **aurum** + **potentia** -1- Kuvvet altını.

a. 78b/01

‘**avsec** : < **Ar.** ‘**avsec** -1- Teke dikenini. (*Kara çalı*)

‘a. 20b/14

avuc : -3- bk. avuç

a. 35b/19, 38a/14, 38b/12

avuç : -1- Elin parmak uçlarıyla bilek arasındaki iç bölümü.

a. 35b/19

ay : -14-

I. Dünya'nın uydusu olan gök cismi, kamer.

a. 12a/04

II. Bir ayın herhangi bir gününden ertesi ayın aynı gününe kadar geçen veya yaklaşık otuz gün olarak kabul edilen süre.

a. 34a/19, 71b/18, 75a/05, 81a/13, 86b/04, 86b/06, 90a/12

a.+ da 18b/12, 18b/14, 92a/11

a.+ dan 26b/10

III. Yılın on iki bölümünden her biri.

a.+ iñ 84b/03

a.+ ınıñ 94a/03

ayağ (ğ) : -12-

I. Bacakların bilekten aşağıda bulunan ve yere basan bölümü.

a. 39a/14

a.+ ını 16b/10

a.+ larını 16b/12, 61b/02

a.+ larda 16b/02, 17b/08

II. Bacak.

a.+ ları 69b/11

a.+ larıñ 69b/09

a.+ larına 69b/10

başdan a.+ a : Vücutun tamamı.

22a/09

başdan a.+ a degin 56a/17-18

a‘yān : < **Ar.** **a‘yān** -2- Muayyen ve müşahhas olan şeyler.

a.-ı mevcüdedendir 01b/11

a.-ı mevcüdedir 01b/10

‘**ayān** : < **Ar.** ‘**ayān** -1- Belli, aşikâr.

‘a. olursa 56a/04

‘**ayānen** : < ‘**ayānen** -2- Açıkça.

‘a. 02a/18, 03b/06

ayır - : -32- Ayırmak, seçmek.

a.- asın 34b/17

a.- dışdan 72b/03

a.- ınca 39b/13

a.- ırlar 79a/16
 a.- ırsın 35a/19, 36a/02, 38a/18,
 38b/13, 39a/17, 39b/01, 40a/05, 40a/09,
 40b/01, 46b/03, 69a/01, 75b/10, 80a/01
 a.- mağı 72b/01
 a.- mağ 04a/06, 25b/08, 28b/18,
 29b/01, 38a/05
 a.- mağdır 30b/14, 32b/08,
 49a/12
 a.- maz 33a/05
 a.- ub 02a/13, 16a/05, 25b/06,
 38b/04, 46b/13

ayırtla - : -1- Ayıklamak, temizlemek.

a.- r 92a/09

āyine : < **Far. āyine** -1- Ayna.

ā.+ sinde 19b/08

‘ayn : < **Ar. ‘ayn** -4- Aynı.

‘a.+ i 66b/09, 79b/05, 82a/11

‘a.-ile 24a/16

ayrık : -1- Ayrık otu.

a. 45a/17

ayrıl - : -14- Ayrılmak.

a.- a 32a/15, 36b/09

a.- ması 33b/13, 33b/14

a.- masun 92a/01

a.- maz 11b/02

a.- miş 17a/07

a.- mişdir 40b/16

a.- ub 31a/15, 32b/18

a.- ur 28b/19, 29a/01, 36a/12

a.- urlar 79a/15

ayu : -1- Ayı.

a. 94b/07

ayva : < **Far. ābiye** -7- Ayva.

a. 31a/07, 58b/12, 61b/01,
 62a/13, 62b/08, 86a/08

a.+ dır 22b/16

ayvaṭana : -4- Ayvadana, civan perçemi.

a. 76a/10, 83a/05, 83a/15

a.+ ya 76a/01

az : -24-

I. Az.

a. 03a/01, 03a/03, 12a/14,
 25a/08, 26a/02, 27b/05, 48a/08, 53a/16,
 53a/17, 57a/15, 67a/18, 78b/12, 93b/02,
 93b/06, 93b/09, 94b/04

a. bulunur ola 53a/04-05

a.+ dır 83b/18

a.+ ı 19b/04

a. itmek 05a/04

II. (Derece bakımından) Altta

bulunan, daha az kullanılan.

a.+ dır 29b/02

a‘zā : -21- bk. a‘zā’.

a. 77b/15

a.+ da 53b/05

fī‘l-i a.+ da 15a/19

a.+ dan 11b/15, 65a/14, 93b/01

a.+ lara 95b/09

a.+ larda 83b/16

a.+ lardan 15a/14

a.+ ları 15a/10, 75b/13

a.+ niñ 17b/05, 19a/04, 65a/13,
 77b/16

a.+ ya 15a/05, 15a/06, 16a/02,

16a/08, 53a/12, 78a/12

a‘zā : < **Ar. a‘zā** -15- Vücut parçası,
 organ.

a.-i bedenden 54b/19

a.-i re'ise : Yedi temel organ.
Beyin, kalp, akciğer, karaciğer, safra,
dalak ve üreme organı. 12a/04, 74a/18

a.-i re'ise-i seb'ada ola : Yedi
temel organ. 16b/08

a.-i re'isenin 41a/18, 74b/02

a.-i re'ise'i 74a/19

a.-i re'iseye 68a/04, 71a/11-12,
71b/11-12

a.-i re'iseyi 89b/19

a.-i re'isiyye'i 44a/15, 74a/17

a.-i re'isiyyeye 49b/15

a.-yı re'iseye 39b/17-18

azacıq : -41- Azıcık, çok az.

a. 14b/13, 25a/01, 26b/05,
30a/11, 34a/12, 34b/05, 35a/05, 35a/06,
42b/13, 45a/10, 45b/12, 46a/13, 46a/14,
46b/05, 47a/13, 48a/01, 50b/19, 52b/15,
57b/04, 58b/14, 60a/04, 62b/16, 65a/17,
65b/11, 66a/12, 69a/11, 74a/14, 76b/12,
76b/18, 80b/07, 82a/15, 83b/10, 84b/05,
86b/12, 89a/17, 92a/04, 93a/07, 93b/04,
94a/13

a.+ acıqdır 45a/07

a'zam : < Ar. a'zam -1- En büyük.

vezir-i a. 03a/11

āzānū'l-fāre : < Ar. āzān + fāre -1- Sıçan
kulağı, sıçan otu.

ā. 22b/04

āzer : < Far. āzer -1- Güneş takviminin
dokuzuncu ayı.

ā. 94a/03

ažher : < Ar. ažher -1- Çok açık, aşikâr.

a.+ dir 19a/13

'azīm : < Ar. 'azīm -5-

I. (Tesir bakımından) çok etkili.

'a. 52b/10, 67a/02, 74a/14,
78a/17

II. Büyük; çok.

'a. 78a/17, 78b/13

'azīmü'n-nef' : < Ar. 'azīm + nef' -1-
Faydası çok.

'a.+ dir 90a/13

'aziz : < Ar. 'aziz -1- Kıymetli, değerli.

'ilm-i 'a. ve şerif 01b/05

'azm-ı kalbü'l-ıyyel : < Ar. 'azm + kalb
+ iyyel -1- Geyik yüreğindeki kemik.

'a. 95b/14

B

bāb : < Ar. bāb -1- Konu, husus.

b.+ larının 31a/10

baba : -7- Baba.

b.+ dan 15a/19, 18a/10, 49a/12

b.+ sı 09a/14

b.+ sıdır 12b/04

b.+ sınıñ 12b/04

b.+ ya 12b/03

babadya : < Yun. papadia -1- Papatya.

b. 23a/15

bābūnec : < Far. bābūnec -3- Papatya

b. 21a/12, 91a/03, 92a/06

bād-āverd : < Far. bād + āverd -1- Boğa
dikeni.

b.+ dır 23b/16

ba'dehu : < Ar. ba'de + hū -105- Ondan
sonra, daha sonra.

b. 36b/08, 37a/08, 37a/09, 38a/03, 38a/15, 38b/02, 38b/11, 38b/12, 38b/15, 38b/16, 39a/19, 40a/03, 40a/08, 40a/19, 41a/02, 41b/09, 42a/05, 42b/07, 42b/10, 42b/16, 43a/01, 43a/05, 43a/07, 43a/15, 43a/17, 43b/01, 43b/08, 43b/16, 43b/19, 44a/11, 44b/05, 44b/07, 45b/04, 45b/07, 45b/12, 45b/16, 46b/02, 46b/10, 46b/12, 46b/18, 47a/02, 47a/11, 47a/16, 47b/05, 48a/10, 48b/09, 48b/12, 51b/17, 52a/17, 57b/13, 57b/18, 58a/06, 58a/09, 58a/13, 58b/06, 59a/16, 59a/19, 59b/07, 59b/19, 60a/06, 60b/06, 60b/09, 61b/07, 61b/12, 61b/13, 61b/16, 62b/02, 62b/14, 63b/07, 63b/16, 64a/09, 64a/12, 64a/14, 65a/18, 67b/04, 70b/18, 71b/02, 71b/07, 74b/19, 75a/15, 75b/06, 77a/01, 77a/12, 78b/11, 78b/19, 80b/05, 80b/08, 87b/07, 90b/09, 91a/08, 91a/11, 91a/14, 91a/18, 91b/13, 91b/14, 91b/16, 91b/17, 91b/19, 92a/01, 92b/07, 93a/08, 93a/14, 94a/19, 94b/09

bādem : < Far. **bādām** -6- Badem.

b. 31a/06, 65a/19, 73b/17, 90a/19, 94b/12

b.+ dir 20b/09

ba' de-zemānin : < Ar. **ba' de-zemānin**

-1- Bir zaman sonra.

b. 07b/17

bādrenbūye : < Far. **bādrenbūye** -1- Melisa, ogul otu.

b.+ dir 22b/15

bādrencūye : bk. bādrenbūye -1-

b.+ dir 21a/02

bād-zeh(i)r : < Far. **pād** + **zehr** -9- Panzehir.

b. 55a/15, 68a/17, 72b/09, 73a/11

b.+ den 68a/16

b.+ dir 68b/07, 70b/08-09

b.+ idir 43b/12

b.+ ini 67a/08

bād-zehriyye : < Far. -1- Panzehir.

b. 36a/04

bāğ : < Far. **bāğ** -1- Bağ, bahçe.

ṭab' -1 b.-1 irem-bağşları : Cennet bahçesi bahşeden tabiat. 03a/15

bağırşak : -8- Sindirim organının mideden anüse kadar olan, ince bağırsak ve kalın bağırsaktan oluşan bölümü.

b.+ dan 47b/08

b.+ lar 85a/09, 85a/19

b.+ lara 23b/08, 72a/03

b.+ lardan 14b/19, 71a/09

b.+ larıñ 40a/11

bağla - : -3- Bağlamak, kapatmak.

b.- dıkdan 43a/06

b.- yasin 46a/18

b.- yub 90b/13

bağlan - : -3- Bağlanmak, kapatılmak.

b.- a 58b/03

b.- miş ola 63a/08, 71b/19

bāh : < Ar. **bāh** -1- Cinsel istek, şehvet.

b. 74a/13

Bağr-i Kızıldeniz : -1- Kızıldeniz.

B. 10b/11

bağş : < Ar. **bağş** -1- Konu, mevzu.

b. itdügi 04b/01

ba'îd : < **Ar. ba'îd** -1- (Olması ihtimalden) Uzak.

b.+ dir 06b/16

bağ - : -1- Hastayı muayene etmek.

b.- ub 17a/03

bakıl - : -1- Bakılmak, incelenmek.

b.- dıkda 17a/17

bakır : -15-

I. Doğada serbest veya birleşik olarak bulunan, kolay dövülür ve işlenir olduğundan eski çağlardan beri türlü işlerde kullanılan, kızıl renkli element.

b. 10b/02, 81b/14, 81b/18, 81b/19, 82a/06

b.+ a 08a/02

b.+ dır 47a/09

b.+ ı 04a/13, 47a/10

b.+ ñ 27b/04, 81b/13

II. Bakır elementinden yapılmış.

b. 76b/04,

b.+ dan 26a/05, 32b/11

b.+ dan olan 82a/09

bâkî : < **Ar. bâkî** -42-

I. Varlığını koruyan, devam eden.

b. 13b/04, 92a/19

b.+ dir 07a/18, 07b/12

b. idi 72b/01

b. olduğu 07b/01

b. olmağla 11a/03

II. Bir şeyden artan (miktar).

b. 27b/04, 28a/06, 34b/06, 37a/12, 41b/09, 44a/07, 44a/14, 48b/10, 58a/05, 59a/07, 62a/02, 62b/14, 62b/15,

63a/09, 63a/14, 64a/06, 69a/02, 69a/04, 70a/09, 70a/10, 73a/04, 75b/09, 77a/09, 79a/01, 79a/02, 80b/18, 81a/15, 81a/17, 87a/15, 89b/14, 90b/05, 90b/08, 92a/01, 94b/15

nuql-ı b.+ ye 69a/06

baqlatü'l-ḥamkâ : < **Ar. baqlatü'l-ḥamkâ**

-4- Semiz otu.

b. 66a/10, 85a/12

bezr-i b. 95b/13

bal : -16-

I. Bal arılarının bitki ve çiçeklerden topladıkları bal özünden yapıp kovanlarındaki petek gözlerine doldurdıkları, rengi beyazdan esmere kadar değişen tatlı, koyu, sıvı madde.

b. 43b/11, 48a/11, 51b/07, 51b/08, 51b/13, 57a/10, 61b/17, 62b/06, 63a/14, 87b/08, 91a/15, 91b/14

b. gibi olur 62b/17

b.+ ı 36a/09

b.+ ñ 36a/08

II. Olgunlaşmış meyvelerden sızan tatlı madde.

b.+ ı 31a/09

bālā : < **Far. bālā** -1- Yukarı.

b.+ ya 11a/13

baldıran : < ? -1- Nemli yerlerde yetişen, tohumları hekimlikte ve eczacılıkta kullanılan maydanoz cinsinden zehirli bir bitki.

b.+ a 20a/11

baldırıkara : -3- Eğrelti otu cinsinden, nemli yerlerde, taşlar arasında biten

yapraklarının sapları saça benzer bir bitki.

b. 23a/06, 86a/13

b.+ dır 22a/16

balgam : < Ar. **balgam** < Yun. -5- Eskiden beden yapısının esasını teşkil ettiği kabul edilen dört unsurdan biri.

b.+ a 22a/05

b.+ dan 15b/19

b.-ı ğalîz 50b/01

b.+ ı 22a/07

balık : -1- Suda yaşayan, solungaçla nefes alan ve yumurtadan üreyen hayvan.

b. 15b/08

bal mûmı : < T. **bal** + Far. **mûm** -6- Arıların peteklerini yapmak için karın halkaları arasından salgıladıkları yumuşak ve sarımsı madde.

b. 26b/04, 30a/17, 32b/04, 91b/06, 92a/04

b.+ unı 91b/18

balşıra : -1- Ağaçlarda yapraklar üzerinde beyaz lekeler halinde görülen madde, bir tür küf.

b.+ dır 06b/07

banşafiyye : < Yun. **philosophia** -1- Felsefe.

b. 19b/12

bārid : < Ar. **bārid** -5- Soğuk. Eski tıp anlayışına göre maddelerin taşıdıkları varsayılan özelliklerden biri.

b. 16b/16, 18b/08

b.+ dir 11b/02

b.+ ine 54b/18, 82b/03

bāride : -2- bk. bārid.

b.+ sini 56a/18

lübüb-ı b. 95b/13

barmaq : -4- Parmak.

b. 30a/06, 30a/08, 44a/09, 75a/15

bārūt : < Far. **bārūd** -42- Barut.

b. 26a/19, 27b/06, 27b/07, 27b/08, 28b/01, 28b/03, 36b/07, 44b/04, 47b/15, 48a/03, 48a/05, 48b/07, 48b/11, 59b/18, 66b/09, 66b/16, 68b/02, 68b/04, 71b/02, 79a/03, 84a/14

mā³-i b. 33b/10

rūh-ı b. 28a/15, 33b/11, 54a/04, 58a/12, 66b/08, 66b/10, 67b/01, 79a/10

b.+ a 60a/14

b.+ dan 28a/18-19, 78a/18, 78b/05

b.+ ı 27b/06, 48a/08

b.+ la 59b/17, 79a/10

b.+ uñ 66b/16, 78a/19, 79a/12

bārütsız : -1- Barut kullanmadan.

b. 60a/13

baş - : -7- Kaplamak.

b.- ar 28b/17, 62a/19, 63a/04, 70b/15, 71b/17, 75a/15, 80a/15

başal : < Ar. **başal** -1- Soğan.

b. 21a/19

başalü'z-zîr : < Ar. **başal** + Far. **zîr** -1- Ada soğanı.

b. 21a/06-07

başar : < Ar. **başar** -3- Göz.

b.+ a 40a/15

za' f-1 b. : Gözün görme yetisinin azlığı. 76b/06

za' f-1 b.+ 1 72a/07-08

bāşıra : < Ar. **bāşıra** -2- Görme duyusu.

kuvvet-i b.+ y1 72a/08, 76a/12

başı̄t : < Ar. **başı̄t** -1- Başka bir şeyle karışmayıp tek unsur halinde olan.

b.+ dir 08a/11

bāşūr : < Ar. **bāşūr** -1- Kalın bağırsağın alt bölümünde ve anüste toplardamarların genişlemesiyle oluşan varis.

b.+ lara 92a/15-16

baş : -18-

I. İnsan ve hayvanlarda beyin, göz, kulak, burun, ağız vb. organları kapsayan, vücudun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa.

b. 12a/01, 22a/13, 22a/14, 44a/03, 50a/09, 51a/15, 57b/05, 61b/03, 82b/06

b.+ dan ayağa 22a/09

b.+ dan ayağa degin 56a/17-18

b.+ ı 11b/14,

b.+ ñ 74b/16

b.+ ina 61b/04

b.+ ında 12a/08, 24a/17

b.+ ınıñ 74b/17

II. Bir şeyin genellikle toparlakça ucu.

b.+ ı 22a/13

baş(ı) dön- : -3- İnsana, eşyanın dönmesi, ayağının altından yerin çekilmesi vb. bir duygu gelmek.

b. d. 63a/16

b.(ı) d.- mek 12a/18

b. d.- mesidir 72a/06

başka : -4- Bilinenden ayrı, değişik, farklı.

b. 02a/11, 25b/15

başla - : -1- (Bir şey) olur duruma gelmek.

b.- dıkda 37a/11

bāṭın : < Ar. **bāṭın** -20-

I. İç yüz.

b. 02a/05,

b.+ dan 11a/07

b.+ dır 11a/05

b.+ larından 11a/07

II. Gizli, görünmeyen.

b. 06b/01, 06b/17

aşl-ı b. 06b/03

cism-i b. 13b/03, 13b/07

b.+ a 13b/08

cism-i b.+ da 13b/05

b.+ dan 11a/07, 11b/08

b.+ dır 06b/10, 13b/04

‘unşur-ı b.+ dır 06b/18

‘unşur-ı b.+ ı 06b/19

b.+ ında 24b/10

III. İç duyu güçleri. (Ortak duyu, tasarlama gücü, hayal gücü, sezgi gücü ve hatırlama gücü)

hiss-i idrāk ve b. 13b/02

baṭ(ı)n : < Ar. **baṭn** -10- Karın.

b.-ı feresde : Maddelerin veya hazırlanan karışımların mayalanmaları ve kıvama gelmeleri için gömüldükleri

özel ortam. 25b/11, 38b/15-16, 40a/08, 41a/02-03, 43a/01, 45b/05, 47a/03, 86b/04, 86b/05-06

b.+ da olan 68a/07

bāṭine : < **Ar. bāṭine** -2- Gizli, görünmeyen.

aḥvāl-i b.+ siyle 24b/05-06

b.+ yi 39a/02

bāṭniyye : < **Ar. bāṭniyye** -1- İçte olan, iç âlemlle ilgili.

nefsāniyye-i b.+ den 11b/07-08

batır - : -1- Bir şeyin sıvı bir maddenin içine gömülmesine yol açmak, batmasını sağlamak.

b.- ub 29a/04

baṭrasaliyus : -1- bk. baṭrasaliyus.

b. 41a/16

baṭī : < **Ar. baṭī**[?] -1- Yavaş.

b.+ dir 16b/17

baṭraliyus : -1- bk. baṭrasaliyus.

b. 51a/18

baṭrasaliyus : < **Lat. petroselinum** -4- Maydanoz.

b. 41a/17, 67a/06, 75b/19-20, 84b/01

bayıl - : -2- Kendinden geçmek, kendini kaybetmek.

b.- mağa 44a/16

b.- maqlığı 70b/01

bayır : -1- Bir tepenin yukarılarından eteklerine doğru uzanan meyilli arazi.

b.+ larda 22b/08

baʿzī : < **Ar. baʿzī** -199- Bazı.

b. 01b/17, 02a/07, 02b/07,

02b/09, 04a/06, 04b/11, 04b/14, 05a/06, 05b/15, 07b/13, 08a/05, 09a/06, 09a/07, 09a/09, 09a/15, 12b/09, 12b/11, 12b/12, 12b/16, 12b/18, 12b/19, 13a/01, 13a/03, 13a/04, 13a/10, 13b/11, 13b/12, 14a/03, 15a/13, 17a/01, 18a/11, 18b/04, 24b/17, 25a/18, 26a/03, 26a/12, 26b/01, 27b/01, 27b/05, 27b/06, 27b/10, 28a/08, 31a/10, 31a/13, 31a/14, 32a/01, 32a/14, 32b/12, 35a/17, 36a/10, 36a/18, 36a/19, 37a/05, 37a/12, 37b/12, 38a/08, 38b/04, 39a/09, 40a/16, 41a/09, 44a/15, 46a/04, 47a/06, 47b/10, 49a/13, 49b/02, 50a/04, 50a/06, 50a/08, 50b/05, 52a/05, 52b/16, 53a/16, 54a/04, 54a/07, 54b/04, 54b/06, 56a/11, 56b/18, 57b/02, 57b/03, 57b/07, 60a/13, 60a/14, 62a/07, 62a/08, 63a/17, 64b/11, 65a/14, 69a/02, 69a/03, 69a/04, 71a/04, 71a/17, 72a/15, 73a/05, 73a/07, 74b/11, 75b/19, 79b/06, 81a/01, 86b/15, 88b/07, 88b/09, 88b/16

b.+ dır 22b/12

b.+ lar 06b/14, 54a/06

b.+ sı 09a/06, 09a/08, 09b/11, 09b/12, 09b/13, 12b/07, 12b/13, 12b/14, 12b/15, 12b/17, 12b/18, 13a/01, 18a/01, 18a/03, 18a/04, 21b/12, 22a/07, 22a/08, 22a/12, 24b/05, 25a/16, 25a/17, 25a/18, 26a/13, 26b/08, 26b/09, 26b/10, 27a/07, 29b/15, 29b/16, 29b/17, 31a/17, 31a/18, 49a/10, 49a/12, 49b/01, 49b/02, 49b/11, 50a/09, 50a/10, 50a/11, 50a/12, 50a/13, 50a/14, 54a/05, 58b/15, 83b/17, 83b/18, 83b/19

b.+ sına 13b/13, 18a/01
 b.+ sını 25a/15
 b.+ sınıñ 11a/17-18, 12b/16,
 13b/12, 13b/13, 14a/03, 24b/18, 25b/19
bazu : < **Far. pāzi** -1- Ispanakgillerden,
 yaprakları sebze olarak kullanılan bir
 bitki, yaban pancarı, yabancı ıspanak,
 pazı.
 b.+ dur 20a/17
beden : < **Ar. beden** -65- Vücut, gövde.
 b. 01a/15, 13a/18, 16a/08
 ahlāt-ı b. 13b/10
 eczā'-ı b. 13b/04
 şıhhat-i b. 01a/15, 04b/10
 b.-i insān 01b/11
 b.-i insāna 01b/11, 77b/16,
 79a/19
 b.-i insānda olan 77b/16
 b.-i insānda 19a/02, 51a/13,
 67b/16
 b.-i insānı 12a/01, 54b/11-12
 b.-i insānıñ 04b/08, 13a/16
 b.-i şeriflerinde 01a/17
 b.+ de 13a/11, 14a/11, 16a/04,
 16a/07, 16b/01, 18b/15, 22a/03, 65a/07,
 65a/10
 esfel-i b.+ de 17b/07
 hāric-i b.+ de 42a/15
 b.+ de olan 68a/02
 zāhir-i b.+ de olan 69b/01,
 89a/19, 94a/14-15, 94b/03
 b.+ den 11b/18, 18b/09, 67a/09,
 93a/17
 a'zā'-ı b.+ den 54b/19

dāhil-i b.+ dir 17a/07
 hāric-i b.+ dir 17a/07
 hıfz-ı şıhhat-i b.+ dir 49a/17
 b.+ e 11b/15, 14a/12, 16b/19,
 19a/02, 20a/08, 24b/17, 49b/04, 70a/18,
 86a/11
 hayāt-ı cemī'-i b.+ e 13b/09-10
 b.+ i 05a/13, 65b/17, 70a/18,
 86b/10, 88a/19, 95a/15
 b.+ iñ 17b/05, 55a/08, 65a/10
 b.+ iniñ 24b/15
bedeniyye : < **Ar. bedeniyye** -1- Bedenle
 ilgili, bedene âit.
 hareket-i b. 17a/04
behaq : < **Ar. behaq** -1- İnsanın
 derisinde pul pul beyazlık ve alaca bir
 renk meydana getiren bir çeşit hastalık.
 b. 69b/02
behmen : < **Far. behmen** -2- Turpa
 benzeyen ve "kavza kökü" denilen bir
 ot.
 b.-i aḥmer 23a/14
 b.-i ebyaz 23a/14
belādır : < **Far. belādır** -2- Hindistan'da
 yetişen ve ilaç olarak kullanılan bir
 meyve ve bu meyvenin ağacı.
 b. 22b/12, 75a/02
beled : < **Ar. beled** -1- Şehir, memleket,
 diyar.
 nefy-i b. 56a/04
belesān : < **Ar. belesān** -19-
 I. Pelesenk ağacı, balsama ve bu
 ağacın yağı.
 b. 40a/13, 40a/14, 41a/04,

41a/06, 69b/12, 87a/08

dühn-i b. 90b/17

b.+ dır 20b/04

II. Yaratılışla ilgili güçler,
hassalar.

b.+ ıdır 77a/17

belesân-ı tabî'î : < Ar. **belesân** + **tabî'î** a +
î -10-

I. İnsan vücudundaki doğal ısı.

b.-ı **tabî'î** 08a/09

II. Canlıların (insan ve hayvan)
vücudunun başlangıcını oluşturan unsur.

b.-ı **tabî'î** 09a/11

III. Yaratılışla ilgili güçler,
hassalar.

b.-ı **tabî'î** 72a/01

b.-ı **tabî'î** 54b/10

b.-ı **tabî'î** iyi 18b/15, 49a/16,

68a/03, 69b/14, 69b/15, 78a/03

belki : < Ar. **bel** "ancak" + **Far. ki** -33-
Belki.

b. 01b/12, 02b/14, 03a/16,
03b/14, 05a/19, 06b/03, 08a/16, 09b/05,
10a/01, 10b/05, 16b/15, 16b/17, 37a/02,
40b/14, 49b/12, 50b/06, 53a/18, 53b/02,
55a/19, 55b/11, 55b/13, 56a/03, 56b/13,
56b/18, 57a/04, 65b/09, 67b/16, 81b/08,
82a/12, 85b/10, 85b/11, 89a/09, 95a/01

belsemina : < Fr. < Lat. -1- Berber
asmaşı, handeçak.

b. 24a/04

ben : -6- Ben

b. 04a/04, 42b/01, 57a/19,
77b/05, 78a/14, 79a/08

benakiya : < ? -1- Bütün hastalıklarda
kullanılabilen genel ilaç.

b. 54a/02

benc : < Ar. **benc** < Far. **beng** -1- Ban otu
denilen, uyku verici ve gözbebeğini
açan bir ot.

b. 20a/10

benefşe : < Far. **benefşe** -6- Menekşe.

b. 21b/04, 21b/08, 34a/05,
37a/13, 82b/18

b. **hamiresi** 58b/11-12

beñze - : -23- Benzemek.

b.- mez 07a/15, 07a/16, 07a/17,
10a/06, 68a/14

b.- r 08a/02, 10a/11, 10a/19,
12b/03, 14a/16, 19a/02, 22a/15, 24a/17,
24a/18, 34a/05, 34b/13, 41b/11, 51a/18

b.- yen 23b/12

ber' : < Ar. **ber'** -1- Hastalıktan
iyileşme, şifa bulma.

b.-i **tâm** 57a/19

berâber : < Far. **ber-â-ber** -23-

I. Eşit miktarda.

b. 27b/05, 45b/15, 71b/15

b.+ i 36b/07, 36b/09, 41b/08,
42a/14, 45a/01, 58a/02, , 62a/13,
64b/06, 68b/02, 71a/20, 71b/02, 73a/05,
80a/07

b. ola 28a/19

II. Birlikte, bir arada.

b.+ i 27b/06, 27b/07, 58b/16

b. olub 75a/12, 87a/02

Beragnani : -1- Paracelsus'un
Paragranum adlı eseri.

B. 15a/17

beraş : < Ar. **beraş** -4- Abraşlık, leke hastalığı

b. 18a/11, 66a/02

b.+ a 43b/05, 81b/04

berī : < Ar. **berī**' -1- (Bir şeyden) kurtulmuş olan.

b. olur 91b/02

berri : < Ar. **berr** + **ī** -1- Doğada kendiliğinden çıkan bitki, yabani.

b.+ sine 83a/05

berü : -1- Belli bir yerden bu yana, beri. yukarıdan b. 48b/18

besā`iṭ-i ūlā** : < Ar. **besā`iṭ + **ūlā** -1- (Nesnelerin) başka şeylerle karışmamış ilk basit (halleri).

b.-i ūlālarını ve ūlālarına 02a/14-15

besbāse : < Ar. **besbāse** -11- Küçük Hindistan cevizi ve bu meyvenin toz haline getirilmiş kabuk içi.

b. 33a/15, 38b/07, 40a/18, 40b/13, 59b/02, 60b/15, 74a/08, 74b/05, 84b/05

b.+ dir 22b/16

besfāyic : < Ar. **besfāyic** -5- Kaya eğreltisi, besbaye, altın otu.

b. 20a/16, 21b/18, 22a/02, 23a/04, 24a/12

beş : -21- Beş.

b. 30b/01, 36b/10, 37b/17, 37b/19, 38a/02, 38b/10, 39a/19, 47a/02, 52b/16, 58a/10, 60b/04, 61b/08, 62a/16, 62b/11, 67a/05, 74b/14, 75a/13, 77a/08,

82a/02, 82b/14, 89a/06

beşer : -1- Beşer.

b. 82a/19

beşparmak : -1- Gülgillerden yol kenarlarında, çayırarda yetişen ishale karşı etkili bir bitki.

b. 20a/16

beş yüz : -1- Beş yüz.

b. 35b/08

betonika : < Lat. **betonica** -10- Kestere.

b. 20b/05, 24a/04, 34b/12, 41a/15, 45a/11, 51b/09, 63a/17, 75a/11, 75b/03, 75b/17

bevāşir : -1- bk. bevāsir.

b.+ a 92a/18

bevāsir : < Ar. **bevāsir** -8- Basur, mayasıl.

b. 44a/17, 66b/06, 71a/08, 73b/15

b.+ e 43a/12, 47a/18, 48a/17

dem-i b.+ iñ 86a/06

bevl : < Ar. **bevl** -32- Sidik, idrar.

b. 15a/13, 17a/06, 17a/18, 17b/11, 65a/03

idrār-ı b. 65a/11

rūḥ-ı b. 80a/18, 80b/13, 81a/10

idrār-ı b.+ de 66a/01, 66a/13

rūḥ-ı b.+ den 81a/11, 81a/15

rūḥ-ı b.+ dir 79b/16, 80a/09

ṭarīḳ-i b.+ dir 65a/15

idrār-ı b.+ e 68a/01

b.+ i 39a/10, 66b/11, 67a/02, 69b/05, 75b/20, 95a/13

rūḥ-ı b.+ i 80b/03, 81a/09,

81a/17

‘usr-ı b.+ i 76a/09

b.+ iñ 17b/16, 65a/12

b.+ inden 79b/17

b.+ indendir 65a/16

b. olur 15a/12

beyān : < Ar. **beyān** -71- Açıklama, izah.

b.+ ında 36b/06, 90b/18

b.+ ındadır 04a/03, 05b/02, 05b/04, 06a/17, 07a/01, 07b/01, 08a/07, 08a/13, 08b/14, 10a/06, 18b/04, 25b/15, 26a/10, 26b/13, 27b/17, 29a/17, 30b/03, 30b/13, 31a/01, 31a/09, 32b/05, 33a/06, 33b/03, 33b/19, 34b/14, 35a/03, 35a/09, 35a/14, 35b/04, 35b/18, 36a/04, 36a/08, 36a/13, 36b/02, 36b/12, 37a/17, 37b/09, 37b/15, 38a/04, 42a/02, 49a/09, 50a/16, 52a/10, 65a/11, 67a/06-07, 69b/15, 72a/14, 74a/01, 74a/16, 90b/17

b. ider 04a/04, 11a/03, 11b/05, 13a/13-14, 13b/17, 16a/19, 18a/02, 19b/15, 20a/02-03, 24b/14, 25b/05, 33a/14, 33b/04, 53a/10-11, 65a/13

b. idüb 53a/01, 53a/02

b. olunmağla 03b/06

beyan : -1- bk. meyan.

b. 21b/09

beyāz : < Ar. **beyāz** -43- Beyaz.

b. 10b/14, 35a/10, 37a/04, 40a/04, 46a/16, 50b/15, 51a/17, 51b/01, 51b/06, 51b/16, 58a/14, 58b/02, 58b/07, 58b/15, 67b/02, 68b/11, 71a/03, 75a/19, 76a/18, 77a/16

b.+ a 10b/16

b.+ dır 10b/17, 21a/04, 83b/19

b.+ ı 32b/03

b.+ ından 76a/14

b.+ ını 31a/03

b.+ ıyla 32b/01

b. itmeye 54b/09

pāk b. muṭahhar ola 70a/14-15

b. ola 52a/19, 77a/15

b. oldı 59b/19

b. olub 60a/02, 60a/04

b. olunca 27b/13, 43a/04, 46b/17, 68b/06, 87b/19

b. olur 78b/17, 94a/05

beyāz : < Ar. **beyāz** -3- Gözün kornea tabakasında meydana gelen beyaz leke; keten.

b. 76b/05

b.+ iñ 92b/14

b. olanı 92b/13

beyāz mercān : < Ar. **beyāz** + Ar. **mercān** < İbr. -1- Mercan, ılık denizlerde yaşayan, ağaç gibi kök salarak büyüüp gelişen kalker iskeletli hayvandan elde edilen beyaz renkli madde.

b. 91b/11

beyāz süsen : < Ar. **beyāz** + Far. **süsen** < Yun. -1- Ak süsen. Beyaz çiçekli bir türdür.

b. 21a/05-06

beyn : < Ar. **beyn** -14- Ara.

b.+ inde 02a/17, 13b/08, 16a/12, 24a/16, 28a/18, 29b/06, 65b/05, 67b/14, 74b/01, 79a/09, 93b/16

b.+ inde olan 94b/13

b.+ inde olduğu 79a/10

b.+ lerinde 24b/10

beyne'n-nās : < Ar. **beyn** + **nāss** -1-
İnsanlar arasında, halk arasında.

b. 08a/14

beyt : < Ar. **beyt** -1- Anlam bakımından
birbirine bağlı iki dizeden oluşmuş şiir
parçası.

b. 03b/01

bez : -1- Deri altında oluşan şişkinlik,
beze.

b.+ ler 14b/10

bez : < Ar. **bezz** -1- Pamuk veya keten
ipliğinden yapılan dokuma, çaput.

b. 16b/11

bezr : < Ar. **bezr** -5-

I. Tohum, ekilecek tane.

b.-i **kaṭūnā** 24b/01, 31a/07

II. Yumurta, larva.

b.+ i 94a/04

b.+ ini 94a/03

b.-i **zıfda'** 94a/01

bezr : -5- bk. **bezr**

b.-i **anberbāris** 95b/13

b.-i **baḳlatü'lhamḳā** 95b/13

b.-i **ḥaṣḥāṣ** 95b/13

b.-i **hindibā** 95b/13

b.-i **reyḥān** 95b/12

bıraḳ - : -1- Bırakmak, atmak.

b.- sañ 60a/05

bıṭṭiḥ : < Ar. **bıṭṭiḥ** -1- Kavun ve
özellikle karpuz için kullanılan ad.

b.+ dir 21a/16

bi-‘avnillāhi'l-müte‘āl : < Ar. **bi** + ‘avn
+ **Allāh** + **müte‘āl** -1- Yüce Allāh'ın
yardımıyla.

b. 90b/01

bi-‘avni'l-meliki'l-müte‘āl : < Ar. **bi** +
‘avn + **melik** + **müte‘āl** -1- Yüce
Allāh'ın yardımıyla.

b. 95b/04

biber : < Yun. **piperi** < Sans. **pippali** -2-
Biber.

b.+ de 40b/14

b.+ dir 40b/12

biberiyye : < Yun. **piperia** -5- Akdeniz
çevresinde çok yetişen, güzel kokulu
yapraklarını dökmeyen, çiçekleri soluk
mavi renkli, çok yıllık bir bitki

b. 21a/02, 34b/12, 45a/08,
75a/12

b.+ dir 87a/12

bi-emri'llāhi te‘ālā : < Ar. **bi** + **emr** +
Allāh + **te‘ālā** -1- Allāhü Teālā'nın
emriyle.

b. 05b/09

bīḥ : < Far. **bīḥ** -1- Kök

b.-i **kūḥī** 22b/05-06

bi-ḥasebi'l-gālib : < Ar. **bi** + **ḥaseb** +
gālib -1- Ağır basması, üstün gelmesi
bakımından.

b. 33b/08

bi-‘ināyeti'llāhi'l-meliki'l-‘allām: < Ar.
bi + ‘ināyet + **Allāh** + **melik** + ‘allām -1-
Yüce Allāh'ın yardımıyla.

b. 03a/10

bi-izni'llāhi te‘ālā < Ar. **bi** + **izn** + **Allāh**

+ **te'ālā** -2- Allâhü Teâlâ'nın izniyle

b. 66b/08, 91b/02

bi-ğadari't-tâkatü'l-beşeriyye : < Ar. **bi** +

ğadar + **tâkat** + **beşeriyye** -1- İnsan gücünün ölçüsüyle, derecesiyle.

b. 02a/18

bi-ğudret'illâhi te'ālā : < Ar. **bi** + **ğudret**

+ **Allâh** + **te'ālā** -1- Allâhü Teâlâ'nın ezeli gücüyle.

b. 09b/16

bil - : -82- I. Bilmek.

b.- digiñ 35a/07, 36a/02, 36a/07, 36a/12, 37a/17, 37b/08, 39b/17, 40a/06, 43b/08, 47a/11, 62a/03, 69a/01, 78b/09, 80a/12, 80b/14, 82a/11, 84a/16, 88a/13, 90b/07, 93a/16, 94a/16

b.- digini 13a/01

b.- e 15b/04, 19b/16, 56b/07, 56b/13, 56b/14

b.- en 15b/05, 15b/15

b.- endir 19b/11

b.- enler 68a/11

b.- esin 16b/14

b.- mediklerinden 15b/18

b.- mediler 53b/12

b.- medügünden 05a/11

b.- mekdir 13a/14, 13a/15, 13a/16, 13a/17

b.- memek 56a/01

b.- mese 15b/13

b.- meye 16a/01

b.- mez 15b/14

b.- mezlerdi 72b/01

b.- mezse 56b/12

b.- miş olur 57a/01, 57a/04

b.- se 16a/13

b.- üb 02a/10, 15b/04, 16a/15, 17a/17, 19a/15, 24b/11, 53a/04, 56a/19, 56b/01, 56b/03, 56b/04, 56b/05

b.- ür 12b/19, 13a/04, 15b/05,

15b/15, 15b/16, 16a/14, 16a/15, 25b/01, 56b/08, 85b/16

b.- ür idigi 05a/11

b.- ürler 02b/03

b.- ürse 56b/15

b.- ürsin 16a/18, 30b/06, 49a/12

II. Anlamak, farkına varmak.

b.- diñ 17b/18, 33b/05

b.- mediler 18a/03, 18a/05

bilädü'l-İslām : < Ar. **bilād** + **İslām** -1-

İslam beldeleri, şehirleri.

hāmî-i b. 03a/09-10

bildir - : -7-

I. Açıklamak, anlatmak.

b.- ir 14b/15, 17a/06, 19b/13, 25a/06

II. Haber vermek, ihbar etmek.

b.- di 49b/16, 49b/18

bile : < **birle** -21-

I. Birlikte, bir arada.

b. 15a/07, 15a/13, 15a/15, 27a/02, 27a/19, 28b/06, 34a/15, 41a/07, 42a/01, 44b/10, 44b/11, 51a/02, 62a/10, 62a/13, 63b/06

II. Hatta, hem de, üstelik.

b. 05a/03, 10b/06, 11a/03, 46a/13

III. Dahi, de.

b. 45b/17, 49b/06

bi'l-fi'l : < Ar. **bi** + **el** + **fi'l** -3- Hakîkî olarak, gerçekten

b. 05b/11, 27a/05, 27a/06

bi'l-ḥammāmü'l-yābis : < Ar. **bi** + **el** + **ḥammām** + **yābis** -1- Sıcaklık derecesi +37 - +55'e kadar olan hamam ile.

b. 31b/19

bi'l-ḥāşşa : < Ar. **bi** + **el** + **ḥāşşa** -5- Özellekle.

b. 72a/12, 77a/19, 77b/05, 82b/03, 84a/18

bilin - : -10- Bilinmek.

b.- meye 04b/19

b.- mez 05a/02, 05a/03

b.- ür 04b/02, 16b/01, 16b/06, 20a/01, 20a/09, 24b/04

tecrube ile olunur ve b.- ür 94a/01

bi'l-ḳuvve : < Ar. **bi** + **el** + **ḳuvve** -3- Düşünce ve fikir halinde, iş haline geçmeden.

b. 27a/05, 27a/06, 27b/17

bi'l-külliyye : < Ar. **bi** + **el** + **külliyye** -3- Tamamen, büsbütün.

b. 33a/12, 78a/08, 87a/19

billür : < Far. **billür** -6- Bir maddenin atom veya moleküllerinin art arda tekrarlanmasından ve belirli bir kurala göre sıralanmasından meydana gelen, simetrik olarak birleşmiş düz satırlar şeklindeki katı madde.

b. 48b/05, 48b/06, 58a/14, 71a/18, 74b/08, 84a/12

billürî : < Far. **billür** + **î** -2- Billur gibi, çok parlak.

b. 17a/19

b. olan 15a/11

bilmezlen - : -1- Bilmemezlikten gelmek.

b.- ür 13a/01

bi'l-yübüset : < Ar. **bi** + **el** + **yübüset** -1- Kuru olarak.

taḳṭir-i b. 31b/07

biñ :-1- Bin.

b. 79b/18

binā : < Ar. **binā** -1- Yapı.

b.+ da 13a/01

bī-naẓir : < Far. **bī** + Ar. **naẓir** -1- Eşsiz, eşi bulunmayan.

b. 01a/09

bindir - : -1- Bindirmek, oturtmak.

b.- üb 12b/09

bi-nefsihi : < Ar. **bi** + **nefs** + **hü** -1- Kendisi, kendi kendine.

b. 27a/07

bir : -669- Bir, herhangi bir.

b. 01a/08, 01a/09, 02a/09, 02b/05, 03a/06, 04a/02, 04a/07, 04b/02, 04b/04, 05a/01, 05a/03, 05b/07, 05b/17, 06a/02, 06a/03, 06a/10, 06a/12, 06b/06, 07a/02, 07a/09, 07a/10, 07a/11, 07a/18, 07b/05, 07b/06, 07b/10, 07b/14, 07b/16, 08a/06, 08a/08, 08a/17, 08b/11, 08b/13, 08b/17, 09a/01, 09a/17, 09b/05, 10a/03, 10a/07, 10a/10, 10a/18, 10b/04, 10b/08, 10b/12, 11a/12, 11b/05, 11b/08, 11b/09, 12b/08, 13b/04, 13b/11, 15a/10, 15b/12,

15b/19, 16a/01, 16a/03, 16a/05, 16a/09, 16a/12, 16b/15, 16b/16, 16b/18, 17a/06, 17a/19, 17b/10, 17b/16, 18a/07, 18a/08, 18b/12, 18b/13, 18b/14, 19a/17, 19a/19, 19b/01, 19b/16, 19b/17, 20b/04, 20b/07, 23a/07, 23b/06, 23b/16, 24a/14, 24a/16, 24b/09, 25a/08, 25a/09, 25a/15, 26a/06, 26a/11, 26b/02, 26b/04, 26b/05, 26b/06, 26b/07, 26b/08, 26b/09, 26b/10, 26b/14, 26b/18, 27a/02, 27a/03, 27a/07, 27a/09, 27a/10, 27a/11, 27a/12, 27a/14, 27b/01, 27b/12, 27b/16, 28a/10, 28a/12, 28b/01, 28b/05, 28b/13, 28b/16, 28b/17, 29a/04, 29a/08, 29a/13, 29a/14, 29a/18, 29b/04, 29b/07, 29b/15, 29b/18, 30a/05, 30a/11, 30b/09, 30b/11, 30b/13, 31a/01, 31a/11, 31a/13, 31b/10, 31b/13, 32a/05, 32a/06, 32a/17, 32a/18, 32a/19, 32b/06, 32b/10, 32b/13, 32b/15, 33a/01, 33a/06, 33a/07, 33a/12, 33a/13, 33b/07, 34a/07, 34a/10, 34a/13, 34a/18, 34a/19, 34b/01, 34b/07, 34b/11, 34b/15, 34b/16, 35a/05, 35a/06, 35a/11, 35b/01, 35b/02, 35b/06, 35b/07, 35b/18, 36a/06, 36a/12, 36a/15, 36b/18, 37a/12, 37a/17, 37a/18, 37a/19, 37b/05, 37b/06, 37b/10, 37b/18, 38a/06, 38a/09, 38a/14, 38a/17, 38a/19, 38b/01, 38b/03, 38b/12, 38b/15, 39a/04, 39a/06, 40a/02, 40a/08, 40b/06, 40b/07, 40b/08, 40b/16, 41a/17, 41b/16, 41b/18, 42a/06, 42a/10, 42a/15, 42a/16, 42a/19, 42b/02, 42b/05, 42b/06, 43a/05, 43a/06, 43a/15, 43a/16, 43a/17, 43a/18, 43a/19, 43b/03, 43b/17, 43b/18, 43b/19, 44a/01, 44a/12, 44a/14, 44b/05, 44b/06, 45a/02, 45a/08, 45b/11, 45b/18, 46a/08, 46b/07, 46b/10, 46b/18, 47a/06, 47a/12, 47a/14, 47a/18, 47b/03, 47b/04, 47b/17, 48a/04, 48a/06, 48a/07, 48a/09, 48b/05, 48b/08, 48b/13, 48b/14, 48b/15, 49a/03, 49a/10, 49a/17, 49b/06, 49b/08, 49b/09, 50a/02, 50a/07, 50b/05, 50b/17, 51a/06, 51a/07, 51a/12, 51a/18, 51b/13, 51b/17, 51b/18, 52a/01, 52a/02, 52a/08, 52a/09, 52b/01, 52b/14, 52b/17, 53a/01, 53b/12, 53b/15, 54a/01, 54a/08, 54a/10, 54a/11, 54a/12, 54a/17, 54a/18, 54a/19, 56a/17, 56b/05, 56b/13, 56b/17, 56b/18, 56b/19, 57b/01, 57b/09, 57b/16, 57b/17, 57b/18, 58b/01, 58b/02, 58b/07, 58b/08, 58b/09, 58b/16, 59a/02, 59a/06, 59a/10, 59a/13, 59a/18, 59b/04, 59b/05, 59b/09, 59b/17, 59b/18, 60a/04, 60a/05, 60a/07, 60a/08, 60a/09, 60a/10, 60a/11, 60a/12, 60a/14, 60a/15, 60b/17, 61a/03, 61a/11, 61a/14, 61b/06, 61b/11, 61b/12, 61b/13, 61b/17, 62a/12, 62b/01, 62b/03, 62b/04, 62b/05, 62b/10, 62b/13, 62b/15, 63a/03, 63a/04, 63a/06, 63a/09, 63b/03, 63b/06, 63b/18, 64a/03, 64a/09, 64a/14, 64a/15, 64a/18, 64b/01, 64b/07, 64b/10, 64b/17, 64b/19, 65a/02, 65a/04, 65a/05, 65a/07, 65a/08, 65a/10, 65b/13, 65b/16, 66a/19, 66b/03, 66b/10, 66b/16, 67a/03, 67a/11, 67a/13, 67a/15, 67a/16, 67a/17, 67b/02, 67b/04, 67b/07, 67b/08, 67b/10, 67b/14, 67b/15, 67b/19, 68b/03, 68b/15, 68b/16, 69a/02, 69a/07, 69a/15, 69a/19, 69b/07, 69b/08, 69b/12, 69b/17, 70a/02,

70a/07, 70b/15, 70b/16, 70b/17, 70b/18,
 70b/19, 71b/01, 71b/03, 71b/14, 71b/15,
 71b/16, 71b/18, 72a/08, 72a/17, 72b/08,
 72b/09, 72b/12, 72b/18, 73a/03, 73a/11,
 73a/17, 73b/02, 73b/05, 74a/03, 74a/10,
 74a/11, 74a/18, 74b/02, 74b/10, 74b/11,
 74b/19, 75a/04, 75a/05, 75a/13, 75a/14,
 75b/01, 75b/06, 75b/07, 75b/12, 76a/20,
 76b/01, 76b/04, 76b/07, 76b/08, 76b/09,
 76b/11, 76b/12, 76b/17, 76b/18, 76b/19,
 77a/04, 77a/05, 77a/06, 77a/07, 77a/08,
 77a/09, 77a/10, 77a/11, 77a/13, 77a/16,
 78a/01, 78a/02, 78a/13, 78a/19, 78b/04,
 78b/10, 78b/11, 78b/15, 79a/01, 79a/03,
 79a/04, 79a/09, 79a/17, 79a/19, 79b/03,
 79b/04, 79b/08, 80a/01, 80a/07, 80a/11,
 80a/16, 80b/01, 80b/09, 80b/10, 80b/17,
 80b/19, 81a/02, 81a/04, 81a/05, 81a/07,
 81a/12, 81a/13, 81a/17, 81a/18, 81a/19,
 81b/02, 81b/15, 81b/17, 81b/19, 82a/04,
 82a/06, 82a/07, 82a/08, 82a/14, 82b/16,
 83a/01, 83a/07, 83a/12, 83b/03, 83b/08,
 84a/04, 84a/11, 84a/12, 84a/13, 84a/14,
 84a/15, 84b/09, 84b/12, 84b/14, 84b/17,
 85a/05, 85b/02, 85b/04, 85b/17, 85b/19,
 86a/03, 86b/01, 86b/03, 86b/09, 86b/12,
 86b/18, 87a/13, 87a/18, 87b/03, 87b/08,
 87b/11, 87b/17, 87b/19, 88a/05, 88a/09,
 88a/15, 88a/16, 88b/07, 88b/11, 88b/12,
 88b/17, 89a/02, 89a/14, 89b/04, 89b/11,
 89b/14, 89b/18, 90a/11, 90a/12, 90a/15,
 90a/16, 90a/18, 90b/14, 91a/09, 91a/10,
 91a/13, 91a/14, 91a/19, 91b/04, 91b/19,
 92a/06, 92a/11, 92b/04, 92b/05, 92b/17,

93a/04, 93a/08, 93a/09, 93a/12, 93a/13,
 93a/16, 93b/14, 93b/19, 94a/04, 94a/08,
 94a/17, 94a/19, 94b/08, 95a/01, 95a/05,
 95a/07, 95a/11, 95a/14, 95a/17

b.+ de 85b/03

b.+ dir 33b/17, 50b/09

birazacık : -1- Birazcık, çok az.

b. 40a/15

bir bir :-1- Ayrı ayrı.

b. 07a/19

birbiri : -23- Karşılıklı olarak bir diğeri.

b. 02a/02, 18b/01, 70b/09,
 71a/14, 75a/07

b.+ nden 02a/13, 25b/06, 25b/08,
 92a/01

b.+ ne 02a/05, 05a/19, 06b/13,
 07a/15, 09a/06, 10a/03, 10a/06, 10a/10,
 10a/19, 18a/19, 18b/02, 54a/04, 58a/03,
 79a/15

bir buçuk : -1- Bir buçuk.

b. 85b/04

birer : -3- Birer.

b. 73a/11, 74a/09, 76b/17

biri : -44- Biri, herhangi biri.

b. 06b/10, 06b/15, 11a/04,
 11a/05, 11a/19, 11b/12, 11b/14, 13b/03,
 15a/14, 16b/03, 16b/04, 16b/05, 16b/06,
 20b/04, 27a/02, 31a/02, 33a/04, 49b/03,
 49b/04, 50a/03, 53a/11, 53a/12, 55a/15

b.+ dir 01b/10

b.+ ne 19a/07, 19a/08

b.+ ni 56a/01, 61a/06, 61a/08

b.+ si 06b/15, 16b/02, 49b/03,
 54b/03

b.+ yle 76a/11

biribiri : -2- bk. birbiri.

b. 84b/19

b.+ ne 68a/14

bir iki : -2- Birkaç.

b. 02b/06, 41a/14

birincâsf : < **Far. birincâsf** -2- Misk otu, ayvadana, civan perçemi

b. 83a/04

birkaç : -10- bk. birkaç.

b. 27b/03, 28a/01, 30a/05, 36a/14, 41a/10, 44a/11, 47b/16, 51a/17, 68b/12, 78a/18

birkaç : -30- Birkaç.

b. 02b/06, 04a/02, 05a/16, 17a/01, 17b/01, 28a/18, 28b/19, 29a/04, 30b/08, 31a/17, 33b/03, 35a/06, 43a/16, 49a/15, 56a/16, 58a/08, 61a/06, 61a/07, 61b/06, 62a/11, 66a/16, 71a/13, 76b/02, 76b/05, 79b/01, 84b/19, 86b/09, 89b/18, 94a/18

bir niçe : -14- Bir hayli, birçok.

b. 02b/09, 05b/03, 08a/03, 39a/19, 40a/07, 45b/16, 48b/09, 49b/01, 50a/08, 67b/16, 82a/13, 83a/13, 83a/14, 90b/05

bi'r-ruḫūbet : < **Ar. bi +el + ruḫūbet** -1- Nemli olarak.

taḫṭīr-i b. 31b/08

bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm : < **Ar.** -1- Rahman ve rahim olan Allah'ın adıyla.

b. 01a/01

biş - : -2- Pişmek.

b.- mek 08b/11

b.- miş olduğundan 13b/12

bit - : -17-

I. Bitki çıkıp yetişmek.

b.- e 21b/01

b.- en 20a/07, 20a/08, 20b/02, 20b/12

b.- er 10b/12, 20a/06, 20b/08, 21a/08, 21a/16

II. Ortaya çıkmak, meydana gelmek, oluşmak.

b.- diği 19b/15

b.- mesi 18a/16

b.- üb 18a/06, 18a/15, 18a/16

bitirici : -1- Sona erdiren, tüketen.

b.+ dir 08b/13

bi't-ṭabi' : < **Ar. bi + el + ṭabi'** -1- Tabiatıyla, tabii olarak

b. 16a/11

bitür - : -3-

I. Bitiştirmek, kaynaştırmak; iyileştirmek.

b.- ür 40a/15

II. (Et için) Oluşturmak.

b.- üb 92a/10

b.- ür 92b/12

biz : -12- Biz.

b. 15b/10, 49a/04, 49a/05, 50a/03, 52b/18, 54a/08, 67b/16, 72b/01, 81b/09

b.+ e 74b/01

b.+ im 15b/06, 67b/15

bi'z-zarūre : < **Ar. bi + el + zarūre** -1- Zaruri olarak, ister istemez.

b. 09a/05

boğa diken : -1- Boğa diken otu.

b. 23b/18

boğaz : -4-

I. Boynun ön bölümü ve bu bölümü oluşturan organlar, imik, kursak.

b.+ ında 57b/03

II. Şişe, güğüm vb. kaplarda ağza yakın dar bölüm.

b.+ ı 30a/02, 34b/07

b.+ ına 54a/20

boğazlan - : -1- Boğazından keserek öldürülmek.

b.- sa 10b/16

boya : -1- Üzerine sürüldüğü, içine katıldığı şeye renk veren ve bu maksatla kullanılan mâdenî, bitkisel veya sentetik madde.

b.+ lar 26a/07

boya - : -1- Rengini vermek.

b.- r 81a/04

boyan - : -1- ...'nın rengini almak.

b.- ur 42a/11

boynuz : -4- Bazı hayvanların başında bulunan, tırnağı bir maddeden, uzun, kıvrık veya çatalı korunma organı.

b.+ ı 72b/09

b.+ ınıñ 36a/03

b.+ undan 36a/05

b.+ unı 26b/19

boy(u)n : -8-

I. Gövdenin başla omuz arasında kalan bölgesi.

b.+ dadır 16b/03

b.+ ı 61a/16

II. Damıtma aletlerindeki ve şişelerdeki dar olan üst kısım.

b.+ ı 38a/17, 38b/03, 38b/12,

b.+ u 38a/06, 54a/18, 75b/02

boyunlu : -3- Damıtma aletlerinin ve şişelerin dar olan üst kısmı, boyunlu.

b. 44b/06, 64a/14, 67a/18

bozıl - : -1- Değişmek, özelliğini kaybetmek.

b.- ub 30b/10

bozul - :-2-

I. Sıhhatini kaybetmek.

b.- muş 18b/15

II. Değişmek, özelliğini kaybetmek.

b.- mayıncaya degin 30b/11

bögrek : -13- Böbrek.

b. 50a/12

b. ağırları 50b/12

b.+ ler 17b/08, 39b/07, 51b/01

b.+ lerde 48a/01, 48b/15

b.+ lerdir 18a/17-18

b.+ lere 15a/11, 23a/12, 23a/13

b.+ leriñ 17a/11, 65a/15

bögrülce : -1- Fasulyeye benzer bir bitki.

b. 23a/15

bögürtlen : -2- Gülgillerden, bahçe çitlerinde, yol kenarlarında kendiliğinden yetişen dikenli ve çok yıllık bir çalı, diken dutu, it üzümü.

b. 20b/14, 23b/10

bölük (g) : -3- Bölüm, parça, kısım.

b.+ dür 15b/06

b.+ ünden 67a/10

b.+ üne 67a/11

bölün - : -1- Ayrılmak.

b.- müş 49b/05

böyle : -34- Bunun gibi, buna benzer.

b. 14b/05, 29a/06, 34b/04,
37b/05, 42a/06, 42b/18, 47a/15, 52a/02,
54a/15, 55b/13, 56a/03, 59a/16, 60a/09,
60b/04, 73a/02, 77a/14, 80b/09, 80b/17,
81a/17, 85b/15, 86a/18

b.+ dir 08a/04, 08b/02, 41b/13,
41b/14, 72b/17, 75b/14

b. ideler 94a/09

b. idersin 77a/11

b. idesin 43b/02

b. olmağ 78a/02

b. olunca 06a/06

bu : -966- Bu.

b. 01b/06, 01b/07, 02a/19,
02b/01, 03a/17, 03b/08, 03b/11, 03b/13,
03b/19, 04a/01, 04a/02, 04a/07, 04a/09,
04a/11, 04a/12, 04a/17, 04a/19, 04b/09,
04b/10, 04b/12, 04b/14, 04b/18, 04b/19,
05a/02, 05a/04, 05a/05, 05a/08, 05a/17,
05b/12, 05b/14, 05b/16, 05b/17, 06a/07,
06a/15, 06a/19, 06b/01, 06b/02, 06b/05,
06b/13, 06b/17, 07a/04, 07a/10, 07a/11,
07a/17, 07b/02, 07b/03, 08a/07, 08a/09,
08a/10, 08a/11, 08a/12, 08a/14, 08a/16,
08a/17, 08b/01, 08b/14, 09a/04, 09a/13,
09a/18, 09a/19, 09b/02, 09b/03, 09b/06,
09b/14, 09b/19, 10a/01, 10a/02, 10a/04,
10a/05, 10a/06, 10a/11, 10a/14, 10b/01,

11a/02, 11a/05, 11a/17, 11b/03, 11b/04,
11b/08, 11b/12, 11b/16, 12a/09, 12a/12,
12a/13, 12a/14, 12a/15, 12a/17, 12a/19,
12b/03, 12b/04, 13a/14, 13a/16, 13a/18,
13a/19, 13b/01, 13b/02, 13b/05, 13b/06,
13b/07, 13b/09, 13b/10, 13b/14, 13b/15,
13b/16, 13b/17, 13b/18, 14a/02, 14a/08,
14a/16, 14a/19, 14b/07, 14b/09, 14b/11,
14b/14, 14b/17, 14b/19, 15a/02, 15a/14,
15b/01, 15b/02, 15b/03, 15b/10, 15b/13,
15b/17, 15b/19, 16a/02, 16a/05, 16a/12,
16a/13, 16a/19, 16b/01, 16b/06, 17a/05,
17a/07, 17b/18, 17b/19, 18a/02, 18b/03,
18b/09, 18b/14, 18b/15, 18b/16, 19a/02,
19a/05, 19a/11, 19a/12, 19b/08, 19b/09,
19b/10, 19b/11, 19b/13, 19b/16, 19b/17,
20a/02, 20a/09, 20b/02, 21b/02, 21b/07,
22a/07, 22a/08, 22a/12, 22a/16, 22b/16,
23b/14, 23b/18, 24b/01, 24b/09, 24b/19,
25a/05, 25a/09, 25a/10, 25a/13, 25b/01,
25b/05, 25b/13, 25b/14, 25b/15, 26a/01,
26a/10, 26a/18, 26a/19, 26b/01, 26b/08,
26b/12, 26b/13, 27a/12, 27b/04, 27b/09,
27b/17, 27b/18, 27b/19, 28a/08, 28a/14,
28a/17, 28a/19, 28b/02, 28b/04, 28b/06,
28b/14, 28b/16, 28b/18, 29a/06, 29a/07,
29a/10, 29a/17, 29b/04, 29b/09, 29b/16,
29b/17, 30b/02, 30b/12, 30b/19, 31a/02,
31a/09, 31b/15, 31b/16, 32a/07, 32a/09,
32a/12, 32a/15, 32b/03, 32b/05, 33a/06,
33a/11, 33a/13, 33b/03, 33b/12, 33b/19,
34a/02, 34b/06, 34b/11, 35a/02, 35a/08,
35a/13, 35a/14, 35b/02, 35b/03, 35b/14,
36a/02, 36a/03, 36a/08, 36a/12, 36b/01,

36b/02, 36b/03, 36b/05, 36b/08, 36b/09,
36b/11, 37a/02, 37a/05, 37a/15, 37a/16,
37b/04, 37b/07, 37b/09, 37b/14, 37b/15,
37b/16, 38a/04, 38b/03, 38b/12, 38b/13,
38b/19, 39a/01, 39a/06, 39a/07, 39a/17,
39b/02, 39b/05, 39b/09, 39b/10, 39b/17,
39b/18, 39b/19, 40a/09, 40a/12, 40a/16,
40b/01, 40b/03, 40b/10, 40b/11, 40b/17,
41a/04, 41a/12, 41a/13, 41a/14, 41a/17,
41b/04, 41b/05, 41b/10, 42a/02, 42a/08,
42a/11, 42a/15, 42a/19, 42b/19, 43a/02,
43a/10, 43a/18, 43b/02, 43b/10, 43b/17,
44a/02, 44a/14, 44a/17, 44b/08, 44b/09,
44b/11, 44b/12, 44b/17, 44b/18, 45b/01,
45b/04, 45b/08, 46a/01, 46a/09, 46a/13,
46b/03, 46b/05, 46b/13, 46b/15, 47a/01,
47a/06, 47a/18, 47b/07, 47b/18, 47b/19,
48a/10, 48b/01, 48b/02, 48b/13, 48b/14,
48b/17, 49a/19, 49b/02, 49b/05, 49b/09,
50a/02, 50a/15, 50b/06, 50b/17, 51a/09,
51a/10, 51a/13, 51a/14, 51b/01, 51b/19,
52a/03, 52a/06, 52a/10, 52a/18, 52b/01,
53a/08, 53a/10, 53b/10, 53b/11, 54b/07,
54b/08, 54b/09, 54b/17, 55a/09, 55a/12,
55a/14, 55a/15, 55b/03, 55b/09, 56a/01,
56a/14, 56a/15, 56b/09, 56b/10, 57a/16,
57a/18, 57b/01, 57b/04, 57b/05, 57b/10,
57b/11, 57b/12, 57b/15, 58a/02, 58a/06,
58a/16, 58a/18, 58b/10, 58b/13, 58b/15,
58b/17, 59a/10, 59a/16, 59a/18, 59a/19,
59b/03, 59b/06, 59b/10, 59b/14, 60a/11,
60a/16, 60b/07, 60b/11, 60b/14, 60b/18,
61a/02, 61a/04, 61a/06, 61a/07, 61a/08,
61a/12, 61a/13, 61a/19, 61b/14, 61b/18,
62a/01, 62a/03, 62a/04, 62a/14, 62a/16,
62b/04, 62b/06, 62b/09, 62b/19, 63a/10,
63a/15, 63b/15, 63b/16, 64a/02, 64a/05,
64a/16, 64b/09, 64b/11, 64b/18, 65a/02,
65a/05, 65a/07, 65a/09, 65a/11, 65b/04,
65b/07, 65b/09, 65b/15, 65b/16, 65b/18,
65b/19, 67a/06, 67b/07, 67b/12, 67b/16,
67b/18, 67b/19, 68a/04, 68a/06, 68a/11,
68a/12, 68a/14, 68a/15, 68a/17, 68b/05,
68b/07, 68b/14, 68b/16, 68b/17, 69a/06,
69b/04, 69b/12, 69b/14, 70a/03, 70b/05,
70b/10, 70b/18, 71a/05, 71a/19, 71b/20,
72a/01, 72a/13, 72b/01, 73a/05, 73a/07,
73a/08, 73a/12, 73a/14, 73a/15, 73a/16,
73a/18, 74a/01, 74a/12, 74a/14, 74b/01,
74b/11, 74b/13, 75a/10, 75a/12, 75b/09,
75b/12, 75b/13, 75b/16, 76b/05, 77a/16,
77a/17, 77b/06, 77b/07, 77b/09, 77b/17,
78a/05, 78a/11, 78a/13, 78a/14, 78a/15,
78a/16, 78b/07, 78b/09, 78b/16, 79a/05,
79a/09, 79a/17, 79a/19, 79b/02, 79b/06,
79b/07, 79b/08, 79b/09, 79b/12, 79b/13,
80a/07, 80a/09, 80a/18, 80b/01, 80b/15,
80b/19, 81a/01, 81a/04, 81a/06, 81a/19,
81b/02, 81b/04, 81b/07, 81b/08, 81b/09,
81b/17, 82a/02, 82a/10, 82a/12, 82a/14,
82a/18, 82a/19, 82b/08, 82b/13, 83a/14,
83b/12, 83b/16, 84a/01, 84a/16, 84a/17,
84b/02, 84b/19, 85a/08, 85a/10, 85b/05,
85b/16, 86a/04, 86a/15, 86b/07, 86b/09,
86b/16, 86b/19, 87a/04, 87a/16, 87b/01,
87b/14, 87b/16, 88a/14, 88a/16, 88a/18,
88b/01, 88b/09, 88b/12, 89a/09, 89a/17,
89b/04, 89b/05, 89b/07, 89b/13, 89b/14,

89b/18, 90a/13, 90a/15, 90a/18, 90b/07,
90b/16, 91a/08, 91a/15, 91a/18, 91a/19,
91b/01, 91b/12, 92a/04, 92a/07, 92a/11,
92a/17, 92a/18, 92b/09, 92b/10, 92b/17,
93a/02, 93a/04, 93a/05, 93a/13, 93a/17,
93a/19, 93b/02, 93b/04, 93b/16, 93b/17,
94a/09, 94a/11, 94a/12, 94b/03, 94b/06,
94b/14, 94b/17, 95a/01, 95a/03, 95a/06,
95a/14, 95a/15, 95a/16, 95a/17, 95b/01

b. arada : Yeri gelmişken. 30b/03

b.+ dur 02a/09, 04b/14, 05a/18, 27a/13,
29b/05, 29b/18, 30a/05, 32b/11, 33a/03,
33a/04, 34a/13, 39a/18, 40b/13, 40b/19,
41a/06, 42a/03, 42a/13, 42a/17, 44b/16,
45b/09, 45b/14, 45b/18, 46a/04, 46a/16,
47b/14, 48a/18, 48b/06, 51a/15, 52b/03,
54a/09, 58a/11, 59b/01, 59b/16, 64b/06,
68b/10, 70a/06, 70a/15, 70b/13, 71a/04,
71b/14, 71b/20, 79b/08, 83b/12, 87a/01,
94a/02, 95b/10

b.+ ña 04a/06, 11a/01, 14a/16,
27a/01, 28a/10, 29a/18, 31b/04, 31b/07,
31b/08, 41b/11, 43b/02, 48b/03, 58b/17,
68b/17, 74a/03, 79b/09, 83a/04, 87b/10

b.+ nda 26a/07, 36a/04, 54b/10,
54b/14, 55a/01, 66b/09, 79a/04

b.+ ndan 01a/07, 03b/19, 04b/12,
05a/14, 05b/01, 12b/04, 14a/10, 14a/15,
14b/02, 14b/13, 25a/08, 25a/14, 30b/09,
31b/01, 34a/07, 34b/01, 34b/04, 34b/07,
34b/08, 34b/15, 34b/18, 35a/18, 36b/13,
36b/19, 37a/09, 37b/01, 37b/10, 38a/14,
40b/08, 41b/16, 44a/10, 46a/19, 46b/01,
47b/17, 48a/09, 52a/08, 52b/04, 52b/12,

52b/15, 52b/17, 54a/12, 54a/15, 54a/18,
54b/03, 55a/09, 57b/19, 58a/02, 60a/08,
60b/04, 60b/18, 61b/18, 62b/04, 62b/09,
62b/10, 63a/08, 63a/12, 64a/04, 64a/06,
67a/17, 67b/09, 67b/11, 68b/18, 69a/15,
75a/17, 76a/04, 76a/05, 76b/06, 77a/12,
78a/19, 79b/10, 79b/18, 79b/19, 80a/06,
80a/13, 80b/10, 81b/15, 82a/07, 82a/10,
82a/15, 83a/15, 84b/13, 84b/18, 87a/03,
87b/09, 87b/19, 88a/12, 88a/13, 88a/14,
89a/13, 90a/08, 90b/15, 91a/14, 92a/05,
93a/03, 93b/19, 94b/10

b.+ mı 16a/14, 17a/05, 19a/15,
42a/11, 45b/07, 58a/07, 61a/13, 62a/07,
65a/19, 66a/10, 67b/16, 67b/18, 76a/06,
76a/12, 80b/04, 82b/15, 93b/18

b.+ nlar 02a/03, 02a/04, 14a/07,
18a/12, 20b/10, 21b/06, 21b/11, 21b/15,
21b/19, 24b/03, 24b/05, 28a/15, 30b/17,
35b/16, 79a/14, 85b/02

b.+ nlara 24b/12, 34a/05,
34b/13, 48b/17

b.+ nlarda 35b/04, 41b/12

b.+ nlardan 33b/12, 33b/13,
52b/09, 53a/06, 76b/12, 87b/13, 90b/05

b.+ nlardır 20a/19, 25a/19

b.+ nları 56a/02, 87b/07, 91b/18,
92b/19

b.+ nlarıñ 02a/02, 02a/03,
09b/18, 11a/07, 13a/02, 13b/17, 14a/01,
15a/16, 20a/18, 22b/10, 30b/06, 35b/04,
36b/07, 38b/07, 59b/02, 59b/04, 66a/10,
67b/14, 72a/07, 73a/17, 82a/16, 87b/15

b.+ nuñ 01b/04, 04a/07, 07a/15,

07b/07, 10b/12, 10b/19, 13a/18, 13b/01,
14a/18, 14b/12, 16a/12, 18b/07, 19b/17,
21a/04, 22b/06, 33a/02, 35a/01, 43b/03,
43b/12, 44a/07, 44b/14, 45b/09, 47b/13,
48a/04, 54a/02, 55a/10, 58a/17, 60a/04,
60a/06, 60a/18, 78a/05, 78b/06, 79a/13,
79b/14, 89a/07

b.+ nuñla 09b/06, 11b/19,
18b/12, 57a/17, 67a/03, 77a/02, 79b/11,
93b/05

buçuk : -8- Buçuk, yarım.

b. 73b/19, 76b/11, 90a/11
bir b. 85b/04
iki b. 79b/17
ikişer b. 95b/10
üç b. 95b/15

bu'd : < Ar. bu'd -3-

I. Uzaklık.
b.-1 şems 09b/04
b.-1 şemse 01b/16
II. Zıtlık.
b. 65b/06

budağ : -1- Dal.

b.+ larda 09b/01

büde : -1- bk. püte.

b. 11a/08

buğday : -6- Buğday.

b. 39b/10, 39b/11, 45b/17,
79a/17
b.+ da 19a/15
b.+ dan 10a/15

buğz : < Ar. buğz -1- Düşmanlık, kin.

b. 03b/13

buğār : < Ar. buğār -13- Buhar.

b. 09b/16, 09b/17, 14b/11,
30a/03, 31a/12, 31b/03

b.+ a 14b/13

b.+ ı 14a/12, 29a/15, 93a/11

b.+ ñ 31a/11

b.+ ıyla 25a/18

b.+ lar 15b/11

buğāriyye : < Ar. buğāriyye -1- Buhar.

ḥammām-ı b.+ dir 29b/17

buğrān : < Ar. buğrān -1- Nöbet, kriz.

b.-1 ceyyid olmasına: Hastalığın
iyileşmeye yüz tuttuğunu gösteren
nöbet. 70a/03

buğūr-ı meryem : < Far. buğūr +
Meryem. -3- Buhûrumeryem, tavşan
kulağı, siklamen.

b. 22b/04, 23b/14, 24a/01

buğ'a : < Ar. buğ'a -1- Yer, ülke.

b.+ lar 10b/06

Buğrat : < Ar. Buğrat -5- Eski Yunan
hekimi Hipokrat.

B. 05a/13, 08b/17, 50b/07,
72a/18

bul - : -29-

I. Belirlemek, tespit etmek.

b.- dılar 54a/04

b.- ura 65a/07

b.- madığı 65a/10

b.- mazsa 65a/08

II. Ortaya çıkarmak, keşfetmek.

b.- dılar 08a/01, 08a/03

b.- mağ 19a/15

III. Sağlamak, tedarik etmek.

b.- amazsın 79a/07

b.- masa 10b/18
 IV. Bir şeyle karşılaşmak.
 b.- ursın 67b/08
 V. Genellikle yabancı asıllı kelimelerle birleşik fiiller teşkil eder.
 nużc b.- a 91a/14
 (ḥalāş) b.- a 95a/18
 ḥalāş b.- dı 86b/19
 ma' kŭl b.- dı 81a/07
 ziyāde b.- dılar 08a/02
 altun mertebesine yetişmiş b.- dılar 08a/04
 ḥalāş b.- dılar 68a/12
 nāfi' ve mücerreb ve zararlı b.- duğ 54a/08-09
 nāfi' b.- dum 77b/07
 kādri büyük b.- dum 78a/15
 noqşān b.- maz 92a/19
 mizāc b.- muşdur 17a/09
 ḥayāt b.- ub 10b/15
 ḥiddet b.- ub 46a/11
 nuql b.- ub 64a/06
 ḥayāt b.- ur 11b/19
 şihḥat b.- ur 18b/16
 nużc b.- ur 81a/10
 ḥalāş b.- ur 95a/17
bulun - : -20-
 I. Var olmak, mevcut olmak.
 b.- an 85b/12, 85b/15
 b.- duğı 07b/18
 b.- mayınca 01a/15
 b.- maz 08b/17
 b.- mazsa 78b/18
 b.- ur 11b/09, 16a/02, 19a/12, 19a/14, 19a/15, 25a/13, 85b/11

az b.- ur ola 53a/04-05
 II. Belirlemek, tespit edilmek.
 b.- muş idi 86a/19
 b.- ub 07b/19
 III. Sağlamak, temin edilmek.
 b.- maduğı 78a/09
 b.- mazsa 51b/13, 56a/14
 IV. Yardımcı fiil olarak kullanılır.
 vücūd b.- mek 08b/12
buraklı : -1- Sancı veren, acı veren, buruntulu.
 b. olan 66b/11
buranc : -1- Kalpak.
 b. 11a/02
burc : < Ar. burc -2- Zodyak üzerinde yer alan on iki takımyıldızından her biri.
 b.+ unda ola 72b/14, 72b/15
burçağ (ğ) : -2- Burçağ.
 b. 20a/11
 b.+ a 20a/12
büre : < Far. büre -2- Kuyumcuların kullandıkları tuza benzer bir madde.
 b. 30a/17
 b.+ si 60a/15
bur(u)n :-5- Burun.
 b. 71a/09, 73b/07, 85a/19
 b.+ dan 47b/08
 b.+ una 73b/07
büşir : < Far. büşir -2- Sığır kuyruğı denilen ve ayı kulağına benzeyen bir ot.
 b.+ dir 20b/06, 22b/09
bustānī : < Far. bustān + ī -4- Yabani olmayan, bakımlı bahçelere ait.

ķaranfil-i b. 21b/03-04, 21b/08,
22b/18

b.+ sine 83a/05

buřlān : < **Ar. buřlān** -1- (Hareketin,
hissin) Ortadan kalkması.

b.+ ına 69b/09

buşm : < **Ar. buşm** -12- Sakız ağacı,
yabani fıstık ağacı, bittim.

b. 28a/11, 28a/12

şamğ-ı b. 35b/18, 44b/10,
87a/10, 87b/02, 91a/11, 91b/07

şamğ-ı b.+ dur 24a/09

şamğ-ı b.+ ı 91b/18

b.+ uñ 48a/11

şamğ-ı b.+ uñ 35b/17

buyur - : -5-

I. Söylemek, demek, düşüncesini
bildirmek.

b.- dılar 56a/06, 56a/10

b.- urlar 01a/13

II. Yardımcı fiil olarak kullanılır.

fermān b.- dılar 01b/01

isti' māl b.- mamaşlarını 03a/16

buz : -1- Donarak katı duruma gelmiş
su.

b. 63b/15

buzadı : -1- Sütten kesilmemiş inek
yavrusu.

b. 78a/09

būlbūl : < **Far. bulbul** -1- Sesinin
güzelliği ile tanınmış olan ötücü kuş.

b. 12b/15

būrāde : -1- bk. būrāde.

b. 26a/08

būrāde : < **Ar. būrāde** -15- Törpülenen
cisimden dökülen yonga, talaş.

b. 26a/08

b. itmek 26a/09, 26a/10

b.+ ı 27b/01

b.+ si 32a/03, 43b/17, 76b/16,
76b/17

b.+ sinden 43b/07

b.+ sini 27a/18, 28b/15, 47b/01,
47b/10

b.+ ye 26a/09

būrānī : < **Far. burrān** + ī -1- Keskinliđe
ait, keskinlikle ilgili. (Keskin su, sirke
vb.)

b.+ ler 26a/09

būrūdet : < **Ar. burūdet** -4-

I. Soğukluk.

b.+ de 69b/16

b.+ den olan 39a/09

b.+ e 31a/12

II. Üşütme.

b.+ i 82b/02

būyū - : -9- Büyümek.

b.- mek 07b/05, 08b/12, 54b/10

b.- mekligi 07b/12

b.- r 10a/08, 10b/09, 13a/19,
18a/15

b.- ye 78a/02

būyūk (g) : -26-

I. Boyutları, benzerlerinden daha
fazla olan.

b. 28b/11, 32b/10, 37a/17,
37a/18, 37a/19, 38a/10, 38b/15,
80b/01, 88b/06, 93b/07

b.+ idir 24b/03, 86a/18

b. ola 44b/06, 75b/03

b. olmak 36b/15

b. ve yaş olan 86b/01

II. Çok etkili, etkisi kuvvetli ve yaygın.

b. 16b/19, 41a/05, 44a/19

III. Mühim, önemli.

b. 25a/02, 67a/07, 67b/14

kadri b. buldum 78a/15

b.+ i 53b/14

b.+ idir 31a/10,

C

Cābir : -2- Cābir bin Hayyan.

C. 28b/03, 32b/06

cāhil : < **Ar. cāhil** -2- Belli bir konuda yeterli bilgisi olmayan.

c. 56a/02

ṭabīb-i c.+ den 53b/13

cā'iz : < **Ar. cā'iz** -1- Din, yasa, töre vb. bakımdan işlenmesinde, yapılmasında sakınca olmayan, yapıp işlenmesine izin verilen.

c. olur 37a/15

Calinus : -6- Ünlü Yunan hekim Galen.

C. 50b/07, 50b/08, 53b/10, 72a/19

C.+ uñ 15b/17, 53b/11

cām : < **Far. cām** -1- Soda veya potas katılmış silisli kumun ateşte eritilmesiyle yapılan sert, saydam ve çabuk kırılır cisim.

ḳubbe-i c. 37a/19

cāmi' : < **Ar. cāmi'** -2- Bir araya getiren, cem eden.

c.+ dir 11b/06

‘ ilāc-ı c.+ dir 91b/04

cāmid : < **Ar. cāmid** -1- Donmuş, donuk.

c. olanları 26a/11

cānib : < **Ar. cānib** -8- Yan, taraf, yön.

c.+ e 32a/06, 36a/12, 59a/10

c.+ inden 09b/11, 09b/12, 10b/08

c.+ ine 31b/05

cāvī : < **Ar. cāvī** -1- Padişah otu, kara günlük. (Biberiye)

c. 41b/06

cāvşir : < **Ar. cāvşir** -2- Cavşir otu ve kökünden elde edilen reçinesi.

c. 41b/11, 91b/07

cā'iz : -9- bk. cā'iz.

c. 53b/04, 55b/11, 61a/13, 89b/07

c.+ dir 07b/12, 55b/03, 64b/11

c. olur 55a/16-17

cāzibe : < **Ar. cāzibe** -1- İnsan vücudundaki gıdaların sindirimi ile ilgili dört kuvvetten biri; cāzibe alınan gıdaları vücuda dağıtan kuvvettir.

c. 02a/01

cedid : < **Ar. cedid** -12- Yeni.

c. 02a/05

ṭıbb-ı c. 02a/05-06, 02b/04, 02b/17, 03a/01, 03b/19

ṭıbb-ı c.+ de 02b/05

ṭıbb-ı c.+ den 05b/02

ṭıbb-ı c.+ e 02a/09, 04b/14-15

tıbb-ı c.+ i 03a/19, 04a/01

cedvār : < **Ar. cedvār** -1- Zencefil cinsinden kâfuru kokulu uyarıcı olarak kullanılan safran kökü.

c. 90b/11

celbüb : < **Far. celbüb** -1- Sarmaşık. (Fesleğen)

c. 22a/07

celile : < **Ar. celile** -1- Çok yüce, yüksek.

fā'ide-i c. 67b/17

celilü'l-ıqadr : < **Ar. celil** + **ıqadr** -1- Değeri, itibarı çok büyük.

c.+ dır 90a/14

cem' : < **Ar. cem'** -38- Toplama, toplanma; bir araya gelme, getirilme.

c. 04a/16

c. idersin 64a/13, 71b/20, 88a/15

c. idesin 34b/18, 38a/07, 58a/07

c. idici 07a/06

c. idüb 25b/07, 25b/12, 29b/11, 47a/16, 61b/15, 62b/05, 67b/04, 70a/11, 70b/19, 73a/03, 80b/17, 83a/07, 84b/12, 87a/13, 88b/09, 89b/14, 90a/12, 90b/06, 91a/13

c. itseñ 93b/19

c. ola 37b/06

c. olan 29a/05, 48b/13

c. olamı 37b/06

c. olanları 70b/19

c. olub 09a/04, 28b/05, 61b/19, 63a/13

cemī' : < **Ar. cemī'** -33- Bütün, hep.

c. 01b/17, 05b/08, 05b/10,

24b/07, 24b/08, 37b/15, 49b/07, 50b/12, 55a/07, 55a/08, 56b/07, 56b/19, 61b/16, 62a/05, 68a/16, 69b/17, 87a/17, 87b/05, 90b/01, 91b/02, 91b/03

felāsife'-i c. 01b/08

hayāt-ı c.-i bedene 13b/09-10

c.-i cisimleri 05a/09

c.-i ecsām 08a/18

c.-i eşyā 06a/07

c.-i hāşşalar 40b/13-14

c.-i mesāyiline 02b/01

efđal-i c.-i mükevvenāt 01a/11

c.-i sıtmalara 88a/03

c.-i şüretleri 06a/02

c.-i şüretleriñ 05b/10

cemī' i : -6- bk. cemī'.

c. 05b/19, 19a/14, 24a/06, 34b/11, 77b/17, 86a/05

cemre : < **Ar. cemre** -7- İltihaplı bir çıban, kara kabarcık.

c. 69a/15, 69a/17, 82b/11, 92b/12, 92b/16, 93b/05, 94a/11

cenüb : < **Ar. cenüb** -2- Güney.

c. 09b/12, 20a/06

cerāhat : < **Ar. cerāhat** -2- Yara.

c. 61a/04

c.+ leri 94b/17

cereb : < **Ar. cereb** -1- Uyuz hastalığı.

c. 92b/18

cerr-i 'alaqa : < **Ar. cerr** + 'alaqa -1- Tortu toplama.

c. 61b/12

cesed : < **Ar. cesed** -9- Cismin görünen somut kısmı.

c.-i keşif itmekdir 11a/15
 c.-i keşifleri 11a/11, 11a/13
 c.-i şābit 11a/12
 c.+ de 06b/01
 c.+ den 06b/01
 c.+ dir 08b/08
 c.+ e 05a/02
 c.+ leri 11a/16

cesedāniyyet : < Ar. cesedāniyyet -1-

İşlenmemiş, ham.

c.+ den 78a/01

cevāb : < Ar. cevāb -1- Bir soruya, bir isteğe, bir söz veya yazıya verilen karşılık, yanıt.

c. 29b/05

cevāhir : < Ar. cevāhir -6- Cevherler.

c. 71b/10

c.-i nefise : Kıymetli, değerli cevherler. 71a/17

c.+ den 08a/18, 71a/19

c.+ i yapmağa 19b/04

c.+ ler 26a/07

cevāriş : < Ar. cevāriş < Far. güvāriş -4- Toz haline getirilmiş etkili maddenin bal, şeker veya şurupla karıştırılmasından oluşan macun kıvamında ilaç. Genellikle sindirim için kullanılır.

c. 40a/16, 76a/04, 89a/03, 89b/06

cevāz : < Ar. cevāz -1- İzin, müsaade.

c.+ ını 05a/07

cevher : < Ar. cevher < Far. gevher -10-

I. Bir şeyin özü, maya, gevher.

c. 33b/12, 40a/04

c.-i mücerreddir 16a/05-06

c.-i şeffāf olursa 60a/08-09

c.-i şeffāf 60a/12

c.+ dir 06a/12

c.+ e 15b/04

c. olmazsa 60a/09

II. Değerli maden.

c.+ dir 08b/11, 65b/13

cevher-i ḥāmī : < Ar. cevher < Far.

gevher + Ar. ḥāmī -6- Maddi âlemde değersiz madenleri altına çevirdiğine inanılan iksirin insanlarda ve diğer varlıklarda da mevcut olduğuna inanılan karşılığıdır. Bazıları beşinci cevher ile ilk maddenin (heyulā-i ūlā) ifade edildiğini düşünürken bazılarına göre ise beşinci cevher esir maddesidir.

c. 15b/03, 18b/17, 19a/08, 19a/11

c. + i 15b/13

c. + iñ 19b/10

cevz : < Ar. cevz < Far. gevz -2- Ceviz.

c. 21a/13, 31a/06

cevz-i bevṵā : < Ar. cevz + bevṵā -12- Hindistan cevizi.

c. 22b/12, 23a/08, 23a/15, 38b/07, 40b/05, 40b/06, 60b/15, 61b/19, 72b/11, 74a/14, 74b/12, 85a/15

cevz-i māşil : < Ar. cevz + māşil -1- Tatula, boru çiçeği.

c. 20a/12-13

ceyyid : < Ar. ceyyid -1- İyi, hoş, latif.

buhṵrān-ı c. olmasına 70a/03

cezār : < Ar. cezer < Far. gezer -1- Havuç.

c.+ dır 23a/10

cezb : < Ar. cezb -3- Kendine çekme.

c. ider 53b/01

c. idüb 92a/13

c. itdigi 07b/09

çibre : < Yun. tsipura -2- Sıkılıp suyu alınan üzüm vb. meyvelerin posası.

c.+ si 30a/12, 34b/06

çiger : < Far. çiger -6- Akciğerlerle karaciğerin ortak adı.

c. 45a/06, 45a/12

c.+ de 44a/04

c.+ iñ 47a/07, 89a/12

c.+ inde 82b/17

çiger otı : < Far. çiger + T. ot -1- Dügün çiçeğigillerden, çok yıllık otsu bir bitki.

c. 22b/19

çihet : < Ar. çihet -5- Taraf, yön, husus.

c.+ inden 13a/03, 29b/02, 31a/10, 56b/05, 56b/06

cilā : < Ar. cilā³ -2- Parlaklık.

c. viricidir 52b/03

c. virir 41b/17-18

cildiyye : < Ar. cildiyye -1- Deri ile ilgili.

emrāz-ı c.+ niñ 69a/19-69b/01

cimā^c : < Ar. cimā^c -4- Cinsel ilişkide bulunma, çiftleşme.

c.+ a 40b/04, 86a/16, 86a/18, 86b/10

cins : < Ar. cins -3- Tür, çeşit.

c. 26a/18

c.+ inden 26a/08

c.+ ini 78a/12

cirm : < Ar. cirm -1- Yakın.

c.+ ine 25a/16

cis(i)m : < Ar. cism -49-

I. Varlık, nesne, madde.

c. 07a/12, 07a/18, 07b/10, 07b/11, 09a/18, 09a/19, 10a/07, 13b/07

c.-i āḥar 07a/19

c.-i bāḥın 13b/03, 13b/07

c.-i bāḥında 13b/05

c.-i ḥafīdir 13b/04

c.-i keṣīfdir 09a/17

c.-i keṣīfe 05a/02

c.-i laḥīfdir 33b/07

c.-i ^cālilerine 13b/06

c.-i ṭabī^ci : Doğal cisimler.

55b/18

c.-i zāhir 13b/03

c.-i zāhire 13b/07

c.+ de 11a/04

c.+ dir 08b/13

c.+ i 06b/12, 07a/11, 07a/16, 13b/02, 25a/10, 31a/01

c.+ idir 06b/11, 06b/17

c.+ iñ 05a/03, 05a/04, 08a/10, 31a/13

c.+ inde 40b/15

c.+ le 09a/19

c.+ ler 04b/02, 07a/17, 08b/18

c.+ lerde 08b/04, 08b/16

c.+ lerdir 07a/12, 07a/13

c.+ leri 28a/14

cemī^c-i c.+ leri 05a/09

- c.+ leriñ 08b/05, 11a/02
 II. Beden, vücut.
 c.+ i 07a/17
 c.+ ine 07a/17
- cismāniyye** : < **Ar. cismāniyye** -1-
 Bedenle, varlıkla ilgili.
 c.-i zāhirden 11b/07
- cismiyye** : < **Ar. cismiyye** -1- Varlık.
 şüret-i c. 55b/17
- civa** : -1- bk. cīve.
 c.+ yı 30b/06
- cīve** : < **Far. cīve** -1- Cıva.
 c.+ dir 11a/16
- cumhūr** : < **Ar. cumhūr** -1- Halk.
 c. 06b/16
- cūdām** : < **Ar. cuzām** -6- bk. cüzām.
 c. 43b/05, 58b/19, 63a/19,
 66a/02, 77a/19
 c.+ dır 49b/04
- cülnār** : < **Ar. cülnār** -1- Gülnar, nar
 çiçeği.
 c. 85a/14
- cümle** : < **Ar. cümle** -249-
 I. Bütün, hep.
 c. 02a/03, 03b/09, 03b/10,
 04a/12, 07a/04, 08a/13, 08b/05, 08b/06,
 09a/18, 09b/01, 11b/08, 11b/15, 11b/18,
 11b/19, 12a/01, 13a/03, 13b/18, 13b/19,
 15a/10, 15b/05, 15b/18, 16a/05, 16a/06,
 16b/19, 18a/08, 18b/05, 18b/06, 18b/10,
 18b/15, 19a/02, 19a/04, 19a/06, 19a/07,
 19b/02, 19b/03, 19b/18, 19b/19, 21b/15,
 22a/01, 24b/15, 25b/01, 25b/05, 26b/18,
 28a/17, 33a/03, 33b/12, 35a/09, 35b/02,
 35b/14, 36b/03, 39a/17, 39b/02, 40a/10,
 40a/12, 40a/14, 40b/02, 40b/17, 41a/13,
 41a/15, 42a/16, 42b/09, 43a/02, 43a/18,
 43b/16, 44a/17, 44b/09, 44b/12, 44b/15,
 45b/06, 47b/07, 48b/02, 48b/16, 49b/04,
 49b/08, 49b/10, 49b/18, 50a/01, 51a/09,
 51b/09, 51b/12, 51b/14, 52b/02, 54a/01,
 54b/12, 54b/13, 57a/07, 59a/11, 59b/13,
 61a/02, 62a/05, 64b/01, 64b/12, 65a/13,
 65b/13, 65b/14, 67a/07, 67a/09, 67b/19,
 68a/18, 70a/16, 70a/18, 70b/19, 71a/19,
 72a/09, 73a/18, 73b/02, 73b/03, 73b/04,
 73b/08, 74a/19, 74b/09, 75a/06, 76a/02,
 76b/08, 77b/13, 77b/15, 77b/18, 77b/19,
 78a/04, 78a/07, 78b/02, 78b/03, 79b/01,
 81b/10, 82a/18, 82b/12, 83a/08, 83a/09,
 85a/18, 87a/02, 88b/03, 89a/11, 89b/14,
 90a/01, 90a/04, 90a/12, 90a/14, 90a/15,
 90b/02, 90b/17, 92a/14, 92b/10, 93b/03,
 94b/17, 94b/18
- resül-i c.-i kāyīnāt 01a/10
 c.+ niñ 05a/04
 c.+ 'i 59b/03
 c.+ si 05b/06, 07a/17, 13b/16,
 21a/10, 22b/10, 22b/16, 25b/13, 32b/13,
 45b/04, 48b/12, 50b/19, 60a/16, 63b/03,
 64a/19, 67b/06, 68a/07, 70a/09, 70a/10,
 70b/19, 75a/04, 75a/12, 76b/03, 77a/10,
 78a/08, 81b/16, 87b/06, 87b/14, 92b/04
- c.+ sin 27a/10, 32a/17
 c.+ sinde 02b/16
 c.+ sinden 07a/02
 c.+ sine 06a/10, 11b/10, 22a/01,
 35a/01, 39a/08, 40a/17, 41a/18, 42a/01,

43b/12, 44a/04, 44a/18, 45a/05, 52b/11,
57a/07, 58b/18, 61a/01, 64b/12, 68b/08,
69b/01, 71a/08, 72a/07, 76b/05, 81b/06,
83b/04, 89b/01, 89b/02, 89b/03, 90b/19
c.+ sini 08a/05, 11b/06, 19b/08,
32a/19, 40a/02, 57b/16, 57b/17, 58a/03,
59b/17, 71b/15, 72b/12, 73b/01, 74b/19,
75a/13, 76b/11, 76b/17, 83a/07, 83b/01,
84a/14, 85a/17, 87a/02, 87a/13, 87b/03,
88b/11, 89a/02, 89a/06, 91a/06, 94b/08
c.+ siniñ 14a/04, 24b/04, 30a/01,
50b/09, 64a/07

c.+ ye 54a/02

II. Bir yargı bildirmek için tek başına çekimli bir fiil veya çekimli bir fiille kullanılan kelimeler dizisi, tümce.
c.+ den 06a/15

cünd-i bîdester : < Far. gund + bîdester -
4- Kunduz taşağı otu.

c. 41b/19, 73a/07, 83a/02,
83b/01

cünd-i bîdüster : -1- bk. cünd-i bîdester
c. 75a/01

cüz' : < Ar. cüz' -13-

I. Kısım, parça.

c.-i keşifinden 32b/08

c.-i laşifini 32b/07-08

c.-i nārīsiniñ 54b/15

c.-i nāriyyesi 54b/15-16

c.-i nāriyyesi 54b/14

c.-i nazārī 05b/02

kuvā-yi c.+ i 33b/03

II. Bölüm.

c.+ dür 56b/17

c. olan 56b/19

III. Ölçü, miktar.

c. 66b/10, 84b/16, 84b/17

cüz : < Ar. cüz' -8- Ölçü, miktar.

c. 32a/16, 32a/17, 32b/02

cüzām : < Ar. cüzām -2- Cüzam, lepra.

c. 18a/11, 69a/13

cüz'î : < Ar. cüz' + î -5- Parça ile ilgili;
dar kapsamlı, etkisi az.

c. 50a/07

ilâc-ı c. 49b/11, 50a/03, 50a/06

c.+ dir 49b/11

cüz'iyye : < Ar. cüz'iyye -2- bk. cüz'î.

mu'alecât-ı c. 74a/16

mu'alecât-ı c.+ dendir 49b/14

Ç

çam : < Ar. şam < şem' -1- Çamgillerin
dört mevsim yeşil kalabilen, iğne
yapraklı bir orman ağacı.

ç. ağacı 76b/16

çam şakızı : < Ar. şem' + T. şakız -4-
Çam ağaçlarından sızıp toplanan reçine.

ç. 27a/17, 91a/12, 91b/06

ç.+ nı 91b/17

çamur : -5- Su ile karışıp bulaşır ve
içine batılır duruma gelmiş toprak,
balçık.

ç. 32a/19, 32b/02, 36a/15,
66b/10

çölmekci ç.+ ı 65a/18

çanak (ğ) : -8- Pişirilmiş toprak vb. bir
maddeden yapılmış yayvan kase.

ç. 26b/06, 37a/18, 37a/19,

48a/07, 57b/16

ç.+ a 37b/04, 82a/05

ç.+ lar 68b/15

çavdar : < Far. **çūdār** -1-
Buğdaygillerden, unlu tane veren bir
bitki.

ç. 10a/15

çayır : < ? -1- Üzerinde gür ot biten düz
ve nemli yer.

ç.+ larda 23b/16

çek - : -4-

I. Kendine doğru getirmek,
kendine yaklaştırmak.

ç.- üb 07b/09

II. Uzaklaştırmak.

ç.- üb 37a/11

III. Yok etmek, etkisiz hâle
getirmek.

ç.- üb 66a/11

IV. İlaç sürmek, herhengi bir
nesneyi tedavi amacıyla bir organa
sürmek.

ç.- seler 76a/13

çekirdek (g) : -2- Meyvelerde bulunan,
sayısı bir veya daha fazla olabilen, sert
kabuklu tohum.

ç.+ i 10b/12, 31a/07

çeşme : < Far. **çeşme** -1- Genellikle yol
kenarlarında herkesin yararlanması için
yapılan, borularla gelen suyun bir
oluktan veya musluktan aktığı, yalıklı
su haznesi veya yapısı, pınar.

ç. 30b/05

çiban : -5- Vücudun herhangi bir

yerinde oluşan ve çoğu, deride veya deri
altında şişkinlik, kızartı, ağrı ve ateş ile
kendini gösteren irin birikimi.

ç.+ lar 50a/08

ç.+ lara 47b/19, 50a/15, 91a/17

ç.+ ları 92b/10

çık - -141-

I. Elde edilmek, sağlanmak.

ç.- a 45b/04, 46b/01, 57b/18,
67b/06

ç.- an 23b/03, 28a/06, 36a/19,
38b/18, 58a/03, 75b/05, 84a/11, 84a/12

ç.- anı 34b/08, 37a/04

ç.- ar 11a/06, 31b/16, 31b/18,
31b/19, 34a/01, 34a/02, 34a/03, 34b/11,

35b/01, 35b/02, 35b/13, 35b/14, 36a/01,
36a/02, 36a/11, 36a/17, 36a/18, 36b/17,

36b/18, 37a/08, 37a/09, 37a/10, 38b/19,
39b/02, 40a/01, 40a/04, 40b/09, 40b/13,

41a/13, 41b/09, 41b/11, 41b/16, 42a/08,
44a/18, 46a/09, 47b/17, 48a/10, 48b/17,

59a/19, 63a/13, 63a/14, 65b/03, 69a/01,
72b/08, 76b/08, 80a/05, 80a/06, 80b/05,

81b/18

ç.- dığı 31a/07, 31a/08, 31a/09

ç.- dıktan 42a/08, 80a/01,
80b/14

ç.- inca 35a/08, 36a/07, 44b/08,
47a/15, 65b/03

ç.- maduğuna 11a/07

ç.- mağ 34a/15, 39a/03

ç.- mağda bir 37a/12

ç.- mağlığa 50b/10

ç.- ması 34a/02

ç.- maya 34a/15
 ç.- maz 11a/07
 ç.- mış kiremit 87b/02
 ç.- sa 93b/17
 ç.- ub 32a/15, 41a/04, 45b/06,
 46a/05

II. Yükselmek.
 ç.- an 31a/12
 ç.- arsa 14a/17
 ç.- inca 80a/03
 ç.- mağa 32b/07
 ç.- mağla 31b/03, 31b/05
 ç.- mağ 32a/12
 ç.- ması 50b/03
 ç.- masıdır 31a/11

III. Etrafa yayılmak, dağılmak.
 ç.- ar 25a/14, 80a/06
 ç.- mayacağı 60a/05
 ç.- ub 28b/08

IV. (Bir maddenin) niteliğinin
 diğer nesne üzerinde belirmesi.
 ç.- a 42b/17, 60b/07, 61b/07,
 61b/14, 77a/01
 ç.- ar 27b/08, 34b/18, 35b/12,
 38a/07, 59b/04
 ç.- inca 59b/06, 63a/10, 83b/09,
 89b/11, 89b/13, 91a/08, 93a/11, 93a/13
 ç.- maz ola 40b/08
 ç.- maz olunca 80b/10
 ç.- mış ola 63b/05
 ç.- ub 29a/15

V. Bulunduğu yerden çıkmak,
 görünmek; ayrılmak.
 ç.- a 77a/06

ç.- an 95a/04
 ç.- ar 71b/08, 79a/19
 ç.- masun 30a/02
 ç.- sun 30a/02
 ç.- ub 44b/09

VI. Niteliğini kaybetmek.
 ç.- dı 81a/05
 ç.- ub 40b/17

VII. Vücuttan atılmak.
 ç.- ar 88b/03

VIII. Sürgün vermek.
 ç.- masına 18a/06

IX. Dışarı fişkırmak, çıkmak.
 ç.- ar 10b/16

çıkâr - : -122-

I. (Bulunduğu yerden) dışarı
 çıkmasını sağlamak.
 ç.- ır 12b/09, 92a/13
 ç.- ub 38b/16, 43a/01, 47a/04,
 54a/16, 64a/11, 67b/12, 78a/01, 81a/13,
 81b/17, 81b/19, 86b/05, 87b/18

II. Elde etmek, sağlamak.
 ç.- dıkları 07b/14
 ç.- ır 69a/05
 ç.- ırlar 33a/12
 ç.- ırsın 63b/17, 64a/13, 88a/13,
 88a/14, 90b/07, 93a/16
 ç.- ırsın bir 07b/14
 ç.- mağa 19a/19, 19b/02, 34a/13
 ç.- mağ 35a/03, 35a/08, 37a/11,
 38a/12, 38b/08, 38b/14, 39a/14, 39a/18,
 39b/11, 39b/14, 40a/06, 40a/18, 40b/05,
 40b/13, 40b/19, 41a/06, 41a/19, 41b/14,
 42a/03, 42a/13, 43a/14, 43b/13, 44a/08,

44b/03, 44b/19, 45b/18, 46a/16, 47a/10,
47b/01, 47b/14, 48a/18, 48b/06, 65a/16,
68b/10, 72b/17, 82a/10

ç.- mağda 34a/16

ç.- manıñ 41b/07, 48a/02,
70a/06, 70b/13, 71a/17-18, 75a/18,
81b/13

ç.- masınıñ 33b/19, 34b/14,
35a/14, 35b/04, 35b/17, 36a/04, 36a/08,
36a/13, 36b/02, 36b/05-06, 36b/12,
37a/16, 37b/09, 37b/14

ç.- ub 08a/01, 46b/06, 58a/15,
62a/03, 86b/07, 87a/15

III. Vücuttan dışarı atmak.

ç.- ır 22a/01, 22a/02, 22a/08,
39b/08, 52b/03, 52b/11, 57a/07, 60a/17,
62a/05, 63a/15, 63a/18, 65a/08, 65a/11,
66b/11, 67a/09, 68a/08, 69a/13, 78b/02,
82b/04, 84a/18, 90a/19

ç.- mağa 70b/06

ç.- mağ 45a/17

ç.- mağda 65a/14

ç.- ub 53a/15

IV. Ayıklamak.

ç.- ırsın 84a/16

ç.- mağdır 26a/17

ç.- ub 73a/08

V. Dönüştürmek.

ç.- mağ 29b/12

VI. (Önceden olmayan veya
duyulmamış olan bir şeyi) ortaya
sürmek, yaymak.

ç.- ub 04a/02

çiçek (ğ) : -25- Bir bitkinin, üreme

organlarını taşıyan çoğu güzel kokulu,
renkli bölümü.

ç. 37a/13

ç.+ i 20b/01, 20b/17, 21a/04,
22b/02, 37a/13, 75a/10, 87b/11, 91a/01,
91a/02, 91a/04

ç.+ idir 21b/13

ç.+ iniñ 18a/06, 75b/17, 85a/14

ç.+ ler 34a/03, 34a/09, 34a/10

ç.+ lerden 34a/01

ç.+ leri 33a/14

ç.+ leri olmaya 86a/19

ç.+ leriñ 34b/12

çilek : -2- Gülgillerden, sapları
sürüngen, çiçekleri beyaz bir bitki.

ç. 22b/02

ç.+ dir 92b/15

çiriş : < Far. **siriş** -7- Çiriş otunun
kökünün öğütülmesiyle yapılan ve su ile
karılarak tutkal gibi kullanılan esmer,
sarı bir toz.

ç. gibi idersin 38b/09

ç. idersin 39a/04, 39a/15-16,
68b/12, 75a/19

ç. olunca 51b/16

ç. olur 39b/15

çirkîn : < Far. **çirkîn** -1- Hoş olmayan.

ç. 20a/05

çitlemik : -1- Çitlembik, çitlik,
menengiç.

ç. 28a/12

çok (ğ) : -43- Çok, fazla.

ç. 03a/01, 08b/15, 12b/14,
13a/04, 13a/11, 15a/17, 16a/09, 25a/02,

31a/18, 31b/01, 35b/10, 35b/11, 35b/13,
41a/13, 49b/02, 53a/16, 55a/12, 57b/01,
58a/17, 67b/17, 68a/09, 68a/14, 74b/02,
77b/06, 78a/15, 83b/13, 83b/17, 84a/05,
85b/03, 86b/19, 88b/07

ç.+ dır 12b/17

ç.+ dur 09a/14, 10b/10, 14b/02,
14b/03, 34a/15, 67b/18, 83b/18

ç.+ ı 34a/02

ç. ider 08b/16

ç. itmege 19b/04

çoğluk (ğ) : -1- Çokluk, fazlalık.

çoğluğ + ı 14a/04

çök - : -18- (Sıvıların içindeki çeşitli maddeler için) Dibe, zemine inmek, dibe oturmak.

ç.- e 32b/15, 32b/17

ç.- en 17a/13, 31a/05

ç.- er 29a/01, 31a/05, 32b/19,
33a/01, 58b/07, 63b/13, 67b/02, 71a/05,
77a/12, 77a/13, 94b/01

ç.- meyüb 17b/03

ç.- ünçe 78b/15, 78b/17

çökek (g) : -1- Tortu, çökelti.

ç.+ i 28b/19

çölmek (g) : -13- bk. çömlük.

ç. 27b/12, 29b/18, 30a/03,
31b/12, 31b/14, 32b/12, 81b/15

ç.+ e 31b/10, 75a/13, 81b/19, 92b/04

ç.+ i 92b/08

çölmekci çamuru : -1- Kumdan ve taştan temizlenmiş kil.

ç. 65a/18

çömlük (g) : -1- Toprak tencere.

ç.+ e 25a/15

çöpleme : -1- Dügün çiçeğigillerden, kökleri iç sürdürücü olarak kullanılan, karaçöpleme, yeşilçöpleme ve sarıçöpleme gibi türleri olan bir bitki, marulcuk.

ç.+ ye 20a/10

çüb : < Far. **çüb** -1- Çöp, ağaç değnek, dal.

ç.+ ler 33a/09

çüb-ı çinî : < Far. **çüb** + **çinî** -1- Çin saparnası, çöp çini, kına kına ağacı.

ç. 30b/16

çubuk : -1- Küçük ve ince ağaç dalı.

ç. 95a/07

çün : -4- İçin.

anıñ-ç. 19a/09, 93b/15, 95b/01

talak ağrısı-ç. 45a/15

çünki : < Far. **çün** + **ki** -1- Çünkü.

ç. 65b/14

çürü - : -1- Çeşitli dış sebeplerin veya mikropların etkisiyle kimyevî değişikliğe uğrayıp bozulmak, dağılmak.

ç.- mesini 29b/08

çürük : -1- Çeşitli dış sebeplerin veya mikropların etkisiyle kimyevî değişikliğe uğrayıp bozulmuş olan.

ç. 76b/13

D

da : -8- Dahı, da.

d. 05a/07, 28a/09, 29a/18,
37a/15, 48a/14, 53b/07, 54a/07, 61a/14

dāfi' : < Ar. **dāfi'** -1- (Bir şeyin etkisini)
ortadan kaldıran, gideren.

d.+ dir 41a/16

dāfi'a : < Ar. **dāfi'a** -3- Vücuttaki dört
kuvvetten (hāzıma ve cāzibe ve dāfi'a
ve māsike) biridir. Hazma elverişli
olmayan maddeleri vücudun dışına atan
kuvvettir.

d. 02a/01

d.+ nıñ 15b/01

kuvvet-i d.+ ya 18a/04

dağd - : -4- Gidermek, izale etmek.

d.- ır 22a/02, 48b/16, 84a/10,
92a/14

dağıl - : -1- Bütünlüğünü kaybetmek.

d.- mağdır 09a/04

dağı : -408-

I. Da/de, dahi.

d. 01a/09, 01b/13, 01b/17,
02b/07, 03b/05, 04a/11, 04b/06, 04b/15,
07a/10, 08a/04, 08b/02, 09a/03, 09a/08,
09b/18, 10a/19, 11a/18, 11b/13, 12a/03,
12a/04, 12a/08, 12a/10, 12a/11, 12a/12,
12b/02, 12b/03, 13a/03, 13a/06, 13a/11,
13a/13, 13b/14, 14a/01, 14b/19, 15a/05,
15a/06, 16a/07, 16b/03, 16b/04, 16b/05,
16b/07, 16b/18, 17a/12, 18b/11, 18b/13,
19a/11, 20a/15, 20a/16, 20a/17, 20a/18,
20b/10, 21a/03, 21a/08, 21a/11, 21a/12,
21a/14, 21b/01, 21b/02, 21b/12, 21b/16,
22a/02, 22a/04, 22a/07, 22a/14, 22a/15,
22a/16, 22a/18, 22b/01, 22b/03, 22b/08,
22b/09, 22b/16, 23a/16, 23b/18, 24a/19,
25a/07, 26a/13, 27a/01, 27b/04, 27b/05,

28a/10, 28b/01, 29b/06, 30a/05, 30b/17,
31a/02, 31b/18, 32a/08, 32a/12, 32b/07,
32b/10, 33a/03, 33a/04, 34b/10, 34b/12,
35a/11, 35b/07, 38a/14, 38b/12, 39b/05,
40b/14, 41a/14, 41b/11, 42b/03, 43a/12,
45a/06, 45b/14, 46a/02, 49a/04, 49a/05,
49a/18, 49b/15, 50a/01, 50a/18, 52b/03,
52b/11, 53b/01, 53b/19, 55b/02, 56b/04,
58b/05, 58b/15, 59b/16, 61a/03, 61a/08,
62a/01, 63b/17, 64a/05, 65b/08, 68a/13,
71b/13, 72a/03, 72a/19, 72b/17, 74a/06,
74a/13, 76b/07, 76b/09, 77a/02, 77a/17,
77b/17, 77b/19, 78b/01, 78b/03, 78b/09,
78b/13, 79a/14, 79b/11, 81b/07, 82a/16,
83b/05, 84a/04, 84a/05, 88a/03, 88b/11,
89a/07, 89a/17, 92a/02, 93a/18, 93a/19,
93b/15, 94b/14, 95a/16

II. Bile.

d. 01b/07, 03a/05, 04a/18,
08a/16, 08a/19, 18a/07, 18a/08, 23b/19,
25a/19, 26b/01, 27a/07, 27a/12, 28a/13,
31b/17, 32a/14, 34a/18, 35b/16, 41b/13,
44b/03, 51a/07, 52b/16, 58b/18, 73a/17,
75b/04, 84a/13, 85b/10

III. Ayrıca, bundan başka.

d. 01b/04, 01b/14, 02a/01,
03b/08, 04b/15, 06a/01, 06a/03, 07a/03,
07b/12, 07b/15, 07b/17, 07b/18, 08a/08,
09b/10, 09b/15, 10b/11, 11a/13, 12a/09,
12b/04, 12b/06, 14a/06, 14a/13, 14a/16,
16b/14, 17a/01, 17a/03, 18b/14, 19a/12,
19a/19, 19b/03, 19b/04, 19b/05, 19b/07,
20a/03, 20a/04, 20b/19, 21b/04, 22b/05,
24a/14, 24a/19, 25b/01, 25b/02, 25b/03,

26a/06, 26a/15, 29b/17, 29b/18, 30a/17,
30b/05, 31a/08, 31b/03, 31b/04, 32a/05,
34a/01, 35b/14, 35b/16, 44b/13, 46a/03,
46b/14, 48a/12, 49a/01, 49b/07, 51b/01,
51b/02, 52b/13, 56a/06, 56a/07, 58b/13,
61a/15, 61a/16, 66b/10, 67b/17, 69a/15,
70a/17, 71a/06, 81b/09, 82b/08, 85b/02,
86a/13, 86b/18, 87a/07, 87a/08, 87b/04,
89a/19, 89b/06, 90b/16, 90b/19, 93b/09

IV. Ve.

d. 06a/12, 06a/15, 09a/05, 09a/12,
10a/14, 10b/18, 13a/01, 13a/10, 14a/18,
14b/12, 16a/07, 19b/19, 20a/10, 20a/11,
20a/12, 20a/13, 20a/14, 20a/15, 20a/17,
20b/12, 20b/14, 20b/15, 20b/18, 21a/01,
21a/08, 21a/09, 21a/10, 21a/13, 21a/14,
21a/16, 21a/17, 21b/05, 21b/06, 21b/10,
21b/19, 22b/06, 22b/13, 22b/14, 23a/08,
23b/01, 23b/12, 23b/17, 24a/05, 29a/18,
30b/14, 30b/16, 34b/13, 35a/07, 36a/12,
35b/02, 35b/16, 36b/18, 38a/11, 38b/07,
41b/16, 43b/05, 45b/03, 48b/18, 50a/14,
50b/01, 53b/17, 57a/09, 57a/10, 57a/12,
57b/11, 60a/17, 60b/09, 60b/18, 65b/10,
66a/18, 66b/05, 68a/01, 68a/03, 68a/06,
69a/14, 69b/10, 70a/16, 73b/14, 74b/15,
77b/02, 80a/10, 83b/17, 87b/17, 88a/17,
88b/07, 90a/13, 90b/10, 93a/02

V. Daha.

d. 09a/09, 15a/10, 17a/14, 23b/07,
26a/06, 27b/05, 27b/10, 29a/13, 30b/11,
32a/05, 40b/11, 43a/05, 45b/18, 49b/11,
61a/09, 65a/02, 65a/05, 65a/06, 71b/01,
73b/14, 75b/07, 75b/08, 77b/11, 80a/01,

80a/16, 81a/05, 84b/14, 90a/18

dāḥil : < **Ar. dāḥil** -6- İçinde, içinde
bulunan.

d.-i bedendir 17a/07

d.+ den 17a/08, 40a/13

d.+ dir 04b/04, 26a/19

d. olan 04b/04

dā'i's-ṣa'leb : -1- bk. dā'ü's-ṣa'leb.

d. 14b/08

dā'im : < **Ar. dā'im** -2- Sürekli.

d. 74b/16

d. olub 18b/02

dā'imā : < **Ar. dā'imā** < **dā'imen** -5- Her
zaman, sürekli.

d. 16a/09, 71b/06, 88b/06,
92a/01, 92b/05

daḳāyık : < **Ar. daḳāyık** -1- İnce ve
anlaşılması güç ve dikkate muhtaç olan
şeyler.

d.+ ını 57a/01

daḳḳ : < **Ar. daḳḳ** -16- Döğmek, ezmek,
toz haline getirmek.

d. 39a/03, 40a/02, 51b/16

d. ve saḥḳ idersin 39b/15

d. ve saḥḳ idüb 35b/08, 38b/09,
39a/15, 40b/06, 42b/06, 45b/11, 61b/11,
68b/11, 94a/08

d. ve saḥḳ itdikden 41a/01

d. ve saḥḳ 42a/14, 42b/15

dāne : < **Far. dāne** -1- Tane, adet.

d. 85a/15

dar : -2- Dar.

d. 34b/08, 61a/16

ḍarb : < **Ar. ḍarb** -1- Vurma, vuruş.

d. 79a/05

dārçin : < **Far. dārçin** -28- Tarçın.

d. 35b/04, 35b/05, 35b/07, 39b/14, 40a/01, 42b/13, 51a/11, 51b/04, 59b/02, 61b/18, 62b/01, 63b/06, 70b/12, 71a/14, 71b/12, 72b/11, 74a/08, 74b/05, 77b/04, 77b/11, 83a/19, 85a/15, 86b/09, 89b/09, 95b/12

d.+ iñ 66b/04

dā'ü's-şac'leb : < **Ar. dā'ü's-şac'leb** -1- Saç dökken hastalığı, saçkıran.

d. 82b/10

dāyim : -3- bk. dā'im.

d. 12a/03, 12a/09, 85b/01

dāyimā : -1- bk. dā'imā.

d. 77a/07

dāyime : -1- bk. dā'im.

hareket-i vaż' iyye-i d. 12a/07-08

dāyire : < **Ar. dā'ire** -1- Çember biçiminde şekil.

d. 17b/16

dāyire : < **Ar. dā'ire** -2- Dönüşlü humma. d. 88a/03

humma-i d.+ 'i 88a/04

de - : -6- Demek.

d.- r 04b/12, 05a/07, 05b/04, 05b/18, 06b/08

d.- rler 31a/14

de : -12- Da/de, dahi.

d. 05a/13, 18a/03, 21b/06, 24b/19, 26a/09, 29a/08, 29b/15, 30b/05, 31b/18, 54a/08, 79b/08

def : < **Ar. def** -32- Savma,

savuşturma; ortadan kaldırma.

d. 46a/03, 85a/03, 85a/10, 85b/06, 93b/12

d.-i maraž olmaz 03a/07

d.-i maraž 49a/19

d.-i maraždır 49a/19

d.+ i 90a/13

d. ider 14b/18, 14b/19, 15a/13, 18b/10, 41b/04, 47b/09-10, 61a/02, 67a/08, 69a/07, 69b/05, 73b/12, 78b/03, 82b/09, 82b/10, 93a/18

d. idüb 66a/12, 78b/02, 89b/19, 92b/10

d.+ ine 15a/15, 70a/01

d. itmek 89a/16

defn : < **Ar. defn** -5- Gömme.

d. idesin 45b/05

d. idüb 45b/07

d. itdikden 43a/01, 45b/04, 47a/03

defne : < **Yun. daphni** -1- Defnegillerden, yaprakları güzel kokulu ve yaz kış yeşil olan bir ağaç, develik.

d. 91b/17

deg - : -3- Değmek.

d.- erse 79a/06

d.- meye 29a/14, 37b/01

degil : -50- Değil.

d. 33a/01

d.+ dir 02b/13, 04b/14, 05a/18, 05b/08, 05b/17, 06b/12, 06b/16, 07a/19, 08a/12, 08a/15, 09b/04, 09b/05, 09b/08, 10a/01, 12b/06, 13b/04, 15a/03, 15a/07, 16b/17, 17a/19, 19a/09, 25a/01, 25a/16,

30b/19, 40a/13, 49a/10, 50b/04, 50b/06,
50b/14, 53a/16, 53a/18, 53b/04, 55b/11,
65a/09, 67b/16, 69a/14, 72a/16, 79a/12,
79a/13, 79b/07, 81a/02, 81b/07, 81b/11,
82a/12, 83b/14, 85b/15, 88b/04, 89b/07,
95a/19

degin : -9- Kadar, dek.

başdan ayağa d. 56a/17-18
bozulmayıncaya d. 30b/11
direme d. 52b/09
güne d. 41b/18, 45b/08, 51a/13
kalmayıncaya d. 47a/16
seneye d. 92a/19
varıncaya d.+ dir 59b/15

değiştir - : -1- Değiştirmek.

d.- irsin 95a/10

degme : -1- Her, herhangi bir.

d. 83b/14

dek : -3- Kadar, değin.

dirheme d. 89a/13
nişfına d. 65b/01
seneye d. 18b/13

del - : -2- Delik açmak, delik duruma
getirmek.

d.- er 13a/11
d.- ersin 78b/11

delâlet : < **Ar. delâlet** -10- İşaret.

d.+ den 18a/12
d. ider 17a/11, 17a/12, 17a/18,
17a/19, 17b/01, 17b/04, 17b/05, 17b/07,
17b/12

delik : -2- Dar, küçük açıklık.

d. 78b/11
d.+ den 78b/12

delil : < **Ar. delil** -6- Kanıt, işaret.

d. 01a/09, 01a/16, 11a/07,
74a/03

d.+ leri 17b/18

d.+ lerini 16a/19

dem : < **Ar. dem** -1- Kan.

d.-i bevāsiriñ 86a/06

dem-i aḥaveyn : < **Ar. dem-i aḥaveyn** -2-

Ejderha kanı ağacı, iki kardeş kanı
ağacı.

d. 21b/11, 85a/11

demir : -31- Demir.

d. 08a/01, 27b/01, 27b/04,
27b/16, 29a/08, 29a/10, 29a/13, 32a/03,
47b/01, 48b/08, 79a/17, 81b/14, 82a/07,
85b/08, 85b/10

d.-i mükelles 27b/03

d.+ den 26b/18, 82a/10

d.+ dir 47a/19

d.+ i 29a/03, 79a/18, 85b/09

d.+ iñ 10b/03, 27a/17, 29a/02,
32a/17, 47b/10, 79a/18, 85b/08

d.+ leri 92a/13

demirbozan : -2- Antimon. bk. antimon.

d. 27a/09, 52a/12

demirci : -4- Demiri dükkanında veya
atölyesinde işleyen zanaatkar.

d. 85b/10, 85b/11, 85b/12

d.+ ler 85b/09

demir diken : -1- Çoban çökerten de
denen dikenli, battığı zaman diken çok
acıtan bir ot.

d. 23a/17

demü'l-aḥaveyn : -2- bk. dem-i aḥaveyn.

d. 24a/09, 91b/11

demür : -5- bk. demir.

d. 27a/18

d.+ e 79a/06

d.+ i 07b/08, 79a/05

d.+ üñ 81b/13

denil - : -1- Söylenmek.

d.- mek 01b/07

deñiz : -4- Deniz.

d.+ de 12b/08

d.+ e 12b/08

d.+ i 12b/02

d.+ leriñ 19b/07

depe : -1- Üst.

d.+ si 88b/14

der : -16- Ter.

d. 37b/15, 51b/04, 66a/12,
67a/06, 67a/07, 67a/09, 69b/05, 78b/02,
79b/01, 82b/08, 88b/03, 89b/19

d. getüricidir 42b/01, 43b/04-05,
68b/10

dere : < **Far. derre** -3- Genellikle yazın
kuruyan küçük akarsu.

d. 84a/13, 87a/12

d.+ leri 12b/02

derecât : < **Ar. derecât** -1- Dereceler.

d.+ ını 56b/02

derece : < **Ar. derece** -3- Derece, safha.

d.-i şâlişede 40a/10

d.-i ülä ve şāniye 25a/11

d.+ leri 25a/11

deri : -2- Deri, cilt.

d.+ sinden yaptıkları 11a/01

d.+ sini 10b/19

deriñ : -2- Derin.

d. 26b/07

d. olub 95a/09

derle - : -8- Terlemek.

d.- mege 67a/08, 68a/01, 68b/07

d.- mek 49b/02, 65a/03, 67a/06

d.- ye 82b/16

d.- yince 88a/02

derlet (d) - : -4- Terletmek.

d.- esin 85a/02

d.- ir 68a/01

d.- megi 50a/05

d.- mekle 67a/11

derledici : -4- Terletici.

d. 86b/17

d.+ dir 68b/01, 68b/07

d. olan 67a/08

derleme : -2- Terleme.

d. sıtmasına 66a/13,

d. sıtmalarına 67a/07

derletici : -1- bk. derledici.

d. 37b/14

derletme : -1- Terletme.

d. sıtmasına 66b/11

deryā : < **Far. deryā** -1- Deniz.

d. 10b/08

desti : < **Far. destī** -1- Geniş gövdeli, dar
boğazlı, emzikli veya emziksiz olabilen,
toprak, cam vb. maddelerden yapılan
kab.

d. 59a/02

destü : -1- bk. desti.

d.+ ye 80a/11

devā : -270- bk. devā ?

- d. 18b/14, 18b/15, 19a/02, 21b/01, 22a/10, 22a/19, 49b/08, 52a/03, 53b/07, 54b/17, 56a/02, 57b/11, 58a/16, 59b/14, 61a/04, 62b/19, 63a/15, 64b/11, 65a/01, 65a/04, 65a/07, 65a/09, 67b/19, 68b/07, 69a/06, 72a/01, 73a/12, 73a/18, 73b/05, 74b/13, 77b/09, 81b/04, 82b/09, 83a/14, 83b/12, 84b/02, 86a/15, 87a/16, 88a/16, 90a/13, 90b/02, 91a/15, 92b/10, 93a/17, 93b/02, 95a/17
- d.-i misk 75a/01
- d.-i muṭlaḳ 55b/14
- d.-i mübāreki 68a/11
- d.-yı maḥz olmak 53a/03-04
- d.+ da 72a/01
- d.+ dan 58b/10, 69b/12, 69b/17, 72b/01, 84a/17, 88a/18, 88b/01, 89a/17, 90a/18, 94a/09, 94a/12, 94b/03
- d.+ dır 20b/18, 52a/04, 52b/01, 69a/07, 69b/05, 74b/02, 85a/03, 86b/09, 86b/18
- d. idüb 55b/12, 56b/08
- d.+ lar 02b/13, 02b/15, 03b/09, 19a/07, 20a/03, 20a/07, 20a/08, 20a/18, 20a/19, 20b/01, 20b/02, 20b/10, 20b/13, 20b/16, 20b/19, 21a/10, 21a/11, 21a/14, 21b/02, 21b/03, 21b/07, 21b/12, 22a/05, 22a/07, 22a/08, 22a/10, 22a/15, 22a/17, 22b/03, 22b/06, 22b/11, 22b/17, 23a/02, 23a/03, 23a/04, 23a/08, 23a/11, 23a/18, 23b/04, 23b/08, 23b/14, 23b/15, 23b/18, 24a/03, 24a/06, 24a/10, 24a/13, 24a/14, 24b/17, 26a/03, 28b/04, 28b/06, 30b/17, 30b/18, 32b/12, 34a/09, 46a/13, 47a/06, 50a/02, 53a/13, 53a/14, 53b/05, 53b/09, 55b/02, 55b/05, 58a/16, 61a/12, 61a/13, 67a/08, 68a/04, 69b/04, 69b/18, 70a/15, 72b/02, 74b/09, 83b/05, 85a/02, 87a/05
- d.+ lara 38b/06, 51b/10
- d.+ larda 91a/09
- d.+ lardan 22b/12, 23a/13, 25a/15, 61a/07, 65a/05, 83a/17
- d.+ lardandır 22a/19, 70a/16, 71a/05, 71a/06, 71b/12
- d.+ lardır 20a/02, 20b/02, 20b/16, 21a/04, 21a/07, 21b/17, 22a/18, 22b/05, 22b/18, 23a/13, 23a/16, 23a/19, 23b/11, 23b/12, 61a/13, 83b/16
- d.+ ları 20b/04, 30b/19, 55a/16, 76a/13, 87b/12, 88a/14, 90b/17
- d.+ larının 03b/09, 18b/06, 22a/12, 24b/13, 30b/15, 50a/01, 53b/10, 53b/11, 61a/06, 88a/07
- d.+ larını 26a/02, 26a/03
- d.+ larının 76b/10
- d.+ niñ 16a/15, 19a/05, 25b/06, 25b/07, 25b/12, 29b/10, 33a/17, 33b/01, 49b/09, 51b/15, 52a/06, 53a/15, 53a/18, 57b/04, 65a/02, 68a/12, 69b/19, 70a/02, 73a/14, 93a/02
- d. olan 30a/13
- d.+ sı 75a/09, 77a/03, 77b/13, 81b/13, 84b/06, 86b/14, 90a/06
- d.+ sıdır 72a/19
- d.+ sını 49b/06
- d.+ sınıñ 74b/16, 84b/10
- d.+ ya 18b/17, 19a/08, 30b/15, 53b/08, 69a/19, 69b/19, 70a/04, 70a/05,

74b/11, 77a/03

d.+ yı 03a/16, 53b/04, 57b/01,
57b/05, 58b/13, 58b/15, 61a/08, 61a/18,
61a/19, 64b/18, 81b/09, 89b/07, 90a/15,
91a/18, 91a/19

devā' : < **Ar. devā'** -12- İlaç, derman,
çare.

d. 86a/10

d.-i āḥar 88a/03, 89a/03

d.-i dühn-i kibrīt 88b/19

d.-i ḳavīye 05a/13

d.-i küllī : Bütün hastalıklarda
kullanılabilen ilaç. 54a/03

d.-i misk 72b/06, 73a/02

d.-i müshil olur 52a/09

d.-i 'anber 61b/05, 72b/06,
73a/01

devā'ī : < **Ar. devā'** + **ī** -1- İlaçla ilgili.

d.+ ye 55b/15

devār : < **Ar. devār** -1- Baş dönmesi
hastalığı.

d. 72a/06

deve : -1- Deve.

d. 12b/14

dev(i)r : < **Ar. devr** -10-

I. Dönem.

d.+ inde 84b/03

d.+ inden 42a/16

d.+ ler 10b/06

d.+ lerde 18a/02

d.+ lerinde 14a/07

II. (Kimya aletlerinin içinde
sıvıların) kaynatılarak döndürülmesi.

d.+ i 89b/16

d. ider 59a/04

d. itdirüb 52b/08

d. itdirirsın 52b/08

III. Çevirme, döndürme.

d. itdirmege 55b/01

devlet : < **Ar. devlet** -3-

I. Hükümet idaresinde
teşkilatlandırılmış olan siyasi topluluk.

nāşır-ı dīn (ve) d. 03a/09

müdebbir-i umūr-ı d. 03a/08

II. Ululuk, büyüklük.

şāhib-i d. ve ḥaşmet 03a/10

devletühü : < **Ar. devlet** + **hü** -1- Onun
devleti.

d. 03a/12

devr-i dā'ım : < **Ar. devr** + **dā'im** -1-
Camdan yapılmış ve içerisinde suyun
devr etmesini sağlayan kimya aleti.

d. 52b/06

dıbḳ : < **Ar. dıbḳ** -4- Ökse otu.

d. 21a/13, 35b/16, 74b/17

d.+ dır 24a/08

dıḳḳ : < **Ar. dıḳḳ** -4- İnce ağrı, erime
hastalığı.

d. 95b/07

d.-ı şeyḫūḥete 70b/03

ḥummā-i d.+ a 70b/03, 77b/03-
04

di - : -288- Demek.

d.- di 05a/14, 06a/01, 06a/03,
53b/13

d.- diḡi 05a/16

d.- diḡimiz 09a/04, 09a/12,
09b/19, 10a/14, 11a/05, 16a/10, 19a/03,

28b/09, 65b/07, 94a/01

d.- digimizi 85b/16

d.- dikleri 04a/01, 13a/07, 14b/15, 15a/08, 15b/05, 20a/10, 20a/17, 20b/05, 20b/08, 21a/03, 21a/12, 21a/13, 21a/17, 21a/18, 21b/13, 22a/19, 22b/01, 22b/07, 22b/09, 22b/10, 23a/01, 23a/09, 23a/14, 23a/17, 23b/07, 23b/13, 23b/18, 24a/02, 24a/04, 24a/05, 24a/07, 24a/09, 24a/12, 24a/16, 24a/18, 24b/02, 26a/14, 28b/12, 30b/16, 32a/08, 33b/07, 35b/15, 35b/16, 41b/13, 42a/08, 42a/09, 48a/14, 51a/19, 51b/05, 51b/08, 51b/15, 52b/07, 59b/13, 61a/18, 66a/04, 69a/17, 72b/05, 72b/08, 75b/15, 76b/06, 81b/05, 83a/18, 83b/02, 84b/01, 85a/05, 85a/06, 85a/08, 85a/09, 85b/05, 87a/08, 87a/11, 91a/02, 92a/19, 92b/13, 92b/16, 93b/06

d.- dikleridir 22a/04, 23a/15, 23b/02, 23b/10, 23b/12, 23b/17, 27a/10, 27b/11, 41b/06, 48a/18, 50a/13

d.- diklerimiz 09b/06

d.- diklerimizden 15b/01

d.- dikleriniñ 71b/13

d.- diler 08a/05, 08a/13, 11a/12, 15b/18, 18b/14, 22a/13, 30b/14, 31a/11, 54a/02, 56a/10, 78a/19

d.- mek 11b/08

d.- mekdir 06b/05, 07a/06, 19b/12, 26b/16, 49a/07, 54a/03, 68b/18, 73a/14, 78a/16, 78b/01

d.- meniñ 73a/14

d.- mişdir 06b/14, 53b/06

d.- mişler 25a/02, 85b/08,

85b/09

d.- nse 06b/04

d.- r 05b/15, 06a/05, 06a/09, 06a/12, 06a/13, 06b/10, 07a/02, 08a/05, 08b/07, 08b/08, 08b/17, 15a/18, 32b/06, 42b/04, 50b/09, 57a/19, 57b/02, 78a/14, 79a/08, 82a/17, 95a/15

d.- rdim 04a/04

d.- riz 15b/11

d.- rler 04a/07, 04a/09, 06a/11, 08a/05, 08a/09, 08b/15, 09a/12, 10a/13, 11a/02, 11a/10, 11a/12, 11a/15, 11b/13, 13b/16, 14b/09, 15b/04, 17b/08, 18b/17, 18b/18, 18b/19, 19b/12, 20a/10, 20a/11, 20a/13, 20a/14, 20b/07, 21a/02, 21b/06, 22a/19, 22b/01, 22b/02, 22b/04, 22b/05, 22b/06, 22b/08, 22b/13, 22b/19, 23a/06, 23a/08, 23b/01, 23b/09, 23b/14, 24a/08, 24b/01, 25a/17, 27b/10, 28a/01, 28a/10, 28a/12, 28a/13, 29a/07, 29a/18, 29b/01, 29b/02, 29b/04, 29b/05, 30a/04, 31b/04, 31b/07, 31b/08, 31b/17, 31b/19, 32a/06, 32a/08, 32a/11, 33b/17, 34b/12, 35a/02, 35b/15, 35b/16, 38b/07, 39b/07, 44b/14, 45a/09, 48b/04, 53b/18, 58a/19, 58b/17, 58b/18, 68b/17, 69b/02, 70b/05, 71b/04, 72a/06, 73b/11, 75b/12, 76a/01, 77a/03, 77a/16, 78b/08, 79b/09, 83a/05, 83a/18, 86a/04

d.- rlerse 13b/07

d.- rseñ 21a/11

d.- sünler 13b/08

d.- yü 04a/16, 08a/12, 20a/10, 33a/10, 38b/06, 49a/07, 52b/19, 78a/08,

79b/06, 86b/08

d.- yüb 95a/17

dib : -61- Dip.

d.+ inde 17b/07, 17b/17, 27a/17, 27b/09, 37a/04, 42b/14, 44a/07, 44b/09, 44b/18, 45b/06, 45b/13, 46a/06, 47a/04, 47a/17, 47b/13, 48a/05, 48b/01, 54a/12, 54b/01, 54b/07, 58a/01, 58a/05, 58b/07, 61b/16, 62b/06, 63a/14, 64a/01, 64a/06, 64a/11, 64a/13, 64a/17, 67b/02, 70a/12, 71a/01, 71b/07, 71b/08, 75b/09, 78b/15, 79b/04, 80a/02, 80b/11, 80b/18, 81a/18, 81b/01, 86a/01, 87a/15, 87b/08, 90b/05, 90b/08, 91a/14

d.+ ine 17a/13, 17b/03, 30a/06, 31a/05, 63b/13, 71a/05, 77a/11, 77a/13, 78b/17, 94b/01

diken : -7- Bazı bitkilerin dal, yaprak, meyve kabuğu vb. bölümlerinde bulunan sert, ucu sivri ve batıcı çıkıntılardan her biri.

d.+ dir 23b/16

d.+ i 23b/10

boğa d.+ i 23b/18

demir d.+ i 23a/17

d.+ idir 20b/13, 20b/14

d.+ ini 78a/06

dikenlü : -3- Dikenli.

d. 20a/04, 20b/12, 23b/17

dil : -5-

I. Ağız boşluğunda yer alan, tat duymaya, besinleri ağız içinde evirip çevirmeye, yutmaya ve sesleri çıkarmaya yarayan etli, uzun ve

hareketli organ.

d.+ e 21a/10, 23b/12

d.+ i ışırr : Dili yakar 65b/10, 67b/08

II. Lisan.

d.+ ince 11a/01

dilber perçemi : < Far. **dilber** + **perçem**

-1- Civan perçemi.

d. 83a/05

dile - : -77- Dilemek, istemek.

d.- digiñ 34a/06, 34a/17, 35a/04, 35b/05, 36a/05, 36a/14, 36b/03, 36b/06, 36b/12, 37a/05, 38a/12, 38b/14, 39a/03, 39a/15, 39b/11, 39b/14, 40a/06, 40a/18, 40b/05, 41a/06, 41b/01, 41b/07, 41b/14, 42a/03, 42a/13, 42b/15, 43a/03, 43a/14, 43a/19, 43b/07, 44a/05, 44a/08, 44b/19, 45b/02, 46a/05, 46a/16, 46b/06, 46b/09, 46b/16, 47b/01, 47b/14, 48a/02, 48a/19, 48b/06, 50b/15, 51b/15, 52a/17, 52b/04, 58a/11, 59a/02, 59a/09, 59a/12, 59b/16, 60b/12, 62a/09, 62a/17, 62b/12, 63a/01, 63b/11, 65a/16, 66b/15, 68b/02, 70a/06, 70b/13, 71a/20, 75a/18, 78b/08, 80a/10, 80a/14, 81a/08, 86b/01, 87b/01, 87b/17, 90b/03, 94a/03, 94a/15

d.- rseñ 38b/08

dilki : -1- Tilki.

d. 13a/01

dimāğ : < Ar. **dimāğ** -27- Beyin; akıl.

d. 12a/04, 14a/17, 17b/04, 39a/08, 40a/15, 41a/13, 58b/18, 61a/01, 63a/15, 66a/05, 69a/09, 70a/16, 75a/07

d.+ a 16a/16, 22a/10, 22a/11,

41a/18, 63a/17

d.+ dandır 13b/01

d.+ ı 40b/02, 44b/02, 70a/19,
71a/06, 72a/05, 75b/13, 77b/03

d.+ ından 94b/11

din : < **Ar. dīn** -1- Din.

nāşır-ı d. 03a/09

dinil - : -21- Denilmek.

d.- diginden 57a/04

d.- mesine 13b/11

d.- ür 04a/18, 33b/09, 33b/10,
33b/11, 56b/07, 56b/09, 56b/17, 57a/05,
57b/11, 67b/13, 67b/14, 69a/06, 78a/16,
78b/01, 78b/03, 91b/02, 94a/02, 94b/07

direm : < **Far. dirēm** -255- Dirhem.

d. 27a/09, 27a/10, 27a/14,
28a/09, 28a/11, 28b/01, 28b/03, 28b/04,
29a/08, 30b/14, 30b/15, 33b/15, 34b/10,
34b/11, 35a/09, 35a/10, 35a/17, 35b/01,
35b/02, 35b/07, 35b/08, 35b/11, 35b/18,
36a/09, 37b/16, 37b/17, 37b/18, 37b/19,
38a/01, 38a/02, 38a/19, 38b/08, 38b/10,
39a/18, 39b/02, 40a/07, 42a/18, 42a/19,
42b/05, 43b/11, 43b/14, 43b/16, 43b/17,
44b/03, 44b/04, 45b/10, 47a/06, 48b/15,
51a/11, 51b/02, 51b/06, 51b/07, 52a/05,
52a/08, 52b/10, 52b/12, 54a/10, 57b/12,
58b/01, 59a/17, 59b/03, 60b/01, 60b/03,
60b/04, 60b/05, 60b/14, 60b/15, 60b/16,
60b/17, 61b/05, 61b/08, 61b/09, 61b/10,
61b/11, 62a/02, 62b/07, 63a/02, 63a/03,
63a/07, 63b/02, 63b/03, 63b/17, 66b/16,
67a/12, 67a/13, 67b/01, 67b/03, 67b/09,
68b/11, 68b/16, 69a/15, 71b/05, 72b/05,

72b/06, 72b/07, 72b/08, 72b/09, 72b/10,
73a/10, 73a/11, 73a/12, 74a/08, 74a/09,
74a/10, 74b/03, 74b/04, 74b/05, 74b/06,
74b/07, 74b/08, 74b/09, 74b/12, 74b/17,
74b/18, 75a/01, 75a/02, 75a/03, 75a/04,
75a/14, 76a/14, 76a/15, 76a/16, 76a/18,
76a/19, 76a/20, 76b/01, 76b/02, 76b/03,
76b/10, 76b/11, 76b/12, 77a/04, 78b/06,
82a/01, 83a/03, 83a/04, 83a/06, 83a/07,
83a/19, 83b/01, 83b/07, 84b/04, 84b/05,
84b/18, 84b/19, 85a/15, 85a/17, 87a/10,
87a/11, 87a/12, 87a/13, 87b/02, 87b/03,
87b/07, 87b/09, 87b/11, 88a/04, 88a/10,
88a/12, 88b/02, 88b/11, 89a/01, 89a/02,
89a/04, 89a/05, 89a/06, 89a/14, 89b/08,
89b/09, 89b/10, 90b/11, 91a/04, 91b/06,
91b/07, 91b/10, 92b/04, 95b/13, 95b/14

mış d. 33b/15-16

d.+ den 35b/02, 52b/09, 86b/11,
89b/04

d.+ dir 63a/15, 86a/07, 95b/16

d.+ e 86b/12

d.+ e degin 52b/09

d.+ i 41b/18

d. olur 88a/05-06

mış d. virirsin 87a/03

dirhem : < **Ar. dirhem** -116- Okkanın
dört yüzde birine eşit olan, 3,207
gramlık eski bir ağırlık ölçüsü.

d. 39b/01, 41a/01, 46a/09,
46b/03, 54a/10, 59a/05, 59a/06, 59b/02,
60a/15, 62b/07, 62b/10, 63b/12, 78a/19,
78b/05, 83a/02, 83b/01, 85a/14, 87a/09,
87b/19, 88a/07, 89b/09, 89b/16, 90a/08,

90a/09, 90a/10, 90a/11, 90a/16, 90a/17,
90a/18, 90a/19, 90b/09, 90b/12, 90b/15,
91a/01, 91a/04, 91a/05, 91a/06, 91a/07,
91a/11, 91a/12, 91b/05, 91b/08, 91b/10,
91b/12, 92b/01, 92b/02, 92b/06, 92b/07,
93a/03, 94a/07, 94a/09, 94b/08, 94b/10,
94b/12, 95b/10, 95b/11

d.+ den 39b/02, 51b/12, 62a/06,
62b/18, 66b/13, 67a/01, 67b/09, 69b/07,
73b/19, 83a/08, 84a/19, 85b/04, 89a/13

d.+ dir 63b/09, 75b/16, 77b/11,
79b/18, 83b/11

d.+ e 51b/13, 62a/06, 62b/18,
66b/14, 67a/01, 67a/19, 69b/07, 70b/12,
71a/15, 73b/19, 83a/08, 84a/19, 85b/04,
86a/08, 89b/04

d.+ e dek 89a/13

d.+ inde 46b/03

d.+ inden 46a/09, 62b/07

d.+ ine 35b/10, 38a/14, 38b/09,
40a/07, 43b/11, 60a/15, 62b/10, 63b/12,
66b/16, 67b/03, 71b/05, 78a/19, 82a/01,
90b/09

d.+ ini 93a/03

diri : -1- İyice pişmemiş.

d. olanı 54a/20

diril - : -2-

I. Canlanmak.

d.- ür 10b/15

II. Madenin gücünün tekrar eski
haline gelmesi.

d.- ir 33a/02

disentarya : < Fr. *dysenterie* < Yun. -5-
Dizanteri. Ağrılı ve kanlı ishalle beliren,

bağırsakta yaralara yol açan bulaşıcı,
salgın hastalık, kanlı ishal.

d. 50a/13, 66b/01, 85a/05,
85a/18, 85b/04

diş : -13- Diş.

d. 76b/09, 76b/14, 77a/01,
93a/05

d.+ e 22b/05

d.+ i 13a/12

d.+ iñ 76b/13, 92b/12

d.+ lerde olan 76a/06

d.+ lere 50a/10, 76b/12

d.+ leri 76b/14, 92b/11

diş otu : -1- Diş otugillerden, kurak ve
çorak yerlerde yetişen, çok yıllık ve
otsu bir bitki, mısır anasonu.

d. 22b/10

ditmu : < İt. *dittamo* -1- Beyaz
ferasiyun, beyaz yer pırasası.

d. 83a/18

ditremek (g) : -1- Titremek.

d.+ i 42b/01

diyakatilkun : < ? -1- Çeşitli bitkilerin
karışımıyla elde edilen bir hap.

d. 63b/01

diyardun : < ? -4- Aktarların imal ettiği
bir ilaç. Pyramidon gibi ilaç isimlerini
taklit eden uydurma bir isim.¹

d. 61b/05, 63b/04

ma' acün-ı d. 95b/06

d.+ uñ 63b/05

doñ - : -2- Donmak.

¹ Andreas Tietze kelimeyi diyaridon olarak verir. bk. Andreas Tietze, *Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugati*, İstanbul 2002, s. 632.

d.- a 92a/06

d.- ub 67a/15

dög - : -8- Bir şeyi toz durumuna getirmek için ezmek.

d.- ersin 34a/19, 72b/15

d.- memek 26a/04

d.- üb 26a/03, 68b/13, 83b/01, 85a/17, 85b/09

dögil - : -3- bk. dögül-

d.- en 25b/16

d.- ür 26a/05, 26a/06

dögül - : -4- (Ufalamak, ezmek, parçalamak vb. maksatlarla) bir şeyin üzerine arka arkaya vurulmak.

d.- müş 32a/19, 32b/01, 32b/02

d.- üb 26a/01

dök - : -14- Dökmek.

d.- ecek 25b/03

d.- er 60a/16

d.- ersin 60a/11, 66b/18, 94b/09

d.- esin 91b/16

d.- meden 78b/14, 80b/03

d.- se 10a/17

d.- üb 27a/16, 38a/09, 48a/08, 60a/07, 91b/17

dökil - : -1- bk. dökül-

d.- ür 88b/15

dökül - : -1- Dökülmek.

d.- meye 26b/04

dön - : -1- Dolanmak.

d.- mesinden 09b/10-11

döndür - : -1- Çevirmek, niteliğini değiştirmek.

d.- mek 04a/14

dördüncü : -3- Dördüncü.

d. 25a/09

d.+ si 14b/10, 15b/09

dörpi : -2- Yumuşak madenleri ve ağaç işlerini eğlemek için kullanılan, üzeri seyrek ve kaba dişli çelikten el aleti.

d. 26a/08, 36a/06

dörpüle - : -1- Törpü ile tozunu çıkarmak.

d.- yüb 36a/06

dört (d) : -65- Dört.

d. 07b/15, 09b/15, 14b/03, 15a/01, 15a/02, 15b/06, 25a/13, 28b/16, 30a/06, 30b/01, 30b/09, 32b/02, 36b/10, 37b/10, 38a/02, 38b/01, 42b/10, 43a/10, 45b/03, 45b/05, 49b/03, 49b/05, 54a/15, 54a/16, 58b/11, 60a/18, 60b/04, 62a/19, 62b/02, 63a/03, 64b/16, 66b/03, 68a/13, 70a/07, 70b/14, 71b/17, 73b/18, 75a/13, 75a/15, 76b/19, 77a/07, 80b/04, 82b/14, 83a/15, 83b/02, 84b/11, 85a/15, 85b/18, 88a/08, 89b/10, 90b/12, 92a/11, 93a/08, 93a/10, 93b/11, 94a/17, 94a/18, 95b/15

d.+ den 29a/11

d.+ dür 25a/06

d.+ e 95b/16

d. kerre ideler 65a/06

dört yüz : -3- Dört yüz.

d. 38b/08, 43b/14, 59a/05

dört yüz seksen : -1- Dört yüz seksen.

d. 75a/02-03

döşe - : -4- Sermek, yaymak.

d.- rsin 30a/06, 30a/07, 30a/08

d.- yesin 81b/16

- döşen** - : -1- Ekilmek, atılmak.
d.- se 10b/13
- du'acı** : -1- Biri için Allah'a dua eden kimse.
d.+ ları 03a/18
- dudya** : < ? -1- Bir tür hap.
ḥabb-ı d. 61a/18
- duḥān** : < Ar. duḥān -6- Duman.
d.+ dan 09b/16, 09b/17
d.+ ı 37b/02, 60a/01, 71b/01
d.+ lar 15b/11
- duḥūl** : < Ar. duḥūl -1- Dâhil olma, ulaşma.
d. 78a/05
- dūḳū** : < Far. dūḳū -1- Yaban havucu tohumu.
d. 83a/18
- dulfīn** : < Far. dulfīn -2- Yunus balığı.
d. 12b/08
- dūn** : < Ar. dūn -1- Aşağı.
d.+ dur 56b/10
- dur** - : -1- Beklemek.
d.- ur 35b/09
- durunc** : -1- bk. turunc.
d. 24b/02
- dut** - : -1- Tutmak, durmak.
d.- arsa 17a/13
- duz** : -1- bk. tuz.
d.+ ı 75a/03
- dūhn** : < Ar. dūhn -33- Yağ.
d. 33a/03, 33b/17
d.-i belesān 90b/17
d.-i ḥadīd 86a/04
d.-i kehrübā 74b/03
- d.-i kibrīt 54a/10-11, 54a/14, 54b/05, 54b/06-07, 89a/03, 89a/10, 89a/13, 89b/05
devā'-i d.-i kibrīt 88b/19
d.-i kibrītden 54a/17
d.-i kibrīti 54a/13
d.-i kibrītle 89a/09
- d.-i lā-yuḥterik** : Hacer-i mükerrerem devalarına verilen isimlerden biri. 18b/17-18
d.-i 'ar'ar 92a/03
d.-i şerīf 75b/12
d.-i tārṭir 32b/19, 63b/12
d.-i tārṭiri 57a/17, 78b/12, 78b/13, 80b/02
d.-i zāc 74b/12
d.-i zācla 54a/06-07
d.+ i 32b/18, 69a/01
d. olur 43b/10, 48b/14
- dūhniyye** : < Ar. dūhniyye -3- Yağa ait, yağla ilgili; yağlılık.
d. 08b/03
eczā'-i d. 33b/17-18
d.+ dir 08a/17
- dūhnü'l-efāviyye** : < Ar. dūhn + efāviyye -1- Baharat yağı.
d. 38b/06
- dūkkān** : < Ar. dūkkān -3- Küçük imalat yapılan iş yeri.
d.+ ıdır 85b/10
d.+ ında 85b/12
d.+ ında olan 85b/11
- dūnyā** : < Ar. dūnyā -1- Dünya.
d.+ dır 11b/04

dür : -1- Tür, çeşit.

d.+ lerini 18a/01

dürdiyyet : < Far. **dürdiyyet** -1- Tortuya, posaya ait.

d. 15a/01

dürlü : -5- Çeşitli.

d. 15b/02, 16b/06, 52a/11

d.+ dür 27a/01

d. d.+ dür 19a/05

düstür : < Ar. **düstür** -1- Vezir.

d.-ı mu^c azzam 03a/11

düş - : -4-

I. Düşmek.

d.- üb 12b/08

II. Vakti gelmeden ölü doğmak.

d.- meden 70b/11

III. Düşmek, damlamak.

d.- er 88b/18

d.- se 88b/17

düşür - : -2-

I. Vakti gelmeden ölü doğurmak.

d.- ür 89b/08

II. Vücuttan ayırmak.

d.- ür 65b/09

düz - : -6- Yapmak, meydana getirmek.

hablar d.- eler 42a/19, 60b/18

kurşlar d.- eler 44b/05

ma^c cün d.- eler 73a/12

sefuf d.- eler 85a/17

d.- üb 84b/12

düzil - : -3- bk. düzül-.

d.- üb 91a/16

cevāriş d.- üb 89b/06

hablar d.- üp 62a/16-17

düzül - : -1- Yapılmak, edilmek.

d.- ür 91a/16

E

e^cālī : < Ar. **e^cālī** -1- Pek yüksek olanlar, şeref sahibi olan büyük (kimseler)

şadr-ı e. 03a/11

e^camm : < Ar. **e^camm** -1- Çok yaygın.

e. olur 04b/19

ebābil : < Ar. **ebābil** -1- Dağ kırlangıcı.

e. 13a/06

ebdān : < Ar. **ebdān** -1- Bedenler.

^cilm-i e. : Tıp. 01a/14

ebeden : < Ar. **ebeden** -1- Hiçbir vakit.

e. 92a/19

ebedī : < Ar. **ebedī** -1- Sonsuz, kalıcı.

e. 81a/04

ebhel : < Ar. **ebhel** -2- Ardıç ağacı ve ardıç ağacı meyvesi.

e. 24a/13

ebūcehil karpuzı : -1- Acı hıyar, acı elma, it hıyarı.

e.+ dır 22a/06

ebyaž : < Ar. **ebyaž** -9- Beyaz.

beḥmen-i e. 23a/14

şandal-ı e. ve aḥmer 95b/10

sūsen-i e. 23b/05

verd-i e. 21a/06

zāc-ı e. 52a/16, 91b/12, 92b/01

ṭartir-i e.+ dan 63b/17

zāc-ı e.+ iñ 53a/09

ecl : < Ar. **ecl** -3- Sebep.

e.+ den 02b/11, 53b/19, 56b/10

ecsām : < Ar. **ecsām** -6- Cisimler, bedenler.

e. 08a/12
 cemî^c-i e. 08a/18
 netîce³-i ʿâlem-i e. 01a/11
 e.+ a 55a/07
 e.+ îñ 08a/09, 08a/13

ecved : < **Ar. ecved** -1- Daha iyi olan.

e.+ dir 13a/02

eczâ³ : < **Ar. eczâ³** -7- Parçalar,
 kısımlar.

e.-i arzıyyeye 32b/14
 e.-i beden 13b/04
 e.-i dühniyye 33b/17-18
 e.-i ğıdâyı 15a/03
 e.-i hâricesi 67b/11
 e.-i kibritisi 63b/13
 e.-i ʿâlemiñ 06a/10

eczâ : -41- bk. eczâ³.

e. 85b/10, 87a/02, 92a/01,
 94b/15
 e.+ dan 62a/02
 e.+ lar 26a/05, 40b/10, 75a/12,
 91a/16
 e.+ larda 34a/11
 e.+ lardan 91a/15
 e.+ ları 25b/08, 28a/19, 33a/15,
 73a/04, 79a/14, 92a/02
 e.+ larıñ 73a/07
 e.+ larını 25b/06, 25b/07,
 29b/10, 81b/08
 e.+ larınıñ 72b/13
 e.+ larıyla 73a/14
 e.+ niñ 25b/17, 29b/11, 30b/04,
 61b/14, 61b/17, 93a/18
 e.+ sı 09a/01, 31a/15, 31a/16

e.+ sında 09a/18, 09b/01, 79a/11
 e.+ sını 25b/12, 29b/01, 79a/16
 kuvvet-i e.+ ya 53a/17
 e.+ yı 25b/16

edām-Allāhü teʿālā : **Ar.** -1- “Allah
 devam ettirsin” manasına gelen dua.
 e. 03a/11-12

edhān : < **Ar. edhān** -1- Sürülecek güzel
 kokulu yağlar.

taḳṭīr-i ervāh-ı e.+ dir 49a/02

ednā : < **Ar. ednā** -2- Az, pek az.

e. 03b/07, 79a/03

edviye : < **Ar. edviye** -1- İlaçlar,
 dermanlar; çareler.

e.+ lerdır 23b/19

edviyye : -13- bk. edviye.

e. 90a/12

e.-i laṭīfeniñ 03b/07

e.-i muḳavviyye 49b/15

e.-i müdebber 02b/19, 03a/02

e.-i müfrede ve mürekkebe
 56b/11-12, 56b/14

e.-i müfredeniñ 56b/01, 56b/07

e.-i mürekkebeniñ 56b/04

e.+ de 89b/13

e.+ ʾi 22a/18

e.+ ye 95a/11

edyān : < **Ar. edyān** -2- Dinler.

e. 01b/08

ʿilm-i e. 01a/14

efʿāl : < **Ar. efʿāl** -3- İşler, ameller.

e.-i ṭabīʿīyi : Vücudun doğal
 hareketleri. 76a/03-04

e.-i ṭabīʿīyyeyi 77a/17

e.+ ini 13b/09

efāviyye : < Ar. **efāviye** -1- Baharatlar.

e. 38b/06

efḍal : < Ar. **efḍal** -7- Çok üstün.

e. 85b/12

e.-i cemī^c -i mükevvenāt 01a/11

e.+ dir 27b/18, 38a/13, 39a/01

e.+ i 34a/16

e.+ idir 68a/15

eflāk : < Ar. **eflāk** -4-

I. Semalar, gökler.

e. 01a/11

ḥālem-i e.+ dan 12a/02

ḥālem-i e.+ dır 11b/12

II. Kader.

e.+ la 09b/03

Eflāṭūn : -4- Aristo'nun hocası olan Yunan filozofu.

E. 05b/17, 53b/04

mezheb-i E.+ dur 05b/16

E.+ ı 06a/09

eflāṭūnī : < Ar. **eflāṭūn** + **ī** -9- Taktir için fırının üzerine konan tencere veya demirin üzerine geçirilen ve taktir olan buharın tahliye edilmesi için kullanılan ağız geniş eğimli bir alet.

e. 39b/12, 42a/07, 42a/14, 45b/12, 46b/10, 64b/01

ḳar^c a-i e.+ de 28a/16

e.+ ler 25b/03

e.+ niñ 65b/01

efrāciyā : < ? -5- Göz otu, çilek.

e. 76a/17, 76a/19, 92b/15, 93b/10

e.+ dır 22b/02

efrād : < Ar. **efrād** -1- Fertler.

e.+ ını 08b/16

efsentīn : < Ar. **efsentīn** -5- Pelin

e. 34b/13, 45a/13, 45a/18

milḥ-i e. 92b/03

e.+ de 35a/19

efyūn : < Far. **efyūn** < Yun. **opion** -7- Afyon, haşhaştan çıkan uyutucu bir madde.

e. 72b/04, 73a/03, 73a/09, 76b/18, 87b/10

rubb-ı e. 72b/05

e.+ uñ 72b/18

eger : < Far. **eger** -97- Eğer, şayet.

e. 13b/07, 14a/16, 14a/18, 14a/19, 15a/12, 16b/09, 16b/12, 16b/17, 17a/16, 17b/04, 17b/16, 18b/08, 29a/19, 30a/19, 30b/01, 33b/08, 33b/09, 34b/09, 34b/10, 35a/12, 35b/12, 37b/07, 38a/13, 41b/19, 43a/04, 43a/07, 43b/02, 45b/17, 47b/18, 50b/02, 51a/03, 51a/04, 51b/04, 51b/13, 53b/08, 55b/08, 55b/09, 56a/15, 56b/13, 57b/07, 59b/19, 60a/02, 60a/08, 60a/09, 61b/03, 62a/02, 62a/13, 63b/05, 65a/01, 65a/07, 65a/08, 66a/01, 66a/05, 66a/07, 66a/08, 66a/10, 66a/12, 66a/19, 66b/04, 66b/19, 67a/15, 67b/19, 69a/13, 70a/09, 75b/19, 76a/11, 76a/12, 78b/18, 79a/07, 82a/06, 82b/04, 82b/08, 84b/13, 84b/14, 85a/04, 85a/05, 85a/07, 86a/03, 88a/05, 88b/14, 88b/17, 89a/07, 89a/17, 91a/09, 91a/18, 92a/03, 93b/08, 93b/11, 93b/17, 94a/12, 94a/13, 94b/03, 94b/14,

95a/03, 95a/06

egerçi : < **Far. egerçi** -1- Her ne kadar, gerçi.

e. 29b/06

egir : < **Yun. akoron** -1- Karın ağrısında kullanılan bir kök, andız.

e.+ dir 87a/07

eglen - : -1- Durmak, beklemek.

e.- sün 26a/04

egri : -3-

I. Yatay, kavisli.

e. 31b/03

II. Eğri boyun, turna ve mā'îlü'r-raḳabe adı da verilen damıtma aleti.

e. 31b/17, 32a/08

ehl : < **Ar. ehl** -4-

I. Bir işin ustası, muktedir, yeterli kimse.

e.-i şan' at 42a/12

e.-i tıbb 27a/01

e.+ i 08a/11

II. Bir yerin, bir topluluğun halkından olan, cemaat.

e.-i İslāma 04a/10-11

ek - : -1- (Bir şeyi belli bir maksatla) serpmek.

e.- seler 92b/15

eḳālīm : < **Ar. eḳālīm** -2- Dünyanın mıntıkları, memleketler, diyarlar.

e.-i seb'a : Eskiden yer yüzünün ayrıldığı ve farklı yıldızların etkisi altında bulunduğu kabul edilen yedi iklim, yedi bölge. 01b/14

e.-i seb' anıñ 01b/14

ekber : < **Ar. ekber** -16- Çok (daha) büyük.

°ālem-i e. 11b/04, 12b/04, 16a/12

sırr-ı e. 05b/04, 06a/16, 55b/18

°ālem-i e.+ de 11b/06, 11b/10,

11b/17, 11b/18, 11b/19, 12a/03, 19b/07

°ālem-i e.+ e 12b/03

°ālem-i e.+ i 11b/11

°ālem-i e.+ iñ 16a/06

ekintisini : -1- bk. eykinti.

e. + sini 36a/10

ekl : < **Ar. ekl** -5- Yeme.

e. 15a/01, 17a/08

e. eylemeyeler 61a/10

e. ider 82a/16, 93a/02

ekil : < **Ar. ?** -1- Ağızda ve diş etlerinde olan yara.

e. + ler 93a/05

ekmek : -1- Ekmek.

e. 86b/02

ekmel : < **Ar. ekmel** -1- Çok (daha) kâmil, mükemmel.

e.+ dir 19a/12

ekşer : < **Ar. ekşer** -12- Daha çok; genellikle.

e. 14b/02, 17b/03, 31b/14, 42a/09, 50b/11

e.+ dir 27b/18, 31a/10

e.+ i 34a/01, 34a/08, 80b/06

e.+ iniñ 83a/02

e.+ iyle 62a/06

eksik : -2- Noksan.

e. 29a/11, 40a/13

eksil - : -1- Azalmak.
e.- ürse 82a/03

ekşi : -7- Sirke veya limon tadında olan, ekşi.
e. 26a/06, 37a/01, 37a/02, 37a/11, 85b/14
e.+ dir 82b/17

ekşilik (g) : -4- Tadı ekşi olma, ekşilik.
e. 33b/16, 86a/03
e.+ i 44a/12, 83a/14

el : -11- Kolun bilek mafsalından itibaren avuç ve parmakları içine alan ve iş görmeye, tutmaya yarayan kısmı.
e. 25a/07, 39a/14
e.+ e 92a/05
e.+ ini 16b/09, 16b/12, 17a/03, 25a/08
e.+ leri 69b/10
e.+ leriñ 69b/09
e.+ lerine 69b/10
e.+ leriyle 78a/06

elbette : < Ar. el + **bettete** -5- Mutlaka.
e. 10a/07, 19a/10, 24a/07, 48a/13, 57a/19

ele - : -1- Elek yardımıyla ayıklamak.
e.- dikden 62a/10

elek : -3- Elek.
e. 31a/08
e.+ den 62a/10, 81b/18

elem : < Ar. **elem** -3- Ağrı, acı.
e. 56a/08
e.+ den 91b/02
e.+ lerine 01a/17

elen - : -1- Elekten geçirilmek.
e.- miş 32a/16

elf : < Ar. **elf** -1- Bin.
iḥdā ‘aşer miye ve e. 95b/05

elfi : < Ar. **elfi** -1- Bininci.
e. 92a/18

el-ḥaḫḫ : < Ar. **el** + **ḥaḫḫ** -1- Doğrusu, gerçekten, hakikaten.
e. 04b/13

elli : -8- Elli.
e. 28b/03, 54a/10, 61b/09, 63b/12, 64b/15, 67b/09, 78b/05, 83a/02

elma : -1- Elma.
e. 65b/12

el-maḳāletü’s-şāniye : < Ar. **el** + **maḳāle** + **şāniye** -2- İkinci makale.
e. 13a/13, 74a/16

el-maḳālātü’s-şāliṣe : < Ar. **el** + **maḳālāt** + **şāliṣe** -1- Üçüncü makale.
e. 24b/12

el-maḳāletü’l-ülā : < Ar. **el** + **maḳāle** + **ülā** -1- Birinci makale.
e. 49a/08

el-maḳāletü’r-rābi’a : < Ar. **el** + **maḳāle** + **rābi’a** -1- Dördüncü makale.
e. 33b/02

elmās : < Ar. **elmās** < Yun. **adamas** -1- Billûrlaşmış saf karbondan ibâret, çok sert, çok kıymetli parlak taş.
e. 10b/02

emîn : < Ar. **emîn** -1- Güvenli.
e. olur 90a/16

em(i)r : < Ar. **emr** -11-
I. İş, şey, husus; olay, hadise.

- e. 06a/06
e.+ dir 67b/14
e.-i külli 06a/14
e.-i ma^ç lümdur 05a/15
e.-i meşrū^ç dur 01a/09, 56a/05
e.-i semāvi-i ilāhīdir 07a/09-10
e.-i vaḥdānīdir 05b/06
e.-i vāḥiddir 08a/05
e.-i zāhirdir 07b/04
- II. Bir şeyin yapılması veya yapılmaması hususunda bildirilen kesin hüküm, buyruk.
- e. itmişlerdir 56a/08
- emrāz** : < Ar. **emrāz** -19- Hastalıklar, illetler.
e. 55b/07, 55b/08
e.-i cildiyyeniñ 69a/19-69b/01
- e.-i ḥāddeye** : Azgın ve iltihaplı (çıban yara) hastalıklar. 95b/09
- e.-i ḥārriyyeye** : Ateşli hastalıklar. 54b/16
e.-i kebede 95b/07
e.-i müzmineler 14b/02
e.-i raḥme 83a/17
- e.-i rediyyeye** : Azgın, vahim hastalıklar. 36a/04-05
e.-i ṭarṭiriyede 51a/14
e.-i vebā^ʿiyye 88a/17
e.-i vebā^ʿiyyeye 41a/16
kitāb-ı e.+ da 05a/13
taḥrīk-i e.+ da 14a/07
- uṣūl-i e.+ dır** : Hastalıkların kökeni. 49b/05
e.+ ı 56b/11
- e.+ iñ 14a/01, 14a/06
e.+ lar 14a/10
- emrāzū's-seyelāniyye** : < Ar. **emrāz** + **seyelāniyye** -1- Çıban, şirpençe
e.+ den 14b/05
- emṣāl** : < Ar. **emṣāl** -1- Benzer.
e.+ i 01b/04
- eñ** : -1- Oynak yeri, büküm yeri, eklem.
e.+ lere 23b/13
- enār** : < Far. **enār** -2- Nar.
e. 85a/14
e.+ dır 22b/14
- encebār** : < Far. **encebār** -1- Beşparmak otu.
e. 76a/11
- encire** : < Far. **encire** -1- Isırgan otu.
e. 20b/13
- entüle** : -1- bk. entüle.
e. 85a/13
- entüle** : < Ar. **entüle** -2- Kâfur kokulu ve zencefil cinsinden uyuşukluğu giderici bir kök, peygamber düğmesi kökü.
e. 22b/13
e.+ dir 23b/09
- envā^ç** : < Ar. **envā^ç** -29- Çeşitler, türler.
e. 09a/05, 11a/16, 13b/15, 14a/15, 15b/02, 16b/06, 51a/16, 52a/11, 52a/12, 52a/13, 69b/11
e.-i ḥayvānāt 14a/08
e.-i ma^ç ādin 14a/09
e.-i marāza 55a/11
e.-i marāzlar 14a/10
e.-i nebātāt 14a/08

e.-ı zāhireyi 06b/09
e.+ ı 07a/15
e.+ ına 43a/11, 43b/04, 44b/15,
47a/06, 54b/19, 58b/19, 59b/12, 85a/18
e.+ indandır 55a/15
e.+ ını 22a/01, 56a/17
envā' i : < Ar. envā' + i -1- Çeşitli.
e. 68a/09
erba' a : < Ar. erba' a -10- Dört.
' anāşır-ı e. 06b/12
' ilel-i e. 56b/09
' anāşır-ı e.+ dan 13b/03, 15b/06
kuvā-yı e.+ dır 02a/01
aḥlāt-ı e.+ nî 15b/19
aḥlāt-ı e.+ ya 15b/19, 21b/02-03,
22a/08
' anāşır-ı e.+ yı 06a/18
erbāb : < Ar. erbāb -9- Bir işten iyi
anlayan, o işte becerikli.
e.-ı ma' ārif 93b/16
e.-ı şan' atıñ 48b/03
e.-ı şınā' at 54a/03
e.+ ı 58a/17, 58b/17, 67b/13,
81b/11
e.+ ınıñ 02b/09, 57b/12
eri - : -8- Erimek.
e.- miş 30a/17, 47b/12
e.- r 59a/18, 60a/07, 77a/07,
88b/15
e.- ye 60a/07
e.- yüb 88a/09
erit (d) - : -3- Eritmek.
e.- irsin 66b/16
e.- mek 25b/04

e.- seler 11a/08
erlik (g) : -1- Erkeklik; cinsel güç.
e.+ e 74a/14
ermenî : < Ar. Ermenî -7- Ermeni.
ḥacer-i e. + dir 23a/07
kil-i e. 36a/18, 36b/07-08,
43b/15, 65a/18
tḥyn-i e. 21b/11, 92b/07
ervāḥ : < Ar. ervāḥ -5-
I. Ruhlar.
e. 12a/02
e.+ dan 10a/08
e.+ ı 69b/16, 69b/17
II. Bitki ve cisimlerden
damıtımla elde edilen uçucu madde.
taḥṭīr-i e.-ı edhāndır 49a/02
eşahḥ : < Ar. eşahḥ -1- Daha sahih,
doğru.
e. olan 28b/07
esbāb : < Ar. esbāb -1- Sebepler.
e.-ı sitte-i zarūriyyeniñ : Vücudu
etkileyen altı sebep (Hava, yeme-içme,
uyku, duygular, hareket, vücudun
arınması.). 49a/14
eşer : < Ar. eşer -13-
I. Belirti, alamet; iz.
e. 07b/10, 10a/02, 54a/17
e.+ i 19a/01, 42b/07, 65a/09
e.+ ler 07b/08
e.+ lere 94b/04
e.+ leri 07b/03, 22a/04, 94a/15
II. Bir olayın geride bıraktığı iz.
e. itdigi 29b/13
III. İz, kalıntı.

- e.+ leri 41b/17
- esfel** : < **Ar. esfel** -15- Alt, aşağı.
e.-i bedende 17b/07
e.-i ināda 78b/19
e.-i qarʿada 38b/19, 40b/09-10, 41a/04, 41a/09, 41a/11-12, 41b/09, 42b/09, 42b/19, 43a/09, 43a/15, 43a/17, 80a/06
e.+ e 29a/01
- esirmula** : < **Lat. ?** -1- Kurbağa larvalarının suyu.
e. 94a/02
- eskabyūza** : < **Lat. scabiosa** -1- Gıcık otu.
e. 24a/12
- eskāpūza** : -1- bk. eskabyūza. (Eşek otu.)
e. 22b/07
- esketkum** : < ? -2- Paracelsus'un yaptığı bir terkip.
zīmād-ı e. 91b/01-02, 91b/03
- eski** : -8- I. Üzerinden zaman geçmiş olan.
e. olursa 90b/14
II. Müzmin.
e. 39a/13, 40a/17, 75a/08, 77b/01, 89b/02, 91a/17
e.+ sine 92a/08
- eşnāf** : < **Ar. eşnāf** -2- Sınıflar, gruplar.
e. 07a/15
e.+ ina 55a/01
- esrār** : < **Ar. esrār** -10- Sırlar, gizemler.
e. 04a/18
e.-ı ṭabīʿatden 02a/05
- e.-ı ṭabīʿati 02a/16, 49b/16
e.+ dandır 40b/11, 67b/18, 79b/11, 83a/14, 83b/12
e.+ indandır 88a/16
- eştarek** : < **Far. eştarek** -1- Kara günlük ağacının zamkı.
e.+ dir 24a/05
- esved** : < **Ar. esved** -2- Siyah, kara.
e. 51a/16
ḥarbaḳ-ı e. 23a/04
- esvedī** : < **Ar. esvedī** -1- Mela-nikterle (Siyah- sarılık) ilgili. Sarılığın bir çeşidi olan "siyah sarılık"la ilgili.
e. olsun 57a/13
- eşcār** : < **Ar. eşcār** -1- Ağaçlar.
e.+ dır 06b/06
- eşek (g)** : -4- Eşek.
e. 33a/18
e.+ den 10a/11
yaban e.+ i ṭırnağı 74b/18
e.+ iñ 13a/11
- eşek otı** : -1- Kayışkıran, eşek otu.
e. 22b/08
- eşhāş** : < **Ar. eşhāş** -4- Görüntü, biçim, şekil; özellik, karakter.
e. 07a/03, 55a/11
e.+ ina 55a/01
e.+ inı 56a/17
- eşiddā** : < **Ar. eşiddā** -1- Güçlü, kuvvetli.
merciʿ-i e. ve zuʿafā 03a/08
- eşkāl** : < **Ar. eşkāl** -1- Şekiller.
e.+ inden 20a/01
- eşref** : < **Ar. eşref** -9- Çok (daha) şerefli.

e. 03b/10, 04b/08

e.-i 'ulūm 02b/03

e.+ dir 18b/07, 19a/13, 85b/12

e.+ idir 68a/15, 77b/16, 78a/14

eşribe : < **Ar. eşribe** -1- İçilecek şeyler, içkiler.

e. 03a/04

eşyā : -11- bk. eşyā'.

cemī' -i e. 06a/07

ḥavāşş-ı e. 95a/19

e.+ larıñ 33b/12

e.+ mñ 05b/10, 07a/01, 13b/18, 19b/13, 54b/15

ḥaḳāyık-ı e.+ ya 02a/19

e.+ yı 19b/19, 24b/15

eşyā' : < **Ar. eşyā'**-1- Yaratılmış olan her şey, şeyler, nesnelere.

e.-i 'unşuriyye' i 11a/18

et : -19-

I. İnsan ve hayvan vücudunun kas ve yağdan meydana gelen, kemikle deri arasında bulunan kısmı.

e. 06b/03, 13b/03

e.+ idir 12b/02

e.+ ler 92a/10

e.+ lerini 92a/10, 92b/11

II. Hayvan vücudunun yiyecek maddesi olarak kullanılan kas kısmı.

e. 39b/04, 48a/12, 52b/14, 68b/16

e.+ i 10b/10, 10b/17, 78a/09

e.+ inden 15b/09

e.+ iyle 78a/10

III. Sümüklü böceğin kabuğunun

içindeki kısım.

e.+ ini 87b/18

IV. Et beni.

e.+ leri 65b/09

V. Diş köklerini kaplayan kalın kırmızımtırak tabaka.

e.+ lerinde olan 93a/05

et - : -10- Etmek, yapmak.

isti' māl e.- mek 25a/11

ḳabūl e.- mez 31a/19

mażmaża e.- seler 76a/07

tedbīr e.- seler 11a/08

yaḳı e.- seler 85b/06

murād e.- señ 26b/11, 28b/18-19, 29b/03, 30b/07

zevb e.- señ 79b/07

eṭāle : < **Ar. eṭāle** -1- Uzatma, uzatılma.

i. 03a/12

eṭbā' : < **Ar. eṭbā'** -2- Bir kimseye tābi olanlar.

e.+ ı 53b/10, 53b/11

eṭibbā : < **Ar. eṭibbā'** -5- Tabipler, doktorlar.

e. 18a/02, 62a/07

e.-ı kimyā 74b/01

e.+ dan 68a/09

e.+ nıñ 78a/04

eṭrāf : < **Ar. eṭrāf** -9- Çevreler, yanlar.

e.+ da 88b/06

e.+ ı 31b/13

e.+ ına 26b/04

e.+ ında 10b/15, 10b/18, 56a/11

e.+ ından 25a/16, 37b/03

e.+ ını 31b/11

eṭvār : < Ar. eṭvār -1- Hal ve hareketler.

e.+ ı 57a/04

evlā : < Ar. evlā -2- Daha iyi, yeğ.

e. olan 30a/16

e.+ sı 30a/05

evlād : < Ar. evlād -1- (Hayvan için)

Yavru.

e.+ ı 12b/16

evren pulı : < T. evren + ? -1- Mika.

e. 48a/18

evsāh : < Ar. evsāh -1- Kirler, pislikler.

e. 85b/13

evvel : < Ar. evvel -81-

I. Birinci, ilk.

e. 31b/06, 80b/02

faşl-ı e. 05b/03, 33b/04

kısm-ı e. 07a/12

kısm-ı e.+ den 31b/19

kısm-ı e.+ i 52b/19

maḥlül-ı e.+ i ve şānīyi 71b/20

e.+ ki 04b/06, 07a/05, 25a/10,

52a/11

e.+ kisi 13a/14, 13a/17, 14b/04,

15b/07, 25a/06, 25b/05, 31a/02, 40a/04,

55a/12, 84b/07

II. Önce.

e. 25a/13, 25b/12, 27a/13,

28a/06, 30a/16, 30b/18, 36a/11, 36a/16,

38b/19, 45a/08, 46b/11, 57b/18, 58a/13,

58a/14, 64a/08, 64b/02, 65b/02, 75b/05,

79b/13, 79b/14, 80a/05, 86a/10, 91a/18,

91b/01, 91b/13

e.+ den 61b/14

e.+ e 11b/02

e.+ ki 04b/07, 05a/03, 07b/16,

30a/09, 33a/02, 45b/09, 46a/09, 48b/07,

54a/14, 54b/05, 54b/07, 56b/10, 59a/07,

59a/15, 61b/13, 63a/12, 64a/18, 64b/08,

64b/09, 65a/02, 79b/07, 93a/13

e.+ kiden 08a/02

e.+ kiniñ 58a/18

e.+ kisi 79b/15, 79b/16

e.+ kisiniñ 44a/07, 47b/13

III. Baş, başlangıç.

e.+ inden 08b/18

evvelā : < Ar. evvelā -9- İlk önce, ilkin.

e. 26b/01, 30b/07, 30b/17,

47a/10, 58a/19, 63b/11, 63b/17, 72b/14,

79b/16

evvelen : < Ar. evvelen -1- bk. evvelā.

e. 41b/09

eyd - : -14- Söylemek, demek.

e.- ür 04a/14, 42b/01, 53b/05,

65b/13, 67a/10, 69b/08, 72a/18, 74a/04,

74a/17, 77b/05, 81a/08, 81b/07, 82a/14

e.- ürler 02a/07

eykinti : < aykıntı < akıntı -1- Çam sakızı, reçine.

e.+ si 35a/11

eyle - : -47- Yapmak, etmek.

hazer e. 88b/13

redd e. 89b/17

tekrār e. 80b/11

iḥsān e.- di 50a/01

iẓhār e.- di 10b/07

naql e.- digimiz 48b/19

taḥlīl e.- dikce 53b/02

redd e.- dikde 06a/09

ekl e.- meyeler 61a/10
 idrāk e.- meyüb 02b/10
 ḥalāş e.- r 69b/04
 idrār e.- r 39a/11, 66b/12, 69b/05
 izāle e.- r 65b/09
 keskin e.- r 72a/09
 sākin e.- r 72a/09
 şu'ūd e.- r 11a/10
 taḥlīl e.- r 66b/13
 temyīz e.- r 56a/19
 tenkıye e.- r 39a/12
 teşḥīş e.- r 56a/19
 mişāl e.- rler 25a/09, 25a/10
 isti' māl e.- se 65b/16, 82a/15,
 84b/05
 tedbīr e.- se 54a/01
 gevşek e.- ye 78a/12
 ḥazer e.- ye 64b/18, 93a/10
 ḥıfz e.- ye 53b/16
 imtizāc e.- ye 32b/16
 i' ānet e.- ye 74b/01
 izāle e.- ye 78a/12-13
 laṭīf e.- ye 78a/12
 min 'aṭā e.- ye 81b/12
 nār-ı şedīd e.- ye 80b/15
 nazār e.- ye 56b/16
 şu'ūd e.- ye 57b/19, 58a/04
 taḥlīl e.- ye 21a/14
 taḳṭīr e.- ye 80b/14
 zuhūr e.- ye 34b/01
 taḥrīk e.- yeler 61a/11
 ḥazer e.- yesin 54b/02
 ḥall e.- yüb 66b/19
eymen : < **Ar. eymen** -1- Çok (daha)

mübarek.
 e.+ dir 19a/12
eyrelti : < ? -3- Eğrelti otu.
 e. 22b/05
 e.+ dir 21b/19
 e.+ ye 20a/14
eyü : -7- İyi.
 e. 86b/15
 e.+ si 26b/01, 30a/15
 e.+ sinden 85b/16
 e.+ sini 49a/11
 e.+ yi 49a/18
 e. olur 13a/11
eyülik (g) : -1- İyilik.
 e.+ i 53a/16
ez - : -2- Ezmek, yoğurmak.
 e.- üb 41b/01, 57b/04
ezeli : < **Ar. ezal** + **i** -1- Başlangıcı olmayan.
ḥekīm-i ḳadīm-i e.+ ye : Allah.
 19b/09
ezil - : -1- Ezilmek, yoğrulmak.
 e.- miş 34b/05
ezrak : < **Ar. ezrak** -2- Gök renginde, mavi.
 ḥabş-ı ḥadīd-i e. 85b/07
 muḳl-ı e. 91b/08
F
fā'ide : < **Ar. fā'ide** -2- Fayda.
 f.-i celile 67b/17
 f.+ leri 54b/09
fā'il : < **Ar. fā'il** -2- Yapan.
 f. 05b/15
 f.+ i 29b/07

faķir : < Ar. **faķir** -1- Zavallı, aciz.

f.-i pür-taķşir 03a/17

fānyā : -1- bk. **fāvāniya**.

f. 45a/11

fāriġ : < Ar. **fāriġ** -2- Rahat.

f. olmayasın 78b/14, 80b/03

fāriķūn : < ? Ar. -1- Asit türünde bir tür

sıvı.

f. 31b/16

fārisi : < Ar. **fāris** + **ī** -1- Farslara ait.

f. 73a/17

farķ : < Ar. **farķ** -2- Ayrım.

f. 29b/06

f.+ ı 88b/10

fārūķ : < Ar. **fārūķ** -9- Keskin.

mā³-i f. : Keskin su. 28a/01,
28a/17, 28a/19, 54a/06

tiryāķ-ı f. : Panzehir. 61a/18-19

mā³-i f.+ a 28b/12

mā³-i f.+ dan 78b/06

tiryāķ-ı f.+ ı 61b/01

mā³-i f. ile idüb 47b/10-11

faşd : < Ar. **faşd** -3- Kan alma, hacamat.

f. ider 13a/12

f. itmeyeler 61a/08

f. olunmazdan 69a/16

fāşıla : < Ar. **fāşıla** -1- Aralık, boşluk.

f. 61a/09

fāsid : < Ar. **fāsid** -17- Bozuk, kötü.

f. 04b/05, 19a/19, 50a/16,
51a/09, 51b/14, 63a/18, 65b/09, 68a/16,
70b/01, 72a/03, 77b/07, 92a/10

hılt-ı f. 50b/01, 50b/02

f.+ i 16a/08

f. olsa 07a/18

fāside : < Ar. **fāside** -1- Bozuk, kötü.

aĥlāt-ı f.+ yi 50a/17

fasilikun : < ? -1- Müshil için kullanılan
bir terkip.

f. 61b/04

faşl : < Ar. **faşl** -116- Kısım, bölüm.

f. 08a/07, 08a/12, 08b/14,
10a/05, 10a/06, 11a/02, 11b/03, 11b/04,
13a/16, 13b/17, 14b/14, 16a/18, 16a/19,
17a/05, 17b/19, 18b/03, 19b/13, 20a/02,
25a/05, 25b/05, 25b/15, 26a/10, 26b/13,
27b/16, 27b/17, 29a/17, 30b/02, 30b/12,
30b/19, 31a/09, 32b/04, 32b/05, 33a/05,
33a/06, 33a/13, 33b/03, 33b/18, 33b/19,
34b/13, 35a/02, 35a/08, 35a/13, 35b/03,
35b/17, 36a/03, 36a/07, 36a/08, 36a/12,
36b/02, 36b/05, 36b/11, 37a/16, 37b/09,
37b/14, 38a/04, 38b/13, 42a/02, 50a/15,
52a/09, 52a/10, 53a/10, 65a/11, 67a/06,
69b/14, 72a/13, 73b/19, 74a/01, 90b/16
f.-ı evvel 05b/03, 33b/04

f.+ a 05b/03

f.+ in 37a/16

faşlü'r-rābi' : < Ar. **faşl** + **rābi'** -1-
Dördüncü bölüm.

f. 07b/01

faşlü's-şāliš : < Ar. **faşl** + **şāliš** -1-
Üçüncü bölüm.

f. 06b/19

faşlü's-şāni : < Ar. **faşl** + **şāni** -1- İkinci
bölüm.

f. 06a/16

fāşira : < Sür. **fāşira** -5- Ören gülü, ak

asma, ak sarmaşık. Köküne semiz kabak denir.

f. 22a/04, 23b/07

f.+ dır 23b/07, 23b/09

fāvāniya : < Far. **fāvāniyā** < Lat. **Paonia**

-6- Şakayık, ayı gülü.

f. 21b/04, 22a/14, 75a/03, 75a/10

f.+ dır 21a/18

fāyide : -17- bk. fā'ide.

f. ider 40b/05

f.+ leri 43b/13, 51a/15, 53a/07-08, 89a/10

f.+ si 37b/12, 39b/02, 39b/17, 45b/09, 54b/16, 58a/17, 58a/18, 71b/10, 71b/11, 92b/09

f. virmedi 69b/12

fāyide-mend : < Ar. **fā'ide** + Far. **mend**

-1- Faydalı.

f. olmadıkları 02b/10-11

fażalāt : < Ar. **fażalāt** -2- Fazlalıklar.

f. 84a/02, 84b/07

fażilet : < Ar. **fażilet** -1- Kıymet, değer.

f.+ inde 73a/15

fażla : < Ar. **fażla** -5- Çok, ziyade.

f.-i şālişe : Yenilip içilen şeylerden hasıl olan üçüncü fazlalık, tuz. 84b/08

f.+ dır 17a/19

f.+ ları 84a/03

f.+ sı 14b/17

f.+ sından 84a/01

feh̄m : < Ar. **feh̄m** -2- Anlama, anlayış.

f. 02b/10

f. olunan 29a/18-19

felāsife : < Ar. **felāsife** -1- Felsefeyle uğraşanlar, filozoflar.

f.-i cemī' 01b/08

felc : < Ar. **felc** -11- Felç, vücudun bir kısmında veya bütününde hareket ve hissin azalması veya kaybolması.

f. 14a/15, 41a/14, 63a/17, 66b/01, 69a/08, 70a/17

f.+ e 44a/15, 71a/13, 75b/16, 75b/18

f. gibi olub 69b/11

felek : < Ar. **felek** -5- Eskiden her birinde bir gezegenin bulunduğu kabul edilen gök katlarından her biri.

f.-i muh̄t̄dir : Eskiden her birinde bir gezegenin bulunduğu kabul edilen gök katlarının hepsini kavrayan, çevreleyen felek. Metinde insan bu feleğe benzetilmiştir. 11b/09

f.+ de 12a/07

f.+ dir 19b/06

f.+ lerdır 11b/10

f.+ leriñ 13b/06

felekī : < Ar. **felek** + **ī** -1- Dairesel; feleğe benzer.

nār-ı f. 25a/17

felekiyyāt : < Ar. **felekiyyāt** -1- Gök bilimi.

f.+ da 57a/01

felekiyye : < Ar. **felekiyye** -3- Gök bilimiyle ilgili.

h̄ikmet-i f. : Astronomi 01b/12

h̄ikmet-i f.+ den 01b/13-14

hikmet-i f.+ yi 56b/13

Felemenk : -1- Hollanda, Belçika ve Kuzey doğu Fransa'ya eskiden verilen isim.

F. 10b/08

felencmüşt : < **Far. felence + müşt** -1- Çoğunlukla Hint'ten getirilen kırmızı renkli hoş kokulu tohum, misk yaprağı tohumu.

f. 87a/07

felsefî : < **Ar. felsefe + î** -1- Felsefeyle ilgili, felsefeye ait.

hîle-i f.+ ye 29a/10-11

fem-ile'l-fem : < **Ar. fem + ilâ + fem** -1- Ağzı ağzına denilen damıtma aleti.

f. 32a/08

fenâ : < **Ar. fenâ** -1- Kötü.

f. olmaya 75b/05

fenn : < **Ar. fenn** -1- İlim.

f.-i şerîfdir 01a/08

fer' : < **Ar. fer'** -6-

I.Dal, şube.

f.+ dir 56b/18

f.+ i 08a/19

f.+ i olub 56b/17

f.+ idir 01b/13, 02a/09

II. Hastalığın gelişmeye

başladığı dönem.

f.+ ini 49b/13

ferah : < **Ar. feraḥ** -3- Sevinç.

f. virir 70a/19, 72a/11, 81b/08

ferâsiyün : < **Far. ferâsiyün** -2- İt siyeği, yaban pırasası ve yaban gendenesi denilen bitki.

f. 22b/10, 73b/10

ferd : < **Ar. ferd** -1- Kişi.

f. 03b/15

feres : < **Ar. feres** -11- At.

batn-ı f.+ de 25b/11, 38b/15-16,

40a/08, 41a/02-03, 43a/01, 45b/05,

47a/03, 86b/04, 86b/05-06

zibl-i f.+ de 45b/03-04, 45b/07

fermân : < **Far. fermân** -1- Emir, buyruk.

f. buyurdılar 01b/01

fesâd : < **Ar. fesâd** -18- Bozukluk, bozulma.

f. 05b/05, 05b/06, 06b/01,

07a/17, 09b/09, 82a/16

kevn ü f. : Olma ve bozulma

06b/02, 06b/19, 07a/02, 11b/17

‘âlem-i kevn ü f. 24b/19

f.+ a 49b/18

f.+ dan 54b/12

f.+ ı 67b/09

kevn ü f.+ in 05b/12

f.+ ından 71a/07, 77a/18

f.+ ını 04a/13

fesh : < **Ar. fesh** -1- Dağılma.

f. olub 43b/10

fesligan : -1- bk. fesligen.

f.+ dır 22a/07

fesligen : < **Yun. basilikion** -2- Fesleğen.

f. 41b/13

f.+ den 10a/16

feth : < **Ar. feth** -1- Açma, açılma.

f. itmekle 69a/13

fevrî : < **Ar. fevr + î** -2- Birdenbire.

f. 78b/13, 80b/02

feylesof : < Ar. **feylesof** -3- Felsefeyle uğraşan, filozof.

zeheb-i f. : Antimon ve civa ağırlıklı olarak oluşturulan beyaz renkli terkibe, erimiş altın katılarak oluşturulan karışım. 58b/17

f.-i zamān 57a/05

f.+ dur 53b/20

fırın : -1- bk. furun.

f.+ ına 27b/12

fırın : -1- bk. furun.

f. 31b/13

f.+ da 91a/07

fıstık : < Ar. **fıstık** < Far. **pistek** -3- Fıstık.

f. 82b/08, 88a/08, 90b/12

fişki : < Yun. **fişki** < **phouski** -1- Hayvan tersi, taze gübre.

f.+ sıyla 30a/04

fitik : < Ar. **fetik** -1- İç organlardan bir bölümünün, karın çeperinin zayıf noktalarından geçerek cilt altına çıkması sonucu meydana gelen şişlik şeklindeki arıza.

f. 44b/13

fiṭrat : < Ar. **fiṭrat** -1- Yaratılış, hilkat.

f.+ dan 15a/19

fi : < Ar. **fi** -2- İçinde, -de.

f. māh-i ramazānū'l-mu'azzam 95b/05

f. yevmi'l-hāmis 95b/05

fikr : < Ar. **fikr** -1- Zihin.

f.+ i 70a/19

fi'(i)l : < Ar. **fi'l** -28- İş, amel; eylem.

f. 02a/17, 57a/02, 65b/15, 69b/19

f.-i a'zāda 15a/19

f.-i ṭabī'atiñ 05b/11

f.-i ṭabī'iyi 07a/07

f.+ e 29b/12

f.+ e getirür 53a/04

f.+ i 03a/03, 05a/12, 19a/05, 34a/04, 53a/11, 70a/16, 95b/01, 95b/02

f.+ idir 74a/03

f.+ iñ 16a/09

f.+ inden 31a/14

f.+ ine 70a/16

f.+ ler 08b/10

f.+ leri 07b/02, 07b/04, 65b/05

f.+ lerini 02a/14

f. olunca 65b/15

fi'l-cümle : < Ar. **fi** + **el** + **cümle** -1- Sonunda.

f. 74b/13

fi'len : < Ar. **fi'len** -4- Yapmak ve işlemek suretiyle.

f. 01a/09, 01a/16, 56a/05, 56a/08

fi'l-ḥaḳīka : < Ar. **fi** + **el** + **ḥaḳīka** -1- Gerçekten, hakikatte.

f. 02b/18

fi'l-ḥāl : < Ar. **fi** + **el** + **ḥāl** -1- O anda, hemen.

f. 28b/18

fincān : < Ar. **fincān** < Far. **pingān** -4- Fincan.

f. 37a/17, 37b/01, 37b/04

f.+ i 37a/18

firenk : < **Far. fireng** < **Fr. franc** -15-
Firengi hastalığı.

f. 43a/11

f. marazı 68a/06

f. marazına 43b/05, 45a/16,
59a/01, 69a/19, 77a/19-77b/01, 89a/19,
90a/02-03

f. marazından 46b/04

f. marazları 14b/08

f. zaḥmetinde 54b/13

f. zaḥmetine 57a/16, 70b/08

f. zaḥmetiniñ 57a/12

fuḳahā : < **Ar. fuḳahā**³ -1- Fıkıh ilminin
üstadları.

f.-yi ‘izām 56a/09

fuḳarā : < **Ar. fuḳarā**³ -1- Yoksullar.

melāz-ı aḡniyā ve f. 03a/08

fülād : < **Ar. fülād** < **Far. pülād** -1- Çelik

f. 85a/03

fulunyā-yi fārisī < ? + **Ar. fāris** +ī -1- Bir
terkip adı.

f. 73a/17

furun : < **Yun. furun** < **phournos** -1-
Fırın.

f.+ da 65b/01

fuşul : < **Ar. fuşul** -1- Mevsimler.

aḥvāl-i ṭabāyi^c -i f. 01b/16

fütenc : < **Ar. fütenc** -1- Yarpuz, kabak,
yaban fesleğeni

f.-i nehri : Su yarpuzu. 76b/15

fuvāk : < **Ar. fuvāk** -1- Hıçkırık.

f. 73b/13

fuzül : < **Ar. fuzül** -3- Fazlalıklar,
gereksizler.

f. 15a/07

f.+ den 15a/05

fücl : < **Ar. fücl** -1- Turp.

f.+ dür 23a/10

fülful : < **Ar. fülful** -2- Kara biber.

f. 40b/12, 40b/15

fürce : < **Ar. fürce** -1- Çatlak, yarık.

f. olmaya 61a/05

fürü^c : < **Ar. fürü**^c -5- Dallar, şubeler.

f.+ larından 01b/10

f.+ larındandır 02a/08

f.+ una 01b/06, 56b/19

f.+ unı 56b/19

füritkü : < ? -1- Bir terkip adı.

(Sözlüklerde bulamadığımız bu kelime
için Serez 2751 nüshasında füritkü'den
sonra “ya^c nī bād-zehr ameliniñ ṭarīki”
yazılıdır.)²

f. 67a/11

füvve : < **Ar. füvve** -2- Kök boya, kızıl
kök.

f.+ dir 20b/09, 21b/05

G

gāh : < **Far. gāh** -2- Bazen.

g. 40b/16, 65a/03

gāhī : < **Far. gāhī** -39- Ara sıra, bazen.

g. 09b/01, 10a/19, 15a/19,

65a/03

g.+ ce 04a/17, 04a/18, 05a/08,

09a/19, 09b/01, 15a/18, 18a/12, 18a/15,

24b/05, 26a/17, 30b/15, 31b/03, 31b/04,

31b/05, 31b/17, 32b/04, 33a/09, 33a/11,

33a/12, 33b/10, 33b/11, 57b/08, 62a/16,

² bk. S. 2751, 65a-18.

65a/02, 65a/03, 70a/01, 72a/16, 82b/18,
86b/13, 89b/05, 91a/15

geç :-1- bk. geç.

g. 09a/09

gece : -2- Güneş battıktan sonra başlayan ve gün ağarınca kadar geçen süre.

g. 40b/06, 57b/18

geç - : -10-

I. Zamanı aşmak, geride bırakmak.

zamān g.- dikde 08a/03

g.- dikden 65a/01

g.- medikce 61a/09, 61a/10,
83b/04

g.- mez 90b/16

II. Zikrolunmak, ifade edilmek.

g.- di 42a/04

g.- en 58a/09, 71b/11

geç : -2- Belirli zamandan sonra olan.

g. 18a/16, 31a/18

geçür - : -1- (Bir şey) Bir nesnenin bir tarafından sokup öbür tarafından çıkarmak.

g.- ürsin 81b/18

gegir - : -1- Midede toplanan gazı ağızdan sesli bir biçimde çıkarmak.

g.- mekler 12a/10

gel - : -32-

I. Bir mesafe katedip uzak bir yerden daha yakın bir yere varmak.

g.- ür 09b/12, 09b/13, 09b/14,
12b/13

II. Doğmak, neşet etmek, hasıl

olmak.

g.- miş 29b/07

g.- ür 05b/13

III. Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

g.- mezden 76a/05

g.- üb 07a/19, 14a/19,

IV. (Zaman bildiren kelimeler veya zamana bağlı şeylerle) erişmek, başlamak.

g.- dikde 13a/05

V. Ele almak, üzerinde durmak.

g.- dik 21b/02

g.- ür 16a/18, 27b/11, 55a/15,
67a/05, 71b/13

VI. Belirmek, çıkmak.

g.- ür 31a/04, 94b/02

VII. (Sıvılar için) Çıkıp akmak.

g.- en 47b/08, 47b/09

VIII. Varmak, erişmek.

g.- e 78b/11

IX. Yardımcı fiil olarak kullanılır.

lāzım g.- di 31b/01-02, 31b/02

vücūda g.- di 09a/02-03

vücūda g.- enler 09a/09

vücūda g.- meleriniñ 09a/07-08

ğaşy g.- miş 74a/03

ışlāha g.- üb 95a/18

iştihā g.- üb 82a/15

zuhūra g.- üb 55a/04

lāzım g.- ür 54b/17

vücūda g.- ür 09a/08-09

gene : -3- Yine, tekrar.

g. 18a/12, 33a/03, 58b/14

gerçi : < **Far. egerçi** -2- Her ne kadar ...
ise de.

g. 02a/07, 53b/07

gerek (g) : -63-

I. Lâzım, icap.

g. 02b/17, 17a/03, 17a/04,
26a/04, 32b/12, 55b/15, 66b/10,

g.+ dir 02b/18, 17a/01, 26a/03,
26b/02, 30b/15, 36b/16, 94b/05

g.+ i 01a/15

isti' māl olunmağ g.+ dir 02b/16

g. olduğu tağdırce 02b/16

II. İster, gerek. (Bağlaç olarak.)

g. 23b/04, 62a/18, 73b/05,
85a/19,

g. ... g. ... 02a/05, 11b/06,
33b/12, 40a/13, 51a/16, 73a/18, 73a/19,
88a/03, 90a/14

g. ... g. ... g. ... 02b/12-13,
26a/11-12, 90b/02-03, 94b/17-18

g. ... g. ... g. ... g. ... 45a/05,
90b/18

g. ... g. ... g. ... g.+ se 62a/18

g. ... g.+ se 32a/10

g. + se ... g. + se ... 30a/02

gergedan : < **Far. kerkeden** -1- Sıcak
ülkelerde yaşayan, burnunun üstünde
bir veya iki boynuzu bulunan, kalın
derili, saldırgan bir hayvan.

g. 72b/09

getür - : -17-

I. Gelmesini sağlamak, iletmek.

g.- üb 67a/16

g.- ürler 88b/09

II. Ortaya çıkmasına sebep
olmak.

g.- ür 51b/04, 66a/12, 67a/02,
69b/05, 72b/04, 79b/01, 82b/08, 88b/03,
89b/19

g.- mek 37b/15

III. Yardımcı fiil olarak
kullanılır.

i' tidāle g.- ür 54b/11

ışlāha g.- mekdir 04a/13

i' tidāle g.- üb 18b/16

fi' le g.- ür 53a/04

şeyhi şebābe g.- ür 81b/03

getürici : -8- Getirici, ortaya çıkmasına
sebep olan.

g. 67a/06, 72a/17, 72a/19,
72b/01

g.+ dir 42b/01, 68b/10, 72a/14

der g.+ dir 43b/04-05,

gevşe - : -1- Sertliğini kaybetmek,
yumuşamak.

g.- yüb 79a/15

gevşek :-2- Kendini koyuvermiş, sertliği
veya sıkılığı kaybolmuş.

g. eyleye 78a/12

g. olan 11a/15

geyik : -4- Erkeklerinin başında uzun ve
çatalı boynuzları olan memeli hayvan.

g. 26b/19, 36a/03, 36a/05,
72b/08

gezin - : -1- Hareket etmek, dolaşmak.

g.- e 64b/19

gibi : -351- Gibi.

g. 01a/15, 01b/01, 01b/02, 01b/04, 01b/05, 01b/15, 01b/17, 02a/05, 04a/14, 04b/14, 05a/02, 05a/18, 07a/11, 07a/14, 07a/15, 07b/05, 07b/09, 07b/10, 09b/19, 10a/12, 10a/13, 10b/08, 10b/09, 10b/12, 10b/14, 10b/17, 11a/01, 11b/18, 12a/02, 12a/09, 12b/06, 12b/07, 12b/08, 12b/11, 12b/12, 12b/13, 12b/14, 12b/15, 12b/16, 12b/17, 12b/18, 12b/19, 13a/01, 13a/02, 13b/04, 14a/01, 14a/07, 14a/13, 14a/18, 14b/12, 15b/06, 15b/08, 16a/04, 16b/19, 17b/06, 17b/07, 17b/08, 17b/09, 17b/14, 17b/16, 17b/17, 18a/07, 18a/10, 18a/12, 20a/18, 20b/10, 21a/04, 21a/09, 21b/06, 21b/16, 21b/18, 21b/19, 22a/06, 22a/13, 22a/14, 22a/15, 22a/16, 22b/06, 23a/04, 23a/19, 23b/01, 24a/01, 24a/02, 24a/03, 24a/07, 24a/12, 24a/13, 24b/03, 25b/11, 26a/01, 26a/04, 26a/12, 26a/13, 27a/01, 27a/17, 27b/04, 28a/01, 28a/02, 28a/03, 29b/13, 30b/17, 31a/07, 31a/08, 31a/09, 31b/16, 32a/12, 32b/09, 32b/14, 32b/17, 32b/19, 33a/02, 33a/09, 33a/11, 33a/13, 33a/15, 33a/18, 33a/19, 33b/02, 33b/08, 34a/04, 34a/05, 34b/01, 34b/09, 34b/12, 34b/13, 35a/08, 35a/19, 35b/04, 35b/16, 36a/02, 36a/07, 36a/12, 37b/08, 38b/07, 39a/05, 39b/17, 40a/01, 40b/13, 41a/14, 41a/17, 42a/06, 43b/08, 44a/19, 44b/02, 47a/11, 47b/17, 48a/05, 49a/14, 50a/08, 50a/09, 50b/02, 50b/05, 50b/13, 51a/08, 51b/19, 52a/03, 53b/09, 53b/19, 54a/06, 54a/14, 54a/17, 54b/05, 54b/07, 55a/10, 56a/02, 58a/14, 59a/07, 59a/15,

59a/19, 60a/06, 60a/08, 61b/13, 61b/17, 62a/03, 62b/06, 63a/14, 63a/16, 63a/17, 63b/16, 64a/12, 64a/18, 64b/08, 65a/02, 65a/09, 65a/19, 66b/06, 68a/06, 68b/16, 68b/19, 69a/01, 69b/02, 69b/03, 70a/18, 70b/02, 71a/08, 71a/09, 71a/18, 71b/11, 72a/17, 73a/13, 76b/06, 77b/01, 77b/04, 77b/10, 77b/18, 78a/02, 78a/17, 78b/09, 78b/17, 79a/04, 79a/05, 79a/10, 79a/12, 79b/05, 79b/07, 80a/12, 80a/18, 80b/02, 80b/12, 80b/14, 81a/01, 81a/18, 81b/01, 81b/18, 81b/19, 82a/09, 82a/11, 84a/16, 85a/19, 85b/01, 85b/02, 86a/04, 87b/01, 87b/08, 88a/13, 89a/07, 89b/02, 90b/07, 91a/15, 91b/14, 92b/07, 93a/13, 93a/19, 93b/03, 94a/04, 94a/16, 95a/19

g.+ dir 05b/10, 06a/14, 07a/13, 07a/14, 07b/01, 11b/18, 13b/09, 27b/05, 35a/15, 35a/16, 40a/06, 41a/04, 44a/07, 45b/09, 47b/13, 58a/18, 65b/04, 66b/09, 71b/11, 77b/17, 77b/19, 82a/11, 85b/10, 95b/03

ma' cūn g. iderler 62a/08

çirîş g. idersin 38b/09

ğubār g. itmekdir 25b/16

merhem g. ola 87b/09-10

rūhı g. ola 82a/12

қан g. olmuşdur 81a/14

felc g. olub 69b/11

g. olur 64b/05, 82a/10

bal g. olur 62b/17

қан g. olur 86b/06

sümük g. olur 94a/05

gice : -12- bk. gece.

g. 34a/07, 34a/10, 40a/02,
46a/08, 46b/10, 62b/13, 80a/08, 84a/15,
87b/17

g.+ de 45a/03, 76b/09, 92b/17

giciş - : -1- Hafifçe yanıp kaşınmak,
gidişmek.

g.- medir 92b/18

giciyik : -11- Kaşıntı, uyuz hastalığı.

g. 14b/07, 21b/16, 24a/11,
39a/12, 57a/11, 63a/19, 69b/02

g.+ dir 92b/18, 92b/18-19

g.+ lere 94b/04

g.+ leri 94a/15

giçin - : -1- Geçinmek, hayatını
sürdürmek.

g.- ür 78a/10

gider - : -15- Ortadan kaldırmak, yok
etmek, izâle etmek.

g.- ir 22a/04, 48a/16, 57b/04,
66a/18, 66b/05, 66b/06, 70a/19, 71a/07,
72a/08, 72a/12, 73b/06, 77a/19

g.- mek 33a/08

g.- mekdir 26b/15

g.- üb 29b/05

gir - : -3-

I. Katılmak.

g.- er 41a/05

II. Dönüşmek.

g.- erler 11a/09

g.- mez 81a/05

git (d) - : -54-

I. Bir mesafe katedip yakın bir
yerden daha uzak bir yere doğru hareket
etmek.

g.- er 12b/13

II. Varmak, ulaşmak.

g.- emez 15a/07

g.- er 15a/09, 15a/11, 15a/15,
86a/18

g.- mez 16a/08

g.- üb 15a/12, 16a/08

III. Yok olmak, eser kalmamak.

g.- e 44a/01, 44a/12, 51b/17,
54a/13, 70b/01, 86a/03

g.- er 13a/10, 13a/13, 46a/11,
48a/05, 50b/13, 57b/03, 71b/01, 86a/17

g.- ince 33b/17, 57b/14, 60b/14,
63b/14, 68b/14, 71b/03, 82a/08, 83a/14,
93a/15

g.- sün 26b/16, 69a/03

g.- üb 37a/01, 38a/11, 41b/17,
62b/06, 68a/18, 75b/01

IV. (Sıvılar için) Akmak.

g.- en 71a/09

g.- mekle 49b/02

g.- mesine 86a/05

g.- üb 66a/19

V. Zarf-fiil eki almış fiillerden
sonra geldiğinde bir işin olup bittiğini
ifade eder.

yanub g.- dikden 66b/18

müncezeb olub g.- dügi 07b/10

yana g.- e 42b/06,

müşta' il olub g.- e 60b/09

şayerān idüb g.- e 61b/16

çıqub g.- ince 28b/09

yanub g.- ince 68b/04

VI. Geniş zaman eki almış bazı

fiilerden sonra geldiğinde süreklilik bildirir.

kurur g.- er 10b/18

çıkar g.- er 71b/08

giy - : -1- Giymek.

g.- erler 11a/01

göbek (g) : -2-

I. İnsanlarda göbek bağının düşmesinden sonra karnın ortasında bulunan çukurluk.

g. 85b/06

II. Bazı sebze ve meyvelerin orta kısmı.

g.+ indedir 10b/15

gög(ü)s : -7- Vücudun boyunla karın arasında bulunan ve kalp, akciğer vb. organları içine alan bölümü, sine.

g. 72a/02, 77a/02, 89a/11, 89b/01

g.+ e 50a/10, 72a/05

g.+ i 61a/16

gök : -1- Mavi veya yeşile çalan mavi.

g. 10b/14

gök(k) g : -3- Yeryüzü üzerine mavi bir kubbe gibi kapanan boşluk, gök kubbe, sema.

g.+ ler 09b/08

g.+ leriñ 07a/10

g.+ üñ 19b/05

gökcek : -1- Güzel, şirin, hoş.

g.+ cek 23b/02

gök yâküt : < T. **gök** + Ar. **yâküt** -3- Rengi mavinin çeşitli tonlarında olabilen kıymetli taş, safir.

g. 16a/16, 22a/11, 22b/03

göm - : -1- Gömmek.

g.- seler 10a/18

gönder - : -1- Göndermek.

g.- ir 16a/05

gör - : -10-

I. Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

g.- eler 17b/12

g.- medim 57b/01

g.- ür 19b/08

g.- ürsin 59b/19, 60a/02, 92a/03

II. İncelemek, tetkik etmek.

g.- düm 02b/05

III. Birleşik fiil olarak kullanılır.

nâfi' g.- düm 77b/06

tevfik g.- e 81b/12

zahmet g.- e 61a/15

göre : -8- Göre, uygun şekilde.

g. 09b/14, 11b/16, 25a/11, 32b/10, 65a/07

g.+ dir 32a/04, 64b/10, 65a/07

görin - : -1- ...Olduğu hissini vermek.

g.- ür 56a/15

götür - : -1- Taşımak.

g.- mek 12b/19

göz : -26- İnsanda ve hayvanda görme organı.

g. 76a/13, 76b/05, 92b/15

g.+ de 72a/08, 92b/13

g.+ de olan kızıllık : Gözün kanlanması. 93b/10

g.+ den 44b/01

g.+ e 21a/01, 22a/17, 22a/19,

50a/10, 76a/13, 76b/07

g.+ e inen şu : Karasu hastalığı.

39a/17

g.+ i 12a/18, 13a/05, 13a/06

g.+ i kıararmak : Görüşü

bulanmak, iyi seçemez olmak. 63a/16

g.+ ini 13a/05

g. kıararmasıdır 72a/07

g.+ leri 94b/05

g.+ lerinden 84a/10

g.+ üñ 39b/06, 44a/19, 76b/08

g.+ ünde 13a/10

gözyaşı : -1- Gözyaşı.

g.+ nı 92b/12

günā-gün : < Far. **gün** + a + **gün** -1-

Renk renk, türlü türlü.

g. 31b/02

güc : -3- bk. güç.

g. 39b/19

g. olmağla 49b/09

g. olmağdan 78a/07

güç : -5- Zor.

g.+ dür 11a/18, 29a/10, 29b/14,
33b/14, 78a/05

gügercin : -3- Güvercin.

g. 12b/16, 12b/18, 13a/08

gül : < Far. **gul** -51- Gül ağacının güzel kokulu, pek çok çeşidi bulunan, çok makbul çiçeği.

g. 21b/04, 21b/08, 30b/07,
33a/19, 34a/04, 34a/18, 34b/04, 34b/06,
35b/09, 38b/14, 39b/15, 40a/02, 45a/16,
51b/02, 52a/19, 59a/19, 61b/04, 62a/13,
62b/07, 64b/14, 66a/05, 66b/19, 69a/04,

70a/12, 70a/13, 71a/02, 71b/09, 74a/11,
74b/10, 75b/02, 76a/16, 76b/02, 82b/05,
82b/18, 87b/06, 89a/02, 91a/04, 92b/05,
92b/16, 93b/10, 93b/15

g.-i mükerrer : Gül şarabı.

62a/17, 62b/16

g.+ den 34b/02, 34b/03

g.+ dür 20b/05-06, 21a/06

g.+ i 34a/17, 38b/14, 62a/10

g.+ üñ 34a/16

gül-be-şeker : < Far. **gul** + **be** + **şeker** -8-

Gül yaprağından yapılan mâcun kıvâmında tatlı.

g. 52b/15, 57a/16, 57b/08,

58b/11, 68b/09, 86a/08, 86a/15, 86b/13

gümüş : -24- Parlak beyaz renkte, kolay işlenebilen bir maden.

g. 07b/18, 08a/01, 16a/16,

19a/14, 22a/12, 27a/14, 27a/17, 43b/13,
43b/17, 44a/05, 54b/06, 64b/05

g.+ den 81a/02, 81a/03

g.+ e 04a/13

g.+ i 04a/13, 27a/13, 28a/03,
28a/04, 28a/19, 28b/02, 43b/18

g.+ üñ 10b/03, 27a/13

gün : -104-

I. Yer yuvarlağının kendi ekseni etrafında bir kez dönmesiyle geçen 24 saatlik süre.

g. 27b/03, 29a/04, 30a/11,
30b/01, 34a/07, 34a/10, 35a/06, 35b/09,
36b/18, 38a/02, 38a/16, 38b/02, 38b/05,
38b/10, 38b/16, 39a/04, 39b/11, 39b/15,
40a/02, 40b/06, 41a/02, 41a/03, 41a/10,

41b/15, 43a/01, 43a/07, 43a/17, 44a/02, 45a/03, 45a/08, 45b/05, 45b/07, 46a/08, 46b/10, 47a/03, 51a/17, 52b/08, 54a/13, 54a/19, 57b/18, 58b/13, 59b/08, 60b/08, 61a/06, 61a/07, 61b/06, 61b/12, 62b/02, 62b/13, 63a/04, 63b/07, 63b/19, 64a/03, 64a/09, 64a/16, 66a/03, 70b/09, 70b/16, 70b/17, 71a/13, 72b/18, 73a/04, 75a/07, 76b/04, 76b/09, 80a/08, 81a/09, 81a/16, 83b/02, 84a/15, 84b/19, 85b/18, 87a/14, 88a/16, 89b/18, 91a/10, 92b/17, 93a/10, 94a/18

g.+ de 18b/13, 26b/08, 26b/09, 41b/18, 65a/04, 76b/04, 89a/18, 90a/15, 94a/18

g.+ den 81a/10-11

g.+ e degin 41b/18, 45b/08, 51a/13

II. Zaman vakit.

g.+ leri 26b/07

g.+ lerinde 46b/15, 74a/06, 74a/13, 88a/17

g.+ ünde 37b/04

III. Güneş.

g. 20b/19

günaşın : -1- Bir gün ara ile, bir gün olup bir gün olmayarak.

g. 21b/16

güneş : -6- Güneş ışınları ve sıcaklığı.

g.+ de 65b/01, 91a/07

g.+ e 43b/18, 62a/12, 76b/04, 91a/13

günlük : -4- 10-15 metre boyunda gövdesi üzerinde açılan yarıklardan

ıtriyatçılık ve tıpta kullanılan bir reçine elde edilen kabukları tütsü olarak kullanılan kalın dallı, çınara benzer bir ağaç.

g. 91a/05, 91b/09, 94a/06

g.+ dür 24a/08-09

güyegi : < **güveyi** ~ **güyegü** -1- Mercanköşk, kekik otu, güvey otu.

g. 20b/06

güzel : -47- Güzel, iyi, hoş.

g. 03a/03, 16a/07, 20b/17, 37a/14, 41b/10, 53b/06, 59b/19, 65a/01, 69b/04, 73a/08, 74a/01, 78a/15, 81b/03, 84b/13, 92a/10

g.+ dir 40b/11, 41a/12, 41b/18, 60a/16, 73b/14

g. ider 41b/17

g. itmekde 46b/08

g. olan 20b/01

g. olanı 91a/16

g. olmak 83b/10-11

g. olmamağla 03a/05

g. olsun 86b/08

g. olunca 75b/11

g. olunur 43a/09

g. olur imiş 70a/05

g. olur 27b/15, 42b/12, 43a/05, 45b/18, 46a/11, 47b/18, 57b/08, 62a/04, 62a/14, 63b/06, 67a/01, 80a/13, 88b/16, 89a/08, 90b/14, 94b/14

Ğ

ğabiğ : < Ar. **ğabiğ** -2- Cıva.

ğ. 58a/07, 88b/04

ġāfil : < Ar. **ġāfil** -1- Dikkatsiz, iyi düşünmeyen, ihtiyatsız.

ġ.+ dir 12b/18

ġāfiş : < Ar. **ġāfiş** -1- Kasıkotu, kızılıyaprak, koyun otu.

ġ.+ dir 24a/06

ġalebe : < Ar. **ġalebe** -6- Üstün gelme, üstün olma, bastırma.

ġ. 13b/12

ġ. itmiş 13b/13-14

ġ.+ sinden 14a/03, 15a/16

ġ.+ sine 70a/03

ġālib : < Ar. **ġālib** -8- Üstün, baskın.

ġ. 10a/19

ġ. oldığından 33b/18

ġ. olmağla 32b/13

ġ. olmuştur 15b/16

ġ. olursa 33b/09, 51a/03, 51a/04

ġāliye : < Ar. **ġāliye** -2- Miskten yapılan güzel kokulu bir macun.

ķurş-ı ġ. 59b/01, 95b/12

ġalīz : < Ar. **ġalīz** -13- Yoğun, koyu, kötü.

ġ. 24b/18, 25a/04, 39a/11,

43a/17, 44a/02, 50b/01, 58b/03, 61b/17

balğam-ı ġ. 50b/01

ġ. itmektir 50b/02

ġ. ola 73a/12

ġ. olub 62b/17

ġ. olunca 64b/05

ġalīze : < Ar. **ġalīze** -3- Yoğun, koyu, kötü.

aħlāţ-ı ġ.+ ʔi 52b/10-11

aħlāţ-ı ġ.+ yi 52b/03, 60a/17

ġanzamiya : < ? -4- Akile hastalığının bir çeşidi.

ġ. 42a/09, 48a/14, 63a/19, 93b/03

ġār : < Ar. **ġār** -1- Defne ağacı.

ġ. 21a/03

ġaraż : < Ar. **ġaraż** -5- Hedef, gaye, maksat.

ġ. 04a/04, 04a/15, 04b/10, 04b/12, 04b/18

ġarb : < Ar. **ġarb** -1- Batı.

ġ. 09b/12

ġarb : < Ar. **ġarb** -1- Gözün kenarındaki şişlik, sivilce.

ġ. 76b/06

ġarğara : -2- Su veya ilaçlı sıvı ile ağız veya yutağı başı arkaya atıp solukla da sıvının yutulmasını engelleyerek çalkalama işi; bu maksatla kullanılan sıvı.

ġ. itse 67a/04

ġ.+ lar 57b/03

ġarīb : < Ar. **ġarīb** -1- Şaşırtıcı, tuhaf.

ġ. 95a/17

ġarībe : < Ar. **ġarībe** -1- Şaşırtıcı, tuhaf.

ħarāret-i ġ. 14a/11

ġarīkūn : < Ar. **ġarīkūn** < Yun. **agaricum** -3- Katranköpüğü.

ġ. 24a/02, 61b/08, 63b/02

ġarīze : < Ar. **ġarīze** -1- Fıtri, tabii, yaradılıştan, kendiliğinden.

ħarāret-i ġ.+ yi : Vücudun normal ısısı. 73b/11

ġarīziyye : < Ar. **ġarīziyye** -4- Fıtri,

tabii, yaradılıştan, kendiliğinden.

ḥarāret-i ğ. : Vücudun normal ısısı. 08a/07, 29b/12

ḥarāret-i ğ.+ niñ 77b/15

ḥarāret-i ğ.+ ye 08a/07-08

ġarḳ : < Ar. **ġarḳ** -1- Batmak, suda boğulmak.

ġ. olacaḳları 12b/08-09

ġaṣeyān : < Ar. **ġaṣeyān** -1- İçi bulanma, bulantı.

ġ.+ ı 86a/15

ġaṣy : < Ar. **ġaṣy** -2- Kendinden geçme, bayılma.

ġ. 74a/03

ġ.+ e 74a/12

ġāyet : < Ar. **ġāyet** -90- Çok, pek, pek çok, son derece.

ġ. 11b/01, 18b/09, 19a/12, 20b/11, 24a/18, 24a/19, 26a/03, 30a/15, 32b/11, 35a/12, 35b/10, 36b/01, 36b/15, 38a/04, 40b/02, 40b/04, 42a/01, 42b/13, 43a/08, 43b/03, 46a/11, 46a/12, 46b/04, 47a/07, 47b/18, 48a/07, 48a/10, 48a/13, 48a/17, 48b/02, 48b/03, 49b/09, 50b/01, 52a/04, 52a/14, 54a/08, 55a/12, 55b/04, 57b/08, 61a/13, 62a/04, 62a/14, 62b/14, 63b/06, 65b/05, 65b/18, 66b/02, 67a/01, 67a/04, 67b/18, 68a/15, 68b/07, 68b/10, 70a/05, 72b/15, 73a/08, 73a/13, 73b/01, 73b/06, 73b/14, 74a/15, 75b/04, 76a/02, 76a/07, 77b/02, 77b/06, 77b/07, 78a/05, 78a/14, 78a/15, 80a/13, 81a/07, 81b/05, 82b/02, 82b/17, 83a/09, 83a/10, 83a/17, 83b/13, 85b/08, 88b/03, 88b/16, 89a/08,

90b/14, 91a/16, 94b/05, 94b/14

ġ. ile : Aşırı derecede, çok fazla.

35a/01

ġ.+ le : Aşırı derecede, çok fazla.

72b/03

ġāyet : < Ar. **ġāyet** -10- Son, nihayet; gaye.

ġ. 04b/13

ġ.+ dir 44b/18

ġ.+ i 04b/03, 32b/07

ġ.-i kuṣvā 04b/11

ġ.+ ine 29b/08, 35a/13, 35b/01,

37b/08, 55b/09

ġāyetü'l-ġāye : < Ar. **ġāyet** + **ġāye** -4- En son derecede, pek çok; büyük.

ġ. 03b/10, 52a/12, 72a/02,

92a/16

Ġāyetü'l-Müntehā Fī-Tedbiri'l- Merzā :

-1- Müderris Hasan Efendi'nin tercüme ettiği esere verdiği isim.

Ġ. 03b/12

ġayr : < Ar. **ġayr** -14- Başka, diğer.

ġ.-ı vilādet : Kadınların güçlkle doğurması. 39b/19, 75b/20

ġ.-ı vilādete 39b/18

ġ.+ a 49b/08, 52a/09, 54a/02, 69a/14, 69a/16, 71a/13, 72a/10, 76a/09, 84b/06, 88a/02

II. Arapça sıfatların başında nefi edatı olan “-sız, değil” manasına gelir.

ḥarekāt-ı ġ.-ı muntazama 51a/09

ġayrı : < Ar. **ġayrı** -40- Başka, diğer.

ġ. 07a/19, 08a/04, 09b/13, 09b/15, 14a/18, 16a/13, 19b/16, 25b/17,

26a/17, 26b/19, 32a/13, 38a/18, 38b/04,
40a/01, 40b/16, 47b/08, 50b/03, 51b/13,
53a/10, 59b/05, 65a/08, 65a/09, 69a/10,
69a/19, 70a/02, 73a/17, 84a/06, 90b/19,
92a/13, 95a/12

ğ.+ da 55a/09

ğ.+ dan 45a/04

ğ.+ lar 01b/17, 31a/08, 71a/18,
92a/10

ğ. olsun 26b/02

ğ.+ sı 13a/02

ğ. vāki' dir 91b/04

ğāziye : < Ar. **ğāziye** -1- Beslenme.

ğ. 01b/19

ğıbb : < Ar. **ğıbb** -4- Üç günde bir gelen
sıtma

ğ. 45a/05

ħummā-ı ğ. 21b/15

ħummā-i ğ. 45a/09

ğıdā : < Ar. **ğıdā**³ -24- Besin, gıda.

ğ. 11b/14, 15a/05, 15a/06,
15a/08, 15a/14, 16a/07, 84a/02, 95b/09

ğ.+ dan 17a/06

ğ.+ dır 74a/05

ğ. +³i 55b/15

ğ.+ lardan 15a/18

ğ.+ mız 15b/06

ğ.+ mñ 14b/17, 15a/14, 84a/01

ğ.+ ya 15a/02, 15a/07, 15a/15,
16a/04

ğ.+ yı 16a/04, 85a/09, 85a/10

eczā³-i ğ.+ yı 15a/03

ğıdālan - : -2- Beslenmek.

ğ.- ur 11b/16, 13a/18

ğıdālen - : -2- Beslenmek.

ğ.- mek 07b/06, 08b/12

ğıdālendir - : -1- Beslemek.

ğ.- mege 15a/11

ğılzet : < Ar. **ğılzet** -1- Galizlik, kalınlık.

ğ.+ inde 19b/14

ğıyaķu : < Lat. **guaiaco** -1- Peygamber
ağacı.

ğ. 35b/15

ğubār : < Ar. **ğubār** -1- Toz.

ğ. gibi itmektir 25b/16

ğurūb : < Ar. **ğurūb** -1- Güneşin
batması.

ğ. 09b/03

ğısl : < Ar. **ğısl** -6- Yıkanma.

ğ.-i zıbaķ 30b/12

ğ. idersin 58b/08, 60a/10

ğ. idüb 30b/03, 30b/06

ğ. itdikden 48b/11

H, Ħ, Ħ

ħab : -8- bk. ħabb.

ħ. 42a/19

ħ.+ lar 57b/07

ħ.+ lar düzeler 42a/19, 60b/18

ħ.+ lar düzilüp 62a/16-17

ħ.+ lar idesin 65a/19

ħ.+ lar idüb 36a/16

ħ.+ lar olub 73b/07

ħabb : < Ar. **ħabb** -20-

I. Kolayca yutulabilmesi için
ufak yuvarlaklar haline getirilmiş ilaç.

ħ. 42a/15, 53a/07

ħ.-ı dudya 61a/18

h.-ı ilāhī 57a/10, 57a/14
 h.-ı kuḳıya 57b/06
 h.-ı lüvnüva 72b/03, 72b/13
 h.-ı sürencān 57b/06
 h.+ a 42a/17
 h.+ dan 42a/16-17
 h.+ in 42a/17, 73b/17
 h.+ inin 63b/01
 h. iderler 62a/07
 h. itmek 63b/08, 72b/13
 II. Tâne, tahıl tânesi.
 h.-ı 'ar' ar 39a/02, 87b/02-03,
 88a/13
ḥabbe : < Ar. ḥabbe -48- Eskiden
 kullanıldığı yere ve ölçülen maddenin
 değerine göre değişen ağırlık ölçüsü.
 h. 52a/08, 52b/16, 70b/10,
 79b/01, 83a/15, 84b/11, 84b/12, 93b/11,
 93b/13, 95b/15
 h.+ den 58a/10, 58b/11, 59b/15,
 60b/10, 62a/16, 62b/11, 64b/17, 67a/05,
 73b/18, 82b/14
 h.+ dir 57b/05, 60a/18, 61a/03,
 64b/16, 64b/17, 68a/12, 68a/13, 71a/15,
 74b/14, 82a/19
 h.+ ye 58a/10, 58b/11, 59b/15,
 60b/10, 62b/12, 64b/17, 67a/05, 68a/13,
 68b/08, 73b/18, 74b/15, 82a/19, 82b/14
 h. 43a/10, 51b/04,
ḥabbetü'l-ḥaḍrā : < Ar. ḥabbe +ḥaḍrā -1-
 Çitlenbik ağacı meyvesi.
 h. 28a/13
ḥabbetü's-sevdā : < Ar. ḥabbe + sevdā' -
 1- Çörek otu.

h. 01b/03
ḥabbü'l-butm : < Ar. ḥabb + butm -1-
 Sakız ağacı meyvesi.
 h. 28a/13
ḥabbü'r-reşād : < Ar. ḥabb + reşād -1-
 Su teresi tohumu, acı tere tohumu.
 h. 01b/04
ḥabbü's-selāṭin : < Ar. ḥabb + selāṭin -1-
 Kroton (tropik Asya çalısı) çekirdeği.
 h.+ e 24a/17
ḥabbü't-ṭalk : < Ar. ḥabb + ṭalk -1- Mika
 hapı.
 h. 23b/01
ḥabiş : < Ar. ḥabiş -2- (Hastalık, çıban
 vb. için) Çok tehlikeli, öldürücü.
 h. 41b/06, 93b/02
ḥabise : -1- bk. ḥabişe.
 ḳurūḥ-ı h.+ ye 43a/12
ḥabişe : < Ar. ḥabişe -6- (Hastalık, çıban
 vb. için) Çok tehlikeli, öldürücü.
 ḳurūḥ-ı h. 44a/19, 66b/05,
 66b/06
 ḳurūḥ-ı h.+ ye 47a/18, 48a/12,
 63a/18
ḥabişiyye : < Ar. ḥabişiyye -3- (Hastalık,
 çıban vb. için) Çok tehlikeli, öldürücü.
 ḳurūḥ-ı h. 57a/15, 57a/17
 ḳurūḥ-ı h.+ niñ 57a/12
ḥabş-ı ḥadīd : < Ar. ḥabş + ḥadīd -6-
 Demir boku.
 h. 32a/17, 32a/19, 85b/11,
 85b/15
 h.-i ezrak 85b/07
 h.+ in 85b/16

ḥacer : < Ar. ḥacer -4- Taş.

h. 19b/08

h.+ de 19a/12

h.+ iñ 92a/19, 92b/09

ḥacer-i ekitmekit : < Ar. ḥacer + ? -1-

Tavşancıl taşı.

h. 23b/06

ḥacer-i ermeni : < Ar. ḥacer + ermeni -1-

Ermeni taşı denen ve tıpta ilaç olarak kullanılan bir madde.

h. + dir 23a/07

ḥacer-i mükerrrem : < Ar. ḥacer +

mükerrrem -4- Değersiz madenleri altına çevirdiğine inanılan değerli bir taş; bütün hastalıkları tedavi ettiğine inanılan taş; iksir.

h. 18b/09

h.+ i 18b/05, 19b/16

h.+ iñ 18b/06

ḥacer-i yehūd : < Ar. ḥacer + yehūd -1-

Benî İsrail zeytini denen bir taş.

h. 84a/11

ḥacerü'l-cürḥa : < Ar. ḥacer + cürḥa -1-

Yara taşı, kan taşı.

h. 92a/19

ḥacerü'l-isfenc : < Ar. ḥacer + isfenc -1-

Sünge taşı.

h.+ dir 23b/03

ḥacerü'l-yehūd : -1- bk. ḥacer-i yehūd.

h.+ dur 23b/02

ḥacet : < Ar. ḥacet -18- İhtiyaç, lüzum.

h. 04a/04, 12b/12, 25b/01,

38b/06, 42a/05, 94b/19

vaqt-i h.+ de 03b/07, 51a/02,

52b/01, 59a/08, 59a/11, 62b/17, 75a/05-06, 75a/16, 77a/01, 92b/08, 94b/16

h. olmaduğundan 53a/09

ḥad : -1- bk. ḥadd.

h.+ den 61a/19

ḥadd : < Ar. ḥadd -2- Sınır, son.

h. 14b/02

h.+ i 13a/02

ḥādde : < Ar. ḥādde -1- Azgın ve iltihaplı (çıban, yara, hastalık).

emrāz-ı h.+ ye 95b/09

ḥaddī : < Ar. ḥadd + ī -1- Tanımlamayla ilgili, tanımlamayla alakalı.

h. 04b/02

ḥadīd : < Ar. ḥadīd -14- Demir.

h. 26b/13, 47a/19

dühn-i h. 86a/04

milḥ-i h. 29a/02, 29a/07

za^c ferān-ı h. 29a/02, 29a/07,

29a/12, 29a/16, 73b/15, 84b/16

za^c ferān-ı h.+ dir 86a/01

h.+ iñ 95b/02

za^c ferān-ı h.+ iñ 85b/07

ḥādimiyet : < Ar. ḥādimiyet -1-

Hizmet etme, yarama.

h. 02a/02

ḥadīs : < Ar. ḥadīs -2- Peygamberimizin kutsal sözü.

h.-i şerīf 56a/07

h.-i şerīfler 01b/04

ḥādīs : < Ar. ḥādīs -3- Meydana gelen.

h. olan 82b/09

h. olur 85a/05, 85a/07

ḥafaḳān : < Ar. ḥafaḳān -6- Yürek

oynaması, çarpıntı.

- h. 44b/02
- h.+ a 44a/16, 90a/05, 95b/07
- h.+ ı 70b/01
- h. olmuş 74a/03-04

hâfiz : < Ar. **hâfiz** -7- Koruyan, muhafaza eden.

- h. 06a/12
- h.+ dır 09b/05
- h. -ı hayvândır 13a/19
- h.+ ı 08b/16
- h.+ ı olur 78a/03
- h. olan 06b/09
- h. olanı 07a/09

hâfi : < Ar. **hâfi** -4- Gizli, saklı.

- h. 67b/15, 69b/17
- h.+ dir 06b/01
- cism-i h.+ dir 13b/04

hâfif : < Ar. **hâfif** -21- Belli belirsiz, etkisi düşük.

- h. 34b/08, 43b/15, 46b/11, 60b/06, 60b/08, 78b/07, 82a/07, 83a/07, 85a/02, 91b/14, 91b/19, 92b/05, 94b/08
- nâr-ı h. 40a/03, 45a/02, 47b/05, 59a/03, 67b/04

- h.+ ce 62b/14
- nâr-ı h. idersin 64b/04, 65b/02

hâfife : < Ar. **hâfife** -2- Etkisi düşük, dokunmayan.

- keyfiyyet-i h.+ siyle 77b/09, 81b/09

hafta : < Far. **hefte** -9- Birbiri ardınca yedi günden ibâret zaman bölümü.

- h. 30b/02, 45b/03, 66a/19,

80b/04

- h.+ da 26b/09, 30a/11, 92a/11
- h.+ dır 34a/08
- h.+ ya 30b/02

hâk : < Ar. **hâk** -2- Doğru, gerçek.

- h. 53b/12
- h. olan 83b/12

hâkâyık : < Ar. **hâkâyık** -2- Hakikatler, gerçekler.

- h. 57a/01
- h.-ı eşyâya 02a/19

hâkikat : < Ar. **hâkikat** -2- Bir şeyin aslı ve esâsı; doğru, gerçek.

- h.+ de 02a/08
- h.+ ini 15b/19

hâkkâ : < Ar. **hâkkâ** -1- Doğrusu.

- h. 54a/01

hâkke : < Ar. **hâkke** -1- Kaşıntılı döküntü.

- h. 14b/07

hâkkında : < Ar. **hâkk** + ı(n) + da -6- Üzerine, hususunda.

- h. 01b/01, 01b/03, 01b/04, 04a/10, 04a/11, 50b/14

hâl : < Ar. **hâl** -15- Durum.

- h. 04b/14, 05a/18, 09a/03, 17a/01, 82a/14, 95a/18
- h.-i şîhhat 12b/01
- h.+ de 05a/10, 07b/01
- h.+ inde 20a/06, 20a/07, 51a/08
- h.+ inden 04b/01
- h.+ ler 20a/09

hâlâş : < Ar. **hâlâş** -30- Kurtulma, kurtuluş.

h.-ı müyesser olmadı 68a/10
 h. buldı 86b/19
 h. buldılar 68a/12
 h. bulur 95a/17
 h. eyler 69b/04
 h. ider 41a/19, 69a/13, 76a/09,
 76b/09, 78a/04, 81b/03, 93b/03, 93b/06-
 07, 93b/09, 94b/17, 95a/15

h. idüb 31a/01

h. ola 57a/15-16

h. oldı 69b/14

h. olub 95a/06

h. olunmuşdur 68a/05

h. olur 66a/17, 66b/07, 83a/16,
 88a/02, 90a/02, 90b/16, 93b/13, 95a/09

h. ve şābit olub 68a/16

halel : < Ar. **halel** -1- Bozukluk,
 eksiklik.

h. olsa 16a/09

halezūn : < Ar. **halezūn** < Yun. -6-
 Kabuklu sümüklü böcek.

h. 76a/08, 76a/16, 76b/07,
 82b/07, 82b/11, 87b/16.

hālī : < Ar. **hālī** -2- Boş, mevcut
 olmayan.

h. 02b/13

h. oldığı 05a/10

hālī : -1- bk. hālī.

h. olmağ 25a/01

hālīş : < Ar. **hālīş** -10- Katıksız, saf.

h. 15a/05, 33b/06, 41a/01,
 45b/19, 63b/04, 75a/02, 76a/13, 80a/07,
 83b/08, 89b/11

hālīşe : < Ar. **hālīşe** -1- Katıksız, saf.

ruṭūbet-i h.+ dir 08b/08

halk : < Ar. **halk** -9- Yaratma.

h. idüb 18b/05

h. itdi 05b/18, 06a/17-18,
 19b/19, 24b/15, 24b/17, 49b/06, 49b/08

h. itmedi 49b/06

halk : < Ar. **halk** -2- Halk, insan
 topluluğu.

h.+ dan 48b/05

h.+ in 82a/17

halka : < Ar. **halka** -1- Yuvarlak, daire.

h. 25a/17

hall : < Ar. **hall** -194- Eritmek, çözmek;
 bileşenlerine, unsurlarına ayırmak.

h. 02b/11, 11a/14, 11a/15,
 25b/08, 26a/10, 26a/12, 26a/17, 26a/18,
 26b/08, 27b/13, 43b/09, 47a/02, 52a/18,
 71b/08, 74a/11, 81b/07

h.-i aşıdır 79b/06

h.-i muḳaṭṭar : Damıtılmış şeyi
 eritmek. 28a/02

h.-i muḳaṭṭarı 48b/01

h.-i ruṭūbet 48b/02

h.-i ruṭūbetde 48a/09

h.-i ruṭūbetle 47b/06, 48b/14,
 50b/16

h.-i ṭabī'ī ola 81a/03

h.-i ṭabī'ī olmaz 79b/09

h.-i ṭabī'ī 81a/02, 81b/07

h.-i ṭabī'ī dir 81a/01

h.-i zībağ 54a/08

h.+ de 26a/19, 44b/18

h.+ den 26a/16

h.+ e 03b/04, 79b/06

h. eyleyüb 66b/19
 h.+ i 27a/03
 h. ider 28a/03, 28a/04, 28a/14, 28a/17, 28b/01, 28b/02, 28b/18, 44b/15, 51a/14, 54a/05, 54a/07, 71a/04, 81a/01-02, 93b/08
 h. idersin 44a/13, 47a/11, 48b/02, 48b/14, 64a/18, 76b/12, 78b/07, 78b/09, 84a/15, 87a/16, 88a/12
 h. idesin 50b/16, 63b/11
 h. idüb 04a/06, 04b/05, 14b/04, 24b/13, 32b/15, 32b/17, 36a/15, 36b/14, 37a/06, 43a/15, 43b/01, 43b/09, 43b/19, 44b/16, 46b/18, 47b/07, 50b/10, 50b/15-16, 51a/12, 52a/17, 52a/19, 52b/06, 57b/17, 61a/18, 62a/08, 68b/14, 69a/05, 74a/11, 74a/15, 83a/13-14, 91a/07, 91b/13, 93a/04, 94a/12
 h.+ iñ 26b/01, 26b/02
 h.+ in 28b/14
 h.+ inde 80b/02
 h.+ ini 84b/09
 h. itdikden 41b/02, 48a/19, 91b/18
 h. itmek 05a/01, 25b/04
 h. itmeniñ 28b/14
 h. itmesiniñ 04b/03
 h. itmez 28a/04
 h. itse 48b/05
 h. ola 42a/06, 46b/07, 48a/09, 70b/19, 80a/16
 h. olan 26a/16, 26b/04, 26b/08, 28b/19, 78b/14, 91b/19, 94b/01
 h. olanı 28b/18, 70a/09, 70b/16,

71b/19, 72b/19
 h. olanları 70b/19, 77a/11
 h. olduğdan 32b/17, 64b/01
 h. olmağıdır 29a/19
 h. olmaya 59b/10
 h. olmayan 94b/02
 h. olmayub 70a/09, 81a/14
 h. olmaz 70b/17
 h. olmuş ola 35a/06, 65b/18
 h. olmuş 27b/02, 33a/08, 50b/10, 64b/05, 67b/03, 76b/18, 87b/10, 89a/02, 92a/03
 h. olsa 33a/01-02, 77b/04, 93b/05
 h. olub 03b/05, 44a/13, 82a/05, 93a/17, 94a/13
 h. olunca 44a/10, 47b/05, 48b/12, 64b/01, 70a/08, 70a/10, 71b/07, 77a/10, 78b/16, 80a/18, 80b/12-13, 83a/12, 88a/10
 h. olunmuş ola 83b/08
 h. olur 26a/13, 26a/14, 26a/15, 26b/01, 26b/09, 26b/10, 26b/12, 37a/14, 77a/08, 79b/05, 80a/15, 86a/04
 h. ve ‘ağd idersin 75b/11-12, 84a/16
 h. ve ‘ağd idesin 36a/14
 h. ve ‘ağd itdikden 37a/07
ğall : -2- bk. ğall.
 h.+ i 91b/14
 h. olmuş ola 45a/10
ğall-i aşl : < Ar. ğall + aşl -3- Bir terkip adı.
 ğall-i a. olur 71b/06

- ħall-i a. 71b/04
- ħallü'l-aşl** : -1- bk. ħall-i aşl
ħ. 28a/10
- ħām** : < Far. **ħām** -7-
I. İşlenmemiş.
ħ. 35a/10, 46b/09, 63b/17, 67a/13
ħ. olsun 62a/19
II. Pişmemiş.
ħ. olanları 67b/11
ħ. olduğundan 13b/11
- ħamel** : < Ar. **ħamel** -1- Koç burcu.
ħ. 72b/15
- ħāmī** : < Ar. **ħāmī** -1- Himaye eden, koruyan.
ħ.-i bilādü'l-islām 03a/09
- ħāmīle** : < Ar. **ħāmīle** -1- Karnında yavru bulunan (kadın).
ħ. 89b/07
- ħamīr** : < Ar. **ħamīr** -15- Hamur, hamur kıvamında.
ħ. 34a/12, 34b/05, 35a/06, 75a/14
ħ.+ i 53b/19
ħ. ideler 32a/18, 32b/03
ħ. idersin 73a/03-04
ħ. idesin 65a/19
ħ. idüb 44b/05, 58b/16, 72b/12
ħ. olub 73a/05
ħ. olunca 42b/16, 75a/15
- ħamīre** : < Ar. **ħamīre** -1- Hamur.
benefşe ħ.+ si 58b/11-12
- ħāmīs** : < Ar. **ħāmīs** -6- bk. cevher-i ħāmīs.
cevher-i ħ. 15b/03, 18b/17, 19a/08, 19a/11
cevher-i ħ.+ i 15b/13
cevher-i ħ.+ iñ 19b/10
- ħāmīse** : < Ar. **ħāmīse** -1- Beşinci.
ħabī'at-i ħ. : Cevher-i ħāmīs'in diğer isimlerinden biri. 18b/17
- ħaml** : < Ar. **ħaml** -1- Gebelik.
važ' -1 ħ.+ e 21b/10
- ħammām** : < Ar. **ħammām** -40- Hamam, banyo.
ħ. 25a/18
ħ.-ı buħāriyyedir 29b/17
ħ.-ı mariye : Mari banyosu (Su hamamı). 25a/18, 32a/04-05, 34a/02
ħ.-ı mariyede ola 63a/08
ħ.-ı mariyede 35a/11, 36a/10-11, 36b/19, 37a/09, 39a/16, 40b/09, 41a/03, 44a/06, 44a/10, 62b/02, 62b/05, 62b/08, 62b/15, 63a/05, 64b/04, 75a/05, 79a/03, 81a/09, 83b/03, 86b/04, 87b/03, 90b/04, 94a/05
ħ.-ı mariyedir 29b/16
ħ.-ı mariyeye 79b/19, 89b/18
ħ.-ı raḫbla : Sıcaklık derecesi + 40 - + 45 olan ve su buharıyla ısıtılan hamam. 32a/05
ħ.-ı yābis : Sıcaklık derecesi + 37 - + 55'e kadar olan hamam. 32a/01, 34b/01-02
nār-ı ħ.-ı yābis 25a/17
ħ.-ı yābisde 28a/05, 61b/15
ħ.-ı yābise 59a/13
ħ.+ da 38a/02

ḥandaq : < Ar. **ḥandaq** -1- İmbiğin boynundan sonraki kısmı.

ḥ.+ ina 88b/18

ḥandaqlı inbīk : -1- Bir imbik çeşidi.

ḥ. 88b/17

ḥāniḳü'n-nemir : < Ar. **ḥāniḳ** + **nemir** -1- Kurtboğan denilen bitki.

ḥ. 20a/11

ḥaḥzal : < Ar. **ḥaḥzal** -4- Ebûcehil karpuzu da denilen, portakal büyüklüğündeki meyvası, çok acı ve iç sürdürücü olan bir bitki.

ḥ. 22a/06

ṣaḥm-ı ḥ. 22a/05-06

ṣaḥm-ı ḥ. 61b/08, 63b/02

ḥaps : < Ar. **ḥabs** -1- Yaralanma sonucu akan kanın kesilmesi.

ḥ. ider 21b/11

ḥaps : -1- bk. ḥaps.

ḥ. ider 94a/10

ḥār : -6- bk. ḥārr.

ḥ.+ dan 55b/07

ḥ.+ dır 11b/01

rūḥ-ı ḥ.+ dır 84a/04

ḥ.+ ina 54b/18, 82b/03

ḥ. olan 40b/10

ḥār : -3- bk. ḥārr.

ḥ. 40a/09

ḥ.+ lardır 79a/13

ḥ. olan 59b/12

ḥarām : < Ar. **ḥarām** -1- Şeriatçe, dince yasak edilmiş şey.

ḥ.+ dır 55b/11

ḥarāret : < Ar. **ḥarāret** -31-

I. Vücut ısısı; ateş.

ḥ. 08a/09, 08a/11, 11b/01,

14a/16, 16a/03, 16a/05, 69b/16, 84a/07

ḥ.-i ġarībe 14a/11

ḥ.-i ġarīzeyi 73b/11

ḥ.-i ġarīziyye 08a/07, 29b/12

ḥ.-i ġarīziyyeniñ 77b/15

ḥ.-i ġarīziyyeye 08a/07-08

ḥ.-i ri'eye : Ciğer yanması.
95b/07

ḥ.-i tābiḥa : Ateş yapan hararet.
14a/14

ḥ.+ iñ 31a/14

II. Isı, sıcaklık.

ḥ. 25a/09, 29a/19, 29b/15,

80b/07

ḥ.+ den 95a/05

ḥ.+ dir 25a/07, 25a/08, 25a/09,

29b/07

ḥ.+ i 16a/03

ḥ.+ iñ 08a/10, 31a/14

ḥ.+ le 79a/14, 88b/14

ḥarāretlendir - : -1- Üşütmelere karşı ısıtmak.

ḥ.- esin 74b/13

ḥarbaḳ : < Ar. **ḥarbaḳ** -4- Çöpleme.

ḥ. 63a/14, 84b/11

ḥ.-ı esved 23a/04

ḥ.+ da 63a/11

ḥardal : < Ar. **ḥardel** -1- Sarı veya beyaz çiçekli, sert ve yakıcı tohumu hekimlikte kullanılan otsu bitki.

ḥ. 75a/14

ḥarekāt : < Ar. **ḥarekāt** -2- Hareketler.

h.-i ğayr-ı muntazama 51a/08-09

h.-i k amere 18a/04

hareket : < Ar. **hareket** -19- Hareket.

h. 08b/04, 09b/03

h.-i bedeniyye 17a/04

h.-i ir adiyye 07b/05

h.-i nefsan iyye 17a/04

h.-i vaż' iyye : İnsan doğasında var olan hareketler; süreklilik arz eden doğal hareketler. 12a/08

h.-i vaż' iyye-i d a ime : (Gezegenlerin hareketi gibi) Sürekli kendi ekseni etrafındaki hareket. 12a/07-08

h.+ de 09a/07

h.+ dir 10a/03

h.+ i 16b/15, 16b/17, 19a/04

h. iden 19a/03

h. ider 17b/12

h. idüb 09b/10

h.+ inden 69b/09

h. itmeye 58b/13-14

h. itmiş olmaya 17a/04

h. virici 07a/05-06

h aric : < Ar. **h aric** -12- Dış, dış tarafi, dışarıda.

h.-i bedende 42a/15

h.-i bedendir 17a/07

h.+ den 17a/08, 17a/10, 26a/02, 29b/07, 29b/12, 31a/01, 40a/13, 94a/11

h.+ dir 11b/13

h. olan 04b/06

h arice : < Ar. **h arice** -1- Dış.

ecz ²-i h.+ si 67b/11

h aric : -2- bk. h aric.

h.+ den 29b/15

h.+ dir 04b/04

h arķ : < Ar. **h arķ** -5- Yakma.

h. 25b/09, 26b/13, 26b/18

h.+ ı 60a/03

h ar b : < Far. **h ar b** -2- Keiboyunuz.

h. 21a/09

h arr : < Ar. **h arr** -2- Hararetli, sıcak, yakıcı; (hastalık için) ateşli.

h. 14a/17, 95b/08

h arre : < Ar. **h arre** -1- Ateşli.

h.+ sini 56a/18

h arriyye : < Ar. **h arriyye** -1- Ateşli.

emr z-ı h.+ ye 54b/16

h art 'l-kat d : < Ar. **h art** + **kat d** -2- Keçi dikenini denilen bitkiyi el ile sıyırma.

h. 78a/05-06

h.+ dır 78a/05

h aş l b n : < Ar. **h aş l b n** -1- Biberiye.

h. 41b/06

Hasan : -1-  Gayet 'l-M nteh  F  Tedbiri'l- Merz  adlı eserin mütercimi.

H. 03a/18

h asebiyle : < Ar. **h aseb** + **i** + **ile** -9- Dolayısıyla, -den  t r .

h. 07a/12, 08a/10, 10b/06, 17b/02, 18a/09, 30a/19, 55a/11, 77b/11, 89b/05

h ased : < Ar. **h ased** -1- Kiskanlık, ekememezlik.

h. 03b/13

hasek : < Ar. **hasek** -1- Demir dikenli.

h. 23a/17

hāşıl : < Ar. **hāşıl** -54- Olan, meydana çıkan, netice.

h. 14a/08

h.-ı kelām : Sözüün kısası.
71a/18-19

h.+ ı : Sonuç olarak. 05a/19,
07a/04, 41a/05

h. itmiş olur 02b/01

h. olan : Meydana gelmek,
ortaya çıkmak. 02a/15, 09b/17, 10a/06,
10a/11, 10a/13, 13b/16, 14b/01, 14b/02-
03, 15b/08, 15b/09, 15b/10, 16a/13,
18a/14, 52b/05, 52b/06, 57a/03, 57a/03-
04, 57b/13, 59b/13-14, 69a/07, 84b/07,
89a/18

h. olduğdan 84b/15

h. olmasına 21b/08, 84a/06

h. olmuştur 05b/01

h. olmuş 65b/17, 93a/18

h. olub 95a/17-18

h. olunca 84b/15

h. olur 09b/06, 09b/11, 09b/19,
10a/05, 10a/11, 13b/17, 14a/08, 14a/09,
14b/06, 15a/17, 15b/18, 16a/08, 16a/10,
46b/04, 57b/03, 84a/01-02, 84a/09

h. olurdu 05b/19-06a/01

haşr : < Ar. **haşr** -3- Yalnız bir şeye
mahsus kılma.

h.+ ı 13a/02, 14b/02

h. itmek 55b/15

hāşş : < Ar. **hāşş** -1- Seçkin topluluk.

h.+ dan 03b/15

hass : < Ar. **hass** -1- Marul.

h. 21a/17

hāşşa : < Ar. **hāşşa** -16- Bir şeye mahsus
olan, yalnız onda bulunan hâl, keyfiyet.

h. 67b/15, 69b/17

ķuvvet-i h. 57a/06

h.-i maħż 68a/18

h.-i maħza olmuşdur 55a/06

h.+ lar 20a/01

cemī^c-i h.+ lar 40b/13-14

h.+ ları 24b/06, 43b/13, 50a/01

h.+ larını 19b/13, 56b/03

h.+ sı 24b/04, 53a/19

h.+ sindandır 44b/14

h.+ sıyladır 95b/01

hāşā : < Ar. **hāşā**³ -1- Nefes darlığı.

h. 44b/02

haşhāş : < Ar. **haşhāş** -3- Haşhaş.

h. 22a/15

bezr-i h. 95b/13

h.+ dır 21a/18

haşīšetü'l-‘akreb : < Ar. **haşīşe** + ‘akreb
-1- Akrep otu.

h. 24a/18

haşīšetü'r-riye : < Ar. **haşīşe** + ri'e -1-
Civan perçemi, çiğertotu.

h. 22b/07

haşīšetü'z-zāc : -1- bk. haşīšetü'z-züçāc.

h. 21a/12

haşīšetü'z-züçāc : < Ar. **haşīşe** + züçāc -
1- Yapışkan otu.

h. 51a/19

haşmet : < Ar. **haşmet** < **haşem** -1-
İnsanda büyüklük duygusu uyandıran

etkili görünüş.

h. 03a/10

ḥaṭā : < Ar. ḥaṭā' -1- Yanlış.

h.+ sı 56a/04

ḥaṭab : < Ar. ḥaṭab -1- Odun.

h.+ da 77b/10

ḥaṭmī : < Ar. ḥaṭmī -2- Pembe, beyaz çiçekli bataklıklarda, sulak çayırarda yetişen, çiçeği yumuşatıcı, kurutulmuş kökünün kaynatılmış suyu tenkiye ve gargara olarak kullanılan otsu bitki.

h. 24a/07

h.+ dir 22b/09

ḥattā : < Ar. ḥattā -103- Üstelik, ayrıca, bundan başka, hem de.

h. 04a/09, 10b/09, 27a/16, 27b/01, 30b/11, 31a/10, 32a/14, 33a/16, 33b/16, 34a/15, 34b/01, 34b/16, 35a/06, 35a/08, 36b/13, 37a/10, 37b/08, 38b/15, 39b/13, 40b/09, 42b/17, 44a/01, 44a/11, 46b/01, 48b/04, 52a/02, 54a/11, 54a/16, 57b/14, 57b/19, 58a/04, 58b/08, 59a/04, 59a/18, 59b/04, 59b/07, 59b/18, 60a/01, 60a/03, 60a/06, 60a/12, 60b/06, 60b/09, 60b/14, 61b/14, 61b/16, 62b/04, 62b/15, 63a/06, 63a/10, 63a/13, 63b/08, 64a/05, 64b/05, 65b/03, 67a/17, 67b/05, 67b/06, 67b/11, 68b/04, 68b/06, 68b/13, 69a/01, 70a/11, 70b/18, 71a/02, 71b/01, 71b/07, 71b/08, 72b/13, 73a/01, 74a/19, 75b/01, 76b/19, 77a/06, 77a/14, 78b/14, 80b/04, 80b/05, 80b/12, 80b/15, 81a/10, 81b/16, 82a/05, 82a/08, 82b/16, 83b/10, 86a/02, 88a/11, 89b/11, 89b/12, 89b/13, 89b/17,

90a/12, 91a/08, 91a/13, 91b/14, 91b/15, 92a/06, 92b/07, 93a/13, 93b/17, 94b/16

havā : < Ar. hevā -13- Hava.

h. 06b/16, 15b/10, 33b/08, 59b/09

i' tidāl-i h. 12a/19

ruṭūbet-i h. 26a/18

şafā-yı h. 12a/19

tağyīr-i h. 12a/17

h.+ da 09b/17, 37b/05

h.-i müstenşakḫdan 15b/10

h.+ mñ 06b/07

h.+ yı 50a/05

havā'ī : < Ar. hevā' + ī -3- Havaya ait, hava ile ilgili.

h.+ dir 11b/02

aşl-ı h.+ dir 40b/16

üstükuş-ı h.+ dir 40b/15-16

havā'ıyyet : < Ar. havā'ıyyet -1- Havalı olma, içinde hava bulunma.

h.+ i 31a/18

havan : < Far. hāven -4- Toz haline getirilmek veya ufalanmak istenen bir maddenin içine konulup dövüldüğü taş, veya madenden çukur kap.

h. 26a/05

h.+ a 38b/15, 72b/15

h.+ da 86b/02

ḥavāşş : < Ar. ḥavāşş -5- Nitelikler, keyfiyetler, hassalar.

h.-ı eşyā 95a/19

h.-ı zāhire 39a/02

h.+ mñ 12a/01

h.+ ını 13a/15

h.+ larını 02a/17

havāyī : -2- bk. havā 'i.

h. 31a/13

° unşur-ı h.+ den 40b/17

ḥavf : < Ar. ḥavf -1- Korku, korkma.

h. 62b/18

ḥavfsız : -1- Korkusuz, korkmadan.

h. 59b/11

ḥāvlincān : < Far. ḥāvlincān -1-

Havlincan otu.

h. 59b/01

havuç : < Far. hevīc -1- Havuç.

h.+ dur 23a/10

ḥayāt : < Ar. ḥayāt -24-

I. Canlı olma, dirilik.

h. 05b/13, 06a/02, 06b/18,
07b/01, 07b/02, 07b/11, 08b/04, 10a/04,
19a/01, 19a/02

intizā' -ı şūret-i h. 06a/04

zībaḳ-ı h. : Bir terkip adı.
58a/19, 58b/18

h.-ı cemī' -i bedene 13b/09-10

h.-ı 'ālem 06a/11

h. bulub 10b/15

h. bulur 11b/19

mebde' -i h.+ dır 11b/18

h.+ ı 07b/04, 07b/05, 07b/06

h.+ ıñ 08b/09

II. Yaşanan, yaşanmakta olan
veya ileride yaşanacak zaman, ömür.

h.+ ı 12a/09

ḥayātī : < Ar. ḥayāt + ī -1- Hayatla ilgili.

kibrīt-i h. : Canlıların (insan ve
hayvan) vücudunun başlangıcını

oluşturan unsur. 09a/11

ḥayr : < Ar. ḥayr -1- Her durumda ver
her şartta herkesin katında iyi ve
makbul olan hâl ve iş.

h.+ ı 25a/02

ḥaysiyyet : < Ar. ḥaysiyyet -5- Bakım,
itibar.

h. ile : Bakımından, sebebiyle,
itibariyle. 05a/01, 71b/18, 74b/10,
78a/01

h.+ le 45a/02

ḥayvān : < Ar. ḥayevān -41-

I. Hareket edip yer
değiştirebilme ve hissetme yeteneği
olan canlı yaratık.

h. 06a/19, 07a/14, 09a/10,
11b/19, 18b/19

h.+ da 06a/13, 07a/08, 07b/03,
08b/03, 08b/10, 10a/01

h.+ dan 04b/19, 13a/03

h.+ dır 08a/19

h.+ ıñ 05b/11, 07b/03, 08a/09,
09a/10, 18a/07

II. Bu niteliği taşıyan insan
dışındaki canlı yaratık.

h. 09a/15, 10a/12, 10a/13,
10b/07, 10b/09, 12b/05, 26a/12, 33b/12

h.+ a 24a/14

mertebe-i h.+ a 55a/18

mertebe-i h.+ dan 55a/19

h.+ dan 55b/19

h.+ dır 08a/19, 12b/08

h.+ ıñ 09a/13, 09a/17, 24a/14

h.+ lar 24b/03, 92a/13

III. Canlılık, hayat.

ḥāfız-ı ḥ. dır 13a/19

ḥ.+ iñ 16b/16

ḥayvānāt : < Ar. ḥayvānāt -7-

Hayvanlar.

ḥ. 02b/12, 10a/14, 15b/09

envā^c -ı ḥ. 14a/08

ḥ.-ı kāmīle 09a/14

ḥ.+ da 19a/14

ḥ.+ la 02b/14

ḥayvānī : < Ar. ḥayvān + ī -13-

I. Hayvanlara ait, hayvandan elde edilen.

ḥ. 08b/01, 08b/02, 55b/02, 90a/14

ḥ.+ den 55b/14

rūḥ-ı ḥ.+ den : “Nefs üç ayrı cisimden oluşan bir bileşiktir. Eski Müslüman hekimlerin savunduğu bu görüşe göre nefis; kalp, karaciğer ve beyinde bulunan bileşiklerden oluşur. Nefsin kalpte bulunan ve buhar gibi sıcak ve latif bileşenine ruh-ı hayvanī adı verilir.” 16b/15

rūḥ-ı ḥ.+ niñ 77b/14

ḥ. olan 55a/19

nebātī ve ḥ. olan 55b/05, 55b/15-16

gerek ma^c denī gerek nebātī gerek ḥ. olsun 90b/03

II. Canlılık veren. (İnsan vücudundaki doğal ısı.)

kibrīt-i ḥ. 08a/08

mumyā-yi ḥ. 08a/08

ḥayvāniyye : < Ar. ḥayvāniyye -1- Canlılığa ait.

ḥayvāniyye-i ḥ.+ dir : 13a/19-13b/01

ḥayy : < Ar. ḥayy -1- Canlı, diri.

ḥ.+ dır 07b/11

ḥayyufariḳun : -1- bk. heyyufariḳun.

ḥ. 91a/12

ḥayz : < Ar. ḥayz -8- (Kadınlarda) âdet hali, aybaşı.

ḥ. 71a/08, 73b/14

ḥ.+ ı 51b/07, 76a/10, 83a/09, 83b/05, 83b/12, 85b/01

ḥayza : < Ar. ḥayza -1- Şiddetli kusma ve ishal.

ḥ. 85a/06

ḥazā : < Ar. ḥazā -3- Bu, şu, o anlamında olup Türkçede kalıplaşmış bazı Arapça kullanılışların içinde geçer.

ma^c-h. : Bununla beraber. 06a/08, 16a/01, 54b/17

ḥazer : < Ar. ḥazer -10- Sakınma, kaçınma, korunma, çekinme.

ḥ. 62b/11

ḥ. eyle 88b/13

ḥ. eyleye 64b/18, 93a/10

ḥ. eyleyesin 54b/02

ḥ. ideler virmeyeler 82b/17

ḥ. idesin 48a/06, 67a/19

ḥ. itmek 61a/05-06

ḥ. olunsa 61a/04

ḥazıḳ : < Ar. ḥazıḳ -5- (Özellikle hekimler için) İşinin ehli, usta.

ḥazıḳ-i ḥ. 56a/12, 57a/04

ḥazıḳ-i ḥ.+ a 53b/15

tabīb-i h. olub 56a/12

tabīb-i h. ve kāmīl 56b/16

hāzıma : < Ar. **hāzıma** -3- Vücuttaki dört kuvvetden biridir. Yenilen şeyleri hazmetme hassası.

h. 02a/01, 85a/06

kuvvet-i h.+ sı 85a/04

hāzıma : -1- bk. hāzıma.

kuvvet-i h.+ nıñ 15b/01

hāzırla - : -1- Hazırlamak.

h.- dıđıñ 80a/14

hażm : < Ar. **hażm** -8- Yenen şeylerin vücutta deđişikliklere uğrayarak kana karışacak duruma gelmesi işi, sindirim.

h. 84a/07

h.+ a 39b/18

h.+ dan 70b/04

h.+ ı 84a/04

h. olduğdan 15a/08

h. olmak 82b/02

h. olur 11b/15, 15a/09

hażm : -2- bk. hażm.

h. olduğdan 14b/16, 17a/15-16

hāzret : < Ar. **hāzret** -3- Yüce kabul edilen kimselerin adlarının başına saygı, övme, yüceltme amacıyla getirilen unvan.

h.+ leri 01a/13, 56a/06

h.+ leriniñ 03a/14

hebā : < Ar. **hebā**³ -1- Gayet ince toz, zerre.

h. olsa 25b/19

hebūt : < Ar. **hebūt** -1- Gezegenin gerilemesi.

h.+ ında 20a/08

heddām : < Ar. **heddām** -1- Keskin.

mā³-i h. 54a/06

hekīm : < Ar. **hakīm** -20- Doktor, tabip.

h. 02b/05, 04a/02, 04a/14,

05a/15, 05b/04, 06a/16, 06b/08, 06b/09,

07a/01, 08b/08, 17a/04, 42b/01, 48b/19,

49a/01, 49a/02, 57a/19, 69b/08, 74a/04,

81a/06

h.-i kadīm-i ezeliye : Allah.

19b/09

helāk : < Ar. **helāk** -4- Ölme, mahvolma, yok olma.

h. iderdi 05a/08

h.+ ine 55b/13, 56a/03

h. olur 55b/08

helīle : < Far. **helīle** -1- Sıcak iklimlerde yetişen ve tohumları müşhil olarak kullanılan bitki.

h.+ dir 21b/13

helyūn : < Far. **helyūn** -2- Kuşkonmaz.

h. 22b/19

hem : < Far. **hem** -10- Hem, bir de.

h. 17a/09, 17a/10, 17a/11,

17a/12, 28b/02, 45b/06, 60a/17

hemān : < Far. **hemān** -12- Hemen.

h. 07a/19, 09a/03, 10a/18,

11a/14, 13a/07, 28b/12, 35a/15, 51a/01,

52a/17, 53a/13, 65a/19, 81b/08

hendekūkā : < Far. **hendekūkī** -1- Sarı çiçekli yabani yonca, yem bitkisi.

h. 21a/12-13

hep (b) : -1- Hep, hepsi.

h.+ inde 06a/08

her : < **Far. her** -52- Her, bütün.

h. 03a/05, 03a/16, 03b/15, 06b/05, 07b/01, 08a/06, 08b/13, 08b/16, 09a/13, 10a/07, 11a/04, 11a/09, 11a/10, 12b/05, 15b/14, 16a/10, 19a/01, 19a/11, 21b/01, 22a/10, 22a/13, 25a/12, 30a/11, 32b/19, 38b/09, 40a/07, 45a/08, 53a/11, 53b/13, 54b/19, 56b/02, 62b/07, 62b/09, 66a/03, 66b/16, 67b/02, 70b/09, 74b/13, 75a/10, 82a/03, 83a/01, 87a/04, 88a/17, 89a/18, 90b/09, 90b/14, 94a/18

h. ne 10b/04, 14b/06

h. ne kadar 28a/07, 35b/09-10, 42b/12

her-bār : < **Far. her** + **bār** -2- Daima, her defa.

h. 07a/18, 34a/03

her bir : < **Far. her** + **T. bir** -8- Her bir.

h. 11b/15, 16a/15, 22a/09, 25b/18, 57a/01, 67a/19, 82a/01

her biri : -90- Her biri, ayrı ayrı hepsi.

h. 01b/19, 02a/02, 08a/15, 11b/07

h.+ nde 14a/13, 15a/01, 15b/19, 55b/18, 57a/02

h.+ nden 38a/14, 53a/06, 55b/14, 58b/01, 59b/02, 60b/16, 61b/05, 61b/08, 61b/19, 62a/02, 63b/02, 71b/15, 72b/06, 72b/07, 72b/09, 72b/12, 73a/09, 73a/10, 74a/08, 74a/09, 74b/04, 74b/04-05, 74b/08, 74b/18, 75a/02, 75a/03, 75a/04, 76a/18, 76a/19, 76a/20, 76b/01, 76b/17, 83a/06, 83a/19, 85a/13, 85a/16, 87b/02, 87b/03, 89a/01, 89a/05, 89b/09, 90a/10,

90b/11, 91a/04, 91a/05, 91a/06, 91b/05, 91b/06, 91b/07, 91b/08, 91b/09, 91b/10, 91b/12, 92b/02, 92b/03, 94a/06, 94b/07, 94b/12

h.+ ne 18b/19, 25a/09, 56b/05, 58a/09

h.+ ni 02b/10, 25b/15

h.+ niñ 02a/11, 02a/13, 18a/07, 53a/05, 56a/01, 56a/19, 56b/01, 56b/03

h.+ si 05b/01, 28a/15, 50a/02

h.+ sini 30b/06

herkankı : < **Far. her** + **T. kankı** -6- Her hangi.

h. 84a/18, 85a/18, 92a/16

h.+ sı 69b/03

h.+ sını 38b/08

h.+ sıyla olursa 95a/08

her kim : < **Far. her** + **T. kim** -1- Herhangi biri.

h.+ e 62b/10

hermesiyye : -1- Devr-i dâyim eden kar'a ve inbiğe verilen ad.

h.+ ye 89b/16

Hermes : -3- Çeşitli kültürlerde değişik isimlerle anılan mitolojik veya yarı mitolojik bir şahsiyet.

H. 06a/09, 06a/13, 08b/07

Hermesiyye : -1- bk. Hermes.

şan'at-ı h. 04a/06

Hermesiyü'l-müşelleşü'l-mısrî : -1- Üç Hermes. Bazılarına göre üç ayrı Hermes vardır. Bunlardan üçüncüsü Mısır'da doğmuş, tıp, felsefe, simya, hayvanlar ve zehirli bitkiler üzerinde kitaplar

yazmıştır.

H. 04a/08

heyülā' : < Ar. **heyülā'** < Yun. **hule** -8-
Madde.

h.-i 'ālemde 05b/15

h.-i ūlā : Kendisinden her şeyin
var edildiği ilk madde, ilk cevher.
05b/03, 05b/04-05, 05b/16, 06a/08,
55b/18

h.-i ūlāya 05b/13

h.-i ūlāyı 06a/17

heyülā : -2- bk. **heyülā'**.

h. 07a/19, 07b/01

heyufariḫun : < Rum. **heyufariḫun** <
Lat. Hypericum -6- Yara otu,
koyunkıran, kılıç otu.

h. 21a/02-03, 22a/06, 22b/01,
22b/13, 24a/03, 91a/01

ḫıfz : < Ar. **ḫıfz** -86-

I. Koruma, muhafaza etme.

ḫ. 04b/11, 69b/14, 69b/16

ḫ.-ı şıḫḫat 03a/06-07, 04b/17,
04b/18

ḫ.-ı şıḫḫat-i bedendir 49a/17

ḫ.-ı şūret 06a/04

ḫ. eyleye 53b/16

ḫ.+ ına 24b/16

ḫ. ideler 92a/07

ḫ. ider 07a/03, 07a/04, 07b/07,
09a/19, 18b/15, 65b/14, 65b/17, 70a/18,
70b/07, 70b/08, 70b/11, 72a/11, 73b/12,
88a/19

ḫ. idersin 52a/03, 52b/09,
58a/15, 58b/09, 63b/16, 64b/05, 65b/04,

66b/18-19, 68b/06, 71b/10, 75a/05,
77a/16, 80a/08-09, 81a/11, 81b/02,
84a/17, 88b/19, 92b/08

ḫ. idesin 36b/10, 37b/19, 43a/02,
43a/09, 45b/13, 46b/13, 47b/07, 52a/19,
54b/04, 60b/09, 61b/07, 62a/15, 64a/05,
64a/10, 67b/12, 75a/16, 77a/01, 86a/03,
89b/15, 90b/13, 94a/06

ḫ. idici 07b/12, 69b/18

ḫ. idicidir 68a/03

ḫ. idüb 04b/09, 33a/13, 49a/16,
51a/02, 62b/17, 90b/04, 94b/16

ḫ. itdigiñ 81a/11

ḫ. itmek 33a/14, 77b/14

tekmil ve ḫ. itmek 25b/13

ḫ. itmekdir 11a/19, 33a/16

ḫ. olunan 61b/11, 64a/07, 64a/08

II. Muhafaza; devam etme,
varlık.

ḫ.-ı 'ālem 06a/10

ḫ.-ı 'ālemde olan 06b/18

ḫılt : < Ar. **ḫılt** -38-

I. Karışım.

ḫ.+ in 14b/15

ḫ. idersin 35a/10

ḫ. idesin 58a/04

ḫ. idüb 28a/16, 28b/02, 31a/03,
36a/15-16, 36a/19, 42a/19, 42b/10,
43b/15, 45b/15, 46a/10, 51b/10, 57a/17,
58a/03, 58a/12, 67a/13, 76b/11, 87b/03,
90b/12

ḫ.+ ları 15a/13

ḫ. olunub 52a/07, 57a/14,
57b/09, 76b/03-04

II. Eski tıpta, insan vücûdunu ve mizâcını meydana getirdiği ve insan sağlığının bunların dengesine bağlı bulunduğu kabul edilen, ahlât-ı erbaa denen dört unsurdan (kan, balgam, safra ve sevdâ) her biri.

h.-1 fâsid 50b/01, 50b/02

h.-1 maḥşûşî 53a/19

h.+ in 50a/04, 50a/19

h.-1 fâsid 50b/01, 50b/02

h.+ lardan 39a/12, 50a/16

h.+ lardan olan 81b/06

h.+ ları 63a/15, 63a/18, 66b/11,

69a/12

ḥinzîr : < Ar. ḥinzîr -3- Domuz.

h. 87b/09, 94b/07, 94b/11

ḥırqa : < Ar. ḥırqa -3- Kalın kumaştan yapılmış veya içi pamukla beslenmiş ceket uzunluğunda bir giyecek.

h.+ da 95a/02

h.+ yı 87a/18, 95a/12

ḥırqa : -5- bk. ḥırqa.

h. 93a/04, 95a/01, 95a/07,

95a/10

h.+ dan 95a/12

Ḥırvât : -1- Hırvat.

Ḥ. 07b/18

ḥıyâr : < Far. ḥıyâr -1- Hıyar, salatalık.

h. 21a/16

ḥıyârşenbe : < Far. ḥıyâr-şenber -1- Hint hıyarı.

h. 31a/08

ḥicâb : < Ar. ḥicâb -2- Organlar arasındaki ince zar.

h.+ ı 17b/06

h. olan 93b/12

hiç : < Far. hiç -1- Hiç.

h. 66a/19

ḥiddet : < Ar. ḥiddet -10-

I. Keskinlik, sertlik.

h. 32b/09, 46a/10, 65b/11,

79a/01

h. bulub 46a/11

h.+ i 93b/01

h.+ inden 58b/09

h.+ ini 33a/17, 33b/01, 93a/19

II. Hastalığın ağırlığı, etkisi.

h.+ ini 88b/01,

ḥikemiyye : < Ar. ḥikemiyye -2- Hikmet ve felsefeyle ilgili.

‘ulûm-ı h.+ niñ : Ahlâk ve eşya

hakikatini mevzu yapan bilgiler. 56b/18

‘ulûm-ı h.+ ye 02b/03

ḥikke : < Ar. ḥikke -5- Kaşıntı.

h. 63a/19, 69b/02, 82b/11,

92b/18

h.+ ye 57a/11

ḥikmet : < Ar. ḥikmet -23- Hikmet, bilgi; bir şeyin oluşundaki akıl erdirilemeyen sebep, gizli sebep.

h. 05b/01

kimyâ-i h. : Sırlar barındıran kimya. 04a/18

h.-i felekiyye : Astronomi. 01b/12

h.-i felekiyyeden 01b/13-14

h.-i felekiyyeyi 56b/13

h.-i iḥtilâf 02b/01

h.-i ilāhiyye : Allah'ın insan aklının ulaşamayacağı takdirleri. 09a/04

h.-i ilāhiyyeden 01b/18, 56b/18

h.-i ilāhiyyedendir 02a/05

h.-i ilāhiyyeniñ 01b/12

h.-i ilāhiyyeyi 56b/13-14

h.-i külliyye : Felsefe. 19b/12

h.-i tabī' iyye : Fizik ilmi. 02a/05, 02a/08

h.-i tabī' iyyeniñ 01b/09, 01b/10, 02a/07, 02a/19-02b/01, 02b/02, 56b/17

h.-i tabī' iyyeyi 56b/13

kütüb-i h.+ de 25a/01

hilāf : < Ar. **hilāf** -1- Söğüt.

h. 20a/16

hile : < Ar. **hile** -2-

I. Değiştirme.

h. 29b/08

II. Çare.

h.-i felsefiye 29a/10-11

hiltit : < Ar. **hiltit** -1- Kötü kokulu bir çeşit zamk, şeytan teresi.

h. 23b/05

himyā : < Yun. **khēmia** -1- Kimya.

h.+ dır 04a/05

hın : < Ar. **hın** -2- An, zaman, vakit, sıra.

h.-i isti' mālde 83b/15

h.-i saḥḥda 60b/01

hindibā : < Ar. **hindibā**' -8- Yaprakları haşlanarak salata gibi yenebilen, birkaç yıllık otsu bir bitki; güneyik.

h. 33a/19, 66a/08, 71a/10,

76a/08, 86a/14, 88a/04

bezr-i h. 95b/13

milḥ-i h. 92b/03

hīrī : < Far. **hīrī** -2- Şebboy.

h. 21b/13

hiss : < Ar. **hiss** -4- His, duyu.

h. 19a/04

h.-i idrāk ve bāḥın 13b/01-02

h.+ e 13b/04

h. itse 13a/12

hizāne : < ? -2- Sözlüklerde anlam olarak kucaklama; çocuk yetiştirme; kuluçkaya oturma vb. anlamları olan ve metindeki anlamını sözlüklerden teyit edemediğimiz bu kelime metinde hafif, düşük anlamındadır.

nār-ı h. 25a/07

nār-ı h.+ dir 25a/06

hoş : < Far. **hōş** -8- Hoş, güzel.

h.+ ca 03a/06, 31b/13, 43a/15, 43b/19, 54a/01, 56b/05, 61a/14, 79b/03

hubüb : < Ar. **hubüb** -2- Taneler, tohumlar.

h. 03a/04

h.+ dur 26a/03

hudüş : < Ar. **hudüş** -1- Peyda olma, ortaya çıkma.

h.+ unı 89a/18

hulāşa : < Ar. **hulāşa** -5- Bir maddenin özü, saf ve halis olan kısmı.

h. 62a/01

h.+ niñ 61b/18

h.+ sıdır 61b/18

h.+ ya 62a/01, 62a/03

ḥulbūb : < Ar. ḥulbūb -1- Yer fesleğeni.

ḥ. 41b/13

ḥummā : < Ar. ḥummā -30- Ateşli hastalık.

ḥ. 16b/19, 50b/12

ḥ.-i ‘afaniyeniñ : Tifüs, lekeli humma. 43b/04

ḥ.-i dāyire’i : Dönüşlü humma. 88a/04

ḥ.-i dıḳḳa : Eriten, eritici humma. 70b/03, 77b/03-04

ḥ.-i ḡıbb : Üç günde bir tutan sıtma. 21b/15, 45a/09.

ḥ.-i muḥarriḳa : Çok hararet veren, susatan ateşli humma. 14b/13

ḥ.-i muḥarriḳaları 41b/04

ḥ.-i muḥarriḳaya 67a/02

ḥ.-i nāriyyeye 45a/07

ḥ.-i rediyyelere : Azgın, vahim humma. 35a/03

ḥ.-i rediyyeye 44b/13

ḥ.-i rub’ : 72 saatte bir nöbet yapan kuvartana sıtma. 93b/13

ḥ.-i rub’ a 22a/03, 60b/19, 72a/10

ḥ.-i vebā’iyye : Veba. 89a/11

ḥ.-i vebā’iyyede 74a/05, 88a/06

ḥ.-i vebā’iyyelere 35a/03-04

ḥ.-i vebā’iyyeye ve muḥarriḳaya 46a/02

ḥ.-i vebā’iyyeyi 41b/04

ḥ.+ lar 14a/13

ḥ.+ larda olan 95b/08

ḥ.+ larıñ 14a/07, 89b/03

ḥ.+ larına 17b/13

ḥummāş : -1- bk. ḥummāz.

ḥ. 24a/12

ḥummāz : < Ar. ḥummāz -2- Kuzukulağı. ḥ. 21b/14

ḥ.+ dır 21b/14

ḥumre : < Ar. ḥumre -4- Yılcık, alazlama.

ḥ. 69a/17, 82b/11, 92b/16, 93b/05

ḥumre : -1- bk. ḥumre.

ḥ. 94a/11

ḥumūzat : < Ar. ḥumūzat -2- Ekşilik, burukluk, nahoşluk.

ḥ. 93a/15

ḥ.+ ı 46a/11

ḥunnāḳ : < Ar. ḥunnāḳ -2- Faranjit.

ḥ. 67a/03

ḥ.+ a 69b/03

ḥurdele - : -1- Küçük parçalara ayırmak, kırıntı haline getirmek.

ḥ.- yesin 34b/15

ḥurḳat : < Ar. ḥurḳat -1- Yanma.

ḥ. 57b/03

ḥurmā : < Far. ḥurmā -3- Hurma ağacının yemişi.

ḥ. 66a/04, 75b/18, 82b/06

ḥurū : < Ar. ḥurū’ -1- Tanelerinden hintyağı çıkarılan ağaç. (*Kene otu tohumu.*)

ḥ.+ dur 23b/13

ḥuşūşā : < Ar. ḥuşūşā -25- Bilhassa, özellikle.

ḥ. 03a/07, 04b/17, 16b/08, 16b/19, 24b/06, 24b/12, 26b/07, 39b/04,

41a/19, 44b/10, 46a/11, 54b/12, 58a/09,
65b/18, 66b/07, 71a/09, 73b/01, 73b/03,
74a/05, 75a/07, 75a/09, 75b/13, 76b/09,
87b/05, 95a/15

ḥuṣyetü'ş-şa'leb : < Ar. ḥuṣye + şa'leb

-3- Tilki taşığı otu, salep kökü.

ḥ. 21a/05, 21b/06, 23a/13

ḥuzāmā : < Ar. ḥuzāmī -1- Lavanta
çiçeği.

ḥ. 75a/11

ḥükemā' : < Ar. ḥükemā' -2- Alimler.

ḥ.-i İslām Yunan 01b/08

ḥ.-i müteḳaddimîn 15b/02

ḥükemā : -8- bk. ḥükemā'.

ḥ. 11b/11

milḥ-i ḥ. : Erimiş potasyum
nitrat. 27b/11

selc-i ḥ. : Kibrit ile güherçilenin
karışımından elde edilen kimyasal.
84b/04

şems-i ḥ. : Hacer-i mükerrerem
devalarına verilen isimlerden biri.
18b/18

ḥ.+ dan 02a/06, 68a/09

ḥ.+ niñ 25a/19

milḥ-i ḥ.+ niñ 66b/15

ḥükm : < Ar. ḥükm -4- Karar, yargı.

ḥ.+ i 37a/16

ḥ. ideler 16b/11-12

ḥ. itmege 24b/11

ḥ.+ ünde 32b/15

ḥükmi : < Ar. ḥükm + i -7- Tesirle, etki
ile ilgili; itibârî, varsayılan, kabul
edilen.

tedbîr-i ḥ. 03a/02, 55a/03,
55a/10, 55a/18-19, 55b/09-10, 57a/05-
06, 78a/11

I

ilğun : -6- İlgin.

1. 20a/14, 21b/19, 23a/05,
45a/15, 76b/16, 86a/13

ılışdur - : -1- Ilıtmak.

1.- ursın 27a/16

ıncukruk : -1- Hıçkırık.

1.+ dur 73b/13

ıraq : -1- Uzak.

1.+ dan 79a/02

ırk : < Ar. ırk -1- Kök.

ı¹-1 sūs 22b/19

ırku'n-nisā : < Ar. ırku'n-nisā -2-
Siyatik.

ı¹.+ ya 39a/13, 77b/08-09

ırku's-sūs : < Ar. ırk + sūs -1- Meyan
kökü.

ı¹.+ dur 21b/04-05

ısıcağ : -73- Sıcak.

1. 28b/17, 29a/01, 34b/05,
34b/15, 34b/16, 37b/11, 38a/15, 38b/01,
38b/10, 39a/04, 40a/03, 40a/08, 40a/19,
40b/08, 41b/01, 42a/06, 43a/06, 43a/16,
43b/18, 43b/19, 44a/01, 44a/10, 46b/18,
47b/04, 51a/01, 54a/11, 54a/12, 54a/19,
57b/17, 58b/02, 59b/04, 59b/05, 59b/07,
61a/11, 61b/03, 61b/06, 61b/12, 61b/13,
62a/12, 63a/04, 63a/09, 63b/11, 63b/18,
64a/03, 64a/09, 64a/15, 68b/13, 70a/08,

70a/13, 70b/15, 71b/02, 71b/18, 72b/16,
72b/18, 76b/19, 77a/10, 79a/03, 82b/16,
83b/08, 85b/19, 87a/14, 88a/08, 88a/16,
89b/11, 89b/12, 90a/12, 91a/07, 91a/10,
91a/13, 93a/09, 93a/12

1.+ dan 44a/03

ışır - : -4-

I. Yakmak, acıtmak.

1.- ır 65b/11, 67b/09

1.- ması 65b/09

II. Hayvanın ısırması, sokması.

1.- masına 24a/14

ıŝırĝan : -1- Her tarafı sert tüylerle kaplı,
tüyleri kırıldığında karınca asidi denilen
çok kaŝındırıcı bir madde çıkartan bir
ot.

1. 20b/13

ıŝırıcı : -1- Yakıcı.

1.+ dır 65b/08

ıŝla - : -2- Islatmak.

1.- maĝ 30b/12

1.- yub 30b/13

ıŝlat (d) - : -39- Islatmak.

1.- asın 60b/06, 70b/15

1.- ırsın 35b/06, 62a/11, 71b/16,
74b/19, 83b/02-03, 83b/07, 83b/09,
87a/18

1.- ub 35b/09, 36a/06, 38a/15,
38b/11, 39a/04, 39a/19, 39b/12, 39b/16,
40a/02, 40a/19, 40b/07, 42a/05, 42b/16,
46b/10, 48b/10, 48b/12, 59b/03, 60b/08,
61b/06, 61b/12, 62b/01, 62b/14, 63a/04,
63b/04, 87b/17, 89b/11, 93a/04, 94a/08,
95a/13

ıŝlāĥ : < Ar. ıŝlāĥ -17-

I. Bitki, maden vb. şeylerin yan
etkilerini giderme.

1. 04b/16

1.+ a getürmekdir 04a/13

kemāl-i 1.+ ı 53a/03

1.+ ın 25b/14

1.+ ından 60b/11

1. idüb 04a/12-13

1. itmek 50a/06, 60a/19

1. itmesiniñ 04b/03

kemāl-i 1.+ ları 53a/06

1. olunur 82b/18, 82b/19

II. İyi duruma koyma, düzeltme,
iyileştirme.

1.+ a gelüb 95a/18

1.+ ı 53b/11

1. ider 40b/02, 83a/10

1. olunduĝda 55a/04

ıŝlak : -1- Islak.

1. ola 38b/15

ışlan - : -12- Islanmak.

1.- maĝa 30b/15, 30b/18

1.- mış 16b/11, 45a/09, 89b/10

1.- mış ola 62b/02, 85a/03

1.- mış olmaya 34a/18-19

1.- ub 30b/17, 34a/11, 63b/05

ıŝılāĥ : < Ar. ıŝılāĥ -2- İlim sözü, tâbir,
terim.

1.+ larını 05a/17

1. olmaĝ 05a/17

ıtlāk : < Ar. ıtlāk -3-

I. Denmek, denilmek.

1. iderler 04a/07

II. Ad verilmek, teşmil edilmek.

1. olunur 04a/18-19, 15b/19

iztirāb : < Ar. **iztirāb** -1- Acı, sıkıntı.

1.+ larına 56a/08

İ

i - : -32- İ- cevher fiili.

bākī i.- di 72b/01

bulunmuş i.- di 86a/19

bilür i.- diği 05a/11

güzel olur i.- miş 70a/05

i- se 02a/05, 05b/02, 09a/03,

10a/09, 10a/19, 15a/07, 15a/13, 17b/18,

25a/05, 29b/01, 29b/02, 50b/01, 50b/02,

51a/07, 57b/11, 59b/19, 60a/01, 65b/11,

68a/03, 78a/05, 81b/17, 82a/06, 82a/07,

84b/13, 84b/14, 92a/03

var-i-se 14b/06, 65b/17

i'ānet : < Ar. **i'ānet** -2- Yardım.

i. eyleye 74b/01

i. ider 46a/15

'ibādu'llāh : < Ar. **'ibād + Allāh** -1-

Allah'ın kulları.

°i.+ a 52b/18

İbrāhim paşa : -1- Lâle Devri sadrazamı

İbrahim Paşa.

İ. 03a/11

ibtāl : < Ar. **ibtāl** -1- Etkisiz kılma.

i. ider 33a/03

ibtidā : < Ar. **ibtidā** -4- Başlangıç,

ortaya çıkma.

i. 53b/02

i.+ da 86b/15

i.+ sında 69a/13

icāb : < Ar. **icāb** -3- Lâzım gelme, gerek.

ī. ider 14a/12-13, 53b/06, 84b/09

icrā : < Ar. **icrā** -1- Yapma, uygulama.

i. 02b/17

ictināb : < Ar. **ictināb** -2- Sakınma,

çekinme, uzaklaşma.

i. 53a/14

i. idüb 53b/13-14

iç : -69-

I. Herhangi bir durumun, cismin veya alanın sınırları arasında bulunan bir yer, dâhil, dış karşıtı.

i.+ inde 05b/05, 27b/02, 30b/04,

31b/08, 32a/14, 33a/07, 35b/06, 36a/06,

37a/14, 38b/10, 39b/12, 47a/13, 68a/02,

69a/05, 76b/17, 78b/06, 83b/06, 85a/02,

87b/17, 88a/12, 92a/12

i.+ inde olan 87b/18

i.+ inde olanların 01b/15

i.+ inden 26a/16, 48a/05, 56b/19,

72b/08, 84a/12

i.+ ine 27b/03, 27b/08, 30a/01,

31b/11, 33a/09, 34a/07, 34b/16, 37a/13,

42a/11, 61b/03, 63b/04, 79a/18, 92b/06

i.+ iyle 86b/02

II. Oyuk cisimlerin boşluğu.

i.+ i 92b/04

i.+ inde 50b/18, 57b/16,

i.+ inden 23b/03

i.+ inde olan 37b/01

i.+ ine 17b/10, 27b/12, 28b/05,

29b/18, 29b/19, 34a/19, 35a/05, 37a/17,

43a/05, 48a/07, 54a/10, 59a/03, 60a/06,

68b/15, 81b/15, 88b/12, 94a/18

III. Sürede, süresince, zarfında.

i.+ inde 57a/15, 93b/03, 93b/06,
93b/09, 94b/04

iç - : -38- İçmek.

i.- dikden 82b/15

i.- düğini 17a/17

i.- e 53b/03, 58b/14, 58b/15

i.- eler 51a/17, 86b/12, 86b/14

i.- ene 61a/08

i.- erler 23b/03

i.- mege 69a/09, 90a/18

i.- mek 37a/15, 39a/07, 43a/19,
44a/17, 53b/04, 69b/06, 76a/02, 76a/03

i.- mekte 39a/02

i.- mekle 83a/10

i.- mesinden 82b/09

i.- meye 17a/15, 53b/02

i.- mezden 61a/06

i.- miş 90b/14

i.- miş ola 79b/18

i.- miş olsa 90a/18

i.- se 66a/12, 66a/16, 90a/16

i.- seler 40a/16, 46b/05, 57b/04

i.- üb 43b/06, 78b/19, 90a/01

içerü : -11- İç kısım, iç taraf.

i.+ de 44b/13, 47a/05, 93b/12

i.+ de olan 66b/02, 90a/04

i.+ de olsun 73a/19

i.+ den 43b/11, 45b/13, 47b/19,
66a/19, 86a/07

içil - : -6- İçilmek.

i.- en 14b/16, 84b/07

i.- ür 43a/10, 57b/10, 85b/02

i.- ür ola 58b/05

içün : -78- İçin.

i. 04b/16, 09b/02, 24b/15,
24b/16, 25a/02, 25b/01, 25b/02, 25b/04,
25b/17, 26a/04, 26a/09, 26a/10, 29b/01,
29b/02, 32a/07, 32a/15, 33a/17, 34a/08,
34a/09, 34a/15, 37a/11, 37b/15, 41b/11,
44a/17, 45a/09, 45a/17, 45b/14, 46a/03,
49a/03, 49a/05, 49a/06, 49a/15, 49a/19,
51a/09, 51b/02, 51b/03, 51b/14, 52b/07,
52b/16, 54a/08, 57a/13, 59a/01, 59a/12,
67b/17, 69a/03, 73b/15, 76b/14, 82b/01,
82b/02, 83b/11, 85a/03, 85a/10, 85b/06,
88a/17, 89a/03, 89a/14, 89a/16, 89a/17,
90a/13, 93a/05, 93b/12, 93b/14

i.+ dür 25b/04, 27a/04, 33a/18,
33b/01, 50b/04, 81b/10

mefâsıl i. olan 87b/05

tâ' ün i. olsun 57a/14

tâ' ün i. virseler 61a/17

içür - : -50- İçirmek.

i.- düm 69b/13

i.- eler 43a/13, 44a/02, 65a/05,
75a/08, 75b/15, 82b/02, 93b/15

i.- esin 84a/17, 84b/13, 84b/14

i.- seler 41b/19, 47a/07, 48b/15,
57b/08, 66a/05, 66a/06, 66a/07, 66a/09,
66a/10, 66a/13, 66a/15, 66a/17, 66a/18,
66a/19, 66b/01, 69a/12, 69a/19, 75b/18,
75b/20, 76a/08, 76a/10, 76a/12, 77b/05,
82b/04, 82b/08, 83a/15, 89b/19, 90a/02,
90a/06, 90a/19, 90b/15, 93b/11, 93b/13,
94a/10

i.- señ 65b/08

i.- üb 75a/17

i.- ürler 82b/07

içyağı : -1- Geviş getiren hayvanların karın boşluğunda iç organlarını saran kalın yağ.

i. 32b/04

idici : -14- Edici.

cem^ç i. 07a/06

hıfz i. 07b/12, 69b/18

ishāl i. 86a/10

taltif i. 86a/10

tefrîk i. 07a/06

ç akd i.+ dir 08b/14

hıfz i.+ dir 68a/03

ķabül i.+ dir 08b/10

ķaķ^ç i.+ dir 65b/07

teskîn i.+ dir 72a/14, 73a/13

ziyāde i.+ dir 50a/14

ķabül i.+ leri 74b/09

idrāk : < Ar. **idrāk** -3- Akıl erdirme, anlayış.

i. 12a/01

hiss-i i. ve bāṭın 13b/01

i. eylemeyüb 02b/10

idrār : < Ar. **idrār** -16- Akıtma.

i. 65a/03, 65a/11, 65a/12, 69a/08, 69a/12

i.-ı bevl 65a/11

i.-ı bevlde 66a/01, 66a/13

i.-ı bevlde 68a/01

i. eyler 39a/11, 66b/12, 69b/05

i.+ ı 50a/04

i. ider 67a/02, 68a/02

i. idüb 65a/12

ifnā : < Ar. **ifnā**^ç -1- Yok etme, tüketme.

i. idüb 33a/07

ifrāt : < Ar. **ifrāt** -1- Aşırılık.

i.+ la 73b/05

ifrāṭü't-ṭamş : < Ar. **ifrāt** + **ṭamş** -1- Kadınlarda âdet döneminin aşırı kanamalı geçmesi.

i. 85b/01

ig - : -1- Eğmek.

i.- üb 26b/05

iḥdā : < Ar. **iḥdā** -1- Bir.

i. ç aşer miye ve elf 95b/05

iḥrāc : < Ar. **iḥrāc** -1- Dışarıya çıkarma, dışarıya atma.

i. ider 69a/08

iḥrāk : < Ar. **iḥrāk** -8- Yakma.

i. iderseñ 71b/06

i. idersin 46b/17, 48b/08, 86b/07

i. idesin 48a/06

i. idüb 48b/11, 62a/03, 69a/04

iḥsān : < Ar. **iḥsān** -2- Lütuf, kerem.

i. eyledi 50a/01

i. idüb 19b/09

iḥtifā : < Ar. **iḥtifā**^ç -1- Saklanma, gizlenme.

i. ider 12b/12

iḥtilāf : < Ar. **iḥtilāf** -5- Farklılık, ayrılık.

i. 02b/08

ḥikmet-i i. 02b/01

i.+ dan 02b/02

i.+ ı 19a/06

i. olub 13b/11

iḥtimāl : < Ar. **iḥtimāl** -1- Olabilir, mümkün.

i.+ dir 89b/07

ih̄timām : < Ar. **ih̄timām** -1- Özen,
gayret gösterme.

i.+ iñ 61a/12

iḥ̄tināk : < Ar. **iḥ̄tināk** -7- Nefes
alamayıp, tıkanma.

i.-ı **rah̄m** : İsteri. 71a/12, 73a/06

i.-ı rah̄mden 83a/16

i.-ı rah̄me 76a/03, 83a/09,
83a/10, 83b/04-05

iḥ̄tirāk : < Ar. **iḥ̄tirāk** -1- Yanma.

i.+ ından 59b/13

iḥ̄tirāz : < Ar. **iḥ̄tirāz** -1- Sakınma,
çekinme.

i. 94b/05

iḥ̄tiyāc : < Ar. **iḥ̄tiyāc** -4- Gerekli.

i. 04b/15, 49b/08

i. olmaz 52a/09, 54a/02

iḥ̄tiyār : < Ar. **iḥ̄tiyār** -2-

I. Kabul etme, razı olma.

i. idüb 48b/19

II. Tercih etme.

i. itdik 54a/08

iḥ̄yā : < Ar. **iḥ̄yā**³ -1- Ortaya çıkarma,
canlandırma.

i. idüb 78a/01

iki : -98- İki.

i. 04b/04, 04b/06, 06b/10,
06b/17, 07a/10, 07a/12, 10a/09, 10a/18,
11a/04, 11a/19, 11b/03, 13b/02, 16b/05,
19a/18, 25b/05, 26b/09, 27a/01, 27a/10,
28a/17, 29b/06, 30a/07, 30a/08, 30b/02,
32a/16, 32a/17, 34a/08, 35b/05, 35b/19,
38a/01, 40b/18, 42a/18, 43a/18, 44a/09,

45a/03, 47a/02, 47b/04, 48a/03, 49a/04,
49a/08, 50a/03, 51a/11, 53a/02, 54a/13,
56a/11, 59b/08, 60b/01, 60b/03, 61a/04,
61b/10, 64b/17, 65a/01, 73b/16, 73b/18,
74a/09, 74a/10, 74b/03, 74b/05, 74b/12,
76b/07, 80a/01, 80a/04, 80a/08, 82a/10,
82a/12, 82a/14, 82a/19, 83a/19, 84b/11,
84b/12, 85a/08, 85b/02, 86b/04, 86b/06,
88a/02, 88a/18, 89b/10, 90a/10, 94b/12,
95b/16

i.+ de 85b/03

i.+ dir 06b/15

i.+ si 11b/04, 13b/08, 16b/02,
16b/03, 16b/05, 26a/01

i.+ sinden 11b/13, 17a/07,
17a/09, 67b/15

i.+ sine 10a/11, 10a/18

i.+ siniñ 55a/14, 92b/17

i.+ siyle 79a/13

iki buçuk : -1- İki buçuk.

i. 79b/17

ikinci : -23- İkinci.

i. 04b/08, 07a/09, 13a/19,
15a/09, 25a/10, 31a/06, 53a/01, 65a/04,
74a/16

i.+ de 80a/05

i.+ si 11b/02, 13a/14, 14b/06,
15b/07, 25a/07, 25b/07, 31b/07, 40a/04,
52a/11, 55a/13, 80a/09, 84b/08

i.+ sine 31b/19

ikişer : -6- İkişer.

i. 60b/16, 62a/02, 74a/08,
83a/07, 91b/12, 95b/11

ikişer buçuk : -1- İkişer buçuk.

- i. 95b/10
- iki yüz** : -14- İki yüz.
- i. 28a/09, 28a/11, 28b/01, 35a/09, 35b/18, 42b/04, 43b/14, 51a/11, 63a/06, 63b/17, 71b/05, 87a/09, 87b/06-07, 91a/07
- iki yüz kırk** : -2- İki yüz kırk.
- i. 87b/09, 94b/10
- iklilü'l-cebel** : < Ar. **iklil** + **cebel** -5- Biberiye.
- i. 21a/02, 34b/12, 45a/08, 75a/12, 87a/11
- iklilü's-şems** : < Ar. **iklil** + **şems** -1- Güneş tacı denen bir tür bitki.
- i. 24a/07
- ikrāh** : < Ar. **ikrāh** -1- İğrenme, tikslenme.
- i. itmekle 03a/06
- iksir** : < Ar. **iksir** < Yun. -3- İç ferahlatıcı ilaç veya içki.
- i-i zi'l-hāşşa** : Bir terkip adı. 71b/13, 71b/14, 71b/20
- iktizā** : < Ar. **iktizā** -2- Gerekme, gerek.
- i. ider 10a/04
- i.+ sına 09b/14
- 'ilāc** : < Ar. **'ilāc** -84- Bir hastalığı iyi etmek veya önlemek için türlü yollarla kullanılan madde, em, deva.
- 'i. 16a/01, 18b/11, 18b/12, 18b/14, 49b/15, 55b/03, 55b/05, 55b/11, 56a/11, 56a/13, 56a/14, 56a/15, 57a/18, 67a/11, 69a/10, 69a/16, 72a/10, 72a/16, 74a/18, 84b/05, 87b/01, 89b/01
- 'i.-ı cāmi' dir 91b/04
- 'i.-ı cüz'î 49b/11, 50a/03, 50a/06
- 'i.-ı küllî 18b/03, 49a/11, 50a/03, 50a/03
- 'i.-ı külliden 70b/06
- 'i.-ı küllidir 54b/17-18, 57a/06-07, 57a/09, 74a/05, 93b/02
- 'i.-ı külliyi 15b/13
- 'i.-ı zinetdir** : Küçük yara vb. için kullanılan ilaç. 50a/06
- 'i.+ a 55b/06, 69a/10
- 'i.+ da 74b/01
- 'i.+ dır 49b/11, 50a/07, 55a/01, 67a/07, 72a/07
- 'i.+ ı 05a/06, 18a/15, 19b/18, 48a/01, 50a/03, 55b/15, 56a/10, 66a/17, 86b/16
- 'i.+ ında 59a/12, 77b/13
- 'i.+ mı 15b/05, 15b/14
- 'i. idemediler 15b/03
- 'i. ider 16a/01, 16a/15
- 'i. iderdi 57a/17
- 'i. idüb 56a/08, 68a/09
- 'i. itdiler 01a/17
- 'i. itmege 17b/18-19
- 'i.+ lar 01a/17, 68a/09, 69b/11
- 'i.+ lardandır 52a/15
- 'i.+ ları 49a/10
- 'i.+ larıñ 82a/18
- 'i.+ larımñ 49b/11
- 'i. olmak 81b/10
- 'i. olunsa 57a/19
- 'i. olunur 18b/08, 49b/03, 49b/10

‘i. olur 13a/08, 54a/01-02

‘ilāc-pezīr : < Ar. ‘ilāc + Far. pezīr -2-

İlaç kabul eden, çaresi bulunabilen.

‘i. olmakdan 55b/07

‘i. olmayan 68a/11

ilāhī : < Ar. ilāh + ī -4-

I. Allah’tan gelen, Allah’la ilgili.

emr-i semāvī-i i.+ dir 07a/09-10

sırr-ı i.+ dir 05b/13

II. Bir tür hap.

ḥabb-ı i. 57a/10, 57a/14

ilāhiyye : < Ar. ilāhiyye -6- Allah’la

ilgili, Allah’a âit.

ḥikmet-i i. 09a/04

ḥikmet-i i.+ den 01b/18, 56b/18

ḥikmet-i i.+ dendir 02a/05

ḥikmet-i i.+ niñ 01b/12

ḥikmet-i i.+ yi 56b/13-14

ilā-yevmi’l-ḳıyām : < Ar. ilā + yevm +

ḳıyām -1- Kıyamet gününe kadar.

i. 03a/12

ile : -752- İle.

i. 01a/17, 02a/09, 02a/19, 02b/09, 03a/02, 03b/07, 03b/14, 05a/06, 05a/08, 05a/09, 05b/01, 05b/07, 05b/08, 05b/16, 06a/16, 06b/03, 06b/04, 06b/16, 07a/03, 07a/07, 07b/02, 07b/07, 07b/19, 08a/16, 08a/17, 09a/05, 09b/03, 09b/04, 09b/17, 10a/05, 10a/08, 10a/12, 10a/13, 10a/16, 11a/02, 11a/08, 11b/02, 11b/03, 11b/08, 13a/12, 14a/14, 14b/04, 14b/09, 14b/14, 15a/07, 15a/13, 15a/15, 16a/12, 16b/11, 17b/02, 18b/07, 18b/10, 18b/14, 19a/09, 22b/17, 23a/12, 23a/18, 24a/16,

24b/05, 24b/07, 24b/10, 25a/04, 25a/05, 25a/07, 25a/17, 25a/18, 25b/06, 25b/08, 25b/09, 25b/10, 25b/11, 25b/12, 25b/13, 25b/17, 26a/08, 26a/12, 26a/13, 26a/14, 26a/15, 26a/18, 26b/01, 26b/08, 26b/12, 26b/19, 27a/02, 27a/06, 27a/19, 27b/02, 27b/06, 27b/07, 27b/10, 27b/16, 27b/17, 27b/18, 27b/19, 28a/05, 28a/16, 28a/18, 28b/05, 28b/06, 28b/14, 29a/08, 29a/10, 29a/13, 29a/15, 29a/19, 29b/06, 29b/12, 29b/15, 30a/14, 30a/18, 30b/05, 30b/07, 30b/08, 30b/12, 31a/02, 31a/04, 31a/06, 31a/08, 31a/16, 31b/01, 31b/04, 31b/11, 31b/15, 31b/17, 31b/18, 31b/19, 32a/01, 32a/05, 32a/11, 32b/03, 32b/15, 32b/16, 32b/17, 33a/01, 33a/05, 33a/08, 33a/11, 33a/12, 33a/19, 33b/02, 33b/03, 33b/07, 33b/08, 34a/02, 34a/03, 34a/14, 34a/18, 34b/02, 34b/05, 34b/08, 34b/17, 35a/01, 35a/08, 35a/12, 35b/09, 36a/06, 36a/15, 36a/16, 36a/18, 36a/19, 36b/04, 36b/09, 36b/17, 37a/03, 37a/07, 37b/11, 37b/13, 37b/18, 38a/02, 38a/03, 38a/05, 38a/08, 38a/09, 38a/15, 38a/18, 38b/02, 38b/04, 38b/11, 38b/17, 39a/07, 39a/09, 39a/14, 39a/16, 39b/05, 39b/08, 39b/09, 39b/12, 39b/16, 40a/02, 40a/03, 40a/09, 40a/16, 40b/03, 40b/05, 40b/06, 40b/19, 41a/07, 41a/08, 41a/09, 41a/15, 41a/16, 41b/01, 41b/03, 41b/05, 41b/08, 41b/15, 41b/17, 42a/07, 42a/10, 42a/14, 42a/15, 42b/08, 42b/10, 42b/16, 43a/10, 43a/15, 43a/17, 43a/19, 43b/01, 43b/08, 43b/09, 43b/19, 44a/13, 44a/15, 44a/17, 44b/01, 44b/10,

44b/11, 44b/16, 45a/07, 45a/09, 45a/10,
45a/11, 45a/12, 45a/13, 45a/14, 45a/15,
45a/16, 45a/17, 45a/18, 45a/19, 45b/05,
45b/10, 45b/12, 45b/16, 45b/19, 46a/01,
46a/04, 46a/07, 46a/08, 46a/14, 46a/19,
46b/10, 46b/11, 46b/18, 47a/06, 47a/11,
47a/17, 47b/02, 47b/03, 47b/05, 47b/16,
47b/17, 47b/18, 48a/03, 48a/04, 48a/08,
48a/11, 48a/12, 48a/15, 48a/19, 48b/02,
48b/07, 48b/09, 48b/10, 48b/11, 48b/12,
49a/17, 49a/19, 49b/01, 49b/02, 49b/03,
49b/10, 49b/15, 50a/18, 50b/03, 50b/07,
50b/08, 50b/13, 50b/18, 51a/02, 51a/10,
51a/11, 51a/17, 51a/19, 51b/01, 51b/02,
51b/05, 51b/07, 51b/08, 51b/09, 51b/10,
51b/13, 51b/16, 51b/17, 51b/19, 52a/05,
52a/06, 52a/08, 52a/12, 52a/13, 52a/17,
52a/19, 52b/05, 52b/13, 52b/14, 52b/15,
52b/17, 53a/18, 53a/19, 54a/04, 54a/05,
54a/07, 54a/16, 54a/18, 54b/03, 54b/06,
55a/03, 55a/06, 55a/10, 55a/13, 55a/19,
55b/03, 55b/05, 55b/10, 55b/12, 56a/01,
56a/10, 56a/12, 56a/13, 56b/01, 57a/06,
57a/10, 57a/11, 57a/14, 57a/18, 57b/03,
57b/06, 57b/07, 57b/08, 57b/09, 57b/10,
57b/13, 57b/14, 57b/17, 58a/02, 58a/03,
58a/07, 58a/08, 58a/12, 58a/16, 58a/19,
58b/08, 58b/11, 58b/12, 58b/16, 59a/03,
59a/04, 59a/07, 59a/09, 59a/13, 59a/15,
59a/19, 59b/03, 59b/10, 60a/03, 60a/17,
60a/18, 60b/05, 60b/11, 60b/13, 60b/17,
61a/11, 61b/04, 61b/06, 62a/01, 62a/07,
62a/08, 62a/10, 62a/13, 62a/17, 62a/18,
62a/19, 62b/14, 62b/16, 63a/04, 63a/07,
63a/13, 63a/17, 63b/10, 63b/18, 64a/09,
64a/13, 64b/11, 64b/14, 64b/15, 65a/02,
65a/03, 65a/08, 65a/18, 65b/05, 65b/18,
65b/19, 66a/01, 66a/02, 66a/04, 66a/05,
66a/06, 66a/07, 66a/09, 66a/10, 66a/13,
66a/15, 66a/17, 66a/18, 66b/02, 66b/04,
66b/05, 66b/09, 66b/14, 66b/17, 66b/19,
67a/08, 67b/03, 67b/16, 68a/05, 68a/09,
68a/15, 68a/17, 68b/04, 68b/09, 68b/12,
68b/17, 69a/08, 69a/11, 69a/12, 69a/16,
69a/19, 69b/06, 69b/08, 69b/12, 69b/16,
69b/17, 70a/02, 70a/11, 70b/05, 70b/13,
70b/15, 71a/01, 71a/02, 71a/03, 71a/04,
71a/10, 71a/14, 71a/16, 71a/20, 71b/02,
71b/09, 71b/16, 71b/18, 72a/20, 72b/18,
73a/03, 73b/01, 73b/06, 73b/07, 73b/08,
73b/09, 73b/11, 73b/15, 73b/18, 74a/11,
74b/09, 74b/10, 74b/11, 74b/15, 74b/16,
74b/19, 75a/19, 75b/15, 75b/17, 75b/18,
75b/19, 76a/03, 76a/04, 76a/05, 76a/07,
76a/08, 76a/09, 76a/10, 76a/12, 76b/03,
76b/07, 76b/13, 76b/18, 77a/04, 77a/05,
77a/07, 77b/12, 78a/01, 78a/11, 78a/14,
78b/02, 79a/01, 79a/03, 79a/09, 79b/05,
80a/02, 80a/04, 80a/07, 80a/15, 80b/07,
80b/09, 80b/12, 80b/16, 81a/04, 81a/06,
81a/08, 81a/09, 81a/10, 81a/15, 81a/18,
81b/07, 81b/16, 82a/11, 82b/01, 82b/05,
82b/06, 82b/07, 82b/08, 82b/15, 82b/18,
82b/19, 83a/01, 83a/03, 83a/12, 83a/13,
83a/15, 83b/09, 84a/14, 84a/15, 84b/01,
84b/05, 85b/05, 85b/14, 85b/19, 86a/02,
86a/08, 86a/12, 86a/13, 86a/16, 86a/18,
86b/13, 86b/15, 86b/19, 87a/02, 87a/04,

87b/02, 87b/10, 87b/19, 88a/01, 88a/09,
88a/14, 88a/18, 88a/19, 88b/02, 88b/03,
88b/05, 89a/02, 89a/14, 89a/15, 89b/06,
89b/11, 89b/16, 90a/05, 90a/08, 90b/01,
90b/07, 90b/08, 90b/15, 91a/07, 91a/16,
91a/18, 91b/01, 91b/13, 91b/14, 91b/19,
92a/03, 92a/04, 92b/06, 92b/16, 93a/04,
93a/05, 93a/07, 93a/09, 93a/15, 93a/16,
93b/08, 93b/10, 93b/14, 93b/18, 93b/19,
94a/08, 94a/11, 94a/12, 94a/17, 94b/09,
94b/15, 95a/07, 95a/13, 95a/17

i.+ dir 02a/06, 05a/01, 25b/11,
25b/12, 74b/14

mā³-i fārūḳ i. idüb 47b/10-11

yağlar i. ola 75b/19

tecribe i. olunur ve bilinür

94a/01

söyündürmek i. olur 76b/02

ayva rubb i. vireler 61b/01

i. virseler 52b/12

i. virüb 57a/16

‘ilel : < Ar. ‘ilel -1- Sebepler.

‘i-i erba‘a : “İllet-i maddîye,
illet-i sûrîye, illet-i gâ’iye ve illet-i
fâiliye denilen dört illet.” Herhangi bir
şeyin maddesi, sureti, gayesi ve faili.
56b/09

ilerü : -1- İleri.

i.+ dür 78a/18

ilgām : < Ar. ilgām -4- Bulaştırmak,
karıştırmak.

i. idersin 29a/09

i. idüb 54b/04-05, 54b/06

i. olmaz 29a/10

ilhām : < Ar. ilhām -2-

I. İçe doğan şey.

i. 56a/13

II. Allah tarafından ilahi feyz
yoluyla seçkin kulların gönlüne verilen
halet ve duygular.

i. itdi 19b/11

ilhāmāt : < Ar. ilhāmāt -1- İlhamlar.

i.+ dır 13b/06

ilkā : < Ar. ilkā’ -1- Koyma,
yerleştirme.

i. idersin 66b/17

illā : < Ar. illā -11- Muhakkak, mutlaka.

i. 05a/05, 05a/12, 18b/12,
19a/09, 25a/05, 31a/15, 31a/19, 33a/01,
49b/06, 53b/07, 69b/16

‘illet : < Ar. ‘illet -23- Hastalık.

‘i.+ den 69a/13, 69b/13

‘i.+ e 39b/05, 41b/05, 48a/15,
51a/10, 51a/16, 62a/07, 63b/09, 66a/14,
66b/01, 66b/05, 68a/13, 68b/09, 69b/07,
74b/15, 82b/14, 88a/19, 90a/06, 93b/14

‘i.+ lere 39b/08, 46a/04, 89b/04

‘ilm : < Ar. ‘ilm -33- İlim; belli bir
konuya âit bilgilerin bütünü.

‘i. 01a/15, 01b/18, 02b/01,
04a/07, 04a/09, 04a/11, 04b/19, 05a/04

‘i-i ebdān : Beden ilmi. 01a/14

‘i-i edyān : Din bilgisi. 01a/14

‘i-i qādīmdir 05b/02

‘i-i meşrū’ : Şeriatın izin
verdiği, şeriata, kanuna uygun ilim.

01a/08, 01b/05

‘i-i ‘azīz 01b/05

‘i-i ṭabī‘ati 13a/14

‘i-i ṭb 01a/08, 01b/09, 02b/03,
56b/17

‘i-i ṭbb 01b/05, 02a/07

‘i-i ṭbbiñ 01b/13, 02a/08,
02b/04, 56b/19

‘i-i ṭbda 01b/18

‘i.+ de 24b/09

‘i.+ den 04a/12, 04b/10, 04b/18

‘i.+ iñ 01b/06, 05a/05

‘i.+ ini 12b/19

iltifāt : < **Ar. iltifāt** -1- İlgi gösterme,
rağbet etme.

i.+ ları 03b/07

iltihab : < **Ar. iltihab** -1- Vücudun
herhangi bir dokusunda mikroplara veya
başka zararlılara karşı şişkinlik,
kızarıklık ağrı ile şekillenen koruyucu
reaksiyon; yangı.

i.+ ı 95b/08

i‘māl : < **Ar. i‘māl** -1- Üretim.

i.+ i 86b/03

imdād : < **Ar. imdād** -3- Yardım, destek.

i.+ ını 77b/15

i. ider 19a/01

i. idüb 29b/10

imdi : -36- Şimdi; o halde.

i. 01b/05, 04b/09, 05a/04,
06a/06, 07b/11, 10a/02, 12a/04, 13a/17,
17b/17, 19a/05, 19b/05, 19b/15, 20a/09,
22a/12, 24b/14, 25a/02, 29b/13, 49a/15,
50a/08, 50a/16, 51a/09, 52b/19, 54a/03,
54b/15, 55a/10, 57a/05, 58b/10, 65a/14,
69b/17, 70a/03, 71b/20, 74a/19, 77b/19,

78a/10, 79b/13, 83b/15

imtiyāz : < **Ar. imtiyāz** -1- Ayrıcalık.

keyfiyyet-i i.+ ını 56a/01

imtizāc : < **Ar. imtizāc** -12- Karışma,
kaynaşma.

i. 25b/17

keyfiyyet-i i. 57a/03

i. eyleye 32b/16

i.+ ı 27a/03

i.+ iñ 10a/04

i.+ ını 26a/17

keyfiyyet-i i.+ ını 02a/13-14

i. idince 88a/11-12, 94b/16

i. itdüreler 62a/01

i. itmesini 10a/03-04

i. virmekdir 29b/11

in - : -3-

I. Aşağıya doğru gelmek.

i.- mek 31b/04

II. Kaplamak.

i.- en 39a/17

i.- mesini 39a/17

in : -1- En.

i.+ ine 59a/10

inā : < **Ar. inā**’ -2- Kap kacak.

esfel-i i.+ da 78b/19

i.+ nıñ 63b/13

inbiḥ : -3- bk. inbiḥ.

i. 28a/05

i.+ i 28b/09

i.+ ler 25b/02

inbiḥ : < **Ar. inbiḥ** -26- Sıvıları
damıtmakta kullanılan alet, taktir aleti.

i. 31b/19, 34a/03, 34b/17,

37a/03, 37b/11, 37b/18, 38a/03, 38a/05,
38b/02, 38b/11, 39b/16, 40a/09, 42b/08,
44b/06, 45b/07, 45b/16, 45b/19, 47a/17,
70a/11, 71a/01, 86b/03

i.+ de 39a/05

i.+ dir 34a/16

i.+ iñ 58b/03, 58b/05, 88b/18

ince : -4- İnce, kalınlığı az olan.

i. 06b/07

i. i. 27a/13

i. idüb 81b/14

incir : < **Far. encir** -1- İncir ağacının
yemişi.

i.+ dir 21a/06

incü : < **Çin. çen-çu** -19- İstiridyeye gibi
bazı kabuklu deniz hayvanlarının
içerisinde oluşan, değerli, küçük, sert,
sedef renginde süs tanesi.

i. 16a/17, 22a/11, 32b/17,
44a/08, 44a/09, 62b/10, 70a/06, 70a/15,
71b/11, 72b/07, 75a/03, 76a/20, 87a/06,
90a/09, 95b/14

i.+ de 19a/13

i.+ den 43b/02, 70a/09

indir : -1- Ateş üzerinden almak.

i.- üb 92a/05

‘inebü’s-şaleb : < **Ar. ‘ineb + şa’leb** -1-
Tilki üzümü.

‘i. 20a/13

infi’āl : < **Ar. infi’āl** -3- Edilgi, yapılma.

i.+ den 57a/02

i.+ i 57a/02

i.+ ini 02a/17

in’ikād : < **Ar. in’ikād** -1- Birikme, bir

araya gelme.

i.+ ından 14a/03

in’ikādiyyet : < **Ar. in’ikādiyyet** -1-
Birikme, toplanma.

i.+ i olub 84a/08

inkār : < **Ar. inkār** -5- Kabul etmeme,
tanımama.

i. idemezdi 05a/12

i. idüb 05a/07, 95a/14

i. itdi 05a/12

i. olunmaz 95a/19

inme : -1- Vücudun bir yerinin hareket
edemez ve hissedemez duruma gelmesi,
felç.

i.+ den 72a/11

inşāf : < **Ar. inşāf** -1- Acımaya, vicdana
veya mantığa dayanan adalet.

i. 03b/14

insān : < **Ar. insān** -71- İnsan.

i. 06b/03, 11b/05, 11b/06,
11b/09, 11b/13, 12b/03, 12b/04, 13a/02,
17b/09, 19b/09, 24b/15, 49a/14, 53b/14,
53b/15, 74b/03, 74b/17, 76a/15, 79b/18,
85a/16, 87a/01, 87b/01, 94b/12

beden-i i. 01b/11

nev^c-i i. 49b/07, 79b/11

i.-i kāmīl olan 19b/11

i.+ a 49b/16, 93a/11

beden-i i.+ a 01b/11, 77b/16,

79a/19

i.+ da 09a/12, 11b/09, 11b/16,
12a/03, 12a/11, 12a/12, 12a/13, 12a/15,
12a/16, 12a/19, 12b/01, 12b/06, 13a/17,
16a/03, 16a/05

beden-i i.+ da 19a/02, 51a/13,
67b/16

i.+ da olan 69b/15

beden-i i.+ da olan 77b/16

i.+ dır 11b/04, 16a/12

beden-i i.+ ı 12a/01, 54b/11-12

i.+ ın 07a/16, 12a/08, 12a/10,
12a/18, 12b/02, 12b/04, 12b/05, 13b/02,
24b/15, 51a/06, 67a/10, 79b/17, 84a/11

beden-i i.+ ın 04b/08, 13a/16

i. olmaz 06b/03

insānī : < Ar. **insān** + **ī** -1- İnsana ait.

i.+ den 90a/07

inti'āş : < Ar. **inti'āş** -1- Hastalıktan
kurtulma, iyileşme.

i. 95a/17

intikāl : < Ar. **intikāl** -3- Geçme; sirayet
etme.

i. iden 18a/10-11

i. itdi 04a/11, 69b/10

intizā' : < Ar. **intizā'** -1- Ayırma, tecrit.

i.-ı şüret-i hayāt 06a/04

inzāc : < Ar. **inzāc** -8- İyice pişirip
kıvamını buldurma; olgunlaştırma.

i. 50a/15, 50b/09, 50b/14,
51b/14

i.+ dan 50a/19

i.+ ı 50a/04, 51a/09

i. ider 52a/04

irādiyye : < Ar. **irādiyye** -1- İradeye
dayanan, bilinçli.

hareket-i i. 07b/05

ircā' : < Ar. **ircā'** -1- Eski haline
çevirme; geri döndürme.

i.+ ını 02a/15

irem-bağş : < Ar. **irem** + Far. **bağş** -1-
Cennet bahçesi bahşeden.

tab' -ı bağ-ı i.+ ları 03a/15

iri : -1- İri, kocaman.

i.+ si ola 86a/19

iriş - : -1- Ulaşmak, değmek.

ateş i.- se 78a/19

irmenī : -2- bk. ermenī.

kil-i i. 28a/15-16, 44b/04

irş : < Ar. **irş** -1- Kalıtım, soya çekim.

i.- ile 18a/10

işābet : < Ar. **işābet** -2- Rast gelme,
yerini bulma.

i. itmeyüb 79a/08

i. itse 78a/17

işāl : < Ar. **işāl** -2- Ulaştırma, eriştirme.

ī.+ de 13b/10

ī. idüb 95b/09

işbāt : < Ar. **işbāt** -3- Tanık ve kanıt
göstererek bir şeyin gerçek yönünü
ortaya çıkarma, kanıtlama.

i.+ ı 11a/17

i.+ ına 53b/20

i. idüb 11a/12

isfidāc : < Ar. **isfidāc** -2- Üstübeç.

i. 92b/06, 93a/07

ishāl : < Ar. **ishāl** -30- Tabiî olandan
daha çok, daha sık ve daha sulu dışkı
çıkarma, amel, sürgün.

i. 12a/12, 14b/05, 49b/01,
50b/03, 60a/18, 61b/01, 65a/03, 65a/13,
70a/02, 90b/01

i.+ den 85a/05

i.+ dir 18a/15, 50a/13
 i.+ e 85b/05
 i.+ i 50a/04, 53b/04, 53b/05,
 73b/04, 73b/06, 85a/03, 85b/06
 i. ider 42b/02-03
 i. idici 86a/10
 i.+ iñ 85a/17
 i.+ le 65a/08
 i.+ lere 85b/02, 86a/05
 i.+ leri 47b/07, 85a/10
 i. olanlara 66b/01

iskil : < Ar. **iskil** -1- Ada soğanı.

i.+ dir 23a/10

iskürpuṭ : < Fr. **scorbut** -1- C vitamini eksikliğinden ileri gelen ve dermansızlık, zayıflık, diş etlerinin iltihabı vb. belirtilerle kendini gösteren hastalık.

i. 93a/01

İslām : < Ar. **İslām** -2- İslam.

ḥükemāʾ-i İ. 01b/08

ehl-i İ.+ a 04a/10-11

is(i)m : < Ar. **ism** -4- İsim, ad.

i. 56b/01

i.+ i 73a/13

i.+ iyle 03b/12

i.+ ler 15b/19

ispāigorya : < ? -1- “Spagyria deyimi, galiba Paracelsus tarafından kimya ilmine tahsis edilmek üzere, Yunanca koparmak, ayırmak anlamına gelen ‘span’ ve birleştirmek anlamına gelen ‘agarin’ kelimelerinden uydurulmuş

olsa gerektir.”³

i. 04a/15

issi : -45-

I. Sıcak.

i. 14a/13, 16b/12, 17b/10,
 27b/08, 27b/13, 28a/06, 29a/14, 30a/11,
 32a/02, 32a/10, 32a/13, 34a/07, 34a/09,
 34a/19, 38b/16, 38b/17, 39a/19, 58b/06,
 60b/02, 62b/13, 63b/06, 64a/18, 64b/02,
 67a/14, 70b/17, 73a/01, 76b/04, 77a/06,
 77a/09, 77a/11, 78b/07, 80a/07

II. Eski tıp anlayışına göre nesnelere dört ana özelliğinden biri.

i. 38b/06

i.+ dir 08b/09, 08b/11

III. Sıcak, ateşli.

i. 16b/09, 18b/07, 37a/15,
 93b/12

i.+ den olan 94a/11-12

i.+ dir 16b/14

i. olsun 73a/18

i. olub 17a/16

i.+ sine 72a/12

iste - : -8- İstemek, dilemek.

i.- digiñ 28b/15, 29a/06, 34b/14

i.- rler 13a/07, 79a/15

i.- rse 32a/09

i.- rseñ 87a/03

isti‘dād : < Ar. **isti‘dād** -7- Bir şeyin kabulüne, kazanılmasına olan tabu meyil, kabiliyet.

i. 29b/09

i.+ ı 30a/19, 50b/10

³ bk. Adnan Adıvar, *Osmanlı Türklerinde İlim*, İstanbul 1991, s. 211.

i.+ ı ola 84a/03

i.+ ına 11b/16, 32a/04, 32b/10

istidlāl : < **Ar. istidlāl** -2- Bir delile dayanarak bir şeyden bir netice çıkarma, delil ile anlama.

i. idüb 24b/10

i. olunur 24b/06

istifrāğ : < **Ar. istifrāğ** -5- Kusma.

i.-ı küllidir 67a/09

i.+ a 87b/14

i.+ dan 87b/15

i.+ dır 53a/12

i.+ lar 50b/06

istiḥrāc : < **Ar. istiḥrāc** -7-

I. Üretim, imal.

i.+ ı 42a/02, 66b/08, 66b/09

i.+ ıdır 80a/09

i. olunur 39b/06, 39b/09

II. Alıntı, iktibas etme.

i. idüb 02b/06-07

istikāmet : < **Ar. istikāmet** -1- Yön, cihet.

i.+ i 20a/06

isti‘māl : < **Ar. isti‘māl** -130- Kullanım, kullanma.

i. 31a/10, 50b/11, 53b/12, 55a/11, 55a/16, 56a/02, 64b/13, 83b/15, 88b/05, 95b/16

i. buyurmamağlarını 03a/16

i.+ de 02b/19

h̄in-i i.+ de 83b/15

i.+ e 03b/07, 68a/18

i. etmek 25a/11

i. eylese 65b/16, 82a/15, 84b/05

i.+ i 40b/18, 44b/12, 45a/07, 53b/18, 64b/11, 67b/17, 83b/14, 84a/19, 93a/03

keşret-i i.+ i 14a/05

keyfiyyet-i i.+ i 64b/09-10

i. ide 65a/02

i. iden 56a/02, 58b/13, 61a/13-

14, 61a/19, 64b/18

i. iderim 42b/03-04

i. ideriz 72b/02

i. iderler 42a/12, 58b/16-17, 64b/14

i. iderlerdi 72a/20

i. idesin 62b/17-18, 75a/06, 92b/09, 94b/16

i. idüb 53b/03, 86b/13

i.+ inden 03a/06

i.+ ine 53b/10

keyfiyyet-i i.+ ini 56b/06

i. itdigi 73a/05-06

i. itdim 57b/01

i. itmek 69b/18

i. itmeniñ 61a/03

i. itmeyeler 61a/15

i. itmeyüb 55b/14

i.+ iyle 03a/02

i.+ leri 53a/06, 53a/07

i. olan 88a/06-07

i. oluna 40a/17, 51a/02-03, 59a/08, 59a/11, 84b/03, 87b/16, 89a/03

i. olunan 31b/15, 32a/07, 50b/14, 51b/15

i. olundığı 68a/19

i. olunduğda 51b/08, 55a/07-08,

61a/12

i. olunmak gerekir 02b/16

i. olunmak 59a/12, 73a/06

i. olunmamak 02b/15

i. olunmaya 61a/05

i. olunsa 46a/13-14, 46a/15, 48a/01, 51b/10-11, 52a/07, 52a/09, 66a/01, 68b/17, 69a/14, 70b/10, 73b/06, 76a/04, 79b/01-02, 86a/16, 88a/18, 88b/02-03, 89a/18

i. olunur 39b/05, 39b/09, 40a/14, 41a/14-15, 41b/06, 41b/10, 42a/17, 45a/08, 45a/09, 45a/13, 45b/13-14, 46a/03, 46b/08, 52b/01, 58a/17, 59b/11, 62a/05, 62a/06, 64b/11, 66a/03, 66a/13-14, 71a/14, 71a/16, 71a/17, 84b/02, 89a/14, 89a/16, 89b/06, 90a/13

i. olunursa 42a/01, 66a/01

istinşāk : < Ar. **istinşāk** -2- Koklama, burnuna çekme.

i. 15b/11

i. olunur 74a/02

istiskā : < Ar. **istiskā** -24- Vücudun bir tarafında veya karında su birikmesi hastalığı.

i. 12a/17, 14b/05, 39b/04, 42b/03, 43a/11, 51b/06, 57a/09, 58a/10, 65b/07, 68a/07, 69a/10, 71a/13, 81b/04, 84b/06, 84b/09, 84b/10, 86a/14

i.+ dır 49b/04

i.+ ya 45a/12, 50a/13, 58b/19, 60b/19, 66a/02, 70b/05

iş : -3- Bir maksatla yapılan faaliyet, çalışma, amel.

i. 34b/09

i.+ i 92a/11

i.+ ini 78a/19

iş'ār : < Ar. **iş'ār** -1- Bildirme.

i. itdi 06a/07

işāret : < Ar. **işāret** -1- Belli bir hususu belirtme, gösterme.

i. 18b/04

işde : -1- İşte.

i. 81a/01

işle - : -3- İşlemek, yapmak.

i.- dügi 92a/11

i.- r 78a/19, 92a/11

işrākı : -1- Işıklı, parlak.

i. olan 22a/18

işrās : < Far. **işrās** -2- Çiriş otu.

i. 24a/02

išti'āl : < Ar. **išti'āl** -2- Tutuşma, alev alma, parlama.

i. 34b/19, 36b/04

iştihā : < Ar. **iştihā** -3- İştah, yemek yeme isteği.

i. gelüb 82a/15

i. olmaduğuna 45a/13

i.+ yı açar 66a/07

iştirāk : < Ar. **iştirāk** -1- Aynı eksen üzerinde bulunma.

i.+ inden 23a/12

it (d) - : -1263- Etmek, yapmak.

isti'māl i.- e 65a/02

şu'ūd i.- e 37b/03

tılā i.- e 93b/16

böyle i.- eler 94a/09

dört kerre i.- eler 65a/06

hamîr i.- eler 32a/18, 32b/03	ķabûl i.- enleri 94b/14-15
hıfz i.- eler 92a/07	‘amel i.- er 51b/11, 88b/17
hükûm i.- eler 16b/11-12	‘ameller i.- er 46a/14
izāfe i.- eler 62a/01	ateş ile i.- er 31b/01
mażmaża i.- eler 77a/02	a‘zā’-i re’îsiyye’i i.- er 74a/17
mülâzemet i.- eler 66b/07	beyân i.- er 04a/04, 11a/03,
nażar i.- eler 17b/13	11b/05, 13a/13-14, 13b/17, 16a/19,
taħmîr i.- eler 32b/01	18a/02, 19b/15, 20a/02-03, 24b/14,
üç kerre i.- eler 65a/05-06	25b/05, 33a/14, 33b/04, 53a/10-11,
zımâdlar i.- eler 61b/02	65a/13
hâzer i.- eler virmeyeler 82b/17	cezb i.- er 53b/01
zıkr i.- elim 79b/14, 79b/15	çok i.- er 08b/16
‘ilâc i.- emediler 15b/03	def’ i.- er 14b/18, 14b/19,
terceme i.- emediler 52b/18	15a/13, 18b/10, 41b/04, 47b/09-10,
ķaţ’ i.- emez 49b/12, 49b/13	61a/02, 67a/08, 69a/07, 69b/05, 73b/12,
inkâr i.- emezdi 05a/12	78b/03, 82b/09, 82b/10, 93a/18
şabr i.- emezse 17a/16-17	delâlet i.- er 17a/11, 17a/12,
‘aķd i.- en 08a/07	17a/18, 17a/19, 17b/01, 17b/04, 17b/05,
hareket i.- en 19a/03	17b/07, 17b/12
intiķâl i.- en 18a/10, 18a/11	devr i.- er 59a/04
isti‘mâl i.- en 56a/02, 58b/13,	eķl i.- er 82a/16, 93a/02
61a/13-14, 61a/19, 64b/18	faşd i.- er 13a/12
ķabûl i.- en 05b/05, 06b/02,	fâÿide i.- er 40b/05
07a/02, 31a/14-15, 31a/16, 92a/15	güzel i.- er 41b/17
sebķat i.- en 71b/04	ķalâş i.- er 41a/19, 69a/13,
terettüb i.- en 02a/03	76a/09, 76b/09, 78a/04, 81b/03, 93b/03,
tevellüd i.- en 15b/07, 15b/08,	93b/06-07, 93b/09, 94b/17, 95a/15
23a/12, 23a/18-19, 83b/16	ķall i.- er 28a/03, 28a/04,
żarar i.- en 61a/16	28a/14, 28a/17, 28b/01, 28b/02, 28b/18,
zuhûr i.- en 14b/03, 70b/02	44b/15, 51a/14, 54a/05, 54a/07, 71a/04,
taħaşşul i.- endir 05b/11	81a/01-02, 93b/08
rüsüb i.- eni 94b/02-03	ķaps i.- er 21b/11
tecribe i.- enler 85b/16	ķaps i.- er 94a/10
nażar i.- enlere 03b/14	ķareket i.- er 17b/12

- hıfz i.- er 07a/03, 07a/04, 07b/07, 09a/19, 18b/15, 65b/14, 65b/17, 70a/18, 70b/07, 70b/08, 70b/11, 72a/11, 73b/12, 88a/19
- işlāḥ i.- er 40b/02, 83a/10
- i'ānet i.- er 46a/15
- ibtāl i.- er 33a/03
- icāb i.- er 14a/12, 14a/13, 53b/06, 84b/09
- idrār i.- er 67a/02, 68a/02
- iḥrāc i.- er 69a/08
- iḥtifā i.- er 12b/12
- iḥtizā i.- er 10a/04
- ilāc i.- er 16a/01, 16a/15
- imdād i.- er 19a/01
- inzāc i.- er 52a/04
- ishāl i.- er 42b/02-03
- izāle i.- er 49b/13, 65b/14, 65b/18, 92a/10, 92b/13, 92b/13-14, 92b/17, 92b/19, 93a/01, 93b/10-11, 94a/15, 94b/04
- ḳabūl i.- er 06b/19, 07a/11, 11a/05, 18b/12, 18b/13, 18b/14, 31a/17, 31a/18-19
- ḳabz i.- er 06a/03, 12a/09
- ḳaṭ' i.- er 49b/13, 54b/13, 55a/09, 57a/12, 68b/01, 73b/04
- ḳavī i.- er 18b/09-10, 70a/19, 90a/01, 92a/09
- ḳifāyet i.- er 25a/12, 30b/01, 34a/10, 38b/05, 50b/06, 51a/13, 64b/08-09, 70a/01, 78b/18
- men' i.- er 16b/16, 16b/18, 36b/03, 39a/17, 39a/18, 39b/03, 39b/17, 41a/05, 43b/04, 44b/02, 47a/09, 47b/07, 49b/14, 57a/08, 70b/02, 71a/08, 72a/01, 72a/04, 73b/03, 73b/04, 82b/13, 86a/15, 88b/01, 89a/19, 90a/03, 92a/12, 92b/11, 92b/12, 93a/17, 93b/01, 95b/08
- meyl-i muḥabbet i.- er 12b/12-13
- nüfüz i.- er 46a/18
- nüzül i.- er 14a/15
- pāk i.- er 21b/10, 52a/14
- redd i.- er 70a/18-19
- rücū' i.- er 05b/06, 33a/04, 78a/04, 79b/07-08, 86b/11
- şāf i.- er 18b/09, 57a/09, 71a/07, 77a/18
- şāfī i.- er 20b/03, 21b/07, 21b/09-10, 54b/12, 57a/08, 63a/18, 66a/02, 71a/10, 90a/02
- sākin i.- er 66b/13
- sirāyet i.- er 11b/15
- şu'ūd i.- er 17b/11, 75b/09
- şefḳat i.- er 12b/07
- şürū' i.- er 70a/01-02
- ta' dīl i.- er 22a/03, 22a/08, 95b/08
- taḥlīl i.- er 39b/10, 40b/12, 44b/12, 48a/13, 72a/04, 77b/03, 87b/04-05
- taḥliş i.- er 39b/04
- taḳṭīr i.- er 28a/10, 35a/18, 36b/01, 41a/11, 69a/03, 69a/04, 69a/05
- taşfiye i.- er 54b/12
- taşfiyye i.- er 38a/09-10, 38a/10-11

- tecdīd i.- er 70b/07, 78a/03
tedbīr i.- er 12a/01, 95a/15
teftīḥ i.- er 52a/04
teftīt i.- er 39a/10
tekmīl i.- er 54b/07, 77b/18
tekrār i.- er 54b/05-06
temyīz i.- er 15a/10
tenḳıye i.- er 87b/01
teʿşīr i.- er 08b/17, 77b/10
teskīn i.- er 37b/14, 39a/07,
39a/11, 40b/12, 44b/01, 44b/09, 49b/12,
49b/14, 69b/06, 72b/03, 73b/01, 76a/06,
87a/09, 87b/04, 90a/04, 92a/16, 94a/12,
94a/14
tevellūd i.- er 18a/05, 85b/09
yardım i.- er 21b/10, 69b/19,
74a/02
yigit i.- er 81b/03-04
zamm i.- er 60a/14
zaʿīf i.- er 29b/05
zarar i.- er 20a/08, 93a/11
zebūn i.- er 20a/12
ziyāde i.- er 21b/09, 44a/16-17,
70b/08, 74b/12-13, 77b/08, 86b/11
zuhūr i.- er 09b/12, 09b/16,
10a/18, 10b/13, 13b/15, 14a/16, 14a/17,
14b/01, 14b/03, 16b/14, 18a/12, 18a/14,
18a/17, 18a/18, 67b/15, 79a/04, 79a/17,
84b/10
zuʿm i.- er 79b/06
helāk i.- erdi 05a/08
ʿilāc i.- erdi 57a/17
zann i.- erdim 79a/08-09
istiʿmāl i.- erim 42b/03-04
tenzīh i.- erim 10b/04
istiʿmāl i.- eriz 72b/02
zıkr i.- eriz 25b/15, 50a/08
taḳṭīr i.- erken 38b/11, 42b/12,
45b/17
ḥabb i.- erler 62a/07
ıtlāḳ i.- erler 04a/07
istiʿmāl i.- erler 42a/12, 58b/16-
17, 64b/14
ḳabūl i.- erler 07a/17-18
maḡrūr i.- erler 81b/11
maʿcūn gibi i.- erler 62a/08
yardım i.- erler 21b/08
zamm i.- erler 73a/08
istiʿmāl i.- erlerdi 72a/20
teʿşīr i.- erse 65a/01
iḥrāḳ i.- erseñ 71b/06
murād i.- erseñ 37b/07
taḳṭīr i.- erseñ 45b/17, 47b/18,
80a/13
taşfiye ve ʿaḳd i.- erseñ 66b/19
tedbīr i.- erseñ 81a/06
tekrār i.- erseñ 27b/14, 89a/08
ziyāde i.- erseñ 35b/13
ʿaḳd i.- ersin 37a/06, 52a/18,
72b/17, 73a/01, 83a/14
ʿamel i.- ersin 81a/17
ateş i.- ersin 68b/19, 80a/02
böyle i.- ersin 42a/06, 52a/02,
77a/11
cemʿ i.- ersin 64a/13, 71b/20,
88a/15
çiriş gibi i.- ersin 38b/09
çiriş i.- ersin 39a/04, 39a/15-16,

68b/12, 75a/19

dağk ve saħk i.- ersin 39b/15

gusl i.- ersin 58b/08, 60a/10

ħall i.- ersin 44a/13, 47a/11,
48b/02, 48b/14, 64a/18, 76b/12, 78b/07,
78b/09, 84a/15, 87a/16, 88a/12

ħall ve  ağd i.- ersin 75b/11-12,
84a/16

ħam ir i.- ersin 73a/03-04

ħıfz i.- ersin 52a/03, 52b/09,
58a/15, 58b/09, 63b/16, 64b/05, 65b/04,
66b/18-19, 68b/06, 71b/10, 75a/05,
77a/16, 80a/09, 81a/11, 81b/02, 84a/17,
88b/19, 92b/08

ħılt i.- ersin 35a/10

iħr ak i.- ersin 46b/17, 48b/08,
86b/07

ilg am i.- ersin 29a/09

ilk a i.- ersin 66b/17

iz afe i.- ersin 62b/10

n ar-ı ħafif i.- ersin 64b/04,
65b/02

n ar-ı Őed id i.- ersin 58a/13,
64b/03

nazar i.- ersin 60a/08

redd i.- ersin 39b/13

Őaħifeler i.- ersin 27a/13-14

saħk i.- ersin 27a/19, 60b/01,
85b/17, 94b/10

saħk ve taŐ id i.- ersin 59a/08

Őed id i.- ersin 64a/01-02, 80b/06

taħm ir i.- ersin 41b/15-15,
75a/05

taħr ik i.- ersin 76b/05, 77a/13,

88a/09, 88a/11, 94a/19

tağt ir i.- ersin 28a/07, 34a/14,
34b/08, 34b/10, 35a/12, 35a/19, 35b/07,
36a/01, 36a/07, 36a/11, 36a/16, 36a/19,
36b/04, 36b/15, 37b/12, 38b/11, 38b/19,
39a/05, 39b/12, 40b/09, 41a/08, 41b/03,
41b/08-09, 41b/16, 42a/15, 42b/19,
43a/08, 46a/01, 46a/05, 46a/10, 47a/17,
47b/17, 48a/10, 48b/01, 52b/05, 54a/14,
58b/02, 60b/02, 60b/03, 63b/19, 64a/09,
64a/11-12, 64b/08, 67a/15, 68b/19,
71b/05-06, 71b/07, 75b/10, 79b/19,
80a/04, 80b/05, 80b/18, 81a/18, 81a/19-
81b/01, 83b/03, 87a/14, 87a/16, 89b/14-
15, 90b/04

tağt ir i.- ersin 37b/08

ta  fin i.- ersin 86b/06

taşfiye i.- ersin 62b/03

taşfiyye i.- ersin 37a/06

taŐ id i.- ersin 47b/06, 47b/15,
59a/07, 88b/15-16, 89a/07

tebd il i.- ersin 30a/12

tedb ir i.- ersin 73a/02

tedr icle i.- ersin 37a/08

tekr ar i.- ersin 40b/08, 42b/18,
54a/15, 59a/16, 60a/11-12, 60b/04,
62b/04, 64a/19, 68b/05, 77a/14, 80b/09,
82a/02, 87a/19, 89b/13, 94b/02, 95a/09-
10

tekr ar tekr ar i.- ersin 47a/15

terbiyye i.- ersin 36b/17

zamm i.- ersin 35a/11

i.- esin 27b/13, 54a/15

ateş i.- esin 36b/19, 46a/19,

- 57b/19, 67b/05
 böyle i.- esin 43b/02
 cem^ç i.- esin 34b/18, 38a/07,
 58a/07
 defn i.- esin 45b/05
 hablar i.- esin 65a/19
 hall i.- esin 50b/16, 63b/11
 hall ve ^ç aqd i.- esin 36a/14
 hamir i.- esin 65a/19
 hazer i.- esin 48a/06, 67a/19
 hıfz i.- esin 36b/10, 37b/19,
 43a/02, 43a/09, 45b/13, 46b/13, 47b/07,
 52a/19, 54b/04, 60b/09, 61b/07, 62a/15,
 64a/05, 64a/10, 67b/12, 75a/16, 77a/01,
 86a/03, 89b/15, 90b/13, 94a/06
 hılt i.- esin 58a/04
 ihraq i.- esin 48a/06
 isti^ç māl i.- esin 62b/17-18,
 75a/06, 92b/09, 94b/16
 izāfe i.- esin 64a/07
 ka^ç i.- esin 58a/04
 ma^ç cūn i.- esin 74b/10
 mażmaza i.- esin 93a/06
 nār i.- esin 46b/11
 nār-ı şedid i.- esin 36a/17,
 65b/03, 67b/06
^ç aqd i.- esin 27b/14, 43b/09,
 47a/01, 50b/16, 63a/06, 63b/08
 pāk i.- esin 58a/08
 saḥk i.- esin 70b/14
 şedid i.- esin 44b/07
 şedidce i.- esin 75b/07
 şemāme i.- esin 74a/12
 tabḥ i.- esin 63a/07-08
 taḥrik i.- esin 92b/06
 tahta i.- esin 29a/03
 taḫtir i.- esin 34b/03, 34b/07,
 34b/19, 35a/07, 36b/08, 37a/01, 37a/03-
 04, 38a/16, 38b/02-03, 38b/17, 40a/04,
 41a/03, 42b/08, 42b/11, 43a/07, 43b/15,
 44a/12, 44b/08, 45b/04, 45b/08, 45b/12,
 45b/17, 46a/08, 46b/02, 46b/11, 46b/12,
 47a/04, 47b/12, 57b/18, 58a/13, 58b/06,
 59b/08, 64b/02, 67b/05, 70a/11, 71a/01,
 80a/12, 94a/05
 ta^ç fin i.- esin 86b/04, 87a/14
 taşfiye i.- esin 91b/13
 tekrār i.- esin 27b/14, 43b/09-10,
 61b/14, 62a/15, 70b/18, 91a/08
 tekrār tekrār i.- esin 27b/14,
 36b/08-09,
 ziyāde i.- esin 42b/07
 imtizāc i.- ince 88a/11-12,
 94b/16
 şu^ç ud i.- ince 89b/17
^ç aqd i.- üb 16a/11, 33a/11,
 33a/12, 47a/02, 52a/18, 52a/19, 83a/07,
 84a/03
 beyān i.- üb 53a/01, 53a/02
 böyle i.- üb 29a/06
 cem^ç i.- üb 25b/07, 25b/12,
 29b/11, 47a/16, 61b/15, 62b/05, 67b/04,
 70a/11, 70b/19, 73a/03, 80b/17, 83a/07,
 84b/12, 87a/13, 88b/09, 89b/14, 90a/12,
 90b/06, 91a/13
 cerr-i ^ç alaḫa i.- üb 61b/12
 cezb i.- üb 92a/13
 daḫk ve saḥk i.- üb 35b/08,

- 38b/09, 39a/15, 40b/06, 42a/14, 42b/06,
42b/15, 45b/11, 61b/11, 68b/11, 94a/08
defn i.- üb 45b/07
def^c i.- üb 66a/12, 78b/02,
89b/19, 92b/10
devā i.- üb 55b/12, 56b/08
ğusl i.- üb 30b/03, 30b/06
ħablar i.- üb 36a/16
ħalāş i.- üb 31a/01
ħalk i.- üb 18b/05
ħall i.- üb 04a/06, 04b/05,
14b/04, 24b/13, 32b/15, 32b/17, 36a/15,
36b/14, 37a/06, 43a/15, 43b/01, 43b/09,
43b/19, 44b/16, 46b/18, 47b/07, 50b/10,
50b/15-16, 51a/12, 52a/17, 52a/19,
52b/06, 57b/17, 61a/18, 62a/08, 68b/14,
69a/05, 74a/11, 74a/15, 83a/13-14,
91a/07, 91b/13, 93a/04, 94a/12
ħamīr i.- üb 44b/05, 58b/16,
72b/12
ħareket i.- üb 09b/10
ħıfz i.- üb 04b/09, 33a/13,
49a/16, 51a/02, 62b/17, 90b/04, 94b/16
ħılţ i.- üb 28a/16, 28b/02,
31a/03, 36a/15-16, 36a/19, 42a/19,
42b/10, 43b/15, 45b/15, 46a/10, 51b/10,
57a/17, 58a/03, 58a/12, 67a/13, 76b/11,
87b/03, 90b/12
ışlāħ i.- üb 04a/12-13
ictināb i.- üb 53b/13-14
idrār i.- üb 65a/12
ifnā i.- üb 33a/07
iħrāk i.- üb 48b/11, 62a/03,
69a/04
iħsān i.- üb 19b/09
iħtiyār i.- üb 48b/19
iħyā i.- üb 78a/01
^c ilāc i.- üb 56a/08, 68a/09
ilgām i.- üb 54b/04-05, 54b/06
imdad i.- üb 29b/10
ince i.- üb 81b/14
inkār i.- üb 05a/07, 95a/14
işāl i.- üb 95b/09
işbāt i.- üb 11a/12
istidlāl i.- üb 24b/10
istiħrāc i.- üb 02b/06-07
isti^c māl i.- üb 53b/03, 86b/13
ittifāk i.- üb 01b/09
izāfe i.- üb 83a/04
izāle i.- üb 25a/03, 53a/03,
93b/01
izhār i.- üb 12b/11
kahr i.- üb 55b/13
ka^c i.- üb 68a/19
kāmīl i.- üb 19b/02-03
ka^m i.- üb 55a/09
ka^t i.- üb 52a/16, 58a/15
ka^v i.- üb 36a/01, 40b/03-04
kıyma i.- üb 83b/06
laţif i.- üb 05a/09
mā³-i fārūķ ile i.- üb 47b/10-11
ma^c cūn i.- üb 74a/11-12
men^c i.- üb 29b/04, 47b/09,
89a/16
merhem i.- üb 48a/13
metānet i.- üb 06a/08-09
muħabbet i.- üb 12b/07
müyesser i.- üb 03b/15

- nār-ı şedīd i.- üb 46a/08, 46b/12
 nefret i.- üb 03a/16
 pāk i.- üb 04b/05, 26a/16, 47a/01, 86a/11
 redd i.- üb 64a/03
 şabr i.- üb 11a/11
 saḥḳ i.- üb 27a/15, 27b/02, 27b/06, 32a/18, 36b/14, 39a/03-04, 40a/02, 41a/07, 41a/09, 41b/08, 41b/15, 42b/08, 43a/16, 46a/07, 46a/17, 48a/03, 48b/07-08, 57b/16, 58b/01, 59a/02, 59a/06, 59a/19, 59b/17, 60a/01, 60a/03, 60a/10, 60b/03, 60b/05, 60b/13, 62a/09, 62a/19, 63b/18, 64b/07, 65a/17, 67a/13-14, 68b/03, 68b/04, 71a/20, 71b/02, 74a/10, 74b/09, 74b/19, 75a/19, 77a/04, 79b/02, 80a/10, 81a/12, 81b/18, 82a/04, 83b/08, 84b/17, 86b/02, 87a/02, 88b/11, 89a/02, 89a/06, 90a/11, 90b/09, 90b/12, 91a/06, 91b/16, 92a/02, 92b/04, 93a/08, 94a/17, 94b/15
 sedd i.- üb 67a/15
 sereyān i.- üb 55a/08
 seyr i.- üb 57a/04
 şu'ūd i.- üb 54a/20, 88b/07
 tağyīr i.- üb 04a/15, 25b/13, 32b/08
 taḥlīl i.- üb 21a/13, 26b/15, 92a/14
 taḥmīr i.- üb 38a/02, 38b/16, 40a/08, 45b/16
 taḳṭīr i.- üb 29b/14, 34a/13, 34b/17, 36b/10, 37a/07, 37a/10, 38a/03, 38a/07, 38a/17, 38b/03-04, 38b/13, 39a/16, 39b/01, 39b/16, 40a/09, 40a/19, 41a/10, 42a/07, 44b/17, 45a/02, 74b/19, 75a/15-16, 80a/08, 81a/11, 89b/17
 taḥṭīf i.- üb 25a/04
 ta' dīl i.- üb 93b/01
 ta' līm i.- üb 04a/08
 taşfiye i.- üb 30b/19, 31a/02-03, 62b/03, 63b/07, 64a/17, 68b/15, 70b/16, 71b/19, 86b/05, 91a/08, 93a/12
 taşfiyye i.- üb 43a/02, 60b/07
 ṭayerān i.- üb 61b/16
 tecrībe i.- üb 57b/01
 tedbīr i.- üb 55a/11, 72b/02
 tefrīḳ i.- üb 25a/03, 25b/08, 29b/01
 tekevvün i.- üb 08b/12, 09a/10, 09a/16
 teklīs i.- üb 26b/18, 43b/08, 47a/10
 tekmīl i.- üb 04b/07
 tekrār i.- üb 93a/13
 tekvīn i.- üb 11a/19
 telyīn i.- üb 73b/02
 temyīz i.- üb 02a/12
 te'şīr i.- üb 33a/05
 tertīb i.- üb 93a/07
 teşḥīş-i marāz i.- üb 56b/08
 tevellüd i.- üb 09a/13, 09b/15, 84a/01, 84a/06, 84b/10
 tevfiḳ i.- üb 56b/16
 tevlīd i.- üb 10b/07
 vaşl i.- üb 67a/14
 yaḳın i.- üb 58b/04
 yeñi i.- üb 54b/11

- zarar i.- üb 54b/16
 zevb i.- üb 60a/11, 60a/16
 zıkr i.- üb 48b/18
 ziyāde i.- üb 43b/16, 75b/08,
 82a/04
 zuhūr i.- üb 12a/13, 16a/10
 ma^c cūn i. 87a/03
 halk̄ i.- di 05b/18, 06a/17-18,
 19b/19, 24b/15, 24b/17, 49b/06, 49b/08
 ilhām i.- di 19b/11
 inkār i.- di 05a/12
 intiḳāl i.- di 04a/11, 69b/10
 iş^c ār i.- di 06a/07
 ḳabz̄ i.- di 06a/18
 mūrūr i.- di 87b/15
 nisbet i.- di 18a/03, 18a/04,
 18a/05
 peydā i.- di 05a/16
 taṣrīḥ i.- di 50b/07, 50b/08
 tecrībe i.- di 81a/07
 tenbīh i.- di 50b/07
 te³līf i.- di 49a/03
 zıkr i.- di 17a/05, 81a/07
 cezb̄ i.- digi 07b/09
 eṣer i.- digi 29b/13
 isti^c māl i.- digi 73a/05-06
 murād i.- digi 26b/02
 ṣemm i.- digi 74a/04
 ta^c dīl i.- digi 93a/19
 zuhūr i.- digi 10b/07
 zu^c m i.- digi 04b/14, 05a/17,
 05a/18, 79b/06
 ḥıfz̄ i.- digiñ 81a/11
 murād i.- digiñ 28b/14, 71a/19,
 73a/02-03, 94b/03
 taḳṭīr i.- digiñ 35b/12, 68b/19
 iḥtiyār i.- dik 54a/08
 iki kısım i.- dik 50a/03
 murād i.- dik 49a/04-05, 49a/06
 tecrībe i.- dik 83b/13
 tedbīr i.- dik 81b/10
 terceme i.- dik 52b/18
 zıkr i.- dik 67b/16
 murād i.- dikde 72b/17
 müṣāhede i.- dikde 03a/17
^c amel i.- dikden 73b/02, 94b/02
 daḳḳ ve saḥḳ i.- dikden 41a/01
 defn i.- dikden 43a/01, 45b/04,
 47a/03
 ḡusl i.- dikden 48b/11
 ḥall i.- dikden 41b/02, 48a/19,
 91b/18
 ḥall ve ^c aḳd i.- dikden 37a/07
 müṣāhede i.- dikden 02a/18
 saḥḳ i.- dikden 59a/09
 taḳṭīr i.- dikden 41a/08, 44b/16-
 17, 45b/19
 vaṣl i.- dikden 28b/09-10
^c ilāc i.- diler 01a/17
 ittifāḳ i.- diler 08a/11, 54b/17
 kısım i.- diler 11b/12
 te³līf i.- diler 04a/10, 04a/12
 zıkr i.- diler 05b/14
 isti^c māl i.- dim 57b/01
 tecrībe i.- dim 77b/06, 78a/15
 tesmiye i.- dim 03b/12
 zıkr i.- dim 78a/13
 baḥş i.- dügi 04b/01

tedbîr i.- dügi 12a/02	pāk i.- mek 04b/15, 30b/03,
zu ^ç m i.- dügi 81b/11, 95a/19	30b/04
te ^ç lif i.- dügidir 49a/01	şāf i.- mek 30b/19
te ^ç lif i.- dügünüñ 05a/19	saḥḳ i.- mek 26a/03
yaḳın i.- me 79a/05	taḳṭîr i.- mek 29b/03
zann i.- me 82a/11	taḳviyet i.- mek 49a/16-17
ḥalk i.- medi 49b/06	taş ^ç id i.- mek 52b/07
çok i.- mege 19b/04	tecmîd i.- mek 25b/12
ḥükm i.- mege 24b/11	tefrîḳ i.- mek 04a/16
ç ilâc i.- mege 17b/18-19	tefrîḳ ve taḥlîl i.- mek 25b/06
ḳış i.- mege 19a/18-19	teklîs i.- mek 25b/04
rūḥānî i.- mege 11a/13	tekmîl ve ḥıfz i.- mek 25b/13
saḥḳ i.- mege 25b/18	telyîn i.- mek 92a/04
ṭâhir i.- mege 19b/03	terbiyye i.- mek 33a/14, 33a/18,
tebdîl i.- mege 19b/01	33a/19, 33b/02
tefrîḳ i.- mege 15a/03-04	terk i.- mek 25a/02
terceme i.- mege 03b/01	terkîb i.- mek 04b/15
virici i.- mege 19a/17	zîkr i.- mek 67b/19
zîkr i.- mege 25a/19	ziyâde i.- mek 33b/01
teskîn i.- megi 50a/05	güzel i.- mekde 46b/08
ç aḳd i.- mek 33a/07, 33a/08	mücellâ i.- mekde 46b/08
az i.- mek 05a/04	taḥlîl i.- mekde 87a/18
bürâde i.- mek 26a/09, 26a/10	teskîn i.- mekde 87a/17
def i.- mek 89a/16	ṭabḥ i.- mekden 30b/13
ḥabb i.- mek 63b/08, 72b/13	âsân i.- mekdir 26a/17
ḥall i.- mek 05a/01, 25b/04	cesed-i keşîf i.- mekdir 11a/15
ḥaşr i.- mek 55b/15	ġalîz i.- mekdir 50b/02
ḥazer i.- mek 61a/05-06	ġubâr gibi i.- mekdir 25b/16
ḥıfz i.- mek 33a/14, 77b/14	ḥıfz i.- mekdir 11a/19, 33a/16
ıṣlâḥ i.- mek 50a/06, 60a/19	izâle i.- mekdir 04b/09
isti ^ç mâl i.- mek 69b/18	ḳalb i.- mekdir 04b/13
izḥâr i.- mek 78a/11	kül i.- mekdir 26b/19, 27a/03
ḳabûl i.- mek 08b/05	men ^ç i.- mekdir 33a/06-07
laṭîf i.- mek 05a/01	raḳîḳ i.- mekdir 50b/01

- rūhlar i.- mekdir 11a/16
 şey i.- mekdir 26a/11
 tağyir i.- mekdir 04b/08
 ta' dīl i.- mekdir 50a/19
 taş' id i.- mekdir 31a/15
 tefriķ i.- mekdir 04b/06
 fetḥ i.- mekle 69a/13
 ikrāh i.- mekle 03a/06
 taşarruf i.- mekle 05b/19
 tīlā i.- mekle 92b/19
 izāle i.- memiş ola 61a/14
 ḥall i.- meniñ 28b/14
 isti' māl i.- meniñ 61a/03
 ḳabūl i.- mese 52b/15
 imtizāc i.- mesini 10a/03-04
 ḥall i.- mesiniñ 04b/03
 işlāḥ i.- mesiniñ 04b/03
 pāk i.- mesiniñ 24b/13
 beyāz i.- meye 54b/09
 ḥareket i.- meye 58b/13-14
 şu' ud i.- meye 45a/03
 faşd i.- meyeler 61a/08
 isti' māl i.- meyeler 61a/15
 işābet i.- meyüb 79a/08
 isti' māl i.- meyüb 55b/14
 ḳabūl i.- meyüb 03a/05-06,
 03a/16, 18b/11
 nazār i.- meyüb 03b/14
 (delālet) i.- mez 17a/19
 ḥall i.- mez 28a/04
 ḳabūl i.- mez 06b/01, 06b/19,
 07a/10, 11a/05, 18b/12, 18b/14
 kifāyet i.- mez 65a/14
 muḥtāc i.- mez 72a/10, 76a/09
 tağyir i.- mez 06b/05
 şu' ud i.- mez ola 67b/07
 tağyir i.- mez ola 77a/15
 ḳabūl i.- mezler 09b/09
 te' şir i.- mezse 65a/01
 ğalebe i.- miş 13b/13-14
 tevellüd i.- miş 84a/17
 peydā i.- miş ola 05a/18
 ḥareket i.- miş olmaya 17a/04
 ḥāşıl i.- miş olur 02b/01
 kesb i.- mişdir 68a/17
 peydā i.- mişdir 04a/02, 04a/08
 sebķat i.- mişdir 79b/13
 terceme i.- mişler 02b/08
 emr i.- mişlerdir 56a/08
 taḥķiķ i.- mişlerdir 01b/09
 ' amel i.- se 73b/05
 ğargara i.- se 67a/04
 ḥall i.- se 48b/05
 ḥiss i.- se 13a/12
 işābet i.- se 78a/17
 tīlā i.- se 93b/09
 tīlā i.- seler 94a/11
 cem' i.- señ 93b/19
 şedid i.- señ 80b/19
 nazār i.- sünler 56a/09
- İtalya** : -1- İtalya.
 i. 88b/05
- itdir** - : -5- Ettirmek, yaptırmak.
 devr i.- irsin 52b/08
 devr i.- mege 55b/01
 kesb i.- mekdir 32b/09
 taḥşil i.- mekdir 50b/11
 devr i.- üb 52b/08

itdür - : -1- bk. itdir-.

imtizāc i.- eler 62a/01

i'tibār : < Ar. i'tibār -4- Saygı gösterme, değer verme.

i.+ ı 02a/06

i.+ iyle : Bakımından. 18a/16, 49b/17

i.+ ları 48b/03

i'tidāl : < Ar. i'tidāl -4- Aşırı olmama, orta halde bulunma.

i.-i havā 12a/19

i.-i mizāc 12a/19-12b/01

i.+ e getirür 54b/11

i.+ e getirüb 18b/16

i'tikād : < Ar. i'tikād -1- İnanma, inanç.

i. 95a/16

itmek : -1- Ekmek.

i. 57b/09

it siyegi : -1- İt siyeği, yaban pırasası.

i. 73b/10

ittifāk : < Ar. ittifāk -3- Fikir birliğine varma, uyuşma.

i. idüb 01b/09

i. itdiler 08a/11, 54b/17

it üzümü : -2- bk. it üzümü.

i. 93b/05

i.+ dir 23a/19

it üzümü : -1- Patlıcangillerden, 20-50 santimetre yüksekliğinde, bazı ilaçların yapımında kullanılan bir yıllık otsu bir bitki; köpek üzümü, tilki üzümü.

i.+ ne 20a/13

ıyyel : < Ar. ıyyel -1- Erkek geyik.

qalb-i i. 72b/08

iz'āf : < Ar. iz'āf -1- İki katına çıkarma.

i. ve muzā'af olur 65b/15

izāfe : < Ar. izāfe -7- Ekleme, katma.

i. ideler 62a/01

i. idersin 62b/10

i. idesin 64a/07

i. idüb 83a/04

i. oluna 62a/04

i. olunub 62b/08

i. olunursa 42b/13

izāle : < Ar. izāle -26- Giderme, yok etme, ortadan kaldırma.

i.-i marāz olursa 04b/18

i.-i marāzdır 04b/10, 04b/11, 04b/17

i. eyler 65b/09

i. eyleye 78a/12-13

i. ider 49b/13, 65b/14, 65b/18, 92a/10, 92b/13, 92b/13-14, 92b/17, 92b/19, 93a/01, 93b/10-11, 94a/15, 94b/04

i. idüb 25a/03, 53a/03, 93b/01

i. itmektir 04b/09

i. itmemiş ola 61a/14

i. olunur 02b/17

i.+ sine 24b/16

i.+ ye 55b/12

izām : < Ar. izām -1- Büyükler, ulular. fuqahā-yi 'i. 56a/09

izhār : < Ar. izhār -3- Açığa vurma, meydana çıkarma, gösterme.

i. eyledi 10b/07

i. idüb 12b/11

i. itmek 78a/11

izn : < Ar. **izn** -1- İzin, müsadde.

i.+ i 68a/05

‘izzet : < Ar. **‘izzet** -1- Kuvvet, kudret.

kemāl-i ‘i.+ inden 49b/09

J

jengār : < Far. **jeng** + **ār** < **zeng** + **ār** -2-

Bakır pası.

j.+ i 47a/14, 47a/16

jive’ : < Far. **jive** -2- Cıva.

j.+ i 11a/08, 30b/07

K, K

ķab : -7-

I. (Ağaç) Kabuğu.

ķ.+ i 60b/15

ķ.+ ından 62b/13, 63a/01, 63a/07

ķ.+ ınıñ 45a/15, 72b/10

II. (Sümüklü böcek vb.

hayvanların) kabuğu.

ķ.+ ları 87b/18

ķabaķ : -1- Kabak.

ķ.+ dır 21a/16

ķabaķ : -1- Kapak.

ķ. 30a/01

ķabarcıķ : -7- Deride meydana gelen

ufak sivilce, küçük kabartı.

ķ. 93a/04

ķ.+ lar 90b/17, 91a/17, 93b/08

ķ.+ lara 91b/03, 92a/08

ķ.+ ları 92a/09

ķābil : < Ar. **ķābil** -4-

I. Kabul eden, alan.

ķ. 05b/15, 67b/13

II. İmkân dāhilinde bulunmak,
mümkün olmak.

ķ. olanlarıñ 76b/03

ķ. olmaz 83b/14

ķābile : < Ar. **ķābile** -1- Aynı türden
olan.

ķ.+ dendir 24b/01-02

ķābile : < Ar. **ķābile** -2- Kap; inbikten
geçirilenleri tutmak, toplamak için
kullanılan kap.

ķ. 46a/17

ķ.+ yi 64a/01

ķābiliyyet : < Ar. **ķābiliyyet** -1- Yapısı
gereği bir şeyi kabul edebilme,
yapabilme.

ķ.+ i 32b/07

ķābül : < Ar. **ķābül** -32- Kabul.

ķ. etmez 31a/19

ķ. iden 05b/05, 06b/02, 07a/02,
31a/14-15, 31a/16, 92a/15

ķ. idenleri 94b/14-15

ķ. ider 06b/19, 07a/11, 11a/05,
18b/12, 18b/13, 18b/14, 31a/17, 31a/18-
19

ķ. iderler 07a/17-18

ķ. idicidir 08b/10

ķ. idicileri 74b/09

ķ. itmek 08b/05

ķ. itmese 52b/15

ķ. itmeyüb 03a/05-06, 03a/16,
18b/11

ķ. itmez 06b/01, 06b/19, 07a/10,
11a/05, 18b/12, 18b/14

ķ. itmezler 09b/09

kābūs : < Ar. **kābūs** -1- Uykuda basan
ağırlık, karabasan.

k. 41a/18

qabz : < Ar. **qabz** -3- Ele alma,
düzenleme.

q. ider 06a/03, 12a/09

q. itdi 06a/18

qabza : < Ar. **qabza** -3- Avuç, tutam.

q. 76b/17, 87b/06

qaç - : -2-

I. Kaçmak; yuvarlanmak.

q.- ar 23b/16

II. Çıkmak.

q.- maya 11a/11

qaçan : -98- Ne vakit, ne zaman ki.

q. 02a/09, 06b/04, 10a/17,
10b/12, 10b/16, 10b/17, 13a/05, 14a/11,
14b/12, 15a/04, 15a/14, 15b/10, 16a/06,
16a/11, 16b/14, 17a/14, 17b/14, 18a/17,
18a/19, 26b/10, 30b/10, 31a/12, 33a/01,
35b/10, 37a/01, 37a/11, 37b/02, 37b/06,
40b/03, 46a/13, 48a/12, 48b/14, 51a/05,
51a/07, 51b/10, 52a/07, 52a/08, 54a/01,
54b/08, 55a/07, 56a/12, 57a/05, 58b/03,
60a/07, 60a/13, 61a/10, 61a/17, 63a/11,
63b/13, 63b/19, 65b/16, 65b/19, 66a/03,
66b/12, 67a/03, 69a/08, 69a/10, 69a/18,
69b/18, 70a/14, 70b/09, 73a/02, 73a/06,
74a/03, 74a/14, 75b/16, 76a/04, 76a/05,
76a/06, 77b/04, 78a/01, 78a/09, 78a/16,
78b/16, 79a/06, 79a/17, 79b/01, 79b/02,
79b/04, 80a/15, 80b/19, 81a/02, 82a/14,
83a/15, 84b/02, 84b/04, 84b/08, 86a/15,
86a/17, 86a/18, 88a/17, 90a/15, 90b/14,

92b/06, 92b/14, 92b/17, 93b/04, 93b/07

qaçın - : -1- Geri durmak, imtina etmek.

q.- maqdır 53b/14

qaçır - : -1- Çekmek, uzaklaştırmak.

q.- ır 25a/08

qad : < Ar. **qad** -1- Yetişir, kifayet eder;
filin öncesinde filin kesin olarak
yerine getirildiğini ifade eder.

q. 95b/05

qadar : < Ar. **qadar** -144- Kadar; dek.

q. 10b/10, 17a/17, 27a/18,
27b/02, 27b/10, 27b/14, 27b/15, 28a/15,
28b/15, 29a/06, 30a/08, 32b/03, 34a/06,
34a/17, 34b/15, 35a/04, 35b/05, 35b/19,
36a/05, 36a/14, 36a/15, 36a/18, 36b/03,
36b/04, 36b/06, 36b/07, 36b/13, 36b/14,
37a/05, 37a/17, 37b/10, 38a/13, 38b/14,
39a/03, 39a/15, 39b/11, 39b/14, 40a/01,
40a/06, 40a/18, 40b/06, 41a/02, 41a/07,
41b/01, 41b/07, 41b/15, 42a/04, 42a/13,
42b/10, 42b/15, 42b/19, 43a/03, 43a/14,
43a/19, 43b/07, 44a/05, 44a/08, 44b/19,
45b/02, 46a/05, 46a/07, 46a/16, 46b/07,
46b/09, 46b/16, 47a/02, 47b/01, 47b/04,
47b/14, 48a/02, 48a/03, 48a/13, 48a/19,
48b/06, 48b/07, 50b/15, 50b/17, 51b/16,
52a/17, 52b/04, 53a/07, 57a/18, 57b/15,
58a/11, 58a/12, 59a/02, 59a/09, 59a/12,
59a/13, 59a/14, 59b/17, 60b/12, 60b/18,
61a/12, 62a/09, 62a/18, 62a/19, 62b/13,
63a/01, 63b/06, 63b/11, 63b/18, 64a/07,
64a/15, 65a/16, 65a/18, 66b/15, 67b/01,
68b/02, 69a/15, 69b/12, 70a/06, 70b/14,
71a/20, 75a/19, 78b/08, 79a/17, 79b/02,

80a/10, 80a/14, 81a/06, 81a/08, 82a/03,
86b/01, 86b/02, 87b/17, 88b/11, 90b/03,
90b/14, 91a/10, 94a/03, 94a/16, 94b/03
her ne kı. 28a/07, 35b/09-10,
42b/12

ķadım : < Ar. ķadım -8- Eski.

tıbb-ı kı. 02a/05, 02b/18

ķekım-i kı-i ezeliye : Allah.
19b/09

ķ.+ den 05a/19

ķ.+ dir 05a/15, 05b/13, 05b/14

ı ilm-i kı.+ dir 05b/02

ķadır : < Ar. ķadır -27- Kudret ve kuvvet
sahibi.

ķehb-i kı. : Kuvvet altını (bir
terkip). 79b/10, 79b/12

ķ.+ dir 19a/19

ķ. ola : Gücü yetmek, muktedir
olmak. 53b/20, 55a/18, 55b/01

ķ. olmadılar 53b/10

ķ. olmamak 55b/12

ķ. olmayub 55b/10, 56b/11

ķ. olmaz 15a/15

ķ. olmazsa 56b/08

ķ. olub 56b/06

ķ. olur 11a/13, 19a/17, 19a/18,
19b/01, 19b/02, 19b/03, 19b/04, 24b/11

ķ. olursa 56b/15, 56b/16

ķ. olursuñ 17b/19

ķadr : < Ar. ķadr -1- Değer, kıymet.

ķ.+ i büyük buldum 78a/15

ķafā : < Ar. ķafā³ -3- Kafa, baş.

ķ.+ sından 76a/15

ķ.+ sınıñ 87a/02, 94b/12

ķāffe : < Ar. ķāffe -1- Hepsi, cümle.

k.-i nāssa 03b/08

ķāfi : < Ar. ķāfi -14- Yeten, yeterli.

ķ.+ dir 49b/08, 66a/01, 67b/19,
69a/10, 69a/14, 69a/16, 70b/07, 71a/12,
72a/10, 84b/06, 87a/04, 89b/01, 90b/02

k. ola 68b/17

ķāfūr : < Ar. ķāfūr -10- Kāfur ağacından
elde edilen, hekimlikte kullanılan, beyaz
ve yarı saydam, kolaylıkla parçalanan,
güzel kokulu bir madde.

k. 38a/01, 41a/19, 41b/01,
76a/19, 76b/12, 89b/10, 94a/07, 95b/14

tiryāk-i k. 37b/17

k. ola 92a/03

ķāfūrī : < Ar. ķāfūr + ī -1- Kafurdan
yapılma.

ķ.+ den 37b/19

ķāh : -1- bk. gāh.

k. 30a/04

ķahr : < Ar. ķahr -1- Mecbur bırakma,
zorlama.

ķ. idüb 55b/13

ķā'ināt : < Ar. ķā'ināt -1- Yaratılmış
şeylerin hepsi, yer gök bütün varlıklar.

ķ.+ ñ 05b/08

ķāknec : < Ar. ķāknec -3- Güveyfeneri,
it üzümü; 30-60 cm yüksekte, çok yıllık
rizomlu, beyaz çiçekli ve otsu bir
bitkidir.

k. 23a/19

milħ-i k. 92b/03

ķāküle : < Ar. ķāküle -1-
Zencefilgillerden, sıcak iklimlerde

yetişen güzel kokulu bir bitki.

ķ. 95b/11

ķal - : -116-

I. Kalmak, artakalmak, geride kalmak.

ķ.- a 42b/10, 91b/14

ķ.- an 34b/06, 37a/05, 37a/12, 42b/14, 61b/13, 62a/02, 62b/14, 63a/09, 64a/01, 64a/06, 64a/17, 69a/02, 77a/09, 80b/11, 81a/15, 86a/01, 87a/15, 92a/02

ķ.- ana 70a/10, 75b/09

ķ.- anı 28a/07, 43a/15, 45b/13, 48b/01, 48b/10, 58a/05, 59a/07, 64a/11, 69a/04, 70a/12, 71a/01, 79a/01, 79a/02, 90b/05, 90b/08

ķ.- inca 41a/12, 47b/13

ķ.- mamışdır 37a/02, 85b/14

ķ.- maya 62b/15

ķ.- miş 92a/12

ķ.- mişdır 33b/16, 68a/18

ķ.- ub 33a/13

ķ.- ur 27a/12, 27a/17, 27b/04, 27b/09, 37a/01, 38a/11, 38b/19, 40b/10, 41a/04, 41a/09, 41b/10, 43a/01, 43a/17, 44a/07, 44a/14, 44b/09, 44b/18, 45b/07, 46a/01, 46a/06, 46b/13, 47a/05, 47a/18, 48a/05, 50b/19, 54b/01, 58a/02, 61b/17, 62b/06, 63a/14, 64a/11, 67b/09, 68b/04, 71b/08, 79b/04, 80a/02, 80a/06, 80b/19, 81a/19, 81b/02, 87b/08, 91a/14, 91a/15, 92a/19

ķ.- ursa 70a/09

II. Varlığını korumak, sürdürmek.

ķ.- mamışdır 73a/15

ķ.- maya 42b/07, 42b/11, 42b/19, 54a/17, 58b/09, 59b/07, 70a/14, 79a/01, 81a/17 89b/14

ķ.- mayınca 38b/18, 62b/04, 63a/11, 80b/16, 91a/09, 93a/14

ķ.- mayıncaya degin 47a/16

ķ.- mayub 70b/18

ķ.- sun 26b/16

ķ.- ur 26a/02

ķ.- ursın 79a/08

III. (Bir sebepten dolayı) yapacağı şeyi yapamamak; mahrum olmak.

ķ.- ub 70b/04

ķ.- ur 55b/07

IV. -Up zarf-fiil ekleriyle yapılmış bazı filimsilerden sonra gelerek süreklilik bildirir.

ķ.- ur 73a/05

ķal^c : < Ar. **ķal^c** -1- Yok etme.

ķ. idüb 68a/19

ķalabaķ : -1- Kalpak.

ķ. yapub 10b/19

ķalay : -9- Kalay.

ķ. 07b/17, 07b/19, 10b/01, 27b/05, 83a/10

ķ.+ dan 81a/02, 81a/03

ķ.+ ı 83a/11

ķ.+ in 10b/01

ķalb : < Ar. **ķalb** -34- İki akciğer arasında ve biraz solda bulunan, emme basma bir tulumba durumunda, vücuttaki kanı akciğerlere ve akciğerden

döndükten sonra tekrar vücuda sevk ederek kan dolaşımını sağlayan organ, yürek.

ķ. 11b/18, 12a/05, 22b/16, 44b/02, 73b/12, 77b/13, 77b/14, 77b/16

ķ.-i iyyel 72b/08

ķ.+ den 77b/15

ķ.+ dendir 19a/02, 19a/04

ķ.+ dir 13b/01

ķ.+ e 16a/17, 16b/07, 19a/02, 21a/01, 22b/11, 50a/10, 66a/05, 70a/15, 70a/19, 74a/04, 74a/06, 77b/14, 81b/08

ķ.+ i 11b/14, 40b/02, 71a/11, 78a/10

ķ.+ iñ 17b/06, 40a/11, 77b/16, 78a/03

ķalb : < Ar. **ķalb** -1- Değiştirme, çevirme.

ķ. itmekdir 04b/13

ķaldır - : -7- Kaldırmak, bulunduğu yerden almak.

ķ.- ırsın 87a/19

ķ.- ub 11a/11, 11a/13, 64a/01, 64b/03, 75b/06, 88a/10

ķaldır - : -1- bk. ķaldır-.

ķ.- ub 12b/18

ķalıñ : -2- Kalın.

ķ. 21a/15, 24b/18

ķalk - : -3-

I. Bulunduğu yerden yukarıya doğru hareket etmek, daha yukarı çıkmak.

ķ.- ar 32b/13

ķ.- ub 14a/14

II. Ayakta durmak.

ķ.- ub 64b/19

ķalmuķ : -1- Asya'da yer alan eski bir Moğol kabilesi.

ķ. 10b/11

ķaly : < Ar. **ķaly** -2- Kızartmak, kavurmak.

ķ. 26b/13, 26b/14

ķalye : < Far. **ķalye** -1- Deniz bitkilerinin yakılmasıyla meydana gelen tuz.

milħ-i ķ. 36b/06

ķam' : < Ar. **ķam'** -1- Etkisiz hale getirme, zaptetme.

ķ. idüb 55a/09

ķamer : < Ar. **ķamer** -14- Ay.

ķ. 07a/11, 12a/04, 14a/06, 23a/12, 72b/14, 94b/13

ķ.+ e 16b/05, 21a/15, 22a/10

ħarekāt-ı ķ.+ e 18a/04

ķ.+ iñ 16a/03, 22a/05, 23a/18, 84b/02

ķāmil : < Ar. **ķāmil** -16- Noksansız, bütün; olgun.

k. 07a/13, 07a/14, 71b/18, 81a/13, 90a/12

nev'-i k. 18b/18

ķabīb-i ħāzıķ ve k. 56b/16

ķabīb-i k. 01b/07

ķ.+ dir 07a/14

ķ. idüb 19b/02-03

ķ.+ lerdir 09b/09

insān-ı k. olan 19b/11

ķ. olana 04b/13

k. olduğdan 10a/09

k. olmazsa 15a/06

k. olur 09b/03

kāmīle : < Ar. **kāmīle** -1- Bütün.

ḥayvānāt-ı k. 09a/14

kāmīlen : < Ar. **kāmīlen** -1- Tamamen, noksansız.

k. 81a/04

kan : -63- Plazma ve kan yuvarlarından meydana gelen ve damarların içinde dolaşarak vücut dokularını besleyen kırmızı renkli sıvı.

q. 06b/03, 13b/04, 21b/08, 47b/09, 59a/19, 66a/19, 71a/09, 76a/10, 76a/11, 81a/01, 81a/18, 81b/01, 85a/18, 86a/05, 90b/07

q.+ a 21b/03, 81b/08

q almayalar 61a/07

q.+ dan 15b/19, 90b/06

q. gibi olmuştur 81a/14

q. gibi olur 86b/06

q.+ ı 10b/16, 13a/11, 13a/12, 18b/09, 20b/03, 21b/07, 21b/09, 21b/10, 21b/11, 47b/08, 54b/12, 57a/08, 61a/07, 63a/18, 66a/02, 71a/07, 71a/08, 71a/09, 71a/10, 76a/11, 77a/18, 86a/07, 90a/02, 94a/10, 94a/11

q.+ ıdır 85a/19

q.+ ın 71a/07, 77a/18

q.+ ından 90b/03, 95a/02

q.+ ını 73b/07, 73b/14, 73b/15

q.+ ıyla 32a/18

q.+ ları 47b/09

q. olsa 95a/02

q. olsun gerek olmasun 73b/04-

05

kanad - : -1- Kanatmak.

q.- ırsın 95a/08

kanqı : -8- Hangi.

q. 15b/15, 17b/11, 17b/12,

q. 'uzuvda olursa olsun 92a/08-09, 94a/10, 94b/18

q.+ sı 10a/19, 15b/16

kanqaryün : < Ar. **kanqaryün** < Yun. -6- Yara otu, kılıç otu, kantaron.

q. 20b/05, 45a/10, 82b/05, 91a/02

q.-ı kebırdır 23a/02-03

q.-ı şağır 23a/02

kan taşı : -1- Kırmızı akik.

q. 94b/11

kan tıtdı : -1- Bayılmak; inme.

q. 72a/06

kanün : < Ar. **kanün** < Yun. **kanon** -1- Kural.

q.+ ı 61a/03

kapā - : -2- Kapamak, tıkamak.

q.- yasın 54a/18

q.- yub 78b/11

kapāq : -1- Göz kapağı.

q. 92b/14

kapalı : -1- Kapalı, kapanmış.

q. 59b/09

kar : -2- Atmosferdeki su buharının yoğunlaşmasıyla oluşan ve yeryüzüne beyaz ve hafif billurlar biçiminde donarak dışen su buharı.

q.+ dır 06b/08

ķ.+ lar 09b/18

ķa'r : < Ar. ķa'r -1- Deniz kuyu vb. şeylerin dibi, dip.

ķ.+ ina 19b/07

ķar'a : < Ar. ķar' -95- Kimyasal işlemlerde kullanılan kaplar.

ķ. 21a/16, 28a/05, 28b/05, 31b/18, 34a/03, 34a/16, 34b/17, 37a/03, 37b/11, 37b/18, 38a/03, 38a/05, 38b/02, 38b/11, 39a/05, 39b/16, 40a/08, 42b/08, 42b/14, 45b/07, 45b/13, 45b/16, 45b/19, 46a/06, 46a/08, 47a/17, 54b/07, 63a/14, 64a/01, 64a/17, 70a/11, 70b/19, 87a/15, 88b/16, 90b/04, 90b/08

nış ķ. 40a/03

ķ.-i eflātūnide 28a/16

ķ.+ da 38b/03, 38b/13, 38b/17, 44b/06, 63a/13

esfel-i ķ.+ da 38b/19, 40b/09-10, 41a/04, 41a/09, 41a/11-12, 41b/09, 42b/09, 42b/19, 43a/09, 43a/15, 43a/17, 80a/06

nış ķ.+ dır 32a/07

ķ.+ lar 25b/02

nış ķ.+ lar 25b/03

ķ.+ niñ 44a/06, 44b/09, 44b/18, 45b/06, 47a/04, 47a/17, 47b/13, 48b/01, 58a/01, 58b/07, 64a/06, 64a/10, 64a/13, 70a/12, 71a/01, 71b/08, 75b/02, 75b/09, 80a/02, 80b/10, 80b/18, 81a/18

ķ.+ ya 35b/18, 37a/09, 38a/06, 45b/02, 47b/03, 52b/07, 57b/17, 64a/14, 64b/01, 75b/01, 81a/19, 86b/03

ķ.+ yı 28b/07, 67b/07

ķaraciger : < T. ķara + Far. ciger -14- Karın boşluğunun sağ üst bölgesinde bulunan, öd salgılayan, şeker depolayan, iri, açık kahverengi organ.

ķ. 12a/06, 17b/06, 66a/07, 86a/13-14

ķ.+ de 15a/12, 18a/18

ķ.+ dir 13a/18, 17a/10

ķ.+ e 15a/09, 20b/02, 22b/17

ķ.+ iñ 40a/10, 65a/15

ķ.+ inde 61a/04

ķaraçalı : - 1- Hünnapgillerden, kurak yerlerde yetişen, çiçekleri altın sarısı renginde, dikenli bir bitki, çalı dikeni.

ķ.+ dır 20b/14

ķara günlük balı : -2- Kara günlük ağacının gövdesinin yarılmasıyla elde edilen bal, reçine.

ķ. 91a/05

ķ.+ dır 24a/05

ķarāh : < Ar. ķarāh -10- Saf, içilebilir.

mā³-i ķ. 52a/05, 52b/14, 54a/16, 71a/02, 71b/09, 83a/13, 86a/02, 93a/15, 93a/16

mā³-i ķ.+ la 93a/03

ķara ģarbaķ : < T. ķara + Ar. ģarbaķ -8- Kara çöpleme.

ķ. 20a/10, 21b/18, 22a/01, 61b/08, 62b/12, 62b/13, 63a/01, 63b/02

ķara ģarbaķ : -1- bk. ķara ģarbaķ.

ķ. 63a/07

ķarāķır : < Ar. ķarķar -1- Gurultu.

ķ.+ lar 12a/10

ķara kiras : < T. ķara + Yun. kerasi -1-

Kara erik.

ķ. 75a/12

ķaranfil : < Far. **ķaranful** < Hint. -20-
Karanfil.

ķ. 20b/04, 33a/15, 34a/04,
35b/04, 38b/07, 40a/06, 40b/13, 59b/02,
60b/16, 61b/18, 63a/03, 69a/02, 71b/12,
72b/11, 74a/08, 76b/01, 76b/10, 82b/19,
95b/12

ķaranfil-i bustānī : < Far. **ķaranful** +
bustānī -3- Karanfil çiçeği.

ķ. 21b/03-04, 21b/08, 22b/18

ķarar - : -4- Rengi koyulaşıp
siyahlaşmak.

ķ.- dıķda 30b/10

ķ.- ub 64a/02

ķōzi ķ.- maķ : Başı dōnmek.

63a/16

ķōz ķ.- masıdır 72a/07

ķarart (d) - : -1- Rengini koyulaşıtırıp
siyahlaştırmak.

ķ.- ır 81a/03

ķardesenķur : -1- bk. kardusenķu.

k.+ dur 23b/16-17

ķardusenķu : < İt. **cardo santo** -3-
Mübarek dikenini, şevket otu.

k. 35a/02, 65b/19, 66a/08

ķarġa : -1- Kanatları geniş, tüyleri kara
renkte, tarla ve bahçelere çok zarar
veren kuş.

k. 12b/15

ķarġa dügeleği : -1- Ebucehil karpuzu da
denilen, bağlarda biten kısa boylu, kötü
kokulu bir ot.

ķ. 61b/10

ķarġa : < Ar. **ķarġa** -2- Cıban, yara.

ķ.+ lar 76b/06

ķ.+ lara 76b/09

ķar(ı)n : -3- İnsan ve hayvan vücudunun
kaburgaların kenarından kasıklara kadar
olan ve iç boşluğunda mide, bağırsak,
böbrek, safra kesesi, rahim, dalak,
karaciğer gibi organlar bulunan kısmı.

ķ.+ ı 78a/09

ķ.+ ında 12a/10

ķ.+ ında olan 70b/11

ķarınca : -1- Zar kanatlılardan, toplu
olarak yaşıyan, yuvaları toprağın
altında olan ve birçok türü bulunan
böceklerin genel adı.

ķ. 12b/19

ķarış - : -9- İki veya ikiden çok şey bir
araya gelip birbirinin içinde dağılmak,
birbirinin içine girmek.

ķ.- dı 79b/08

ķ.- maya 54b/03, 54b/09

ķ.- mış 31a/01, 81a/10

ķ.- sa 14b/13

ķ.- ub 10a/03

ķ.- ur 79a/11

ķ.- ursa 14a/19

ķarışdır - : -52-

I. Bir maddenin başka bir madde
içinde dağılmasını sağlamak.

ķ.- asın 87b/10

ķ.- ırsın 73a/04, 77a/05, 80b/07,
80b/09, 81a/12, 81a/16, 82a/05

ķ.- ub 27a/11, 32b/01, 32b/03,

36b/07, 41a/08, 41a/10, 41b/03, 48a/12,
59a/09, 59a/13, 59a/15, 60b/05, 60b/13,
62a/11, 63b/18, 65a/18, 70b/15, 71b/06,
71b/17, 72b/18, 74b/10, 76a/07, 76b/18,
77a/12, 79b/03, 80a/15, 80b/12, 80b/16,
81a/09, 83a/12, 83b/09, 85b/06, 86b/13,
87b/09, 88a/14, 90b/07, 90b/08, 90b/13,
91b/19, 92b/05, 92b/07, 93a/09, 94b/15

II. Kaşık, kepçe vb. ile alt üst
etmek.

ķ.- ırsın 77a/07

ķarışdur : -4- bk. ķarışdır -.

ķ.- asın 59b/01, 64b/08

ķ.- ub 70a/08

ķ.- ursın 80a/17

ķarışık : -1- Saf olmayan, içinde
niteliğini değiştirecek başka şey
bulunan.

ķ. 75b/06

ķarīb : < Ar. ķarīb -3- Yakın.

ķ. ola 92b/06

ķ. olan 02a/11

ķ. olanı 10b/05

ķarķa dūñlegi : -1- bk. ķarģa
dūgelegi.

ķ.+ dir 22a/07

ķarnıyanıķ : -1- Pire otu ve tohumu.

ķ. 24b/01

ķarpuz : < Far. ķarbūz -2- Karpuz.

ķ. 10b/12, 21a/17

ķarşa'ne : < Ar. ķarşa'ne -1- Boğa
dikenı, çoban pūskūlü.

ķ.+ dir 23b/18

ķarsenţu : -2- bk. kardusenţu.

ķ. 51b/05, 74b/15

ķārūre : < Ar. ķārūre -7- Sırça kap.

ķ. 17a/12, 17b/09, 17b/17

ķ.+ de 15b/14

ķ.+ de olmaķ 17a/14

ķ.+ niñ 17b/03

ķ.+ ye 17a/17

ķaşaba : < Ar. ķaşaba -4- Köyle şehir
arası yerleşim yeri.

ķ.+ lara 88b/09

ķ.+ larında 07b/18, 10b/08,
10b/12

ķaşık : -4- Vücutun karın ile uyluk
arasındaki bölümü.

ķ. 44b/14, 66a/16, 92a/17

ķ.+ lara 75a/17

ķaşnı : < ? -1- Baldıran ve baldıran
zamkı.

ķ. 23b/05

ķaşık : -6- Kaşık.

ķ. 52b/17, 66b/03, 75a/16,
89b/18

ķ.+ dır 75a/06, 83b/03

ķaşın : -1- Kaşınmak.

ķ.- mağa 24a/11

ķat : -13- Huzur, yan.

ķ.+ ında 06b/16, 08a/08, 13b/19,
29a/17, 52a/06, 56a/01, 56a/12, 58a/17,
58b/17, 67b/13, 67b/14, 69a/06, 77a/16

ķat - : -9- Koymak, ilave etmek,
eklemek.

ķ.- alar 34a/12

ķ.- arlar 32b/14

ķ.- arsın 36b/15

ķ.- asın 34b/05, 37b/10

ķ.- ub 36b/08, 37b/18, 38b/10

ķatf : < Ar. ķatf -12- Kesme, bitirme, son verme.

ķ. idemez 49b/12, 49b/13

ķ. ider 49b/13, 54b/13, 55a/09, 57a/12, 68b/01, 73b/04

ķ. idesin 58a/04

ķ. idicidir 65b/07

ķ. idüb 52a/16, 58a/15

ķatıl - : -1- Eklenmek.

ķ.- ur 32b/04

ķatır : -1- Kısırak ile erkek ešeğin çiftleşmesinden doğan melez hayvan.

ķ.+ dır 10a/12

ķatı̄ : < Ar. ķatf + ī -1- Kesin.

ķ. 56a/13

ķatre : < Ar. ķatre -28- Damla.

ķ. 37a/15, 40b/18, 41a/14, 61b/19, 62a/11, 65b/16, 72b/12, 76b/07, 76b/12, 78b/13, 80b/01, 80b/13, 83a/01, 86b/09, 88a/18

ķ.+ den 66b/03

ķ.+ dir 36b/10, 40b/18, 44b/12, 72a/13

ķ ķ. virüb 61b/19

ķ.+ ye 66b/03, 72a/13

ķatūnā : < Ar. ķatūnā³ -2- Karnıyarık, pire otu.

bezr-i ķ. 24b/01, 31a/07

ķavı : < Ar. ķavı -54- Güçlü, kuvvetli; şiddetli.

ķ. 03a/03, 10a/05, 29b/16, 31b/01, 33a/11, 34a/04, 46a/14, 47b/16,

50a/13, 53b/02, 53b/03, 53b/08, 53b/10, 55b/06, 60b/19, 61a/13, 67a/04, 73b/06, 80a/11

maraz-ı ķ. 05a/13

nār-ı ķ. 59a/04

ķ.+ dir 05a/13, 39a/01, 55b/17, 66a/17, 82a/13

ķ. ider 18b/09-10, 70a/19, 90a/01, 92a/09

ķ. idüb 36a/01, 40b/03-04

ķ. ola 53b/05

ķ. olan 53b/04, 58b/10

ķ. olub 14a/17, 15a/04, 52a/07, 55b/02, 55b/06, 62a/04, 75b/04, 85a/04

ķ. olur 28a/08, 32b/11, 35a/12-13, 35b/10, 38a/04, 40b/04

ķ. olursa 15a/05, 84a/08

ķ.+ sini 56a/18

ķ. ve şedīd olmağla 02b/15

devā³-i ķ.+ ye 05a/13

ķaviyye : < Ar. ķaviyye -2- Güçlü, kuvvetli.

ķ. olsa 69b/19

ķ. olub 85a/06

ķaviyyü'l-idrāk : < Ar. ķavı + idrāk -1- Sezgileri güçlü.

ķ.+ dır 12b/17-18

ķavlen : < Ar. ķavlen -4- Sözle, söz yoluyla.

ķ. 01a/09, 56a/05

ķavm : < Ar. ķavm -5- Topluluk.

ķ. 04a/07, 95a/14

ķ.+ i 15b/17, 72a/19

ķ.+ iñ 95a/19

ķavırl - : -1- Kavrulmak.
ķ.- sa 86a/17

ķavuk : -2- İdrar torbası, mesane.
ķ. 17b/08, 39b/07

ķavun : -1- Kabakgillerden, sürüngen gövdeli, iri meyveli bir bitki.
ķ. 21a/16

ķavur - : -1- Bir şeyi bir kabın içinde su katmadan kızartarak pişirmek.
ķ.- maķ 26b/17

ķay : < Ar. ķay³ -1- Kusma.
ķ. 60a/17

ķayd : < Ar. ķayd -1- Yazılmış, not edilmiş.
ķ. 05b/07

ķāyīnāt : -1- bk. kā³ināt.
resūl-i cümle-i k. 01a/11

ķayna - : -12- Bir sıvı, sıcaklığı belli bir dereceyi bulduğunda buhar durumuna geçerek fokurdamak; pişmek.
ķ.- dıķda 31a/04
ķ.- maķ 51a/06
ķ.- ması 80b/04
ķ.- miş 51a/11, 87a/08
ķ.- r 25a/13, 62b/16, 67a/19, 77a/07, 78b/13, 80b/03
II. (İnsana) Sıkıntı vermek, kendinden geçirmek.
ķ.- maķ 51a/07

ķaynat (d) - : -18- Kaynamasını sağlamak.
ķ.- asın 63b/15, 91b/15
ķ.- ırken 31a/03
ķ.- ırsın 45b/16, 51b/17, 62b/14,

68b/14, 82a/07, 86a/01, 91b/17, 94b/08
ķ.- ub 31a/03, 48b/13, 52a/01, 87b/07, 87b/08, 93a/14, 93a/16

ķayşūm : < Ar. ķayşūm -4- Ayvadana, civan perçemi.
ķ. 51b/08, 66a/15, 76a/01
ķ.+ dur 83a/05

ķaz - : -1- Herhangi bir araçla toprağı açmak, oymak.
ķ.- arsin 30a/05

ķaz : -2- Perde ayaklılardan, uzun, beyaz veya gri boyunlu, suda ve karada yaşayan, uçan, yabani veya evcil kuş.
ķ. 90b/03
ķ.+ larıñ 90b/05

ķebed : < Ar. ķebed -1- Karaciğer.
emrāz-ı k.+ e 95b/07

ķeber : < Ar. ķeber -1- Çok yıllık dikenli, beyaz ve büyük çiçekli çalılardır. Çiçek tomurcukları turşu halinde yenir.
k. 20a/16

ķebīr : < Ar. ķebīr -3- Büyük.
tedbīr-i k.+ den 78a/13
ķaņtaryūn-ı k.+ dir 23a/02-03
k.+ idir 82a/18

ķeçe : -1- Yapağı veya keçi kılının dokunmadan yalnızca dövülmesiyle elde edilen kaba kumaş.
k. 26b/06

ķeçi : -2- Geviş getirenlerden, eti, sütü, derisi ve kılı için yetiştirilen, memeli dişi hayvan.
k. 32a/17, 32b/03

keci otu : -2- Kökündeki esanstan sinir hastalıklarında ve spazm giderici olarak eczacılıkta faydalanılan otsu bitki.

k. 23b/06

k. + dır 21b/18

Kefe : -4- Kırım'ın güneyinde bir şehir.

K. kemmūnı : 50-120 cm yükseklikte, çok yıllık, otsu, tüysüz ve beyaz çiçekli bir bitkidir. Özellikle çam ormanlarının altında yetisir. Olgun meyveleri baharat olarak kullanılır. 13a/07, 41a/15, 41a/17

k. kemmūnuna 51a/18

kehene : < **Ar. kehene** -2- Kahinler, falcılar.

k.+ ye 04a/08

sırr-ı k. 04a/07

kehrübā : < **Far. keh** + **rubā** -20- Samankapan, kehlibar.

k. 41a/06, 72b/08, 72b/11, 73a/10, 75a/04, 75a/17, 75a/18, 75a/19, 75b/12, 83a/06, 84a/12, 85a/11, 88a/11, 90b/10, 91b/09

dühn-i k. 74b/03

milh-i k. 67a/04

k.+ dır 22a/11

k.+ yı 41a/07, 41a/09

keklik : -1- Sülüngillerden, güvercin büyüklüğünde, eti için avlanan, tüyü boz, ayakları ve gagası kırmızı renkte bir kuş.

k. 13a/09

kekre : -1- Tadı acımtırak, ekşimsi ve buruk olan.

k.+ dir 21b/17

kelām : < **Ar. kelām** -3- Söz, ifade.

k. 06a/07

hāşıl-ı k. 71a/18-19

k.+ ımız 67b/15

kemāderyus : < **Lat. chamaedrys** -2- Kısamahmut otu.

k. 20b/07, 20b/08

kemāfiṭus : < **Lat. chamaepitys** -7- Yer çamı.

k. 20b/07, 21b/14, 24a/04, 45a/19, 87a/04, 91a/04

k.+ dur 23a/02

kemāh : < **Far. kemāh** -1- Mantar.

k.+ dır 21a/19

kemāl : < **Ar. kemāl** -14-

I. Olgunluk.

k. 07b/02, 07b/03

k.+ idir 07b/02

II. Tam, noksansız;

mükemmellik, tamlık.

mertebe-i k.+ e 77b/18-19

k.-i ıslāhı 53a/03

k.-i ıslāhları 53a/06

k.-i izzetinden 49b/09

k.-i leṭāfetde olub 55a/02

k.-i te'şīr 33a/04-05

k.-i zātisi 55a/04

k.-i zātiyyesi 55a/03

k.+ ine varınca 07a/08

k.+ iniñ 60a/04

k.+ iyle 10a/08

kemā-yenbağī : < **Ar. kemā-yenbağī** -2- Uygun şekilde, gereği gibi.

k. 19b/19, 72a/15-16

kemmiyet : < Ar. **kemmiyyet** -1-
Nicelik, miktar.

k.+ ine 14a/04

kemmūn : < Ar. **kemmūn** -6- Kimyon.

k. 39b/09

k.+ dur 23a/09

Kefe k.+ ı 13a/07, 41a/15,
41a/17

Kefe k.+ una 51a/18

kemmūnī : < Ar. **kemmūn** + ī -1-
Kimyona âit, kimyonla ilgili.

k.+ dir 23a/09

kemük (g) : -9- Kemik.

k.+ i 74b/17, 85a/16, 87a/02,
94b/12

k.+ ünüñ 74b/03, 87b/01

k.+ dür 72b/08

k.+ ler 12b/02

k.+ lerde 57a/08

kenār : < Far. **kenār** -3- (Deniz, dere)
Kıyı, yaka.

k.+ a 12b/09

k.+ larında olan 87a/12

k.+ larından 84a/13

kendi : -55- Kendi.

k. 09b/08, 10a/07, 27b/02,
27b/10, 28a/15, 31b/06, 31b/09, 32a/09,
32a/13, 33a/05, 35b/19, 36a/15, 36a/18,
36b/04, 36b/07, 37b/10, 41a/07, 41b/08,
41b/15, 42a/14, 45a/01, 45a/03, 46a/07,
47b/03, 47b/04, 48a/03, 48b/07, 51a/07,
57b/15, 58a/12, 59a/13, 59a/14, 59b/17,
63b/18, 64a/06, 65a/18, 65b/06, 69a/15,

70a/01, 78a/02, 79a/12, 79b/02, 81a/05,
86b/02, 88b/05, 95a/11

k.+ dir 25a/09

k.+ leriniñ 27b/15

k.+ nden 79a/06

k.+ niñ 06a/09, 07a/18, 65b/10

k.+ si 65b/08

kendir : -2- Kenevir, kendir.

k. 89a/05

k.+ dir 24a/08

kendü : -27- Kendi.

k. 05a/17, 10b/17, 27a/18,
35b/06, 68b/02, 79a/06

k.+ de 55a/06, 65b/15

k.+ den 68a/17

k.+ lerden 72b/02

k.+ leri 01a/16

k.+ leriñ 56a/08

k.+ lerinde 24b/07

k.+ miz 06a/08

k.+ si 07a/14, 13a/12, 18a/06,
55b/02, 65b/05

k.+ ye 02a/10, 07b/10, 08a/06,
10b/04, 10b/06, 19b/18, 82a/15

kene tohumı : -1- Kene otu ve kene otu
tohumu.

k. 23b/14

kepek (g) : -2- Öğütülüp elenen tahıl
tanelerinden eleğin üstünde kalan kabuk
kırıntıları.

k. 29b/19

k.+ ini 45b/17

kerāviyā : < Far. **kerāviyā** -2- Karaman
kimyonu.

k. 35b/03, 72b/10

kerefs : < **Ar. kerefs** -1- Kereviz.

k. 20a/17

kerem : < **Ar. kerem** -2- Lütuf, merhamet.

k.+ inden 49b/16

lütf-i k.+ inden 49b/07

kerenb : < **Far. kerenb** -1- Lahana.

k. 21a/17

kerih : < **Ar. kerih** -6- Çirkin, nahoş, pis kokan.

k. 20a/05, 69a/02, 80a/04, 80a/06

k.+ dir 83b/13

k. olmaya 90a/08

Kerkitaş : -1- Bir hekim ismi.

K. 08b/08

kermetü'l-berrîye : < **Ar. kermet** + **berrîye** -1- Yaban asması.

k.+ dir 23b/09

kerre : < **Ar. kerre** -41- Defa, kez.

k. 19a/17, 19a/18, 30b/08, 36a/14, 42a/05, 44a/11, 47a/02, 47b/16, 54a/15, 54b/04, 58a/08, 59a/16, 60b/04, 65b/16, 66a/16, 68b/12, 71b/01, 75a/13, 75b/11, 76b/02, 76b/05, 80a/01, 80a/04, 82a/02, 82a/03, 83a/14, 83b/13, 85b/02, 88b/16, 90a/16, 94a/09, 94a/19

k.+ de 82a/03, 88a/02

dört k. ideler 65a/06

üç k. ideler 65a/05-06

kes - : -22-

I. (Kesici bir aletle) Bulunduğu yerden ayırmak, çıkarmak.

k.- üb 34a/06

II. (Bıçak, makas vb. aletlerle) parçalara ayırmak.

k.- eler 92a/07

k.- üb 34b/15

III. (Hastalık, titreme vb.) Gidermek, geçirmek, durdurmak.

k.- er 42b/01, 52a/16, 73b/05, 82b/05, 85b/03

k.- mek 33a/18, 50a/17

k.- mekdir 16a/01

k.- üb 49a/11,

IV. Akışını durdurmak.

k.- er 21b/12, 73b/07, 76a/11, 86a/07, 94a/11

k.- mek 73b/15

V. Bitirmek, sona erdirmek.

k.- er 67a/02

k.- meyüb 36b/18

k.- üb 67b/07

VI. Bir şeyin özelliği değişmek.

k.- üb 28b/18

kesb : < **Ar. kesb** -2- Kazanma.

k. itdirmekdir 32b/09

k. itmişdir 68a/17

kesdir - : -1- Bir şeyin özelliğini değiştirmek.

k.- señ 93b/19

kesici : -1- Kesen, durduran.

k. 76a/11

kesif : -1- bk. keşif.

k.+ i 02b/19

keşif : < **Ar. keşif** -11- Koyu, yoğun, sık; maddelerin somut kısmı.

k. 05a/01, 07a/13, 09a/06
 k.+ dir 11b/03
 cism-i k.+ dir 09a/17
 cism-i k.+ e 05a/02
 k.+ inden 30b/14
 cüz³-i k.+ inden 32b/08
 cesed-i k. itmekdir 11a/15
 cesed-i k.+ leri 11a/11, 11a/13

kesil - : -7-

I. Bitmek, sona ermek.
 k.- e 81b/17
 k.- ince 27b/01, 60a/01, 80b/04
 k.- meyüb 85b/01
 k.- üb 71b/01
 II. (Bir organ veya uzuv)

yaralanmak, zedelenmek.

k.- miş olsa 91a/19

keşir : < Ar. keşir -1- Çok defa, sık.

k. 53b/18

keşira : -1- bk. keşirā.

k. 74a/09

keşirā : < Ar. keşirā -2- Katad veya gön denilen ağaçtan elde edilen zamk.

k. 89b/06, 95b/10

keşirü'l-kelām : < Ar. keşir + kelām -1- (Kuş için) Çok öten.

k.+ dır 12b/17

keskin : -25-

I. (Yiyecek ve içecek için) Sert, yakıcı.

k. 26a/15, 37a/04

k.+ dir 39a/01, 65b/08, 65b/10

k. olur 36b/01

II. Kezzap vb. türünden,

maddeleri eritici özelliği bulunan suların ortak adı.

k. 26a/13, 26a/14, 26b/12, 27a/06, 27b/18, 27b/19, 28a/01, 28b/16, 29a/13, 30b/05, 31b/15, 32b/15, 33a/03, 33a/04, 33b/02, 54a/05, 68b/19, 78b/05

III. Kuvvetli.

k. eyler 72a/09

keskinlik (g) : -2- Sertlik.

k. 40b/15

k.+ ini 33a/17

keşret : < Ar. keşret -3- Çokluk, fazlalık.

k.-i isti' māli 14a/05

k.+ i 14a/01

k.+ ine 14a/06

kesük (g) : -1- Kesilmiş, kesik.

k.+ e 91b/04

keşf : < Ar. keşf -1- Gizli olan bir şey hakkında geniş bilgi edinme.

k.+ i 67b/18

kettān : < Ar. kettān -4- Ketengillerden, çiçekleri mavi renkte ve beş taç yapraklı, lifleri dokumacılıkta kullanılan bir bitki.

k. 10a/16, 10a/17, 45b/15, 91b/15

kevākib : < Ar. kevākib -1- Yıldızlar.

k.+ e 21b/02

kevākibī : < Ar. kevākib + ī -1- Bir terkip adı.

merhem-i k. 94b/06

kevarnis : < ? -2- Altın suyu ağırlıklı bir terkip.

k. 28b/12, 78b/08

kevkeb : < Ar. **kevkeb** -3- Yıldız.

k.+ leriñ 09b/14, 09b/16, 14a/06

kevn : < Ar. **kevn** -10- Olma, vuku bulma.

k. 11b/18

k.+ i 06b/18

k. fesād 05b/05

k. ü fesād 05b/12, 06b/02, 06b/19, 07a/02, 07a/17, 11b/17,

‘ālem-i k. ü fesād 24b/19

keyf : < Ar. **keyf** -1- Arzu, heves.

k. 05b/07

keyfiyyet : < Ar. **keyfiyyet** -42- Vasıf, nitelik.

k. 02a/13, 11a/02, 14b/14

k.-i ‘ameli 67a/04

k.-i ḥafifesiyle 77b/09, 81b/09

k.-i imtiyāzını 56a/01

k.-i imtizāc 57a/03

k.-i imtizācını 02a/13-14

k.-i isti‘ māli 64b/09-10

k.-i isti‘ mālini 56b/06

k.-i taḥlil 02a/10

k.-i te‘şir 57a/03

k.-i terkibini 56b/04

k.+ den 09b/15

k.+ i 04b/03, 04b/16, 05a/01, 05a/04, 28b/04, 28b/14, 38a/12, 38b/08, 39b/11, 39b/14, 42a/02, 53a/02, 53a/05, 53a/18, 72b/14, 88b/10, 91b/12, 93a/02

k.+ idir 38b/14

k.+ inde 29b/14

k.+ ini 24b/14, 53a/01, 53a/04, 53b/12

k.+ iniñ 20a/09

keylūs : < Ar. **keylūs** < Yun. -1- Sindirim sırasında ince bağırsağın lenf damarlarının içinde görülen ve yağ granülleri kapsayan, beyaz, vizkoz lenf sıvısı.

k. olur 11b/15

kezālik : < Ar. **kezālik** -19- Yine öyle, keza, bunun gibi.

k. 11b/13, 13a/06, 13a/08, 14a/09, 18a/07, 18a/08, 18a/18, 24a/16, 24a/18, 27a/01, 73a/01, 75b/14, 77b/06, 83a/16, 86a/17, 89a/16, 92a/18, 93a/19, 94a/11

ķıl - : -4- Etmek, eylemek, yapmak.

aķsāmından ķ.- dı 04a/15

muṭṭali‘ ķ.- dı 50a/01

vasaṭ ‘ālemde ķ - dı 05b/19

rabb ķ.- dı 06a/02

ķıl : -6-

I. İnsan vücudunda biten sertçe ve kalınca tüy.

ķ. 48a/16

ķ.+ a 22a/15

ķ.+ lara 22a/15

ķ.+ ları 48a/16

II. Keçi tüyü.

ķ.+ ı 32a/17, 32b/03

ķılağarnus : -1- Bir hekim ismi.

ķ. 74a/04

ķılıc : -1- bk. ķılıç.

ķ. 95a/03

ķılıç : -1- Uzun, düz veya eğri, ucu sivri, bir veya her iki yüzü keskin, kın içinde

bele takılan, çelikten silah.

ķ.+ dan 90b/18

ķillet : < Ar. **ķillet** -1- Azlık.

ķ.+ inden 13b/14

ķinna : < Ar. **ķinnā** -1- Kına.

ķ. 91b/08

ķır - : -18-

I. Sert bir Şey üzerine vurarak veya bir kuvvet tatbik ederek parçalamak.

ķ.- arsin 92b/08

ķ.- asın 67b/08

II. (Böbrek ve mesanedeki taşlar için) parçalamak.

ķ.- ar 46b/05, 51a/18, 66a/14, 71a/14, 72a/09, 75b/20, 84a/09, 84a/18

ķ.- ub 48b/16, 68a/08, 70b/06, 82b/04

III. Öldürmek.

ķ.- ar 39a/12, 66a/15, 90a/03

ķ.- maķ 52b/16

ķırıcı : -1- Öldüren, öldürücü.

ķ.+ dır 47a/08

ķırık (ķ) : -1- Kırık.

ķ.+ a 91b/04

ķırıl - : -1- Kırılmak.

ķ.- masından 58b/05

ķırımı tartir : < Fr. **creme tartre** -1- Şarap tortusundan elde edilen ve ilaç olarak kullanılan kimyevî madde.

ķ.+ i 51b/15

ķırķ : -6- Kırk.

ķ. 07b/19, 41b/18, 43a/01, 45b/10, 76b/04, 83b/07

ķırķ sekiz : -7- Kırk sekiz.

ķ. 62b/07, 63b/03, 83a/04, 87a/10, 89a/04-05, 90a/09, 92b/07

ķırlangıç otı : -1- Gelincikgillerden, çiçekleri altın ve limon sarısı renginde olan, tanelerinden asitsiz bir yağ elde edilen çok yıllık ve otsu bir bitki.

ķ. 91a/02

ķırlankıç : -1- Kırlangıç.

ķ. 13a/01

ķırmız : < Ar. **ķırmız** -1- Kırmız böceğinden çıkarılan parlak al boya, çiçek boyası.

ķ. 82b/19

ķırmızı : < Ar. **ķırmızı** -23-

I. Kırmızı, al.

ķ. 37a/04, 40a/05, 43a/04, 46a/06, 58a/01, 58a/04, 79b/04, 80b/18, 80b/19, 81a/14, 81a/18, 86b/06, 86b/07, 91a/14

ķ. olub 20b/01

ķ. olunca 60a/04

ķ. olur 37a/14

ķ. olursa 60a/02

ķ.+ ya 20b/11

II. KızarmıŐ, kızıl.

ķ. 60a/06,

ķ. olunca 36b/13

III. Eskiden soğuk algınlığı, sıtma gibi hastalıklara karşı kullanılan ev ilacı (saray kırmızı.)

ķ. 74b/04

ķıŐa : -3- (Kimyasal işlemlerde kullanılan kap için) küçük; boynu kısa.

ķ. 31b/03, 32b/10, 81a/19

ķışa maħmūde : < T. **ķışa** + Ar. **maħmūde** -1- Kısa mahmut, bodur mahmut otu.

ķ. 20b/08

ķıs(ı)m : < Ar. **ķısm** -29- Kısım, bölüm.

ķ. 06b/17, 14b/17, 56a/17

ķ.+ dan 55a/15

ķ.+ dır 04b/04, 04b/06, 06b/10, 07a/10, 07a/12, 11b/14, 14b/04, 17a/12, 52a/10, 55a/12, 56a/11

ķ. itdik 50a/03

ķ. itdiler 11b/12

ķ.-ı evvel 07a/12

ķ.-ı evvelden 31b/19

ķ.-ı evveli 52b/19

ķ.+ ı 04b/04, 04b/07, 04b/08, 07a/10, 07a/11

ķ.+ ın 53a/01, 53a/02

ķ.+ ından 65a/04

ķısmū's-şānī : < Ar. **ķısm** + **şānī** -1- İkinci kısım.

ķ. 07a/13

ķıṣṣā'ü'l-ħimār : < Ar. **ķıṣṣā** + **ħimār** -1- Eşek hıyarı.

k. 22a/06

ķış : -5- Kış.

ķ. 37b/04

ķ.+ da 12b/13, 13a/04

ķ. itmege 19a/18-19

ķ. olmağla 91a/15

ķıvām : < Ar. **ķıvām** -5-

I. Bir sıvının koyuluk derecesi, koyuluk.

ķ.-ı mu^c tedil 74b/11

ķ.+ ı 64b/05, 73a/12

II. Her şeyin kendine göre olan en uygun derecesi ve zamanı, istenen ölçü.

ķ.+ ını 50a/19

ķ.+ larında 19b/14

ķıyās : < Ar. **ķıyās** -2- Karşılaştırma, mukayese.

ķ. 56a/13

ķ. olunsun 48b/17-18

ķıyma : -1- Kıyılmış et.

ķ. 83b/06

ķız - : -3- Aşırı derecede ısınmak, sıcaklığı çok artmak.

ķ.- ar 25a/13

ķ.- arsa 88b/14

ķ.- mağdan 88b/14

ķızar - : -4- (Şiddetli ısı etkisiyle) Ateş rengi almak.

ķ.- a 67b/07

ķ.- ınca 58a/06, 80b/08

ķ.- ır 44a/11

ķızdır - : -3-

I. Yüksek ısı ile ateş rengi vermek.

ķ.- ır 25a/10

II. Isıtmak.

ķ.- ır 40b/12

III. Pişirmek.

ķ.- ub 76b/02

ķızdur - : -2- bk. ķızdır -.

ķ.- asın 58b/04-05

ķ.- ub 27a/15

kızilboya : -6- Kök boyası.

ķ. 21b/10, 23a/01, 76a/17

ķ.+ dır 20b/09, 21b/05

ķ.+ ya 07a/16

kızilçamur : -1- Kızıl topraktan elde edilen çamur.

ķ. 32a/16

kızillik (ğ) : -2-

I. Kurak, çorak.

ķ. 20a/05

II. Kızarıklık.

ķ.+ ı 93b/10

kızil mercân : -1- < T. kızil + Ar. mercân < İbr. -1- Mercan, ılık denizlerde yaşayan, ağaç gibi kök salarak büyüyüp gelişen kalker iskeletli hayvandan elde edilen kırmızı renkli madde.

ķ. 91b/11

kızil şandal : < T. kızil + Ar. şandel -1- Çok dayanıklı, sert ve çok makbul bir odunu olan reçinesi çeşitli alanlarda kullanılan özellikle Hindistan'da yetişen ağaç türü.

ķ. 21b/11

kızil şiş : -1- Kızıl kabarcık, şişlik.

ķ. 69a/17-18

ki : < Far. ki -634- Ki.

k. 01a/08, 01a/09, 01a/13, 01a/16, 01b/08, 01b/09, 01b/13, 01b/15, 01b/17, 01b/19, 02a/01, 02a/07, 02a/09, 02b/05, 02b/13, 03a/07, 03b/06, 03b/13, 04a/04, 04b/02, 04b/12, 04b/17, 04b/19, 05a/02, 05a/03, 05a/05, 05a/07, 05a/14, 05a/17, 05a/18, 05b/03, 05b/04, 05b/14,

05b/15, 05b/18, 06a/01, 06a/03, 06a/05, 06a/07, 06a/09, 06a/10, 06a/12, 06a/13, 06a/15, 06a/18, 06b/08, 06b/10, 06b/14, 07a/02, 07a/03, 07b/04, 07b/05, 07b/07, 08a/05, 08a/11, 08a/13, 08a/19, 08b/07, 08b/08, 08b/15, 08b/16, 08b/17, 09a/01, 09a/12, 09a/17, 09b/05, 10a/03, 10a/09, 10a/10, 10a/12, 10a/18, 10b/01, 11a/10, 11a/12, 11a/15, 11b/01, 11b/04, 12a/03, 12b/08, 12b/10, 12b/11, 12b/13, 13a/03, 13b/19, 15a/18, 15b/03, 15b/10, 15b/15, 15b/17, 15b/18, 15b/19, 16a/03, 16a/06, 16a/12, 16a/15, 16b/07, 16b/08, 16b/14, 16b/18, 16b/19, 17a/03, 17a/06, 17a/09, 17a/15, 17b/03, 17b/08, 17b/09, 18a/11, 18a/17, 18b/12, 18b/13, 18b/14, 19b/09, 19b/18, 20a/02, 20a/03, 20a/11, 20a/16, 20a/18, 20a/19, 20b/06, 20b/09, 20b/10, 20b/14, 20b/15, 20b/16, 20b/18, 20b/19, 21a/01, 21a/02, 21a/03, 21a/04, 21a/06, 21a/07, 21a/08, 21a/10, 21a/13, 21a/14, 21a/16, 21a/17, 21a/18, 21a/19, 21b/01, 21b/02, 21b/05, 21b/06, 21b/12, 21b/16, 21b/17, 21b/19, 22a/04, 22a/05, 22a/09, 22a/10, 22a/13, 22a/15, 22a/16, 22a/17, 22a/19, 22b/01, 22b/02, 22b/03, 22b/04, 22b/05, 22b/06, 22b/08, 22b/09, 22b/11, 22b/14, 22b/15, 22b/17, 23a/01, 23a/02, 23a/03, 23a/05, 23a/06, 23a/07, 23a/08, 23a/09, 23a/10, 23a/11, 23a/13, 23a/15, 23a/16, 23a/17, 23a/18, 23b/01, 23b/02, 23b/03, 23b/04, 23b/06, 23b/08, 23b/09, 23b/10, 23b/11, 23b/12, 23b/13, 23b/14, 23b/15, 23b/16, 23b/17, 23b/18, 23b/19,

24a/03, 24a/05, 24a/06, 24a/08, 24a/09,
24a/10, 24a/13, 24b/01, 24b/02, 24b/06,
24b/17, 25a/03, 25a/07, 25a/08, 25b/18,
26a/03, 26a/06, 26a/08, 26b/18, 27a/02,
27a/04, 27a/07, 27a/13, 28a/03, 28a/04,
28b/12, 29a/11, 29b/04, 29b/05, 29b/18,
30a/05, 30a/13, 30b/14, 30b/17, 30b/18,
31a/11, 31a/13, 31a/14, 32a/01, 32a/04,
32a/05, 32a/08, 32a/11, 32a/14, 32b/06,
32b/11, 32b/12, 32b/15, 33a/03, 33a/04,
33b/07, 33b/10, 33b/15, 34a/05, 34a/10,
34a/12, 34a/13, 34a/17, 34b/12, 34b/13,
35a/02, 35a/04, 35a/09, 35b/05, 35b/15,
35b/16, 35b/18, 36a/05, 36a/09, 36b/06,
36b/12, 37a/05, 37a/11, 37b/04, 38a/06,
38a/12, 39a/03, 39a/18, 39b/07, 40a/01,
40b/12, 40b/13, 40b/14, 40b/16, 40b/19,
41a/06, 41b/01, 41b/07, 41b/13, 41b/14,
41b/19, 42a/03, 42a/08, 42a/10, 42a/13,
42a/17, 42b/01, 42b/02, 42b/04, 42b/07,
42b/15, 43a/03, 43a/14, 43a/19, 43b/06,
43b/07, 43b/14, 44a/05, 44a/08, 44a/19,
44b/14, 44b/16, 44b/19, 45a/02, 45a/08,
45a/10, 45b/02, 45b/09, 45b/14, 45b/18,
46a/04, 46a/16, 46b/06, 46b/09, 46b/16,
47a/09, 47a/10, 47a/19, 47b/01, 47b/14,
48a/06, 48a/18, 48b/04, 48b/06, 48b/19,
49a/12, 49a/14, 49b/04, 49b/08, 49b/11,
50a/02, 50a/08, 50a/13, 50a/15, 50a/16,
50b/04, 50b/09, 50b/13, 51a/15, 51a/18,
51a/19, 52a/10, 52a/16, 52b/01, 52b/03,
52b/04, 53a/02, 53a/13, 53a/14, 53a/17,
53b/01, 53b/05, 53b/06, 53b/08, 53b/13,
53b/14, 53b/17, 53b/18, 53b/20, 54a/09,
54b/02, 54b/08, 54b/17, 55a/17, 55b/04,
55b/16, 56a/05, 56a/10, 56a/11, 56a/17,
57a/13, 57a/19, 57b/10, 58a/09, 58a/11,
58a/18, 58b/13, 59b/16, 60a/04, 60a/07,
60a/19, 60b/12, 61a/03, 61a/04, 61a/06,
61a/13, 62a/09, 62a/17, 62b/01, 62b/12,
63a/01, 63a/06, 63b/01, 64b/06, 64b/18,
65a/16, 65b/13, 65b/18, 66a/03, 66a/10,
66b/08, 66b/09, 66b/15, 67a/10, 67a/12,
67b/08, 67b/17, 67b/19, 68a/04, 68a/06,
68b/02, 68b/10, 69b/01, 69b/02, 69b/08,
70a/03, 70a/04, 70a/06, 70b/13, 71b/04,
71b/14, 71b/18, 72a/06, 72a/07, 72a/08,
72a/15, 72b/08, 73a/18, 73b/01, 73b/03,
73b/09, 73b/10, 73b/13, 74a/01, 74a/02,
74a/04, 74a/17, 74b/03, 75a/07, 75a/09,
75a/11, 75a/12, 75a/18, 75b/03, 75b/13,
75b/20, 76a/01, 76a/13, 76b/10, 76b/18,
77a/03, 77b/05, 77b/13, 78a/01, 78a/12,
78a/13, 78a/14, 78b/04, 78b/06, 79a/02,
79a/04, 79a/08, 79a/09, 79a/10, 79a/11,
79b/02, 79b/08, 79b/09, 79b/18, 80a/03,
80a/15, 81a/03, 81a/08, 81b/07, 81b/10,
81b/14, 82a/11, 82a/14, 82a/17, 82b/15,
83a/05, 83a/11, 83a/18, 83b/02, 83b/05,
83b/06, 83b/07, 84a/02, 84a/09, 84a/10,
84b/02, 84b/06, 84b/08, 84b/11, 84b/16,
85a/03, 85a/05, 85a/06, 85a/09, 85a/11,
85a/13, 85a/14, 85a/19, 85b/01, 85b/07,
85b/08, 85b/09, 85b/10, 86a/16, 86a/17,
86a/19, 86b/01, 86b/09, 87a/05, 87a/07,
87a/08, 87a/09, 87a/11, 87a/13, 87b/01,
87b/05, 87b/06, 87b/16, 88a/07, 88b/04,
88b/05, 88b/10, 88b/13, 89a/01, 89a/04,

89a/08, 89a/10, 89a/13, 89a/19, 89b/07,
89b/08, 90a/07, 90b/03, 91a/01, 91a/17,
91b/05, 91b/12, 92a/05, 92b/01, 92b/15,
92b/18, 93a/03, 93a/06, 94a/02, 94a/04,
94a/14, 94a/15, 94b/07, 94b/13, 95a/01,
95a/15, 95a/19, 95b/01

tā k. 34b/04, 42b/11, 42b/18,
43a/04, 43b/18, 44b/08, 47a/12, 47a/14,
50a/17, 50b/03, 51b/17, 52a/18, 70a/08,
75a/15

vaḳtā k. 68a/11

kibār : < **Ar. kibār** -1- Büyük, ulu
kimseler.

k.+ dan 56a/11

kibrīt : < **Ar. kibrīt** -113-

I . Kükürt; varlıkları oluşturan üç
temel (zibak, kibrit, milh) unsurdan,
varlıklara canlılık, olgunluk veren ve
varlıkların bazı özelliklerini
şekillendiren madde.(İslam dünyasında
Cabir İbni Hayyan tarafından ortaya
konan cıva-kükürt kuramı Paracelsus
döneminde cıva-kükürt-tuz kuramına
döner.)

k. 06b/12, 08a/14, 08a/15,
08b/02, 08b/07, 08b/11, 13b/01, 13b/13,
13b/19, 14b/13, 14b/17, 14b/19, 15b/17,

k.-i ḥayātī : Canlıların (insan ve
hayvan) vücudunun başlangıcını
oluşturan unsur. 09a/11

k.-i ḥayvānī : İnsan vücudundaki
doğal ısı. 08a/08

k.+ den 16b/13

k.+ dendir 08b/04-05, 08b/06,

15a/16, 17a/14, 24b/08

k.+ dir 24b/07

k.+ e 14a/11

k.+ iñ 14a/12, 17b/02

II. Yağlılık. (Bu anlayışa göre
kükürt, yağ parçalarıyla işleme giren
toprak buharıdır. Bu sebeple kükürt
toprağın yağı, iç yağı olarak görülür. Bu
yağlılık bitki, hayvan ve madende
bulunur ve bunlara canlılık verir.)

k. : 08a/17

III. Kükürt. (Doğada mevcut
olan kükürt)

k. 16a/17, 27a/11, 29a/04,
37b/02, 37b/07, 42b/06, 43b/08, 45b/02,
45b/14, 47b/04, 48b/07, 48b/11, 66b/17,
71a/20, 71b/01, 71b/17, 77a/11, 77a/13,
77a/14, 79a/10, 82a/01, 82a/03, 84a/14,
84b/08, 84b/16, 85b/13, 88a/07, 88a/09,
88b/03, 88b/04, 88b/07, 88b/10, 88b/11,
88b/15, 89a/01, 89a/04, 89a/07

k.-i ‘āmmē 79a/12

k.-i muṣa‘‘adı 88b/18

k.-i müdebber 88a/15

k.-i meshūḳdan 45b/15

k.+ den 77a/03, 81b/16, 84b/16,
88b/17

k.+ dir 11a/16

k.+ i 37a/17, 44b/19, 45b/10,
79b/02, 85b/14

k.+ iñ 37a/16, 37b/01, 37b/02,
37b/07, 42b/07, 44b/19, 45a/02, 88b/10

k.+ le 88b/09

k.+ leri 88b/08

k.+ lerinde 82a/16

dühn-i k. : Kükürt yağı. (Çeşitli kimyasal aşamalar sonucunda elde edilir.) 54a/10-11, 54a/14, 54b/05, 54b/06-07, 89a/03, 89a/10, 89a/13, 89b/05

dühn-i k.+ den 54a/17

dühn-i k.+ i 54a/13

dühn-i k.+ le 89a/09

devā³-i dühn-i k. 88b/19

eczā³-i k.+ isi 63b/13

leben-i k. : Kükürt ağırlıklı çeşitli aşamalardan geçirilerek oluşturulan bir terkip. Aşamaların sonunda süt gibi beyaz bir karışım oluşur. 74b/06, 77a/03, 77a/16, 77a/17, 77b/07

leben-i k.+ i 77b/06

mā³-i k. 28a/03

IV. Saf kükürt. (Cıva-kükürt kuramına göre her maddenin oluşumunda cıva ve kükürt bulunur. Altının oluşumunda da saf cıva ve saf kükürt yer alır.)

altunuñ k.+ i 79a/12

k.+ ine 79a/11

kibrīti : < **Ar. kibrīt + ī** -2- Kükürtle ilgili, kükürttten kaynaklanan.

k. 14a/11, 17a/12

kibrītiyye : < **Ar. kibrītiyye** -1- Kükürtle ilgili, kükürttten kaynaklanan.

k.+ dir 87b/13

kibrītili : -1- Kükürtlü.

k. 15b/11

kiçi : -1- bk. keçi.

k.+ niñ 13a/10

kiçiboynuzi :-1- Keçiboynuzu bitkisinin yemişi.

k.+ dır 21a/09

kifāyet : < **Ar. kifāyet** -12- Yeterli miktarda olma, yetme, kâfi gelme.

k. 32b/03, 32b/04, 34a/10

k. ider 25a/12, 30b/01, 38b/05, 50b/06, 51a/13, 64b/08-09, 70a/01, 78b/18

k. itmez 65a/14

kil : < **Far. gil** -6- Balçık, kil.

k.-i ermenī : Evvelce eczacılıkta kullanılmış olan, siyaha çalar, kırmızı renkli, biraz yumuşak yağlı ve kuru bir çamur. 36a/18, 36b/07-08, 43b/15, 65a/18

k.-i irmenī 28a/15-16, 44b/04

ķilimyā : < **Far. ķilimīyā** -1- Cüruf, maden posası.

ķ.+ dır 11a/17

kils : < **Ar. kils** -1- Kireç.

k. olur 32b/19

kilye : < **Ar. kilye** -1- Böbrek.

k.+ de 39a/10

kim : -67- Ki (bağlama edatı).

k. 10b/04, 11a/04, 11a/09, 11a/18, 11b/05, 13a/17, 13b/02, 13b/10, 13b/18, 14a/10, 14b/15, 14b/19, 15b/05, 16a/02, 16a/19, 16b/09, 16b/13, 16b/16, 17a/06, 18a/02, 18b/04, 19a/11, 19b/16, 20a/03, 24b/14, 26b/14, 27b/17, 28a/03, 29b/10, 30b/13, 31b/02, 33b/11, 33b/19,

37a/19, 37b/06, 38a/05, 44b/06, 48a/18,
48b/18, 49a/01, 49a/09, 49b/15, 50a/16,
51a/05, 52b/17, 52b/18, 53a/11, 53a/18,
53b/03, 54b/10, 65a/13, 67a/07, 67b/16,
69b/15, 71b/05, 72a/15, 73a/12, 74b/11,
77b/19, 83b/16, 87b/13, 88b/04

tā k. 09a/05, 28b/08, 47b/12,
88a/02

vaḳtā k. 78a/10

kimesne : -110- Kimse.

k. 02a/09, 02a/18, 05b/15,
11a/12, 11a/14, 12b/06, 15b/03, 15b/12,
15b/13, 15b/15, 15b/19, 16a/12, 16a/14,
19a/16, 19b/05, 19b/17, 24b/09, 27b/01,
27b/07, 27b/10, 28a/08, 36a/10, 36a/18,
36a/19, 37a/05, 37a/12, 38a/08, 38b/04,
41a/09, 47b/10, 48b/05, 53a/04, 53b/20,
54a/01, 54a/04, 54b/04, 54b/06, 55a/17,
55b/14, 55b/17, 56a/17, 56b/13, 56b/18,
58b/13, 60a/13, 60a/14, 62a/08, 64b/11,
65b/16, 67a/03, 69a/02, 69a/03, 69a/04,
71a/04, 73a/05, 73a/07, 74b/11, 78a/09,
79b/06, 81a/01, 82a/15, 86b/19, 88a/01,
88b/16, 90a/15, 90a/16, 90a/18, 93b/14

k.+ den 61a/07

k.+ dir 31a/13

k.+ ler 02a/07, 02b/07, 04a/06,
04b/11, 05a/06, 08a/05, 10b/19, 19a/11,
27b/05, 31a/10, 31a/14, 35a/17, 57b/02,
68a/09, 82b/17

k.+ lere 25b/14, 64b/16, 64b/17,
88b/01

k.+ lere virmeyeler 61a/16,
61a/17

k.+ leriñ 56a/02, 56a/03

k.+ niñ 52b/14, 95a/13

k.+ ye 43b/06, 48b/15, 55a/17,
56b/09, 57b/01, 61a/05, 61a/19, 61b/03,
64b/18, 65b/07, 90a/02

kimi : -3- Bazısı, kimi.

k. 31b/02, 31b/03

kimse : -4- Kimse.

k.+ lere 52b/12, 93b/11

k.+ leriñ 11a/01

k.+ ye 84a/17

kimyā : < Ar. **kīmiyā**' < Yun. **khēmia** -
21- Kimya.

k. 04a/05, 19a/15, 31a/11,
49a/07

eṭibbā-ı k. 74b/01

şan'at-ı k. 19a/09, 19a/09-10,
31a/09-10, 81b/10, 93b/16

k.+ dan 04a/04

lafz-ı k.+ dan 04a/19

şan'at-ı k.+ dan 04a/14, 05b/01

k.+ niñ 04a/03

k.+ ya 04a/01, 04a/03

şan'at-ı k.+ ya 04b/12, 05a/14-
15, 19a/16

k-i ḥikmet : Sılar barındıran
kimya. 04a/18

kimyā'i't-ṭibb : < Ar. **kimyā**' + **ṭibb** -1-
Tıbbî kimya.

k. 04a/17

Kimyā-i pasiliḳa : -1- Oswald Croll'un
eserinin ismi. Eserin orjinal ismi
Basitica Chymica'dır. Ancak eser ilim
dünyasında Royal Chemistry olarak da

anılır.

K. 49a/07

kimyāvī : < Ar. -7- Kimyaya ait, kimya ile ilgili.

k. 24b/12

šan^c at-1 tıbb-1 k.+ de 49a/02

šan^c at-1 tıbb-1 k.+ dir 04a/19

k.+ ler 26a/09

tıbb-1 k.+ niñ 04b/01, 13a/13

tıbb-1 k.+ ye 04a/17

kināye : < Ar. **kināye** -1- Düşünüleni dolaylı olarak anlatan söz.

k.+ dir 78a/06

kinci : -1- Kindar, kin tutan.

k.+ dir 12b/14

kir : -2- Kir, pislik.

k.+ idir : Kırıntı, döküntü.

85b/08

k.+ leri 30b/02

kiras : < Yun. **kerasi** -1- Kiraz.

k. 75b/18

ķirāt : < Ar. **ķirāt** -4- Orta büyüklükte beş arpa ağırlığında olan ve kuyumcular arasında kullanılan miskalin yirmi dörtte biri kadar bir ağırlık ölçüsü.

ķ. 43a/18, 44a/14

ķ.+ dır 43b/03

kireç : -6- bk. kireç.

k. 30b/07, 32a/19, 45b/10,

57b/13

k.+ i 30a/12

k.+ iñ 30a/12

kireç : < Far. **gireç** -3- Mermer, tebeşir, kireç taşı, alçı taşı gibi birçok taşın

özünü oluşturan kalsiyum oksit.

k. 17b/17, 30a/07, 30a/08

ķiremit : < Yun. **ķeramida** -6- Pişmiş balçık.

k. 27b/12, 32a/19, 32b/01,

36b/14, 46a/07, 87b/02

ķişi : -2- İnsan, kimse.

k. 61a/14, 61a/15

ķişnic : < Far. **ķişnic** -1- Kişniç, yaban maydanozu.

k. 60b/16

ķitāb : < Ar. **ķitāb** -25- Kitap.

k. 03b/19, 49a/03, 49a/04

k.-1 emrāzda 05a/13

k.-1 Ālemnümā 06a/11-12

k.+ da 04a/02, 55a/12, 67b/18

k.+ ı 49a/08

k.+ ıdır 03b/19

k.+ ında 05b/04, 05b/18, 06a/01,

06a/09, 06a/12, 06a/13, 07a/02, 15a/17,

17a/05, 53b/05, 82a/13, 82a/17

k.+ lar 04a/10, 04a/11

k.+ larında 28b/03

ķo - : -132-

I. (Bir yere) Bırakmak, yerleştirmek.

ķ.- duğūñ 37b/04

ķ.- duğda 30a/14

ķ.- duğdan 63a/05

ķ.- mağa 94b/19

ķ.- mağı 95a/15

ķ.- mayub 28b/10

ķ.- mazdan 30a/16, 91a/18

ķ.- mazsın 95a/12

ķ.- r 27b/03, 27b/08, 29b/18,
29b/19

ķ.- rsın 29a/05, 29a/14, 30a/09,
47b/03, 51b/18, 54a/13, 60a/06, 62b/05,
72b/19, 77a/06, 77a/13, 80a/08, 81a/10,
81a/13, 81a/16, 82a/08, 87a/18, 89b/18,
91a/07, 91a/13, 93a/05, 93a/10, 93a/13,
93a/16, 94a/19, 95a/14

ķ.- rsun 29b/19, 30a/01, 30a/03,
38a/06, 62b/02, 62b/16, 63b/19, 64a/09,
64a/19, 76b/13, 77a/10, 77a/11, 80b/04,
83a/13, 83b/08, 85b/19, 88a/09, 88a/16,
88b/13, 89b/12, 95a/08

ķ.- sa 73b/07

ķ.- salar 37b/13, 95a/04

ķ.- sañ 79a/18, 86a/04, 95a/01,
95a/05

II. (Bir başka maddenin içine)
Katmak, eklemek.

ķ.- dı 20a/01

ķ.- dığın 80b/02, 92a/02

ķ.- duqları 33a/10

ķ.- mayalar 28b/07

ķ.- maz 73a/05

ķ.- r 28a/09, 35a/18, 36a/10,
37a/13, 38b/05, 73a/06

ķ.- rlar 33a/09

ķ.- rsañ 43b/03, 62a/14

ķ.- rsın 26b/11, 26b/12, 28b/17,
30b/10, 30b/11, 35b/19, 36a/09, 40a/07,
54a/14, 58b/07, 62b/03, 75a/14, 78b/12,
83b/10, 86b/08, 92a/01, 92a/02, 92a/06,

ķ.- rsun 39b/01, 40b/07, 42b/17,
71b/04, 82a/01, 83a/12, 88a/08

ķ.- salar 30a/13, 33a/02, 42a/11

ķ.- sañ 79b/05

III. (Elini) Nabzın üzerine
koymak, nabzı tutma.

ķ.- dığda 17a/03

IV. (Kimyasal aletlerin; kapların
içine) Katmak.

ķ.- dığın 88b/14

ķ.- rsın 37a/18, 48a/04, 64b/04,
93a/08,

ķ.- rsun 35b/19, 45a/02, 46a/17,
81a/19, 88b/12

ķ.- salar 81a/03, 81a/04

V. Pişmek üzere hazırlayıp ateşe
oturtmak.

ķ.- rsın 52b/07, 59b/18

ķ.- rsun 60b/13

ķ.- sañ 79b/03

VI. İmkân tanımak, izin vermek.

ķ.- mazsa 67a/16

VII. Yardımcı fiil olarak
kullanılır.

menfa'atler ķ.- dı 20a/01

şifā ķ.- dı 18b/06

ķoca : -1- İhtiyar.

ķ.+ yı 81b/03

ķoķu : -1- bk. ķoķu.

ķ.+ lar 14b/11

ķoķulu : -1- bk. ķoķulu.

ķ. olan 74a/01

ķoķ - : -4- Kokmak.

ķ.- maķ 46b/15, 76a/03

ķ.- maķda 39a/02

ķ.- ması 14b/12

koğu : -4- Koku.

ķ.+ ları 20b/01, 33a/16

ķ.+ sı 20a/05, 69a/03

koğuci : -1- Kokan.

ķ. 69a/02

koğulu : -1- Kokulu.

ķ. 41b/10

koğu : -1- Vücutta omuz başının altında kolun gövde ile birleştiği yer.

ķ. 14b/12

kon - : -11- Koymak.

ķ.- duğı 95a/11

ķ.- duğda 51a/06

ķ.- mayub 25a/16

ķ.- sa 63a/12

ķ.- ub 31b/12

ķ.- ur 25a/15, 31b/10, 31b/11, 31b/14, 35a/17, 76b/07

konıl - : -1- bk. konul-.

ķ.- an 77a/15

konul - : -1- Koyulmak, bırakılmak.

ķ.- sa 54b/09

korğak : -1- Çok çabuk ve olmayacak şeylerden korkan.

ķ. 12b/06

korğunc : -2-

I. Korku verici.

ķ. 79a/16

II. Çok şiddetli.

ķ. 81b/02

Korolyus : -10- Oswald Croll. Paracelsus sonrası Batı dünyasının önemli kimyacılarından.

ķ. 06b/09, 49a/02, 49a/06,

50b/09, 57a/19, 69b/08, 77b/05, 78a/14, 79a/08

ķ.+ uñ 49a/08

koy - : -216-

I. (Bir yere) Bırakmak, yerleştirmek.

ķ.- a 63a/10

ķ.- alar 16b/10, 17b/11, 61a/18, 61a/19, 61b/03, 91a/18,

ķ.- asın 26b/06, 26b/07, 27b/12, 28b/17, 43a/07, 44a/02, 44a/10, 46b/07, 47a/12, 47a/14, 47b/05, 54a/11, 54a/20, 59b/04, 60b/06, 62a/12, 63b/15, 64a/03, 64a/16, 68b/15, 71b/18, 75b/07, 76b/04, 77a/02, 77a/09, 89b/11, 91a/10

ķ.- ub 16b/13, 26b/06, 28b/09, 28b/11, 31b/10, 37a/03, 37a/18, 37a/19, 38a/10, 41a/03, 42a/06, 44a/12, 44b/06, 48a/09, 52a/01, 58b/02, 59b/07, 76b/13, 79a/18, 88b/12, 88b/17, 95a/05

II. (Bir başka maddenin, karışımın içine) Katmak, eklemek.

ķ.- a 91a/10

ķ.- alar 28b/07

ķ.- asın 29a/01, 34a/07, 35a/05, 41a/02, 47a/13, 50b/18, 63b/12, 64a/15, 67a/18, 67b/01, 70b/17, 75a/15, 75b/03, 77a/09, 78b/19, 80b/01, 86b/02, 86b/03, 86b/09

ķ.- ub 28a/08, 28a/11, 28b/13, 30b/09, 33a/16, 34a/04, 34b/06, 34b/16, 35b/08, 35b/11, 36b/01, 38a/15, 38a/19, 38b/01, 38b/12, 41a/11, 41b/12, 42b/11, 43a/06, 43a/08, 43a/16, 43b/11, 44a/01,

44a/06, 44a/09, 45b/03, 45b/11, 45b/17,
46b/02, 47a/03, 47b/04, 47b/12, 54a/11,
54b/05, 54b/07, 59b/05, 60a/15, 61b/13,
62a/12, 62a/13, 63a/09, 64a/08, 64a/18,
64b/08, 69a/03, 70a/08, 70a/10, 70a/13,
71a/03, 71a/05, 71b/05, 71b/09, 75a/14,
80a/16, 80b/13, 81a/15, 82a/05, 85b/18,
86b/03, 88a/11, 89b/12, 89b/16, 93a/12

III. (Kimyasal aletlerin; kapların içine) Katmak.

ķ.- alar 17b/10, 92b/04

ķ.- asın 28b/05, 38a/19, 59a/03,
59b/09, 67b/04, 78b/10, 80a/11

ķ.- ub 27b/12, 28b/16, 34a/19,
35a/05, 37a/09, 38b/15, 43a/05, 43b/18,
45b/02, 50b/17, 52b/07, 54a/10, 54a/18,
57b/17, 58a/06, 59a/06, 59a/13, 59a/18,
59b/18, 60a/07, 64a/11, 64a/14, 64b/01,
65b/02, 67a/14, 67a/18, 67b/10, 68b/03,
68b/15, 68b/18, 70a/07, 71b/01, 71b/03,
71b/16, 72b/15, 75a/13, 75b/01, 76b/04,
76b/17, 77a/05, 77a/08, 79b/19, 81a/13,
81b/02, 81b/19, 82a/05, 85b/17, 86b/03,
89a/07, 89b/16, 94a/05, 94a/18

IV. ... halde bırakmak.

ķ.- a 28b/09

ķ.- alar 28b/08

ķ.- ub 26b/05

V. Pişmek üzere hazırlayıp ateşe oturtmak.

ķ.- asın 58a/06, 59a/18

ķ.- ub 27a/16, 28b/08, 46a/19,
67b/05, 81b/16, 92b/05

VI. Bırakmak, salmak, imkân

tanımak.

ķ- uvirmez 12b/10

ķoyun : -3- Geviş getirenlerden, eti, sütü, yapağısı ve derisi için yetiştirilen evcil hayvan.

ķ. 11a/01, 12b/07, 32a/18

ķoyun otu : -2- Kızılyaprak, fitik otu.

ķ. 50b/15

ķ. + dır 24a/06

ķozalak (ğ) : -1- Kozalıklıların, genellikle dibi yuvarlak, tepesi koni biçiminde ve odunsu dokulu meyvesi.

serv ķ.+ ı 39a/15

ķök : -29-

I. Bitkileri toprağa bağlayan ve onların, topraktaki besi maddelerini emmesine yarayan klorofilsiz bölüm.

k. 24b/02

k.+ de 09b/01

k.+ dir 23b/08

k.+ i 10b/15, 18a/10, 21b/09,
22b/05, 24a/01, 61b/10, 63a/02, 87b/06

k.+ idir 21b/05

k.+ iniñ 62b/13

k.+ üni 72b/14

k.+ ünüñ 45a/15, 63a/01, 63a/07,
72b/05, 73a/10

II. Hastalıkların başlangıcını oluşturan şey.

k.+ i 52a/15

k.+ leri 18a/19, 18b/02

k.+ lerini 52a/16, 55a/09,
57a/12, 68b/01

k.+ üni 54b/13

k.+ ünden 50a/17

kökli : -3- (Hastalıklar için) müzmin,
kalıcı.

k. 50b/04

k.+ dir 50a/18

k. olub 53b/08

kömür : -2- Kömür.

k.+ i 58b/04, 67a/16

köpek : -1- Köpek.

k. 10a/12

köpük (g) : -2- Bir sıvı üzerinde çeşitli etkilerle oluşan hava veya gaz kabarcıklarından meydana gelen tabaka.

k.+ i 31a/04

k. ola 64a/15

kör : -1- Kör, gözü görmeyen.

k. olur 13a/05

ķübā : < Ar. ķübā³ -1- Mayasıl ve uçuk gibi kabarcıklı bir cilt hastalığı.

ķ. 69b/02

ķubbe : < Ar. ķubbe -6- Yarım küre şeklinde olan damıtma vb. işlemlerde kullanılan kap.

ķ.-i cam 37a/19

ķ.+ niñ 37b/03

ķ.+ ye 37b/01, 57b/19, 75b/08,

80a/03

ķudemā : < Ar. ķudemā³ -1- Eski insanların ileri gelenleri.

ķ.-i Yunan 05b/14

ķūhī : < Far. ķūh + ī -1- Dağa ait, dağla ilgili.

bīh-i k. 22b/05-06

ķuħl : < Ar. ķuħl -1- Göze çekilen

sürme.

k.+ lar 26a/07

ķuķıya : < ? -1- Bir terkip adı.

ħabb-ı ķ. 57b/06

ķulaba : -1- Kulapa, dulaptal otu.

ķ. 22b/01

ķulaķ (ğ) : -1- Kulak.

ķ.+ a 22b/03

ķulunc : < Ar. ķülenc < Yun. -15- Vücutta özellikle omuz başlarında duyulan şiddetli ağrı.

ķ. 12a/14, 39a/06, 39a/08, 40b/01, 45a/14, 46a/12, 50b/12, 69b/08

ķ.+ a 66a/17, 66b/10, 74a/13, 89a/11

ķ.+ ı 69b/09

ķ.+ ı olan 93b/11

ķ. ola 73b/01

ķulunç : -1- bk. ķulunc.

ķ.+ larını 77b/03

ķum : -22- Kum.

ķ. 17b/10, 28b/06, 28b/07, 32a/02, 32a/10, 32b/14, 35b/19, 37a/03,

37b/11, 38b/17, 41a/07, 45a/01, 54a/12, 54a/19, 59a/09, 64b/02, 67a/14, 77a/06,

88b/12

ķ.+ ı 39b/08

ķ.+ lar 08a/03

ķ.+ ları 08a/03

ķunduz ħayası : < ? ķunduz + Far. ħāye -2- Kunduz taşığı otu, cavşir.

ķ. + dır 41b/19, 73a/07

ķurb : < Ar. ķurb -2- Yakın olma, yakınlık.

ķ.-1 Şems 01b/16, 09b/04

ķurbaęa : -3- Kurbağa.

ķ. 94a/02

ķ.+ larıñ 94a/03, 94a/04

ķurı : -29-

I. Nemi, suyu olmayan.

ķ. 26a/05, 29b/16, 32a/06,
32b/05, 32b/06, 33a/14, 33b/02, 34a/08,
34a/09, 34a/11, 35b/03, 38a/18, 38b/06,
60b/07, 91a/04.

ķ. + dır 30b/18

ķ. ola 34a/10

ķ. olan 34a/11,

ķ. oldı 92a/03

ķ. olub 40b/10

ķ. olursa 30b/01, 38a/13

II. Yağmur almadığı iin
zerinde bitki olmayan.

ķ. 20a/05, 20b/12

III. Salgısı olmayan.

ķ. 24a/11, 92b/18

IV. Eski tıp anlayışına gre
varlıklarda bulunan drt zellikten
(sıcak, soğuk, kuru, yaş) biri.

ķ. 06b/15

ķ. olan 06b/15

ķurı - : -2- bk. ķuru -.

ķ.- miş 62b/09

ķ.- sa 12b/10

ķurt (d) - : -27-

I. (Ateş, fırın veya güneş ile)
Kuru duruma getirmek.

ķ.- alar 94a/08

ķ.- asın 30a/15, 51a/01, 60b/02,

62b/09, 65b/01, 68b/05

ķ.- ırsın 60b/03, 90b/05

ķ.- ub 28a/16, 36a/16, 42a/05,
43b/15, 47b/05, 47b/11, 58b/09, 59a/14,
60b/09, 68b/13, 77a/15

II. (Şişlik, ıban vb. için)
bitirmek, iyileştirmek.

ķ.- ır 22a/12, 77b/02, 77b/07,
92a/09, 92b/10

ķ.- ur 70b/01

III. Kesmek, durdurmak.

ķ.- ır 44b/01

ķurıdıcı : -3- Kurutucu.

ķ.+ dır 72a/01, 72a/03, 72a/05

ķurř : < **Ar. ķurř** -3- Yuvarlak ve yassı
hap şeklinde yapılmış ilaçlar.

ķ.-ı gliye 59b/01, 95b/12

ķ.+ lar düzeler 44b/05

ķurřak : -2- Kuşların yemek borusu
zerinde bulunan, yiyeceklerin
toplandığı torba biçiminde şişkin organ.

ķ.+ ları 90b/07

ķ.+ ların 90b/06

ķurřun : -3- Eriyen, yumuşak ve
bükülgen, mavimtirak esmer renkte bir
element.

ķ. 27b/05

ķ.+ dur 20a/18, 42a/03

ķurřun şekeri : < **Far. şeker** < **Hint.** -1-
Beyaz ve kristal yapıda bir kimyasal
bileşiktir. Tatlımsı bir tadı vardır.

ķ. 29a/12

ķurt (d) : -8-

I. Uzun ve yumuşak gövdeli,

omurgasız, bacaksız, ayaksız veya çok ilkel ayaklı, sürünerek hareket eden küçük hayvan.

ķ. 10b/09

II. İnsanların sindirim siteminde yaşayabilen solucan; tenya.

ķ.+ ları 39a/12, 45a/17, 52b/16, 66a/15, 90a/03

ķ.+ ları 47a/08

III. Köpekgillerden, gri sarı renkli, yırtıcı, etçil memeli hayvan.

ķ.+ dan 10a/12

ķurtar - : -1- Kurtulmasını sağlamak, temizlemek.

ķ.- maķdır 31a/01

ķurtul - : -1- (Hastalıktan, yaralardan) Kurtulmak, iyileşmek.

ķ.- ur 95a/06

ķuru : -6-

I. Nemi, suyu olmayan.

ķ. 91a/15

ķ. ola 90a/07-08

ķ.+ sına 12b/10

II. Salgısı olmayan.

ķ. olmağa 70b/05

ķ. olsa 95a/07

III. Eski tıp anlayışına göre varlıklarda bulunan dört özellikten (sıcak, soğuk, kuru, yaş) biri.

ķ. 08b/13

ķuru -: -8- Kurumuş, canlılığı kaybolmuş.

ķ.- duķda 86a/18

ķ.- maķdan 26b/14

ķ.- r 10b/18, 62a/13

ķ.- sun 43b/18

ķ.- ya 59b/09

ķ.- yınca 62a/12, 87a/19

ķurut (d) - : -12- (Ateş, fırın veya güneş ile) Kuru duruma getirmek.

ķ.- alar 44b/05

ķ.- asın 79a/02

ķ.- dıĝıñ 90b/08

ķ.- maķdır 26b/14

ķ.- ub 62a/15, 86a/03, 94b/10

ķ.- ursın 54a/17, 93a/08

ķ.- duķdan 90b/10

ķ.- maķ 26b/15

II. (Şişlik, çıban vb. için) bitirmek, iyileştirmek.

ķ.- mağa 89b/01

ķurūh : < **Ar. ķurūh** -10- Yaralar, ülserler.

ķ.-ı ĥabīse 44a/19, 66b/05, 66b/06

ķ.-ı ĥabīseye 43a/12

ķ.-ı ĥabīseye 47a/18, 48a/12, 63a/18

ķ.-ı ĥabīşiyye 57a/15, 57a/17

ķ.-ı ĥabīşiyyenīñ 57a/12

ķuru ķaşınma : -1- Kuru kaşıntı, hikke.

ķ.+ ya 69b/02

ķuruluk (g) : -1- (Cilt için) Kuruluk.

ķ.+ e 70b/03

ķuş - : -14- Midesinin içindekilerini ağız yolu ile dışarı atmak, kay etmek, istifra etmek.

ķ.- ar 85a/07

ķ.- maĝı 50a/05, 76a/10

ķ.- maķ 13a/07, 50b/03, 52a/10,
52a/14, 52a/15, 57b/02, 61a/16, 61b/01,
65a/02, 65a/13, 90b/01

ķuřdur - : -3- Kusmasına yol aķmak.

ķ.- maĝla 49b/01

ķ.- ması 42b/03

ķ.- ur 52b/10

ķuřdurıcı : -8- Kusturan, kusmasına yol aķan.

ķ. 52a/10, 52a/16

ķ.+ dır 52a/13, 52a/14, 52b/02,
59b/14, 60a/17

ķ. olur 51a/04

ķuřvā : < **Ar. ķuřvā** -2- Ulaşılacak son nokta, nihayet.

ĝāyet-i ķ. 04b/11

ķ. olan 04b/17

ķuř : -4-

saķa ķ.+ ı 12b/17

ķ.+ lar 12b/13, 13a/03

ebābil ķ.+ ları 13a/06

ķuřķonmaz : -1- Zambakgillerden, uķ dalları yapraksı gōrūnūřte, toprak altı kōk saplarından ķıkan taze sūrgūnleri yenen bir bitki.

ķ. 22b/19

ķuvā : < **Ar. ķuvā** -5- Kuvvetler.

ķ.-yı erba'adır : Vūcutta bulunan dōrt kuvvet (hāzıma ve cāzıbe ve dāfi'a ve māsike). 02a/01

ķ.-yı řelāşedir : Ūķ kuvvet (nāmiye ve ĝāziye ve mūvellede). 01b/19

ķ.-yi cūz'i 33b/03

ķ.+ dan 10a/08

ķ.+ sını 13a/16

ķuvvet : < **Ar. ķuvvet** -93- Kuvvet, gūç; yetenek.

ķ. 13a/17, 13a/19, 13b/01,

55a/01, 55a/06, 55a/09, 61b/02, 63a/11,
64b/10, 65a/06, 77b/11

ķ.-i bāşırayı 72a/08, 76a/12

ķ.-i dāfi' aya 18a/04

ķ.-i eczāya 53a/17

ķ.-i hāşşā 57a/06

ķ.-i hayvāniyyedir : Mūdrike (idrak) ve muharrike (hareket ettirici) kuvvetlerdir. Eski tıp anlayıřına gōre rūh-ı hayvanīden kaynaklı olan bu kuvvetler doĝal olarak kalp merkezlidir. 13a/19-13b/01

ķ.-i hāzımanıñ 15b/01

ķ.-i hāzıması 85a/04

ķ.-i mūmeyyize : İķte hissedilen řeyleri birbirinden ayırma kuvveti. 15a/06, 15a/10, 15a/12, 85a/06

ķ.-i mūmeyyizesi 15a/04, 85a/04

ķ.-i mūshiliyyesi 86a/17

ķ.-i nāriyye 54b/14, 55a/04-05,
55a/06

ķ.-i nefşāniyyedir : Hiss-i idrak ve hiss-i batın⁴ (iķ duyular; hayal, vehim vb.) kuvvetleridir. Eski tıp anlayışına gōre nefş-i insanī (rūh-ı insanī) den kaynaklı olan bu kuvvetler beyin

⁴ Eserde hiss-i batın kuvvet-i nefşāniyye iķersinde deĝerlendirilmiřtir. Ancak bazı kaynaklarda hiss-i batın kuvvet-i hayvaniyye iķerisinde deĝerlendirilir.

merkezlidir. 13b/01

ķ.-i  āķide 84a/08

ķ.-i zībaķdandır 13b/02

ķ.+ de 03a/03, 54b/16, 88b/03

ķ.+ den 29b/11

ķ.+ dir 72a/08

ķ.+ e 68a/02

ķ.+ i 03a/01, 05a/03, 16b/17,
25b/17, 25b/19, 35b/13, 40a/12, 53a/15,
54b/10, 54b/14, 58b/04, 60b/07, 72a/01,
78a/11, 86a/18, 89b/05, 92a/18

ķ.+ inden 40a/13, 54b/15

ķ.+ ine 24b/16

ķ.+ ini 29b/05, 33b/01

ķ.+ ini virir 81b/04

ķ.+ le 79a/16

ķ.+ ler 77b/15, 85a/08

ķ.+ lerde 53b/06

ķ.+ lerdan 13a/18

ķ.+ leri 09b/15, 26a/02, 33a/16,
70b/08

ķ.+ lerini 02a/14, 29b/11

ķ. vire 20b/19-21a/01, 87a/05

ķ. viren 71b/12

ķ. viricidir 68a/04

ķ. virir 22a/13, 29b/10, 39b/18,
41a/18, 66a/05, 66a/07, 71a/12, 72a/04,
72a/08, 74a/02, 74a/14, 95b/09

ķ. virmekde 86b/10

ķ. virüb 10b/04

ķuvvetlen - : -1- Takviye etmek,
güçlenmek.

ķ.- mese 74a/18

ķuvvetlendir - : -15- Güçlenmesini

sağlamak, gücünü artırmak.

ķ.- diginden 75b/13

ķ.- ir 44a/15, 44b/02, 71a/06,
71a/11, 73b/11, 76a/04, 76a/12, 77a/18,
77b/03, 86a/15, 86b/10, 92b/11, 92b/12

ķ.- seņ 93b/18

ķuvvetli : -1- Gücü çok olan, etkili.

ķ.+ dir 46a/18

ķuvvetlü : -1- Aşırı derece.

ķ. 51b/11

ķuyı : -1- bk. ķuyu.

ķ. 30a/10

ķuyu : -4- Toprağā kazılan derince
çukur.

ķ. 30a/05, 30a/08

ķ.+ nuñ 30a/06

ķ.+ ya 26b/07

ķuyumcı : -1- Kuyumcu.

ķ. 60a/15

ķuzıķulağı : -1- Karabuğdaygillerden,
nemli yerlerde yetişen, yaprakları salata
olarak kullanılan, çiçekleri iki evcikli ve
kırmızımtırak bir bitki, ekşikulak.

ķ.+ dır 21b/14

ķübřā : < Ar. ķübřā -1- Büyük.

 ālem-i k.+ da 11b/09

ķüçüćük (g) : -6- Çok küçüć.

k.+ idir 85a/14

k.+ 10b/09, 32b/09, 33a/09,
64b/17, 95a/07

ķüçüćük (g) : -4- Küçüć, ufak.

k.+ i 10b/14

k. 23b/06

k. küçüć olanlar 83b/17

küçük k. olanlar 83b/17

kükürt : < **Far. gūgird** -6- Doğada saf veya başka cisimlerle birleşik olarak bulunan, sarı renkli element.

k. 27a/10, 27a/18, 27b/02, 27b/04, 27b/15, 42b/05

kül : -38- Kül.

k. 20a/04, 28a/06, 28b/17, 31b/07, 31b/10, 32a/10, 32a/13, 32a/16, 37a/03, 37b/10, 37b/11, 38b/16, 40a/03, 51a/01, 54a/19, 57b/18, 58b/02, 59b/07, 60b/02, 60b/06, 62b/05, 64b/02, 70a/08, 70a/13, 73a/01, 78b/07, 81b/18, 82a/09, 87b/11, 88a/09, 93a/09

k.+ de 72b/16

k.+ den 57b/13

k. itmekdir 26b/19, 27a/03

k.+ ler 32a/02

k. olunca 83a/11

k.+ üñ 31b/11

külā : < **Ar. külā** -10- Böbrekler.

k. 18a/17, 39a/10, 66a/14, 68a/08, 70b/06, 82b/03, 83b/15, 84a/05, 84a/09

k.+ da 18a/19

küleng : < **Far. kuleng** -1- Turna kuşu.

k.+ den 10a/13

küllī : < **Ar. kull + ī** -17- Bütün, hep; umumi.

devā³-i k. 54a/03

emr-i k. 06a/14

‘ilāc-ı k. 18b/03, 49a/11,

50a/03, 50a/04

‘ilāc-ı k.+ den 70b/06

k.+ dir 06a/11, 49a/10, istifrāğ-ı k.+ dir 67a/09

‘ilāc-ı k.+ dir 54b/17-18, 57a/06-07, 57a/09, 74a/05, 93b/02

‘ilāc-ı k.+ yi 15b/13

küllīyye : < **Ar. külliyye** -3- Umumi, genel.

hikmet-i k. 19b/12

mu‘ālecāt-ı k. 49a/09, 49a/15

kürrās : < **Ar. kürrās** -1- Pırasa.

k. 21a/19

kürre : < **Ar. kurre** -3- Yuvarlak, toparlak.

k.-i arzda : Dünya 09a/09, 09b/06

k.-i semāda : Merkezi arz'ın merkezi olmak üzere yarı çapı sonsuz olarak tasavvur olunan ve sathında bütün yıldızların mürtesemleri bulunan muhayyel küre. 09b/07

küşüş : < **Ar. küşüş** -2- Bağboğan, küsküt.

k. 23b/10, 76a/09

kütüb : < **Ar. kütüb** -1- Kitaplar.

k.-i hikmetde 25a/01

L

lā-be's : < **Ar. lā + be's** -1- Sakınca yok.

l.+ dir 92a/04

lā-büdd : < **Ar. lā + budd** -1- Lâzım, gerek.

l. 53b/05

lāden : < **Far. lāden** < **Yun. ladanía** -1- Bir cins çalı.

1. 41b/13

lafz : < Ar. **lafz** -6- Söz.

1.-i kimyādan 04a/19

1.-i ta' fından 29a/18

1.-i Yunanīdir 04a/05

1.+ ı 50b/07, 50b/08

laḥana : < Yun. **lakhano** -2- Lahana.

1. 69a/11

1.+ dır 21a/17

lahm : < Ar. **lahm** -1- Et.

1.-i zāyidi : Vücutta hastalık neticesinde çıkan fazla et. 93a/02

lākin : < Ar. **lākinne** -37- Ama, ancak, fakat.

1. 02b/08, 04a/19, 05a/12, 05a/15, 07a/18, 07b/03, 08b/18, 14a/01, 16b/17, 19a/12, 24b/17, 28a/18, 29b/02, 29b/07, 35a/16, 35b/13, 41b/12, 49b/08, 53b/08, 55a/01, 55a/15, 56a/09, 56a/11, 56a/16, 56b/10, 57b/02, 57b/03, 60a/18, 65b/11, 66b/09, 67b/18, 72a/20, 72b/02, 78a/04, 78a/11, 79b/11, 94a/04

la'1 : < Ar. **la'1** < Far. **lāl** -1- Parlak kırmızı renkli kıymetli taş.

1. 10b/03

laṭif : < Ar. **laṭif** -18-

I. Maddeyle ilgili değil ruhla ilgili, gözle görülebilecek maddi bir varlığı olmayan; Maddelerin kesif cisimlerini tamamlayan diğer öge.

1. 09a/07, 11a/16, 29a/14, 32b/16, 37a/04

1.+ den 02b/19

1.+ dir 11b/01

cism-i l.+ dir 33b/07

rūḥ-ı l.+ dir 33b/06

1.+ ini 30b/14, 72b/19

cüz'-i l.+ ini 32b/07-08

1. itmek 05a/01

1.+ lerdir 79a/13

1. olur 42b/14

II. Hoş, nazik, yumuşak.

mizāc-ı l. 03a/15

1. eyleye 78a/12

1. idüb 05a/09

laṭife : < Ar. **laṭife** -2-

I. Hoş, güzel.

edviyye-i l.+ niñ 03b/07

II. Maddeyle ilgili değil ruhla ilgili, gözle görülebilecek maddi bir varlığı olmayan.

nāriyye-i l.+ dir 55a/01-02

Laṭin : < Fr. **Latin**. < Lat. **Latinus** -5- Latin.

L. 52b/17

lisān-ı L.+ de 02b/06, 27b/19

L.+ den 49a/04

lisān-ı L.+ den 02b/07

Laṭince : -1- Latince.

L. 94a/02

lāyık : < Ar. **lāyık** -6- Uygun, yaraşır, münasip.

1. 88b/04

1.+ dır 17a/15, 17b/09, 91a/17

1. ola 03b/08

1. olan 86a/09

lā-yu'ad : < Ar. **lā + yu'add** -1- Sayısız, hesapsız, pek çok.

l.+ dır 92b/09

lā-yuḥterik : < Ar. **lā** + **yuḥterik** -1-
Yanmaz.

dühn-i l. 18b/17-18

lāzım : < Ar. **lāzım** -16- Gerekli,
lüzumlu.

l. 01b/11, 56a/04, 77b/13

l.+ dır 07a/05, 19a/10, 56a/16,
83b/13, 94b/05

l. geldi 31b/01-02, 31b/02

l. gelir 54b/17

l. olan 79b/14, 79b/16

l. olmayan 26a/16, 30b/04

l. olur 29a/07

lāzıme : < Ar. **lāzıme** -1- Gerekli,
lüzumlu.

l.+ dir 25b/13

lāzıme : < Ar. **lāzıme** -1- (İnsanda)
Sürekli ateşlilik hali.

l. 88a/03

lāzverd : < Far. **lāzverd** -2- Laceverd
taşı. Koyu mavi, değerli bir süs taşı.

l. 23a/06-07

l.+ iñ 23a/07

leben : < Ar. **leben** -6- Süt.

l.-i kibrīt 74b/06, 77a/03, 77a/16,
77a/17, 77b/07

l.-i kibrīti 77b/06

leblāb : < Ar. **leblāb** -2- Sarmaşık.

l. 12b/10

l.+ dır 23b/08

leṭāfet : < Ar. **leṭāfet** -2-

I. Maddi varlığı gözle
görülebilecek gibi olmama.

kemāl-i l.+ de olub 55a/02

l.+ le 79a/11

levn : < Ar. **levn** -55- Renk.

l. 09b/06

l.+ de 81b/08

l.+ den 80b/10, 89b/13, 91a/09

l.+ i 08b/06, 15a/10, 15a/11,

17a/14, 17b/14, 17b/15, 20a/04, 20b/11,
21b/17, 25a/14, 30b/10, 30b/11, 37a/14,

40b/08, 41b/17, 42b/17, 42b/18, 46b/08,
59b/04, 59b/06, 59b/07, 61b/07, 61b/14,

61b/17, 63a/10, 63b/05, 77a/01, 80b/16,
81a/02, 83b/09, 89b/11, 89b/13, 91a/08,

91b/15, 93a/11, 93a/13

l.+ inde 25a/14, 59a/19

l.+ inden 62b/04, 93a/13

l.+ ini 07a/04, 07b/07, 80b/16

l.+ leri 21a/08, 24b/08, 33a/16

l.+ lerinde 19b/13

l.+ leriniñ 05b/09

levz : < Ar. **levz** -1- Badem.

l. 20b/09

levzeteyn : < Ar. **levzeteyn** -1-
Bademcikler.

l. 94b/12

lezic : < Ar. **lezic** -2- Yapışkan, ağdalı.

l. 15a/13

l. olur 44a/02

lezice : < Ar. **lezice** -1- Yapışkanlık,
ağdalılık.

l. 15a/02

leziṣ : < Ar. **leziṣ** -1- Lezzetli, tatlı.

l.+ dir 10b/17

leziṣ : < Ar. **leziṣ** -1- bk. leziṣ.

l. ola 20b/17

liḥyetü't-teys : < Ar. liḥye + teys -1-
Keçisakalı otu.

l.+ dir 23b/01

limūn : < Far. limūn < Hint. -4- Limon.

l. 43b/01

l.+ a 10a/17

l.+ dan 10a/16

l.+ dur 21a/01

lisān : < Ar. lisān -10- Dil.

l.-1 Laṭinde 02b/06, 27b/19

l.-1 Laṭinden 02b/07

l.-1 'Arabīye 02b/07

l.-1 'Arabiyyeden 03a/19

l.-1 'Arabiyyeye 03a/18-19

l.-1 Türkīye 03b/01

l.-1 Yunanīde 19b/12

l.+ a 23b/11

l.+ ından 52b/18

lisān-ı şevr : < Ar. lisān + şevr -3-
Sığirdili denilen çok yapraklı bir bitki.

l. 21b/09, 22b/18, 76a/06

lisān-ı 'uşfūr : < Ar. lisān + 'uşfūr -1-
Kuşdili bitkisi.

l. 23b/11

lisānū'l-ḥamel : < Ar. lisān + ḥamel -2-
Sinirli yapağı, sinirli ot.

l. 85a/12

milḥ-i l. 92b/03

lisānū'ş-şevr : < Ar. lisān + şevr -5-
Sığirdili denilen çok yapraklı bir bitki.

l. 21b/04, 23b/11, 63a/02,

66a/06, 70b/13-14

li-sene : < Ar. li + sene -1- Senede.

(Eserin yazılış yılı.)

l. 95b/05

lu'āb : < Ar. lu'āb -1- Ağda, hafif
akışkan.

l.+ ı 31a/07

lu'āblı : -1- Ağdalı.

l. 24a/06

lūbiyā : < Ar. lūbiyā -1- Böğrülce.

l.+ dır 23a/15

lūfu'l-ḥayye : < Ar. lūf + ḥayye -1-
Yılan yastığı bitkisi.

l.+ dir 23a/11

lūfu'l-ḥayyetü'l-kebīr : < Ar. lūf + ḥayye
+ kebīr -1- Yılan yastığı bitkisinin
büyüğü.

l. 24b/02

luṭf : < Ar. luṭf -1- İhsan, bağış.

l.-i 'adliyle 81b/12

l.-i kereminden 49b/07

lu'ūḫ : < Ar. lu'ūḫ -1- Yalanacak,
yenecek macun.

l. 03a/04

lūbūb : < Ar. lūbūb -1- İçler, özler.

l.-1 bāride 95b/13

lūdnu : -1- bk. lūvdū.

l. 73a/14

lūffāḥ : < Ar. lūffāḥ -3- Büyük ve geniş
yapraklı, kokulu bir bitki olup evvelce
büyücülükte kullanılırdı; Adamotu,
Muhabbetotu.

l. 21a/17, 72b/17, 73a/10

lū'lū' : < Ar. lū'lū' -1- İnci.

milḥ-i l. 62a/02

lūvdū : < ? -1- Bir macun türü.

ma^ccūn-ı l.+ nu 73a/09

lüvnüva : < ? -2- Bir terkip ismi.

ḥabb-ı l. 72b/03, 72b/13

M

mā³ : < Ar. mā³ -38- Su.

m.-i bārūt 33b/10

m.-i fārūḳ 28a/01, 28a/17,

28a/19, 47b/10, 54a/06

m.-i fārūḳa 28b/12

m.-i fārūḳdan 78b/06

m.-i heddām 54a/06

m.-i qarāḥ 52a/05, 52b/13,

54a/16, 71a/02, 71b/09, 83a/13, 86a/02,

93a/15, 93a/16

m.-i qarāḥla 93a/03

m.-i kibrīt 28a/03

m.-i melekī 78b/08

m.-i muḳaṭṭar 83a/17

m.-i ṭarṭir 84a/05

m.-i tizabdır 26a/15

m.-i uşul 45a/15-16

m.-i zerrin : Kral suyu; altın ve platin gibi metallere tepkimeye girebilen kuvvetli bir asit çözeltilisidir, hidroklorik asit ve nitrik asit karışımıdır. 26a/14, 28a/02, 28b/12, 28b/13, 31b/16, 54a/06, 67a/18, 67b/01, 67b/03, 78b/08, 93b/18

m.+ ı 37a/08, 37a/11

ma^cācīn : < Ar. ma^cācīn -1- Macun, hamur kıvamına getirilmiş, yoğurulmuş şeyler.

m. 03a/04

ma^cād : < Ar. ma^cād -1- Hastalıktan iyileşme.

m.+ da 04b/11

mā^c-adā : < Ar. mā^cadā -1- Başka.

m. 57a/05

ma^cādin : < Ar. ma^cādin -2- Madenler.

envā^c-ı m. 14a/09

m.+ e 77b/17

ma^cārif : < Ar. ma^cārif -1- Sanatlar, bilgiler.

erbāb-ı m. 93b/16

ma^cāş : < Ar. ma^cāş -1- Hayat, yaşayış.

tedbīr-i m. 04b/10

mā-beyn : < Ar. mā + beyn -1- Arası, ara.

m.+ inde 14a/01

ma^ccūn : < Ar. ma^ccūn -20- Macun, hamur kıvamına getirilmiş şey.

m. 53a/07, 60b/18

m.-ı diyardun 95b/06

m.-ı lüvdūnuñ 73a/09

m. düzeler 73a/12

m. gibi iderler 62a/08

m.+ ı 82b/08

m. idesin 74b/10

m. idüb 74a/11-12

m. it 87a/03

m.+ lar 39a/09, 71a/17

m.+ lara 41a/05

m.+ larda 40a/14

m. oluna 95b/15

m. olunub 60b/17

m. olur 74b/11

m.+ uñ 61a/02, 73b/18

m.+ unuñ 60b/12

mā-dām : < **Ar. mā + dām** -6- Madem, çünkü.

m. 04b/19, 07b/10, 08b/18, 15b/19, 72a/15, 74a/18

mādde : < **Ar. mādde** -18- Madde; bir şeyi meydana getiren unsurlardan her biri.

m. 09a/13, 09b/02

m.-i aşılye 55b/19

m.-i muşabb olmasına 87a/06

m.-i müstereke 55b/19

m.+ den ola 73b/03

m.+ dir 07a/09

m.+ lere 92a/15

m.+ leri 51b/14, 52a/04, 72a/11, 78b/02, 87b/04

m.+ leriñ 51a/09

m.+ niñ 25a/11

m.+ siniñ 50a/19

m.+ yi 65a/14, 87b/15

māddetü'l-ḥayāt : < **Ar. mādde + ḥayāt**

-1- Canlılık, hayat maddesi.

m. 09a/12

ma'den : < **Ar. ma'din** -61- Maden, cevher.

m. 06a/19, 07a/08, 07a/14, 07a/15, 08a/01, 08a/19, 09a/10, 10b/01, 11b/19, 26a/11, 55b/19

m.+ de 07b/03, 07b/11, 08b/03, 08b/09, 10a/01, 85b/15

m.+ den 04b/19, 12b/05, 18b/19

meretebe-i m.+ den 55a/17

m.+ e 07b/08

meretebe-i m.+ e 55b/01

m.+ i 04a/12, 04b/07, 07b/15, 08a/01, 08a/04, 08a/06, 26a/09, 27b/09, 33b/12, 53b/16, 53b/17, 53b/18, 55a/17, 69a/18, 71a/18, 74b/08, 84b/11, 87b/15

m.+ iñ 07b/06, 07b/07, 07b/13, 08a/06, 09b/04, 28b/14

m.+ inde 88b/05, 88b/06

m.+ inde olandan 85b/11-12

m.+ inde olur 85b/08-09

m.+ inden 07b/13, 48b/06, 85b/10

m.+ iniñ 36b/02, 48b/05-06, 53b/16

m.+ ler 12b/01

m.+ leri 04b/13, 19b/02, 77b/18

ma'deni : < **Ar. ma'den + i** -13- Madensel, madenle ilgili.

m. 04b/02, 04b/03, 04b/05, 06b/07, 08b/01, 08b/02, 27b/15, 55a/15, 56a/02, 65a/17

milḥ-i m.+ den 80a/10

gerek m. gerek nebātī gerek ḥayvānī olsun 90b/03

m. olub 68a/17

ma'deniyyāt : < **Ar. ma'deniyyāt** -27- Madenler.

m. 05a/06, 05a/07, 10a/14-15, 25a/12, 25b/18, 26a/12, 26a/13, 26b/01

m.+ da 02b/14, 27a/08, 33b/17

m.+ dan 02b/13, 55a/10, 55a/16

m.+ ı 28a/17, 93b/01

m.+ iñ 05a/12, 13a/15, 27a/03, 36a/13, 42a/02, 53b/19, 55b/09, 55b/11,

55b/16

m.+ la 55b/03, 55b/11

ma'dūm : < Ar. **ma'dūm** -2- Var olmayan, yok.

m. oldı 09a/02

m. olmaz 08b/17

mā-dūn : < Ar. **mā + dūn** -1- Alt, seviye bakımından aşağı.

m.+ ı 78a/05

mafşal : < Ar. **mafşil** -6- Eklem.

m.+ lar 44b/13, 87a/06, 94a/13

m.+ lara 87a/05

m.+ larda 44b/11

m.+ ları 72a/11

mağrağa : < ? -1- İçinde madenlerin yakıldığı dayanıklı bir kap.

m.+ da 48b/08

mağrūr : < Ar. **mağrūr** -1- Kibirli, gururlu.

m. iderler 81b/11

maḥal : -13- bk. maḥall.

m.+ de 04a/19, 04b/09, 29b/16, 53a/07, 53a/08, 53a/10, 67b/16, 74b/01, 78a/13, 93a/11

m.+ leri 03b/05

m.+ lerini 02b/11

maḥall: < Ar. **maḥall** -7- Yer.

m. 05b/17, 18a/16

m.+ i 13a/18, 13b/01

m.+ idir 77b/15

m.+ iñ 19a/06

m.+ ini 02b/09

ma' -hazā : < Ar. **ma' + hazā** -3- Bununla beraber.

m. 06a/08, 16a/01, 54b/17

maḥdūmiyyet : < Ar. **maḥdūmiyyet** -1- Hizmet edilme.

m.+ i 02a/02

maḥfūz : < Ar. **maḥfūz** -1- Saklanmış.

m. 95a/05

māhir : < Ar. **māhir** -4- Maharetli, usta.

m.+ dir 12b/15, 13a/01

m. olan 25b/14

m. olsa 24b/09

maḥlūḳ : < Ar. **maḥlūḳ** -2- Allah tarafından yaratılmış.

m.+ dur 05b/13, 11b/05

maḥlūl : < **maḥlūl** -30- Erimiş, çözülmüş, eriyik.

m. 44a/14, 58b/16, 78b/12, 78b/13, 78b/18, 79b/07, 79b/09, 80a/18, 80b/01, 80b/18, 80b/19

m.-ı evveli ve şānīyi 71b/19-20

m.-ı muḳaṭṭar 70a/11-12

m.+ den 79a/17

m.+ e 79a/05, 79b/08

m.+ i 48a/10, 64b/01, 77a/08, 70a/11, 78b/09, 79b/05

m. olan 32b/18, 33a/09, 33a/11, 44b/15, 50b/17, 78b/10

m. olanı 32b/19

maḥlūṭ : < Ar. **maḥlūṭ** -1- Karışık.

m. 81a/15

maḥmūde : < Ar. **maḥmūde** -14- Bingöz otu, sakmunya.

m. 26a/01, 61b/09, 62a/08, 62a/09, 62a/10, 62a/18, 62b/06, 63b/02, 87a/01

m.+ den 52a/08, 62a/16, 62b/06,
62b/09

müdebber m. olsun 62a/18

maḥşūş : < Ar. **maḥşūş** -26-

I. Has, özgü.

m. 07b/10, 08a/06, 49a/10

m.+ dur 04a/17, 22a/09, 22a/17,
22b/03, 22b/05, 22b/07, 22b/11, 22b/17,
23a/02, 23a/03, 23a/18, 50a/02

m. olan 07b/08, 17a/02, 22a/19

m. olmayan 50a/07

II. Hususi, özel; müstakil.

m. 25b/02

hılt-ı m.+ ı 53a/19

‘uzv-ı m.+ da 84a/04, 84a/07

‘uzv-ı m.+ dan 53a/19-53b/01

‘uzv-ı m.+ uñ 84a/04

maḥz : < Ar. **maḥz** -4- Sırf, halis.

ḥāşşa-i m. 68a/18

nef’ -i m. 03b/15, 25a/04

devā-yı m. olmaḥ 53a/03-04

maḥza : < Ar. **maḥza** -2- Halis, saf.

ḥāşşa-i m. olmuşdur 55a/06

m. olunca 57a/06

mā’i : < Ar. **mā’ + i** -1- Su renginde,
mavi.

m. 28a/13

mā’il : < Ar. **mā’il** -4-

I. İstekli, meyilli.

m.+ dir 12b/16

II. Andırır, benzer ... e çalar.

m. 67b/08

m.+ dir 12b/16, 83b/19

m. olur 20b/11

mā’ilü’r-raḥabe : < Ar. **mā’ilü’r-raḥabe**
-15- Eğri veya turna adı da verilen
damıtma aleti.

m. 31b/17, 41a/07, 41b/08,
42a/07, 67b/06

m.+ de 37a/10

m.+ dir 32a/07-08

m.+ niñ 67a/15

m.+ ye 45a/01, 46a/17, 67a/14,
67b/04, 68b/18, 80a/11, 81a/19

mā’iyyet : < Ar. **mā’iyyet** -3- Hidrat.

m. 84b/08

m.+ i 37a/01, 37a/02

mā’iyyetli : -1- Hidratlı.

m. 69a/12

maḥāle : < Ar. **maḥāle** -8- Kitabın
ayrıldığı bölümlerinden her biri.

m. 04a/03, 74a/16

m.-i müştemil 49a/08

m.-i rābi‘ a 33b/02-03

m.-i şālişesinde 06a/04-05

m.-i ūlā 05b/02, 49a/08-09

m.+ de 33b/03

maḥbūl : < Ar. **maḥbūl** -2- Geçerli,
beğenilen.

m.+ dūr 52a/07, 55b/04

maḥşūd : < Ar. **maḥşūd** -4- Kast olunan,
istenilen şey.

m. 04a/12, 26a/16, 50a/19,
54b/01

ma’ḥūl : < Ar. **ma’ḥūl** -1- Akla uygun.

m. buldı 81a/07

maḥūle : < Ar. **maḥūle** -1- Çeşit.

m. 24b/19

ma'kūs : < **Ar. ma'kūs** -1- (Ateş için)
Nesnenin, doğrudan ateş üzerine
konulmayıp ateşin kenarlarından
etkilemesi.

nār-ı m. 25a/17

māliḥulyā : < **Ar. māliḥūliyā** < **Yun.**

melanholia -4- Belirtileri hayata karşı
bağlılığın azalması ve her şeye
kayıtsızlık, derin bir keder vb. haller
olan ruh hastalığı, karasevda, melankoli.

m. 63a/16

m.+ niñ 59b/12, 73b/12

m.+ yı 72a/12

māliḥulyā : -1- bk. māliḥulyā.

m.+ ya 61a/01

mālik : < **Ar. mālik** -2- Bir şeye sahip
olan (kimse).

m. olan 19a/16

m. olur 11a/14

ma'lūm : < **Ar. ma'lūm** -62- Bilinen,
belli.

m. 73a/12

emr-i m.+ dur 05a/15

m. ola 05a/14, 11a/04, 11a/18,
11b/05, 13a/17, 13b/02, 13b/10, 13b/18,
14a/10, 14b/15, 14b/19, 15b/05, 16a/02,
16a/19, 16b/08-09, 16b/13, 17a/06,
18a/02, 18b/04, 19a/11, 19b/15-19b/16,
20a/03, 24b/14, 25b/18, 26b/14, 27b/17,
28a/03, 30b/13, 33b/11, 33b/19, 38a/05,
48b/18, 49a/09, 49b/15, 50a/16, 51a/05,
52b/17, 53a/11, 53a/18, 53b/03, 54b/10,
65a/13, 67a/07, 69b/15, 72a/15, 74a/01,
77b/19, 79a/11, 83b/16, 84b/06, 85a/03,

86a/16, 87b/13, 88b/04

m. oldu 06a/15, 08b/16, 70a/04

m. olsun 01a/08, 01b/08

m. olur 53a/15

ma'lūme : < **Ar. ma'lūme** -1- bk.
ma'lūm.

müddet-i m.+ de 07a/07

ma'mūl : < **Ar. ma'mūl** -8- Yapılmış,
işlenmiş, imal edilmiş.

m. 58a/14, 67b/12, 95a/12

m.+ i 58a/06, 59a/14, 88b/14

m. olanı 54b/02

m.+ üñ 31b/14

ma'nā : < **Ar. ma'nā** -9- Anlam.

m. 78a/07

m.+ ları 79b/12

m.+ larını 33a/14

m.+ 'ı 15b/17

m.+ sı 04a/05, 04a/16, 73a/14

m.+ sını 14b/15, 33b/05

māni' : < **Ar. māni'** -2- Engel.

m. ola 73b/10, 87a/06

mantar : < **Yun. manitari** -1- Pek çok
çeşidi olan, bazıları zehirli, yapraksız,
çiçeksiz bir bitki.

m.+ dır 21a/19

manya : < **Yun. Movia** -5- Çılgınlık,
cinnet.

m. 14a/18, 59b/13, 63a/16,

70a/17, 71a/06

maraz : < **Ar. maraz** -347- Hastalık,
illet.

m. 15b/18, 15b/19, 16b/09,

16b/12, 16b/14, 17a/16, 18b/02, 18b/03,

- 18b/07, 18b/08, 42a/08, 42a/10, 49b/03,
49b/05, 49b/06, 53b/01, 53b/08, 55b/04,
55b/06, 55b/07, 55b/08, 67b/19, 68a/10,
72a/15, 75a/09, 76b/06, 85a/05, 85a/06,
85a/07, 85a/09, 92b/13, 95b/09
def^c -i m. 49a/19
m.-i āḥardan 56a/19
m.-i ḳavī 05a/13
m.-i mütevārişden 18a/15
m.-i ṭā^c ün 15b/12
m.+ a 17a/12, 19a/07, 49a/10,
53a/07, 59b/13, 74a/18, 74b/13, 74b/14,
83a/01
envā^c -i m.+ a 55a/11
teşhîş-i m.+ a 56b/15
m.+ da 53b/02
m.+ dan 49b/05, 66a/17, 86b/19
def^c -i m.+ dır 49a/19
izāle-i m.+ dır 04b/10, 04b/11,
04b/17
m.+ ı 12a/15, 12a/17, 68a/06,
77b/01, 84b/10, 89b/02, 89b/03
m.+ ı olsa 67a/03
m.+ ñ 15b/19, 18a/05, 18a/16,
18a/17, 18a/19, 49b/03, 49b/12, 49b/13,
56a/17, 56b/15, 68a/19, 68b/01, 70a/01
m.+ ina 23b/15, 24a/11, 39a/08,
39a/13, 39b/04, 40b/01, 42b/03, 43a/03,
43b/05, 44b/14, 45a/11, 45a/16, 46a/12,
48a/15, 50a/11, 51b/06, 57a/09, 58a/10,
58b/19, 59a/01, 65b/07, 66b/01, 69a/08,
69a/11, 69a/15, 69a/19, 70b/04, 71a/06,
71a/13, 72a/06, 72a/07, 73a/06, 73b/09,
73b/16, 76a/07, 77a/19, 77b/01, 77b/06,
81b/05, 82b/10, 86a/14, 89a/19, 90a/03,
92a/15, 92b/19, 93a/01
m.+ ından 41a/19, 46b/04
m.+ ını 04b/09
m.+ ınıñ 24b/16, 69a/13, 83a/02,
84b/06, 84b/10
teşhîş-i m. idüb 56b/08
m.+ lar 13b/15, 13b/16, 14a/13,
14a/18, 14b/01, 14b/03, 14b/14, 15a/17,
15b/02, 16a/10, 16b/06, 16b/08, 16b/14,
18b/12, 18b/13, 49b/04, 49b/10, 50a/18,
50b/04, 50b/13, 68a/04, 68a/06, 68a/18,
69b/01, 70b/05, 89a/19
envā^c -i m.+ lar 14a/10
m.+ lara 14b/12, 15b/03, 16b/16,
17a/18, 17b/01, 17b/07, 18b/05, 21b/15,
37b/15, 40a/10, 40a/12, 40b/18, 43a/18,
49b/07, 52b/02, 54a/01, 59b/14, 60b/19,
61a/01, 64b/12, 64b/13, 66b/07, 67b/19,
74b/02, 79b/01, 81b/10, 82b/12, 89a/19,
89b/06, 90a/01, 90a/17
m.+ larda 16b/19, 17a/02,
17b/13, 17b/15, 51b/12, 62a/05, 67b/17,
69b/17, 74a/06, 77b/10, 82b/13, 88a/06
m.+ lardadır 50b/11
m.+ lardan 16b/09, 16b/12,
18a/11, 56b/05, 70a/18, 78a/04, 81b/03
m.+ lardan ola 16b/19
m.+ ları 14a/15, 14a/17, 14b/08,
15b/02, 16a/13, 16a/14, 63a/17, 74a/19,
76b/10, 76b/14, 77a/18, 78b/03, 93b/03
m.+ larıñ 13a/14-15, 13b/17,
13b/19, 15b/05, 15b/13, 16a/14, 16a/19,
18a/08, 18a/14, 18b/01, 19b/18, 40a/17,

43b/12, 44a/18, 44b/15, 45a/04, 49a/09,
49a/11, 49a/12, 49b/11, 50a/17, 52a/16,
54b/13, 54b/18, 55a/09, 56a/18, 57a/07,
58a/09, 59a/12, 64b/12, 68b/08, 70b/02,
71a/07, 72a/12, 77b/13, 81b/06, 89a/18,
93b/06

m.+ ların 73b/12

m.+ larına 17b/04, 17b/05,
22a/13-14, 22a/14, 22b/16, 39a/10,
39a/13, 40a/11, 40a/15, 40b/03, 41a/13,
41a/17, 41b/18, 43a/11, 43a/13, 44a/04,
44a/16, 44b/02, 45a/06, 45a/07, 50a/09,
52b/02, 63a/15, 63b/01, 66a/02, 66a/05,
66a/08, 66a/09, 69a/09, 70a/17, 71a/12,
72a/02, 73b/13, 75a/07, 76b/08, 82b/06,
82b/11, 86a/12, 86a/14, 89a/11, 89a/12,
93b/14

m.+ larında 51b/11

m.+ larından 68a/10, 68a/12

m.+ larını 83a/09, 92b/17

m.+ larınıñ 35a/01, 42a/01,
44a/03, 54b/19, 58b/18, 61a/01, 67a/10,
74b/16, 75a/08-09, 76a/13, 76b/05,
77a/02, 77b/13, 81b/13, 82b/03, 83b/04,
86b/14, 89b/01, 89b/02

m. ola 73b/09

def -i m. olmaz 03a/07

izäle-i m. olursa 04b/18

ma^ç rifet : < **Ar. ma^ç rifet** -7-

I. Bilgi, ilim.

m.-i mücerredâtdan 02a/04

II. Hüner, maharet.

m.+ i 05a/06, 19b/10, 49b/09,
49b/10

m.+ ine 19b/18

m.+ ini 19b/10

mariye : < **Fr. (bain)-marie** -30- Su
(hamamı); bir kabı kaynar suya
oturtmak suretiyle ısıtma yönteminde
kullanılan kimyasal araç.

ħammām-ı m. 25a/18, 32a/04-
05, 34a/02

ħammām-ı m.+ de 35a/11,
36a/10-11, 36b/19, 37a/09, 39a/16,
40b/09, 41a/03, 44a/06, 44a/10, 62b/02,
62b/05, 62b/08, 62b/15, 63a/05, 64b/04,
75a/05, 79a/03, 81a/09, 83b/03, 86b/04,
87b/03, 90b/04, 94a/05

ħammām-ı m.+ de ola 63a/08

ħammām-ı m.+ dir 29b/16

ħammām-ı m.+ ye 79b/19,
89b/18

marīz : < **Ar. marīz** -20- Hasta,
hastalıklı.

m. 17a/03, 17a/16, 55b/06,
61a/14, 82b/15, 91b/02

m.+ e 51a/12, 55b/12, 72a/16

m.+ i 56a/19, 70a/18

m.+ iñ 16b/09, 17a/03, 55b/02,
55b/06, 55b/13, 56a/10, 56b/15, 64b/10,
65a/06

marşama : < **Rum. barsama** -2- Güzel
kokulu, yaprakları yemeklere konulan
nane ve yaban kekiğinin ortak adı.

m. 10a/16, 76b/15

marul : < **Yun. maruli** -2- Marul.

m. 66a/08

m.+ dur 21a/17

- mā-şadağ** : < Ar. **mā** + **şadağ** -1- Tıpkı.
m. 01a/12
- masarıka** : < Fr. **masarika** < Yun. **mesenterion** -2- Bağırsaklarda emilen gıda maddesini taşıyan lenfa damarı.
m. 15a/08
m.+ niñ 51b/03
- māsike** : < Ar. **māsike** -1- Tutan, tutucu. (Vücuttaki dört kuvvetten biridir. Bu kuvvet ile gıdalar bedende bir süre tutulur. Hazım kuvveti devreye girer.)
m. 02a/01
- Maşkov** : -1- Moskov.
M. 10b/11
- maşrūʿ** : < Ar. **maşrūʿ** -1- Saralı, sara hastalığına tutulmuş.
m.+ a 51a/08
- maştakī** : < Ar. **maştakā** < Yun. **mastikha** -9- Sakız ağacı.
m. 24a/10, 36a/03, 60b/05, 73b/05, 76b/01, 89a/05, 91a/05
ʿūd-ı m. 95b/11
m.+ niñ 60b/06
- maʿşūm** : < Ar. **maʿşūm** -2- Buluğ çağına ermemiş küçük çocuk.
m.+ lara 52b/15, 64b/17
- maşūn** : < Ar. **maşūn** -1- Korunmuş.
m. 95a/05
- maşrıq** : < Ar. **maşrıq** -1- Gün doğusu.
m.+ dan 22a/18
- maṭbūh** : < Ar. **maṭbūh** -14- Bir sıvı içine konulup kaynatılmış veya haşlanmış (ilaç).
m.+ ı 45a/19
- m.+ ıyla 51b/04
m.+ lar 39b/05, 39b/08, 40b/19, 46a/14, 51a/10, 51b/10, 57a/11, 63a/17
m.+ lardır 45a/11, 87a/07
m.+ larıyla 40a/16
m.+ undan 51a/12
- maṭlūb** : < Ar. **maṭlūb** -5- Talep edilen, istenilen, aranılan şey.
m. 49a/18, 49a/19
m.+ a 29b/09
m.+ ı 69b/19
m. olan 49a/16
- māye** : < Far. **māye** -1- Maya.
m. 29b/13
- māyil** : < Ar. **māʿil** -3-
I. Benzer, yakın.
m. 10b/16, 81b/18
II. Eğik, eğilmiş.
taḫṭīr-i m. 32a/06
- maymūn** : < Ar. **meymūn** < Yun. **mīmon** -1- Maymun.
m. 12b/16
- maẓarrat** : < Ar. **maẓarrat** -1- Zarar, ziyan.
m.+ larını 56b/03
- māzeryūn** : < Ar. **māzeryūn** < Lat. **mezereum** -1- Dulaptal otu, kulapa.
m.+ dur 22b/01
- maẓhar** : < Ar. **maẓhar** -1- Nail olma, şereflenme.
m.-ı nām-ı zāt 01a/10
- maẓmaẓa** : < Ar. **maẓmaẓa** -3- Ağızda çalkalanmak üzere verilen sıvı ilaç, gargara.

m. etseler 76a/07

m. ideler 77a/02

m. idesin 93a/06

maẓmūn : < Ar. **maẓmūn** -2- Kastedilen asıl mana, anlam.

m.+ ı 03b/04, 05b/01

mebde³ : < Ar. **mebde**³ -17- Başlangıç; kök, asıl.

m. 09a/17, 09b/04, 10a/05

m.-i ḥayātdır 11b/18

m.-i şübūt 13b/05-06

m.+ i 09a/11, 09b/05, 09b/07, 31b/01, 52b/01

m.+ idir 05b/06, 05b/11, 05b/12, 10a/05, 12a/01

m.+ ine 09b/08

mecmū⁴ : < Ar. **mecmū**⁴ -37-

I. Hepsi, cümlesi.

m.+ a 71b/20

m.+ ı 42b/19, 57b/15, 60b/17, 63a/03, 70a/11, 87b/11, 88a/05

m.+ un 64b/07

m.+ unda 90b/09

m.+ undan 02a/15, 76b/08, 84b/12

m.+ unı 37a/09, 37b/18, 38a/01, 42a/14, 42a/19, 42b/05, 45b/11, 58b/01, 59a/06, 59a/18, 61b/06, 61b/11, 67a/13, 67b/04, 68b/03, 71a/20, 74a/10, 77a/04, 84b/17, 90b/12, 91a/13, 94a/07, 94a/17

II. Bir araya getirilmiş, toplanmış.

m. 55a/13

mecrūḥ : < Ar. **mecrūḥ** -1- Yaralı.

m. olan 95a/12-13

mederdiṭus : < ? -1- Bir terkip adı.

m. 73a/16

medrese : < Ar. **medrese** -1- Eğitim öğretim yapılan yer.

ṭabīb-i ḥaṣṣa dāḥil m.+ sine 03a/18

mefāṣil : < Ar. **mefāṣil** -29- Oynak yerleri, eklemler.

m. 45a/06

veca^c-ı m. 14b/01, 50b/12, 66b/04, 68a/06, 70b/02, 86b/14

m.+ a 23b/12

veca^c-ı m.+ a 44b/11, 45a/19, 50a/12, 57a/09, 57b/06, 66b/12, 69b/05-06, 70b/10-11, 77b/08, 81b/05, 86b/18, 86b/19, 87a/04, 87a/08

veca^c-ı m.+ dır 49b/04

m.+ ı 87b/01

veca^c-ı m.+ ı 87b/12

m. için olan 87b/05

m.+ ları 72a/10, 87a/17

veca^c-ı m.+ ları 94a/12

mefḥar : < Ar. **mefḥar** -1- Övünülen.

m.-i mevcūdāt 01a/10

meger : < Far. **meger** -1- Ancak, yalnız.

m. 88b/05

mekān : < Ar. **mekān** -1- Yer, mahal.

m.+ da 93a/10

me'kūl : < Ar. **me'kūl** -2- Yiyecek.

m. 17a/10, 18a/14

melāz : < Ar. **melāz** -1- Sığınacak yer (makam).

m.-ı aḡniyā ve fuḳarā 03a/08

melce³ : < **Ar. melce**³ -1- Sığınacak yer (makam).

m.-i ⁶ ulemā ve şulehā 03a/07

melekī : < **Ar. melek** + **ī** -1- Saf, temiz.

mā³-i m. 78b/08

melik : < **Ar. melik** -2- Padişah, hükümdar.

m.+ e 49a/07

m.+ i 49a/03

memdūh : < **Ar. memdūh** -4- Metholunmuş, övülmüş.

m. 55b/04, 73a/14

m.+ dur 29b/17, 73a/13

meme : -2- Kadınlarda göğüs üzerinde çifte tümsek halinde bulunan organ.

m. 93b/09

m.+ sinde 42a/09

memnū⁶ : < **Ar. memnū**⁶ -1- Men edilmiş, yasaklanmış.

m.+ dur 55b/11

men⁶ : < **Ar. men**⁶ -36- Yasaklama, engelleme; önleme.

m. 89a/17

m. ider 16b/16, 16b/18, 36b/03, 39a/17, 39a/18, 39b/03, 39b/17, 41a/05, 43b/04, 44b/02, 47a/09, 47b/07, 49b/14, 57a/08, 70b/02, 71a/08, 72a/01, 72a/04, 73b/03, 73b/04, 82b/13, 86a/15, 88b/01, 89a/19, 90a/03, 92a/12, 92b/11, 92b/12, 93a/17, 93b/01, 95b/08

m. idüb 29b/04, 47b/09, 89a/16

m. itmekdir 33a/06-07

menba⁶ : < **Ar. menba**⁶ -1- Kaynak.

m.+ ıdır 77b/14

menfa⁶at : < **Ar. menfa**⁶at -6- Fayda, çıkar.

m.+ i 03a/01, 03a/03, 24b/18, 85b/15

m.+ ler 20a/01

m.+ lerini 56b/03

menī : < **Ar. menī** -9- Erkeklerin cinsel organından salgılanan madde; er suyu, bel.

m. 09b/04, 86a/05

m.+ ³i 44a/16

m.+ sindendir 09a/14

m.+ sine 09a/17

m.+ sini 93b/15

m.+ yi 50a/14, 70b/08, 86b/10

menkūl : < **Ar. menkūl** -1- Nakledilmiş.

m.+ dūr 56a/11

mensūb : < **Ar. mensūb** -53- İlgili, ait, -e bağlı.

m. 22b/12, 49a/07, 63a/17, 93b/04

m.+ dur 04a/01, 12a/05, 12a/06, 12a/07, 16b/03, 16b/04, 16b/06, 16b/07, 20a/02, 20a/03, 20a/19, 20b/11, 20b/16, 21a/04, 21a/05, 21a/07, 21a/09, 21a/10, 21a/11, 21a/15, 21b/12, 21b/17, 22a/05, 22a/09, 22a/10, 22b/11, 23a/03, 23a/08, 23a/12, 23a/16

m. olan 21a/11, 21b/03, 22a/10, 22b/18, 23a/04, 23a/13, 70a/15

m. olanlardandır 20a/09-10, 20b/13

m. olanlardır 21b/02, 22a/17-18

menū⁶ : < **Ar. menū**⁶ -1- Bağlı,

bağlantılı.

m.+ dur 01b/16

merbūt : < **Ar. merbūt** -2- Bitişik, bağlı.

m.+ dur 01b/15, 02a/05

mercān : < **Ar. mercān** < **İbr.** -23- Tropik ve ılık denizlerde yaşayan, geniş resifler oluşturan, mercanlar sınıfının örneği olan, kırmızı kalker iskeletli hayvanın iskeletinden elde edilen madde.

m. 22a/11, 26b/12, 32b/17, 44a/18, 60b/16, 62b/10, 70b/13, 70b/14, 71a/05, 71b/11, 72b/07, 75a/03, 76a/20, 85a/12, 90a/10, 90b/10

milh-i m. 62a/02, 71a/03-04, 71a/05

m.+ da 19a/13

m.+ dan 70b/18

m.+ dır 20b/10

m.+ ı 71a/04

merci' : < **Ar. merci'** -1- Müracaat edilecek kişi veya yer.

m.-i eşiddā 03a/08

mercimek : < **Far. mercumek** -1- Baklagillerden, beyaz çiçekli bir tarım bitkisi.

m.+ dir 21a/19

merhem : < **Ar. merhem** -17- Deriye sürülerek kullanılan, içinde birçok etkili madde bulunan, yumuşak ve koyu kıvamda, yağlı veya yağsız ilaç.

m. 94b/17, 95a/08

m.-i kevākibī 94b/06

m.-i umadya 94b/06

m.+ dir 87b/05

m.+ e 94b/06

m. gibi ola 87b/09-10

m.+ i 95a/01, 95a/03, 95a/10, 95a/11

m. idüb 48a/13

m.+ iñ 26a/02, 95b/01

m.+ lerde 40a/14

m.+ lere 57a/14

m. olur 87b/11-12

merkaşışā : < **Far. merkaşışā** -2- Rüşenā taşı, göz taşı, demir sülfid.

m. 91b/05

m.+ yı 91b/16

merkez : < **Ar. merkez** -2-

I. Belirli bir yerin ortası.

m.-i arza 19b/06

II. Temel, başlangıç noktası.

m.+ i 05b/10

mermer : < **Yun. marmaro** -5- Mermer.

m. 26b/03, 60a/07, 60a/11, 60a/16, 66b/18

mersin : < **Yun. mirsini** -1- Mersin ağacı.

m. 21b/19

mertebe : < **Ar. mertebe** -42-

I. Kademe, derece, basamak.

m. 17b/01, 25a/08, 25a/10, 25a/13, 29b/02, 37a/19, 78a/18, 82a/13

m.-i hayvāna 55a/18

m.-i hayvāndan 55a/19

m.-i kemāle 77b/18-19

m.-i ma' denden 55a/17

m.-i ma' dene 55b/01

m.-i nebāta 55a/18, 55b/01

m.-i nebâtdan 55a/18, 55b/01
m.-i şâlişede 55b/05-06
m.-i ülâsında 55b/04
m.+ de 56b/02
m.+ den ola 65a/12
m.+ dir 31a/17
m.+ lerden 25a/09
m.+ leri 25a/06, 25a/10, 56b/03
m.+ lerini 25a/06, 56a/19,
56b/02
m.+ si 31b/06, 56b/10
m.+ sine 08a/04, 34b/19, 36b/05,
63b/09
m.+ siyle 20a/09
m.+ ye 19b/17, 25a/10, 78a/05
m.+ yi 25a/10
II. Miktar, ölçü.
m. 76b/18
m.+ si 80a/02
merzâ : < **merzâ** -1- Hastalıklar.
tedbîr-i m.+ da 03b/11
merzencüş : < **Ar. merzencüş** -5-
Mercanköşk, sıçankulağı otu.
m. 66a/03, 75a/11, 75b/10,
75b/17, 77b/12
mesâ'il : < **Ar. mesâ'il** -3- Meseleler,
hususlar.
m. 01b/17
m.+ i 56b/18
m.+ leri 01b/13
mesâmmât : < **Ar. mesâmmât** -1- Vücudun
teneffüs etmesine ve ter çıkarmasına
yarayan cilt üzerindeki küçük delikler.
m.+ dan 14b/18

meşâne : < **Ar. meşâne** -20- Sidik
torbası, idrar torbası, kavuk.
m. 17b/08, 39b/07, 41a/17,
45a/06
m.+ de 84a/05
m.+ de olan 68a/08, 70b/06,
72a/09, 82b/03, 84a/09
m.+ lerde 48a/01, 48b/15
m.+ niñ 65a/15-16
m.+ sidir 12b/03
m.+ sinden 84a/11
m.+ ye 15a/12, 15a/13, 23a/18,
66a/14, 83b/16
mesâ'il : -1- bk. mesâ'il.
cemîc-i m.+ ine 02b/01
meşel : < **Ar. meşel** -1- Örnek, misal.
m.+ ler 12b/05
meşelâ : < **Ar. meşelâ** -35- Misal olarak,
örnek olarak.
m. 01b/18, 07a/16, 07b/13,
09b/07, 10a/15, 10b/01, 10b/08, 13a/04,
16a/16, 19a/02, 19a/13, 21b/08, 22a/14,
22b/18, 23a/19, 24a/01, 24a/15, 25a/11,
25a/13, 25b/02, 26a/03, 26b/15, 27a/14,
28a/09, 29a/08, 29a/13, 30b/06, 34a/16,
34b/17, 35b/05, 38a/18, 51a/08, 51a/10,
59b/01, 61a/11
mes'ele : < **Ar. mes'ele** -1- Husus.
m.+ yi 02b/06
meşûk : < **Ar. meşûk** -3- Dövülmüş,
ezilip toz haline getirilmiş.
m. 48a/08, 54a/07
kibrî-i m.+ dan 45b/15
mesmûmât : < **Ar. mesmûmât** -1-

Zehirlenmişler, ağılanmışlar, zehirliler.

m.+ la 50a/06

mestür : < Ar. **mestür** -1- Kapalı, gizli.

m. olmuşdur 55a/03

meşakkat : < Ar. **meşakkat** -2- Güçlük, zorluk, sıkıntı.

m.+ i 42b/02

m.+ le 04b/12

meşe : < Far. **bīşe** -1- Meşe.

m. 22a/16

meşhūr : < Ar. **meşhūr** -8- Herkesçe bilinen.

m. 34a/02, 35b/05, 82a/12

m.+ dur 93b/17

m. olan 25a/19, 31b/18, 34a/16

m. ve müsta^ʿ mel olan 28b/03

meşmūm : < Ar. **meşmūm** -1- Misk, ıtır gibi güzel kokulu şey.

şifat-ı m. 74a/07

meşrū^ʿ : < Ar. **meşrū^ʿ** -4- Şeriatın izin verdiği, şeriata, kanuna uygun.

ʿ ilm-i m. 01a/08, 01b/05

emr-i m.+ dur 01a/09, 56a/05

meşrūb : < Ar. **meşrūb** -2- İçecek.

m.+ dan 18a/14

m.+ dandır 17a/10

meşrūḥ : < Ar. **meşrūḥ** -1- Açıklanmış, şerh edilmiş.

minvāl-i m. 84b/14

metānet : < Ar. **metānet** -1- Yılmamak, yılgınlık göstermemek.

m. idüb 06a/08-09

mevādd : < Ar. **mevādd** -1- Maddeler, cisimler.

m.+ ı 87a/17

mevcūd : < Ar. **mevcūd** -3- Var olan, bulunan.

m.+ dur 09a/13, 09a/18

m. oldığı 56b/09-10

mevcūdāt : < Ar. **mevcūdāt** -2- Yaratılan şeylerin tamamı, canlı cansız bütün varlıklar.

mefḥar-i m. 01a/10

m.+ iñ 11b/08

mevcūde : -2- bk. mevcūd.

a^ʿ yān-ı m.+ dendir 01b/11-12

a^ʿ yān-ı m.+ dir 01b/10-11

mevḳūf : < Ar. **mevḳūf** -1- Bağlı, bağlantılı.

m. olub 53b/15

mevrūs : < Ar. **mevrūs** -1- Miras kalan; kalıtsal, irsi.

m.+ dur 49a/13

mevşūf : < Ar. **mevşūf** -1- Vasfolunmuş, vasıflanmış.

m. olan 59b/10

mevt : < Ar. **mevt** -1- Ölüm.

m.+ dir 08a/10

mevzi^ʿ : < Ar. **mevzi^ʿ** -2- Yer, mahal.

m.+ e 63b/07

m.+ lerde 84a/06

mevzū^ʿ : < Ar. **mevzū^ʿ** -5- Ele alınan incelenen üzerinde durulan mesele, konu.

m. 05b/17

m.-i zātisidir 05b/10

m.+ ı 04b/01, 04b/18

m.+ ları 01b/10

meyan : < ? -1- Meyan kökü.

m. 21b/05

meyan balı : -2- Meyan kökü adıyla bilinen tatlı bitkiden elde edilen şurup.

m. 57b/07-08, 62a/08

meydān : < Ar. **meydān** -1- Geniş yer.

m. 48a/06

meyl : < Ar. **meyl** -1- İstek, yönelme.

m.-i muḥabbet ider 12b/12-13

mezheb : < Ar. **mezheb** -3- İlimde birbirinden bazı farklarla ayrılan kollara verilen isim.

m.-i Eflāṭūndur 05b/16

m.+ inde 08a/12

murād-ı m.+ leriniñ 13b/17-18

mezkūr : < Ar. **mezkūr** -4- Zikredilmiş, evvelce bahsi geçmiş olan.

m. 10a/02

minvāl-i m. 03b/01, 62a/14

m.+ dan 56a/01

mıḳnaṭıs : < Ar. **mıḡnāṭıs** < Yun.

magnètès -3- Demiri ve daha başka bazı metalleri çeken demir oksit.

m. 07b/08, 91b/10

m.+ da olan 95b/02

mızraḳ : < Ar. **mızrāḳ** -3- Uzun saplı, sivri demir uçlu silah.

m. 92a/12, 95a/04

m.+ dan olsun 90b/19

mi : -4- mı/mi soru eki. (Metinde soru anlamında değil pekiştirme işlevinde kullanılmışlardır.)

m. 56b/05, 56b/06

m.+ dir 17b/14

mīde : -2- bk. mi' de.

m.+ de 11b/14

m.+ si 11b/14

mi' de : < Ar. **mi' de** -44- Mide, kursak.

m. 15a/03, 15a/04, 15a/05,

35a/01, 45a/06, 45a/14, 81b/13, 82b/02, 85a/10, 85a/19, 95b/07

za' f-ı m. 82b/01

m.+ de 14b/16, 15a/08, 18a/17,

26a/04, 52a/15, 52b/01

m.+ den 52b/10

m.+ niñ 17a/11, 40a/11, 52b/02,

61b/02, 72a/03, 77b/03, 82b/01

m.+ si 82a/14

m.+ sinde 82b/16

m.+ ye 14b/16, 23a/08, 50a/10,

61b/02, 66a/07, 72a/03

za' f-ı m.+ ye 73b/13

za' f-i m.+ ye 39a/09

m.+ yi 39b/03, 40b/02, 40b/11,

52a/14, 71a/11, 72a/05, 74b/13, 86a/15

miftāḥ : < Ar. **miftāḥ** -1- Anahtar, açıcı.

m.+ ıdır 19b/05

miḳdār : < Ar. **miḳdār** -110- Miktar, ölçü.

m. 07a/07, 07b/14, 28b/13,

33a/12, 35a/11, 37a/12, 37b/10, 43a/06,

43b/03, 45b/18, 46b/18, 51a/12, 53a/06,

57b/09, 58b/16, 60a/14, 62b/01, 64b/10,

71b/16, 73b/02, 75a/14, 77a/09, 81a/12,

82a/03, 84a/11, 84a/12, 84a/13

m.-ı şerbeti 51b/12, 62a/15

m.-ı şerbetisi 52a/05, 57b/05,

59b/15, 60a/18, 60b/10, 61a/02, 62a/06,

62b/11, 62b/18, 63a/14, 63b/09, 64b/15,
66b/03, 66b/13, 67a/01, 67a/05, 68a/12,
68b/08, 69b/07, 70b/12, 71a/15, 72a/13,
73b/17, 73b/19, 74b/14, 75a/06, 75b/15,
77b/10, 82a/19, 82b/14, 83a/08, 83b/03,
83b/11, 84a/18, 85b/03, 86a/07, 86b/11,
89a/12, 89b/04

m.+ dan 07b/16

m.+ ı 03a/01, 03a/04, 30a/06,
30a/07, 30b/09, 32b/04, 35b/06, 38b/01,
42b/11, 44a/09, 45b/03, 47a/03, 51b/02,
51b/06, 52b/17, 54a/16, 63a/04, 67b/10,
70a/07, 70b/14, 71b/17, 73a/04, 77a/05,
79a/07, 80a/18, 82a/02, 85b/18, 88a/08,
89b/10, 90b/13, 93a/09, 94a/18

m.+ ı ola 76b/19

m.+ ın 07a/04

m.+ ınca 19a/01, 31b/14

m.+ ını 05a/04

m.+ ınıñ 53a/01

m.+ larını 02a/14

mikrās : < **Ar. mikrās** -1- Kesecek âlet,
makas.

m.+ la 81b/14

milh : < **Ar. milh** -103-

I. Tuz; bitkilerin ve bazı
madenlerin çeşitli kimyasal işlemlerden
geçirilmesi sonucu elde edilen tuza
benzer madde.

m. 17a/07, 36b/02, 48b/13,
50b/17, 52b/04, 59a/07, 68b/16, 80a/03,
88b/11, 93b/18

rūh-ı m. 28a/02, 28a/14, 36a/13-
14, 54a/05, 66b/09, 79b/05, 79b/08,

80a/09, 80a/15, 80b/11

m.-i efsentīn 92b/03

m.-i ḥadīd 29a/02, 29a/07

m.-i hindibā 92b/03

m.-i ḥükemā 27b/11

m.-i ḥükemānīñ 66b/15

m.-i kākneç 92b/03

m.-i ḳalye : Soda. 36b/06

m.-i kehrübā 67a/04

m.-i lisānū'l-ḥamel 92b/03

m.-i lü'lü' 62a/02

m.-i ma^c denīden 80a/10

m.-i mercān 62a/02, 71a/03-04,
71a/05

m.-i ṭarṭir 32b/19, 33a/02,
59a/12, 74b/06, 77a/04, 92b/02

m.-i ṭarṭiri 64b/06

m.-i ṭarṭiriñ 51a/03, 51a/05

m.-i zāç 64b/07

m.+ dir 17a/06, 84b/08

m.+ e 84b/09

m.+ i 33a/08, 48b/13, 51a/02,
52b/05, 52b/06, 57a/09, 62a/03, 64a/14,
69a/05, 71b/08, 90b/08

m.+ iñ 64a/17, 64a/19, 65b/04,
65b/15, 84b/09

m.+ inden 46b/07

m.+ ini 46b/06, 50b/15, 62a/03,
64a/13, 69a/05, 71a/19, 73a/08, 86b/07,
87a/15, 90b/07, 93a/16

II. Tuz; varlıkları oluşturan üç
temel (zibak, kibrit, milh) unsurdan,
varlıkların bedenini teşkil eden madde.
(İslam dünyasında Cabir İbn-i Hayyan

tarafından ortaya konan cıva-kükürt kuramı Paracelsus döneminde cıva-kükürt-tuz kuramına döner.) Varlıkların bu üç temel unsurdan bir uyum içerisinde meydana geldiğine inanılan anlayışa göre bunlardan birinin eksikliği veya fazlalığı hastalıklara neden olur.

m. 08a/14, 08a/17, 08b/01, 08b/07, 08b/13, 13a/19, 13b/13, 13b/19, 14b/17, 14b/18, 24b/07

m.+ den 06b/12, 08a/15, 14b/01, 14b/03, 93a/17

m.+ dendir 08b/04, 08b/06, 15a/16, 17a/14, 24b/08

m.+ dir 15b/17

m.+ iñ 14b/04, 14b/06, 14b/11

milḥ-i enderānī : < Ar. **milḥ** + **enderānī** -2- Billur renkte saf tuz, Hacı Bektaş tuzu.

m. 57b/15, 58a/02

milḥī : < Ar. **milḥ** + **ī** -2- Tuzdan kaynaklı, tuz kökenli; üç temel (zibak, kibrit, milh) unsurun bir uyum içerisinde varlıkları oluşturduğuna inanılır ancak bu üç unsurdan birindeki eksiklik veya bozukluk hastalıkları ortaya çıkarır.

m. 14a/11, 17a/13

milḥiyye : < Ar. **milḥiyye** -1- Tuzla ilgili.

m.+ dir 87b/13

milḥiyyet : < Ar. **milḥiyyet** -2- Tuzluluk.

m. 71b/03, 79a/01

min-‘atā : < Ar. **min** + ‘**atā**’ -1-

‘Affetme’den, ‘bağışlama’dan, ‘ihsan’dan.

m. eyleye 81b/12

minnet : < Ar. **minnet** -1- Yapılan iyiliğe karşı teşekkür etme.

m. 19b/08

minvāl : < Ar. **minvāl** -28- Biçim, şekil, yol.

m. 05a/16, 27b/04, 30a/10, 34b/11, 35b/02, 35b/14, 36a/02, 39b/05, 39b/09, 39b/19, 40b/10, 41b/10, 44a/17, 47a/01, 48b/17, 51b/19, 52a/18, 56a/15, 59b/06, 65a/05, 68b/05, 70b/10, 71a/19, 81b/09, 84b/19

m.-i meşrūḥ 84b/14

m.-i mezkūr 03b/01, 62a/14

min-vechin : < Ar. **min** + **vechin** -1- Bir bakımdan.

m. 01b/12

mīrās : < Ar. **mīrās** -1- Kalıtım yoluyla gelen herhangi bir özellik.

m. olur 15a/19

mirriḥ : < Ar. **mirriḥ** -7- Mars. (Simyacılara göre her metalin evrendeki bir gezegenle bağlantısı vardır. Metinde organlar ve tedaviler de gezegenlerle ilişkilendirilmiştir.)

za‘ferān-ı m. : Demir pası. 74b/07, 85a/15

m.+ e 12a/06, 16b/04, 20b/10, 20b/13, 22b/17

mişāl : < Ar. **mişāl** -1- Örnek.

m. eylemler 25a/09-10

mişillü : -1- Gibi.

m. 01b/17

misk : < Ar. **misk** < Far. **muşg** < Sans.

muşka -10- Asya dağlarında yaşayan bir ceylân cinsinin erkeğinde karın derisi altında bulunan kese şeklindeki bir bezden elde edilen güzel kokulu siyah madde.

m. 23a/14, 39a/01, 72b/09, 74a/09, 90a/11, 95b/15

devā-i m. 75a/01

devā³-i m. 72b/06, 73a/02

m.-i rūmī : Misk sümbülü.
75a/09-10

misk-i tarafenmişî^c : -1- bk. müşk^ctarāmişî^c.

m. 83a/18

mişl : < Ar. **mişl** -3-

I. Eş, benzer.

m.+ i 39b/18

II. (Miktar bakımından) Kat.

m.+ i 40a/01, 95b/15

miye : < Ar. **mi³e** -1- Yüz.

iḥdā^c aşer m. ve elf 95b/05

mizāc : < Ar. **mizāc** -25-

I. Karışım.

m. 02a/16, 08b/14

m.+ ını 56b/04

m.+ larıñ 62a/05

m.+ larını 02a/16

II. Bir insanın vücudunda bulunan kan, safra vb. unsurlardan birinin nispetindeki, yaratılıştan gelen fazlalık sebebiyle ortaya çıkıp o insanı benzerlerinden farklı duruma

getirdiğine inanılan hal; huy, yaratılış, tabiat.

m. 09a/04, 10a/02, 10a/05, 18b/16, 79b/17

i^ctidāl-i m. 12a/19-12b/01

şafravī m. olan 61a/15

m.+ a 19a/06, 62a/07

m.+ da 83b/14

m.-ı laṭīf 03a/15

m.+ ı 53a/12, 58b/10

m.+ iñ 05b/12, 77b/11

m.-ı ṭabī^c iyyi 54b/11

m.+ la 10a/07

m.+ ları 18b/16

III. Sağlık, sıhhat.

m. bulmuşdur 17a/09

m.+ iñ 16b/01

mizāc^clen - : -1- Kendine has özelliklerin oluşması.

m.- dikden 10a/07

mizān : < Ar. **mizān** -1- Ölçü, mikyās.

m.+ ıdır 16b/01

mizān : < Ar. **mizān** -2- Terazî burcu.

m. 72b/14

m.+ da olursa 94b/14

mu^cādil : < Ar. **mu^cādil** -1- Eş değer, denk.

terkīb-i m. olabilür olmaz

73a/17-18

mu^cālecāt : < Ar. **mu^cālecāt** -5- İlaçlar.

m.-ı cüz³ iyye 74a/16

m.-ı cüz³ iyyedendir 49b/14

m.-ı külliye 49a/09, 49a/15

m.+ da 49b/08

Mu'ālecāt : -1- Paracelsus'un eserlerinden biri.

M. 82a/17

mu'ālece : < Ar. **mu'ālece** -6- Tedavi; ilaç.

m. 49a/17, 49a/18

m.+ ler 49a/19, 49b/02

m.+ sini 16a/14

m.+ ye 18b/04

mu'allak : < Ar. **mu'allak** -2-

I. Boşlukta, havada duran. (Tortunun karurenin ortasında kalması dibine çökmemesi.)

m. 17b/04

II. Asılı, asılmış.

m. ola 21a/08-09

mu'āmele : < Ar. **mu'āmele** -1- Amel etme, davranış.

m.+ ye 81b/12

mu'arrık : < Ar. **mu'arrık** -1- Terletici.

m. 70a/04

mu'ayyen : < Ar. **mu'ayyen** -2- Belli, belirli.

zamān-ı m. 18a/08

vaqt-i m.+ i 18a/07

mu'azzam : < Ar. **mu'azzam** -1- Büyük, yüce.

düstūr-ı m. 03a/11

mudahrec : < Ar. **mudahrec** -1- Yuvarlak.

zerāvend-i tavīl ve m. 91b/09

mufaşşal : < Ar. **mufaşşal** -2- Ayrıntılı, tafsilatlı.

m. 16a/18, 17a/05

mufaşşalan : < Ar. **mufaşşalan** -1- Ayrıntılı olarak, etraflıca.

m. 33b/18

muğaylān : < Far. **muğaylān** -1- Deve dikenini.

m. 78a/06

muğlāb : < Ar. **muğlāb** -1- Bir çok madde veya otun bir arada kaynatılmasıyla yapılan şurup cinsi ilaç.

m. 53b/02

muḥabbet : < Ar. **muḥabbet** -2- Sevme, sevgi; dostluk.

meyl-i m. ider 12b/12-13

m. idüb 12b/07

muḥaddir : < Ar. **muḥaddir** -1- (Hisleri) Uyuşturucu, uyuşturan (şey).

m. 50a/05

muḥālif : < Ar. **muḥālif** -2- Uygun olmayan, uymayan; zıt.

m. 54a/04

m. olanları 10b/06

muḥālife : -1- bk. muḥālif.

m.+ niñ 14a/05

muḥallel : < Ar. **muḥallel** -1- Dağıtan, dağıtıcı. (Özellikle iltihap, şiş ve yumruları.)

m. 70a/05

muḥallī : < Ar. **muḥallī** -1- Güzel, hoş.

m. ola 85b/08

muḥammer : < Ar. **muḥammer** -3- Mayalanmış, yoğrulmuş.

m. 34b/02, 34b/03, 34b/04

muḥarraḳ : < Ar. **muḥarraḳ** -2- Yanmış.

m. 63a/18

zāc-ı m. 88b/11

muḥarrik : < **Ar. muḥarrik** -1- Vesile olan, oluşmasını sağlayan.

m.+ i 10a/04

muḥarriḳa : < **Ar. muḥarriḳa** -4- Çok hararet veren, susatan, ateşli.

ḥummā-i m. 14b/13

ḥummā-i m.+ ları 41b/04

ḥummā-i m.+ ya 67a/02

ḥummā-i vebā'ıyyeye ve m.+ ya 46a/02

muḥiṭ : < **Ar. muḥiṭ** -3- Kapsayan, çepeçevre kuşatan; yer, mahal.

m. 19b/06

m.-i 'āleme 19b/05

felek-i m.+ dir : Her şeye vakıf olan, içine alan. 11b/09

muḥkem : < **Ar. muḥkem** -11-

I. Sağlam, kuvvetli.

m. 28b/09, 31b/11, 43a/06, 46a/18, 54a/18, 63a/08, 71b/19, 90b/13

II. İyice, sağlamca.

m. 30a/14, 34a/19,

III. Şiddetli (ağrı vb. için.)

m. olsa 86b/16

muḥtāc : < **Ar. muḥtāc** -49- İhtiyacı olan; -i gerektiren.

m. 03b/05, 09b/08, 25a/16, 30b/19, 50b/05, 50b/14, 69a/14

m.+ dir 05a/14, 11a/19, 19b/18, 25a/12, 25b/18, 26a/09, 26b/17, 29a/11, 30b/02, 30b/18, 33b/15, 33b/16, 53b/08, 68a/01, 78a/12, 86b/17, 87b/14

m. itmez 72a/10, 76a/09

m.+ lardır 27a/01

m. ola 74a/06-07, 89b/01

m. olan 03b/04, 64b/12, 68b/07

m. olduğudur 05a/05

m. olduğ 25a/02-03, 65a/15, 74a/19

m. olmaz 19b/17, 69a/10, 69a/16, 69a/19, 71a/13, 84b/06, 85b/03, 88a/02-03, 90a/18

m. olmuştur 02b/12, 02b/18

m. olur 72a/17

muḥtācun-ileyh : < **Ar. muḥtāc + ileyh**

-1- Kendisine ihtiyaç duyulan.

m. olanlardandır 52a/14-15

muḥtaşar : < **Ar. muḥtaşar** -3- Derli toplu, kısa.

m. 49a/03

m.+ a 49a/06

m.+ da 49b/09

muḥtelif : < **Ar. muḥtelif** -14- Türlü, çeşitli; çeşit çeşit, farklı.

m. 07a/19, 07b/04, 12a/09, 13b/16, 14a/10, 15a/17

m.+ dir 21a/08, 29b/15

m.+ dirler 09a/06

m. olalar 10a/10

m. olanları 04a/16

m. oldu 06b/13, 09a/08

m. olduğundan 06b/14

muḥtelife : -1- bk. muḥtelif.

m.+ dir 30a/18

muḥtell : < **Ar. muḥtell** -1- Bozulmuş, karışmış.

m. 02b/11

mu'în : < **Ar. mu'în** -1- Yardımcı.

m.+ dir 39b/18

muḳābele : < **Ar. muḳābele** -1- Karşılık.

m. 56b/05

muḳābele : < **Ar. muḳābele** -9- İnbiğin veya damıtma aletlerinin borularına takılan, çıkan malzemeyi toplayan kap.

m. 28b/11, 36b/15, 44b/06, 65b/02, 75b/03, 75b/06

m.+ 'i 28b/10, 28b/11

m.+ yi 75b/06

muḳaddem : < **Ar. muḳaddem** -7- Önce, evvel.

m. 16b/10, 61a/06, 76a/05, 83b/07

m. olmak 29b/03

m. olur 42a/16

m. virseler 69a/16

muḳaddemā : < **Ar. muḳaddemā** -3- Evvelce, bundan önce.

m. 08b/15, 62b/01, 63b/04

muḳaddime : < **Ar. muḳaddime** -3- Bir kitapta asıl maksada başlamadan evvel kitapta olan bahisler hakkında ve kitabın muhteviyatına dair yazılan makale, önsöz.

m. 04a/02, 04a/03

m.+ ye 49a/04

muḳārin : < **Ar. muḳārin** -1- Ulaşmış, erişmiş, bir arada bulunan.

m. olsa 15b/11

muḳarrer : < **Ar. muḳarrer** -2-

I. Kesin, şüphesiz.

m.+ dir 01a/16

II. İfade edilmiş, bildirilmiş.

m. olmuşdur 25a/01

muḳaṭṭar : < **Ar. muḳaṭṭar** -75- Taktir edilmiş, imbikten çekilmiş; damıtılmış.

m. 26a/15, 28a/05, 32b/16, 34a/14, 34b/05, 38a/06, 38a/16, 42b/08, 42b/16, 42b/17, 43a/06, 43b/01, 43b/08, 43b/17, 44a/06, 44a/09, 44b/16, 45b/04, 48a/19, 57b/16, 58b/06, 59a/13, 59a/14, 59a/15, 60b/13, 60b/14, 70a/07, 70a/10, 70b/15, 70b/16, 74b/07, 77a/05, 83a/11, 84a/15, 85b/18, 87a/15, 93a/07, 93a/09, 93a/12, 94a/08, 94a/17, 94a/19

ḥall-i m. 28a/02

maḥlūl-ı m. 70a/11-12

mā'-i m. 83a/17

m.+ a 46a/10

m.+ dan 75a/01, 75a/16

m.+ ı 34b/03, 36b/08, 36b/19, 37b/18, 41a/10, 44b/08, 44b/17, 46a/01, 46a/09, 47b/18, 64a/02, 64a/05, 64a/12, 64b/04, 67a/17, 80a/12, 89b/15, 89b/17, 90b/04, 94a/06

ḥall-i m.+ ı 48b/01

rūḥ-ı m.+ ı 65b/04

m.+ iñ 67a/19

m. olan 28a/19, 32a/03, 45a/04

m. olmayan 41a/10-11

muḳavvī : < **Ar. muḳavvī** -8- Takviye eden, kuvvetlendiren.

m. 69b/18, 70a/04, 71a/05

m.+ dir 39a/02, 40a/12, 40b/02, 78a/10

m. -i a' zā'-i re'iseniñ 74b/02

mukavviyye : -2- bk. mukavvī.

m. 74a/06

edviyye-i m. 49b/15

mukayyed : < Ar. mukayyed -1-

Yazılmış, kaydedilmiş.

m. 05b/07

mukayyi'āt : < Ar. mukayyi'āt -2- Kay

ettirici, kusturucu (ilaçlar).

m. 52a/10

m.-ı şelāşeden 52b/19

mukl : < Ar. mukl -2- Bir çeşit kokulu

reçine; bu reçinenin elde edildiği ağaç;

Mekke pelesenk ağacı.

m. 41b/11

m.-ı ezrak 91b/08

muktezā : < Ar. muktezā -1- Lâzım

gelen, gerek.

m.+ sı 09a/05

mūmyā : < Far. mūmyā -11- Mekke

pelesenk ağacından elde edilen kokulu

reçine.

m. 72b/07, 73a/10, 91a/05,

91b/10, 94b/11

rubb-ı m. 90b/10

m.-yi aşl : Vücutun başlangıcını

oluşturan üç unsurdan biri. 09a/11

m.-yi hayvānī : İnsan

vücutundaki doğal ısı. 08a/08

II. Ceset çürürken oluşan yağ.

m. 90a/07

tiryāk-ı m.+ dır 90a/06-07

tiryāk-ı m. 90a/07

munşabb : < Ar. munşabb -1- Karışan.

mādde-i m. olmasına 87a/06

muntazama : < Ar. muntazama -1-

Düzgün, düzenli, tertipli.

harekāt-ı gayr-ı m.+ a 51a/09

munzamm : < Ar. munzamm -2- Üste

konan, katılan; ilave, ek.

m. ola 24b/12

m. olan 15a/15

munzic : < Ar. munzic -6- (Hastalık,

yara vb. için) Olgunlaştıran, pişiren.

m. 50a/16, 50b/11, 53b/03

m.+ e 50b/05, 50b/13

m. olur 51a/05

murād : < Ar. murād -37- Olması,

gerçekleşmesi arzu edilen şey, dilek;

amaç.

m. 08a/17, 84b/15

m.-ı mezhebleriniñ 13b/17-18

m.+ dır 13b/11

m. etseñ 26b/11, 28b/18-19,

29b/03, 30b/07

m.+ ı 50b/09

m. iderseñ 37b/07

m. itdigi 26b/02

m. itdigiñ 28b/14, 71a/19,

73a/02-03, 94b/03

m. itdik 49a/04-05, 49a/06

m. itdikde 72b/17

m. olunsa 17a/14, 73a/06-07

m. olunursa 62b/10-11

II. Anlaşılan, anlatılmak istenen şey, maksat, meram.

m. 04a/19, 05b/16, 06a/16,

06b/05, 08a/14, 08a/16, 26a/15, 26b/14,

27a/05, 29b/10, 30b/03, 30b/13, 45a/11,

49a/17, 85b/10

muşa‘‘ad : < **Ar. muşa‘‘ad** -16-
Kaynatılıp yabancı maddeleri
buharlaştırılmak suretiyle artırılmış,
tasfiye edilmiş.

m. 27a/14, 58a/11, 59a/11,
59a/17, 66b/17, 77a/03, 88b/17

zībağ-ı m.+ dan 58a/19-58b/01

m.+ ı 58a/01, 58a/02, 58a/05,
80b/07, 80b/15

kibrīt-i m.+ ı 88b/18

m.+ ından 89a/04

muşavver : < **Ar. muşavver** -1- Bir şekle
bir biçime konulmuş, şekil ve suret
verilmiş.

m. 05b/07

mūsikī : < **Ar. mūsikī** < **Yun. mousike**

-1- Müzik.

m. 12b/15

mutahhar : < **Ar. mutahhar** -1- Maddi ve
manevi kirlerden temizlenmiş, arınmış.

pāk beyāz m. ola 70a/15

mutayyen : < **Ar. mutayyen** -1- Balçıkla
sıvanmış.

m. 77a/05

mutazammın : < **Ar. mutazammın** -1-
İçeren, kapsayan.

m. ola 95a/16

mutazarrır : < **Ar. mutazarrır** -2- Zarar
gören, zarara uğrayan.

m. olan 90a/01-02

m. olmuşdur 43b/06

mu‘tedil : < **Ar. mu‘tedil** -26-

I. Orta halde, orta kararda, vasat.

m. 33a/12, 34a/14, 36a/10,
38b/17, 46a/19, 57b/17, 58b/02, 59a/03,
62b/05, 62b/16, 63a/05, 63b/08, 63b/14,
64a/04, 64a/09, 79b/18, 80b/05, 81a/18,

ķıvām-ı m. 74b/11

nār-ı m. 61b/15

nār-ı m.+ de 38b/18, 44a/06

m. ola 75b/04

II. Düşünce ve davranışlarında
aşırılık bulunmayan, ölçülü, ılımlı.

m. 03a/15, 79b/16

III. Aşırı derecede sıcak yahut
soğuk olmayan, ılık.

m. 95a/05

mutlak : < **Ar. mutlak** -2-

I. Kendi başına var olan, hiçbir
şeye bağlı olmayan.

m. 07a/12

II. Kesin, eksiksiz.

devā-i m. 55b/14

muttali‘ : < **Ar. muttali‘** -1- Bilgili,
haberdar (olan).

m. kıldı 50a/01

muttaşıl : < **Ar. muttaşıl** -2- Bağlantılı,
ilişkili.

m. olsa 18b/01

m. olub 18a/01

muvāfiqa : < **Ar. muvāfiqa** -1- Uygun,
münasip.

ağdiye-i m. 14a/05

mużā‘af : < **Ar. mużā‘af** -1- İki kat, kat
kat, katmerli.

iz‘ āf ve m. olur 65b/15

mübāh : < **Ar. mübāh** -2- Dinî bakımdan

yapılmasında sakınca olmayan,
yapılması günah veya sevap olmayan.

m. olmayan 67b/18, 79b/10

mübālağa : < Ar. **mübālağa** -1- Bir iş
veya davranışta aşırıya kaçma, aşırılık.

m. 25b/19

mübārek : < Ar. **mübārek** -5-
Muhterem, hayırlı, mukaddes.

m. 39a/06, 69a/07, 79b/09

zeheb-i m. 79a/19

devā-i m.+ i 68a/11

mübāşeret : < Ar. **mübāşeret** -1- Bir işe
başlama, yapmaya girişme.

m. olundu 03b/04

mübāşir : < Ar. **mübāşir** -3- Bir işe
başlayan, girişen.

m. olanlardan 04b/12

m. olub 19a/10, 25b/14

mübeddel : < Ar. **mübeddel** -1- Başka
bir şekle konulmuş, değiştirilmiş.

m. olmuştur 55a/05

mübtedī : < Ar. **mübtedī** -1- (Bir işe)
Yeni başlayan.

m.+ leri 02b/10

mübtelā : < Ar. **mübtelā** -2- Tutulmuş,
düşkün.

m. olan 65b/07

m. olanlara 43a/13

mücellā : < Ar. **mücellā** -1- Pak, temiz.

m. itmekde 46b/08

mücerreb : < Ar. **mücerreb** -5- Tecrübe
olunmuş, denenmiş, sınanmış.

m. 74b/02, 86b/18

m.+ dir 21a/01, 60a/16

nāfi^ç ve m. ve zararlı bulduk
54a/08-09

mücerred : < Ar. **mücerred** -1- Soyut.
cevher-i m.+ dir 16a/05-06

mücerredāt : < Ar. **mücerredāt** -2- Soyut
kavramlar.

‘**ālem-i m.** : Manevî âlem.
11b/13

ma^ç rifet-i m.+ dan 02a/04

mücevef : < Ar. **mücevef** -1- İçi boş,
oyuk.

m. 17b/09

mücmel : < Ar. **mücmel** -1- Kısa, öz.

m. olan 02b/11

müddet : < Ar. **müddet** -11- Süre,
zaman, vakit.

m. 34b/16, 36a/06, 39a/19,
40a/08, 48b/09

m.-i ma^ç lümede 07a/07

m.+ den 07b/14, 45b/16

m.+ i 35b/11

m.+ iniñ 34a/08

m.+ leri 30a/18

müdebber : < Ar. **müdebber** -22-

I. Tedbiri alınmış, sonu
düşünülmüş, düzenlenmiş.

m. 06a/02

m.+ lerdendir 67a/04

II. İşlenmiş, çeşitli aşamalardan
geçirilmiş; düzenlenmiş.

m. 30b/05, 62a/16, 62b/06,
62b/09, 63b/02, 70a/05, 72b/04, 73a/09,
76b/01, 78a/15, 78a/16, 86b/17, 86b/18

kibrīt-i m. 88a/15

- zībağ-ı m.-i şābitdir 55a/12-13
 zāc-ı m.+ den 64a/07
 zībağ-ı m.+ dir 55a/13-14
 zehab-i m.+ iñ 78b/04
 m.+ inden 53b/17
 m. maḥmūde olsun 62a/18
- müdebbere** : -2- bk. müdebber.
 edviyye-i m. 02b/19, 03a/02
- müdebbir** : < Ar. müdebbir -5-
 I. Çare bulucu, tedbir alıcı.
 m. 07a/07
 sırr-ı m. 07a/05
 m.-i umūr-ı devlet 03a/08
 m.+ iñ 07a/08
 II. Deva, çare.
 m. olur 51a/05
- müderris** : < Ar. muderris -1- Yüksek seviyede ders okutan icazetli alim.
 müntehī-i m. 03a/18
- müdevver** : < Ar. müdevver -5- Yuvarlak, değirmi.
 m. 23b/05, 83b/19, 84a/13, 87a/12
 m. olanlardır 24a/01
- müdirr**: < Ar. müdirr -1- İdrar söktürücü.
 m. 65a/11
- mü'ellef** : < Ar. mü'ellef -1- Bir araya getirilmiş.
 m. olan 13b/08
- mü'essir** : < Ar. mü'essir -2- Tesir eden, etken.
 m.+ dir 14a/07
 m.+ idir 07a/09
- mü'essire** : -2- bk. mü'essir.
- m.+ dir 08b/09
 m. olduğunu 05a/11
- müferriḥ** : < Ar. müferriḥ -2- Ferahlık veren, iç açan.
 m. 58a/08
 m.+ dir 78a/10
- müfettiḥ** : < Ar. müfettiḥ -2- Açan, açıcı.
 m. 46a/14, 51a/05
- müfid** : < Ar. müfid -1- Faydalı, yararlı.
 m. 49a/03
- müfrede** : < Ar. müfrede -4- Basit.
 edviyye-i m.+ niñ 56b/01, 56b/07
 edviyye-i m. ve mürekkebe 56b/11-12, 56b/14
- mükelles** : < Ar. mükelles -16- Yakarak toz haline getirmek veya gelmek; kirecimsi bir hale gelmek.
 m. 11a/05, 42a/04, 42a/11, 43a/14, 44a/05, 45b/02, 48a/19, 81a/08, 81a/12, 93b/19
 antimun-ı m. 27b/08-09
 demir-i m. 27b/03
 m.+ ini 28b/15
 m. ola 54a/12
 m. olub 46b/17
 m. olur 27a/12
- mükerrer** : < Ar. mükerrer -2- Tekrar tekrar işleminden geçirilmiş.
 gül-i m. : Gül şarabı. 62a/17, 62b/16
- mükevvenāt** : < Ar. mükevvenāt -1- Yaratılmış şeylerin tamamı, varlıklar.
 efdal-i cemīc-i m. 01a/11

mükeyyef : < Ar. **mükeyyef** -1-
Keyiflendirilmiş.

m. 05b/08

mülâhaza : < Ar. **mülâhaza** -2- Dikkatle
bakma, tetkik etme.

m. oluna 17a/18

m.+ sıyla : Düşüncesiyle.

03b/04

mülâkât : < Ar. **mülâkât** -1- Karışım,
birleşim.

m. 51a/12

mülâkî : < Ar. **mülâkî** -1- Kavuşan,
birleşen.

m. olduğda 51a/08

mülâyim : < Ar. **mülâyim** -1- Yumuşak.

m. olur 21a/15

mülâzemet : < Ar. **mülâzemet** -2- Bir işi
ısrarla yapma, devam ettirme.

m. ideler 66b/07

m. olursa 69a/09-10

mümâsele : < Ar. **mümâsele** -1-
Benzeme, benzeyiş.

m. 56b/06

mümâşil : < Ar. **mümâşil** -1- Benzeyen,
andıran.

m. 10b/05

mümeyyize : < Ar. **mümeyyize** -6-
Ayıran, ayırt eden.

kuvvet-i m. 15a/06, 15a/10,
15a/12, 85a/06

kuvvet-i m.+ si 15a/04, 85a/04

mümkün : < Ar. **mümkün** -14- Olması
gerçekleşmesi imkân dâhilinde olan,
olabilir.

m. 25a/01, 72a/16, 83b/14

m.+ dür 55a/11, 67a/11

m. ola 19b/18, 25a/07, 72b/13,
78a/02

m. oldukça 78a/08

m. olmayan 32a/12

m. olmaz 01a/15-16, 74a/18

m. olur 83b/15

mümtâz : < Ar. **mümtâz** -1- Üstün.

m. olmayub 02b/19

münâfi : < Ar. **münâfi** -2- Zıt, aykırı.

m. 51a/07

m.+ dir 15a/03

mün'âqid : < Ar. **mün'âqid** -3-
Katılma, pelteleşme.

m. olmuş 51a/02

m. olub 50b/19

mün'âqide : -1- bk. mün'âqid.

m. olub 84a/02

mün'âkis : < Ar. **mün'âkis** -1- Bir yere
çarpıp geri dönen.

m. olub 37b/03

münâsebet : < Ar. **münâsebet** -3- Yakınlık,
ilişki.

m. 67b/15

m.+ i 12b/05

m.+ ini 16a/15

münâsib : < Ar. **münâsib** -53- Uygun.

m. 03b/06, 39a/09, 39b/05,
39b/08, 40a/16, 40b/18, 41b/05, 43a/10,
44a/15, 45a/07, 46a/04, 47a/06, 48a/15,
51a/10, 51a/17, 51b/09, 51b/13, 52a/05,
57a/11, 62a/07, 63b/09, 66a/14, 66b/01,
66b/05, 66b/14, 68a/13, 68b/09, 69b/07,

70b/05, 71a/17, 73b/18, 74b/14, 74b/15,
75b/19, 82b/14, 83a/01, 88a/19, 88b/02,
90a/06, 93b/14

m.+ dir 13b/06, 13b/07, 23b/08,
23b/11, 23b/13, 23b/15, 24a/01, 24a/03

m.+ i 24b/11

m.+ ine 24b/11

m. olan 23b/04, 79b/17

m. oldu 13b/19

müncezeb : < **Ar. müncezeb** -1- Çekilen.

m. olub 07b/09

münevvim : < **Ar. münevvim** -1-

Uyuşturucu, uyutucu.

m. 73a/13

münfa' il : < **Ar. münfa' il** -2- Etkilenen,

etkilenmiş.

m. olmaz 05a/07

m. olub 05a/10

münhall : < **Ar. münhall** -2-

I. Erimiş.

m. 42b/09

II. Yayılmış.

m. olub 69b/09

münhaşır : < **Ar. münhaşır** -1- Yalnız bir

şeye mahsus.

m. 10a/01

münkaṭı' : < **Ar. münkaṭı'** -2- Kesilen,

devam etmeyen.

m. olmaz 18b/02

m. olur 18b/03

münkir : < **Ar. münkir** -1- İnkâr eden

(kimse).

m. 05a/08

müntefi' : < **Ar. müntefi'** -2- Faydalanan,

yararlanan.

m. 02b/10, 03b/16

müntehā : < **Ar. müntehā** -1- Bir şeyin
varabileceği son nokta.

m.+ sı olub 03b/09

müntehî : < **Ar. müntehî** -1- Son
dereceye ulaşan, zirveye erişen; baş.

m.-i müderris 03a/18

münteşir : < **Ar. münteşir** -1- Yayılmış.

m. olub 14a/12

mürda-senc : < **Far. mürdā-senc** -3-

Doğal kurşun oksit.

m. 91b/06

m.+ i 91b/14

m.+ iñ 91b/15

mürekkeb : < **Ar. mürekkeb** -19- Birden
fazla şeyin bir araya gelmesinden
meydana gelmiş, birleşik; terkip
edilmiş.

m. 17a/09, 19a/12, 36b/05

m.+ dir 06b/12, 06b/13, 08a/16,
11b/07, 13b/03, 15b/07, 17a/07, 87b/14

aḥvāl-i m.+ i 56b/04-05

m. ola 89a/09-10

m. olan 08a/13, 17a/11, 19a/11-
12

m. olsa 09a/02

m. olur 08a/18

mürekkebe : -4- bk. mürekkeb.

edviyye-i müfrede ve m.
56b/11-12, 56b/14

m.+ niñ 56b/07

edviyye-i m.+ niñ 56b/04

müretteb : < **Ar. müretteb** -1-

Düzenlenmiş, tertip edilmiş.

m.+ dir 05a/19

mürr-i şāfi : < Ar. **mürr** + **şāfi** -13-
Küçük ve dikenli yaprakları zeytin yapraklarına benzeyen bir ağaççık ve bu ağacın gövdesini saran ince kabuğun yaralanmasıyla elde edilen reçine.

m.-i şāfi 23b/05, 24a/08, 37b/19, 40b/19, 41a/01, 71b/15, 83b/07, 89a/01, 89a/05, 89b/09, 90a/10, 91b/09, 94a/06

mürür : < Ar. **murūr** -1- (Metinde önceden) Geçmek, anlatılmak.

m. itdi 87b/15

mürver : < ? **mürver** -3-
Hanımeligillerden, yaprakları karşılıklı, demet durumundaki beyaz çiçeklerinden hekimlikte yararlanan, meyvesi zeytine benzer bir ağaççık.

m. 61b/10, 69a/11

m.+ dir 21a/13

müşādif : < Ar. **müşādif** -2- Tesadüf eden, rastlayan, rastgelen.

m. olursa 31a/12, 78a/18

müsāmaḥa : < Ar. **müsāmaḥa** -1- Gerekli dikkat ve ciddiyeti göstermeme, ihmal.

m. olunub 02b/08

müşhil : < Ar. **mushil** -31- Kabızlığı giderici, bağırsakların çalışmasını sağlayan, dışkının kolayca dışarıya atılmasına yarayan ilaç.

m. 46a/13, 51b/10, 52a/07, 53a/11, 53a/13, 53a/14, 53a/15, 53a/17, 53b/02, 53b/03, 53b/07, 57b/07, 58a/16,

61b/04, 68b/17, 70a/04, 73b/05, 84b/10, 86b/16, 86b/19, 87a/01, 87a/04

m.-i antimun 42b/04

m.+ dir 58a/16, 59b/14, 60a/17, 86b/18

m.+ i 53a/10

m.+ ler 65a/09, 65a/10

devā³-i m. olur 52a/09

müşhile : -1- bk. müşhil.

ruṭūbet-i m.+ si 26b/16

müşhil-i cāmi⁶ : < Ar. **müşhil** + **cāmi⁶** -4-
Paracelsus'un geliştirdiği bir terkip.

m. 63b/10, 64b/06, 87b/15

m. + iñ 64b/09

müşhiliyye : < Ar. **müşhiliyye** -1-
Müşhille ilgili.

ḳuvvet-i m.+ si 86a/17

müstaḡnī : < Ar. **müstaḡnī** -1- Kayıtsız, ilgi alaka göstermeye tenezzül etmeyen.

m. olur 48b/05

müsta⁶mel : < Ar. **müsta⁶mel** -3-
Kullanılmış, kullanılan.

m. olan 28a/18, 29b/16

meşhūr ve m. olan 28b/03

müstefid : < Ar. **müstefid** -1- İstifade eden, faydalanan.

m. olalar 03b/16

müstensāḳḳ : < Ar. **mustensāḳḳ** -1-
Solunan, burna çekilen.

havā³-i m.+ dan 15b/10

müstesḳī : < Ar. **mustesḳī** -2- Karnında su toplanan, istiska hastalığına yakalanan (kimse).

m.+ ye 84b/12, 85a/01

müşābehet : < Ar. **muşābehet** -1- Benzeyiş, benzerlik.

m.+ i 24a/14

müşābih : < Ar. **muşābih** -4- Benzeyen, benzer.

m. 16a/02

m.+ dir 16a/06

m. olanı 10b/05

m. olmağa 81b/09

müşāhede : < Ar. **müşāhede** -5- Gözlem, gözlem sonucunda varılan görüş.

m. itdikde 03a/17

m. itdikden 02a/18

m. olundu 07b/16, 07b/18

m. olunmuşdur 07b/13

müşāreket : < Ar. **muşāreket** -1- Ortak olma, ortaklık.

m.+ inden 23a/18

müşekkel : < Ar. **muşekkel** -1- Şekil, suret verilmiş.

m. 05b/07

müşkil : < Ar. **muşkil** -2- (Tedavisi) zor, güç.

m. olan 48a/01, 48a/11

müşk-ṭarāmişī : < Far. **müşki-ṭarāmişī** -1- Girit otu, geyik otu.

m. 91a/03

müşta^ʿil : < Ar. **muşte^ʿil** -6- İştial eden, yanan, tutuşan, ateş alan, alevlenen.

m. olmağa 79a/13

m. olub 34b/09, 48a/07, 60b/09, 66b/17

m. olur 79a/14

müştemil : < Ar. **muştemil** -5- İçine alan,

kapsayan, ihtiva eden.

m. 02b/06, 49a/04, 50a/04

maḳāle-i m. 49a/08

m.+ dir 05b/03

müştereke : < Ar. **muştereke** -1- Ortak.

mādde-i m. 55b/19

müşterī : < Ar. **muşte^{rī}** -5- Jüpiter.

m. 20b/03, 22b/17

m.+ ye 12a/06, 16b/03, 20a/19

müte^ʿaffin : < Ar. **mute^ʿaffin** -2- Bozulup fena kokan; kokmuş.

m. 93a/18

m. olmuş 93b/02

müte^ʿaḫḫirīn : < Ar. **mute^ʿaḫḫirīn** -1- Belli bir dönemden sonra gelen ilim adamları.

m. 02a/06

müte^ʿākib : < Ar. **mute^ʿākib** -1- Birbiri ardınca gelen.

m.+ dir 08b/19

müte^ʿallik : < Ar. **mute^ʿallik** -3- Ait.

m. 83b/16

m.+ dir 83a/02

m. olan 83a/17

müte^ʿārif : < Ar. **mute^ʿārif** -1- Herkesçe bilinen, bilinir olan.

m. olan 08a/15

müte^ʿazzim : < Ar. **mute^ʿazzim** -1- Kibirli.

m.+ dir 12b/19

müteferriḳ : < Ar. **muteferriḳ** -2- Birbirinden ayrılmış, dağılmış.

m. olmuşdur 29b/10-11

m. olsa 09a/02

müteğayyir : < Ar. **mutegayyir** -1- Değişen, başkalaşan.

m. olmaya 63a/12

müteḥaccir : < Ar. **muteḥaccir** -1- Taş gibi olmuş.

m. olmuş 44b/12

müteḥaddimîn : < Ar. **muteḥaddimîn** -2- Eski (insanlar), daha önce yaşamış olanlar.

ḥükemā'-i m. 15b/02

m.+ iñ 73a/15

mütemādî : < Ar. **mutemādî** -1- Sürekli, aralıksız.

m. olur 55b/08-09

müteşābih : < Ar. **muteşābih** -2- Benzer.

m. olmasa 18b/03

m. olub 18b/01

mütevāriş : < Ar. **mutevāriş** -1- Miras, kalan, ırsi.

marāz-ı m.+ den 18a/15

mütevellidāt : -1- bk. müvelledāt.

m.-ı şelāşeden 57a/01-02

müvelledāt : < Ar. **müvelledāt** -2- Doğmak suretiyle dünyaya gelen canlılar, doğanlar.

m.-ı şelāşe : Bitki, hayvan, maden. 08a/19

m.-ı şelāşedir 11b/11

müvellede : < Ar. **muvellede** -1- Doğurma, üreme.

m.+ dir 01b/19

müyesser : < Ar. **muyesser** -4- Kolaylıkla olan, kolaylıkla yapılan.

vuşül-i m. 19a/08-09

m. idüb : Nasip etmek. 03b/15

ḥalāş-ı m. olmadı 68a/10

m. olur : Nasip olmak. 57a/19

müzmin : < Ar. **muzmin** -9- Süregelen, kronik.

m. 36b/10, 50b/11, 52b/02,

60b/19, 64b/12, 66a/18, 89b/03

m. ola 41a/19

m. olsa 86b/15-16

müzmine : -2- bk. müzmin.

m.+ den 55b/08

emrāz-ı m.+ ler 14b/02

N

nab(ı)ż : < Ar. **nabż** -10- Kalp atışı sebebiyle ortaya çıkan kan basıncından dolayı atar damarlarda ve özellikle bilek atar damarında duyulan vuruş ve bu vuruşun duyulduğu atar damar.

n. 16b/01

n.-ı āḥar 16b/07

n.+ dan 16b/01

n.+ iñ 16b/02, 16b/15, 16b/16, 17a/01

n.+ ina 16b/10, 17a/03

nāfi' : < Ar. **nāfi'** -194- Faydalı, yararlı.

n. 21a/10, 40a/17, 66a/09

n.+ dir 19a/06, 19a/07, 20a/07,

20b/03, 21b/15, 22a/01, 22a/11, 22a/12, 22a/14, 22a/15, 22b/11, 22b/17, 23b/15,

23b/19, 24a/07, 24a/12, 24a/15, 24a/18,

24a/19, 24b/04, 35a/01, 35a/04, 36a/05,

36b/11, 39a/07, 39a/10, 39a/13, 39a/14,

39b/03, 39b/04, 39b/08, 39b/10, 40a/10,

40a/11, 40a/12, 40a/15, 40a/18, 40b/01,
 40b/03, 40b/18, 41a/13, 41a/14, 41a/15,
 41a/16, 41a/17, 41b/05, 42a/01, 42a/09,
 42a/10, 42a/16, 43a/03, 43a/12, 43a/13,
 43a/18, 43b/04, 43b/05, 43b/06, 43b/12,
 44a/03, 44a/04, 44a/16, 44a/17, 44a/18,
 44b/03, 44b/14, 44b/15, 45a/05, 45a/06,
 45a/07, 45b/01, 46a/12, 46b/04, 46b/14,
 46b/16, 47a/06, 47a/07, 47a/08, 47a/19,
 47b/08, 47b/19, 48a/11, 48a/12, 48a/15,
 48a/17, 48b/03, 48b/16, 50a/09, 50a/10,
 50a/11, 50a/12, 50a/13, 50a/15, 51a/16,
 52b/02, 57a/10, 57a/18, 58b/19, 59a/01,
 59b/11, 59b/12, 59b/14, 61a/02, 62b/19,
 63a/15, 63b/01, 64b/12, 64b/13, 65b/19,
 66a/05, 66a/08, 66a/13, 66a/14, 66a/18,
 66b/02, 66b/12, 69b/01, 69b/03, 69b/06,
 70a/17, 70b/03, 71a/06, 71a/08, 72a/02,
 72a/05, 72a/12, 73b/02, 73b/10, 73b/13,
 73b/16, 74a/13, 74a/15, 76a/02, 76a/03,
 76a/07, 76b/05, 76b/08, 77a/19, 77b/02,
 77b/04, 77b/05, 79b/01, 81b/06, 82b/02,
 82b/03, 82b/06, 82b/11, 82b/12, 83a/09,
 83a/10, 83a/17, 83b/04, 85b/05, 86a/06,
 89b/03, 89b/04, 90a/01, 90a/03, 90a/04,
 90a/14, 90a/15, 90b/18, 90b/19, 91b/04,
 92a/08, 92a/14, 92a/16, 92a/18, 92b/10,
 92b/15, 93a/01, 93a/02

n. buldum 77b/07

n. gördüm 77b/06

n.+ lerdir 50a/08, 50a/11

n. olan 90b/01

n. olanlardandır 87b/14

n. olmasına 25a/04

n. ve mücerreb ve zararlı
 bulduk 54a/08-09

nāfız : < Ar. **nāfız** -2- İçer işleyen, tesir eden.

n.+ dir 79a/11

n. ola 05a/02

nāhiye : < Ar. **nāhiye** -4- Bucak.

n.+ lerde 07b/17, 10b/10, 10b/19

n.+ lerinde 10b/11

naḳ : < Ar. **naḳ** -1- Sıcak suda haşlama.

n. 25b/10

nāḳış : < Ar. **nāḳış** -3- Değersiz.

n. 04b/07, 19b/02

n. olan 04b/13

naḳī : < Ar. **naḳī** -1- Temiz, pak.

ṭarṭir-i n. 68b/17

naḳl : < Ar. **naḳl** -4-

I. Bir dilden başka bir dile çevirme, tercüme etme.

n. 49a/04, 49a/05

II. Başkasına ait düşünceyi anlatma.

n. eyledigimiz 48b/19

III. Çevirme, döndürme.

n.+ e 55a/18

naḳş : < Ar. **naḳş** -1- Görünen madde (metinde tortu için kullanılmıştır).

n. 63a/11

nām : < Far. **nām** -11- İsim, ad.

n. 02b/05, 05b/18, 06a/01,
 06a/13, 15a/17, 17a/05, 53b/05, 53b/12,
 82a/13, 82a/17

maḫzar-ı n.-ı zāt 01a/10

nāmiye : < Ar. **nāmiye** -1- Büyüme, gelişme.

n. 01b/19

na'na' : < Ar. **na'na'** -4- Nane.

n. 13a/09, 66a/07, 73b/01, 82b/01

na'nā : < Ar. **na'nā** -1- Nane.

n. 91b/06

nār : < Ar. **nār** -46- Ateş, od.

n. 06b/16, 25a/16, 27b/17, 27b/18, 34b/08, 38b/17, 52b/07, 62b/16, 88a/11, 91b/14

n.-ı felekī 25a/17

n.-ı hafif idersin 64b/04, 65b/02

n.-ı hafif 40a/03, 45a/02, 47b/05,

59a/03, 67b/04

n.-ı hammām-ı yābis 25a/17

n.-ı hizāne 25a/07

n.-ı hizānedir 25a/06

n.-ı kavī 59a/04

n.-ı ma'kūs 25a/17

n.-ı mu' tedil 61b/15

n.-ı mu' tedilde 38b/18, 44a/06

n.-ı şedīd eyleye 80b/15

n.-ı şedīd idersin 58a/13, 64b/03

n.-ı şedīd idesin 36a/17, 65b/03, 67b/06

n.-ı şedīd idüb 46a/08, 46b/12

n.-ı şedīd olur 64a/04-05

n.-ı şedīd 36b/17, 48a/04, 80a/02, 81b/16

n.+ da 43b/15, 58b/02, 60b/08

n.+ iñ 25a/09

ʿunşur-ı n.+ iñ 06b/08

n.+ ını 37a/08

n. idesin 46b/11

nārenc : < Ar. **nārenc** < Far. **nāreng** -1- Turunç.

n.+ dir 22b/15

nārī : < Ar. **nārī** -3-

I. Ateşle ilgili, ateşe ait.

ʿunşur-ı n. 40b/17

cüz^ʿ-i n.+ siniñ 54b/15

II. Yanıcı.

n.+ dir 11b/01

nāriyye : < Ar. **nāriyye** -7- Ateşe ait, ateşli.

kuvvat-i n. 54b/14, 55a/04-05, 55a/06

n.-ı laṭifedir 55a/01-02

cüz^ʿ-i n.+ si 54b/14

cüz^ʿ-i n.+ si 54b/15-16

ḥummā-i n.+ ye : Ateşli humma. 45a/07

nās : < Ar. **nāss** -3- İnsanlar.

n. 28a/18

kāffe-i n.+ a 03b/08

n.+ ı 81b/11

nāşır : < Ar. **nāşır** -1- Yardım eden kimse, yardımcı.

n.-ı dīn 03a/09

nāşī : < Ar. **nāşī** -5-

I. Dolayı, ötürü.

n. 05a/11, 55b/07, 78a/07

n.+ dir 02b/02

II. İleri gelen, neşet eden.

n.+ dir 07a/05

naṭrūn : < Fr. **natron** < Ar. **netrūn** -1- Su

ile birleşmiş ve billûrlaşmış sodyum karbonat.

n. 92b/02

naẓar : < Ar. **naẓar** -10-

I. Bakış, bakış açısı.

n. 02a/06, 02a/09

n.+ ı 03b/14

n. idenlere 03b/14

n. itmeyüb 03b/14

II. Bakma, gözlemeleme.

n. idersin 60a/08

n. ideler 17b/13

n. eyleye 56b/16

III. Bakmak, incelemek.

n. itsünler 56a/09

naẓarī : < Ar. **naẓar** + ī -1- Uygulama alanına çıkmamış olan, teorik.

cüz³-i n. 05b/02

naẓīc : < Ar. **naẓīc** -1- Pişmiş, kemalini bulmuş.

n. ola 90a/12

nāzile : < Ar. **nāzile** -16- Nezle; vücudun herhangi bir yerinden gelen akıntı.

n.+ ler 50b/05

n.+ lere 40a/17, 40b/01, 64b/13,

76a/02, 89b/03

n.+ leri 39b/03, 44b/01, 47a/09,

57a/08, 72a/04, 73b/03, 77b/02, 92b/11

n.+ ye 39a/07

ruṭūbet-i n.+ ye 77b/02

naẓīr : < Ar. **naẓīr** -18- Benzer, eş.

n.+ i 51b/12, 57a/13, 62a/04,

67a/03, 75b/14, 75b/16, 77b/09, 81b/06,

83b/11, 85a/11, 86b/10, 87b/12, 89b/01,

90a/05, 90a/06, 91b/04, 93b/09

n.+ idir 78a/11

ne : -49- Ne.

n. 02b/16, 02b/17, 10a/09,

11a/02, 13b/08, 14b/14, 17a/17, 18b/10,

27b/14, 48a/13, 53a/06, 53a/07, 53b/06,

57a/18, 59b/19, 65a/01, 65a/12, 69b/04,

73a/16, 73a/17, 78a/18, 81a/06, 82a/03,

82a/15, 84b/13, 90b/14

her n. 10b/04, 14b/06

n. kendüsi kāmildir ve n. kāmil

gibidir 07a/14

n.+ den 18a/05

n.+ dendir 04a/04

n.+ dir 04a/04, 21a/11, 21b/03,

55b/17, 55b/18, 55b/19

her n. kadar 28a/07, 35b/09-10,

42b/12

nebāt : < Ar. **nebāt** -36- Bitki.

n. 06a/19, 06b/04, 07a/14,

07a/15, 08a/19, 09a/10, 09a/18, 10b/01,

12b/05, 18b/19, 26a/11, 33a/10, 33b/12,

40a/01, 55b/19, 76a/18, 82b/07, 93a/18

n.-i verd-i yābis 95b/14

n.+ a 07a/15

meretebe-i n.+ a 55a/18, 55b/01

n.+ da 06a/12, 07a/08, 07b/03,

08b/03, 08b/10, 10a/01

n.+ dan 04b/19, 10b/07, 12b/09

meretebe-i n.+ dan 55a/18,

55b/01

n.+ ñ 07b/05, 09a/18, 09b/05

nebātāt : < Ar. **nebātāt** -12- Bitkiler.

n. 02b/12, 02b/14, 06b/06,

10a/14, 11b/19

envā^c -ı n. 14a/08

n.+ a 77b/19

n.+ da 19a/14, 25a/11

n.+ dan 15b/07

n.+ in 09a/16, 18a/06

nebātī : < **Ar. nebāt + ī** -10- Bitkisel.

n. 08b/01, 08b/02, 55b/02,
55b/14, 78b/03, 90a/14

zeheb-i n. : Altın ağırlıklı bir
terkip. 93a/19-94a/01

gerek ma^cdenī gerek n. gerek
hayvānī olsun 90b/03

n. ve hayvānī olan 55b/05,
55b/15

nebevī : < **Ar. nebī + ī** -2- Peygambere
ait.

tıbb-ı n. : Peygamberimizin
insan sağlığıyla ilgili tavsiyeleri.
56a/11

tıbb-ı n.+ ye 56a/09

nef : < **Ar. nef** -18- Fayda, çıkar.

n.-i maḥẓ 03b/15, 25a/04

n.-i ‘āmm ola 03b/08

n.-i ‘āmm olduğu 53b/18-19

n.-i ‘āmm olsun 49a/05, 49a/06

n.+ i 35a/02, 44a/07, 47b/13,
52b/18, 54a/02, 66a/03, 67a/03, 67a/04,
78a/15

n.+ ini 13a/04

nefes : < **Ar. nefes** -2- Nefes, soluk.

ẓik-ı n. 77b/01, 89b/02

nefise : < **Ar. nefise** -1- Herkes
tarafından beğenilen, enfes.

cevāhir-i n. 71a/17

nef len - : -1- Faydalanmak.

n.- sün 79b/12

nefret : < **Ar. nefret** -2- Tiksinti,
tikinti.

n. 03a/06

n. idüb 03a/16

nefs : < **Ar. nefis** -19-

I. Bir şeyin içi, merkezi; asıl, öz.

n. 02a/04, 05b/17, 06a/06,
13b/08

n.-i ‘ālem ola 06a/08

n.-i ‘ālem 06a/03

n.-i ‘ālemdir 05b/16, 06a/16

n.-i ‘ālemi 05b/18

n.+ dir 06b/17, 08b/07

n.+ i 06b/11

n.+ in 13b/09

n.+ lerini 02a/12

n. olmuş olur 06a/07

II. Bir kimsenin kendi öz varlığı,
kişiliği.

n. 06b/04

III. Kendi, kendisi.

n.-i ‘uzuvdandır 17a/08-09,
17a/10

nefsāniyye : < **Ar. nefsāniyye** -3- Nefs,
nefse ait.

hareket-i n. : “Öfke, neşe,
kuruntu, utanma, keder, korkma gibi
duygu durumlarında nefsin hareket
ettiği düşünülür ve bu “hareket-i
nefsāniyye” tabiriyle ifade edilir”.
17a/04

- n.-i bāṭıniyyeden 11b/07-08
 kuvvet-i n.+ dir 13b/01
Nefs-i ‘Ālem :-1- Eflatun’un bir eseri.
 N. 05b/17
- nefy** : < Ar. nefy -1- Sürme, sürgün etme.
 n.-i beled 56a/04
- nehār** : < Ar. nehār -1- Gündüz, gün.
 nişf-i n.+ da 84b/18
- nehri** : < Ar. nehr + ī -1- Nehirle ilgili, nehre ait.
fütenc-i n. : Su yarpuzu. 76b/15
- nemle** : < Ar. nemle -1- Vücutta olan karıncalanma.
 n. 93b/06
- nercis** : < Ar. nercis < Far. nergis -1- Nergis.
 n.+ dir 23a/16
- nere** : -1- Nere, hangi yer.
 n.+ den 17b/11
- nergis** : < Far. nergis -1- Nergis.
 n. 21a/06
- neşşāf** : < Ar. neşşāf -1- Suyu çeken, emen.
 n. 36a/15
- netice** : < Ar. netice -2- Son, nihayet; sonuç.
 n.-i ‘ālem-i ecsām ve eflāk 01a/11
 n.+ si olduğundan 02b/04-05
- nev’** : < Ar. nev’ -59- Cins, tür; sınıf.
 n. 07a/08, 08a/09, 10a/06, 10a/09, 10a/11, 19a/01, 19b/09, 20b/15, 28a/10, 28a/14, 28b/01, 32a/05, 75a/10
- n.-i āḥar 10a/10
 n.-i insān 49b/07, 79b/11
 n.-i kāmīl 18b/18
 n.+ dir 08a/09, 09a/10, 28a/01, 49a/15, 83b/17, 85a/05
 n.+ e 10b/04, 12b/05
 n.+ i 06a/12, 08a/10, 15b/14, 15b/16, 19b/01, 28b/02, 49a/17, 85a/18
 n.+ idir 20b/07, 23a/07, 42a/10
 n.+ iñ 06b/18, 07b/02, 08b/15, 08b/16, 10a/04, 10a/08
 n.+ inden 28a/12
 n.+ indendir 23a/19, 23b/05, 69a/17, 69a/18
 n.+ ini 07a/03, 07a/09, 07b/12, 09a/18, 09b/05
 n.+ iniñ 10a/07
 n.+ le 19a/01
 n.+ ler 07a/01
 n.+ lerden 10a/06
 n.+ leri 07a/18
- nev’an** : < Ar. nev’an -1- Çeşit bakımından.
 n. 02b/08
- nevāzil** : < Ar. nevāzil -2- Nezleler.
 n. 14a/15
 n.+ i 39a/17
- nevbet** : < Ar.-Far. nevbet -6- Nöbet; hastalık sebebiyle titreme, yüksek ateş.
 n.+ den 45a/08
 n.+ i 76a/05, 87b/19
 n.+ ini 49b/13
 n.+ lerde 18a/02
 n.+ lerini 17b/19

nev' iyye : < **Ar. nev' iyye** -4- Neve, cinse ait.

şüret-i n.+ si 11a/03, 18a/09, 53a/19

şüret-i n.+ siyle 77b/09

nıkrıs : < **Ar. nıkrıs** -15- Ayak parmaklarında, topuklarda ve mafsallarda meydana gelen ağrılı hastalık.

n. 14b/01, 18a/11, 23b/14, 39a/13, 45a/19, 68a/06, 86b/14, 87a/05

n.+ e 44b/11, 50a/12, 57a/10, 66b/01, 70b/10

n.+ i 87a/09, 87a/17

nıkrıs : -1- bk. nıkrıs.

n.+ e 77b/08

nışf : < **Ar. nışf** -23- Yarım, yarı.

n. 74a/09, 84b/04, 84b/05, 86a/08, 87a/03, 88a/04, 89a/13, 90a/17, 90b/15

n.-ı nehârda 84b/18

n. direm 33b/15-16

n.+ ı 27b/15, 36b/14, 42b/10, 68b/14, 82a/17

n.+ ina 28b/06, 30a/09, 89a/09

n.+ ina dek 65b/01

n. qar' a 40a/03

n. qar' adır 32a/07

n. qar' alar 25b/03

nice : -4-

I. Nasıl.

n. 16a/01

n. olursa olsun 18b/08

II. Çok, pek çok.

n. 03b/11

III. Niçin.

n. 02b/18

niçe : -30- Çok, pek çok.

n. 01a/17, 01b/04, 01b/13,

02b/13, 03a/04, 03b/06, 03b/15, 09b/18,

10a/02, 10b/05, 14a/12, 20a/01, 21b/07,

24b/03, 25a/19, 55a/10, 55b/04,

55b/13, 55b/16, 56a/02, 56a/03, 56a/07,

56a/08, 85b/02, 86a/11,

nihâyet : < **Ar. nihâyet** -1- Son.

n.+ ine 25b/16

nilüfer : < **Far. nilüfer** < **Yun.** -3-

Nilüfer.

n. 21a/06, 22a/15, 23a/17

ni' met : < **Ar. ni' met** -1- İhsan, bağış.

n.+ leriñ 53b/14

nisbet : < **Ar. nisbet** -15-

I. İki şeyin nitelik veya nicelik bakımından birbirine göre olan durumu, oran.

n.+ i 11b/05, 16a/13, 24b/11,

77b/17, 77b/18, 77b/19

II. Göre, nazaran.

n.+ le 09a/17

n. ile 11b/02

III. İlgi, bağ.

n. itdi 18a/03, 18a/04, 18a/05

n. olunur 16a/16-17, 16a/18

nisyân : < **Ar. nisyân** -1- Unutma.

n.+ ı 70a/19

nişâdır : < **Far. nişâdür** < **nevşâdur** -14-

Amonyak tuzu, amonyum klorür.

n. 28b/13, 37b/10, 43b/14,

45b/10, 59a/05, 59a/07, 60a/14, 78b/07,
79a/09, 80a/03

n.+ ı 75b/08, 75b/11

n.+ ın 37b/09

rūḥ-ı n.+ ın 37b/12

nitekim : -12- Gerçekten, hakikaten,
nasıl ki...

n. 06b/03, 12a/01, 12a/07,
12b/03, 18a/05, 29b/12, 32b/05, 33b/07,
79a/10, 80b/01, 95a/11, 95b/02

noḥūd : < **Far. noḥūd** -1- Nohut.

n. 60b/18

noḫṣān : < **Ar. nuḫṣān** -6- Eksik,
eksiklik.

n. 07a/06

n.+ ı 17b/02, 49b/17

n.+ ından 15b/01

n. bulmaz 92a/19

n. olduğu 11b/17

noḫṭa : < **Ar. nuḫṭa** -2-

I. Benek, küçük izler.

n.+ lar 24a/11

II. Belli bir yer.

n.+ nın 58b/04

nuḫās : < **Ar. nuḫās** -1- Bakır.

n. 47a/09

nuḫ(u)l : < **Ar. nuḫl** -11- Maddelerin
kimyasal işlemler sonrası arta kalan
kısımları.

n. 64a/06, 77a/10, 91a/09

n.-ı bākīye 69a/06

n.+ ı 61b/13, 62a/03, 62b/14,
86b/06, 87a/15

n.+ unı 73a/08

n.+ da 59b/07

nūr : < **Ar. nūr** -5- Nur, aydınlık.

n.-ı ṭabī'ī 13b/05, 13b/06

n.-ı ṭabī'ī niñ 13b/05

n.+ a 55a/05

n.+ ını 21b/07

nuḫc : < **Ar. nuḫc** -10- Pişme, olma,
kıvam bulma, olgunluk.

n. 07a/06, 08b/04, 09b/06,
50b/07, 92a/14

n. b.- ur 81a/10

n. b.- a 91a/13-14

n. virir 22a/03, 92a/15

n. virmesiyle 09b/17-18

nūfūz : < **Ar. nūfūz** -4- (İçe) geçme,
işleme.

n.+ ı 05a/02

n. ider 46a/18

n.+ unı 16b/16, 16b/18

nūzūl : < **Ar. nūzūl** -2- Aşağıya inme.

n. 32a/11

n. ider 14a/15

O

o : -3- O.

o. 42b/09, 78b/12

o.+ ña 04b/17

Obrin : -1- Paracelsus'un eserlerinden
biri.

O. 17a/05

odun : -1- Kesilmiş, parçalanmış ağaç.
meşe o.+ ı 22a/16

oḡul : -1- Cinsiyeti erkek olan evlat.

o. 12b/03

oğul otu : -9- Ballıbabagillerden, 20-150 cm. yüksekliğinde, tıpta yapraklarından yararlanılan çok yıllık ve otsu bir bitki, kovan otu, melisa.

o. 07a/16, 21a/02, 23b/07, 66a/06, 77b/12, 83a/19, 84b/02, 89a/15

o.+ dır 22b/15

ol - : -1487-

I. Bulunmak, var olmak.

o.- a 16b/08, 17b/07, 22a/13, 24a/11, 63a/08

o.- an 02b/02, 02b/14, 06b/18, 07b/15, 08a/01, 08b/10, 10b/19, 11b/05, 11b/06, 11b/10, 12a/02, 14a/11, 14a/13, 16a/13, 16b/02, 17b/05, 17b/07, 18b/06, 18b/15, 19b/14, 22a/17, 24b/07, 24b/11, 33a/07, 37b/01, 37b/13, 39a/10, 44b/13, 46a/06, 49a/13, 50a/07, 51a/14, 55a/01, 55a/04, 55a/06, 57a/02, 57a/06, 57a/08, 61a/05, 66a/11, 66a/14, 68a/02, 69b/15, 70b/06, 70b/11, 72a/09, 77b/16, 84a/13, 85b/12, 86a/02, 87a/12, 87b/18, 89a/19, 93a/05, 93b/10, 94a/15, 94b/03, 95a/10, 95b/02

o.- andan 85b/12

o.- anı 43a/09

o.- anıñ 64a/13

o.- anlarıñ 01b/15

o.- dığı 79a/10

o.- duğı 12a/09

o.- duğundan 18a/18

o.- duğundandır 18a/19

o.- madıķda 27a/08

o.- maya 61a/05

o.- maz 05b/15

o.- sa 13a/10, 18a/17, 18a/18

o.- ub 07b/17

o.- unca 65b/15

o.- ur 05b/15, 08b/03, 11b/16, 16b/02, 23b/16, 85b/09

o.- ursa 17b/03, 17b/04, 48a/14

II. Meydana gelmek, ortaya çıkmak; vuku bulmak.

o.- a 73b/03, 89a/09

o.- an 02a/17, 10b/02, 17a/08, 19b/08, 24b/09, 24b/10, 27a/06, 39a/09, 40a/10, 40a/11, 40b/04, 40b/18, 43b/12, 44a/04, 46b/04, 47a/05, 48a/16, 48b/15, 50b/13, 52a/15, 52b/01, 53b/09, 55a/16, 57b/10, 58a/19, 66b/02, 68a/07, 68a/08, 69b/01, 76a/06, 82b/03, 84a/02, 84a/09, 90a/04, 92b/19, 94a/12, 94b/13

o.- anından 51a/11

o.- anlardır 09b/07

o.- anları 19b/15, 49b/18

o.- anlarıñ 09b/07

o.- anlarına 44a/03

o.- dığı 18a/16, 33b/08, 50b/02

o.- maz 15b/19

o.- sun 73a/19

o.- ub 52a/12

o.- ur 06b/04, 09a/19, 09b/01, 09b/02, 10a/15, 10a/16, 10a/17, 10b/02, 10b/03, 13b/15, 14b/04, 14b/07, 14b/09, 14b/11, 15a/18, 15b/01, 15b/19, 17b/16, 18a/17, 18b/02, 19a/09, 25a/17, 25b/05, 26a/08, 26b/08, 32a/12, 42a/09, 50a/18, 52a/11, 56b/05, 56b/06, 65a/03, 65a/04,

69b/17, 85b/10

o.- ursa 17b/15, 55b/08

III. Gerçekleşmek, tahakkuk etmek.

o.- a 26b/18, 31b/06, 31b/07, 37b/05

o.- an 18a/03, 29b/09, 31b/09, 35a/16

o.- dığı 35a/15, 35a/19

o.- duğı 08b/19, 09a/01

o.- maz 08b/19, 09a/01, 25a/05

o.- mazsa 37b/05, 60a/03

o.- sun 32a/10, 32a/11

o.- ur 05a/06, 07a/07, 25a/05, 25a/16, 25a/18, 25b/07, 25b/08, 25b/10, 26a/07, 26a/12, 26a/18, 26a/19, 27a/12, 27b/19, 29a/08, 29b/15, 30a/04, 30a/05, 30b/05, 31a/02, 31a/06, 31a/08, 31a/16, 31b/04, 31b/05, 31b/08, 32a/02, 32a/03, 32a/05, 32a/11, 32a/13, 32a/14, 33a/08, 38a/05, 49b/01, 71a/03, 76b/02, 81b/17

IV. Uygun olmak, yarar sağlamak.

o.- a 44b/10, 44b/11, 75b/19

o.- an 19a/07, 45b/14, 49a/19, 76b/15, 85a/11, 85b/07, 87b/05

o.- maz 19a/08

o.- ur 30a/13, 32a/07

V. (Bitki, ağaç, meyve vb. için) Yetişmek, olgunlaşmak.

o.- a 20b/19

o.- anlardan 21a/05

o.- anlardır 22a/05

o.- ur 22b/08, 28a/13

VI. Yapılmak, imal edilmek.

o.- an 34a/15

o.- ur 53b/17

o.- ursa 26a/05

VII. Yardımcı fiil olarak isimlerden veya sıfatlardan sonra gelerek ... haline gelmek, ... vasfını taşımak, bulunmak; sıfat-fiil eki almış kelimelerle birlikte başlama, bitirme vb. bildiren fiilleri oluşturur.

‘ ālim o.- a 56b/19

altun o.- a 78a/02

‘ ārif o.- a 55a/19

āsān o.- a 32a/01

az bulunur o.- a 53a/04-05

az o.- a 27b/05

bağlanmış o.- a 63a/08, 71b/19

berāber o.- a 28a/19

beyāz o.- a 52a/19, 77a/15

burcunda o.- a 72b/14, 72b/15

büyük o.- a 28b/11, 44b/06,

75b/03

cem^ç o.- a 37b/06

çıkamaz o.- a 40b/08

çıkılmış o.- a 63b/05

çok o.- a 84a/05

eyüsi o.- a 30a/15

günleri o.- a 26b/07

ğalīz o.- a 73a/12

hācet olmaduğundan ötüri o.- a 53a/09

halāş o.- a 57a/15-16

hall o.- a 42a/06, 46b/07, 48a/09, 70b/19, 80a/16

- h all olmuş o.- a 35a/06, 65b/18
 h all olmuş o.- a 45a/10
 h all olunmuş o.- a 83b/08
 h all-i  ab i  i o.- a 81a/03
 i la  o.- a 38b/15
 i lanmı  o.- a 62b/02, 85a/03
 i il r o.- a 58b/05
 i mi  o.- a 79b/18
 irisi o.- a 86a/19
 isti  d adı o.- a 84a/03
 iz le itmemi  o.- a 61a/14
 k abiliyyeti o.- a 32b/07
 k adir o.- a 53b/20, 55a/18,
 55b/01
 k afi o.- a 68b/17
 k f r o.- a 92a/03
 kar b o.- a 92b/06
 kav i o.- a 53b/05
 k p k o.- a 64a/15
 kulunc o.- a 73b/01
 kur  o.- a 34a/10
 kur  o.- a 90a/07-08
 l y k o.- a 03b/08
 lez z o.- a 20b/17
 lu   bli o.- a 24a/06
 m ni  o.- a 73b/10, 87a/06
 ma  l m o.- a 05a/14, 11a/04,
 11a/18, 11b/05, 13a/17, 13b/02, 13b/10,
 13b/18, 14a/10, 14b/15, 14b/19, 15b/05,
 16a/02, 16a/19, 16b/09, 16b/13, 17a/06,
 18a/02, 18b/04, 19a/11, 19b/15-16,
 20a/03, 24b/14, 25b/18, 26b/14, 27b/17,
 28a/03, 30b/13, 33b/11, 33b/19, 38a/05,
 48b/18, 49a/09, 49b/15, 50a/16, 51a/05,
 52b/17, 53a/11, 53a/18, 53b/03, 54b/10,
 65a/13, 67a/07, 69b/15, 72a/15, 74a/01,
 77b/19, 79a/11, 83b/16, 84b/06, 85a/03,
 86a/16, 87b/13, 88b/04
 mara  o.- a 73b/09
 mara lardan o.- a 16b/19
 merhem gibi o.- a 87b/09
 mertebeden o.- a 65a/12
 mi d r  o.- a 76b/19
 mu hall  o.- a 85b/08
 mu t c o.- a 74a/06-07, 89b/01
 mun amm o.- a 24b/12
 mu  alla  o.- a 21a/09
 mu  tedil o.- a 75b/04
 mut zamm n o.- a 95a/16
 m kelles o.- a 54a/12
 m mk n o.- a 19b/18, 25a/07,
 72b/13, 78a/02
 m rekkeb o.- a 89a/10
 m  abeheti o.- a 24a/14
 m zmin o.- a 41a/19
 n fiz o.- a 05a/02
 naz c o.- a 90a/12
 nef  -i   amm o.- a 03b/08
 p k bey z mu ahhar o.- a 70a/15
 p k o.- a 68b/13, 75b/01
 pek o.- a 24a/11
 peyd  itmi  o.- a 05a/18
 rubb o.- a 63a/06, 83b/10
 r h  gibi o.- a 82a/12
 s de o.- a 89a/09, 89a/13
 s kin o.- a 93b/12
  ar  o.- a 20b/17, 20b/18, 63b/19
 sekizinde o.- a 84b/03-04

- sekte o.- a 75a/09
- semmiyyet o.- a 53a/13
- şırçadan o.- a 17b/10
- şoğukdan o.- a 87b/05
- şu^ç üd itmez o.- a 67b/07
- tablî o.- a 39b/04
- tağyîr itmez o.- a 77a/15
- tartirli o.- a 84a/02
- taş^ç id o.- a 80b/15
- taş^ç id olunmuş o.- a 88b/05
- tıynlanmış o.- a 28b/06
- tuz o.- a 47a/14
- vâsi^ç o.- a 44b/06-07, 46a/17-18,
75b/04
- yağ o.- a 44a/13
- yanmış o.- a 87a/13
- yapılmış o.- a 84b/17
- yapışmaz o.- a 92a/05
- yaz o.- a 34a/10
- yeñi o.- a 53a/14
- zâhir o.- a 07b/11, 17a/01
- zamgiyyet o.- a 24a/07
- zâ'idü'n-nür o.- a 94b/13
- zâ'if o.- a 84a/05, 84a/08
- zâ'ide o.- a 84a/07
- zîkr olunmaduğundan o.- a
53a/10
- terkîb-i mu^ç âdil o.- abilür olmaz
73a/17-18
- ğarķ o.- acaķları 12b/09
- muhtelif o.- alar 10a/10
- müstefid o.- alar 03b/16
- yaķını o.- alar 10a/10
- ac o.- an 78a/09
- ağzı ağzına o.- an 32a/09
- ç aķd o.- an 33a/09, 63b/16
- aķıcı o.- an 16a/11
- âlet o.- an 29b/19
- ç alîl o.- an 88a/01
- ç ârız o.- an 14a/04, 49b/17,
50a/17, 71a/07, 77a/18, 82b/10, 82b/12
- a^ç mâliyle o.- an 02b/19, 03a/01
- baķırdan o.- an 82a/09
- başdan ayağa degin o.- an
56a/18
- besbāse gibi o.- an 33a/15
- bi'l-ķuvve o.- an 27b/17
- billürî o.- an 15a/11
- böyle o.- an 55b/14
- bunlar gibi o.- an 20b/10
- buraklı o.- an 66b/11
- büyük ve yaş o.- an 86b/01
- cem^ç o.- an 29a/05, 48b/13
- cüz^ç o.- an 56b/19
- dāķil o.- an 04b/04
- derledici o.- an 67a/08
- devā o.- an 30a/13
- eşahķ o.- an 28b/07
- eķrāfinda o.- an 10b/15
- evlā o.- an 30a/16
- gevşek o.- an 11a/15
- güzel o.- an 20b/01
- ķādiş o.- an 82b/09
- ķāfiż o.- an 06b/09
- ķaķ o.- an 83b/12
- ķall o.- an 26a/16, 26b/04,
26b/08, 28b/19, 78b/14, 91b/19, 94b/01
- ķār o.- an 40b/10

- hār o.- an 59b/12
- hāric o.- an 04b/06
- hāricden o.- an 26a/02
- hāşıl o.- an 02a/15, 09b/17, 10a/06, 10a/11, 10a/13, 13b/16, 14b/01, 14b/02-03, 15b/08, 15b/09, 15b/10, 16a/13, 18a/14, 52b/05, 52b/06, 57a/03, 57a/03-04, 57b/13, 59b/13-14, 69a/07, 84b/07, 89a/18
- havāyī o.- an 31a/13
- hayvānātla o.- an 02b/14
- hayvānī o.- an 55a/19
- hılıtlardan o.- an 81b/06
- hicāb o.- an 93b/12
- hummālarda o.- an 95b/08
- insān-ı kāmīl o.- an 19b/11
- issi o.- an 16b/09
- isti' māl o.- an 88a/06-07
- işrāklı o.- an 22a/18
- karīb o.- an 02a/11
- kaṣvī o.- an 53b/04, 58b/10
- kibrītden o.- an 16b/14
- koḥulu o.- an 74a/01
- kuluncı o.- an 93b/11
- kurı o.- an 06b/15, 32a/06, 34a/11
- kuşvā o.- an 04b/17
- lāyık o.- an 86a/09
- lāzım o.- an 79b/14, 79b/16
- levni o.- an 17b/15
- māhir o.- an 25b/14
- maḥlūl o.- an 32b/18, 33a/09, 33a/11, 44b/15, 50b/17, 78b/10
- maḥşūş o.- an 07b/08, 17a/02, 22a/19
- mālik o.- an 19a/16
- maḥlūb o.- an 49a/16
- maḥlūbı o.- an 69b/19
- mecrūḥ o.- an 95a/12-13
- mensūb o.- an 21a/11, 21b/03, 22a/10, 22b/18, 23a/04, 23a/13, 70a/15, 93b/04
- meşhūr o.- an 25a/19, 31b/18, 34a/16
- meşhūr ve müsta' mel o.- an 28b/03
- mevşūf o.- an 59b/10
- mizāc o.- an 61a/15
- muḥtāc o.- an 03b/04, 03b/05, 64b/12, 68b/07
- muḥaḥḩar o.- an 28a/19, 32a/03, 38a/06, 45a/04
- munzamm o.- an 15a/15
- mutazarrır o.- an 90a/01-02
- mūbtelā o.- an 65b/07
- mūcmel o.- an 02b/11
- mūnāsib o.- an 23b/04, 79b/17
- mū' ellef o.- an 13b/08
- mürekkeb o.- an 08a/13, 17a/11, 19a/12
- müsta' mel o.- an 28a/18, 29b/16
- müşkil o.- an 48a/01, 48a/11
- müte' allıḩ o.- an 83a/17
- müte' ārif o.- an 08a/15
- nāfi' o.- an 21a/10, 90b/01
- nāḩış o.- an 04b/13
- nebātī ve hayvānī o.- an 55b/05, 55b/15-16

- p̄irlikde o.- an 70b/03
 s̄abık o.- an 69a/18
 ş̄afī o.- an 63b/14
 ş̄afrādan o.- an 21b/15
 saḥḥ o.- an 26b/03
 ş̄ā^ç id o.- an 47b/06
 ş̄arı o.- an 58a/01
 semmiyyetli o.- an 25a/03,
 67a/09
 seyelānı o.- an 50a/14
 ş̄ovuḡdan o.- an 76a/02
 ş̄āmil o.- an 16b/19
 ş̄iṣ o.- an 82b/17
 ṭabīb o.- an 19a/10
 taşfiye o.- an 61b/15
 teklis o.- an 27b/19
 ṭuzlı o.- an 26a/18
^çufūnetden o.- an 64b/13, 69b/04
^çufūnetinden o.- an 61a/01,
 68a/07
 varınca o.- an 64b/15, 64b/16
 yağlı o.- an 20a/19
 yakın o.- an 17a/02
 yāḡūtī o.- an 15a/10
 yarası o.- an 52b/11
 yaş o.- an 06b/16
 zāhir o.- an 06b/11, 22a/03,
 27b/18
 za^çif o.- an 82a/14
 zikr o.- an 64a/14, 68a/06
^çārif o.- ana 01b/07
 kāmīl o.- ana 04b/13
 ş̄ābit o.- ana 54b/03
 yāḡūtī o.- anda 17b/01
 ş̄ā^ç id o.- andan 54b/03
 ş̄ābit o.- andır 54b/01-02
^çaḡd o.- anı 52a/01, 52a/03
 beyāz o.- anı 92b/13
 cem^ç o.- anı 37b/06
 diri o.- anı 54a/20
 güzel o.- anı 91a/16
 ḡāfiṣ o.- anı 07a/09
 ḡall o.- anı 28b/18, 70a/09,
 70b/16, 71b/19, 72b/19
 ḡarīb o.- anı 10b/05
 maḡlūl o.- anı 32b/19
 ma^çmūl o.- anı 54b/02
 müşābih o.- anı 10b/05
 ş̄ābit o.- anı 54b/01
 ş̄āliḡ o.- anı 16a/04, 16a/08
^çārif o.- anlar 02b/03
 bunlarıñ gibi o.- anlar 38b/07
 dikenlü o.- anlar 20b/12
 küçük küçük o.- anlar 83b/17
 renk o.- anlar 20b/02
 ş̄übhesi o.- anlar 56a/09
 yaḡıcı o.- anlar 20b/12
 ishāl o.- anlara 66b/01
 mübtelā o.- anlara 43a/13
 mübāşir o.- anlardan 04b/12
 mensūb o.- anlardandır 20a/09-
 10, 20b/13
 muḡtācun-ileyh o.- anlardandır
 52a/14-15
 nāfi^ç o.- anlardandır 87b/14
 mensūb o.- anlardır 21b/02,
 22a/17-18
 müdevver o.- anlardır 24a/01

- cāmid o.- anları 26a/11
cem^ç o.- anları 70b/19
ğalīz o.- anları 25a/04
ħall o.- anları 70b/19, 77a/11
ħām o.- anları 67b/11
muħālif o.- anları 10b/06
muħtelif o.- anları 04a/16
vācib o.- anları 74a/10, 74a/11,
90a/11, 91a/06
zıkr o.- anları 79b/12
ķābil o.- anlarıñ 76b/03
semmī o.- anlarıñ 55b/12
^çārız o.- dı 69b/08-09
beyāz o.- dı 59b/19
ħalāş o.- dı 69b/14
ķurı o.- dı 92a/03
ma^çdūm o.- dı 09a/02
ma^çlūm o.- dı 06a/15, 08b/16,
70a/04
muħtelif o.- dı 06b/13, 09a/08
mūnāsib o.- dı 13b/19
şābit o.- dı 01b/06, 02b/04
şāyi^ç o.- dı 04a/09
tenķıye-i tām o.- dı 84b/13
tutmaz o.- dı 69b/11
vāşıl o.- dı 04a/09
^çārız o.- dı 51a/06, 51a/08
cisminde o.- dı 40b/15
eşref-i ^çulūm o.- dı 02b/04
ħālī o.- dı 05a/10
^çilm-i ^çazīz ve şerīf o.- dı 01b/06
İtalya o.- dı 88b/05
mevcūd o.- dı 56b/09-10
nef^ç-i ^çāmm o.- dı 53b/18-19
pek o.- dı 30b/15
rubblarda o.- dı 33a/13
taħmīr o.- dı 34a/11
zībaķda o.- dı 32b/09
zıkr o.- dı 56b/11, 56b/14
muħtāc o.- dı 05a/05
şadedinde o.- dı 57a/05
az o.- dı 53a/16
ğālib o.- dı 33b/18
sebeb o.- dı 56a/03
şey o.- dı 08a/18
mū^çeşşire o.- dı 05a/11
şābit o.- dı 54b/08
^çāciz o.- dı 78a/04
^çārız o.- dı 72a/16-17
bāķī o.- dı 07b/01
baṭn-ı feresde o.- dı 25b/11
gerek o.- dı taķdīrce 02b/16
nokşān o.- dı 11b/17
vaķt-i mu^çayyeni o.- dı 18a/07
bişmiş o.- dı 13b/12
çoķ o.- dı 31a/18
ħām o.- dı 13b/11
ħāmīri gibi o.- dı 53b/19
muħtelif o.- dı 06b/14
neticesi o.- dı 02b/05
nice o.- dı 03b/11
muħtāc o.- dı 25a/02-03,
65a/15, 74a/19
mūmkūn o.- dı 78a/08
^çaķd o.- dı 33a/10
mūlāķī o.- dı 51a/08
şīşe o.- dı 30a/03

- h all o.- duĥdan 32b/17, 64b/01,
70a/10
- h aşıl o.- duĥdan 84b/15
- haşm o.- duĥdan 14b/16, 17a/16
- haşm o.- duĥdan 15a/08
- k amil o.- duĥdan 10a/09
- p ak o.- duĥdan 05a/09
- (beyaz) o.- madı 60a/01
- h al ş-ı m yesser o.- madı 68a/10
- (tenĥıye-i t am) o.- madı 84b/14
- v uc d o.- madıĥca 08b/18
- f ayide-mend o.- madıĥları
02b/11
- ĥ adir o.- madılar 53b/10
- iştih a o.- maduĥuna 45a/13
- h acet o.- maduĥundan 53a/09
- taĥamm li o.-maduĥundan
55b/07
- ķuru o.- maĥa 70b/05
- m şta  il o.- maĥa 79a/13
- b ak i o.- maĥla 11a/03
- ĥoĥ o.- maĥla 31b/01
- g uc o.- maĥla 49b/09
- ĥ alib o.- maĥla 32b/13
- ķalıń o.- maĥla 24b/18
- ķav i ve şedid o.- maĥla 02b/15
- ķıř o.- maĥla 91a/15
- m şşabih o.- maĥla 81b/09
- s uk nda o.- maĥla 09a/07
- v ak i  o.- maĥla 02b/09
- ziy ade o.- maĥla 12a/16
-  ar i o.- maĥ 55a/05
-  aşim o.- maĥ 56a/14-15
- ateş o.- maĥ 27a/05
- bi'1-fi'1 o.- maĥ 27a/05
- b oyle o.- maĥ 78a/02
- b y uk o.- maĥ 36b/15
- dev a-yı maĥř o.- maĥ 53a/03-04
- g uzel o.- maĥ 83b/10-11
- h al i o.- maĥ 25a/01
- haşm o.- maĥ 82b/02
- iştil h o.- maĥ 05a/17
-   il c o.- maĥ 81b/10
- ķ ar rede o.- maĥ 17a/14
- muĥaddem o.- maĥ 29b/03
- r ahat o.- maĥ 72a/18-19
- taĥt ir o.- maĥ 83b/13
- v asi  o.- maĥ 65b/02
- ziy ade o.- maĥ 07b/06
- g uc o.- maĥdan 78a/07
-   il cpeşir o.- maĥdan 55b/07
- h all o.- maĥdır 29a/19
- taĥm ir o.- maĥsız 29b/14
- ta' fin o.- maĥsız 29b/13
- f ayideleri o.- maları 53a/08
- g uzel o.- mamaĥla 03a/05
- f ayidesi o.- mamaĥ 54b/17
- ĥ adir o.- mamaĥ 55b/12
- m teşşabih o.- masa 18b/03
-   aĥd o.- ması 14b/09
- şu o.- ması 14b/04
- ĥoĥ o.- masıdır 08b/15
- buhr n-ı ceyyid o.- masına
70a/03
- h aşıl o.- masına 21b/08, 84a/06
- m dde-i munşabb o.- masına
87a/06
- n afi  o.- masına 25a/04

tīz o.- masını 26b/11	ķādir o.- mayub 55b/10, 56b/11
uyķu o.- masını 18a/01	mūmtāz o.- mayub 02b/19
devā-yı maķz olmak ūzre o.- masınıñ 53a/04	sevād o.- mayub 60a/08, 60a/12
pāk o.- masınıñ 78b/15	tedbīrī o.- mayub 55b/05
za ^ç ferān o.- masınıñ 29a/03	ç aķd o.- maz 43b/10
buķār o.- masıyla 14b/11	āşim o.- maz 56a/10, 56a/16
(ķan) o.- masun 73b/05	def ^ç -i marāz o.- maz 03a/07
zā ^ç il o.- masun 33a/17	ķall o.- maz 70b/17
ç aķd o.- maya 71b/07	ķall-i ķabī ^ç ī o.- maz 79b/09
artuķ o.- maya 29a/12	iķtiyāç o.- maz 52a/09, 54a/02
çiçekleri o.- maya 86a/19	iļgām o.- maz 29a/10
fenā o.- maya 75b/05	insān o.- maz 06b/03
ķall o.- maya 59b/10	ķābil o.- maz 83b/14
ķareket itmiş o.- maya 17a/04	ķādir o.- maz 15a/15
işlanmış o.- maya 34a/19	kesmek o.- maz 50a/17
kerīh o.- maya 90a/08	ma ^ç dūm o.- maz 08b/17
müteğayyir o.- maya 63a/12	muķtāç o.- maz 19b/17, 69a/10, 69a/16, 69a/19, 71a/13, 84b/06, 85b/03, 88a/02-03, 90a/18
şabrı o.- maya 11a/10	mūmkūn o.- maz 01a/15-16, 74a/18
sākin o.- maya 72a/15	mūnfa ^ç il o.- maz 05a/07
ķolu o.- maya 89a/08	mūnķaķı ^ç o.- maz 18b/02
uzun o.- maya 75b/02	taķķīr o.- maz 31a/15
ķall o.- mayan 94b/02	taķviyye o.- maz 69b/16
ç ilāç-pezīr o.- mayan 68a/11	taş ^ç id o.- maz 59a/03, 59a/04
lāzım o.- mayan 26a/16, 30b/04	tekmīl o.- maz 05a/05
maķşūş o.- mayan 50a/07	terķīb-i mu ^ç ādil olabilūr o.- maz 73a/18
muķaķķar o.- mayan 41a/11	zāhir o.- maz 65a/09
mübāķ o.- mayan 67b/18, 79b/10	ç ārif o.- mazsa 55b/10
mūmkūn o.- mayan 32a/12	cevher o.- mazsa 60a/09
yağlı o.- mayan 26a/06	ķādir o.- mazsa 56b/08
şālīķ o.- mayandan 16a/04	kāmīl o.- mazsa 15a/06
fāriğ o.- mayasın 78b/14, 80b/03	
şīķķatde o.- mayınca 01a/15	
ķall o.- mayub 70a/09, 81a/14	

- semmiyyetli o.- mazsa 53b/07
tedbîr o.- mazsa 55b/03
üzre o.- mazsa 56a/15
vâşıl o.- mazsa 19b/17
hafaķān o.- muş 74a/03-04
hall o.- muş 27b/02, 33a/08,
50b/10, 64b/05, 67b/03, 76b/18, 87b/10,
89a/02, 92a/03
hâşıl o.- muş 65b/17, 93a/18
mün^ç aķid o.- muş 51a/02
müteħaccir o.- muş 44b/12
müte^ç affin o.- muş 93b/02
saħķ o.- muş 46a/07, 75a/13,
81b/15
taķķîr o.- muş 78b/05
taṭhîr o.- muş 54a/09
^ç ârif o.- muş olur 02a/19
hall o.- muş ola 35a/06, 65b/18
hall o.- muş ola 45a/10
şâbit o.- muş olub 56a/13
nefs o.- muş olur 06a/07
tamām o.- muş olur 60a/03,
60a/09
^ç ârîz o.- muşdur 88b/01
ġâlib o.- muşdur 15b/16
hâşıl o.- muşdur 05b/01
hâşşa-i maḥẓa o.- muşdur 55a/06
ķan gibi o.- muşdur 81a/14
mestûr o.- muşdur 55a/03
muḥtâc o.- muşdur 02b/12,
02b/18
muķarrer o.- muşdur 25a/01
mutaẓarrır o.- muşdur 43b/06
mübeddel o.- muşdur 55a/05
- müteferriķ o.- muşdur 29b/11
şâliḥ o.- muşdur 68a/18-19
^ç unşur-ı nârî o.- muşdur 40b/17
vârid o.- muşdur 56a/07
^ç ârîz o.- sa 14a/11-12, 14a/14,
61b/01, 61b/03-04, 84b/09
çoķ o.- sa 13a/11, 35b/10
fâsid o.- sa 07a/18
halel o.- sa 16a/09
hall o.- sa 33a/01-02, 77b/04,
93b/05
hebâ o.- sa 25b/19
içmiş o.- sa 90a/18
ķan o.- sa 95a/02
ķaviyye o.- sa 69b/19
kesilmiş o.- sa 91a/19
ķuru o.- sa 95a/07
mâhir o.- sa 24b/09
maraẓı o.- sa 67a/03
muḥkem o.- sa 86b/16
muķârin o.- sa 15b/11
muttaşıl o.- sa 18b/01
mürekkeb o.- sa 09a/02
müteferriķ o.- sa 09a/02
müzmin o.- sa 86b/16
şaġ o.- sa 16a/07
şaḥîḥ o.- sa 16a/07
saħķ o.- sa 26a/02
ṭılâ o.- sa 92b/14
ẓa^ç if o.- sa 15a/14
^ç aķd o.- sun 33a/10
âsân o.- sun 25b/17, 27a/04,
50b/03-04
aşferî o.- sun 57a/13

- esvedī o.- sun 57a/13
 gerek ma^ç denī gerek nebātī
 gerek hayvānī o.- sun 90b/03
 güzel o.- sun 86b/08
 ğayrı o.- sun 26b/02
 ğayrıdan o.- sun 45a/04
 hām o.- sun 62a/19
 issi o.- sun 73a/18
 kan o.- sun 73b/04
 kanķı ^çuzuvda olursa o.- sun
 94a/10, 94b/18
 ma^ç lūm o.- sun 01a/08, 01b/08
 maraž o.- sun 18b/07, 18b/08
 mızrağdan o.- sun 90b/19
 müdebber maħmūde o.- sun
 62a/18
 nebāt o.- sun 26a/12
 nef^ç-i ^çāmm o.- sun 49a/05,
 49a/06
 nef^ç i o.- sun 52b/19
 nev^ç i olursa o.- sun 85a/18
 nice olursa o.- sun 18b/08
 şovuk o.- sun 73a/19
 şeylerden o.- sun 90b/19
 şiddet o.- sun 27a/04
 tāt ūn için o.- sun 57a/14
 tārīķ ile olursa o.- sun 18b/10
^çufūnetden o.- sun 45a/04
^çuzuvda olursa o.- sun 92a/08-
 09, 92a/17
^çuzvunda olursa o.- sun 84a/18
 aħlāt o.- ub 86a/11
 a^ç lā o.- ub 03b/10
^çārīz o.- ub 57b/02
- ^çārīf o.- ub 02a/10
 āsān o.- ub 27a/03
 az o.- ub 53a/17
 berāber o.- ub 75a/12, 87a/02
 beyāz o.- ub 60a/02, 60a/04
 cem^ç o.- ub 09a/04, 28b/05,
 61b/19, 63a/13
 çok o.- ub 53a/16
 dā'im o.- ub 18b/02
 deriñ o.- ub 95a/09
 felc gibi o.- ub 69b/11
 fer^ç i o.- ub 56b/17
 fesh o.- ub 43b/10
 ğalīz o.- ub 24b/18, 62b/17
 ğablar o.- ub 73b/07
 ğalāş o.- ub 95a/06
 ğalāş ve şābit o.- ub 68a/16
 ğall o.- ub 03b/05, 44a/13,
 82a/05, 93a/17, 94a/13
 ğamīr o.- ub 73a/05
 ğāşıl o.- ub 95a/17-18
 iħtilāf o.- ub 13b/11
 in^ç iķādiyyeti o.- ub 84a/08
 issi o.- ub 17a/16
 ķādir o.- ub 56b/06
 ķavī o.- ub 14a/17, 15a/04,
 52a/07, 55b/02, 55b/06, 62a/04, 75b/04,
 85a/04
 ķaviyye o.- ub 85a/06
 kemāl-i leţāfetde o.- ub 55a/02
 kırmızı o.- ub 20b/01
 kökli o.- ub 53b/08
 ķurı o.- ub 40b/10
 levni o.- ub 20a/04

- ma^ç denî o.- ub 68a/17
 mevķûf o.- ub 53b/15
 muttaşıl o.- ub 18a/01
 mübālaĝa o.- ub 25b/19
 mübāşir o.- ub 19a/10, 25b/14
 mükelles o.- ub 46b/17
 müncezeb o.- ub 07b/09
 münfa^ç il o.- ub 05a/10
 münħall o.- ub 69b/09
 mün^ç aķid o.- ub 50b/19
 mün^ç aķide o.- ub 84a/02
 mün^ç akis o.- ub 37b/03
 müntehāsı o.- ub 03b/09
 münteşir o.- ub 14a/12
 müşta^ç il o.- ub 34b/09, 48a/07,
 60b/09, 66b/17
 müteşābih o.- ub 18b/01
 pek o.- ub 20b/11
 şābit o.- ub 56b/09
 şābit olmuş o.- ub 56a/13
 sākin o.- ub 76b/14
 şu o.- ub 31a/12
 tabīb-i ħāzıķ o.- ub 56a/12
 taķtīr o.- ub 36b/18
 tılā o.- ub 93b/07
 toprak o.- ub 78b/15
 türāb o.- ub 77a/16
 vaşl o.- ub 31b/12
 yakın o.- ub 79a/06
 yeşil o.- ub 47a/14
 zāhir o.- ub 25b/17, 56a/04
 za^ç if o.- ub 15a/06, 75b/05
 zararlı o.- ub 30b/04
 ziyāde o.- ub 03a/05
- ç aķd o.- unca 91b/17, 92b/08
 ateş gibi o.- unca 60a/06
 beyāz o.- unca 27b/13, 43a/04,
 46b/17, 68b/06, 71a/03, 87b/19
 böyle o.- unca 06a/06
 çıķmaz o.- unca 80b/10
 çirīş o.- unca 51b/16
 güzel o.- unca 75b/11
 ĝalīz o.- unca 64b/05
 ħall o.- unca 44a/10, 47b/05,
 48b/12, 64b/01, 70a/08, 70a/10, 71b/07,
 77a/10, 78b/16, 80a/18, 80b/12-13,
 83a/12, 88a/10
 ħamīr o.- unca 42b/16, 75a/15
 ħāşıl o.- unca 84b/15
 kırmızı o.- unca 36b/13, 60a/04
 kül o.- unca 83a/11
 maĝza o.- unca 57a/06
 pāk o.- unca 47b/02, 71b/09-10
 pīr o.- unca 53b/15
 rubb o.- unca 73a/01
 şā^ç id o.- unca 58a/14
 siyāh o.- unca 64a/02
 şu o.- unca 82a/06
 taĝyīr o.- unca 91b/15-16
 taĝmīr o.- unca 34b/16, 35a/07
 taĝşıl o.- unca 29b/09
 taķtīr o.- unca 43b/16
 tamām o.- unca 88b/18
 tamlamaz o.- unca 64a/05,
 64b/03
 taş^ç id o.- unca 59a/04
 toñmaz o.- unca 52a/02
 yeşil o.- unca 47a/12

- zāyil o.- unca 87a/19
zevb o.- unca 48a/04
zücācı o.- unca 60a/12
‘aḳd o.- ur 48b/13, 83a/13
a‘lā o.- ur 27b/10, 43b/03
‘ārız o.- ur 12a/13, 12a/14, 12a/15, 12a/16, 12a/17, 12a/17-18, 12a/19, 12b/01, 14b/08, 14b/10, 14b/12, 14b/14, 15b/12, 49a/13, 51a/07, 85a/09
‘ārif olmuş o.- ur 02a/19
āsumānī o.- ur 82a/09
ateş levninde o.- ur 25a/14
az o.- ur 12a/15
bal gibi o.- ur 62b/17
berī o.- ur 91b/02
bevl o.- ur 15a/12
beyāz o.- ur 10b/14, 78b/17, 94a/05
bilmiş o.- ur 57a/01, 57a/04
büyük o.- ur 32b/10
cā’iz o.- ur 37a/15
cāyız o.- ur 55a/16-17
çirīş o.- ur 39b/15
çirkīn o.- ur 20a/05
çok o.- ur 55a/12
devā’-i müshil o.- ur 52a/09
dikenlü o.- ur 20a/04
direm o.- ur 88a/05-06
dühn o.- ur 43b/10, 48b/14
emīn o.- ur 90a/16
e‘amm o.- ur 04b/19
gök o.- ur 10b/14
gümüş gibi o.- ur 64b/05
güzel o.- ur 27b/15, 42b/12, 43a/05, 45b/18, 46a/11, 47b/18, 57b/08, 62a/04, 62a/14, 63b/06, 67a/01, 80a/13, 88b/16, 89a/08, 90b/14, 94b/14
ḥādīş o.- ur 85a/05, 85a/07
ḥāfızı o.- ur 78a/03
ḥalāş o.- ur 66a/17, 66b/07, 83a/16, 88a/02, 90a/02, 90b/16, 93b/13, 95a/09
ḥall o.- ur 26a/13, 26a/14, 26a/15, 26b/01, 26b/09, 26b/10, 26b/12, 37a/14, 77a/08, 79b/05, 80a/15, 86a/04
ḥall-i aşl o.- ur 71b/06
ḥāşıl itmiş o.- ur 02b/01
ḥāşıl o.- ur 09b/06, 09b/11, 09b/19, 10a/05, 10a/11, 13b/17, 14a/08, 14a/09, 14b/06, 15a/17, 15b/18, 16a/08, 16a/10, 46b/04, 57b/03, 84a/01-02, 84a/09
ḥayvānī o.- ur 08b/01, 08b/02
ḥazm o.- ur 11b/15, 15a/09
helāk o.- ur 55b/08
‘ilāc o.- ur 13a/08, 54a/01-02
eyü o.- ur 13a/11
iz‘ āf ve muzā‘af o.- ur 65b/15
ḳādir o.- ur 11a/13, 19a/17, 19a/18, 19b/01, 19b/02, 19b/03, 19b/04, 24b/11
ḳalīñ o.- ur 21a/15
ḳāmil o.- ur 09b/03
ḳan gibi o.- ur 59a/19, 86b/06
ḳavī o.- ur 28a/08, 32b/11, 34a/04, 35a/13, 35b/10, 38a/04, 40b/04
kerīh o.- ur 20a/05
keskin o.- ur 36b/01

keylūs o.- ur 11b/15	müyesser o.- ur 57a/19
kırmızı o.- ur 37a/14	nār-ı şedīd o.- ur 64a/04-05
kışa o.- ur 32b/10	nebātī o.- ur 08b/01, 08b/02
kısım o.- ur 14b/17	nefs olmuş o.- ur 06a/07
kils o.- ur 32b/19	ördek kadar o.- ur 10b/10
kireç gibi o.- ur 17b/17	şadır o.- ur 07b/04, 07b/06
kör o.- ur 13a/05	şāf o.- ur 45b/08
kuşdurıcı o.- ur 51a/04	şāfī o.- ur 78b/17
küçük o.- ur 32b/10	şahīh o.- ur 01b/07
kül renginde o.- ur 20a/04	saḥḥ o.- ur 26a/08
laṭīf o.- ur 42b/14	şāliḥ o.- ur 15a/11
lāzım o.- ur 29a/07	şā' id o.- ur 58a/14
lezic o.- ur 44a/02	şarı o.- ur 78b/16
mālik o.- ur 11a/14	sebeb o.- ur 55b/13
mā ³ -i zerrīn o.- ur 28b/13	şihḥat üzre o.- ur 16a/09
mā ³ il o.- ur 20b/11	siyāh o.- ur 20a/04
ma ^c cūn o.- ur 74b/11	şulı o.- ur 21a/15
ma ^c denī o.- ur 08b/01, 08b/02	sükker-i üsrüb o.- ur 29a/16
ma ^c lūm o.- ur 53a/15	sümük gibi o.- ur 94a/05
marazlar o.- ur 15b/02	şems maḥlūli gibi o.- ur 79b/06
merhem o.- ur 87b/11-12	şifā o.- ur 69a/14
mīrāş o.- ur 15a/19	tağyīr o.- ur 11a/03
muḥtāc o.- ur 72a/17	taḥmīr ve ta ^c fin o.- ur 38a/16
muḥaddem o.- ur 42a/16	taḥṭīr o.- ur 28a/05, 28a/11,
munzic o.- ur 51a/05	32a/06, 32a/14, 45a/03, 58b/03, 64a/10,
müdebbir o.- ur 51a/05	75b/06, 75b/08, 81a/01, 81b/01
mükelles o.- ur 27a/12	tamām o.- ur 10a/09, 11b/03,
mülāyim o.- ur 21a/15	30b/12, 34b/10, 78b/17, 80b/17
mümkün o.- ur 83b/15	tamām olmuş o.- ur 60a/03,
münḩaṭı ^c o.- ur 18b/03	60a/09
mürekkeb o.- ur 08a/18	taş ^c id o.- ur 59a/10, 80b/06
müstağnī o.- ur 48b/05	teklis o.- ur 27b/06
müşta ^c il o.- ur 79a/14	tekrār o.- ur 35a/13
mütemādī o.- ur 55b/08-09	tīz o.- ur 52a/08

- tīzab o.- ur 26b/08
 toprak gibi o.- ur 54a/17
 tutamaz o.- ur 85a/09-10
 ‘unşur o.- ur 06b/03
 üç o.- ur 08a/19
 vāki‘ o.- ur 88b/07, 88b/08
 vāşıl o.- ur 19b/06, 19b/06-07,
 19b/07
 yağ o.- ur 93a/17
 yeşil gibi o.- ur 82a/10
 yolundan o.- ur 19a/16
 yüzünde o.- ur 94a/04
 zāhir o.- ur 07b/02, 07b/08,
 09b/03, 25b/19, 78a/17, 94a/01
 za‘īf o.- ur 35b/13-14, 53a/17
 zāyil o.- ur 86b/15
 zehir o.- ur 20a/08
 (ziyāde) o.- unca 54b/16
 ziyāde o.- ur 85b/15
 güzel o.- ur imiş 70a/05
 hāşıl o.- urdı 05b/19-06a/01
 tutamaz o.- urlar 85a/09-10
 ‘amīk o.- ursa 95a/09
 ‘ārız o.- ursa 14a/19
 ‘ayān o.- ursa 56a/04
 billūrī o.- ursa 17a/19
 böyle o.- ursa 14b/05
 cevher-i şeffāf o.- ursa 60a/08-
 09
 çok o.- ursa 35b/11
 eski o.- ursa 90b/14
 ğālib o.- ursa 33b/09, 51a/03,
 51a/04
 herkanķısı o.- ursa 69b/04
- herkanķısıyla o.- ursa 95a/08
 izāle-i marāz o.- ursa 04b/18
 kādīr o.- ursa 56b/15, 56b/16
 kavī o.- ursa 15a/05, 84a/08
 kırmızı o.- ursa 60a/02
 kırı o.- ursa 30b/01, 38a/13
 marāzlardan o.- ursa 16b/09,
 16b/12
 mīzānda o.- ursa 94b/14
 müşādīf o.- ursa 31a/12, 78a/18
 sābit o.- ursa 53b/08
 tekrār o.- ursa 28a/07, 35a/12
 yāķūtī o.- ursa 17a/18, 17a/19-
 17b/01
 yaramaz o.- ursa 57a/18
 yaş o.- ursa 30a/19
 za‘īf o.- ursa 85a/04, 88a/05
 za‘īfe o.- ursa 16b/17, 85a/06,
 85a/08
 zırnīhī o.- ursa 17b/17
 kanķı ‘uzuvda o.- ursa olsun
 94a/10, 94b/18
 nev‘i o.- ursa olsun 85a/18
 nice o.- ursa olsun 18b/08
 tarīk ile o.- ursa olsun 18b/10
 ‘uzuvda o.- ursa olsun 92a/08-
 09, 92a/17
 ‘uzvunda o.- ursa olsun 84a/18
 kādīr o.- ursa olsun 17b/19
 VIII. +dIr bildirme eki işlevinde.
 nefsi ‘ālem o.- a 06a/08
ol : -472- O.
 o. 02a/16, 02a/18, 02b/11,
 03a/18, 05a/04, 05b/03, 05b/04, 06a/14,

06a/18, 07a/03, 07a/07, 07a/08, 07b/02,
 07b/07, 07b/11, 07b/14, 07b/17, 07b/18,
 08a/02, 08a/03, 08a/06, 08a/10, 09b/02,
 09b/14, 09b/16, 09b/17, 10a/03, 10a/08,
 10a/09, 10b/10, 10b/13, 10b/19, 11a/01,
 11a/10, 11a/14, 13a/09, 13a/10, 13b/05,
 14a/12, 14b/04, 14b/06, 14b/11, 15a/07,
 15a/15, 15b/04, 15b/13, 15b/15, 15b/16,
 16a/14, 16b/08, 17a/02, 17a/09, 17a/17,
 17b/15, 18b/16, 19a/01, 19b/05, 19b/08,
 20b/16, 21a/11, 22a/18, 24a/14, 25a/04,
 25a/13, 25b/16, 26b/05, 26b/11, 26b/14,
 26b/18, 27a/14, 27a/15, 27a/17, 27b/14,
 29a/04, 29a/05, 29a/14, 29a/15, 29a/19,
 29b/07, 29b/15, 29b/19, 30a/01, 30a/02,
 30a/05, 30a/18, 30b/07, 30b/13, 31a/02,
 31a/05, 31a/12, 31b/11, 31b/12, 31b/14,
 32b/06, 32b/10, 32b/13, 32b/15, 32b/18,
 33a/02, 33a/07, 33a/16, 33a/17, 33b/01,
 33b/06, 34a/14, 34a/18, 34b/04, 34b/07,
 34b/19, 35a/04, 35a/05, 36b/19, 37a/08,
 37a/13, 37b/01, 37b/06, 38a/10, 38a/11,
 38b/18, 40a/01, 42a/07, 42a/17, 42b/04,
 42b/09, 42b/14, 45a/03, 45b/11, 46a/06,
 47a/12, 47a/16, 48a/08, 48b/12, 49a/01,
 49a/03, 49a/06, 49a/17, 49a/18, 49b/01,
 49b/03, 49b/09, 49b/12, 49b/13, 49b/17,
 50a/02, 50a/09, 50a/17, 50a/18, 50a/19,
 50b/01, 50b/18, 50b/19, 51a/03, 51a/04,
 51a/05, 52b/05, 52b/06, 53a/02, 53a/19,
 53b/02, 53b/20, 54a/08, 54a/09, 54b/01,
 54b/02, 55a/06, 55a/17, 55b/17, 56a/12,
 56a/14, 56b/02, 57a/02, 58a/05, 58a/15,
 58b/06, 58b/07, 58b/13, 59a/14, 59a/15,
 59b/01, 59b/04, 60b/06, 60b/07, 61a/07,
 61b/03, 61b/07, 61b/11, 61b/16, 61b/17,
 62a/01, 62a/03, 62b/15, 63a/11, 63b/04,
 63b/05, 63b/08, 63b/13, 63b/16, 64a/02,
 64a/14, 64a/18, 64a/19, 64b/01, 64b/02,
 64b/03, 65a/04, 65a/09, 65a/12, 65b/04,
 66a/17, 66b/17, 67a/17, 67a/19, 67b/02,
 67b/10, 67b/15, 68a/03, 68a/10, 68a/11,
 68a/19, 69a/05, 69a/06, 69a/13, 69b/13,
 70a/02, 70a/09, 70a/11, 70a/13, 71a/05,
 71b/03, 71b/07, 71b/08, 71b/18, 72a/17,
 72b/16, 72b/17, 73a/03, 74b/02, 74b/14,
 75a/01, 75a/09, 75a/16, 75b/02, 75b/11,
 76b/13, 76b/19, 77a/03, 77a/06, 77a/08,
 77a/09, 77b/05, 78a/02, 78b/01, 78b/02,
 78b/03, 78b/04, 78b/09, 78b/10, 78b/11,
 78b/12, 78b/13, 78b/14, 78b/15, 78b/16,
 78b/17, 78b/18, 79a/16, 79a/18, 79b/04,
 79b/18, 80a/03, 80a/12, 80a/13, 80a/15,
 80a/17, 80b/02, 80b/04, 80b/06, 80b/08,
 80b/10, 80b/17, 81a/04, 81a/09, 81a/10,
 81a/12, 81a/15, 81b/01, 82a/03, 83a/16,
 84a/02, 84a/03, 84a/04, 84a/07, 84b/09,
 84b/19, 85a/01, 85a/02, 85a/05, 85a/07,
 85b/10, 85b/19, 87a/01, 87a/05, 87a/15,
 87a/16, 87a/18, 87b/16, 87b/18, 88b/08,
 88b/12, 88b/13, 88b/18, 89b/15, 89b/18,
 90a/16, 90a/19, 90b/06, 90b/08, 90b/16,
 91b/19, 93a/04, 93a/10, 93a/11, 93a/14,
 93a/15, 93b/08, 93b/18, 93b/19, 94a/06,
 94a/08, 94a/19, 94b/01, 95a/02, 95a/04,
 95a/06, 95a/07, 95a/09, 95a/10, 95a/12,
 95a/13, 95a/14, 95a/16, 95a/18
 o.+ dur 01a/09, 01a/16, 03b/13,

08a/07, 21b/16, 26a/08, 27a/02, 28b/12,
 33a/03, 34a/17, 35a/04, 35a/09, 35b/05,
 35b/18, 36a/05, 36a/09, 36b/06, 36b/12,
 38a/06, 38a/12, 39a/03, 41b/01, 41b/07,
 42b/04, 42b/15, 43a/03, 43a/14, 43a/19,
 43b/07, 43b/14, 44a/05, 44a/08, 44b/19,
 45b/02, 46b/06, 46b/09, 46b/16, 47a/10,
 47b/01, 52a/16, 53b/17, 54b/08, 56a/05,
 57b/10, 58a/18, 60a/04, 60a/19, 60b/12,
 61a/03, 61a/13, 62a/09, 62a/17, 62b/12,
 63a/01, 63a/06, 63b/01, 64b/06, 65a/16,
 66b/08, 66b/15, 67a/12, 68b/02, 70a/03,
 72b/04, 74b/03, 75a/09, 75a/18, 76a/13,
 76b/10, 77a/03, 78b/04, 81b/14, 83a/11,
 83a/18, 83b/06, 84a/10, 84b/11, 85a/09,
 85a/11, 85b/07, 86b/01, 87a/09, 87b/01,
 87b/06, 88a/07, 88b/04, 88b/10, 89a/01,
 89a/04, 89a/10, 89b/08, 90a/07, 90b/03,
 91a/01, 91b/05, 91b/12, 92a/05, 92b/01,
 93a/03, 93a/06, 94a/15, 94b/07

olun - : -235- Olunmak, edilmek,
 yapılmak.

isti^ʿ māl o.- a 40a/17, 51a/03,
 59a/08, 59a/11, 84b/03, 87b/16, 89a/03
 izāfe o.- a 62a/04
 ma^ʿ cūn o.- a 95b/15
 mülāḥaza o.- a 17a/18
 saḥḥ o.- a 26b/02
 taḳṭīr o.- a 28b/02, 63a/13
 taşfiye o.- a 59b/06, 63a/10
 tekrār o.- a 63a/11
 terk o.- a 59b/05
 vaşl o.- a 28b/11
 vaż^ʿ o.- a 61b/16

zımād o.- a 91b/01
 fehmi o.- an 29a/19
 ḥıfz o.- an 61b/11, 64a/07,
 64a/08
 isti^ʿ māl o.- an 31b/15, 32a/07,
 50b/14, 51b/15
 şürb o.- an 15a/01, 17a/08
 taḳṭīr o.- an 33b/05, 34a/03,
 34b/02, 76a/14, 76a/15, 90b/06
 ta^ʿ fin o.- an 30a/19
 taş^ʿ id o.- an 32b/08, 32b/14,
 88b/09
 tedbīr o.- an 55a/13
 terceme o.- an 03a/19
 zıkr o.- an 03b/09, 16a/02,
 21b/02, 22a/08, 40a/17, 55a/12, 55b/09,
 68a/14, 74b/01
 taḳṭīr o.- anı 38a/03, 39b/12-13
 taşfiye o.- anı 89b/14
 taḳṭīr o.- anı olunmayan 43a/07-
 08, 46b/01-02
 ʿ ilāclar o.- dı 69b/11
 mübāşeret o.- dı 03b/04
 müşāhede o.- dı 07b/16, 07b/18
 taḳdīm o.- dı 01a/14
 zıkr o.- dı 49b/10, 52b/04
 isti^ʿ māl o.- dı 68a/19
 taḥmīr ve ta^ʿ fin o.- dı 35a/16
 taḳṭīr o.- dı 64a/12
 zıkr o.- dı 56b/12
 tılā o.- duğı 94b/04-05
 ʿ amel o.- duğıda 61a/10-11
 işlāḥ o.- duğıda 55a/04
 isti^ʿ māl o.- duğıda 51b/08,

- 55a/07-08, 61a/12
 taş^ç id o.- madan 88b/04
 zikr o.- maduğundan ola 53a/10
 beyān o.- mağla 03b/06
 isti^ç māl o.- mağ 59a/12, 73a/06
 teftiş o.- mağ 17a/01, 17a/02
 isti^ç māl o.- mağ gerekdir 02b/16
 isti^ç māl o.- mamağ 02b/15
 tağtır o.- masını 33b/04
 isti^ç māl o.- maya 61a/05
 tağtır o.- mayan 38a/03, 39b/13
 tağtır olunanı o.- mayan 43a/07,
 46b/01
^ç add o.- maz 43b/13
 inkār o.- maz 95a/19
 terk o.- maz 78a/08
 faşd o.- mazdan 69a/16
 tekrār o.- mazsa 91a/09
 sağğ o.- muş 30a/17, 36b/14,
 44a/08, 60b/15
 taş^ç id o.- muş 67a/12, 84b/16,
 88a/07
 tedbīr o.- muş 85a/02-03
 ħall o.- muş ola 83b/08
 taş^ç id o.- muş ola 88b/05
 ağz o.- muşdur 01b/14, 01b/18,
 02a/05
 ħalāř o.- muşdur 68a/05
 müřāhede o.- muşdur 07b/13
 tecribe o.- muşdur 33b/15,
 68a/05
 ħazer o.- sa 61a/04
^ç ilāc o.- sa 57a/19
 isti^ç māl o.- sa 46a/13-14, 46a/15,
 48a/01, 51b/10-11, 52a/07, 52a/09,
 66a/01, 68b/17, 69a/14, 70b/10, 73b/06,
 76a/04, 79b/01-02, 86a/16, 88a/18,
 88b/02-03, 89a/18
 murād o.- sa 17a/14, 73a/06-07
 mülāzemet o.- sa 69a/09-10
 redd o.- sa 38a/04
 tağtır o.- sa 28b/13, 34a/04,
 93b/17
 tılā o.- sa 92b/18, 93b/06,
 94a/13, 94a/14, 94b/04
 vaż^ç o.- sa 63b/06
 zamm o.- sa 70a/04, 70a/05
 kıyās o.- sun 48b/17-18
 ħılğ o.- ub 52a/07, 57a/14,
 57b/09, 76b/03-04
 izāfe o.- ub 62b/08
 ma^ç cūn o.- ub 60b/17
 müsāmaħa o.- ub 02b/08
 sağğ o.- ub 28a/15, 60b/17,
 63a/03, 63b/03, 76b/03
 tağtır o.- ub 33b/15, 42b/09,
 64a/04, 76b/08, 83b/15
 tedbīr o.- ub 55a/03, 57a/06
 tılā o.- ub 48a/15
 vaż^ç o.- ub 63b/07
 zamm o.- ub 46a/13, 83a/01
 zikr o.- ub 53a/08
^ç amel o.- ur 29a/13, 91a/16
 güzel o.- ur 43a/09
 iřlāħ o.- ur 82b/18, 82b/19
 iğlak o.- ur 04a/19, 15b/19
^ç ilāc o.- ur 18b/08, 49b/03,
 49b/10

istidlāl o.- ur 24b/06

istiḥrāc o.- ur 39b/06, 39b/09

istinşāk o.- ur 74a/02

isti' māl o.- ur 39b/05, 39b/09,
40a/14, 41a/14-15, 41b/06, 41b/10,
42a/17, 45a/08, 45a/09, 45a/13, 45b/13-
14, 46a/03, 46b/08, 52b/01, 58a/17,
59b/11, 62a/05, 62a/06, 64b/11, 66a/03,
66a/13-14, 71a/14, 71a/16, 71a/17,
84b/02, 89a/14, 89a/16, 89b/06, 90a/13

izāle o.- ur 02b/17

nisbet o.- ur 16a/17-18

sa' y o.- ur 78a/08

ṭabḥ o.- ur 30b/17

tafşīl o.- ur 27a/08

taḫṭīr o.- ur 28a/16-17, 32a/01,
37a/10, 41b/12-13, 58a/13, 70a/12,
87b/04

ṭilā o.- ur 57a/18

ḫann o.- ur 09a/01

zīkr o.- ur 33b/18

tecribe ile o.- ur ve bilinür
94a/01

isti' māl o.- ursa 42a/01, 66a/01

izāfe o.- ursa 42b/13

murād o.- ursa 62b/10-11

tekrār o.- ursa 42b/12

on : -20- On.

o. 08a/02, 32a/16, 32b/02,
38a/19, 39a/04, 59b/15, 60a/15, 61b/19,
62b/12, 64b/16, 70b/10, 70b/15, 70b/17,
72a/13, 73a/04, 77a/04, 87b/06, 90a/15,
93a/03

o.+ a 62a/16

on altı : -2- On altı.

o. 35b/01, 70b/09

on beş : -4- On beş.

o. 38b/16, 62b/07, 74b/14-15

on birer : -1- On birer.

o. 95b/14

on dört : -11- On dört.

o. 35b/09, 38a/15, 38b/02,
39b/15, 44a/02, 63b/19, 64a/08, 64a/16,
72b/18, 85b/18, 88a/16

on iki : -40- On iki.

o. 18b/13, 28a/09, 30b/14,
34b/10, 35a/10, 35a/17, 35b/02, 35b/08,
35b/11, 37a/15, 38b/10, 41a/02, 43a/07,
43b/11, 52a/08, 59a/17, 62b/09, 63b/03,
67b/01, 67b/03, 71b/05, 73a/10, 74b/06,
74b/07, 74b/08, 76a/15, 76b/02, 76b/10,
78b/06, 81a/09, 81a/10, 81a/16, 83a/06,
85a/14-15, 87b/02, 87b/11, 90a/19,
90b/09, 91b/09-10, 94b/12

on ikişer : -4- On ikişer.

o. 61b/09, 72b/12, 74b/18,
85a/16

on sekiz : -8- On sekiz.

o. 72b/05-06, 74b/06, 89a/01,
90b/11, 91a/04, 91a/05, 91a/11-12,
91b/10

oñul - : -2- İyileşmek, şifa bulmak.

o.- ması 48a/10

o.- mayan 18b/11

oñult (d) - : -9- İyileştirmek.

o.- ur 18b/11, 20b/03, 41a/05,
48a/02, 52b/12, 92a/10, 94b/17, 94b/19,
95a/03

oñuldıcı : -1- İyileştirici.

o.+ dır 66b/02

orta : -5-

I. İki uçtan aynı uzaklıkta olan yer.

o.+ da 17b/04

o.+ sında 17b/05

II. Ara.

o.+ larında 10a/10

o.+ sındadır 06b/11

III. İç.

o.+ sında 37b/02

ot : -67- Toprak üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir iki mevsim sonra kuruyan küçük bitkiler.

o. 10a/18, 10b/12, 18a/09, 18a/10, 20a/11, 20b/05, 22b/01, 23a/14, 24a/02, 24a/12, 24a/16, 24a/19, 83a/18, 83a/19, 87a/11

o.+ dan 35a/04

o.+ dur 20a/17, 20b/09, 21a/03, 21a/12, 21a/13, 21a/18, 22b/07, 22b/08, 22b/09, 22b/10, 23a/01, 23a/09, 23a/17, 23b/17, 23b/18, 24a/04, 24a/05, 24a/08, 24a/16, 41b/14, 51a/18, 51a/19, 66a/04, 83b/02, 87a/08

o.+ ıdır 20b/06, 20b/08, 21b/19, 24a/02, 24a/06

o.+ ıla 13a/07

o.+ lar 10b/16, 10b/18, 34a/08

o.+ larda 34a/11

o.+ lardır 23a/15

o.+ ları 10b/15

o.+ larıñ 13a/04, 34b/11, 35b/14

o.+ uñ 51b/05, 51b/08, 75b/15,

84b/01, 91a/02, 92b/16

o.+ una 13a/05

o.+ unuñ 72b/05

otluğ (ğ) : -12- Ot; kuru ot.

o.+ ı 34a/06

o. 29b/19, 30a/01

o.+ dan 38a/13

o.+ lar 31b/18, 32a/01, 34a/06, 38a/12

o.+ larda 35a/15, 35a/16

o.+ lardan 34a/01

o.+ larıñ 38a/14

otur - : -2- Otura.

o.- a 64b/19, 82b/16

oturak : -1- Kıç, kaba et.

o. yerler 17b/09

otuz : -6- Otuz.

o. 18a/13, 36a/09, 45b/08, 72b/06, 77a/04, 89b/09

otuz altı : -9- Otuz altı.

o. 61b/10, 72b/04, 76a/16, 82a/01, 87b/03, 88a/07, 89a/05, 91b/08, 92b/02

otuz beş : -2- Otuz beş.

o. 42b/05, 46a/09

ov - : -1- Bir şeyin üzerine bastırarak el gezdirmek.

o.- alar 16b/13

oyna - : -1- Kıvıldamak, hareket etmek.

o.- r 23b/06

Ö, 'Ö

öd : -2- Karaciğer tarafından salgılanan yeşil sarı renkte acı sıvı, safra.

ö. 12a/06

ö.+ e 23a/02

ökse : < Yun. **iksia** -2- Ökse otu.

ö.+ ye 24a/08, 35b/16

öksürük (g) : -6- bk. öksürük.

ö.+ e 45a/12, 73b/09, 77b/02, 89b/02, 89b/03

ö.+ i 72a/04

öksürük (g) : -2- Ciğerlerdeki havanın, solunum organlarının kasılması ve zorlanmasıyla ağızdan gürültü ile çıkması.

ö.+ e 77b/01

ö.+ ler 50b/05

öküz : -2- Çift sürmekte, kağını çekmekte kullanılan, etinden yararlanılan, iğdiş edilmiş erkek sığır.

ö. 78a/09, 83b/06

öl - : -1- (Bitki) Solmak, kurumak.

ö.- ür 10b/18

öldür - : -1- Öldürmek.

ö.- ür 24b/01

‘ömrühü : < Ar. **‘ömr** + **hü** -1- Onun ömrü(nü).

‘ö. 03a/12

öñ : -1- Ön.

ö.+ ünçe 23b/16

ördek : -1- Ördek.

ö. 10b/10

ört - : -3-

I. Kapatmak.

ö.- diler 07b/19

II. Kaplamak.

ö.- ecek 41a/02, 91a/10

örtün - : -1- Kendi üzerine bir şey örtmek.

ö.- üb 88a/01

‘öşr : < Ar. **‘uşr** -1- Onda bir.

‘ö. 80a/02

ötürü : -17- Ötürü, -den dolayı, -ın yüzünden.

ö. 03b/11, 23b/03, 31a/18,

31a/19, 33b/10, 33b/18, 50a/02, 53a/02, 53a/09, 53b/19, 56a/03, 67a/10, 72a/18, 74a/05, 75b/13, 81b/11

ö.+ dir 67b/17

P

pābūnec : -3- bk. bābūnec.

p. 22b/03, 45a/14, 45a/18

pābūneç : -1- bk. bābūnec.

p. 44b/10

pāk : < Far. **pāk** -29-

I. Temiz.

p. 57b/13, 66b/18, 68b/18, 80a/07, 93a/06

p. beyāz muṭahhar ola 70a/14-15

p.+ dır 12b/16

p. ider 21b/10, 52a/14

p. idesin 58a/08

p. idüb 04b/05, 26a/16, 47a/01, 86a/11

p. itmek 04b/15, 30b/03, 30b/04

p. itmesiniñ 24b/13

p. ola 68b/13, 75b/01

p. olduqdan 05a/09

p. olmasının 78b/15

p. olunca 47b/02, 71b/09-10

II. Halis, saf, katıksız.

p. 32a/16, 43b/11, 58a/07,
78b/06, 85b/14,

palaşanıtı : -1- bk. **palasentü**.

p. 30b/16

palasentü : <? -3- Peygamber ağacı.

p. 35b/15, 76b/16, 85a/01

pān-zehr : < **Far. pād + zehr** -1- Bir zehrin etkisini ortadan kaldırabilme özelliğine sahip madde.

p. 90b/11

pāpūnec : -2- bk. bābūnec.

p. 93b/07

p.+ den 38a/18-19

Paraklisus : -1- bk. Parasulse.

P. 07a/01

Parasulse : -28- Paracelsus (1493-1541).

Geleneksel tıp anlayışından yenilikçi tıp anlayışına geçişteki en önemli isimlerden biri.

P. 02b/05, 04a/01, 04a/14,
05a/15, 05a/19, 05b/04, 06a/16, 15a/17,
17a/04, 37b/16, 50b/08, 57a/16, 57b/12,
63b/10, 65b/13, 67a/10, 72b/04, 74a/17,
82a/13, 82a/16, 84a/10, 86b/17, 88b/19,
90b/02, 91b/03, 94b/06

P.+ niñ 57b/11, 74a/07

parça : < **Far. pāre + çe** -5- Bir bütün içindeki bir bölüm, kısım.

p. p. 51b/18, 68b/16

p.+ ları 82a/09

pāre : < **Far. pāre** -3- Parça.

p. p. 95a/03

p.+ leri 63b/15

parmak : -22- Parmak.

p. 28b/17, 30a/07, 30b/09,
38b/01, 42b/11, 45b/03, 47a/02, 62a/19,
63a/03, 64a/15, 70a/07, 70b/14, 71b/17,
76b/19, 77a/05, 85b/18, 88a/08, 89b/10,
90b/12, 93a/09, 94a/17

pek : -17-

I. Çok, fazla.

p. 14a/17, 26a/04, 32a/06,
53b/14, 67a/19, 88b/14

II. Sert, katı.

p. 14b/10, 26a/10, 28a/14,
48a/13, 48a/14, 48b/03, 83b/18

p.+ dir 83b/17

p. ola 24a/11

p. olduğu 30b/15

p. olub 20b/11

pekiş - : -1- (Hastalık için) Uzun süreli, müzmin.

p.- mişdir 50a/18

pekişdir - : -2- Güçlendirmek, kuvvetlendirmek.

p.- ir 76b/14, 92b/11

peklük : -1- Sertlik.

p.+ leri 92a/14

pelin : < **Bulg. pelyn** -6-

Birleşikgillerden, yapraklarında ve öteki bölümlerinde çok acı, kokulu bir madde bulunan, hekimlikte kullanılan çok yıllık ve otsu bir bitki, pelin otu.

p. 66a/02, 73b/08, 86a/14,
88a/04

p.+ dir 34b/14

p.+ i 34b/15

penbe : < Far. **penbe** -2- Pamuk.

p. 54a/18, 76b/13

penc : < Ar. **benc** < Far. **beng** -4- Ban otu denen bitki ve bunun afyon gibi uyuşturucu, keyif verici tohumu.

p. 72b/05, 72b/14, 73a/03

aşl-ı p. 73a/09

pencengüş : < Far. **penc** + **engüş** -1- Beşparmak otu.

p. 20a/16

penç : -1- bk. penc.

p. 87b/06

pend : < Far. **pend** -1- Öğüt, nasihat.

p.+ indir 48b/19

perde : < Far. **perde** -2- Gözde billur tabakanın şeffaflığını kaybetmesinden ileri gelen ve görüşü engelleyen bulanıklık, katarakt, ak su.

p. 76b/06, 90a/04

persiyāvşān : < Far. **persiyāvşān** -2- Baldırıkara.

p. 22a/16

p.+ dır 23a/06

pertik : -1- El, ayak vb. incinen yerlerde olan şiş.

p.+ lere 91b/04

pes : < Far. **pes** -5- Şu halde, öyleyse.

p. 01b/05, 12a/04, 15a/03, 31b/01, 54a/03

peydā : < Far. **peydā** -6- Açıkta ve meydanda olan aşikâr.

p. itdi : Meydana getirmek.

05a/16

p. itmiş ola 05a/18

p. itmişdir 04a/02, 04a/08

p. ve te'lif itdiler 04a/10, 04a/12

peygamber ağacı : < Far. **peygamber** + T. **ağaç** -2- Yabani kimyongillerden, 10-15 metre yüksekliğinde, kışın yapraklarını dökmeyen, reçinesinden gayakol çıkarılan bir ağaç.

p. 30b/16, 35b/15

peygamberdügmesi : < Far. **peygamber** + T. **dügme** -2- Kafur kokulu ve zencefil cinsinden uyusukluğu giderici bir kök, antola.

p. 22b/13

p.+ dir 85a/13

pıraşa : < Yun. **praso** < **prason** -1- Zambakgillerden, sapından ve yapraklarından yararlanılan, çok yıllık bir kış sebzesi.

p.+ dır 21b/01

pîr : < Far. **pîr** -2- Yaşlı, ihtiyar.

p.+ lere 72a/02

p. olunca 53b/15

pire : -1- Pireler takımından, insanın ve bazı hayvanların kanını emerek yaşayan, iyi sıçradığı için kolay yakalanamayan, küçük, asalak böcek.

p.+ leri 24b/01

pirincbitatu : < Lat. ? -1- Keskin su ve cıvadan oluşan terkip.

p. 28a/01

pîrlık : -1- Yaşlılık.

p.+ de olan 70b/03

piş - : -8-

I. Isı etkisiyle çiğliği ve hamlığı giderek, kullanılabilir duruma gelmek.

p.- e 67b/11

p.- mekdir 29a/18

p.- mesiniñ 92a/05

p.- miş 58b/12, 58b/14, 71a/15, 76a/14

II. Kıvama gelmesi, olması.

p.- mesini 50a/04

pişirici : -1- Pişiren, olgunlaştıran.

p.+ dir 50a/16

pişür - : -4-

I. Isıda tutarak kullanılabilir duruma getirmek.

p.- mek 30b/12

II. Olgunlaştırmak, kıvama getirmek.

p.- mekdir 50a/15

p.- mek 50a/18

III. Gıdanın vücutta enerji, vitamin vb. unsurlara dönmesini sağlamak.

p.- üb 16a/04

püte : < **Far. püte** -21- İçinde maden eritilen kap, pota.

p. 48a/05, 60a/06

p.+ de 27a/11, 27a/19, 27b/07, 27b/16, 42b/06, 48b/08, 60a/11, 66b/16, 71a/20

p.+ den 67b/12

p.+ ler 25b/03

p.+ niñ 79b/04

p.+ ye 48a/04, 58a/06, 59a/18, 59b/18, 67b/10, 68b/03

p.+ yi 60a/05

püzidān : < **Ar. büzidān** -1- Salep otu, gelincik.

p. 23b/13

pür-takşir : < **Far. pur** + **Ar. takşir** -1- Çok hatalı.

faķir-i p. 03a/17

R

rabb : < **Ar. rabb** -1- (Yunan mitoloji anlayışına göre birden fazla olabilen) Tanrı.

r. kıldı 06a/02

rābi'a : < **Ar. rābi'a** -3- Dördüncü.

maķāle-i r. 33b/02-03

r.+ da 55b/06

r.+ ya 25a/12

rāci' : < **Ar. rāci'** -1- - e dönen, rücu eden.

r.+ dir 02a/04

ra'd : < **Ar. ra'd** -13- Gök gürlemesi (sesi gibi korkutucu ve yüksek ses).

r. 78a/17, 79a/04

r. : zehab-i ra'd terkibi için zehab kelimesini kullanmadan sadece ra'd ile ifade etmiştir. 80a/15

zehab-i r. : Eritilmiş altın. 78a/16, 79b/09, 79b/12, 79b/13, 80a/17, 81a/06

zehab-i r.+ dan 80a/14

zehab-i r.+ dır 55a/14

zehab-i r.+ iñ 79b/15

rāḥat : < Ar. **rāḥat** -1- Üzüntüsüz ve sıkıntısız olma durumu.

r. olmak 72a/18-19

raḥ(i)m : < Ar. **raḥm** -23- Rahim, döl yatağı.

r. 40b/02, 43a/11, 44a/18, 45a/06, 45a/18, 83a/02, 83a/09, 83b/04, 86a/05

iḥtināḳ-ı r. 71a/12, 73a/06

iḥtināḳ-ı r.+ den 83a/16

r.+ de 44a/04

r.+ e 50a/11

emrāz-ı r.+ e 83a/17

iḥtināḳ-ı r.+ e 76a/03, 83a/09, 83a/10, 83b/05

r.+ iñ 39a/11, 83a/08

r.+ ine 23b/04, 83a/02

raḥimehumu'llah : Ar. -1- Allah onlara merhamet eylesin.

r. 56a/09

raḳīḳ : < Ar. **raḳīḳ** -3- İnce.

r. 50b/02, 73b/03

r. itmekdir 50b/01

ramazānū'l-mu'azzam : < Ar. **ramazān** + **mu'azzam** -1- Mübarek Ramazan.

fi-māh-i r. 95b/05

rāsen : < Far. **rāsen** -2- Andız otu.

r. 22a/19, 22b/13

rāsiḥ : < Ar. **rāsiḥ** -1- (Hastalık için) Ağır, şiddetli.

r. 50b/04

ra'se : < Ar. **ra'se** -2- Titreme, titreyiş.

r. 23b/15

r.+ ye 39a/12

raṭb : < Ar. **raṭb** -2- Rutubetli, nemli özelliğe sahip.

r.+ ina 54b/18

ḥammām-ı r.+ la 32a/05

rāvend : < Far. **rāvend** -9- Karabuğdaygillerden, 1-2 metre yüksekliğinde, büyük yapraklı, beyaz çiçekli, çok yıllık ve otsu bir bitki.

r. 20b/09, 26a/01, 61b/09, 86a/16, 91a/03, 95b/12

rubb-ı r.+ den 74b/07-08

r.+ dir 21b/13

r.+ i 26b/15

rāyiḥa : < Ar. **rā'yiḥa** -25- Koku.

r. 34b/01, 80a/06

r.-i ṭayyibe 74a/01-02

r.+ ları 08b/06, 24b/08

r.+ niñ 74a/03

r.+ sı 03a/03, 03a/05, 20b/17, 34a/04, 34a/09, 34b/01, 37a/14, 39a/01, 65b/12, 75b/11, 80a/04, 83b/10, 83b/13, 86b/08, 90a/08

r.+ sına 65b/13, 83b/14

r.+ sında 19b/15

r.+ sından 39a/01

ra'yul-ḥammām : < Ar. **ra'y** + **ḥammām** -2- Kedi otu.

r. 24a/05, 87a/11

rāziyāne : < Far. **rāziyāne** -9- Rezene.

r. 13a/05, 26a/04, 39b/06, 52b/13, 60b/16, 62b/01, 63a/02, 76a/12, 76a/17

rāziyāne : -1- bk. rāziyāne.

r. 39b/06

rāziyānec : < Ar. **rāziyānec** -1- Rezene.

r. 95b/12

rebv : < Ar. **rebv** -2- Astım.

r. 77b/01, 89b/02

recā'ü's-şevāb : < Ar. **recā'** + **şevāb** -1-

Sevap ümidi, sevap kazanma.

r. 79b/11

redd : < Ar. **redd** -6-

I. Kabul etmemek.

r. eyledikde 06a/09

II. Ters çevirmek.

r. eyle 89b/17

r. idersin 39b/13

r. idüb 64a/03

r. olunsa 38a/04

III. Geri döndürmek.

r. ider 70a/18-19

redīye : < Ar. **redī'e** -5-

I. Azgın, vahim hastalık veya yara.

emrāz-ı r.+ ye 36a/04-05

ḥummā-i r.+ lere 35a/03

ḥummā-i r.+ ye 44b/13

II. Kötü, bozuk.

aḥlāṭ-ı r.+ niñ 60b/19

aḥlāṭ-ı r.+ yi 57a/07

re'īs : < Ar. **re'īs** -2- Baş, başkan.

şeyḥ-i r. 53b/06

r.+ idir 57b/12

re'ise : < Ar. **re'ise** -11- Baş, temel.

a'zā'-i r. : Yedi temel organ.

Beyin, kalp, akciğer, karaciğer, safra,

dalak ve üreme organı. 12a/04, 74a/18

a'zā'-i r.-i seb'ada ola 16b/08

a'zā'-i r.+ niñ 41a/18, 74b/02

a'zā'-i r.+ 'i 74a/19

a'zā'-i r.+ ye 68a/04, 71a/11-12,

71b/11-12

a'zā'-i r.+ yi 89b/19

a'zā'-yı r.+ ye 39b/17-18

re'isiye : -3- bk. re'ise.

a'zā'-i r.+ 'i 44a/15, 74a/17

a'zā'-i r.+ ye 49b/15

remliyyet : < Ar. **remliyyet** -1- Kuma (toprağa) ait.

r. 15a/02

renk (g) : < Far. **reng** -5- Cisimler tarafından yansılanan ışığın gözde oluşturduğu duyum.

r. 20b/02

r.+ i 10b/14, 24a/17

r.+ inde 20a/04, 87b/11

re's-i meyyit : < Ar. **re's** + **meyyit** -2- Bazı kimyasal işlemler sonrası kalan tortuya verilen isim.

r. 69a/06, 75b/09

resm : < Ar. **resm** -2- Suret.

r.-i şan'at 04a/17

r.+ i 56b/01

resül : < Ar. **resül** -3- Hz. Muhammet.

r. 56a/05

r.-i cümle-i kāyīnāt 01a/10-11

r.+ ümüz 01a/10

revğan : < Far. **revğan** -1- Yağ.

r.+ i 68b/10

reyhān : < Ar. **reyhān** -2- Fesleğen.

bezr-i r. 95b/12

şarāb-ı r.+ i 86b/12

riḥ : < Ar. **riḥ** -5-

I. Tatlılık, nezaket.

r.+ la 12b/07

II. Yavaşlık.

r.+ la 42b/02, 77a/12, 77a/14,
86b/05

rızā-ullah : < Ar. **rızā**' + **Allah** -1-
Allah'ın rızasından başka bir karşılık
beklemeksizin.

r.+ dır 67b/19

ribās : < Ar. **ribās** -1- Usaresinden şerbet
yapılan taşıdığı hassalar sebebiyle halk
hekimliğinde kullanılan ravent türünden
mayhoş ot.

r. 20b/04

ricā : < Ar. **ricā**' -1- Dilek, istek.

r. 03b/13

ric'at : < Ar. **ric'at** -1- (Gezegenler için
yılın belli dönemlerinde) Geri hareket
etmeleri.

r.+ inde 20a/08

ri'e : < Ar. **ri'e** -1- Akciğer.

ḥarāret-i r.+ ye 95b/07

rīḥ : < Ar. **rīḥ** -2- Yel; ağrı.

r.+ den 39b/03

r.+ leri 21a/13

rīḥ : -1- bk. rīḥ.

r. 69b/10

rīḥī : < Ar. **rīḥī** -1- Mide veya karında
olan gaz.

r. 21a/14

riḥkat : < Ar. **riḥkat** -1- İncelik.

r.+ inde 19b/14

risāle : < Ar. **risāle** -2- Genellikle bir

konuda yazılmış küçük kitap.

r.+ ler 04a/10, 04a/11

ru'āf : < Ar. **ru'āf** -1- Burun kanaması.

r. 85a/19

rub' : < Ar. **rub'** -8- 72 saatte bir nöbet
yapan kuvartana sıtma.

r. 45a/05, 82a/02, 84b/03,
88a/10

ḥummā-i r. 93b/13

ḥummā-ı r.+ a 22a/03

ḥummā-i r.+ a 60b/19, 72a/10

rubb : < Ar. **rubb** -26- Meyvenin koyu
şurubu, özlü suyu.

r. 61b/01, 64b/10, 83a/04

r.-ı efyūn 72b/05

r.-ı mummyā 90b/10

r.-ı rāvendden 74b/07-08

r.-ı tiryāk 88a/15

r.+ dur 61b/17

r.+ ı 72b/05, 72b/17, 73a/03,
73a/09, 73a/10, 74b/04, 84b/11, 87a/01

r.+ larda 33a/13

r. ola 63a/06, 83b/10

r. olunca 73a/01

r.+ undan 83a/04

r.+ unı 72b/18, 73a/03, 83a/03,
88a/13

rubbü's-sūsen : < Ar. **rubb** + **Far. sūsen**
< **Yun.** -1- Süsen suyu, şurubu.

r. 95b/11

rūḥ : < Ar. **rūḥ** -208-

I. İnsan ve hayvanda vücudu
canlı kılan, bilen, duyan ve idrak eden
hayat gücü, hayat cevheri, can.

r. 02a/04, 06b/04, 11b/07
 r.+ a 20b/19, 74a/02, 74a/04,
 74a/06

r.+ dur 08b/07,
 r.+ ları 18b/09, 40a/12, 71a/11,
 r.+ uñ 05a/02, 16b/18,
 r.+ una 51a/07

II. Canlılık; öz.

r. 06a/06, 06a/10, 06a/12,
 13b/09

r.+ a 13b/08,
 r.+ da 06a/06
 r.+ ı 08a/06, 95b/01
 r.+ una 16a/06

III. Bitki ve cisimlerde
 damıtımla elde edilen uçucu madde,
 esans.

r. 11a/10, 11b/03, 33b/07,
 33b/09, 33b/13, 34b/11, 35b/01, 36b/03,
 37a/01, 37b/15, 37b/16, 58a/13, 65b/04,
 65b/18, 65b/19, 69a/02, 79a/12, 80a/03,
 80a/05, 80a/16

r.-ı bārūt 28a/15, 33b/11, 54a/04,
 58a/12, 66b/08, 66b/10, 67b/01, 79a/10

r.-ı bevl 80a/18, 80b/13, 81a/10

r.-ı bevlden 81a/11, 81a/15

r.-ı bevldir 79b/16, 80a/09

r.-ı bevli 80b/03, 81a/09, 81a/17

r.-ı hārdır 84a/04

r.-ı ḥayvānīden : Nefsin kalpte
 bulunan ve buhar gibi sıcak ve latif
 bileşeni. 16b/15

r.-ı ḥayvānīniñ 77b/14

r.-ı laṭīfdır 33b/06

r.-ı milh 28a/02, 28a/14, 36a/13-
 14, 54a/05, 66b/09, 79b/05, 79b/08,
 80a/09, 80a/15, 80b/11

r.-ı muḳaṭṭarı 65b/04

r.-ı nişādırñ 37b/12

r.-ı şarāb 33b/11

r.-ı ṭabī'ī : Hacer-i mükerrrem
 devalarına verilen isimlerden biri.
 18b/19

r.-ı ṭarṭir 64a/10, 64a/12-13,
 64b/07, 69a/18, 71a/04

r.-ı ṭarṭirden 89b/16

r.-ı ṭarṭiri 63b/16, 64a/08

r.-ı zāc : Eter, lokmanruhu.
 28a/02, 33b/16, 36b/12, 37a/13, 50b/18,
 51a/01, 51a/03, 51a/04, 51a/06, 58a/12,
 60b/02, 60b/03, 64a/12, 64b/08, 69a/12,
 73b/17, 74b/03, 82a/11, 82a/17, 82a/18,
 82b/18, 88a/05

r.-ı zācdan 37b/17, 45b/19,
 62a/11

r.-ı zācdandır 82a/19

r.-ı zācdır 87a/06

r.-ı zācı 37a/12

r.-ı zācīñ 82b/13

r.-ı zācla 75a/08

r.+ a 11a/19

r.+ dan 65b/16, 80a/07

r.+ dur 11b/01, 11b/02, 37a/04,
 37a/12

r.+ ı 35a/01, 35a/08, 35b/02,
 35b/03, 36a/01, 36a/02, 36a/03, 36a/07,
 36a/11, 36a/17, 36a/19, 36b/09, 36b/18,
 37a/09, 45b/06, 65b/03, 65b/05, 65b/06,

69a/01, 71a/04, 76b/11, 79b/19, 80a/01,
80a/03, 80a/16, 80a/17, 80b/05, 80b/14,
93b/17, 93b/18

r.+ ı gibi ola 82a/12

r.+ la 33b/17, 34a/15

r.+ lar 04b/16, 11a/16, 28a/17,
29b/03, 32b/16, 34a/13, 34a/15

r.+ lar itmekdir 11a/16

r.+ larda 64a/19

r.+ lardan 64a/18

r.+ ları 11a/12, 11a/15, 33b/04,
34b/12, 35a/15, 35b/15, 64a/15, 64a/16,
82a/12

r.+ larıñ 11a/17, 37b/14

r.+ larını 02a/12, 35a/14, 36a/13

r.+ uñ 33b/14, 65b/11, 69a/05

r.+ unda 65b/08, 65b/15

r.+ undan 37b/17, 69a/01

r.+ unı 34a/16, 34b/14, 35a/03,
35a/08, 35b/17, 36a/03, 36a/08, 36b/02,
37a/16, 37b/07, 37b/09, 65a/16, 82a/10,
88a/14

r.+ unuñ 65b/12

rūhānī : < **Ar. rūhān** + **ī** -1- Ruhla ilgili,
ruha ait.

r. itmege 11a/13

rūhāniyyet : < **Ar. rūhāniyyet** -2-
Cisimlerden damıtımla elde edilen
uçucu madde özelliği.

r.+ i 32b/12, 33b/09

Rūh-ı Zümürüdü : -1- Hermes'in
eserlerinden biri.

R. 06a/13

ruḥṣat : < **Ar. ruḥṣat** -2- İzin, müsaade.

r.+ dır 56a/10, 56a/15

rūḥū'l-edviyyetü's-ṣelase : < **Ar. rūḥ** +
edviyye + **ṣelase** -1- Üç ilaç ruhu.
(Anduz, ancelika ve habb-ı 'ar'ar'ın
kimyasal işlemler sonrası ruhlarının
çıkarılması.)

r. 88a/15

rūmī : < **Ar. rūm** < **Yun. romios** + **ī** -1-
Anadolu'ya ait.

misk-i r. 75a/09-10

rumūz : < **Ar. rumūz** -1- Sembol, gizli
anlamları olan sözler.

r. 02b/09

ruḫūbet : < **Ar. ruḫūbet** -37- Yaşlık, nem;
eski tıp anlayışına göre tabiatta bulunan
dört esastan biri.

r. 06a/05, 12a/16, 15a/02,
29a/19

ḫall-i r. 48b/02

r.-i aşıyyeyi 70b/07

r.-i ḫālişedir 08b/08

r.-i havā 26a/18

r.-i müshilesi 26b/16

r.-i nāzileye 77b/02

r.-i seyyāledir 08a/16

r.-i ṭabī'iyeniñ 77a/17

r.-i ṭabī'iyeyi 77b/08

r.-i zā'idisi 44b/08

ḫall-i r.+ de 48a/09

r.+ den 89a/18

r.+ dir 08b/11

taḫṭīr-i r.+ dir 32a/04

r.+ i 28b/08, 31a/17, 33a/13,

54a/13

r.+ inden 65a/11
 r.+ ini 44a/11, 44b/17, 45b/06,
 45b/12, 90a/08
 taḫṭīr-i r.+ le 38b/18
 ḥall-i r.+ le 47b/06, 48b/14
 50b/16
 r.+ lerden 70b/01
 r.+ leri 22a/12, 70b/01, 77b/07
 r.+ lerini 72a/03

ruḫūbetli : -3- Nemli.

r. 29a/04, 37b/05, 70b/05

rūcūʿ : < **Ar. rūcūʿ** -5- Dönme; geri dönme.

r. ider 05b/06, 33a/04, 78a/04,
 79b/07-08, 86b/11

rūmmān : < **Ar. rūmmān** -1- Nar.

r.+ dır 22b/14

rūsūb : < **Ar. rūsūb** -7- Duran bir sıvının dibinde meydana gelen birikinti, tortu, çökelti.

r. 17a/13, 17b/03, 17b/06,
 17b/17, 29a/15

r. ideni 94b/02-03

S, Ş, Ş

sāʿ at : < **Ar. sāʿ at** -18-

I. Gece ile gündüzden meydana gelen bir günün yirmi dördte birine eşit olan altmış dakikalık zaman birimi.

s. 40a/19, 45a/08, 51b/17,
 54a/16, 61a/09, 61a/10, 65a/01, 67b/10,
 82a/02, 83b/04, 90b/15

s.+ de 77a/07, 77a/08

s.+ de olur 81b/17

s.+ den 36b/16, 36b/17, 64b/19

II. Vakit, zaman.

s. 80b/02

şabāḥ : < **Ar. şabāḥ** -3- Günün başlangıcı, gündüzün ilk saatleri.

ş. 84b/18, 87a/04, 88a/18

sābık : < **Ar. sābık** -1- (Konusu) geçen, geçmiş.

s. olan 69a/18

şābit : < **Ar. şābit** -16-

I. Durağan.

ş. 67b/13

cesed-i ş. 11a/12

zībaḫ-ı müdebbber-i ş.+ dir : (Değeri) değişmeyen işlenmiş civa. 55a/12-13

ş. olana 54b/03

ş. olandır 54b/02

ş. olanı 54b/01

ş. olduğumñ 54b/08

II. Gerçekliği, doğruluğu ortaya konmuş, ispatlanmış olan.

ş. 01a/16

ş. oldu 01b/06, 02b/04

ş. olmuş olub 56a/13

ş. olub 56b/09

III. Hep aynı durumda, aynı değerde kalan.

ḥalāş ve ş. olub 68a/16

ş.-i arzīdir 08a/17

IV. Kalıcı, müzmin.

ş.+ dir 50b/04

ş. olursa 53b/08

şabr : < **Ar. şabr** -11- Sokatra adasında

çıkan, sarı sabır da denilen ve özü hekimlikte kullanılan bir bitki.

ş. 01b/04, 22b/18, 24a/08, 42a/18, 63b/03, 71b/15, 76b/03, 89a/04, 91b/09

ş.1 33a/18, 33b/01

şabr : < Ar. **şabr** -3- Sabır, dayanma.

ş.+ ı olmaya 11a/09-10

ş. idemezse 17a/16-17

ş. idüb 11a/11

sacayağ (ğ) : -2- Üzerine tencere, tava vb. koymaya yarayan, ateş üzerine oturtulan, üç ayaklı çember veya üçgen biçiminde demir destek.

s. 31b/12

ş.+ iñ 31b/12-13

şaç - : -4- Bir şeyi ortalığa dağıtmak, dökmek, serpmek.

ş.- arsin 30a/11, 38b/15, 65a/17

ş.- asın 30a/17

şaçıl - : -1- Saçılmış, serpilmiş.

ş.- miş 37b/05

şadâkat : < Ar. **şadâkat** -1- İçten bağlılık.

ş. 12b/11

şadâsız : -1- Sessiz.

ş. 79b/03

sâde : < Far. **sâde** -3- İçine bir şey katılmamış.

s.+ den 89b/05

s. ola 89a/09, 89a/13

şaded : < Ar. **şaded** -1- Kasıt, niyet.

ş.+ inde olduğumuz 57a/05

şadef : < Ar. **şadef** -3- Midye, istiridye vb. deniz hayvanlarının kabuğunda

bulunan pırıltılı, beyaz, sert bir madde.

ş. 73b/08, 85a/16, 91b/11

şadenc : -1- bk. şadenc.

s. 85a/11

şadır : < Ar. **şadır** -2- Ortaya çıkmak, meydana gelmek.

ş. olur 07b/04, 07b/06

şadr : < Ar. **şadr** -2-

I. Baş, başkan, reis.

ş.-ı e' âlî 03a/11

II. Kalp.

ş.+ ı 39a/11

şâf : < Ar. **şâf** -7- Temiz, duru, arı.

ş.+ ı 63b/08

ş. ider 18b/09, 57a/09, 71a/07, 77a/18

ş. itmek 30b/19

ş. olur 45b/08

şafâ : < Ar. **şafâ** -1- Saflık, berraklık.

ş.-yı havâ 12a/19

şâfi : < Ar. **şâfi** -16- Temiz, halis, katışıksız.

ş. 07a/12, 46b/13, 62b/15, 78b/06

zeyt-i ş. 90a/09

ş. ider 20b/03, 21b/07, 21b/09-10, 54b/12, 57a/08, 63a/18, 66a/02, 71a/10, 90a/02

ş. olan 63b/14

ş. olur 78b/17

sâfil : < Ar. **sâfil** -2- Aşağı; alçak.

s. 07a/13

s.+ le 06a/14

şafırā : < **Ar. şafırā'** -7- Karaciğerin salgıladığı yeşil sarı renkte acı sıvı, öd; eski tıpta beden yapısının esasını teşkil ettiği kabul edilen dört unsurdan biri.

ş.+ dan 15b/18, 15b/19, 21b/15, 22a/02

ş.+ nın 59b/13

ş.+ ya 21b/12

ş.+ yı 22a/08

şafırāvī : < **Ar. şafırā + ī** -2- Karaciğerin diğer organlardan fazla çalışmasından dolayı hırçın, zayıf bir bünye ve mizaca sahip olan (kimse).

ş. 57b/02, 61a/15

şāğ : -2- Vücutta kalbin bulunduğu tarafın karşısında olan, sağ taraf.

ş. 31b/05

ş.+ ında 16b/04

şāğ : -2-

I. Diri, canlı.

ş. kalursın 79a/08

II. Sağlam, sağlıklı.

ş. olsa 16a/06-07

şāğīr : < **Ar. şāğīr** -2- Küçük, ufak.

kañtaryūn-ı ş. 23a/02

‘ālem-i ş. 16a/12

şāhib : < **Ar. şāhib** -6- Sahip.

ş.-i devlet 03a/10

ş.+ i 66a/16, 95a/06, 95a/09

ş.+ leri 68a/10

ş.+ lerinden 58b/15

şāhīfe : < **Ar. şāhīfe** -8- İnce levha, tabaka.

ş. 26b/03

ş.+ ler 27a/15

ş.+ ler idersin 27a/13-14

ş.+ lerdan 29a/15

ş.+ lere 29a/15

ş.+ leri 27a/15

ş.+ lerini 81b/14

şāhīh : < **Ar. şāhīh** -2-

I. Tam, kusursuz.

ş. olsa 16a/07

II. Gerçek, doğru.

ş. olur 01b/07

şāhḳ : < **Ar. şāhḳ** -123- Döverek ezme, dövme, ezme.

s. 25b/09, 25b/15, 25b/16, 26a/06, 26a/08, 51b/16, 59b/03, 64a/11, 71b/16, 74a/10, 74b/09, 90a/11, 91a/06, 94b/14

s.+ a 26a/01, 76b/03

hīn-i s.+ da 60b/01

s.+ ında 25b/18

s. idersin 27a/19, 60b/01, 85b/17, 94b/10

daḳḳ ve s. idersin 39b/15

s. idesin 70b/14

s. idüb 27a/15, 27b/02, 27b/06, 32a/18, 36b/14, 39a/03-04, 40a/02, 41a/07, 41a/09, 41b/08, 41b/15, 42b/08, 43a/16, 46a/07, 46a/17, 48a/03, 48b/07-08, 57b/16, 58b/01, 59a/02, 59a/06, 59a/19, 59b/17, 60a/01, 60a/03, 60a/10, 60b/03, 60b/05, 60b/13, 62a/09, 62a/19, 63b/18, 64b/07, 65a/17, 67a/13-14, 68b/03, 68b/04, 71a/20, 71b/02, 74a/10, 74b/09, 74b/19, 75a/19, 77a/04, 79b/02,

80a/10, 81a/12, 81b/18, 82a/04, 83b/08,
84b/17, 86b/02, 87a/02, 88b/11, 89a/02,
89a/06, 90a/11, 90b/09, 90b/12, 91a/06,
91b/16, 92a/02, 92b/04, 93a/08, 94a/17,
94b/15

dağk ve s. idüb 35b/08, 38b/09,
39a/15, 40b/06, 42a/14, 42b/06, 42b/15,
45b/11, 61b/11, 68b/11, 94a/08

s. itdikden 59a/09

dağk ve s. itdikden 41a/01

s. itmege 25b/18

s. itmek 26a/03

s. olan 26b/03

s. olmuş 46a/07, 75a/13, 81b/15

s. olsa 26a/01-02

s. oluna 26b/02

s. olunmuş 30a/16-17, 36b/14,
44a/08, 60b/15

s. olunub 28a/15, 60b/17,

63a/03, 63b/03, 76b/03

s. olur 26a/07-08

s. ve taş' id idersin 59a/08

şā' id : < **Ar. şā' id** -5- Yukarı çıkan,
yükselen.

ş.+ i 58a/15

ş. olan 47b/06

ş. olandan 54b/03

ş. olunca 58a/14

ş. olur 58a/14

sağa : < ? -1- Saka kuşu.

s. 12b/17

şakın - : -4-

I. Tedbirli olmak, dikkat etmek.

ş. 58b/05, 79a/05

ş.- ub 67a/19

II. Korumak, gözetmek.

ş.- mağ 94b/05

şakız : -5-

I. Sakız ağacı

ş. 24a/09, 28a/12

II. Bazı ağaçların ve özellikle sakız ağacının kabuğundan sızan, çiğnendiğinde yumuşayan, hoş kokulu, beyaz renkli reçine.

ş. 26a/12

ş.+ ı 28a/11, 48a/11

şakıl : < **Ar. şakıl** -2-

I. Ağır.

ş. 09a/06

II. Sıkıntı veren, bunaltan.

ş.+ dir 53b/07

sākin : < **Ar. sākin** -5- (Ağrılar için) Hafiflemek, yatışmak.

s. eyler 72a/09

s. ider 66b/13

s. ola 93b/12

s. olmaya 72a/15

s. olub 76b/14

şakla - : -2- Saklamak, korumak, muhafaza etmek.

ş.- r 65b/14

ş.- yasın 29a/07

şalāh : < **Ar. şalāh** -2-

I. Gezegenler için yılın belli dönemlerinde geri hareket ettikten sonra tekrar eski hallerini alması.

ş. 20a/06

II. İyi olma.

ş.+ ından 49b/18

şalāye : < **Ar. şalāye** -1- Nesneleri ezmek için kullanılan yassı düz taş.

ş. 85b/17

şa'leb : < **Ar. şa'leb** -5- Salepgillerin tek köklü, yumrulu, salkımlı veya başak çiçekli olan örnek bitkisi.

ş. 21b/06, 21b/09

ş.+ den 86b/01

ş.+ dir 23a/16

ş.+ iñ 86a/17

şālih : < **Ar. şālih** -8- Elverişli, uygun, yarar.

ş. 15a/02, 15a/07, 19a/19

ş. olanı 16a/04, 16a/08

ş. olmayandan 16a/04

ş. olmuştur 68a/18-19

ş. olur 15a/11

şālise : < **Ar. şālise** -6- Üçüncü.

fazla-i ş. 84b/08

derece-i ş.+ de 40a/10

mertebe-i ş.+ de 55b/05-06

maḳāle-i ş.+ sinde 06a/04-05

ş.+ sini 56b/02

ş.+ ye 25a/12

sāliyus : -1- bk. sāsāliyus.

s. 76b/15

şalla'llāhu te'ālā' aleyhi ve sellem : < **Ar.** -1- Allah'ın salat ve selamı üzerine olsun.

ş. 01a/12-13

salpurnela : < **Lat. sal prunella** -3- Erimiş potasyum nitrat.

s. 27b/10, 66b/14

s.+ dan 84b/04

salpurnela' : -1- bk. salpurnela.

s. 27b/11

şamg : < **Ar. şamg** -1- Zamk, reçine.

ş. 95b/10

saña : -1- Sana.

s. 79a/07

şan'at : < **Ar. şan'at** -55- Sanat, ustalık, hüner, marifet.

ş. 05a/08, 13a/03, 25a/05, 29b/17, 58a/17, 58b/15, 67b/12

ehl-i ş. 42a/12

resm-i ş. 04a/17

ş.-i hermesiyye 04a/06

ş.-i kimyā 19a/09, 19a/09-19a/10, 31a/09-10, 81b/10, 93b/16

ş.-i kimyādan 04a/14, 05b/01

ş.-i kimyāya 04b/12, 05a/14-15, 19a/16

ş.-i taḥlil 15b/14-15

ş.-i tıbb 04a/15

ş.-i tıbb-ı kimyāvide 49a/02

ş.-i tıbb-ı kimyāvīdir 04a/19

ş.-i tıbbā 19a/10

ş.-i tıbbda 05a/16

ş.-i tıyn-i āḫar 32a/18, 32b/01

ş.-i tiryāḳ 37b/19

ş.+ a 11a/14, 19b/11, 25b/14

ş.+ dır 04b/02

ş.+ ı 19b/11, 27a/09, 27a/13, 27a/18

ş.+ ıdır 74a/07

ş.+ iñ 08a/10, 25b/01, 57b/12, 58b/17

erbāb-ı ş.+ iñ 48b/03

ş.+ ında 12b/15

ş.+ la 88b/09

ş.+ lar 05a/05

ş.+ larındandır 37b/16, 57b/11,
63b/10, 72b/04, 84a/10, 88b/19, 90b/02,
91b/03, 94b/06

şancu : -2- Sancı, organlarda batar veya
saplanır gibi hissedilen şiddetli ağrı.

s.+ ya 23b/15, 39a/12

şancu : -1- bk. sancu.

ş.+ ya 23b/19

şandal : < Ar. **şandel** < Far. **sendel** -2-
Sandalgillerden, kerestesi sert ve kokulu
bir ağaç.

ş.-ı ahmer 94b/11

ş.-ı ebyaz ve ahmer 95b/10

şānī : < Ar. **şānī** -1- İkinci.

mahlūl-ı evveli ve ş.+ yi 71b/19-
20

şāniye : < Ar. **şāniye** -2- İkinci.

ş. 56b/02

derece-i ūlā ve ş. 25a/12

şar^c a : -12- bk. şar^c a.

ş. 14a/18, 18a/11, 41a/14,
41b/18, 43a/11, 45a/10, 46a/12, 50a/09,
50b/12, 63a/16, 73b/16

ş.+ dır 49b/03

şar^a a : < Ar. **şar^a a** -10- Sara, bayıltıcı ve
ağız köpürtücü ve çırpındırıcı bir sinir
hastalığı.

ş. 22a/12, 59b/12, 70b/10,
71a/13, 74a/12, 75a/07, 75a/08, 75b/14,
75b/16, 81b/04

şarı : -12- Sarı, altın rengi, kükürt rengi.

ş. 20b/17, 20b/18, 21b/13,
40a/05, 54a/17, 58a/04, 58a/05, 63b/19,
78b/15

ş.+ dır 81a/02

ş. olan 58a/01

ş. olur 78b/16

şar^c 1 : -1- bk. şar^c a.

ş. 51a/08

şarıl - : -2- Sarılmak.

ş.- ub 12b/10, 20a/12

şarılığ (ğ) : -8- Kanda safra maddesinin
artması sonucunda cildin, göz akının ve
idrâr, ter gibi bazı vücut sıvılarının sarı
renk almasıyla beliren hastalık.

ş. 21b/16, 57a/13, 76a/07

ş.+ a 82b/07, 90a/05

ş.+ dır 51a/16

ş.+ ı 66a/18

ş.+ larıñ 69b/03

şarımşak : -1- Zambakgillerden, 25-100
santimetre yüksekliğinde, yapraklarında,
saplarında ve toprak altındaki soğanında
kokulu yağ bulunan bir kültür bitkisi.

ş.+ dır 20b/15

şarımşak : -1- bk. şarımşak.

ş. 24a/03

şārī : < Ar. **şārī** -2- Sirayet eden,
yayılan, nüfuz eden.

s.+ dir 06a/10, 06a/15

şārīk : < Ar. **şārīk** -1- Hırsız.

s.+ dir 12b/14

şarmaşık : -2- Sarmaşık.

ş. 23b/08

- ş.+ dır 12b/11
- şarplan** - : -1- Zorlanmak, güçlük çekmek.
- ş.- mağdır 76a/01
- şaru** : -4- Sarı.
- ş.+ ya 42a/11, 67b/08, 81a/04, 83b/19
- sāsāliyus** : < **Sür. sāsāliyus** -2- Encudan, baldıran, hiltit ağacı; horoz gözü.
- s. 34b/13, 75a/11
- şa' ter** : < **Ar. sa' ter** -1- Kekik cinsinden güzel kokulu bir ot; zater.
- ş. 76b/15
- sāṭiryūn** : < **Far. sāṭeryūn** < **Lat. satyrium** -2- Salep otu.
- s. 86a/17
- s.+ dur 21b/05-06
- şavt** : < **Ar. şavt** -8- Ses, seda.
- ş. 79a/04, 79a/09, 79a/16, 79b/03
- ş.+ ı 78a/17, 79a/04, 79a/05
- sa'y** : < **Ar. sa'y** -1- Çalışmak, çabalamak, gayret.
- s. olunur 78a/08
- şayıl** - : -1- Saymak suretiyle kaç tane olduğunu belirleme.
- ş.- maz 43b/13
- sā'yir** : < **Ar. sā'ir** -3- Başka, diğer, öteki.
- s. 19a/07, 50a/14, 54b/14
- seb'a** : < **Ar. seb'a** -3- Yedi.
- eḳālīm-i s. 01b/14
- a' zā'-i re'ise-i s.+ da ola 16b/08
- eḳālīm-i s.+ niñ 01b/14
- şebāt** : < **Ar. şebāt** -1- Sağlamlık.
- ş. 08b/04
- sebeb** : < **Ar. sebeb** -26-
- I. Neden, gerekçe.
- s. 13b/11, 14a/06, 49a/14, 84a/06
- s.+ den 08b/01, 32b/13
- s.+ i 02b/09, 61a/12, 70a/03, 79a/03
- s.+ ini 16a/01, 49a/11
- s.+ iyle 16b/16, 19a/06, 49b/18, 58b/04
- s.+ lerden 49a/13
- s.+ leri 17b/18
- s.+ lerin 13a/15, 13b/17
- s. oldığından 56a/03
- s. olur 55b/13
- II. Vesile, bahane.
- s.+ iyledir 14a/04, 14a/05
- III. Bir amaca ulaşmak için kullanılan, bir amaca ulaştırılan şey.
- s. 24b/16, 69b/14
- sebkat** : < **Ar. sebkat** -2- Geçmek, önceden geçmiş olmak.
- s. iden 71b/04
- s. itmişdir 79b/13
- sebkīnec** : < **Ar. sebkīnec** -2- At kasnısı, şeytanteresi.
- s. 24a/02, 91b/08
- şebt** : < **Ar. şebt** -1- Yazma, kaydetme.
- ş.+ inde 02b/08
- sedd** : < **Ar. sedd** -1- Engel.
- s. idüb 67a/15
- sedef** : -2- Sedef otu, su teresi, baganos.
- s. 83a/05, 83b/02

sefercel : < Ar. **sefercel** -1- Ayva.

s. 22b/16

sefuf : < Ar. **sefuf** -13- Toz halindeki ilaç.

s. 87a/03, 87b/16

s.+ dir 85a/11

s. düzeler 85a/17

s.+ ı 61b/05, 72b/06, 73a/02, 75a/01, 85b/05

s.+uñ 87b/16

sehl : < Ar. **sehl** -1- Kolay.

s.+ dir 11a/17

sekiz : -16- Sekiz.

s. 20b/15, 29a/08, 39b/11, 41b/15, 45b/07, 51b/03, 52b/08, 54a/19, 59a/16, 61b/12, 63b/07, 66b/16, 68a/13, 91a/10

s.+ den 29a/11

s.+ inde ola 84b/03-04

seksen : -2- Seksen.

s. 41a/01, 43b/17

sekte : < Ar. **sekte** -12- İnme, bayılma.

s. 12a/14, 14a/15, 46a/12, 50a/09, 72a/06

s. ola 75a/09

s.+ ye 66b/01, 69a/09, 74a/12,

75b/14, 75b/16, 81b/04

şelāse : < Ar. **şelāse** -6- Üç.

ş. 95b/13

müvelledāt-ı ş. 08a/19

muqayyi'āt-ı ş.+ den 52b/19

mütevellidāt-ı ş.+ den 57a/01-02

kuvā-yı ş.+ dir 01b/19

müvelledāt-ı ş.+ dir 11b/11

şelc : < Ar. **şelc** -1- Erimiş potasyum nitrat.

ş.-i hükemādan 84b/04

şelesü'l-bevl : < Ar. **şeles** + **bevl** -2-

İdrar kaçırma, idrar tutamama.

s.+ e 40b/04

s.+ iñ 86a/06

şeliha : < Ar. **şeliha** -1- Burçak; katır kuyruğu bitkisinin kökünün kabuğu.

s. 83a/19

şelikün : < Far. **şelikün** -3- Silikon dedikleri kırmızı boya.

s. 91b/05, 91b/17, 93a/07

semā : -3- bk. **semā**'.

s. 18b/18

kürre-i s.+ da 09b/07

s.+ nıñ 05b/05

semā' : < Ar. **semā**' -1- Gök, gökyüzü.

s. 06a/15

semā'ü's-**semāvāt** : < Ar. **semā**' +

semāvāt -1- Semaların, gök katlarının hepsini içine alan kat.

s. 06a/11

semāvi : < Ar. **semā**' + **i** -3-

I. Allah'tan gelen.

s.+ dir 08a/11, 11b/01

II. İlahi büyüklük ve yüceliğe yakışır güzellik ve mükemmellikte olan, olağanüstü.

emr-i s.-i ilāhīdir 07a/09-10

semāviyye : < Ar. **semāviyye** -1- Gökyüzüyle ilgili.

s.+ dir 14a/06

şemere : < Ar. **şemere** -1- Sonuç,

netice.

s.+ si 58a/18

semiz kabağ : -1- Şeytan şalgamı.

s. 23b/07

semizotu : -1- Semizotugillerden, etli ve mayhoş yaprakları sebze olarak yenilen otsu bir bitki.

s.+ dır 85a/12

semmī : < **Ar. semm** + **ī** -2- Zehirli, zehirle ilgili.

s. 55b/12

s. olanlarıñ 55b/12

semmiyyet : < **Ar. semmiyyet** -26- Zehirli olma, zehirlilik.

s. 02b/14, 02b/17, 13a/09,

53a/13, 55b/17, 68a/17, 73a/15

s.-i ṭabī^c ate 55b/13

s.+ den 02b/14, 55a/05

s.+ i 05a/08, 24b/19, 55b/16,

72a/20, 72b/01

s.+ inden 02b/13, 05a/09,

05a/10, 55b/16

s.+ ini 25a/03, 53a/03, 55b/12,

61a/14, 68a/19, 72b/02, 89b/19

semmiyyetli : -13- Zehirli.

s. 02b/15, 15b/12, 17b/13,

17b/15, 25a/03, 39a/08, 56a/01, 68a/16,

68a/18, 69a/15, 90a/17

s. olan 67a/09

s. olmazsa 53b/07

semüz kabağ : -1- bk. semiz kabağ.

s. 22a/04

semüzotu : -1- bk. semizotu.

s.+ dır 66a/10

sen : -7- Sen.

s. 49a/12, 58b/04, 78b/13, 79a/08, 80b/03, 82a/11

s.+ iñ 77b/11

senā : < **Ar. senā**[?] -6- Sinameki.

s. 01b/01, 20a/15, 21b/18, 23a/04, 23b/01, 87a/07

Senarṭus : -4- Daniel Sennertus (1572 - ?).

S. 42b/01, 81a/06, 81b/07

S.+ uñ 48b/19

sene : < **Ar. sene** -4- Yıl.

s.+ de 07b/16, 19a/17

s.+ ye degin 92a/19

s.+ ye dek 18b/13

ser : < **Far. ser** -1- Baş, kafa.

s.+ iniñ 94b/11

seretān : < **Ar. seretān** -11- Yenirce denen hastalık, kanser, ākile.

s. 14b/08, 42a/08, 43a/02, 43a/12, 48a/14, 63a/19, 66b/06, 81b/05, 92a/15, 92b/19, 93b/03

sereyān : < **Ar. sereyān** -1- Yayılma, sirayet etme.

s. idüb 55a/08

serḥas : < **Ar. serḥas** -2- Sivri uçlu nebat, eğrelti otu.

s. 20a/14, 21b/19

serī^catü's-sereyān : < **Ar. serī^ca** + **sereyān** -1- Hızlı bir şekilde sirayet eden, yayılan.

s.+ dır 55a/07

sersām : < **Far. sersām** -2- Sersem; insana sersemlik veren bir hastalık.

s. 70a/17, 73b/15

sersem : -1- bk. sersām.

s. 73b/08

serv : < **Far. serv** -3- Servi.

s. 20a/15, 39a/14, 39a/15

sevād : < **Ar. sevād** -2- Kara, siyah.

s. olmayub 60a/08, 60a/12

Sevarnis : -1- Peter Severinus (1540-1602).

S. 06b/08

sevb : < **Ar. sevb** -2- Elbise.

ş.+ ini 82b/16, 88a/01

sevdā : < **Ar. sevdā** -6- Eski tıpta insan vücudunu ve mizacını meydana getirdiği ve insan sağlığının aralarındaki dengeye bağlı bulunduğu kabul edilen dört unsurdan biri; insan mizacında bu unsurun fazlalığından hâsıl olduğu kabul edilen hüznün, tasa.

s.+ dan 15b/18, 15b/19

s.+ nıñ 22a/01

s.+ ya 21b/17

s.+ yı 22a/02, 22a/03

sevdāvī : < **Ar. sevdā + ī** -3- Sevda ile ilgili, sevdadan kaynaklanan.

s. 40a/12, 51b/12

s.+ de 50b/02

sevdāviyye : < **Ar. sevdāviyye** -1- Sevdadan kaynaklanan.

aḥlāṭ-ı s.+ lere 62b/19

seyelān : < **Ar. seyelān** -1- Akma, akıntı.

s.+ ı 50a/14

seyr : < **Ar. seyr** -1- Bakma, izleme.

s. idüb 57a/04

seyyāle : < **Ar. seyyāle** -1- Akan, akıcı.

ruṭūbet-i s.+ dir 08a/16

sezāb : < **Ar. sezāb** -2- Sedef otu.

s. 76a/16, 83b/02

şıçan : -1- Fareden iri, zararlı birçok türü bulunan kemirgen.

ş. 12b/14

şıçankulağı : -3- Fare kulağı, mercan köşk.

ş. 66a/03

ş.+ dır 22b/04, 75a/11

şıdg : < **Ar. şıdg** -1- Şakak.

ş.+ ında 16b/05

şıfat : < **Ar. şıfat** -1- Sıfatlar.

ş. 01a/10

şıfat : < **Ar. şıfat** -55- Nitelik, özellik, hal ve vasıf.

ş. 59b/10

ş.-ı meşmūm 74a/07

ş.-ı tedbīr-i āḥar 62a/17

ş.-ı türbūd 53b/16

ş.+ ı 42a/17, 42b/04, 45b/14,

50b/14, 51b/15, 52b/03, 53b/17, 59b/01,

60b/12, 61b/05, 62a/09, 62b/12, 63b/01,

63b/10, 65a/16, 66b/08, 72b/04, 73a/09,

74a/17, 74b/03, 75a/09, 75a/18, 76a/13,

76b/10, 77a/03, 78b/04, 83a/02, 83a/11,

83b/06, 84a/10, 84b/11, 85a/11, 85b/07,

87a/09, 87b/01, 87b/06, 87b/16, 88b/04,

88b/19, 89a/03, 89b/08, 90a/07, 90b/03,

91a/01, 91b/05, 92b/01, 93a/06, 94a/15,

94b/07

ş.+ ıdır 74b/16, 76b/15

şıg - : -1- (Bir husus) Bir şeyin sınırları

içine girebilmek.

ş.- maz 92b/09

şırgözü : -1- Öküzgözü; arnika.

ş.+ nüñ 20b/07

şırkuyruğu : -6- Sıracagillerden, tüylü yapraklı, sarı çiçekli bir kır bitkisi.

ş. 22b/09, 91a/02, 91a/03

ş. çiçeği 75a/10, 87b/11

ş.+ na 20b/06

şıhhat : < **Ar. şihhat** -17- Sağlık, esenlik.

ş. 16a/09

hāl-i ş. 12b/01

hıfz-ı ş. 03a/06-07, 04b/17,
04b/18

ş.-i beden 01a/15, 04b/10

hıfz-ı ş.-i bedendir 49a/17

ş. bulur 18b/16

ş.+ de olmayınca 01a/15

ş.+ e 17a/11, 70a/18

ş.+ i 15a/03

ş.+ ine 17a/11

ş.+ ini 04b/09, 53b/15

ş.+ iniñ 24b/16

şıhhatühü : < **Ar. şihhatühü** -1- Onun sağlığı(nı).

ş. 03a/12

şıq - : -7-

I. Sıkıştırıp suyunu veya yağını çıkarmak.

ş.- arsin 62b/15

ş.- asin 87b/07

ş.- maq 31a/06

ş.- ub 62a/10, 72b/16, 91a/11

II. Basınç uygulama, sıkıştırma.

ş.- ub 08b/13

şıq : -1- (Yağ ve su süzmek için) Bitişik, aralıksız yapılı (süzme aleti).

ş. 38a/09

şıqlet : < **Ar. şiqlet** -2- Sıkıntı.

ş. 13a/12, 13a/13

şinā'at : < **Ar. şinā'at** -1- (Kimya için) Sanat.

erbāb-ı ş. 54a/03

şinā'ī : < **Ar. şinā'at + ī** -3- Tabii olmayan, yapma.

ş. 29b/06

ta' fīn-i ş. 29b/08

taqṭīr-i ş.+ le 93b/17

şıraca : -2- Deri veremi.

ş.+ lar 14b/10

ş.+ ya 92a/15

şıraca : -1- bk. şıraca.

s. 44a/19

şırça : -12-

I. Cam.

ş. 26b/02, 26b/06, 30a/17,

32b/02, 32b/11, 60a/08

ş.+ dan 17b/10, 78b/09

II. Antimonun belirli kimyasal işlemlerden geçtikten sonraki durumu; antimon camı.

ş.+ sın 43a/04

ş.+ sından 60a/19, 60b/12

ş.+ sınıñ 59b/16

şırçasız : -1-Camsız, cam kullanılmadan.

ş. 60a/19

şırf : < **Ar. şırf** -1- Halis, sade.

şarāb-ı ş. 86b/14

şırlı : -1- (Çanak, çömlek vb. için) Sırla kaplanmış, sır sürülmüş.

ş. 92b/04

sırr : < Ar. **sırr** -7-

I. Aklın erişemediği, açıklanamayan veya çözilemeyen şey.

s.-ı ekber 05b/04, 06a/16, 55b/18

s.-ı ilāhīdir 05b/13

s.-ı müdebbir 07a/05

s.+ ı 18a/03

II. Bilinmesi, duyulması açığa vurulması istenmeyen, gizli tutulan şey.

s.-ı kehene 04a/07

sıtma : -33- Sıtma; bazı ateşli hastalıkların ortak adı.

s. 87b/13

s.+ dır 21b/16

s.+ lar 15b/12, 50b/05, 70b/02

s.+ lara 36b/11, 37a/15, 42a/16, 46a/11, 50a/11, 51b/09, 59b/12, 66a/18, 69b/04, 73b/08, 87b/14, 90a/04

cemī^c -i s.+ lara 88a/03

s.+ ların 17b/19, 43a/11, 45a/05, 52b/11, 58b/19, 68a/07, 82b/04-05, 87b/12

s.+ larına 67a/07, 81b/05

s.+ nın 42a/16, 76a/05

s.+ sına 66a/13, 66b/11

s.+ ya 77b/05

şıva - : -3- Bir şeyi üzerine başka bir şey sürmek veya döşemek suretiyle tamamen kaplamak.

ş.- dıktan 30a/15

ş.- mağ 32a/15

ş.- yasın 30a/18

şıvık : -1- Cıvık, yumuşak kıvamlı.

ş. 24a/06

şıyır - : -2- Sürtünerek veya çekerek bir şeyi yerinden almak, kaldırmak.

ş.- ır 29a/05

ş.- mağdır 78a/06

şızla - : -1- Hafifçe ağrımak.

ş.- ması 85b/01

şidik (g) : -12- Böbrekler vasıtasıyla kandan süzülerek idrar yollarından vücudun dışına atılan açık sarı renkli sıvı, idrar.

s. 14b/18, 17a/05, 17a/06, 23b/02, 39b/10, 45a/18, 47a/08, 48b/16

s.+ i 17b/10, 46b/05

s.+ in 17b/13, 17b/15

şidüg : -1- bk. şidik.

s.+ i 49b/02

şihā : < Ar. **şihā** -1- Bir şeyden soyularak elde edilmiş küçük parça.

s.+ sı 74b/12

şikencübīn : < Ar. **şikencübīn** -1- Bal ile sirkenin karıştırılmasından meydana gelen bir şerbet.

s. 73b/11

şilk : < Ar. **şilk** -1- Ispanakgillerden, yaprakları sebze olarak kullanılan bir bitki, yaban pancarı, yabancı ıspanak; pazı.

s. 20a/17

şill : < Ar. **şill** -3- Verem.

s. 77b/01, 77b/06, 95b/07

Şinā : -1- İbn-i Sina.

S. 53b/06

sināmekī : < **Ar. senā-i Mekkī** -3-
Baklagillerden, sıcak bölgelerde
yetişen, yaprağı müşhil olarak
kullanılan sarı çiçekli, otsu veya ağaçsı
bitki.

s. 22a/02, 61b/09, 87a/01

siñir : -12-

I. Duyu ve hareket uyarılarını
beyinden organlara, organlardan beyne
ileten beyazımsı teller ve bu tellerin
oluşturduğu demet.

s. 45b/14, 91a/19

s.+ i 40b/03

s.+ ler 19a/04

s.+ lere 75a/17

II. Bir kimsenin ruhi niteliği,
olaylar karşısında tepki gösterme
duyarlılığı, asap.

s. 41a/13, 42a/01, 44a/03,
44a/16, 69a/09, 70a/17, 75a/08

siñirli yaprak : -6- Sinir otu; bağa.

s. 71a/09-10, 85b/04, 93b/04,
93b/13, 94a/09

s.+ dır 85a/12-13

sirāyet : < **Ar. sirāyet** -2- Tesir etme,
yayılma.

s.+ i 24b/17

s. ider 11b/15

sirke : < **Far. ?** -76- Ekşimiş üzüm suyu;
kimyevî usullerle hazırlanan bazı
bileşiklerin ortak adı.

s. 26a/15, 26b/11, 27b/03,
28a/05, 28a/14, 30b/08, 32b/16, 41a/08,

41b/12, 42a/07, 42b/08, 42b/09, 42b/16,
42b/17, 43a/15, 43b/01, 43b/09, 44a/06,
44a/09, 44b/16, 45b/03, 47a/11, 47a/13,
47b/02, 47b/12, 48a/19, 57b/14, 57b/16,
59a/13, 59a/15, 60b/13, 60b/14, 61b/03,
61b/04, 66a/13, 70a/07, 70a/10, 70b/15,
70b/17, 71b/04, 83a/12, 84a/15, 85b/18,
87b/17, 88a/18, 88b/02, 91b/13, 91b/19,
93a/07, 93a/09, 93a/12, 94a/12, 94a/17

s.+ de 19a/15, 42a/05

s.+ den 28a/10

s.+ ler 85b/14

s.+ 'i 27b/03, 42b/16, 42b/19,
47a/11, 47a/12, 59a/14, 59a/15, 94a/19

s.+ sini 92b/05

s.+ ye 28a/08, 28a/09, 28a/11,
42b/17

s.+ yi 47a/17, 85b/19, 93a/14

sīsāliyus : -1- bk. sāsāliyus.

s. 66a/04

sīsālūs : -2- bk. sāsāliyus.

s. 13a/07

s.+ dur 23a/09

sitte : < **Ar. sitte** -1- Altı.

esbāb-ı s.-i zārūriyyeniñ 49a/14

sivilci : -1- Sivilce.

ş.+ lere 24a/01

sivri : -1- Ucu keskin ve batıcı olan.

s. 13a/10

siyāh : < **Far. siyāh** -10- Siyah, kara.

s. 20a/04, 24a/17, 64a/02,
75b/07, 81b/02, 90b/10

s.+ a 81b/18

s.+ dır 21b/17

s.+ ı 58a/01

siyāhlık (ğ) : -2- Siyah olma durumu, karalık.

s. 70a/14

s.+ ı 57b/14

siyil : -1- Siğil.

s. 14b/09

soğan : -2- Soğan.

ş. 21a/19, 24a/03

soğut (d) - : -6- Isı derecesini düşürmek, soğumasını sağlamak.

ş.- ub 17b/12, 37a/02, 59a/19, 67b/08, 67b/12

ş.- ursın 81b/17

soğuk : -12-

I. Isısı düşük.

ş. 52a/01, 68b/15, 82a/08, 83a/12, 86a/03, 92a/06

II. Sıcaklık derecesi üşütecek kadar az olan, insanı üşüten.

ş.+ dan 40a/10, 40b/17

ş.+ dan ola 87b/05

III. Terlemenin geçip, vücudun ısısının düşmesi.

ş.+ dan 64b/18

IV. Üşütmüş, rahatsızlanmış.

ş. 72a/05

soğukluk (ğ) : -1- Üşütme.

ciger ş.+ una 45a/12

soğulcan : -4-

I. İnsanlarda asalak olarak yaşayan kurt.

ş. 45a/17

ş.+ ı 52b/16

II. Yuvarlak veya yassı, uzun kurt.

ş. 92a/06, 94b/10

soğ -: -4- (Yılan, akrep vb. için) ısırarak.

ş.- dıgına 24a/15

ş.- duğuna 24b/04, 92a/14

ş.- masına 24a/19

şol : -2- Sol.

ş. 31b/05

ş.+ unda 16b/04

soñra : -353- Sonra.

ş. 01a/07, 02a/18, 03a/02, 03b/19, 04a/09, 04a/10, 05a/10, 05a/14, 06a/18, 07b/14, 07b/19, 08a/02, 09a/04, 10a/07, 10a/09, 10b/14, 13a/07, 14a/10, 14b/17, 15a/08, 16b/11, 16b/13, 17a/16, 17b/12, 18a/12, 18a/13, 25a/13, 25a/14, 25a/15, 26b/02, 26b/03, 26b/10, 27a/19, 27b/03, 27b/07, 27b/13, 28a/10, 28a/16, 28b/07, 28b/10, 28b/16, 29a/05, 29a/09, 30a/03, 30a/07, 30a/09, 30a/10, 30a/15, 30b/08, 30b/09, 30b/17, 32b/17, 33b/13, 34a/07, 34a/14, 34a/18, 34b/01, 34b/04, 34b/05, 34b/07, 34b/15, 34b/16, 34b/18, 35a/07, 35a/11, 35a/18, 35a/19, 35b/07, 35b/09, 36a/01, 36a/07, 36a/11, 36a/15, 36a/17, 36b/09, 36b/13, 36b/15, 36b/16, 36b/17, 36b/18, 36b/19, 37a/07, 37a/09, 37a/10, 37b/01, 37b/11, 38a/14, 38a/16, 38a/17, 38b/18, 39a/05, 39a/16, 39b/01, 39b/12, 39b/16, 40a/07, 40b/07, 40b/09, 41a/01, 41a/03, 41a/08, 41a/10, 41b/02, 41b/16, 42a/06, 42a/08, 42b/18, 42b/19, 43a/01, 43a/06, 43a/09, 43b/10, 44a/01,

44a/10, 44a/12, 44a/13, 44b/08, 44b/17,
 45b/04, 45b/12, 45b/16, 45b/19, 46a/06,
 46a/19, 46b/01, 47a/01, 47a/04, 47a/12,
 47a/15, 47b/02, 47b/15, 48a/09, 48b/01,
 48b/09, 48b/10, 48b/12, 48b/13, 50b/16,
 51a/01, 51b/19, 52a/02, 52a/19, 52b/05,
 52b/08, 52b/17, 53b/03, 54a/12, 54a/13,
 54a/14, 54a/15, 54a/18, 54a/19, 54b/03,
 57b/15, 57b/19, 59a/09, 59a/15, 59b/04,
 59b/09, 60a/01, 60a/08, 60a/10, 60a/15,
 60b/04, 60b/07, 60b/08, 60b/11, 60b/14,
 61a/07, 61a/08, 61a/10, 61a/14, 61b/07,
 61b/14, 61b/18, 62a/10, 62a/15, 62b/02,
 62b/03, 62b/04, 62b/06, 62b/09, 62b/15,
 63a/05, 63a/09, 63a/10, 63a/12, 63b/12,
 63b/15, 63b/19, 64a/02, 64a/04, 64a/06,
 64a/10, 64a/16, 64b/01, 64b/02, 64b/03,
 64b/19, 65a/01, 65a/19, 65b/01, 65b/03,
 65b/04, 66b/18, 67a/17, 67b/06, 67b/09,
 67b/11, 68b/06, 68b/12, 68b/13, 68b/14,
 68b/18, 69a/01, 70a/10, 70b/06, 70b/09,
 70b/16, 71a/01, 71a/04, 71b/01, 71b/03,
 71b/10, 71b/16, 71b/19, 72b/03, 72b/15,
 72b/19, 73a/04, 73a/15, 73b/02, 75b/01,
 75b/02, 75b/06, 75b/08, 75b/09, 77a/11,
 77a/12, 77a/15, 78a/13, 78b/09, 79b/15,
 79b/19, 80a/01, 80a/03, 80a/06, 80a/07,
 80a/08, 80a/13, 80a/17, 80a/18, 80b/04,
 80b/06, 80b/10, 80b/13, 80b/14, 80b/15,
 80b/17, 81a/11, 81a/12, 81a/13, 81a/14,
 81a/16, 81a/17, 81b/02, 81b/17, 81b/18,
 81b/19, 82a/01, 82a/04, 82a/07, 82a/08,
 82a/10, 82b/15, 82b/19, 83a/03, 83a/11,
 83a/12, 83b/03, 83b/08, 83b/09, 84a/14,

84a/15, 84a/16, 84b/13, 84b/15, 85a/01,
 85b/17, 85b/19, 86a/02, 86a/03, 86a/10,
 86b/02, 86b/04, 86b/05, 86b/06, 87a/14,
 87a/16, 87b/10, 87b/16, 87b/17, 87b/18,
 87b/19, 88a/01, 88a/08, 88a/10, 88a/12,
 88a/13, 88a/14, 88a/16, 89b/12, 89b/14,
 90a/13, 90b/05, 90b/06, 90b/08, 90b/10,
 91a/12, 91b/01, 91b/16, 91b/18, 92a/05,
 92a/06, 92b/08, 93a/12, 93a/14, 93a/15,
 93b/18, 93b/19, 94a/06, 94b/02, 94b/08,
 94b/11

şovu :- -1-Isısını, sıcaklığını kaybetmek,
 soğumak.

ş.- ya 60a/07

şovut (d) - : -2-

I. Isı derecesini düşürmek,
 soğumasını sağlamak.

ş.- ursın 88a/10

II. (İnsanın) Ateşini düşürmek.

ş.- alar 16b/11

şovuk (ğ) : -13-

I. Isısı düşük.

ş. 16b/10, 26b/06, 51b/18,
 63b/15, 94b/08

II. Sıcaklık derecesi üşütecek
 kadar az olan, insanı üşüten.

ş. 16b/12, 45a/04,

ş.+ dan 40a/11, 40b/04, 44a/03

ş.+ dan olan 76a/02

ş. olsun 73a/19

ş.+ una 72a/12

şöbü : -1- bk. söbü.

ş.+ ce 65a/19

şöbü : -2- Yumurta şeklinde olan, oval.

s.+ ce 73b/07

s.+ cedir 84a/01

sögüt : -1- Söğüt.

s.+ dür 20a/16

söyle - : -1- Söylemek.

s.- di 53b/12

söyün - : -3- Sönmek.

s.- medik 30a/07, 30a/08, 45b/10

söyündür - : -1- Söndürmek.

s.- mek ile olur 76b/02

söz : -2- Söz.

s. 05b/14, 53b/12

şu : -440-

I. Sıvı durumunda bulunan,

renksiz, kokusuz, tatsız madde.

ş. 16b/11, 17a/15, 17a/17, 26a/13, 27b/08, 29a/01, 30a/11, 30b/15, 31a/12, 31b/08, 33a/01, 33b/07, 33b/08, 33b/09, 33b/13, 34a/07, 34a/15, 34a/18, 34b/05, 34b/16, 35a/05, 35b/06, 35b/19, 37b/05, 38a/11, 38a/15, 38b/01, 38b/10, 38b/15, 38b/19, 40a/07, 41b/01, 42a/06, 43b/19, 44a/12, 44b/08, 45b/11, 46b/18, 47b/03, 47b/04, 48b/09, 51b/16, 51b/17, 52a/17, 52b/05, 58a/03, 58b/03, 58b/06, 58b/08, 59a/19, 63a/13, 68b/04, 71b/02, 75a/15, 75a/19, 76b/03, 76b/05, 76b/07, 76b/08, 79a/01, 82a/05, 86a/04, 93a/04, 93a/05, 94a/08, 94a/11, 94b/09

ş.+ da 06a/05, 27b/13, 33b/06, 35a/05, 37a/06, 39a/19, 40a/19, 45b/11, 63b/11, 68b/14, 87a/15

ş.+ dan 15b/07, 15b/08, 33b/13, 33b/14, 34b/11, 34b/17, 36b/09, 37a/15,

38a/05, 38b/04, 38b/13, 39a/06, 39a/16, 39b/01, 39b/13, 40a/05, 40a/09, 40b/01, 43b/17, 75b/10, 76a/14, 76a/15, 89b/18

ş.+ dur 06b/16, 33b/05, 33b/06, 75b/05

ş.+ lar 04b/16, 33b/19, 58a/08

ş.+ lardan 45a/11

ş.+ ları 30b/05, 33b/04

ş.+ larıñ 33b/19, 34a/02

ş. olması 14b/04

ş. olunca 82a/06

ş.+ ya 16b/10, 16b/13, 17a/16, 27b/08, 34a/03, 34b/05, 63b/13, 87a/18, 92a/06, 94b/09

ş.+ yı 27b/08, 28a/06, 28b/10, 29b/18, 33b/08, 34a/14, 34b/02, 34b/06, 34b/07, 34b/19, 38a/06, 38a/09, 38a/10, 38b/18, 43b/02, 43b/19, 44a/01, 50b/19, 57b/18, 58b/07, 62b/15, 63a/12, 63b/14, 65a/17, 65b/03, 68b/12, 68b/14, 71a/03, 77a/12, 77a/14, 77a/15, 80a/04, 80a/05, 87a/16, 89b/18

ş.+ yıyla 77a/10, 80a/05, 80a/06, 85a/01

ş.+ yuñ 06b/06, 34b/18, 38a/07, 38a/08, 38a/17, 41b/02, 51b/18, 51b/19, 52a/02, 58b/06, 59b/01, 63b/14, 67b/06, 68b/14, 76b/15, 82a/08, 86b/08

ş.+ yun 34a/13

ş.+ yundan 58b/09

ş.+ yunı 33a/07, 33a/11, 47b/11, 77a/12

ş.+ yunuñ 89b/08

II. Deniz, göl, akarsu, pınar,

birikinti vb.

ş.+ da 21b/01

ş.+ ya 21b/01

ş.+ yuñ 94a/04

III. Kezzap vb. türünden,
maddeleri eritici özelliği bulunan sıvı;
keskin su.

ş. 26b/12, 27b/19, 28b/17,
32b/15, 32b/16

ş.+ dan 26a/14, 28b/16, 28b/18,
32b/18, 78b/05

ş.+ lar 26a/14, 27a/06, 27b/19,
28a/01, 28a/03, 28a/04, 30b/05, 31b/16,
33a/03, 33a/04, 54a/05, 68b/19

ş.+ ya 29a/14

ş.+ yuñ 29a/13, 29a/14

IV. Çeşitli madenlerin kimyasal
işlemlere tabi tutulması neticesi elde
edilen ve tedavi amaçlı kullanılan sıvı.

ş. 26a/14, 46a/09, 57b/13,
78b/15, 78b/16, 78b/17

ş.+ da 78b/09, 78b/16

ş.+ dan 46b/03

ş.+ dur 28a/19

ş.+ lar 28b/14

ş.+ larıñ 28b/04

ş.+ ya 78b/07

ş.+ yı 30b/07, 36a/17, 36b/17,
37a/02, 37b/07, 46a/05, 46b/01, 46b/12,
47b/04, 78b/19

ş.+ yıdır 37b/07

ş.+ yıyla 84b/17

ş.+ yuna 29a/04

ş.+ yunı 37a/16

V. Bazı bitkilerin çiçek veya
yapraklarından damıtılmak veya
sıkılmak suretiyle elde edilen sıvı.

ş.+ dan 35a/18, 35b/01, 39b/16

ş.+ lardan 76a/11

ş.+ ları 35a/15

ş.+ larını 35a/14

ş.+ yı 30b/07, 33a/19, 35a/19,
35b/09, 40a/02, 41a/15, 41a/16, 41b/09,
42b/13, 45a/09, 45a/10, 45a/11, 45a/12,
45a/13, 45a/14, 45a/15, 45a/16, 45a/17,
45a/18, 51a/18, 51a/19, 51b/05, 52a/19,
52b/13, 62b/14, 63a/07, 63a/17, 63b/06,
65b/19, 66a/02, 66a/04, 66a/05, 66a/06,
66a/07, 66a/09, 66a/10, 66a/15, 66b/04,
66b/19, 69a/04, 69a/11, 70a/12, 70b/13,
71a/02, 71a/10, 71a/14, 71b/09, 73b/01,
73b/08, 73b/09, 73b/11, 74a/11, 74b/15,
75b/02, 75b/03, 75b/10, 75b/15, 75b/17,
75b/18, 76a/05, 76a/07, 76a/08, 76a/09,
76a/10, 76a/12, 82b/01, 82b/05, 82b/06,
83a/15, 84b/01, 86a/12, 86a/13, 87a/04,
88a/04, 89a/02, 89a/14, 89a/15, 92b/16,
93b/10

ş.+ yıyla 43b/01, 50b/15, 51b/04,
67a/06, 70b/12, 71a/10, 75b/20, 76b/02,
77b/04, 77b/12, 82b/04, 82b/06, 82b/07,
85b/04, 86a/13, 86a/14, 90a/05, 90a/17,
91a/12, 92b/15, 92b/16, 93b/13, 94a/10

ş.+ yıyla vireler 76a/02

ş.+ yıyladır 84b/01, 84b/02

ş.+ yuñ 35b/12, 35b/13

ş.+ yunda 39b/15, 93b/05

ş.+ yundan 32a/15, 37b/17,

76a/16, 76a/17, 76a/18

ş.+ yunı 35b/04, 70a/13

ş.+ yuyladır 84a/19

VI. Balın kimyasal işlemlere tabi tutulması neticesinde ilk ayrılan bölümü.

ş.+ yı 36a/11, 51b/07, 51b/08, 51b/13

ş.+ yunı 36a/08

VII. Göz rahatsızlığı sonucu gözde oluşan su.

ş.+ yuñ 39a/17

VIII. Et, tavuk suyu.

ş.+ ları 82b/15

ş.+ yı 39b/04, 52b/14, 64b/14, 68b/16, 71a/16

ş.+ yı vireler 61a/12

IX. Sümüklüböcekten elde edilen sıvı.

ş.+ yı 76a/08, 82b/07

ş.+ yundan 76a/16

ş.+ yıyla 82b/11

X. Kurbağa larvası.

ş.+ yı 94a/01, 94a/02

XI. (Metinde) Münāsib sular olarak geçen ifade hastalıklar için uygun, içilebilecek suları kasteder. Bu sular bitkiler veya çeşitli madenlerin karışımından elde edilir.

ş. 51b/13

münāsib ş.+ lar 39a/09, 39b/08, 40b/19, 43a/10, 44a/15, 45a/07, 46a/04, 51a/10, 51a/17, 51b/10, 52a/06, 57a/11, 62a/07, 63b/10, 66a/15, 66b/02, 66b/05,

66b/14, 68a/13, 68b/09, 69b/08, 73b/18, 74b/16, 82b/15, 83a/01, 88a/19, 88b/02, 90a/06, 93b/14

şūf : < Ar. **şūf** -3- Yün, sof.

ş. 38a/08, 38a/18, 38b/04

suķufenderyun : < Lat. **scolopendrium**

-1- Altın otu, dalak otu; geyik dili.

s.+ dur 23a/05

suķuluķanderyun: -1-bk. suķufenderyun.

s. 20a/15

suķuluķanderyun :-1-bk. suķufenderyun.

ş. 24a/13

şulehā : < Ar. **şulehā** ' -1- İyi amel sahibi kimseler, salihler.

ş. 03a/07

şulu : -2- Sulu.

ş. 21a/15, 21a/16

şūm : < Ar. **şūm** -1- Sarmısak.

ş. 20b/15

summākī : < Ar. **summākī** -1- Ebrūli, gayet sert, parlak ve değerli bir taş.

s. 26a/07

sūrencān : < Ar. **sūrencān** -4- Dulavrat otu, itboğan, surincan.

s. 23b/13, 61b/10, 87a/01

ħabb-ı s. 57b/06

şūret : < Ar. **şūret** -43- Görünüş, şekil, biçim.

ş. 10a/04, 11a/04, 11a/06,

11b/07

ħıfz-ı ş. 06a/04

ş.-i cismiyye 55b/17

intizā^c -ı ş.-i ħayāt 06a/04

ş.-i nev^c iyyesi 11a/03, 18a/09,

53a/19

ş.-i nev^c iyyesiyle 77b/09

ş.-i zâhirlerine 11a/08-09

ş.+ de 07a/13, 14a/16, 14a/19,
14b/07, 14b/09, 14b/11, 36b/01, 55b/03,
56a/14, 67b/07

ş.+ den 04b/07

ş.+ e 04b/08

ş.+ i 07a/04, 11a/06, 11a/07,

ş.+ inde 17b/09

ş.+ inden 33a/05, 81a/05

ş.+ ine 81a/05

ş.+ ini 32b/08

ş.+ le 05b/07

ş.+ ler 07a/01, 07a/19

ş.+ leri 05b/09, 06b/13

cemî^c -i ş.+ leri 06a/02

ş.+ leridir 11a/02

cemî^c -i ş.+ leriñ 05b/10

ş.+ lerini 08b/10

ş.+ leriniñ 06b/02

II. Tarz, yol.

ş.+ i 29b/17

şüretâ : < Ar. **şüretâ** -1- Görünüşe göre.

ş. 02a/08

sūs : < Ar. **sūs** -1- Meyan kökü.

^cırk-ı s. 22b/19

şuşa - : -1- Susamak.

ş.- miş 67b/13

şuşadıcı : -1- Susatıcı.

ş.+ dır 65b/06

sūsen : < Far. **sūsen** < Yun. -2- Süsen.

s. 34a/05

s.-i ebyaz 23b/05

şusuzlġ : -1- bk. şusuzlġ.

ş.+ ı 46a/03

şusuzlġ : -1- Susuzluk.

ş.+ ı 65b/06

şuşuzlġ : -1- bk. şusuzlġ.

ş.+ ı 67a/02

şu'ūd : < Ar. **şu'ūd** -14- (Genellikle kimyasal damıtma sırasında buhar için) Yukarı çıkma, yükselme.

ş. 14a/15, 79a/15

ş. eyler 11a/10

ş. eyleye 57b/19, 58a/04

ş.+ ıdır 31a/14

ş. ide 37b/03

ş. ider 17b/11, 75b/09

ş. idince 89b/17

ş. idüb 54a/20, 88b/07

ş. itmeye 45a/03

ş. itmez ola 67b/07

şübüt : < Ar. **şübüt** -1- Varolma, meydana çıkma.

mebde²-i ş. 13b/05-06

sūd : -5-

I. Dişi hayvanların yavrularını besledikleri, memelerinden gelen, besin değeri yüksek beyaz sıvı.

s. 90b/15

s.+ i 70b/08

s.+ üyle 33a/18

II. Sütü andıran, süt gibi olan sıvı.

s. 47b/17, 77b/04,

südde : < Ar. **südde** -30- Vücudun bir yerinde ve organında görülen tutukluk.

s. 16b/16, 16b/18, 70b/04
 s.+ ler 45a/14, 51b/02, 68a/08
 s.+ lardan 82b/12
 s.+ lere 36b/11, 51a/16
 s.+ leri 21a/13, 21a/14, 35a/09,
 46a/02, 46a/15, 51b/03, 51b/11, 51b/14,
 52a/04, 69a/12, 70b/04, 71a/11, 82b/13
 s.+ leriñ 44a/04
 s.+ lerini 47a/07, 83a/08, 83b/05,
 83b/11, 86a/09, 89a/12
 s.+ si 51b/03

südlegen : -1- Sütleğengillerden, yaprak sap ve köklerinde süt görünüşlü, kekre ve yakıcı bir öz su bulunan, verdiği öz su türlerine göre hekimlikte kullanılan, bir veya çok yıllık bir bitki.

s.+ dirler 20b/16

südüd : < **Ar. südüd** -1- Gözün zayıflık veya körlükten görmemesi; göz kararması.

s. 72a/07

südüs : < **Ar. südüs** -6- Altıda bir.

s. 51b/02, 51b/12, 63b/09,
 88a/05, 90b/15, 95b/14

şüfl : < **Ar. şüfl** -3- Posa, tortu.

s.+ i 31a/05

s.+ idir 32a/17

süflî : < **Ar. süflî + î** -4- Aşağıda bulunan; diğerlerine göre daha sonra gelen.

s. 06a/13, 06a/14

s.+ dir 24b/19

‘**âlem-i ‘ulvî ve s.** : Ruhlar âlemi ve yer yüzü, dünya. 02a/17

sühület : < **Ar. suhület** -1- Elverişli, uygun.

s. 08b/05

sükker : < **Ar. sükker** < **Far.** -12- Şeker.

s. 89a/02, 89b/06

s.-i zühâl : Zencefil şekeri.
 93a/06, 93a/19, 93b/16

s.-i zühalden 93b/04

s.-i üsrüb : Kurşun şekeri; beyaz ve kristal yapıda bir kimyasal bileşik, şeker tadında bir zehir. 29a/12, 29a/16

s.+ den 93b/11

s.+ i 93a/15, 93b/17

antimun s.+ iniñ : Antimon ağırlıklı kimyasal bileşik. 42a/12

sükün : < **Ar. sukün** -2- Durma, hareketsiz kalma, durgunluk.

s. 07b/05

s.+ da 09a/07

süleymānî : < **Ar. suleymānî** -3- Arsenik, sülümen.

s. 94a/16

s.+ den 94b/01

şülüş : < **Ar. şuluş** -30- Üçte bir.

ş. 51b/06, 51b/07, 51b/13,
 52b/09, 52b/10, 52b/12, 62a/06, 62b/18,
 63a/15, 66b/13, 67a/01, 69b/07, 70b/12,
 71a/15, 72b/10, 73a/11, 75b/16, 77b/10,
 83a/08, 83b/01, 83b/11, 84a/19, 86a/07,
 86b/11, 88a/04, 88b/02, 89a/13, 90a/16,
 94a/09, 95b/11

şülüşān : < **Ar. şülüşān** -11- Üçte iki.

ş. 52b/09, 62a/06, 62b/18,
 66b/13, 67a/01, 75a/04, 76b/01, 83a/08,

83a/19, 84a/19, 87b/19

sümbük : -2- (Kıvam açısından) Nemli, akıcı, kaygan.

s. gibi 94a/04

s. gibi olur 94a/05

sümükli böcek : -1- Sümükli böcek.

s.+ dir 87b/16-17

sümbül : < Far. **sunbul** -1- Zambakgillerden, soğanla üretilen, 15-20 santimetre yüksekliğinde, çiçekleri keskin kokulu ve türlü renkli, çok yıllık bir süs bitkisi.

s. 95b/11

sünger : < Yun. **sphoungari** -3- Sünger.

s. 23b/03, 81b/01, 84a/12

sür - : -42-

I. (Bir şeyi bir yüzey üzerine)

Tabaka halinde yaymak, sıvamak.

s.- düm 69b/13

s.- eler 45b/01, 61b/04, 87b/04

s.- esin 75a/18

s.- mek 39a/07, 39a/14, 40b/05, 41b/17, 42a/10, 44b/01, 46b/15, 47a/19, 69b/06, 73b/06, 76a/03

s.- mekde 66b/07

s.- mekden 82b/10

s.- mekle 44b/10, 66b/06, 73b/16, 83a/10

s.- seler 48a/13, 48a/15, 48a/16, 57a/15, 66a/11, 66a/16, 66b/05, 66b/12, 75b/14, 75b/19, 82b/11, 83a/17, 93b/07, 95a/05

s.- üb 43b/06, 78b/19, 90a/01

II. Değdirmek, dokundurmak.

s.- er 13a/06

III. (Kanlı) İshal olmak.

kan s.- megi 76a/11

IV. İshal, amel olmak.

s.- er 85a/07

süz - : -41- Bir sıvıyı içindeki tortudan, katı maddelerden ayırıp tasfiye etmek için süzgeçten veya süzgeç görevi yapabilecek bez kumaş vb. bir şeyden geçirmek.

s.- ersin 40b/07, 60a/02, 77a/12, 81a/14, 81a/16

s.- esin 64a/17, 70b/18, 87b/07, 91a/08

s.- üb 27b/08, 27b/13, 30b/10, 31a/05, 42b/16, 42b/18, 43b/19, 47a/01, 47a/13, 47a/15, 48b/10, 52a/17, 58b/08, 59b/05, 59b/19, 61b/07, 63a/05, 63a/09, 70a/09, 72b/19, 77a/01, 77a/08, 77a/14, 78b/19, 80b/08, 82a/07, 83a/12, 84a/15, 85b/19, 89b/12, 91b/01, 94a/19

süzek : -2- Süzme aracı, süzgeç.

s. 29b/18

s.+ iñ 29b/19

süzgi : -2- Altında küçük küçük delikleri bulunan ve süzme işinde kullanılan kap.

s. 31a/04, 51b/19

Ş

şab : -5- bk. şeb.

ş. 26a/19, 28a/18, 28b/04, 94a/13

ş.+ la 47b/15

şādenc : < Ar. **şādenc** -1- Mercimek

şeklinde bir kızılca madenî taştır,
genellikle gözler için kullanılır.

ş. 91b/10

şahm : -1- bk. şahm.

ş.-1 hanzal 22a/05-06

şahm : < Ar. **şahm** -2- Bazı ağaçlarda
gövde veya dalın içindeki yumuşak öz.

ş.-1 hanzal 61b/08, 63b/02

şāh-tere : < Far. **şāh** + **tere** -6-
Şahteregillerden, tarla ve yol
kenarlarında yetişen, 20-40 santimetre
yüksekliğinde çiçekleri hekimlikte
kullanılan, çok yıllık ve otsu bir bitki.

ş. 20b/06, 21b/04, 21b/09,
45a/16, 71a/10, 76a/17

şakāyık-ı nu'mān : < Ar. **şakāyık** +
nu'mān -1- Gelincik çiçeği.

ş. 82b/19

şakīka : < Ar. **şakīka** -1- Yarım baş
ağrısı, migren.

ş. 51a/15

şalgam : < Far. **şelgam** -1- Turpgillerden,
yumru köklü bir bitki.

ş. 10a/15

şāmil : < Ar. **şāmil** -2- İçine alan,
kaplayan, kapsayan.

ş.+ dir 11b/10

ş. olan 16b/19

şān : < Ar. **şān** -3- Keyfiyet, vasıf.

ş. 04b/14, 95a/18

ş.+ ı 09a/03

şarāb : < Ar. **şarāb** -55- Meyve özleri ve
sularından elde edilen içecek, şerbet;
şarap.

ş. 33b/15, 34b/01, 35a/10,
36a/06, 36b/04, 43a/06, 51a/17, 51b/01,
52b/12, 52b/17, 57b/09, 58b/15, 64b/14,
66a/17, 66b/04, 76a/13, 77a/09, 79b/18,
82b/01, 82b/05, 86b/14, 87b/07, 87b/10,
88a/18, 88b/02, 90a/05, 90b/15, 91a/18,
95b/15

rūh-ı ş. 33b/11

ş.-1 reyhānı 86b/12

ş.-1 ütrüc 89a/15

ş.+ da 19a/14

ş.+ dan 87b/19

ş.+ ı 51b/02, 51b/07, 51b/09,
62b/16, 64b/15, 87b/08

ş.+ ıdır 21a/03

ş.+ ıla 51b/06

ş.+ ın 35a/08, 77b/19

ş.+ ıyla 51b/09, 58b/12, 86a/08

ş.+ la 45a/09, 45a/19, 66a/01,
76a/09, 93b/11, 94b/08, 94b/09

ş.+ lardan 15a/18

şark : < Ar. **şark** -1- Doğu.

ş. 09b/11

şart : < Ar. **şart** -3- Olması başka
durumların gerçekleşmesini gerektiren
şey, koşul.

ş.+ dır 65b/02

ş.+ la 44b/06, 94b/13

şāyi' : < Ar. **şāyi'** -1- Herkesçe
duyulmuş, yayılmış.

ş. oldu 04a/09

şeb : < Ar. **şebb** -4- Şap.

ş. 58a/03, 76a/18, 82a/09,
92b/01

şebâb : < Ar. **şebâb** -3- Gençlik, tazelik, civanlık.

ş. 78a/03, 81b/03, 86b/11

şeb-bû : < Far. **şeb** + **bûy** -1- Şebboy.

ş.+ dur 21b/14

şeb-bûy : < Far. **şeb** + **bûy** -1- Şebboy.

ş. 91a/01

şebes : < Ar. **şebes** -1- Metinde köpek ile kurttan hasıl olan hayvan için kullanılan bu kelime elimizdeki mevcut sözlüklerde örümcek, söğüt kurdu, böcek, ağaç kurdu anlamlarındadır.

ş. 10a/12

şeci' : < Ar. **şeci'** -1- Cesur, yürekli.

ş. 12b/06

şedd : < Ar. **şedd** -1- Sıkı bağlama, sıkma.

ş. 28b/09

şedid : < Ar. **şedid** -24- Güçlü, şiddetli.

ş. 55b/02, 57b/19, 68a/11

nâr-ı ş. 36b/17, 48a/04, 80a/02, 81b/16

ş.+ ce idesin 75b/07

ş.+ dir 55b/17

nâr-ı ş. eyleye 80b/15

ş. idersin 64a/01-02, 80b/06

nâr-ı ş. idersin 58a/13, 64b/03

ş. idesin 44b/07

nâr-ı ş. idesin 36a/17, 65b/03, 67b/06

nâr-ı ş. idüb 46a/08, 46b/12

ş.+ ine 54b/18

ş. itseñ 80b/19

kavî ve ş. olmağla 02b/15

nâr-ı ş. olur 64a/04-05

şedidetü'n-nüfûz : < Ar. **şedide** + **nüfûz**

-1- Nüfuz etmesi, içe işlemesi şiddetli.

ş. 55a/07

şeffâf : < Ar. **şeffâf** -3- Saydam.

ş. 58a/14

cevher-i ş. 60a/12

cevher-i ş. olursa 60a/08-09

şefkât : < Ar. **şefkât** -1- Koruma, acıma ve esirgeme duygusu ile karışık olan sevgi.

ş. ider 12b/07

şekâkul : < Ar. **şekâkul** -1- Maydonozgillerden bir yıllık veya çok yıllık odunsu bir bitki ve onun kökü.

ş. 23a/14

şeker : < Far. **şeker** < Hint. **şeker** -13- Şeker.

ş. 40a/16, 41b/15, 42a/14, 42b/10, 52b/13, 76a/04, 87a/02

ş.+ e 33a/15

ş.+ i 33a/10, 40a/02, 76a/18, 93a/18

ş.+ iyle 82b/07

şek(i)l : < Ar. **şekl** -10- Görünüş, biçim; hal.

ş. 05b/07, 09b/06

ş.+ de 07a/13

ş.+ ini 07a/04, 07b/07

ş.+ leri 05b/09, 06a/02, 08b/05, 10a/07

ş.+ lerini 19b/13

şekillen - : -1- Belli bir şekil almak, biçimlenmek.

ş.-ür 10a/08

şemāme : < Ar. **şemāme** -4- Mutlak itriyattan terkip olunan, Laden gibi elde kullanılan ve zaman zaman koklanan terkip.

ş. 74a/07, 74a/12

ş.+ den 74a/14

ş. idesin 74a/12

şemm : < Ar. **şemm** -1- Koklama.

ş. itdiği 74a/04

şems : < Ar. **şems** -20- Güneş.

ş. 07a/11, 14a/06, 16a/03, 79b/05, 94b/14

bu^ç d-ı ş. 09b/04

ķurb-ı ş. 01b/16, 09b/04

ş.-i ħükemā 18b/18

ş.+ de 70a/13, 72b/16

ş.+ e 12a/05, 16b/07, 20b/16, 22a/17, 22b/11, 22b/12

bu^ç d-ı ş.+ e 01b/16

ş.+ iñ 77b/17, 78a/11

şer : -1- bk. şerr.

ş.+ dir 25a/02

şerāyīn : < Ar. **şerāyīn** -2- Atardamarlar.

ş. 19a/03

şerbet : < Ar. **şerbet** -50-

I. Yudum; doz.

ş. 52b/09

ş.+ i 36b/10, 43b/03, 44a/14

miķdār-ı ş.+ i 51b/12, 62a/15

miķdār-ı ş.+ isi 52a/05, 57b/05, 59b/15, 60a/18, 60b/10, 61a/02, 62a/06, 62b/11, 62b/18, 63a/14, 63b/09, 64b/15, 66b/03, 66b/13, 67a/01, 67a/05, 68a/12,

68b/08, 69b/07, 70b/12, 71a/15, 72a/13, 73b/17, 73b/19, 74b/14, 75a/06, 75b/15, 77b/10, 82a/19, 82b/14, 83a/08, 83b/03, 83b/11, 84a/18, 85b/03, 86a/07, 86b/11, 89a/12, 89b/04

ş.+ ler

II. Meyve özü, su ve şekerle yapılan tatlı içecek.

ş. 85a/02

ş.+ i 74b/10

ş.+ le 76a/06

ş.+ ler 46a/04, 66b/14

şerbetlik : -2- Yudumluk.

ş. 65a/02, 65a/05

şeref : < Ar. **şeref** -1- Yedi gezegenin eksenlerinde bir zirvesi ve bir düşük noktası olduğu görüşüne göre gezegenlerin yılın belli dönemlerinde zirveye ulaşmaları.

ş.+ i 20a/07

şerĥ : < Ar. **şerĥ** -3- Bir metni ayrıntılarına inerek açıklama, yorumlama.

ş. 02b/11, 03b/05

ş.+ e 03b/05

şerī‘at : < Ar. **şerī‘at** -1- Kur’an’daki ayetlere, Hz. Muhammed’in sözlerine dayanan İslam kanunu, İslam hukuku.

‘āmil-i aĥkām-ı ş. 03a/09

şerīf : < Ar. **şerīf** -16- Kutsal, mübarek.

ş. 04b/16, 11b/05, 19a/08, 39a/06, 52a/04, 70a/16, 71a/05, 75b/12

dühn-i ş. 75b/12

ĥadıř-i ş. 56a/07

- tıbb-ı ş. 02b/09
 fenn-i ş.+ dir 01a/08
 hadiŝ-i ş.+ ler 01b/04
 beden-i ş.+ lerinde 01a/17
 ‘ilm-i ‘azîz ve ş. olduğı 01b/05-06
- şerr** : < Ar. **şerr** -1- Kötülük, fenalık.
 ş. 25a/01
- şevkerân** : < Far. **şevkerân** -1- Baldıran otu.
 ş. 20a/11
- şevketü'l-mübâreke** : < Ar. **şevk** + **mübârek** -7- Mübarek ot, mübarek diken, şevket otu.
 ş. 23b/17, 35a/02, 75b/15, 76a/05, 89a/14, 90a/05, 90a/17
- şevkü'l-cimâl** : < Ar. **şevk** + **cimâl** -1- Deve dikenini.
 ş. 24a/16
- şey** : -120- bk. şey'.
 ş. 08b/17, 11a/10, 15a/02, 27a/02, 28a/08, 30a/19, 31a/02, 43a/17, 47b/17, 61a/11
 ş.+ de 19a/12
 ş.+ den 14a/08, 19a/19, 19b/01, 68b/16
 ş.+ dir 07b/05, 07b/06-07, 08a/14, 09a/12, 10b/02, 30b/04, 49b/01, 65a/12, 69a/02, 94a/04
 ş.+ iñ 14a/09, 79b/16
 ş. itmekdir 26a/11
 ş.+ ler 01b/11, 04b/03, 09b/19, 11b/10, 11b/16, 12a/13, 14a/12, 14a/13, 14a/16, 14b/16, 20a/18, 24b/03, 24b/07, 24b/10, 26a/06, 32a/13, 32a/14, 33b/02, 34a/05, 34b/13, 37b/13, 40a/01, 41b/05, 44b/13, 48a/14, 48a/15, 49b/01, 49b/10, 50a/07, 50a/14, 50b/03, 55b/16, 67a/06, 68b/16, 70b/05, 72a/20, 74b/14, 85b/14
 ş.+ ler virüb 86a/10
 ş.+ lerde 26a/19, 32a/12, 41b/10
 ş.+ lardan 25a/01, 31a/01, 35b/03, 68a/16, 81b/11, 84b/07
 ş.+ lardan olsun 90b/19
 ş.+ lerdendir 17a/08
 ş.+ lerdir 22a/01, 22b/06, 23b/12, 52a/10
 ş.+ lere 10a/01, 39a/08, 48b/03, 69a/15, 86a/05, 86b/16, 86b/17, 90a/15
 ş.+ leri 16a/11, 24b/10, 25a/19, 26a/17, 26b/18, 26b/19, 29a/05, 33a/11, 33a/15, 44b/12, 49b/17, 53a/14, 65b/14, 71a/08
 ş.+ leriñ 02a/11, 05b/05, 06b/18, 13a/02, 13b/15, 15a/01, 19b/08, 25a/03, 26b/08, 32a/06, 33a/16, 73b/04, 79b/14
 ş. olduğundan 08a/18
 ş. virmeyeler 65a/04
- şey'** : < Ar. **şey'** -132- Belli bir nesne oluş veya düşüncüyü belirtmeyen anlamı kendinden önceki ve sonraki kelimelerle ortaya çıkan; söz, husus, madde, eşya vb. yerine kullanılan belirsiz kelime.
 ş. 04b/01, 05a/01, 07a/02, 07a/05, 08b/13, 08b/17, 11a/09, 13a/09, 15a/01, 15b/06, 16a/02, 17b/15, 19a/19, 19b/02, 25a/13, 26b/02, 26b/04, 27a/07, 29a/19, 31a/15, 31a/16, 31a/17, 32b/07,

32b/15, 33a/09, 37b/06, 38a/09, 38a/18,
43b/03, 45a/04, 51a/07, 52a/02, 57a/01,
58b/09, 61b/17, 62b/04, 62b/15, 65a/07,
65a/08, 65a/10, 67a/15, 67b/07, 70a/02,
70b/18, 75b/08, 78a/08, 78b/10, 80b/10,
81a/17, 84b/09, 87b/08, 87b/19, 88b/17,
89b/14, 90b/08, 91a/09, 91a/15, 93a/13,
95a/11

ş.+ dir 06a/03, 09b/05

ş.+ e 05b/17, 09b/17, 13b/16,
17a/19, 19b/16, 72a/17, 78a/18

ş.+ i 25a/04, 26a/16, 26b/03,
27a/03, 30b/13, 31a/05, 32b/05, 32b/06,
32b/14, 33a/06, 33a/07, 33a/13, 34a/13,
47b/06, 50b/09, 50b/10, 63b/16, 65b/17

ş.+ iñ 07a/02, 07a/03, 09a/01,
13b/14, 14a/02, 14a/04, 16a/01, 22a/13,
26b/11, 26b/15, 29b/01, 29b/04, 29b/07,
30a/18, 30b/14, 31a/02, 32a/04, 32b/07,
32b/08, 32b/10, 33a/07, 53a/11

ş.+ le 50a/05

ş.+ ler 25b/03, 50a/07, 50a/08,
50b/11, 53b/03, 74a/01

ş.+ lerde 55b/16

ş.+ lerdin 04b/05, 15b/08,
50a/02, 50a/09

ş.+ leri 04b/05, 04b/07, 53a/12,
55a/10, 55a/19

ş.+ leriñ 11b/06, 11b/10, 25b/13

şeyh : < Ar. **şeyh** -4-

I. Yaşlı, ihtiyar.

ş. 78a/03, 86b/11

ş.+ i 81b/03

II. İbn-i Sīnā için kullanılan

sıfat.

ş.-i re'is 53b/06

şeyhūhet : < Ar. **şeyhūhet** -1- Yaşlılık,
ihtiyarlık.

dıkk-ı ş.+ e 70b/03

şiddet : < Ar. **şiddet** -2- Tabiî halinden
daha fazla olma, aşırılık.

ş.- ile 14a/17

ş. olsun 27a/04

şifā : < Ar. **şifā** -2- Derman, deva.

ş. kodı 18b/06

ş. olur 69a/14

şimāl : < Ar. **şimāl** -1- Kuzey.

ş. 09b/13

şiryān : < Ar. **şiryān** -1- Atardamar.

ş. 91a/19

şiş : -13- (Vücutta) şişmiş olan yer.

ş. 13a/10

ş.+ e 48a/14

ş.+ i 13a/10

ş.+ ini 89a/17

ş.+ ler 14b/10, 90b/17

ş.+ lere 23b/19, 48a/13

ş.+ leri 66b/13, 93b/08, 93b/12

ş.+ leriñ 93b/07

ş. olan 82b/17

şişe : < Far. **şişe** -34- İçine su ve her
türlü sıvı madde konan camdan çeşitli
biçim ve büyüklükte boyu enine göre
çok daha uzun ağız kısmı dar kap.

ş. 30a/03, 34a/19, 35a/05,

43a/05, 45b/05, 54a/10, 94a/18

ş.+ de 26b/14

ş.+ den 54b/02

ş.+ niñ 30a/02, 30a/13, 50b/18,
54a/11, 54a/20, 54b/01, 67b/02, 71b/07,
71b/18

ş.+ 'i 30a/01, 30a/09

ş.+ ye 28b/16, 30b/09, 38a/19,
43b/17, 50b/17, 54a/18, 59b/09, 67a/18,
70a/07, 71b/03, 71b/16, 81b/02, 85b/17

ş.+ yi 54a/12

şol : -77- Şu, o.

ş. 11a/19, 11b/02, 12b/13,
15b/03, 17b/02, 17b/06, 18b/12, 18b/13,
20a/02, 20a/03, 20b/10, 20b/16, 20b/18,
20b/19, 21a/07, 21a/08, 21a/09, 21a/14,
21b/12, 21b/17, 22a/05, 22a/10, 22a/15,
22a/17, 22b/03, 22b/05, 22b/06, 22b/11,
22b/17, 23a/01, 23a/03, 23a/08, 23a/11,
23a/16, 23a/18, 23b/08, 23b/11, 23b/12,
23b/15, 23b/19, 24a/03, 24a/10, 24a/13,
25a/07, 28a/03, 28a/04, 30b/17, 34a/09,
43b/05, 44b/06, 49b/11, 50b/04, 50b/13,
53a/13, 53a/14, 53b/01, 53b/05, 53b/20,
55a/16, 55a/17, 62b/01, 68a/04, 71b/04,
73b/09, 74a/06, 83b/05, 83b/07, 84a/01,
84a/09, 87a/05, 87a/07, 87a/08, 88b/01,
89a/19, 94a/14, 94b/13

şu : -1- Şu.

ş. 06b/04

şu' be : < Ar. şu' be -1- Dal, kol.

ş.+ dir 49b/05

şu' le : < Ar. şu' le -1- Işık, parıltı.

ş.+ si 22a/05

şübhe : < Ar. şübhe -2- Kararsızlık,
kuşku.

ş. 66a/19

ş.+ si olanlar 56a/09

şürb : < Ar. şurb -2- İçme.

ş. olunan 15a/01, 17a/08

şürü' : < Ar. şürü' -1- Başlama.

ş. ider 70a/01-02

T, Ṭ

tā : < Far. tā -25- Bir şeyin bulunduğu,
başladığı veya sona erdiği yeri yahut
zamanı anlatırken kullanılır.

t. 27b/13, 34b/10, 40b/08,
41a/11, 42b/06, 42b/16, 92a/02

t. ki 34b/04, 42b/11, 42b/18,
43a/04, 43b/18, 44b/08, 47a/12, 47a/14,
50a/17, 50b/03, 51b/17, 52a/18, 70a/08,
75a/15

t. kim 09a/05, 28b/08, 47b/12,
88a/02

ta' affün : < Ar. ta' affün -1- Çürüme
sonucu kokma, bozulma.

t.+ den 65b/14

ta' ām : < Ar. ta' ām -7- Yemek, aş.

ṭ. 17a/15, 45a/13, 61a/08,
61a/10, 83b/04

ṭ.+ ı 70b/04

ta' ayyün : < Ar. ta' ayyün -2- Meydana
çıkma, aşikâr olma, belirme.

t. 09a/15

zamān-ı t. 09b/02

taḅ' : < Ar. taḅ' -4- Huy, mizaç,
karakter, yaratılış.

ṭ.-ı bāğ-ı irembaşları 03a/15

ṭ.-ı 'ālilerine 03b/06

ṭ.+ ı 52b/15

- ʔ.+ ları 03a/15
ʔabābet : < Ar. ʔibābet -2- Tıp ilmi.
 ʔ. 01a/08, 56a/04
ʔabāşir : < Far. tebāşir -2- Kireçtaşı;
 tebeşir.
 ʔ. 74b/06, 95b/11
ʔabāyiʕ : < Ar. ʔabāyiʕ -4-
 I. Tabiatlar.
 aḥvāl-i ʔ.-i 01b/15
 aḥvāl-i ʔ.-i fuşul 01b/16
 II. Yaratılışlar, huylar.
 ʔ.+ i 69b/16
 ʔ.+ iñ 56b/02
tābe : < Far. tābe -3- Tava.
 t.+ de 26b/18, 27b/01, 27b/16
ʔabḥ : < Ar. ʔabḥ -7- Pişirme, pişirilme.
 ʔ. 14a/14, 25b/10
 ʔ.-ı ʔabīʕ i 25b/11
 ʔ.+ iñ 13b/14
 ʔ. idesin 63a/07-08
 ʔ. itmekden 30b/13
 ʔ. olunur 30b/17
ʔabiʕ at : < Ar. ʔabiʕ at -29-
 I. Bir varlığın tabiî özelliklerinin
 bütünü; yaradılış, mizaç.
 ʔ. 05a/11, 11a/18, 14b/18,
 52a/06, 53b/07, 69b/18, 70a/01, 95a/15
 ʔ.-i ḥāmise 18b/17
 esrār-ı ʔ.+ den 02a/05
 ʔ.+ den 05a/07, 05a/10
 ʔ.+ e 19a/06, 74a/02, 95a/17
 ʔ.+ i 18b/06, 73b/02
 esrār-ı ʔ.+ i 02a/16, 49b/16
 ʕilm-i ʔ.+ i 13a/14
 ʔ.+ iñ 70a/03, 72a/19, 95a/16
 fiʕl-i ʔ.+ iñ 05b/11
 ʔ.+ inden 18b/07
 ʔ.+ lerini 02a/12, 56b/01
 II. İnsan dışındaki canlı ve
 cansız varlıkların hepsi, doğa.
 semmiyyet-i ʔ.+ e 55b/13
ʔabīb : < Ar. ʔabīb -17- Hekim, doktor.
 ʔ. 02b/17, 03a/05, 17a/03,
 53b/12, 56a/16, 56b/07, 56b/09
 ʔ.-i cāhilden 53b/13
 ʔ.-i ḥāzık olub 56a/12
 ʔ.-i ḥāzık ve kāmil 56b/16
 ʔ.-i ḥāzık 56a/12, 57a/04
 ʔ.-i ḥāzıkā 53b/15
 ʔ.-i kāmil 01b/07
 ʔ.+ den 56b/10
 ʔ.+ iñ 56b/10
 ʔ. olan 19a/10
ʔabīb-i Ḥaşşa Dāhil Medrese :-1- Hassa
 Tabipliği Medresesi.
 ʔ.+ sine 03a/17-18
ʔābiḥa : < Ar. ʔābiḥa -1- Ateş yapan.
 ḥarāret-i ʔ. 14a/14
ʔabiʕ i : < Ar. ʔabiʕ a + i -27- Tabiatla
 ilgili, tabiatta olan, tabiatta bulunan,
 doğal.
 ʔ. 29a/18, 29b/05
 belesān-ı ʔ. 08a/09, 09a/11,
 72a/01
 cism-i ʔ. 55b/18
 ḥall-i ʔ. 81a/02, 81b/07
 nūr-ı ʔ. 13b/05, 13b/06
 rūḥ-ı ʔ. 18b/19

ṭabḥ-ı ṭ. 25b/11
 ta' fîn-i ṭ. 29b/07
 belesân-ı ṭ.+ dir 54b/10
 ḥall-i ṭ.+ dir 81a/01
 nūr-ı ṭ.+ niñ 13b/05
 ḥall-i ṭ. ola 81a/03
 ḥall-i ṭ. olmaz 79b/09
 belesân-ı ṭ.+ yi 18b/15, 49a/16,
 68a/03, 69b/14, 69b/15, 78a/03
 ef'âl-i ṭ.+ yi 76a/03-04
 fi' l-i ṭ.+ yi 07a/07
 mizâc-ı ṭ.+ yi 54b/11

ṭabî' iyye : < **Ar. ṭabî' iyye** -15- bk.
 ṭabî' i.

ḥikmet-i ṭ. 02a/05, 02a/08

umûr-ı ṭ.+ den : Fizyoloji.
 01b/18-19

ṭ.+ dir : Ruhun, kalp, beyin ve
 ciğer de yer alan üç kuvvetinden ciğerde
 bulunanıdır. Bazı kaynaklarda “kuvvet-i
 nebâtiyye” olarak da geçer. 13a/18

umûr-i ṭ.+ dir 05b/03

ḥikmet-i ṭ.+ niñ 01b/09, 01b/10,
 02a/07, 02a/19-02b/01, 02b/02, 56b/17

ruṭûbet-i ṭ.+ niñ 77a/17

ef'âl-i ṭ.+ yi 77a/17

ḥikmet-i ṭ.+ yi 56b/13

ruṭûbet-i ṭ.+ yi 77b/08

ṭablî : < **Ar. ṭablî** -1- Karında gazdan
 ileri gelen şişkinlik; göbeğin davul gibi
 olması.

ṭ. ola 39b/04

ta' dîl : < **Ar. ta' dîl** -8-

I. Yatıştırma, teskin etme.

t.+ dir 53a/12

t. ider 22a/03, 22a/08, 95b/08

t. itdigi 93a/19

II. Değiştirme, değişiklik.

t. 50b/08

t. idüb 93b/01

t. itmekdir 50a/19

ta' fîn : < **Ar. ta' fîn** -33- Nesneyi
 parçalarına ayırmak için belirli
 ortamlarda, çeşitli şartlarda bekleterek
 yumuşatma, çürütme.

t. 25b/10, 29a/17, 29b/01,

29b/03, 29b/04, 29b/05, 29b/06, 29b/09,
 29b/13, 29b/14, 30a/04, 30a/18, 34a/10,
 38b/02

t.-i şınā' i 29b/08

t.-i ṭabî' i 29b/07

t.+ de 29b/06, 81a/13

t.+ den 29b/02

lafz-ı t.+ den 29a/18

t.+ dir 29b/09

t.+ e 80b/04, 81a/16

âlet-i t.+ e 81a/13

t. idersin 86b/06

t. idesin 86b/04, 87a/14

t.+ iñ 35b/11

t. olunan 30a/19

taḥmîr ve t. olundığı 35a/16

taḥmîr ve t. olur 38a/16

tafşîl : < **Ar. tafşîl** -3- Bir şeyi bütün
 ayrıntılarıyla açıklama.

t.+ e 02b/18

t.+ i 16a/18

t. olunur 27a/08

tağ : -2- Dağ.

t.+ lar 88b/06

t.+ larda 20b/08

tağayyür : < Ar. **tağayyür** -2- Değişme.

t.+ i 49a/14, 49b/18

tağıd - : -2- Dağıtmak.

t.- ır 51a/18, 90a/03

tağyîr : < Ar. **tağyîr** -18- Başkalaştırma, değiştirme.

t. 06b/01, 07a/10, 07a/11, 09b/09, 11a/05, 29b/08, 50b/08

t.-i havā 12a/17

t. idüb 04a/15, 25b/13, 32b/08

t.+ inden 14a/02

t. itmekdir 04b/08

t. itmez ola 77a/15

t. itmez 06b/05

t. olunca 91b/15-16

t. olur 11a/03

tağammül : < Ar. **tağammül** -4- Dayanma gücü, katlanma.

t. 83b/14

t.+ i 26a/01

t.+ i olmaduğundan 55b/07

t.+ üne 25a/11

tağaşşul : < Ar. **tağaşşul** -1- Hâsıl olma, netice olarak çıkma.

t. idendir 05b/11

tāhir : < Ar. **tāhir** -1- Temiz, pak.

t. itmege 19b/03

tağkîk : < Ar. **tağkîk** -2- Bir şeyin ne olduğunu doğru olup olmadığını anlamak için yapılan araştırma, soruşturma.

t. 50b/06

t. itmişlerdir 01b/09

tahlîl : < Ar. **tahlîl** -26- Çözümleme, ayırıştırma; dağıtma.

t. 04a/05, 11a/09, 13a/15,

15a/03, 29b/14, 41b/11, 50b/13

keyfiyyet-i t. 02a/10

şan'at-ı t. 15b/14-15

t.+ den 73b/12

t. eyledikce 53b/01

t. eyler 66b/13

t. eyleye 21a/14

t. ider 39b/10, 40b/12, 44b/12, 48a/13, 72a/04, 77b/03, 87b/04-05

t. idüb 21a/13, 26b/15, 92a/14

t.+ inden 14a/02

tefrîk ve t. itmek 25b/06

t. itmekde 87a/18

tahlîş : < Ar. **tahlîş** -1- Kurtarma.

t. ider 39b/04

tağmîr : < Ar. **tağmîr** -27- Mayalandırma, hamur kıvamına getirme.

t. 25b/10, 29a/17, 29a/18, 29b/02, 29b/13, 30a/04, 34a/08, 35b/11, 38b/02, 38b/05

t.+ de 29b/13

t.+ den 29b/10

t.+ i 29b/04

t. ideler 32b/01

t. idersin 41b/15-16, 75a/05

t. idüb 38a/02, 38b/16, 40a/08, 45b/16

t.+ iñ 29b/14

t. oldığı 34a/11

t. olunca 34b/16, 35a/06, 35a/07

t. ve ta' fin olunduğı 35a/16

t. ve ta' fin olur 38a/16

taħrık : < Ar. **taħrık** -9-

I. Kımıldatma, oynatma;
karıştırma.

t. eyleyeler 61a/11

t. idersin 76b/05, 77a/13, 88a/09,
88a/11, 94a/19

t. idesin 92b/06

II. Hareket halinde olmayan bir
şeyi harekete geirme, duyguları
uyandırma.

t. 50b/13

t.-i emrāzda 14a/07

taħřil : < Ar. **taħřil** -2- Kazanma, hasıl
etme.

t. itdirmekdir 50b/11

t. olunca 29b/09

taħta : < Far. **taħte** -4- İnce madeni
levha. t. idesin 29a/03

t.+ ları 29a/04

t.+ larıñ 29a/05

t.+ yı 29a/13

taħ'ife : < Ar. **taħ'ife** -4- Bölük, fırka.

taħ. 13b/18, 29a/17, 69a/06

taħ.+ niñ 08a/12

taħavvı : < Ar. **taħavvı** -1- Kuvvetlenme.

t. 50a/05

taħdım : < Ar. **taħdım** -1- Öncelik
tanıma, öne alma.

t. olundu 01a/14

taħdır : < Ar. **taħdır** -6- Ezelde Cenab-ı
Hakk'ın olmasını dilediği şeyler.

t. 05b/19

t.+ **ce** : Halde, durumda. 60a/05,
86a/04, 86b/16

gerek olduğı t.+ ce 02b/16

t.+ **den** : Takdirde, durumda.
70a/03

taħtır : < Ar. **taħtır** -256- Damıtma,
imbikten geirme.

t. 05a/01, 25b/02, 25b/09,
29b/02, 31a/09, 31a/11, 31a/14, 31b/03,
31b/06, 32a/04, 32a/05, 32a/09, 32a/11,
32a/12, 32b/05, 35a/12, 35b/09, 36a/19,
37b/18, 42b/12, 43a/17, 46a/08, 47b/17,
58a/03, 87b/02, 88a/14, 89b/16

t.-i bi'l-yübüset 31b/07

t.-i bi'r-ruşube 31b/08

t.-i ervāħ-ı edhāndır 49a/01

t.-i māyıl 32a/06

t.-i ruşubedir 32a/04

t.-i ruşubetle 38b/18

t.-i řınā'ı-le 93b/17

t.-i yübüset 32a/02

t.+ de 31b/09, 31b/15, 32a/07

t.+ den 35a/18, 52b/05, 52b/06,
71a/01

t.+ dir 31a/11, 32b/06

t.+ e 33b/14, 33b/16

ālet-i t.+ e 64a/11

t. eyleye 80b/14

t.+ i 28a/07, 31a/13, 31b/19,
32a/01, 32a/06, 35b/10, 38b/03, 38b/12,
65b/04

t. ider 28a/10, 35a/18, 36b/01,
41a/11, 69a/03, 69a/04, 69a/05

t. iderken 38b/11, 42b/12,
45b/17

t. iderseñ 45b/17, 47b/18, 80a/13

t. idersin 28a/07, 34a/14, 34b/08,
34b/10, 35a/12, 35a/19, 35b/07, 36a/01,
36a/07, 36a/11, 36a/16, 36a/19, 36b/04,
36b/15, 37b/12, 38b/11, 38b/19, 39a/05,
39b/12, 40b/09, 41a/08, 41b/03, 41b/08,
41b/16, 42a/15, 42b/19, 43a/08, 46a/01,
46a/05, 46a/10, 47a/17, 47b/17, 48a/10,
48b/01, 52b/05, 54a/14, 58b/02, 60b/02,
60b/03, 63b/19, 64a/09, 64a/11-12,
64b/08, 67a/15, 68b/19, 71b/05-06,
71b/07, 75b/10, 79b/19, 80a/04, 80b/05,
80b/18, 81a/18, 81a/19-81b/01, 83b/03,
87a/14, 87a/16, 89b/14-15, 90b/04

t. idersiñ 37b/08

t. idesin 34b/03, 34b/07, 34b/19,
35a/07, 36b/08, 37a/01, 37a/03-04,
38a/16, 38b/02-03, 38b/17, 40a/04,
41a/03, 42b/08-09, 42b/11, 43a/07,
43b/15, 44a/12, 44b/08, 45b/04, 45b/08,
45b/12, 45b/17, 46a/08, 46b/02, 46b/11,
46b/12, 47a/04, 47b/12, 57b/18, 58a/13,
58b/06, 59b/08, 64b/02, 67b/05, 70a/11,
71a/01, 80a/12, 94a/05

t. idüb 29b/14, 34a/13, 34b/17,
36b/10, 37a/07, 37a/10, 38a/03, 38a/07,
38a/17, 38b/03-04, 38b/13, 39a/16,
39b/01, 39b/16, 40a/09, 40a/19, 41a/10,
42a/07, 44b/17, 45a/02, 74b/19, 75a/15-
16, 80a/08, 81a/11, 89b/17

t.+ iñ 31b/02, 33b/05

t.+ iniñ 28b/04, 34a/06

t. itdigiñ 35b/12, 68b/19

t. itdikden 41a/08, 44b/16-17,
45b/19

t. itmek 29b/03

t.+ ler 04b/16, 31a/09

t.+ lerden 34b/06

t. olmağ 83b/13

t. olmaz 31a/15

t. olmuş 78b/05

t. olub 36b/18

t. oluna 28b/02, 63a/13

t. olunan 33b/05, 34a/03, 34b/02,
76a/14, 76a/15, 90b/06

t. olunanı olunmayan 43a/07-08,
46b/01-02

t. olunanı 38a/03, 39b/12-13

t. olunca 43b/16

t. olundığı 64a/12

t. olunmasını 33b/04

t. olunmayan 38a/03, 39b/13

t. olunsa 28b/13, 34a/04, 93b/17

t. olunub 33b/15, 42b/09,
64a/04, 76b/08, 83b/15

t. olunur 28a/16-17, 32a/01,
37a/10, 41b/12-13, 58a/13, 70a/12,
87b/04

t. olur 28a/05, 28a/11, 32a/06,
32a/14, 45a/03, 58b/03, 64a/10, 75b/06,
75b/08, 81a/01, 81b/01

taḳviyet : < Ar. taḳviyet -5- Takviye.

t.+ dir 53a/13

t. itmek 49a/16-17

t. virir 86a/09, 86a/16

t. virüb 77b/14

taḳviyye : < **Ar. taḳviyye** -4-
Kuvvetlendirme, güçlendirme.

t. 69b/15

t. olmaz 69b/16

t.+ sinden 53a/15

t.+ ye 74a/19

ṭal - : -1- Dalmak, içine işlemek.

ṭ.- ub 79a/18

ṭalaḳ (ğ) : -16- Dalak.

ṭ. 12a/06, 17b/06, 45a/06,

45a/14, 51b/11, 66a/09, 86a/12, 93b/14

ṭ.+ a 20a/07, 23a/03

ṭ.+ da 44a/04

ṭ.+ iñ 47a/07, 83b/05, 83b/11,

86a/09

öküz ṭ.+ ını 83b/06

ṭalaḳ : -1- bk. ṭalaḳ.

ṭ. 48a/17

ta'lim : < **Ar. ta'lim** -1- Öğretme,
belletme.

t. idüb 04a/08

ṭalaḳ : < **Ar. ṭalaḳ** -2- Mika, ören pulu; deri
hastalıklarında kullanılan beyaz bir toz,
pudra

ṭ. 85a/16

ṭ.+ ı 48b/05

taḷṭif : < **Ar. taḷṭif** -2- Yumuşatacak bir
ilaç kullanma; yumuşatma.

t. idici 86a/10

t. idüb 25a/04

ṭālūle : < **Far. ṭātūle** -1- Tatula; boru
çiçeği.

ṭ. 20a/13

ṭa'm : < **Ar. ṭa'm** -15- Tat, lezzet.

ṭ.+ ı 20a/05, 20b/17, 21a/04,
21b/17, 46a/10, 65b/10, 65b/11, 65b/12

ṭ.+ ına 65b/12

ṭ.+ ını 07a/04, 07b/07

ṭ.+ ları 08b/06, 20a/19, 24b/08

ṭ.+ larında 19b/14

tām : < **Ar. tāmm** -2- Gerekli her şeyi
kendisinde bulunduran, eksikliği olmayan.

ber³-i t. 57a/19

tenḳiye-i t. oldı 84b/13

tamām : < **Ar. temām** -18-

I. Bitmiş, tamamlanmış.

t. olmuş olur 60a/03, 60a/09

t. olunca 88b/18

t. olur 11b/03, 30b/12, 34b/09-

10, 78b/17, 80b/17

II. Bütün.

t. 61b/07

t.+ ından 16a/09

III. Tam olarak, eksiksiz.

t. 17a/15, 27b/07, 30a/08,

70a/10, 76b/13, 84b/15, 92a/04

t. olur 10a/09

ṭamar : -15-

I. Canlı varlıkların vücudunda
kan veya lenf dolaşımını sağlayan
kanal.

ṭ. 91a/19

ṭ.+ da 57a/08

ṭ.+ ı 16b/10, 91a/19

ṭ.+ ından 13a/12

ṭ.+ lar 19a/05

ṭ.+ lara 15a/08

ṭ.+ lardan 16b/06

- ʧ.+ lardır 19a/03
 ʧ.+ ları 46b/08
 ʧ.+ larıdır 12b/02
 ʧ.+ larının 51b/03
 II. Toprak altında uzayıp giden maden tabakası.
 ʧ.+ lar 07b/18
 ʧalayı ʧ.+ ları 07b/17, 07b/19
ʧamla - : -7- Damla halinde düşmek.
 ʧ.- maz 37b/06
 ʧ.- maz olunca 64a/05, 64b/03
 ʧ.- r 31a/13, 37a/02, 37b/04
 ʧ.- yan 58b/03
ʧamla : -3- Damla.
 ʧ. 37a/11, 37b/06, 63b/19
ʧamlat (d) - : -2- Damla damla akıtmak.
 ʧ.- asın 28b/19, 32b/18
ʧar : -3- Dar.
 ʧ. 38a/06, 38b/12, 50b/17
ʧaraf : < Ar. ʧaraf -10- Taraf, cihet, yön.
 ʧ.+ a 26b/04
 ʧ.+ dan 26b/05
 ʧ.+ ın 88b/08
 ʧ.+ ında 16b/05, 88b/07
 ʧ.+ ından 09b/13, 79a/19
 ʧ.+ lardan 09b/14
 ʧ.+ larında 20a/06
ʧarf : -1- bk. ʧarfā.
 ʧ. 20a/14
ʧarfā : < Ar. ʧarfā -2- İlgin ağacı.
 ʧ. 23a/04, 23a/05
ʧarfetü'l-‘ayn : < Ar. ʧarfe + ‘ayn -2- Göz açıp kapayınca kadar olan zaman.
 ʧ.+ de 55a/08, 83a/16
ʧarḥūn : < Ar. ʧarḥūn < Far. -2- Tuzla otu, hekimlikte kullanılan ıtırılı bir bitki.
 ʧ. 10a/16, 84b/01
ta‘rif : < Ar. ta‘rif -1- Etrafiyla anlatma, anlatılma; etrafiyla bildirme, bildirilme.
 t.+ i 04a/03
ta‘rifi : < Ar. ta‘rif + ī -1- Tarifsel, tarif edilen.
 t. 04b/02
ʧarīḳ : < Ar. ʧarīḳ -113- Takip edilen yol, usûl, yöntem.
 ʧ. 02a/19, 18b/10, 26b/01, 26b/08, 26b/12, 29a/10, 31b/15, 34a/13, 34a/17, 35b/05, 40b/11, 41a/12, 54a/08, 54a/09, 57b/10, 58a/18, 59a/10, 60b/11, 64b/09, 81a/07
 ʧ.-i āḫar 29a/08, 35b/07, 42b/14, 43a/03, 43a/19, 43b/07, 44a/05, 44b/16, 45b/02, 45b/09, 46a/04, 46b/06, 46b/09, 46b/16, 57b/10, 58a/11, 58a/18, 59a/01, 59a/04, 59a/08, 62b/19, 63a/06, 65a/15
 ʧ.-i āḫara 65a/14
 ʧ.-i bevldir 65a/15
 ʧ.-i teklis 42a/04
 ʧ.+ de 41a/12, 63b/16
 ʧ.+ den 64b/09
 ʧ.+ dir 31b/15
 ʧ.+ i 09a/15, 09a/16, 29a/03, 34a/06, 35a/04, 35a/09, 35b/18, 36a/05, 36a/08, 36a/13, 36b/06, 36b/12, 38a/05, 39a/03, 39a/15, 39a/18, 40a/06, 40a/18, 40b/05, 40b/19, 41a/06, 41b/01, 41b/07, 41b/14, 42a/03, 42a/13, 43a/14, 43b/14,

44a/08, 44b/03, 44b/19, 45b/18, 46a/16,
47a/10, 47b/01, 47b/14, 48a/02, 48a/18,
48b/06, 54a/08, 59a/11, 59b/16, 60a/19,
64b/06, 66b/15, 67a/11, 68b/02, 68b/10,
70a/06, 70b/13, 71a/18, 71b/14, 81b/14,
82a/11, 86a/19, 88a/07, 94a/02

‡.+ indedir 37a/05

‡.+ ini 53b/11

‡.+ iniñ 59a/10

‡.+ leriniñ 26b/01

tārik : < Ar. **tārik** -3- Terk eden, bırakan.

t.+ i 56a/10, 56a/14, 56a/16

tarṭīb : < Ar. **tarṭīb** -1- Rutubetlendirme,
ıslatma.

t. idüb 93a/07

tarṭir : < Fr. **tartre** < Lat. -89-

I. Varlıkları oluşturan üç temel
(zibak, kibrit, milh) unsurun terki binden
hasıl olan ve pek çok hastalığın kökünü
oluşturan şey.

‡. 13b/16, 14a/19, 14b/15,

15a/18, 15b/05, 15b/07, 15b/08, 15b/19,

16a/1, 23a/07

mā³-i ‡. 84a/05

‡.+ de 16a/02

‡.+ den 13b/16, 16a/13, 50b/12

‡.+ dir 15b/09, 15b/10

‡.+ i 15a/14, 51a/14

‡.+ iñ 15b/14, 15b/15

II. Potasyum bitartar; yenilen
içilen gıdalardan vücutta oluşan
fazlalık.

‡. 26a/19, 28a/08, 28a/09,

28b/19, 32b/18, 34a/12, 35a/08, 35a/09,

35a/10,

35a/12, 35a/18, 35b/11, 38b/05,

46a/15, 51b/16, 68b/10, 68b/18, 71b/05

dühn-i ‡. 32b/19, 63b/12

milḥ-i ‡. 32b/19, 33a/02, 59a/12,

74b/06, 77a/04, 92b/02

rūḥ-ı ‡. 64a/10, 64a/12-13,

64b/07, 69a/18, 71a/04

‡.-i ebyazdan 63b/17

‡.-i naḳī 68b/17

‡.+ den 46a/16, 46b/09, 68b/11,

69a/04

rūḥ-ı ‡.+ den 89b/16

‡.+ dir 26b/13

‡.+ i 26b/19, 27b/12, 33a/08,

35b/12, 46b/16

dühn-i ‡.+ i 57a/17, 78b/12,

78b/13, 80b/02

milḥ-i ‡.+ i 64b/06

rūḥ-ı ‡.+ i 63b/16, 64a/08

‡.+ iñ 27b/11, 37b/16, 46b/06,

78b/18, 79a/09

III. Demir sülfat tortusu,
çökeltisi.

‡. 51a/09, 51a/13, 51a/14,

51b/01

‡.+ iñ 50b/15, 50b/17, 51a/10

milḥ-i ‡.+ iñ 51a/03, 51a/05

‡.+ iniñ 50b/14

tarṭiriyye : < Fr. **tartre** + **iyye** -1- Tartarla
ilgili, tartardan kaynaklanan.

emrāz-ı ‡.+ de 51a/14

tarṭirli : -1- Tartarlı.

‡. ola 84a/02

tarz : < Ar. tarz -2- Biçim, şekil.

t. 24b/13, 29a/13

taşarruf : < Ar. taşarruf -1- Bir şeye sahip olma ve sahip olduğu şeyi istediği gibi kullanma yetkisi.

t. itmekle 05b/19

taşfiye : < Ar. taşfiye -23- Safılaştırma; pak ve temiz duruma getirme.

t. 25b/10, 31a/02, 31a/06, 31a/08

t. ider 54b/12

t. idersin 62b/03

t. idesin 91b/13

t. idüb 30b/19, 31a/02-03, 62b/03, 63b/07, 64a/17, 68b/15, 70b/16, 71b/19, 86b/05, 91a/08, 93a/12

t. olan 61b/15

t. oluna 59b/06, 63a/10

t. olunamı 89b/14

t. ve 'ağd iderseñ 66b/19

taşfiyye : -5- bk. taşfiye.

t. ider 38a/09-10, 38a/10-11

t. idersin 37a/06

t. idüb 43a/02, 60b/07

taş'îd : < Ar. taş'îd -43- Bir cismin ısıtılarak buharlaştırılması.

t. 25b/11, 31a/19, 32b/05, 32b/06, 32b/11, 32b/14, 59a/06, 59a/10, 88b/12, 88b/18, 89a/06

âlet-i t. 32b/09

t.+ dir 32b/06

t.+ e 32b/13

t.+ i 59a/01, 89a/07

t. idersin 47b/06, 47b/15, 59a/07,

88b/15-16, 89a/07

sağık ve t. idersin 59a/08

t.+ in 32b/07

t.+ ini 89a/07

t.+ iniñ 88b/03, 88b/10

t. itmek 52b/07

t. itmekdir 31a/15

t. ola 80b/15

t. olmaz 59a/03, 59a/04

t. olunan 32b/08, 32b/14, 88b/09

t. olunca 59a/04

t. olunmadan 88b/04

t. olunmuş ola 88b/05

t. olunmuş 67a/12, 84b/16, 88a/07

t. olur 59a/10, 80b/06

taşrih : < Ar. taşrih -2- Bildirilme, belirtme.

t. itdi 50b/07, 50b/08

taş : -40-

I. Kimyasal veya fiziksel durumu değişiklikler gösteren, rengini içindeki maden, tuz ve oksitlerden alan sert ve katı madde.

t. 23b/06, 72b/15, 86b/01, 92b/07

t.+ dan 94b/18

t.+ dır 23b/06

t.+ lar 08a/04, 12b/01, 26a/07, 45a/01, 54a/07, 87a/13, 88b/07

t.+ lardan 84a/12, 84a/13

t.+ lardır 06b/07, 23b/02, 23b/03

t.+ ları 28a/14

t.+ larıñ 27b/15, 48b/17, 71a/19

II. Bazı organlarda özellikle böbrek ve mesâne vb.nde oluşan katı madde.

t. 84a/06, 84a/17

t.+ dan 84a/11

t.+ lar 83b/17, 84a/01, 84a/08

t.+ ları 39a/10, 46b/05, 48b/16, 51a/17, 66a/14, 68a/08, 70b/06, 71a/14, 72a/09, 75b/20, 82b/04, 84a/09

taşra : -13- Dışarı, dış.

t. 30a/02, 45b/13, 52a/03, 66a/11, 85b/06

t.+ da 47a/05

t.+ da olsun 73a/19

t.+ dan 43b/11, 75a/17, 75b/19, 83a/16, 86a/07, 93b/15

tañhîr : < Ar. **tañhîr** -1- Temizleme, paklama.

t. olmuş 54a/09

tatlı : -1- Ferahlık veren, rahatlatan.

t. 08b/11

tatlu : -12- İçilebilir ve yenebilir lezzette olan, acı olmayan.

t. 19b/02, 44a/12, 47b/03, 47b/04, 51b/17, 52a/17, 57b/10, 73b/17, 76b/07, 90a/19

t.+ dur 21a/04, 65b/11

tā'ün : < Ar. **tā'ün** -32- Veba.

t. 17b/13, 46b/15, 61a/17, 66a/11, 68a/06, 74a/06, 74a/13, 75b/14, 88a/17, 88a/19, 88b/01, 89a/14

maraz-ı t. 15b/12

t.+ a 45a/05, 46a/02, 50a/11, 59b/11, 60b/18, 67a/07, 82b/07, 89a/10,

89b/19, 90a/15

t.+ da 88a/06

t.+ da olan 66a/11

t.+ dan 90a/16

t.+ ı 41b/04

t. için olsun 57a/14

t.+ lara 59a/01

t.+ uñ 66a/12

tā'ünli : -1- Vebalı, vebaya yakalanmış.

t. 66a/12

tavāli' : < Ar. **tavāli'** -1- Tulû eden, doğan şeyler.

t. 01b/17

tavîl : < Ar. **tavîl** -4- Uzun.

t. 23b/04, 95b/09

zerāvend-i t. 24b/03

zerāvend-i t. ve mudahrec

91b/09

tavşan : -2- Tavşan.

t. 12b/07, 12b/17

tavşan ayağı : -1- Fırça. (Kimyasal işlemlerde fırça işlevini görmesi için genellikle tüylü tavşan ayağı kullanıldığı için bu ad verilmiştir.)

t. + yla 29a/16

tavuk : -3- Tavuk.

t. 10a/13

t. şuyı 64b/14

t. şuları 82b/15

tavuk : -2- bk. tavuk.

t. şuyı 61a/11, 71a/16

tāvus : < Ar. **tāvus** < Far. **tā'ūs** < Yun.

-1- Tavus kuşu.

t. 12b/19

ṭayan - : -2- Dayanmak, varlığını korumak, hasar görmemek.

ṭ.- maz 32b/11

ṭ.- ur 59a/02

ṭayerān : < Ar. **ṭayerān** -1- Uçma, uçuş.

ṭ. idüb 61b/16

ṭāyife : -7- bk. ṭā'ife.

ṭ. 08a/08, 13b/10, 27b/09, 29b/04, 68b/17, 75b/09, 77a/16

ṭayyibe : < Ar. **ṭayyibe** -1- Güzel, hoş.

rāyiḥa-i ṭ. 74a/01-02

taẓarru' : < Ar. **teẓarru'** -1- Yalvarma, yakarma.

t.+ um 03b/13

tāze : < Far. **tāze** -3- Taze.

t. 40a/14, 62a/10, 91a/17

tebdīl : < Ar. **tebdīl** -2- Değiştirme, değiştirilme.

t. idersin 30a/12

t. itmege 19b/01

tecāvüz : < Ar. **tecāvüz** -1- Belli bir haddi aşma.

t.+ inden 13b/14

tecdīd : < Ar. **tecdīd** -2- Yenileme, tazeleme.

t. ider 70b/07, 78a/03

tecmīd : < Ar. **tecmīd** -1- Dondurma, dondurulma.

t. itmek 25b/12

tecribe : < Ar. **tecribe** -13- Deneme; tecrübe.

t. 24b/12, 56a/12, 86a/18, 86b/18

t. idenler 85b/16

t. idüb 57b/01

t. ile olunur ve bilinür 94a/01

t. itdi 81a/07

t. itdik 83b/13

t. itdim 77b/06, 78a/15

t. olunmuştur 33b/15, 68a/05

tedbīr : < Ar. **tedbīr** -74-

I. Çare, tedbir; tedavi; ilaç.

t. 52a/12, 52a/13, 55a/11, 56a/01, 68a/15, 68a/17, 78a/14, 81a/04, 81a/06

şıfat-ı t.-i āḥar 62a/17

t.-i ḥükmi 03a/02, 55a/03, 55a/10, 55a/18-19, 55b/09-10, 57a/05-06, 78a/11

t.-i kebīrden 78a/13

t.-i merzāda 03b/11

t.-i zībaḡdan 57a/16

t.+ den 73a/15

t.+ e 56b/16, 78a/12

t. etseler 11a/08

t. eylese 54a/01

t.+ i 53a/03, 55a/14, 76b/01, 87b/15

t. ider 95a/15

t. iderseñ 81a/06

t. idersin 73a/02

t. idüb 55a/11, 72b/02

t.+ in 15b/04, 24b/13

t.+ inde 54a/03, 81a/07

t.+ inden 03a/02

t.+ ine 55a/19, 55b/10, 79b/14, 79b/16, 95a/16

t.+ ini 15b/04, 19b/16, 53b/11,

78a/13, 79b/14, 79b/15
 t.+ iniñ 19b/10, 59a/11, 62a/09,
 62b/12, 72b/13
 t. itdik 81b/10
 t.+ ler 54a/04
 t.+ lerden 03b/10
 t.+ leri 03b/10, 53a/05, 68a/14
 t.+ lerini 79b/13
 t.+ leriniñ 68a/15, 78a/13-14
 t. olmazsa 55b/03
 t. olunan 55a/13
 t. olunmuş 85a/02-03
 t. olunub 55a/03, 57a/06
 II. İdare etme, yönetme.
 t.-i 'ālem 06a/03
 t.-i ma'āş 04b/10
 t. ider 12a/01
 t. itdügi 12a/02
tedbīrī : < **Ar. tedbīr** + **ī** -1- Çareye,
 tedaviye ait.
 t. olmayub 55b/05
tedrīc : < **Ar. tadrīc** -11- Derece derece,
 azar azar ilerleme.
 t. 46a/19, 50b/18, 66b/17
 t.+ le 43b/16, 44b/07, 46b/11,
 67b/05, 68b/19, 75b/07, 92a/01
 t.+ le idersin 37a/08
tedrīcen : < **Ar. tadrīcen** -1- Derece
 derece, yavaş yavaş.
 t. 65b/03
tefne : -2- bk. defne.
 t.+ dir 21a/03, 22b/14
tefrīk : < **Ar. tadrīk** -20- Ayırma, ayrılma.
 t. 08b/19, 09a/01, 09a/03,

11a/09, 15b/15, 31a/16
 t.+ dir 04a/05
 t.+ e 29b/09
 t.+ i 31a/17
 t. idici 07a/06
 t. idüb 25a/03, 25b/08, 29b/01
 t.+ inden 14a/02
 t. itmege 15a/03-04
 t. itmek 04a/16
 t. itmekdir 04b/06
 t. ve taḥlīl itmek 25b/06
teftīh : < **Ar. tadrīh** -1- Açma.
 t. ider 52a/04
teftīş : < **Ar. tadrīş** -2- Ayrıntılı bir
 şekilde inceleme.
 t. olunmaḡ 17a/01, 17a/02
teftīt : < **Ar. tadrīt** -1- Parça parça etme,
 un ufak etme.
 t. ider 39a/10
teḡallüb : < **Ar. teḡallüb** -1- Baskı
 yapma, sıkıştırma.
 t.+ üni 78a/12
tekeşakalı : -1- Birleşikgillerden, kökleri
 sebze olarak kullanılan otsu bir bitki.
 t. 23b/01
tekevvün : < **Ar. tekevvün** -8- Var olma,
 meydana gelme, vücut bulma.
 t. 08b/14, 09b/08
 t.+ dür 10a/02
 t. idüb 08b/12, 09a/10, 09a/16
 t.+ üne 09b/04
te'kid : < **Ar. te'kid** -1- Daha önce
 yazılmış veya söylenmiş bir şeyi tekrar
 hatırlatma.

t.+ dir 56a/04

teklis : < **Ar. teklis** -21- Kireçleştirme, kireç kıvamına getirme.

t. 14a/19, 25b/09, 27a/02, 27a/12, 27b/19, 33a/01, 81a/08

tarīḳ-i t. 42a/04

t.+ dir 27a/07

t.+ i 27a/03, 27a/09, 27b/04, 27b/12, 27b/15

t. idüb 26b/18, 43b/08, 47a/10

t.+ iniñ 27a/13, 27a/18

t. itmek 25b/04

t. olur 27b/06

tekmil : < **Ar. tekmil** -6- Tam, eksiksiz.

t. 07a/08

t. ider 54b/07, 77b/18

t. idüb 04b/07

t. olmaz 05a/05

t. ve hıfz itmek 25b/13

tekrār : < **Ar. tekrār** -161- Bir şeyi iki veya daha çok defa yapma; bir daha, yine.

t. 02a/13, 15a/09, 27b/14, 28b/13, 29a/06, 32a/14, 33b/14, 33b/16, 34a/03, 34a/14, 34b/06, 34b/19, 35a/07, 35a/19, 36b/04, 36b/08, 37a/07, 38a/16, 38b/03, 41a/08, 41a/11, 42b/07, 42b/17, 43b/02, 43b/19, 45b/07, 46a/07, 46a/10, 46b/02, 47b/02, 47b/12, 48b/09, 48b/10, 50b/16, 52a/01, 52a/18, 54a/15, 57b/13, 57b/14, 58b/08, 59a/14, 59a/16, 59b/06, 60a/01, 60a/03, 60a/10, 60b/03, 61b/14, 62a/12, 62a/15, 62b/04, 64a/18, 64a/19, 65a/05, 68b/05, 69a/03, 69a/04, 69a/05,

70a/14, 70b/16, 70b/17, 70b/18, 71a/02, 71a/03, 71b/09, 75b/01, 77a/10, 77a/12, 77a/13, 77a/14, 79a/01, 80a/13, 80a/16, 80b/09, 80b/12, 80b/19, 81a/05, 81a/15, 81a/16, 81a/17, 81b/19, 83b/15, 84a/16, 84b/14, 86a/02, 86b/05, 87a/16, 87a/19, 88a/11, 88b/15, 89b/12, 89b/13, 90a/17, 93a/15, 94a/09

t. eyle 80b/11

t. ider 54b/05-06

t. iderseñ 27b/14, 89a/08

t. idersin 40b/08, 42b/18, 54a/15, 59a/16, 60a/11-12, 60b/04, 62b/04, 64a/19, 68b/05, 77a/14, 80b/09, 82a/02, 89b/13, 94b/02, 95a/09-10

t. t. idersin 47a/15

t. idesin 43b/09-10, 61b/14, 62a/15, 70b/18, 91a/08

t. t. idesin 27b/14, 36b/08-09,

t. idüb 93a/13

t. oluna 63a/11

t. olunmazsa 91a/09

t. olunursa 42b/12

t. olur 35a/13

t. olursa 28a/07, 35a/12

tekrāren : < **Ar. tekrāren** -1- Bir daha.

t. 34b/02

tekvīn : < **Ar. tekvīn** -3- Yaratma, var etme.

t.+ de 07a/05

t.+ i 11b/03

t. idüb 11a/19

te'lif : < **Ar. te'lif** -5- Eser yazma, kaleme alma.

t. itdi 49a/03
 peydā ve t. itdiler 04a/10, 04a/12
 t. itdügüdür 49a/01
 t. itdügünüñ 05a/19

telyîn : < **Ar. telyîn** -2- Yumuşatma, yumuşatılma.

t. idüb 73b/02
 t. itmek 92a/04

temmet : < **Ar. temmet** -1- “Bitti, tamam oldu” anlamında kitapların ve yazıların sonuna yazılan kelime.

t. 95b/04

temregi : -2- bk. temregü.

t. 14b/07, 63a/19

temregü : -2- Deride kabarcıklar şeklinde beliren cilt hastalığı.

t.+ dür 69b/02
 t.+ ye 24a/11-12

temren : -4- Ok, mızrak vb. şeylerin ucundaki sivri demir.

t. 94b/17, 95a/04
 t.+ i 95a/04
 t.+ leri 92a/12

temyîz : < **Ar. temyîz** -4- Ayırma, ayrılma.

t.+ dir 49a/18
 t. eyler 56a/19
 t. ider 15a/10
 t. idüb 02a/12

tenāsül : < **Ar. tenāsül** -2- Birbirinden doğarak üreme.

ālet-i t. 12a/07, 74a/15

tenbîh : < **Ar. tenbîh** -2- Bir şeyin belli biçimde ve yolda yapılmasını söyleme,

bunu üsteleyerek hatırlatma, uyarı.

t. 02b/12
 t. itdi 50b/07

tencere : -1- Tencere.

ṭ. 88b/12

tenevvü' : < **Ar. tenevvu'** -1- Çeşit çeşit olma.

t.+ i 14a/01

tenkıye : < **Ar. tenkıye** -9- Temizleme; hastalıklardan arındırma.

t. 50b/06, 84b/15
 t.-i tām oldı 84b/13
 t.+ den 70b/09
 t. eyler 39a/12
 t. ider 87b/01
 t.+ sinde 65a/13, 87a/05
 t.+ ye 64b/12

tenkîs : < **Ar. tenkîs** -2- Baş aşağı etme, edilme.

t. 31b/04, 32a/11

tenzîc : < **Ar. tenzîc** -1- Olgunlaştırma, kıvama getirme.

t. 51b/14

tenzîh : < **Ar. tenzîh** -1- Allah'ın bütün kusurlardan uzak olduğuna inanma ve bunu dille söyleme.

t. iderim 10b/04

terakkî : < **Ar. terakkî** -1- Gelişme, ilerleme.

t. virüb 77b/18

terbiyye : < **Ar. terbiye** -7- Bazı terkiplerin etkisini artırmak bazılarının ise etkisini azaltmak için farklı maddelerle karıştırılması.

t. 33a/17, 33b/01
 t. idersin 36b/17
 t. itmek 33a/14, 33a/18, 33a/19,
 33b/02

terceme : < **Ar. terceme** -8- Tercüme.

t.+ de 03b/08
 t. idemediler 52b/18
 t. itdik 52b/18
 t. itmege 03b/01
 t. itmişler 02b/08
 t. olunan 03a/19
 t.+ ye 03b/11, 03b/13

terettüb : < **Ar. terettüb** -3- (Bir iş, bir sorumluluk) Birinin üzerine düşme; icab etme.

t. 02a/16
 t.+ i 02a/02
 t. iden 02a/03

terk : < **Ar. terk** -3- Bırakma, terk.

t. itmek 25a/02
 t. oluna 59b/05
 t. olunmaz 78a/08

terkīb : < **Ar. terkīb** -28- Birkaç şey birleşip yeni bir şey meydana getirme; birleşim.

t. 02a/10, 04b/05, 06b/10,
 08b/18, 08b/19, 09a/01, 73a/02
 t.-i mu'ādil olabilür olmaz
 73a/17-18

t.+ den 07a/05, 13b/15
 t.+ dir 09a/03, 71b/14
 t.+ e 32b/03, 73a/08, 73a/16
 t.+ i 95b/10
 t.+ in 13a/16

t.+ iñ 62a/04

t.+ inden 13b/14, 13b/15,
 14a/02, 14a/09

t.+ ini 02a/13, 13a/16
 keyfiyyet-i t.+ ini 56b/04

t. itmek 04b/15
 t.+ leri 06b/14, 73a/16

tertīb : < **Ar. tertīb** -1- Sıra, düzen.

t.+ inde 02b/02

te'sİR : < **Ar. te'sİR** -16- Güç, etki.

t. 07a/12
 kemāl-i t. 33a/04-05

keyfiyyet-i t. 57a/03

t.+ den 57a/03

t.+ i 09b/17, 09b/19, 13b/05,
 14a/07, 73b/14, 77b/10

t. ider 08b/17, 77b/10

t. iderse 65a/01

t. idüb 33a/05

t. itmezse 65a/01

t.+ leri 95a/14

teskīn : < **Ar. teskīn** -23- Yatıştırma, sükûnete erdirmе.

t.+ de 87b/12

t. ider 37b/14, 39a/07, 39a/11,
 40b/12, 44b/01, 44b/09, 49b/12, 49b/14,
 69b/06, 72b/03, 73b/01, 76a/06, 87a/09,
 87b/04, 90a/04, 92a/16, 94a/12, 94a/14

t. idicidir 72a/14, 73a/13

t. itmegi 50a/05

t. itmekde 87a/17

tesmiye : < **Ar. tesmiye** -1- Ad koyma, adlandırma.

t. itdim 03b/12

teşennüc : < **Ar. teşennüc** -4- Adalelerin kasılması, gerilip büzülmesi; spazm.

t. 70a/18

t.+ e 44a/15, 71a/13, 75b/18

teşhîş : < **Ar. teşhîş** -4- Araştırarak bir hastalığı ne olduğunu belirleme, adını koyma, tanı.

t.-i maraz idüb 56b/08

t.-i maraza 56b/15

t. eyler 56a/19

t.+ ine 56b/11

teşnîc : < **Ar. teşnîc** -1- Spazm ağrısı gibi ağrılar, kasılmalar.

t. 41a/14

tevellüd : < **Ar. tevellüd** -17- Meydana gelme.

t. 09b/08

t.+ i 07a/03, 09a/15

t. iden 15b/07, 15b/08, 23a/12, 23a/18-19, 83b/16

t. ider 18a/05, 85b/09

t. idüb 09a/13, 09b/15, 84a/01, 84a/06, 84b/10

t.+ ini 70b/02

t. itmiş 84a/17

tevfîk : < **Ar. tevfîk** -6-

I. Uygun duruma getirme, uydurma.

t.+ e 56b/06, 56b/08

t.+ i 03b/11

t. idüb 56b/16

t.+ ine 01b/07

II. Allah'ın kulunu muhabbetine uygun kılması.

t. göre 81b/12

tevlid : < **Ar. tevlid** -1- Meydana getirme, sebep olma.

t. idüb 10b/07

tıbb : -6- bk. tıbb.

‘ ilm-i t. 01a/08, 01b/09, 02b/03, 56b/17

t.+ da 56b/12

‘ ilm-i t.+ da 01b/18

tıbb : < **Ar. tıbb** -36- Hastalıkları iyileştirme, sebep ve sonuçlarını araştırma ilmi.

t. 48b/19, 56a/16

ehl-i t. 27a/01

‘ ilm-i t. 01b/05, 02a/07

şan^c at-ı t. 04a/15

t.-ı cedid 02a/05-06, 02b/17, 03a/01, 03b/19

t.-ı cedidde 02b/05

t.-ı cedidden 05b/02

t.-ı cedide 02a/09, 04b/14-15

t.-ı cedidi 03a/19, 04a/01

t.-ı kadim 02a/05, 02b/18

şan^c at-ı t.-ı kimyāvīde 49a/02

şan^c at-ı t.-ı kimyāvīdir 04a/19

t.-ı kimyāvīniñ 04b/01, 13a/13

t.-ı kimyāvīye 04a/17

t.-ı nebevī 56a/11

t.-ı nebevīye 56a/09

t.-ı şerif 02b/09

t.-ı cedid 02b/04

şan^c at-ı t.+ a 19a/10

uşul-ı t.+ a 02a/10

şan^c at-ı t.+ da 05a/16

‘ilm-i t̄.+ iñ 01b/13, 02a/08,
02b/04, 56b/19

t̄.+ iñ 05a/14, 13a/14

t̄ilā : < Ar. **t̄ilā**’ -14- Sürülecek
merhem, yağ, ilâç.

t̄. ide 93b/16

t̄. itmekle 92b/19

t̄. itse 93b/09

t̄. itseler 94a/11

t̄. olsa 92b/14

t̄. olub 93b/07

t̄. olunduğı 94b/04-05

t̄. olunsa 92b/18, 93b/06, 94a/13,
94a/14, 94b/04

t̄. olunub 48a/15

t̄. olunur 57a/18

Ṭimadus : -2- Eflatun’un Timaeus adlı
eseri.

Ṭ. 06a/01, 53b/04

t̄ırfil : < Yun. **triphylli** -1- Yabani yonca,
üçgül.

t. 21a/13

t̄ırnağ (ğ) : -1- Tırnak.

yaban eşegi t̄.+ ı 74b/18

t̄ıyn : < Ar. **t̄ıyn** -4- Çamur, balçık.

şan‘at-ı t̄.-i āḥar 32a/18, 32b/01

t̄.-i ermenî : Ermeni kili. 21b/11,
92b/07

t̄ıyn-i ḥikmet : < Ar. **t̄ıyn** + **ḥikmet** -8-
Tebeşir; şişe ve imbiklerin üzerine
sıvanan çamur.

t̄. 28b/05, 30a/14, 30a/16,
31b/11, 32a/16, 77a/04

t̄.+ iñ 30a/14

t̄.+ le 57b/17

t̄ıyn-i maḥtūm : < Ar. **t̄ıyn** + **maḥtūm** -8-
Eskiden ilâç olarak kullanılan sarımtırak
kurşuni renkte bir çeşit toprak.

t̄. 57b/04, 73a/11, 73b/06,
85a/13, 85b/05, 89a/01, 90a/10, 91b/11

t̄ıyniyyet : < Ar. **t̄ıyniyyet** -1- Çamura,
balçığa ait (şeyler).

t̄. 15a/02

t̄ıynla - : -2- Çamurla sıvamak.

t̄.- yasın 30a/14

t̄.- yub 57b/17

t̄ıynlan - : -1- Çamurla sıvanmak.

t̄.- mış ola 28b/06

t̄imsāḥ : < Ar. **t̄imsāḥ** -1- Timsah.

t. 12b/12

t̄in : < Ar. **t̄in** -1- İncir.

t.+ dir 21a/06

t̄irementi : < Fr. **terebenthin** < Lat. -1-
Terebentin; Kozalaklılardan ve bazı
ağaçlardan ya kendi kendine ya da
ağacın çizilmesiyle akan, ince, renksiz,
kokulu reçine.

t. 76b/11

t̄iryāk : -2- bk. tiryāk.

t. 45a/10

t.-ı kâfūr 37b/17

t̄iryāk : < Ar. **t̄iryāk** < Far. **t̄iryāk** < Yun.
-20- Hayvânî, nebâtî ve mâdenî
maddelerin karışımından meydana
gelen, sancıya, öksürüğe, yılan ve akrep
sokmasına, bazı hastalılara ve
zehirlenmeye karşı kullanılan afyonlu
macun, panzehir.

t. 60b/15, 68b/09, 69a/15,
73a/16, 82b/08, 85a/01, 85b/05, 88a/12,
89b/08, 90a/09, 90b/11

rubb-ı t. 88a/15

šan^cat-ı t. 37b/19

t.-1 fārūḳ : Çok kuvvetli bir
panzehir. 61a/18-19

t.-1 fārūḳı 61b/01

t.-1 mummyā : Bir terkip adı.
90a/07

t.-1 mummyādır 90a/06-07

t.+ dan 89b/08

t.+ la 74b/10, 89a/15

titre - : -1- Titremek.

t.- mekler 12a/11

tīz : < **Far. tīz** -13- Çabuk.

t. 09a/08, 16b/14, 18a/15,
18a/16, 18a/17, 18a/18, 26b/12, 31a/17,
57b/03, 84a/09

t. olmasını 26b/10-11

t. olur 52a/08

tīzab : < **Far. tīz + āb** -2- Kezzap.

t. 26b/08

mā³-i t.+ dır 26a/15

toğ - : -7-

I. Dünyaya gelmek.

ṭ.- ar 12b/04

ṭ.- masına 18a/08

II. Ortaya çıkmak, zuhur etmek.

ṭ.- ar 06a/19

ṭ.- muşdur 06b/04, 06b/05

III. (Yıldızlar) Ufuktan

yükselerek gök yüzünde görünmek.

ṭ.- masından 09b/10

IV. Çoğalmak, artmak.

ṭ.- a 78a/02

toğra - : -1- Doğramak.

ṭ.- yub 81b/15

toğur - : -4- Doğurmak.

ṭ.- maḳ 09a/16

ṭ.- ması 76a/01

ṭ.- masıdır 39b/19

ṭ.- ub 10b/09

toğurt - : -1- Doğurtmak.

ṭ.- dı 10b/05

toğum : < **Far. tuğm** -38-

I. Bitkilerde dölleme sonunda
yumurtacıktan oluşan ve yeni bir bitki
oluşmasını sağlayan tane.

t.+ a 35a/17

t.+ dan 10a/18, 38a/13

t.+ dur 23b/13, 41a/17

t.+ ı 10a/16, 18a/10, 23b/14,
24a/17, 26a/04, 45b/15, 61b/10, 85a/12,
89a/05, 91b/15

t.+ lar 35a/13, 38a/12

t.+ larda 09a/19, 38b/05

t.+ lariñ 35a/14, 35b/02, 38a/14

t.+ unı 10a/17, 13a/09,

II. Ortaya bir sonuç çıkaran, bir
sonucun oluşmasına sebep olan şey.

t. 18a/16

t.+ ı 18a/05, 18a/14, 18a/17,

t.+ ları 18a/09, 18a/19

t.+ larını 52a/16, 68b/01

t.+ unı 49a/11, 49b/12, 54b/13,

III. Yumurta, larva.

t.+ unı 94a/03

- t.+ unuñ 94a/02
- toķsan altı** : -1- Doksan altı.
t. 94b/07-08
- toķun** - : -1- Temas etmek.
t.- mayub 59b/09
- toķuz** : -3- Dokuz.
t. 38b/05, 71a/15, 75a/07
- toķuzuncı** : -1- Dokuzuncu.
t. 19b/06
- toķ** - : -3- Dolmak.
t.- muş 07b/15
t.- unca 30a/09, 30a/10
- toķdur** - : -1- Doldurmak.
t.- ursın 30a/10
- toķlu** : -1- Dolu, boş olmayan.
t. olmaya 89a/08
- toķlu** : -1- Havada su buğusunun birden yoğunlaşıp katılaşmasından oluşan, türlü irilikte, yuvarlak veya düzensiz biçimli buz parçaları durumunda yere hızla düşen bir yağış türü.
t.+ lar 09b/18
- toķñ** - : -12- Donmak.
t.- an 68b/16
t.- ar 51b/18, 68b/16, 82a/09, 94b/09
t.- mağa 84a/03
t.- maya 75b/05
t.- maz olunca 52a/02
t.- muş 26a/11, 50b/09
t.- ub 14b/09, 75b/05
- toķñdur** - : -4- Dondurmak.
t.- maķ 25b/07
t.- ub 33a/06, 50b/10
- t.- ur 16a/11
- toķñdurt (d)** - : -1- Dondurtmak.
t.- an 84a/03
- toķop** : -1- Gülle veya şarapnel atan ateşli silah.
t.+ dan 90b/18
- toķprak (ę)** : -16- Toprak; topraktan yapılmış.
t. 07b/19, 27a/12, 28b/06, 28b/07, 46a/06, 54a/17, 58b/07, 67b/02, 67b/08, 79b/04, 79b/05, 88b/12
t.+ dan 67b/02, 93a/06
t.+ iñ 06b/06
t. olub 78b/15
- toķpuz** : -1- Bir şeyin elle tutulabilen yuvarlak çıkıntılı kısmı.
t. 22a/13
- toķrtı** : < **Far. durđı** -1- Bir sıvının dibine çöken katı madde, çökelti.
t.+ ya 23a/07
- toķz** : -1- Çok hafif ve küçük parçalara bölünmüş çok ince toprak.
t.+ dan 93a/06
- tübāl** : < **Far. túbāl** -2- Altın, gümüş, bakır ve demir çekiçlendikçe sıçrayan parça, kırıntı.
t.+ i 85b/08
t.+ i olur 85b/09-10
- tuç** : -1- Koyu kıvılcıkta olan, bakır, çinko ve kalay alaşımı, bronz.
t.+ dan 26a/05
- tül** : < **Ar. tül** -2-
I. Zaman çokluğu, uzun müddet.
t. 54a/07

II. Boylam.

‡.+ a 01b/15

‡ül-ı ‘Umrān : -1- Paracelsus’un eserlerinden biri.

‡. 82a/13

‡ulü‘ : < **Ar. ‡ulü‘** -1- (Gök cisimleri için) Doğma, doğuş.

‡. 09b/03

‡ulun - : -1- Batmak, gurup etmek.

‡.- masından 09b/10

‡ur - : -36- Durmak, beklemek.

‡.- a 34a/08, 34a/19, 34b/16, 41a/02, 43a/17, 61b/12, 61b/13, 62a/12, 63b/07, 64a/16, 70b/16, 70b/17, 71b/18, 72b/13, 76b/04, 76b/19, 80a/15, 84a/15, 90a/12, 91a/11, 93a/10, 93a/11, 94a/18

‡.- an 93a/10

‡.- du‡ca 78a/01

‡.- du‡da 46b/18

‡.- du‡dan 41a/03, 41a/10

‡.- ma‡ıla 13a/04

‡.- sun 35a/06, 38a/02, 70a/08

‡.- ub 61b/06

‡.- ur 27b/03, 73a/04, 80a/08

‡urmantilā : < **Lat.** -1- Sarı topuzluk.

‡. 85a/13

‡urna : -5- Eğri veya turna adı da verilen damıtma aleti.

‡. 31b/17, 32a/08, 36a/16

‡.+ da 36b/08, 37a/02

‡urp : < **Far. turb** -2- Turp.

‡.+ dan 10a/15

‡.+ dur 23a/10

‡urş : < **Far. turş** -1- Ekşi.

t. 24a/02

‡urunc : -1- bk. turunc.

‡.+ dur 21a/01

‡urunc : < **Far. turunc** -4- Turunçgillerden, bütün Akdeniz ülkelerinde yetişen, kışın yaprağını dökmeyen bir ağaç, narenç; bu ağacın portakala benzeyen, suyu acımtırak meyvesi.

t. 60b/15, 72b/10

t.+ a 10a/17

t.+ dur 22b/15

‡ut - : -6-

I. Tutmak, bekletmek, zapt etmek.

‡.- amaz olur 85a/10

‡.- amaz olurlar 85a/10

‡.- mayub 93b/15

II. (Hastalık) Ele geçirmek, yakalamak.

‡.- an 21b/16

III. Yaklaştırmak.

‡.- asın 67a/16

IV. İş görebilmek.

‡.- maz oldu 69b/11

‡ütüyā : < **Ar. tütüyā** -1- Çinko.

t. 76b/01

‡utuş - : -2- Yanmaya başlamak, ateş almak.

‡.- ur 79a/04, 79a/06

‡uz : -84- Tuz; bitkilerin ve bazı madenlerin çeşitli kimyasal işlemlerden geçirilmesi sonucu elde edilen tuza benzer madde.

ṭ. 08a/04, 30b/08, 32b/14,
34a/12, 35a/17, 35b/08, 36a/09, 36a/10,
36a/14, 36b/01, 38a/15, 38a/19, 38b/05,
38b/10, 38b/12, 39b/01, 44b/03, 45b/12,
47a/11, 47a/14, 47b/02, 51a/04, 51a/05,
51b/18, 52a/03, 57b/14, 59a/06, 65a/16,
65a/17, 65b/13, 71a/04, 83a/13, 84a/09,
88b/11, 89a/05, 92b/02

ṭ.+ dan 59a/16, 67a/12, 88b/15

ṭ.+ dur 17a/06

ṭ.+ ı 29a/02, 36b/03, 44b/16,
62b/10, 70a/15, 71b/11, 72b/07, 74b/04,
74b/08, 75a/03, 76a/19, 76a/20, 78b/18,
83a/11, 83a/13, 84a/16, 88a/04, 90a/10

ṭ.+ ıdır 87a/06

ṭ.+ ını 36b/05, 70a/06, 70b/13

ṭ.+ larda 26a/18

ṭ.+ larıñ 71b/11

ṭ.+ larınıñ 71b/10

ṭ.+ uñ 36a/18, 36b/05, 65b/05,
65b/06, 65b/08, 65b/10, 65b/12

ṭ.+ undan 83a/06

ṭ.+ unı 71a/17, 84a/15

tuzlı : -1- Tuzlu.

ṭ. 26a/18

tuzlu : -1- Tuzlu.

ṭ. 29a/01

tüfenk : < Far. tufeng -2- Uzun namlulu,
taşınabilir ateşli silah.

t. 94b/17

t.+ den 90b/18

tüken - : -1- Tükenmek, bitmek.

t.- ince 34b/04

tükür - : -1- Tükürmek.

t.- megi 47b/09

tülü : -1- Yer çamı, yüksekliği 5-10
santimetre olan, limon sarısı renkli, otsu
bir bitki.

t. 20b/08

türāb : < Ar. turāb -3- Toprak.

t.+ ı 67b/10

‘unşur-ı t.+ ınıñ 55a/02

t. olub 77a/16

türbūd : < Far. türbūd -9- Müshil olarak
kullanılan alkalik cıva sülfat tuzu.

t. 53b/16, 53b/17, 53b/18, 61b/08,
69a/18, 84b/11, 87a/01, 87b/15

şifat-ı t. 53b/16

Türkce : -3- Türkçe.

T. 22b/08, 27a/09, 28a/12

Türki : < Türk + i -4- Türkçe.

T.+ de 22b/13, 73b/10

T.+ ye 49a/05

lisān-ı T.+ ye 03b/01

tütün : -4- Duman, buhar, buğu.

t.+ i 25a/14, 27b/01, 60a/05,
81b/17

U, ‘U

uç - : -5- Gaz veya buhar durumuna
geçip havaya dağılmak.

u.- a 27a/17

u.- ar 27a/11

u.- ub 11a/10

u.- unca 29a/10, 59b/19

uç : -1- Uzun bir nesnenin incelerek
biten son ve sivri noktası.

u.+ larını 92a/13

uçur - : -30- Kimyasal aletlerde, ateşte veya açık havada terkiplerdeki sıvıyı buharlaştırarak ayırmak.

u. 80a/16, 80b/12

u.- asın 43b/02, 44a/06, 45b/06, 59b/08, 60b/08, 87b/08

u.- mağ 71a/03

u.- ub 45b/13, 46a/01, 47b/11, 47b/16, 51a/01, 62b/08, 70a/14, 91b/14

u.- ur 27b/03, 27b/06

u.- ursın 44a/11, 44a/14, 44b/17, 59a/14, 59a/16, 68b/06, 71b/09, 80a/17, 83b/09, 91a/14, 93a/14

‘ūd : < Ar. ‘ūd -1- Ağaç.

‘ū.-ı maşṭakī 95b/11

‘ūdū’ş-şalīb : < Ar. ‘ūd + şalīb -3- Adamotu, adamkökü, abdüsselamotu.

‘ū. 21a/18, 74b/18, 82b/06

ufacığ : -1- Çok küçük.

u. 84a/13

ufak : -4- Küçük.

u. 45a/01, 81b/15, 87a/12

ufakla - : -2- Küçük parçalara ayırmak.

u.- mağdır 81b/08

u.- yasın 34a/06

‘ufūnet : < Ar. ‘ufūnet -24- İltihap, yangı, çibanda oluşan pis kokulu cerahat.

‘u.+ den 45a/04, 64b/13, 65b/17, 69a/07

‘u.+ den olan 69b/04

‘u.+ i 69b/05

‘u.+ inden 61a/01, 88a/19

‘u.+ inden olan 68a/07

‘u.+ lerden 82b/12

‘u.+ leri 36b/03, 39b/17, 41a/05, 43b/04, 65b/09, 65b/14, 69a/07, 72a/01, 82b/13, 89a/16, 90a/03, 92a/12

‘u.+ lerini 93a/01

‘ufūnetli : -1- İltihaplı, cerahatlı.

‘u. 57a/07

uḥlamur : < Yun. phlamouri-3-Ihlamur.

u. 22b/02, 75a/10

u.+ uñ 75b/16

‘uḳāb : < Ar. ‘uḳāb -1- Amonyak, amonyak tuzu.

‘u. 78b/06

ūlā : < Ar. ūlā -12- Birinci, ilk.

heyūlā’-i ū. 05b/03-04, 05b/05, 05b/16, 06a/08, 55b/18

mağāle-i ū. 05b/02, 49a/08-09

besā’iṭ-i ū.larını ve ū.+ larına 02a/15

mertebe-i ū.+ sında 55b/04

derece-i ū. ve şāniye 25a/12

heyūlā’-i ū.+ ya 05b/13

heyūlā’-i ū.+ yı 06a/17

ulaş - : -1- Belli bir yere varmak.

u.- ub 07b/09

‘ulemā : < Ar. ‘ulemā’ -1- Alimler, bilginler.

melce’-i ‘u. 03a/07

‘ulleyḳ : < Ar. ‘ulleyḳ -2- Böğürtlen, çit sarmaşığı, kakhaha çiçeği.

‘u. 20b/14

‘u.+ dir 23b/10

‘ulūm : < Ar. ‘ulūm -3- İlimler, bilgiler.

eşref-i ‘u. 02b/04

ʿu.-ı hikemiyyeniñ 56b/18
 ʿu.-ı hikemiyyeye 02b/02
ʿulvī : < Ar. ʿulüvv + ī -3- Yüce, büyük.
 ʿu. 06a/13, 06a/14
 ʿālem-i ʿu. 02a/17
umadya : < ? -1- Merhem-i kevākibī
 adlı terkinin diğeri adı.
 merhem-i u. 94b/06
umūr : < Ar. umūr -3- İşler, hususlar.
 müdebbir-i u.-ı devlet 03a/08
u.-ı ṭabīʿiyyeden : Fizyoloji
 01b/18-19
 u.-ı ṭabīʿiyyedir 05b/03
un : -1- Nesnenin ezilerek toz haline
 getirilmiş hali.
 u.+ ı 36b/15
ʿunşur : < Ar. ʿunşur -16- Birleşik bir
 cisim meydana getiren basit cisimlerden
 her biri, öge.
 ʿu. 06b/02, 06b/16
 ʿu.-ı bāṭındır 06b/17
 ʿu.-ı bāṭını 06b/19
 ʿu.-ı havāyiden 40b/17
 ʿu.-ı nārīñ 06b/08
 ʿu.-ı nārī 40b/17
 ʿu.-ı türābınıñ 55a/02
 ʿu.-ı zāhir 06b/18
 ʿu.+ ını 02a/11
 ʿu.+ lardan 40b/16
 ʿu. olur 06b/03
 ʿu.+ uñ 06b/05, 06b/11, 06b/12
ʿunşuriyyāt : < Ar. ʿunşuriyyāt -2-
 Unsurlar, öğeler.
 ʿu.+ dan 08a/11

ʿu.+ ın 11b/03
ʿunşuriyye : < Ar. ʿunşuriyye -1-
 Unsurlara ait, ögesel.
 eşyāʾ-i ʿu.+ ʾi 11a/18
ʿuşāre : < Ar. ʿuşāre -13- Bitki
 dokularında bulunan ve bunlardan
 sıkma yoluyla elde edilen besleyici sıvı,
 öz su, besi suyu.
 ʿu. 62a/13, 62a/18
 ʿu.+ lerini 62b/08
 ʿu.+ ʾi 72b/16
 ʿu.+ si 62a/13, 62a/14, 62b/07,
 62b/08
 ʿu.+ sinden 83b/02
 ʿu.+ sini 62a/10, 72b/16
 ʿu.+ siniñ 65b/12
 ʿu.+ siyle 33a/19
ʿusr : < Ar. ʿusr -1- Zorluk, güçlük.
 ʿu.-ı bevli 76a/09
uşūl : < Ar. uşūl -7-
 I. Yol, yöntem.
 u. 01b/06, 56b/18, 56b/19
 u.-ı tıbbā 02a/10
 II. (Bitkiler için) Kökler.
 māʾ-i u. 45a/15-16
 III. Asıllar.
 u.+ i 11b/09
 IV. (Hastalıkların ortaya çıkması
 hususunda) Kök, başlangıç.
 u.-ı emrāzdır 49b/05
uşağ : < Far. uşağ -2- Amonyak.
 u. 41b/11, 91b/08
uşne : < Far. uşne -1- Ağaç yosunu.
 a. 22a/16

‘uṭārid : < Ar. ‘uṭārid -6- Merkür.
(Simyacılara göre her metalin evrendeki
bir gezegenle bağlantısı vardır. Metinde
organlar ve tedaviler de gezegenlerle
ilişkilendirilmiştir.)

‘u.+ e 12a/05, 16b/06, 21a/07,
21a/09, 21a/10, 21a/11

uyku : -7- Uyku.

u. 18a/01, 72a/14, 72a/17,
72a/19, 72b/01, 72b/03

u.+ ya 73b/10

uykusuzluk : -1- Uyuyamama.

u. 72a/16

uyudıcı : -1- Uyutucu etkisi olan.

u. 72a/17

uyuşdurıcı : -1- Uyuşturan, uyuşturma
özelliği olan.

u. 72a/20

uzun : -15-

I. İki ucu arasında kendi
ölçülerine göre fazla mesafe olan.

u. 31b/02, 34b/07, 38a/06,
38a/17, 38b/03, 38b/12, 44b/05, 54a/18,
64a/14, 65a/19, 67a/17

u. olmaya 75b/02

II. Başlangıcı ile bitişi arasında
fazla zaman bulunan, çok süren.

u. 70b/02

III. Boylamasına.

u. u. 92a/07

uzunluk (ğ) : -1- Uzunluk.

u.+ ı 24a/17

‘uz(u)v : < Ar. ‘uzv -32- Organ.

‘u.+ da 37b/12

‘u.+ da olursa olsun 92a/08-09,
92a/17

ķankı ‘u.+ da olursa olsun
94a/10, 94b/18

‘u.+ dan 17b/11, 47b/09

nefs-i ‘u.+ dandır 17a/08-09,
17a/10

‘u.+ lar 16a/06

‘u.+ lara 16a/05

‘u. 11b/16

‘u.-ı maḥşüşda 84a/04, 84a/07

‘u.-ı maḥşüşdan 53a/19-53b/01

‘u.-ı maḥşüşuñ 84a/04

‘u.+ a 16a/15, 17a/02, 17b/12,
22a/09, 22a/13, 50a/02, 50a/07

‘u.+ ı 92a/09, 92b/11, 95b/08

‘u.+ uñ 16a/07, 17a/09, 54b/19

‘u.+ unda 84a/18

Ü

ü : < Far. ve -7- Ve.

kevn ü fesād 06b/02, 06b/19,
07a/02, 07a/17, 11b/17

kevn ü fesādıñ 05b/12

‘ālem-i kevn ü. fesād 24b/19

üç : -16- bk. üç.

ü. 07a/05, 09a/09, 14a/08,
28a/15, 40a/04, 42a/17, 47a/03, 51a/13,
60b/08, 60b/10, 61a/10, 61b/09, 63a/03,
64b/17, 93b/13

ü.+ den 08a/14

üç yüz : -1- Üç yüz.

ü. 44b/03

üç : -82- Üç.

ü. 08a/14, 08a/18, 11b/12, 11b/14, 13a/17, 13b/14, 14a/02, 14a/09, 14b/17, 15b/16, 15b/17, 17a/12, 19a/18, 30a/19, 30b/02, 31a/02, 32a/17, 33b/12, 36a/18, 36b/16, 37b/16, 40b/18, 43a/10, 44b/12, 45b/05, 52a/10, 53a/11, 54b/04, 55a/12, 55a/15, 57b/05, 58a/10, 58b/10, 59b/03, 61a/09, 61b/10, 62b/02, 64a/03, 65b/16, 66b/10, 67a/10, 68a/12, 72b/07, 75b/11, 76a/19, 83a/15, 83b/04, 84b/16, 87a/14, 88a/02, 88b/16, 89a/02, 90b/11, 92a/11, 94a/07

ü.+ den 06b/13, 08a/16

ü.+ dür 13a/14, 13b/19, 14a/01, 14a/10, 31b/06, 84a/06, 84b/07

ü.+ i 36b/07

ü. kerre ideler 65a/05-06

ü. olur 08a/19

ü.+ ünci 07a/09, 13b/01, 14b/08, 31a/08, 32a/04, 65a/04

ü.+ üncisi 13a/15, 15b/09, 25a/08, 31b/08, 40a/05, 52a/13, 55a/14, 84b/08

üç buçuk : -1- Üç buçuk.

ü. 95b/15

üçer : -1- Üçer.

ü. 65b/16

üç yüz : -5- Üç yüz.

ü. 28a/11, 38a/01-02, 59a/05, 63b/12, 67a/13

ümîd : < **Far. umîd** -1- Umut, ümit.

ü.+ dir 03b/06

ünşeyeyn : < **Ar. ünşeyeyn** -1- Testisler.

ü.+ e 23a/16

ürper - : -1- Ürkmek, sarsılmak.

ü.- mekler 12a/11

üsrüb : < **Far. usrub** -6- Kurşun.

ü. 20a/18, 42a/03, 42a/04, 76a/19

sükker-i ü. 29a/12, 29a/16

üst : -19- Üst, üzeri; yukarı.

ü.+ ünde 17b/03

ü.+ ünden 77a/13, 78b/11

ü.+ üne 28b/08, 29a/01, 30a/01, 30a/06, 30a/11, 33a/02, 37a/18, 37a/19, 58b/14, 85b/06

ü.+ üni 30a/10, 30a/17, 41a/02, 63a/04, 71b/17, 80a/14

üstüküş : < **Ar. üstüküş** -1- Madde, cevher, asıl.

ü.-ı havā'idir 40b/15-16

ütrüc : < **Ar. ütrüc** -2- Ağaç kavunu.

ü. 22b/12

şarāb-ı ü. 89a/15

üz - : -1- Sürterek aşındırmak.

ü.- üb 13a/11

üzeri : -246-

I. Üst.

ü.+ nde 17b/16, 22a/16, 26a/07, 28a/06, 31b/06, 31b/07, 31b/09, 32a/02, 32a/03, 32a/10, 32a/13, 37b/11, 38b/17, 40a/03, 45a/02, 51a/01, 53b/14, 57b/18, 59b/07, 60b/02, 60b/06, 62b/05, 67a/14, 70a/08, 70a/13, 73a/01, 78b/07, 80b/08, 83a/07, 85b/17, 88a/11, 88b/08, 88b/16, 89b/17, 91b/19, 95a/11

ü.+ nde olan 95a/10

ü.+ nden 75b/10

ü.+ ne 01a/14, 02a/02, 02a/03, 02a/16,

07a/19, 08b/18, 13b/12, 13b/13, 14a/03,
 17b/11, 25a/15, 26b/03, 26b/11, 27a/16,
 28b/16, 28b/17, 29a/05, 29a/13, 30a/16,
 30b/09, 31a/04, 31b/10, 31b/12, 31b/14,
 32b/13, 32b/18, 33a/10, 34b/02, 34b/03,
 34b/06, 35a/05, 35b/12, 35b/19, 36b/01,
 37a/03, 37b/13, 38a/04, 38a/09, 38a/10,
 38b/01, 38b/14, 39b/13, 41a/11, 42b/10,
 43a/05, 43a/08, 44a/01, 44a/05, 44a/07,
 44a/09, 44a/11, 45b/01, 45b/03, 45b/11,
 46b/02, 47a/02, 47b/03, 47b/11, 48a/08,
 48a/16, 49b/07, 50a/01, 50b/18, 51a/03,
 51a/04, 51a/06, 52b/07, 53b/07, 53b/13,
 54a/10, 54a/12, 54a/14, 54a/19, 54b/05,
 54b/06, 54b/08, 57a/15, 57a/18, 57b/09,
 58b/02, 58b/06, 59a/03, 59a/18, 59b/18,
 60a/07, 60a/11, 60a/16, 60b/01, 60b/13,
 61a/17, 61b/02, 61b/13, 61b/15, 61b/18,
 62a/11, 62a/19, 63a/09, 63a/11, 64a/01,
 64a/03, 64a/08, 64a/15, 64a/17, 64b/07,
 65a/17, 66a/11, 66a/16, 66b/04, 66b/06,
 66b/07, 66b/12, 66b/18, 67a/18, 67b/05,
 69a/02, 69a/03, 69b/13, 69b/19, 70a/07,
 70a/12, 70b/14, 70b/17, 71a/03, 71a/04,
 71b/03, 71b/08, 72a/20, 72b/02, 75a/13,
 75a/14, 75b/02, 75b/14, 76b/13, 76b/18,
 77a/02, 77a/06, 77a/09, 77a/10, 77a/15,
 78b/12, 78b/14, 79a/17, 79b/05, 80b/01,
 80b/03, 80b/11, 80b/13, 80b/19, 81a/15,
 82a/05, 82b/16, 83b/10, 85b/17, 86b/03,
 86b/08, 86b/12, 86b/13, 88a/08, 88a/09,
 88a/10, 88b/13, 89b/15, 91a/09, 91b/01,
 91b/16, 92b/05, 92b/14, 92b/17, 93a/05,
 93a/08, 93a/09, 93a/12, 93b/06, 93b/07,

93b/08, 94a/13, 94a/14, 94b/02, 94b/19,
 95a/01, 95a/03, 95a/04, 95a/08, 95a/13,
 95a/14

ü.+ ne virir 80a/12

ü.+ lerine 43a/16

II. Hakkında, dair, üstüne.

ü.+ ne 04a/07, 04a/18, 29b/17

ü.+ nedir 56a/17

III. – e göre, -e uygun olarak.

ü.+ nedir 28a/18, 30a/05

üzre : -45- Üzere, üstüne.

ü. 03b/01, 05a/16, 05a/17,
 16a/09, 19b/09, 19b/10, 24b/06, 24b/13,
 27b/04, 30a/10, 34b/08, 34b/11, 35b/02,
 35b/14, 36a/02, 39b/05, 39b/09, 40a/01,
 40a/03, 40b/10, 41b/10, 44a/18, 47a/01,
 48b/17, 50b/06, 51b/19, 52a/18, 53a/04,
 55b/09, 56a/15, 56b/11, 56b/12, 56b/14,
 59b/06, 62a/14, 62b/16, 65a/05, 68b/05,
 70b/10, 81b/09, 84b/14, 84b/19

ü.+ dir 09a/15, 09a/16, 71a/19

üzüm : -5- Üzüm.

ü. 30a/12, 51b/04, 90b/10

ü.+ dür 23a/01

ü.+ üñ 51a/12

V

vācib : < Ar. **vācib** -29- Yapılması
 gerekli olan.

v.+ dir 16b/18, 17a/03, 29a/11,
 29b/03, 30a/13, 34a/17, 37b/04, 53a/14,
 53b/01, 53b/13, 56a/14, 58b/13, 60a/19,
 61a/04, 61a/06, 64b/18, 66b/09, 69b/18,
 75a/07, 75b/03, 77b/13, 79a/02, 82b/15,

86a/19, 89a/08

v. olanları 74a/10, 74a/11,
90a/11, 91a/06

Vafriṭus : -1- Bir hekim ismi.

V. 49a/01

vaḥdānī : < **A r. vaḥdān** + **i** -1- Allah'la,
Allah'ın birliğiyle ilgili.

emr-i v.+ dir 05b/06

vāḥid : < **Ar. vāḥid** -1- Tek, bir.

emr-i v.+ dir 08a/05

vaḳıyye : < **Ar. vuḳıyye** -2- Okka, dört
yüz dirhemlik tartı.

v. 39a/19, 79b/17

vāḳi' : < **Ar. vāḳi'** -5- Vukû bulan, olan.

v.+ dir 09a/05

v. olmağla 02b/09

v. olur 88b/07, 88b/08

ğayrı v.+ dir 91b/05

vaḳ(i)t : < **Ar. vaḳt** -25- Zaman, devir.

v. 55a/16, 73a/05

v.+ de 34a/12, 35b/12, 72a/17, 73a/03,
73a/06, 74a/04, 94b/05

v.-i ḥācetde 03b/07, 51a/02,
52b/01, 59a/08, 59a/11, 62b/17, 75a/05-
06, 75a/16, 77a/01, 92b/08, 94b/16

v.-i mu' ayyeni 18a/07

v.+ inde 05b/06, 12b/12, 64b/13,
87b/19

vaḳtā ki : < **Ar. vaḳt** + **Far. ā ve ki** -1-

Ne vakit ki, - diğı zaman.

v. 68a/11

vaḳtā kim : -1- bk. vaḳtā ki.

v. 78a/10

var : -94- Var, mevcut.

v. 27a/05

v.+ dir 01b/13, 01b/17, 02b/13,
04a/03, 04b/15, 06a/05, 06a/06, 06a/10,
06b/06, 07a/03, 07b/03, 07b/04, 07b/11,
08a/06, 09b/02, 09b/15, 10b/09, 11a/04,
12a/03, 12a/04, 12a/08, 12a/10, 12a/11,
12a/12, 12b/01, 12b/02, 12b/05, 12b/06,
12b/10, 12b/11, 13a/03, 13a/17, 13b/02,
13b/05, 15a/01, 15b/19, 16a/03, 16b/07,
16b/15, 16b/18, 17b/01, 18a/08, 18a/09,
19a/01, 21b/07, 23b/07, 24a/17, 24b/17,
24b/18, 24b/19, 25a/19, 25b/02, 25b/03,
26a/06, 27a/07, 29b/06, 32a/05, 32a/14,
32b/12, 33b/04, 36a/04, 40b/14, 48b/04,
53a/11, 53a/17, 54b/11, 54b/14, 55b/04,
55b/16, 65b/06, 65b/12, 67a/03, 67b/15,
68a/03, 68a/14, 69b/01, 72a/02, 72a/15,
79a/10, 80a/04, 82a/14, 88b/06

v.+ iken 05a/03

v.- ise 14b/06, 65b/17

var - : -56- Ulaşmak, erişmek, yetişmek.

v.- a 34b/19, 63b/09

v.- inca 22a/09, 25b/16, 28b/06,
30a/09, 35a/13, 35b/01, 36b/05, 37b/08,
42a/17, 55b/09, 57b/05, 58a/10, 58b/11,
62b/18, 64b/15, 64b/16, 64b/18, 66b/14,
68a/13, 71a/15, 72a/13, 74b/15, 82b/01,
86a/08, 86b/12, 89a/09, 95b/16

kemāline v.- inca 07a/08

v.- incadır 29b/08, 51b/13,
60b/10, 62a/07, 62a/16, 62b/12, 66b/03,
67a/01, 67a/05, 68b/08, 69b/07, 70b/12,
73b/18, 73b/19, 82b/14, 83a/08, 84a/19,
85b/04, 89b/05

v.- incaya degindir 59b/15

v.- ır 13a/05, 15a/05

v.- ırlar 13a/09

v.- ub 14b/16, 15a/09, 93a/10

varak : < **Ar. varak** -1- Altın gümüş gibi madenlerden dövülerek yapılan ince yaprak.

v.+ ı 43b/01, 65b/18

vārid : < **Ar. vārid** -1- Gelen, vāsıl olan.

v. olmuşdur 56a/07

vasat : < **Ar. vasat** -2- Orta.

v. 'ālemde 06a/02

v. 'ālemde kıldı 05b/19

vaşf : < **Ar. vaşf** -1- Bir şeyin taşıdığı hal, sıfat, nitelik.

v.+ a 92b/09

vāşıl : < **Ar. vāşıl** -5- Ulaşan, erişen.

v. oldı 04a/09

v. olmazsa 19b/17

v. olur 19b/06, 19b/06-07, 19b/07

vāşıta : < **Ar. vāşıta** -6- Bir işin gerçekleşmesi için gerekli olan şey; iki şey arasında bağ durumunda olan.

v.+ sıyla 19a/03, 19a/04, 19a/05, 64b/02

v.+ sıyladır 95b/01

v.+ yı 64b/03

vāşıtasız : -2- Doğrudan, herhangi bir alet kullanmaksızın.

v. 25a/15, 31b/10

vāsi' : < **Ar. vāsi'** -5- Geniş; açık; enli.

v. 78b/10

v. ola 44b/06-07, 46a/17-18,

75b/04

v. olmak 65b/02

vaşl : < **Ar. vaşl** -7-

I. (Bir şeyi başka bir şeye) Ulaştırma, birleştirme; ulaşma, birleşme.

v.+ ını 58a/04, 58a/15

v. idüb 67a/14

v. itdikden 28b/09-10

v. olub 31b/12

v. oluna 28b/11

II. Maddelerin kimyasal işlemler sonrası bir sonraki aşamaya (buharlaştırma, erime vb. işlemler sonrası) kalan kısmı; nukul.

v. 63a/09

vaz' : < **Ar. vaz'** -4- Koyma, konulma.

v.-ı hamle : Çocuk doğurma. 21b/10.

v. oluna 61b/16

v. olunsa 63b/06

v. olunub 63b/07

vaz' iyye : < **Ar. vaz' iyye** -2- Belirleme, tayin etmeye ait.

hareket-i v. 12a/08

hareket-i v.-i dāyime 12a/07-08

ve : < **Ar. ve** -2866- İki kelime, cümle ve öbeği birbirine bağlar; ile.

v. 01a/08, 01a/09, 01a/10, 01a/11, 01a/12, 01a/15, 01a/16, 01a/17, 01b/05, 01b/06, 01b/07, 01b/08, 01b/11, 01b/12, 01b/14, 01b/15, 01b/16, 01b/17, 01b/19, 02a/01, 02a/02, 02a/03, 02a/04, 02a/05, 02a/06, 02a/10, 02a/12, 02a/13,

02a/14, 02a/15, 02a/16, 02a/17, 02b/01, 02b/03, 02b/04, 02b/10, 02b/11, 02b/12, 02b/13, 02b/14, 02b/15, 02b/16, 02b/17, 03a/01, 03a/03, 03a/04, 03a/05, 03a/06, 03a/07, 03a/08, 03a/09, 03a/10, 03a/12, 03a/15, 03b/04, 03b/05, 03b/06, 03b/08, 03b/09, 03b/10, 03b/11, 03b/13, 03b/15, 03b/16, 04a/01, 04a/02, 04a/03, 04a/04, 04a/05, 04a/06, 04a/07, 04a/08, 04a/09, 04a/10, 04a/11, 04a/12, 04a/13, 04a/16, 04a/17, 04a/18, 04b/01, 04b/03, 04b/04, 04b/05, 04b/06, 04b/09, 04b/10, 04b/11, 04b/13, 04b/14, 04b/15, 04b/16, 04b/17, 04b/18, 05a/01, 05a/03, 05a/05, 05a/06, 05a/08, 05a/09, 05a/12, 05a/15, 05b/04, 05b/07, 05b/08, 05b/09, 05b/10, 05b/12, 05b/14, 05b/17, 05b/18, 05b/19, 06a/01, 06a/02, 06a/03, 06a/04, 06a/05, 06a/06, 06a/11, 06a/14, 06a/17, 06a/19, 06b/01, 06b/03, 06b/04, 06b/06, 06b/07, 06b/08, 06b/10, 06b/12, 06b/15, 06b/17, 07a/01, 07a/03, 07a/04, 07a/06, 07a/07, 07a/08, 07a/11, 07a/12, 07a/13, 07a/14, 07a/15, 07a/17, 07b/03, 07b/05, 07b/06, 07b/07, 07b/12, 07b/15, 07b/17, 07b/18, 07b/19, 08a/01, 08a/02, 08a/04, 08a/05, 08a/08, 08a/09, 08a/10, 08a/14, 08a/15, 08a/17, 08a/19, 08b/04, 08b/06, 08b/07, 08b/08, 08b/10, 08b/12, 08b/13, 08b/14, 08b/15, 08b/16, 08b/17, 08b/19, 09a/01, 09a/03, 09a/04, 09a/05, 09a/06, 09a/07, 09a/09, 09a/10, 09a/11, 09a/13, 09a/14, 09a/15, 09a/18, 09a/19, 09b/01, 09b/02, 09b/03, 09b/04, 09b/05, 09b/06, 09b/08, 09b/09, 09b/10, 09b/11, 09b/12, 09b/13, 09b/16, 09b/17, 09b/18, 09b/19, 10a/01, 10a/04, 10a/05, 10a/07, 10a/08, 10a/09, 10a/10, 10a/12, 10a/13, 10a/15, 10a/16, 10a/17, 10b/03, 10b/04, 10b/05, 10b/06, 10b/10, 10b/11, 10b/14, 10b/15, 10b/17, 10b/18, 11a/01, 11a/03, 11a/05, 11a/08, 11a/09, 11a/11, 11a/12, 11a/14, 11a/16, 11a/17, 11a/18, 11a/19, 11b/01, 11b/06, 11b/07, 11b/11, 11b/14, 11b/15, 11b/17, 11b/19, 12a/01, 12a/03, 12a/05, 12a/09, 12a/10, 12a/11, 12a/12, 12a/14, 12a/15, 12a/16, 12a/17, 12a/18, 12b/01, 12b/02, 12b/04, 12b/05, 12b/07, 12b/09, 12b/19, 13a/02, 13a/03, 13a/05, 13a/09, 13a/11, 13a/13, 13a/15, 13a/16, 13a/18, 13a/19, 13b/01, 13b/02, 13b/03, 13b/04, 13b/06, 13b/07, 13b/08, 13b/09, 13b/10, 13b/12, 13b/13, 13b/14, 13b/15, 13b/17, 14a/03, 14a/06, 14a/07, 14a/08, 14a/09, 14a/11, 14a/13, 14a/15, 14a/18, 14b/01, 14b/02, 14b/03, 14b/05, 14b/07, 14b/08, 14b/10, 14b/12, 14b/15, 14b/18, 14b/19, 15a/01, 15a/02, 15a/03, 15a/04, 15a/17, 15a/18, 15a/19, 15b/01, 15b/03, 15b/08, 15b/09, 15b/11, 15b/12, 15b/14, 15b/15, 15b/17, 15b/18, 15b/19, 16a/03, 16a/04, 16a/08, 16a/10, 16a/11, 16a/13, 16a/16, 16a/17, 16a/19, 16b/01, 16b/02, 16b/03, 16b/04, 16b/07, 16b/10, 16b/12, 16b/14, 16b/18, 17a/01, 17a/03, 17a/08, 17a/10, 17a/11, 17a/12, 17a/13, 17b/01, 17b/02, 17b/04, 17b/06, 17b/08, 17b/09, 17b/10, 17b/11, 17b/12, 17b/13, 17b/16, 17b/18, 18a/01, 18a/02,

18a/04, 18a/06, 18a/09, 18a/10, 18a/11,
18a/14, 18a/15, 18a/16, 18a/19, 18b/05,
18b/07, 18b/08, 18b/09, 18b/10, 18b/11,
18b/13, 18b/14, 18b/15, 18b/16, 18b/17,
18b/18, 18b/19, 19a/01, 19a/04, 19a/05,
19a/06, 19a/07, 19a/08, 19a/11, 19a/12,
19a/13, 19a/14, 19a/15, 19a/16, 19a/17,
19a/18, 19a/19, 19b/01, 19b/02, 19b/03,
19b/05, 19b/06, 19b/10, 19b/11, 19b/13,
19b/14, 19b/15, 19b/16, 19b/17, 19b/19,
20a/01, 20a/04, 20a/05, 20a/06, 20a/07,
20a/08, 20a/15, 20a/16, 20a/17, 20a/18,
20a/19, 20b/01, 20b/02, 20b/03, 20b/04,
20b/05, 20b/06, 20b/07, 20b/09, 20b/10,
20b/11, 20b/12, 20b/14, 20b/17, 20b/19,
21a/01, 21a/02, 21a/03, 21a/04, 21a/05,
21a/06, 21a/07, 21a/08, 21a/11, 21a/12,
21a/13, 21a/14, 21a/15, 21a/16, 21a/17,
21a/18, 21a/19, 21b/01, 21b/02, 21b/03,
21b/04, 21b/05, 21b/07, 21b/08, 21b/09,
21b/10, 21b/11, 21b/12, 21b/13, 21b/14,
21b/15, 21b/16, 21b/17, 21b/18, 21b/19,
22a/01, 22a/02, 22a/03, 22a/05, 22a/06,
22a/07, 22a/11, 22a/12, 22a/13, 22a/14,
22a/15, 22a/16, 22a/17, 22a/18, 22b/01,
22b/02, 22b/03, 22b/04, 22b/05, 22b/06,
22b/07, 22b/08, 22b/09, 22b/11, 22b/12,
22b/13, 22b/14, 22b/15, 22b/16, 22b/18,
22b/19, 23a/01, 23a/02, 23a/03, 23a/04,
23a/05, 23a/06, 23a/07, 23a/08, 23a/09,
23a/10, 23a/11, 23a/14, 23a/15, 23a/16,
23a/17, 23a/19, 23b/02, 23b/03, 23b/04,
23b/05, 23b/06, 23b/07, 23b/09, 23b/10,
23b/11, 23b/13, 23b/14, 23b/15, 23b/16,
23b/18, 23b/19, 24a/01, 24a/02, 24a/03,
24a/04, 24a/05, 24a/06, 24a/07, 24a/08,
24a/09, 24a/10, 24a/11, 24a/12, 24a/13,
24a/14, 24a/15, 24a/17, 24a/19, 24b/01,
24b/02, 24b/04, 24b/07, 24b/08, 24b/13,
24b/14, 24b/16, 24b/18, 25a/01, 25a/03,
25a/04, 25a/10, 25a/11, 25a/12, 25a/14,
25a/15, 25a/17, 25a/18, 25a/19, 25b/02,
25b/03, 25b/04, 25b/06, 25b/13, 25b/14,
26a/01, 26a/02, 26a/03, 26a/05, 26a/06,
26a/07, 26a/08, 26a/09, 26a/10, 26a/11,
26a/12, 26a/13, 26a/14, 26a/15, 26a/16,
26a/17, 26a/18, 26a/19, 26b/02, 26b/04,
26b/12, 26b/13, 26b/17, 26b/19, 27a/01,
27a/09, 27a/10, 27a/12, 27a/14, 27a/15,
27a/16, 27a/18, 27b/13, 27b/18, 28a/01,
28a/02, 28a/03, 28a/04, 28a/13, 28a/14,
28b/01, 28b/02, 28b/03, 28b/04, 28b/06,
28b/11, 29a/02, 29a/07, 29a/08, 29a/11,
29a/12, 29a/16, 29a/17, 29a/19, 29b/03,
29b/04, 29b/08, 29b/09, 29b/11, 29b/14,
30a/01, 30a/04, 30a/11, 30a/12, 30a/13,
30a/14, 30a/17, 30b/05, 30b/07, 30b/08,
30b/12, 30b/17, 31a/03, 31a/04, 31a/05,
31a/06, 31a/07, 31a/10, 31a/11, 31a/15,
31a/18, 31a/19, 31b/01, 31b/03, 31b/04,
31b/05, 31b/06, 31b/08, 31b/09, 31b/11,
31b/15, 31b/16, 31b/17, 31b/18, 31b/19,
32a/01, 32a/02, 32a/03, 32a/04, 32a/05,
32a/07, 32a/08, 32a/11, 32a/13, 32a/16,
32a/19, 32b/02, 32b/03, 32b/04, 32b/07,
32b/09, 32b/10, 32b/14, 32b/17, 32b/19,
33a/03, 33a/04, 33a/08, 33a/12, 33a/14,
33a/15, 33a/16, 33a/17, 33a/18, 33b/01,

33b/02, 33b/03, 33b/04, 33b/06, 33b/07,
33b/09, 33b/10, 33b/11, 33b/13, 33b/15,
33b/16, 34a/01, 34a/02, 34a/03, 34a/04,
34a/05, 34a/08, 34a/09, 34a/10, 34a/11,
34a/13, 34a/16, 34a/18, 34b/02, 34b/03,
34b/08, 34b/10, 34b/12, 34b/17, 35a/01,
35a/03, 35a/04, 35a/10, 35a/11, 35a/13,
35a/14, 35a/15, 35a/16, 35b/01, 35b/03,
35b/04, 35b/06, 35b/07, 35b/08, 35b/11,
35b/12, 35b/14, 35b/15, 35b/16, 35b/17,
35b/19, 36a/02, 36a/03, 36a/06, 36a/08,
36a/09, 36a/14, 36b/07, 36b/11, 36b/14,
36b/18, 37a/06, 37a/07, 37a/09, 37a/14,
37a/15, 37a/16, 37b/05, 37b/07, 37b/11,
37b/13, 37b/16, 37b/17, 37b/18, 37b/19,
38a/03, 38a/05, 38a/06, 38a/07, 38a/08,
38a/13, 38a/15, 38a/16, 38a/19, 38b/02,
38b/03, 38b/05, 38b/07, 38b/09, 38b/11,
39a/02, 39a/04, 39a/05, 39a/07, 39a/08,
39a/09, 39a/10, 39a/11, 39a/12, 39a/13,
39a/14, 39a/15, 39a/17, 39b/03, 39b/04,
39b/05, 39b/06, 39b/07, 39b/08, 39b/09,
39b/10, 39b/15, 39b/16, 39b/17, 39b/18,
40a/01, 40a/03, 40a/09, 40a/10, 40a/11,
40a/12, 40a/14, 40a/15, 40a/16, 40a/17,
40b/01, 40b/02, 40b/04, 40b/06, 40b/11,
40b/12, 40b/13, 40b/15, 40b/19, 41a/01,
41a/05, 41a/12, 41a/13, 41a/14, 41a/15,
41a/16, 41a/18, 41b/04, 41b/05, 41b/11,
41b/13, 41b/18, 42a/02, 42a/09, 42a/14,
42b/01, 42b/03, 42b/05, 42b/06, 42b/08,
42b/12, 42b/15, 43a/02, 43a/11, 43a/12,
43a/19, 43b/04, 43b/05, 43b/07, 43b/08,
43b/09, 43b/11, 43b/12, 43b/13, 43b/14,
43b/15, 44a/03, 44a/04, 44a/15, 44a/16,
44a/17, 44a/19, 44b/01, 44b/02, 44b/04,
44b/05, 44b/11, 44b/13, 44b/15, 45a/01,
45a/02, 45a/03, 45a/05, 45a/06, 45a/07,
45a/08, 45a/09, 45a/10, 45a/11, 45a/12,
45a/14, 45a/16, 45a/18, 45b/01, 45b/02,
45b/06, 45b/07, 45b/10, 45b/11, 45b/14,
45b/15, 45b/16, 45b/19, 46a/02, 46a/03,
46a/04, 46a/08, 46a/11, 46a/12, 46a/13,
46a/14, 46a/18, 46b/01, 46b/05, 46b/08,
46b/12, 46b/14, 46b/15, 47a/02, 47a/04,
47a/05, 47a/07, 47a/08, 47a/09, 47a/11,
47a/14, 47a/17, 47a/18, 47a/19, 47b/02,
47b/03, 47b/04, 47b/06, 47b/08, 47b/09,
47b/11, 47b/15, 47b/16, 47b/19, 48a/01,
48a/03, 48a/04, 48a/11, 48a/12, 48a/14,
48a/15, 48a/16, 48a/17, 48a/19, 48b/02,
48b/15, 48b/16, 49a/01, 49a/03, 49a/05,
49a/11, 49a/12, 49a/13, 49b/01, 49b/02,
49b/04, 49b/06, 49b/07, 49b/10, 49b/12,
49b/13, 49b/14, 49b/15, 49b/16, 49b/17,
50a/01, 50a/02, 50a/03, 50a/04, 50a/05,
50a/07, 50a/08, 50a/09, 50a/10, 50a/11,
50a/12, 50a/13, 50a/14, 50a/15, 50a/18,
50b/02, 50b/04, 50b/05, 50b/06, 50b/07,
50b/08, 50b/09, 50b/10, 50b/11, 50b/12,
50b/13, 51a/10, 51a/13, 51a/14, 51a/15,
51a/16, 51a/17, 51a/18, 51b/01, 51b/02,
51b/03, 51b/04, 51b/06, 51b/07, 51b/09,
51b/10, 51b/11, 51b/12, 51b/14, 51b/16,
52a/03, 52a/04, 52a/06, 52a/08, 52a/14,
52a/16, 52a/19, 52b/01, 52b/02, 52b/03,
52b/06, 52b/10, 52b/11, 52b/13, 52b/14,
52b/15, 52b/16, 53a/03, 53a/04, 53a/05,

53a/06, 53a/07, 53a/12, 53a/14, 53a/15,
53a/16, 53a/19, 53b/01, 53b/03, 53b/06,
53b/09, 53b/10, 53b/11, 53b/12, 53b/18,
53b/19, 54a/05, 54a/06, 54a/07, 54a/09,
54b/01, 54b/05, 54b/06, 54b/07, 54b/09,
54b/10, 54b/11, 54b/12, 54b/13, 54b/14,
54b/18, 54b/19, 55a/01, 55a/05, 55a/06,
55a/07, 55a/13, 55a/17, 55a/18, 55b/01,
55b/02, 55b/04, 55b/05, 55b/06, 55b/08,
55b/15, 55b/17, 55b/18, 55b/19, 56a/01,
56a/04, 56a/05, 56a/06, 56a/07, 56a/08,
56a/12, 56a/16, 56a/17, 56a/18, 56a/19,
56b/01, 56b/02, 56b/03, 56b/04, 56b/05,
56b/07, 56b/10, 56b/12, 56b/13, 56b/14,
56b/15, 56b/16, 56b/19, 57a/01, 57a/02,
57a/03, 57a/07, 57a/08, 57a/09, 57a/11,
57a/12, 57a/14, 57a/16, 57a/17, 57a/18,
57b/03, 57b/06, 57b/07, 57b/08, 57b/10,
57b/11, 57b/12, 57b/15, 58a/01, 58a/02,
58a/03, 58a/04, 58a/07, 58a/12, 58a/15,
58a/17, 58a/18, 58a/19, 58b/03, 58b/05,
58b/09, 58b/13, 58b/14, 58b/18, 58b/19,
59a/01, 59a/05, 59a/07, 59a/08, 59a/14,
59a/18, 59b/01, 59b/02, 59b/03, 59b/12,
59b/13, 59b/14, 59b/16, 60a/03, 60a/07,
60a/10, 60a/11, 60a/13, 60a/14, 60a/17,
60b/01, 60b/02, 60b/03, 60b/14, 60b/15,
60b/16, 60b/19, 61a/01, 61a/02, 61a/03,
61a/04, 61a/05, 61a/08, 61a/10, 61a/12,
61a/15, 61a/16, 61b/02, 61b/03, 61b/05,
61b/08, 61b/11, 61b/17, 61b/18, 61b/19,
62a/01, 62a/02, 62a/04, 62a/05, 62a/07,
62a/08, 62a/11, 62a/13, 62b/01, 62b/07,
62b/10, 62b/11, 62b/19, 63a/06, 63a/08,
63a/11, 63a/14, 63a/15, 63a/16, 63a/17,
63a/18, 63a/19, 63b/02, 63b/05, 64a/05,
64a/07, 64b/01, 64b/06, 64b/08, 64b/09,
64b/10, 64b/11, 64b/12, 64b/13, 65a/01,
65a/03, 65a/08, 65a/11, 65a/12, 65a/13,
65a/15, 65a/17, 65b/08, 65b/09, 65b/10,
65b/12, 65b/13, 65b/14, 65b/15, 65b/17,
66a/01, 66a/02, 66a/03, 66a/05, 66a/09,
66a/10, 66a/13, 66a/14, 66a/15, 66a/16,
66a/18, 66b/01, 66b/02, 66b/04, 66b/06,
66b/10, 66b/11, 66b/12, 66b/13, 66b/14,
66b/18, 66b/19, 67a/02, 67a/03, 67a/04,
67a/06, 67a/07, 67a/08, 67a/09, 67a/12,
67a/13, 67a/14, 67a/19, 67b/05, 67b/08,
67b/11, 67b/13, 67b/14, 67b/17, 67b/18,
67b/19, 68a/04, 68a/05, 68a/06, 68a/07,
68a/08, 68a/09, 68a/13, 68a/15, 68a/16,
68a/17, 68a/19, 68b/01, 68b/09, 68b/11,
68b/16, 69a/01, 69a/04, 69a/06, 69a/07,
69a/09, 69a/12, 69a/13, 69a/15, 69a/17,
69b/02, 69b/03, 69b/04, 69b/05, 69b/06,
69b/09, 69b/10, 69b/13, 69b/14, 69b/16,
69b/19, 70a/03, 70a/04, 70a/11, 70a/13,
70a/16, 70a/17, 70a/18, 70a/19, 70b/01,
70b/02, 70b/03, 70b/04, 70b/07, 70b/08,
70b/10, 70b/11, 70b/12, 70b/15, 70b/19,
71a/01, 71a/05, 71a/06, 71a/07, 71a/08,
71a/09, 71a/10, 71a/11, 71a/12, 71a/13,
71a/14, 71a/18, 71b/11, 71b/12, 71b/13,
71b/15, 71b/16, 71b/20, 72a/01, 72a/02,
72a/03, 72a/04, 72a/05, 72a/06, 72a/07,
72a/08, 72a/09, 72a/10, 72a/11, 72a/12,
72a/13, 72a/14, 72a/16, 72a/17, 72a/19,
72a/20, 72b/03, 72b/05, 72b/06, 72b/07,

72b/08, 72b/09, 72b/10, 72b/11, 72b/13,
72b/14, 72b/17, 72b/19, 73a/01, 73a/02,
73a/08, 73a/09, 73a/10, 73a/11, 73a/13,
73a/14, 73a/16, 73a/17, 73a/18, 73a/19,
73b/05, 73b/06, 73b/07, 73b/08, 73b/09,
73b/10, 73b/12, 73b/13, 73b/14, 73b/15,
73b/16, 73b/17, 73b/18, 74a/02, 74a/04,
74a/06, 74a/08, 74a/12, 74a/13, 74a/14,
74a/15, 74a/17, 74b/03, 74b/04, 74b/05,
74b/06, 74b/07, 74b/10, 74b/11, 74b/12,
74b/13, 74b/15, 74b/17, 74b/18, 75a/01,
75a/02, 75a/03, 75a/04, 75a/07, 75a/08,
75a/10, 75a/11, 75a/12, 75a/13, 75a/14,
75a/17, 75a/19, 75b/02, 75b/03, 75b/04,
75b/05, 75b/07, 75b/10, 75b/11, 75b/12,
75b/13, 75b/14, 75b/15, 75b/16, 75b/18,
75b/19, 75b/20, 76a/02, 76a/03, 76a/05,
76a/06, 76a/07, 76a/08, 76a/09, 76a/10,
76a/11, 76a/12, 76a/15, 76a/16, 76a/17,
76a/18, 76a/19, 76a/20, 76b/01, 76b/06,
76b/07, 76b/09, 76b/11, 76b/14, 76b/16,
77a/02, 77a/06, 77a/07, 77a/15, 77a/17,
77a/18, 77a/19, 77b/01, 77b/02, 77b/03,
77b/04, 77b/08, 77b/09, 77b/11, 77b/13,
77b/15, 77b/16, 77b/17, 77b/18, 77b/19,
78a/03, 78a/04, 78a/10, 78a/12, 78a/14,
78a/15, 78a/17, 78a/18, 78a/19, 78b/01,
78b/02, 78b/03, 78b/04, 78b/05, 78b/09,
78b/17, 78b/18, 79a/01, 79a/02, 79a/04,
79a/05, 79a/11, 79a/12, 79a/13, 79a/15,
79a/16, 79b/01, 79b/03, 79b/04, 79b/08,
79b/10, 79b/11, 79b/12, 79b/17, 79b/18,
80a/02, 80a/03, 80a/08, 80a/14, 80b/12,
81a/02, 81a/06, 81a/07, 81a/11, 81a/18,
81b/03, 81b/04, 81b/05, 81b/06, 81b/07,
81b/08, 81b/09, 81b/12, 81b/13, 81b/14,
81b/15, 81b/18, 82a/03, 82a/09, 82a/10,
82a/11, 82a/16, 82a/18, 82b/01, 82b/02,
82b/03, 82b/04, 82b/05, 82b/06, 82b/07,
82b/08, 82b/10, 82b/11, 82b/12, 82b/13,
82b/15, 82b/16, 82b/17, 82b/18, 82b/19,
83a/01, 83a/05, 83a/06, 83a/09, 83a/10,
83a/18, 83a/19, 83b/03, 83b/04, 83b/05,
83b/12, 83b/17, 83b/18, 83b/19, 84a/02,
84a/03, 84a/04, 84a/05, 84a/10, 84a/11,
84a/12, 84a/13, 84a/14, 84a/16, 84a/17,
84b/01, 84b/02, 84b/03, 84b/18, 85a/01,
85a/02, 85a/04, 85a/07, 85a/08, 85a/10,
85a/11, 85a/12, 85a/13, 85a/16, 85a/18,
85a/19, 85b/01, 85b/02, 85b/03, 85b/04,
85b/05, 85b/09, 85b/11, 85b/12, 85b/13,
85b/14, 86a/05, 86a/06, 86a/07, 86a/08,
86a/09, 86a/10, 86a/12, 86a/13, 86a/14,
86a/15, 86b/01, 86b/07, 86b/08, 86b/10,
86b/11, 86b/12, 86b/13, 86b/14, 86b/15,
86b/17, 86b/18, 86b/19, 87a/01, 87a/02,
87a/04, 87a/05, 87a/06, 87a/07, 87a/12,
87a/17, 87a/19, 87b/01, 87b/04, 87b/05,
87b/07, 87b/08, 87b/10, 87b/11, 87b/12,
87b/13, 87b/14, 87b/15, 88a/03, 88a/06,
88a/13, 88a/15, 88a/19, 88b/01, 88b/06,
88b/07, 88b/11, 88b/13, 88b/15, 89a/01,
89a/05, 89a/11, 89a/12, 89a/17, 89a/19,
89b/01, 89b/02, 89b/03, 89b/06, 89b/09,
89b/18, 89b/19, 90a/01, 90a/02, 90a/03,
90a/04, 90a/05, 90a/07, 90a/08, 90a/10,
90a/14, 90a/15, 90a/16, 90a/17, 90a/18,
90a/19, 90b/01, 90b/04, 90b/10, 90b/12,

90b/16, 90b/17, 90b/18, 90b/19, 91a/02,
 91a/03, 91a/04, 91a/05, 91a/10, 91a/17,
 91a/18, 91a/19, 91b/01, 91b/03, 91b/04,
 91b/05, 91b/06, 91b/07, 91b/08, 91b/09,
 91b/10, 91b/11, 91b/12, 91b/15, 91b/17,
 91b/18, 92a/04, 92a/06, 92a/07, 92a/08,
 92a/09, 92a/10, 92a/12, 92a/13, 92a/14,
 92a/15, 92a/16, 92a/17, 92a/18, 92b/01,
 92b/02, 92b/03, 92b/05, 92b/07, 92b/08,
 92b/10, 92b/11, 92b/12, 92b/13, 92b/14,
 92b/16, 92b/17, 92b/18, 92b/19, 93a/01,
 93a/02, 93a/04, 93a/05, 93a/06, 93a/07,
 93a/08, 93a/17, 93a/19, 93b/01, 93b/02,
 93b/03, 93b/05, 93b/06, 93b/08, 93b/09,
 93b/10,
 93b/11, 93b/12, 93b/13, 93b/14, 93b/15,
 93b/16, 94a/01, 94a/03, 94a/05, 94a/06,
 94a/08, 94a/10, 94a/11, 94a/14, 94a/15,
 94a/16, 94a/18, 94b/01, 94b/04, 94b/05,
 94b/06, 94b/07, 94b/11, 94b/13, 94b/17,
 94b/18, 95a/03, 95a/05, 95a/06, 95a/09,
 95a/14, 95a/15, 95a/17, 95a/18, 95b/03,
 95b/05, 95b/07, 95b/08, 95b/09, 95b/10

vebā : < **Ar. vebā'** -9- Farelerden
 insanlara geçen ve salgın hâlini alan
 bulaşıcı, ateşli, öldürücü hastalık.

v. 17b/13, 46b/14, 50a/11,
 74a/13, 81b/05, 88b/01

v.+ ya 36b/11, 39a/08

vebā'iyye : < **Ar. vebā'iyye** -8- Veba ile
 ilgili.

emrāz-ı v. 88a/17

ḥummā-i v. 89a/11

ḥummā-i v.+ de 74a/05, 88a/06

ḥummā-i v.+ lere 35a/03-04

emrāz-ı v.+ ye 41a/16

ḥummā-i v.+ ye ve muḥarriḳaya
 46a/02

ḥummā-i v.+ yi 41b/04

vec : < **Ar. vecc** -1- Egir otu.

v. 87a/07

veca' : < **Ar. veca'** -26- Ağrı, acı, sızı.

v.-ı mefāşıl 14b/01, 50b/12,
 66b/04, 68a/06, 70b/02, 86b/14

v.-ı mefāşıla 44b/11, 45a/19,
 50a/12, 57a/09, 57b/06, 66b/12, 69b/05-
 06, 70b/10-11, 77b/08, 81b/05, 86b/18,
 86b/19, 87a/04, 87a/08

v.-ı mefāşıldır 49b/04

v.-ı mefāşılı 87b/12

v.-ı mefāşılları 94a/12

v.+ ı 93b/12

v.+ ını 39a/06, 69b/06

vech : < **Ar. vech** -8- Sebep, vesile.

v. 02a/09, 28a/18, 30a/05

v.+ le 02b/16, 02b/17, 25b/05

v.+ ledir 22a/10

vechen mine'l-vücūh : < **Ar. vechen +
 min + vücūh** -1- Hiç bir sūrette, her ne
 olursa olsun.

v. 55b/10

veḳa' a'l-ferāğ : < **Ar. veḳa' + ferāğ** -1-
 Ferağ kaydı, yazmanın tamamlandığı
 tarihi bildiren kayıt.

v. 95b/05

velākin : < **Ar. ve + lākin** -1- Lakin,
 fakat.

v. 09b/09

veled : < **Ar. veled** -1- Çocuk.

v.+ i 70b/11

verd : < **Ar. verd** -2- Gül.

v.-i ebyaz 21a/06

nebāt-ı v.-i yābis 95b/14

vesaḥ : < **Ar. vesaḥ** -8- Kir, pas; nesnenin içerisindeki zararlı şeyler.

v. 55a/02

v.+ dan 30b/03, 55a/05, 68b/13

v.+ ı 32a/15, 51b/17, 75b/01

v.+ ları 30b/02-03

vesā'ir : < **Ar. ve + sā'ire** -3- Ve başkaları, ve bunun gibiler, ve benzerleri.

v. 07a/11, 14a/06, 95b/08

vesā'ir : -1- bk. vesā'ir.

v. 45a/17

vesen : < **Ar. vesen** -1- Uyku ağırlığı uyuklama.

v.+ i 89b/05

vesvese : < **Ar. vesvese** -1- Kuruntu, şüphe.

v.+ 'i 71a/06

veyā : < **Ar. ve + Far. yā** -12- Veya.

v. 15b/12, 25b/09, 38a/12, 38b/04, 38b/17, 43b/01, 48b/07, 50b/03, 54a/19, 67a/11, 93a/09, 95a/07

veyāḥūd : < **Ar. ve + Far. yā + ḥūd** -27- Yahut, veya.

v. 03a/07, 14a/05, 17b/14, 27a/19, 31b/10, 32b/16, 33a/15, 33a/19, 45a/01, 48a/07, 48a/11, 51b/01, 51b/05, 65b/19, 66b/14, 68a/01, 72b/16, 74a/03, 75b/02, 75b/17, 82b/01, 82b/09, 84a/05,

91a/19, 95a/02

vezir : < **Ar. vezir** -1- Osmanlı Devleti'nde askeri ve idari yetkisi olan en yüksek rütbedeki devlet memuru.

v.-i a^c zam 03a/11

vilādet : < **Ar. vilādet** -3- Doğma, doğum.

ğayr-ı v. 39b/19, 75b/20

ğayr-ı v.+ e 39b/18

vir - : -61-

I. Vermek.

v.- eler 61a/12, 61b/01, 76a/02

v.- esin 62b/11, 86a/12

v.- irsin 87a/03, 88a/01

v.- meyeler 61a/09, 61a/16,

61a/17, 65a/04, 82b/17

v.- seler 52b/12, 61a/17, 69a/16

v.- üb 57a/16, 61b/19, 86a/10

II. Yardımcı fiil olarak vermek.

ad v.- di 04a/16

kuvvet v.- e 20b/19-21a/01, 87a/05

kuvvet v.- en 71b/12

yemiş v.- en 19a/17

yeñi arz üzerine v.- esin 34b/03

yeñisi üzerine v.- esin 34b/04

cilā v.- ir 41b/17-18

ferah v.- ir 70a/19, 72a/11, 81b/08

kuvvet v.- ir 22a/13, 29b/10, 39b/18, 41a/18, 66a/05, 66a/07, 71a/12, 72a/04, 72a/08, 74a/02, 74a/14, 95b/09

kuvvetini v.- ir 81b/04

nužc v.- ir 22a/03, 92a/15

taḳviyet v.- ir 86a/09, 86a/16
 yeñi arz üzerine v.- ir 80a/12
 za' f v.- ir 53a/18
 āheste āheste v.- irsin 36b/16
 fāyide v.- medi 69b/12
 kuvvet v.- mekde 86b/10
 imtizāc v.- mekdir 29b/11
 nužc v.- mesiyle 09b/17-18
 yemiş v.- meyen 19a/16
 ad v.- miş 49a/07
 kuvvet v.- üb 10b/04
 taḳviyet v.- üb 77b/14
 teraḳḳi v.- üb 77b/18
 III. Tezlik bildiren birleşik fiil
 olarak vermek.
 koyuvirmez 12b/10
viridir - : -1- Verdirmek.
 yemiş v.- mege 19a/18
virici : -5- Veren, sağlayan.
 hareket v. 07a/05-06
 kuvvet v. 61b/02
 cilā v.+ dir 52b/03
 kuvvet v.+ dir 68a/04
 yemiş v. itmege 19a/17
viril - : -63- Verilmek.
 v.- e 86a/10
 v.- üb 45b/01
 v.- ür 37b/15, 39a/08, 44a/14,
 45a/16, 45a/17, 45a/19, 46a/02, 51a/10,
 51a/12, 51a/13, 51b/01, 51b/03, 51b/06,
 51b/09, 52b/11, 52b/13, 52b/14, 52b/15,
 52b/16, 57a/11, 57a/12, 57a/14, 57b/06,
 57b/07, 57b/09, 58a/09, 58a/10, 58a/16,
 61a/05, 62a/17, 68b/08, 68b/09, 70b/03,

70b/05, 70b/06, 70b/10, 73b/08, 73b/09,
 73b/14, 73b/15, 73b/17, 74b/02, 74b/13,
 83a/01, 86a/12, 88a/03, 88a/05, 89a/11,
 89a/12, 89a/17, 89b/04, 90a/17, 93b/14
 v.- ürse 51b/05, 52b/10, 57a/10,
 82a/15

vuşül : < **Ar. vuşül** -1- Ulaşma, erişme.

v.-i müyesser 19a/08-09

vücüd : < **Ar. vücüd** -9-

I. Varlık.

v. 08b/18

v. bulunmek 08b/12

II. Yaratılmak, doğmak.

v.+ a geldi 09a/02-03

v.+ a gelenler 09a/09

v.+ a gelmeleriniñ 09a/07-08

v.+ a gelür 09a/08-09

III. İnsan, hayvan ve bitki için
 gövde, beden.

v.+ ı 69b/13

v.+ una 09a/16

v.+ unuñ 09a/11

vücüdī : < **Ar. vücüd + ī** -1- Vücutla,
 varlıkla ilgili.

v.+ dir 08b/15

vürüd : < **Ar. vürüd** -1- Gelme, ulaşma
 (Sonraki nesillere aktarılma).

v.+ ı 01b/05

Y

yā : < **Far. yā** -77- Ya, veya.

y. 19a/18, 20b/01, 25b/11,
 25b/12, 26a/05, 27a/05, 28a/09, 28b/15,
 29b/19, 30b/01, 31b/09, 43a/18,

50b/11, 60a/04, 61b/01, 62a/12, 65a/06,
65b/01, 77b/11, 80a/01, 83a/15, 91a/07,
91a/13, 91a/19, 92b/16, 93b/10, 95a/04,
95a/07

yā ... veyā 38b/04, 43b/01,
50b/03

yā ... veyāhūd 27a/19, 84a/05

yā ... yā 15a/16-17a/07, 25b/08-
25b/09, 27b/04-27b/05, 28b/06, 38a/18,
65a/08, 70a/05, 70a/13, 90a/05, 90a/06,

yā ... yā ... yā 37a/02-37a/03,
87b/13

yā ... yā ... yā ... yā ... yā ... yā ...
yā 25b/09-25b/10

yā ... yā ... yāhūd 56a/12, 56a/13

yā ... yāhūd 33b/05-33b/06,
69a/08, 70a/02, 71a/02, 85b/02

yā ... yāhūd ... yāhūd 64b/14,
77b/12

yaban : < **Far. biyābān** -2- (Hayvanlar ve
bazı bitkiler için) Kendiliğinden yetişen,
yabani.

y. aşmasıdır : Akasma. 23b/09

y. eşegi tırnağı : Eşeğe benzer
yaban hayvanının tırnağı. 74b/18

yābis : < **Ar. yābis** -10- Kuru, rutubetsiz.

y. 32b/06

hāmmām-ı y. 32a/01, 34b/01-02

nār-ı hāmmām-ı y. 25a/17

nebāt-ı verd-i y. 95b/14

hāmmām-ı y.+ de 28a/05,
61b/15

y.+ dir 40a/09

hāmmām-ı y.+ e 59a/13

y.+ ine 54b/18

yab yab : -2- Yavaş yavaş, usul usul.

y. 53b/01, 64b/19

yağ : -261- Yağ, çeşitli bitki, hayvan ve
madenî cisimlerden elde edilen kaygan
madde.

y. 33b/07, 33b/13, 34b/18,
39a/06, 39a/17, 39b/02, 39b/10, 40a/09,
40a/16, 40b/01, 40b/03, 40b/11, 40b/17,
41a/04, 41a/12, 41a/13, 41a/17, 41b/04,
41b/16, 42a/08, 42a/15, 43a/02, 43a/18,
44b/09, 44b/11, 44b/18, 45b/01, 45b/08,
46a/01, 46b/03, 46b/13, 47a/05, 47a/18,
47b/07, 47b/19, 48a/05, 48a/10, 48b/02,
80a/18, 80b/12, 81a/01, 81a/19, 81b/01,
81b/02, 86b/09, 88a/01

y.+ a 46a/13

y.+ da 40b/14

y.+ dan 39a/07, 41a/14, 43a/10,
44a/02, 46b/05, 46b/15, 47a/06, 48b/14

y.+ dır 33b/06, 37a/05, 39a/06,
42b/14, 43a/18, 75b/12, 78b/04

y.+ ı 20b/04, 31a/06, 32a/15,
34b/17, 35b/12, 35b/13, 36a/01, 36a/03,
36a/12, 38a/05, 38a/07, 38a/08, 38a/09,
38a/11, 38a/18, 38b/19, 39a/03, 39a/14,
39a/16, 39a/18, 39b/01, 39b/06, 39b/09,
39b/10, 39b/13, 39b/14, 39b/16, 40a/06,
40a/09, 40a/14, 40a/18, 40b/01, 40b/05,
40b/09, 40b/19, 41a/04, 41a/06, 41a/09,
41a/11, 41a/19, 41b/02, 41b/05, 41b/09,
41b/11, 41b/13, 42a/08, 42b/19, 43a/13,
43b/13, 44a/07, 44a/08, 44a/18, 44b/03,
44b/09, 44b/10, 44b/18, 45b/06, 45b/18,

46a/01, 46a/15, 46b/01, 46b/03, 47b/12,
47b/14, 48a/02, 48a/10, 48a/12, 57a/10,
61b/04, 61b/18, 61b/19, 69a/03, 71b/12,
72b/10, 72b/11, 72b/12, 74b/05, 74b/12,
75a/04, 75a/18, 75b/03, 75b/05, 75b/06,
75b/10, 76b/10, 78b/18, 81a/19, 81b/02,
82b/19, 83a/06, 83b/10, 87a/08, 87b/02,
88a/08, 88a/11, 91a/10, 91a/11, 91b/06,
94b/07

insān kemüğünüñ y.+ ı : İnsan
kemiklerinden elde edilen yağ. 87b/01

y.+ ıdır 35a/01

y.+ ıla 88a/10

y.+ ınıñ 33b/13, 38b/19, 39a/01,
39b/02, 39b/17, 39b/18, 40a/12, 42a/11,
43b/10, 44a/14, 44b/12, 45b/09, 75b/13,
75b/16

y.+ ına 75b/12, 87b/09

y.+ ında 40b/15

y.+ ından 28b/19, 36a/02,
42a/18, 45b/15, 86b/09

y.+ ını 35a/18, 35b/17, 38b/04,
38b/13, 38b/14, 39a/05, 40b/13, 41b/07,
41b/14, 42a/03, 42a/13, 44b/19, 45b/08,
47a/09, 47a/19, 48a/18, 48b/06, 69a/01,
91b/17

y.+ ınıñ 40a/13, 42b/04, 45b/14

y.+ ıyla 41b/05, 71b/17, 73b/17,
74a/15, 75a/17, 90a/19, 90b/12, 91b/15,
92a/06, 92a/07, 93b/07, 93b/15

y.+ lar 04b/16, 29b/03, 32a/12,
38a/04, 75b/19, 86b/15

y.+ lar ile ola 75b/19

y.+ ları 31a/07, 35b/03, 35b/14,

41b/12, 48b/17, 69b/12

y.+ larını 38a/12, 38b/08

y.+ larınıñ 42a/02

y. ola 44a/13

y. olur 93a/17

y. yaparım 42b/02

yağ - : -1- Yağmur, gökten düşmek.

yağmur y.- dıkdan 34a/18

yağla - : -1- Yağ sürmek.

y.- yub 92a/07

yağlan - : -2- Yağ sürülmek.

y.- sa 40b/03, 74a/15

yağlı : -4- Yağlı.

y. 20a/19, 20b/02, 26a/06,
61a/11

yağmur :-15- Atmosferdeki su buharının
yoğunlaşmasıyla oluşan ve yeryüzüne
düşen yağışın sıvı durumda olanı.

y. 12a/14, 12a/16, 34a/17,
65a/17, 68b/12, 77a/05, 77a/10, 77a/12,
80a/04, 80a/05, 80a/06

y.+ dur 06b/08

y.+ lar 09b/18, 12a/12

y.+ lardır 06b/07

yāhūd : < Far. yāhūd -144- Veya, ya da.

y. 10a/17, 15a/16, 16b/10,
17a/07, 18a/13, 21b/01, 25b/13, 26b/03,
26b/06, 26b/07, 26b/11, 27a/04, 27b/16,
28a/06, 28a/08, 29a/01, 29b/13, 30b/01,
30b/02, 31b/13, 32b/08, 32b/12, 32b/16,
33a/01, 33b/05-06, 33b/06, 34a/02,
34a/12, 35b/01, 37b/11, 38a/10, 40a/03,
40a/08, 42a/07, 42b/13, 43b/06, 43b/18,
44a/13, 44b/10, 45a/15, 45a/16, 45a/18,

45b/05, 48b/08, 48b/11, 51a/17, 51a/19,
 51b/07, 51b/08, 51b/09, 52a/05, 53a/05,
 56a/13, 56b/07, 57a/10, 57b/04, 57b/07,
 57b/09, 58a/08, 58a/16, 58b/11, 58b/12,
 59b/08, 60a/02, 61a/05, 61a/06, 61a/09,
 61a/18, 64b/02, 64b/14, 65a/06, 65a/18,
 66a/04, 66a/06, 66a/08, 66a/09, 66b/04,
 67b/01, 68a/13, 69a/08, 69a/11, 70a/02,
 70a/04, 70b/12, 71a/02, 71a/16, 71b/05,
 71b/09, 72b/15, 73b/11, 75b/18, 76a/08,
 76a/11, 76b/07, 77a/07, 77b/12, 78b/07,
 79a/03, 80a/01, 80a/11, 81a/03, 81a/19,
 82a/03, 82a/06, 82b/05, 82b/18, 83b/07,
 85b/02, 86a/08, 86b/04, 88a/01, 88a/18,
 88a/19, 88b/02, 89a/09, 89a/15, 89b/15,
 90a/01, 90b/15, 93b/05, 94b/09, 95a/01,
 95a/04, 95a/10, 95a/12, 95b/15

yağ - : -53- Yanmasını sağlamak; ateşle aşırı ısıtarak bir maddeyi diğerinin içinde kaybetmek.

y.- ar 27b/10, 60a/13, 78a/18

y.- arsañ 43a/05

y.- arsin 27a/11, 27a/19, 27b/01,
 29a/09, 60a/01, 67b/10, 68b/03, 71b/01,
 71b/02, 81b/19, 82a/01, 82a/02, 83a/11,
 84a/14, 87b/18, 88b/13, 90b/06

y.- asın 27b/16, 36b/13, 37b/02,
 42b/06, 43a/04, 44b/07, 48a/09, 82a/04

y.- dan 60a/15

y.- dıkda 60a/14

y.- dıkdan 27b/07

y.- mağ 25b/04, 27a/01, 27b/17,
 27b/18

y.- mağdan 27b/18

y.- mağdır 26b/13, 26b/18,
 27a/02

y.- maları 27a/01

y.- maya 75b/04

y.- ub 27a/03, 27a/16, 48a/04,
 48a/07, 60a/10, 73a/08, 79a/19, 87a/15

yağı : -2- Bazı hastalıkları tedavi etmek amacıyla bir bez üzerine yayılıp deri üzerine uygulanan, beden ısısıyla vücuda yapışan eczalı parça.

y. etseler 85b/06

y.+ larıñ 26a/02

yağıcı : -2-

I. Yüksek ısılı.

y. 25a/08

II. Yakan, acıtan.

y. olanlar 20b/12

yağın : -13-

I. Yakın, arada az mesafe bulunan.

y. 16b/07, 21b/01, 61a/08,
 67a/16, 79a/18

y. idüb 58b/04

y. itme 79a/05

y. olan 17a/02

y. olub 79a/06

II. Benzer, yaklaşan.

y.+ dır 65b/13, 70a/16

y.+ ı olalar 10a/10

III. (Gerçekleşmesi için) Az zaman bulunan.

y.+ lardır 79a/14

yağüt : < Ar. yağüt < Yun. -4- Pembe veya erguvan tonları ile karışık koyu

kırmızı renkte, saydam bir korindon türü olan değerli taş.

y. 10b/03, 19a/13, 19b/03, 71a/18

yākūtī : < Ar. **yākūt** + **ī** -4- (Renk açısından) Yakuta ait.

y. olan 15a/10

y. olanda 17b/01

y. olursa 17a/18, 17a/19-17b/01

yalñ : -1- Alev.

y.+ ı 37b/01

yalñuz : -5- Yalnız, tek başına.

y. 27a/02, 58a/16, 64b/11, 70b/07, 94a/13

yan : -3-

I. Yan, taraf.

y.+ ına 73b/16

II. Birlikte.

y.+ ına 82b/19

III. Kat, nezd, huzur.

y.+ ında 13b/10

yan - : -43-

I. Tutuşmak, alev almak, kavrulmak.

y.- a 27b/13, 37b/02, 42b/06

y.- ar 27a/07, 27a/11, 48a/07, 59a/18, 71b/01, 78a/17, 79b/03, 88b/06

y.- arsa 34b/09

y.- ınca 27a/07, 34b/10

y.- mağ 81a/08

y.- maya 75b/03

y.- maz 27a/08

y.- mazsa 34b/10

y.- miş 27b/09, 27b/12, 57b/15,

58a/02, 58b/04, 67a/16, 74b/17, 85a/16, 87a/09, 90b/07

y.- miş ola 87a/13

y.- ub 25a/14, 59b/18, 60a/05, 66b/18, 67b/11, 68b/04, 79a/04, 81b/16, 85b/13

II. Eski tıp anlayışına göre vücuttaki üç temel unsurdan biri olan tuzun vücutta çeşitli hastalıklara neden olması.

y.- masıyla 14b/06

II. (Eski tıp anlayışına göre safrada bulunan sevda için) Bozuk, bozulmuş.

y.- miş 22a/02

yanık (ğ) : -2-

I. Yanmış yer, yanmış olan yerde kalan iz.

y.+ ına 93a/02

II. (Ateş için) Yanmakta olan.

y. 88b/06

yanıkara : -1- Kara kabarcık, kara yanık, şarbon.

y. 69a/17

ya'nī : < Ar. **ya'nī** -73- Anlatılmak, açıklanmak istenen bir hükümden önce “şu anlatılmak isteniyor ki” anlamında kullanılır; sözün kıyası.

y. 03b/19, 04a/06, 04b/01, 04b/02, 06a/14, 06a/15, 07a/05, 08b/19, 11b/08, 12a/04, 15b/13, 16b/05, 17a/06, 17a/15, 19b/12, 29a/02, 29a/12, 32a/09, 34b/14, 40b/16, 41b/03, 48b/04, 49a/07, 49a/14, 49a/17, 49a/18, 50a/04, 50a/06,

50b/01, 52a/11, 52a/12, 52a/13, 52a/15,
53b/16, 54a/03, 54b/14, 54b/18, 55a/02,
55a/07, 58a/07, 61a/07, 62b/16, 65a/11,
66b/15, 67a/09, 67b/13, 68b/18, 69b/01,
69b/10, 70b/03, 72a/18, 72b/05, 74a/07,
74a/13, 76b/15, 78a/02, 78a/06, 78a/16,
78b/01, 78b/03, 78b/05, 78b/08, 79a/19,
80b/11, 81b/03, 83a/02, 84a/05, 84b/03,
84b/04, 85b/08, 94a/02, 94b/12

yapı - : -4- Gerçekleştirmek, meydana
getirmek, üretmek.

yağ y.- arım 42b/02

derisinden y.- dıkları 11a/01

cevāhiri y.- mağa 19b/04

kalabağ y.- ub 10b/19

yapıl - : -8- Gerçekleştirilmek, meydana
getirilmek, hazırlanmak.

y.- miş ola 84b/17

y.- sa 76a/04

y.- ub 31b/13, 40a/16, 89a/03

y.- ur 31b/13, 42a/15, 79b/10

yapış - : -8-

I. (Bir şey bir yere)

Ayrılmayacak şekilde tutunup kalmak.

y.- maz ola 92a/05

y.- mişdir 86a/11

y.- ub 79b/08

y.- ur 54b/01

II. El ile tutmak, kavramak.

y.- an 25a/08

y.- mağ 25a/07

y.- mazdan 16b/10

y.- ub 16b/11

yapışdur - : -2-

I. Eli kontrol amaçlı nabza
koymak.

y.- alar 16b/13

II. Aralık kalmayacak şekilde
birleştirmek.

y.- asın 26b/04

yapışkan - : -5- Yapışkan otu.

y. 21a/12, 51a/19, 65b/19,
82b/04, 84a/19

yaprak (ğ) - : -14- Yaprak.

y. 38a/10

y.+ ı 20b/18, 21a/05, 22b/04,
23b/01, 91a/02, 91a/03

y.+ ında 24a/10

y.+ da 38a/11

y.+ dan 38a/11

y.+ lar 34a/03

y.+ lardan 34a/01

y.+ ları 21a/15

yara - : -2- Yarar sağlamak, faydalı
olmak.

y.- maz 31a/04

y.- r 19a/06

yara - : -61- Bir dış etkiyle, bir hastalık
veya ârıza sebebiyle vücutta meydana
gelen kesik, yarık veya çıban.

y. 95a/06, 95a/09, 95a/18

y.+ da 95a/06

y.+ dan 95a/04, 95a/06, 95a/16

y.+ lar 14b/07, 50a/08, 90b/16,
90b/17, 92a/12, 93b/08

y.+ lara 24a/03, 24a/07, 39a/13,
43a/02, 44a/17, 45b/01, 46b/04, 46b/14,
47a/18, 47b/19, 48a/11, 48a/17, 48b/02,

50a/15, 91a/17, 91b/03, 92a/08, 93a/01,
93b/02

y.+ larda 41b/06

y.+ lardır 44a/19

y.+ ları 18b/11, 20b/03, 40a/15,
41a/05, 45b/14, 48a/02, 52b/12, 66b/02,
92a/09, 92b/10, 93a/18, 93b/04, 94b/19

y.+ ların 47a/05, 94b/19

y.+ larına 93b/09

y.+ larını 93a/01

y.+ nın 95a/02, 95a/11, 95a/13,
95a/14

y.+ sı 52b/11

y.+ ya 93a/04

y.+ yı 95a/03, 95a/07

yarala - : -1- Yara açmak.

y.- yan 95a/03

yaramaz : -23-

I. Uygunsuz, zararlı, kötü.

y. 14b/07, 15b/11, 15b/12,
36b/11, 41b/05, 45b/01, 46b/14, 48a/17,
50a/15, 57a/15, 68a/10, 68a/11, 68a/16,
69b/08, 78b/02, 81b/06, 88a/06, 93b/02

y. olursa 57a/18

y.+ dan 49a/11, 49a/18

y. + dır 93a/11

II. Yedi gezegenin kendi eksenini
etrafında dönüşleri sırasında bir zirvesi
ve bir düşük noktası olduğu görüşüne
göre gezegenlerin yılın belli
dönemlerinde en düşük noktaya
ulaşmaları.

y. 20a/07

yardım : -5- Yardım.

y.+ ıyladır 29b/12

y. ider 21b/10, 69b/19, 74a/02

y. iderler 21b/08

yarı : -1- (Miktar bakımından) Yarı.

y.+ sı 63b/14

yarık (ğ) : -2- Yarılmış.

kaşık y.+ ma : Kasık fitiği.
44b/14, 92a/17

yarıl - : -2- (Vücutta bazı organlar için)
Çatlamak, yarılmak.

y.- masına 39a/14

y.- mış 66a/16

yarım : -15- Yarım.

y. 51a/15, 52a/05, 58b/12,
58b/14, 67b/10, 71a/15, 74b/12, 75a/03,
75a/06, 75a/16, 83b/01, 84b/18, 89b/04

yarpuz : -1- Ballıbabagillerden, çiçekleri
birbirinden ayrı halka durumunda, nane
türünden, kısa saplı, az veya çok tüylü,
güzel kokulu bir bitki.

y. 76a/17

yarı : -3- bk. yarı.

y.+ sı 50b/17, 82a/08

y.+ sına 78b/10

yâsemen : < Far. yâsemen -1- Yasemin.

y. 34a/05

yaşşı : -1- Basık ve yayvan.

y. 65a/19

yaş : -21-

I. Islak, nemli; rutubetli.

y. 29b/16, 30a/19, 30b/18,
31a/13, 32b/05, 44a/12, 46b/07, 48a/09,
91a/16, 91b/13, 93a/16

y.+ dır 06b/15, 08b/09

y. olan 06b/15-16
II. Kendi suyunu yitirmemiş
kurumamış, kurutulmamış.

y. 31b/18, 34a/01, 87b/06,

y.+ ı 12b/10

büyük ve y. olan 86b/01

III. Gözyaşı.

y.+ ı 44b/01

yaş : -4- Doğuştan itibaren geçen ve yıl
birimiyle ölçülen zaman.

y.+ ına 64b/15, 64b/16

y.+ ından 64b/15, 64b/16

yaşlıg : -1- Nemlilik, rutubet.

y.+ ını 26b/15

yat - : -1- Uyumak veya dinlenmek için
yatağa girmek.

y.- ar 88a/02

yay - : -1- Dağıtmak, serpmek.

y.- asın 26b/03

yayıl - : -1- (Hastalık için) vücuda
yayılmak, vücudu kaplamak.

y.- ub 69b/10

yayka - : -2- Yıkamak.

y.- rsın 47b/02

y.- yasın 44a/01

yaz - : -3- Söz ve düşünceyi özel işaret
veya harflerle anlatmak.

y.- dılar 53a/01

y.- madılar 53a/02

y.- mış 02b/07

yaz : -5- 21 Haziran 23 Eylül tarihleri
arasındaki zaman dilimi, ilkbaharla
sonbahar arasındaki sıcak mevsim.

y. 13a/05, 19a/18, 26b/07,

34a/10

y.+ da 12b/13

ye - : -7-

I. Yemek.

y.- dikden 61a/08

y.- meye 83b/04

y.- rler 13a/06, 13a/08, 13a/09,

17b/09

II. (Ateşe) Maruz kalma.

y.- mekle 85b/13

yedi : -13- Yedi.

y. 12a/03, 12a/04, 18a/12,

20b/15, 36b/17, 49b/15, 59b/15, 61b/08,

63a/04, 66b/03, 74a/17, 95b/15

y.+ sinde 84b/03

yedir - : -2- Yedirmek.

y.- irsin 58b/10

y.- mek 89b/07

yel : -12-

I. Rüzgâr.

y. 23b/16

y.+ ler 09b/11, 09b/14, 12a/09

II. Bağırsaklardaki gaz.

y.+ ler 12a/10

y.+ leri 22a/02, 39b/10, 40b/12,

72a/04, 90a/03

y.+ leriñ 09b/11

y.+ lerini 77b/03

yelmeşik : -2- Yapışkan.

y. 08b/11

y.+ dir 09a/17

yemiş : -14-

I. Meyve.

y. 19a/17

- y.+ i 28a/13
y.+ ine 28a/13
y.+ iniñ 18a/06
y.+ ler 21a/08
y. virdirmege 19a/18
y. viren 19a/17
y. virmeyen 19a/16
II. Ürün, meydana getirilen şey.
y.+ i 06b/06, 06b/07, 06b/08
III. Hastalıkların uzantıları.
y.+ lerini 54b/13
- yen - :** -2- Ağızda çiğnenip yutulmak.
y.- üb 84b/07
y.- ür 10b/11
- yengeç (c) :** -4- Eklem bacaklılardan, kabuklu, birinci ayak çifti iki kısaç olarak gelişmiş, eti için avlanan, suda yaşayan bir böcek.
y. 10b/17, 15b/08, 84a/10
y.+ i 76b/08
- yeñi :** -25- Yeni.
y. 21b/07, 34b/02, 36b/01, 40b/07, 47a/13, 60b/14, 61b/01, 66a/16, 70a/10, 70b/16, 77b/01, 80a/12, 80a/16, 80b/09, 88b/15, 89b/03, 89b/08, 90b/11, 93a/12
y.+ den 09a/02
y. idüb 54b/11
y. ola 53a/14
y.+ si 34b/03
y.+ sine 92a/08
- yer :** -160- Yer, mekân, mevki, bölge; yüzey, alan; toprak.
y. 07b/15, 13a/04, 26b/05
- y.+ de 04b/17, 06a/05, 08b/19, 10b/08, 10b/13, 12b/01, 16b/01, 20b/02, 20b/19, 21a/16, 28b/05, 32a/18, 34a/07, 34a/19, 34b/16, 35a/06, 36a/15, 37b/05, 38b/02, 39a/04, 40a/08, 40b/08, 42b/05, 43a/07, 43a/16, 43b/18, 44a/10, 44b/05, 45b/11, 48a/06, 54a/11, 58b/01, 59a/06, 59b/05, 60b/17, 61b/06, 61b/11, 61b/12, 61b/13, 62a/12, 62b/13, 63a/03, 63a/05, 63a/10, 63b/03, 63b/15, 63b/18, 64a/03, 64a/09, 64a/18, 64b/07, 64b/19, 67a/13, 67b/04, 68b/03, 70b/15, 70b/17, 71b/15, 72b/12, 72b/19, 73a/03, 74a/10, 74a/11, 74b/19, 75a/04, 76b/11, 76b/19, 77a/04, 77a/06, 77a/10, 77a/11, 79a/03, 82b/16, 83a/07, 83b/08, 84a/14, 84b/17, 87a/13, 87a/14, 87b/03, 88a/16, 88b/11, 89a/02, 90a/12, 94a/08, 94a/17, 95a/05
y.+ den 06b/04, 17a/01, 17a/02, 32b/13, 88a/05
y.+ dir 06b/15
y.+ e 10a/17, 10b/13, 26b/05, 26b/07, 27a/10, 28b/01, 29a/04, 29a/14, 37b/06, 37b/18, 42a/06, 42a/19, 44a/01, 44a/12, 46b/07, 47a/12, 47a/14, 47b/05, 48a/09, 51b/18, 52a/01, 59b/04, 64a/16, 68b/15, 70b/19, 71b/18, 77a/09, 77a/13, 80a/08, 80b/17, 82a/08, 83a/13, 84b/12, 85b/19, 86a/04, 87a/18, 87b/04, 89b/11, 89b/12, 90a/11, 91a/10, 91a/13, 93a/09, 93a/12, 93a/16, 94a/19
y.+ i 12b/02
y.+ inde 19b/15
y.+ ine 30a/12, 35a/17, 36a/10,

38b/05, 40a/14, 41b/12, 73a/07, 76b/13

y.+ inedir 41a/06

y.+ lerde 07b/15, 08a/01, 08a/02,
20a/05, 20b/12, 21a/08, 21b/01

yereḳān : < Ar. **yereḳān** -2- Sarılık hastalığı.

y. 51a/15

y.+ a 95b/07

yeryüzi : -1- (Mecazi anlamda çok yaygın olduğunu ifade etmek için) Dünya.

y.+ niñ 43b/12

yeşil : -5- Yeşil.

y. 47a/18, 82a/06, 82a/10

y. olub 47a/14

y. olunca 47a/12

yetiş - : -4- (Özellik bakımından) Aradaki farkı kapatmak, aynı seviyeye erişmek.

altun mertebesine y.- miş buldılar 08a/04

y.- ür 73a/16, 73a/17

yetiştir - : -1- Ulaştırmak, eriştirmek.

y.- ir 77b/19

yetmiş : -2- Yetmiş.

y. 41a/01, 89a/04

yetmiş iki : -3- Yetmiş iki.

y. 63b/01, 87a/11, 89b/16

yetü'āt : < Ar. **yetü'āt** -1- Yedi türü olan zehirli otlar; sütleğen.

y. 20b/15

yevmi'l-ḥāmis : < Ar. **yevm** + **ḥāmis** -1- Eserde eserin tamamlanış günü olarak ifade edilen Ramazan ayının beşinci

günü.

f. yevmi'l-ḥāmis 95b/05

yıka - : -15- Yıkamak.

y.- rsın 30b/08, 48b/09, 51b/16,
54a/16, 68b/12, 70a/13, 70a/14, 71b/03,
79a/01, 93a/15, 94a/16

y.- yasın 71a/02

y.- yub 54b/04, 68b/05

yıkan - : -1- Yıkanmak.

y.- a 91a/18

yıl : -6- Yıl, sene.

y.+ dan 07b/19, 08a/02, 18a/12,
18a/13, 26b/10

yılan : -6- Yılan.

y. 12b/18, 24a/15

y.+ a 24a/17

y.+ nñ 13a/08, 24a/18

y.+ ları 13a/06

yılancık : -1- Streptokok denilen mikropların bir sıyrığa veya yaraya bulaşarak yaptıkları hastalık, kızılıyörük.

y. 69a/17

yılan yarpuzu : -1- Su yarpuzu.

y. 76b/16

yılanyaşdığı : -1- Yıllanyastığıgillerden, sulak ve nemli yerlerde yetişen, kök sapında süt görünüşünde, yakıcı ve acı bir öz su bulunan, zehirli bir bitki.

y.+ nñ 24b/02

yılanyaşduğı : -4- bk. yılanyaşdığı.

y. 24a/01-02, 24a/15

y.+ dır 23a/11

y.+ nuñ 10b/13

yıldız : -7- Yıldız; gezegen.

- y. 12a/03
y.+ ina 20a/03
y.+ lar 07a/11
y.+ lara 20a/02
y.+ lardır 11b/11
y.+ ların 09b/09, 09b/19
- yi - :** -5- bk. ye -.
y.- digi 17a/15
y.- dikden 61a/10
y.- dikleri 13a/08
y.- seler 13a/09
y.- yüb 17a/15
- ydür - :** -2- Yedirmek.
y.- esin 85a/01, 85a/02
- yigirmi :** -7- Yirmi.
y. 59a/17, 60b/15, 64b/15,
64b/16, 83b/07, 88a/04, 94a/09
- yigirmi beş :** -8- Yirmi beş.
y. 28b/04, 38a/01, 39a/19-
39b/01, 42a/18, 43b/16, 60b/01, 60b/04,
60b/14
- yigirmi beşer :** -2- Yirmi beşer.
y. 60b/17, 61b/05
- yigirmi dört :** -7- Yirmi dört.
y. 18a/13, 39b/02, 40a/19,
83a/03, 85a/14, 91a/06, 94a/07
- yigirmi iki :** -1- Yirmi iki.
y. 76a/18
- yigirmi sekiz :** -2- Yirmi sekiz.
y. 90a/09, 90a/10-11
- yigit :** -2- Genç, delikanlı.
y. 81b/04
y. ider 81b/03-04
- yigitlig :** -1- Gençlik.
- y.+ i 70b/07
- yin - :** -1- bk. yen-.
y.- ür 10b/17
- yine :** -7- Yeniden, bir daha, tekrar,
gene.
y. 11a/08, 28a/06, 30b/11,
34b/03, 49a/05, 54a/14, 54b/05
- yinil - :** -1- Yenilmek.
y.- üb 14b/16
- yir :** -1- Yer, yeryüzü.
y.+ in 19b/05
- yiyci :** -1- Yiyen, yiyci.
y.- yicidir 12b/15
- yohsa :** -2-
I. Yoksa; sayılan ihtimallerin
dışında bir ihtimali bildirmek için
kullanılan bir söz.
y. 56b/06
II. Yoksa; aksi takdirde.
y. 81b/10
- yok :** -46- Yok; bulunmamak, olmamak.
y. 67b/09
y.+ dur 13a/02, 14b/02, 24b/17,
25b/01, 26a/01, 38b/06, 39b/19, 40b/15,
42a/05, 42b/02, 42b/03, 49b/08, 51b/12,
52a/06, 55a/10, 56b/13, 57a/13, 59b/11,
60b/11, 62a/04, 62b/11, 62b/19, 65b/09,
65b/10, 65b/11, 66a/19, 67a/03, 68a/02,
73a/16, 75b/14, 75b/16, 77b/09, 81b/07,
82a/16, 83b/11, 85a/11, 86b/10, 87b/12,
88b/10, 89b/01, 90a/05, 90a/06, 93b/10,
94b/19
- yol :** -3-
I. Yol, yöntem.

y.+ lar 09a/14
II. Uyulan ilke, sistem, usul,
tarz, tarik.

y.+ undan 19a/15

III. İçinden bir sıvı akan kanal.

y.+ undan 14b/18

yosun : -1- Ağaç üzerinde yetişen tallı bitkilerin ilkel yapıdaki örneklerine verilen genel ad.

y.+ larıdır 22a/17

yu - : -9- Yıkamak.

y.- mağ 30b/07

y.- rsın 75b/01, 86a/02

y.- rsun 47b/03, 47b/16

y.- yasin 57b/13, 57b/14

y.- yub 58a/08, 91a/12

yuğarı : -9- bk. yuğaru.

y. 14a/14

y.+ da 37b/08, 40a/05, 43b/08,

47a/10, 64a/14, 82a/11

y.+ dan 78a/06

y.+ dan berü 48b/18

yuğaru : -19- Yukarı, üst.

y. 11a/10, 11a/11, 31a/11,

31b/03, 32a/11, 32b/07

y.+ da 12a/02, 17a/13, 33b/05,

35a/07, 42a/04, 58a/09, 71b/10, 80b/13

y.+ dan 85a/07

y.+ ya 31a/13, 37b/03, 45a/03,

79a/15

yumşak : -12- Yumuşak; içinde sertlik veren maddeler az veya su miktarı fazla olduğu için katı ve sert olmayan.

y. 48a/03, 61b/11, 68b/13,

71b/15, 83b/01, 85a/17, 85b/16, 89a/06,
92a/02, 92b/04

y.+ dır 21a/05, 83b/18

yumurta : -7- Tavuk yumurtası.

y. 31a/03, 32a/19, 32b/02,

58b/12, 58b/14, 71a/15

y.+ nın 76a/14

yun - : -2- Yıkamak.

y.- muş 94b/09

Yunan : -3-

I. Yunan, Yunanistan halkından olan.

Y. 01b/08

ğudemā-i Y. 05b/14

II. Yunanistan toprakları.

Y.+ a 04a/09

Yunanî : < **Yunan** + **î** -2- Yunanca.

lisān-ı Y.+ de 19b/12

lafz-ı Y.+ dir 04a/05

yübüset : < **Ar. yubüset** -4- Kuru, kuruluk.

y. 12a/14, 14a/18

tağtîr-i y. 32a/02

y.+ inden 31a/19

yüñ : -1- Koyun tüyü.

y. 26b/06

yürüt (d) - : -4- Hareket ettirmek, akıtmak.

y.- ir 75b/20, 76a/10, 83a/09,

83b/06

yürü - : -1- (Gezegenler için) Hareket etmek, dolanmak.

y.- rler 12a/03

yürüt - : -1- Akıtmak.

y.- mekte 83b/12

yüz : -27- (Sayı) Yüz.

y. 28b/01, 28b/03, 30b/15,
33b/15, 35a/17, 35b/07, 35b/10, 36a/09,
38a/14, 38a/19, 38b/09, 39a/18, 39b/02,
40a/07, 43b/11, 46a/09, 46b/03, 54a/10,
57b/12, 59a/05, 60b/05, 67a/12, 67a/19,
67b/02, 67b/09, 78a/19, 82a/01

yüz : -5- Yüz, çehre, sima.

y.+ de 41b/17

y.+ i 46b/07

y.+ ine 46b/15

y.+ iniñ 16b/05

y.+ ünde 48a/16

yüz : -10- Yüzey, üst kısım.

y.+ ine 34b/18, 38a/07, 51b/18

y.+ ünde 50b/19, 52a/02

y.+ ünde olur 94a/04

y.+ ünden 38a/08, 38a/17,
41b/02, 51b/19

yüz elli : -2- Yüz elli.

y. 45b/10, 73a/12

yüzer : -1- Yüzer, yüz adet.

y. 58b/01

yüz seksen : -1- Yüz seksen.

y. 92b/02

yüz yetmiş : -2- Yüz yetmiş.

y. 74b/17, 89a/04

yüz yigirmi : -13- Yüz yirmi.

y. 75a/01, 75a/14, 76a/14,
76a/15, 87a/10, 88a/12, 88b/10, 90b/09,
91a/01, 91b/07, 92b/01, 93a/03

zâc : < Ar. **zâc** < Far. **zâğ** -84- Demir
sülfat; çinko.

z. 07b/13, 07b/14, 16a/16,
26a/19, 28a/08, 28a/09, 28b/01, 28b/03,
36b/13, 37a/05, 45b/18, 46a/05, 47b/15,
57b/15, 63b/11, 71b/05, 74b/17, 76a/19,
82a/08, 82a/09, 87a/09, 89a/04

dühn-i z. : Sülfürik asit. 74b/12

milh-i z. 64b/07

rûh-ı z. 28a/02, 33b/16, 36b/12,
37a/13, 50b/18, 51a/01, 51a/03, 51a/04,
51a/06, 58a/12, 60b/02, 60b/03, 64a/12,
64b/08, 69a/12, 73b/17, 74b/03, 82a/11,
82a/17, 82a/18, 82b/18, 88a/05

z.-ı aḥzar 92b/01

z.-ı ebyaḥ 52a/16, 91b/12,
92b/01

z.-ı ebyaḥiñ 53a/09

z.-ı muḥarraḥ 88b/11

z.-ı müdebberden 64a/07

z.+ dan 51a/11, 51b/01, 53b/09,
63b/12, 67a/12, 78b/04, 84b/15, 88b/15

rûh-ı z.+ dan 37b/17, 45b/19,
62a/11

rûh-ı z.+ dandır 82a/19

rûh-ı z.+ dır 87a/06

z.+ ı 33a/08, 51a/09, 51a/13,
52a/17, 52b/04

rûh-ı z.+ ı 37a/12

z.+ iñ 50b/14, 51a/15, 52b/03,
82a/10, 82a/12

rûh-ı z.+ iñ 82b/13

z.+ la 82a/14

dühn-i z.+ la 54a/06-07

Z, Z, Ž

rūḥ-ı z.+ la 75a/08

z.+ larını 81b/13

zāc-ı kıbrıs : < Ar. zāc + < ? kıbrıs -1- Göztaşı.

z.+ ı 27b/02

zāciyye : < Ar. zāciyye -2- Zāca ait; çeşitli zaclardan oluşan kusturucu şeyler.

z.+ dir 52a/11, 52b/19

zāç : -1- bk. zāc.

z.+ lardan 52a/11

zāf : < Ar. zāf -13- Zaaf, zayıflık.

z. 40a/15, 72a/16

z.-ı başar : Uzağı görememe, miyopluk. 76b/06

z.-ı başarı 72a/07-08

z.-ı miç de 82b/01

z.-ı miç deye 39a/09, 73b/13

z.+ ı 77b/11

z.+ ina 39b/06, 51b/02, 64b/10, 65a/06

z. virir 53a/18

zāf ferān : < Ar. zāf ferān -32- Safran.

z. 21b/14, 22b/02, 22b/13, 26b/12, 27b/09, 38a/01, 42a/19, 59b/03, 64b/10, 71b/15, 74b/04, 83a/03, 83b/01, 84b/05, 87b/10, 89a/01, 89a/06, 89b/09, 94a/07, 95b/12

z.-ı ḥadīd : Demir pası. 29a/02, 29a/07, 29a/12, 29a/16, 73b/15, 84b/16

z.-ı ḥadīdir 86a/01

z.-ı ḥadīdīn 85b/07

z.-ı merīḥ 74b/07

z.-ı mirrīḥ 85a/15

z.+ dır 21a/01

z. olmasının 29a/02-03

zāhir : < Ar. zāhir -47- Meydanda olan, görünen, açık; bir şeyin görünen tarafı, dış yüzü.

z. 02a/05, 06b/10, 06b/17, 11b/08, 13b/04, 13b/07, 14a/13

cism-i z. 13b/03

‘ unşur-ı z. 06b/18

z.-i bedende olan 69b/01, 89a/19, 94a/14-15, 94b/03

z.+ de 27a/06, 49a/13, 50a/06

cismāniyye-i z.+ den 11b/07

z.+ dir 10a/02, 11a/04, 11a/06, 15b/14, 15b/16, 35a/02, 65b/07, 66a/03, 67a/04

emr-i z.+ dir 07b/04

z.+ iñ 06b/02

z.+ inde 24b/09

z.+ inden 11a/06

z.+ ler 06b/11

şüret-i z.+ lerine 11a/08-09

z. ola 07b/10-11, 17a/01

z. olan 06b/11, 22a/03, 27b/18

z. olmaz 65a/09

z. olub 25b/17, 56a/04

z. olur 07b/02, 07b/08, 09b/03, 25b/19, 78a/17, 94a/01

zāhire : -6- bk. zāhir.

cism-i z. 13b/07

ḥavāşş-ı z. 39a/02

‘ anāşır-ı z. 06b/14

z.+ dir 06a/19

aḥvāl-i z.+ lerinden 24b/05

envā^c -1 z.+ yi 06b/09

zaḥmet : < Ar. **zaḥmet** -5- Sıkıntı, eziyet, rahatsızlık.

z. göre 61a/15

fırenk z.+ inde 54b/13

fırenk z.+ ine 57a/16, 70b/08

fırenk z.+ iniñ 57a/12

zā'id : < Ar. **zā'id** -2- Fazla, gereksiz.

z. 53a/11, 53a/14

zā'ide : < Ar. **zā'ide** -1- Fazla.

ruṭūbet-i z.+ si 44b/08

zā'idü'n-nūr : < Ar. **zā'id** + **nūr** -1- Ayın hilal şeklinden dolunay şekline geçme evresi.

z. ola 94b/13

zā'if : < Ar. **zā'if** -15- Güçsüz, kuvvetsiz.

z. 15a/13, 55b/06, 56a/18

z. ider 29b/05

z.+ ine 54b/19

z. ola 84a/05, 84a/08

z. olan 82a/14

z. olsa 15a/14

z. olub 15a/06, 75b/05

z. olur 35b/13-14, 53a/17

z. olursa 85a/04, 88a/05

zā'ife : -5- bk. zā'if.

z. 16b/17

z.+ dir 16b/15

z. olursa 16b/17, 85a/06, 85a/08

zā'il : < Ar. **zā'il** -1- Yok olan, ortadan kalkan.

z. olmasun 33a/17

zamān : < Ar. **zamān** -22- Zaman, vakit.

z. 35a/16, 56a/14, 57a/15,

85b/03, 93b/02, 93b/06, 93b/09, 94b/04

feylesof-i z. 57a/05

z.-ı mu^c ayyen 18a/08

z.-ı ta^c ayyün 09b/02

z.+ da 09a/13, 09b/02, 30b/16, 54a/07, 65a/10, 78a/09, 95a/11

z. geçdikde 08a/03

z.+ ı 09a/08

z.+ ına 65a/07

z.+ ında 46b/14

zamāne : < Ar. **zamāne** -1- Devir, zaman.

z. 49a/03

zamğ : < Ar. **şamğ** -20- Bazı ağaçların kabuklarından sızarak donan, çeşitli amaçlarda kullanılabilen, renksiz veya sarı kırmızımtrak renkte biçimsiz madde.

z.-ı buṭm 35b/18, 44b/10, 87a/10, 87b/02, 91a/11, 91b/07

z.-ı buṭmdur 24a/09

z.-ı buṭmı 91b/18

z.-ı buṭmuñ 35b/17

z.-ı 'Arabī : Akasyadan elde edilen bir zamk, Arap zamkı. 74a/08-09, 93b/08

z.-ı 'ar^c ar 91b/07

z.-ı 'ar^c arı 91b/18

z.+ dır 24a/09, 24a/10

z.+ la 72b/12

z.+ lar 26a/13

z.+ ları 91b/13, 92a/01

z.+ larıñ 41b/12

zamğiyet : < Ar. **şamğiyet** -1-

Yapışkanlık.

ż. 24a/07

żamm : < Ar. **żamm** -7- Üzerine bir şey katma, ekleme.

ż. ider 60a/14

ż. iderler 73a/08

ż. idersin 35a/11

ż. olunsa 70a/04, 70a/05

ż. olunub 46a/13, 83a/01

żanbaķ : < Ar. **żanbaķ** -2- Zambak.

z. 23a/16

z.+ dır 23a/17

żann : < Ar. **żann** -3- Gerçeęi bilmeden ihtimal üzerine hüküm verme, sanı.

ż. iderdim 79a/08-09

ż. itme 82a/11

ż. olunur 09a/01

żarar : < Ar. **żarar** -18- Zarar, kötü sonuç, ziyan.

ż. 53b/06, 62b/11

ż.+ ı 30b/04, 52a/06, 59b/11, 60b/11, 62b/19, 68a/02, 82b/09, 82b/10

ż.+ ın 57b/01

ż.+ ından 90a/16

ż.+ ını 61a/02, 93a/17

ż. iden 61a/16

ż. ider 20a/08, 93a/11

ż. idüb 54b/16

żararsız : -2- Zararsız.

ż. 54a/01

nāfi^ç ve mücerreb ve ż. bulduķ 54a/08-09

żarf : < Ar. **żarf** -24- Kap, mahfaza.

ż.+ a 76b/04, 76b/17, 77a/05,

77a/08, 78b/10, 81a/02, 81a/04, 93a/08

ż.+ da 80b/01, 88a/15, 91a/13

ż.+ ı 63b/15, 77a/06, 81a/03, 81a/04

ż.+ ın 61b/16, 62b/06, 78b/10, 78b/11, 78b/14, 86a/01, 87b/08, 90b/13, 91a/14

żarūrī : < Ar. **żarūre** + ī -1- Olması mecburi, zorunlu.

ż.+ dir 49a/15

żarūriyye : -1- bk. żarūrī.

esbāb-ı sitte-i ż.+ niñ 49a/14

żāt : < Ar. **żāt** -3-

I. Kimse, kişi, şahıs özellikle saygıdeğer kimse.

mażhar-ı nām-ı z. 01a/10

II. Bir varlığın hakikati, mahiyeti.

ż.+ ında 55a/02

ż.+ larına 09b/09

żātī : < Ar. **żāt** + ī -2- Asla ait.

kemāl-i ż.+ si 55a/04

mevżū^ç -ı ż.+ sidir 05b/10

żātiyye : -1- bk. żātī.

kemāl-i ż.+ si 55a/03

żātü'l-cenb : < Ar. **żāt** + **cenb** -6- Satlıcan, akcięer örtüsünün iltihabı.

ż.+ e 23b/19, 57a/11, 66b/11, 69b/03, 89a/11, 89a/16-17

żāyid : -3- bk. zā'id.

z. 28b/08, 28b/10

laħm-i z.+ i 93a/02

żāyide : -3- bk. zā'ide.

z. ola 84a/07

- z.+ si 54a/13, 85b/13
- zāyil** : -2- bk. zā'īl.
z. olunca 87a/19
z. olur 86b/15
- zebād** : < Ar. **zebād** -1- Kalemis yağı.
z. 74a/09
- zebīb** : < Ar. **zebīb** -1- Kuru üzüm.
z.+ dir 23a/01
- zebūn** : < Far. **zebūn** -1- Gücsüz, zayıf, aciz.
z. ider 20a/12
- zeheb** : < Ar. **zeheb** -19- Altın.
z.-i feylesof 58b/17
z.-i kâdir 79b/10, 79b/12
z.-i mübârek 79a/19
z.-i müdebberîñ 78b/04
z.-i nebâtî 93a/19-94a/01
z.-i ra' d 78a/16, 79b/09, 79b/12, 79b/13, 80a/17, 81a/06
z.-i ra' d dan 80a/14
z.-i ra' d dir 55a/14
z.-i ra' d iñ 79b/15
z.+ dir 22b/14
z.+ i 91b/06
- zehebiyye** : < Ar. **zehebiyye** -1- Altın olma durumu, altına ait özellikler.
z.+ ye 79b/07
- zehebü'l-ḥayāt** : < Ar. **zeheb** + **ḥayāt** -2- Beşinci cevher. (bk. cevher-i ḥāmîs)
z. 15b/04, 71b/12-13
- zehebü'l-kâdir** : < Ar. **zeheb** + **kâdir** -1- Kuvvet altını (bir terkip).
z. 78b/01
- zeh(i)r** : < Far. **zehr** -24- Zehir, ağu, sem.
- z. 20a/08, 90a/16, 90a/18, 90b/14
z.+ den 90b/16
z.+ i 66a/11, 90a/19
z.+ ine 13a/08, 24a/15, 24a/18, 24a/19, 24b/04
z.+ ini 66a/12
z.+ ler 88b/03, 90a/06
z.+ lere 41a/15, 90a/14, 90b/01, 90b/02
z.+ leri 18b/10, 67a/08
z.+ leriñ 61a/02, 90a/13
- zehirli** : -2- Zehri olan, ağılı.
z. 13a/09, 90b/16
- zehirlü** : -4- bk. zehirli.
z. 24b/03, 88a/06, 90a/15, 92a/13
- zeḥliyye** : < Ar. **zeḥliyye** -1- (Sözlük anlamı uzaklaşmak, geri çekilmek; yerinden çıkarmak olan bu sözcük) Metinde fazlalık, gereksiz kısım.
z.+ si 85b/13
- zeker** : < Ar. **zeker** -1- Erkeklik organı.
z. 40b/03
- zelḳ** : < Ar. **zelḳ** -1- (Özellikle traş sırasında oluşan) Kesik.
z. 85a/19
- zelkü'l-em'ā'** : < Ar. **zelḳ** + **em'ā'** -2- Hazmolabilen yiyecek ve içeceklerin hazımsız dışarı çıkması.
z. 85a/08, 85a/09
- zelkü'l-mi'de** : < Ar. **zelḳ** + **mi'de** -2- Gıdaların sindirilmeden mideden bağırsaklara geçmesi.

z. 85a/08, 85a/10

zelzele : < Ar. **zelzele** -1- Deprem, yer sarsıntısı.

z. 12a/10

zencār : < Ar. **zencār** < Far. **jengār** -2- Bakır pası çeşidinden göztaşı.

z. 17b/14, 17b/16

zencebīl : < Ar. **zencebīl** -2- Zencefil.

z. 23a/08, 76b/01

zerāvend : < Far. **zerāvend** -3- İlaçlarda kullanılan bir cins bitki, loğusa otu.

z.-i tavīl ve mudaḥrec 91b/09

z.-i tavīl 24b/03

z.+ dir 23b/04

zerre : < Ar. **zerre** -2- Çok küçük parçacık.

z. 69b/12, 79a/07

zerrīn : < Far. **zerrīn** -11- Altın gibi sarı ve parlak.

mā³-i z. 26a/14, 28a/02, 28b/12, 28b/13, 31b/16, 54a/06, 67a/18, 67b/01, 67b/03, 78b/08, 93b/18

zevb : < Ar. **zevb** -2- Erime, çözünme.

z. etseñ 79b/07

z. olunca 48a/04

zevb : -2- bk. zevb.

z. idüb 60a/11, 60a/16

zeyt : < Ar. **zeyt** -4- Zeytinyağı.

z. 91a/10, 91b/14, 92a/04

z.-i şāfī 90a/09

ẓiddiyyet : < Ar. **ẓiddiyyet** -1- Zıt olma durumu.

z. 79a/09

ẓıfda^c : < Ar. **ẓıfda^c** -1- Kurbağa.

bezr-i z. 94a/01

ẓimād : < Ar. **ẓimād** -12- Merhemle yaraya sarılan sargı, bez; yakı.

z. 91b/01, 92a/07, 92a/11, 92a/17

z.-ı esketkum 91b/01-02, 91b/03

z.+ a 91b/01

z.+ iñ 91b/12, 92a/04, 92a/18

z.+ lar ideler 61b/02

z. oluna 91b/01

ẓirniḥ : < Far. **ẓirniḥ** -6- Zırnık, arsenik.

z. 17b/14, 48a/02, 48a/03, 48a/05, 48a/08

z.+ dir 11a/17

ẓirniḥī : < Far. **ẓirniḥī** + ī -1- Zırnıktan, zırnıka ait.

z. 17b/16

ẓi'l-ḥāşşa : < Ar. **ẓi** + **ḥāşşa** -4- Bir terkip adı.

iksīr-i z. 71b/13, 71b/14, 71b/20

z.+ niñ 71b/14

ẓıbaḳ : < Far. Ar. **ẓıbaḳ** -90-

I. Cıva; varlıkları oluşturan üç temel (zıbaḳ, kibrit, milh) unsurdan, varlıklarda mevcut olan 'can'ı simgeleyen ve 'uçuculuk', 'yağlılık' gibi özellikleri bulunan madde. (İslam dünyasında Cabir İbn-i Hayyan tarafından ortaya konan cıva-kükürt kuramı Paracelsus döneminde cıva-kükürt-tuz kuramına döner.)

z. 06b/12, 08a/14, 08a/15, 08a/16, 08b/01, 08b/07, 08b/08, 13b/01, 13b/12, 13b/19, 14b/17, 14b/18, 15b/17,

17b/02, 24b/07,
 z.+ a 14a/14, 14a/18
 z.+ dan 17b/15
 z.+ dandır 08b/05, 08b/07,
 15a/16, 17a/13, 24b/09
 kuvvet-i z.+ dandır 13b/02
 II. Cıva.
 z. 07b/09, 27a/10, 27a/11,
 27a/14, 27a/17, 29a/09, 29a/10, 29a/11,
 33a/01, 43b/06, 43b/08, 47b/14, 52a/13,
 53b/17, 53b/18, 54a/11, 54b/08, 54b/10,
 57b/11, 57b/12, 57b/15, 58a/07, 61a/03,
 82b/09, 82b/10, 86b/18, 90a/01, 93a/17,
 94a/14, 94a/16
 ğusl-i z. 30b/12
 ħall-i z. 54a/08
z.-i ħayāt : Bir terkip adı. 58a/19,
 58b/18
 z.-i muşac^{cc} addan 58a/19-58b/01
 z.-i müdebber-i şābitdir 55a/12-
 13
 z.-i müdebberdir 55a/13-14
 z.+ a 27b/19, 57b/10, 58a/19
 z.+ da 32b/09, 33a/04
 z.+ dan 53a/05, 53b/09, 54a/09,
 54a/20, 58a/11, 67a/12, 94a/16, 94b/01
 tedbīr-i z.+ dan 57a/16
 z.+ ı 27a/15, 54a/01, 54a/04,
 54b/04, 54b/06
 z.+ iñ 53b/18, 53b/20, 54a/03,
 54b/07, 54b/09
zībākī : < **Ar. zībāk + ī** -2- Cıva ile ilgili,
 cıvadan kaynaklanan. (Vücutta bulunan
 bu üç unsurdan (zibak, kibrit, milh)

cıvanın fazla veya eksik olmasından
 kaynaklanan.)

z. 14a/11, 17a/12

zībākīyye : < **Ar. zībākīyye** -2- Cıva
 ile ilgili, cıvadan kaynaklanan.

z.+ dir 52a/13, 87b/13

zībāklı : -1- Cıvalı.

z. 21a/08

zibl : < **Ar. zibl** -8- Gübre.

z. 30a/06, 30a/08, 30a/10

z.-i feresde 45b/03-04, 45b/07

z.+ e 30a/14

z.+ i 30a/12, 32a/17

ziblū'l-ħayl : < **Ar. zibl + ħayl** -1- At
 gübresi.

z. 30a/04

zift : < **Ar. zift** -1- Kara sakız.
 Katrandan çıkarılan, kolay kırılan, az
 sıcaklıkta eriyen katı, siyah, parlak bir
 madde.

z. 32b/04

zihñ : < **Ar. zihñ** -1- Hafıza, bellek.

z.+ i 72a/08

zīk : < **Ar. zīk** -2- Darlık, sıkıntı.

z.-ı nefes 77b/01, 89b/02

zīk(i)r : < **Ar. zīkr** -39- Sözü etme,
 ismini söyleme, anma.

z.+ den 79b/13

z.+ e 42a/04, 53a/08

z.+ i 53a/09, 69a/18, 71b/03,
 79b/10

z. idelim 79b/14, 79b/15

z. ideriz 25b/15, 50a/08

z. idüb 48b/18

z. itdi 17a/05, 81a/07
 z. itdik 67b/16
 z. itdiler 05b/14
 z. itdim 78a/13
 z. itmege 25a/19
 z. itmek 67b/19
 z. olan 64a/14, 68a/06
 z. olanları 79b/12
 z. olduğu 56b/11, 56b/14
 z. olunan 03b/09, 16a/02,
 21b/02, 22a/08, 40a/17, 55a/12, 55b/09,
 68a/14, 74b/01
 z. olundu 49b/10, 52b/04
 z. olunduğı 56b/12
 z. olunmaduğundan 53a/10
 z. olunub 53a/08
 z. olunur 33b/18

zīku'n-nefes : < Ar. **zīk** + **nefes** -2-
 Nefes darlığı.

z.+ e 39b/03, 39b/07

zinā : < Ar. **zinā** -1- Zina.

z.+ ya 12b/16

zīnet : < Ar. **zīnet** -1- Süs.

‘**ilāc-ı z.+ dir** : Küçük ve
 önemsiz yaralar için kullanılan basit
 ilaç. 50a/06

zīrā : < Far. **zīrā** -70- Çünkü, şundan
 dolayı.

z. 01a/15, 01b/10, 01b/13,
 02b/12, 03a/03, 04b/10, 04b/14, 07b/12,
 08a/15, 08b/03, 09b/08, 11a/06, 15b/06,
 15b/15, 16a/14, 18a/10, 18b/06, 19a/02,
 24b/19, 26b/16, 29a/10, 41a/12, 46a/18,
 48a/06, 50a/18, 52a/15, 53a/16, 53b/11,

53b/20, 54a/02, 55b/04, 55b/11, 55b/15,
 56a/04, 56a/17, 56b/17, 65a/09, 65b/05,
 65b/06, 67a/19, 67b/14, 68a/02, 68a/15,
 69b/05, 69b/18, 70a/01, 72b/01, 73a/13,
 77b/07, 77b/14, 77b/18, 78a/09, 78a/10,
 78a/16, 78b/02, 79a/03, 79a/05, 79a/10,
 79a/13, 79b/07, 82b/12, 82b/17, 83b/13,
 83b/14, 85b/12, 86a/11, 89b/07, 92b/10,
 93a/11, 95a/19

ziyāde : < Ar. **ziyāde** -53- Fazla, çok.

z. 03a/03, 07a/06, 10a/19,
 11b/17, 12a/13, 14b/11, 25a/08, 25b/18,
 25b/19, 26a/01, 27a/15, 36b/18, 40a/04,
 40a/05, 40b/01, 49b/17, 65a/06, 68a/01,
 77b/11, 80a/01, 85b/12, 87b/07

z. buldılar 08a/02

z.+ ce 26a/04, 57b/02

z.+ dir 40b/14, 54b/15

z. ider 21b/09, 44a/16-17,
 70b/08, 74b/12-13, 77b/08, 86b/11

z. iderseñ 35b/13

z. idesin 42b/07

z. idicidir 50a/14

z. idüb 43b/16, 75b/08, 82a/04

z. itmek 33b/01

z. olmağla 12a/16

z. olmağ 07b/06

z. olub 03a/04-05

z. olur 85b/15

z.+ si 07b/16, 17b/02

z.+ sinden 14a/03, 14a/04

z.+ sini 49b/14

z.+ siyle 05a/03

z.+ ye 38b/05, 85b/03

ziyâdelik (g) : -3- Fazlalık.

z.+ i 07b/11, 07b/13, 12a/16

zor : < **Far. zūr** -5- Sıkıntı, rahatsızlık.

sidik z.+ ma 39b/10, 45a/19,
47a/08, 48b/16

sidik z.+ undan 23b/02

zu'afâ : < **Ar. zu'afâ'** -1- Zayıflar.

merci^c -i eşiddâ ve z. 03a/08

zubül : -3- bk. zübül.

z. 12a/15

z.+ e 77b/04

zübül : < **Ar. zübül** -2- Dimağın kansız

kalması, sararır solma

z. 70b/04

zūfâ : < **İbr.** -2- Çördük otu.

z. 45a/12, 73b/09

zuhūr : < **Ar. zuhūr** -33- Meydana

çıkma, görünme.

z.+ a gelüb 55a/04

z.+ da 13b/09

z. eyleye 34b/01

z.+ i 05b/09, 18b/01

z.+ ma 02a/06, 09a/13, 18a/06

z. iden 14b/03, 70b/02

z. ider 09b/12, 09b/16, 10a/18,

10b/13, 13b/15, 14a/16, 14a/17, 14b/01,

14b/03, 16b/14, 18a/12, 18a/14, 18a/17,

18a/18, 67b/15, 79a/04, 79a/17, 84b/10

z. idüb 12a/13, 16a/10

z. itdigi 10b/07

zulmet : < **Ar. zulmet** -2- Karanlık,
karartı.

z. 12a/17, 12a/18

zu'm : < **Ar. zu'm** -7- Zan, sanı.

z. ider 79b/06

z. itdigi 04b/14, 05a/17, 05a/18,
79b/06

z. itdügi 81b/11, 95a/19

zübde : < **Ar. zübde** -1- En seçkin, en
değerli kısmı.

z.+ si 03b/09

zücâc : < **Ar. zücâc** -1- Sırça, cam şişe.

z.+ i 60a/12

zūhal : < **Ar. zūhal** -6- Sekendiz, Satürn
gezegeni.

z. 23a/18

z.+ e 12a/06, 16b/03, 23a/03,

93b/03

zūhal : -3- bk. zūhal.

z. 20a/03

z.+ e 20a/09

z.+ iñ 20a/06

zūhal : < **Ar. zūhal** -4- Zencefil.

sükker-i z. 93a/06, 93a/19,

93b/16

sükker-i z.+ den 93b/04

zühre : < **Ar. zühre** -6- Venüs.

z.+ niñ 23a/12, 94b/13

z.+ ye 12a/07, 16b/04, 21a/04,

21a/05

zümürüd : < **Ar. zumurrud** -5- Zümrüt.

z. 10b/02, 16a/16, 19b/03,

22a/11, 71a/18

Toplam Kelime Sayısı : **37170**

Toplam Madde Başı Sayısı : **3141**

4.3. SIKLIK DİZİNİ

KELİME	SIKLIK	%	KELİME	SIKLIK	%
ve	2866	7,604	ammā	114	0,302
ile	747	1,982	ba' zı	112	0,297
bir	692	1,836	faşl	112	0,297
bu	679	1,801	dirlər	109	0,289
ki	634	1,682	isti' māl	109	0,289
dağı	408	1,082	ba' dehu	105	0,278
ol	370	0,981	hattā	103	0,273
şoñra	353	0,936	oldur	102	0,270
olur	352	0,934	kaçan	98	0,260
idüb	339	0,899	bundan	97	0,257
gibi	326	0,865	eger	97	0,257
ider	306	0,811	olub	91	0,241
olan	303	0,803	ğāyet	90	0,238
direm	245	0,650	on	89	0,236
tağtır	220	0,583	vardır	89	0,236
ola	199	0,528	yerde	87	0,230
üzerine	198	0,525	devālar	84	0,222
nāfi' dir	183	0,485	dört	84	0,222
idersin	171	0,453	gün	84	0,222
hāl	169	0,448	didikleri	83	0,22
tekrār	161	0,427	şu	83	0,22
her	157	0,416	' arağ	81	0,214
şuyı	155	0,411	hıfz	78	0,206
cümle	150	0,398	şol	77	0,204
kojub	145	0,384	dilediğñ	76	0,201
yāhūd	145	0,384	rūh-ı	76	0,201
alub	144	0,382	yā	76	0,201
kaçar	144	0,382	yüz	75	0,199
iki	140	0,371	ba' zısı	73	0,193
sağk	119	0,315	ısıcağ	72	0,191
idesin	118	0,313	kimesne	72	0,191
yağı	117	0,310	içün	71	0,188

zīrā	70	0,185	marazlarına	45	0,119
kibrīt	68	0,180	yokdur	45	0,119
kim	66	0,175	altun	44	0,116
çıkar	64	0,169	niçe	44	0,116
dirhem	64	0,169	üzerinde	44	0,116
üç	64	0,169	karışdırub	43	0,114
birinden	63	0,167	münāsib	43	0,114
olunur	62	0,164	itmek	42	0,111
şey ³	62	0,164	üzre	42	0,111
ma ⁶ lüm	61	0,161	gül	41	0,108
olunca	59	0,156	güzel	41	0,108
qoyasın	57	0,151	miqdār-ı	41	0,108
virilür	57	0,151	olsun	41	0,108
sirke	56	0,148	ziyāde	41	0,108
olursa	55	0,145	āḥar	40	0,106
marazına	54	0,143	azacıq	40	0,106
andan	53	0,140	issi	40	0,106
yağ	53	0,140	olmaz	40	0,106
altı	52	0,137	yigirmi	40	0,106
alursın	52	0,137	bākī	39	0,103
beyānındadır	51	0,135	şerbetisi	39	0,103
devā	50	0,132	şeyler	39	0,103
dibinde	50	0,132	tuz	39	0,103
ḥāşıl	50	0,132	cem ⁶	38	0,1
muqatṭar	49	0,130	çıkarmaq	38	0,1
şıfatı	49	0,130	ḥammām-ı	38	0,1
kendi	48	0,127	‘ilāc	38	0,1
‘ağd	47	0,124	kar ⁶ a	38	0,1
budur	47	0,124	kerre	38	0,1
qalur	47	0,124	levni	38	0,1
tarṭir	47	0,124	maraz	38	0,1
ateş	46	0,122	marazlarıñ	38	0,1
şular	46	0,122	ne	38	0,1
yere	46	0,122	‘arız	37	0,098

beş	37	0,098	içinde	31	0,082
beyāz	37	0,098	marazlara	31	0,082
biri	37	0,098	milh	31	0,082
lākin	37	0,098	olunan	31	0,082
mensūbdur	37	0,098	sekiz	31	0,082
imdi	36	0,095	birkaç	30	0,079
ķorsun	36	0,095	içine	30	0,079
mā ³ -i	36	0,095	muhtāc	30	0,079
men ^c	36	0,095	şülüş	30	0,079
rūhı	36	0,095	antimun	29	0,076
anda	35	0,092	cümlesine	29	0,076
anıñ	35	0,092	halāş	29	0,076
bunuñ	35	0,092	ışladub	29	0,076
gāhıce	35	0,092	marazlar	29	0,076
içürseler	35	0,092	nār-ı	29	0,076
meşelā	35	0,092	şāfi	29	0,076
taş ^c id	35	0,092	şarāb	29	0,076
çok	34	0,090	aña	28	0,074
kül	34	0,090	böyle	28	0,074
miķdārı	34	0,090	cümlesi	28	0,074
murād	34	0,090	cümlesini	28	0,074
olsa	34	0,090	evvelki	28	0,074
olunsa	34	0,090	ķanı	28	0,074
belki	33	0,087	ķurı	28	0,074
ğayrı	33	0,087	miķdār	28	0,074
şuyıyla	33	0,087	olmuş	28	0,074
^c ameli	32	0,084	pāk	28	0,074
ķuvvet	32	0,084	rūh	28	0,074
ķabūl	32	0,084	varınca	28	0,074
şudan	32	0,084	dārçin	27	0,071
süzüb	32	0,084	milh-i	27	0,071
zıkr	32	0,084	otdur	27	0,071
bārūt	31	0,082	def ^c	26	0,068
evvel	31	0,082	dühn-i	26	0,068

iden	26	0,068	tura	23	0,061
insān	26	0,068	veca ^ç -ı	23	0,061
ise	26	0,068	ateşde	22	0,058
ķādir	26	0,068	bile	22	0,058
parasulse	26	0,068	büyük	22	0,058
tarīķ-i	26	0,068	çıķarub	22	0,058
veyāhūd	26	0,068	dir	22	0,058
zuhūr	26	0,068	ħummā-i	22	0,058
çamel	25	0,066	inbīķ	22	0,058
gibidir	25	0,066	ķan	22	0,058
ħuşūşā	25	0,066	ķar ^ç anıñ	22	0,058
itdi	25	0,066	keskin	22	0,058
minvāl	25	0,066	ķırmızı	22	0,058
tā	25	0,066	muķattarı	22	0,058
tedbīr	25	0,066	şey ^ç 'iñ	22	0,058
vācibdir	25	0,066	ta ^ç fin	22	0,058
çıķarır	24	0,063	teskīn	22	0,058
ħılķ	24	0,063	yeñi	22	0,058
mariyede	24	0,063	az	21	0,055
mu ^ç tedil	24	0,063	bildigiñ	21	0,055
olunub	24	0,063	ķatre	21	0,055
taħlīl	24	0,063	ķuvvet-i	21	0,055
tuızı	24	0,063	mercān	21	0,055
virir	24	0,063	oldıķı	21	0,055
zāhir	24	0,063	şedīd	21	0,055
çālem-i	23	0,061	tarīķ	21	0,055
bunlarıñ	23	0,061	tıbb-ı	21	0,055
cemī ^ç	23	0,061	yaramaz	21	0,055
mecmū ^ç unı	23	0,061	za ^ç ferān	21	0,055
müşhil	23	0,061	devānıñ	20	0,053
parmaķ	23	0,061	ħafīf	20	0,053
şuyuñ	23	0,061	ħikmet-i	20	0,053
taħmīr	23	0,061	insānda	20	0,053
taşfiye	23	0,061	izāle	20	0,053

ķaranfil	20	0,053	istiskā	17	0,045
olanı	20	0,053	itdikden	17	0,045
oluna	20	0,053	ķar ^ç ada	17	0,045
şan ^ç at-ı	20	0,053	kehrübā	17	0,045
tıyn-i	20	0,053	ķuvveti	17	0,045
yaralara	20	0,053	nażiri	17	0,045
^ç araķı	19	0,05	oldı	17	0,045
bal	19	0,05	otuz	17	0,045
demir	19	0,05	tamām	17	0,045
dinilür	19	0,05	yaķarsın	17	0,045
ķekim	19	0,05	yaş	17	0,045
keyfiyyeti	19	0,05	zeheb-i	17	0,045
kezālik	19	0,05	bedende	16	0,042
ķum	19	0,05	beñzer	16	0,042
maħlül	19	0,05	bunlar	16	0,042
marazlarınıñ	19	0,05	daķķ	16	0,042
şey ^ç i	19	0,05	der	16	0,042
varıncadır	19	0,05	devālardır	16	0,042
yağını	19	0,05	devāyı	16	0,042
beyān	18	0,047	dirheme	16	0,042
buña	18	0,047	eyleye	16	0,042
^ç illete	18	0,047	fāsıd	16	0,042
^ç ilm-i	18	0,047	ķayāt	16	0,042
itmekdir	18	0,047	incü	16	0,042
ķalan	18	0,047	mensüb	16	0,042
ma ^ç deni	18	0,047	müdebber	16	0,042
muħtācdır	18	0,047	ot	16	0,042
nebāt	18	0,047	otı	16	0,042
olmaķ	18	0,047	ötüri	16	0,042
^ç ālemde	17	0,045	pek	16	0,042
berāberi	17	0,045	tağyir	16	0,042
bunı	17	0,045	te ^ç ālā	16	0,042
ħall-i	17	0,045	tefrıķ	16	0,042
^ç ilāc-ı	17	0,045	ķā ^ç ün	16	0,042

üc	16	0,042	rūḥunı	14	0,037
fırenk	15	0,039	şuda	14	0,037
gelür	15	0,039	sürseler	14	0,037
gider	15	0,039	şeyleri	14	0,037
ḥabbe	15	0,039	tevellüd	14	0,037
ḥadīd	15	0,039	toḥumı	14	0,037
ḥayvān	15	0,039	ṭılā	14	0,037
insānıñ	15	0,039	yağıñ	14	0,037
itmez	15	0,039	yanmış	14	0,037
qalanı	15	0,039	za' if	14	0,037
qırq	15	0,039	altunı	13	0,034
kimesneler	15	0,039	aşlı	13	0,034
mefāşıla	15	0,039	ayırırsın	13	0,034
mükelles	15	0,039	beden-i	13	0,034
olanları	15	0,039	beyninde	13	0,034
olmuşdur	15	0,039	cevz-i	13	0,034
rāyiḥası	15	0,039	çiçegi	13	0,034
ṭabī' i	15	0,039	devāya	13	0,034
ṭartiri	15	0,039	dimāğ	13	0,034
uzun	15	0,039	dirhemden	13	0,034
yarım	15	0,039	eydür	13	0,034
ateşi	14	0,037	ğalız	13	0,034
a' zā' -i	14	0,037	giderir	13	0,034
birbirine	14	0,037	ḥabbeye	13	0,034
çıqarmasınıñ	14	0,037	ḥarāret	13	0,034
çıkınca	14	0,037	ishāl	13	0,034
dirhemine	14	0,037	kāfidir	13	0,034
esfel-i	14	0,037	qalbe	13	0,034
ḥamīr	14	0,037	qara	13	0,034
ideler	14	0,037	qatında	13	0,034
kāmil	14	0,037	qıvvetlendirir	13	0,034
marazıñ	14	0,037	marazları	13	0,034
nev'	14	0,037	mürr-i	13	0,034
olmaya	14	0,037	nısf	13	0,034

şābit	13	0,034	hemān	12	0,031
semmiyyetli	13	0,034	ikincisi	12	0,031
sıtmalara	13	0,034	itmege	12	0,031
şu ^ç ūd	13	0,034	ķar ^ç aya	12	0,031
şuya	13	0,034	ķa ^ç	12	0,031
süddeleri	13	0,034	ki ^f āyet	12	0,031
şerīf	13	0,034	kitābında	12	0,031
şey	13	0,034	lisān-ı	12	0,031
şeyleriñ	13	0,034	ma ^ç denī	12	0,031
şişeye	13	0,034	ma ^ş ūşdur	12	0,031
tecribe	13	0,034	marazlarda	12	0,031
tedbīr-i	13	0,034	mi ^ç de	12	0,031
teklīs	13	0,034	mil ^h i	12	0,031
tiryāk	13	0,034	mu ^h telif	12	0,031
tīz	13	0,034	mümkün	12	0,031
tartiriñ	13	0,034	nitekim	12	0,031
taşları	13	0,034	rū ^h ları	12	0,031
toprak	13	0,034	sā ^ç at	12	0,031
yağıyla	13	0,034	süb ^h ānehü	12	0,031
yaraları	13	0,034	ç ^ç ufüneleri	12	0,031
zamg-ı	13	0,034	va ^ç t-i	12	0,031
a ^h lāt-ı	12	0,031	veyā	12	0,031
alasin	12	0,031	yedi	12	0,031
Allāh	12	0,031	yı ^ç arsın	12	0,031
antimunı	12	0,031	a ^ğ rıları	11	0,029
bevvā	12	0,031	a ^ğ zını	11	0,029
bilüb	12	0,031	ateşe	11	0,029
cism-i	12	0,031	baş	11	0,029
de	12	0,031	bilür	11	0,029
devādan	12	0,031	ç ^ç ıka	11	0,029
didikleridir	12	0,031	çöker	11	0,029
evvelkisi	12	0,031	devā ^ç -i	11	0,029
eyler	12	0,031	dibine	11	0,029
gümüş	12	0,031	envā ^ç	11	0,029

feresinde	11	0,029	belesân-ı	10	0,026
fesâd	11	0,029	besbâse	10	0,026
getürür	11	0,029	betonika	10	0,026
hâcetde	11	0,029	bevl	10	0,026
ikişer	11	0,029	bevli	10	0,026
illâ	11	0,029	birkaç	10	0,026
qalmaya	11	0,029	cemî ^c -i	10	0,026
keser	11	0,029	çıkan	10	0,026
keyfiyyet-i	11	0,029	devâlarıñ	10	0,026
kırar	11	0,029	didigimiz	10	0,026
kısmıdır	11	0,029	dimekdir	10	0,026
kimesneye	11	0,029	diyü	10	0,026
lâzım	11	0,029	elli	10	0,026
maħmüde	11	0,029	emrâz-ı	10	0,026
ma ^c den	11	0,029	ğayra	10	0,026
maraza	11	0,029	günde	10	0,026
mertebe-i	11	0,029	ħabbeden	10	0,026
milħini	11	0,029	ħabbedir	10	0,026
muħkem	11	0,029	ħabb-ı	10	0,026
nâr	11	0,029	ħâliş	10	0,026
olmağla	11	0,029	ħarbağ	10	0,026
şarı	11	0,029	ħayvânî	10	0,026
şar ^c	11	0,029	ħazer	10	0,026
sereṭân	11	0,029	hem	10	0,026
şülüşân	11	0,029	ıslâh	10	0,026
sürmek	11	0,029	iderler	10	0,026
yağmur	11	0,029	iderseñ	10	0,026
acāyibdendir	10	0,026	kāfūr	10	0,026
ağac	10	0,026	kıızıl	10	0,026
altunuñ	10	0,026	kibrîtiñ	10	0,026
anber	10	0,026	kimyâ	10	0,026
ancağ	10	0,026	kıoyalar	10	0,026
anı	10	0,026	köki	10	0,026
bedene	10	0,026	kıurūħ-ı	10	0,026

laṭīf	10	0,026	cevher-i	9	0,023
ma ^ç cūn	10	0,026	delālet	9	0,023
maḥalde	10	0,026	devādır	9	0,023
mizāc	10	0,026	edviyye-i	9	0,023
nām	10	0,026	evvelā	9	0,023
nebātī	10	0,026	gice	9	0,023
nişādır	10	0,026	gide	9	0,023
nużc	10	0,026	gidüb	9	0,023
oğul	10	0,026	ḥalk	9	0,023
olduğı	10	0,026	ḥasebiyle	9	0,023
olmayan	10	0,026	ḥayvāniñ	9	0,023
olmazsa	10	0,026	ikinci	9	0,023
olunmuş	10	0,026	‘ilācı	9	0,023
otıdır	10	0,026	ḫanķı	9	0,023
şar ^ç a	10	0,026	ḫarāḥ	9	0,023
şüretde	10	0,026	kevn	9	0,023
şeydir	10	0,026	kibrīti	9	0,023
taşlar	10	0,026	ḫorolyus	9	0,023
tatlu	10	0,026	ḫulunc	9	0,023
ṭā ^ç ūna	10	0,026	külā	9	0,023
üstüne	10	0,026	ma ^ç deniyyātñ	9	0,023
yanub	10	0,026	marīziñ	9	0,023
yumşaq	10	0,026	mertebe	9	0,023
za ^ç ferān-ı	10	0,026	misk	9	0,023
zāhirdir	10	0,026	mürekkeb	9	0,023
zamān	10	0,026	müzmin	9	0,023
açar	9	0,023	nāfi ^ç	9	0,023
ağacı	9	0,023	nedir	9	0,023
altmış	9	0,023	olduğundan	9	0,023
‘anāşır	9	0,023	olduğdan	9	0,023
aşlā	9	0,023	oñuldur	9	0,023
bāṭın	9	0,023	pūtede	9	0,023
baṭn-ı	9	0,023	raḥim	9	0,023
biz	9	0,023	ra ^ç d	9	0,023

rāziyāne	9	0,023	da	8	0,021
rubbı	9	0,023	degin	8	0,021
ruḫūbet-i	9	0,023	emr-i	8	0,021
şabr	9	0,023	envā'ına	8	0,021
şan'at	9	0,023	fi'li	8	0,021
şan'atlarındandır	9	0,023	ğālib	8	0,021
siñir	9	0,023	gerekdir	8	0,021
şeylere	9	0,023	ğidā	8	0,021
şişeniñ	9	0,023	gül-be-şeker	8	0,021
ṭabī'at	9	0,023	ḫarāret-i	8	0,021
ṭabī'iyi	9	0,023	ḫareket	8	0,021
taḫṭīr-i	9	0,023	ḫāricden	8	0,021
türbüd	9	0,023	havā	8	0,021
yaḫasın	9	0,023	heyūlā'-i	8	0,021
yaḫın	9	0,023	ḫikmet	8	0,021
zarfiñ	9	0,023	hindibā	8	0,021
ağzı	8	0,021	ḫoşca	8	0,021
aḫıcı	8	0,021	ıḫladırısın	8	0,021
'araḫa	8	0,021	içmek	8	0,021
'ar'ar	8	0,021	içüreler	8	0,021
āsān	8	0,021	iḫrāḫ	8	0,021
ateşiñ	8	0,021	'ilm	8	0,021
ay	8	0,021	imtizāc	8	0,021
ba'zısınıñ	8	0,021	itdik	8	0,021
başar	8	0,021	ḫalb	8	0,021
biriniñ	8	0,021	ḫarışdırırısın	8	0,021
buçuk	8	0,021	ḫaynadırısın	8	0,021
bulunur	8	0,021	kendü	8	0,021
bunuñla	8	0,021	ḫor	8	0,021
buṭm	8	0,021	küllīdir	8	0,021
cüz	8	0,021	maḫşüş	8	0,021
çıkarırısın	8	0,021	maḫtūm	8	0,021
çıḫub	8	0,021	ma'deniyyāt	8	0,021
çölmek	8	0,021	marazı	8	0,021

marazlardan	8	0,021	ṭabīb-i	8	0,021
maṣṭakī	8	0,021	ṭalaḡ	8	0,021
maṭbūḡlar	8	0,021	ṭa' mı	8	0,021
mefāşıl	8	0,021	ṭarṭırden	8	0,021
milḡiñ	8	0,021	uĉurub	8	0,021
mi' deye	8	0,021	ūlā	8	0,021
mi' deyi	8	0,021	'użva	8	0,021
mūmyā	8	0,021	üĉüncisi	8	0,021
münāsibdir	8	0,021	yaġdan	8	0,021
mürekkebirdir	8	0,021	yaġub	8	0,021
nazar	8	0,021	yanar	8	0,021
nāzileleri	8	0,021	yerine	8	0,021
nefs-i	8	0,021	yılan	8	0,021
nev' i	8	0,021	yuġaruda	8	0,021
nıkrıs	8	0,021	zararı	8	0,021
olmayub	8	0,021	zarfa	8	0,021
rūḡlar	8	0,021	'ālem	7	0,018
şāliḡ	8	0,021	'ameliniñ	7	0,018
sebeb	8	0,021	antimunuñ	7	0,018
sefūfi	8	0,021	anuñla	7	0,018
sıtmalarıñ	8	0,021	arasında	7	0,018
sidik	8	0,021	aşıl	7	0,018
sirke 'i	8	0,021	aşaġı	7	0,018
şoġuġ	8	0,021	atarsın	7	0,018
şovuġ	8	0,021	beden	7	0,018
şuyundan	8	0,021	belesān	7	0,018
şuyunı	8	0,021	bilinür	7	0,018
şems	8	0,021	birisi	7	0,018
taḡrık	8	0,021	bunda	7	0,018
taġṭiri	8	0,021	bunlardan	7	0,018
tedricle	8	0,021	cemre	7	0,018
te 'şir	8	0,021	cism	7	0,018
terkīb	8	0,021	cismi	7	0,018
ṭabīb	8	0,021	cüz 'i	7	0,018

çıkarmanıñ	7	0,018	mā' ilü'r-raķabeye	7	0,018
çirîş	7	0,018	mecmū' ı	7	0,018
çokdur	7	0,018	meşhūr	7	0,018
demiriñ	7	0,018	mi' deniñ	7	0,018
devāları	7	0,018	muķaddem	7	0,018
devāsı	7	0,018	muşa' ' ad	7	0,018
dimāğı	7	0,018	muşa' ' adı	7	0,018
ebyaz	7	0,018	nev' iñ	7	0,018
eczā' -i	7	0,018	nisbet	7	0,018
ekberde	7	0,018	nisbeti	7	0,018
eski	7	0,018	olanlar	7	0,018
felc	7	0,018	olundı	7	0,018
giciyik	7	0,018	olunmuşdur	7	0,018
göre	7	0,018	rüsüb	7	0,018
göze	7	0,018	semmiyyet	7	0,018
gümüşi	7	0,018	semmiyyetini	7	0,018
hablar	7	0,018	şığır	7	0,018
hacer-i	7	0,018	siyāh	7	0,018
hācet	7	0,018	şüret-i	7	0,018
hām	7	0,018	şarābla	7	0,018
hıfz-ı	7	0,018	şeker	7	0,018
hükmi	7	0,018	şemse	7	0,018
içündür	7	0,018	şevketü'l-mübäreke	7	0,018
idicidir	7	0,018	şeylerden	7	0,018
ihtināķ-ı	7	0,018	şey'e	7	0,018
ishāli	7	0,018	şişe	7	0,018
itdigiñ	7	0,018	tabi' iyyeniñ	7	0,018
itdiler	7	0,018	ta' dīl	7	0,018
izāfe	7	0,018	ţāyife	7	0,018
ķaynadub	7	0,018	terbiyye	7	0,018
kemāl-i	7	0,018	ţuzuñ	7	0,018
kendüye	7	0,018	' unşur-ı	7	0,018
ķosalar	7	0,018	ü	7	0,018
küllī	7	0,018	üçdür	7	0,018

vaķitde	7	0,018	böyledir	6	0,015
vebā	7	0,018	buĥār	6	0,015
yaġdır	7	0,018	buldılar	6	0,015
yaġlar	7	0,018	cāyız	6	0,015
yāķūt	7	0,018	cedīd	6	0,015
yapraġı	7	0,018	cemī ^c i	6	0,015
yerlerde	7	0,018	devālardan	6	0,015
yine	7	0,018	eczāları	6	0,015
zāc-ı	7	0,018	eczānıñ	6	0,015
zācıñ	7	0,018	eflātūnī	6	0,015
zamānda	7	0,018	efyūn	6	0,015
zamm	7	0,018	ekber	6	0,015
zu ^c m	7	0,018	ekşi	6	0,015
āsāndır	6	0,015	envā ^c -ı	6	0,015
aġrısına	6	0,015	ermenī	6	0,015
ālet	6	0,015	et	6	0,015
altına	6	0,015	fārūķ	6	0,015
altışar	6	0,015	fi ^c l	6	0,015
altuna	6	0,015	güzeldir	6	0,015
alur	6	0,015	ĥabs-ı	6	0,015
ārif	6	0,015	ĥaķķında	6	0,015
aşl	6	0,015	ĥāl	6	0,015
aşāġıda	6	0,015	ĥayvānda	6	0,015
ayva	6	0,015	ĥayzı	6	0,015
a ^c zāya	6	0,015	heyyufariķun	6	0,015
baķır	6	0,015	ılgun	6	0,015
bedeni	6	0,015	ışlanmış	6	0,015
ben	6	0,015	iķerüde	6	0,015
benefşe	6	0,015	iķinden	6	0,015
beñzemez	6	0,015	idici	6	0,015
berāber	6	0,015	ikisi	6	0,015
billür	6	0,015	īlācdır	6	0,015
birine	6	0,015	istiskāya	6	0,015
biter	6	0,015	itmeyüb	6	0,015

itmiş	6	0,015	otun	6	0,015
itse	6	0,015	peydā	6	0,015
kaldırub	6	0,015	pūteye	6	0,015
kalmayınca	6	0,015	raḥme	6	0,015
kamer	6	0,015	rāvend	6	0,015
kaynar	6	0,015	redd	6	0,015
kemāfiṭus	6	0,015	rubb	6	0,015
kısmı	6	0,015	rūḥa	6	0,015
kibrīden	6	0,015	şāf	6	0,015
kibrī-i	6	0,015	sekte	6	0,015
kil-i	6	0,015	sekteye	6	0,015
kimesnelere	6	0,015	sen	6	0,015
kiremit	6	0,015	senā	6	0,015
konur	6	0,015	şihḥat	6	0,015
kosañ	6	0,015	şırça	6	0,015
kurıdasın	6	0,015	sırr-ı	6	0,015
kuru	6	0,015	siñirli	6	0,015
kurıdır	6	0,015	süddelerini	6	0,015
kükürt	6	0,015	südüs	6	0,015
leben-i	6	0,015	sükker-i	6	0,015
mā-dām	6	0,015	şāh-tere	6	0,015
ma ^ç dende	6	0,015	şarābı	6	0,015
ma ^ç deniñ	6	0,015	şerbeti	6	0,015
maḥlūli	6	0,015	şey'ler	6	0,015
marīz	6	0,015	ta ^ç ām	6	0,015
mebde'idir	6	0,015	taş	6	0,015
meşānede	6	0,015	taşradan	6	0,015
mi ^ç dede	6	0,015	tedbīrini	6	0,015
muḳābele	6	0,015	tekevvün	6	0,015
müşta ^ç il	6	0,015	tekmil	6	0,015
nebātāt	6	0,015	te'şiri	6	0,015
nebātda	6	0,015	tıbb	6	0,015
nef ^ç -i	6	0,015	tıbbiñ	6	0,015
nev ^ç dir	6	0,015	toḫumunı	6	0,015

uçurasın	6	0,015	‘anāşırñ	5	0,013
‘ufūnetden	6	0,015	anceliqa	5	0,013
‘uṭāride	6	0,015	anuñ	5	0,013
uyku	6	0,015	‘araqda	5	0,013
üçünci	6	0,015	ardınca	5	0,013
üsrüb	6	0,015	arż	5	0,013
üstüni	6	0,015	aşlını	5	0,013
virüb	6	0,015	ayırmaq	5	0,013
yağları	6	0,015	ayırub	5	0,013
yapraq	6	0,015	‘azīm	5	0,013
yaralar	6	0,015	bādem	5	0,013
yemişi	6	0,015	balı	5	0,013
yıldan	6	0,015	bedenden	5	0,013
yuqarıda	6	0,015	besfāyic	5	0,013
yuqaru	6	0,015	bezr-i	5	0,013
yumurta	6	0,015	bi’l-ḥāşşa	5	0,013
zācı	6	0,015	bildirir	5	0,013
zarar	6	0,015	bile (Bil- fiili istek	5	0,013
zātü’l-cenbe	6	0,015	ekli)		
zehrine	6	0,015	birbiri	5	0,013
zibağdandır	6	0,015	birinde	5	0,013
zibağ-ı	6	0,015	birini	5	0,013
‘acāyibdir	5	0,013	buqrağ	5	0,013
açuq	5	0,013	bürādesi	5	0,013
ağrısını	5	0,013	cihetinden	5	0,013
ağrıyan	5	0,013	cüdām	5	0,013
aḥvāl-i	5	0,013	cümlesiniñ	5	0,013
aḥvālini	5	0,013	cünd-i	5	0,013
aқан	5	0,013	cüz’	5	0,013
aқcigere	5	0,013	çam	5	0,013
ākile	5	0,013	çamur	5	0,013
ālet-i	5	0,013	çanaq	5	0,013
‘alīl	5	0,013	dā’imā	5	0,013
‘anāşır-ı	5	0,013	defn	5	0,013

der (De- fiili geniş zaman ekli)	5	0,013	insāna	5	0,013
devālardandır	5	0,013	inzāc	5	0,013
dimāğa	5	0,013	it	5	0,013
dirhemdir	5	0,013	itdim	5	0,013
disentarya	5	0,013	ķalay	5	0,013
diş	5	0,013	ķavīdir	5	0,013
dögüb	5	0,013	kendüsi	5	0,013
döküb	5	0,013	kerih	5	0,013
dühn	5	0,013	kesüb	5	0,013
düzeler	5	0,013	keyfiyyetini	5	0,013
ekl	5	0,013	ķısım	5	0,013
ekşer	5	0,013	ķibrīdendir	5	0,013
elbette	5	0,013	ķimyāya	5	0,013
eşerleri	5	0,013	ķoyun	5	0,013
esrārdandır	5	0,013	ķökünüñ	5	0,013
eşyānıñ	5	0,013	ķurdları	5	0,013
etseñ	5	0,013	ķuşdurıcıdır	5	0,013
fāvāniya	5	0,013	ķuyruğı	5	0,013
ğaraż	5	0,013	ķüçücük	5	0,013
ğāyetine	5	0,013	lāzımdır	5	0,013
gelüb	5	0,013	lisānü's-şevr	5	0,013
ğusl	5	0,013	māddeleri	5	0,013
güçdür	5	0,013	maķāle-i	5	0,013
günlük	5	0,013	manya	5	0,013
ğabb	5	0,013	mā'ilü'r-raķabe	5	0,013
ğalezün	5	0,013	marāzınıñ	5	0,013
ğareket-i	5	0,013	mebde'i	5	0,013
ğazm	5	0,013	merhem	5	0,013
ğılıtları	5	0,013	mermer	5	0,013
içerüden	5	0,013	merzencüş	5	0,013
iklilü'l-cebel	5	0,013	meşāneye	5	0,013
iledir	5	0,013	milħden	5	0,013
inkār	5	0,013	milħdendir	5	0,013
			mirriħe	5	0,013

mūmı	5	0,013	şūret	5	0,013
müddet	5	0,013	süzersin	5	0,013
müdevver	5	0,013	şekeri	5	0,013
müşhil-i	5	0,013	şey'leri	5	0,013
müşāhede	5	0,013	tabḥ	5	0,013
nabzıñ	5	0,013	tabī'ati	5	0,013
nāzilelere	5	0,013	taşfiyye	5	0,013
nebātdan	5	0,013	taşra	5	0,013
nefs	5	0,013	tedbīrine	5	0,013
nev'ini	5	0,013	tedbīriniñ	5	0,013
nıkrise	5	0,013	teklisi	5	0,013
mışfi	5	0,013	te'lif	5	0,013
nuqlı	5	0,013	terceme	5	0,013
olanlardır	5	0,013	'uzuvda	5	0,013
olmasına	5	0,013	'uzv-ı	5	0,013
olunanı	5	0,013	vāşıl	5	0,013
olduḡda	5	0,013	vāsi'	5	0,013
olunmaḡ	5	0,013	vaşl	5	0,013
olunursa	5	0,013	virneyeler	5	0,013
öksürige	5	0,013	vücūda	5	0,013
pes	5	0,013	yābis	5	0,013
rıfqla	5	0,013	yaḡından	5	0,013
rub'	5	0,013	yaḡmaḡ	5	0,013
rūḥdur	5	0,013	yalıñuz	5	0,013
rūḥuñ	5	0,013	yapışkan	5	0,013
ruṭūbet	5	0,013	yelleri	5	0,013
ruṭūbetini	5	0,013	yerden	5	0,013
rücū'	5	0,013	yeşil	5	0,013
şakızı	5	0,013	za'f-ı	5	0,013
sākin	5	0,013	zımād	5	0,013
şan'atıñ	5	0,013	zırniḥ	5	0,013
semmiyyeti	5	0,013	zībaḡa	5	0,013
şoḡudub	5	0,013	zībaḡı	5	0,013
şudur	5	0,013	zībaḡıñ	5	0,013

zühale	5	0,013	bunlara	4	0,01
zümürürd	5	0,013	bunları	4	0,01
ağrılarını	4	0,01	bürâdesini	4	0,01
âheste	4	0,01	büyür	4	0,01
ağlâtı	4	0,01	calinus	4	0,01
ağciger	4	0,01	cesed-i	4	0,01
ağıdır	4	0,01	cevâriş	4	0,01
ağmasına	4	0,01	cimâ ^ç a	4	0,01
a ^ç lâ	4	0,01	cismiñ	4	0,01
ç alâmeti	4	0,01	cüz ^ç î	4	0,01
âletleri	4	0,01	çıkarmağa	4	0,01
ç ameller	4	0,01	çıkdığı	4	0,01
ç amm	4	0,01	çölmege	4	0,01
andız	4	0,01	dağıdır	4	0,01
antimundan	4	0,01	dâyim	4	0,01
âsârün	4	0,01	delil	4	0,01
ç avratlarıñ	4	0,01	devr	4	0,01
a ^ç zâniñ	4	0,01	didi	4	0,01
bâd-zehr	4	0,01	diremden	4	0,01
bağlatü'l-ğamkâ	4	0,01	dürlü	4	0,01
barmağ	4	0,01	eczâ	4	0,01
başka	4	0,01	eczâlar	4	0,01
bâğındır	4	0,01	eczâlarını	4	0,01
bağrasaliyus	4	0,01	efrâciyâ	4	0,01
bevâsîr	4	0,01	efsentiñ	4	0,01
biberiyye	4	0,01	elini	4	0,01
bîdester	4	0,01	erbâbı	4	0,01
bilmekdir	4	0,01	erir	4	0,01
birbirinden	4	0,01	eti	4	0,01
birer	4	0,01	eylese	4	0,01
biten	4	0,01	fâ'ideleri	4	0,01
boynı	4	0,01	felce	4	0,01
buğday	4	0,01	fi ^ç len	4	0,01
bulur	4	0,01	gâhî	4	0,01

ğanzarniya	4	0,01	idrār-ı	4	0,01
ğāyetü'l-ğāye	4	0,01	ihtiyāc	4	0,01
ğayr-ı	4	0,01	ikisinden	4	0,01
ğayrılar	4	0,01	ilgām	4	0,01
geçmedikce	4	0,01	ince	4	0,01
gerekse	4	0,01	intiķāl	4	0,01
getürici	4	0,01	itdügi	4	0,01
getüricidir	4	0,01	itmekde	4	0,01
geyik	4	0,01	itmekle	4	0,01
ğıdāya	4	0,01	itmişdir	4	0,01
ğıdāyı	4	0,01	izāle-i	4	0,01
gögüs	4	0,01	ķābil	4	0,01
gök (Mavi)	4	0,01	ķadimdir	4	0,01
göz	4	0,01	ķalbi	4	0,01
gözi	4	0,01	ķalbiñ	4	0,01
güneşe	4	0,01	ķamere	4	0,01
günlerinde	4	0,01	ķameriñ	4	0,01
hafta	4	0,01	ķantaryün	4	0,01
hālinde	4	0,01	ķaraciger	4	0,01
hāmis	4	0,01	ķaşıķ	4	0,01
hanzāl	4	0,01	ķatredir	4	0,01
harāretdir	4	0,01	ķavlen	4	0,01
hark	4	0,01	kefe	4	0,01
hayāti	4	0,01	kemügi	4	0,01
hayşiyet	4	0,01	keşif	4	0,01
hayvānāt	4	0,01	kettān	4	0,01
hayvāndan	4	0,01	ķıldı	4	0,01
hāzıķ	4	0,01	ķırub	4	0,01
hırķa	4	0,01	ķısa	4	0,01
hiddet	4	0,01	kimyādan	4	0,01
hiddetini	4	0,01	kirec	4	0,01
hıkke	4	0,01	köklerini	4	0,01
humre	4	0,01	ķubbeye	4	0,01
içilür	4	0,01	ķulunca	4	0,01

kuvvetleri	4	0,01	parça	4	0,01
laṭifini	4	0,01	pelin	4	0,01
ma ^ç denden	4	0,01	penc	4	0,01
ma ^ç deninde	4	0,01	pişmiş	4	0,01
maḥmūdeden	4	0,01	re ^ʔ iseye	4	0,01
maḥẓ	4	0,01	rubb-ı	4	0,01
maḳşūd	4	0,01	rubbunı	4	0,01
ma ^ç mūl	4	0,01	ruṭūbeti	4	0,01
maraẓdır	4	0,01	ruṭūbetle	4	0,01
maraẓ-ı	4	0,01	şafrādan	4	0,01
ma ^ç rifeti	4	0,01	şā ^ç id	4	0,01
menfa ^ç atı	4	0,01	şan ^ç atı	4	0,01
merhemi	4	0,01	şaruya	4	0,01
mertebesine	4	0,01	şavt	4	0,01
meşāne	4	0,01	şavtı	4	0,01
milḥdir	4	0,01	sebebi	4	0,01
mu ^ç ālecāt-ı	4	0,01	sebebiyle	4	0,01
muḳavvīdir	4	0,01	semmiyyetinden	4	0,01
munzic	4	0,01	şıçan	4	0,01
mübārek	4	0,01	şıḳub	4	0,01
mümeyyize	4	0,01	sirkeye	4	0,01
müshildir	4	0,01	soğukdan	4	0,01
müştemil	4	0,01	sovuğdan	4	0,01
müyesser	4	0,01	suları	4	0,01
na ^ç na ^ç	4	0,01	sūrencān	4	0,01
nev ^ç -i	4	0,01	şūreti	4	0,01
nev ^ç indendir	4	0,01	sürmekle	4	0,01
nişfina	4	0,01	süzesin	4	0,01
nice	4	0,01	şab	4	0,01
olanlardandır	4	0,01	şeb	4	0,01
olanlarıñ	4	0,01	şekilleri	4	0,01
olundığı	4	0,01	şeyden	4	0,01
olunmayan	4	0,01	şeylerdir	4	0,01
otluğlar	4	0,01	şey ^ʔ lerden	4	0,01

ṭabī ^ᶜ ate	4	0,01	yuḡaruya	4	0,01
ṭabī ^ᶜ atīñ	4	0,01	yüridir	4	0,01
taḡdīrce	4	0,01	yüzünden (Yüzey)	4	0,01
taḡṭīrden	4	0,01	ḡa ^ᶜ fina	4	0,01
taḡviyet	4	0,01	ḡāhir-i	4	0,01
ṭalaḡıñ	4	0,01	ḡa ^ᶜ īfe	4	0,01
ṭavīl	4	0,01	ḡarfi	4	0,01
tedbīri	4	0,01	zehirlere	4	0,01
tenḡıye	4	0,01	zehirlü	4	0,01
terkībinden	4	0,01	zehr	4	0,01
ṭıb	4	0,01	ḡikri	4	0,01
tiryāḡ-ı	4	0,01	zorına	4	0,01
ṭoñar	4	0,01	zühreye	4	0,01
tütüni	4	0,01	aḡub	3	0,007
ufaḡ	4	0,01	aḡacıdır	3	0,007
ᶜ unşur	4	0,01	aḡrılarına	3	0,007
ᶜ uşāresi	4	0,01	aḡrısı	3	0,007
uşūl	4	0,01	aḡzına	3	0,007
vācib	4	0,01	aḡlāṭdan	3	0,007
vaḡtinde	4	0,01	aḡmer	3	0,007
vāşıtasıyla	4	0,01	aḡz	3	0,007
vechle	4	0,01	aḡmasını	3	0,007
viresin	4	0,01	ᶜ āleme	3	0,007
virilürse	4	0,01	āletdir	3	0,007
yaḡlı	4	0,01	āletine	3	0,007
yaḡmaḡdır	4	0,01	altında	3	0,007
yāḡūtī	4	0,01	altundan	3	0,007
yaraniñ	4	0,01	ᶜ amelleri	3	0,007
yardım	4	0,01	anadan	3	0,007
yaz	4	0,01	anlar	3	0,007
yeller	4	0,01	anlarıñ	3	0,007
yemiş	4	0,01	anuñladır	3	0,007
yerler	4	0,01	arışto	3	0,007
yetmiş	4	0,01	arḡda	3	0,007

aşasın	3	0,007	bi'l-külliyeye	3	0,007
‘ asel	3	0,007	bilmediler	3	0,007
aşıldan	3	0,007	bilürsin	3	0,007
āşim	3	0,007	bitüb	3	0,007
aşl-ı	3	0,007	boya	3	0,007
aşlından	3	0,007	boynu	3	0,007
aşlındandır	3	0,007	boyunlu	3	0,007
at	3	0,007	bögrekler	3	0,007
ateşden	3	0,007	bögreklere	3	0,007
‘ avratıñ	3	0,007	buḥārı	3	0,007
avuc	3	0,007	buḥūr-ı	3	0,007
ayaqlarda	3	0,007	bulub	3	0,007
a‘ yān-ı	3	0,007	bulunmazsa	3	0,007
ayda	3	0,007	burun	3	0,007
ayırmağdır	3	0,007	bustānī	3	0,007
‘ ayni	3	0,007	buyurdılar	3	0,007
ayrılır	3	0,007	bürāde	3	0,007
ayvaṭana	3	0,007	büyügidir	3	0,007
a‘ zādan	3	0,007	büyümek	3	0,007
babadan	3	0,007	cāmi‘	3	0,007
bābūnec	3	0,007	cānibe	3	0,007
bağırdan	3	0,007	cānibinden	3	0,007
bārūtdan	3	0,007	cāyızdır	3	0,007
bārūtuñ	3	0,007	cevher	3	0,007
başı	3	0,007	cevherdir	3	0,007
bedendir	3	0,007	cezb	3	0,007
bedeniñ	3	0,007	cisimler	3	0,007
beşer	3	0,007	çeküb	3	0,007
bevāsire	3	0,007	çıbanlara	3	0,007
bevldir	3	0,007	çıkdıkdan	3	0,007
beyāzdır	3	0,007	çıkmağ	3	0,007
bezr-i	3	0,007	çıkamaz	3	0,007
bi'l-fi‘ l	3	0,007	çiçeginiñ	3	0,007
bi'l-ḳuvve	3	0,007	çiçekler	3	0,007

def' -i	3	0,007	eşrefidir	3	0,007
dek	3	0,007	etseler	3	0,007
dem-i	3	0,007	eṭrāfında	3	0,007
demirci	3	0,007	eyle	3	0,007
demiri	3	0,007	faşd	3	0,007
derlemege	3	0,007	fāşira	3	0,007
derlemek	3	0,007	ferah	3	0,007
devā-i	3	0,007	fıstık	3	0,007
devlet	3	0,007	fi' illeri	3	0,007
dıbķ	3	0,007	fi' l-i	3	0,007
dikeni	3	0,007	fincān	3	0,007
dikenlü	3	0,007	galebe	3	0,007
dimişler	3	0,007	gāriķūn	3	0,007
diremdir	3	0,007	geldi	3	0,007
diyardun	3	0,007	gene	3	0,007
dögülmüş	3	0,007	gıbb	3	0,007
dökersin	3	0,007	gıdānıñ	3	0,007
döşersin	3	0,007	gicede	3	0,007
duhānı	3	0,007	göredir	3	0,007
eclden	3	0,007	görürsin	3	0,007
ecsām	3	0,007	gözde	3	0,007
eczāsı	3	0,007	gözün	3	0,007
eczāsında	3	0,007	güc	3	0,007
eczāsını	3	0,007	gügercin	3	0,007
efđaldır	3	0,007	güli	3	0,007
egri	3	0,007	güne	3	0,007
ehl-i	3	0,007	ķabıse	3	0,007
ekşeri	3	0,007	ķabıseye	3	0,007
erba' aya	3	0,007	ķadidiñ	3	0,007
erbāb-ı	3	0,007	ķādiş	3	0,007
eşer	3	0,007	ķafaķāna	3	0,007
eşeri	3	0,007	ķāfiz	3	0,007
esrār-ı	3	0,007	haftada	3	0,007
eşrefdir	3	0,007	ķareketi	3	0,007

hāşılı	3	0,007	inbikiñ	3	0,007
hāşşa	3	0,007	issidir	3	0,007
hāşşaları	3	0,007	istedigiñ	3	0,007
havā'idir	3	0,007	isti' dādı	3	0,007
hayvāndır	3	0,007	isti' dādına	3	0,007
hermes	3	0,007	istihrāc	3	0,007
hılı-ı	3	0,007	istihrācı	3	0,007
hılıñ	3	0,007	itmesiniñ	3	0,007
hılılardan	3	0,007	itmeye	3	0,007
hurmā	3	0,007	ittifāk	3	0,007
huşyetü's-şac' leb	3	0,007	iżhār	3	0,007
hükemā	3	0,007	ķabarcıklar	3	0,007
hükemādan	3	0,007	ķabından	3	0,007
ışlanmağa	3	0,007	ķabz	3	0,007
ışlanub	3	0,007	ķabza	3	0,007
ıtlāk	3	0,007	kāk nec	3	0,007
icāb	3	0,007	ķalmamışdır	3	0,007
içe	3	0,007	ķandan	3	0,007
içeler	3	0,007	ķanını	3	0,007
içmiş	3	0,007	ķankısı	3	0,007
içse	3	0,007	ķaracigere	3	0,007
içseler	3	0,007	ķaranfil-i	3	0,007
içüb	3	0,007	karduseñtu	3	0,007
içüresin	3	0,007	ķarib	3	0,007
ide	3	0,007	ķarüre	3	0,007
ideriz	3	0,007	ķaşabalarında	3	0,007
iderken	3	0,007	ķaşıķ	3	0,007
idince	3	0,007	ķatub	3	0,007
idrāk	3	0,007	ķayşüm	3	0,007
ihtilāf	3	0,007	kemmünü	3	0,007
iksir-i	3	0,007	kendiniñ	3	0,007
ilāclar	3	0,007	kerrede	3	0,007
illetlere	3	0,007	kesilince	3	0,007
ilmden	3	0,007	keskindir	3	0,007

kesmek	3	0,007	ma ^ç deniyyâtda	3	0,007
kevkebleriñ	3	0,007	ma ^ç deniyyâtdan	3	0,007
keyfiyyet	3	0,007	ma ^ç denleri	3	0,007
kısm-ı	3	0,007	mafsallar	3	0,007
kış	3	0,007	maḥşüşda	3	0,007
kimi	3	0,007	ma ^ç mûli	3	0,007
ķirâṭ	3	0,007	ma ^ç nâsı	3	0,007
kireç	3	0,007	marâzdan	3	0,007
kitâb	3	0,007	mariye	3	0,007
kitâbda	3	0,007	marîze	3	0,007
ķodıgıñ	3	0,007	maṭlûb	3	0,007
ķorsañ	3	0,007	mâyil	3	0,007
ķoya	3	0,007	mażmaża	3	0,007
ķulağıdır	3	0,007	mebde ^ç	3	0,007
ķurıdıcıdır	3	0,007	mecmû ^ç undan	3	0,007
ķurudub	3	0,007	mefâşılları	3	0,007
ķuşdurıcı	3	0,007	menîyi	3	0,007
ķuvvetde	3	0,007	mertebeleri	3	0,007
ķuvvetini	3	0,007	mertebelerini	3	0,007
küçük	3	0,007	mertebesi	3	0,007
külliyye	3	0,007	mertebeye	3	0,007
kürre-i	3	0,007	meryem	3	0,007
lafzı	3	0,007	meyan	3	0,007
lafz-ı	3	0,007	mezķür	3	0,007
laṭıfdir	3	0,007	minvâl-i	3	0,007
lâyık	3	0,007	mişli	3	0,007
lâyıkdır	3	0,007	mizâciñ	3	0,007
levnden	3	0,007	muḥammer	3	0,007
levnini	3	0,007	muķaddemâ	3	0,007
levnleri	3	0,007	muķavvî	3	0,007
lüffâḥ	3	0,007	mübâşir	3	0,007
mâdde-i	3	0,007	mücerreb	3	0,007
ma ^ç deninden	3	0,007	müdebbir	3	0,007
ma ^ç deniniñ	3	0,007	müsta ^ç mel	3	0,007

müşābih	3	0,007	şaçarsın	3	0,007
müşterīye	3	0,007	şadef	3	0,007
nāhiyelerde	3	0,007	şāhibi	3	0,007
nākış	3	0,007	şakız	3	0,007
naql	3	0,007	şan ^ç ata	3	0,007
nārda	3	0,007	sā ^ç atde	3	0,007
nāriyye	3	0,007	sā ^ç atden	3	0,007
nāşī	3	0,007	şarılık	3	0,007
nebāta	3	0,007	sāyir	3	0,007
nebātīñ	3	0,007	sefūf	3	0,007
nev ^ç idir	3	0,007	selikūn	3	0,007
nev ^ç iyyesi	3	0,007	senartus	3	0,007
nīlūfer	3	0,007	serv	3	0,007
noqşān	3	0,007	şevr	3	0,007
nuql	3	0,007	şıfat-ı	3	0,007
nūr-ı	3	0,007	şıḥhat-i	3	0,007
olalar	3	0,007	sıtmalar	3	0,007
olana	3	0,007	sill	3	0,007
oldığından	3	0,007	sināmekī	3	0,007
olduğ	3	0,007	sirkeyi	3	0,007
olduğda	3	0,007	şoğulcan	3	0,007
olmadı	3	0,007	söyünmedik	3	0,007
olmasımıñ	3	0,007	şūf	3	0,007
olunmaz	3	0,007	şularıñ	3	0,007
otlar	3	0,007	şüretleri	3	0,007
otlarıñ	3	0,007	şuyunda	3	0,007
pābūnec	3	0,007	sūd	3	0,007
palasentü	3	0,007	südde	3	0,007
raķīk	3	0,007	süddeler	3	0,007
rub ^ç a	3	0,007	süflī	3	0,007
rūḥlarını	3	0,007	sünger	3	0,007
ruḥbetleri	3	0,007	süreler	3	0,007
ruḥbetli	3	0,007	sürüb	3	0,007
şabāḥ	3	0,007	şarāb-ı	3	0,007

şarābıyla	3	0,007	terkībini	3	0,007
şebābe	3	0,007	teşennüce	3	0,007
şeffāf	3	0,007	tohumlarıñ	3	0,007
şemāme	3	0,007	toğuz	3	0,007
şeylerde	3	0,007	turna	3	0,007
şey'leriñ	3	0,007	tursun	3	0,007
şiş	3	0,007	turur	3	0,007
şişleri	3	0,007	tuzdan	3	0,007
tābede	3	0,007	tuzını	3	0,007
tabī' atden	3	0,007	türkce	3	0,007
tabī' iyyeyi	3	0,007	‘ūdū’ş-şalīb	3	0,007
ta' fine	3	0,007	‘ufūnetinden	3	0,007
tā'ife	3	0,007	‘ulvī	3	0,007
tağtīrde	3	0,007	‘unşuruñ	3	0,007
tağtīre	3	0,007	‘uzvı	3	0,007
tamarları	3	0,007	‘uzvuñ	3	0,007
tamla	3	0,007	üzredir	3	0,007
tamlamaz	3	0,007	üzüm	3	0,007
tamlar	3	0,007	vāki'	3	0,007
ta' mları	3	0,007	varub	3	0,007
tar	3	0,007	vaz'	3	0,007
tarafından	3	0,007	vech	3	0,007
tāriki	3	0,007	vesağdan	3	0,007
tartīrdir	3	0,007	vesağı	3	0,007
taşlardır	3	0,007	vesā'ir	3	0,007
taşlarıñ	3	0,007	vire	3	0,007
tavşan	3	0,007	vireler	3	0,007
tavuç	3	0,007	virici	3	0,007
tāze	3	0,007	virirsın	3	0,007
tedbīrleri	3	0,007	virselər	3	0,007
tedrīc	3	0,007	yağınıñ	3	0,007
temyīz	3	0,007	yağar	3	0,007
terk	3	0,007	yana	3	0,007
terkībe	3	0,007	yapılıb	3	0,007

yapılır	3	0,007	aḥvāline	2	0,005
yara	3	0,007	a‘lādır	2	0,005
yaradan	3	0,007	‘alākası	2	0,005
yaralarıñ	3	0,007	‘alā-kile’t-taḳdīreyn	2	0,005
yer	3	0,007	aldıǵıñ	2	0,005
yetişür	3	0,007	‘ālemdir	2	0,005
yetmişiki	3	0,007	‘ālemi	2	0,005
yübüset	3	0,007	‘ālemiñ	2	0,005
yüzine (Yüzey)	3	0,007	āleti	2	0,005
yüzünde (Yüzey)	3	0,007	‘ālī	2	0,005
zācla	3	0,007	‘ālilerine	2	0,005
za‘f	3	0,007	altun (altun otu)	2	0,005
zāhirde	3	0,007	altunca	2	0,005
zāhire	3	0,007	altunda	2	0,005
zann	3	0,007	altundur	2	0,005
zarfda	3	0,007	altunla	2	0,005
zeyt	3	0,007	a‘māliyle	2	0,005
zımādiñ	3	0,007	‘amelini	2	0,005
zibl	3	0,007	‘āmmdır	2	0,005
zi’l-ḥāşşa	3	0,007	‘anāşırda	2	0,005
ziyādeligi	3	0,007	‘anāşırdır	2	0,005
zuhūrına	3	0,007	anlardan	2	0,005
zūḥal (Zencefil)	3	0,007	antimunla	2	0,005
açııcıdır	2	0,005	‘arabī	2	0,005
açmaḳda	2	0,005	‘arabīye	2	0,005
ad	2	0,005	‘arabiyyeye	2	0,005
adam	2	0,005	‘araḳıñ	2	0,005
aḡacımıñ	2	0,005	‘araḳları	2	0,005
aḡaç	2	0,005	arḳa	2	0,005
aḡızda	2	0,005	arслан	2	0,005
aḡrı	2	0,005	arżidir	2	0,005
aḡrılar	2	0,005	aşlları	2	0,005
aḡaveyn	2	0,005	aşlen	2	0,005
aḡvāl	2	0,005	aşlıdır	2	0,005

āsumānī	2	0,005	bāṭından	2	0,005
ata	2	0,005	behmen-i	2	0,005
atasın	2	0,005	belādır	2	0,005
ateşle	2	0,005	beraş	2	0,005
ateşsiz	2	0,005	beraşa	2	0,005
‘avratlara	2	0,005	bevilde	2	0,005
ayağa	2	0,005	bevlden	2	0,005
ayaıklarını	2	0,005	bevliñ	2	0,005
‘ayānen	2	0,005	beyānında	2	0,005
ayrıla	2	0,005	beyāz	(Göz	2
ayrılması	2	0,005	hastalığı)		0,005
ayrılıb	2	0,005	bi-izni’llāhi	2	0,005
a‘zāda	2	0,005	bildiñ	2	0,005
a‘zāları	2	0,005	bildirdi	2	0,005
azdır	2	0,005	bilen	2	0,005
bād-zehirdir	2	0,005	bilinmez	2	0,005
bağırşaklar	2	0,005	billūrī	2	0,005
bağırşaklara	2	0,005	bilmese	2	0,005
bağırşaklardan	2	0,005	bilmiş	2	0,005
bağlanmış	2	0,005	birdir	2	0,005
bakır	2	0,005	birincāsf	2	0,005
bakırın	2	0,005	bite	2	0,005
bākīdir	2	0,005	bitürür	2	0,005
baldırıkara	2	0,005	bizim	2	0,005
balgamdan	2	0,005	boğazı	2	0,005
ba‘zılar	2	0,005	boyadır	2	0,005
ba‘zısına	2	0,005	bozan	2	0,005
bārid	2	0,005	bögrek	2	0,005
bāridine	2	0,005	bögreklerde	2	0,005
bārūtı	2	0,005	bögrekleriñ	2	0,005
bārütla	2	0,005	bögürtlen	2	0,005
bāşırayı	2	0,005	bula	2	0,005
başdan	2	0,005	buldı	2	0,005
başında	2	0,005	buldum	2	0,005

bulunan	2	0,005	çıkılmış	2	0,005
bunlarda	2	0,005	çiçekleri	2	0,005
bunlardır	2	0,005	çöke	2	0,005
bu' d-ı	2	0,005	çöken	2	0,005
burcunda	2	0,005	çökünce	2	0,005
būsīrdır	2	0,005	çün	2	0,005
buṭmuñ	2	0,005	dāḥil	2	0,005
cābir	2	0,005	dāḥilden	2	0,005
calinusuñ	2	0,005	dāḥildir	2	0,005
cāmi' dir	2	0,005	dā' im	2	0,005
cānibine	2	0,005	dar	2	0,005
cāvşīr	2	0,005	def' ine	2	0,005
cedīde	2	0,005	degmeye	2	0,005
cedīdi	2	0,005	demirden	2	0,005
cenūb	2	0,005	demü'l-aḥaveyn	2	0,005
cevāhirden	2	0,005	demüri	2	0,005
cevz	2	0,005	dere	2	0,005
cibresi	2	0,005	derece-i	2	0,005
ciger	2	0,005	deriñ	2	0,005
cigeriñ	2	0,005	derledici	2	0,005
cilā	2	0,005	derledicidir	2	0,005
cisimlerde	2	0,005	derleme	2	0,005
cisimlerdir	2	0,005	devālara	2	0,005
cisimleri	2	0,005	devālarını	2	0,005
cisimleriñ	2	0,005	devāsıñ	2	0,005
cismidir	2	0,005	dıḳḳa	2	0,005
cümlesin	2	0,005	dikenidir	2	0,005
cüzām	2	0,005	dile	2	0,005
çanağa	2	0,005	dili	2	0,005
çekirdegi	2	0,005	dimişdir	2	0,005
çıkanı	2	0,005	direme	2	0,005
çıkarmaḳda	2	0,005	dirheminden	2	0,005
çıkmaḳla	2	0,005	dişiñ	2	0,005
çıkması	2	0,005	dişlere	2	0,005

dişleri	2	0,005	enderānī	2	0,005
dögersin	2	0,005	envā' ını	2	0,005
dögilür	2	0,005	erbābınıñ	2	0,005
dökmeden	2	0,005	erba' a	2	0,005
dönmek	2	0,005	erba' adan	2	0,005
dördüncisi	2	0,005	erimiş	2	0,005
dörpi	2	0,005	ervāhı	2	0,005
duhāndan	2	0,005	esketkum	2	0,005
dulfīn	2	0,005	esved	2	0,005
dühni	2	0,005	eşek	2	0,005
dühniyye	2	0,005	eşhāş	2	0,005
dükkānında	2	0,005	eşref	2	0,005
dürlüdür	2	0,005	eşyā	2	0,005
düşürür	2	0,005	eşyāyı	2	0,005
düzilüb	2	0,005	etbā' ı	2	0,005
ebhel	2	0,005	etlerini	2	0,005
ecsāmıñ	2	0,005	eṭibbā	2	0,005
ednā	2	0,005	eṭrāfindan	2	0,005
edyān	2	0,005	evvelden	2	0,005
eflātūn	2	0,005	evveli	2	0,005
ef' āl-i	2	0,005	evvelkisiniñ	2	0,005
eḳālīm-i	2	0,005	eyledi	2	0,005
ekşerdir	2	0,005	eylerler	2	0,005
eksik	2	0,005	eyü	2	0,005
ekşiligi	2	0,005	eyüsi	2	0,005
ekşilik	2	0,005	ezraḳ	2	0,005
el	2	0,005	ezüb	2	0,005
elekden	2	0,005	fāriğ	2	0,005
el-maḳāletü's-	2	0,005	faşl-ı	2	0,005
şāniye			fāşiradır	2	0,005
emr	2	0,005	fāyide	2	0,005
emrāż	2	0,005	fażalāt	2	0,005
emrāżda	2	0,005	fehm	2	0,005
emrāżıñ	2	0,005	ferāsiyūn	2	0,005

fer' i	2	0,005	gümüşden	2	0,005
fer' idir	2	0,005	gümüŝüñ	2	0,005
fesādından	2	0,005	güneşde	2	0,005
fevrī	2	0,005	ħabbiñ	2	0,005
fi' le	2	0,005	ħabiŝ	2	0,005
fuzūl	2	0,005	ħabiŝiyye	2	0,005
fūlfūl	2	0,005	ħaceriñ	2	0,005
fürū' una	2	0,005	ħadiŝ-i	2	0,005
füvvedir	2	0,005	ħafaķān	2	0,005
ġabīṭ	2	0,005	ħāfızı	2	0,005
gāh	2	0,005	ħafī	2	0,005
ġalebesinden	2	0,005	ħafīdir	2	0,005
ġāliye	2	0,005	ħafīfesiyle	2	0,005
ġalīzeyi	2	0,005	ħaķ	2	0,005
ġarīziyye	2	0,005	ħālde	2	0,005
ġāyeti	2	0,005	ħālī	2	0,005
gece	2	0,005	ħallde	2	0,005
geç	2	0,005	ħalle	2	0,005
geçen	2	0,005	ħalliñ	2	0,005
gelen	2	0,005	ħār	2	0,005
gelmeleriniñ	2	0,005	ħarāretiñ	2	0,005
gelmiş	2	0,005	ħarāretle	2	0,005
gerçi	2	0,005	ħārdır	2	0,005
getürüb	2	0,005	ħarekāt-ı	2	0,005
gevşek	2	0,005	ħārına	2	0,005
ġidālanur	2	0,005	ħāric-i	2	0,005
ġidālenmek	2	0,005	ħarnüb	2	0,005
giciyikdir	2	0,005	ħaŝrı	2	0,005
gitsün	2	0,005	ħāŝsa-i	2	0,005
gögse	2	0,005	ħāŝsalar	2	0,005
gördüm	2	0,005	ħāŝsalarını	2	0,005
gülден	2	0,005	ħāŝsası	2	0,005
güldür	2	0,005	ħaŝhāŝ	2	0,005
gül-i	2	0,005	havāda	2	0,005

havana	2	0,005	ictināb	2	0,005
havāşş-ı	2	0,005	içilen	2	0,005
hayasıdır	2	0,005	içmege	2	0,005
hayāt-ı	2	0,005	içmeye	2	0,005
hayvāna	2	0,005	idelim	2	0,005
hayvāniden	2	0,005	idemediler	2	0,005
hayvānlar	2	0,005	idemez	2	0,005
hayz	2	0,005	iderdi	2	0,005
hāzıma	2	0,005	iderim	2	0,005
hazm	2	0,005	idersiñ	2	0,005
hazretleri	2	0,005	idi	2	0,005
helāk	2	0,005	ihsān	2	0,005
helākine	2	0,005	ihtiyār	2	0,005
helyūn	2	0,005	ikisine	2	0,005
her-bār	2	0,005	ikisiniñ	2	0,005
heyūlā	2	0,005	‘ilāca	2	0,005
hınzır	2	0,005	‘ilācında	2	0,005
hırkayı	2	0,005	‘ilācını	2	0,005
hīn-i	2	0,005	‘ilāc-pezīr	2	0,005
hīrī	2	0,005	ilāhī	2	0,005
hiss	2	0,005	ilāhīdir	2	0,005
hulāşaya	2	0,005	ilāhiyyeden	2	0,005
hummā	2	0,005	ilhām	2	0,005
hummālarıñ	2	0,005	‘illetden	2	0,005
hükemāniñ	2	0,005	‘ilmiñ	2	0,005
hükemā’-i	2	0,005	imdād	2	0,005
hüküm	2	0,005	imtizācını	2	0,005
‘ırku’n-nisāya	2	0,005	incüden	2	0,005
ışırır	2	0,005	insāndır	2	0,005
ışladasın	2	0,005	insānı	2	0,005
ışlāha	2	0,005	inzācı	2	0,005
ışlāhı	2	0,005	irmeni	2	0,005
i‘ānet	2	0,005	işābet	2	0,005
ibtidā	2	0,005	isfidāc	2	0,005

ishâldir	2	0,005	çalbdendir	2	0,005
ishâllere	2	0,005	çalıñ	2	0,005
ishâlleri	2	0,005	çalınca	2	0,005
isterler	2	0,005	çalıub	2	0,005
isterseñ	2	0,005	çalımışdır	2	0,005
istidlâl	2	0,005	çalub	2	0,005
isti' mâlde	2	0,005	çalıy	2	0,005
isti' mâle	2	0,005	çalana	2	0,005
isti' mâlleri	2	0,005	çalanıñ	2	0,005
istinřâķ	2	0,005	çalınından	2	0,005
işler	2	0,005	çalıarıyün-ı	2	0,005
işrâs	2	0,005	çalracigerde	2	0,005
işti' âl	2	0,005	çalracigerdir	2	0,005
iştihâ	2	0,005	çalracigeriñ	2	0,005
itdikde	2	0,005	çal' alar	2	0,005
itdirmekdir	2	0,005	çal' ayı	2	0,005
i' tibâriyle	2	0,005	çalışmaya	2	0,005
i' tidâle	2	0,005	çalışmış	2	0,005
i' tidâl-i	2	0,005	çalrında	2	0,005
itme	2	0,005	çalrıpuz	2	0,005
itmeniñ	2	0,005	karsenşu	2	0,005
itmeyeler	2	0,005	çalrũrede	2	0,005
itmişlerdir	2	0,005	çalışıkdır	2	0,005
itseñ	2	0,005	çalatalar	2	0,005
jengârı	2	0,005	çalatasın	2	0,005
jıve'i	2	0,005	çalıreye	2	0,005
ķabâķ	2	0,005	çalıũnâ	2	0,005
ķabarcıķlara	2	0,005	ķaviyye	2	0,005
ķabınıñ	2	0,005	ķavm	2	0,005
ķadım	2	0,005	ķavmi	2	0,005
ķafâsınıñ	2	0,005	ķavuk	2	0,005
ķala	2	0,005	ķaynadasın	2	0,005
ķalana	2	0,005	ķaynamaķ	2	0,005
ķalaydan	2	0,005	ķaynamıř	2	0,005

keçi	2	0,005	kitāb-1	2	0,005
keci	2	0,005	kitāblar	2	0,005
kehrübāy	2	0,005	ķodı	2	0,005
kelām	2	0,005	ķoķmaķ	2	0,005
kemāderyus	2	0,005	ķoķuları	2	0,005
kemāl	2	0,005	ķoķusı	2	0,005
kemā-yenbaġı	2	0,005	ķomazdan	2	0,005
kemügünüñ	2	0,005	ķorķunc	2	0,005
kendüde	2	0,005	kökleri	2	0,005
kerāviyā	2	0,005	kökli	2	0,005
kereminden	2	0,005	köküni	2	0,005
kesb	2	0,005	kömüri	2	0,005
keşifdir	2	0,005	ķuluncı	2	0,005
keşifinden	2	0,005	ķunduz	2	0,005
keşifleri	2	0,005	ķurbaġalarıñ	2	0,005
keşirā	2	0,005	ķurb-1	2	0,005
kevarnis	2	0,005	ķurıdırsın	2	0,005
ķılı	2	0,005	ķurş-1	2	0,005
ķısmıñ	2	0,005	ķurşun	2	0,005
ķışda	2	0,005	ķurşundur	2	0,005
ķıvāmı	2	0,005	ķurudursın	2	0,005
ķiyās	2	0,005	ķurur	2	0,005
ķızarıncı	2	0,005	ķuruyıncı	2	0,005
ķızdırır	2	0,005	ķuşmaġı	2	0,005
kibrıtdır	2	0,005	ķuşvā	2	0,005
kibrıtı	2	0,005	ķuşlar	2	0,005
kibrıtıle	2	0,005	ķuvā-yı	2	0,005
kimesneleriñ	2	0,005	ķuvvetinden	2	0,005
kimesneniñ	2	0,005	ķuvvetler	2	0,005
kimselere	2	0,005	ķuvvetlerini	2	0,005
ķimyā-i	2	0,005	ķuyu	2	0,005
ķimyāviniñ	2	0,005	ķüşüş	2	0,005
ķiras	2	0,005	lañinde	2	0,005
ķişi	2	0,005	lañinden	2	0,005

levninde	2	0,005	ma ^ç nāsını	2	0,005
levninden	2	0,005	ma ^ç şümlara	2	0,005
lezic	2	0,005	marazından	2	0,005
lisānü'l-ḥamel	2	0,005	marazlarından	2	0,005
luṭf-i	2	0,005	marazlarını	2	0,005
lüvnüva	2	0,005	mariyeye	2	0,005
mādde	2	0,005	marīzi	2	0,005
māddeyi	2	0,005	marşama	2	0,005
maḥall	2	0,005	maṭbūḥlardır	2	0,005
maḥalleri	2	0,005	maẓmūnı	2	0,005
maḥalli	2	0,005	mebde ^ʔ -i	2	0,005
māhir	2	0,005	mefāşılı	2	0,005
māhirdir	2	0,005	memdūḥ	2	0,005
maḥlūḳdur	2	0,005	memdūḥdur	2	0,005
maḥlūle	2	0,005	menī	2	0,005
maḥlūl-ı	2	0,005	me ^ʔ kūl	2	0,005
maḥẓa	2	0,005	merbūṭdur	2	0,005
maḳāle	2	0,005	merhem-i	2	0,005
maḳbūldür	2	0,005	merhemiñ	2	0,005
māliḥulyāniñ	2	0,005	meşānelerde	2	0,005
mālik	2	0,005	meşūḳ	2	0,005
māni ^ç	2	0,005	meşrū ^ç	2	0,005
ma ^ç cūn-ı	2	0,005	meşrū ^ç dur	2	0,005
ma ^ç cūnlar	2	0,005	mevcūddur	2	0,005
ma ^ç cūnuñ	2	0,005	mevcūdedendir	2	0,005
ma ^ç dene	2	0,005	mevzū ^ç ı	2	0,005
ma ^ç deniyyātı	2	0,005	meyyit	2	0,005
ma ^ç deniyyātla	2	0,005	mıḳnaṭıs	2	0,005
ma ^ç dūm	2	0,005	mızraḳ	2	0,005
ma ^ç -hazā	2	0,005	mi	2	0,005
mā ^ʔ ı	2	0,005	midir	2	0,005
mā ^ʔ il	2	0,005	miḳdārınca	2	0,005
mā ^ʔ ildir	2	0,005	milḥi	2	0,005
mā ^ʔ iyyeti	2	0,005	milḥiyyet	2	0,005

mişāl	2	0,005	mülāzemet	2	0,005
mizāca	2	0,005	mümeyyizesi	2	0,005
mizāc1	2	0,005	mümkündür	2	0,005
mizāc-1	2	0,005	münfa' il	2	0,005
mufaşşal	2	0,005	münħall	2	0,005
muħabbet	2	0,005	münkaṭı'ı	2	0,005
muħālif	2	0,005	mün' aqid	2	0,005
muħarraḳ	2	0,005	müntefi'	2	0,005
muħarriḳaya	2	0,005	mürekkebe	2	0,005
muħtelifdir	2	0,005	mürekkebeniñ	2	0,005
muḳābele' i	2	0,005	mürver	2	0,005
muḳaddime	2	0,005	müşādif	2	0,005
muḳaṭṭardan	2	0,005	müşhiller	2	0,005
muḳavviyye	2	0,005	müstesḳiye	2	0,005
mūmyā-yi	2	0,005	müşkil	2	0,005
munzamm	2	0,005	müşteri	2	0,005
munzice	2	0,005	müteferriḳ	2	0,005
mu' ālece	2	0,005	müte' affin	2	0,005
mu' āleceler	2	0,005	müte' allıḳ	2	0,005
mu' allaḳ	2	0,005	müteşābih	2	0,005
mu' tedilde	2	0,005	müvelledāt-1	2	0,005
mutazarrır	2	0,005	nabzına	2	0,005
muttaşıl	2	0,005	nāfi' lerdir	2	0,005
muṭlaḳ	2	0,005	nāriñ	2	0,005
mübāh	2	0,005	nāriyyesi	2	0,005
mübtelā	2	0,005	nāşidir	2	0,005
mücerrebdır	2	0,005	nazarı	2	0,005
müddetden	2	0,005	nāzileye	2	0,005
müdebbere	2	0,005	nebātātda	2	0,005
müfettiḳ	2	0,005	nebātātıñ	2	0,005
müfrede	2	0,005	nefes	2	0,005
müfredeniñ	2	0,005	nefret	2	0,005
mükerremi	2	0,005	nefsiñ	2	0,005
mükerrer	2	0,005	nevbeti	2	0,005

nev ^ç e	2	0,005	rahm	2	0,005
nıkr̄isi	2	0,005	rahmiñ	2	0,005
nişādırı	2	0,005	rahmine	2	0,005
nişādırıñ	2	0,005	ra ^ç diñ	2	0,005
noqşānı	2	0,005	ra ^ç yu'l-ħammām	2	0,005
nüfūzunı	2	0,005	rāsen	2	0,005
nüzül	2	0,005	rāyiħa	2	0,005
o	2	0,005	rāyiħaları	2	0,005
olandan	2	0,005	rāyiħasına	2	0,005
olanlara	2	0,005	rebv	2	0,005
olanlardan	2	0,005	rediyeye	2	0,005
olmaduğundan	2	0,005	rengi	2	0,005
olmağa	2	0,005	renginde	2	0,005
olmağdan	2	0,005	re ^ç ise	2	0,005
olmaqsız	2	0,005	re ^ç iseniñ	2	0,005
olmamağ	2	0,005	re ^ç isiyye ^ç i	2	0,005
olması	2	0,005	re ^ç s-i	2	0,005
olmasını	2	0,005	risāleler	2	0,005
olmasun	2	0,005	rūhāniyyeti	2	0,005
olmayasın	2	0,005	rūħdan	2	0,005
ortasında	2	0,005	rūħla	2	0,005
otluğ	2	0,005	rūħlarıñ	2	0,005
otluğlarda	2	0,005	ruħşatdır	2	0,005
otura	2	0,005	rūħuna	2	0,005
ökseye	2	0,005	rūħunda	2	0,005
öküz	2	0,005	rūħundan	2	0,005
örtecek	2	0,005	ruṭūbetdir	2	0,005
parasulseniñ	2	0,005	şābitdir	2	0,005
pekişdirir	2	0,005	şabr (Sabır)	2	0,005
penbe	2	0,005	şabrı	2	0,005
perde	2	0,005	sāde	2	0,005
peygamber	2	0,005	şādır	2	0,005
pişürmek	2	0,005	şafrāvī	2	0,005
pūte	2	0,005	şağ	2	0,005

şağır	2	0,005	serhas	2	0,005
şahîfeler	2	0,005	sersâm	2	0,005
şahîfelerini	2	0,005	sevād	2	0,005
şahîh	2	0,005	şevbini	2	0,005
saḥka	2	0,005	sevdādan	2	0,005
şaḳın	2	0,005	sevdāvī	2	0,005
şālîşede	2	0,005	sevdāyı	2	0,005
salpurnela	2	0,005	sezāb	2	0,005
sancuya	2	0,005	şıfatıdır	2	0,005
şandal-ı	2	0,005	şıḥhate	2	0,005
şāniye	2	0,005	şıḥhatini	2	0,005
şa ^ç leb	2	0,005	şıklet	2	0,005
şarılığa	2	0,005	şınā ^ç î	2	0,005
şarılıb	2	0,005	şırçadan	2	0,005
sārīdir	2	0,005	şırçasından	2	0,005
sāsāliyus	2	0,005	sıtmalarına	2	0,005
sebebden	2	0,005	sıtmanîñ	2	0,005
sebebini	2	0,005	sıtmasına	2	0,005
sebebiyledir	2	0,005	sidigi	2	0,005
sebeblerin	2	0,005	sidigiñ	2	0,005
sebkat	2	0,005	sirkede	2	0,005
sebkīnec	2	0,005	şoğan	2	0,005
sedef	2	0,005	şoğanıdır	2	0,005
seksen	2	0,005	şoḳduğuna	2	0,005
şelāşe	2	0,005	söz	2	0,005
şelāşeden	2	0,005	şulardan	2	0,005
şelāşedir	2	0,005	şulı	2	0,005
semāvīdir	2	0,005	şūretinden	2	0,005
semiz	2	0,005	şūretler	2	0,005
semmī	2	0,005	sūsen	2	0,005
semmiyyetden	2	0,005	şuyıyladır	2	0,005
semüz	2	0,005	süddelere	2	0,005
senede	2	0,005	şüfli	2	0,005
seneye	2	0,005	sükker	2	0,005

sükkeri	2	0,005	ṭabī' iyyedir	2	0,005
süleymānīden	2	0,005	ta' finde	2	0,005
sümük	2	0,005	ta' finden	2	0,005
sürer	2	0,005	ta' fin-i	2	0,005
süzgi	2	0,005	tağayyüri	2	0,005
şahm-ı	2	0,005	tağıdır	2	0,005
şān	2	0,005	taḥammüli	2	0,005
şarābıñ	2	0,005	taḥkīk	2	0,005
şartla	2	0,005	taḥşıl	2	0,005
şekl	2	0,005	taḫtīrdir	2	0,005
şeklini	2	0,005	taḫtīriñ	2	0,005
şemsde	2	0,005	taḫtīriñiñ	2	0,005
şemsiñ	2	0,005	taḫtīrler	2	0,005
şerāyīn	2	0,005	taḫviyye	2	0,005
şerbet	2	0,005	ṭalaḫa	2	0,005
şerbetler	2	0,005	taḫtīf	2	0,005
şerbetlik	2	0,005	tām	2	0,005
şerḫ	2	0,005	ṭamarı	2	0,005
şeyḫ	2	0,005	ṭamarlar	2	0,005
şeyiñ	2	0,005	ṭa' mını	2	0,005
şey'dir	2	0,005	ṭamladasın	2	0,005
şifā	2	0,005	ṭarafında	2	0,005
şīşe'i	2	0,005	ṭarfā	2	0,005
şişler	2	0,005	ṭarfetü'l- aynde	2	0,005
şişlere	2	0,005	ṭarḫūn	2	0,005
şürb	2	0,005	ṭarīḫde	2	0,005
ta' ayyün	2	0,005	ṭarṭir-i	2	0,005
ṭabābet	2	0,005	ṭarz	2	0,005
ṭabāşır	2	0,005	taş' idi	2	0,005
ṭabāyi' i	2	0,005	taş' idiniñ	2	0,005
ṭab' -ı	2	0,005	taşriḫ	2	0,005
ṭabī' atlerini	2	0,005	taşdan	2	0,005
ṭabī' idir	2	0,005	taşlardan	2	0,005
ṭabī' iyye	2	0,005	taşrada	2	0,005

taatludur	2	0,005	tohumlar	2	0,005
tā'ūnda	2	0,005	tohumlarda	2	0,005
tavuk	2	0,005	tohumları	2	0,005
tebdil	2	0,005	tohumlarını	2	0,005
tecdid	2	0,005	tübali	2	0,005
tebire	2	0,005	turunc	2	0,005
tebirin	2	0,005	tutamaz	2	0,005
tebirinde	2	0,005	tutuşur	2	0,005
tebirlerini	2	0,005	tuzunu	2	0,005
tefnedir	2	0,005	türkide	2	0,005
teftiş	2	0,005	türkiye	2	0,005
teklisini	2	0,005	uçunca	2	0,005
telyin	2	0,005	uçur	2	0,005
temregi	2	0,005	uçurur	2	0,005
temren	2	0,005	uğlamur	2	0,005
tenāsül	2	0,005	‘ulüm-ı	2	0,005
tenbih	2	0,005	umür-ı	2	0,005
tenkıyesinde	2	0,005	‘uşāre	2	0,005
tenkīs	2	0,005	‘uşāresini	2	0,005
tercemeye	2	0,005	uşul-ı	2	0,005
terettüb	2	0,005	uşak	2	0,005
terkibden	2	0,005	‘uzuvdan	2	0,005
terkibdir	2	0,005	‘uzuvdandır	2	0,005
terkibleri	2	0,005	üçden	2	0,005
teşhīş-i	2	0,005	üstünden	2	0,005
tevellüdi	2	0,005	ütrüc	2	0,005
tevfik	2	0,005	üzerinedir	2	0,005
tevfike	2	0,005	vakıyye	2	0,005
tıbba	2	0,005	vāki' dir	2	0,005
tıbda	2	0,005	vaqt	2	0,005
tımadus	2	0,005	var	2	0,005
tiryākla	2	0,005	vara	2	0,005
tohumdan	2	0,005	varağı	2	0,005
tohumdur	2	0,005	varır	2	0,005

vasaṭ	2	0,005	yengec	2	0,005
vāsīṭasız	2	0,005	yıkayub	2	0,005
vaşlını	2	0,005	yılanıñ	2	0,005
vebā'ıyye	2	0,005	yıldızlarıñ	2	0,005
vebā'ıyyede	2	0,005	yidüresin	2	0,005
vebā'ıyyeye	2	0,005	yigit	2	0,005
vebāya	2	0,005	yoḥsa	2	0,005
veca'ını	2	0,005	yolundan	2	0,005
verd-i	2	0,005	yuḡarıdan	2	0,005
vilādet	2	0,005	yumşaqdır	2	0,005
viren	2	0,005	yunan	2	0,005
viricidir	2	0,005	yunmuş	2	0,005
vücūd	2	0,005	yursın	2	0,005
yaban	2	0,005	yursun	2	0,005
yābisde	2	0,005	yuyasın	2	0,005
yabyab	2	0,005	yuyub	2	0,005
yağına	2	0,005	yüzseksen	2	0,005
yağlansa	2	0,005	zāciyyedir	2	0,005
yağlarını	2	0,005	zaḥmetine	2	0,005
yağmurlar	2	0,005	zā'id	2	0,005
yaqıcı	2	0,005	zamān-ı	2	0,005
yaqındır	2	0,005	zamğdır	2	0,005
yanına	2	0,005	zamğları	2	0,005
yanınca	2	0,005	zararını	2	0,005
yapışub	2	0,005	zararsız	2	0,005
yaramazdan	2	0,005	zāyid	2	0,005
yarayı	2	0,005	zāyidesi	2	0,005
yarığına	2	0,005	zāyil	2	0,005
yarusı	2	0,005	zehebü'l-hayāt	2	0,005
yaşduğı	2	0,005	zehirler	2	0,005
yaşdır	2	0,005	zehirleri	2	0,005
yaşı	2	0,005	zehirleriñ	2	0,005
yaşına (Yıl)	2	0,005	zehirli	2	0,005
yaşından (Yıl)	2	0,005	zehri	2	0,005

zelkü'l-em'ā'	2	0,005	aça	1	0,002
zelkü'l-mi' de	2	0,005	açdılar	1	0,002
zencār	2	0,005	açıcı	1	0,002
zencebīl	2	0,005	açık	1	0,002
zerāvend-i	2	0,005	açıldıkda	1	0,002
zerre	2	0,005	açılınca	1	0,002
zevb	2	0,005	açılır	1	0,002
zevb	2	0,005	açmak	1	0,002
zīmād-ı	2	0,005	açmaz	1	0,002
zībağda	2	0,005	adamlara	1	0,002
zībağī	2	0,005	adamları	1	0,002
zībağıyyedir	2	0,005	'adāvet	1	0,002
zibli	2	0,005	'add	1	0,002
zibl-i	2	0,005	ādem	1	0,002
zīğ-ı	2	0,005	'ademi	1	0,002
zīkre	2	0,005	ādeme	1	0,002
zīqu'n-nefese	2	0,005	'adesdir	1	0,002
ziyādece	2	0,005	'adliyle	1	0,002
ziyādedir	2	0,005	'adūlara	1	0,002
ziyādesi	2	0,005	'afaniyeniñ	1	0,002
ziyādesinden	2	0,005	āfātdan	1	0,002
ziyādeye	2	0,005	āfet	1	0,002
zubūl	2	0,005	āfeti	1	0,002
zūbūl	2	0,005	ağaca	1	0,002
zūfā	2	0,005	ağacda	1	0,002
zūhūrı	2	0,005	ağacdān	1	0,002
zūlmet	2	0,005	ağacdır	1	0,002
zūhreniñ	2	0,005	ağacına	1	0,002
ac	1	0,002	ağacından	1	0,002
acı	1	0,002	ağaçdan	1	0,002
acılığını	1	0,002	ağaçdır	1	0,002
acılık	1	0,002	ağaçlar	1	0,002
'acīb	1	0,002	ağaçlardır	1	0,002
'aciz	1	0,002	ağaçlarıñ	1	0,002

ağdiye-i	1	0,002	‘ākide	1	0,002
ağırlığından	1	0,002	ākileniñ	1	0,002
ağniyā	1	0,002	ākileye	1	0,002
ağırlardan	1	0,002	aqmağa	1	0,002
ağrısıçün	1	0,002	aqmaq	1	0,002
ağrısıdır	1	0,002	aqmaqdan	1	0,002
ağriba	1	0,002	aqması	1	0,002
ağzında	1	0,002	aqrabādinidir	1	0,002
ağzınıñ	1	0,002	‘akrebiñ	1	0,002
āhara	1	0,002	aqsa	1	0,002
āhardan	1	0,002	aqsāmından	1	0,002
āhirde	1	0,002	aqtārına	1	0,002
āhirinde	1	0,002	aqtī	1	0,002
aḥkām-ı	1	0,002	‘alaqa	1	0,002
aḥkem	1	0,002	alalar	1	0,002
aḥlāṭ	1	0,002	‘alāmetleri	1	0,002
aḥsenidir	1	0,002	‘alāmetlerini	1	0,002
aḥşam	1	0,002	‘alā’t-taḥṣīl	1	0,002
aḥvāli	1	0,002	‘alā-vuḥū‘a	1	0,002
aḥvālidir	1	0,002	aldıqdan	1	0,002
aḥvālınden	1	0,002	‘ale’l-‘acele	1	0,002
aḥzar	1	0,002	a‘lem	1	0,002
aqa	1	0,002	‘ālemnümā	1	0,002
‘aḥabince	1	0,002	āletde	1	0,002
aḥar	1	0,002	āletden	1	0,002
aḥcigeri	1	0,002	ālete	1	0,002
aḥcigeriñ	1	0,002	āletidir	1	0,002
aḥcigerinde	1	0,002	āletiñ	1	0,002
‘aḥde	1	0,002	āletler	1	0,002
‘aḥdi	1	0,002	‘aleyhi	1	0,002
aḥdıcısı	1	0,002	‘aleyhi’s-selām	1	0,002
‘aḥıl	1	0,002	alınıñ	1	0,002
aḥıtmaz	1	0,002	alınub	1	0,002
‘aḥid	1	0,002	alınur	1	0,002

alışdurasın	1	0,002	anları	1	0,002
‘alīle	1	0,002	antimun-ı	1	0,002
‘ālīle	1	0,002	antimunına	1	0,002
‘alīli	1	0,002	antimuniyyedir	1	0,002
‘alīliñ	1	0,002	antimunsız	1	0,002
‘ālim	1	0,002	anzerūt	1	0,002
allāhı	1	0,002	anzerūtı	1	0,002
allāhu	1	0,002	apātikā	1	0,002
almayalar	1	0,002	ar	1	0,002
almayasın	1	0,002	‘ar‘ardır	1	0,002
altıya	1	0,002	‘ar‘arı	1	0,002
alup	1	0,002	‘arabda	1	0,002
amberbāris	1	0,002	‘arabīden	1	0,002
‘amelde	1	0,002	‘arabiyyeden	1	0,002
‘amelidir	1	0,002	arada	1	0,002
‘ameline	1	0,002	‘arağını	1	0,002
‘amelleriñ	1	0,002	arasından	1	0,002
‘amellerinde	1	0,002	a‘rāzını	1	0,002
‘amelleriniñ	1	0,002	ardıc	1	0,002
‘amīķ	1	0,002	‘ārīzdır	1	0,002
‘āmīl-i	1	0,002	‘ārī	1	0,002
āmīn	1	0,002	‘ārīfi	1	0,002
‘āmme	1	0,002	arīşodan	1	0,002
anası	1	0,002	arķasına	1	0,002
anasıdır	1	0,002	‘arţanişādır	1	0,002
‘anāşırdan	1	0,002	artuķ	1	0,002
anberbāris	1	0,002	arturur	1	0,002
andandır	1	0,002	arża	1	0,002
anıñ-çün	1	0,002	‘arża	1	0,002
añlamadılar	1	0,002	arżiñ	1	0,002
añlamayan	1	0,002	arżında	1	0,002
añlanmadı	1	0,002	arżiyyesi	1	0,002
anlara	1	0,002	arżiyyesini	1	0,002
anlarda	1	0,002	arżiyyeti	1	0,002

arziyyeye	1	0,002	‘avām	1	0,002
arziyyeyi	1	0,002	avlanurlar	1	0,002
arżlarını	1	0,002	‘avrat	1	0,002
āsānıdır	1	0,002	‘avrata	1	0,002
āsār	1	0,002	‘avratlarda	1	0,002
āsārlarını	1	0,002	avrum-dine	1	0,002
‘aşā’r-rā‘ī	1	0,002	avrum-ķulmenis	1	0,002
āsārūndur	1	0,002	avrum-putatila	1	0,002
‘aselde	1	0,002	‘avsec	1	0,002
‘asele	1	0,002	avuç	1	0,002
aşfer	1	0,002	ayağını	1	0,002
aşferī	1	0,002	ayağıyla	1	0,002
aşgar	1	0,002	ayaķ	1	0,002
aşillar	1	0,002	ayaķları	1	0,002
aşillardır	1	0,002	ayaķlarıñ	1	0,002
‘asīrdır	1	0,002	ayaķlarına	1	0,002
aşlına	1	0,002	‘ayān	1	0,002
aşlıdır	1	0,002	aydan	1	0,002
aşliyye	1	0,002	ayñ	1	0,002
aşliyyeyi	1	0,002	ayınıñ	1	0,002
aşmasıdır	1	0,002	ayirasın	1	0,002
āsumān	1	0,002	ayırđıķdan	1	0,002
aşağa	1	0,002	ayırınca	1	0,002
aşagada	1	0,002	ayırırlar	1	0,002
aşagıdan	1	0,002	ayırmağı	1	0,002
aşagıya	1	0,002	ayırmaz	1	0,002
‘aşer	1	0,002	ayırtlar	1	0,002
aşurı	1	0,002	āyīnesinde	1	0,002
ateşdir	1	0,002	‘ayn	1	0,002
ateşinden	1	0,002	ayrıķ	1	0,002
ateşini	1	0,002	ayrılmasun	1	0,002
ateşiniñ	1	0,002	ayrılmaz	1	0,002
atıla	1	0,002	ayrılmış	1	0,002
ataş	1	0,002	ayrılmışdır	1	0,002

ayrılırlar	1	0,002	bağırşakdan	1	0,002
ayu	1	0,002	bağırşaklarıñ	1	0,002
ayvadır	1	0,002	bağladıkdan	1	0,002
ayvağanaya	1	0,002	bağlana	1	0,002
a ^ç zā	1	0,002	bağlayasın	1	0,002
azacıktır	1	0,002	bağlayub	1	0,002
a ^ç zālara	1	0,002	bāh	1	0,002
a ^ç zālarda	1	0,002	baħr-i	1	0,002
a ^ç zālardan	1	0,002	baħş	1	0,002
a ^ç zam	1	0,002	ba ^ç iddir	1	0,002
āzānū'l-fāre	1	0,002	bakıldıkda	1	0,002
a ^ç zā'-yı	1	0,002	bakıra	1	0,002
āzer	1	0,002	bakırdır	1	0,002
ažherdir	1	0,002	bākīye	1	0,002
azı	1	0,002	bağub	1	0,002
ç azīmü'n-nef' dir	1	0,002	bālāya	1	0,002
ç azīz	1	0,002	baldırana	1	0,002
ç azm-ı	1	0,002	baldırıkıradır	1	0,002
babadya	1	0,002	balğama	1	0,002
babası	1	0,002	balğamı	1	0,002
babasıdır	1	0,002	balğam-ı	1	0,002
babasınıñ	1	0,002	balıdır	1	0,002
babaya	1	0,002	balık	1	0,002
bāblarınıñ	1	0,002	balıñ	1	0,002
bād-āverddir	1	0,002	balşıradır	1	0,002
ba ^ç de	1	0,002	başafıyye	1	0,002
bādemdir	1	0,002	bāriddir	1	0,002
bādrenbūyedir	1	0,002	bārıde	1	0,002
bādrencūyedir	1	0,002	bārıdesini	1	0,002
bād-zehirden	1	0,002	bārūta	1	0,002
bād-zehridir	1	0,002	bārütsız	1	0,002
bād-zehrini	1	0,002	başal	1	0,002
bād-zehriyye	1	0,002	başalü'z-zır	1	0,002
bāğ-ı	1	0,002	başara	1	0,002

başarı	1	0,002	benc	1	0,002
basîtdir	1	0,002	beñzeyen	1	0,002
bāşūrlara	1	0,002	berağnani	1	0,002
başñ	1	0,002	berī	1	0,002
başına	1	0,002	ber ³ -i	1	0,002
başınıñ	1	0,002	berrīsine	1	0,002
başladıkda	1	0,002	berü	1	0,002
batırub	1	0,002	besā ³ ıt-i	1	0,002
bātıma	1	0,002	besbāsedir	1	0,002
baıtında	1	0,002	bevāşıra	1	0,002
bāıtında	1	0,002	bevāsiriñ	1	0,002
bāıtinesiyle	1	0,002	bevla	1	0,002
bāıtineyi	1	0,002	bevlinden	1	0,002
bāıtını	1	0,002	bevlindendir	1	0,002
bāıtında	1	0,002	beyan	1	0,002
bāıtınıyyeden	1	0,002	beyāza	1	0,002
bāıtınlarından	1	0,002	beyāzı	1	0,002
baıtırasaliyus	1	0,002	beyāzıñ (Göz	1	0,002
baıtıdır	1	0,002	hastalığı)		
baıtraliyus	1	0,002	beyāzından	1	0,002
bayılmağa	1	0,002	beyāzını	1	0,002
bayılmaqlığı	1	0,002	beyāzıyla	1	0,002
bayırlarda	1	0,002	beyne ³ n-nās	1	0,002
ba ³ zıdır	1	0,002	beynlerinde	1	0,002
ba ³ zısını	1	0,002	beyt	1	0,002
bazudur	1	0,002	bez	1	0,002
bedeniniñ	1	0,002	bezler	1	0,002
bedeniyye	1	0,002	bezri	1	0,002
behaq	1	0,002	bezrini	1	0,002
beled	1	0,002	bıraqsañ	1	0,002
belesāndır	1	0,002	bittiñdir	1	0,002
belesāndır	1	0,002	bi- ³ avni ³ l-meliki ³ l-	1	0,002
belsemina	1	0,002	müte ³ āl		
benakiya	1	0,002	bi- ³ avnillāhi ³ l-	1	0,002

müte'āl			bināda	1	0,002
biberde	1	0,002	bī-naẓīr	1	0,002
biberdir	1	0,002	bindirüb	1	0,002
biberiyyedir	1	0,002	bi-nefsihi	1	0,002
bīdūster	1	0,002	birazacıķ	1	0,002
bi-emri'llāhi	1	0,002	birde	1	0,002
bi-ḥasebi'l-ġālib	1	0,002	biribiri	1	0,002
bīḥ-i	1	0,002	biribirine	1	0,002
bi- ^ç ināyeti'l-lāhi'l-	1	0,002	biridir	1	0,002
meliki'l- ^ç allām			biriki	1	0,002
bi-ḳadari't-ṭāḳatü'l-	1	0,002	birisini	1	0,002
beşeriyye			biriyle	1	0,002
bi-ḳudret'illāhi	1	0,002	bi'r-ruṭūbet	1	0,002
bilādü'l-islām	1	0,002	bismi'llāhi'r-	1	0,002
bildigini	1	0,002	raḥmāni'r-raḥīm		
bilendir	1	0,002	bişmek	1	0,002
bilenler	1	0,002	bişmiş	1	0,002
bilesin	1	0,002	bitdigi	1	0,002
bi'l-ḥammāmü'l-	1	0,002	bitiricidir	1	0,002
yābis			bitmesi	1	0,002
bilinmeye	1	0,002	bi't-ṭabi ^ç	1	0,002
bilmediklerinden	1	0,002	bitürüb	1	0,002
bilmedüğünden	1	0,002	bize	1	0,002
bilmemek	1	0,002	bi'z-żarūre	1	0,002
ilmeye	1	0,002	boġa	1	0,002
bilmez	1	0,002	boġazına	1	0,002
bilmezlenür	1	0,002	boġazında	1	0,002
bilmezlerdi	1	0,002	boġazlansa	1	0,002
bilmezse	1	0,002	boyalar	1	0,002
bilse	1	0,002	boyanur	1	0,002
bilürler	1	0,002	boyar	1	0,002
bilürse	1	0,002	boyaya	1	0,002
bi'l-yübūset	1	0,002	boynuzı	1	0,002
biñ	1	0,002	boynuzıdır	1	0,002

boynuzınıñ	1	0,002	bulmuşdur	1	0,002
boynuzundan	1	0,002	bulunduğı	1	0,002
boynuzunu	1	0,002	bulunmaduğı	1	0,002
boyundadır	1	0,002	bulunmayınca	1	0,002
bozılıb	1	0,002	bulunmaz	1	0,002
bozulmayıncaya	1	0,002	bulunmek	1	0,002
bozulmuş	1	0,002	bulunmuş	1	0,002
böcekdir	1	0,002	bulunub	1	0,002
bögreklerdir	1	0,002	bulursa	1	0,002
bögrölce	1	0,002	bulursın	1	0,002
bölügünden	1	0,002	buraklı	1	0,002
bölüğüne	1	0,002	buranc	1	0,002
bölükdür	1	0,002	burçağa	1	0,002
bölünmüş	1	0,002	burçaq	1	0,002
bu' d	1	0,002	büre	1	0,002
budaqlarda	1	0,002	büresi	1	0,002
büde	1	0,002	burnuna	1	0,002
buğdayda	1	0,002	burundan	1	0,002
buğdaydan	1	0,002	bustānīsine	1	0,002
buğz	1	0,002	buṭlānına	1	0,002
buḡāra	1	0,002	buṭmdur	1	0,002
buḡārıñ	1	0,002	buṭmı	1	0,002
buḡārıyla	1	0,002	buyurmamaqlarını	1	0,002
buḡārıyyedir	1	0,002	buyururlar	1	0,002
buḡārılar	1	0,002	buz	1	0,002
buḡrān-ı	1	0,002	buzacağı	1	0,002
buḡ' alar	1	0,002	bülbül	1	0,002
bulamazsın	1	0,002	bürade	1	0,002
bulduq	1	0,002	bürāde' i	1	0,002
bulmadığı	1	0,002	bürādesinden	1	0,002
bulmaq	1	0,002	bürādeye	1	0,002
bulmasa	1	0,002	bürāniler	1	0,002
bulmaz	1	0,002	bürüdetde	1	0,002
bulmazsa	1	0,002	bürüdetden	1	0,002

bürüdete	1	0,002	cevāhirler	1	0,002
bürüdeti	1	0,002	cevāzını	1	0,002
büyügi	1	0,002	cevhere	1	0,002
büyümeıkligi	1	0,002	ceyyid	1	0,002
büyüye	1	0,002	cezārdır	1	0,002
cāhil	1	0,002	ciger (Ciğer otu)	1	0,002
cāhilden	1	0,002	cigerde	1	0,002
cā'iz	1	0,002	cigerinde	1	0,002
cām	1	0,002	cildiyyeniñ	1	0,002
cāmid	1	0,002	cins	1	0,002
cāmi' iñ	1	0,002	cinsinden	1	0,002
cāvī	1	0,002	cinsini	1	0,002
cāzibe	1	0,002	cirmine	1	0,002
cedīdde	1	0,002	cisimde	1	0,002
cedīdden	1	0,002	cisimdir	1	0,002
cedvār	1	0,002	cisimle	1	0,002
cehil	1	0,002	cismāniyye-i	1	0,002
celbūb	1	0,002	cisnevī	1	0,002
celīle	1	0,002	cisminde	1	0,002
celīlü'l-ķadrđır	1	0,002	cismine	1	0,002
cerāķat	1	0,002	cismiyye	1	0,002
cerāķatleri	1	0,002	civayı	1	0,002
cereb	1	0,002	cīvedir	1	0,002
cerr-i	1	0,002	cumhūr	1	0,002
cesedāniyyetden	1	0,002	cūdāmdır	1	0,002
cesedde	1	0,002	cūlnār	1	0,002
cesedden	1	0,002	cümleden	1	0,002
cesedir	1	0,002	cümle-i	1	0,002
cesede	1	0,002	cümle' i	1	0,002
cesedleri	1	0,002	cümleniñ	1	0,002
cevāb	1	0,002	cümlesinde	1	0,002
cevāhir	1	0,002	cümlesinden	1	0,002
cevāhiri	1	0,002	cümleye	1	0,002
cevāhir-i	1	0,002	cüz' dür	1	0,002

cüz 'i	1	0,002	çilekdir	1	0,002
cüz 'idir	1	0,002	çinî	1	0,002
cüz 'iyye	1	0,002	çirkîn	1	0,002
cüz 'iyyedendir	1	0,002	çitlemik	1	0,002
çalıdır	1	0,002	çoğı	1	0,002
çamuru	1	0,002	çokdır	1	0,002
çanağlar	1	0,002	çokluğı	1	0,002
cavdar	1	0,002	çökegi	1	0,002
çayırlarda	1	0,002	çökmeyüb	1	0,002
çeksel	1	0,002	çölmegi	1	0,002
çeşme	1	0,002	çölmekci	1	0,002
çıbanlar	1	0,002	çömlege	1	0,002
çıbanları	1	0,002	çöplemeye	1	0,002
çıkdıkları	1	0,002	çüb-ı	1	0,002
çıkarırlar	1	0,002	çübler	1	0,002
çıkarmağdır	1	0,002	çubuk	1	0,002
çıkarsa	1	0,002	çünkü	1	0,002
çıkdı	1	0,002	çürük	1	0,002
çıkmaduğuna	1	0,002	çürümesini	1	0,002
çıkmağa	1	0,002	dāfi' a	1	0,002
çıkmakda	1	0,002	dāfi' anıñ	1	0,002
çıkmaklığa	1	0,002	dāfi' aya	1	0,002
çıkmasıdır	1	0,002	dāfi' dir	1	0,002
çıkmısına	1	0,002	dağılmağdır	1	0,002
çıkmason	1	0,002	dāhil-i	1	0,002
çıkmaya	1	0,002	dā 'i' s- sa' leb	1	0,002
çıkmayacak	1	0,002	dağāyıkını	1	0,002
çıksa	1	0,002	dāne	1	0,002
çıksun	1	0,002	darb	1	0,002
çiçegidir	1	0,002	dārçiniñ	1	0,002
çiçek	1	0,002	dā 'ü' s- sa' leb	1	0,002
çiçeklerden	1	0,002	dāyimā	1	0,002
çiçekleriñ	1	0,002	dāyime	1	0,002
çilek	1	0,002	dāyire	1	0,002

dāyire (Hastalık)	1	0,002	derledesin	1	0,002
dāyire`i (Hastalık)	1	0,002	derledir	1	0,002
def`i	1	0,002	derler	1	0,002
defne	1	0,002	derletici	1	0,002
degerse	1	0,002	derletme	1	0,002
degil	1	0,002	derletmegi	1	0,002
degindir	1	0,002	derletmekle	1	0,002
degişdirirsin	1	0,002	derleye	1	0,002
degme	1	0,002	derleyince	1	0,002
delāletden	1	0,002	deryā	1	0,002
deler	1	0,002	desti	1	0,002
dellersin	1	0,002	destüye	1	0,002
delik	1	0,002	devā`	1	0,002
delikden	1	0,002	devāda	1	0,002
delilleri	1	0,002	devā`iye	1	0,002
delillerini	1	0,002	devālarda	1	0,002
demirciler	1	0,002	devālarınıñ	1	0,002
demirdir	1	0,002	devār	1	0,002
demir-i	1	0,002	devāsıdır	1	0,002
demirleri	1	0,002	devāsını	1	0,002
demür	1	0,002	devā-yı	1	0,002
demüre	1	0,002	deve	1	0,002
demürüñ	1	0,002	devirler	1	0,002
denilmek	1	0,002	devirlerde	1	0,002
deñizde	1	0,002	devirlerinde	1	0,002
deñize	1	0,002	devletühü	1	0,002
deñizi	1	0,002	devri	1	0,002
deñizleriñ	1	0,002	devr-i	1	0,002
depesi	1	0,002	devrinde	1	0,002
derecātını	1	0,002	devrinden	1	0,002
dereceleri	1	0,002	dıbķdır	1	0,002
dereleri	1	0,002	dıķķ	1	0,002
derisinden	1	0,002	dıķķ-ı	1	0,002
derisini	1	0,002	didigi	1	0,002

didigimizi	1	0,002	diyaķatılķun	1	0,002
didiklerimiz	1	0,002	diyardunuñ	1	0,002
didiklerimizden	1	0,002	diyüb	1	0,002
didikleriniñ	1	0,002	doña	1	0,002
dikendir	1	0,002	doñub	1	0,002
dikenini	1	0,002	dögilen	1	0,002
dilber	1	0,002	dögmemek	1	0,002
dilerseñ	1	0,002	dögülüb	1	0,002
dilince	1	0,002	dökecek	1	0,002
dilki	1	0,002	döker	1	0,002
dimāğdandır	1	0,002	dökesin	1	0,002
dimāğından	1	0,002	dökilür	1	0,002
dimek	1	0,002	dökse	1	0,002
dimeniñ	1	0,002	dökülmeye	1	0,002
dīn	1	0,002	döndürmek	1	0,002
dinildiginden	1	0,002	dönmesidir	1	0,002
dinilmesine	1	0,002	dönmesinden	1	0,002
dinse	1	0,002	dörde	1	0,002
dirdim	1	0,002	dördünci	1	0,002
diremi	1	0,002	dörpüleyüb	1	0,002
dirheminde	1	0,002	dörtten	1	0,002
dirhemini	1	0,002	dörtdür	1	0,002
diri	1	0,002	döşense	1	0,002
dirilir	1	0,002	döşeyesin	1	0,002
dirilür	1	0,002	du´acıları	1	0,002
diriz	1	0,002	dudya	1	0,002
dirlerse	1	0,002	duñānlar	1	0,002
dirseñ	1	0,002	duñul	1	0,002
disünler	1	0,002	dūķū	1	0,002
dişe	1	0,002	dündur	1	0,002
dişi	1	0,002	durunc	1	0,002
dişlerde	1	0,002	durur	1	0,002
ditmu	1	0,002	dutarsa	1	0,002
ditremegi	1	0,002	duzı	1	0,002

dühniyyedir	1	0,002	edhândır	1	0,002
dühnü'l-efâviyye	1	0,002	edviyelerdir	1	0,002
dükkânıdır	1	0,002	edviyye	1	0,002
dünyâdır	1	0,002	edviyyede	1	0,002
dürdiyyet	1	0,002	edviyye'î	1	0,002
dürlerini	1	0,002	edviyyeye	1	0,002
düstür-ı	1	0,002	ef' âlini	1	0,002
düşer	1	0,002	efâviyye	1	0,002
düşmeden	1	0,002	efđal	1	0,002
düşse	1	0,002	efđali	1	0,002
düşüb	1	0,002	efđal-i	1	0,002
düzilüp	1	0,002	efđalidir	1	0,002
düzüb	1	0,002	eflāk	1	0,002
düzülür	1	0,002	eflākdan	1	0,002
e' âli	1	0,002	eflākdir	1	0,002
e' amm	1	0,002	eflākla	1	0,002
ebâbil	1	0,002	eflâṭundur	1	0,002
ebdân	1	0,002	eflâṭunı	1	0,002
ebeden	1	0,002	eflâṭunide	1	0,002
ebedi	1	0,002	eflâṭuniler	1	0,002
ebū	1	0,002	eflâṭuniniñ	1	0,002
ebyazdan	1	0,002	efrâciyâdır	1	0,002
ebyaziñ	1	0,002	efrâdını	1	0,002
ecsâma	1	0,002	efsentiñde	1	0,002
ecveddir	1	0,002	efyūnuñ	1	0,002
eczâdan	1	0,002	egerçi	1	0,002
eczâlarda	1	0,002	egirdir	1	0,002
eczâlardan	1	0,002	eglensün	1	0,002
eczâlarıñ	1	0,002	ehli	1	0,002
eczâlarıñıñ	1	0,002	ekbere	1	0,002
eczâlarıyla	1	0,002	ekberi	1	0,002
eczâya	1	0,002	ekberiñ	1	0,002
eczâyı	1	0,002	ekiller	1	0,002
edâm-allâhü	1	0,002	ekintisini	1	0,002

ekitmekit	1	0,002	emsāli	1	0,002
ekmek	1	0,002	enār	1	0,002
ekmeldir	1	0,002	enārdır	1	0,002
ekseler	1	0,002	encebār	1	0,002
ekşeriniñ	1	0,002	encire	1	0,002
ekşeriyle	1	0,002	eñlere	1	0,002
eksilürse	1	0,002	entüle	1	0,002
ekşidir	1	0,002	entüledir	1	0,002
ele	1	0,002	ençule	1	0,002
eledikden	1	0,002	envā ^ç ı	1	0,002
elek	1	0,002	envā ^ç indandır	1	0,002
elem	1	0,002	envā ^ç i	1	0,002
elemden	1	0,002	erba ^ç adır	1	0,002
elemlerine	1	0,002	erba ^ç anıñ	1	0,002
elenmiş	1	0,002	erba ^ç ayı	1	0,002
elf	1	0,002	eridirsin	1	0,002
elfi	1	0,002	eritmek	1	0,002
el-ḥaḫḫ	1	0,002	eritseler	1	0,002
elleri	1	0,002	eriye	1	0,002
elleriñ	1	0,002	eriyüb	1	0,002
ellerine	1	0,002	erlige	1	0,002
elleriyle	1	0,002	ermenīdir	1	0,002
elma	1	0,002	ervāḥ	1	0,002
el-maḫālātü's-şālīse	1	0,002	ervāḥdan	1	0,002
el-maḫāletü'l-ülā	1	0,002	ervāḥ-ı	1	0,002
el-maḫāletü'r-rābi'a	1	0,002	eşahḥ	1	0,002
elmās	1	0,002	esbāb-ı	1	0,002
emīn	1	0,002	eşerler	1	0,002
emirdir	1	0,002	eşerlere	1	0,002
emrāzdır	1	0,002	esfele	1	0,002
emrāzı	1	0,002	esirnula	1	0,002
emrāzlar	1	0,002	eşḫabyūza	1	0,002
emrāzü's-	1	0,002	eşḫāpūza	1	0,002
seyelāniyyeden	1	0,002	eskisine	1	0,002

eşnâf	1	0,002	eṭrâfına	1	0,002
eşnâfına	1	0,002	eṭrâfını	1	0,002
esrâr	1	0,002	eṭvârı	1	0,002
esrârındandır	1	0,002	evlâ	1	0,002
eştarekdir	1	0,002	evlâdı	1	0,002
esvedî	1	0,002	evlâsı	1	0,002
eşcârdır	1	0,002	evren	1	0,002
eşegi	1	0,002	evsâh	1	0,002
eşekden	1	0,002	evvele	1	0,002
eşekiñ	1	0,002	evvelen	1	0,002
eşhâşına	1	0,002	evvelinden	1	0,002
eşhâşını	1	0,002	evvelkiden	1	0,002
eşiddâ	1	0,002	evvelkiniñ	1	0,002
eşkâlinden	1	0,002	eydürler	1	0,002
eşref-i	1	0,002	eykintisi	1	0,002
eşribe	1	0,002	eyledikce	1	0,002
eşyâlarıñ	1	0,002	eyledikde	1	0,002
eşyâ ³ -i	1	0,002	eylemeyeler	1	0,002
eşyâya	1	0,002	eylemeyüb	1	0,002
eṭâle	1	0,002	eyleyeler	1	0,002
etidir	1	0,002	eyleyesin	1	0,002
etinden	1	0,002	eyleyüb	1	0,002
etini	1	0,002	eymendir	1	0,002
etiyle	1	0,002	eyrelti	1	0,002
etler	1	0,002	eyreltidir	1	0,002
etleri	1	0,002	eyreltiye	1	0,002
etlerinde	1	0,002	eyüligi	1	0,002
etmek	1	0,002	eyüsinden	1	0,002
etmez	1	0,002	eyüsini	1	0,002
eṭibbâdan	1	0,002	eyüyi	1	0,002
eṭibbâ-ı	1	0,002	ezelîye	1	0,002
eṭibbânıñ	1	0,002	ezilmiş	1	0,002
eṭrâfda	1	0,002	fâ ³ ide-i	1	0,002
eṭrâfı	1	0,002	fâ ³ ideleri	1	0,002

fā' il	1	0,002	felekiyye	1	0,002
fā' ili	1	0,002	felekiyyeden	1	0,002
faķir-i	1	0,002	felekiyyeyi	1	0,002
fānyā	1	0,002	feleklerdir	1	0,002
fāriķūn	1	0,002	felekleriñ	1	0,002
fārisī	1	0,002	felemenk	1	0,002
farķ	1	0,002	felencmüşg	1	0,002
farķı	1	0,002	felsefiye	1	0,002
fārūķa	1	0,002	fem-ile'l-fem	1	0,002
fārūķdan	1	0,002	fenā	1	0,002
fārūķı	1	0,002	fenn-i	1	0,002
fāŝıla	1	0,002	ferd	1	0,002
fāsideyi	1	0,002	fer' dir	1	0,002
fāsidi	1	0,002	fer' ini	1	0,002
fasiliķun	1	0,002	fermān	1	0,002
faşla	1	0,002	fesāda	1	0,002
faŝlıñ	1	0,002	fesāddan	1	0,002
faşlü'r-rābi'	1	0,002	fesādı	1	0,002
faşlü'ŝ-ŝāliŝ	1	0,002	fesādiñ	1	0,002
faşlü'ŝ-ŝāni	1	0,002	fesādını	1	0,002
fāvāniyadır	1	0,002	fesh	1	0,002
fāyide-mend	1	0,002	fesligandır	1	0,002
fażiletinde	1	0,002	fesligen	1	0,002
fażladır	1	0,002	fesligenden	1	0,002
fażla-i	1	0,002	feth	1	0,002
fażlaları	1	0,002	feylesof	1	0,002
fażlası	1	0,002	feylesofdur	1	0,002
fażlasından	1	0,002	feylesof-i	1	0,002
felāsife-i	1	0,002	fırınına	1	0,002
felekde	1	0,002	firun	1	0,002
felekdir	1	0,002	firunda	1	0,002
felek-i	1	0,002	fiŝkısıyla	1	0,002
felekī	1	0,002	fituķ	1	0,002
felekiyyātda	1	0,002	fiķratdan	1	0,002

fi'iller	1	0,002	ğarb	1	0,002
fi'illerini	1	0,002	ğarb (Hastalık)	1	0,002
fi'l-cümle	1	0,002	ğargara	1	0,002
fi'l-ḥaḳīḳa	1	0,002	ğargaralar	1	0,002
fi'l-ḥāl	1	0,002	ğarīb	1	0,002
fikri	1	0,002	ğarībe	1	0,002
fi'lidir	1	0,002	ğarīzeyi	1	0,002
fi'liñ	1	0,002	ğarīziyyeniñ	1	0,002
fi'linden	1	0,002	ğarīziyyeye	1	0,002
fi'line	1	0,002	ğarḳ	1	0,002
fī-māh-i	1	0,002	ğaşeyānı	1	0,002
fincānı	1	0,002	ğaşy	1	0,002
fī-tedbiri'l-merzā	1	0,002	ğaşye	1	0,002
fī-yevmi'l-ḥāmis	1	0,002	ğāyetdir	1	0,002
fūkahā-yi	1	0,002	ğāyet-i	1	0,002
fūkarā	1	0,002	ğāyetle	1	0,002
fūlād	1	0,002	ğāyetü'l-müntehā	1	0,002
fulunyā-yi	1	0,002	ğayrıda	1	0,002
furunda	1	0,002	ğayrıdan	1	0,002
fuşul	1	0,002	ğayrısı	1	0,002
fütenc-i	1	0,002	ğāziye	1	0,002
fuvāḳ	1	0,002	gec	1	0,002
fuzūlden	1	0,002	geçdi	1	0,002
fücldür	1	0,002	geçdikde	1	0,002
fürce	1	0,002	geçdikden	1	0,002
füritkü	1	0,002	geçmez	1	0,002
fürū'larından	1	0,002	geçürürsin	1	0,002
fürū'larındandır	1	0,002	gegirmekler	1	0,002
fürū'unı	1	0,002	geldik	1	0,002
ğāfildir	1	0,002	geldikde	1	0,002
ğāfişdir	1	0,002	gele	1	0,002
ğalebesine	1	0,002	gelenler	1	0,002
ğalīze'i	1	0,002	gelmezden	1	0,002
ğār	1	0,002	geregi	1	0,002

gergedan	1	0,002	göbek	1	0,002
getürir	1	0,002	gögsi	1	0,002
getürmek	1	0,002	gögün	1	0,002
getürmekdir	1	0,002	gökcek	1	0,002
getürürler	1	0,002	gökler	1	0,002
gevşeyüb	1	0,002	gökleriñ	1	0,002
gezine	1	0,002	gömseler	1	0,002
ğidādan	1	0,002	gönderir	1	0,002
ğidādır	1	0,002	görelər	1	0,002
ğidā'ı	1	0,002	görinür	1	0,002
ğidālardan	1	0,002	görmedim	1	0,002
ğidālendirmege	1	0,002	görür	1	0,002
ğidāmız	1	0,002	götürmek	1	0,002
ğılzetinde	1	0,002	gözden	1	0,002
ğıyaqu	1	0,002	gözini	1	0,002
gicişmedir	1	0,002	gözleri	1	0,002
giciyiklere	1	0,002	gözlerinden	1	0,002
giciyikleri	1	0,002	gözünde	1	0,002
giçinür	1	0,002	gözünüñ	1	0,002
gidemez	1	0,002	gözyaşını	1	0,002
giden	1	0,002	ğubār	1	0,002
gidermek	1	0,002	ğünā-ğün	1	0,002
gidermekdir	1	0,002	ğurüb	1	0,002
giderüb	1	0,002	ğusl-i	1	0,002
girer	1	0,002	ğülüñ	1	0,002
girerler	1	0,002	ğümüşe	1	0,002
girmez	1	0,002	ğünaşırı	1	0,002
gitdikden	1	0,002	ğünden	1	0,002
gitdügi	1	0,002	ğünleri	1	0,002
gitmekle	1	0,002	ğünlükdür	1	0,002
gitmesine	1	0,002	ğününde	1	0,002
gitmez	1	0,002	ğüyegi	1	0,002
giyerler	1	0,002	ğab	1	0,002
ğöbegindedir	1	0,002	ğabba	1	0,002

ḥabbdan	1	0,002	ḥakke	1	0,002
ḥabbetü'l-ḥadrā	1	0,002	ḥalāş-ı	1	0,002
ḥabbetü's-sevdā	1	0,002	ḥalel	1	0,002
ḥabbınıñ	1	0,002	ḥalezūndur	1	0,002
ḥabbü'l-butm	1	0,002	ḥāl-i	1	0,002
ḥabbü'r-reşād	1	0,002	ḥālī	1	0,002
ḥabbü's-selāṭīne	1	0,002	ḥālinden	1	0,002
ḥabbü't-ṭalk	1	0,002	ḥālişedir	1	0,002
ḥabīseye	1	0,002	ḥalka	1	0,002
ḥabīşiyeniñ	1	0,002	ḥalkdan (Topluluk)	1	0,002
ḥacer	1	0,002	ḥalkıñ (Topluluk)	1	0,002
ḥacerde	1	0,002	ḥall	1	0,002
ḥacerü'l-cürḥa	1	0,002	ḥallden	1	0,002
ḥacerü'l-isfencdir	1	0,002	ḥāller	1	0,002
ḥacerü'l-yehūddur	1	0,002	ḥalli	1	0,002
ḥadd	1	0,002	ḥalli	1	0,002
ḥadden	1	0,002	ḥallin	1	0,002
ḥāddeye	1	0,002	ḥallinde	1	0,002
ḥaddi	1	0,002	ḥallini	1	0,002
ḥaddī	1	0,002	ḥallü'l-aşl	1	0,002
ḥadīddir	1	0,002	ḥamel	1	0,002
ḥadīd-i	1	0,002	ḥāmī-i	1	0,002
ḥādimiyyet	1	0,002	ḥāmīle	1	0,002
ḥafaḳāmı	1	0,002	ḥamīresi	1	0,002
ḥāfiẓdır	1	0,002	ḥamīri	1	0,002
ḥāfiẓ-ı	1	0,002	ḥāmīse	1	0,002
ḥafīfce	1	0,002	ḥāmīsi	1	0,002
haftadır	1	0,002	ḥāmīsiñ	1	0,002
haftaya	1	0,002	ḥamle	1	0,002
ḥaḳāyık	1	0,002	ḥammām	1	0,002
ḥaḳāyık-ı	1	0,002	ḥammāmnda	1	0,002
ḥaḳīkatde	1	0,002	ḥandaḳına	1	0,002
ḥaḳīkatini	1	0,002	ḥandaḳlı	1	0,002
ḥaḳḳā	1	0,002	ḥānıḳü'n-nemir	1	0,002

haps	1	0,002	hass	1	0,002
haps	1	0,002	haşşa	1	0,002
hār	1	0,002	hāşşasındandır	1	0,002
harāmdır	1	0,002	hāşşasıyladır	1	0,002
harāretden	1	0,002	hāşşdan	1	0,002
harāreti	1	0,002	haşā	1	0,002
harāretlendiresin	1	0,002	haşhāşdır	1	0,002
harbağ	1	0,002	haşīšetü'l-‘ akreb	1	0,002
harbağda	1	0,002	haşīšetü'r-riye	1	0,002
harbağ-ı	1	0,002	haşīšetü'z-zāc	1	0,002
hardal	1	0,002	haşīšetü'z-zücāc	1	0,002
hārdan	1	0,002	haşmet	1	0,002
hareketde	1	0,002	haṭabda	1	0,002
hareketdir	1	0,002	haṭāsı	1	0,002
hareketinden	1	0,002	haṭmī	1	0,002
hār-ı	1	0,002	haṭmīdir	1	0,002
hāric	1	0,002	havā-i	1	0,002
hāricdir	1	0,002	havā'ıyyeti	1	0,002
hāricesi	1	0,002	havan	1	0,002
hāriçden	1	0,002	havanda	1	0,002
hāriçdir	1	0,002	havānıñ	1	0,002
harkı	1	0,002	havāşşın	1	0,002
hārlardır	1	0,002	havāşşını	1	0,002
hārr	1	0,002	havāşşlarını	1	0,002
hārresini	1	0,002	havāyı	1	0,002
hāriyyeye	1	0,002	havāyī	1	0,002
hartü'l-ḳatād	1	0,002	havāyīden	1	0,002
hartü'l-ḳatāddır	1	0,002	havf	1	0,002
haşalübān	1	0,002	havfsız	1	0,002
hasan	1	0,002	hāvlincān	1	0,002
hased	1	0,002	havuçdur	1	0,002
hasek	1	0,002	hayātdır	1	0,002
hāşıl-ı	1	0,002	hayātın	1	0,002
haşr	1	0,002	hayātī	1	0,002

ḥayrı	1	0,002	ḥırvāt	1	0,002
ḥayṣiyyetle	1	0,002	ḥıyār	1	0,002
ḥayvānātda	1	0,002	ḥıyārşenbe	1	0,002
ḥayvānāt-ı	1	0,002	ḥıcāb	1	0,002
ḥayvānātla	1	0,002	ḥıcābı	1	0,002
ḥayvāniniñ	1	0,002	hiç	1	0,002
ḥayvāniyyedir	1	0,002	ḥiddeti	1	0,002
ḥayydır	1	0,002	ḥiddetinden	1	0,002
ḥayyufariķun	1	0,002	ḥikemiyyeniñ	1	0,002
hayza	1	0,002	ḥikemiyyeye	1	0,002
hazā	1	0,002	ḥikkeye	1	0,002
ḥāzıķa	1	0,002	ḥikmetde	1	0,002
ḥāzımaniñ	1	0,002	ḥikmetiñ	1	0,002
ḥāzıması	1	0,002	ḥikmetle	1	0,002
ḥāzırladıǵıñ	1	0,002	ḥilāf	1	0,002
hażma	1	0,002	ḥile	1	0,002
hażmdan	1	0,002	ḥile-i	1	0,002
hażmı	1	0,002	ḥiltit	1	0,002
ḥāzretleriniñ	1	0,002	ḥimyādır	1	0,002
hebā	1	0,002	ḥinzir	1	0,002
hebinde	1	0,002	ḥisse	1	0,002
hebūtında	1	0,002	ḥiss-i	1	0,002
heddām	1	0,002	ḥizāne	1	0,002
ḥekīm-i	1	0,002	ḥizānedir	1	0,002
heliledir	1	0,002	ḥubūb	1	0,002
ḥendeķūķā	1	0,002	ḥubūbdur	1	0,002
hermesiyye	1	0,002	ḥudūsunı	1	0,002
hermesiyyeye (Alet ismi)	1	0,002	ḥulāşa	1	0,002
hermesiyyü'l- müşelleşü'l-mışrī	1	0,002	ḥulāşanıñ	1	0,002
ḥıfzına	1	0,002	ḥulāşasıdır	1	0,002
ḥırķada	1	0,002	ḥulbūb	1	0,002
ḥırķadan	1	0,002	ḥummālar	1	0,002
			ḥummālarda	1	0,002
			ḥummālarına	1	0,002

ḥummāş	1	0,002	ibrāhim	1	0,002
ḥummāz	1	0,002	ibtidāda	1	0,002
ḥummāzdır	1	0,002	ibtidāsında	1	0,002
ḥumre	1	0,002	ibtāl	1	0,002
ḥumūzat	1	0,002	icrā	1	0,002
ḥumūzatu	1	0,002	iç	1	0,002
ḥunnāḳ	1	0,002	içdikden	1	0,002
ḥunnāḳa	1	0,002	içdügini	1	0,002
ḥurdeleyesin	1	0,002	içene	1	0,002
ḥurḳat	1	0,002	içerler	1	0,002
ḥurūdur	1	0,002	içi	1	0,002
ḥuzāmā	1	0,002	içiyle	1	0,002
ḥükmi	1	0,002	içmekde	1	0,002
ḥükmünde	1	0,002	içmekle	1	0,002
ılışdurursın	1	0,002	içmesinden	1	0,002
ıncuḳruḳdur	1	0,002	içmezden	1	0,002
ıraḳdan	1	0,002	içürdüm	1	0,002
ıırḳ-ı	1	0,002	içürseñ	1	0,002
ıırḳu's-sūsdu	1	0,002	içürüb	1	0,002
ısıcakdan	1	0,002	içürürler	1	0,002
ışırḡan	1	0,002	idemezdi	1	0,002
ışırıcıdır	1	0,002	idemezse	1	0,002
ışırması	1	0,002	idendir	1	0,002
ışırmasına	1	0,002	ideni	1	0,002
ıslāḥıñ	1	0,002	idenler	1	0,002
ıslāḥından	1	0,002	idenlere	1	0,002
ıslāḥları	1	0,002	idenleri	1	0,002
ıslaḳ	1	0,002	iderdim	1	0,002
ıslamaḳ	1	0,002	iderlerdi	1	0,002
ıslayub	1	0,002	iderse	1	0,002
ıştılāḥ	1	0,002	idicileri	1	0,002
ıştılāḥlarını	1	0,002	idigi	1	0,002
ıztırāblarına	1	0,002	idrārı	1	0,002
ıbādu'llāha	1	0,002	ifnā	1	0,002

ifrāṭla	1	0,002	ilhāmātdır	1	0,002
ifrāṭü'ṭ-tams	1	0,002	ilkā	1	0,002
igüb	1	0,002	‘ilmde	1	0,002
iḥdā	1	0,002	‘ilmini	1	0,002
iḥrāc	1	0,002	iltifātları	1	0,002
iḥtifā	1	0,002	iltihabı	1	0,002
iḥtilāfdan	1	0,002	i‘māli	1	0,002
iḥtilāfi	1	0,002	imdādını	1	0,002
iḥtimāldir	1	0,002	imiş	1	0,002
ihtimāmıñ	1	0,002	imtiyāzını	1	0,002
iḥtirākından	1	0,002	imtizacı	1	0,002
iḥtirāz	1	0,002	imtizacıñ	1	0,002
iḥyā	1	0,002	ināda	1	0,002
ikide	1	0,002	inānıñ	1	0,002
ikidir	1	0,002	inbīḥ	1	0,002
ikincide	1	0,002	inbīḥi	1	0,002
ikincisine	1	0,002	inbīḥler	1	0,002
ikisiyle	1	0,002	inbīḥde	1	0,002
iklilü’ş-şems	1	0,002	inbīḥdir	1	0,002
ikrāh	1	0,002	incirdir	1	0,002
iḳtizā	1	0,002	incüde	1	0,002
iḳtizāsına	1	0,002	indirüb	1	0,002
‘ilācda	1	0,002	‘inebü’ş-şa‘leb	1	0,002
‘ilāclardandır	1	0,002	inen	1	0,002
‘ilācları	1	0,002	infī‘ālden	1	0,002
‘ilāclarıñ	1	0,002	infī‘āli	1	0,002
‘ilāclarınıñ	1	0,002	infī‘ālini	1	0,002
ilāhiyye	1	0,002	in‘iḳādından	1	0,002
ilāhiyyedendir	1	0,002	in‘iḳādiyyeti	1	0,002
ilāhiyyeniñ	1	0,002	inine	1	0,002
ilāhiyyeyi	1	0,002	inmeden	1	0,002
ilā-yevmi’l-ḳiyām	1	0,002	inmek	1	0,002
‘ilel-i	1	0,002	inmesini	1	0,002
ilerüdür	1	0,002	inşāf	1	0,002

insān-ı	1	0,002	istifrāğdan	1	0,002
insāniden	1	0,002	istifrāğdır	1	0,002
inti'āş	1	0,002	istifrāğı	1	0,002
intizā' -ı	1	0,002	istifrāğlar	1	0,002
inzācdan	1	0,002	istihrācıdır	1	0,002
irādiyye	1	0,002	istikāmeti	1	0,002
ircā' ını	1	0,002	isti' mālinden	1	0,002
irem-bahşları	1	0,002	isti' mālîne	1	0,002
irisi	1	0,002	isti' mālîni	1	0,002
irişse	1	0,002	isti' mālîyle	1	0,002
irş-ile	1	0,002	istiskādır	1	0,002
işāl	1	0,002	iş	1	0,002
işālde	1	0,002	iş' ār	1	0,002
işbāt	1	0,002	işāret	1	0,002
işbātı	1	0,002	işde	1	0,002
işbātına	1	0,002	işi	1	0,002
ishālden	1	0,002	işini	1	0,002
ishāle	1	0,002	işledügi	1	0,002
ishāliñ	1	0,002	işrāklı	1	0,002
ishālle	1	0,002	iştiḥāyı	1	0,002
isimler	1	0,002	iştirākinden	1	0,002
işķildir	1	0,002	itdirirsın	1	0,002
iskürpuţ	1	0,002	itdirmege	1	0,002
islām	1	0,002	itdirüb	1	0,002
islāma	1	0,002	itdügidir	1	0,002
ism	1	0,002	itdügüniñ	1	0,002
ismi	1	0,002	itdüreler	1	0,002
ismiyle	1	0,002	i' tibārı	1	0,002
ispāigorya	1	0,002	i' tibārları	1	0,002
issiden	1	0,002	i' tiķād	1	0,002
issisine	1	0,002	itmedi	1	0,002
isterse	1	0,002	itmegi	1	0,002
isti' dād	1	0,002	itmek (Ekmek)	1	0,002
istifrāğa	1	0,002	itmekden	1	0,002

itmemiş	1	0,002	qadīm-i	1	0,002
itmese	1	0,002	qādirdir	1	0,002
itmesini	1	0,002	qadri	1	0,002
itmezler	1	0,002	qafāsından	1	0,002
itmezse	1	0,002	kāffe-i	1	0,002
itmişler	1	0,002	kāfi	1	0,002
itseler	1	0,002	kāfūrīden	1	0,002
itsünler	1	0,002	kāh	1	0,002
iṭalya	1	0,002	qahr	1	0,002
yledigimiz	1	0,002	kā' inātīñ	1	0,002
iyyel	1	0,002	qāqūle	1	0,002
iz' āf	1	0,002	qal'	1	0,002
izālesine	1	0,002	qalabaq	1	0,002
izāleye	1	0,002	qalayı	1	0,002
' izām	1	0,002	qalayıñ	1	0,002
izni	1	0,002	qalb (Değiştirmek)	1	0,002
' izzetinden	1	0,002	qalbden	1	0,002
qabaq (Kapak)	1	0,002	qalbdir	1	0,002
qabaqdır	1	0,002	qalb-i	1	0,002
qabarcıq	1	0,002	qalbü'l-iyyel	1	0,002
qabarcıqları	1	0,002	qaldırırısın	1	0,002
qabı	1	0,002	qaldurub	1	0,002
qābile	1	0,002	qalqar	1	0,002
qabīledendir	1	0,002	qalmayıncaya	1	0,002
qābileyi	1	0,002	qalmayub	1	0,002
qābiliyyeti	1	0,002	qalmış	1	0,002
qabları	1	0,002	qalmuq	1	0,002
kābūs	1	0,002	qalsun	1	0,002
qaçar	1	0,002	qalursa	1	0,002
qaçınmaqdır	1	0,002	qalursın	1	0,002
qaçırır	1	0,002	qalye	1	0,002
qaçmaya	1	0,002	qam'	1	0,002
qad	1	0,002	kāmildir	1	0,002
qadīmden	1	0,002	kāmile	1	0,002

kāmilen	1	0,002	karışdurursın	1	0,002
kāmillerdir	1	0,002	karışık	1	0,002
kanadırsın	1	0,002	karışsa	1	0,002
kanıdır	1	0,002	karışub	1	0,002
kanıyla	1	0,002	karışur	1	0,002
kanķısını	1	0,002	karışursa	1	0,002
kanķısıyla	1	0,002	karķa dñnlegi	1	0,002
kanları	1	0,002	karlar	1	0,002
kānūnı	1	0,002	karnı	1	0,002
kapak	1	0,002	karnıyarık	1	0,002
kapalı	1	0,002	karpuzıdır	1	0,002
kapayasın	1	0,002	karş a' nedir	1	0,002
kapayub	1	0,002	kārūreniñ	1	0,002
karacigerinde	1	0,002	kārūreye	1	0,002
kar' adır	1	0,002	kaşabalara	1	0,002
karāhla	1	0,002	kaşıklara	1	0,002
kar' a-i	1	0,002	kaşnı	1	0,002
karakırlar	1	0,002	kaşınmağa	1	0,002
karardıkda	1	0,002	kaşınmaya	1	0,002
karardır	1	0,002	katarlar	1	0,002
kararmak	1	0,002	katarsın	1	0,002
kararmasıdır	1	0,002	katılır	1	0,002
kararub	1	0,002	katırdır	1	0,002
kardesenşurdur	1	0,002	kat' i	1	0,002
karadır	1	0,002	katreden	1	0,002
karhalar	1	0,002	kavisini	1	0,002
karğa	1	0,002	kaviye	1	0,002
karğa dügelegi	1	0,002	kaviyyü'l-idrākđır	1	0,002
karhalara	1	0,002	kavmiñ	1	0,002
ka' rına	1	0,002	kavrılsa	1	0,002
karınca	1	0,002	kavun	1	0,002
karışdı	1	0,002	kavunı	1	0,002
karışdırasın	1	0,002	kavurmaķ	1	0,002
karışdurub	1	0,002	kay	1	0,002

qayd	1	0,002	kemükler	1	0,002
kāyināt	1	0,002	kemüklerde	1	0,002
qaynadıqda	1	0,002	kenāra	1	0,002
qaynadırken	1	0,002	kenārlarında	1	0,002
qaynaması	1	0,002	kenārlarından	1	0,002
qayşūmdur	1	0,002	kendidir	1	0,002
qaz	1	0,002	kendileriniñ	1	0,002
qazarsın	1	0,002	kendinden	1	0,002
qazlarıñ	1	0,002	kendir	1	0,002
kebede	1	0,002	kendirdir	1	0,002
keber	1	0,002	kendisi	1	0,002
kebīrden	1	0,002	kendüden	1	0,002
kebīrdir	1	0,002	kendülerden	1	0,002
kebīridir	1	0,002	kendüleri	1	0,002
keçe	1	0,002	kendülerinñ	1	0,002
kehene	1	0,002	kendülerinde	1	0,002
keheneye	1	0,002	kendümüz	1	0,002
kehrübādır	1	0,002	kene	1	0,002
keklik	1	0,002	kepegini	1	0,002
kekredir	1	0,002	kepek	1	0,002
kelāmımız	1	0,002	kerefs	1	0,002
kemāfişusdur	1	0,002	kerenb	1	0,002
kemāhdır	1	0,002	kerihdir	1	0,002
kemāle	1	0,002	kerkitaş	1	0,002
kemālidir	1	0,002	kermetü'l-berrīyedir	1	0,002
kemāline	1	0,002	kesdirseñ	1	0,002
kemāliniñ	1	0,002	keseler	1	0,002
kemāliyle	1	0,002	kesici	1	0,002
kemmiyetine	1	0,002	keşife	1	0,002
kemmün	1	0,002	kesīfi	1	0,002
kemmündür	1	0,002	kesile	1	0,002
kemmünīdir	1	0,002	kesilmeyüb	1	0,002
kemmünuna	1	0,002	kesilmiş	1	0,002
kemükdür	1	0,002	kesilüb	1	0,002

keşir	1	0,002	kırilmasından	1	0,002
keşira	1	0,002	kırimu	1	0,002
keşirü'l-kelâmdir	1	0,002	kırlangıc	1	0,002
keskinligini	1	0,002	kırlankıç	1	0,002
keskinlik	1	0,002	kıрмаğ	1	0,002
kesmekdir	1	0,002	kırmız	1	0,002
kesmeyüb	1	0,002	kırmızıya	1	0,002
keşreti	1	0,002	kıısından	1	0,002
keşret-i	1	0,002	kıısından	1	0,002
keşretine	1	0,002	kıismü's-sânî	1	0,002
kesüğe	1	0,002	kııssä'ü'l-himâr	1	0,002
keşfi	1	0,002	kıivâm-ı	1	0,002
kevâkibe	1	0,002	kıivâmını	1	0,002
kevâkibî	1	0,002	kıivâmlarında	1	0,002
kevni	1	0,002	kıyım	1	0,002
keyf	1	0,002	kızar	1	0,002
keyfiyyetden	1	0,002	kızara	1	0,002
keyfiyyetidir	1	0,002	kızarır	1	0,002
keyfiyyetinde	1	0,002	kızarsa	1	0,002
keyfiyyetiniñ	1	0,002	kızdırub	1	0,002
keylūs	1	0,002	kızdurasın	1	0,002
kııl	1	0,002	kızdurub	1	0,002
kııla	1	0,002	kıızılığ	1	0,002
kıılağarnus	1	0,002	kıızılık	1	0,002
kıılıc	1	0,002	kıızmağdan	1	0,002
kıılıçdan	1	0,002	kibârdan	1	0,002
kııllara	1	0,002	kibrîte	1	0,002
kıılları	1	0,002	kibrîtine	1	0,002
kıilletinden	1	0,002	kibrîtisi	1	0,002
kıınna	1	0,002	kibrîtiyyedir	1	0,002
kıırarsın	1	0,002	kibrîtleri	1	0,002
kıırasın	1	0,002	kibrîtlerinde	1	0,002
kıırıcıdır	1	0,002	kibrîtli	1	0,002
kıırığa	1	0,002	kıçi	1	0,002

kiçiniñ	1	0,002	çoğulu	1	0,002
ķilimyādır	1	0,002	çoğmağda	1	0,002
kils	1	0,002	çoğması	1	0,002
kilyede	1	0,002	çoğucı	1	0,002
kime	1	0,002	çoğulu	1	0,002
kimesneden	1	0,002	çoğtuğ	1	0,002
kimesnedir	1	0,002	çoğmağa	1	0,002
kimseleriñ	1	0,002	çoğmağı	1	0,002
kimseye	1	0,002	çoğmayalar	1	0,002
kimyā`i`ṭ-ṭıbb	1	0,002	çoğmayub	1	0,002
kimyāniñ	1	0,002	çoğmaz	1	0,002
kimyāvī	1	0,002	çoğmazsa	1	0,002
kimyāvīde	1	0,002	çoğmazsın	1	0,002
kimyāvīdir	1	0,002	çoğduğı	1	0,002
kimyāvīler	1	0,002	çoğduğda	1	0,002
kimyāvīye	1	0,002	çoğılan	1	0,002
kināyedir	1	0,002	çoğmayub	1	0,002
kincidir	1	0,002	çoğmaz	1	0,002
ķirāṭdır	1	0,002	çoğsa	1	0,002
kireci	1	0,002	çoğub	1	0,002
kireciñ	1	0,002	çoğulsa	1	0,002
kiridir	1	0,002	çoğkağ	1	0,002
kirleri	1	0,002	çoğlar	1	0,002
ķiṣnic	1	0,002	çoğolyusuñ	1	0,002
kitābı	1	0,002	çoğsa	1	0,002
kitābıdır	1	0,002	çoğyuvirmez	1	0,002
kitāblarında	1	0,002	çoğzalağı	1	0,002
çoğayı	1	0,002	kök	1	0,002
çoğığda	1	0,002	kökde	1	0,002
çoğduğıñ	1	0,002	kökdir	1	0,002
çoğduğda	1	0,002	kökdür	1	0,002
çoğduğdan	1	0,002	kökidir	1	0,002
çoğduğları	1	0,002	kökiniñ	1	0,002
çoğular	1	0,002	köklidir	1	0,002

kökünden	1	0,002	ķurudalar	1	0,002
köpek	1	0,002	ķurudasın	1	0,002
köpügi	1	0,002	ķuruddıđıñ	1	0,002
köpük	1	0,002	ķurudmaķdır	1	0,002
kör	1	0,002	ķuruduķda	1	0,002
ķübā	1	0,002	ķurulüge	1	0,002
ķubbe-i	1	0,002	ķurumaķdan	1	0,002
ķubbeniñ	1	0,002	ķurusına	1	0,002
ķudemā-i	1	0,002	ķurusun	1	0,002
kūhī	1	0,002	ķurutduķdan	1	0,002
kuĥllar	1	0,002	ķurutmaġa	1	0,002
ķuķıya	1	0,002	ķurutmaķ	1	0,002
ķulaba	1	0,002	ķuruya	1	0,002
ķulaġa	1	0,002	ķuşar	1	0,002
ķulaġı	1	0,002	ķuşdurmaġla	1	0,002
ķulunķlarını	1	0,002	ķuşdurması	1	0,002
ķulzüm	1	0,002	ķuşdurur	1	0,002
ķumı	1	0,002	ķuş	1	0,002
ķumlar	1	0,002	ķuşı	1	0,002
ķumları	1	0,002	ķuşları	1	0,002
ķurbaġa	1	0,002	ķuvādan	1	0,002
ķurd	1	0,002	ķuvāsını	1	0,002
ķurddan	1	0,002	ķuvā-yi	1	0,002
ķurıdalar	1	0,002	ķuvvetden	1	0,002
ķurıdır (Kurı+dır)	1	0,002	ķuvvetdir	1	0,002
ķurıdur	1	0,002	ķuvvete	1	0,002
ķurımış	1	0,002	ķuvvetine	1	0,002
ķurısa	1	0,002	ķuvvetle	1	0,002
ķurşakları	1	0,002	ķuvvetlendirdiginde	1	0,002
ķurşakların	1	0,002	n		
ķurşlar	1	0,002	ķuvvetlendirseñ	1	0,002
ķurtarmaķdır	1	0,002	ķuvvetlenmese	1	0,002
ķurtları	1	0,002	ķuvvetlerde	1	0,002
ķurtlur	1	0,002	ķuvvetlerden	1	0,002

qıvvetlidir	1	0,002	lā-yuḥterik	1	0,002
qıvvetlü	1	0,002	lā-yu' addır	1	0,002
qıyı	1	0,002	lāzıme1	1	0,002
qıyruğına	1	0,002	lāzımedir	1	0,002
qıyumcı	1	0,002	lāzverd	1	0,002
qıyunuñ	1	0,002	lāzverdiñ	1	0,002
qıyuya	1	0,002	leblāb	1	0,002
qızı	1	0,002	leblābdır	1	0,002
kübrāda	1	0,002	leṭāfetde	1	0,002
küçücügidir	1	0,002	leṭāfetle	1	0,002
küçügi	1	0,002	levn	1	0,002
külāda	1	0,002	levnde	1	0,002
külde	1	0,002	levnlerinde	1	0,002
küldeñ	1	0,002	levnleriniñ	1	0,002
külengden	1	0,002	levz	1	0,002
küller	1	0,002	levzeteyn	1	0,002
külliden	1	0,002	lezice	1	0,002
külliyi	1	0,002	leziz	1	0,002
külün	1	0,002	lezizdir	1	0,002
kürrāş	1	0,002	liḥyetü't-teysdir	1	0,002
kütüb-i	1	0,002	līmün	1	0,002
lā-be'sdir	1	0,002	līmūna	1	0,002
lā-büdd	1	0,002	līmūndan	1	0,002
lāden	1	0,002	līmūndur	1	0,002
laḥana	1	0,002	lisāna	1	0,002
laḥanadır	1	0,002	lisānından	1	0,002
laḥm-i	1	0,002	li-sene	1	0,002
la'1	1	0,002	lu' ābı	1	0,002
laṭıfden	1	0,002	lu' āblı	1	0,002
laṭıfedir	1	0,002	lūbiyādır	1	0,002
laṭıfeniñ	1	0,002	lūfu'l-ḥayyedir	1	0,002
laṭıflerdir	1	0,002	lūfu'l-ḥayyetü'l-	1	0,002
laṭın	1	0,002	kebır		
laṭınce	1	0,002	lu' uq	1	0,002

lübüb-ı	1	0,002	mantardır	1	0,002
lüdnu	1	0,002	ma ^ç	1	0,002
lü 'lü '	1	0,002	ma ^ç ācīn	1	0,002
lüvdünüñ	1	0,002	mā- ^ç adā	1	0,002
mā-beyninde	1	0,002	ma ^ç ādda	1	0,002
māddeden	1	0,002	ma ^ç ādin	1	0,002
māddedir	1	0,002	ma ^ç ādine	1	0,002
māddelere	1	0,002	ma ^ç ārif	1	0,002
māddeleriñ	1	0,002	ma ^ç āş	1	0,002
māddeniñ	1	0,002	ma ^ç cūnı	1	0,002
māddesiniñ	1	0,002	ma ^ç cūnlara	1	0,002
māddetü'l-hayāt	1	0,002	ma ^ç cūnlarda	1	0,002
mā-dūnı	1	0,002	ma ^ç cūnunuñ	1	0,002
mafşallara	1	0,002	ma ^ç deniden	1	0,002
mafşallarda	1	0,002	ma ^ç denler	1	0,002
mafşalları	1	0,002	mā 'i	1	0,002
mağraçada	1	0,002	mā 'ilü'r-raqabede	1	0,002
mağrūr	1	0,002	mā 'ilü'r-raqabedir	1	0,002
mağhallerini	1	0,002	mā 'ilü'r-raqabeniñ	1	0,002
mağhallidir	1	0,002	mā 'iyyet	1	0,002
mağhalliñ	1	0,002	mā 'iyyetli	1	0,002
mağhallini	1	0,002	ma ^ç kŭl	1	0,002
mağdūmiyyeti	1	0,002	ma ^ç kŭs	1	0,002
mağfŭz	1	0,002	ma ^ç lŭmdur	1	0,002
mağlŭlden	1	0,002	ma ^ç lŭmede	1	0,002
mağlŭt	1	0,002	ma ^ç mŭlŭñ	1	0,002
mağşŭşdan	1	0,002	ma ^ç nā	1	0,002
mağşŭşı	1	0,002	ma ^ç nā 'ı	1	0,002
mağşŭşuñ	1	0,002	ma ^ç nāları	1	0,002
mağālede	1	0,002	ma ^ç nālarını	1	0,002
mağŭle	1	0,002	ma ^ç rifet-i	1	0,002
māliḥulyā	1	0,002	ma ^ç rifetine	1	0,002
māliḥulyāya	1	0,002	ma ^ç rifetini	1	0,002
māliḥulyāyı	1	0,002	marazda	1	0,002

marazını	1	0,002	mederdiŭs	1	0,002
marazlardadır	1	0,002	medresesine	1	0,002
marazların	1	0,002	mefāşıldır	1	0,002
marazlarında	1	0,002	mefħar-i	1	0,002
mariyedir	1	0,002	meger	1	0,002
marul	1	0,002	mekānda	1	0,002
maruldur	1	0,002	melāz-ı	1	0,002
mā-şadağ	1	0,002	melce' -i	1	0,002
masariğa	1	0,002	melekī	1	0,002
masariğanıñ	1	0,002	melike	1	0,002
māsike	1	0,002	meliki	1	0,002
māşil	1	0,002	meme	1	0,002
maşkov	1	0,002	memesinde	1	0,002
maşrū' a	1	0,002	memnū' dur	1	0,002
maştakīniñ	1	0,002	menba' ıdır	1	0,002
maşūn	1	0,002	menfa' atler	1	0,002
maşrıqdan	1	0,002	menfa' atlerini	1	0,002
maşbūhı	1	0,002	meni' i	1	0,002
maşbūhıyla	1	0,002	menisindendir	1	0,002
maşbūhlarıyla	1	0,002	menisine	1	0,002
maşbūhundan	1	0,002	menisini	1	0,002
maşlūba	1	0,002	menķıldür	1	0,002
maşlūbı	1	0,002	menūtdur	1	0,002
māye	1	0,002	mercānda	1	0,002
maymūn	1	0,002	mercāndan	1	0,002
mażarratlarını	1	0,002	mercāndır	1	0,002
māzeryūndur	1	0,002	mercānı	1	0,002
mażhar-ı	1	0,002	mercimekdir	1	0,002
mebde' ine	1	0,002	merci' -i	1	0,002
mecmū'	1	0,002	merhemdir	1	0,002
mecmū' a	1	0,002	merheme	1	0,002
mecmū' un	1	0,002	merhemlerde	1	0,002
mecmū' unda	1	0,002	merhemlere	1	0,002
mecrūh	1	0,002	merķaşışā	1	0,002

merkaşîşâyı	1	0,002	mevcūd	1	0,002
merkezi	1	0,002	mevcūdāt	1	0,002
merkez-i	1	0,002	mevcūdātın	1	0,002
mersin	1	0,002	mevcūdedir	1	0,002
mertebede	1	0,002	mevķūf	1	0,002
mertebeden	1	0,002	mevrūşdur	1	0,002
mertebedir	1	0,002	mevşūf	1	0,002
mertebeleden	1	0,002	mevtdir	1	0,002
mertebesiyle	1	0,002	mevzi'e	1	0,002
mertebeyi	1	0,002	mevzi'lerde	1	0,002
merzāda	1	0,002	mevzū'	1	0,002
mesā'il	1	0,002	mevzū' -ı	1	0,002
mesā'ili	1	0,002	mevzū' ları	1	0,002
mesā'illeri	1	0,002	meydān	1	0,002
mesāmātdan	1	0,002	meyl-i	1	0,002
meşāneniñ	1	0,002	mezheb-i	1	0,002
meşānesidir	1	0,002	mezhebinde	1	0,002
meşānesinden	1	0,002	mezhebleriniñ	1	0,002
mesā'yiline	1	0,002	mezķurdan	1	0,002
mes'eleyi	1	0,002	mıķnaıtsda	1	0,002
meşeller	1	0,002	mızraķdan	1	0,002
meşūķdan	1	0,002	mīdede	1	0,002
mesmūmātla	1	0,002	mi' deden	1	0,002
mestūr	1	0,002	mi' desi	1	0,002
meşakķati	1	0,002	mīdesi	1	0,002
meşakķatle	1	0,002	mi' desinde	1	0,002
meşe	1	0,002	miftāhıdır	1	0,002
meşhūrdur	1	0,002	mıķdārdan	1	0,002
meşmūm	1	0,002	mıķdārın	1	0,002
meşrūbdan	1	0,002	mıķdārını	1	0,002
meşrūbdandır	1	0,002	mıķdārınıñ	1	0,002
meşrūh	1	0,002	mıķdārларını	1	0,002
metānet	1	0,002	mıķrāşla	1	0,002
mevāddı	1	0,002	milhe	1	0,002

milhinden	1	0,002	mudahrec	1	0,002
milhiyyedir	1	0,002	mufaşşalan	1	0,002
mine'l-vücüh	1	0,002	muğaylān	1	0,002
min- ^ç aṭā	1	0,002	muğlāb	1	0,002
minnet	1	0,002	muḥaddir	1	0,002
min-vechin	1	0,002	muḥālifenih	1	0,002
mīrās	1	0,002	muḥallel	1	0,002
mirrīh	1	0,002	muḥallī	1	0,002
mirrīh	1	0,002	muḥarriḳa	1	0,002
mişillü	1	0,002	muḥarriḳaları	1	0,002
misk-i	1	0,002	muḥarriki	1	0,002
miski-ṭarafencmişī ^ç	1	0,002	muḥiṭ	1	0,002
miye	1	0,002	muḥiṭdir	1	0,002
mizācda	1	0,002	muḥiṭ-i	1	0,002
mizācını	1	0,002	muḥṭāclardır	1	0,002
mizācla	1	0,002	muḥṭācun-ileyh	1	0,002
mizācları	1	0,002	muḥṭaşar	1	0,002
mizāclarıñ	1	0,002	muḥṭaşara	1	0,002
mizāclarını	1	0,002	muḥṭaşarda	1	0,002
mizāclendikden	1	0,002	muḥṭelifedir	1	0,002
mīzān	1	0,002	muḥtell	1	0,002
mīzānda	1	0,002	mu ^ç indir	1	0,002
mīzānıdır (Ölçü)	1	0,002	muḳābele (Karşılık)	1	0,002
mu ^ç ādil	1	0,002	muḳābeleyi	1	0,002
mu ^ç ālecāt (Eser ismi)	1	0,002	muḳaddimeye	1	0,002
mu ^ç ālecātda	1	0,002	muḳārin	1	0,002
mu ^ç ālecesini	1	0,002	muḳarrer	1	0,002
mu ^ç āleceye	1	0,002	muḳarrerdir	1	0,002
mu ^ç āmeleye	1	0,002	muḳaṭṭara	1	0,002
mu ^ç āmeleye	1	0,002	muḳaṭṭarıñ	1	0,002
mu ^ç arriḳ	1	0,002	muḳavvī-i	1	0,002
mu ^ç ayyen	1	0,002	muḳayyed	1	0,002
mu ^ç ayyeni	1	0,002	muḳayyi 'āt	1	0,002
mu ^ç azzam	1	0,002	muḳayyi 'āt-ı	1	0,002

muḳl	1	0,002	müddetleri	1	0,002
muḳl-ı	1	0,002	müdebberden	1	0,002
muḳteżası	1	0,002	müdebberdir	1	0,002
mūmunı	1	0,002	müdebber-i	1	0,002
mūmyādır	1	0,002	müdebberini	1	0,002
munşabb	1	0,002	müdebberinden	1	0,002
muntazama	1	0,002	müdebberlerdendir	1	0,002
murāddır	1	0,002	müdebbir-i	1	0,002
murādı	1	0,002	müdebbirini	1	0,002
murād-ı	1	0,002	müderriş	1	0,002
muşac' addan	1	0,002	müdirr	1	0,002
muşac' adından	1	0,002	mü'elley	1	0,002
muşavver	1	0,002	mü'eşşirdir	1	0,002
mūsiḳi	1	0,002	mü'eşşire	1	0,002
mutazammın	1	0,002	mü'eşşiredir	1	0,002
muṭahhar	1	0,002	mü'eşşiridir	1	0,002
muṭayyen	1	0,002	müferriḩ	1	0,002
muṭṭali'	1	0,002	müferriḩdir	1	0,002
muvāfiḩa	1	0,002	müfid	1	0,002
mużā'af	1	0,002	mükellesini	1	0,002
mübālağa	1	0,002	mükerrem	1	0,002
mübāreki	1	0,002	mükerremini	1	0,002
mübāşeret	1	0,002	mükevvenāt	1	0,002
mübeddel	1	0,002	mükeyyef	1	0,002
mübtedileri	1	0,002	mülāḩaza	1	0,002
mücellā	1	0,002	mülāḩazasıyla	1	0,002
mücerredāt	1	0,002	mülākāt	1	0,002
mücerredātđan	1	0,002	mülākāi	1	0,002
mücerreddir	1	0,002	mülāyim	1	0,002
mücevvef	1	0,002	mümāşele	1	0,002
mücmel	1	0,002	mümāşil	1	0,002
müddeti	1	0,002	mümtāz	1	0,002
müddet-i	1	0,002	münāfi	1	0,002
müddetini	1	0,002	münāfidir	1	0,002

münāsebet	1	0,002	müştereke	1	0,002
mün ^ç aq̄ide	1	0,002	müteğayyir	1	0,002
mün ^ç akis	1	0,002	müteḥaccir	1	0,002
münāsebeti	1	0,002	müteḳaddimīn	1	0,002
münāsebetini	1	0,002	müteḳaddimīniñ	1	0,002
münāsibi	1	0,002	mütemādī	1	0,002
münāsibine	1	0,002	müte ^ʿ aḥḥirīn	1	0,002
müncezeb	1	0,002	müte ^ç aq̄ibdir	1	0,002
münevvim	1	0,002	müte ^ç allıqdir	1	0,002
münḥaşır	1	0,002	müte ^ç ārif	1	0,002
münkir	1	0,002	müte ^ç azzımdır	1	0,002
müntehāsı	1	0,002	mütevārişden	1	0,002
müntehī-i	1	0,002	mütevellidāt-1	1	0,002
münteşir	1	0,002	müvellededir	1	0,002
mürda-senc	1	0,002	müzmineden	1	0,002
mürda-senci	1	0,002	müzmineler	1	0,002
mürda-senciñ	1	0,002	nabızdan	1	0,002
mürekkebi	1	0,002	nabż	1	0,002
mürettebdır	1	0,002	nabż-1	1	0,002
mürür	1	0,002	nāfiz	1	0,002
mürverdir	1	0,002	nāfizdir	1	0,002
müsāmaḥa	1	0,002	nāhiyelerinde	1	0,002
müşhilesi	1	0,002	naq ^ç	1	0,002
müşhili	1	0,002	naqī	1	0,002
müşhiliyyesi	1	0,002	naqle	1	0,002
müstağnī	1	0,002	naqş	1	0,002
müstefid	1	0,002	nām-1	1	0,002
müstenşaq̄qdan	1	0,002	nāmiye	1	0,002
müşābeheti	1	0,002	na ^ç nā	1	0,002
müşābihdir	1	0,002	nārencdir	1	0,002
müşāreketinden	1	0,002	nārını	1	0,002
müşekkel	1	0,002	nārī	1	0,002
müşq̄tarāmişī ^ç	1	0,002	nārīdir	1	0,002
müştemildir	1	0,002	nārīsiniñ	1	0,002

nāriyye-i	1	0,002	nereden	1	0,002
nāriyyeye	1	0,002	nergis	1	0,002
nās	1	0,002	neşşāf	1	0,002
nāsı	1	0,002	netīce-i	1	0,002
nāşır-ı	1	0,002	netīcesi	1	0,002
nāssa	1	0,002	nev ^ç an	1	0,002
naṭrūn	1	0,002	nevāzil	1	0,002
naẓarī	1	0,002	nevāzili	1	0,002
naẓīc	1	0,002	nevbetden	1	0,002
nāzileler	1	0,002	nevbetini	1	0,002
naẓīridir	1	0,002	nevbetlerde	1	0,002
nebātāta	1	0,002	nevbetlerini	1	0,002
nebātātadan	1	0,002	nev ^ç inden	1	0,002
nebāt-ı	1	0,002	nev ^ç iniñ	1	0,002
nebevī	1	0,002	nev ^ç iyyesiyle	1	0,002
nebevīye	1	0,002	nev ^ç le	1	0,002
neden	1	0,002	nev ^ç ler	1	0,002
nedendir	1	0,002	nev ^ç lerden	1	0,002
nev ^ç ini	1	0,002	nev ^ç leri	1	0,002
nefise	1	0,002	nıkrīşe	1	0,002
nev ^ç lensün	1	0,002	nışf-ı	1	0,002
nefsāniyye	1	0,002	nihāyetine	1	0,002
nefsāniyyedir	1	0,002	ni ^ç metleriñ	1	0,002
nefsāniyye-i	1	0,002	nisbetle	1	0,002
nefsdir	1	0,002	nisyānı	1	0,002
nefsevī	1	0,002	noḥūd	1	0,002
nefsi	1	0,002	noḫşānından	1	0,002
nefsidir	1	0,002	noḫtalar	1	0,002
nefslerini	1	0,002	noḫtaniñ	1	0,002
nefy-i	1	0,002	nuḫās	1	0,002
nehārda	1	0,002	nuḫl-ı	1	0,002
nehri	1	0,002	nuḫlunı	1	0,002
nemle	1	0,002	nuḫulda	1	0,002
nercisdir	1	0,002	nu ^ç mān	1	0,002

nūra	1	0,002	olunmaduğundan	1	0,002
nūrını	1	0,002	olunmağla	1	0,002
nüfüz	1	0,002	olunmamak	1	0,002
nüfüzü	1	0,002	olunmasını	1	0,002
obrin	1	0,002	olunmaya	1	0,002
odunu	1	0,002	olunmazdan	1	0,002
olabilür	1	0,002	olunmazsa	1	0,002
olacakları	1	0,002	olunsun	1	0,002
olanda	1	0,002	olurdu	1	0,002
olandır	1	0,002	olurlar	1	0,002
olanıñ	1	0,002	olursuñ	1	0,002
olanından	1	0,002	ona	1	0,002
olanlarına	1	0,002	oña	1	0,002
oldığıdır	1	0,002	oñuldıdıdır	1	0,002
oldığımız	1	0,002	oñulması	1	0,002
oldığını	1	0,002	oñulmayan	1	0,002
oldıđınıñ	1	0,002	ortada	1	0,002
olduğundandır	1	0,002	ortalarında	1	0,002
olduğca	1	0,002	ortasındadır	1	0,002
olmadığca	1	0,002	otdan	1	0,002
olmadığda	1	0,002	otıla	1	0,002
olmadığıkları	1	0,002	otlarda	1	0,002
olmadılar	1	0,002	otlardır	1	0,002
olmaduğuna	1	0,002	otları	1	0,002
olmağdır	1	0,002	otluğı	1	0,002
olmaları	1	0,002	otluğdan	1	0,002
olmamağla	1	0,002	otluğlardan	1	0,002
olmasa	1	0,002	otluđlarıñ	1	0,002
olmasıdır	1	0,002	otuna	1	0,002
olmasıyla	1	0,002	otunuñ	1	0,002
olmayandan	1	0,002	oturağ	1	0,002
olmayınca	1	0,002	ovalar	1	0,002
olunduğı	1	0,002	oynar	1	0,002
olunmadan	1	0,002	öd	1	0,002

öde	1	0,002	persiyāvşān	1	0,002
öksürigi	1	0,002	persiyāvşāndır	1	0,002
öksürüğe	1	0,002	pertiklere	1	0,002
öksürükler	1	0,002	peygamberdügmesi	1	0,002
öldürür	1	0,002	peygamberdügmesi	1	0,002
ölür	1	0,002	dir	1	0,002
‘ömrühü	1	0,002	pıraşadır	1	0,002
öñünce	1	0,002	pīr	1	0,002
ördek	1	0,002	pireleri	1	0,002
örtдилer	1	0,002	pirincbitatu	1	0,002
örtünüb	1	0,002	pīrlere	1	0,002
‘öşr	1	0,002	pīrlikde	1	0,002
ötüridir	1	0,002	pişe	1	0,002
pābūneç	1	0,002	pişiricidir	1	0,002
pākdır	1	0,002	pişmekdir	1	0,002
palaşançu	1	0,002	pişmesini	1	0,002
pān-zehr	1	0,002	pişmesiniñ	1	0,002
pāpūnec	1	0,002	pişürmekdir	1	0,002
pāpūnecden	1	0,002	pişürüb	1	0,002
paraklisus	1	0,002	pulı	1	0,002
parçaları	1	0,002	pūteden	1	0,002
pāreleri	1	0,002	pūteler	1	0,002
pārepāre	1	0,002	pūteniñ	1	0,002
pasiliğa	1	0,002	pūteyi	1	0,002
paşa	1	0,002	pūzidān	1	0,002
pekdir	1	0,002	pür-tağşır	1	0,002
pekişmişdir	1	0,002	rabb	1	0,002
peklikleri	1	0,002	rābi‘ a	1	0,002
pelindir	1	0,002	rābi‘ ada	1	0,002
pelini	1	0,002	rābi‘ aya	1	0,002
pencengüş	1	0,002	rāci‘ dir	1	0,002
penç	1	0,002	ra‘ ddan	1	0,002
pendindir	1	0,002	ra‘ ddir	1	0,002
perçemi	1	0,002	rāhat	1	0,002

raḥimde	1	0,002	resūl-i	1	0,002
raḥimehumu'llah	1	0,002	resūlümüz	1	0,002
raḥmden	1	0,002	revġanı	1	0,002
ramażānū'l-	1	0,002	reyḥān	1	0,002
mu' azzam	1	0,002	reyḥānı	1	0,002
rāsiḡ	1	0,002	rızā-ullahdır	1	0,002
ra' Şe	1	0,002	ribās	1	0,002
ra' Şeye	1	0,002	ricā	1	0,002
raṭbına	1	0,002	ric' atinde	1	0,002
raṭbla	1	0,002	ri'eye	1	0,002
rāvendden	1	0,002	rīḡ	1	0,002
rāvenddir	1	0,002	rīḡden	1	0,002
rāvendi	1	0,002	rīḡi	1	0,002
rāyiḡa-i	1	0,002	rīḡleri	1	0,002
rāyiḡanıñ	1	0,002	riḡkatinde	1	0,002
rāyiḡasında	1	0,002	ru' āf	1	0,002
rāyiḡasından	1	0,002	rubbdur	1	0,002
rāziyāne	1	0,002	rubblarda	1	0,002
rāziyānec	1	0,002	rubbundan	1	0,002
recā'ü' Ő-Őevāb	1	0,002	rubbü's-sūsen	1	0,002
rediyyelere	1	0,002	rūḡānī	1	0,002
rediyyenıñ	1	0,002	rūḡda	1	0,002
rediyyeyi	1	0,002	rūḡlarda	1	0,002
re'is	1	0,002	rūḡlardan	1	0,002
re'ise-i	1	0,002	rūḡhunıñ	1	0,002
re'ise'i	1	0,002	rūḡü'l-edviyyetü' Ő-	1	0,002
re'iseyi	1	0,002	ŐelaŐe	1	0,002
re'isidir	1	0,002	rūmī	1	0,002
re'isiyyeye	1	0,002	rumūz	1	0,002
remliyyet	1	0,002	ruṭūbetde	1	0,002
renk	1	0,002	ruṭūbetden	1	0,002
resmi	1	0,002	ruṭūbetinden	1	0,002
resm-i	1	0,002	ruṭūbetlerden	1	0,002
resūl	1	0,002	ruṭūbetlerini	1	0,002

rümmândır	1	0,002	sağa	1	0,002
sābık	1	0,002	şağalı	1	0,002
şābit-i	1	0,002	şakınmak	1	0,002
şabrı (Sabır)	1	0,002	şakınub	1	0,002
sacayağıñ	1	0,002	şakızını	1	0,002
sacayağ	1	0,002	şakıl	1	0,002
şaçasın	1	0,002	şakıldır	1	0,002
şaçılmış	1	0,002	şaklar	1	0,002
şadākat	1	0,002	şaklayasın	1	0,002
şadāsız	1	0,002	şalāh	1	0,002
sādeden	1	0,002	şalāhından	1	0,002
şadedinde	1	0,002	şalāye	1	0,002
sādenc	1	0,002	şa ^ç lebden	1	0,002
şadrı	1	0,002	şa ^ç lebdır	1	0,002
şadr-ı	1	0,002	şa ^ç lebiñ	1	0,002
şafā-yı	1	0,002	şālişe	1	0,002
şāfi	1	0,002	şālişesinde	1	0,002
sāfil	1	0,002	şālişesini	1	0,002
sāfille	1	0,002	şālişeye	1	0,002
şafrānıñ	1	0,002	sāliyus	1	0,002
şafrāya	1	0,002	şalla'llāhu	1	0,002
şafrāyı	1	0,002	salpurneladan	1	0,002
şag (Yön)	1	0,002	salpurnela ^ç	1	0,002
şagında (Yön)	1	0,002	şamğ	1	0,002
şāhib-i	1	0,002	saña	1	0,002
şāhibleri	1	0,002	şan ^ç atdır	1	0,002
şāhiblerinden	1	0,002	şan ^ç atıdır	1	0,002
şahīfe	1	0,002	şan ^ç atında	1	0,002
şahīfelerden	1	0,002	şan ^ç atla	1	0,002
şahīfelere	1	0,002	şan ^ç atlar	1	0,002
şahīfeleri	1	0,002	şancuya	1	0,002
saħkda	1	0,002	şandal	1	0,002
saħkında	1	0,002	şāniyi	1	0,002
şā ^ç idi	1	0,002	şar ^ç dır	1	0,002

şar ^ç ı	1	0,002	sellem	1	0,002
şarıdır	1	0,002	semā	1	0,002
şarılığ	1	0,002	semā [’]	1	0,002
şarılıktır	1	0,002	semāda	1	0,002
şarılıkların	1	0,002	semānın	1	0,002
şarımşak	1	0,002	semā [’] ü’s-semāvāt	1	0,002
şarımşaktır	1	0,002	semāvī-i	1	0,002
sāriktir	1	0,002	semāviyyedir	1	0,002
şarmaşık	1	0,002	şemeresi	1	0,002
şarmaşıktır	1	0,002	semmiyyet-i	1	0,002
şarplanmaktadır	1	0,002	senartusuñ	1	0,002
şa ^ç ter	1	0,002	seniñ	1	0,002
sāııryün	1	0,002	sereyān	1	0,002
sāııryündür	1	0,002	serī ^ç atü’s-	1	0,002
sa ^ç y	1	0,002	sereyāndır		
şayılmaz	1	0,002	seriniñ	1	0,002
seb ^ç a	1	0,002	sersem	1	0,002
seb ^ç ada	1	0,002	sevarnis	1	0,002
seb ^ç anın	1	0,002	sevdānın	1	0,002
şebāt	1	0,002	sevdāvīde	1	0,002
sebeblerden	1	0,002	sevdāviyyelere	1	0,002
sebebleri	1	0,002	sevdāya	1	0,002
şebtinde	1	0,002	seyelānı	1	0,002
sedd	1	0,002	seyr	1	0,002
sefercel	1	0,002	seyyāledir	1	0,002
sefūfdur	1	0,002	şıdğında	1	0,002
sefūfuñ	1	0,002	şıfat	1	0,002
sehldir	1	0,002	şıfāt	1	0,002
sekizden	1	0,002	şıgmaz	1	0,002
sekizinde	1	0,002	şıhhatde	1	0,002
şelc-i	1	0,002	şıhhati	1	0,002
selesü’l-bevle	1	0,002	şıhhatine	1	0,002
selesü’l-bevlin	1	0,002	şıhhatiniñ	1	0,002
seliha	1	0,002	şıhhatühü	1	0,002

şık	1	0,002	sirāyeti	1	0,002
şıkarsın	1	0,002	sirkeden	1	0,002
şıkasın	1	0,002	sirkeler	1	0,002
şıkmağ	1	0,002	sirkesini	1	0,002
şinā ^f at	1	0,002	sīsāliyus	1	0,002
şinā ^f i-le	1	0,002	sīsālūs	1	0,002
sıraca	1	0,002	sīsālūs ^{dur}	1	0,002
şıracalar	1	0,002	sitte-i	1	0,002
şıracaya	1	0,002	sivilcilere	1	0,002
şırçasın	1	0,002	sivri	1	0,002
şırçasınıñ	1	0,002	siyāha	1	0,002
şırçasız	1	0,002	siyāhdır	1	0,002
şırf	1	0,002	siyāhı	1	0,002
şırlı	1	0,002	siyāhlığı	1	0,002
sırrı	1	0,002	siyāhlık	1	0,002
sıtma	1	0,002	siyegi	1	0,002
sıtmadır	1	0,002	siyil	1	0,002
sıtmaya	1	0,002	şoğudursın	1	0,002
şıvadıqdan	1	0,002	şoğukluğuna	1	0,002
şıvamağ	1	0,002	şoğulcanı	1	0,002
şıvayasın	1	0,002	şoğdığına	1	0,002
şıvıq	1	0,002	şoğmasına	1	0,002
şıyırır	1	0,002	şol	1	0,002
şıyırmağdır	1	0,002	şolunda	1	0,002
şızlaması	1	0,002	şovudalar	1	0,002
sidügi	1	0,002	şovudursın	1	0,002
sihāsi	1	0,002	şovuğuna	1	0,002
sikencübīn	1	0,002	şovuya	1	0,002
silğ	1	0,002	söbüce	1	0,002
sīnā	1	0,002	şöbüce	1	0,002
siñiri	1	0,002	söbücedir	1	0,002
siñirler	1	0,002	söğütdür	1	0,002
siñirlere	1	0,002	söyledi	1	0,002
sirāyet	1	0,002	söyündürmek	1	0,002

sukufenderyundur	1	0,002	süddesi	1	0,002
sukuluğanderyun	1	0,002	südi	1	0,002
şukuluğanderyun	1	0,002	südlegendirler	1	0,002
şularını	1	0,002	südud	1	0,002
şulehâ	1	0,002	südüyle	1	0,002
şüm	1	0,002	süflidir	1	0,002
summākī	1	0,002	şüflidir	1	0,002
şüretâ	1	0,002	şühulet	1	0,002
şüretden	1	0,002	sükkerden	1	0,002
şürete	1	0,002	sükkeriniñ	1	0,002
şüretinde	1	0,002	sükün	1	0,002
şüretine	1	0,002	sükünda	1	0,002
şüretini	1	0,002	süleymānī	1	0,002
şüretle	1	0,002	sümükli	1	0,002
şüretleridir	1	0,002	sünbül	1	0,002
şüretleriñ	1	0,002	sürdüm	1	0,002
şüretlerini	1	0,002	süresin	1	0,002
şüretleriniñ	1	0,002	sürmegi	1	0,002
sūs	1	0,002	sürmekde	1	0,002
şuşadıcıdır	1	0,002	sürmekden	1	0,002
şuşamış	1	0,002	süzek	1	0,002
süsen-i	1	0,002	süzekiñ	1	0,002
şusızlığı	1	0,002	şabla	1	0,002
şusuzlığı	1	0,002	şādenc	1	0,002
şuşuzlığı	1	0,002	şaḥm-ı	1	0,002
şu'ūdıdır	1	0,002	şakāyık-ı	1	0,002
şuyıdır	1	0,002	şakīka	1	0,002
şuyun	1	0,002	şalgam	1	0,002
şuyuna	1	0,002	şāmil	1	0,002
şuyunuñ	1	0,002	şāmildir	1	0,002
şuyuylandır	1	0,002	şānı	1	0,002
şübüt	1	0,002	şarābda	1	0,002
süddelerden	1	0,002	şarābdan	1	0,002
süddeleriñ	1	0,002	şarābıdır	1	0,002

şarābıla	1	0,002	şevkü'l-cimāl	1	0,002
şarāblardan	1	0,002	şeyde	1	0,002
şark	1	0,002	şeyhi	1	0,002
şartdır	1	0,002	şeyh-i	1	0,002
şāyi ^ç	1	0,002	şeyhūhete	1	0,002
şeb-būdur	1	0,002	şey 'le	1	0,002
şeb-būy	1	0,002	şey 'lerde	1	0,002
şebeş	1	0,002	şeylerdendir	1	0,002
şeci ^ç	1	0,002	şiddet	1	0,002
şedd	1	0,002	şiddet-ile	1	0,002
şedīdce	1	0,002	şimāl	1	0,002
şedīddir	1	0,002	şiryān	1	0,002
şedīdetü'n-nüfūz	1	0,002	şişe	1	0,002
şedīdine	1	0,002	şışede	1	0,002
şefkat	1	0,002	şışeden	1	0,002
şekākul	1	0,002	şışeyi	1	0,002
şekere	1	0,002	şişi	1	0,002
şekeriyle	1	0,002	şişini	1	0,002
şekilde	1	0,002	şişleriñ	1	0,002
şekillenür	1	0,002	şu	1	0,002
şekillerini	1	0,002	şu ^ç bedir	1	0,002
şemāmeden	1	0,002	şu ^ç lesi	1	0,002
şemm	1	0,002	şübhe	1	0,002
şems-i	1	0,002	şübhesi	1	0,002
şerbetle	1	0,002	şürū ^ç	1	0,002
şerdir	1	0,002	ta ^ç affünden	1	0,002
şerefi	1	0,002	ta ^ç āmı	1	0,002
şerhe	1	0,002	tabāyi ^ç -i	1	0,002
şerī ^ç at	1	0,002	tabāyi ^ç iñ	1	0,002
şerīfdir	1	0,002	tabh-ı	1	0,002
şerīfler	1	0,002	tabhıñ	1	0,002
şerīflerinde	1	0,002	tab ^ç ı	1	0,002
şerr	1	0,002	tabī ^ç at-i	1	0,002
şevkerān	1	0,002	tabī ^ç atinden	1	0,002

ṭabībden	1	0,002	taḳavvī	1	0,002
ṭabībīñ	1	0,002	taḳdīm	1	0,002
ṭābiḩa	1	0,002	taḳdīr	1	0,002
ṭabī ^ʿ īniñ	1	0,002	taḳdīrden	1	0,002
ṭabī ^ʿ iyyeden	1	0,002	taḳṭīrlerden	1	0,002
ṭab ^ʿ ları	1	0,002	taḳviyetdir	1	0,002
ṭablī	1	0,002	taḳviyyesinden	1	0,002
ta ^ʿ dīldir	1	0,002	taḳviyyeye	1	0,002
ta ^ʿ fındır	1	0,002	ṭalaḡını	1	0,002
ta ^ʿ finiñ	1	0,002	ṭalaḳ (Talk)	1	0,002
tafşīl	1	0,002	ṭalaḳda	1	0,002
tafşīle	1	0,002	ta ^ʿ līm	1	0,002
tafşīli	1	0,002	ṭalḳ	1	0,002
ṭaḡlar	1	0,002	ṭalḳı	1	0,002
ṭaḡlarda	1	0,002	ṭalub	1	0,002
taḡyīr-i	1	0,002	ṭālūle	1	0,002
taḡyīrinden	1	0,002	tamāmından	1	0,002
taḩammūl	1	0,002	ṭamar	1	0,002
taḩammūlüne	1	0,002	ṭamarda	1	0,002
taḩaşşul	1	0,002	ṭamarından	1	0,002
ṭāhir	1	0,002	ṭamarlara	1	0,002
taḩlīlden	1	0,002	ṭamarlardan	1	0,002
taḩlīlinden	1	0,002	ṭamarlardır	1	0,002
taḩlīş	1	0,002	ṭamarlarıdır	1	0,002
taḩmīrde	1	0,002	ṭamarlarıñ	1	0,002
taḩmīrden	1	0,002	ṭa ^ʿ mına	1	0,002
taḩmīri	1	0,002	ṭa ^ʿ mlarında	1	0,002
taḩmīriñ	1	0,002	ṭamlayan	1	0,002
taḩrīk-i	1	0,002	ṭarafa	1	0,002
taḩta	1	0,002	ṭarafdan	1	0,002
taḩtaları	1	0,002	ṭarafıñ	1	0,002
taḩtalarıñ	1	0,002	ṭaraflardan	1	0,002
taḩtayı	1	0,002	ṭaraflarında	1	0,002
ṭā ^ʿ ifeniñ	1	0,002	ṭarf	1	0,002

ta ^ç rîfi	1	0,002	te ^ç âlâdan	1	0,002
ta ^ç rîfi	1	0,002	te ^ç âlânîñ	1	0,002
tarîkden	1	0,002	tecâvüzinden	1	0,002
tarîkdir	1	0,002	tecmîd	1	0,002
tarîkindedir	1	0,002	tedbîrden	1	0,002
tarîkini	1	0,002	tedbîrî	1	0,002
tarîkiniñ	1	0,002	tedbîrinden	1	0,002
tarîkleriniñ	1	0,002	tedbîrler	1	0,002
tarîb	1	0,002	tedbîrlerden	1	0,002
tarîrde	1	0,002	tedbîrlerini	1	0,002
tarîriniñ	1	0,002	tedricen	1	0,002
tarîriyyede	1	0,002	tefrîkdir	1	0,002
tarîrli	1	0,002	tefrîke	1	0,002
taşarruf	1	0,002	tefrîki	1	0,002
taş ^ç iddir	1	0,002	tefrîkenden	1	0,002
taş ^ç ide	1	0,002	teftîh	1	0,002
taş ^ç idiñ	1	0,002	teftît	1	0,002
taş ^ç idini	1	0,002	teğallübüni	1	0,002
taşdır	1	0,002	teke	1	0,002
taşı	1	0,002	tekevündür	1	0,002
taḥîr	1	0,002	tekevününe	1	0,002
taṭlı	1	0,002	te ^ç kîddir	1	0,002
tâ ^ç ündan	1	0,002	teklîsdir	1	0,002
tâ ^ç ünı	1	0,002	tekrâren	1	0,002
tâ ^ç ünlara	1	0,002	tekvîn	1	0,002
tâ ^ç ünlı	1	0,002	tekvînde	1	0,002
tâ ^ç ünüñ	1	0,002	tekvîni	1	0,002
tavâli ^ç	1	0,002	temmet	1	0,002
tāvus	1	0,002	temregüdür	1	0,002
tañanmaz	1	0,002	temregüye	1	0,002
tañanur	1	0,002	temreni	1	0,002
tañerân	1	0,002	temrenleri	1	0,002
tañyibe	1	0,002	temyîzdir	1	0,002
tañarru ^ç um	1	0,002	tencere	1	0,002

tenevvü' i	1	0,002	t̄indir	1	0,002
tenk̄iyeden	1	0,002	tirementi	1	0,002
tenk̄iye-i	1	0,002	tiryāk	1	0,002
tenk̄iyeeye	1	0,002	tiryākdan	1	0,002
tenz̄ic	1	0,002	tiryāk-ı	1	0,002
tenz̄ih	1	0,002	titremekler	1	0,002
terak̄k̄i	1	0,002	t̄izab	1	0,002
tercemede	1	0,002	t̄izabdır	1	0,002
terettübi	1	0,002	toĝa	1	0,002
terk̄ibi	1	0,002	toĝmasına	1	0,002
terk̄ib-i	1	0,002	toĝmasından	1	0,002
terk̄ibin	1	0,002	toĝrayub	1	0,002
terk̄ibiñ	1	0,002	toĝurmak	1	0,002
tert̄ibinde	1	0,002	toĝurması	1	0,002
te 'şirden	1	0,002	toĝurmasıdır	1	0,002
te 'şirleri	1	0,002	toĝurtdı	1	0,002
tesk̄inde	1	0,002	toĝurub	1	0,002
tesmiye	1	0,002	toĝum	1	0,002
teşennüc	1	0,002	toĝuma	1	0,002
teşh̄iş	1	0,002	toĝumunuñ	1	0,002
teşh̄işine	1	0,002	toĝsanaltı	1	0,002
teşn̄ic	1	0,002	toĝunmayub	1	0,002
tevellüdini	1	0,002	toĝuzuncı	1	0,002
tevfik̄i	1	0,002	toĝdurursın	1	0,002
tevfik̄ine	1	0,002	toĝmuş	1	0,002
tevlid	1	0,002	toĝlu	1	0,002
t̄ibbda	1	0,002	toĝlular	(Buz	
t̄irfil	1	0,002	parçaları)	1	0,002
t̄ırnaĝı	1	0,002	toñan	1	0,002
t̄ıyniyyet	1	0,002	toñdurdan	1	0,002
t̄ıynlanmış	1	0,002	toñdurmak	1	0,002
t̄ıynlayasın	1	0,002	toñdurur	1	0,002
t̄ıynlayub	1	0,002	toñmaĝa	1	0,002
timsāh	1	0,002	toñmaya	1	0,002

toñmaz	1	0,002	tuzlarınıñ	1	0,002
topdan	1	0,002	tuzlı	1	0,002
toprağıñ	1	0,002	tuzlu	1	0,002
topuz	1	0,002	tuzundan	1	0,002
tortıya	1	0,002	tüfenk	1	0,002
tozdan	1	0,002	tüfenkden	1	0,002
tuçdan	1	0,002	tükenince	1	0,002
tül	1	0,002	tükürmegi	1	0,002
tūla	1	0,002	tülü	1	0,002
tül-ı	1	0,002	türāb	1	0,002
tulunmasından	1	0,002	türābı	1	0,002
tulū ^ç	1	0,002	türābınıñ	1	0,002
turan	1	0,002	uçā	1	0,002
turduķca	1	0,002	uçar	1	0,002
turduķda	1	0,002	uçlarını	1	0,002
turmağıla	1	0,002	uçub	1	0,002
turmantiā	1	0,002	uçurmak	1	0,002
turpdan	1	0,002	‘ūd-ı	1	0,002
turpdur	1	0,002	ufacık	1	0,002
turş	1	0,002	ufaķlamaķdır	1	0,002
turub	1	0,002	ufaķlayasın	1	0,002
turunca	1	0,002	‘ufūneti	1	0,002
turuncdur	1	0,002	‘ufūnetlerden	1	0,002
turuncdur	1	0,002	‘ufūnetlerini	1	0,002
tutan	1	0,002	‘ufūnetli	1	0,002
tutasın	1	0,002	uħlamuruñ	1	0,002
tutdı	1	0,002	‘uķāb	1	0,002
tütıyā	1	0,002	ūlālarına	1	0,002
tutmayub	1	0,002	ūlālarını	1	0,002
tutmaz	1	0,002	ūlāsında	1	0,002
tuzdur	1	0,002	ulaşub	1	0,002
tuzıdır	1	0,002	ūlāya	1	0,002
tuzlarda	1	0,002	ūlāyı	1	0,002
tuzlarıñ	1	0,002	‘ulemā	1	0,002

‘ulleyķ	1	0,002	ünşeyeyne	1	0,002
‘ulleyķdir	1	0,002	ürpermekler	1	0,002
‘ulūm	1	0,002	üstüķuş-ı	1	0,002
umadya	1	0,002	üstünde	1	0,002
‘umrān	1	0,002	üzerinden	1	0,002
umūr-i	1	0,002	üzerlerine	1	0,002
unı	1	0,002	üzüb	1	0,002
‘unşurını	1	0,002	üzümdür	1	0,002
‘unşuriyyātdan	1	0,002	üzümi	1	0,002
‘unşuriyyātūñ	1	0,002	üzümidir	1	0,002
‘unşuriyye’i	1	0,002	üzümüñ	1	0,002
‘unşurlardan	1	0,002	üzümüne	1	0,002
‘uşārelerini	1	0,002	vafriţusuñ	1	0,002
‘uşāre’i	1	0,002	vaĥdānīdir	1	0,002
‘uşāresinden	1	0,002	vāĥiddir	1	0,002
‘uşāresiniñ	1	0,002	vaķtāki	1	0,002
‘uşāresiyle	1	0,002	vaķtākim	1	0,002
‘uşfūr	1	0,002	varıncaya	1	0,002
‘usr-ı	1	0,002	varırlar	1	0,002
uşūli	1	0,002	vārid	1	0,002
uşne	1	0,002	variken	1	0,002
uyķusızlık	1	0,002	varise	1	0,002
uyķuya	1	0,002	var-ise	1	0,002
uyudıcı	1	0,002	vaşfa	1	0,002
uyuşdurıcı	1	0,002	vāsıtaşılıdır	1	0,002
uzunluĥı	1	0,002	vāsıţayı	1	0,002
‘uzuvlar	1	0,002	vaz‘-ı	1	0,002
‘uzuvlara	1	0,002	vaz‘iyye	1	0,002
‘uzv	1	0,002	vaz‘iyye-i	1	0,002
‘uzvunda	1	0,002	vebā’iyyelere	1	0,002
ücden	1	0,002	vebā’iyyeyi	1	0,002
üçer	1	0,002	vec	1	0,002
üçi	1	0,002	veca‘ı	1	0,002
ümīddir	1	0,002	vechen	1	0,002

vechledir	1	0,002	yağıdır	1	0,002
veḳa‘a’l-ferāġ	1	0,002	yağıla	1	0,002
velākin	1	0,002	yağında	1	0,002
veledi	1	0,002	yağlarınıñ	1	0,002
vesaḥ	1	0,002	yağlayub	1	0,002
vesaḥları	1	0,002	yağmurdur	1	0,002
vesāyir	1	0,002	yağmurlardır	1	0,002
veseni	1	0,002	yağarsañ	1	0,002
vesvese`i	1	0,002	yağdan	1	0,002
vezir-i	1	0,002	yağdıqda	1	0,002
vilādete	1	0,002	yağdıqdan	1	0,002
virdi	1	0,002	yağı	1	0,002
virdirmege	1	0,002	yağılarınıñ	1	0,002
virile	1	0,002	yağını	1	0,002
virilüb	1	0,002	yağınlardır	1	0,002
virmedi	1	0,002	yağmağdan	1	0,002
virmeke	1	0,002	yağmaları	1	0,002
virmekdir	1	0,002	yağmaya	1	0,002
virmesiyle	1	0,002	yalıñı	1	0,002
virmeyen	1	0,002	yanarsa	1	0,002
virmiş	1	0,002	yanığına	1	0,002
vuşül-i	1	0,002	yanıq	1	0,002
vücüdı	1	0,002	yanıqara	1	0,002
vücüdīdir	1	0,002	yanında	1	0,002
vücüduna	1	0,002	yanmağ	1	0,002
vücüdunuñ	1	0,002	yanmasıyla	1	0,002
vürüdı	1	0,002	yanmaya	1	0,002
ya	1	0,002	yanmaz	1	0,002
yābisdir	1	0,002	yanmazsa	1	0,002
yābise	1	0,002	yaparım	1	0,002
yābisine	1	0,002	yapdıqları	1	0,002
yağa	1	0,002	yapılmış	1	0,002
yağda	1	0,002	yapılsa	1	0,002
yağdıqdan	1	0,002	yapışan	1	0,002

yapışduralar	1	0,002	yaşduğıdır	1	0,002
yapışdurasın	1	0,002	yaşduğunuñ	1	0,002
yapışmak	1	0,002	yāsemen	1	0,002
yapışmaz	1	0,002	yaşşı	1	0,002
yapışmazdan	1	0,002	yaşlıgını	1	0,002
yapışmışdır	1	0,002	yatar	1	0,002
yapışur	1	0,002	yayasın	1	0,002
yapmağa	1	0,002	yayılıb	1	0,002
yaprağında	1	0,002	yaykarsın	1	0,002
yapraqda	1	0,002	yaykayasın	1	0,002
yapraqdan	1	0,002	yazda	1	0,002
yapraqdır	1	0,002	yazdılar	1	0,002
yapraqlar	1	0,002	yazmadılar	1	0,002
yapraqlardan	1	0,002	yazmış	1	0,002
yapraqları	1	0,002	yedikden	1	0,002
yapub	1	0,002	yedirirsin	1	0,002
yarada	1	0,002	yedirmek	1	0,002
yaralarda	1	0,002	yedisinde	1	0,002
yaralardır	1	0,002	yehūd	1	0,002
yaralarına	1	0,002	yel	1	0,002
yaralarını	1	0,002	yelleriñ	1	0,002
yaralayan	1	0,002	yellerini	1	0,002
yaramazdır	1	0,002	yelmeşik	1	0,002
yarar	1	0,002	yelmeşikdir	1	0,002
yarası	1	0,002	yemekle	1	0,002
yaraya	1	0,002	yemeye	1	0,002
yardıımıyladır	1	0,002	yemişine	1	0,002
yarılmasına	1	0,002	yemişiniñ	1	0,002
yarılmış	1	0,002	yemişler	1	0,002
yarısı	1	0,002	yemişlerini	1	0,002
yarpuz	1	0,002	yengeci	1	0,002
yarpuzı	1	0,002	yengeç	1	0,002
yarusına	1	0,002	yeñiden	1	0,002
yaşdıgınıñ	1	0,002	yeñisi	1	0,002

yeñisine	1	0,002	yollar	1	0,002
yenüb	1	0,002	yosunlarıdır	1	0,002
yenür	1	0,002	yuğarı	1	0,002
yerdir	1	0,002	yuğarudan	1	0,002
yereğān	1	0,002	yumağ	1	0,002
yereğāna	1	0,002	yumurğanıñ	1	0,002
yeri	1	0,002	yunana	1	0,002
yerinde	1	0,002	yunanīde	1	0,002
yerinedir	1	0,002	yunanīdir	1	0,002
yeryüziniñ	1	0,002	yübüsetinden	1	0,002
yetişdirir	1	0,002	yüñ	1	0,002
yetişmiş	1	0,002	yürürler	1	0,002
yetū' āt	1	0,002	yürütmekde	1	0,002
yıķana	1	0,002	yüzde (Surat)	1	0,002
yıķayasın	1	0,002	yüzer	1	0,002
yılana	1	0,002	yüzi (Surat)	1	0,002
yılanıķ	1	0,002	yüzine (Surat)	1	0,002
yılanları	1	0,002	yüziniñ (Surat)	1	0,002
yıldız	1	0,002	yüzünde (Surat)	1	0,002
yıldızına	1	0,002	zācdandır	1	0,002
yıldızlar	1	0,002	zācdır	1	0,002
yıldızlara	1	0,002	zācıkıbrısı	1	0,002
yıldızlardır	1	0,002	zāclarını	1	0,002
yidigi	1	0,002	zāçlardan	1	0,002
yidikden	1	0,002	za' ferāndır	1	0,002
yidikleri	1	0,002	za' fi	1	0,002
yigitligi	1	0,002	zāhirden	1	0,002
yinilüb	1	0,002	zāhiredir	1	0,002
yinür	1	0,002	zāhirelerinden	1	0,002
yiriñ	1	0,002	zāhireyi	1	0,002
yiseler	1	0,002	zāhiriñ	1	0,002
yiycidir	1	0,002	zāhirinde	1	0,002
yiüb	1	0,002	zāhirinden	1	0,002
yoğ	1	0,002	zāhirler	1	0,002

zāhirllerine	1	0,002	zehebdir	1	0,002
zaḥmet	1	0,002	zehebi	1	0,002
zaḥmetinde	1	0,002	zehebiyyeye	1	0,002
zaḥmetiniñ	1	0,002	zehebü'l-ķādir	1	0,002
zā'idesi	1	0,002	zehirden	1	0,002
zā'idü'n-nūr	1	0,002	zeḥliyyesi	1	0,002
za'ifedir	1	0,002	zehrini	1	0,002
za'ifine	1	0,002	zeker	1	0,002
zā'il	1	0,002	zelķ	1	0,002
zamāne	1	0,002	zelzele	1	0,002
zamānı	1	0,002	zemānin	1	0,002
zamānına	1	0,002	zerāvenddir	1	0,002
zamānında	1	0,002	zeyt-i	1	0,002
zamgiyyet	1	0,002	zıddiyyet	1	0,002
zamğla	1	0,002	zıfda'	1	0,002
zamğlar	1	0,002	zımāda	1	0,002
zamğlarıñ	1	0,002	zımādlar	1	0,002
zanbaķ	1	0,002	zırnıḥdir	1	0,002
zanbaķdır	1	0,002	zırnıḥi	1	0,002
zararın	1	0,002	zi'l-ḥāşşanıñ	1	0,002
zararından	1	0,002	zıbaķlı	1	0,002
zarūrıdır	1	0,002	zible	1	0,002
zarūriyyeniñ	1	0,002	zıblü'l-ḥayl	1	0,002
zāt	1	0,002	zift	1	0,002
zātında	1	0,002	zihni	1	0,002
zātisi	1	0,002	zikirden	1	0,002
zātisidir	1	0,002	zināya	1	0,002
zātiyyesi	1	0,002	zinetdir	1	0,002
zātlarına	1	0,002	ziyādesini	1	0,002
zāyide	1	0,002	ziyādesiyle	1	0,002
zāyidi	1	0,002	zorundan	1	0,002
zebād	1	0,002	zu'afā	1	0,002
zebıbdır	1	0,002	zubüle	1	0,002
zebün	1	0,002	zuhūra	1	0,002

zuhūrda	1	0,002
zübdesi	1	0,002
zücācı	1	0,002
zūḥal	1	0,002
zūḥal	1	0,002
zūḥalden (Zencefil)	1	0,002
zūḥale	1	0,002
zūḥaliñ	1	0,002
zümürüdi	1	0,002
	37688	%100

4.4. EK DİZİNİ

+a	- 205-	faşl+a 05b/03
	ağac+a 13a/10	fesād+a 49b/18
	āḥar+a 65a/14	ğayr+a 49b/08, 52a/09, 54a/02,
	‘alā-vuḫū‘+a 02b/10	69a/14, 69a/16, 71a/13, 72a/10, 76a/09,
	altun+a 04a/14, 07b/09, 54b/09,	84b/06, 88a/02
	78a/15, 78a/17, 78b/03	ḥabb+a 42a/17
	anlar+a 42a/10	ḥafaḫān+a 44a/16, 90a/05,
	‘araḫ+a 40b/08, 59b/04, 60b/07,	95b/07
	61b/07, 61b/14, 63a/10, 80b/10, 83b/09	havan+a 38b/15, 72b/15
	‘arż+a 01b/15	ḥayvān+a 24a/14, 55a/18
	arż+a 19b/06	ḥāzıḫ+a 53b/15
	‘avrat+a 69b/08	ḥazm+a 39b/18
	ayağ+a 22a/09, 56a/18	ḥunnāk+a 69b/03
	bakır+a 08a/02	ıslāḥ+a 04a/13, 95a/18
	baldıran+a 20a/11	‘ibādu’llāh+a 52b/18
	balğam+a 22a/05	‘ilāc+a 55b/06, 69a/10
	bārūt+a 60a/14	insān+a 01b/11, 49b/16, 77b/16,
	başar+a 40a/15	79a/19, 93a/11
	bāṭın+a 13b/08	islām+a 04a/11
	beraş+a 43b/05, 81b/04	istifrāğ+a 87b/14
	bevāşır+a 92a/18	ḫan+a 21b/03, 81b/08
	beyāz+a 10b/16	kenār+a 12b/09
	buḫār+a 14b/13	ḫıl+a 22a/15
	burçağ+a 20a/12	ḫırığ+a 91b/04
	cimā‘+a 40b/04, 86a/16, 86a/18,	ḫulağ+a 22b/03
	86b/10	ḫulunc+a 66a/17, 66b/10,
	çanağ+a 37b/04, 82a/05	74a/13, 89a/11
	dıḫḫ+a 70b/03, 77b/04	ḫurulüg+e 70b/03
	dimāğ+a 16a/16, 22a/10, 22a/11,	līmūn+a 10a/17
	41a/18, 63a/17	lisān+a 23b/11
	ecsām+a 55a/07	maraz+a 17a/12, 19a/07, 49a/10,
	fārūḫ+a 28b/12	53a/07, 55a/11, 56b/15, 59b/13, 74a/18,

- 74b/13, 74b/14, 83a/01
maşrū^c+a 51a/08
maṭlūb+a 29b/09
mecmū^c+a 71b/20
mefāsil+a 23b/12, 44b/11,
45a/19, 50a/12, 57a/09, 57b/06, 66b/12,
69b/06, 70b/11, 77b/08, 81b/05, 86b/18,
86b/19, 87a/04, 87a/08
mizāc+a 19a/06, 62a/07
muhtaşar+a 49a/06
muḳaṭṭar+a 46a/10
nās+a 03b/08
nebāt+a 07a/15, 55a/18, 55b/01
nebātāt+a 77b/19
nūr+a 55a/05
on+a 62a/16
rub^c+a 22a/03, 60b/19, 72a/10
rūḥ+a 11a/19, 13b/08, 20b/19,
74a/02, 74a/04, 74a/06
saḥḳ+a 26a/01, 76b/03
şan^cat+a 11a/14, 19b/11, 25b/14
şarılığ+a 82b/07, 90a/05
siyāh+a 81b/18
ṭalaḳ+a 20a/07, 23a/03
ṭaraf+a 26b/04
ṭā^cūn+a 45a/05, 46a/02, 50a/11, 59b/11,
60b/18, 67a/07, 82b/07, 89a/10, 89b/19,
90a/15
tıbb+a 02a/10, 19a/10
toḥum+a 35a/17
ṭūl+a 01b/15
turunc+a 10a/17
^cużv+a 16a/15, 17a/02, 17b/12,
22a/09, 22a/13, 50a/02, 50a/07
vaşf+a 92b/09
vücūd+a 09a/02, 09a/07, 09a/08,
09a/09
yağ+a 46a/13
yereḳān+a 95b/07
yılan+a 24a/17
yunan+a 04a/09
zarf+a 76b/04, 76b/17, 77a/05,
77a/08, 78b/10, 81a/02, 81a/04, 93a/08
zımād+a 91b/01
zıbaḳ+a 14a/14, 14a/18, 27b/19,
57b/10, 58a/19
zuhūr+a 55a/04
-a - 276 – (*Teklik üçüncü şahıs istek
eki*)
aç-a 21a/14
aḳ-a 28b/10
ayrıl-a 32a/15, 36b/09
bağlan-a 58b/03
bul-a 91a/14, 95a/18
çıḳ-a 42b/17, 45b/04, 46b/01,
57b/18, 60b/07, 61b/07, 61b/14, 67b/06,
77a/01, 77a/06
doñ-a 92a/06
ḳal-a 42b/10, 91b/14
ḳızar-a 67b/07
ḳoy-a 28b/09, 63a/10, 91a/10
ol-a 03b/08, 05a/02, 05a/14,
05a/18, 06a/08, 07b/11, 11a/04, 11a/18,
11b/05, 13a/17, 13b/02, 13b/10, 13b/18,
14a/10, 14b/15, 14b/19, 15b/05, 16a/02,
16a/19, 16b/08, 16b/09, 16b/13, 16b/19,
17a/01, 17a/06, 17b/07, 17b/10, 18a/02,
18b/04, 19a/11, 19b/16, 19b/18, 20a/03,

20b/17, 20b/18, 20b/19, 21a/09, 22a/13,
 24a/06, 24a/07, 24a/11, 24a/14, 24b/12,
 24b/14, 25a/07, 25b/18, 26b/07, 26b/14,
 26b/18, 27b/05, 27b/17, 28a/03, 28a/19,
 28b/06, 28b/11, 30a/15, 30b/13, 31b/06,
 31b/07, 32a/01, 32b/07, 33b/11, 33b/19,
 34a/10, 35a/06, 37b/05, 37b/06, 38a/05,
 38b/15, 39b/04, 40b/08, 41a/19, 42a/06,
 44a/13, 44b/06, 44b/07, 44b/10, 44b/11,
 45a/10, 46a/18, 46b/07, 47a/14, 48a/09,
 48b/18, 49a/09, 49b/15, 50a/16, 51a/05,
 52a/19, 52b/17, 53a/05, 53a/09, 53a/10,
 53a/11, 53a/13, 53a/14, 53a/18, 53b/03,
 53b/05, 53b/20, 54a/12, 54b/10, 55a/18,
 55a/19, 55b/01, 56b/19, 57a/16, 58b/05,
 61a/14, 62b/02, 63a/06, 63a/08, 63b/05,
 63b/19, 64a/15, 65a/12, 65a/13, 65b/18,
 67a/07, 67b/07, 68b/13, 68b/17, 69b/15,
 70a/15, 70b/19, 71b/19, 72a/15, 72b/13,
 72b/14, 72b/15, 73a/12, 73b/01, 73b/03,
 73b/09, 73b/10, 74a/01, 74a/07, 75a/09,
 75b/01, 75b/03, 75b/04, 75b/19, 76b/19,
 77a/15, 77b/19, 78a/02, 79a/11, 79b/18,
 80a/16, 80b/15, 81a/03, 82a/12, 83b/08,
 83b/10, 83b/16, 84a/02, 84a/03, 84a/05,
 84a/07, 84a/08, 84b/04, 84b/06, 84b/17,
 85a/03, 85b/08, 86a/16, 86a/19, 87a/06,
 87a/13, 87b/05, 87b/10, 87b/13, 88b/04,
 88b/05, 89a/09, 89a/10, 89a/13, 89b/01,
 90a/08, 90a/12, 92a/03, 92a/05, 92b/06,
 93b/12, 94b/13, 95a/16
 olun-a 17a/18, 26b/02, 28b/02,
 28b/11, 40a/17, 51a/03, 59a/08, 59a/11,
 59b/05, 59b/06, 61b/16, 62a/04, 63a/10,

63a/11, 63a/13, 84b/03, 87b/16, 89a/03,
 91b/01, 95b/15
 otur-a 64b/19, 82b/16
 toğ-a 78a/02
 tur-a 34a/08, 34a/19, 34b/16,
 41a/02, 43a/17, 61b/12, 61b/13, 62a/12,
 63b/07, 64a/16, 70b/16, 70b/17, 71b/18,
 72b/13, 76b/04, 76b/19, 80a/15, 84a/15,
 90a/12, 91a/11, 93a/10, 93a/11, 94a/18
 uğ-a 27a/17
 var-a 34b/19, 63b/09
 yan-a 27b/13, 37b/02
 yıķan-a 91a/18
-a - 5 – (Zarf-fil eki)
 bul-a mazzın 79a/07
 ol-a bilür 73a/18
 tut-a maz 85a/09, 85a/10
 yan-a 42b/06
-acaķları - 1 -
 ol-acaķları 12b/09
-alar - 21 -
 al-alar 17a/16
 ķat-alar 34a/12
 koy-alar 16b/10, 17b/10, 17b/11,
 28b/07, 28b/08, 61a/18, 61a/19, 61b/03,
 91a/18, 92b/04
 kurıd-alar 94a/08
 kurud-alar 44b/05
 ol-alar 03b/16, 10a/10
 ov-alar 16b/13
 şovud-alar 16b/11
 yapışdur-alar 16b/13
-amaz - 2 –
 tut-amaz 85a/09, 85a/10

-amazsın - 1 -

bul-amazsın 79a/07

-an - 375 -ağ-an 24a/10, 28a/07, 44b/01,
47b/08, 86a/07

bulun-an 85b/12, 85b/15

çık-an 23b/03, 28a/06, 31a/12,
36a/19, 38b/18, 58a/03, 75b/05, 84a/11,
84a/12, 95a/04kal-an 34b/06, 37a/05, 37a/12,
42b/14, 61b/13, 62a/02, 62b/14, 63a/09,
64a/01, 64a/06, 64a/17, 69a/02, 77a/09,
80b/11, 81a/15, 86a/01, 87a/15, 92a/02

konul-an 77a/15

ol-an 02a/11, 02a/15, 02a/17,
02b/02, 02b/11, 02b/14, 02b/19, 03a/01,
03b/04, 03b/05, 04b/04, 04b/06, 04b/13,
04b/17, 06b/09, 06b/11, 06b/15, 06b/16,
06b/18, 07b/08, 07b/15, 08a/01, 08a/13,
08a/15, 08b/10, 09b/17, 10a/06, 10a/11,
10a/13, 10b/02, 10b/15, 10b/19, 11a/15,
11b/05, 11b/06, 11b/10, 12a/02, 13b/08,
13b/16, 14a/04, 14a/11, 14a/13, 14b/01,
14b/03, 15a/10, 15a/11, 15a/15, 15b/08,
15b/09, 15b/10, 16a/11, 16a/13, 16b/02,
16b/09, 16b/14, 16b/19, 17a/02, 17a/08,
17a/11, 17b/05, 17b/07, 17b/15, 18a/03,
18a/14, 18b/06, 18b/15, 19a/07, 19a/10,
19a/12, 19a/16, 19b/08, 19b/11, 19b/14,
20a/19, 20b/01, 20b/10, 21a/10, 21a/11,
21b/03, 21b/15, 22a/03, 22a/10, 22a/17,
22a/18, 22a/19, 22b/18, 23a/04, 23a/13,
23b/04, 24b/07, 24b/09, 24b/10, 24b/11,
25a/03, 25a/19, 25b/14, 26a/02, 26a/16,26a/18, 26b/03, 26b/04, 26b/08, 27a/06,
27b/17, 27b/18, 27b/19, 28a/18, 28a/19,
28b/03, 28b/07, 28b/19, 29a/05, 29b/09,
29b/16, 29b/19, 30a/13, 30a/16, 31a/13,
31b/09, 31b/18, 32a/03, 32a/06, 32a/09,
32b/18, 33a/07, 33a/09, 33a/11, 33a/15,
34a/11, 34a/15, 34a/16, 35a/16, 37b/01,
37b/13, 38a/06, 39a/09, 39a/10, 40a/10,
40a/11, 40b/04, 40b/10, 40b/18, 43b/12,
44a/04, 44b/13, 44b/15, 45a/04, 45b/14,
46a/06, 46b/04, 47a/05, 47b/06, 48a/01,
48a/11, 48a/16, 48b/13, 48b/15, 49a/13,
49a/16, 49a/19, 49b/17, 50a/07, 50a/14,
50a/17, 50b/13, 50b/17, 51a/14, 52a/15,
52b/01, 52b/05, 52b/06, 52b/11, 53b/04,
53b/09, 55a/01, 55a/04, 55a/06, 55a/16,
55a/19, 55b/05, 55b/14, 55b/16, 56a/18,
56b/19, 57a/02, 57a/03, 57a/04, 57a/06,
57a/08, 57b/10, 57b/13, 58a/01, 58a/19,
58b/10, 59b/10, 59b/12, 59b/14, 61a/01,
61a/05, 61a/15, 61b/15, 63b/14, 63b/16,
64a/14, 64b/12, 64b/13, 64b/15, 64b/16,
65b/07, 66a/11, 66a/14, 66b/02, 66b/11,
67a/08, 67a/09, 68a/02, 68a/06, 68a/07,
68a/08, 68b/07, 69a/07, 69a/18, 69b/01,
69b/04, 69b/15, 69b/19, 70a/15, 70b/03,
70b/06, 70b/11, 71a/07, 72a/09, 74a/01,
76a/02, 76a/06, 76b/15, 77a/18, 77b/16,
78a/09, 78b/10, 78b/14, 79b/14, 79b/16,
79b/17, 81b/06, 82a/09, 82a/14, 82b/03,
82b/09, 82b/10, 82b/12, 82b/17, 83a/17,
83b/12, 84a/02, 84a/09, 84a/13, 84b/07,
85a/11, 85b/07, 85b/11, 86a/02, 86a/09,
86b/01, 87a/12, 87b/05, 87b/18, 88a/01,

88a/07, 89a/18, 89a/19, 90a/02, 90a/04,
90b/01, 91b/19, 92b/19, 93a/05, 93b/04,
93b/10, 93b/11, 93b/12, 94a/12, 94a/15,
94b/01, 94b/03, 94b/13, 95a/10, 95a/13,
95b/02, 95b/08

olun-an 03a/19, 03b/09, 15a/01,
16a/02, 17a/08, 21b/02, 22a/08, 29a/19,
30a/19, 31b/15, 32a/07, 32b/08, 32b/14,
33b/05, 34a/03, 34b/02, 40a/17, 50b/14,
51b/15, 55a/12, 55a/13, 55b/09, 61b/11,
64a/07, 64a/08, 68a/14, 74b/01, 76a/14,
76a/15, 88b/09, 90b/06

toñ-an 68b/16

toñdurd-an 84a/03

tur-an 93a/10

tut-an 21b/16

yapış-an 25a/08

-ana - 5 -

kal-ana 70a/10, 75b/09

ol-ana 01b/07, 04b/13, 54b/03

-anda - 1 -

ol-anda 17b/01

-andan - 2 -

ol-andan 54b/03, 85b/12

-andır - 1 -

ol-andır 54b/02

-anı - 35 - (*Sıfat fiil ve belirtme hali eki*)

çık-anı 34b/08

kal-anı 28a/07, 43a/15, 45b/13,
48b/01, 48b/10, 58a/05, 59a/07, 64a/11,
69a/04, 70a/12, 71a/01, 79a/01, 79a/02,
90b/05, 90b/08

ol-anı 07a/09, 10b/05, 16a/04,

28b/18, 43a/09, 52a/01, 52a/03, 54b/02,
70a/09, 70b/16, 71b/19, 72b/19, 92b/13
olun-anı 38a/03, 39b/13, 43a/08,
46b/01, 89b/14

-anı - 7 - (*Sıfat fiil ve teklilik üçüncü şahıs iyelik eki*)

çık-anı 37a/04

ol-anı 16a/08, 32b/19, 37b/06,
54a/20, 54b/01, 91a/16

-anıñ - 1 -

ol-anıñ 64a/13

-anından -1-

ol- anından 51a/11

-anlar - 7 -

ol-anlar 02b/03, 20b/02, 20b/12,
38b/07, 56a/09, 83b/17

-anlara - 2 -

ol-anlara 43a/13, 66b/01

-anlardan - 2 -

ol-anlardan 04b/12, 21a/05

-anlardandır - 4 -

ol-anlardandır 20a/10, 20b/13,
52a/15, 87b/14

-anlardır - 5 -

ol-anlardır 09b/07, 21b/02,
22a/05, 22a/18, 24a/01

-anları - 14 - (*Sıfat-fiil, çokluk eki ve belirtme hali eki*)

ol-anları 04a/16, 10b/06, 19b/15,
25a/04, 26a/11, 49b/18, 70b/19, 74a/10,
74a/11, 77a/11, 79b/12, 90a/11, 91a/06

-anları - 1 - (*Sıfat-fiil ve çokluk üçüncü şahıs iyelik eki*)

ol-anları 67b/11

-anların - 4 -

ol-anların 01b/15, 09b/07,
55b/12, 76b/03

-anlarına - 1 -

ol-anlarına 44a/03

-ar - 107 – (*Geniş zaman eki*)

aç-ar 51b/11, 66a/07, 71a/11,
76a/09, 82b/13, 83a/09, 83b/05, 86a/09,
89a/12

ağ-ar 13a/12

çık-ar 10b/16, 11a/06, 25a/14,
27b/08, 31b/16, 31b/18, 31b/19, 34a/01,
34a/02, 34a/03, 34b/11, 34b/18, 35b/01,
35b/02, 35b/12, 35b/13, 35b/14, 36a/01,
36a/02, 36a/11, 36a/17, 36a/18, 36b/17,
36b/18, 37a/08, 37a/09, 37a/10, 38a/07,
38b/19, 39b/02, 40a/01, 40a/04, 40b/09,
40b/13, 41a/13, 41b/09, 41b/11, 41b/16,
42a/08, 44a/18, 46a/09, 47b/17, 48a/10,
48b/17, 59a/19, 59b/04, 63a/13, 63a/14,
65b/03, 69a/01, 71b/08, 72b/08, 76b/08,
79a/19, 80a/05, 80a/06, 80b/05, 81b/18,
88b/03

kalğ-ar 32b/13

kır-ar 39a/12, 46b/05, 51a/18,
66a/14, 66a/15, 71a/14, 72a/09, 75b/20,
84a/09, 84a/18, 90a/03

kız-ar 25a/13

kuş-ar 85a/07

toğ-ar 06a/19, 12b/04

toñ-ar 51b/18, 68b/16, 82a/09,
94b/09

uç-ar 27a/11

yağ-ar 27b/10, 60a/13, 78a/18

yan-ar 27a/07, 27a/11, 48a/07,

59a/18, 71b/01, 78a/17, 79b/03, 88b/06

yat-ar 88a/02

-ar - 8 – (*Sıfat-fiil eki*)

baş-ar 28b/17, 62a/19, 63a/04,

70b/15, 71b/17, 75a/15, 80a/15

kaç-ar 23b/16

-arım - 1 -

yap-arım 42b/02

-arlar - 1 -

kat-arlar 32b/14

-arsa - 4 -

çık-arsa 14a/17

dut-arsa 17a/13

kız-arsa 88b/14

yan-arsa 34b/09

-arsañ - 1 -

yağ-arsañ 43a/05

-arsın - 31 -

at-arsın 28a/06, 31a/06, 34b/09,
36a/17, 52a/03, 63b/13, 87b/18

kat-arsın 36b/15

kaz-arsın 30a/05

kır-arsın 92b/08

şaç-arsın 30a/11, 38b/15, 65a/17

şığ-arsın 62b/15

yağ-arsın 27a/11, 27a/19,
27b/01, 29a/09, 60a/01, 67b/10, 68b/03,
71b/01, 71b/02, 81b/19, 82a/01, 82a/02,
83a/11, 84a/14, 87b/18, 88b/13, 90b/06

-asın - 116 -

al-asın 27a/14, 31a/05, 34a/17,
38a/13, 54a/10, 58a/01, 63b/11, 70b/16,
77a/08, 80a/10, 90a/09, 91a/11

- alışdur-asın 94b/15
aş-asın 26b/07, 29a/14, 37a/19
at-asın 31a/04, 58a/05
ayır-asın 34b/17
ışlad-asın 60b/06, 70b/15
karişdır-asın 87b/10
karişdur-asın 59b/01, 64b/08
kat-asın 34b/05, 37b/10
kaynad-asın 63b/15, 91b/15
kır-asın 67b/08
kızdur-asın 58b/05
koy-asın 26b/06, 26b/07, 27b/12,
28b/05, 28b/17, 29a/01, 34a/07, 35a/05,
38a/19, 41a/02, 43a/07, 44a/02, 44a/10,
46b/07, 47a/12, 47a/13, 47a/14, 47b/05,
50b/18, 54a/11, 54a/20, 58a/06, 59a/03,
59a/18, 59b/04, 59b/09, 60b/06, 62a/12,
63b/12, 63b/15, 64a/03, 64a/15, 64a/16,
67a/18, 67b/01, 67b/04, 68b/15, 70b/17,
71b/18, 75a/15, 75b/03, 75b/07, 76b/04,
77a/02, 77a/09, 78b/10, 78b/19, 80a/11,
80b/01, 86b/02, 86b/03, 86b/09, 89b/11,
91a/10
kırıld-asın 30a/15, 51a/01,
60b/02, 62b/09, 65b/01, 68b/05
kırud-asın 79a/02
şaç-asın 30a/17
şık-asın 87b/07
tıamlad-asın 28b/19, 32b/18
tıut-asın 67a/16
uçur-asın 43b/02, 44a/06,
45b/06, 59b/08, 60b/08, 87b/08
yağ-asın 27b/16, 36b/13, 37b/02,
42b/06, 43a/04, 44b/07, 48a/09, 82a/04
- yapışdur-asın 26b/04
yay-asın 26b/03
+ca - 8 -
hoş+ca 03a/06, 31b/13, 43a/15,
43b/19, 54a/01, 56b/05, 61a/14, 79b/03
+ce - 45 -
gāhī+ce 04a/17, 04a/18, 05a/08,
09a/19, 09b/01, 15a/18, 18a/12, 18a/15,
24b/05, 26a/17, 30b/15, 31b/03, 31b/04,
31b/05, 31b/17, 32b/04, 33a/09, 33a/11,
33a/12, 33b/10, 33b/11, 57b/08, 62a/16,
65a/02, 65a/03, 70a/01, 72a/16, 82b/18,
86b/13, 89b/05, 91a/15
hafif+ce 62b/14
şöbü+ce 65a/19
şöbü+ce 73b/07
şedīd+ce 75b/07
tağdır+ce 02b/16, 60a/05,
86a/04, 86b/16
ziyāde+ce 26a/04, 57b/02
+cedir - 1 -
şöbü+cedir 84a/01
+da - 205 -
ağac+da 95a/02
ağız+da 92b/19, 93a/05
altun+da 11a/06, 78a/11
‘anāşır+da 10a/03, 11b/17
anlar+da 66a/14
ara+da 30b/03
‘arab+da 10a/13
‘arağ+da 60b/08, 61b/12,
63b/04, 76b/19, 88a/14
arż+da 06a/15, 09a/09, 09b/07
aşağa+da 27b/11

- aşığı+da 27a/08, 30b/06, 53a/08,
55a/14, 67a/05, 71b/13
ay+da 18b/12, 18b/14, 92a/11
a^ç zā+da 15a/19, 53b/05
bāṭın+da 13b/05
baṭın+da 68a/07
binā+da 13a/01
buğday+da 19a/15
devā+da 72a/01
emrāz+da 05a/13, 14a/07
eṭrāf+da 88b/06
felekiyyāt+da 57a/01
firun+da 91a/07
furun+da 65b/01
ğayrı+da 55a/09
hafta+da 26b/09, 30a/11, 92a/11
ḥammām+da 38a/02
ḥarbağ+da 63a/11
ḥaṭab+da 77b/10
havā+da 09b/17, 37b/05
havan+da 86b/02
ḥayvānāt+da 19a/14
ḥayvān+da 06a/13, 07a/08,
07b/03, 08b/03, 08b/10, 10a/01
ḥırğa+da 95a/02
ibtidā+da 86b/15
^ç ilāc+da 74b/01
inā+da 78b/19
insān+da 09a/12, 11b/09,
11b/16, 12a/03, 12a/11, 12a/12, 12a/13,
12a/15, 12a/16, 12a/19, 12b/01, 12b/06,
13a/17, 16a/03, 16a/05, 19a/02, 51a/13,
67b/16, 69b/15, 77b/16
kar^ç a+da 38b/03, 38b/13,
38b/17, 38b/19, 40b/10, 41a/04, 41a/09,
41a/12, 41b/09, 42b/09, 42b/19, 43a/09,
43a/15, 43a/17, 44b/06, 63a/13, 80a/06
kış+da 12b/13, 13a/04
kitāb+da 04a/02, 55a/12, 67b/18
kübrā+da 11b/09
külā+da 18a/19
ma^ç ād+da 04b/11
ma^ç deniyyāt+da 02b/14, 27a/08,
33b/17
mağrağa+da 48b/08
maḥşūş+da 84a/04, 84a/07
maraż+da 53b/02
mekān+da 93a/10
mercān+da 19a/13
merzā+da 03b/11
mıḵnaṭıs+da 95b/02
mizāc+da 83b/14
mīzān+da 94b/14
muḥtaşar+da 49b/09
mu^ç ālecāt+da 49b/08
nār+da 43b/15, 58b/02, 60b/08
nebātāt+da 19a/14, 25a/11
nebāt+da 06a/12, 07a/08,
07b/03, 08b/03, 08b/10, 10a/01
nehār+da 84b/18
nuḳul+da 59b/07
orta+da 17b/04
rābi^ç a+da 55b/06
rūḥ+da 06a/06
saḥğ+da 60b/01
seb^ç a+da 16b/08
semā+da 09b/07
şu+da 06a/05, 21b/01, 27b/13,

33b/06, 35a/05, 37a/06, 39a/19, 40a/19,
45b/11, 63b/11, 68b/14, 78b/09, 78b/16,
87a/15

sükün+da 09a/07

şarāb+da 19a/14

ṭalaḫ+da 44a/04

ṭamar+da 57a/08

ṭā' ūn+da 66a/11, 88a/06

ṭaşra+da 47a/05, 73a/19

ṭıbb+da 05a/16

ṭıb+da 01b/18, 56b/12

ṭurna+da 36b/08, 37a/02

ʿ uzuv+da 37b/12, 92a/08,
92a/17, 94a/10, 94b/18

yağ+da 40b/14

yapraḫ+da 38a/11

yara+da 95a/06

yaz+da 12b/13

yuḫarı+da 37b/08, 40a/05,
43b/08, 47a/10, 64a/14, 82a/11

yuḫaru+da 12a/02, 17a/13,
33b/05, 35a/07, 42a/04, 58a/09, 71b/10,
80b/13

zamān+da 09a/13, 09b/02,
30b/16, 54a/07, 65a/10, 78a/09, 95a/11

zarf+da 80b/01, 88a/15, 91a/13

zıbaḫ+da 32b/09, 33a/04

zuhūr+da 13b/09

+dadır - 1 -

boyun+dadır 16b/03

+dan - 261 -

āfāt+dan 70b/11

ağac+dan 82a/04

ağaç+dan 57b/16

āḫar+dan 56a/19

aḫlāt+dan 65a/07, 65a/08,
65a/10

altun+dan 67b/03, 80b/09,
81a/14

ana+dan 15a/19, 18a/10, 49a/12

ʿ anāşır+dan 49b/16

anlar+dan 13a/09, 21b/12

antimun+dan 59a/17, 60a/15,
60b/14, 67a/13

aristo+dan 06a/07

aşıl+dan 05b/12, 06b/05, 15b/16

aşağı+dan 85a/07

ay+dan 26b/10

a' zā+dan 11b/15, 65a/14, 93b/01

baba+dan 15a/19, 18a/10,
49a/12

bağırsaḫ+dan 47b/08

baḫır+dan 26a/05, 32b/11,
82a/09

balğam+dan 15b/19

bārūt+dan 28a/19, 78a/18,
78b/05

baş+dan 22a/09, 56a/17

bāṭın+dan 11a/07, 11b/08

buğday+dan 10a/15

burun+dan 47b/08

devā+dan 58b/10, 69b/12,
69b/17, 72b/01, 84a/17, 88a/18, 88b/01,
89a/17, 90a/18, 94a/09, 94a/12, 94b/03

duḫān+dan 09b/16, 09b/17

ebyaz+dan 63b/17

eczā+dan 62a/02

eflāk+dan 12a/02

- erba[‘]a+dan 13b/03, 15b/06
ervāḥ+dan 10a/08
eṭibbā+dan 68a/09
fārūḳ+dan 78b/06
fesād+dan 54b/12
fiṭrat+dan 15a/19
ġayrı+dan 45a/04
ġidā+dan 17a/06
ḥabb+dan 42a/17
ḥalk+dan 48b/05
ḥār+dan 55b/07
ḥāṣṣ+dan 03b/15
ḥayvān+dan 04b/19, 13a/03,
55a/19, 55b/19
ḥazm+dan 70b/04
ḥırḳa+dan 95a/12
ḥükemā+dan 02a/06, 68a/09,
84b/04
ıraḳ+dan 79a/02
iḥtilāf+dan 02b/02
inzāc+dan 50a/19
istifrāġ+dan 87b/15
ḳalay+dan 81a/02, 81a/03
ḳan+dan 15b/19, 90b/06
ḳılıç+dan 90b/18
ḳısım+dan 55a/15
ḳibār+dan 56a/11
ḳimyā+dan 04a/04, 04a/14,
04a/19, 05b/01
ḳurd+dan 10a/12
ḳuvā+dan 10a/08
limūn+dan 10a/16
ma[‘]deniyyāt+dan 02b/13,
55a/10, 55a/16
maḥşūş+dan 53b/01
maraż+dan 49b/05, 66a/17,
86b/19
maşrıḳ+dan 22a/18
mercān+dan 70b/18
mesāmāt+dan 14b/18
meshūḳ+dan 45b/15
meşrüb+dan 18a/14
mezkūr+dan 56a/01
mızraḳ+dan 90b/19
miḳdār+dan 07b/16
muḳaṭṭar+dan 75a/01, 75a/16
muşa^{‘‘}ad+dan 58b/01
mücerredāt+dan 02a/04
müstenşakḳ+dan 15b/10
nabız+dan 16b/01
nebātāt+dan 15b/07
nebāt+dan 04b/19, 10b/07,
12b/09, 55a/18, 55b/01
ot+dan 35a/04
otluḳ+dan 38a/13
ra[‘]d+dan 80a/14
rūḥ+dan 65b/16, 80a/07
şafırā+dan 15b/18, 15b/19,
21b/15, 22a/02
salpurnela+dan 84b/04
sevdā+dan 15b/18, 15b/19
şırça+dan 17b/10, 78b/09
şoġuḳ+dan 40a/10, 40b/17,
64b/18, 87b/05
şovuḳ+dan 40a/11, 40b/04,
44a/03, 76a/02
şu+dan 15b/07, 15b/08, 26a/14,
28b/16, 28b/18, 32b/18, 33b/13, 33b/14,

34b/11, 34b/17, 35a/18, 35b/01, 36b/09,
 37a/15, 38a/05, 38b/04, 38b/13, 39a/06,
 39a/16, 39b/01, 39b/13, 39b/16, 40a/05,
 40a/09, 40b/01, 43b/17, 46b/03, 75b/10,
 76a/14, 76a/15, 78b/05, 89b/18
 şarāb+dan 87b/19
 taraf+dan 26b/05
 taş+dan 84a/11, 94b/18
 taşra+dan 43b/11, 75a/17,
 75b/19, 83a/16, 86a/07, 93b/15
 t̄ā^ʿ ūn+dan 90a/16
 te^ʿ ālā+dan 03b/13
 tiryāk+dan 89b/08
 tohum+dan 10a/18, 38a/13
 top+dan 90b/18
 toprak+dan 67b/02, 93a/06
 toz+dan 93a/06
 tuç+dan 26a/05
 turp+dan 10a/15
 tuz+dan 59a/16, 67a/12, 88b/15
 ʿ unşuriyyāt+dan 08a/11
 ʿ użuv+dan 17b/11, 47b/09
 vesāḥ+dan 30b/03, 55a/05,
 68b/13
 yağ+dan 39a/07, 41a/14, 43a/10,
 44a/02, 46b/05, 46b/15, 47a/06, 48b/14
 yaprak+dan 38a/11
 yara+dan 95a/04, 95a/06, 95a/16
 yaramaz+dan 49a/11, 49a/18
 yıl+dan 07b/19, 08a/02, 18a/12,
 18a/13, 26b/10
 yukarı+dan 48b/18, 78a/06
 yukaru+dan 85a/07
 zāc+dan 37b/17, 45b/19, 51a/11,

51b/01, 53b/09, 62a/11, 63b/12, 67a/12,
 78b/04, 84b/15, 88b/15
 zībaḥ+dan 17b/15, 53a/05,
 53b/09, 54a/09, 54a/20, 57a/16, 58a/11,
 67a/12, 94a/16, 94b/01
-dan - 1 - (*“-dıkdan sonra” için
 kullanılmıştır.*)
 yaḥ-dan 60a/15
+dandır - 16 -
 dimāğ+dandır 13b/01
 esrār+dandır 40b/11, 67b/18,
 79b/11, 83a/14, 83b/12
 meşrüb+dandır 17a/10
 ʿ użuv+dandır 17a/09, 17a/10
 zāc+dandır 82a/19
 zībaḥ+dandır 08b/05, 08b/07,
 13b/02, 15a/16, 17a/13, 24b/09
+de - 382 -
 āḥir+de 92a/02
 ʿ ālem+de 05b/15, 05b/19,
 06a/02, 06b/18, 07a/11, 10a/01, 12a/09,
 12a/12, 12a/13, 12a/14, 12a/15, 12a/17,
 12a/19, 16a/03, 18b/06, 19a/11, 78a/10
 ālet+de 38a/17
 ʿ amel+de 25a/13
 ʿ asel+de 19a/14
 ateş+de 27b/13, 29a/09, 30a/15, 33a/08,
 36b/13, 43b/09, 45b/15, 63a/05, 63b/08,
 63b/14, 64a/04, 64b/05, 67b/10, 68b/03,
 68b/06, 78b/07, 80b/05, 81b/01, 82a/02,
 82a/07, 91b/18, 94b/08
 beden+de 13a/11, 14a/11,
 16a/04, 16a/07, 16b/01, 17b/07, 18b/15,
 22a/03, 42a/15, 65a/07, 65a/10, 68a/02,

- 69b/01, 89a/19, 94a/15, 94b/03
 bevl+de 66a/01, 66a/13
 biber+de 40b/14
 bir+de 85b/03
 bürüdet+de 69b/16
 cedîd+de 02b/05
 cesed+de 06b/01
 ciger+de 44a/04
 cisim+de 11a/04
 deñiz+de 12b/08
 edviyye+de 89b/13
 eflâṭūnî+de 28a/16
 efsentîn+de 35a/19
 ekber+de 11b/06, 11b/10,
 11b/17, 11b/18, 11b/19, 12a/03, 19b/07
 felek+de 12a/07
 feres+de 25b/11, 38b/16, 40a/08,
 41a/03, 43a/01, 45b/04, 45b/05, 45b/07,
 47a/03, 86b/04, 86b/06
 gice+de 45a/03, 76b/09, 92b/17
 göz+de 72a/08, 92b/13, 93b/10
 gün+de 18b/13, 26b/08, 26b/09,
 41b/18, 65a/04, 76b/04, 89a/18, 90a/15,
 94a/18
 güneş+de 65b/01, 91a/07
 hacet+de 19a/12
 hâcet+de 03b/07, 51a/02,
 52b/01, 59a/08, 59a/11, 62b/17, 75a/06,
 75a/16, 77a/01, 92b/08, 94b/16
 haḳîḳat+de 02a/08
 hâl+de 05a/10, 07b/01
 hall+de 26a/19, 44b/18
 hareket+de 09a/07
 hikmet+de 25a/01
 içerü+de 44b/13, 47a/05, 66b/02,
 73a/19, 90a/04, 93b/12
 iki+de 85b/03
 ikinci+de 80a/05
 ʿilm+de 24b/09
 inbîḳ+de 39a/05
 incü+de 19a/13
 iṣâl+de 13b/10
 istiʿmâl+de 02b/19, 83b/15
 qaraciger+de 15a/12, 18a/18
 ḳârûre+de 15b/14, 17a/14
 kendü+de 55a/06, 65b/15
 kerre+de 82a/03, 88a/02
 kilye+de 39a/10
 kimyâvî+de 49a/02
 kök+de 09b/01
 kuvvet+de 03a/03, 54b/16,
 88b/03
 kül+de 72b/16
 laṭin+de 02b/06, 27b/19
 leṭâfet+de 55a/02
 levn+de 81b/08
 maḥal+de 04a/19, 04b/09,
 29b/16, 53a/07, 53a/08, 53a/10, 67b/16,
 74b/01, 78a/13, 93a/11
 maḳâle+de 33b/03
 maʿden+de 07b/03, 07b/11,
 08b/03, 08b/09, 10a/01, 85b/15
 māʿilüʾr-raḳabe+de 37a/10
 maʿlûme+de 07a/07
 mariye+de 35a/11, 36a/11,
 36b/19, 37a/09, 39a/16, 40b/09, 41a/03,
 44a/06, 44a/10, 62b/02, 62b/05, 62b/08,
 62b/15, 63a/05, 63a/08, 64b/04, 75a/05,

- 79a/03, 81a/09, 83b/03, 86b/04, 87b/03,
90b/04, 94a/05
mertebe+de 56b/02
meşâne+de 68a/08, 70b/06,
72a/09, 82b/03, 84a/05, 84a/09
mīde+de 11b/14
mi^ʿde+de 14b/16, 15a/08,
18a/17, 26a/04, 52a/15, 52b/01
mu^ʿtedil+de 38b/18, 44a/06
pīrlık+de 70b/03
pūte+de 27a/11, 27a/19, 27b/07,
27b/16, 42b/06, 48b/08, 60a/11, 66b/16,
71a/20
raḥim+de 44a/04
ruḥūbet+de 48a/09
sā^ʿat+de 77a/07, 77a/08, 81b/17
sālīše+de 40a/10, 55b/06
sene+de 07b/16, 19a/17
sevdāvī+de 50b/02
şihḥat+de 01a/15
sirke+de 19a/15, 42a/05
şūret+de 07a/13, 14a/16, 14a/19,
14b/07, 14b/09, 14b/11, 36b/01, 55b/03,
56a/14, 67b/07
şekil+de 07a/13
şems+de 70a/13, 72b/16
şey+de 19a/12
şīşe+de 26b/14
tābe+de 26b/18, 27b/01, 27b/16
ta^ʿfīn+de 29b/06, 81a/13
taḥmīr+de 29b/13
taḫṭīr+de 31b/09, 31b/15, 32a/07
ṭarfetü'l-^ʿayn+de 55a/08, 83a/16
ṭarīḫ+de 41a/12, 63b/16
ṭarṭīr+de 16a/02
ṭarṭiriyye+de 51a/14
tekvīn+de 07a/05
terceme+de 03b/08
teskīn+de 87b/12
türkī+de 22b/13, 73b/10
vaḫit+de 34a/12, 35b/12, 72a/17,
73a/03, 73a/06, 74a/04, 94b/05
vebā'ıyye+de 74a/05, 88a/06
yābis+de 28a/05, 61b/15
yer+de 04b/17, 06a/05, 08b/19,
10b/08, 10b/13, 12b/01, 16b/01, 20b/02,
20b/19, 21a/16, 28b/05, 32a/18, 34a/07,
34a/19, 34b/16, 35a/06, 36a/15, 37b/05,
38b/02, 39a/04, 40a/08, 40b/08, 42b/05,
43a/07, 43a/16, 43b/18, 44a/10, 44b/05,
45b/11, 48a/06, 54a/11, 58b/01, 59a/06,
59b/05, 60b/17, 61b/06, 61b/11, 61b/12,
61b/13, 62a/12, 62b/13, 63a/03, 63a/05,
63a/10, 63b/03, 63b/15, 63b/18, 64a/03,
64a/09, 64a/18, 64b/07, 64b/19, 67a/13,
67b/04, 68b/03, 70b/15, 70b/17, 71b/15,
72b/12, 72b/19, 73a/03, 74a/10, 74a/11,
74b/19, 75a/04, 76b/11, 76b/19, 77a/04,
77a/06, 77a/10, 77a/11, 79a/03, 82b/16,
83a/07, 83b/08, 84a/14, 84b/17, 87a/13,
87a/14, 87b/03, 88a/16, 88b/11, 89a/02,
90a/12, 94a/08, 94a/17, 95a/05
yunanī+de 19b/12
yüz+de 41b/17
zāhir+de 27a/06, 49a/13, 50a/06
+den - 238 -
ālet+den 52b/08
^ʿarabī+den 49a/05

- ˆarabiyye+den 03a/19
 ateş+den 27a/04, 27a/05, 79a/02
 bād-zehir+den 68a/16
 bāṭniyye+den 11b/08
 beden+den 11b/18, 18b/09,
 54b/19, 67a/09, 93a/17
 bevl+den 81a/11, 81a/15
 bürüdet+den 39a/09
 cāhil+den 53b/13
 cedīd+den 05b/02
 cesedāniyyet+den 78a/01
 cesed+den 06b/01
 cevāhir+den 08a/18, 71a/19
 cümle+den 06a/15
 dāḥil+den 17a/08, 40a/13
 delālet+den 18a/12
 delik+den 78b/12
 demir+den 26b/18, 82a/10
 direm+den 35b/02, 52b/09,
 86b/11, 89b/04
 dirhem+den 39b/02, 51b/12,
 62a/06, 62b/18, 66b/13, 67a/01, 67b/09,
 69b/07, 73b/19, 83a/08, 84a/19, 85b/04,
 89a/13
 dört+den 29a/11
 ecl+den 02b/11, 53b/19, 56b/10
 elek+den 62a/10, 81b/18
 elem+den 91b/02
 emrāzü's-seyelāniyye+den
 14b/05
 eşek+den 10a/11
 evvel+den 31b/19, 61b/14
 felekiyye+den 01b/14
 fesligen+den 10a/16
 fużül+den 15a/05
 göz+den 44b/01
 gül+den 34b/02, 34b/03
 gümüş+den 81a/02, 81a/03
 gün+den 81a/11
 ḥabbe+den 58a/10, 58b/11,
 59b/15, 60b/10, 62a/16, 62b/11, 64b/17,
 67a/05, 73b/18, 82b/14
 ḥad+den 61a/19
 ḥall+den 26a/16
 ḥarāret+den 95a/05
 ḥāric+den 17a/08, 17a/10,
 26a/02, 29b/07, 29b/12, 31a/01, 40a/13,
 94a/11
 ḥāriç+den 29b/15
 havāyī+den 40b/17
 ḥayvānī+den 16b/15, 55b/14
 içerü+den 43b/11, 45b/13,
 47b/19, 66a/19, 86a/07
 ilāhiyye+den 01b/18, 56b/18
 ˆillet+den 69a/13, 69b/13
 ˆilm+den 04a/12, 04b/10, 04b/18
 incü+den 43b/02, 70a/09
 infīˆāl+den 57a/02
 inme+den 72a/11
 insānī+den 90a/07
 ishāl+den 85a/05
 issi+den 94a/12
 ḳadīm+den 05a/19
 kāfūrī+den 37b/19
 ḳalb+den 77b/15
 ḳaṭre+den 66b/03
 kebīr+den 78a/13
 kendü+den 68a/17

keyfiyyet+den 09b/15	ruḡūbet+den 89a/18
kibrīt+den 16b/13, 54a/17,	sā'at+den 36b/16, 36b/17,
77a/03, 81b/16, 84b/16, 88b/17	64b/19
kimesne+den 61a/07	sāde+den 89b/05
ḡuvvet+den 29b/11	ḡa'leb+den 86b/01
kül+den 57b/13	sebeb+den 08b/01, 32b/13
küleng+den 10a/13	sekiz+den 29a/11
küllī+den 70b/06	selāse+den 52b/19, 57a/02
laḡīf+den 02b/19	semmiyyet+den 02b/14, 55a/05
laḡīn+den 02b/07, 49a/04	sirke+den 28a/10
levn+den 80b/10, 89b/13, 91a/09	ḡūret+den 04b/07
mādde+den 73b/03	sükker+den 93b/11
maḡlül+den 79a/17	süleymānī+den 94b/01
maḡmüde+den 52a/08, 62a/16,	ḡemāme+den 74a/14
62b/06, 62b/09	ḡey+den 14a/08, 19a/19, 19b/01,
ma' den+den 04b/19, 12b/05,	68b/16
18b/19, 55a/17	ḡiḡe+den 54b/02
ma' denī+den 80a/10	ta' affün+den 65b/14
mertebe+den 65a/12	ḡabīb+den 56b/10
miḡ+den 06b/12, 08a/15,	ḡabī'at+den 02a/05, 05a/07,
14b/01, 14b/03, 93a/17	05a/10
mi' de+den 52b/10	ḡabī' iyye+den 01b/19
müddet+den 07b/14, 45b/16	ta' fin+den 29a/18, 29b/02
müdebber+den 64a/07	taḡlīl+den 73b/12
mütevāriḡ+den 18a/15	taḡmīr+den 29b/10
müzmine+den 55b/08	taḡdīr+den 70a/03
ne+den 18a/05	taḡḡīr+den 35a/18, 52b/05,
neve+den 17b/11	52b/06, 71a/01
nevet+den 45a/08	ḡarīḡ+den 64b/09
pāpūnec+den 38a/19	ḡarḡīr+den 13b/16, 16a/13,
pūte+den 67b/12	46a/16, 46b/09, 50b/12, 68b/11, 69a/04,
raḡm+den 83a/16	89b/16
rāvend+den 74b/08	tedbīr+den 73a/15
rīḡ+den 39b/03	tenḡīye+den 70b/09

- te 'şir+den 57a/03
 terkib+den 07a/05, 13b/15
 tüfenk+den 90b/18
 'ufūnet+den 45a/04, 64b/13,
 65b/17, 69a/07, 69b/04
 üc+den 08a/14
 üç+den 06b/13, 08a/16
 yeñi+den 09a/02
 yer+den 06b/04, 17a/01, 17a/02,
 32b/13, 88a/05
 zāhir+den 11b/07
 zehir+den 90b/16
 zikir+den 79b/13
 zūhal+den 93b/04
+dendir - 27 -
 'acāyib+dendir 51a/14, 59b/10,
 65b/05, 79b/02, 83b/05, 85a/17, 87a/17,
 92a/17, 94b/18, 95b/10
 cüz'iyye+dendir 49b/14
 ilāhiyye+dendir 02a/05
 kabīle+dendir 24b/02
 kalb+dendir 19a/02, 19a/04
 kibrīt+dendir 08b/05, 08b/06,
 15a/16, 17a/14, 24b/08
 mevcūde+dendir 01b/12
 millḥ+dendir 08b/04, 08b/06,
 15a/16, 17a/14, 24b/08
 ne+dendir 04a/04
-dı - 35 -
 bul-dı 81a/07, 86b/19
 çık-dı 81a/05
 karış-dı 79b/08
 kıl-dı 04a/15, 05b/19, 06a/02,
 50a/01
 ço-dı 18b/06, 20a/01
 ol-dı 01b/06, 02b/04, 04a/09,
 06a/15, 06b/13, 08b/16, 09a/02, 09a/08,
 13b/19, 59b/19, 69b/09, 69b/11, 69b/14,
 70a/04, 84b/13, 92a/03
 olun-dı 01a/14, 03b/04, 07b/16,
 07b/18, 49b/10, 52b/04, 69b/11
 toğurt-dı 10b/05
-dığı - 29 -
 çık-dığı 31a/07, 31a/08, 31a/09
 ol-dığı 01b/06, 02b/04, 05a/10,
 18a/16, 30b/15, 32b/09, 33a/13, 33b/08,
 34a/11, 35a/15, 35a/19, 40b/15, 50b/02,
 51a/06, 51a/08, 53b/19, 56b/10, 56b/11,
 56b/14, 79a/10, 88b/05
 olun-dığı 35a/16, 56b/12,
 64a/12, 68a/19
-dığıdır - 1 -
 ol-dığıdır 05a/05
-dığımız - 1 -
 ol-dığımız 57a/05
-dığını - 7 - (*Sıfāt-fīl ve teklik ikinci şahıs iyelik eki*)
 al-dığını 29a/06, 47a/16
 hāzırla-dığını 80a/14
 ço-dığını 80b/02, 88b/14, 92a/02
 kurud-dığını 90b/08
-dığına - 1 -
 şöğ-dığına 24a/15
-dığından - 3 -
 ol-dığından 33b/18, 53a/16,
 56a/03
-dığını - 1 -
 ol-dığını 05a/11

-dığınñ - 1 -	° amm+dır 49a/10, 54a/02
ol-dığınñ 54b/08	° anāşır+dır 11b/11, 11b/12
-dıkda - 7 -	andan+dır 08b/12
açıl-dıkda 07b/17	° ar° ar+dır 23b/18
bakıl-dıkda 17a/17	° arız+dır 49b/05
başla-dıkda 37a/11	° artanişā+dır 23b/14
karar-dıkda 30b/10	āsān+dır 33b/14, 40b/11, 41a/12,
kayna-dıkda 31a/04	52a/06, 64b/09, 86b/15
ko-dıkda 17a/03	ayva+dır 22b/16
yağ-dıkda 60a/14	az+dır 29b/02, 83b/18
-dıkdan - 9 -	bakır+dır 47a/09
al-dıkdan 69a/01	baldırınkara+dır 22a/16
ayır-dıkdan 72b/03	balşıra+dır 06b/07
bağla-dıkdan 43a/06	bātin+dır 06b/10, 06b/18,
çık-dıkdan 42a/08, 80a/01,	11a/05, 13b/04
80b/14	ba° zı+dır 22b/12
şıva-dıkdan 30a/15	belesān+dır 20b/04
yağ-dıkdan 34a/18	beyāz+dır 10b/17, 21a/04,
yağ-dıkdan 27b/07	83b/19
-dıkları - 2 -	celilü'l-kadr+dır 90a/14
çıkar-dıkları 07b/14	cezār+dır 23a/10
yap-dıkları 11a/01	cüdām+dır 49b/04
-dılar - 11 -	çok+dır 12b/17
aç-dılar 08a/03	devā+dır 20b/18, 52a/04,
bul-dılar 08a/01, 08a/02, 08a/03,	52b/01, 69a/07, 69b/05, 74b/02, 85a/03,
08a/04, 54a/04, 68a/12	86b/09, 86b/18
buyur-dılar 01b/01, 56a/06,	dıbķ+dır 24a/08
56a/10	dünyā+dır 11b/04
yaz-dılar 53a/01	edhān+dır 49a/02
+dır - 295 -	eflāk+dır 11b/12
açıcı+dır 35a/09, 47a/08	efrāciyā+dır 22b/02
ağac+dır 20b/04	emrāz+dır 49b/05
ağaç+dır 28a/12	enār+dır 22b/14
a° lā+dır 13a/02, 18b/07	erba° a+dır 02a/01

eşcār+dır 06b/06	keşirü'l-kelām+dır 12b/17
fāşira+dır 23b/07, 23b/09	kıricı+dır 47a/08
fāvāniya+dır 21a/18	kısim+dır 04b/04, 04b/06,
fazla+dır 17a/19	06b/10, 07a/10, 07a/12, 11b/14, 14b/04,
fesligan+dır 22a/07	17a/12, 52a/10, 55a/12, 56a/11
ğidā+dır 74a/05	kızilboya+dır 20b/09, 21b/05
hāfiz+dır 09b/05	kilimyā+dır 11a/17
hafta+dır 34a/08	kirāt+dır 43b/03
hārām+dır 55b/11	kurıdıcı+dır 72a/01, 72a/03,
hār+dır 11b/01, 84a/04	72a/05
hartü'l-katād+dır 78a/05	kurı+dır 30b/18
haşhāş+dır 21a/18	kuşdurıcı+dır 52a/13, 52a/14,
hayāt+dır 11b/18	52b/02, 59b/14, 60a/17
hayvān+dır 08a/19, 12b/08,	laḥana+dır 21a/17
13a/19	lāyık+dır 17a/15, 17b/09, 91a/17
hayy+dır 07b/11	lā-yu'ad+dır 92b/09
himyā+dır 04a/05	lāzım+dır 07a/05, 19a/10,
hum māz+dır 21b/14	56a/16, 83b/13, 94b/05
ısrıcı+dır 65b/08	leblāb+dır 23b/08
ilāc+dır 49b/11, 50a/07, 55a/01,	lūbiyā+dır 23a/15
67a/07, 72a/07	mantar+dır 21a/19
ilhāmāt+dır 13b/06	marāz+dır 04b/10, 04b/11,
insān+dır 11b/04, 16a/12	04b/17, 49a/19
istifrāğ+dır 53a/12	mefāşıl+dır 49b/04
istikā+dır 49b/04	mercān+dır 20b/10
kabak+dır 21a/16	muhtāc+dır 05a/14, 11a/19,
kaçalı+dır 20b/14	19b/18, 25a/12, 25b/18, 26a/09, 26b/17,
kar+dır 06b/08	29a/11, 30b/02, 30b/18, 33b/15, 33b/16,
kar'a+dır 32a/07	53b/08, 68a/01, 78a/12, 86b/17, 87b/14
kaşık+dır 75a/06, 83b/03	mūmyā+dır 90a/07
katır+dır 10a/12	murād+dır 13b/11
kaviyyü'l-idrāk+dır 12b/18	oñuldıcı+dır 66b/02
kehrübā+dır 22a/11	pāk+dır 12b/16
kemāh+dır 21a/19	persiyāvşān+dır 23a/06

pıraşa+dır 21b/01	79a/10, 80a/04, 82a/14, 88b/06
ra ^c d+dır 55a/14	yağ+dır 33b/06, 37a/05, 39a/06,
rızāullah+dır 67b/19	42b/14, 43a/18, 75b/12, 78b/04
ruḥṣat+dır 56a/10, 56a/15	yakın+dır 65b/13, 70a/16
rūmmān+dır 22b/14	yaprağ+dır 85a/13
šan ^c at+dır 04b/02	yaramaz+dır 93a/11
şarı+dır 81a/02	yaş+dır 06b/15, 08b/09
şarılık+dır 51a/16	yumşak+dır 21a/05, 83b/18
şarımsak+dır 20b/15	zāc+dır 87a/06
şarmaşık+dır 12b/11	za ^c ferān+dır 21a/01
şar ^c +dır 49b/03	zamğ+dır 24a/09, 24a/10
serī ^c atü's-sereyān+dır 55a/07	zanbağ+dır 23a/17
sıtma+dır 21b/16	-di - 41 -
siyāh+dır 21b/17	bildir-di 49b/16, 49b/18
şuşadıcı+dır 65b/06	di-di 05a/14, 06a/01, 06a/03,
şarḥ+dır 65b/02	53b/13
taş+dır 23b/06	eyle-di 10b/07, 50a/01
tīzab+dır 26a/15	geç-di 42a/04
var+dır 01b/13, 01b/17, 02b/13,	gel-di 09a/03, 31b/02
04a/03, 04b/15, 06a/05, 06a/06, 06a/10,	i-di 72b/01, 86a/19
06b/06, 07a/03, 07b/03, 07b/04, 07b/11,	it-di 04a/11, 05a/12, 05a/16,
08a/06, 09b/02, 09b/15, 10b/09, 11a/04,	05b/18, 06a/07, 06a/18, 17a/05, 18a/03,
12a/03, 12a/04, 12a/08, 12a/10, 12a/11,	18a/04, 18a/05, 19b/11, 19b/19, 24b/15,
12a/12, 12b/01, 12b/02, 12b/05, 12b/06,	24b/17, 49a/03, 49b/06, 49b/08, 50b/07,
12b/10, 12b/11, 13a/03, 13a/17, 13b/02,	50b/08, 69b/10, 81a/07, 87b/15
13b/05, 15a/01, 15b/19, 16a/03, 16b/07,	söyle-di 53b/12
16b/15, 16b/18, 17b/01, 18a/08, 18a/09,	vir-di 04a/16
19a/01, 21b/07, 23b/07, 24a/17, 24b/17,	-digi - 15 -
24b/18, 24b/19, 25a/19, 25b/02, 25b/03,	bit-digi 19b/15
26a/06, 27a/07, 29b/06, 32a/05, 32a/14,	di-digi 05a/16
32b/12, 33b/04, 36a/04, 40b/14, 48b/04,	i-digi 05a/11
53a/11, 53a/17, 54b/11, 54b/14, 55b/04,	it-digi 04b/14, 05a/17, 05a/18,
55b/16, 65b/06, 65b/12, 67a/03, 67b/15,	07b/09, 10b/07, 26b/02, 29b/13, 73a/06,
68a/03, 68a/14, 69b/01, 72a/02, 72a/15,	74a/04, 79b/06, 93a/19

yi-digi 17a/15

-digimiz - 11 -

di-digimiz 09a/04, 09a/12,
09b/19, 10a/14, 11a/05, 16a/10, 19a/03,
28b/09, 65b/07, 94a/01

iyle-digimiz 48b/19

-digimizi - 1 -

di-digimizi 85b/16

-digiñ - 107 -

bil-digiñ 35a/07, 36a/02, 36a/07,
36a/12, 37a/17, 37b/08, 39b/17, 40a/06,
43b/08, 47a/11, 62a/03, 69a/01, 78b/09,
80a/12, 80b/14, 82a/11, 84a/16, 88a/13,
90b/07, 93a/16, 94a/16

dile-digiñ 34a/06, 34a/17,
35a/04, 35b/05, 36a/05, 36a/14, 36b/03,
36b/06, 36b/12, 37a/05, 38a/12, 38b/14,
39a/03, 39a/15, 39b/11, 39b/14, 40a/06,
40a/18, 40b/05, 41a/06, 41b/01, 41b/07,
41b/14, 42a/03, 42a/13, 42b/15, 43a/03,
43a/14, 43a/19, 43b/07, 44a/05, 44a/08,
44b/19, 45b/02, 46a/05, 46a/16, 46b/06,
46b/09, 46b/16, 47b/01, 47b/14, 48a/02,
48a/19, 48b/06, 50b/15, 51b/15, 52a/17,
52b/04, 58a/11, 59a/02, 59a/09, 59a/12,
59b/16, 60b/12, 62a/09, 62a/17, 62b/12,
63a/01, 63b/11, 65a/16, 66b/15, 68b/02,
70a/06, 70b/13, 71a/20, 75a/18, 78b/08,
80a/10, 80a/14, 81a/08, 86b/01, 87b/01,
87b/17, 90b/03, 94a/03, 94a/15

iste-digiñ 28b/15, 29a/06,
34b/14

it-digiñ 28b/14, 35b/12, 68b/19,
71a/19, 73a/03, 81a/11, 94b/03

-diginden - 2 -

dinil-diginden 57a/04

ķuvvetlendir-diginden 75b/13

-digini - 1 -

bil-digini 13a/01

-dik - 9 -

gel-dik 21b/02

it-dik 49a/05, 49a/06, 50a/03,
52b/18, 54a/08, 67b/16, 81b/10, 83b/13

-dikce - 1 -

eyle-dikce 53b/02

-dikde - 5 -

eyle-dikde 06a/09

geç-dikde 08a/03

gel-dikde 13a/05

it-dikde 03a/17, 72b/17

-dikden - 24 -

ele-dikden 62a/10

geç-dikden 65a/01

git-dikden 66b/18

iç-dikden 82b/15

it-dikden 02a/18, 28b/10,
37a/07, 41a/01, 41a/08, 41b/02, 43a/01,
44b/17, 45b/04, 45b/19, 47a/03, 48a/19,
48b/11, 59a/09, 73b/02, 91b/18, 94b/02

mizāclen-dikden 10a/07

ye-dikden 61a/08

yi-dikden 61a/10

-dikleri - 84 -

di-dikleri 04a/01, 13a/07,
14b/15, 15a/08, 15b/05, 20a/10, 20a/17,
20b/05, 20b/08, 21a/03, 21a/12, 21a/13,
21a/17, 21a/18, 21b/13, 22a/19, 22b/01,
22b/07, 22b/09, 22b/10, 23a/01, 23a/09,

23a/14, 23a/17, 23b/07, 23b/13, 23b/18,
24a/02, 24a/04, 24a/05, 24a/07, 24a/09,
24a/12, 24a/16, 24a/18, 24b/02, 26a/14,
28b/12, 30b/16, 32a/08, 33b/07, 35b/15,
35b/16, 41b/13, 42a/08, 42a/09, 48a/14,
51a/19, 51b/05, 51b/08, 51b/15, 52b/07,
59b/13, 61a/18, 66a/04, 69a/17, 72b/05,
72b/08, 75b/15, 76b/06, 81b/05, 83a/18,
83b/02, 84b/01, 85a/05, 85a/06, 85a/08,
85a/09, 85b/05, 87a/08, 87a/11, 91a/02,
92a/19, 92b/13, 92b/16, 93b/06

yi-dikleri 13a/08

-dikleridir - 12 -

di-dikleridir 22a/04, 23a/15,
23b/02, 23b/10, 23b/12, 23b/17, 27a/10,
27b/11, 41b/06, 48a/18, 50a/13

-diklerimiz - 1 -

di-diklerimiz 09b/06

-diklerimizden - 1 -

di-diklerimizden 15b/01

-dikleriniñ - 1 -

di-dikleriniñ 71b/13

-diler - 19 -

di-diler 08a/05, 08a/13, 11a/12,
15b/18, 18b/14, 22a/13, 30b/14, 31a/11,
54a/02, 56a/10, 78a/19

it-diler 01a/17, 04a/10, 04a/12,
05b/14, 08a/11, 11b/12, 54b/17

ört-diler 07b/19

-dim - 5 -

it-dim 03b/12, 57b/01, 77b/06,
78a/13, 78a/15

-diñ - 2 -

bil-diñ 17b/18, 33b/05

+dir - 731 -

‘acāyib+dir 44b/11, 60b/18,
66b/10, 72a/02, 93b/16

‘ades+dir 21a/19

‘ālem+dir 05b/16, 06a/16

ālet+dir 15a/04, 32a/09

antimuniyye+dir 52a/12

arżi+dir 08a/17, 08b/13

‘asir+dir 86b/16

aşli+dir 79b/06

ateş+dir 27a/06

ažher+dir 19a/13

‘ažimü’n-nef+dir 90a/13

bād-zehir+dir 70b/09

bād-āverd+dir 23b/16

bādem+dir 20b/09

bādrençbüye+dir 22b/15

bādrençüye+dir 21a/02

bād-zehir+dir 68b/07

ba‘id+dir 06b/16

bāķi+dir 07a/18, 07b/12

bārid+dir 11b/02

basit+dir 08a/11

baṭi+dir 16b/17

beden+dir 17a/07, 49a/17

besbāse+dir 22b/16

bevl+dir 65a/15, 79b/16, 80a/09

biṭṭiḥ+dir 21a/16

biber+dir 40b/12

biberiyye+dir 87a/12

bir+dir 33b/17, 50b/09

bitirici+dir 08b/13

böcek+dir 87b/17

böyle+dir 08a/04, 08b/02,

- 41b/13, 41b/14, 72b/17, 75b/14
 buhāriyye+dir 29b/17
 būsīr+dir 20b/06, 22b/09
 cāmi^c+dir 11b/06, 91b/04
 cāyız+dir 07b/12, 55b/03,
 64b/11
 cesed+dir 08b/08
 cevher+dir 06a/12, 08b/11,
 65b/13
 cisim+dir 08b/13
 cīve+dir 11a/16
 cüz^ṛ+dir 49b/11
 çilek+dir 92b/15
 dāfi^c+dir 41a/16
 dāḥil+dir 04b/04, 26a/19
 degil+dir 02b/13, 04b/14,
 05a/18, 05b/08, 05b/17, 06b/12, 06b/16,
 07a/19, 08a/12, 08a/15, 09b/04, 09b/05,
 09b/08, 10a/01, 12b/06, 13b/04, 15a/03,
 15a/07, 16b/17, 17a/19, 19a/09, 25a/01,
 25a/16, 30b/19, 40a/13, 49a/10, 50b/04,
 50b/06, 50b/14, 53a/16, 53a/18, 53b/04,
 55b/11, 65a/09, 67b/16, 69a/14, 72a/16,
 79a/12, 79a/13, 79b/07, 81a/02, 81b/07,
 81b/11, 82a/12, 83b/14, 85b/15, 88b/04,
 89b/07, 95a/19
 degin+dir 59b/15
 demir+dir 47a/19
 derledici+dir 68b/01, 68b/07
 diken+dir 23b/16
 direm+dir 63a/15, 86a/07,
 95b/16
 dirhem+dir 63b/09, 75b/16,
 77b/11, 79b/18, 83b/11
 dühniyye+dir 08a/17
 ecved+dir 13a/02
 efdal+dir 27b/18, 38a/13, 39a/01
 egir+dir 87a/07
 ekmel+dir 19a/12
 ekşer+dir 27b/18, 31a/10
 ekşi+dir 82b/17
 emir+dir 67b/14
 entüle+dir 23b/09
 ermeni^ī+dir 23a/07
 eşarek+dir 24a/05
 eşref+dir 18b/07, 19a/13, 85b/12
 eymen+dir 19a/12
 eyrelti+dir 21b/19
 felek+dir 19b/06
 fer^c+dir 56b/18
 fūvve+dir 20b/09, 21b/05
 gerek+dir 02b/16, 02b/18,
 17a/01, 26a/03, 26b/02, 30b/15, 36b/16,
 94b/05
 getirici+dir 42b/01, 43b/05,
 68b/10, 72a/14
 gibi+dir 05b/10, 06a/14, 07a/13,
 07a/14, 07b/01, 11b/18, 13b/09, 27b/05,
 35a/15, 35a/16, 40a/06, 41a/04, 44a/07,
 45b/09, 47b/13, 58a/18, 65b/04, 66b/09,
 71b/11, 77b/17, 77b/19, 82a/11, 85b/10,
 95b/03
 giciyik+dir 92b/18, 92b/19
 göre+dir 32a/04, 64b/10, 65a/07
 güzel+dir 40b/11, 41a/12,
 41b/18, 60a/16, 73b/14
 ğāfil+dir 12b/18
 ğāfiş+dir 24a/06

- ğāyet+dir 44b/18
 ḥabbe+dir 57b/05, 60a/18,
 61a/03, 64b/16, 64b/17, 68a/12, 68a/13,
 71a/15, 74b/14, 82a/19
 ḥacerü'l-isfenc+dir 23b/03
 ḥadīd+dir 86a/01
 ḥafī+dir 06b/01, 13b/04
 ḥālīşe+dir 08b/08
 ḥarāret+dir 25a/07, 25a/08,
 25a/09, 29b/07
 ḥareket+dir 10a/03
 ḥāric+dir 11b/13
 ḥāriç+dir 04b/04
 ḥaṭmī+dir 22b/09
 havā'ī+dir 11b/02, 40b/16
 ḥayvāniyye+dir 13b/01
 helīle+dir 21b/13
 ḥizāne+dir 25a/06
 idici+dir 08b/10, 08b/14, 50a/14,
 65b/07, 68a/03, 72a/14, 73a/13
 iḥtimāl+dir 89b/07
 iki+dir 06b/15
 ilāhī+dir 05b/13, 07a/10
 ile+dir 02a/06, 05a/01-02,
 25b/11, 25b/12, 74b/14
 inbīk+dir 34a/16
 incir+dir 21a/06
 ishāl+dir 18a/15, 50a/13
 işkīl+dir 23a/10
 issi+dir 08b/09, 08b/11, 16b/14
 ḳadīm+dir 05a/15, 05b/02,
 05b/13, 05b/14
 ḳādir+dir 19a/19
 ḳāfi+dir 49b/08, 66a/01, 67b/19,
 69a/10, 69a/14, 69a/16, 70b/07, 71a/12,
 72a/10, 84b/06, 87a/04, 89b/01, 90b/02
 ḳalb+dir 13b/01
 ḳāmil+dir 07a/14
 ḳaraciger+dir 13a/18, 17a/10
 ḳarşa'ne+dir 23b/18
 ḳatre+dir 36b/10, 40b/18,
 44b/12, 72a/13
 ḳavī+dir 05a/13, 39a/01, 55b/17,
 66a/17, 82a/13
 kebīr+dir 23a/03
 kekre+dir 21b/17
 kemmūnī+dir 23a/09
 kendi+dir 25a/09
 kendir+dir 24a/08
 kerīh+dir 83b/13
 kermetü'l-berrīye+dir 23b/09
 keşīf+dir 09a/17, 11b/03
 keskin+dir 39a/01, 65b/08,
 65b/10
 kibrīt+dir 11a/16, 24b/07
 kibrītiyye+dir 87b/13
 kimesne+dir 31a/13
 kimyāvī+dir 04a/19
 kināye+dir 78a/06
 kinci+dir 12b/14
 kök+dir 23b/08
 kökli+dir 50a/18
 ḳuvvet+dir 72a/08
 ḳuvvetli+dir 46a/18
 küllī+dir 06a/11, 49a/10, 54b/18,
 57a/07, 57a/09, 67a/09, 74a/05, 93b/02
 lā-be's+dir 92a/04
 laṭīf+dir 11b/01, 33b/06, 33b/07

laṭīfe+dir 55a/02	mü'essire+dir 08b/09
lāzime+dir 25b/13	mürekkeb+dir 06b/12, 06b/13,
lezīz+dir 10b/17	08a/16, 11b/07, 13b/03, 15b/07, 17a/07,
liḥyetü't-teys+dir 23b/01	87b/14
lüfü'l-ḥayye+dir 23a/11	müretteb+dir 05a/19
mādde+dir 07a/09	mürver+dir 21a/13
māhir+dir 12b/15, 13a/01	müşhil+dir 58a/16, 59b/14,
mā'il+dir 12b/16, 83b/19	60a/17, 86b/18
mā'ilü'r-raḳabe+dir 32a/08	müşābih+dir 16a/06
mariye+dir 29b/16	müştemil+dir 05b/03
mercimek+dir 21a/19	müte'ākib+dir 08b/19
merhem+dir 87b/05	müte'alliḳ+dir 83a/02
mertebe+dir 31a/17	müte'azzim+dir 12b/19
mevcūde+dir 01b/11	müvellede+dir 01b/19
mevt+dir 08a/10	nāfi'+dir 19a/06, 19a/07,
mi+dir 17b/14	20a/07, 20b/03, 21b/15, 22a/01, 22a/11,
milḥ+dir 15b/17, 17a/06, 84b/08	22a/12, 22a/14, 22a/15, 22b/11, 22b/17,
milḥiyye+dir 87b/13	23b/15, 23b/19, 24a/07, 24a/12, 24a/15,
muḥīṭ+dir 11b/09	24a/18, 24a/19, 24b/04, 35a/01, 35a/04,
muḥtelif+dir 21a/08, 29b/15	36a/05, 36b/11, 39a/07, 39a/10, 39a/13,
muḥtelife+dir 30a/18	39a/14, 39b/03, 39b/04, 39b/08, 39b/10,
mu'īn+dir 39b/18	40a/10, 40a/11, 40a/12, 40a/15, 40a/18,
muḳarrer+dir 01a/16	40b/01, 40b/03, 40b/18, 41a/13, 41a/14,
muḳavvī+dir 39a/02, 40a/12,	41a/15, 41a/16, 41a/17, 41b/05, 42a/01,
40b/02, 78a/10	42a/09, 42a/10, 42a/16, 43a/03, 43a/12,
mücerreb+dir 21a/01, 60a/16	43a/13, 43a/18, 43b/04, 43b/05, 43b/06,
mücerred+dir 16a/06	43b/12, 44a/03, 44a/04, 44a/16, 44a/17,
müdebber+dir 55a/14	44a/18, 44b/03, 44b/14, 44b/15, 45a/05,
müferriḥ+dir 78a/10	45a/06, 45a/07, 45b/01, 46a/12, 46b/04,
münāfi+dir 15a/03	46b/14, 46b/16, 47a/06, 47a/07, 47a/08,
münāsib+dir 13b/06, 13b/07,	47a/19, 47b/08, 47b/19, 48a/11, 48a/12,
23b/08, 23b/11, 23b/13, 23b/15, 24a/01,	48a/15, 48a/17, 48b/03, 48b/16, 50a/09,
24a/03	50a/10, 50a/11, 50a/12, 50a/13, 50a/15,
mü'eşsir+dir 14a/07	51a/16, 52b/02, 57a/10, 57a/18, 58b/19,

- 59a/01, 59b/11, 59b/12, 59b/14, 61a/02,
62b/19, 63a/15, 63b/01, 64b/12, 64b/13,
65b/19, 66a/05, 66a/08, 66a/13, 66a/14,
66a/18, 66b/02, 66b/12, 69b/01, 69b/03,
69b/06, 70a/17, 70b/03, 71a/06, 71a/08,
72a/02, 72a/05, 72a/12, 73b/02, 73b/10,
73b/13, 73b/16, 74a/13, 74a/15, 76a/02,
76a/03, 76a/07, 76b/05, 76b/08, 77a/19,
77b/02, 77b/04, 77b/05, 79b/01, 81b/06,
82b/02, 82b/03, 82b/06, 82b/11, 82b/12,
83a/09, 83a/10, 83a/17, 83b/04, 85b/05,
86a/06, 89b/03, 89b/04, 90a/01, 90a/03,
90a/04, 90a/14, 90a/15, 90b/18, 90b/19,
91b/04, 92a/08, 92a/14, 92a/16, 92a/18,
92b/10, 92b/15, 93a/01, 93a/02
nāfīz+dir 79a/11
nārenc+dir 22b/15
nārī+dir 11b/01
nāṣī+dir 02b/02, 07a/05
ne+dir 04a/04, 21a/11, 21b/03,
55b/17, 55b/18, 55b/19
nefsāniyye+dir 13b/01
nefs+dir 08b/07
nercis+dir 23a/16
nev^ç+dir 08a/09, 09a/10, 28a/01,
49a/15, 83b/17, 85a/05
ötürī+dir 67b/17
pek+dir 83b/17
pelin+dir 34b/14
pişirici+dir 50a/16
rāci^ç+dir 02a/04
rāvend+dir 21b/13
ruṭūbet+dir 08b/11, 32a/04
şābit+dir 50b/04, 55a/13
şakīl+dir 53b/07
şa^çleb+dir 23a/16
sārī+dir 06a/10, 06a/15
sārīk+dir 12b/14
sehl+dir 11a/17
şelāşe+dir 01b/19, 11b/11
semāvi+dir 08a/11, 11b/01
semāviyye+dir 14a/06
seyyāle+dir 08a/16
süflī+dir 24b/19
şāmil+dir 11b/10
şedīd+dir 55b/17
şer+dir 25a/02
şerīf+dir 01a/08
şey+dir 07b/05, 07b/07, 08a/14,
09a/12, 10b/02, 30b/04, 49b/01, 65a/12,
69a/02, 94a/04
şey^ʿ+dir 06a/03, 09b/05
şu^çbe+dir 49b/05
ṭabī^çī+dir 54b/10, 81a/01
ṭabī^çiyye+dir 05b/03, 13a/18
ta^çdīl+dir 53a/12
ta^çfin+dir 29b/09
taḳṭīr+dir 31a/11, 32b/06
taḳviyet+dir 53a/13
ṭarīk+dir 31b/15
ṭarṭīr+dir 15b/09, 15b/10, 26b/13
taş^çīd+dir 32b/06
tefne+dir 21a/03, 22b/14
tefrīk+dir 04a/05
te^ʿkīd+dir 56a/04
teklīs+dir 27a/07
temyīz+dir 49a/18
terkīb+dir 09a/03, 71b/14

tīn+dir 21a/06	كله+dir 78a/07
‘ulleyk+dir 23b/10	-duğı - 13 -
ümīd+dir 03b/06	bulun-duğı 07b/18
üzre+dir 09a/15, 09a/16, 71a/19	kon-duğı 95a/11
vācib+dir 16b/18, 17a/03,	ol-duğı 02b/16, 07b/01, 08b/19,
29a/11, 29b/03, 30a/13, 34a/17, 37b/04,	09a/01, 11b/17, 12a/09, 18a/07, 25b/11,
53a/14, 53b/01, 53b/13, 56a/14, 58b/13,	72a/17, 78a/04
60a/19, 61a/04, 61a/06, 64b/18, 66b/09,	olun-duğı 94b/05
69b/18, 75a/07, 75b/03, 77b/13, 79a/02,	-duđuñ - 1 -
82b/15, 86a/19, 89a/08	ko-duđuñ 37b/04
vaḥdānī+dir 05b/06	-duğuna - 2 -
vāḥid+dir 08a/05	şoğ-duğuna 24b/04, 92a/14
vāқи‘+dir 09a/05, 91b/05	-duğundan - 9 -
virici+dir 52b/03, 68a/04	ol-duğundan 02b/05, 03b/11,
vücūdī+dir 08b/15	06b/14, 08a/18, 13b/11, 13b/12, 18a/18,
yābis+dir 40a/09	31a/18, 53b/19
yelmeşik+dir 09a/17	-duğundandır - 1 -
yer+dir 06b/15	ol-duğundandır 18a/19
yyici+dir 12b/15	-duğ - 4 -
yunanī+dir 04a/05	bul-duğ 54a/09
zāciyye+dir 52a/11, 52b/19	ol-duğ 25a/03, 65a/15, 74a/19
zāhir+dir 07b/04, 10a/02,	-duğca - 2 -
11a/04, 11a/06, 15b/14, 15b/16, 35a/02,	ol-duğca 78a/08
65b/07, 66a/03, 67a/04	tur-duğca 78a/01
zāhire+dir 06a/19	-duğda - 12 -
za‘ife+dir 16b/15	ko-duğda 30a/14
zarūrī+dir 49a/15	kon-duğda 51a/06
zebīb+dir 23a/01	ķuru-duğda 86a/18
zeheb+dir 22b/14	ol-duğda 30a/03, 33a/10, 51a/08
zerāvend+dir 23b/04	olun-duğda 51b/08, 55a/04,
zırnīḥ+dir 11a/17	55a/08, 61a/11, 61a/12
zībaқиyye+dir 52a/13, 87b/13	tur-duğda 46b/18
zīnet+dir 50a/06	-duğdan - 13 -
ziyāde+dir 40b/14, 54b/15	ko-duğdan 63a/05

<p> kurut-duğdan 90b/10 ol-duğdan 05a/09, 10a/09, 14b/16, 15a/08, 17a/16, 32b/17, 64b/01, 70a/10, 84b/15 tur-duğdan 41a/03, 41a/10 -duğları - 1 - ço-duğları 33a/10 -dum - 2 - bul-dum 77b/07, 78a/15 +dur - 341 - altun+dur 22b/14, 78b/04 āsārūn+dur 23a/05 bazu+dur 20a/17 bu+dur 02a/09, 04b/14, 05a/18, 27a/13, 29b/05, 29b/18, 30a/05, 32b/11, 33a/03, 33a/04, 34a/13, 39a/18, 40b/13, 40b/19, 41a/06, 42a/03, 42a/13, 42a/17, 44b/16, 45b/09, 45b/14, 45b/18, 46a/04, 46a/16, 47b/14, 48a/18, 48b/06, 51a/15, 52b/03, 54a/09, 58a/11, 59b/01, 59b/16, 64b/06, 68b/10, 70a/06, 70a/15, 70b/13, 71a/04, 71b/14, 71b/20, 79b/08, 83b/12, 87a/01, 94a/02, 95b/10 buṭm+dur 24a/09 çok+dur 09a/14, 10b/10, 14b/02, 14b/03, 34a/15, 67b/18, 83b/18 dūn+dur 56b/10 eflātūn+dur 05b/16 feylesof+dur 53b/20 ḥacerū'l-yehūd+dur 23b/02 ḥalezūn+dur 87b/16 havuç+dur 23a/10 ḥubūb+dur 26a/03 ḥurū+dur 23b/13 </p>	<p> incuḡruḡ+dur 73b/13 ʿırḡu's-sūs+dur 21b/05 kardesenṭur+dur 23b/17 ḡayṣūm+dur 83a/05 kemāfiṭus+dur 23a/02 kemmūn+dur 23a/09 ḡurṣun+dur 20a/18, 42a/03 līmūn+dur 21a/01 maḡlūḡ+dur 05b/13, 11b/05 maḡṣūṣ+dur 04a/17, 22a/09, 22a/17, 22b/03, 22b/05, 22b/07, 22b/11, 22b/17, 23a/02, 23a/03, 23a/18, 50a/02 ma' lūm+dur 05a/15 marul+dur 21a/17 māzeryūn+dur 22b/01 memdūḡ+dur 29b/17, 73a/13 memnū'+dur 55b/11 mensūb+dur 04a/01, 12a/05, 12a/06, 12a/07, 16b/03, 16b/04, 16b/06, 16b/07, 20a/02, 20a/03, 20a/19, 20b/11, 20b/16, 21a/04, 21a/05, 21a/07, 21a/09, 21a/10, 21a/11, 21a/15, 21b/12, 21b/17, 22a/05, 22a/09, 22a/10, 22b/11, 23a/03, 23a/08, 23a/12, 23a/16 menūṭ+dur 01b/16 merbūṭ+dur 01b/15, 02a/05 meṣḡūr+dur 93b/17 meṣrū'+dur 01a/09, 56a/05 mevcūd+dur 09a/13, 09a/18 mevrūṣ+dur 49a/13 ol+dur 01a/09, 01a/16, 03b/13, 08a/07, 21b/16, 26a/08, 27a/02, 28b/12, 33a/03, 34a/17, 35a/04, 35a/09, 35b/05, 35b/18, 36a/05, 36a/09, 36b/06, 36b/12, </p>
--	---

38a/06, 38a/12, 39a/03, 41b/01, 41b/07,
 42b/04, 42b/15, 43a/03, 43a/14, 43a/19,
 43b/07, 43b/14, 44a/05, 44a/08, 44b/19,
 45b/02, 46b/06, 46b/09, 46b/16, 47a/10,
 47b/01, 52a/16, 53b/17, 54b/08, 56a/05,
 57b/10, 58a/18, 60a/04, 60a/19, 60b/12,
 61a/03, 61a/13, 62a/09, 62a/17, 62b/12,
 63a/01, 63a/06, 63b/01, 64b/06, 65a/16,
 66b/08, 66b/15, 67a/12, 68b/02, 70a/03,
 72b/04, 74b/03, 75a/09, 75a/18, 76a/13,
 76b/10, 77a/03, 78b/04, 81b/14, 83a/11,
 83a/18, 83b/06, 84a/10, 84b/11, 85a/09,
 85a/11, 85b/07, 86b/01, 87a/09, 87b/01,
 87b/06, 88a/07, 88b/04, 88b/10, 89a/01,
 89a/04, 89a/10, 89b/08, 90a/07, 90b/03,
 91a/01, 91b/05, 91b/12, 92a/05, 92b/01,
 93a/03, 93a/06, 94a/15, 94b/07

ot+dur 20a/17, 20b/09, 21a/03,
 21a/12, 21a/13, 21a/18, 22b/07, 22b/08,
 22b/09, 22b/10, 23a/01, 23a/09, 23a/17,
 23b/17, 23b/18, 24a/04, 24a/05, 24a/08,
 24a/16, 41b/14, 51a/18, 51a/19, 66a/04,
 83b/02, 87a/08

rubh+dur 61b/17

rūh+dur 08b/07, 11b/01, 11b/02,
 37a/04, 37a/12

sāṭiryūn+dur 21b/06

sefūf+dur 85a/11

sīsālūs+dur 23a/09

şu+dur 06b/16, 28a/19, 33b/05,
 33b/06, 75b/05

sukufenderyun+dur 23a/05

şeb-bū+dur 21b/14

ṭatlu+dur 21a/04, 65b/11

toḥum+dur 23b/13, 41a/17

ṭurp+dur 23a/10

ṭurunc+dur 21a/01

turunc+dur 22b/15

ṭuz+dur 17a/06

yağmur+dur 06b/08

yok+dur 13a/02, 14b/02, 24b/17,
 25b/01, 26a/01, 38b/06, 39b/19, 40b/15,
 42a/05, 42b/02, 42b/03, 49b/08, 51b/12,
 52a/06, 55a/10, 56b/13, 57a/13, 59b/11,
 60b/11, 62a/04, 62b/11, 62b/19, 65b/09,
 65b/10, 65b/11, 66a/19, 67a/03, 68a/02,
 73a/16, 75b/14, 75b/16, 77b/09, 81b/07,
 82a/16, 83b/11, 85a/11, 86b/10, 87b/12,
 88b/10, 89b/01, 90a/05, 90a/06, 93b/10,
 94b/19

-dügi - 6 -

git-dügi 07b/10

işle-dügi 92a/11

it-dügi 04b/01, 12a/02, 81b/11,
 95a/19

-dügidir - 1 -

it-dügidir 49a/01

-dügini - 1 -

iç-dügini 17a/17

-dügünün - 1 -

it-dügünün 05a/19

-düm - 4 -

gör-düm 02b/05, 77b/06

içür-düm 69b/13

sür-düm 69b/13

+dür - 40 -

bölük+dür 15b/06

cüz'+dür 56b/17

dört+dür 25a/06	16b/19, 19a/02, 20a/08, 24b/17, 49b/04,
dürlü+dür 19a/05, 27a/01	70a/18, 86a/11
fücl+dür 23a/10	bevāsīr+e 43a/12, 47a/18,
güç+dür 11a/18, 29a/10, 29b/14,	48a/17
33b/14, 78a/05	bevl+e 68a/01
gül+dür 20b/06, 21a/06	biz+e 74b/01
günlük+dür 24a/09	bürüdet+e 31a/12
içün+dür 25b/04, 27a/04,	cānib+e 32a/06, 36a/12, 59a/10
33a/18, 33b/01, 50b/04, 81b/10	cedīd+e 02a/09, 04b/15
ilerü+dür 78a/18	cesed+e 05a/02
kemük+dür 72b/08	cevher+e 15b/04
kök+dür 10b/16	çölmeg+e 31b/10, 75a/13,
mağbül+dür 52a/07, 55b/04	81b/19, 92b/04
menķül+dür 56a/11	çömleg+e 25a/15
mümkün+dür 55a/11, 67a/11	demür+e 79a/06
sögüt+dür 20a/16	deñiz+e 12b/08
tekevvün+dür 10a/02	dil+e 21a/10, 23b/12
temregü+dür 69b/02	direm+e 52b/09, 86b/12
üç+dür 13a/14, 13b/19, 14a/01,	dirhem+e 51b/13, 62a/06,
14a/10, 31b/06, 84a/06, 84b/07	62b/18, 66b/14, 67a/01, 67a/19, 69b/07,
üzüm+dür 23a/01	70b/12, 71a/15, 73b/19, 83a/08, 84a/19,
+e - 323 -	85b/04, 86a/08, 89a/13, 89b/04
ādem+e 90b/14	diş+e 22b/05
aķciger+e 16a/17, 21a/10,	dörd+e 95b/16
22b/06, 22b/10, 77a/19	ekber+e 12b/03
‘aķd+e 92b/06	el+e 92a/05
‘ālem+e 05b/13, 19b/05, 77b/17	erlig+e 74a/14
ālet+e 25a/15	esfel+e 29a/01
‘alīl+e 65a/04	evvel+e 11b/02
‘asel+e 33a/15	felc+e 44a/15, 71a/13, 75b/16,
ateş+e 11a/09, 11a/11, 34b/09,	75b/18
46a/19, 58a/06, 59a/02, 60a/05, 79a/18,	fi‘l+e 29b/12, 53a/04
79b/03, 81b/16	gögs+e 50a/10, 72a/05
beden+e 11b/15, 13b/10, 14a/12,	göz+e 21a/01, 22a/17, 22a/19,

- 39a/17, 50a/10, 76a/13, 76b/07
 gümüş+e 04a/13
 gün+e 41b/18, 45b/08, 51a/13
 güneş+e 43b/18, 62a/12, 76b/04,
 91a/13
 ğaşy+e 74a/12
 ħabbü's-selāḫin+e 24a/17
 ħall+e 03b/04, 79b/06
 ħaml+e 21b/10
 herkim+e 62b/10
 ħiss+e 13b/04
 ʿillet+e 39b/05, 41b/05, 48a/15,
 51a/10, 51a/16, 62a/07, 63b/09, 66a/14,
 66b/01, 66b/05, 68a/13, 68b/09, 69b/07,
 74b/15, 82b/14, 88a/19, 90a/06, 93b/14
 ishāl+e 85b/05
 istiʿmāl+e 03b/07, 68a/18
 iʿtidāl+e 18b/16, 54b/11
 ḳalb+e 16a/17, 16b/07, 19a/02, 21a/01,
 22b/11, 50a/10, 66a/05, 70a/15, 70a/19,
 74a/04, 74a/06, 77b/14, 81b/08
 ḳamer+e 16b/05, 18a/04, 21a/15,
 22a/10
 ḳaraciger+e 15a/09, 20b/02,
 22b/17
 kebed+e 95b/07
 kemāl+e 77b/19
 keşif+e 05a/02
 kesüg+e 91b/04
 kevākib+e 21b/02
 kibrit+e 14a/11
 ḳuvvet+e 68a/02
 maʿādin+e 77b/17
 maʿden+e 07b/08, 55b/01
 maḥlūl+e 79a/05, 79b/08
 mariz+e 51a/12, 55b/12, 72a/16
 melik+e 49a/07
 merhem+e 94b/06
 mevziʿ+e 63b/07
 milḥ+e 84b/09
 mirriḥ+e 12a/06, 16b/04, 20b/10,
 20b/13, 22b/17
 munzic+e 50b/05, 50b/13
 naḳl+e 55a/18
 nevʿ+e 10b/04, 12b/05
 nıḳrīs+e 44b/11, 50a/12, 57a/10,
 66b/01, 70b/10
 nıḳriş+e 77b/08
 öd+e 23a/02
 öksürig+e 45a/12, 73b/09,
 77b/02, 89b/02, 89b/03
 öksürüg+e 77b/01
 raḥm+e 50a/11, 76a/03, 83a/09,
 83a/10, 83a/17, 83b/05
 selesü'l-bevl+e 40b/04
 şihḫat+e 17a/11, 70a/18
 şüret+e 04b/08
 şebāb+e 78a/03, 81b/03, 86b/11
 şeker+e 33a/15
 şems+e 01b/16, 12a/05, 16b/07,
 20b/16, 22a/17, 22b/11, 22b/12
 şerḥ+e 03b/05
 şeyḫūḫet+e 70b/03
 seyʿ+e 05b/17, 09b/17, 13b/16,
 17a/19, 19b/16, 72a/17, 78a/18
 şiş+e 48a/14
 ṭabīʿat+e 19a/06, 55b/13,
 74a/02, 95a/17

ta^ç fin+e 80b/04, 81a/13, 81a/16
tafşil+e 02b/18
taqtîr+e 33b/14, 33b/16, 64a/11
taş^ç id+e 32b/13
tedbîr+e 56b/16, 78a/12
tefrîk+e 29b/09
terkîb+e 32b/03, 73a/08, 73a/16
teşennüc+e 44a/15, 71a/13,
75b/18
tevfîk+e 56b/06, 56b/08
^ç u^çârîd+e 12a/05, 16b/06,
21a/07, 21a/09, 21a/10, 21a/11
ünşeyeyn+e 23a/16
vilâdet+e 39b/18
yâbis+e 59a/13
yer+e 10a/17, 10b/13, 26b/05,
26b/07, 27a/10, 28b/01, 29a/04, 29a/14,
37b/06, 37b/18, 42a/06, 42a/19, 44a/01,
44a/12, 46b/07, 47a/12, 47a/14, 47b/05,
48a/09, 51b/18, 52a/01, 59b/04, 64a/16,
68b/15, 70b/19, 71b/18, 77a/09, 77a/13,
80a/08, 80b/17, 82a/08, 83a/13, 84b/12,
85b/19, 86a/04, 87a/18, 87b/04, 89b/11,
89b/12, 90a/11, 91a/10, 91a/13, 93a/09,
93a/12, 93a/16, 94a/19
zâtü'l-cenb+e 23b/19
zâtü'l-cenb+e 57a/11, 66b/11,
69b/03, 89a/11, 89a/17
zibl+e 30a/14
zîkr+e 42a/04, 53a/08
zîku'n-nefes+e 39b/03, 39b/07
zubûl+e 77b/04
zühal+e 12a/06, 16b/03, 23a/03,
93b/03

zühal+e 20a/09
-e - 35 – (Teklik üçüncü şahıs istek eki)
bil-e 15b/04, 19b/16, 56b/07,
56b/13, 56b/14
bit-e 21b/01
çök-e 32b/15, 32b/17
gel-e 78b/11
gezin-e 64b/19
gid-e 42b/06, 44a/01, 44a/12,
51b/17, 54a/13, 60b/09, 61b/16, 70b/01,
86a/03
gör-e 61a/15, 81b/12
iç-e 53b/03, 58b/14, 58b/15
id-e 37b/03, 65a/02, 93b/16
kesil-e 81b/17
piş-e 67b/11
vir-e 21a/01, 87a/05
viril-e 86a/10
-e -7- (Zarf-fiil eki)
id-e mediler 15b/03, 52b/18
gid-e mez 15a/07
id-e mez 49b/12, 49b/13
id-e mezdi 05a/12
id-e mezse 17a/17
-ecek - 3 – (Sıfat-fiil eki)
dök-ecek 25b/03
ört-ecek 41a/02, 91a/10
-eler - 39 -
düz-eler 42a/19, 44b/05, 60b/18,
73a/12, 85a/17
gör-eler 17b/12
iç-eler 51a/17, 86b/12, 86b/14
içür-eler 43a/13, 44a/02, 65a/05,
75a/08, 75b/15, 82b/02, 93b/15

- id-eler 16b/12, 17b/13, 32a/18,
32b/01, 32b/03, 61b/02, 62a/01, 65a/06,
66b/07, 77a/02, 82b/17, 92a/07, 94a/09
itdür-eler 62a/01
kes-eler 92a/07
sür-eler 45b/01, 61b/04, 87b/04
vir-eler 61a/12, 61b/01, 76a/02
- elim** - 2 -
id-elim 79b/14, 79b/15
- emediler** - 2 -
id-emediler 15b/03, 52b/18
- emez** - 3 -
gid-emez 15a/07
id-emez 49b/12, 49b/13
- emezdi** - 1 -
id-emezdi 05a/12
- emezse** - 1 -
id-emezse 17a/17
- en** - 45 -
bil-en 15b/05, 15b/15
bit-en 20a/07, 20a/08, 20b/02,
20b/12
çök-en 17a/13, 31a/05
dögil-en 25b/16
geç-en 58a/09, 71b/11
gel-en 47b/08, 47b/09
gid-en 71a/09
içil-en 14b/16, 84b/07
id-en 02a/03, 05b/05, 06b/02,
07a/02, 08a/07, 14b/03, 15b/07, 15b/08,
18a/10, 18a/11, 19a/03, 23a/12, 23a/19,
31a/15, 31a/16, 56a/02, 58b/13, 61a/14,
61a/16, 61a/19, 64b/18, 70b/02, 71b/04,
83b/16, 92a/15
- in-en 39a/17
vir-en 19a/17, 71b/12
- endir** - 2 -
bil-endir 19b/11
id-endir 05b/11
- ene** - 1 -
iç-ene 61a/08
- eni** - 1 - (*Sıfat fiil ve belirtme hali eki*)
id-eni 94b/03
- enler** - 3 -
bilen-ler 68a/11
gel-enler 09a/09
id-enler 85b/16
- enlere** - 1 -
id-enlere 03b/14
- enleri** - 1 -
id-enleri 94b/15
- er** - 355 - (*Geniş zaman eki*)
bit-er 10b/12, 20a/06, 20b/08,
21a/08, 21a/16
çök-er 29a/01, 31a/05, 32b/19,
33a/01, 58b/07, 63b/13, 67b/02, 71a/05,
77a/12, 77a/13, 94b/01
del-er 13a/11
dök-er 60a/16
düş-er 88b/18
gid-er 10b/18, 12b/13, 13a/10,
13a/13, 15a/09, 15a/11, 15a/15, 46a/11,
48a/05, 50b/13, 57b/03, 71b/01, 71b/08,
86a/17, 86a/18
gir-er 41a/05
id-er 04a/04, 05b/06, 06a/03,
06b/19, 07a/03, 07a/04, 07a/11, 07b/07,
08b/16, 08b/17, 09a/19, 09b/12, 09b/16,

10a/04, 10a/18, 10b/13, 11a/03, 11a/05,
 11b/05, 11b/15, 12a/01, 12a/09, 12b/07,
 12b/12, 12b/13, 13a/12, 13a/14, 13b/15,
 13b/17, 14a/13, 14a/15, 14a/16, 14a/17,
 14b/01, 14b/03, 14b/18, 14b/19, 15a/10,
 15a/13, 16a/01, 16a/15, 16a/19, 16b/14,
 16b/16, 16b/18, 17a/11, 17a/12, 17a/18,
 17a/19, 17b/01, 17b/04, 17b/05, 17b/07,
 17b/11, 17b/12, 18a/02, 18a/05, 18a/12,
 18a/14, 18a/17, 18a/18, 18b/09, 18b/10,
 18b/12, 18b/13, 18b/14, 18b/15, 19a/01,
 19b/15, 20a/03, 20a/08, 20a/12, 20b/03,
 21b/07, 21b/09, 21b/10, 21b/11, 22a/03,
 22a/08, 24b/14, 25a/12, 25b/05, 28a/03,
 28a/04, 28a/10, 28a/14, 28a/17, 28b/01,
 28b/02, 28b/18, 29b/05, 30b/01, 31a/17,
 31a/19, 31b/01, 33a/03, 33a/04, 33a/14,
 33b/04, 34a/10, 35a/18, 36b/01, 36b/03,
 37b/14, 38a/10, 38a/11, 38b/05, 39a/07,
 39a/10, 39a/11, 39a/17, 39a/18, 39b/03,
 39b/04, 39b/10, 39b/17, 40b/02, 40b/05,
 40b/12, 41a/05, 41a/11, 41a/19, 41b/04,
 41b/17, 42b/03, 43b/04, 44a/17, 44b/01,
 44b/02, 44b/09, 44b/12, 44b/15, 46a/14,
 46a/15, 46a/18, 47a/09, 47b/07, 47b/10,
 48a/13, 49b/12, 49b/13, 49b/14, 50b/06,
 51a/13, 51a/14, 51b/11, 52a/04, 52a/14,
 53a/11, 53b/01, 53b/06, 54a/05, 54a/07,
 54b/06, 54b/07, 54b/12, 54b/13, 55a/09,
 57a/08, 57a/09, 57a/12, 59a/04, 60a/14,
 61a/02, 63a/18, 64b/09, 65a/13, 65b/14,
 65b/17, 65b/18, 66a/02, 66b/13, 67a/02,
 67a/08, 67b/15, 68a/02, 68b/01, 69a/03,
 69a/04, 69a/05, 69a/07, 69a/08, 69a/13,

69b/05, 69b/06, 69b/19, 70a/01, 70a/02,
 70a/18, 70a/19, 70b/02, 70b/07, 70b/08,
 70b/11, 71a/04, 71a/07, 71a/08, 71a/10,
 72a/01, 72a/04, 72a/11, 72b/03, 73b/01,
 73b/03, 73b/04, 73b/12, 74a/02, 74a/17,
 74b/13, 75b/09, 76a/06, 76a/09, 76b/09,
 77a/18, 77b/03, 77b/08, 77b/10, 77b/18,
 78a/03, 78a/04, 78b/03, 78b/18, 79a/04,
 79a/17, 79b/06, 79b/08, 81a/02, 81b/03,
 81b/04, 82a/16, 82b/09, 82b/10, 82b/13,
 83a/10, 84b/09, 84b/10, 85b/09, 86a/15,
 86b/11, 87a/09, 87b/01, 87b/04, 87b/05,
 88a/19, 88b/01, 88b/17, 89a/19, 90a/01,
 90a/02, 90a/03, 90a/04, 92a/09, 92a/10,
 92a/12, 92a/16, 92b/11, 92b/12, 92b/13,
 92b/14, 92b/17, 92b/19, 93a/01, 93a/02,
 93a/11, 93a/17, 93a/18, 93b/01, 93b/03,
 93b/07, 93b/08, 93b/09, 93b/11, 94a/10,
 94a/12, 94a/14, 94a/15, 94b/04, 94b/17,
 95a/15, 95b/08

kes-er 21b/12, 42b/01, 52a/16,
 67a/02, 73b/05, 73b/07, 76a/11, 82b/05,
 85b/03, 86a/07, 94a/11

sür-er 13a/06, 85a/07

-erdi - 2 -

id-erdi 05a/08, 57a/17

-erdim - 1 -

id-erdim 79a/09

-erim - 2 -

id-erim 10b/04, 42b/04

-eriz - 3 -

id-eriz 25b/15, 50a/08, 72b/02

-erken - 3 -

id-erken 38b/11, 42b/12, 45b/17

-erler - 13 -

gir-erler 11a/09

giy-erler 11a/01

iç-erler 23b/03

id-erler 04a/07, 07a/18, 21b/08,

42a/12, 58b/17, 62a/07, 62a/08, 64b/14,

73a/08, 81b/11

-erlerdi- 1 -

id-erlerdi 72a/20

-erse - 2 -

deg-erse 79a/06

id-erse 65a/01

-erseñ - 10 -

id-erseñ 27b/14, 35b/13, 37b/07,

45b/17, 47b/18, 66b/19, 71b/06, 80a/13,

81a/06, 89a/08

-ersin - 182 -

del-ersin 78b/11

dög-ersin 34a/19, 72b/15

dök-ersin 60a/11, 66b/18,
94b/09

id-ersin 27a/14, 27a/19, 28a/07,

29a/09, 30a/12, 34a/14, 34b/08, 34b/10,

35a/10, 35a/11, 35a/12, 35a/19, 35b/07,

36a/01, 36a/07, 36a/11, 36a/16, 36a/19,

36b/04, 36b/15, 36b/17, 37a/06, 37a/08,

37b/12, 38b/09, 38b/11, 38b/19, 39a/04,

39a/05, 39a/16, 39b/12, 39b/13, 39b/15,

40b/08, 40b/09, 41a/08, 41b/03, 41b/09,

41b/16, 42a/06, 42a/15, 42b/18, 42b/19,

43a/08, 44a/13, 46a/01, 46a/05, 46a/10,

46b/17, 47a/11, 47a/15, 47a/17, 47b/06,

47b/15, 47b/17, 48a/10, 48b/01, 48b/02,

48b/08, 48b/14, 52a/02, 52a/03, 52a/18,

52b/05, 52b/09, 54a/14, 54a/15, 58a/13,

58a/15, 58b/02, 58b/08, 58b/09, 59a/07,

59a/08, 59a/16, 60a/08, 60a/10, 60a/12,

60b/01, 60b/02, 60b/03, 60b/04, 62b/03,

62b/04, 62b/10, 63b/16, 63b/19, 64a/02,

64a/09, 64a/12, 64a/13, 64a/18, 64a/19,

64b/03, 64b/04, 64b/05, 64b/08, 65b/02,

65b/04, 66b/17, 66b/19, 67a/15, 68b/05,

68b/06, 68b/12, 68b/19, 71b/06, 71b/07,

71b/10, 71b/20, 72b/17, 73a/01, 73a/02,

73a/04, 75a/05, 75a/19, 75b/10, 75b/12,

76b/05, 76b/12, 77a/11, 77a/13, 77a/14,

77a/16, 78b/07, 78b/09, 79b/19, 80a/02,

80a/04, 80a/09, 80b/05, 80b/06, 80b/09,

80b/18, 81a/11, 81a/17, 81a/18, 81b/01,

81b/02, 82a/02, 83a/14, 83b/03, 84a/15,

84a/16, 84a/17, 85b/17, 86b/06, 86b/07,

87a/14, 87a/16, 87a/19, 88a/09, 88a/11,

88a/12, 88a/15, 88b/16, 88b/19, 89a/07,

89b/13, 89b/15, 90b/04, 92b/08, 94a/19,

94b/02, 94b/10, 95a/10

süz-ersin 40b/07, 60a/02,

77a/12, 81a/14, 81a/16

-ersin - 2 -

id-ersin 37a/06, 37b/08

-esin - 136 -

bil-esin 16b/14

derled-esin 85a/02

dök-esin 91b/16

ħarāretlendir-esin 74b/13

içür-esin 84a/17, 84b/13, 84b/14

id-esin 27b/13, 27b/14, 29a/03,

34b/03, 34b/07, 34b/18, 34b/19, 35a/07,

36a/14, 36a/17, 36b/08, 36b/09, 36b/10,

36b/19, 37a/01, 37a/04, 37b/19, 38a/07,
 38a/16, 38b/03, 38b/17, 40a/04, 41a/03,
 42b/07, 42b/08, 42b/11, 43a/02, 43a/07,
 43a/09, 43b/02, 43b/09, 43b/10, 43b/15,
 44a/12, 44b/07, 44b/08, 45b/04, 45b/05,
 45b/08, 45b/12, 45b/13, 45b/17, 46a/08,
 46a/19, 46b/02, 46b/11, 46b/12, 46b/13,
 47a/01, 47a/04, 47b/07, 47b/12, 48a/06,
 50b/16, 52a/19, 54a/15, 54b/04, 57b/18,
 57b/19, 58a/04, 58a/07, 58a/08, 58a/13,
 58b/06, 59b/08, 60b/09, 61b/07, 61b/14,
 62a/15, 62b/18, 63a/06, 63a/08, 63b/08,
 63b/11, 64a/05, 64a/07, 64a/10, 64b/02,
 65a/19, 65b/03, 67a/19, 67b/05, 67b/06,
 67b/12, 70a/11, 70b/14, 70b/18, 71a/01,
 74a/12, 74b/10, 75a/06, 75a/16, 75b/07,
 77a/01, 80a/12, 86a/03, 86b/04, 87a/14,
 89b/15, 90b/13, 91a/08, 91b/13, 92b/06,
 92b/09, 93a/06, 94a/05, 94a/06, 94b/16
 sür-esin 75a/18
 süz-esin 64a/17, 70b/18, 87b/07,
 91a/08
 vir-esin 34b/03, 34b/04, 62b/11,
 86a/12
 yidür-esin 85a/01, 85a/02
 +1 - 527 – (*Teklik üçüncü şahıs iyelik
 eki.*)
 ağac+1 28a/12, 35b/15, 45a/15,
 74b/17, 76b/16, 76b/17
 ağz+1 32a/09, 50b/17, 58b/03,
 59b/09, 63a/08, 67a/17, 71b/19
 ahlāt+1 17b/02
 aşl+1 05b/08, 08a/13, 08a/18,
 10b/01, 13a/14, 13b/18, 13b/19, 14a/01,

33a/02, 58a/07, 65a/10, 71b/08
 ataş+1 67b/13
 bal+1 31a/09, 57b/08, 62a/08,
 91a/05
 balmūm+1 26b/04, 30a/17,
 32b/04, 91b/06, 92a/04
 baş+1 11b/14, 12a/18, 22a/13
 beyāz+1 32b/03
 boğaz+1 30a/02, 34b/07
 boyn+1 38a/17, 38b/03, 38b/12,
 61a/16
 boynuz+1 72b/09
 buḥār+1 14a/12, 29a/15, 93a/11
 çamur+1 65a/18
 çoğ+1 34a/02
 çokluğ+1 14a/04
 duḥān+1 37b/02, 60a/01, 71b/01
 duz+1 75a/03
 envā^c+1 07a/15
 erbāb+1 58a/17, 58b/17, 67b/13,
 81b/11
 etbā^c+1 53b/10, 53b/11
 eṭrāf+1 31b/13
 evlād+1 12b/16
 fark+1 88b/10
 fesād+1 67b/09
 ḥāfız+1 08b/16, 78a/03
 ḥāşıl+1 05a/19, 07a/04, 41a/05
 ḥaşr+1 13a/02, 14b/02
 ḥayāt+1 07b/04, 07b/05, 07b/06
 ḥayz+1 85b/01
 hażm+1 84a/04
 ḥicāb+1 17b/06
 ḥumūzat+1 46a/11

- iṣlāḥ+1 53a/03, 53b/11
 içyağ+1 32b/04
 iḥtilāf+1 19a/06
 ʿilāc+1 18a/15, 19b/18, 56a/10,
 66a/17, 86b/16
 imtizāc+1 27a/03
 insān+1 12a/01
 inzāc+1 51a/09
 işbāt+1 11a/17
 istiḥrāc+1 42a/02, 66b/08,
 66b/09
 isti^c dād+1 30a/19, 84a/03
 i^c tibār+1 02a/06
 ḳab+1 60b/15
 ḳan+1 10b/16, 13a/11, 13a/12,
 71a/08, 71a/09
 ḳānūn+1 61a/03
 ḳarn+1 78a/09
 ḳavun+1 72b/11
 kemmūn+1 13a/07, 41a/15,
 41a/17
 ḳıl+1 32a/17, 32b/03
 ḳısm+1 04b/04, 04b/07, 04b/08,
 07a/10, 07a/11
 ḳıvām+1 64b/05, 73a/12
 kitāb+1 49a/08
 ḳozalağ+1 39a/15
 ḳulunc+1 69b/09, 93b/11
 ḳuş+1 12b/17
 jengār+1 47a/14, 47a/16
 lafz+1 50b/07, 50b/08
 lu^c āb+1 31a/07
 mā^ʿ+1 37a/08
 ma^c cūn+1 82b/08
 mādūn+1 78a/05
 maraž+1 12a/15, 12a/17, 67a/03,
 68a/06, 77b/01, 84b/10, 89b/02, 89b/03
 maṭbūḥ+1 45a/19
 maṭlūb+1 69b/19
 maẓmūn+1 03b/04, 05b/01
 mecmū^c+1 42b/19, 57b/15,
 60b/17, 63a/03, 87b/11, 88a/05
 mevzū^c+1 04b/01, 04b/18
 miḳdār+1 03a/01, 03a/04,
 30a/06, 30a/07, 30b/09, 32b/04, 35b/06,
 38b/01, 42b/11, 44a/09, 45b/03, 47a/03,
 51b/02, 51b/06, 52b/17, 54a/16, 63a/04,
 67b/10, 70a/07, 70b/14, 71b/17, 73a/04,
 76b/19, 77a/05, 79a/07, 80a/18, 82a/02,
 85b/18, 88a/08, 89b/10, 90b/13, 93a/09,
 94a/18
 mizāc+1 58b/10
 muḳaṭṭar+1 46a/01
 murād+1 50b/09
 naẓar+1 03b/14
 nişf+1 27b/15, 36b/14, 42b/10,
 68b/14, 82a/17
 nişādır+1 75b/08
 noḳşān+1 17b/02, 49b/17
 nüfūz+1 05a/02
 odun+1 22a/16
 ot+1 07a/16, 21a/02, 22b/08,
 22b/10, 22b/19, 23b/06, 23b/07, 50b/15,
 66a/06, 66a/09, 77b/12, 83a/19, 84b/02,
 86a/12, 89a/15, 91a/02
 pul+1 48a/18
 şabr+1 11a/09
 şaḳız+1 27a/17, 28a/11, 48a/11,

91a/12, 91b/06	şan ^c at+1 27a/09, 27a/13, 27a/18	şan ^c m+1 20a/05, 20b/17, 21a/04,
	şavt+1 78a/17, 79a/04, 79a/05	21b/17, 46a/10, 65b/10, 65b/11, 65b/12
	sefûf+1 61b/05, 72b/06, 73a/02,	taş+1 94b/11
75a/01		tekeşakal+1 23b/01
	şıçanķulağ+1 66a/03	tırnağ+1 74b/18
	şıfat+1 42a/17, 42b/04, 45b/14,	tohum+1 10a/16, 18a/05, 18a/10,
	50b/14, 51b/15, 52b/03, 53b/17, 59b/01,	18a/14, 18a/17, 23b/14, 24a/17, 26a/04,
	60b/12, 61b/05, 62a/09, 62b/12, 63b/01,	45b/15, 61b/10, 85a/12, 89a/05, 91b/15
	63b/10, 65a/16, 66b/08, 72b/04, 73a/09,	tuş+1 29a/02, 62b/10, 70a/15,
	74a/17, 74b/03, 75a/09, 75a/18, 76a/13,	71b/11, 72b/07, 74b/04, 74b/08, 75a/03,
	76b/10, 77a/03, 78b/04, 83a/02, 83a/11,	76a/19, 76a/20, 78b/18, 83a/11, 88a/04,
	83b/06, 84a/10, 84b/11, 85a/11, 85b/07,	90a/10
	87a/09, 87b/01, 87b/06, 87b/16, 88b/04,	un+1 36b/15
	88b/19, 89a/03, 89b/08, 90a/07, 90b/03,	uzunluğ+1 24a/17
	91a/01, 91b/05, 92b/01, 93a/06, 94a/15,	varaķ+1 65b/18
	94b/07	veca ^c +1 93b/12
	şığırķuyruğ+1 22b/09, 75a/10,	vesaħ+1 32a/15, 51b/17, 75b/01
	87b/11, 91a/02, 91a/03	vücüd+1 69b/13
	siyāh+1 58a/01	vürüd+1 01b/05
	siyāhlığ+1 57b/14	yağ+1 20b/04, 31a/06, 32a/15,
	revğan+1 68b/10	35b/12, 35b/13, 36a/01, 36a/03, 36a/12,
	rubb+1 72b/05, 72b/17, 73a/03,	38a/07, 38a/09, 38a/11, 38b/19, 39a/03,
	73a/09, 73a/10, 74b/04, 84b/11, 87a/01	39a/14, 39a/18, 39b/06, 39b/09, 39b/10,
	rūh+1 08a/06, 35a/01, 35a/08,	39b/14, 40a/06, 40a/14, 40a/18, 40b/05,
	35b/02, 35b/03, 36a/01, 36a/03, 36a/07,	40b/09, 40b/19, 41a/04, 41a/06, 41a/09,
	36a/11, 36a/17, 36b/09, 36b/18, 37a/09,	41a/11, 41a/19, 41b/09, 41b/11, 41b/13,
	45b/06, 65b/03, 65b/05, 65b/06, 69a/01,	42a/08, 42b/19, 43a/13, 43b/13, 44a/07,
	71a/04, 76b/11, 80a/01, 80b/05, 80b/14,	44a/08, 44a/18, 44b/03, 44b/09, 44b/10,
	82a/12, 93b/17, 95b/01	44b/18, 45b/06, 45b/18, 46a/01, 46a/15,
	şān+1 09a/03	46b/01, 47b/12, 47b/14, 48a/02, 48a/10,
	şarāb+1 51b/02, 51b/07, 51b/09,	48a/12, 57a/10, 61b/04, 61b/18, 61b/19,
	62b/16, 64b/15	69a/03, 71b/12, 72b/10, 72b/11, 72b/12,
	tab ^c +1 52b/15	74b/05, 74b/12, 75a/04, 75a/18, 75b/03,

- 75b/05, 75b/06, 76b/10, 78b/18, 82b/19,
83a/06, 83b/10, 87a/08, 87b/01, 87b/02,
88a/08, 88a/11, 91a/10, 91b/06, 94b/07
yakın+1 10a/10
yalıñ+1 37b/01
yaprag+1 20b/18, 21a/05,
22b/04, 23b/01, 91a/02, 91a/03
yaş+1 12b/10
yılanyaşduğ+1 24a/02, 24a/15
yılanyarpuz+1 76b/16
zāc+1 37a/12, 51a/09, 51a/13,
52b/04
za' f+1 77b/11
zamān+1 09a/08
zarar+1 30b/04, 52a/06, 59b/11,
60b/11, 62b/19
zuhūr+1 05b/09, 18b/01
zücāc+1 60a/12
+1 - 240 – (*Belirtme hali eki*)
ağac+1 19a/16, 19a/17, 26a/10
ağz+1 94b/05
aḥlāt+1 62a/05, 67a/09, 69a/08
allāh+1 10b/04
altun+1 11a/08, 28a/04, 28b/02,
43a/14, 44b/15, 44b/18, 54b/09, 78a/01,
78a/14, 78b/08, 81a/01, 81a/08
anlar+1 25b/01
antimun+1 27b/07, 27b/10,
42a/13, 42b/02, 59b/17, 60a/06, 60a/13,
60a/14, 60a/18, 60b/07, 81b/19
anzerūt+1 33a/18
' arak+1 40b/07, 41a/01, 46b/12,
47a/04, 47b/16, 48b/10, 48b/13, 59b/05,
59b/08, 60b/07, 61b/07, 62b/03, 62b/05,
68b/06, 80b/08, 81a/10, 83b/09, 86b/05,
91a/14
' ar' ar+1 91b/18
az+1 19b/04
balgam+1 22a/07
bal+1 36a/09
bakır+1 04a/13, 47a/10
bārūt+1 27b/06, 48a/08
başar+1 72a/08
bātın+1 06b/19
buṭm+1 91b/18
eflātūn+1 06a/09
emrāz+1 56b/11
ervāḥ+1 69b/16, 69b/17
eṭvār+1 57a/04
dimāğ+1 40b/02, 44b/02, 70a/19,
71a/06, 72a/05, 75b/13, 77b/03
fārūḳ+1 61b/01
fincān+1 37a/18
ğaseyān+1 86a/15
ḥafaḳān+1 70b/01
ḥarḳ+1 60a/03
ḥayāt+1 12a/09
ḥayr+1 25a/02
ḥayz+1 51b/07, 76a/10, 83a/09,
83b/05, 83b/12
idrār+1 50a/04
' ilāc+1 05a/06, 48a/01, 50a/03,
55b/15
iltihab+1 95b/08
insān+1 54b/12
inzāc+1 50a/04
isti' dād+1 50b/10
ḳalay+1 83a/11

- kıran+ı 18b/09, 20b/03, 21b/07,
 21b/09, 21b/10, 21b/11, 47b/08, 54b/12,
 57a/08, 61a/07, 63a/18, 66a/02, 71a/07,
 71a/10, 76a/11, 77a/18, 86a/07, 90a/02,
 94a/10, 94a/11
 kıbrıs+ı 27b/02
 kızılığ+ı 93b/10
 kum+ı 39b/08
 mā³+ı 37a/11
 maḥşūş+ı 53a/19
 ma^cdeniyyāt+ı 28a/17, 93b/01
 mecmū^c+ı 70a/11
 mefāşıl+ı 87b/01, 87b/12
 mercān+ı 71a/04
 mevādd+ı 87a/17
 mizāc+ı 53a/12
 muḳaṭṭar+ı 34b/03, 36b/08,
 36b/19, 37b/18, 41a/10, 44b/08, 44b/17,
 46a/09, 47b/18, 48b/01, 64a/02, 64a/05,
 64a/12, 64b/04, 65b/04, 67a/17, 80a/12,
 89b/15, 89b/17, 90b/04, 94a/06
 muşā^cad+ı 58a/01, 58a/02,
 58a/05, 80b/07, 80b/15, 88b/18
 nās+ı 81b/11
 nişādır+ı 75b/11
 nisyān+ı 70a/19
 nuḳl+ı 61b/13, 62a/03, 62b/14,
 86b/06, 87a/15
 otluğ+ı 34a/06
 şarāb+ı 87b/08
 reyḥān+ı 86b/12
 rūḥ+ı 36a/02, 36a/19, 36b/09,
 79b/19, 80a/03, 80a/16, 80a/17, 80b/14,
 93b/18
 şabr+ı 33a/18, 33b/01
 şadr+ı 39a/11
 şāf+ı 63b/08
 şan^cat+ı 19b/11
 şarılığ+ı 66a/18
 sefūf+ı 85b/05
 seyelān+ı 50a/14
 sırr+ı 18a/03
 şoğulcan+ı 52b/16
 şusuzluğ+ı 46a/03
 şusuzluğ+ı 65b/06
 şuşuzluğ+ı 67a/02
 ta^cām+ı 70b/04
 talḳ+ı 48b/05
 tamar+ı 16b/10
 t̄ā^cūn+ı 41b/04
 tuz+ı 36b/03, 44b/16, 83a/13,
 84a/16
 türāb+ı 67b/10
^cużv+ı 92a/09, 92b/11, 95b/08
 varaḳ+ı 43b/01
 yağ+ı 34b/17, 38a/05, 38a/08,
 38a/18, 39a/16, 39b/01, 39b/13, 39b/16,
 40a/09, 40b/01, 41b/02, 41b/05, 46b/03,
 75b/10, 81a/19, 81b/02, 91a/11
 yaş+ı 44b/01
 zāc+ı 33a/08, 52a/17
 zarar+ı 68a/02, 82b/09, 82b/10
 zarf+ı 63b/15, 77a/06, 81a/03,
 81a/04
 zībaḳ+ı 27a/15, 54a/01, 54a/04,
 54b/04, 54b/06
 +³ı - 2 - (*Belirtme hali eki*)
 ma^cnā+³ı 15b/17

ğidā+ı 55b/15
+ıdır - 40 -
 ağac+ıdır 23a/05, 24a/13, 30b/16
 āsān+ıdır 59a/10
 aşl+ıdır 06b/02, 82a/18
 bal+ıdır 24a/05
 belesān+ıdır 77a/17
 dükkān+ıdır 85b/10
 istihrāc+ıdır 80a/09
 kıan+ıdır 85a/19
 karpuz+ıdır 22a/06
 kiçiboynuz+ıdır 21a/09
 kitāb+ıdır 03b/19
 kuzıķulağ+ıdır 21b/14
 menba^ç+ıdır 77b/14
 miftāh+ıdır 19b/05
 mīzān+ıdır 16b/01
 ot+ıdır 20a/15, 20b/06, 20b/08,
 21b/18, 22b/15, 23a/06, 24a/02, 24a/06,
 66a/10, 85a/12
 şan^ç at+ıdır 74a/07
 şıçanķulağ+ıdır 22b/04, 75a/11
 şıfat+ıdır 74b/16, 76b/15
 şoğan+ıdır 21a/07, 23a/11
 şu^ç üd+ıdır 31a/14
 şarāb+ıdır 21a/03
 tuz+ıdır 87a/06
 yağ+ıdır 35a/01
 yılınyaşduğ+ıdır 23a/11

+ıla - 4 -
 at+ıla 10a/11
 ot+ıla 13a/07
 şarāb+ıla 51b/06
 yağ+ıla 88a/10

+ımız - 1 -
 kelām+ımız 67b/15
+ıñ - 176 – (*İlgi hali eki.*)
 alın+ıñ 73b/16
^ç anāşır+ıñ 05b/08, 06b/13,
 10a/03, 49b/17, 49b/18
 anlar+ıñ 50a/16, 72a/14, 72a/20
^ç araķ+ıñ 30b/10, 30b/11
 arz+ıñ 64a/03
^ç avrat+ıñ 39b/19, 69b/13,
 70b/11
 ay+ıñ 84b/03
 baķır+ıñ 27b/04, 81b/13
 bal+ıñ 36a/08
 baş+ıñ 74b/16
 beyāz+ıñ 92b/14
 buķār+ıñ 31a/11
 ebyaz+ıñ 53a/09
 ecsām+ıñ 08a/09, 08a/13
 emrāz+ıñ 14a/01, 14a/06
 faşl+ıñ 37a/16
 fesād+ıñ 05b/12
 ħabb+ıñ 42a/17, 73b/17
 ħalk+ıñ 82a/17
 ħavāşş+ıñ 12a/01
 ħayāt+ıñ 08b/09
 ħayvān+ıñ 05b/11, 07b/03,
 08a/09, 09a/10, 09a/13, 09a/17, 16b/16,
 18a/07, 24a/14
 ħıl+ıñ 14b/15, 50a/04, 50a/19
 işlāh+ıñ 25b/14
 ihtimām+ıñ 61a/12
 imtizāc+ıñ 10a/04
 insān+ıñ 04b/08, 07a/16, 12a/08,

12a/10, 12a/18, 12b/02, 12b/04, 12b/05,
 13a/16, 13b/02, 24b/15, 51a/06, 67a/10,
 79b/17, 84a/11
 kâ'ināt+ıñ 05b/08
 kalay+ıñ 10b/01
 kan+ıñ 71a/07, 77a/18
 kısım+ıñ 53a/01, 53a/02
 ma' deniyyāt+ıñ 05a/12, 13a/15,
 27a/03, 36a/13, 42a/02, 53b/19, 55b/09,
 55b/11, 55b/16
 maraz+ıñ 15b/19, 18a/05,
 18a/16, 18a/17, 18a/19, 49b/03, 49b/12,
 49b/13, 56a/17, 56b/15, 68a/19, 68b/01,
 70a/01
 mevcūdāt+ıñ 11b/08
 mizac+ıñ 05b/12, 16b/01,
 77b/11
 muqattar+ıñ 67a/19
 nabz+ıñ 16b/02, 16b/15, 16b/16,
 17a/01
 nar+ıñ 06b/08, 25a/09
 nebātāt+ıñ 09a/16, 18a/06
 nebāt+ıñ 07b/05, 09a/18, 09b/05
 nişadır+ıñ 37b/09, 37b/12
 ra' d+ıñ 79b/15
 sacayağ+ıñ 31b/13
 şan' at+ıñ 08a/10, 25b/01,
 48b/03, 57b/12, 58b/17
 şarāb+ıñ 35a/08, 77b/19
 tabh+ıñ 13b/14
 talak+ıñ 47a/07, 83b/05, 83b/11,
 86a/09
 taraf+ıñ 88b/08
 tıbb+ıñ 01b/13, 02a/08, 02b/04,

05a/14, 13a/14, 56b/19
 toprağ+ıñ 06b/06
 ' unşuriyyāt+ıñ 11b/03
 yağ+ıñ 33b/13, 38b/19, 39a/01,
 39b/02, 39b/17, 39b/18, 40a/12, 42a/11,
 43b/10, 44a/14, 44b/12, 45b/09, 75b/13,
 75b/16
 yılan+ıñ 13a/08, 24a/18
 zāc+ıñ 50b/14, 51a/15, 52b/03,
 82a/10, 82a/12, 82b/13
 zarf+ıñ 61b/16, 62b/06, 78b/10,
 78b/11, 78b/14, 86a/01, 87b/08, 90b/13,
 91a/14
 zımād+ıñ 91b/12, 92a/04, 92a/18
 zıbağ+ıñ 53b/18, 53b/20, 54a/03,
 54b/07, 54b/09
+ım - 2 -
 miğdār+ım 07a/04
 zarar+ım 57b/01
+ına - 122 -
 ağac+ına 20a/14
 ağz+ına 29b/18, 32a/09, 67a/16
 aqtār+ına 55a/08
 alt+ına 26b/06, 30a/03, 44b/07,
 64b/04, 65b/02, 88b/13
 antimun+ına 27b/09
 aşl+ına 33a/04
 baş+ına 61b/04
 boğaz+ına 54a/20
 buḡlān+ına 69b/09
 envā'+ına 43a/11, 43b/04,
 44b/15, 47a/06, 54b/19, 58b/19, 59b/12,
 85a/18
 eşnāf+ına 55a/01

- eşhāş+ına 55a/01
 eṭrāf+ına 26b/04
 fırın+ına 27b/12
 ḥandaḳ+ına 88b/18
 ḥār+ına 54b/18, 82b/03
 ḥıfz+ına 24b/16
 işbāt+ına 53b/20
 isti' dād+ına 11b/16, 32a/04,
 32b/10
 ḳa' r+ına 19b/07
 maraž+ına 23b/15, 24a/11,
 39a/08, 39a/13, 39b/04, 40b/01, 42b/03,
 43a/03, 43b/05, 44b/14, 45a/11, 45a/16,
 46a/12, 48a/15, 50a/11, 51b/06, 57a/09,
 58a/10, 58b/19, 59a/01, 65b/07, 66b/01,
 69a/08, 69a/11, 69a/15, 69a/19, 70b/04,
 71a/06, 71a/13, 72a/06, 72a/07, 73a/06,
 73b/09, 73b/16, 76a/07, 77a/19, 77b/01,
 77b/06, 81b/05, 82b/10, 86a/14, 89a/19,
 90a/03, 92a/15, 92b/19, 93a/01
 nabž+ına 16b/10, 17a/03
 nişf+ına 28b/06, 30a/09, 65b/01,
 89a/09
 raṭb+ına 54b/18
 şıgırḳuyruğ+ına 20b/06
 ṭa' m+ına 65b/12
 yağ+ına 75b/12, 87b/09
 yanığ+ına 93a/02
 yan+ına 73b/16, 82b/19
 yarığ+ına 44b/14, 92a/17
 yaş+ına 64b/15, 64b/16
 yıldız+ına 20a/03
 za' f+ına 39b/06, 51b/02, 64b/10,
 65a/06
- zamān+ına 65a/07
 zor+ına 39b/10, 45a/19, 47a/08,
 48b/16
 zuhūr+ına 02a/06, 09a/13,
 18a/06
-ınca - 50 -
 açıl-ınca 67a/17
 ayır-ınca 39b/13
 çık-ınca 35a/08, 36a/07, 44b/08,
 47a/15, 59b/06, 63a/10, 65b/03, 80a/03,
 83b/09, 89b/11, 89b/13, 91a/08, 93a/11,
 93a/13
 ḳal-ınca 41a/12, 47b/13
 ḳızar-ınca 58a/06, 80b/08
 var-ınca 07a/08, 22a/09, 25b/16,
 28b/06, 30a/09, 35a/13, 35b/01, 36b/05,
 37b/08, 42a/17, 55b/09, 57b/05, 58a/10,
 58b/11, 62b/18, 64b/15, 64b/16, 64b/18,
 66b/14, 68a/13, 71a/15, 72a/13, 74b/15,
 82b/01, 86a/08, 86b/12, 89a/09, 95b/16
 yan-ınca 27a/07, 34b/10
+ınca - 7 -
 ard+ınca 18b/01, 70b/09, 71a/14,
 75a/08, 84b/19
 miḳdār+ınca 19a/01, 31b/14
-incadır - 19 -
 var-incadır 29b/08, 51b/13,
 60b/10, 62a/07, 62a/16, 62b/12, 66b/03,
 67a/01, 67a/05, 68b/08, 69b/07, 70b/12,
 73b/18, 73b/19, 82b/14, 83a/08, 84a/19,
 85b/04, 89b/05
-incaya - 1 -
 var-incaya 59b/15
+ında - 63 -

ağz+ında 67a/15
alt+ında 13a/04, 20b/19, 22a/05
arz+ında 10b/11
baş+ında 12a/08, 24a/17
bāṭın+ında 24b/10
beyān+ında 36b/06, 90b/18
boğaz+ında 57b/03
dükkān+ında 85b/11, 85b/12
eṭrāf+ında 10b/15, 10b/18,
56a/11
ḥaḳḳ+ında 01b/01, 01b/03,
01b/04, 04a/10, 04a/11, 50b/14
hebūṭ+ında 20a/08
‘ilāc+ında 59a/12, 77b/13
ḳarn+ında 12a/10, 70b/11
ḳat+ında 06b/16, 08a/08, 13b/19,
29a/17, 52a/06, 56a/01, 56a/12, 58a/17,
58b/17, 67b/13, 67b/14, 69a/06, 77a/16
ḳitāb+ında 05b/04, 05b/18,
06a/01, 06a/09, 06a/12, 06a/13, 07a/02,
15a/17, 17a/05, 53b/05, 82a/13, 82a/17
şağ+ında 16b/04
saḥḳ+ında 25b/18
šan‘at+ında 12b/15
şıdg+ında 16b/05
ṭaraf+ında 16b/05, 88b/07
yağ+ında 40b/15
yan+ında 13b/10
yaprağ+ında 24a/10
zamān+ında 46b/14
zāt+ında 55a/02

+ındadır - 52 -

beyān+ındadır 04a/03, 05b/02,
05b/04, 06a/17, 07a/01, 07b/01, 08a/07,

08a/13, 08b/14, 10a/06, 18b/04, 25b/15,
26a/10, 26b/13, 27b/17, 29a/17, 30b/03,
30b/13, 31a/01, 31a/09, 32b/05, 33a/06,
33b/03, 33b/19, 34b/14, 35a/03, 35a/09,
35a/14, 35b/04, 35b/18, 36a/04, 36a/08,
36a/13, 36b/02, 36b/12, 37a/17, 37b/09,
37b/15, 38a/04, 42a/02, 49a/09, 50a/16,
52a/10, 65a/11, 67a/06, 67a/07, 69b/15,
72a/14, 74a/01, 74a/16, 90b/17

+ından - 40 -

ağac+ından 24a/09
ağırlıg+ından 31a/19
aḳsām+ından 04a/15
aşl+ından 10b/02, 10b/03
beyāz+ından 76a/14
dimāğ+ından 94b/11
eṭrāf+ından 25a/16, 37b/03
fesād+ından 71a/07, 77a/18
ıslāḥ+ından 60b/11
ihṭirāḳ+ından 59b/13
in‘ikād+ından 14a/03
ḳab+ından 62b/13, 63a/01,
63a/07
ḳan+ından 90b/03, 95a/02
ḳısm+ından 65a/04
lisān+ından 52b/18
maraż+ından 41a/19, 46b/04
muşa‘‘ad+ından 89a/04
noḳşān+ından 15b/01
şalāḥ+ından 49b/18
tamām+ından 16a/09
ṭamar+ından 13a/12
ṭaraf+ından 09b/13, 79a/19
yağ+ından 28b/19, 36a/02,

42a/18, 45b/15, 86b/09

yaş+ından 64b/15, 64b/16

zarar+ından 90a/16

+ındandır - 5 -

aşl+ındandır 13a/19, 13b/01

envā^c+ındandır 55a/15

esrār+ındandır 88a/16

+ını - 82 -

acılığ+ını 93a/19

ağz+ını 28b/08, 28b/09, 30a/13,

30a/15, 43a/06, 46a/18, 54a/18, 67a/14,

67a/15, 78b/11, 90b/13

‘arağ+ını 46a/01

a^crāz+ını 49b/12

aşl+ını 13a/13, 18a/05, 49a/11,

49b/12, 49b/13

ayağ+ını 16b/10

beyāz+ını 31a/03

cevāz+ını 05a/07

dağāyık+ını 57a/01

derecāt+ını 56b/02

efrād+ını 08b/16

envā^c+ını 22a/01, 56a/17

eşhāş+ını 56a/17

eṭrāf+ını 31b/11

fesād+ını 04a/13

havāşş+ını 13a/15

‘ilāc+ını 15b/05, 15b/14

imdād+ını 77b/15

imtiyāz+ını 56a/01

imtizāc+ını 02a/14, 26a/17

ircā^c+ını 02a/15

kan+ını 73b/07, 73b/14, 73b/15

kıvām+ını 50a/19

marāz+ını 04b/09

miğdār+ını 05a/04

mizāc+ını 56b/04

nār+ını 37a/08

nūr+ını 21b/07

şakız+ını 91b/17

ṭalağ+ını 83b/06

ṭa^cm+ını 07a/04, 07b/07

ṭuz+ını 36b/05, 70a/06, 70b/13

‘unşur+ını 02a/11

vaşl+ını 58a/04, 58a/15

veca^c+ını 39a/06, 69b/06

yağ+ını 35a/18, 35b/17, 38b/04,

38b/13, 38b/14, 39a/05, 40b/13, 41b/07,

41b/14, 42a/03, 42a/13, 44b/19, 45b/08,

47a/09, 47a/19, 48a/18, 48b/06, 69a/01,

91b/17

yaş+ını 92b/12

yaşlığ+ını 26b/15

zarar+ını 61a/02, 93a/17

+ınıñ - 22 -

ağac+ınıñ 36a/10, 86a/13

ağz+ınıñ 31b/11

ay+ınıñ 94a/03

baş+ınıñ 74b/17

boynuz+ınıñ 36a/03

erbāb+ınıñ 02b/09, 57b/12

ḥabb+ınıñ 63b/01

ḳab+ınıñ 45a/15, 72b/10

marāz+ınıñ 24b/16, 69a/13,

83a/02, 84b/06, 84b/10

miğdār+ınıñ 53a/01

türāb+ınıñ 55a/02

yağ+ınıñ 40a/13, 42b/04, 45b/14

yıllanyaşdıg+ınuñ 24b/02
-ır - 50 – (*Geniş zaman eki*)
 ağıd-ır 21b/10, 46b/05, 51b/07,
 67a/02
 çıkar-ır 12b/09, 22a/01, 22a/02,
 22a/08, 39b/08, 52b/03, 52b/11, 57a/07,
 60a/17, 62a/05, 63a/15, 63a/18, 65a/08,
 65a/11, 66b/11, 67a/09, 68a/08, 69a/05,
 69a/13, 78b/02, 82b/04, 84a/18, 90a/19,
 92a/13
 dağıd-ır 22a/02, 48b/16, 84a/10,
 92a/14
 ışır-ır 65b/11, 67b/09
 kaçır-ır 25a/08
 karar-d-ır 81a/03
 kızır-ır 44a/11
 kızdır-ır 25a/10, 40b/12
 kurıd-ır 22a/12, 44b/01, 77b/02,
 77b/07, 92a/09, 92b/10
 şıyır-ır 29a/05
 tağıd-ır 51a/18, 90a/03
 var-ır 13a/05, 15a/05
-ırken - 1 -
 kaynad-ırken 31a/03
-ırlar - 3 -
 ayır-ırlar 79a/16
 çıkar-ırlar 33a/12
 var-ırlar 13a/09
-ırsın - 49 -
 ayır-ırsın 35a/19, 36a/02,
 38a/18, 38b/13, 39a/17, 39b/01, 40a/05,
 40a/09, 40b/01, 46b/03, 69a/01, 75b/10,
 80a/01
 çıkar-ırsın 07b/14, 63b/17,

64a/13, 84a/16, 88a/13, 88a/14, 90b/07,
 93a/16
 ıslad-ırsın 35b/06, 62a/11,
 71b/16, 74b/19, 83b/03, 83b/07, 83b/09,
 87a/18
 kaldır-ırsın 87a/19
 kanad-ırsın 95a/08
 karışdır-ırsın 73a/04, 77a/05,
 77a/07, 80b/07, 80b/09, 81a/12, 81a/16,
 82a/05
 kaynad-ırsın 45b/16, 51b/17,
 62b/14, 68b/14, 82a/07, 86a/01, 91b/17,
 94b/08
 kurıd-ırsın 60b/03, 90b/05
+ıyla - 21 -
 ayağ+ıyla 29a/16
 beyāz+ıyla 32b/01
 buḥār+ıyla 25a/18
 kan+ıyla 32a/18
 maṭbūḥ+ıyla 51b/04
 şarāb+ıyla 51b/09, 58b/12,
 86a/08
 yağ+ıyla 41b/05, 71b/17,
 73b/17, 74a/15, 75a/17, 90a/19, 90b/12,
 91b/15, 92a/06, 92a/07, 93b/07, 93b/15
+ıyladır - 1 -
 yardım+ıyladır 29b/12
+i - 542 – (*Teklik üçüncü şahıs iyelik eki.*)
 ‘adem+i 08a/10
 aḥvāl+i 17a/01
 ‘alāmet+i 54b/08, 60a/04,
 78b/16, 92a/05
 ālet+i 13b/09

- ʿamel+i 27b/11, 37b/04, 52a/06,
 52a/07, 52b/04, 53a/16, 53a/17, 53a/18,
 56a/10, 65a/02, 67a/04, 71b/13, 72b/14,
 82a/06, 82a/07, 91b/12
 ʿārif+i 25b/01
 arziyyet+i 32b/12
 ateş+i 32b/11
 ʿayn+i 66b/09, 79b/05, 82a/11
 beden+i 05a/13
 berāber+i 27b/06, 27b/07,
 36b/07, 36b/09, 41b/08, 42a/14, 45a/01,
 58a/02, 58b/16, 62a/13, 64b/06, 68b/02,
 71a/20, 71b/02, 73a/05, 80a/07
 bevl+i 95a/13
 bezr+i 94a/04
 birbir+i 02a/02, 18b/01, 70b/09,
 71a/14, 75a/07
 bir+i 01b/19, 02a/02, 06b/10,
 06b/15, 08a/15, 11a/04, 11a/05, 11a/19,
 11b/07, 11b/12, 11b/14, 13b/03, 15a/14,
 16b/03, 16b/04, 16b/05, 16b/06, 20b/04,
 27a/02, 31a/02, 33a/04, 49b/03, 49b/04,
 50a/03, 53a/11, 53a/12, 55a/15
 birbir+i 84b/19
 bürüdet+i 82b/02
 büyü+i 53b/14
 cism+i 06b/12, 07a/11, 07a/16,
 07a/17, 13b/02
 cüz³+i 33b/03
 def^c+i 90a/13
 deñiz+i 12b/02
 devr+i 89b/16
 diken+i 23a/17, 23b/10, 23b/18
 dügeleg+i 61b/10
 dühn+i 32b/18
 çekirdeg+i 10b/12, 31a/07
 çiçeg+i 20b/01, 20b/17, 21a/04,
 22b/02, 37a/13, 75a/10, 87b/11, 91a/01,
 91a/02, 91a/04
 çökeg+i 28b/19
 efdal+i 34a/16
 ehl+i 08a/11
 ekşer+i 34a/01, 34a/08, 80b/06
 ekşilig+i 44a/12, 83a/14
 emşāl+i 01b/04
 eşer+i 19a/01, 42b/07, 65a/09
 eşeg+i 74b/18
 et+i 10b/10, 10b/17, 78a/09
 evvel+i 52b/19
 eyülig+i 53a/16
 fā^cil+i 29b/07
 fāsīd+i 16a/08
 fer^c+i 08a/19, 56b/17
 fi^cl+i 03a/03, 05a/12, 19a/05,
 34a/04, 53a/11, 70a/16, 95b/01, 95b/02
 gereg+i 01a/15
 gögs+i 61a/16
 göz+i 12a/18, 13a/05, 13a/06,
 63a/16
 gāyet+i 04b/03, 32b/07
 ḥadd+i 13a/02
 ḥall+i 27a/03
 ḥamīr+i 53b/19
 ḥarāret+i 16a/03
 ḥareket+i 16b/15, 16b/17,
 19a/04
 havā³iyet+i 31a/18
 ḥükmi+i 37a/16

- iç+i 92b/04
 i^c māl+i 86b/03
 in^c ikādiyyet+i 84a/08
 ishāl+i 53b/04, 53b/05
 ism+i 73a/13
 istiḳāmet+i 20a/06
 isti^c māl+i 14a/05, 40b/18,
 44b/12, 45a/07, 53b/18, 64b/11, 67b/17,
 83b/14, 84a/19, 93a/03
 izn+i 68a/05
 ḳābiliyyet+i 32b/07
 ḳadr+i 78a/15
 ḳalb+i 11b/14
 ḳavm+i 15b/17, 72a/19
 kemüg+i 74b/17, 85a/16, 87a/02,
 94b/12
 kesīf+i 02b/19
 keşret+i 14a/01
 keşf+i 67b/18
 keyfiyyet+i 04b/03, 04b/16,
 05a/01, 05a/04, 28b/04, 28b/14, 38a/12,
 38b/08, 39b/11, 39b/14, 42a/02, 53a/02,
 53a/05, 53a/18, 72b/14, 88b/10, 91b/12,
 93a/02
 kibrit+i 79a/12, 85b/14
 kim+i 31b/02, 31b/03
 kök+i 10b/15, 18a/10, 21b/09,
 22b/05, 24a/01, 52a/15, 61b/10, 63a/02,
 87b/06
 köpüg+i 31a/04
 kuvvet+i 03a/01, 05a/03, 16b/17,
 25b/17, 25b/19, 35b/13, 40a/12, 54b/10,
 54b/14, 58b/04, 60b/07, 72a/01, 86a/18,
 89b/05, 92a/18
 küçüg+i 10b/14
 levn+i 08b/06, 15a/10, 15a/11,
 17a/14, 17b/14, 17b/15, 20a/04, 20b/11,
 21b/17, 25a/14, 30b/10, 30b/11, 37a/14,
 40b/08, 42b/17, 42b/18, 59b/04, 59b/06,
 59b/07, 61b/07, 61b/14, 61b/17, 63a/10,
 63b/05, 77a/01, 80b/16, 81a/02, 83b/09,
 89b/11, 89b/13, 91a/08, 91b/15, 93a/11,
 93a/13
 ma^c den+i 07b/15, 08a/01,
 08a/04, 27b/09, 33b/12, 53b/16, 53b/17,
 53b/18, 69a/18, 71a/18, 74b/08, 84b/11,
 87b/15
 maḥall+i 13a/18, 13b/01
 maḥdūmiyyet+i 02a/02
 maḥlūl+i 79b/05
 mā^ʿ iyyet+i 37a/01, 37a/02
 ma^c rifet+i 05a/06, 19b/10,
 49b/09
 mebdē^ʿ i 09a/11, 09b/05,
 09b/07, 31b/01, 52b/01
 melik+i 49a/03
 menfa^c at+i 03a/01, 03a/03,
 24b/18, 85b/15
 mesā^c il+i 56b/18
 merkez+i 05b/10
 meşakḳat+i 42b/02
 milḥ+i 71b/08
 mişl+i 39b/18, 40a/01, 95b/15
 muḥarrik+i 10a/04
 müddet+i 35b/11
 münāsebet+i 12b/05
 mürdasenc+i 91b/14
 müşābehet+i 24a/14

- nazîr+i 51b/12, 57a/13, 62a/04,
 67a/03, 75b/14, 75b/16, 77b/09, 81b/06,
 83b/11, 85a/11, 86b/10, 87b/12, 89b/01,
 90a/05, 90a/06, 91b/04, 93b/09
 nef^f+i 35a/02, 44a/07, 47b/13,
 52b/18, 54a/02, 66a/03, 67a/03, 67a/04,
 78a/15
 nef^s+i 06b/11
 nevbet+i 76a/05, 87b/19
 nev^c+i 08a/10, 15b/14, 15b/16,
 28b/02, 49a/17, 85a/18
 nisbet+i 77b/17, 77b/18, 77b/19
 perçem+i 83a/05
 şâhib+i 66a/16, 95a/06, 95a/09
 sebeb+i 02b/09, 61a/12, 70a/03,
 79a/03
 semmiyyet+i 24b/19, 55b/16,
 72a/20
 şihhat+i 15a/03
 sirâyet+i 24b/17
 siyeg+i 73b/10
 şüret+i 07a/04, 11a/06, 11a/07,
 29b/17
 süfl+i 31a/05
 reng+i 10b/14, 24a/17
 resm+i 56b/01
 rûhâniyyet+i 32b/12, 33b/09
 ruṭubet+i 28b/08, 31a/17,
 33a/13, 54a/13
 şeker+i 33a/10, 40a/02, 76a/18,
 93a/18
 şerbet+i 36b/10, 43b/03, 44a/14,
 51b/12, 62a/15, 74b/10
 şeref+i 20a/07
 şey^ʿ+i 65b/17
 ṭabāyi^c+i 01b/15
 ṭabī^cat+i 02a/16, 18b/06
 tafşîl+i 16a/18
 tağayyür+i 49a/14, 49b/18
 taḥammül+i 26a/01, 55b/07
 taḳṭîr+i 28a/07, 32a/01, 32a/06,
 35b/10, 38b/03, 65b/04
 ta^crîf+i 04a/03
 taş^cid+i 59a/01, 89a/07
 tarîḳ+i 09a/15, 09a/16, 29a/03,
 34a/06, 35a/04, 35a/09, 35b/18, 36a/05,
 36a/08, 36a/13, 36b/06, 36b/12, 38a/05,
 39a/03, 39a/15, 39a/18, 40a/06, 40a/18,
 40b/05, 40b/19, 41a/06, 41b/01, 41b/07,
 41b/14, 42a/03, 42a/13, 43a/14, 43b/14,
 44a/08, 44b/03, 44b/19, 45b/18, 46a/16,
 47a/10, 47b/01, 47b/14, 48a/02, 48a/18,
 48b/06, 59a/11, 59b/16, 60a/19, 64b/06,
 66b/15, 67a/11, 68b/02, 68b/10, 70a/06,
 70b/13, 71a/18, 71b/14, 81b/14, 82a/11,
 86a/19, 88a/07, 94a/02
 târik+i 56a/10, 56a/14, 56a/16
 ṭarṭîr+i 15a/14, 51b/15, 63b/16
 tedbîr+i 53a/03, 55a/14, 87b/15
 teklîs+i 27a/03, 27a/09, 27b/04,
 27b/12, 27b/15
 tekvîn+i 11b/03
 temren+i 95a/04
 tenevvü^ʿ+i 14a/01
 te^ʿşîr+i 09b/17, 09b/19, 13b/05,
 14a/07, 73b/14, 77b/10
 terettüb+i 02a/02
 terkîb+i 95b/10

- tevellüd+i 07a/03, 09a/15
tevfîk+i 03b/11
tübâl+i 85b/08, 85b/10
tütün+i 25a/14, 27b/01, 60a/05,
81b/17
uşûl+i 11b/09
üç+i 36b/07
üzüm+i 93b/05
vesen+i 89b/05
yemiş+i 06b/06, 06b/07, 06b/08,
28a/13
yengec+i 76b/08
yer+i 12b/02
zeheb+i 91b/06
zibl+i 32a/17
zîkr+i 53a/09, 69a/18, 71b/03,
79b/10
ziyâdelig+i 07b/11, 07b/13,
12a/16
+î - 220 – (*Belirtme hali eki.*)
âfet+i 93b/01
aķciger+i 39a/11
‘aķd+i 43b/09
‘âlem+i 05b/18, 12a/02
âlet+i 88b/12
‘alîl+i 85a/01
‘amel+i 49b/10, 54b/05, 60a/11,
61a/11, 61b/14, 62a/14, 62b/04, 65a/05,
70b/18, 80b/11, 82a/02, 87a/19, 89b/13,
91a/08, 93a/13, 95a/09
ateş+i 36a/01, 36b/16, 36b/18,
37a/11, 42b/07, 43b/16, 44b/07, 64a/02,
67b/07, 75b/07, 75b/08, 80b/05, 80b/19
beden+i 65b/17, 70a/18, 86b/10,
88a/19, 95a/15
bevl+i 39a/10, 66b/11, 67a/02,
69b/05, 75b/20, 76a/09, 80b/03, 81a/09,
81a/17
cedîd+i 03a/19, 04a/01
cevâhir+i 19b/04
cism+i 25a/10, 31a/01
ekber+i 11b/11
çölmeg+i 92b/08
demir+i 29a/03, 79a/18, 85b/09
demür+i 07b/08, 79a/05
dil+i 65b/10, 67b/08
diş+i 13a/12
direm+i 41b/18
ditremeg+i 42b/01
dühn+i 69a/01
fîkr+i 70a/19
gül+i 34a/17, 38b/14, 62a/10
gümüş+i 04a/13, 27a/13, 28a/03,
28a/04, 28a/19, 28b/02, 43b/18
hâll+i 91b/14
hâmis+i 15b/13
hiddet+i 93b/01
inbîh+i 28b/09
infi‘âl+i 57a/02
iş+i 92a/11
ishâl+i 50a/04, 73b/04, 73b/06,
85a/03, 85b/06
isti‘mâl+i 64b/10
jîve²+i 11a/08, 30b/07
ķalb+i 40b/02, 71a/11, 78a/10
kibrîti+i 37a/17, 44b/19, 45b/10,
54a/13, 77b/06, 79b/02
kirec+i 30a/12

- kömür+i 58b/04, 67a/16
 kuvvet+i 53a/15, 78a/11
 levn+i 41b/17, 46b/08
 maḥlül+i 48a/10, 64b/01,
 70a/11, 77a/08, 78b/09
 ma^çden+i 04a/12, 04b/07,
 08a/06, 26a/09, 55a/17
 ma^çmül+i 58a/06, 59a/14,
 88b/14
 ma^çrifet+i 49b/10
 marîz+i 56a/19, 70a/18
 merhem+i 95a/01, 95a/03,
 95a/10, 95a/11
 milḥ+i 33a/08, 48b/13, 51a/02,
 52b/05, 52b/06, 57a/09, 62a/03, 64a/14,
 69a/05, 90b/08
 mu^çayyen+i 18a/07
 mübârek+i 68a/11
 mükerrem+i 18b/05, 19b/16
 münâsib+i 24b/11
 mürekkeb+i 56b/05
 müshil+i 53a/10
 nevâzil+i 39a/17
 nev^ç+i 06a/12, 19b/01
 nıḳrîs+i 87a/09, 87a/17
 nisbet+i 11b/05, 16a/13, 24b/11
 öksürig+i 72a/04
 pelin+i 34b/15
 şeyḥ+i 81b/03
 şey^ç+i 25a/04, 26a/16, 26b/03,
 27a/03, 30b/13, 31a/05, 32b/05, 32b/06,
 32b/14, 33a/06, 33a/07, 33a/13, 34a/13,
 47b/06, 50b/09, 50b/10, 63b/16
 şîş+i 13a/10
- râvend+i 26b/15
 şâ^çid+i 58a/15
 semmiyyet+i 05a/08, 72b/01
 sidig+i 17b/10, 46b/05
 sidüg+i 49b/02
 siñir+i 40b/03
 süd+i 70b/08
 süfl+i 31a/05
 sükker+i 93a/15, 93b/17
 ṭabâyi^ç+i 69b/16
 ṭabî^çat+i 13a/14, 49b/16, 73b/02
 taḥmîr+i 29b/04
 taḳṭîr+i 31a/13, 38b/12
 ṭarîḳ+i 54a/08
 ṭarṭîr+i 26b/19, 27b/12, 33a/08,
 35b/12, 46b/16, 51a/14, 57a/17, 64a/08,
 64b/06, 78b/12, 78b/13, 80b/02
 tedbîr+i 76b/01
 tefriḳ+i 31a/17
^çufunet+i 69b/05
 veled+i 70b/11
 yigitlig+i 70b/07
 yüz+i 46b/07
 zâÿid+i 93a/02
 zehr+i 66a/11, 90a/19
 zibl+i 30a/12
 zihn+i 72a/08
 +^çi - 24 - (*Belirtme hali eki*)
 bürâde+^çi 27b/01
 cümle+^çi 59b/03
 dâÿire+^çi 88a/04
 edviyye+^çi 22a/18
 ğalîze+^çi 52b/11
 menî+^çi 44a/16

- muḳābele+’i 28b/10, 28b/11
re’ise+’i 74a/19
re’isiyye+’i 44a/15, 74a/17
sirke+’i 27b/03, 42b/16, 42b/19,
47a/11, 47a/12, 59a/14, 59a/15, 94a/19
şīşe+’i 30a/01, 30a/09
‘unşuriyye+’i 11a/18
‘uşāre+’i 72b/16
vesvese+’i 71a/06
- +idir** - 46 -
aḥsen+idir 78a/14
aḥvāl+idir 10b/01
aḳrabādin+idir 49a/01
ālet+idir 08b/09
‘amel+idir 82a/18
bād-zehr+idir 43b/12
bir+idir 01b/10
büyüg+idir 24b/03, 31a/10,
86a/18
cism+idir 06b/11, 06b/17
çiçeg+idir 21b/13
diken+idir 20b/13, 20b/14
düñleg+idir 22a/07
efḍal+idir 68a/15
eşref+idir 68a/15, 77b/16,
78a/14
et+idir 12b/02
fer‘+idir 01b/13, 02a/09
fi‘l+idir 74a/03
kebīr+idir 82a/18
kemāl+idir 07b/02
keyfiyyet+idir 38b/14
kir+idir 85b/08
kök+idir 21b/05
- küçüg+idir 85a/14
maḥall+idir 77b/15
mebde’+idir 05b/06, 05b/11,
05b/12, 10a/05, 12a/01
mü’eşşir+idir 07a/09
nazīr+idir 78a/11
nefs+idir 06b/17,
nev‘+idir 20b/07, 23a/07, 42a/10
re’is+idir 57b/12
şüfl+idir 32a/17
üzüm+idir 23a/19
- +iken** - 1 -
var+iken 05a/03
- +ile** - 2 -
irş+ile 18a/10
şiddet+ile 14a/17
- +im** - 2 -
biz+im 15b/06, 67b/15
- +iñ** - 182 - (*İlgi hali eki*)
aḳciger+iñ 86a/09
‘aḳreb+iñ 24a/19
‘ālem+iñ 06a/10, 95b/01
ālet+iñ 88b/14
‘alīl+iñ 89b/05
ateş+iñ 25a/05, 25a/06, 31b/06,
31b/09, 32a/09, 32a/12, 77b/10
beden+iñ 17b/05, 55a/08, 65a/10
bevāsīr+iñ 86a/06
bevl+iñ 17b/16, 65a/12
cāmi‘+iñ 64b/09
ciger+iñ 47a/07, 89a/12
cism+iñ 05a/03, 05a/04, 08a/10,
31a/13
dārçīn+iñ 66b/04

- demir+iñ 10b/03, 27a/17,
29a/02, 32a/17, 47b/10, 79a/18, 85b/08
diş+iñ 76b/13, 92b/12
ekber+iñ 16a/06
eşek+iñ 13a/11
fi' l+iñ 16a/09
habş-ı hadīd+iñ 85b/16
hacer+iñ 92a/19, 92b/09
hadīd+iñ 85b/07, 95b/02
hall+iñ 26b/01, 26b/02
hāmis+iñ 19b/10
harāret+iñ 08a/10, 31a/14
ilm+iñ 01b/06, 05a/05
inbīk+iñ 58b/03, 58b/05, 88b/18
ishāl+iñ 85a/17
kalb+iñ 17b/06, 40a/11, 77b/16,
78a/03
kamer+iñ 16a/03, 22a/05,
23a/18, 84b/02
karaciger+iñ 40a/10, 65a/15
kavm+iñ 95a/19
kibrīt+iñ 14a/12, 17b/02, 37a/16,
37b/01, 37b/02, 37b/07, 42b/07, 44b/19,
45a/02, 88b/10
kirec+iñ 30a/12
lāzverd+iñ 23a/07
ma' den+iñ 07b/06, 07b/07,
07b/13, 08a/06, 09b/04, 28b/14
maḥall+iñ 19a/06
marīz+iñ 16b/09, 17a/03,
55b/02, 55b/06, 55b/13, 56a/10, 56b/15,
64b/10, 65a/06
merhem+iñ 26a/02, 95b/01
millḥ+iñ 14b/04, 14b/06, 14b/11,
64a/17, 64a/19, 65b/04, 65b/15, 84b/09
müdebber+iñ 78b/04
müdebbir+iñ 07a/08
mükerrem+iñ 18b/06
mürdasenc+iñ 91b/15
müteḳaddimīn+iñ 73a/15
nefs+iñ 13b/09
nev' +iñ 06b/18, 07b/02, 08b/15,
08b/16, 10a/04, 10a/08
raḥm+iñ 39a/11, 83a/08
sa' leb+iñ 86a/17
selesü'l-bevl+iñ 86a/06
sen+iñ 77b/11
sidig+iñ 17b/13, 17b/15
süzek+iñ 29b/19
şems+iñ 77b/17, 78a/11
şey+iñ 14a/09, 79b/16
şey' +iñ 07a/02, 07a/03, 09a/01,
13b/14, 14a/02, 14a/04, 16a/01, 22a/13,
26b/11, 26b/15, 29b/01, 29b/04, 29b/07,
30a/18, 30b/14, 31a/02, 32a/04, 32b/07,
32b/08, 32b/10, 33a/07, 53a/11
ṭabāyi' +iñ 56b/02
ṭabīb+iñ 56b/10
ṭabī' at+iñ 05b/11, 70a/03,
72a/19, 95a/16
ṭaḥmīr+iñ 29b/14
ṭaḳṭīr+iñ 31b/02, 33b/05
ta' fin+iñ 35b/11
ṭarṭīr+iñ 15b/14, 15b/15, 27b/11,
37b/16, 46b/06, 50b/15, 50b/17, 51a/03,
51a/05, 51a/10, 78b/18, 79a/09
taş' id+iñ 32b/07
terkīb+iñ 62a/04

- tıyn-i hikmet+iñ 30a/14
yir+iñ 19b/05
zāhir+iñ 06b/02
zühal+iñ 20a/06
- +in - 4 -**
hall+in 28b/14
tedbīr+in 15b/04, 24b/13
terkīb+in 13a/16
- +ince - 1 -**
dil+ince 11a/01
- ince - 18 -**
gid-ince 28b/09, 33b/17, 57b/14,
60b/14, 63b/14, 68b/04, 68b/14, 71b/03,
82a/08, 83a/14, 93a/15
id-ince 88a/12, 89b/17, 94b/16
kesil-ince 27b/01, 60a/01,
80b/04
tüken-ince 34b/04
- +inde - 185 -**
āhir+inde 94a/03
aķciger+inde 61a/04
beyn+inde 02a/17, 13b/08,
16a/12, 24a/16, 28a/18, 29b/06, 65b/05,
67b/14, 74b/01, 79a/09, 79a/10, 93b/16,
94b/13
bir+inde 14a/13, 15a/01, 15b/19,
55b/18, 57a/02
ciger+inde 82b/17
cism+inde 40b/15
devr+inde 84b/03
dib+inde 17b/07, 17b/17,
27a/17, 27b/09, 37a/04, 42b/14, 44a/07,
44b/09, 44b/18, 45b/06, 45b/13, 46a/06,
47a/04, 47a/17, 47b/13, 48a/05, 48b/01,
54a/12, 54b/01, 54b/07, 58a/01, 58a/05,
58b/07, 61b/16, 62b/06, 63a/14, 64a/01,
64a/06, 64a/11, 64a/13, 64a/17, 67b/02,
70a/12, 71a/01, 71b/07, 71b/08, 75b/09,
78b/15, 79b/04, 80a/02, 80b/11, 80b/18,
81a/18, 81b/01, 86a/01, 87a/15, 87b/08,
90b/05, 90b/08, 91a/14
dirhem+inde 46b/03
fazīlet+inde 73a/15
ğılzet+inde 19b/14
hāl+inde 20a/06, 20a/07, 51a/08
hall+inde 80b/02
heb+inde 06a/08
iç+inde 01b/15, 05b/05, 27b/02,
30b/04, 31b/08, 32a/14, 33a/07, 35b/06,
36a/06, 37a/14, 37b/01, 38b/10, 39b/12,
47a/13, 50b/18, 57a/15, 57b/16, 68a/02,
69a/05, 76b/17, 78b/06, 83b/06, 85a/02,
87b/17, 87b/18, 88a/12, 92a/12, 93b/03,
93b/06, 93b/09, 94b/04
ķaraciger+inde 61a/04
keyfiyyet+inde 29b/14
levn+inde 25a/14, 59a/19
mā-beyn+inde 14a/01
ma^cden+inde 85b/09, 85b/12,
88b/05, 88b/06
mezheb+inde 08a/12
reng+inde 20a/04, 87b/11
ric^cat+inde 20a/08
riķķat+inde 19b/14
şaded+inde 57a/05
sebt+inde 02b/08
sekiz+inde 84b/03
şüret+inde 17b/09

- tedbîr+inde 54a/03, 81a/07
 tertîb+inde 02b/02
 üzer+inde 17b/16, 22a/16,
 26a/07, 28a/06, 31b/06, 31b/07, 31b/09,
 32a/02, 32a/03, 32a/10, 32a/13, 37b/11,
 38b/17, 40a/03, 45a/02, 51a/01, 53b/14,
 57b/18, 59b/07, 60b/02, 60b/06, 62b/05,
 67a/14, 70a/08, 70a/13, 73a/01, 78b/07,
 80b/08, 83a/07, 85b/17, 88a/11, 88b/08,
 88b/16, 89b/17, 91b/19, 95a/10, 95a/11
 vakt+inde 05b/06, 12b/12,
 64b/13, 87b/19
 yer+inde 19b/15
 zâhir+inde 24b/09
 zaḥmet+inde 54b/13
+indedir - 2 -
 göbeg+indedir 10b/15
 tarîḳ+indedir 37a/05
+inden - 137 -
 aḥvâl+inden 20a/01
 ateş+inden 79a/07
 bevl+inden 79b/17
 birbir+inden 02a/13, 25b/06,
 25b/08, 92a/01
 bir+inden 38a/14, 53a/06,
 55b/14, 58b/01, 59b/02, 60b/16, 61b/05,
 61b/08, 61b/19, 62a/02, 63b/02, 71b/15,
 72b/06, 72b/07, 72b/09, 72b/12, 73a/09,
 73a/10, 74a/08, 74a/09, 74b/05, 74b/08,
 74b/18, 75a/02, 75a/04, 76a/18, 76a/19,
 76a/20, 76b/01, 76b/17, 83a/06, 83a/19,
 85a/13, 85a/16, 87b/02, 87b/03, 89a/01,
 89a/05, 89b/09, 90a/10, 90b/11, 91a/04,
 91a/05, 91a/06, 91b/05, 91b/06, 91b/07,
 91b/08, 91b/09, 91b/10, 91b/12, 92b/02,
 92b/03, 94a/06, 94b/07, 94b/12
 cānib+inden 09b/11, 09b/12,
 10b/08
 cihet+inden 13a/03, 29b/02,
 31a/10, 56b/05, 56b/06
 cins+inden 26a/08
 devr+inden 42a/16
 dirhem+inden 46a/09, 62b/07
 eşkāl+inden 20a/01
 et+inden 15b/09
 evvel+inden 08b/18
 fi' l+inden 31a/14
 ḥāl+inden 04b/01
 ḥareket+inden 69b/09
 herbir+inden 74b/04, 74b/05,
 75a/03
 ḥiddet+inden 58b/09
 iç+inden 23b/03, 26a/16, 48a/05,
 56b/19, 72b/08, 84a/12
 isti' māl+inden 03a/06
 iştirāk+inden 23a/12
 izzet+inden 49b/09
 kerem+inden 49b/07, 49b/16
 keşîf+inden 30b/14, 32b/08
 kılllet+inden 13b/14
 kuvvet+inden 40a/13, 54b/15
 levn+inden 62b/04, 93a/13
 ma' den+inden 07b/13, 48b/06,
 85b/10
 milḥ+inden 46b/07
 müdebber+inden 53b/17
 müşāreket+inden 23a/18
 nev' +inden 28a/12

ruḫūbet+inden 65a/11	bir+ine 18b/19, 19a/07, 19a/08,
semmiyyet+inden 02b/13,	25a/09, 56b/05, 58a/09
05a/09, 05a/10, 55b/16	cānib+ine 31b/05
ṣūret+inden 33a/05, 81a/05	cirm+ine 25a/16
ṭabī ^c at+inden 18b/07	cism+ine 07a/17
tağyīr+inden 14a/02	def ^c +ine 15a/15, 70a/01
taḥlīl+inden 14a/02	dib+ine 17a/13, 17b/03, 30a/06,
tecāvüz+inden 13b/14	31a/05, 63b/13, 71a/05, 77a/11, 77a/13,
tedbīr+inden 03a/02	78b/17, 94b/01
tefrīḳ+inden 14a/02	dirhem+ine 35b/10, 38a/14,
terkīb+inden 13b/14, 13b/15,	38b/09, 40a/07, 43b/11, 60a/15, 62b/10,
14a/02, 14a/09	63b/12, 66b/16, 67b/03, 71b/05, 78a/19,
‘ufūnet+inden 61a/01, 68a/07,	82a/01, 90b/09
88a/19	fi‘l+ine 70a/16
üzer+inden 75b/10	ğāyet+ine 29b/08, 35a/13,
yübüset+inden 31a/19	35b/01, 37b/08, 55b/09
zāhir+inden 11a/06	helāk+ine 55b/13, 56a/03
+indendir - 5 -	iç+ine 17b/10, 27b/03, 27b/08,
bevl+indendir 65a/16	27b/12, 28b/05, 29b/18, 29b/19, 30a/01,
nev ^c +indendir 23a/19, 23b/05,	31b/11, 33a/09, 34a/07, 34a/19, 34b/16,
69a/17, 69a/18	35a/05, 37a/13, 37a/17, 42a/11, 43a/05,
+indir - 1 - -(indendir) yerine	48a/07, 54a/10, 59a/03, 60a/06, 61b/03,
kullanılmış.	63b/04, 68b/15, 79a/18, 81b/15, 88b/12,
pend+indir 48b/19	92b/06, 94a/18
+ine - 343 -	in+ine 59a/10
aḥvāl+ine 02a/04, 56b/15	isti‘ māl+ine 53b/10
ālet+ine 59a/06, 88b/12, 89a/06	kemāl+ine 07a/08
‘amel+ine 01b/06	kemmiyet+ine 14a/04
bārid+ine 54b/18, 82b/03	keşret+ine 14a/06
birbir+ine 02a/05, 05a/19,	kibrīt+ine 79a/11
06b/13, 07a/15, 09a/06, 10a/03, 10a/06,	ḳuvvet+ine 24b/16
10a/10, 10a/19, 18a/19, 18b/02, 54a/04,	ma ^c rifet+ine 19b/18
58a/03, 79a/15	mebde ² +ine 09b/08
biribir+ine 68a/14	mesāyil+ine 02b/01

- münāsib+ine 24b/11
 nihāyet+ine 25b/16
 raḥm+ine 23b/04, 83a/02
 şihḥat+ine 17a/11
 şüret+ine 81a/05
 şedīd+ine 54b/18
 tedbīr+ine 55a/19, 55b/10,
 79b/14, 79b/16, 95a/16
 teşhīş+ine 56b/11
 tevfiḳ+ine 01b/07
 üzer+ine 01a/14, 02a/02, 02a/03,
 02a/16, 04a/07, 04a/18, 07a/19, 08b/18,
 13b/12, 13b/13, 14a/03, 17b/11, 25a/15,
 26b/03, 26b/11, 27a/16, 28b/16, 28b/17,
 29a/05, 29a/13, 29b/17, 30a/05, 30a/16,
 30b/09, 31a/04, 31b/10, 31b/12, 31b/14,
 32b/13, 32b/18, 33a/10, 34b/02, 34b/03,
 34b/06, 35a/05, 35b/12, 35b/19, 36b/01,
 37a/03, 37b/13, 38a/04, 38a/09, 38a/10,
 38b/01, 38b/14, 39b/13, 41a/11, 42b/10,
 43a/05, 43a/08, 44a/01, 44a/05, 44a/07,
 44a/09, 44a/11, 45b/01, 45b/03, 45b/11,
 46b/02, 47a/02, 47b/03, 47b/11, 48a/08,
 48a/16, 49b/07, 50a/01, 50b/18, 51a/03,
 51a/04, 51a/06, 52b/07, 53b/07, 53b/13,
 54a/10, 54a/12, 54a/14, 54a/19, 54b/05,
 54b/06, 54b/08, 57a/15, 57a/18, 57b/09,
 58b/02, 58b/06, 59a/03, 59a/18, 59b/18,
 60a/07, 60a/11, 60a/16, 60b/01, 60b/13,
 61a/17, 61b/02, 61b/13, 61b/15, 61b/18,
 62a/11, 62a/19, 63a/09, 63a/11, 64a/01,
 64a/03, 64a/08, 64a/15, 64a/17, 64b/07,
 65a/17, 66a/11, 66a/16, 66b/04, 66b/06,
 66b/07, 66b/12, 66b/18, 67a/18, 67b/05,
 69a/02, 69a/03, 69b/13, 69b/19, 70a/07,
 70a/12, 70b/14, 70b/17, 71a/03, 71a/04,
 71b/03, 71b/08, 72a/20, 72b/02, 75a/13,
 75a/14, 75b/02, 75b/14, 76b/13, 76b/18,
 77a/02, 77a/06, 77a/09, 77a/10, 77a/15,
 78b/12, 78b/14, 79a/17, 79b/05, 80a/12,
 80b/01, 80b/03, 80b/11, 80b/13, 80b/19,
 81a/15, 82a/05, 82b/16, 83b/10, 85b/17,
 86b/03, 86b/08, 86b/12, 86b/13, 88a/08,
 88a/09, 88a/10, 88b/13, 89b/15, 91a/09,
 91b/01, 91b/16, 92b/05, 92b/14, 92b/17,
 93a/05, 93a/08, 93a/09, 93a/12, 93b/06,
 93b/07, 93b/08, 94a/13, 94a/14, 94b/02,
 94b/19, 95a/01, 95a/03, 95a/04, 95a/08,
 95a/13, 95a/14
 yābis+ine 54b/18
 yemiş+ine 28a/13
 yer+ine 30a/12, 35a/17, 36a/10,
 38b/05, 40a/14, 41b/12, 73a/07, 76b/13
 yüz+ine 34b/18, 38a/07, 46b/15,
 51b/18
 zaḥmet+ine 57a/16, 70b/08
 za^cif+ine 54b/19
 zehr+ine 13a/08, 24a/15, 24a/18,
 24a/19, 24b/04
+inedir - 3 -
 üzer+inedir 28a/18, 56a/17
 yer+inedir 41a/06
+ini - 109 -
 aḥvāl+ini 02a/03, 17a/05,
 56b/07, 56b/12, 56b/14
 ʿamel+ini 33a/03, 73b/05
 ateş+ini 82b/05
 bād-zehr+ini 67a/08

- bezr+ini 94a/03
 bir+ini 02b/10, 25b/15, 56a/01,
 61a/06, 61a/08
 cins+ini 78a/12
 diken+ini 78a/06
 dirhem+ini 93a/03
 ef^fāl+ini 13b/09
 el+ini 16b/09, 16b/12, 17a/03,
 25a/08
 et+ini 87b/18
 fer^f+ini 49b/13
 göz+ini 13a/05
 ḥaḳīḳat+ini 15b/19
 ḥall+ini 84b/09
 ḥiddet+ini 33a/17, 33b/01,
 88b/01, 93a/19
 ʿilm+ini 12b/19
 infī^fāl+ini 02a/17
 isti^fmāl+ini 56b/06
 iş+ini 78a/19
 kepeg+ini 45b/17
 keskinlig+ini 33a/17
 keyfīyyet+ini 24b/14, 53a/01,
 53a/04, 53b/12
 kuvvet+ini 29b/05, 33b/01,
 81b/04
 laṭīf+ini 30b/14, 32b/08, 72b/19
 levn+ini 07a/04, 07b/07, 80b/16
 maḥall+ini 02b/09
 ma^frifet+ini 19b/10
 millḥ+ini 46b/06, 50b/15, 62a/03,
 64a/13, 69a/05, 71a/19, 73a/08, 86b/07,
 87a/15, 90b/07, 93a/16
 mükelles+ini 28b/15
- münāsebet+ini 16a/15
 nef^f+ini 13a/04
 nevbet+ini 49b/13
 nev^f+ini 07a/03, 07a/09, 07b/12,
 09a/18, 09b/05
 ruṭūbet+ini 44a/11, 44b/17,
 45b/06, 45b/12, 90a/08
 sebeb+ini 16a/01, 49a/11
 semmiyyet+ini 25a/03, 53a/03,
 55b/12, 61a/14, 68a/19, 72b/02, 89b/19
 şevb+ini 82b/16, 88a/01
 şihḥat+ini 04b/09, 53b/15
 şūret+ini 32b/08
 şekl+ini 07a/04, 07b/07
 şiş+ini 89a/17
 tarīḳ+ini 53b/11
 taş^fīd+ini 89a/07
 tedbīr+ini 15b/04, 19b/16,
 53b/11, 78a/13, 79b/14, 79b/15
 terkīb+ini 02a/13, 13a/16,
 56b/04
 tevellūd+ini 70b/02
 zehr+ini 66a/12
- +iniñ** - 49 -
 ʿamel+iniñ 59b/16, 61b/04,
 63b/10, 66b/15, 67a/11, 68b/01
 ateş+iniñ 31b/06
 beden+iniñ 24b/15
 bir+iniñ 02a/11, 02a/13, 18a/07,
 53a/05, 56a/01, 56a/19, 56b/01, 56b/03
 çiçeg+iniñ 18a/06, 75b/17,
 85a/14
 ekşer+iniñ 83a/02
 kemāl+iniñ 60a/04

keyfiyyet+iniñ 20a/09	pekişdir-ir 76b/14, 92b/11
kök+iniñ 62b/13	vir-ir 22a/03, 22a/13, 29b/10,
ma ^ç den+iniñ 36b/02, 48b/06,	39b/18, 41a/18, 41b/18, 53a/18, 66a/05,
53b/16	66a/07, 70a/19, 71a/12, 72a/04, 72a/08,
müddet+iniñ 34a/08	72a/11, 74a/02, 74a/14, 80a/12, 81b/04,
nev ^ç +iniñ 10a/07	81b/08, 86a/09, 86a/16, 92a/15, 95b/09
ser+iniñ 94b/11	yetişdir-ir 77b/19
şihhat+iniñ 24b/16	yürid-ir 75b/20, 76a/10, 83a/09,
sükker+iniñ 42a/12	83b/06
taqtır+iniñ 28b/04, 34a/06	-irsin - 7 -
tarıq+iniñ 59a/10	değişdir-irsin 95a/10
tartır+iniñ 50b/14	erid-irsin 66b/16
taş ^ç id+iniñ 88b/03, 88b/10	itdir-irsin 52b/08
tedbır+iniñ 19b/10, 59a/11,	vir-irsin 36b/16, 87a/03, 88a/01
62a/09, 62b/12, 72b/13	yedir-irsin 58b/10
teklis+iniñ 27a/13, 27a/18	+isi - 47 -
yemiş+iniñ 18a/06	bir+isi 05b/01, 06b/15, 16b/02,
yeryüz+iniñ 43b/12	28a/15, 49b/03, 50a/02, 54b/03
yüz+iniñ 16b/05	kibrıt+isi 63b/13
zahmet+iniñ 57a/12	şerbet+isi 52a/05, 57b/05,
-ir - 66 – (<i>Geniş zaman eki</i>)	59b/15, 60a/18, 60b/10, 61a/02, 62a/06,
bildir-ir 14b/15, 17a/06, 19b/13,	62b/11, 62b/18, 63a/14, 63b/09, 64b/15,
25a/06	66b/03, 66b/13, 67a/01, 67a/05, 68a/12,
derled-ir 68a/01	68b/08, 69b/07, 70b/12, 71a/15, 72a/13,
diril-ir 33a/02	73b/17, 73b/19, 74b/14, 75a/06, 75b/15,
getür-ir 54b/11	77b/10, 82a/19, 82b/14, 83a/08, 83b/03,
gider-ir 22a/04, 48a/16, 57b/04,	83b/11, 84a/18, 85b/03, 86a/07, 86b/11,
66a/18, 66b/05, 66b/06, 70a/19, 71a/07,	89a/12, 89b/04
72a/08, 72a/12, 73b/06, 77a/19	+isini - 1 -
gönder-ir 16a/05	bir+isini 30b/06
kuvvetlendir-ir 44a/15, 44b/02,	+iyle - 17 -
71a/06, 71a/11, 73b/11, 76a/04, 76a/12,	ç adl+iyle 81b/12
77a/18, 77b/03, 86a/15, 86b/10, 92b/11,	a ^ç māl+iyle 02b/18, 03a/01
92b/12	bir+iyle 76a/11

- ekşer+iyle 62a/06
 et+iyle 78a/10
 iç+iyle 86b/02
 ism+iyle 03b/12
 isti^c māl+iyle 03a/02
 i^c tibār+iyle 18a/16, 49b/17
 kemāl+iyle 10a/08
 sebep+iyle 16b/16, 19a/06,
 49b/18, 58b/04
 şeker+iyle 82b/07
+iyledir - 2 -
 sebep+iyledir 14a/04, 14a/05
+ki - 28 -
 evvel+ki 04b/06, 04b/07, 05a/03,
 07a/05, 07b/16, 25a/10, 30a/09, 33a/02,
 45b/09, 46a/09, 48b/07, 52a/11, 54a/14,
 54b/05, 54b/07, 56b/10, 59a/07, 59a/15,
 61b/13, 63a/12, 64a/18, 64b/08, 64b/09,
 65a/02, 79b/07, 93a/13
+kiden - 1 -
 evvel+kiden 08a/02
+kiniñ - 1 -
 evvel+kiniñ 58a/18
+kisi - 12 -
 evvel+kisi 13a/14, 13a/17,
 14b/04, 15b/07, 25a/06, 25b/05, 31a/02,
 40a/04, 55a/12, 79b/15, 79b/16, 84b/07
+kisiniñ - 2 -
 evvel+kisiniñ 44a/07, 47b/13
+la - 47 -
 altun+la 54b/04, 81a/12
 antimun+la 42b/18, 67b/14
 anuñ+la 04b/02, 11b/16, 41b/19,
 49a/15, 49a/18, 71b/06, 74a/15
 bārūt+la 59b/17, 79a/10
 eflāk+la 09b/03
 hayvānāt+la 02b/14
 ifrāt+la 73b/05
 qarāḥ+la 93a/03
 ma^c deniyyāt+la 55b/03, 55b/11
 mesmūmāt+la 50a/06
 miḡrāş+la 81b/14
 mizāc+la 10a/07
 raḡb+la 32a/05
 rıfḡ+la 12b/07, 42b/02, 77a/12,
 77a/14, 86b/05
 rūḡ+la 33b/17, 34a/15
 şan^c at+la 88b/09
 şab+la 47b/15
 şarāb+la 45a/09, 45a/19, 66a/01,
 76a/09, 93b/11, 94b/08, 94b/09
 şart+la 44b/06, 94b/13
 tiryāḡ+la 74b/10, 89a/15
 zāc+la 54a/07, 75a/08, 82a/14
 zamḡ+la 72b/12
+ladır - 3 -
 anuñ+ladır 06a/03, 06a/04,
 06a/11
+lar - 286 -
 ağaç+lar 88b/08
 ağrı+lar 37b/13, 68a/08
 aşıl+lar 08a/13
 baḡırşaq+lar 85a/09, 85a/19
 ba^c zı+lar 06b/14, 54a/06
 boya+lar 26a/07
 buḡār+lar 15b/11
 buḡ^c a+lar 10b/06
 çanaḡ+lar 68b/15

- çıban+lar 50a/08
 devā+lar 02b/13, 02b/15,
 03b/09, 19a/07, 20a/03, 20a/07, 20a/08,
 20a/18, 20a/19, 20b/01, 20b/02, 20b/10,
 20b/13, 20b/16, 20b/19, 21a/10, 21a/11,
 21a/14, 21b/02, 21b/03, 21b/07, 21b/12,
 22a/05, 22a/07, 22a/08, 22a/10, 22a/15,
 22a/17, 22b/03, 22b/06, 22b/11, 22b/17,
 23a/02, 23a/03, 23a/04, 23a/08, 23a/11,
 23a/18, 23b/04, 23b/08, 23b/14, 23b/15,
 23b/18, 24a/03, 24a/06, 24a/10, 24a/13,
 24a/14, 24b/17, 26a/03, 28b/04, 28b/06,
 30b/17, 30b/18, 32b/12, 34a/09, 46a/13,
 47a/06, 50a/02, 53a/13, 53a/14, 53b/05,
 53b/09, 55b/02, 55b/05, 58a/16, 61a/12,
 61a/13, 67a/08, 68a/04, 69b/04, 69b/18,
 70a/15, 72b/02, 74b/09, 83b/05, 85a/02,
 87a/05
 duḥān+lar 15b/11
 eczā+lar 26a/05, 40b/10, 75a/12,
 91a/16
 emrāz+lar 14a/10
 ġargāra+lar 57b/03
 ġayrı+lar 01b/17, 31a/08,
 71a/18, 92a/10
 ḥab+lar 36a/16, 42a/19, 57b/07,
 60b/18, 62a/16, 65a/19, 73b/07
 ḥāṣṣa+lar 20a/01, 40b/14
 ḥayvān+lar 24b/03, 92a/13
 ḥummā+lar 14a/13
 ʿilāc+lar 01a/17, 68a/09, 69b/11
 istifrāġ+lar 50b/06
 kabarcık+lar 90b/17, 91a/17,
 93b/08
 karaķır+lar 12a/10
 karḥa+lar 76b/06
 kar+lar 09b/18
 kar^c a+lar 25b/02, 25b/03
 kitāb+lar 04a/10, 04a/11
 koḥu+lar 14b/11
 kuḥl+lar 26a/07
 kum+lar 08a/03
 kuṣ+lar 44b/05
 kuṣ+lar 12b/13, 13a/03
 mafṣal+lar 44b/13, 87a/06,
 94a/13
 ma^c cūn+lar 39a/09, 71a/17
 marāz+lar 13b/15, 13b/16,
 14a/10, 14a/13, 14a/18, 14b/01, 14b/03,
 14b/14, 15a/17, 15b/02, 16a/10, 16b/06,
 16b/08, 16b/14, 18b/12, 18b/13, 49b/04,
 49b/10, 50a/18, 50b/04, 50b/13, 68a/04,
 68a/06, 68a/18, 69b/01, 70b/05, 89a/19
 maṭbūḥ+lar 39b/05, 39b/08,
 40b/19, 46a/14, 51a/10, 51b/10, 57a/11,
 63a/17
 noḳta+lar 24a/11
 ot+lar 10b/16, 10b/18, 34a/08
 otluķ+lar 31b/18, 32a/01,
 34a/06, 38a/12
 rūḥ+lar 04b/16, 11a/16, 28a/17,
 29b/03, 32b/16, 34a/13, 34a/15
 ṣan^c at+lar 05a/05
 şıraca+lar 14b/10
 sıtma+lar 15b/12, 50b/05,
 70b/02
 şu+lar 04b/16, 26a/14, 27a/06,
 27b/19, 28a/01, 28a/03, 28a/04, 28b/14,

30b/05, 31b/16, 33a/03, 33a/04, 33b/19,
 39a/09, 39b/08, 40b/19, 43a/10, 44a/15,
 45a/07, 46a/04, 51a/10, 51a/17, 51b/10,
 52a/06, 54a/05, 57a/11, 58a/08, 62a/07,
 63b/10, 66a/15, 66b/02, 66b/05, 66b/14,
 68a/13, 68b/09, 68b/19, 69b/08, 73b/18,
 74b/16, 82b/15, 83a/01, 88a/19, 88b/02,
 90a/06, 93b/14
 tağ+lar 88b/06
 tamar+lar 07b/18, 19a/05
 taş+lar 08a/04, 12b/01, 26a/07,
 45a/01, 54a/07, 83b/17, 84a/01, 84a/08,
 87a/13, 88b/07
 tohum+lar 35a/13, 38a/12
 tolu+lar 09b/18
 ʿuzuv+lar 16a/06
 yağ+lar 04b/16, 29b/03, 32a/12, 38a/04,
 75b/19, 86b/15
 yağmur+lar 09b/18, 12a/12
 yaprak+lar 34a/03
 yara+lar 14b/07, 50a/08, 90b/16,
 90b/17, 92a/12, 93b/08
 yıldız+lar 07a/11
 yol+lar 09a/14
 zamğ+lar 26a/13
 zımād+lar 61b/02
+lara - 91 -
 adam+lara 58b/10
 ʿadū+lara 18a/03
 ʿavrat+lara 84b/02, 89b/07
 aʿzā+lara 95b/09
 bağırsağ+lara 23b/08, 72a/03
 bāşūr+lara 92a/16
 çıban+lara 47b/19, 50a/15,

91a/17
 devā+lara 38b/06, 51b/10
 kabarcık+lara 91b/03, 92a/08
 karğa+lara 76b/09
 kaşaba+lara 88b/09
 kaşık+lara 75a/17
 kıl+lara 22a/15
 mafşal+lara 87a/05
 maʿcūn+lara 41a/05
 maʿşūm+lara 52b/15, 64b/17
 maraz+lara 14b/12, 15b/03,
 16b/16, 17a/18, 17b/01, 17b/07, 18b/05,
 21b/15, 37b/15, 40a/10, 40a/12, 40b/18,
 43a/18, 49b/07, 52b/02, 54a/01, 59b/14,
 60b/19, 61a/01, 64b/12, 64b/13, 66b/07,
 67b/19, 74b/02, 79b/01, 81b/10, 82b/12,
 89a/19, 89b/06, 90a/01, 90a/17
 sıtma+lara 36b/11, 37a/15,
 42a/16, 46a/11, 50a/11, 51b/09, 59b/12,
 66a/18, 69b/04, 73b/08, 87b/14, 88a/03,
 90a/04
 tamar+lara 15a/08
 t̄āʿūn+lara 59a/01
 ʿuzuv+lara 16a/05
 yara+lara 24a/03, 24a/07,
 39a/13, 43a/02, 44a/17, 45b/01, 46b/04,
 46b/14, 47a/18, 47b/19, 48a/11, 48a/17,
 48b/02, 50a/15, 91a/17, 91b/03, 92a/08,
 93a/01, 93b/02
 yıldız+lara 20a/02
+larda - 35 -
 ʿavrat+larda 71a/12
 ayak+larda 16b/02, 17b/08
 aʿzā+larda 83b/16

bayır+larda 22b/08
 budağ+larda 09b/01
 çayır+larda 23b/16
 devā+larda 91a/09
 eczā+larda 34a/11
 hummā+larda 95b/08
 maḡşal+larda 44b/11
 ma^ç cūn+larda 40a/14
 maraž+larda 16b/19, 17a/02,
 17b/13, 17b/15, 51b/12, 62a/05, 67b/17,
 69b/17, 74a/06, 77b/10, 82b/13, 88a/06
 ot+larda 34a/11
 otluğ+larda 35a/15, 35a/16
 rubb+larda 33a/13
 rūḡ+larda 64a/19
 tağ+larda 20b/08
 toğum+larda 09a/19, 38b/05
 tuz+larda 26a/18
 yara+larda 41b/06
+lardadır - 1 -
 maraž+lardadır 50b/11
+lardan - 35 -
 ağrı+lardan 72a/10
 a^ç zā+lardan 15a/14
 bağırsağ+lardan 14b/19, 71a/09
 devā+lardan 22b/12, 23a/13,
 25a/15, 61a/07, 65a/05, 83a/17
 eczā+lardan 91a/15
 ġidā+lardan 15a/18
 hılṡ+lardan 39a/12, 50a/16,
 81b/06
 maraž+lardan 16b/09, 16b/12,
 16b/19, 18a/11, 56b/05, 70a/18, 78a/04,
 81b/03

otluğ+lardan 34a/01
 rūḡ+lardan 64a/18
 şu+lardan 45a/11, 76a/11
 şarāb+lardan 15a/18
 tamar+lardan 16b/06
 taraf+lardan 09b/14
 taş+lardan 84a/12, 84a/13
^ç unşur+lardan 40b/16
 yaprağ+lardan 34a/01
 zāç+lardan 52a/11
+lardandır - 6 -
 devā+lardandır 22a/19, 70a/16,
 71a/05, 71a/06, 71b/12
^ç ilāc+lardandır 52a/15
+lardır - 31 -
 ağaç+lardır 35b/17
 aşıl+lardır 06b/09
 devā+lardır 20a/02, 20b/02,
 20b/16, 21a/04, 21a/07, 21b/17, 22a/18,
 22b/05, 22b/18, 23a/13, 23a/16, 23a/19,
 23b/11, 23b/12, 61a/13, 83b/16
 hār+lardır 79a/13
 maṡbūḡ+lardır 45a/11, 87a/07
 muḡtāc+lardır 27a/01
 ot+lardır 23a/15
 tamar+lardır 19a/03
 taş+lardır 06b/07, 23b/02,
 23b/03
 yağmur+lardır 06b/07
 yakın+lardır 79a/14
 yara+lardır 44a/19
 yıldız+lardır 11b/11
+ları - 90 - (*Çokluk ve belirtme hali*
eki.)

- ağrı+ları 44b/09, 50a/05, 72a/09,
72a/14, 72b/03, 73a/13, 73a/18, 76a/06,
92a/16
- ‘arağ+ları 61b/15, 80b/17
- a‘zā+ları 15a/10, 75b/13
- devā+ları 30b/19, 55a/16, 88a/14
- çıban+ları 92b/10
- eczā+ları 25b/08, 33a/15,
73a/04, 92a/02
- fazla+ları 84a/03
- hılt+ları 15a/13, 63a/15, 63a/18,
66b/11, 69a/12
- kabarcık+ları 92a/09
- kab+ları 87b/18
- kan+ları 47b/09
- kıl+ları 48a/16
- kum+ları 08a/03
- kurd+ları 39a/12, 45a/17,
52b/16, 66a/15, 90a/03
- kurşak+ları 90b/07
- kurt+ları 47a/08
- mafşal+ları 72a/11
- maraz+ları 15b/02, 16a/13,
16a/14, 74a/19, 77a/18, 78b/03
- mefāşıl+ları 72a/10, 87a/17,
94a/12
- mizāc+ları 18b/16
- muḥarriqa+ları 41b/04
- ot+ları 10b/15
- rūḥ+ları 11a/12, 11a/15, 18b/09,
40a/12, 64a/15, 64a/16, 71a/11
- tahta+ları 29a/04
- țamar+ları 46b/08
- taş+ları 28a/14, 39a/10, 46b/05,
48b/16, 51a/17, 66a/14, 68a/08, 70b/06,
71a/14, 72a/09, 75b/20, 82b/04, 84a/09
- vesaḥ+ları 30b/03
- yara+ları 18b/11, 20b/03,
40a/15, 41a/05, 48a/02, 52b/12, 66b/02,
92a/09, 92b/10, 93a/18, 93b/04, 94b/19
- yılan+ları 13a/06
- zamg+ları 91b/13, 92a/01
- +ları** - 61 – (*Çokluk üçüncü şahıs iyelik
eki.*)
- adam+ları 88b/08
- ağrı+ları 50b/12, 66b/12
- aşıl+ları 07a/01, 18a/09
- ayağ+ları 69b/11
- eczā+ları 28a/19, 79a/14
- devā+ları 20b/04, 76a/13,
87b/12, 90b/17
- du‘ācı+ları 03a/18
- ḥāşşa+ları 24b/06, 43b/13,
50a/01
- ıslāḥ+ları 53a/06
- ‘ilāc+ları 49a/10
- iltifāt+ları 03b/07
- irembaḥş+ları 03a/15
- i‘tibār+ları 48b/03
- koğu+ları 20b/01, 33a/16
- kuş+ları 13a/06
- ma‘nā+ları 79b/12
- maraz+ları 14a/15, 14a/17,
14b/08, 63a/17, 76b/10, 76b/14, 93b/03
- mevzū‘+ları 01b/10
- parça+ları 82a/09
- rāyiḥa+ları 08b/06, 24b/08
- rūḥ+ları 33b/04, 34b/12, 35a/15,

- 35b/15, 82a/12
 şu+ları 30b/05, 33b/04, 35a/15,
 82b/15
 tab^c+ları 03a/15
 ta^cm+ları 08b/06, 20a/19,
 24b/08
 tamar+ları 07b/17, 07b/19
 tohum+ları 18a/09, 18a/19
 yağ+ları 31a/07, 35b/03, 35b/14,
 41b/12, 48b/17, 69b/12
 yaprak+ları 21a/15
 yara+ları 45b/14
+larıdır - 2 -
 tamar+larıdır 12b/02
 yosun+larıdır 22a/17
+larıñ - 97 -
 ağaç+larıñ 35b/14
 avrat+larıñ 42a/08, 76a/01,
 83a/01, 85b/01
 ayak+larıñ 69b/09
 bağırsağ+larıñ 40a/11
 devā+larıñ 03b/09, 18b/06,
 22a/12, 24b/13, 30b/15, 50a/01, 53b/10,
 53b/11, 61a/06, 88a/07
 eczā+larıñ 73a/07
 eşyā+larıñ 33b/12
 hummā+larıñ 14a/07, 89b/03
 ilāc+larıñ 82a/18
 kaz+larıñ 90b/05
 kurbaga+larıñ 94a/03, 94a/04
 maraz+larıñ 13a/15, 13b/17,
 13b/19, 15b/05, 15b/13, 16a/14, 16a/19,
 18a/08, 18a/14, 18b/01, 19b/18, 40a/17,
 43b/12, 44a/18, 44b/15, 45a/04, 49a/09,
 49a/11, 49a/12, 49b/11, 50a/17, 52a/16,
 54b/13, 54b/18, 55a/09, 56a/18, 57a/07,
 58a/09, 59a/12, 64b/12, 68b/08, 70b/02,
 71a/07, 72a/12, 77b/13, 81b/06, 89a/18,
 93b/06
 mizāc+larıñ 62a/05
 ot+larıñ 13a/04, 34b/11, 35b/14
 otluğ+larıñ 38a/14
 rūḥ+larıñ 11a/17, 37b/14
 şarılık+larıñ 69b/03
 sıtma+larıñ 17b/19, 43a/11,
 45a/05, 52b/11, 58b/19, 68a/07, 82b/05,
 87b/12
 şu+larıñ 28b/04, 33b/19, 34a/02
 tahta+larıñ 29a/05
 taş+larıñ 27b/15, 48b/17, 71a/19
 tohum+larıñ 35a/14, 35b/02,
 38a/14
 tuz+larıñ 71b/11
 yakı+larıñ 26a/02
 yara+larıñ 47a/05, 94b/19
 yıldız+larıñ 09b/09, 09b/19
 zamg+larıñ 41b/12
+ların - 2 -
 kurşak+ların 90b/06
 maraz+ların 73b/12
+larına - 56 -
 ağrı+larına 45a/18, 50a/12,
 92a/18
 ayak+larına 69b/10
 hummā+larına 17b/13
 ıztırāb+larına 56a/08
 maraz+larına 17b/04, 17b/05,
 22a/14, 22b/16, 39a/10, 39a/13, 40a/11,

40a/15, 40b/03, 41a/13, 41a/17, 41b/18,
43a/11, 43a/13, 44a/04, 44a/16, 44b/02,
45a/06, 45a/07, 50a/09, 52b/02, 63a/15,
63b/01, 66a/02, 66a/05, 66a/08, 66a/09,
69a/09, 70a/17, 71a/12, 72a/02, 73b/13,
75a/07, 76b/08, 82b/06, 82b/11, 86a/12,
86a/14, 89a/11, 89a/12, 93b/14

sıtma+larına 67a/07, 81b/05

ūlā+larına 02a/15

yara+larına 93b/09

zāt+larına 09b/09

+larında - 10 -

kaşaba+larında 07b/18, 10b/08,
10b/12

kenār+larında 87a/12

kıvām+larında 19b/14

kitāb+larında 28b/03

maraz+larında 51b/11

orta+larında 10a/10

ta' m+larında 19b/14

taraf+larında 20a/06

+larından - 5 -

bāṭın+larından 11a/07

fūrū' +larından 01b/10

kenār+larından 84a/13

maraz+larından 68a/10, 68a/12

+larındandır - 10 -

fūrū' +larındandır 02a/08

šan' at+larındandır 37b/16,
57b/11, 63b/10, 72b/04, 84a/10, 88b/19,
90b/02, 91b/03, 94b/06

+larını - 37 -

ağrı+larını 39a/11, 49b/14,
66b/05, 90a/04

arż+larını 02a/12

āsār+larını 02a/16

ayaq+larını 16b/12, 61b/02

devā+larını 26a/02, 26a/03

eczā+larını 25b/06, 25b/07,
29b/10, 81b/08

hāşşa+larını 19b/13, 56b/03

havāşş+larını 02a/17

ıştılāh+larını 05a/17

kulunç+larını 77b/03

ma' nā+larını 33a/14

maraz+larını 83a/09, 92b/17

mażarrat+larını 56b/03

miqdār+larını 02a/14

mizāc+larını 02a/16

rūh+larını 02a/12, 35a/14,
36a/13

şu+larını 35a/14

tohum+larını 52a/16, 68b/01

uç+larını 92a/13

ūlā+larını 02a/15

yağ+larını 38a/12, 38b/08

yara+larını 93a/01

zāc+larını 81b/13

+larınıñ - 26 -

bāb+larınıñ 31a/10

devā+larınıñ 76b/10

eczā+larınıñ 72b/13

' ilāc+larınıñ 49b/11

maraz+larınıñ 35a/01, 42a/01,
44a/03, 54b/19, 58b/18, 61a/01, 67a/10,
74b/16, 75a/09, 76a/13, 76b/05, 77a/02,
77b/13, 81b/13, 82b/03, 83b/04, 86b/14,
89b/01, 89b/02

- tamar+larının 51b/03
 tuz+larının 71b/10
 yağ+larının 42a/02
+larıyla - 2 -
 eczā+larıyla 73a/14
 maṭbūḥ+larıyla 40a/16
+le - 38 -
 ʿālī+le 06a/14
 ateş+le 83a/11, 88b/06
 cisim+le 09a/19
 ġāyet+le 72b/03
 ḥarāret+le 79a/14, 88b/14
 ḥayṣiyyet+le 45a/02
 ishāl+le 65a/08
 kibrīt+le 88b/09, 89a/09
 kuvvet+le 79a/16
 leṭāfet+le 79a/11
 meşakḳat+le 04b/12
 nev^ʿ+le 19a/01
 nisbet+le 09a/17
 ruṭūbet+le 38b/18, 47b/06,
 48b/14, 50b/16
 sāfil+le 06a/14
 şınā^ʿī+le 93b/17
 şūret+le 05b/07
 şerbet+le 76a/06
 şey^ʿ+le 50a/05
 tedric+le 37a/08, 43b/16,
 44b/07, 46b/11, 67b/05, 68b/19, 75b/07,
 92a/01
 tıyn-i ḥikmet+le 57b/17
 vech+le 02b/16, 02b/17, 25b/05
+ledir - 1 -
 vech+ledir 22a/10
- +ler** - 133 -
 ālet+ler 34a/15
 ʿamel+ler 25b/01, 25b/05,
 33b/03, 46a/14
 bez+ler 14b/10
 bögrek+ler 17b/08, 39b/07,
 51b/01
 bürrānī+ler 26a/09
 cevāhir+ler 26a/07
 cisim+ler 04b/02, 07a/17,
 08b/18
 çiçek+ler 34a/03, 34a/09, 34a/10
 çüb+ler 33a/09
 demirci+ler 85b/09
 devir+ler 10b/06
 eflātūnī+ler 25b/03
 ekil+ler 93a/05
 eşer+ler 07b/08
 et+ler 92a/10
 fi^ʿil+ler 08b/10
 gök+ler 09b/08
 ḥāl+ler 20a/09
 inbīḥ+ler 25b/02
 isim+ler 15b/19
 kemük+ler 12b/02
 kimesne+ler 02a/07, 02b/07,
 04a/06, 04b/11, 05a/06, 08a/05, 10b/19,
 19a/11, 27b/05, 31a/10, 31a/14, 35a/17,
 57b/02, 68a/09, 82b/17
 kimyāvī+ler 26a/09
 kuvvet+ler 77b/15, 85a/08
 kül+ler 32a/02
 ma^ʿden+ler 12b/01
 menfa^ʿat+ler 20a/01

- meşel+ler 12b/05
mu^ç ālece+ler 49a/19, 49b/02
müshil+ler 65a/09, 65a/10
müzmine+ler 14b/02
nāzile+ler 50b/05
nev^ç+ler 07a/01
öksürük+ler 50b/05
püte+ler 25b/03
risāle+ler 04a/10, 04a/11
şahīfe+ler 27a/13, 27a/15
siñir+ler 19a/04
sirke+ler 85b/14
şüret+ler 07a/01, 07a/19
südde+ler 45a/14, 51b/02,
68a/08
şerbet+ler 46a/04, 66b/14
şerīf+ler 01b/04
şey+ler 01b/11, 04b/03, 09b/19,
11b/10, 11b/16, 12a/13, 14a/12, 14a/13,
14a/16, 14b/16, 20a/18, 24b/03, 24b/07,
24b/10, 26a/06, 32a/13, 32a/14, 33b/02,
34a/05, 34b/13, 37b/13, 40a/01, 41b/05,
44b/13, 48a/14, 48a/15, 49b/01, 49b/10,
50a/07, 50a/14, 50b/03, 55b/16, 67a/06,
68b/16, 70b/05, 72a/20, 74b/14, 85b/14,
86a/10
şey^ʿ+ler 25b/03, 50a/07, 50a/08,
50b/11, 53b/03, 74a/01
şiş+ler 14b/10, 90b/17
taḳṭīr+ler 04b/16, 31a/09
tedbīr+ler 54a/04
yel+ler 09b/11, 09b/14, 12a/09,
12a/10
yemiş+ler 21a/08
- zāhir+ler 06b/11
zehir+ler 88b/03, 90a/06
- +lerde - 27 -**
bögrek+lerde 48a/01, 48b/15
cisim+lerde 08b/04, 08b/16
devir+lerde 18a/02
diş+lerde 76a/06
kemük+lerde 57a/08
kuvvet+lerde 53b/06
merhem+lerde 40a/14
meşāne+lerde 48a/01, 48b/15
mevzi^ç+lerde 84a/06
nāhiye+lerde 07b/17, 10b/10,
10b/19
nevbet+lerde 18a/02
şey+lerde 26a/19, 32a/12,
41b/10
şey^ʿ+lerde 55b/16
yer+lerde 07b/15, 08a/01,
08a/02, 20a/05, 20b/12, 21a/08, 21b/01
- +lerden - 23 -**
çiçek+lerden 34a/01
kendü+lerden 72b/02
kuvvet+lerden 13a/18
mertebe+lerden 25a/09
nev^ç+lerden 10a/06
ruṭūbet+lerden 70b/01
şahīfe+lerden 29a/15
sebeb+lerden 49a/13
südde+lerden 82b/12
şey+lerden 25a/01, 31a/01,
35b/03, 68a/16, 81b/11, 84b/07, 90b/19
şey^ʿ+lerden 04b/05, 15b/08,
50a/02, 50a/09

- taḳṭīr+lerden 34b/06
tedbīr+lerden 03b/10
‘ufūnet+lerden 82b/12
- +lerdendir** - 2 -
müdebber+lerdendir 67a/04
şey+lerdendir 17a/08
- +lerdir** - 13 -
bögrek+lerdir 18a/17
cisim+lerdir 07a/12, 07a/13
edviye+lerdir 23b/19
felek+lerdir 11b/10
kāmīl+lerdir 09b/09
laṭīf+lerdir 79a/13
nāfi‘+lerdir 50a/08, 50a/11
şey+lerdir 22a/01, 22b/06,
23b/12, 52a/10
- +lere** - 53 -
bögrek+lere 15a/11, 23a/12,
23a/13
diş+lere 50a/10, 76b/12
eñ+lere 23b/13
eşer+lere 94b/04
giciyik+lere 94b/04
‘illet+lere 39b/08, 46a/04,
89b/04
ishāl+lere 85b/02, 86a/05
kimesne+lere 25b/14, 61a/16,
61a/17, 64b/16, 64b/17, 88b/01
kimse+lere 52b/12, 93b/11
mādde+lere 92a/15
merhem+lere 57a/14
nāzile+lere 40a/17, 40b/01,
64b/13, 76a/02, 89b/03
pertik+lere 91b/04
- pīr+lere 72a/02
rediyye+lere 35a/03
şahīfe+lere 29a/15
sevdāviyye+lere 62b/19
siñir+lere 75a/17
sivilci+lere 24a/01
südde+lere 36b/11, 51a/16
şey+lere 10a/01, 39a/08, 48b/03,
69a/15, 86a/05, 86b/16, 86b/17, 90a/15
şiş+lere 23b/19, 48a/13
vebā’iyye+lere 35a/04
zehir+lere 41a/15, 90a/14,
90b/01, 90b/02
- +leri** - 109 – (*Çokluk ve belirtme eki.*)
‘alāmet+leri 17b/18
ālet+leri 32a/15
‘amel+leri 25b/05
cesed+leri 11a/16
cerāḥat+leri 94b/17
cisim+leri 05a/09, 28a/14
delīl+leri 17b/18
demir+leri 92a/13
derece+leri 25a/11
diş+leri 76b/14, 92b/11
çiçek+leri 33a/14
eşer+leri 22a/04, 94a/15
et+leri 65b/09
giciyik+leri 94a/15
göz+leri 94b/05
idici+leri 74b/09
ishāl+leri 47b/07, 85a/10
kendü+leri 01a/16
keşif+leri 11a/11, 11a/13
kibrīt+leri 88b/08

- kir+leri 30b/02
 kuvvet+leri 70b/08
 mādde+leri 51b/14, 52a/04,
 72a/11, 78b/02, 87b/04
 ma^çden+leri 04b/13, 19b/02,
 77b/18
 mertebe+leri 25a/10
 nāzile+leri 39b/03, 44b/01,
 47a/09, 57a/08, 72a/04, 73b/03, 77b/02,
 92b/11
 peklik+leri 92a/14
 pire+leri 24b/01
 şaḥīfe+leri 27a/15
 sebeb+leri 17b/18
 şūret+leri 06a/02
 sūdde+leri 21a/13, 21a/14,
 35a/09, 46a/02, 46a/15, 51b/11, 51b/14,
 52a/04, 69a/12, 70b/04, 71a/11, 82b/13
 riḥ+leri 21a/13
 ruṭūbet+leri 22a/12, 70b/01,
 77b/07
 şekil+leri 06a/02, 08b/05
 şey+leri 16a/11, 24b/10, 26a/17,
 26b/18, 26b/19, 29a/05, 33a/11, 33a/15,
 44b/12, 49b/17, 53a/14, 65b/14, 71a/08
 şey^ç+leri 04b/05, 04b/07,
 53a/12, 55a/10, 55a/19
 şış+leri 66b/13, 93b/08, 93b/12
 temren+leri 92a/12
 te^çşir+leri 95a/14
^çufūnet+leri 36b/03, 39b/17,
 41a/05, 43b/04, 65b/09, 65b/14, 69a/07,
 72a/01, 82b/13, 89a/16, 90a/03, 92a/12
 yel+leri 22a/02, 39b/10, 40b/12, 72a/04,
 90a/03
 zehir+leri 18b/10, 67a/08
 +leri - 53 – (*Çokluk üçüncü şahıs iyelik
 eki.*)
 ālet+leri 16a/07, 25b/02, 31b/02
^çamel+leri 35a/15, 53a/07
 el+leri 69b/10
 eser+leri 07b/03, 10a/02, 41b/17
 çiçek+leri 86a/19
 dere+leri 12b/02
 fā^çide+leri 54b/09
 fāyide+leri 43b/13, 51a/15,
 53a/08, 89a/10
 fi^çil+leri 07b/02, 07b/04, 65b/05
 gün+leri 26b/07
 ḥāzret+leri 01a/13, 56a/06
 isti^çmāl+leri 53a/06, 53a/07
 levn+leri 21a/08, 24b/08, 33a/16
 kök+leri 18a/19, 18b/02
 kuvvet+leri 09b/15, 26a/02,
 33a/16
 maḥal+leri 03b/05
 mertebe+leri 25a/06, 56b/03
 mesā^çil+leri 01b/13
 mübtedī+leri 02b/10
 müddet+leri 30a/18
 nev^ç+leri 07a/18
 pāre+leri 63b/15
 şekil+leri 05b/09, 10a/07
 şey+leri 25a/19
 şāḥib+leri 68a/10
 şūret+leri 05b/09, 06b/13
 sūdde+leri 51b/03
 tedbīr+leri 03b/10, 53a/05,

- 68a/14
terkīb+leri 06b/14, 73a/16
- +leridir** - 1 -
şūret+leridir 11a/02
- +leriñ** - 41 -
amel+leriñ 82a/18
bögrek+leriñ 17a/11, 65a/15
cisim+leriñ 08b/05, 11a/02
çiçek+leriñ 34b/12
deñiz+leriñ 19b/07
el+leriñ 69b/09
felek+leriñ 13b/06
gök+leriñ 07a/10
kendü+leriñ 56a/08
kevkeb+leriñ 09b/14, 09b/16,
14a/06
kimesne+leriñ 56a/02, 56a/03
kimse+leriñ 11a/01
mādde+leriñ 51a/09
ni' met+leriñ 53b/14
şūret+leriñ 05b/10
südde+leriñ 44a/04
şey+leriñ 02a/11, 05b/05,
06b/18, 13a/02, 13b/15, 15a/01, 19b/08,
25a/03, 26b/08, 32a/06, 33a/16, 73b/04,
79b/14
şey'+leriñ 11b/06, 11b/10,
25b/13
şiş+leriñ 93b/07
yel+leriñ 09b/11
zehir+leriñ 61a/02, 90a/13
- +lerin** - 2 -
sebeb+lerin 13a/15, 13b/17
- +lerinde** - 13 -
amel+lerinde 42a/12
beyn+lerinde 24b/10
devir+lerinde 14a/07
et+lerinde 93a/05
gün+lerinde 46b/15, 74a/06,
74a/13, 88a/17
kendü+lerinde 24b/07
kibrīt+lerinde 82a/16
levn+lerinde 19b/13
nāhiye+lerinde 10b/11
şerīf+lerinde 01a/17
- +lerinden** - 3 -
göz+lerinden 84a/10
şāhib+lerinden 58b/15
zāhire+lerinden 24b/05
- +lerine** - 6 -
ālī+lerine 03b/06, 13b/06
elem+lerine 01a/17
el+lerine 69b/10
üzer+lerine 43a/16
zāhir+lerine 11a/09
- +lerini** - 37 -
alāmet+lerini 16a/19
delīl+lerini 16a/19
dür+lerini 18a/01
et+lerini 92a/10, 92b/11
fi' il+lerini 02a/14
kök+lerini 52a/16, 55a/09,
57a/12, 68b/01
kuvvet+lerini 02a/14, 29b/11
maḥal+lerini 02b/11
menfa'at+lerini 56b/03
mertebe+lerini 25a/06, 56a/19,
56b/02

- nefs+lerini 02a/12
 nevbet+lerini 17b/19
 ruḡbet+lerini 72a/03
 šahīfe+lerini 81b/14
 šūret+lerini 08b/10
 sūdde+lerini 47a/07, 83a/08,
 83b/05, 83b/11, 86a/09, 89a/12
 šekil+lerini 19b/13
 ṡabī‘at+lerini 02a/12, 56b/01
 tedbīr+lerini 79b/13
 ‘ufūnet+lerini 93a/01
 ‘ušāre+lerini 62b/08
 yel+lerini 77b/03
 yemiš+lerini 54b/13
- +leriniñ** - 9 -
 ‘amel+leriniñ 82a/17
 ḡazret+leriniñ 03a/14
 kendi+leriniñ 27b/15
 levn+leriniñ 05b/09
 mezheb+leriniñ 13b/18
 šūret+leriniñ 06b/02
 ṡarīḡ+leriniñ 26b/01
 tedbīr+leriniñ 68a/15, 78a/14
- +leriyle** - 1 -
 el+leriyle 78a/06
- madan** - 1 -
 olun-madan 88b/04
- madı** - 4 -
 añlan-madı 78a/08
 ol-madı 60a/01, 68a/10, 84b/14
- madıḡı** - 1 -
 bul-madıḡı 65a/10
- madıḡca** - 1 -
 ol-madıḡca 08b/18
- madıḡda** - 1 -
 ol-madıḡda 27a/08
- madıḡları** - 1 -
 ol-madıḡları 02b/11
- madılar** - 3 -
 añla-madılar 15b/02
 ol-madılar 53b/10
 yaz-madılar 53a/02
- maduḡı** - 1 -
 bulun-maduḡı 78a/09
- maduḡuna** - 2 -
 ık-maduḡuna 11a/07
 ol-maduḡuna 45a/13
- maduḡundan** - 3 -
 ol-maduḡundan 53a/09, 55b/07
 olun-maduḡundan 53a/10
- maḡa** - 17 -
 aḡ-maḡa 67a/16
 bayıl-maḡa 44a/16
 ıkar-maḡa 19a/19, 19b/02,
 34a/13, 70b/06
 ık-maḡa 32b/07
 ıšlan-maḡa 30b/15, 30b/18
 aşın-maḡa 24a/11
 o-maḡa 94b/19
 urut-maḡa 89b/01
 ol-maḡa 70b/05, 79a/13
 ṡoñ-maḡa 84a/03
 yap-maḡa 19b/04
- maḡı** - 4 -
 ayır-maḡı 72b/01
 o-maḡı 95a/15
 uš-maḡı 50a/05, 76a/10
- maḡıla** - 1 -

tur-mağla 13a/04
-mağla - 15 -
 çık-mağla 31b/03, 31b/05
 kuşdur-mağla 49b/01
 ol-mağla 02b/09, 02b/15,
 09a/07, 11a/03, 12a/16, 24b/18, 31b/01,
 32b/13, 49b/09, 81b/09, 91a/15
 olun-mağla 03b/06
-mağ - 106 -
 aç-mağ 46a/03
 ağ-mağ 44a/18
 ayır-mağ 04a/06, 25b/08,
 28b/18, 29b/01, 38a/05
 bul-mağ 19a/15
 çıkar-mağ 29b/12, 35a/03,
 35a/08, 37a/11, 38a/12, 38b/08, 38b/14,
 39a/14, 39a/18, 39b/11, 39b/14, 40a/06,
 40a/18, 40b/05, 40b/13, 40b/19, 41a/06,
 41a/19, 41b/14, 42a/03, 42a/13, 43a/14,
 43b/13, 44a/08, 44b/03, 44b/19, 45a/17,
 45b/18, 46a/16, 47a/10, 47b/01, 47b/14,
 48a/18, 48b/06, 65a/16, 68b/10, 72b/17,
 82a/10
 çık-mağ 32a/12, 34a/15, 39a/03
 ısla-mağ 30b/12
 karar-mağ 63a/16
 kavur-mağ 26b/17
 kayna-mağ 51a/06, 51a/07
 kır-mağ 52b/16
 koç-mağ 46b/15, 76a/03
 kurut-mağ 26b/15
 kuş-mağ 13a/07, 50b/03, 52a/10,
 52a/14, 52a/15, 57b/02, 61a/16, 61b/01,
 65a/02, 65a/13, 90b/01

ol-mağ 05a/17, 07b/06, 17a/14,
 25a/01, 27a/05, 29b/03, 36b/15, 53a/04,
 55a/05, 56a/15, 65b/02, 72a/19, 78a/02,
 81b/10, 82b/02, 83b/11, 83b/13
 olun-mağ 02b/16, 17a/01,
 17a/02, 59a/12, 73a/06
 şağın-mağ 94b/05
 şık-mağ 31a/06
 şıva-mağ 32a/15
 toğur-mağ 09a/16
 toñdur-mağ 25b/07
 uçur-mağ 71a/03
 yağ-mağ 25b/04, 27a/01, 27b/17,
 27b/18
 yan-mağ 81a/08
 yapış-mağ 25a/07
 yu-mağ 30b/07
-mağda - 6 -
 aç-mağda 46a/15, 83b/12
 çıkar-mağda 34a/16, 65a/14
 çık-mağda 37a/12
 koç-mağda 39a/02
-mağdan - 6 -
 ağ-mağdan 33a/06
 kız-mağdan 88b/14
 kuru-mağdan 26b/14
 ol-mağdan 55b/07, 78a/07
 yağ-mağdan 27b/18
-mağdır - 16 -
 ayır-mağdır 30b/14, 32b/08,
 49a/12
 çıkar-mağdır 26a/17
 dağıl-mağdır 09a/04
 kaçın-mağdır 53b/14

- kırtar-mağdır 31a/01
 kurud-mağdır 26b/14
 ol-mağdır 29a/19
 sarplan-mağdır 76a/01
 şıyır-mağdır 78a/06
 ufağla-mağdır 81b/08
 yağ-mağdır 26b/13, 26b/18,
 27a/02
- mağlığa** - 1 -
 çık-mağlığa 50b/10
- mağlığı** - 1 -
 bayıl-mağlığı 70b/01
- mağsız** - 2 -
 ol-mağsız 29b/13, 29b/14
- maları** - 2 -
 ol-maları 53a/08
 yağ-maları 27a/01
- mamağla** - 1 -
 ol-mamağla 03a/05
- mamağ** - 3 -
 ol-mamağ 54b/17, 55b/12
 olun-mamağ 02b/15
- mamağlarını** - 1 -
 buyur-mamağlarını 03a/16
- mamışdır** - 3 -
 kal-mamışdır 37a/02, 73a/15,
 85b/14
- maniñ** - 7 -
 çıkar-maniñ 41b/07, 48a/02,
 70a/06, 70b/13, 71a/18, 75a/18, 81b/13
- masa** - 2 -
 bul-masa 10b/18
 ol-masa 18b/03
- ması** - 14 -
- ağ-ması 85b/01
 ayrıl-ması 33b/13, 33b/14
 çık-ması 34a/02, 50b/03
 ıştır-ması 65b/09
 kayna-ması 80b/04
 koğ-ması 14b/12
 kuşdur-ması 42b/03
 ol-ması 14b/04, 14b/09
 oñul-ması 48a/10
 sızla-ması 85b/01
 toğur-ması 76a/01
- masıdır** - 4 -
 çık-masıdır 31a/11
 karar-masıdır 72a/07
 ol-masıdır 08b/15
 toğur-masıdır 39b/19
- masına** - 14 -
 ağ-masına 85a/18, 86a/05,
 86a/06
 çık-masına 18a/06
 ıştır-masına 24a/14
 ol-masına 21b/08, 25a/04,
 70a/03, 84a/06, 87a/06
 şoğ-masına 24a/19
 toğ-masına 18a/08
 yarıl-masına 39a/14
- masından** - 3 -
 kırıl-masından 58b/05
 toğ-masından 09b/10
 tulun-masından 09b/10
- masını** - 6 -
 ağ-masını 50a/04, 73b/04,
 92b/12
 ol-masını 18a/01, 26b/11

- olun-masını 33b/04
- masınıñ** - 17 -
 çıkar-masınıñ 33b/19, 34b/14,
 35a/14, 35b/04, 35b/17, 36a/04, 36a/08,
 36a/13, 36b/02, 36b/06, 36b/12, 37a/16,
 37b/09, 37b/14
 ol-masınıñ 29a/03, 53a/04,
 78b/15
- masıyla** - 2 -
 ol-masıyla 14b/11
 yan-masıyla 14b/06
- masun** - 4 -
 ayrıl-masun 92a/01
 çık-masun 30a/02
 ol-masun 33a/17, 73b/05
- maya** - 33 - *(Olumsuzluk ve teklik
 üçüncü şahıs istek eki.)*
 çık-maya 34a/15
 kaç-maya 11a/11
 kal-maya 42b/07, 42b/11,
 42b/19, 54a/17, 58b/09, 59b/07, 62b/15,
 70a/14, 79a/01, 81a/17, 89b/14
 karış-maya 54b/03, 54b/09
 ol-maya 11a/10, 17a/04, 29a/12,
 34a/19, 59b/10, 61a/05, 63a/12, 71b/07,
 72a/15, 75b/02, 75b/05, 86a/19, 89a/08,
 90a/08
 olun-maya 61a/05
 toñ-maya 75b/05
 yak-maya 75b/04
 yan-maya 75b/03
- mayacak** - 1 -
 çık-mayacak 60a/05
- mayalar** - 2 -
 al-mayalar 61a/07
 ço-mayalar 28b/07
- mayan** - 16 -
 aña-mayan 78a/07
 ol-mayan 26a/06, 26a/16,
 30b/04, 32a/12, 41a/11, 50a/07, 67b/18,
 68a/11, 79b/10, 94b/02
 olun-mayan 38a/03, 39b/13,
 43a/08, 46b/02
 oñul-mayan 18b/11
- mayandan** - 1 -
 ol-mayandan 16a/04
- mayasın** - 3 -
 al-mayasın 34a/18
 ol-mayasın 78b/14, 80b/03
- mayınca** - 8 -
 bulun-mayınca 01a/15
 kal-mayınca 38b/18, 62b/04,
 63a/11, 80b/16, 91a/09, 93a/14
 ol-mayınca 01a/15
- mayıncaya** - 2 -
 bozul-mayıncaya 30b/11
 kal-mayıncaya 47a/16
- mayub** - 13 -
 kal-mayub 70b/18
 ço-mayub 28b/10
 kon-mayub 25a/16
 ol-mayub 02b/19, 55b/05,
 55b/10, 56b/11, 60a/08, 60a/12, 70a/09,
 81a/14
 tokun-mayub 59b/09
 tut-mayub 93b/15
- maz** - 56 - *(Geniş zamanın olumsuzuz)*
 aç-maz 70b/04

- aķıt-maz 21b/12
ayır-maz 33a/05
ayrıl-maz 11b/02
bul-maz 92a/19
bulun-maz 08b/17
çık-maz 11a/07
ķo-maz 73a/05
ol-maz 01a/16, 03a/07, 05a/05,
05a/07, 05b/15, 06b/03, 08b/17, 08b/19,
09a/01, 15a/15, 15b/19, 18b/02, 19a/08,
19b/17, 25a/05, 29a/10, 31a/15, 43b/10,
50a/17, 52a/09, 54a/02, 56a/10, 56a/16,
59a/03, 59a/04, 65a/09, 69a/10, 69a/16,
69a/19, 69b/16, 70b/17, 71a/13, 73a/18,
74a/18, 79b/09, 83b/14, 84b/06, 85b/03,
88a/03, 90a/18
olun-maz 43b/13, 78a/08, 95a/19
şayıl-maz 43b/13
şığ-maz 92b/09
tamlam-maz 37b/06
tayan-maz 32b/11
yan-maz 27a/08
- maz** - 28 – (*Sıfat-fiil eki*)
çık-maz 40b/08, 80b/10
tamlam-maz 64a/05, 64b/03
toñ-maz 52a/02
tut-maz 69b/11
yapış-maz 92a/05
yara-maz 14b/07, 15b/11,
15b/12, 20a/07, 31a/04, 36b/11, 41b/05,
45b/01, 46b/14, 48a/17, 50a/15, 57a/15,
57a/18, 68a/10, 68a/11, 68a/16, 69b/08,
78b/02, 81b/06, 88a/06, 93b/02
- mazdan** - 4 -
- ķo-mazdan 30a/16, 91a/18
olun-mazdan 69a/16
yapış-mazdan 16b/10
- mazsa** - 17 -
bul-mazsa 65a/08
bulun-mazsa 51b/13, 56a/14,
78b/18
ķo-mazsa 67a/16
ol-mazsa 15a/06, 19b/17,
37b/05, 53b/07, 55b/03, 55b/10, 56a/15,
56b/08, 60a/03, 60a/09
olun-mazsa 91a/09
yan-mazsa 34b/10
- mazsın** - 1 -
ķo-mazsın 95a/12
- me** - 2 -
it-me 79a/05, 82a/11
- meden** - 3 -
dök-meden 78b/14, 80b/03
düş-meden 70b/11
- medi** - 2 -
it-medi 49b/06
vir-medi 69b/12
- medik** - 3 -
söyün-medik 30a/07, 30a/08,
45b/10
- medikce** - 4 -
geç-medikce 61a/09, 61a/10,
83b/04
- mediklerinden** - 1 -
bil-mediklerinden 15b/18
- mediler** - 3 -
bil-mediler 18a/03, 18a/05,
53b/12

-medim - 1 -

gör-medim 57b/01

-medir - 1 -

giciş-medir 92b/18

-medügünden - 1 -

bil-medügünden 05a/11

-mege - 20 -derle-mege 67a/08, 68a/01,
68b/07

ğidälendir-mege 15a/11

iç-mege 69a/09, 90a/18

itdir-mege 55b/01

it-mege 03b/01, 11a/13, 15a/04,
17b/19, 19a/17, 19a/19, 19b/01, 19b/03,
19b/04, 24b/11, 25a/19, 25b/18

viridir-mege 19a/18

-megi - 4 -

derlet-megi 50a/05

it-megi 50a/05

sür-megi 76a/11

tükür-megi 47b/09

-mek - 90 -

biş-mek 08b/11

bulun-mek 08b/12

büyü-mek 07b/05, 08b/12,
54b/10

denil-mek 01b/07

derle-mek 49b/02, 65a/03,
67a/06

di-mek 11b/08

döndür-mek 04a/14

dön-mek 12a/18, 63a/16

erit-mek 25b/04

et-mek 25a/11

getür-mek 37b/15

gider-mek 33a/08

götür-mek 12b/19

ğidälen-mek 07b/06, 08b/12

iç-mek 37a/15, 39a/07, 43a/19,
44a/17, 53b/04, 69b/06, 76a/02, 76a/03

in-mek 31b/04

it-mek 04a/16, 04b/15, 05a/01,
05a/04, 08b/05, 25a/02, 25b/04, 25b/06,
25b/12, 25b/13, 26a/03, 26a/09, 26a/10,
29b/03, 30b/03, 30b/04, 30b/19, 33a/07,
33a/08, 33a/14, 33a/18, 33a/19, 33b/01,
33b/02, 49a/17, 50a/06, 52b/07, 55b/15,
57b/09, 60a/19, 61a/06, 63b/08, 67b/19,
69b/18, 72b/13, 77b/14, 78a/11, 89a/16,
92a/04

kes-mek 33a/18, 50a/17, 73b/15

pişür-mek 30b/12, 50a/18

söyündür-mek 76b/02

sür-mek 39a/07, 39a/14, 40b/05,
41b/17, 42a/10, 44b/01, 46b/15, 47a/19,
69b/06, 73b/06, 76a/03

yedir-mek 89b/07

-mekde - 8 -

iç-mekde 39a/02

it-mekde 46b/08, 87a/17, 87a/18

sür-mekde 66b/07

vir-mekde 86b/10

yürüt-mekde 83b/12

-mekden - 2 -

it-mekden 30b/13

sür-mekden 82b/10

-mekdir - 40 -

bil-mekdir 13a/14, 13a/15,

- 13a/16, 13a/17
 di-mekdir 06b/05, 07a/06,
 19b/12, 26b/16, 49a/07, 54a/03, 68b/18,
 73a/14, 78a/16, 78b/01
 getir-mekdir 04a/13
 gider-mekdir 26b/15
 itdir-mekdir 32b/09, 50b/11
 it-mekdir 04b/06, 04b/08,
 04b/09, 04b/13, 11a/15, 11a/16, 11a/19,
 25b/16, 26a/11, 26a/17, 26b/19, 27a/03,
 31a/15, 33a/07, 33a/16, 50a/19, 50b/01,
 50b/02
 kes-mekdir 16a/01
 piş-mekdir 29a/18
 pişür-mekdir 50a/15
 vir-mekdir 29b/11
- mekle** - 12 -
 derlet-mekle 67a/11
 git-mekle 49b/02
 iç-mekle 83a/10
 it-mekle 03a/06, 05b/19, 69a/13,
 92b/19
 sür-mekle 44b/10, 66b/06,
 73b/16, 83a/10
 ye-mekle 85b/13
- mekler** - 3 -
 gegir-mekler 12a/10
 titre-mekler 12a/11
 ürper-mekler 12a/11
- mekligi** - 1 -
 büyü-mekligi 07b/12
- meleriniñ** - 1 -
 gel-meleriniñ 09a/08
- memek** - 2 -
 bil-memek 56a/01
 dög-memek 26a/04
- memiş** - 1 -
 it-memiş 61a/14
- meniñ** - 3 -
 di-meniñ 73a/14
 it-meniñ 28b/14, 61a/03
- mese** - 4 -
 bil-mese 15b/13
 it-mese 52b/15
 kuvvetlen-mese 74a/18
- mesi** - 1 -
 bit-mesi 18a/16
- mesidir** - 1 -
 dön-mesidir 72a/06
- mesinden** - 2 -
 dön-mesinden 09b/10
 iç-mesinden 82b/09
- mesine** - 2 -
 dinil-mesine 13b/11
 git-mesine 86a/05
- mesini** - 4 -
 çürü-mesini 29b/08
 in-mesini 39a/17
 it-mesini 10a/04
 piş-mesini 50a/04
- mesiniñ** - 4 -
 it-mesiniñ 04b/03, 24b/13
 piş-mesiniñ 92a/05
- mesiyle** - 1 -
 vir-mesiyle 09b/18
- meye** - 11 - (*Olumsuzluk ve teklif
 üçüncü şahıs istek eki.*)
 bilin-meye 04b/19

- bil-meye 16a/01
deg-meye 29a/14, 37b/01
dökül-meye 26b/04
iç-meye 17a/15, 53b/02
it-meye 45a/03, 54b/09, 58b/14
ye-meye 83b/04
- meyeler - 8 -**
eyle-meyeler 61a/10
it-meyeler 61a/08, 61a/15
vir-meyeler 61a/09, 61a/16,
61a/17, 65a/04, 82b/17
- meyen - 1 -**
vir-meyen 19a/16
- meyüb - 10 -**
çök-meyüb 17b/03
eyle-meyüb 02b/10
it-meyüb 03a/06, 03a/16,
03b/14, 18b/11, 55b/14, 79a/08
kesil-meyüb 85b/01
kes-meyüb 36b/18
- mez - 25 – (Geniş zamanın olumsuzu)**
beñze-mez 07a/15, 07a/16,
07a/17
bilin-mez 05a/02, 05a/03
bil-mez 15b/14
et-mez 31a/19
geç-mez 90b/16
gir-mez 81a/05
git-mez 16a/08
it-mez 06b/01, 06b/05, 06b/19,
07a/10, 11a/05, 17a/19, 18b/12, 18b/14,
28a/04, 65a/14, 72a/10, 76a/09
koyuvir-mez 12b/10
- mez - 4 – (Sıfat-fiil eki)**
- beñze-mez 10a/06, 68a/14
it-mez 67b/07, 77a/15
- mezden - 2 -**
gel-mezden 76a/05
iç-mezden 61a/06
- mezler - 1 -**
it-mezler 09b/09
- mezlerdi - 1 -**
bil-mezlerdi 72b/01
- mezse - 2 -**
bil-mezse 56b/12
it-mezse 65a/01
- miş - 1 – (Öğrenilen geçmiş zaman eki)**
yaz-mış 02b/07
- miş - 36 – (Sıfat-fiil eki)**
ayrıl-mış 17a/07
bağlan-mış 63a/08, 71b/19
çık-mış 63b/05, 87b/02
ışlan-mış 16b/11, 34a/18,
45a/09, 62b/02, 85a/03, 89b/10
kal-mış 92a/12
karış-mış 31a/01, 81a/10
kayna-mış 51a/11, 87a/08
kurı-mış 62b/09
şaçıl-mış 37b/05
şuşa-mış 67b/13
tıynlan-mış 28b/06
yan-mış 22a/02, 27b/09, 27b/12,
57b/15, 58a/02, 58b/04, 67a/16, 74b/17,
85a/16, 87a/09, 87a/13, 90b/07
yapıl-mış 84b/17
yarıl-mış 66a/16
- mişdir - 4 -**
ayrıl-mışdır 40b/16

- çal-mışdır 33b/16, 68a/18
yapış-mışdır 86a/11
- +mız** - 1 -
ğidā+mız 15b/06
- miş** - 4 - (*Öğrenilen geçmiş zaman eki*)
ol-ur i-miş 70a/05
it-miş 13b/13, 13b/14
vir-miş 49a/07
- miş** - 22 - (*Sıfat-fiil eki*)
bil-miş 57a/01, 57a/04
biş-miş 13b/12
elen-miş 32a/16
eri-miş 30a/17, 47b/12
ezil-miş 34b/05
gel-miş 29b/07, 74a/03
iç-miş 79b/18, 90a/18, 90b/14
it-miş 02b/01, 05a/18, 17a/04,
84a/17
kesil-miş 91a/19
piş-miş 58b/12, 58b/14, 71a/15,
76a/14
yetiş-miş 08a/04
- mişdir** - 7 -
di-mişdir 06b/14, 53b/06
it-mişdir 04a/02, 04a/08, 68a/17,
79b/13
pekiş-mişdir 50a/18
- mişler** - 4 -
di-mişler 25a/02, 85b/08, 85b/09
it-mişler 02b/08
- mişlerdir** - 2 -
it-mişlerdir 01b/09, 56a/08
- +miz** - 1 -
kendü+miz 06a/08
- muş** - 2 - (*Öğrenilen geçmiş zaman eki*)
bulun-muş 86a/19
tol-muş 07b/15
- muş** - 43 - (*Sıfat-fiil eki*)
bozul-muş 18b/15
ol-muş 02a/19, 06a/07, 27b/02,
33a/08, 35a/06, 44b/12, 45a/10, 46a/07,
50b/10, 51a/02, 54a/09, 56a/13, 60a/03,
60a/09, 64b/05, 65b/17, 65b/18, 67b/03,
74a/04, 75a/13, 76b/18, 78b/05, 81b/15,
87b/10, 89a/02, 92a/03, 93a/18, 93b/02
olun-muş 30a/17, 36b/14,
44a/08, 60b/15, 67a/12, 83b/08, 84b/16,
85a/03, 88a/07, 88b/05
toñ-muş 26a/11, 50b/09
yun-muş 94b/09
- muşdur** - 25 -
bul-muşdur 17a/09
ol-muşdur 02b/12, 02b/18,
05b/01, 15b/16, 25a/01, 29b/11, 40b/17,
43b/06, 55a/03, 55a/05, 55a/06, 56a/07,
68a/19, 81a/14, 88b/01
olun-muşdur 01b/14, 01b/18,
02a/05, 07b/13, 33b/15, 68a/05
toğ-muşdur 06b/04, 06b/05
- müş** - 4 - (*Sıfat-fiil eki*)
bölün-müş 49b/05
dögül-müş 32a/19, 32b/01,
32b/02
- +ña** - 19 -
bu+ña 04a/06, 11a/01, 14a/16,
27a/01, 28a/10, 29a/18, 31b/04, 31b/07,
31b/08, 41b/11, 43b/02, 48b/03, 58b/17,
68b/17, 74a/03, 79b/09, 83a/04, 87b/10

o+ña 04b/17

+nda - 7 -

bu+nda 26a/07, 36a/04, 54b/10,
54b/14, 55a/01, 66b/09, 79a/04

+ndan - 97 -

bu+ndan 01a/07, 03b/19, 04b/12,
05a/14, 05b/01, 12b/04, 14a/10, 14a/15,
14b/02, 14b/13, 25a/08, 25a/14, 30b/09,
31b/01, 34a/07, 34b/01, 34b/04, 34b/07,
34b/08, 34b/15, 34b/18, 35a/18, 36b/13,
36b/19, 37a/09, 37b/01, 37b/10, 38a/14,
40b/08, 41b/16, 44a/10, 46a/19, 46b/01,
47b/17, 48a/09, 52a/08, 52b/04, 52b/12,
52b/15, 52b/17, 54a/12, 54a/15, 54a/18,
54b/03, 55a/09, 57b/19, 58a/02, 60a/08,
60b/04, 60b/18, 61b/18, 62b/04, 62b/09,
62b/10, 63a/08, 63a/12, 64a/04, 64a/06,
67a/17, 67b/09, 67b/11, 68b/18, 69a/15,
75a/17, 76a/04, 76a/05, 76b/06, 77a/12,
78a/19, 79b/10, 79b/18, 79b/19, 80a/06,
80a/13, 80b/10, 81b/15, 82a/07, 82a/10,
82a/15, 83a/15, 84b/13, 84b/18, 87a/03,
87b/09, 87b/19, 88a/12, 88a/13, 88a/14,
89a/13, 90a/08, 90b/15, 91a/14, 92a/05,
93a/03, 93b/19, 94b/10

+nden - 1 -

kendi+nden 79a/06

+nı - 17 -

bu+nı 16a/14, 17a/05, 19a/15,
42a/11, 45b/07, 58a/07, 61a/13, 62a/07,
65a/19, 66a/10, 67b/16, 67b/18, 76a/06,
76a/12, 80b/04, 82b/15, 93b/18

+niñ - 88 -

a^czā+niñ 17b/05, 19a/04,

65a/13, 77b/16

dāfi^c a+niñ 15b/01

devā+niñ 16a/15, 19a/05,
25b/06, 25b/07, 25b/12, 29b/10, 33a/17,
33b/01, 49b/09, 51b/15, 52a/06, 53a/15,
53a/18, 57b/04, 65a/02, 68a/12, 69b/19,
70a/02, 73a/14, 93a/02

eczā+niñ 25b/17, 29b/11,
30b/04, 61b/14, 61b/17, 93a/18

erba^c a+niñ 15b/19

eşyā+niñ 05b/10, 07a/01,
13b/18, 19b/13, 54b/15

eṭibbā+niñ 78a/04

gıdā+niñ 14b/17, 15a/14, 84a/01

havā+niñ 06b/07

hāzıma+niñ 15b/01

hulāşa+niñ 61b/18

hükemā+niñ 25a/19, 66b/15

inā+niñ 63b/13

kar^c a+niñ 44a/06, 44b/09,
44b/18, 45b/06, 47a/04, 47a/17, 47b/13,
48b/01, 58a/01, 58b/07, 64a/06, 64a/10,
64a/13, 70a/12, 71a/01, 71b/08, 75b/02,
75b/09, 80a/02, 80b/10, 80b/18, 81a/18

kimyā+niñ 04a/03

māliḥulyā+niñ 59b/12, 73b/12

masariḫa+niñ 51b/03

noḫta+niñ 58b/04

rāyiḫa+niñ 74a/03

şafirā+niñ 59b/13

seb^c a+niñ 01b/14

semā+niñ 05b/05

sevdā+niñ 22a/01

sıtma+niñ 42a/16, 76a/05

te^çālā+niñ 68a/05
yara+niñ 95a/02, 95a/11, 95a/13,
95a/14
yumurta+niñ 76a/14
zi'l-ḥāşşa+niñ 71b/14
+niñ - 64 -
^çafaniye+niñ 43b/04
ākile+niñ 42a/10
cildiyye+niñ 69b/01
cümle+niñ 05a/04
eflātūnī+niñ 65b/01
ġarīziyye+niñ 77b/15
ḥabīşiyye+niñ 57a/12
ḥayvānī+niñ 77b/14
ḥikemiyye+niñ 56b/18
ilāhiyye+niñ 01b/12
ḳārūre+niñ 17b/03
kendi+niñ 06a/09, 07a/18,
65b/10
kiçi+niñ 13a/10
kimesne+niñ 52b/14, 95a/13
kimyāvī+niñ 04b/01, 13a/13
ḳubbe+niñ 37b/03
laṭīfe+niñ 03b/07
mādde+niñ 25a/11
mā'ilū'r-raḳabe+niñ 67a/15
maşṭakī+niñ 60b/06
meşāne+niñ 65a/16
mi^çde+niñ 17a/11, 40a/11,
52b/02, 61b/02, 72a/03, 77b/03, 82b/01
muḥālīfe+niñ 14a/05
müfrede+niñ 56b/01, 56b/07
mürekkebe+niñ 56b/04, 56b/07
parasulse+niñ 57b/11, 74a/07

pūte+niñ 79b/04
rediyye+niñ 60b/19
re'ise+niñ 41a/18, 74b/02
şīşe+niñ 30a/02, 30a/13, 50b/18,
54a/11, 54a/20, 54b/01, 67b/02, 71b/07,
71b/18
ṭabī^çī+niñ 13b/05
ṭabī^çiyye+niñ 01b/09, 01b/10,
02a/07, 02b/01, 02b/02, 56b/17, 77a/17
ṭā'ife+niñ 08a/12
zarūriyye+niñ 49a/14
zühre+niñ 23a/12, 94b/13
+nlar - 16 -
bu+nlar 02a/03, 02a/04, 14a/07,
18a/12, 20b/10, 21b/06, 21b/11, 21b/15,
21b/19, 24b/03, 24b/05, 28a/15, 30b/17,
35b/16, 79a/14, 85b/02
+nlara - 4 -
bu+nlara 24b/12, 34a/05,
34b/13, 48b/17
+nlarda - 2 -
bu+nlarda 35b/04, 41b/12
+nlardan - 7 -
bu+nlardan 33b/12, 33b/13,
52b/09, 53a/06, 76b/12, 87b/13, 90b/05
+nlardır - 2 -
bu+nlardır 20a/19, 25a/19
+nları - 4 -
bu+nları 56a/02, 87b/07, 91b/18,
92b/19
+nlarıñ - 23 -
bu+nlarıñ 02a/02, 02a/03,
09b/18, 11a/07, 13a/02, 13b/17, 14a/01,
15a/16, 20a/18, 22b/10, 30b/06, 35b/04,

36b/07, 38b/07, 59b/02, 59b/04, 66a/10,
67b/14, 72a/07, 73a/17, 82a/16, 87b/15

+nuñ - 37 -

bu+nuñ 01b/04, 04a/07, 07a/15,
07b/07, 10b/12, 10b/19, 13a/18, 13b/01,
14a/18, 14b/12, 16a/12, 18b/07, 19b/17,
21a/04, 22b/06, 33a/02, 35a/01, 43b/03,
43b/12, 44a/07, 44b/14, 45b/09, 47b/13,
48a/04, 54a/02, 55a/10, 58a/17, 60a/04,
60a/06, 60a/18, 78a/05, 78b/06, 79a/13,
79b/14, 89a/07

kıyu+nuñ 30a/06

lüvdü+nuñ 73a/09

+nuñla - 8 -

bu+nuñla 09b/06, 11b/19,
18b/12, 57a/17, 67a/03, 77a/02, 79b/11,
93b/05

-r -72 – (*Geniş zaman eki*)

ayırtla-r 92a/09

boya-r 81a/04

büyü-r 10a/08, 10b/09, 13a/19,
18a/15

de-r 04b/12, 05a/07, 05b/04,
05b/18, 06b/08

di-r 05b/15, 06a/05, 06a/09,
06a/12, 06a/13, 06b/10, 07a/02, 08a/05,
08b/07, 08b/08, 08b/17, 15a/18, 32b/06,
42b/04, 50b/09, 57a/19, 57b/02, 78a/07,
78a/14, 79a/08, 82a/17, 95a/15

eri-r 59a/18, 60a/07, 77a/07,
88b/15

eyle-r 11a/10, 39a/11, 39a/12,
56a/19, 65b/09, 66b/12, 66b/13, 69b/04,
69b/05, 72a/09

işle-r 78a/19, 92a/11

kıyna-r 25a/13, 62b/16, 67a/19,
77a/07, 78b/13, 80b/03

ko-r 27b/03, 27b/08, 28a/09,
35a/18, 36a/10, 37a/13, 38b/05, 73a/06

kuru-r 10b/18, 62a/13

şakla-r 65b/14

taula-r 31a/13, 37a/02, 37b/04

yara-r 19a/06

-r - 6 – (*Sıfat-fiil eki*)

beñze-r 08a/02, 14a/16, 24a/17,
34a/05, 34b/13

oyna-r 23b/06

-rdim - 1 -

di-rdim 04a/04

-riz - 1 -

di-riz 15b/11

-rlar - 1 -

ko-rlar 33a/09

-rler - 120 -

de-rler 31a/14

di-rler 04a/07, 04a/09, 06a/11,
08a/05, 08a/09, 08b/15, 09a/06, 09a/12,
10a/13, 11a/02, 11a/10, 11a/12, 11a/15,
11b/13, 13b/16, 14b/09, 15b/04, 17b/08,
18b/17, 18b/18, 18b/19, 19b/12, 20a/10,
20a/11, 20a/13, 20a/14, 20b/07, 20b/16
21a/02, 21b/06, 22a/19, 22b/01, 22b/02,
22b/04, 22b/05, 22b/06, 22b/08, 22b/13,
22b/19, 23a/06, 23a/08, 23b/01, 23b/09,
23b/14, 24a/08, 24b/01, 25a/17, 27b/10,
28a/01, 28a/10, 28a/12, 28a/13, 29a/07,
29a/18, 29b/01, 29b/02, 29b/04, 29b/05,
30a/04, 31b/04, 31b/07, 31b/08, 31b/17,

31b/19, 32a/06, 32a/08, 32a/11, 33b/17,
34b/12, 35a/02, 35b/15, 35b/16, 38b/07,
39b/07, 44b/14, 45a/09, 48b/04, 53b/18,
58a/19, 58b/17, 58b/18, 68b/17, 69b/02,
70b/05, 71b/04, 72a/06, 73b/11, 75b/12,
76a/01, 77a/03, 77a/16, 78b/08, 79b/09,
83a/05, 83a/18, 86a/04

eyle-rler 25a/09, 25a/10

iste-rler 13a/07, 79a/15

ye-rler 13a/06, 13a/08, 13a/09,
17b/09

yürü-rler 12a/03

-rlerse - 1 -

di-rlerse 13b/07

-rsañ - 3 -

ço-rsañ 43b/03, 62a/14, 86a/04

-rse - 1 -

iste-rse 32a/09

-rseñ - 4 -

dile-rseñ 38b/08

dî-rseñ 21a/11

iste-rseñ 87a/03

-rsin - 66 -

ço-rsin 26b/11, 26b/12, 28b/17,
29a/05, 29a/14, 29b/18, 29b/19, 30a/09,
30b/10, 30b/11, 35b/19, 36a/09, 37a/18,
40a/07, 47b/03, 48a/04, 51b/18, 52b/07,
54a/13, 54a/14, 58b/07, 59b/18, 60a/06,
62b/03, 64b/04, 72b/19, 75a/14, 77a/06,
77a/13, 78b/12, 80a/08, 81a/10, 81a/13,
81a/16, 82a/08, 83b/10, 86b/08, 87a/18,
89b/18, 91a/07, 91a/13, 92a/01, 92a/02,
92a/06, 93a/05, 93a/08, 93a/10, 93a/13,
93a/16, 94a/19, 95a/14

yayқа-rsin 47b/02

yıқа-rsin 30b/08, 48b/09,
51b/16, 54a/16, 68b/12, 70a/13, 70a/14,
71b/03, 79a/01, 93a/15, 94a/16

yu-rsin 75b/01, 86a/02

-rsin - 3 -

döşe-rsin 30a/06, 30a/07, 30a/08

-rsun - 38 -

ço-rsun 29b/19, 30a/01, 30a/03,
35b/19, 38a/06, 39b/01, 40b/07, 42b/17,
45a/02, 46a/17, 60b/13, 62b/02, 62b/05,
62b/16, 63b/19, 64a/09, 64a/19, 71b/04,
76b/13, 77a/10, 77a/11, 80b/04, 81a/19,
82a/01, 83a/12, 83a/13, 83b/08, 85b/19,
88a/08, 88a/09, 88a/16, 88b/12, 88b/13,
89b/12, 95a/08

yu-rsun 47b/03, 47b/16

-sa - 80 -

aқ-sa 93b/15

boğazlan-sa 10b/16

çık-sa 93b/17

қарış-sa 14b/13

қаврıl-sa 86a/17

қон-sa 63a/12

қонul-sa 54b/09

ço-sa 73b/07

қurı-sa 12b/10

ol-sa 07a/18, 09a/02, 13a/10,
13a/11, 14a/12, 14a/14, 15a/14, 15b/11,
16a/07, 16a/09, 18a/17, 18a/18, 18b/01,
24b/09, 25b/19, 26a/02, 33a/02, 35b/10,
61b/01, 61b/04, 67a/03, 69b/19, 77b/04,
84b/09, 86b/16, 90a/18, 91a/19, 92b/14,
93b/05, 95a/02, 95a/07

olun-sa 17a/14, 28b/13, 34a/04,
38a/04, 46a/14, 46a/15, 48a/01, 51b/11,
52a/07, 52a/09, 57a/19, 61a/04, 63b/06,
66a/01, 68b/17, 69a/10, 69a/14, 70a/04,
70a/05, 70b/10, 73a/07, 73b/06, 76a/04,
79b/02, 86a/16, 88a/18, 88b/03, 89a/18,
92b/18, 93b/06, 93b/17, 94a/13, 94a/14,
94b/04

yağlan-sa 40b/03, 74a/15

yapıl-sa 76a/04

-salar - 7 -

ço-salar 30a/13, 33a/02, 37b/13,
42a/11, 81a/03, 81a/04, 95a/04

-sañ - 7 -

bırak-sañ 60a/05

ço-sañ 79a/18, 79b/03, 79b/05,
95a/01, 95a/05

-se - 49 -

bildiñ i-se 17b/18

bil-se 16a/13

din-se 06b/04

dök-se 10a/17

döşen-se 10b/13

düş-se 88b/17

eyle-se 54a/01, 65b/16, 82a/15,
84b/05

i-se 02a/05, 05b/02, 09a/03,
10a/09, 10a/19, 15a/07, 15a/13, 25a/05,
29b/01, 29b/02, 50b/01, 50b/02, 51a/07,
65b/11, 68a/03, 78a/05, 81b/17, 82a/06,
82a/07

iç-se 66a/12, 66a/16, 90a/16

iriş-se 78a/19

it-se 13a/12, 48b/05, 67a/04,

73b/05, 78a/17, 93b/09

ol-dı i-se 59b/19, 84b/13, 92a/03

ol-madı i-se 60a/01, 84b/14

var-i-se 14b/06, 65b/17

gerek (i)-se 30a/02, 32a/10,
62a/18

-seler - 64 -

çek-seler 76a/13

ek-seler 92b/15

erit-seler 11a/08

et-seler 11a/08, 76a/07, 85b/06

göm-seler 10a/18

iç-seler 40a/16, 46b/05, 57b/04

içür-seler 41b/19, 47a/07,
48b/15, 57b/08, 66a/05, 66a/06, 66a/07,
66a/09, 66a/10, 66a/13, 66a/15, 66a/17,
66a/18, 66a/19, 66b/01, 69a/12, 69a/19,
75b/18, 75b/20, 76a/08, 76a/10, 76a/12,
77b/05, 82b/04, 82b/08, 83a/15, 89b/19,
90a/02, 90a/06, 90a/19, 90b/15, 93b/11,
93b/13, 94a/10

it-seler 94a/11

sür-seler 48a/13, 48a/15, 48a/16,
57a/15, 66a/11, 66a/16, 66b/05, 66b/12,
75b/14, 75b/19, 82b/11, 83a/17, 93b/07,
95a/05

vir-seler 52b/12, 61a/17, 69a/16

yi-seler 13a/09

-señ - 10 -

et-señ 26b/11, 28b/19, 29b/03,
30b/07, 79b/07

içür-señ 65b/08

it-señ 80b/19, 93b/19

kesdir-señ 93b/19

kuvvetlendir-señ 93b/18
+sı - 128 -
 ağrı+sı 61b/03, 65b/10, 76b/14
 akıdııcı+sı 65a/12
 ʿalāka+sı 05a/15, 56b/12
 ana+sı 09a/14
 baba+sı 09a/14
 baʿzı+sı 09a/06, 09a/08, 09b/11,
 09b/12, 09b/13, 12b/07, 12b/13, 12b/14,
 12b/15, 12b/17, 12b/18, 13a/01, 18a/01,
 18a/03, 18a/04, 21b/12, 22a/07, 22a/08,
 22a/12, 24b/05, 25a/16, 25a/17, 25a/18,
 26a/13, 26b/08, 26b/09, 26b/10, 27a/07,
 29b/15, 29b/16, 29b/17, 31a/17, 31a/18,
 49a/10, 49a/12, 49b/01, 49b/02, 49b/11,
 50a/09, 50a/10, 50a/11, 50a/12, 50a/13,
 50a/14, 54a/05, 58b/15, 83b/17, 83b/18,
 83b/19
 devā+sı 75a/09, 77a/03, 77b/13,
 81b/13, 84b/06, 86b/14, 90a/06
 eczā+sı 09a/01, 31a/15, 31a/16
 evlā+sı 30a/05
 fażla+sı 14b/17
 ğayrı+sı 13a/02
 hāşşa+sı 24b/04, 53a/19
 haṭā+sı 56a/04
 hāzıma+sı 85a/04
 herkanķı+sı 69b/03
 kanķı+sı 10a/19, 15b/16
 koķu+sı 20a/05, 69a/03
 maʿnā+sı 04a/05, 04a/16, 73a/14
 muķtezā+sı 09a/05
 mūntehā+sı 03b/09
 rāyiha+sı 03a/03, 03a/05,

20b/17, 34a/04, 34a/09, 34b/01, 37a/14,
 39a/01, 65b/12, 75b/11, 80a/04, 83b/10,
 83b/13, 86b/08, 90a/08
 siḥā+sı 74b/12
 yara+sı 52b/11
 yarı+sı 63b/14
 yaru+sı 50b/17, 82a/08

+sı-çün - 1 -

ağrı+sı-çün 45a/15

+sıdır - 8 -

ağrı+sıdır 51a/15

ana+sıdır 05b/08

aşma+sıdır 23b/09

baba+sıdır 12b/04

devā+sıdır 72a/19

haya+sıdır 41b/19, 73a/07

hulāşa+sıdır 61b/18

+sın - 1 -

şırça+sın 43a/04

+sına - 16 -

ağrı+sına 39b/07, 44b/13,
 45a/14, 57b/06, 92b/15

arķa+sına 12b/09

baʿzı+sına 13b/13, 18a/01

iķtizā+sına 09b/14

ķuru+sına 12b/10

rāyiha+sına 65b/13, 83b/14

sıtma+sına 66a/13, 66b/11

yaru+sına 78b/10

+sında - 15 -

ara+sında 10a/14, 10a/15,
 11b/04, 20a/12, 33b/07, 33b/08

eczā+sında 09a/18, 09b/01,
 79a/11

- ibtidā+sında 69a/13
orta+sında 17b/05, 37b/02
rāyiḥa+sında 19b/15
ūlā+sında 55b/04
- +sındadır - 1 -**
orta+sındadır 06b/11
- +sından - 6 -**
ara+sından 61a/09
fazla+sından 84a/01
kaḫā+sından 76a/15
rāyiḥa+sından 39a/01
şırça+sından 60a/19, 60b/12
- +sındandır - 1 -**
ḫāşşa+sındandır 44b/14
- +sını - 14 -**
ağrı+sını 37b/13, 40b/12,
44a/19, 92b/13, 94a/14
ba^czı+sını 25a/15
devā+sını 49b/06
eczā+sını 25b/12, 29b/01,
79a/16
herkañkı+sını 38b/08
kuvā+sını 13a/16
ma^cnā+sını 14b/15, 33b/05
- +sınıñ - 14 -**
baba+sınıñ 12b/04
ba^czı+sınıñ 11a/17, 11a/18,
12b/16, 13b/12, 13b/13, 14a/03, 24b/18,
25b/19
devā+sınıñ 74b/16, 84b/10
kaḫā+sınıñ 87a/02, 94b/12
şırça+sınıñ 59b/16
- +sıyla - 7 -**
fişkı+sıyla 30a/04
- herkañkı+sıyla 95a/08
mülāḫaḫa+sıyla 03b/04
vāşıta+sıyla 19a/03, 19a/04,
19a/05, 64b/02
- +sıyladır - 2 -**
ḫāşşa+sıyladır 95b/01
vāşıta+sıyladır 95b/01
- +si - 135 -**
arziyye+si 26b/16
büre+si 60a/15
bürāde+si 32a/03, 43b/17,
76b/16, 76b/17
cibre+si 30a/12, 34b/06
cümle+si 05b/06, 07a/17,
13b/16, 21a/10, 22b/10, 22b/16, 25b/13,
32b/13, 45b/04, 48b/12, 50b/19, 60a/16,
63b/03, 64a/19, 67b/06, 68a/07, 70a/09,
70a/10, 70b/19, 75a/04, 75a/12, 76b/03,
77a/10, 78a/08, 81b/16, 87b/06, 87b/14,
92b/04
depe+si 88b/14
dördünci+si 14b/10, 15b/09
eykinti+si 35a/11
eyü+si 26b/01, 30a/15
fāyide+si 37b/12, 39b/02,
39b/17, 45b/09, 54b/16, 58a/17, 58a/18,
71b/10, 71b/11, 92b/09
ḫamire+si 58b/12
ḫārice+si 67b/11
iki+si 11b/04, 13b/08, 16b/02,
16b/03, 16b/05, 26a/01
ikinci+si 11b/02, 13a/14, 14b/06,
15b/07, 25a/07, 25b/07, 31b/07, 40a/04,
52a/11, 55a/13, 80a/09, 84b/08

iri+si 86a/19
 kendi+si 65b/08
 kendü+si 07a/14, 13a/12,
 18a/06, 55b/02, 65b/05
 mertebe+si 31b/06, 56b/10,
 80a/02
 mīde+si 11b/14
 mi' de+si 82a/14
 mümeyyize+si 15a/04, 85a/04
 müşhile+si 26b/16
 müşhiliyye+si 86a/17
 nāriyye+si 54b/14, 54b/16
 netīce+si 02b/04
 nev' iyye+si 11a/03, 18a/09,
 53a/19
 peygamberdügme+si 22b/13
 semere+si 58a/18
 südde+si 51b/03
 şu' le+si 22a/05
 şübhe+si 56a/09
 'uşāre+si 62a/13, 62a/14,
 62b/07, 62b/08
 üçünci+si 13a/15, 15b/09,
 25a/08, 31b/08, 40a/05, 52a/13, 55a/14,
 84b/08
 yeñi+si 34b/03
 zā'ide+si 44b/08
 zātī+si 55a/04
 zātiyye+si 55a/03
 zāyide+si 54a/13, 85b/13
 zeḥliyye+si 85b/13
 ziyāde+si 07b/16, 17b/02
 zübde+si 03b/09

+sidir - 3 -

meşāne+sidir 12b/03
 peygamberdügme+sidir 85a/13
 zātī+sidir 05b/10
+sin - 2 -
 cümle+sin 27a/10, 32a/17
+sinde - 8 -
 āyīne+sinde 19b/08
 cümle+sinde 02b/16
 meme+sinde 42a/09
 mi' de+sinde 82b/16
 şālīşe+sinde 06a/05
 tenḳıye+sinde 65a/13, 87a/05
 yedi+sinde 84b/03
+sinden - 15 -
 bürāde+sinden 43b/07
 cümle+sinden 07a/02
 deri+sinden 11a/01
 eyü+sinden 85b/16
 ğalebe+sinden 14a/03, 15a/16
 iki+sinden 11b/13, 17a/07,
 17a/09, 67b/15
 meşāne+sinden 84a/11
 taḳviyye+sinden 53a/15
 'uşāre+sinden 83b/02
 ziyāde+sinden 14a/03, 14a/04
+sindendir - 1 -
 menī+sindendir 09a/14
+sine - 45 -
 berrī+sine 83a/05
 bustānī+sine 83a/05
 cümle+sine 06a/10, 11b/10,
 22a/01, 35a/01, 39a/08, 40a/17, 41a/18,
 42a/01, 43b/12, 44a/04, 44a/18, 45a/05,
 52b/11, 57a/07, 58b/18, 61a/01, 64b/12,

68b/08, 69b/01, 71a/08, 72a/07, 76b/05,
81b/06, 83b/04, 89b/01, 89b/02, 89b/03,
90b/19

eski+sine 92a/08

ğalebe+sine 70a/03

ikinci+sine 31b/19

iki+sine 10a/11, 10a/18

issi+sine 72a/12

izāle+sine 24b/16

medrese+sine 03a/18

menī+sine 09a/17

mertebe+sine 08a/04, 34b/19,
36b/05, 63b/09

yeñi+sine 92a/08

+sini - 46 -

arziyye+sini 52a/02

bāride+sini 56a/18

bürāde+sini 27a/18, 28b/15,
47b/01, 47b/10

cümle+sini 08a/05, 11b/06,
19b/08, 32a/19, 40a/02, 57b/16, 57b/17,
58a/03, 59b/17, 71b/15, 72b/12, 73b/01,
74b/19, 75a/13, 76b/11, 76b/17, 83a/07,
83b/01, 84a/14, 85a/17, 87a/02, 87a/13,
87b/03, 88b/11, 89a/02, 89a/06, 91a/06,
94b/08

deri+sini 10b/19

ekinti+sini 36a/10

eyü+sini 49a/11

hārre+sini 56a/18

ķavī+sini 56a/18

menī+sini 93b/15

mu^ç ālece+sini 16a/14

şālīşe+sini 56b/02

sirke+sini 92b/05

çuşāre+sini 62a/10, 72b/16

ziyāde+sini 49b/14

+siniñ - 10 -

cümle+siniñ 14a/04, 24b/04,
30a/01, 50b/09, 64a/07

iki+siniñ 55a/14, 92b/17

mādde+siniñ 50a/19

nārī+siniñ 54b/15

çuşāre+siniñ 65b/12

+siyle - 8 -

bāñine+siyle 24b/06

hāfife+siyle 77b/09, 81b/09

iki+siyle 79a/13

mertebe+siyle 20a/09

nev^ç iyye+siyle 77b/09

çuşāre+siyle 33a/19

ziyāde+siyle 05a/03

-sun - 48 -

çık-sun 30a/02

ķal-sun 26b/16

ķuru-sun 43b/18

ol-sun 01a/08, 01b/08, 18b/07,
18b/08, 18b/10, 25b/17, 26a/12, 26b/02,
27a/04, 32a/10, 32a/11, 33a/10, 45a/04,
49a/05, 49a/06, 50b/04, 52b/19, 57a/13,
57a/14, 62a/18, 62a/19, 73a/18, 73a/19,
73b/05, 84a/18, 85a/18, 86b/08, 90b/03,
90b/19, 92a/09, 92a/17, 94a/10, 94b/18

olun-sun 48b/18

ķur-sun 35a/06, 38a/02, 70a/08

-sün - 4 -

eglen-sün 26a/04

git-sün 26b/16, 69a/03

nef len-sün 79b/12	71a/02, 71a/20, 71b/08, 71b/15, 74a/10,
-sünler - 2 -	74b/09, 75b/11, 80a/18, 80b/07, 81a/12,
di-sünler 13b/08	82b/16, 83a/03, 83b/06, 84b/12, 84b/17,
it-sünler 56a/09	85a/14, 87b/09, 87b/17, 88a/12, 88a/14,
+u - 3 -	89b/15, 90b/05, 93a/19, 94a/06, 94a/09,
boyn+u 38a/06, 54a/18, 75b/02	94a/16, 94a/17, 94b/10
-u - 1-	ayır-ub 02a/13, 16a/05, 25b/06,
köy-u virmez 12b/10	38b/04, 46b/13
-ub - 630 -	ayrıl-ub 31a/15, 32b/18
aç-ub 08a/01, 57b/19, 67a/17	bağ-ub 17a/03
alın-ub 85b/14	batır-ub 29a/04
al-ub 22a/18, 27b/01, 31a/04,	bozıl-ub 30b/10
34b/15, 34b/18, 36a/06, 36a/09, 36a/14,	bul-ub 10b/15, 46a/11, 64a/06
36b/03, 36b/06, 36b/13, 36b/19, 37a/13,	bulun-ub 07b/19
37a/17, 37b/10, 38a/07, 38a/19, 38b/09,	çıkar-ub 04a/02, 08a/01, 38b/16,
38b/14, 39a/19, 39b/11, 39b/14, 40a/07,	43a/01, 46b/06, 47a/04, 53a/15, 54a/16,
40a/18, 40b/06, 41a/01, 41a/07, 41b/01,	58a/15, 62a/03, 64a/11, 67b/12, 73a/08,
41b/07, 41b/15, 42a/04, 42a/13, 42b/05,	78a/01, 81a/13, 81b/17, 81b/19, 86b/05,
42b/15, 43a/04, 43a/09, 43a/14, 43b/01,	86b/07, 87a/15, 87b/18
43b/14, 43b/17, 44a/05, 44a/09, 44b/04,	çık-ub 28b/08, 29a/15, 32a/15,
45a/01, 45b/02, 45b/08, 45b/10, 45b/15,	40b/17, 41a/04, 44b/09, 45b/06, 46a/05
45b/19, 46a/05, 46a/17, 46b/07, 46b/09,	doñ-ub 67a/15
46b/13, 46b/17, 47a/13, 47a/15, 47b/01,	ışlad-ub 35b/09, 36a/06, 38a/15,
47b/06, 47b/15, 48a/03, 48b/07, 50b/15,	38b/11, 39a/04, 39a/19, 39b/12, 39b/16,
51a/02, 51a/11, 51b/16, 52a/03, 52b/08,	40a/02, 40a/19, 40b/07, 42a/05, 42b/16,
57b/12, 57b/16, 58a/03, 58a/05, 58a/06,	46b/10, 48b/10, 48b/12, 59b/03, 60b/08,
58a/11, 58b/01, 58b/16, 59a/02, 59a/05,	61b/06, 61b/12, 62b/01, 62b/14, 63a/04,
59a/06, 59a/09, 59a/13, 59a/17, 59b/03,	63b/04, 87b/17, 89b/11, 93a/04, 94a/08,
59b/17, 60b/01, 60b/05, 61b/06, 61b/11,	95a/13
62a/09, 62b/13, 63a/07, 63b/02, 63b/14,	ışlan-ub 30b/17, 34a/11, 63b/05
64a/05, 64a/10, 64b/04, 64b/05, 64b/06,	kaldır-ub 11a/11, 11a/13,
64b/07, 65a/17, 66b/16, 67a/08, 67a/12,	64a/01, 64b/03, 75b/06, 88a/10
67a/13, 67a/17, 67b/04, 68b/02, 68b/03,	kaldur-ub 12b/18
68b/18, 70a/06, 70a/12, 70b/04, 70b/14,	kalk-ub 14a/14, 64b/19

al-ub 33a/13, 70b/04
 karar-ub 64a/02
 karışdır-ub 27a/11, 32b/01,
 32b/03, 36b/07, 41a/08, 41a/10, 41b/03,
 48a/12, 59a/09, 59a/13, 59a/15, 60b/05,
 60b/13, 62a/11, 63b/18, 65a/18, 70b/15,
 71b/06, 71b/17, 72b/18, 74b/10, 76a/07,
 76b/18, 77a/12, 79b/03, 80a/15, 80b/12,
 80b/16, 81a/09, 83a/12, 83b/09, 85b/06,
 86b/13, 87b/09, 88a/14, 90b/07, 90b/08,
 90b/13, 91b/19, 92b/05, 92b/07, 93a/09,
 94b/15
 karışdur-ub 70a/08
 karış-ub 10a/03
 kat-ub 36b/08, 37b/18, 38b/10
 kaynad-ub 31a/03, 48b/13,
 52a/01, 87b/07, 87b/08, 93a/14, 93a/16
 kır-ub 48b/16, 68a/08, 70b/06,
 82b/04
 kızdır-ub 76b/02
 kızdur-ub 27a/15
 kon-ub 31b/12
 koy-ub 16b/13, 26b/05, 26b/06,
 27a/16, 27b/12, 28a/08, 28a/11, 28b/08,
 28b/09, 28b/11, 28b/13, 28b/16, 30b/09,
 31b/10, 33a/16, 34a/04, 34a/19, 34b/06,
 34b/16, 35a/05, 35b/08, 35b/11, 36b/01,
 37a/03, 37a/09, 37a/18, 37a/19, 38a/10,
 38a/15, 38a/19, 38b/01, 38b/12, 38b/15,
 41a/03, 41a/11, 41b/12, 42a/06, 42b/11,
 43a/05, 43a/06, 43a/08, 43a/16, 43b/11,
 43b/18, 44a/01, 44a/06, 44a/09, 44a/12,
 44b/06, 45b/02, 45b/03, 45b/11, 45b/17,
 46a/19, 46b/02, 47a/03, 47b/04, 47b/12,
 48a/09, 50b/17, 52a/01, 52b/07, 54a/10,
 54a/11, 54a/18, 54b/05, 54b/07, 57b/17,
 58a/06, 58b/02, 59a/06, 59a/13, 59a/18,
 59b/05, 59b/07, 59b/18, 60a/07, 60a/15,
 61b/13, 62a/12, 62a/13, 63a/09, 64a/08,
 64a/11, 64a/14, 64a/18, 64b/01, 64b/08,
 65b/02, 67a/14, 67a/18, 67b/05, 67b/10,
 68b/03, 68b/15, 68b/18, 69a/03, 70a/07,
 70a/08, 70a/10, 70a/13, 71a/03, 71a/05,
 71b/01, 71b/03, 71b/05, 71b/09, 71b/16,
 72b/15, 75a/13, 75a/14, 75b/01, 76b/04,
 76b/13, 76b/17, 77a/05, 77a/08, 79a/18,
 79b/19, 80a/16, 80b/13, 81a/13, 81a/15,
 81b/02, 81b/16, 81b/19, 82a/05, 85b/17,
 85b/18, 86b/03, 88a/11, 88b/12, 88b/17,
 89a/07, 89b/12, 89b/16, 92b/05, 93a/12,
 94a/05, 94a/18, 95a/05
 kurıd-ub 28a/16, 36a/16, 42a/05,
 43b/15, 47b/05, 47b/11, 58b/09, 59a/14,
 60b/09, 68b/13, 77a/15
 kurud-ub 62a/15, 86a/03, 94b/10
 ol-ub 02a/10, 03a/05, 03b/05,
 03b/09, 03b/10, 05a/10, 07b/09, 07b/17,
 09a/04, 13b/11, 14a/12, 14a/17, 15a/04,
 15a/06, 17a/16, 18a/01, 18b/01, 18b/02,
 19a/10, 20a/04, 20b/01, 20b/11, 24b/18,
 25b/14, 25b/17, 25b/19, 27a/03, 28b/05,
 30b/04, 31a/12, 31b/12, 34b/09, 36b/18,
 37b/03, 40b/10, 43b/10, 44a/13, 46b/17,
 47a/14, 48a/07, 50b/19, 52a/07, 52a/12,
 53a/16, 53a/17, 53b/08, 53b/15, 55a/02,
 55b/02, 55b/06, 56a/04, 56a/12, 56a/13,
 56b/06, 56b/09, 56b/17, 57b/02, 60a/02,
 60a/04, 60b/09, 61b/19, 62a/04, 62b/17,

- 63a/13, 66b/17, 68a/16, 68a/17, 69b/09,
69b/11, 73a/05, 73b/07, 75a/12, 75b/04,
75b/05, 76b/14, 77a/16, 78b/15, 79a/06,
82a/05, 84a/02, 84a/08, 85a/04, 85a/06,
86a/11, 87a/02, 93a/17, 93b/07, 94a/13,
95a/06, 95a/09, 95a/18
    olun-ub 02b/08, 28a/15, 33b/15,
42b/09, 46a/13, 48a/15, 52a/07, 53a/08,
55a/03, 57a/06, 57a/14, 57b/09, 60b/17,
62b/08, 63a/03, 63b/03, 63b/07, 64a/04,
76b/03, 76b/04, 76b/08, 83a/01, 83b/15
    şakın-ub 67a/19
    şarıl-ub 12b/10, 20a/12
    şıq-ub 08b/13, 62a/10, 72b/16,
91a/11
    şoğud-ub 17b/12, 37a/02,
59a/19, 67b/08, 67b/12
    tal-ub 79a/18
    toğur-ub 10b/09
    toñdur-ub 33a/06, 50b/10
    toñ-ub 14b/09, 75b/05
    tur-ub 61b/06
    uç-ub 11a/10
    uçur-ub 45b/13, 46a/01, 47b/11,
47b/16, 51a/01, 62b/08, 70a/14, 91b/14
    ulaş-ub 07b/09
    var-ub 14b/16, 15a/09, 93a/10
    yağ-ub 27a/03, 27a/16, 48a/04,
48a/07, 60a/10, 73a/08, 79a/19, 87a/15
    yan-ub 25a/14, 59b/18, 60a/05,
66b/18, 67b/11, 68b/04, 79a/04, 81b/16,
85b/13
    yapıl-ub 31b/13, 40a/16, 89a/03
    yapış-ub 16b/11, 79b/08
- yap-ub 10b/19
yayıl-ub 69b/10
- +um** - 1 -
    tažarru^c+um 03b/13
- +uñ** - 61 -
    altun+uñ 27a/08, 70a/16, 77b/17,
78a/13, 79a/12, 79a/16, 80b/01, 80b/06,
80b/16, 81b/08
    antimun+uñ 42b/17, 59b/16,
60a/19, 60b/10, 60b/12, 68a/14, 68b/01
    bārūt+uñ 66b/16, 78a/19, 79a/12
    buṭm+uñ 35b/17, 48a/11
    calinus+uñ 15b/17, 53b/11
    diyardun+uñ 63b/05
    efyūn+uñ 72b/18
    qorolyus+uñ 49a/08
    ma^ccūn+uñ 61a/02, 73b/18
    maḥşūş+uñ 84a/04
    ot+uñ 51b/05, 51b/08, 75b/15,
84b/01, 91a/02, 92b/16
    rūḥ+uñ 05a/02, 16b/18, 33b/14,
65b/11, 69a/05
    sefūf+uñ 87b/16
    senartus+uñ 48b/19
    tā^cūn+uñ 66a/12
    tuz+uñ 36a/18, 36b/05, 65b/05,
65b/06, 65b/08, 65b/10, 65b/12
    uḥlamur+uñ 75b/16
    ^cunşur+uñ 06b/05, 06b/11,
06b/12
    ^cuzv+uñ 16a/07, 17a/09, 54b/19
    vafriṭus+uñ 49a/01
- +un** - 1 -
    mecmū^c+un 64b/07

+una - 10

burn+una 73b/07
 fūrū^ç+una 01b/06, 56b/19
 kemmūn+una 51a/18
 ot+una 13a/05
 rūḥ+una 16a/06, 51a/07
 şoğukluğ+una 45a/12
 şovuğ+una 72a/12
 vücūd+una 09a/16

-unca - 63 -

ol-unca 06a/06, 27b/13, 29b/09,
 34b/16, 35a/06, 35a/07, 36b/13, 42b/16,
 43a/04, 43b/16, 44a/10, 46b/17, 47a/12,
 47b/02, 47b/05, 48a/04, 48b/12, 51b/16,
 52a/02, 53b/15, 54b/16, 57a/06, 58a/14,
 59a/04, 60a/04, 60a/06, 60a/12, 64a/02,
 64a/05, 64b/01, 64b/03, 64b/05, 65b/15,
 68b/06, 70a/08, 70a/10, 71a/03, 71b/07,
 71b/10, 73a/01, 75a/15, 75b/11, 77a/10,
 78b/16, 80a/18, 80b/10, 80b/13, 82a/06,
 83a/11, 83a/12, 84b/15, 87a/19, 87b/19,
 88a/10, 88b/18, 91b/16, 91b/17, 92b/08
 tol-unca 30a/09, 30a/10
 uç-unca 29a/10, 59b/19

+unda - 7 -

burc+unda 72b/14, 72b/15
 mecmū^ç+unda 90b/09
 rūḥ+unda 65b/08, 65b/15
 şol+unda 16b/04
^çuzv+unda 84a/18

+undan - 12 -

boynuz+undan 36a/05
 maḥbūḥ+undan 51a/12
 mecmū^ç+undan 02a/15, 76b/08,

84b/12

rubb+undan 83a/04
 rūḥ+undan 37b/17, 69a/01
 tuz+undan 83a/06
 yol+undan 14b/18, 19a/15
 zor+undan 23b/02

+unı - 55 -

bal mūm+unı 91b/18
 boynuz+unı 26b/19
 fūrū^ç+unı 56b/19
 ḥudūş+unı 89a/18
 mecmū^ç+unı 37a/09, 37b/18,
 38a/01, 42a/14, 42a/19, 42b/05, 45b/11,
 58b/01, 59a/06, 59a/18, 61b/06, 61b/11,
 67a/13, 67b/04, 68b/03, 71a/20, 74a/10,
 77a/04, 84b/17, 90b/12, 91a/13, 94a/07,
 94a/17

nuḳl+unı 73a/08

nüfūz+unı 16b/16, 16b/18

rubb+unı 72b/18, 73a/03,
 83a/03, 88a/13

rūḥ+unı 34a/16, 34b/14, 35a/03,
 35a/08, 35b/17, 36a/03, 36a/08, 36b/02,
 37a/16, 37b/07, 37b/09, 65a/16, 82a/10,
 88a/14

toḥum+unı 10a/17, 13a/09,
 49a/11, 49b/12, 54b/13, 94a/03

tuz+unı 71a/17, 84a/15

+unuñ - 6 -

ma^çcūn+unuñ 60b/12

ot+unuñ 72b/05

rūḥ+unuñ 65b/12

toḥum+unuñ 94a/02

vücūd+unuñ 09a/11

yıllanyaşduğ+unuñ 10b/13	olun-ur 02b/17, 04a/19, 09a/01,
-up - 1 -	15b/19, 16a/17, 16a/18, 18b/08, 24b/06,
al-up 52a/17	27a/08, 28a/17, 29a/13, 30b/17, 32a/01,
-ur - 521 – (<i>Geniş zaman eki</i>)	33b/18, 37a/10, 39b/05, 39b/06, 39b/09,
açıl-ur 13a/06	40a/14, 41a/15, 41b/06, 41b/10, 41b/13,
alın-ur 33b/13	42a/17, 43a/09, 45a/08, 45a/09, 45a/13,
al-ur 38a/08, 66a/11, 71a/05,	45b/14, 46a/03, 46b/08, 49b/03, 49b/10,
77b/15, 88b/18, 95b/15	52b/01, 57a/18, 58a/13, 58a/17, 59b/11,
artur-ur 21b/07	62a/05, 62a/06, 64b/11, 66a/03, 66a/14,
ayrıl-ur 28b/19, 29a/01, 36a/12	70a/12, 71a/14, 71a/16, 71a/17, 74a/02,
boyan-ur 42a/11	78a/08, 82b/18, 82b/19, 84b/02, 87b/04,
bulun-ur 11b/09, 16a/02, 19a/12,	89a/14, 89a/16, 89b/06, 90a/13, 91a/16,
19a/14, 19a/15, 25a/13, 85b/11	94a/01
bul-ur 11b/19, 18b/16, 81a/10,	ol-ur 01b/07, 02a/19, 02b/01,
95a/17	04b/19, 05a/06, 05b/15, 06a/07, 06b/03,
dur-ur 35b/09	06b/04, 07a/07, 07b/02, 07b/04, 07b/06,
ğidālan-ur 11b/16, 13a/18	07b/08, 08a/18, 08a/19, 08b/01, 08b/02,
kal-ur 26a/02, 27a/12, 27a/17,	08b/03, 09a/19, 09b/01, 09b/02, 09b/03,
27b/04, 27b/09, 37a/01, 38a/11, 38b/19,	09b/06, 09b/11, 09b/19, 10a/05, 10a/09,
40b/10, 41a/04, 41a/09, 41b/10, 43a/01,	10a/11, 10a/15, 10a/16, 10a/17, 10b/02,
43a/17, 44a/07, 44a/14, 44b/09, 44b/18,	10b/03, 10b/10, 10b/14, 11a/03, 11a/13,
45b/07, 46a/01, 46a/06, 46b/13, 47a/05,	11a/14, 11b/03, 11b/15, 11b/16, 12a/13,
47a/18, 48a/05, 50b/19, 54b/01, 55b/07,	12a/14, 12a/15, 12a/16, 12a/17, 12a/18,
58a/02, 61b/17, 62b/06, 63a/14, 64a/11,	12a/19, 12b/01, 13a/05, 13a/08, 13a/11,
67b/09, 68b/04, 71b/08, 73a/05, 79b/04,	13b/15, 13b/17, 14a/08, 14a/09, 14b/04,
80a/02, 80a/06, 80b/19, 81a/19, 81b/02,	14b/06, 14b/07, 14b/08, 14b/09, 14b/10,
87b/08, 91a/14, 91a/15, 92a/19	14b/11, 14b/12, 14b/14, 14b/17, 15a/09,
karış-ur 79a/11	15a/11, 15a/12, 15a/17, 15a/18, 15a/19,
katıl-ur 32b/04	15b/01, 15b/02, 15b/12, 15b/18, 15b/19,
kon-ur 25a/15, 31b/10, 31b/11,	16a/08, 16a/09, 16a/10, 16b/02, 17b/16,
31b/14, 35a/17, 76b/07	17b/17, 18a/17, 18b/02, 18b/03, 19a/09,
kurıd-ur 70b/01	19a/16, 19a/17, 19a/18, 19b/01, 19b/02,
kurtul-ur 95a/06	19b/03, 19b/04, 19b/06, 19b/07, 20a/04,
kuşdur-ur 52b/10	20a/05, 20a/08, 20b/11, 21a/15, 22b/08,

23b/16, 24b/11, 25a/05, 25a/14, 25a/16,
 25a/17, 25a/18, 25b/05, 25b/07, 25b/08,
 25b/10, 25b/19, 26a/07, 26a/08, 26a/12,
 26a/13, 26a/14, 26a/15, 26a/18, 26a/19,
 26b/01, 26b/08, 26b/09, 26b/10, 26b/12,
 27a/12, 27b/06, 27b/10, 27b/15, 27b/19,
 28a/05, 28a/08, 28a/11, 28a/13, 28b/13,
 29a/07, 29a/08, 29a/16, 29b/15, 30a/04,
 30a/05, 30a/13, 30b/05, 30b/12, 31a/02,
 31a/06, 31a/08, 31a/16, 31b/04, 31b/05,
 31b/08, 32a/02, 32a/03, 32a/05, 32a/06,
 32a/07, 32a/11, 32a/12, 32a/13, 32a/14,
 32b/10, 32b/11, 32b/19, 33a/08, 34a/04,
 34b/10, 35a/13, 35b/10, 35b/14, 36b/01,
 37a/14, 37a/15, 38a/04, 38a/05, 38a/16,
 39b/15, 40b/04, 42a/09, 42a/16, 42b/12,
 42b/14, 43a/05, 43b/03, 43b/10, 44a/02,
 45a/03, 45b/08, 45b/18, 46a/11, 46b/04,
 47b/18, 48b/05, 48b/13, 48b/14, 49a/13,
 49b/01, 50a/18, 51a/04, 51a/05, 51a/07,
 52a/08, 52a/09, 52a/11, 53a/15, 53a/17,
 53b/17, 54a/02, 54a/17, 55a/12, 55a/17,
 55b/08, 55b/09, 55b/13, 56b/05, 56b/06,
 57a/01, 57a/04, 57a/19, 57b/03, 57b/08,
 58a/14, 58b/03, 59a/10, 59a/19, 60a/03,
 60a/09, 62a/04, 62a/14, 62b/17, 63b/06,
 64a/05, 64a/10, 64b/05, 65a/03, 65a/04,
 65b/15, 66a/17, 66b/07, 67a/01, 69a/14,
 69b/17, 70a/05, 71a/03, 71b/06, 72a/17,
 74b/11, 75b/06, 75b/08, 76b/02, 77a/08,
 78a/03, 78a/17, 78b/16, 78b/17, 79a/14,
 79b/05, 79b/06, 80a/13, 80a/15, 80b/06,
 80b/17, 81a/01, 81b/01, 81b/17, 82a/09,
 82a/10, 83a/13, 83a/16, 83b/15, 84a/02,

84a/09, 85a/05, 85a/07, 85a/09, 85a/10,
 85b/09, 85b/10, 85b/15, 86a/04, 86b/06,
 86b/15, 87b/12, 88a/02, 88a/06, 88b/07,
 88b/08, 88b/16, 89a/08, 90a/02, 90a/16,
 90b/14, 90b/16, 91b/02, 93a/17, 93b/13,
 94a/01, 94a/04, 94a/05, 94b/14, 95a/09
 oñuld-ur 18b/11, 20b/03, 41a/05,
 48a/02, 52b/12, 92a/10, 94b/17, 94b/19,
 95a/03

ṭayan-ur 59a/02

ṭoñdur-ur 16a/11

ṭur-ur 27b/03, 73a/04, 80a/08

ṭutuş-ur 79a/04, 79a/06

uçur-ur 27b/03, 27b/06

yapıl-ur 31b/13, 42a/15, 79b/10

yapış-ur 54b/01

-ur - 1 - (*Sıfat-fiil eki*)

bulun-ur 53a/05

-urdu - 1 -

ol-urdu 06a/01

-urlar - 4 -

avlan-urlar 10b/10

ayrıl-urlar 79a/15

buyur-urlar 01a/13

ol-urlar 85a/10

-ursa - 63 -

bul-ursa 65a/07

çal-ursa 70a/09

çariş-ursa 14a/19

olun-ursa 42a/01, 42b/12,
 42b/13, 62b/11, 66a/01

ol-ursa 04b/18, 14a/19, 14b/05,
 15a/05, 16b/09, 16b/12, 16b/17, 17a/18,
 17a/19, 17b/01, 17b/03, 17b/04, 17b/15,

17b/17, 18b/08, 18b/10, 26a/05, 28a/07,
30a/19, 30b/01, 31a/12, 33b/09, 35a/12,
35b/11, 38a/13, 48a/14, 51a/03, 51a/04,
53b/08, 55b/08, 56a/04, 56b/15, 56b/16,
57a/18, 60a/02, 60a/09, 69b/04, 78a/18,
84a/08, 84a/18, 85a/04, 85a/06, 85a/08,
85a/18, 88a/05, 90b/14, 92a/08, 92a/17,
94a/10, 94b/14, 94b/18, 95a/08, 95a/09

-ursın - 72 -

al-ursın 27a/18, 28b/15, 29a/06,
29a/08, 29a/09, 29a/16, 34a/13, 34a/14,
35a/04, 35a/10, 35b/05, 35b/07, 35b/18,
37a/06, 39a/03, 39a/06, 39a/15, 41b/02,
43b/07, 45a/01, 48a/19, 51b/19, 52a/01,
52b/04, 54b/02, 59a/17, 62a/18, 63a/01,
63b/17, 68b/11, 72b/14, 72b/16, 72b/19,
75a/19, 77a/14, 78b/05, 79b/17, 80a/03,
80a/07, 80a/14, 80b/16, 81a/08, 83a/03,
84a/12, 84a/14, 86b/01, 90b/04, 93a/07,
94a/03, 94b/03

bul-ursın 67b/08

ılışdur-ursın 27a/16

çal-ursın 79a/08

karışdur-ursın 80a/17

kurud-ursın 54a/17, 93a/08

şoğud-ursın 81b/17

şovud-ursın 88a/10

toldur-ursın 30a/10

uçur-ursın 44a/11, 44a/14,
44b/17, 59a/14, 59a/16, 68b/06, 71b/09,
80a/17, 83b/09, 91a/14, 93a/14

-ursuñ - 1 -

ol-ursuñ 17b/19

-üb - 453 -

bil-üb 02a/10, 15b/04, 16a/15,
17a/17, 19a/15, 24b/11, 53a/04, 56a/19,
56b/01, 56b/03, 56b/04, 56b/05

bindir-üb 12b/09

bit-üb 18a/06, 18a/15, 18a/16

bitür-üb 92a/10

çek-üb 07b/09, 37a/11, 66a/11

dög-üb 26a/03, 68b/13, 83b/01,
85a/17, 85b/09

dögül-üb 26a/01

dök-üb 27a/16, 38a/09, 48a/08,
60a/07, 91b/17

düş-üb 12b/08

düzil-üb 89b/06, 91a/16

düz-üb 84b/12

ez-üb 41b/01, 57b/04

gel-üb 07a/19, 14a/19, 55a/04,
82a/15, 95a/18

getür-üb 18b/16, 67a/16

gider-üb 29b/05

gid-üb 15a/12, 16a/08, 37a/01,
38a/11, 41b/17, 62b/06, 66a/19, 68a/18,
75b/01

iç-üb 43b/06, 78b/19, 90a/01

içür-üb 75a/17

id-üb 01b/09, 02a/12, 02b/07,
03a/16, 03b/15, 04a/06, 04a/08, 04a/13,
04a/15, 04b/05, 04b/07, 04b/09, 05a/07,
05a/09, 06a/09, 08b/12, 09a/10, 09a/13,
09a/16, 09b/10, 09b/15, 10b/07, 11a/11,
11a/12, 11a/19, 12a/13, 12b/07, 12b/11,
14b/04, 16a/10, 16a/11, 18b/05, 19b/03,
19b/09, 21a/13, 24b/10, 24b/13, 25a/03,
25a/04, 25b/07, 25b/08, 25b/12, 25b/13,

26a/16, 26b/15, 26b/18, 27a/15, 27b/02,
 27b/06, 28a/16, 28b/02, 29a/06, 29b/01,
 29b/04, 29b/10, 29b/11, 29b/14, 30b/03,
 30b/06, 30b/19, 31a/01, 31a/03, 32a/18,
 32b/08, 32b/15, 32b/17, 33a/05, 33a/07,
 33a/11, 33a/12, 33a/13, 34a/13, 34b/17,
 35b/08, 36a/01, 36a/15, 36a/16, 36a/19,
 36b/10, 36b/14, 37a/06, 37a/07, 37a/10,
 38a/02, 38a/03, 38a/07, 38a/17, 38b/04,
 38b/09, 38b/13, 38b/16, 39a/04, 39a/15,
 39a/16, 39b/01, 39b/16, 40a/02, 40a/08,
 40a/09, 40a/19, 40b/04, 40b/06, 41a/07,
 41a/09, 41a/10, 41b/08, 41b/15, 42a/07,
 42a/14, 42a/19, 42b/06, 42b/08, 42b/10,
 42b/15, 43a/02, 43a/15, 43a/16, 43b/01,
 43b/08, 43b/09, 43b/15, 43b/16, 43b/19,
 44b/05, 44b/16, 44b/17, 45a/02, 45b/07,
 45b/11, 45b/15, 45b/16, 46a/07, 46a/08,
 46a/10, 46a/17, 46b/12, 46b/18, 47a/01,
 47a/02, 47a/10, 47a/16, 47b/07, 47b/09,
 47b/11, 48a/03, 48a/13, 48b/08, 48b/11,
 48b/18, 48b/19, 49a/16, 50b/10, 50b/16,
 51a/02, 51a/12, 51b/10, 52a/16, 52a/17,
 52a/18, 52a/19, 52b/06, 53a/01, 53a/02,
 53a/03, 53b/03, 53b/14, 54a/20, 54b/05,
 54b/06, 54b/11, 54b/16, 55a/08, 55a/09,
 55a/11, 55b/12, 55b/13, 56a/08, 56b/08,
 56b/16, 57a/04, 57a/17, 57b/01, 57b/16,
 57b/17, 58a/03, 58a/12, 58a/15, 58b/01,
 58b/04, 58b/16, 59a/02, 59a/06, 59a/19,
 59b/17, 60a/01, 60a/03, 60a/10, 60a/11,
 60a/16, 60b/03, 60b/05, 60b/07, 60b/13,
 61a/18, 61b/11, 61b/12, 61b/15, 61b/16,
 62a/03, 62a/08, 62a/09, 62a/19, 62b/03,

62b/05, 62b/17, 63b/07, 63b/18, 64a/03,
 64a/17, 64b/07, 65a/12, 65a/17, 66a/12,
 67a/13, 67a/14, 67a/15, 67b/04, 68a/09,
 68a/19, 68b/03, 68b/04, 68b/11, 68b/14,
 68b/15, 69a/04, 69a/05, 70a/11, 70b/16,
 70b/19, 71a/20, 71b/02, 71b/19, 72b/02,
 72b/12, 73a/03, 73b/02, 74a/10, 74a/11,
 74a/12, 74a/15, 74b/09, 74b/19, 75a/16,
 75a/19, 75b/08, 76b/11, 77a/04, 78a/01,
 78b/02, 79b/02, 80a/08, 80a/10, 80b/17,
 81a/11, 81a/12, 81b/14, 81b/18, 82a/04,
 83a/04, 83a/07, 83a/14, 83b/06, 83b/08,
 84a/01, 84a/03, 84a/06, 84b/10, 84b/12,
 84b/17, 86a/11, 86b/02, 86b/05, 86b/13,
 87a/02, 87a/13, 87b/03, 88b/07, 88b/09,
 88b/11, 89a/02, 89a/06, 89a/16, 89b/14,
 89b/17, 89b/19, 90a/11, 90a/12, 90b/04,
 90b/06, 90b/09, 90b/12, 91a/06, 91a/07,
 91a/08, 91a/13, 91b/13, 91b/16, 92a/02,
 92a/13, 92a/14, 92b/04, 92b/10, 93a/04,
 93a/07, 93a/08, 93a/12, 93a/13, 93b/01,
 94a/08, 94a/12, 94a/17, 94b/15, 94b/16,
 95a/14, 95b/09

ig-üb 26b/05

indir-üb 92a/05

itdir-üb 52b/08

kesil-üb 71b/01

kes-üb 28b/18, 34a/06, 34b/15,
 49a/11, 67b/07

örtün-üb 88a/01

pişür-üb 16a/04

sür-üb 43b/06, 78b/19, 90a/01

süz-üb 27b/08, 27b/13, 30b/10,
 31a/05, 42b/16, 42b/18, 43b/19, 47a/01,

47a/13, 47a/15, 48b/10, 52a/17, 58b/08,
59b/05, 59b/19, 61b/07, 63a/05, 63a/09,
70a/09, 72b/19, 77a/01, 77a/08, 77a/14,
78b/19, 80b/08, 82a/07, 83a/12, 84a/15,
85b/19, 89b/12, 91b/01, 94a/19

üz-üb 13a/11

viril-üb 45b/01

vir-üb 10b/04, 57a/16, 61b/19,
77b/14, 77b/18, 86a/10

yen-üb 84b/07

yinil-üb 14b/16

+ümüz - 1 -

resül+ümüz 01a/10

+üñ - 11 -

demür+üñ 81b/13

gög+üñ 19b/05

göz+üñ 39b/06, 44a/19, 76b/08

gül+üñ 34a/16

gümüþ+üñ 10b/03, 27a/13

kül+üñ 31b/11

ma^ç mül+üñ 31b/14

üzüm+üñ 51a/12

+ünce - 1 -

öñ+ünce 23b/16

-ünce - 2 -

çök-ünce 78b/15, 78b/17

+ünde - 8 -

göz+ünde 13a/10

gün+ünde 37b/04

hüküm+ünde 32b/15

üst+ünde 17b/03

yüz+ünde 48a/16, 50b/19,

52a/02, 94a/04

+ünden - 8 -

bölüg+ünden 67a/10

kök+ünden 50a/17

üst+ünden 77a/13, 78b/11

yüz+ünden 38a/08, 38a/17,

41b/02, 51b/19

+üne - 14 -

bölüg+üne 67a/11

taḥammül+üne 25a/11

tekevvün+üne 09b/04

üst+üne 28b/08, 29a/01, 30a/01,

30a/06, 30a/11, 33a/02, 37a/18, 37a/19,

58b/14, 85b/06

üzüm+üne 20a/13

+üni - 9 -

kök+üni 54b/13, 72b/14

teḡallüb+üni 78a/12

üst+üni 30a/10, 30a/17, 41a/02,

63a/04, 71b/17, 80a/14

+ünüñ - 8 -

kemüg+ünüñ 74b/03, 87b/01

kök+ünüñ 45a/15, 63a/01,

63a/07, 72b/05, 73a/10

şıḡırgöz+ünüñ 20b/07

-üp - 1 -

düzil-üp 62a/17

-ür - 155 – (*Geniş zaman eki*)

bilin-ür 04b/02, 16b/01, 16b/06,

20a/01, 20a/09, 24b/04, 94a/01

bilmezlen-ür 13a/01

bil-ür 05a/11, 12b/19, 13a/04,

15b/05, 15b/15, 15b/16, 16a/14, 16a/15,

25b/01, 56b/08, 85b/16

bitür-ür 40a/15, 92b/12

dinil-ür 04a/18, 33b/09, 33b/10,

33b/11, 56b/07, 56b/09, 56b/17, 57a/05,
 57b/11, 67b/13, 67b/14, 69a/06, 78a/16,
 78b/01, 78b/03, 91b/02, 94a/02, 94b/07
 diril-ür 10b/15
 dögil-ür 26a/05, 26a/06
 dökil-ür 88b/15
 düşür-ür 65b/09, 89b/08
 düzül-ür 91a/16
 eyd-ür 04a/14, 42b/01, 53b/05,
 65b/13, 67a/10, 69b/08, 72a/18, 74a/04,
 74a/17, 77b/05, 81a/08, 81b/07, 82a/14
 gel-ür 05b/13, 09a/09, 09b/12,
 09b/13, 09b/14, 12b/13, 16a/18, 27b/11,
 31a/04, 54b/17, 55a/15, 67a/05, 71b/13,
 94b/02
 getir-ür 51b/04, 66a/12, 67a/02,
 69b/05, 72b/04, 79b/01, 81b/03, 82b/08,
 88b/03, 89b/19
 giçin-ür 78a/10
 görün-ür 56a/15
 gör-ür 19b/08
 içil-ür 43a/10, 57b/10, 85b/02
 öldür-ür 24b/01
 öl-ür 10b/18
 şekillen-ür 10a/08
 viril-ür 37b/15, 39a/08, 44a/14,
 45a/16, 45a/17, 45a/19, 46a/02, 51a/10,
 51a/12, 51a/13, 51b/01, 51b/03, 51b/06,
 51b/09, 52b/11, 52b/13, 52b/14, 52b/15,
 52b/16, 57a/11, 57a/12, 57a/14, 57b/06,
 57b/07, 57b/09, 58a/09, 58a/10, 58a/16,
 61a/05, 62a/17, 68b/08, 68b/09, 70b/03,
 70b/05, 70b/06, 70b/10, 73b/08, 73b/09,
 73b/14, 73b/15, 73b/17, 74b/02, 74b/13,

83a/01, 86a/12, 88a/03, 88a/05, 89a/11,
 89a/12, 89a/17, 89b/04, 90a/17, 93b/14
 yen-ür 10b/11
 yetiş-ür 73a/16, 73a/17
 yin-ür 10b/17
-ür - 4 - (*Sıfat-fiil eki*)
 getir-ür 53a/04
 içil-ür 58b/05
 olabil-ür 73a/18
 yetiş-ür 73a/16
-ürler - 4 -
 bil-ürler 02b/03
 eyd-ürler 02a/07
 getir-ürler 88b/09
 içür-ürler 82b/07
-ürse - 6 -
 bil-ürse 56b/15
 eksil-ürse 82a/03
 viril-ürse 51b/05, 52b/10,
 57a/10, 82a/15
-ürsin - 7 -
 bil-ürsin 16a/18, 30b/06, 49a/12
 geçür-ürsin 81b/18
 gör-ürsin 59b/19, 60a/02, 92a/03
+üyle - 1 -
 süd+üyle 33a/18
+ya - 105 -
 altı+ya 57b/05
 aşağı+ya 32a/11
 ayvaṭana+ya 76a/01
 a'zā+ya 15a/05, 15a/06, 16a/02,
 16a/08, 53a/12, 78a/12
 baba+ya 12b/03
 bālā+ya 11a/13

- dāfi^ʿa+ya 18a/04
 devā+ya 18b/17, 19a/08, 30b/15,
 53b/08, 69a/19, 69b/19, 70a/04, 70a/05,
 74b/11, 77a/03
 eczā+ya 53a/17
 erba^ʿa+ya 15b/19, 21b/03,
 22a/08
 eşyā+ya 02a/19
 ğidā+ya 15a/02, 15a/07, 15a/15,
 16a/04
 hafta+ya 30b/02
 hūlāşa+ya 62a/01, 62a/03
 ʿırku'n-nisā+ya 39a/13, 77b/09
 istiskā+ya 45a/12, 50a/13,
 58b/19, 60b/19, 66a/02, 70b/05
 kar^ʿa+ya 35b/18, 37a/09,
 38a/06, 45b/02, 47b/03, 52b/07, 57b/17,
 64a/14, 64b/01, 75b/01, 81a/19, 86b/03
 kaşınma+ya 69b/02
 kırmızı+ya 20b/11
 kızılboya+ya 07a/16
 kimyā+ya 04a/01, 04a/03,
 04b/12, 05a/15, 19a/16
 kuyu+ya 26b/07
 mālīhulyā+ya 61a/01
 muharrika+ya 46a/02, 67a/02
 rābi^ʿa+ya 25a/12
 şafrā+ya 21b/12
 sancu+ya 23b/15, 39a/12
 şancu+ya 23b/19
 şaru+ya 42a/11, 67b/08, 81a/04,
 83b/19
 sevdā+ya 21b/17
 sıracā+ya 92a/15
 sıtma+ya 77b/05
 şu+ya 16b/10, 16b/13, 17a/16,
 21b/01, 27b/08, 29a/14, 34a/03, 34b/05,
 63b/13, 78b/07, 87a/18, 92a/06, 94b/09
 tortı+ya 23a/07
 ūlā+ya 05b/13
 uyku+ya 73b/10
 vebā+ya 36b/11, 39a/08
 yara+ya 93a/04
 yukarı+ya 31a/13, 37b/03,
 45a/03, 79a/15
 zinā+ya 12b/16
-ya - 2 - (*Teklik üçüncü şahıs istek eki.*)
 kuru-ya 59b/09
 şovu-ya 60a/07
-yan - 7 -
 ağrı-yan 74b/16, 76b/12, 77a/01,
 87a/18, 87b/04
 tamlā-yan 58b/03
 yarala-yan 95a/03
-yasın - 10 -
 bağla-yasın 46a/18
 kapa-yasın 54a/18
 şakla-yasın 29a/07
 şıva-yasın 30a/18
 tıynla-yasın 30a/14
 ufaqla-yasın 34a/06
 yayka-yasın 44a/01
 yıka-yasın 71a/02
 yu-yasın 57b/13, 57b/14
+ye - 165 -
 ākile+ye 47a/19
 ʿarabī+ye 02b/08, 49a/04
 ʿarabiyye+ye 03a/19, 52b/18

- arziyye+ye 32b/14
 bākī+ye 69a/06
 bürāde+ye 26a/09
 cümle+ye 54a/02
 çöpleme+ye 20a/10
 destü+ye 80a/11
 devā'î+ye 55b/15
 edviyye+ye 95a/11
 eyrelti+ye 20a/14
 ezelî+ye 19b/09
 felsefî+ye 29a/11
 ġarîziyye+ye 08a/08
 ħabbe+ye 58a/10, 58b/11,
 59b/15, 60b/10, 62b/12, 64b/17, 67a/05,
 68a/13, 68b/08, 73b/18, 74b/15, 82a/19,
 82b/14
 ħabîse+ye 43a/12
 ħabîse+ye 47a/18, 48a/12,
 63a/18
 ħādde+ye 95b/09
 ħārriyye+ye 54b/16
 hermesiyye+ye 89b/16
 ħikemiyye+ye 02b/03
 ħikke+ye 57a/11
 izāle+ye 55b/12
 ħārûre+ye 17a/17
 ħatre+ye 66b/03, 72a/13
 ħavî+ye 05a/13
 kehene+ye 04a/08
 kendü+ye 02a/10, 07b/10,
 08a/06, 10b/04, 10b/06, 19b/18, 82a/15
 kimesne+ye 43b/06, 48b/15,
 55a/17, 56b/09, 57b/01, 61a/05, 61a/19,
 61b/03, 64b/18, 65b/07, 90a/02
 kimse+ye 84a/17
 kimyāvî+ye 04a/17
 ħubbe+ye 37b/01, 57b/19,
 75b/08, 80a/03
 mā'îlü'r-raġabe+ye 45a/01,
 46a/17, 67a/14, 67b/04, 68b/18, 80a/11,
 81a/19
 mariye+ye 79b/19, 89b/18
 mertebe+ye 19b/17, 25a/10,
 78a/05
 meşâne+ye 15a/12, 15a/13,
 23a/18, 66a/14, 83b/16
 mi' de+ye 14b/16, 23a/08,
 39a/09, 50a/10, 61b/02, 66a/07, 72a/03,
 73b/13
 mu' ālece+ye 18b/04
 mu' āmele+ye 81b/12
 muġaddime+ye 49a/04
 müstesġî+ye 84b/12, 85a/01
 müşteri+ye 12a/06, 16b/03,
 20a/19
 nārriyye+ye 45a/07
 nāzile+ye 39a/07, 77b/02
 nebevî+ye 56a/09
 ökse+ye 24a/08, 35b/16
 püte+ye 48a/04, 58a/06, 59a/18,
 59b/18, 67b/10, 68b/03
 ra' ŧe+ye 39a/12
 rediyye+ye 36a/05, 44b/13
 re'îse+ye 39b/18, 68a/04,
 71a/12, 71b/12
 re'îsiyye+ye 49b/15
 ri'e+ye 95b/07
 şālîse+ye 25a/12

sekte+ye 66b/01, 69a/09, 74a/12,
75b/14, 75b/16, 81b/04

sene+ye 18b/13, 92a/19

sirke+ye 28a/08, 28a/09, 28a/11,
42b/17

şīşe+ye 28b/16, 30b/09, 38a/19,
43b/17, 50b/17, 54a/18, 59b/09, 67a/18,
70a/07, 71b/03, 71b/16, 81b/02, 85b/17

taḳviyye+ye 74a/19

temregü+ye 24a/12

tenḳiye+ye 64b/12

terceme+ye 03b/11, 03b/13

türkî+ye 03b/01, 49a/05

vebā'iyye+ye 41a/16, 46a/02

zehebiyye+ye 79b/07

ziyāde+ye 38b/05, 85b/03

zühre+ye 12a/07, 16b/04,
21a/04, 21a/05

-ye - 19 – (*Teklik üçüncü şahıs istek eki.*)

büyük-ye 78a/02

derle-ye 82b/16

eri-ye 60a/07

eyle-ye 21a/14, 32b/16, 34b/01,
53b/16, 56b/16, 57b/19, 58a/04, 64b/18,
74b/01, 78a/12, 78a/13, 80b/14, 80b/15,
81b/12, 93a/10

-yeler - 1 -

eyle-yeler 61a/11

-yen - 1 -

beñze-yen 23b/12

-yesin - 3 -

döşe-yesin 81b/16

eyle-yesin 54b/02

ḥurdele-yesin 34b/15

+yı - 124 – (*Teklik üçüncü şahıs iyelik eki.*)

şu+yı 28b/10, 30b/07, 33a/19,
33b/08, 35b/09, 36a/11, 36a/17, 36b/17,
39b/04, 40a/02, 41a/15, 41a/16, 41b/09,
42b/13, 44a/01, 45a/09, 45a/10, 45a/11,
45a/12, 45a/13, 45a/14, 45a/15, 45a/16,
45a/17, 45a/18, 46b/01, 47b/04, 50b/19,
51a/18, 51a/19, 51b/05, 51b/07, 51b/08,
51b/13, 52a/19, 52b/13, 52b/14, 57b/18,
61a/12, 62b/14, 63a/07, 63a/12, 63a/17,
63b/06, 64b/14, 65a/17, 65b/03, 65b/19,
66a/02, 66a/04, 66a/05, 66a/06, 66a/07,
66a/09, 66a/10, 66a/15, 66b/04, 66b/19,
68b/12, 68b/16, 69a/04, 69a/11, 70a/12,
70b/13, 71a/02, 71a/10, 71a/14, 71a/16,
71b/09, 73b/01, 73b/08, 73b/09, 73b/11,
74a/11, 74b/15, 75b/02, 75b/03, 75b/10,
75b/15, 75b/17, 75b/18, 76a/05, 76a/07,
76a/08, 76a/09, 76a/10, 76a/12, 77a/12,
80a/04, 80a/05, 82b/01, 82b/05, 82b/06,
82b/07, 83a/15, 84b/01, 86a/12, 86a/13,
87a/04, 88a/04, 89a/02, 89a/14, 89a/15,
92b/16, 93b/10, 94a/01, 94a/02

+yı - 77 – (*Belirtme hali eki*)

bāşıra+yı 72a/08, 76a/12

civa+yı 30b/06

devā+yı 03a/16, 53b/04, 57b/01,
57b/05, 58b/13, 58b/15, 61a/08, 61a/18,
61a/19, 64b/18, 81b/09, 89b/07, 90a/15,
91a/18, 91a/19

eczā+yı 25b/16

erba' a+yı 06a/18

eşyā+yı 19b/19, 24b/15
 ğidā+yı 15a/03, 16a/04, 85a/09,
 85a/10

havā+yı 50a/05
 hırқа+yı 87a/18, 95a/12
 iştiḥā+yı 66a/07
 qar^c a+yı 28b/07, 67b/07
 kehrübā+yı 41a/07, 41a/09
 koca+yı 81b/03
 māliḥulyā+yı 72a/12
 merkaşışā+yı 91b/16
 şafirā+yı 22a/08
 sevdā+yı 22a/02, 22a/03

şu+yı 27b/08, 28a/06, 29b/18,
 34a/14, 34b/02, 34b/06, 34b/07, 34b/19,
 35a/19, 37a/02, 37b/07, 38a/06, 38a/09,
 38a/10, 38b/18, 43b/02, 43b/19, 46a/05,
 46b/12, 50b/19, 58b/07, 62b/15, 63b/14,
 68b/14, 71a/03, 77a/14, 77a/15, 78b/19,
 87a/16, 89b/18

taḥta+yı 29a/13
 ūlā+yı 06a/17
 vāsıṭa+yı 64b/03
 yara+yı 95a/03, 95a/07

+yıdır - 1 -

şu+yıdır 37b/07

-yınca - 2 -

ķuru-yınca 62a/12, 87a/19

+yıyla - 33 -

şu+yıyla 43b/01, 50b/15, 51b/04,
 67a/06, 70b/12, 71a/10, 75b/20, 76a/02,
 76b/02, 77a/10, 77b/04, 77b/12, 80a/05,
 80a/06, 82b/04, 82b/06, 82b/07, 82b/11,
 84b/17, 85a/01, 85b/04, 86a/13, 86a/14,

90a/05, 90a/17, 91a/12, 92b/15, 92b/16,
 93b/13, 94a/10

+yıyladır - 2 -

şu+yıyladır 84b/01, 84b/02

+yi - 50 - (*Belirtme hali eki*)

arziyye+yı 46a/07

aşliyye+yı 70b/07

bāṭine+yı 39a/02

eyü+yı 49a/18

fāsıde+yı 50a/17

felekiyye+yı 56b/13

ġalīze+yı 52b/03, 60a/17

ġarīze+yı 73b/11

ilāhiyye+yı 56b/14

ķābile+yı 64a/01

küllī+yı 15b/13

mādde+yı 65a/14, 87b/15

menī+yı 50a/14, 70b/08, 86b/10

mertebe+yı 25a/10

mes'ele+yı 02b/06

mi' de+yı 39b/03, 40b/02,
 40b/11, 52a/14, 71a/11, 72a/05, 74b/13,
 86a/15

muķābele+yı 75b/06

pūte+yı 60a/05

şīşe+yı 54a/12

redıyye+yı 57a/07

re'ise+yı 89b/19

şānī+yı 71b/20

sirke+yı 47a/17, 85b/19, 93a/14

ṭabī'ī+yı 07a/07, 18b/15, 49a/16,
 54b/11, 68a/03, 69b/14, 69b/15, 76a/04,
 78a/03

ṭabī'ıyye+yı 56b/13, 77a/17,

77b/08

vebā 'iyye+yi 41b/04

zāhire+yi 06b/09

-yince - 1 -

derle-yince 88a/02

-yub - 10 -

bağla-yub 90b/13

ısla-yub 30b/13

kaşa-yub 78b/11

tıynla-yub 57b/17

toğra-yub 81b/15

yağla-yub 92a/07

yıka-yub 54b/04, 68b/05

yu-yub 58a/08, 91a/12

+yuñ - 23 -

şu+yuñ 06b/06, 29a/13, 29a/14,
34b/18, 35b/12, 35b/13, 38a/07, 38a/08,
38a/17, 39a/17, 41b/02, 51b/18, 51b/19,
52a/02, 58b/06, 59b/01, 63b/14, 67b/06,
68b/14, 76b/15, 82a/08, 86b/08, 94a/04

+yun - 1 -

şu+yun 34a/13

+yuna - 1 -

şu+yuna 29a/04

+yunda - 3 -

şu+yunda 39b/15, 93b/05

+yundan - 8 -

şu+yundan 32a/15, 37b/17,
58b/09, 76a/16, 76a/17, 76a/18

+yuni - 8 -

şu+yuni 33a/07, 33a/11, 35b/04,
36a/08, 37a/16, 47b/11, 70a/13, 77a/12

+yunuñ - 1 -

şu+yunuñ 89b/08

+yuyladır - 1 -

şu+yuyladır 84a/19

-yü - 10 -

di-yü 04a/16, 08a/12, 20a/10,
33a/10, 38b/06, 49a/07, 52b/19, 78a/08,
79b/06, 86b/08

-yüb - 6 -

di-yüb 95a/17

dörpüle-yüb 36a/06

eri-yüb 88a/09

eyle-yüb 66b/19

gevşe-yüb 79a/15

yi-yüb 17a/15

Toplam Ek Sayısı : **15929**

Toplam Madde Başı Sayısı : **454**

SONUÇ

18. yüzyılda Müderris Hasan Efendi'nin, Arapçadan Türkçeye tercüme ettiği ve Ğāyetü'l-Müntehā Fī-Tedbīri'l-Merzā adını verdiği eserini incelediğimiz bu çalışmamızda elde ettiğimiz sonuçları üç ayrı başlık altında şu şekilde sıralayabiliriz;

Ses ve Şekil Bilgisi

1. Ğāyetü'l-Müntehā Fī-Tedbīri'l-Merzā'da Türkçe kelimelerde, kalınlık-incelik uyumu kelime köklerinde sağlamdır.

Türkçe kelimelere getirilen ekler genellikle uyuma bağlı olarak kullanılmıştır. Az da olsa uyuma aykırı olarak kullanılan ekler şunlardır;

-mek isim-fiil eki : bulunmek بولنمك 08b/12.

+lük isimden isim yapma eki : kuruluşه قرولكه 70b/03

-ken zarf-fiil eki : EAT dönemi ve günümüz yazı dilinde de olduğu gibi Ğāyetü'l-Müntehā Fī-Tedbīri'l-Merzā'da da daima ince ünlüdür. i- fiilinin üzerine geldiği için ince ünlü kullanılan ek, i- fiili düştüğünde de kendinden önceki kelimedeki uyumu sergilemez.

2. Yabancı kökenli sözcüklere getirilen ekler de genellikle uyuma tâbidir. Ancak az da olsa bazı kelimelere gelen ekler de uyumsuzluk görülmektedir.

ğidālendirmege غدالندرمكه 15a/11.

mizāclendikden مزاجلندك 10a/07.

3. Türkçe kelimelerde, kelime köklerinde düzlük-yuvarlaklık uyumu tam değildir.

ET'de de uyumsuzluk sergileyen bazı kelimeler Ğāyetü'l-Müntehā Fī-Tedbīri'l-Merzā'da da uyumsuz olarak tespit edilmiştir.

Kelime tabanlarında düzlük-yuvarlaklık uyumu bulunmayan örneklerden bazıları şunlardır;

altun 07b/15, demür 27a/18, eyü 86b/15, kemük 74b/17.

Bazı kelimelerin ise hem uyumlu hem uyumsuz ikili kullanımları mevcuttur.

semiz 23b/07, semüz 22a/04; şaru 42a/11, şarı 20b/17.

4. Düzlük-yuvarlaklık uyumu, eklerde iki farklı durum arz eder. Bazı ekler kalıplaşmış imla geleneği neticesi daima düz ünlü ile yazılarak, bazı ekler ise daima yuvarlak ünlü ile yazılarak uyumsuzluk sergilemiştir. Bunların yanında düz ve yuvarlak ünlülü ikili kullanımı olan ekler de mevcuttur.

Daima düz ünlülü kullanılan ekler;

+cl isimden isim yapma eki: kıyuncı 60a/15.

-dİ görülen geçmiş zaman teklik / çokluk 3. şahıs eki : bul-dı 81a/07, ört-diler 07b/19.

+(y)I / +’I belirtme hali eki: altun+ı 11a/08, cümle+’i 59b/03.

-(y)lcl fiilden isim yapma eki : açıcı 26a/11.

+(U)ncI isimden isim yapma eki: dördüncü 25a/09.

Daima yuvarlak ünlülü kullanılan ekler;

-sUn 3. şahıs emir eki : di-sünler 13b/08.

-Ub zarf-fiil eki : bindirüb 12b/09.

Hem düz ünlülü hem de yuvarlak ünlülü tespit edilen ekler ise şunlardır;

+lık, +lik / +luğ, +lük isimden isim yapma eki, +IU /+II isimden isim yapma eki, -dUr / -dIr fiilden fiil yapma eki, -duğ, -dük /- duğ, -dik sıfat-fiil eki, -sIn teklik 2. şahıs eki, + sI, +I / +U teklik üçüncü şahıs iyelik eki, +sIz / +sUz isimden isim yapma eki, -uğ /-ük; -ık /-ik fiilden isim yapma eki, -Ul / -Il fiilden fiil yapma eki, -In /-Un fiilden fiil yapma eki, -Ur /-Ir geniş zaman eki, -Ur / -Ir fiilden fiil yapma eki.

5. Ğāyetü’l-Müntehā Fī-Tedbīri’l-Merzā’da 3 çeşit belirtme hali eki kullanıldığı tespit edilmiştir.

Metinde ağırlıklı olarak +(y)I (ى) şeklinde kullanılmıştır.

ağac+ı   اغاجى   19a/16

’I belirtme hali eki yabancı kökenli kelimelerde kullanılmıştır. Genellikle hemze ve altına esre koymak suretiyle kullanılmıştır.

cümle+’i   جملهء   59b/03

+n belirtme hali eki iyelik 3. şahıs eklerinden sonra gelir.

tedbīri+n   تدبيرين   15b/04

ET’de şahıs ve işaret zamirleri üzerine gelmekte olan ek incelediğimiz eserde de bu kullanımını devam ettirmektedir.

bu+nı   بونى   16a/14

6. Şimdiki zaman eki -(y)A yor(ur)’un kullanımına Ğāyetü’l-Müntehā Fī-Tedbīri’l-Merzā’da rastlanmamıştır.

7. İncelediğimiz eserde -(y)AcAK eki gelecek zaman eki olarak değil 4 defa sıfat-fiil eki olarak kullanılmıştır.

8. İncelediğimiz eserde gereklilik kipi yapısı “-mağ / -mek gerek; -(y)a gerek” şeklinde kullanılmıştır.

devālarını ğāyet dögüb saħķ it **mek gerekdir** (26a/03)

9. Zamir kökenli şahıs eklerinden teklik 2. şahıs eki -sIn, -sUn şeklindedir. Ancak iki; örnekte -siñ, -suñ kullanımı mevcuttur.

id-ersiñ ايدرسك 37a/06, ol-ursuñ اولورسك 17b/19

10. Metinde iki tane isim-fiil (-mağ /-mek, -mA); altı tane sıfat-fiil (-Ur, -r, -ar ; - (y)An; -mAz; -dIk / -dUk; -mIş, -mUş; -acağ /-ecek); on tane zarf-fiil (-A; -dıçca / -dikce / -duçca; -dığından, -diginden / -dugundan, -dügünden; -dıçda / -dikde; duçda; - (y)IncA, -(y)UncA; -ken; -mAdAn; -mağsız; -(y)U; -Ub) eki tespit edilmiştir.

11. Metinde isimden isim yapan 24, isimden fiil yapan 11, fiilden isim yapan 19, fiilden fiil yapan 12 yapım eki tespit edilmiştir.

12. Ğāyetü'l-Müntehā Fī-Tedbiri'l-Merzā'da Arapça kurallara göre kurulmuş 167 tamlama tespit edilmiştir. Bu tamlamaların önemli bir kısmı bitki adlarını karşılamak üzere kullanılmıştır.

ħabbetü's-sevdā : Çörek otu 01b/03, kışşā'ü'l-ħimār : Eşek hıyarı 22a/06

13. Ğāyetü'l-Müntehā Fī-Tedbiri'l-Merzā'da Farsça kurallara göre kurulmuş 1388 tamlama tespit edilmiştir. Bu tamlamaların tamamı Farsça sözcüklerle kurulmuş tamlamalar değildir. Bir tarafı Arapça veya diğer dillerden alınmış bir sözcük, bir tarafı Farsça sözcükle veya her iki tarafında da Farsça sözcük kullanılmadan kurulmuş tamlamalar da mevcuttur.

14. Özellikle Farsça kökenli kelimelerde görülen tonsuzlaşma örnekleri dikkat çekicidir.

pābūnec < Far. bābūnec 22b/03, ıortı < Far. durdī 23a/07, ıurp < Far. turb 10a/15, bārūt < Far. bārūd 26a/19, kükürt < Far. gūgird 27a/10.

15. Latince kökenli sözcüklerin önemli bir kısmının Türkçenin yapısal özelliklerine uydurulmaya çalışıldığı görülür.

ğıyaçu < Lat. guaiaco 35b/15, suşufenderyun < Lat. scolopendrium 23a/05, kemāderyus < Lat. chamaedrys 20b/07.

Yazım (İmlâ) Özellikleri

1. Tarihi metinlerde, kapalı e sesi barındırdığı düşünülen kelimelerin metnimizdeki görünümünde i sesi ağırlıktadır.

didi 05a/14, giçinür 78a/10, ide 65a/02.

2. ç ve p seslerini ifade etmek için (چ), (پ) yazımlarının yanı sıra (ج), (ب) işaretleri de kullanılmıştır.

üç 14a/08, üç 14a/09; avuc 35b/19, avuç 35b/19.

3. Damak n'sini ayırt etmek için (tamamında olmasa da) üç noktalı kef (ك) de kullanılmıştır.

4. Kalın sıradan ünlülerle kullanıldığında sad (ص) harfi ile yazılması beklenen bazı kelimelerin (س) harfi ile yazıldığı tespit edilmiştir.

sancu سنجو 23b/15 şancu صنحو 23b/19

Eklerde ise isimden fiil yapma eki +sa sadla yazılmıştır. İsimden isim yapma eki +sIz / +sUz metinde sadece bir kez sadla yazılmış diğer örneklerde hepsinde sinle yazılmıştır.

şuşamış صوصامش 67b/13 şuşuzluğu صوصوزليغى 67a/02

5. Türkçe kelimelerde özellikle ث, س, ص ve ت, د, ط harflerinin zaman zaman aynı kelimenin yazımında birbirlerinin yerine kullanıldıkları tespit edilmiştir.

şöbü	ثوبو	65a/19	söbü	سبو	73b/07
sancu	سنجو	23b/15	şancu	صنحو	23b/19
şarımsağ	صرمثق	24a/03	şarımsağ	صرمساق	20b/15
tar	طار	38a/06	dar	دآر	34b/08
tavuk	تاوق	10a/13	tavuk	طاوق	61a/11

6. Arapça kökenli kelimelerde ā (uzun a) ünlüsünden sonra hemze geldiğinde bu hemze genellikle ye (ى) kürsüsü üzerine yazılır.

cāyiz 53b/04 جأيز, dāyim 12a/03 دأيم, dāyire 17b/16 دأيره

Söz Varlığı

Oluşturduğumuz dizinde, özel isimleri (kişi adları ve yer adları) ve bk. diyerek kelimenin doğru şekline göndermede bulunduğumuz madde başlarını dikkate almadan yaptığımız değerlendirmede madde başlarının dillere dağılımı ve yüzdesi şu şekilde tespit edilmiştir.

(Bir kelimenin köken olarak dolaylı yollardan Türkçeye girdiği tespit edilmişse, kelimenin Türkçeye aktarılmasına aracılık ettiğini düşündüğümüz dil esas alınmıştır. Örnek olarak : mığnaṭis : < Ar. miğnāṭis < Yun. magnētēs kelimesinde kelime Arapça madde başı olarak değerlendirilmiştir.)

Dil	Madde Başı Sayısı	Yüzdesi
Arapça	1682	% 58,12

Türkçe	920	% 31,78
Farsça	204	% 7,04
Yunanca	23	% 0,79
Latince	13	% 0,44
Fransızca	13	% 0,44
İtalyanca	2	% 0,06
Rumca	2	% 0,06
Süryanice	1	% 0,03
Bulgarca	1	% 0,03
Çince	1	% 0,03
Kökeni tespit edilemeyen sözcük	32	% 1,10

Yukarıdaki madde başlarına göre hazırlanmış tablo incelendiğinde ister istemez metnin Arapça ağırlıklı yazıldığı akla gelmektedir. Ancak Arapça madde başının bu kadar çok çıkmasının bazı sebepleri vardır. Yazar özellikle bitki adlarında kelimenin birden fazla ismi varsa bunları genellikle belirtir. Özellikle Batı kökenli kelimelerin önce Arapça karşılıklarını ifade etmeye çalışır. Ve en önemlisi metnin Arapçadan Türkçeye tercüme olması da bir hayli etkilidir.

Türkce çitlemik dirler mā'î yemişi olur ve yemişine ḥabbetü'l-ḥadrā dirler ve ḥabbü'l-buṭm daḥî dirler 28a/13-14

ḡıyaḡu didikleri ağaç ki palasentü dirler ve peygamber ağacı daḥî dirler 35b/15-16

zîbaḡ ki türbüd ma' deni dirler 53b/18

kardusentü ki şevketü'l-mübāreke dirler 35a/02

kehrübā yaḡına dühn-i şerîf dirler 75b/12

Metindeki kelime sayılarını esas alınarak bir değerlendirme yapacak olursak o zaman Arapça ve Türkçe arasındaki farkın bu kadar büyük olmadığı ortaya çıkacaktır.

Dil	Metinde Kullanılan Kelime Sayısı
Arapça	17265
Türkçe	16612

Farsça

2614

Genel dizindeki 3141 madde başında bitki, hastalık, organ ve cevher adlarının dağılımı ise şu şekildedir;

Bitki Adları : 374 Madde Başı

Hastalık Adları : 127 Madde Başı

Organ, Uzuu Adları : 47 Madde Başı

Cevher (taşlar ve asitler dahil) Adları : 105 Madde Başı

Ġāyetü'l-Müntehā Fī-Tedbīri'l-Merzā'da 920 olarak tespit edilen Türkçe madde başlarının 265 tanesini fiil kök veya gövdeleri, 655 tanesini ise isim kök veya gövdeleri oluşturmaktadır. Bu 655 isim kök veya gövdeli Türkçe madde başında bitki, hastalık, organ, alet ve hayvan adlarının dağılımı ise şu şekildedir;

Bitki Adları : 72 Madde Başı

Hastalık Adları : 25 Madde Başı

Organ, Uzuu Adları : 28 Madde Başı

Hayvan Adları : 31 Madde Başı

Alet Adları : 13 Madde Başı

KAYNAKLAR

- Acıduman Ahmet, İlgili Önder (2009). “Hekim Hayreddin’in “Hulâsatü’t-Tıbb” Adlı Eserinde “Tıbbi Deontoloji” ve “Nöroanatomi” ile İlgili Bölümler”, *Sinir Sistemi Cerrahisi Dergisi*, S. 1, C. 2, 45-51.
- Adivar Adnan (1991). *Osmanlı Türklerinde İlim*, Remzi Kitabevi Yay., İstanbul.
- Ağırakça Ahmet (2006). “Osmanlı Tıbbının Kaynakları”, *Osmanlılarda Sağlık*, C. I, İstanbul
- Ahterî Mustafa Efendi (2009). *Ahterî-i Kebir*, (hızl.: Ahmet Kırkkılıç, Yusuf Sancak), TDK Yay., Ankara.
- Alkayış M. Fatih (2007). *Türkiye Türkçesinde Bitki Adları*, (Basılmamış Doktora Tezi), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Altınay Ahmed Refik (1973). *Lâle Devri*, Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı Yay., Ankara.
- Altun Hilal Oytun (2009). *Türkçede Soru*, (Basılmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- Alyılmaz Cengiz (1994). *Orhun Yazıtlarının Söz Dizimi*, Atatürk Üniversitesi Yay., Erzurum.
- Arat Reşit Rahmeti (1987). “Türkçe Metinlerde e/i Meselesine Dâir”, *Makaleler*, (Yayına Haz. : Osman Fikri Sertkaya), C. I, 334-341.
- Argunşah Mustafa (1999). *Muhammed b. Mahmûd-ı Şîrvânî, Tuhfe-i Murâdî, İnceleme-Metin-Dizin*, TDK Yay., Ankara.
- Atalay Besim (haz.) (2006). *Divanü Lûgat-it-Türk (Dizin)*, C. IV. TDK Yay., Ankara.
- Aydın Ayten (2005). “Ömer Şifai’nin Mürşid el-Muhtar fî İlm el-Esrâr Adlı Eserinde Simya”, *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, S. 17, 1-16.
- _____ (2004). “Bursalı Ali Münşî’nin Bida’ât el-Mübtedî Adlı Eseri ve Osmanlı İatrokimyasındaki Yeri”, *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, S. 16, 77-107.
- Aydın Bedizel (1996). *18. Yüzyıla Ait Türkçe "Müfredat" Kitapları Ve Türk Tıp Tarihindeki Yeri*, (Basılmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Aydüz Salim (2000). “Bilimsel Faaliyetler Açısından Lâle Devri”, *İstanbul Armağanı 4 (Lâle Devri)*, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yay., İstanbul.
- Ayverdi İlhan (2010). *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, İstanbul.
- Banguoğlu Tahsin (1995). *Türkçenin Grameri*, TDK Yay., Ankara.
- Bayat Ali Haydar (2010). *Tıp Tarihi*, Merkezefendi Geleneksel Tıp Derneği Yay., İstanbul.
- _____ (1999). *Osmanlı Devletinde Hekimbaşılık ve Kurumu ve Hekimbaşılar*, Atatürk Kültür Merkezi Yay., Ankara.
- _____ (2007). *Kemâliyye*, Merkezefendi Geleneksel Tıp Derneği Yay., İstanbul.

- Bayat Ali Haydar, Okumuş Necdet (2004). *Mürşid (Göz Hastalıkları) İnceleme- Metin- Dizin-Sözlük*, Atatürk Kültür Merkezi Yay., Ankara.
- Bayraktar Nesrin (2004). *Türkçede Fiilimsiler*, TDK Yay., Ankara.
- Baytop Turhan (2007). *Türkçe Bitki Adları Sözlüğü*, TDK Yay. Ankara.
- Bedevian Armenag (1936). *Illustrated Polyglottic Dictionary of Plant Names*, Argus and Papazian Presses, Kahire.
- Boz Erdoğan (2012). “Eski Anadolu Türkçesinde +IU Eki Üzerine”, *Türk Dili Araştırmaları*, Gazi Kitabevi Yay., 167-179.
- _____ (2007). *Türkiye Türkçesinde +{A} Durum Biçim birimi*, Gazi Kitabevi Yay., Ankara.
- _____ (2012). *Türkiye Türkçesi Biçimsel ve Anlamsal İşlevli Biçimbilgisi (Tasnif Denemesi)*, Gazi Kitabevi Yay., Ankara.
- Bursalı Mehmed Tahir (1342), *Osmanlı Müellifleri*, C. 3, Matbaa-i Amire Yay., İstanbul.
- Caferoğlu Ahmet (1993). *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü*, Enderun Yay., İstanbul.
- _____ (1984). *Türk Dili Tarihi I-II*, Enderun Yay., İstanbul.
- Canan İbrahim (1995). *Kütüb-i Sitte*, Akçağ Yay., Ankara.
- Canpolat Mustafa (1973). “Edviye-i Müfrede”, *DTCF Türkoloji Dergisi*, C. 5, 20-47.
- Canpolat Mustafa, Önler Zafer (2007). *İshâk bin Murâd, Edviye-i Müfrede*, TDK Yay., Ankara.
- Clauson Sir Gerard (1972). *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth- Century Turkish*, Oxford University Press, Oxford.
- Develi Hayati (1995). *Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyıl Osmanlı Türkçesinde Ses Benzeşmeleri ve Uyumlar*, TDK Yay., Ankara.
- _____ (1998). *XVIII. yy. İstanbul’a Dair Risale-i Garibe*, Kitabevi Yay., İstanbul.
- _____ (2009). *Osmanlı’nın Dili*, Kesit Yay., İstanbul.
- _____ (1995). “-sA Eki Nedir? Kip mi, Zarf-fiil Eki mi?”, *İlmî Araştırmalar I (Dil, Edebiyat ve Tarih İncelemeleri)*, s. 91-94.
- Devellioğlu Ferit (2000). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Aydın Kitabevi Yay., Ankara.
- Dilçin Cem (düz.) (2009). *Yeni Tarama Sözlüğü*, TDK Yay., Ankara.
- Dinar Talat (2012). “Tıbb-ı Cedîd Yazmaları Üzerine Bazı Tespitler”, *Turkish Studies - Volume 7/4, Fall 2012*, s. 1541-1546.
- Doğan Şaban (2009). *Terceme-i Akrahâdîn Sabuncuoğlu Şerefeddin (Giriş- İnceleme- Metin- Dizinler)*, (Basılmamış Doktora Tezi), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- _____ (2010). “XVI. ve XVII. Yüzyıl Türkçe Tıp Yazmalarına Genel Bir Bakış”, *Müjgân Cunbur Armağanı*, (hzl.: Tuncer Gülensoy), Ankara, 68-79.

- _____ (2011). *Risâle-i Feyziyye Fî Lügati'l-Müfredâti't-Tıbbiyye*, Değişim Yay., İstanbul.
- Duman Musa (2008). "Klâsik Osmanlı Türkçesi Döneminde i/e Meselesine Dair", *Makaleler*, Kesit Yay., 41-75.
- _____ (1995). *Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyılda Ses Değişmeleri*, TDK Yay., Ankara.
- Duran Suzan (1998). "Türkçede Cihet ve Mekân Gösteren Ek ve Sözlere", *TDAY Belleten 1956*, Ankara, 1-110.
- Elbir Zekiye Gül (2000). *Gayetü'l-Beyân fî Tedbîri Bedeni'l-İnsan (Giriş-İnceleme-Metin-Dizin)*, (Basılmamış Doktora Tezi), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Ercilasun Ahmet Bican (2004). *Başlangıçtan 20.Yüzyıla Türk Dili Tarihi*, Akçağ Yay., Ankara.
- _____ (2008). "La Enklitiği ve Türkçede Bir Pekiştirme Enklitiği Teorisi", *Dil Araştırmaları Dergisi*, S. 2, Bahar, s. 35-56.
- Erdal Marcel (1991). *Old Turkic Word Formation*, C. I., Wiesbaden.
- Erdemir Ayşegül (1996). *Tıbbi Deontoloji ve Genel Tıp Tarihi*, Güneş & Nobel Yay., Bursa.
- Eren Hasan, "Türk Dillerinde Metathese", *TDAY, Belleten 1953*, Ankara, 161-180.
- Ergin Muharrem (2000), *Türk Dilbilgisi*, Bayrak Yay., İstanbul.
- Franciscus á Mesgnien Meninski (2002). *Thesaurus Linguarum Orientalium Turcicae - Arabicae - Persicae = Lexicon Turcico - Arabico - Persicum 1 - 6*, haz. Mit einleitung und mit einem türkischen Wortindex von Stanislaw Stachowski, sowie einem Vorwort von Mehmet Ölmez, Simurg Yay., İstanbul.
- Gabain A. Von (2007). *Eski Türkçenin Grameri*, (çev: Mehmet Akalın), TDK Yay., Ankara.
- Gözükara M. Nazif (2009). *Firaset'ül Mü'minin*, Elif Matbaası.
- Gülensoy Tuncer (2007). *Türkiye Türkçesinde Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü*, TDK Yay., Ankara.
- Gülsevin Gürer, Boz Erdoğan (2010). *Eski Anadolu Türkçesi*, Gazi Kitabevi Yay., Ankara.
- Gülsevin Gürer (1997). *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, TDK Yay., Ankara.
- _____ (2005). "Ağız Araştırmalarımızda Yaygınlaşmış Yanlışlıklar (3): "üzüm/yüzüm; öllük / höllük" türeme mi düşme mi?", *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi / Journal of Turkish World Studies*, C. V, S. 2, 207-213.
- _____ (2001). "Türkiye Türkçesinde Birleşik Zarf-Fiiller", *AKÜ. Sosyal Bilimler Dergisi*, C. II, S. 2, 122-143.
- _____ (1990) Gürer Gülsevin, "Türkçede -sa Şart Gerundiumu Üzerine", *Türk Dili*, Sayı 467, s. 276-279.
- Gürlek Mehmet (2011). "Anadoluda Yazılmış İlk Türkçe Cerrahî Yazmalara Bir Örnek: Alâ'im-i Cerrâhîn" *Turkish Studies*, Volume 6/3 Summer 2011, 1423-1434.

- Hacıeminoğlu Necmettin (1974). *Türk Dilinde Edatlar*, Milli Eğitim Yay., İstanbul.
- Hirai Hiro (2001). “Paracelsisme, Néoplatonisme Et Médecine Hermétique Dans La Théorie De La Matière De Joseph Du Chesne À Travers Son *Ad Veritatem Hermeticje Medicinje* (1604)”, *Archives Internationales D'histoire Des Sciences Vol. 51/2001*, 9-37.
- İhsanoğlu Ekmeleddin (ed.) (1984). *Türkiye Kütüphanelerinde Bulunan İslâmî Tıp Yazmaları Kataloğu (Arapça, Türkçe, Farsça)*, İslâm Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi Yay., İstanbul.
- _____ (2008). *Osmanlı Tıbbi Bilimler Literatürü Tarihi*, İslâm Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi Yay., C. 1, İstanbul.
- İhsanoğlu Ekmeleddin, Unat Ekrem Kadri, Vural Suat (2004). *Osmanlıca Tıp Terimleri Sözlüğü*, Türk Tarih Kurumu Yay. Ankara.
- İzgi Cevat (1997). *Osmanlı Medreselerinde İlim*, İz Yay., C. II, İstanbul.
- Johnson Francis (1852). *Dictionary, Persian Arabic and English*, London.
- Kabağaç Sina, Alovera Erdal (1995). *Latince Türkçe Sözlük*, Sosyal Yay., İstanbul.
- Kâhya Esin (1996). *Şemseddîn-î İtâkî'nin Resimli Anotomi Kitabı*, Atatürk Kültür Merkezi Yay., Ankara.
- _____ (1993). “Ömer Şifâî”, *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, S. 4, 171-196.
- _____ (2009). *İbni Sinâ, El-Kanun Fi't-Tıbb*, (Birinci Kitap), Atatürk Kültür Merkezi Yay., Ankara.
- _____ (2009). *İbni Sinâ, El-Kanun Fi't-Tıbb*, (İkinci Kitap), Atatürk Kültür Merkezi Yay., Ankara.
- _____ (2010). *İbni Sinâ, El-Kanun Fi't-Tıbb*, (Beşinci Kitap), Atatürk Kültür Merkezi Yay., Ankara.
- Kâhya Esin vd (2000)., *Bilimin Işığında Osmanlıdan Cumhuriyete Tıp ve Sağlık Kurumları*, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., Ankara.
- Kanar Mehmet (2000). *Farsça-Türkçe Sözlük*, Deniz Kitabevi, İstanbul.
- Karağaç Günay (2012). *Türkçenin Dilbilgisi*, Akçağ Yay., Ankara 2012.
- Karahan Leyla (2011). “Yükleme (Accusative) ve İlgi (Genitive) Hali Ekleri Üzerine Bazı Düşünceler”, *Türk Dili Üzerine İncelemeler*, Akçağ Yay., Ankara, s. 211-217.
- _____ (1994). “-sa / -se Eki Hakkında”, *Türk Dili*, S. 516, s. 471-474.
- Karpuz Hacı Ömer (1991). *Abdurrahîm Karahisârî'nin Vahdetnâme'si*, (Basılmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- _____ (2000). *Türkçe'de Zarflar -Türkiye Türkçesi Edebi Dilindeki Zarfların Yapısal ve İşlevsel İncelemesi-*, Ege-Doğuş Yay., Denizli.
- Kartallıoğlu Yavuz (2011). *Klasik Osmanlı Türkçesinde Eklerin Ses Düzeni (16, 17 ve 18. Yüzyıllar)*, TDK Yay., Ankara.
- Kırkinci Mehmed, *Nefs*, <http://www.mehmedkirkinci.com/index.php?s=article&aid=1079>

- Kırkılıç Ahmet (haz.) (1999). *Lehçetü'l-Lugat*, TDK Yay., Ankara.
- Koç Kenan, Bayniyazov Ayabek, Başkapan Vehbi (2003). *Kazak Türkçesi Türkiye Türkçesi Sözlüğü*, Akçağ Yay., Ankara.
- Komisyon (2005). *Türkçe Sözlük*, TDK Yay., Ankara.
- Komisyon (1993). *Derleme Sözlüğü*, 12 Cilt, TDK Yay., Ankara.
- Korkmaz Zeynep (2005). "Türkiye Türkçesi", *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*, C. I, 537-606.
- _____ (2003). *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, TDK Yay., Ankara.
- _____ (2007). *Grammer Terimleri Sözlüğü*, TDK Yay., Ankara.
- _____ (2005). "Eski Anadolu Türkçesinde İmla-Fonoloji Bağlantısı Üzerine Notlar" *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*, C. I, 491-508.
- _____ (2005). "Türk Dilinde +ça Eki ve Bu Ek ile Yapılan İsim Teşkilleri Üzerine Bir Deneme", *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*, C. I, 12-84.
- Mehmed Süreyya (1996). *Sicill-i Osmanî*, (Yayına Haz. : Nuri Akbayar), C. 2, İstanbul.
- Murad Sibel (2009). *Lügat-ı Müşkilât-ı Eczâ Derviş Siyâhî Lârendevî (Giriş-İnceleme-Metin-Dizinler)*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Mutçalı Serdar (1995). *Arapça-Türkçe Sözlük*, Dağarcık Yay., İstanbul.
- Mütercim Asım Efendi (2000). *Burhân-ı Katı*, (hızl.: Mürsel Öztürk, Derya Örs), TDK Yay., Ankara.
- Nalbant Mehmet Vefa (2008). *Divanü Lugati't-Türk Grameri-I İsim*, BilgeOğuz Yay., İstanbul.
- _____ (2009). *Karışık Dilli Kur'an Tefsiri (Çağatay, Oğuz ve Kıpçak Lehçeleriyle)*, BilgeOğuz Yay., İstanbul.
- Osman Şevki (1991). *Beşbuçuk Asırlık Türk Tabâbeti Tarihi*, (Sadeleştiren : İlter Uzel), Kültür Bakanlığı Yay., Ankara.
- Önler Zafer (1990). *Müntahab-ı Şifa I (Giriş-Metin)*, TDK Yay., Ankara.
- _____,(1999). *Müntahab-ı Şifa II (Sozluk)*, Simurg Yay., İstanbul.
- _____,(1998). "XIV. Ve XV. Yüzyıl Türkçe Tıp Metinlerinin Dili ve Söz Varlığı", *Kebikeç 6*, 157-168.
- Özaltay Bülent, Köse Abdullah (2006). *Terceme-i Cedîde fi'l Havâssi'l-Müfrede*, Merkez Efendi Geleneksel Tıp Derneği Yay., İstanbul.
- Özçelik Sadettin (1990). Nidai Mehmet Çelebi, *Menafi'ün-nas (Dil Özellikleri, Metin, Söz Dizini)*, (Basılmamış Doktora Tezi), İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- _____ (2001). *Kitâbü'l-Mühimmat*, Atatürk Kültür Merkezi Yay., Ankara.
- Özkan Abdurrahman (2009). *Mehek kü'l-İlim Ve'l-Ulemâ*, (Giriş- İnceleme-Metin-Dizinler-Tıpkıbasım), Fakülte Kitabevi Yay., Isparta.
- Özkan Mustafa (2009). *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, Filiz Kitabevi, İstanbul.

- Paçacıoğlu Burhan (2010). *Nidâi Manzûm Tıp Kitabı*, Cumhuriyet Üniversitesi Yay., Sivas.
- Redhouse Sir James W. (2006). *Turkish and English Lexicon*, Çağrı Yay., İstanbul.
- Sarı Mevlüt (1984). *El-Mevârid, Arapça Türkçe Lügat*, İpek Yay., İstanbul.
- Sarı Nil (2011). Osmanlı Döneminde Sağlıklı Yaşam, *Kalpten Tıbbı, Tıptan Kalbe Geleceğe Hazırlık Sempozyum-Semineri 8*, http://www.tumata.com/user/files/kalpten_tibba_8.pdf (06.10.2012).
- Sarı Nil, Tuğ Ramazan (2009). *Neşati Yağı*, Merkezefendi Geleneksel Tıp Derneği Yay., İstanbul.
- Sarı Nil (1986). “18. ve 19. Asırda Kimyager Hekimlerin Kullandığı Âletler”, *Tıp Tarihi Araştırmaları I*, İstanbul, 51-78.
- Steingass Francis (1975). *A Comprehensive Persian-English Dictionary*.
 _____ (1884). *Arabic-English Dictionary*, London.
- Steiner Lewis H. (1853). *Paracelsus and His Influence on Chemistry and Medicine*, Chambersburg, PA.
- Stoddart Anna M. (1911). *The Life of Paracelsus*, London.
- Süveren Kenan, Uzel İter (1988). “İlk Türkçe Tıp Yazmalarına Genel Bir Bakış”, *Tıp Tarihi Araştırmaları Dergisi*, S. 2, 126-142.
- Şehsuvaroğlu Bedi N. vd. (1984). *Türk Tıp Tarihi*, Taş Kitapçılık Yay., Bursa.
- Şehsuvaroğlu Bedi N. (1970). *Eczacılık Tarihi Dersleri*, İstanbul Üniversitesi Yay., İstanbul.
- _____ “Anadolu’da Türkçeleşme Cereyanı ve Türkçe İlk Tıp Eserleri”, *Milletlerarası Türkoloji Kongresi*, C. 2, 1973/79, 507-514.
- Şemseddin Sami (1989). *Kamus-ı Türkî*, Enderun Yay., İstanbul.
- Şeyhî Mehmed Efendi (1989). *Şakaik-ı Nu’maniye ve Zeyilleri*, (Neşre Haz. : Abdulkadir Özcan), Çağrı Yay., C. 4, İstanbul.
- Tekin Talat (2003). *Orhon Türkçesi Grameri*, Türk Dilleri Araştırma Dizisi, (Yay. : Mehmet Ölmez), İstanbul.
- _____ (2004). *Irk Bitig*, Ankara 2004.
- _____ (2003). “Türk Dillerinde Önseste y- Türemesi”, *Makaleler I (Altayistik)*, (Haz. : Emine Yılmaz, Nurettin Demir), 308-326.
- Tietze Andreas (2002). *Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lügati*, Simurg Yay., İstanbul.
- Timurtaş Faruk Kadri (1994), *Eski Türkiye Türkçesi*, Enderun Yay., İstanbul.
- Tokaç Mahmut (2006). “Osmanlı Dönemi Türkçe Tıp Yazmaları”, *Osmanlılarda Sağlık*, C. I., İstanbul.
- Tokat Feyza (2012). *Hezârfen Hüseyin Efendi’nin Tuhfetü’l- Erîbi’n- Nâfia Li’r-Rûhânî ve’t-Tabîb’i (İnceleme-Metin-Dizin)*, (Basılmamış Doktora Tezi), Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.

- Tufar Nicolai (2010). *Türk Dilinde Meronimi : Organ Adları*, (Basılmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tuğ Ramazan (2000). “Günyeti’l-Muhassılîn ve Panzehir Risalesine Göre [18. Yüzyılda] Zehir ve Panzehirler”, *Yeni Tıp Araştırmaları* 6,96-149.
- Tuğlacı Pars (1971). *Okyanus Ansiklopedik Sözlük*, Pars Yay., İstanbul.
- _____, (1990). *İngilizce-Türkçe Tıp Sözlüğü*, Abc Kitabevi, İstanbul.
- Turabi Ahmet Hakkı (2005). *Gevrekzade Hafız Hasan Efendi ve Musiki Risalesi*, Rağbet Yay., İstanbul.
- Turan Fikret (2001). *Eski Oğuzca Satırarası Tematik Sözlük, Bahşayış Lügati*, Bilimsel Akademik Yay., İstanbul.
- Türkmen Seyfullah (2006). *Eski Anadolu Türkçesinde Tıp Terimleri*, (Basılmamış Doktora Tezi), Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Uçar İlhan (2009). *Hazâ Kitâb-ı Hulâsa-i Tıbb Cerrah Mes’ûd (Giriş- İnceleme- Metin-Dizinler)*, (Basılmamış Doktora Tezi), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Uslu Recep (1997). *Tarihten I*, İstanbul. (basılmamış), İSAM Kütüphanesi.
- _____, (1997). “Hasan Efendi Gevrekzâde”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. XVI., İstanbul.
- Uşşâkîzâde es-Seyyid İbrahim Hasib Efendi (2005). *Uşşâkîzâde Tarihi*, (Haz. : Raşit Gündoğdu), C. 2, İstanbul.
- Uygur Ceyhun Vedat (1991). *Kıvâmî'nin Fetihnâme-i Sultân Mehmed'i ve Dil Özellikleri*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- _____, (2007). *Denizli İli Ağzı Sözlüğü (Yapı-Köken)*, Denizli Belediyesi Kültür Yay., Isparta.
- _____, (2010). *Karakalpak Türkçesi Grameri*, Kriter Yay., İstanbul.
- _____, (2008). *Türkmence (Türkmen Türkçesi)*, Fakülte Kitabevi Yay., Isparta.
- Uzel İlter, Süveren Kenan (1999). *Mücerreb-nâme*, Atatürk Kültür Merkezi Yay., Ankara.
- Yakıt İsmail (2006). “Ebcad Düzeninde Rakam-Harf İlişkinin Tarihi Gelişimi ve Hermetizm” *I. Uluslararası Katılımlı Bilim, Din ve Felsefe Tarihinde Harran Okulu Sempozyumu*, C. 1, Şanlıurfa, 84-91.
- Yavuz Orhan (1991). “Türkçe'de Kapalı é”, *SÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi*, S. 6, 271-306.
- Yudahin K. (1998). *Kırgız Sözlüğü* (çev. : Abdullah Taymas), Ankara.
- Zülfikar Hamza, “Böyle, Şöyle, Öyle Üzerine”, *Türk Dili Dergisi*, http://www.tdkdergi.gov.tr/TDD/2007s665/2007s665_07_H_ZULFIKAR.pdf, (21.12.2012).
- WEB -1. Ansiklopedika http://ansiklopedika.org/Kur%C5%9Fun_subasetat (09.10.2012).

- WEB -2. Bitkiseliksir Şifalı Bitkiler Ansiklopedisi <http://www.bitkiseliksir.com/murruşafi.html> (21.06.2012).
- WEB-3. [http://www.ilimdunyasi.com/fahreddin-atar-usul/hikmetut-tesri-\(hikmet-gaye-illet-i-gaiyye-kavramlari\)?imode](http://www.ilimdunyasi.com/fahreddin-atar-usul/hikmetut-tesri-(hikmet-gaye-illet-i-gaiyye-kavramlari)?imode)
- WEB -4. Nefs <http://samil.ihya.org/ansiklopedi/nefs.html> (16.08.2012).
- WEB -5. Sesli Sözlük <http://www.seslisozluk.net/?word=lemnian+earth> (06.10.2012).
- WEB -6. Sesli Sözlük <http://www.seslisozluk.net/?word=turpeth> (07.10.2012).
- WEB -7. Sözlerin Soyağacı Çağdaş Türkçenin Etimolojik Sözlüğü <http://www.nisanyansozluk.com> (10.07.2012).
- WEB -8. Vikipedi http://tr.wikipedia.org/wiki/Kral_suyu (13.10.2012).
- WEB -9. Yeni Ansiklopedi <http://www.yeniensiklopedi.com/kursun/> (09.10.2012).
- WEB-10. Güncel Türkçe Sözlük http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&view=gts
- WEB -11. Rahmet http://www.rahmet.org/uydurma-hadisler-2.html#_ftn12 (15.10.2012).

ÖZGEÇMİŞ

1980 yılında Isparta'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Isparta'da tamamladı. Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde 1997 yılında başladığı lisans eğitimini 2001 yılında tamamladı. Aynı yıl Şanlıurfa ilinde öğretmenlik görevine başladı. 2006 yılında “Başmakçı ve Dazkırı Ağzı” adlı çalışmasıyla Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsünde yüksek lisans eğitimini tamamladı. Halen Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde öğretim görevlisi olarak çalışmaktadır. Evli ve bir çocuk babasıdır.

